This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

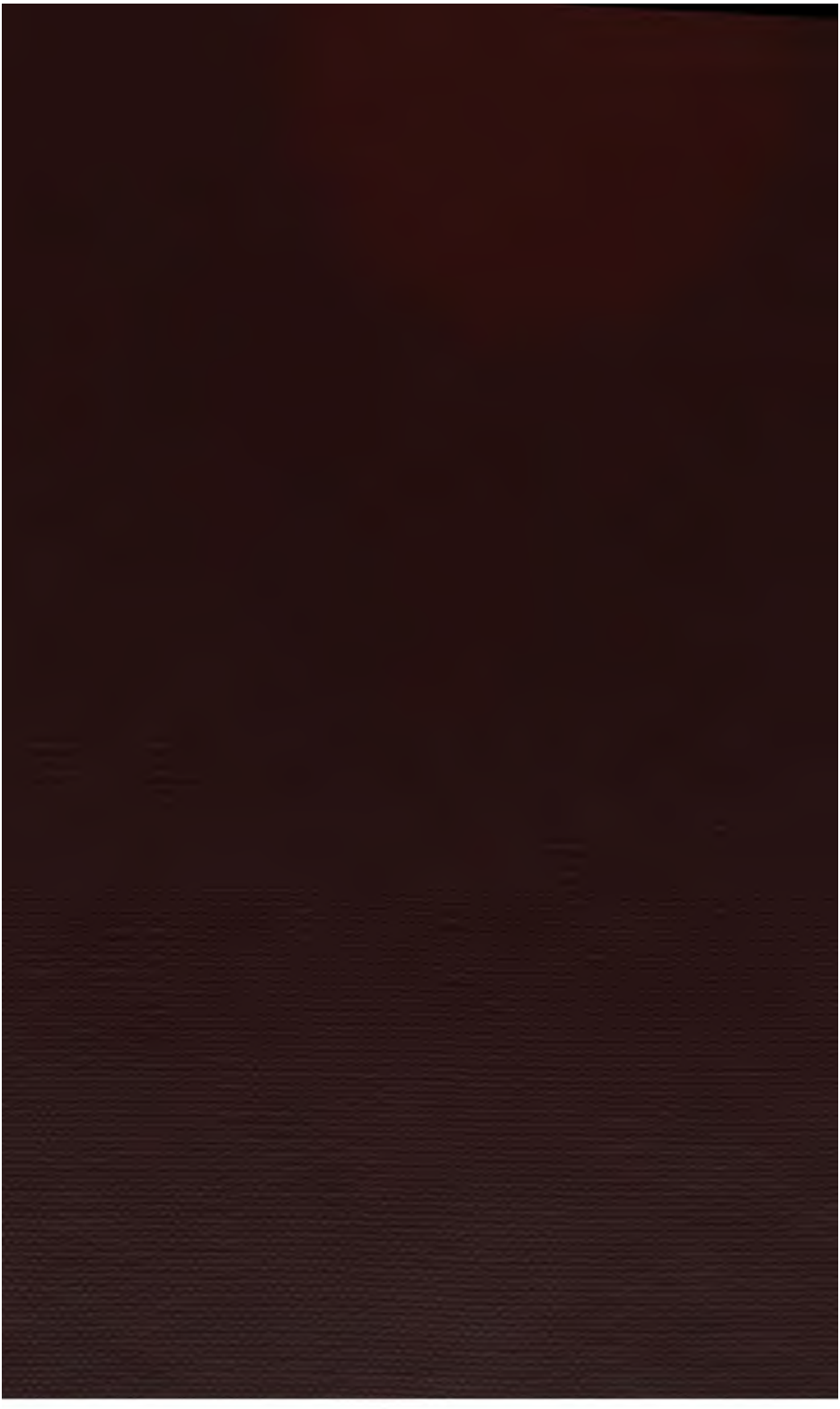

6215.14

HARVARD COLLEGE
LIBRARY

FROM THE FUND OF
CHARLES MINOT
CLASS OF 1828

CHRESTOMATHIE ROUMAINE.

TEXTES IMPRIMÉS ET MANUSCRITS DU XVI^me^ AU XIX^me^ SIÈCLE;
SPÉCIMENS DIALECTALES ET DE LITTÉRATURE POPULAIRE

ACCOMPAGNÉS

D'UNE INTRODUCTION, D'UNE GRAMMAIRE

ET

D'UN GLOSSAIRE ROUMAIN-FRANÇAIS

DE

M. GASTER.

TOME SECOND.

TEXTES (1710—1830), DIALECTOLOGIE, LITTÉRATURE POPULAIRE, GLOSSAIRE.

LEIPZIG: F. A. BROCKHAUS.

BUCAREST: SOCECŬ & C^o^.

1891.

CHRESTOMATIE ROMÂNĂ.

TEXTE TIPĂRITE ŞI MANUSCRISE [SEC. XVI—XIX],
DIALECTALE ŞI POPULARE

CU O

INTRODUCERE, GRAMATICĂ

ŞI UN

GLOSAR ROMÂNO-FRANCEZ

DE

M. GASTER.

Τόρνα, τόρνα φράτρε.
Theophanes.

VOL. II.

TEXTE [1710—1830], DIALECTOLOGIE, LITERATURĂ
POPULARĂ, GLOSAR.

LEIPZIG:
F. A. BROCKHAUS.

BUCUREŞCI:
SOCECŬ & Co.

1891.

6215.14

HARVARD COLLEGE
NOV 6 1891
LIBRARY.
Minot fund.

Toate drepturile rezervate.

Tous droits réservés.

Imprimerie de F. A. Brockhaus à Leipzig.

SCARA.

			pag.
113.	1713.	N. Costin, Letopiseț	1
114.	1713.	Anthim, Pilde filosofești	4
115.	1714.	N. Costin, Ceasornicul domnilor	8
116.	1715.	Anthim, Ceasoslov	15
117.	1716.	Acsinti, Letopiseț	18
118.	c. 1700—1725.	Theofilact, Tâlcul Evangheliei	20
119.	1729.	Muste, Letopiseț	24
120.	1733.	Calendar	26
121.	1741.	Anthim, Invățătură bisericească	27
122.	1742.	Ilie Miniat Cazanii	30
123.	1742—1743.	Neculce, Letopiseț	32
124.	1746.	Evanghelia de Râmnic	35
125.	1747.	Mihalcea, Comoara lui Damaschin	38
126.	1749.	Mihaiu, Carte de bucate	42
127.	1750.	Oxisteri	46
128.	c. 1750.	(Costin) Istoria Ruşilor	49
129.	1757.	Moartea lui Petru cel mate	53
130.	c. 1750—1775.	Descoperirea liturghiei	55
131.	1750—1775.	Tâlcul buchilor	57
132.	c. 1750.	Zilele rele	58
133.	c. 1750.	Colíadnic	58
134.	c. 1750.	Întrebări şi răspunsuri	60
135.	c. 1750.	Zodiar	66
136.	c. 1760.	Viața sf-lui Alexie	67
137.	1760.	(Danovicíu) Hronograf	70
138.	1762.	Gheorgache, Condică de obiceiuri	75
139.	1764.	Boțulescu, Varlaam şi Josafat	76
140.	1765.	Simeon Thesalonicul	78
141.	1769.	Canta, Letopiseț	81
142.	c. 1750—1780.	Omir, Odisiea	82
143.	1773.	Thoma, Învățături de condică	86
144.	1773.	Iliodor	88
145.	1773.	Întrebarea înțeleptului cu lumea	93
146.	1773.	Istorie poamelor	97
147.	1774.	Catehismul mic	99
148.	1774.	Cogălniceanu, Letopiseț	102
149.	1775.	(Macarie) Omilie	106
150.	1777.	Physiologus	109
151.	1777.	Cogălniceanu, Stihuri pentru Ghica Vodă	111
152.	1779.	Bertoldo	118

pag.
153. 1779. Trepetnic 122
154. 1780. Ipsilanti, Pravila 124
155. 1782. Dumitrache, Cronica 126
156. 1783. Aravicon Mythologicon 128
157. 1784. Alicsăndrie 132
158. 1784. Archir, istoria lui Sanagrid 134
159. 1784. Descântece 137
160. 1784. Cântările stelii 139
161. 1785. Strîlbeţchi, Fiziognomie 144
162. 1785. Alfavita sufletească 146
163. 1794. Critil şi Andronius 150
164. 1794. Fălcoianu, Pravoslavnica învăţătură 153
165. 1795. Clain, Biblia de Blaj 155
166. 1796. A. Văcărescu, Poezii 160
167. 1798. (Molnar) Retorica 162
168. 1799. Gromovnic 164
169. 1799. Alexandrie 166
170. 1799. Bertoldo 168
171. 1799. Avestiţa aripa Satanei 171
172. 1800. Barac, Arghir şi Elena 172
173. c. 1800. Erotocrit şi Aretusa 178
174. 1801. Clain, Acathist 183
175. 1802. Syndipa 188
176. 1802. V. Aaron, Patima 190
177. 1802. Zăbava fandasiei 195
178. 1808. Pateric 198
179. 1809. Maior, Didahii 201
180. 1809. Vieţile Sfinţilor 203
181. 1810. Şincai, Hronica 205
182. 1812. Esop 207
183. 1814. Ţichindeal, fabule 212
184. 1815. Judecata cea de apoi 216
185. 1818. Aşezământul Basarabiei 219
186. 1818. Furdui, Verşul Cotroanţei 222
187. c. 1820. Colinde 228
188. 1821. Loga, Chiemare la tipărire 234
189. 1821. Barac, Risipirea Jerusalimului 235
190. 1821. Beldiman, Eteria 242
191. 1825. Mumuleanu, Caractere 246
192. 1826. Grigorie, Loghica 250
193. c. 1830. Golescu, Pilde 255
Dialectică . . . . . 258—287
1. Muntenia 258
2. Haţegul 262
3. Macedonia 263
4. Istria 282
Literatura populară . . . . . 287—376
Cântec de leagân 287
Balade 287

pag.
Doine 304
Hore 308
Oraţii la nuntele ţărăneşti 310
Cântic de nuntă 320
Cântecul Paparudelor 320
Cântecul cununei la secerat 320
Cântece de stea 321
Colinde 324
Irozi 332
Plugul 333
Descântece 338
Bocete 344
A norocului Oglindă 346
Basme 348
Snoave şi poveşti 357
Ghicitori 368
Proverbe şi zicători 373
Glosar . . . . . 377—562

CXIII.

1713.

(Ms. bibl. centr. No. 11 din 1723 v. 1675.)

Лѣтопи́сец ал цѣ́рьй Мѡлдо́вей ..... ѧ анѹл дела зидѝрѣ лѹмїй ѯска. цар дела на́церѣ лѹ́й хр̃стос. ѧѱгї. wкт. к̃. де Ми́рон' (! l. Некѹлае) Костин, ка́реле аѹ фост лѡгф. ма́ре ѧ Молдо́ка.

Predoslovie. (Fol. 24b — 25b.)

Предосло́вїе.

..... Де вр̾ѣме да́рѣ че ам арѣтат лаѹда ши ро́дѹл исторїей, сокоти́т-ам, пр̾ѣ лѹмина́те доа́мне, къ шй ай́чѣ ѧ ца́ра ноа́стрѣ ман мѹлт фоло́с ва фа́че скрисоа́рѣ де лѹкрѹриле цѣ́рьй ноа́стре, арѣтынд дескълекѣтоа́рѣ цѣ́рьи ноа́стре дин чи́не с'аѹ фъкѹ́т ши пе че вр̾ѣ́ме аѹ немери́т' Траїан ѧпъра́тѹл Ро́мей ѧтр'ачѣ́сте пърци де лок, шй дин чѣ́ причи́нъ ши кѹм с'аѹ ашъза́т. ашиждерѣ ман наинте де ачѣ́а вом арѣтà дескълека́рѣ цѣ́рьй де Траїан ѧпъра́тѹл, чи́не ши чѣ́ нѣ́м лъкѹи́сѣ пе ачѣ́сте ло́кѹри, ши кѹм съ кіемà, ши де ѹнде аѹ немери́т' ире ачѣ́сте ло́кѹри, кѹ ка́ре вом арѣтà семинціиле шй алтор нороа́де че сѫнт де дѹпъ пото́п'; ши вом спѹ́не ши чѣ́ сте́мъ аѹ авѹ́т' ман наинте де дескълека́рѣ ей де Траян, кѹ мѹлтъ шстенѣ́лъ афла́тъ. къ нѹ́ пѹци́н лѹкрѹ шсте а лѹà шстенѣ́лъ де кѣ́те-ва сѹ́те де ани трекѹ́ц' пе́сте міе, ѧ ка́рїи ни́мини н'аѹ амелиціа́т' кѹ скрисоа́рѣ; фъръ ѡ са́мъ де ба́сне а ѹнѹи Минсанл кълѹ́гър, шй а оунѹй Симеѡн, дѹпре ка́рій с'аѹ фо́ст' лѹнека́т шй сърака́ѹл Оурѣ́кіе ворникѹл; ѡръ май пре оурмъ Ми́рон Костин че аѹ фост логофѣ́т' ма́ре ай́чѣ ѧ ца́ръ, кѹ мѹ́лтъ шстенѣ́лъ, ши къц-ва ани ѧчепу́се а скрїе дескълека́рѣ цѣ́рьй де Траян ѧпъра́тѹл Рѣмѹлѹй, пре скѹрт, де кѹм вей

афлă ачест лѣтопи́сец ал но́стрꙋ; къч врѣ́мя нꙋ л'аꙋ лъса́т' май пе ларг' а скрие. дсъ де ла дънсꙋл авем дчепътꙋ́ръ ши лꙋ́й шꙋ фо́ст' ми́лъ а арътă шкъ́рълe, ка пре ни́ще ба́сне, але лꙋ́й Мнсаил шн а лꙋ́й Снмеwн. ши дꙋ́пъ че вом арътă дескълека́рѣ цъ́рьй ноастре де Траian дпъра́тꙋл Ромей, вом арътă, кѣтъ врѣ́мe аꙋ тръи́т' ца́ра дескълека́тъ де Траian; шй пе оурмъ чи́не w аꙋ пꙋстии́т', ши пе че врѣ́мe; ши де́ аꙋ ман тръит пре ачѣ́сте ло́кꙋри вре ꙋн нѣ́м', дꙋпъ рьси́па дескълекъ́рий лꙋ́й Траian. ши ашă арътънд ла че врѣ́мe с'аꙋ тъмплат, вом пꙋрчѣ́де а арътă дескълека́рѣ а до́ау, де́ Дра́гош' вод, скрис де Оурѣ́кіе ворникꙋл, пънъ ла домніа лꙋ́й Прwн вод; дсъ май пе ларг' вом скрie, поменинд шй алте стъпьний меџиаш', ши че с'аꙋ лꙋкрат ла пърциле меџишилор но́џрн. шй дела Прон вод де оунде аꙋ дчепꙋт а скрie Мирои логофѣтꙋл: [ашă де не ва лꙋнџй дмнзеꙋ врѣ́мя ши ви́ața]; шр ам помени́т' де ни́ще лѣтописѣ́цѣле пре оурмъ скоа́съ а w са́мъ де боа́ри де ца́ръ. нꙋ сокоте́ск' алта, фър де кът wка́ръ ли с'ар фа́че де шр помени; къ шн ла истории а л(е) скрie деплин, шй пре ла́рг', тре́бꙋе шй двъцътꙋ́ра шн цинца алтор църи, карн шй ачѣ́а нꙋ w аꙋ авꙋ́т'. ашă дăр че ам пꙋтꙋт, нꙋ кꙋ пꙋци́нъ wстенѣ́лъ, чи къц-ва ани, ам дпревна́т' тоа́те, ши дин тоа́те ꙋнꙋл ачѣ́ста лѣтопи́сец'. нич съ соко-тѣ́ск чинева, къ цсте пꙋцин лꙋ́кꙋ а скрie, ши а лъса вакꙋрилор скрнсоа́ре кꙋ фа́птеле а стъпьнiей лиꙋ́р'. шй де вей читй мъріа тă, лѣтописѣ́целе алтора, ши оуйтăндꙋ-те ши ла ачеста ꙋнꙋл, ши дтрꙋ ꙋнꙋл тоа́те, вей кꙋноа́це мъріа тă пре ларг' wстенѣ́ла ноастръ, ши ка пентр'w шглиндъ вси прнвй, ши а меџишилор лꙋ́кꙋри. прiнмѣ́це дар, прѣ лꙋмина́те доа́мне, ачѣ́стъ wстенѣ́лъ а ноастръ кꙋ вѣ́селъ ши домнѣ́ск фрꙋнте, адꙋкăндꙋ-ц амните мъріа тă, де Ортаѣрѣ дпъратꙋл Персилꙋй, кърꙋа апъ д пꙋмни wаре ка́ре лъкꙋито́рю дин прiнца нним-мій са́ле къторъ домнꙋл съꙋ, шй ал до́йлѣ ꙋн мѣ́р' аꙋ дꙋс лꙋ́й, кꙋноскꙋ́ръ амьндон кꙋвїwасе хъръзнии́ле де ла дпърац; нꙋ пентрꙋ къ ар фн фост врѣ́дниче дарꙋриле ачѣ́лор wа́мени про́ци адꙋс, чи пентрꙋ бꙋ́на прии́нцъ, ши плека́тъ вóе ачѣ́лора къторъ стъпьни, аꙋ фо́ст' прiнми́т. прiнмѣ́це дар шн мъріа тă ка ачѣ́й вести́ц' ши прѣ пꙋтѣ́рнич дпъра́ци, ка́рѣ w дкин мъріей та́ле кꙋ бꙋ́нъ прии́нцъ, ши вóе плека́тъ, ачѣ́стъ wстенѣ́лъ а ноа́стръ д норочи́т' нꙋмеле мъріей та́ле арътắт; пре ль[illegible] ка́ре ка дмнзеꙋ хъръзито́рюл де ми́леле са́ле, съ те [illegible] пре мъріа тă кꙋ ви́ața [illegible] ши прѣ фери-

чи́тъ, ѧтрѹ пр҃ѣ ферични́та ши лѹминоа́са стъпънѝр҃ѣ мъріей тале, адѹнат кѹ мѹлтъ бѹкѹріе пофте́скъ ши прие́скъ.

Pentru portul popoarelor acestor ţări. (Fol. 54b—55a.)

Пентрѹ н҃ѣмѹриле нѹ́мелѹй ачестор цѣри, ши пентрѹ портѹл лор.

Зач. г҃. Шй аша́ доведи́нд нѹ́меле н҃ѣмѹлѹй ачестор църи́й кѹм ве́зи, дин исто́рич ма́ри ши мартѡри цѣрьлор ѧпрецюр, не тра́це рѣндѹл а поменѝ де порт; ка́ре акѹм портѹл стъто́рю ка́ нѹ́меле ши ка ли́мба нѹ́ сте, чи ѡ҃ н҃ѣм дела н҃ѣм по́ртѹриле кѹ вре́ми; ла ка́ре скимба́ре а ханиелор адѹ́че ши ло́кѹл де ле каѹтъ а фа́че ѧбръкъминте трѹ́пѹлѹи прекѹм сте ши фи́р҃ѣ че́рюлѹи шй пе соа́ре а вре ѹ́нии пърц де лук. къ ѧтъй ач҃е́сте пърци де лѹме, оунде тръе́скъ Москалій, Рѹ́сии, Тъта́рьи, съ фie шмѹл ѧбръкат ѧ ха́йне франзе́зци, ар перй де фри́г; шй мъка́ръ ши пре ай́ч҃ѣ пре ла но́й че ерни сънт, ца́ра Ита́лией ерни ка ач҃е́стѧ нѹ́ аре нич ѡ да́тъ, чй фоарте бльнде ерии; нич ва́ра нъдѹша́ле аша́ ма́ри, чи кѹвишасе къладѹ́ри. лѣ́ кътра́т да́ръ ач҃е́стора шамен мѹта́ци пре ач҃е́сте ло́кѹри, а-ш мѹта́ ши портѹл ха́йнелор дѹпъ вр҃е́ма ач҃е́стор ло́кѹри. кътръ ач҃е́стѧ тоа́те, каѹтъ че скрie де портѹл Ромьнилор искѹсит историк Лаврентіе Топелтии дин Медиа́ш. кѹвинтеле ци ле изводеск: Ромьній де Ѡрдѣл, ан но́цири, поартъ ха́йне дела ѹмере пънъ песте тот трѹ́пѹл ѧбръка́ц; ие фа́к ма́ре ѧвъцътѹ́ръ портѹлѹи, дин ва́кѹриле ч҃е́ле ве́ки, ка́ре ав цинѹт пърциле ач҃е́стѧ, дела Септемтріон [адекъ пърциле че сънт апроапе де миа́зъ ноапте] тот трѹ́пѹл акоперит; ка́ре ф҃е́лю де ха́йне помен҃е́це оун да́скал анѹ́ме Марцианис, ши съ кіема́ ендроми́да ве́кю порт, немьндрѹ, ар бѹн де лѹ́на лѹй декемврie; шли́че ав де пѣслъ, пе лимба ноастръ дъца́скъ: кѹ́глъ, поа́те фй ки́вере, каре нѹ́ де мѹлт ерa ачест ф҃е́лю де ки́вере ла боа́ри ай́ч҃ѣ ѧ ца́ръ. ѡръ пентрѹ ѡпинч каѹтъ че зи́че то́т ачи́л историк Топелтии, ши нѹ́ дела си́не, чй пѹ́не кѹвинтеле мали ве́ки де сине истори́ч, анѹ́ме Ѧлфонсѹ, шй Плавт шй Ѧгел, ка́рій ав скрис кърци де портѹл чел векю (ал) ли́мбилор. ф҃е́люл ѧкъліцъминтелор Ромьнилор сте кѹ пиа́ле кро́дъ фieце де че́ добиток, песте пичор ѧвълѹит би́не ѧ шбиа́ле де лѣнъ ѧкъліца́ци, ши апои ша́л҃ѣ ач҃е́ѧ ѡ л҃е́гъ кѹ кѹр҃ѣ песте пичор, де ѧфъшѹръ пичо́рѹл

тот, дела дѣцете пънъ сѫс тоатъ глезна. шй ачеста сте портѫл а Рѣмлѣнилор челор вѣки стръмошилор лор, карии пѫртѫ ѧ щци ачест фѣлю де ѧкълцъминте, а слѫжиторилор щцѣни ерѫ ла Рѣмлѣни; нѫмаи атѣта щсебире ведем прекѫм читим ѧ исторінле чѣле вѣки, къ щцѣній Рѣмѫлѫй ни ѧвълїй ѧ щшале, чи гол пичорѫл ѧкълцѫ кѫ пшале ши кѫ легътѫри ѧ крѫчйш, къ ачѣа ѧ шпиничи нѫмай кът цинѣ пичорѫл ѧ кълкыю легѫ. ачѣста сънт кѫвинтеле ачелѫи историк ден кѫвѣнт ѧ кѫвѣнт. ла ной де чинсте сте ачест фел де ѧкълцъминте акѫм ла ачест вакѫ, каре ерѫ де чинсте ла Рѣмлѣни, шй де витежіе порт; ведем акѫм ла черкежи, къ ачест порт де ѧкълцъминте пентрѫ спринтеніа цни.

CXIV.

1713.

(8°, mic. defect, 135 fol paginate.)

Пилде Философецій.

Д ѫпъ лимба чѣ продастъ грекѫскъ тѫлмъцііте рѫмжнѣще (..... ѧ Тѫрговище).

(Fol. 1a—6a.) 1. Фрика лѫй ѫмнезѫ сте ла шмь съвѫрширѣ чѣ май маре, шй нетѣмерѣ, чѣ май маре грешала.

2. Фрика лѫй ѫмнезѫ кѫръцѣще инима.

3. Сѫ мъ темь де ѫмнезѫ, ши дѫпъ ѫмнезѫ нѫ мъ тем де алтѫль, фъръ нѫмай де чѣла че нѫ съ тѣме де ѫмнезѫ.

4. Ѩлтъ скъпаре фъръ де сминтѣлъ нѫ сте, де кѫтъ фрика лѫй ѫмнезѫ.

5. Крецинътатѣ сте ѧцелепчюнѣ чѣ май маре, ши пъгжнътатѣ сте небунїа чѣ май маре.

6. Ѧкинъчюнѣ че съ фаче кътръ ѫмнезѫ, шмоаръ пофтеле чѣле рѣле.

7. Ѧкинъчюнѣ че съ дѣ дракѫлѫй, адѫче пїерзаре; шръ ѧкинъчюнѣ че съ дѣ лѫй ѫмнезѫ, сте маре добѫндѣ.

8. Нѫмай шдатъ съ пъкътѫскъ шмѫль, ѧкъ сте мѫлтъ. шръ пентрѫ ка съ-шй ѧ ѫмнезѫ къзѫта чинсте шй [illegible]

9. Нѫ нечинисти́ пре дм҃незе́ѫ, жѫржи́нд҃ пре нѫ́меле лѫ́й чел сф҃нт҃ь, пентрѫ ка съ нѫ́ ръмѫ́й ши́ тѫ́ де ел҃ нечинисти́т҃ь.

10. Чи́не ѧш ла́съ креминъта́т҃ сѧ, пентрѫ дешъртъчю́ниле лѫ́мїй, небѫ́нд҃це съ ѧша́л҃ъ.

11. Нѫ́ по́ате съ кѫноаскъ чинева́ пре си́не-ши́ би́не, де нѫ́ ва кѫно́це ѧтѫ́ѭ пре зидито́рюл҃ сѫ́.

12. Чи́не сѫпѫ́не ми́нт҃ сѧ по́фтелшрь че́лшрь р҃е́ле, пїа́ре.

13. Де арь сокоти́ шмѫ́л҃ сфѫршѝтѫ́л҃ лѫ́й, ши́ тр҃черт҃ ачѣцїй вїѣцй, кѫ адевъра́тъ арь ведѣ кѫм ѧл҃ кѫтре́мѫръ фа́птеле лѫ́й, ши́ мѫ́лта лю́рь ѧшълъчю́не.

14. Вїа́ца ѣсте оунь со́мнь, днтрѫ ка́реле нѫ́ не пѫте́мь децепта́, фъръ нѫ́май ла ча́сѫл҃ мо́рцїй.

15. Вїа́ца шмѫлѫ́й ѣсте оунь дрѫ́мь, ка́реле ѧл҃ дѫ́че спре мо́арте.

16. Май би́не оурмѣ́мь шбичѣ́лшрь че́лшрь дестръма́те але ачѣ́стѫ́й вѣ́кь, декѫ́т҃ фа́птелшрь че́лшрь бѫ́не, ши пи́лделшрь стръмо́шнлшрь но́цри.

17. Бѫнъта́т҃, мецешѫ́гѫл҃, ши бѫ́на ѧвъцътѫ́рь, ачѣ́ст҃ сѫнт҃ нѫмай лѫ́кръ́рй, че не фа́кь врѣ́днничй чнистїй.

18. Нѫ ѣсте съра́кь чела че н'а́ре та́тъ, чй че́ла че н'а́ре ѧвъцътѫ́рь, ши бѫ́нъ педѣпсь.

19. Липси́рѣ ми́ницій че́їй бѫ́не, ѣсте май рѣ́ декѫ́т҃ то́ате съръчи́ле.

20. Ничй оуи' лѫ́кръ нѫ́ аскѫ́нде май бине ачѣ́ѧ че ещ', декѫ́т҃ тъчѣ́рѣ.

21. Истечю́нѣ ѣсте май бога́тъ, декѫ́т҃ то́атъ къцинга́рѣ.

22. Кѫ во́рбеле чѣ́ле дѫ́лчй, съ къци́гъ мѫ́лцй прїа́тнинй.

23. Омѫ́л҃ кѫ кѫ́т' аре ми́нте май пѫцинти́кь, кѫ атѫ́та аре май мѫ́лтъ трѫфі́е.

24. Ръсплъти́рѣ нѫ́ ѣсте ма́ре ѧсѫфлеци́ре.

25. Ѧвъцътѫ́рл҃ ла оунь тѫ́нъръ ѣсте кѫнѫ́нъ, ши ѧцелепчю́нѣ оунь енго́лпїѫ́ де ѧ́ръ.

26. Чи́не ласъ ненорочи́риле съ-л сѫпѫ́е, ръмѫ́не десъвѫршѝ́т҃ ненорочи́т҃ь.

27. Че́й че юбе́ски бѫнъта́т҃, нѫ́ ѡ лѫкрѣ́зъ пѫ́рѫрѣ, ши че́й че ѡ лѫкрѣ́зъ, нѫ́ ѡ фа́кь кѫ къзѫ́та съвѫршѝ́ре.

28. Непричѣ́перѣ, ши нетребничі́ма на́скь ѧпърекїе́рй ши ѧтре рѫдені́й.

29. Небѫ́нѫл҃ аре и́нима лѫ́й ѧ гѫ́ръ, ши ѧцелѣ́птѫл҃ аре ли́мба лѫ́й ѧ и́нимъ.

30. Чи́не алѣ́ргъ не.ѧфржна́тъ, шѝ аре повъцѫнто́рїѫ нъдѣ́ждѣ, ѧти́мпинъ ча́сѹлъ че́лъ дѹпъ оурмъ алъ вїе́цїй са́ле, шѝ ка́де.

31. Ζависта́ѧ нѫ́ аре wдѝхнъ.

32. Кѫ́ндъ вей лѹ́а вре w фа́чере де би́не дела чинева́, нѫ́ те ѧръта́ невръ́дникъ кѫ́ немѹлцъмѝта.

33. Пофта ръсплътѝрїй ѥсте w ѧпїедека́ре ма́ре, ка́рѣ нѫ́ ла́съ съ тръ́ѧскъ чинева́ норочи́тъ, ши кѫ́ ли́нище.

34. Кѫ́ндъ те ве́зи май ма́ре декѫ́т връжма́шѹлъ тѣ́ѹ, ѥртъ-й грешала́, шѝ мѹлцъмѣ́ще лѹ́й дмнезе́ѹ пентрѫ ача́стъ добѫ́ндъ че ай къцинга́тъ.

35. Прътѫ́ндъ фа́ца та́ посоморѫ́тъ кѣ́тръ прїя́тенѹлъ тѣ́ѹ че би́не съ те ва́зъ, те липсе́цй де чи́нстѣ че ѧй дела ель.

36. Нѫ́ съ ка́де съ пѹ́й ла сокотѣ́лъ кѹви́нтеле оунѹ́й wмъ сѫпъра́лникъ шѝ ѧръштъцѝтъ.

37. Кѫ́ндъ ецй вѣ́сель, нѫ́ съ кѹви́не съ че́рчй алтъ ръсплъти́ре ѧ проти́вл че́лѹ че те завистѹ́ще, къ-й ажѫ́нце ѧтристъчю́нѣ че аре пентрѫ бѫкѹрі́а та́.

38. Ѡ кѫ́тъ ѥсте ѧвъцътѹ́ра де фолосито́аре ла че́ла че w аре, де вре́ме че ѥсте фъръ де пре́ць, къ ни́менѣ нѫ́ w по́лте винде пре ба́нй.

39. Трей лѹ́крѹрй, ав кѹрѫ́ндъ, ав кѹ зъба́въ, мижлоче́скъ стрикъчю́нѣ wмѹлѹ́й: мѹ́ѧрѣ лѹ́й, кѫ́ндъ ѧшй ва да ннима ей ла алтѹ́ль; ша́рпеле, че лъкѹ́ще ѧ каса лѹ́й; ши прїя́тенѹлъ, че н'аре сокотѣ́лъ.

40. Нѫ́ ѥсте алт' лѹ́крѹ ка съ по́атъ лѹа́ май ѧ прии́пъ ертъчю́не, декѫ́тъ покъи́нца.

41. Ма́ре небѹни́е ѥсте а алерга́ ѧнаи́нтѣ оунѹ́а, че нѫ́ те кїа́мъ; шѝ май ма́ре небѹни́е ѥсте а ръспѹ́нде, фъръ де а те ѧтреба́ чинева́; шѝ ѧдои́тъ май ма́ре ѥсте, кѫ́ндъ те ла́ѹзй къ ецй ѧвъца́тъ, фъръ де а авѣ ѧвъцътѹ́ръ.

42. Нѫ́ ѥсте бо́алъ май примеждѹа́съ, де кѫ́тъ ли́ѱа ми́нцїй.

43. Ѧтре чѣ́ле-л'а́лте грешѣ́лй, трѹфі́а шѝ юбѝрѣ де ѧпърекїе́рй, сѫ́нтъ ѿ ръштъцй, ка́реле, кѫ́ невое́ съ по́тъ ѧдрепта́.

44. Динъ во́рбе съ тра́це шѝ би́неле, шѝ рѣ́ѹль, че не ви́не.

45. Й те ѧпрезна́ кѫ́ чинева́, нѫ́ ѥсте лѹ́крѹ рѣ́ѹ, шарь нѫ́ съ ка́де съ w фа́чй ашѧ адѣ́се, пентрѫ ка съ нѫ́ съ ѧдѣ́мне че́ле ѧпрезна́тъ съ-цй зи́къ, ажѫ́нце.

46. Чи́не дожънѣ́ще пре чинева́ де фа́цъ, ѧ́ль нечинсть́ще.

47. Чине ворбѣ́ще пъци́нь, ара́тъ се́мнь къ шсте ѧцелѣ́пть.

48. Смере́нїѧ шсте ѡ мижлочи́ре пъ́тинчо́асъ, пентръ ка съ шй ачѣ́ѧ че пофте́щй.

49. Ѣдевъра́та креминъта́те кътръ дм҃незе́ѹ ла оунь до́мнь, съ ѧкїѧ́е ѧтръ ачѣ́стѣ, адекъ, съ стѣ ѧ хота́ръле са́ле : съ пъзѣ́скъ легътъ́риле, съ фіе мѹлцъми́ть ѧтръ чѣ́ле че аре, шй съ сѹфере кѹ ръбда́ре ли́ѱа ачѣ́лѹй лѹ́кръ че н'а́ре.

50. Ѧдемижндь пре чинева́ съ-цй ча́ръ шй адо́аш шаре ертъчю́не грешалей лѹ́й, ѧноецй адъ́чере ами́нте а сѹдѣ́лмїй че ай лѹа́ть.

(Fol. 65a—67a.) 550. Мѹлци́мѣ стреи́нилшрь ла ма́са та, шсте благословє́нїа ка́сїй та́ле.

551. Чи́нчй лѹ́кръй сѫнть нефолосито́аре, кѫндь нѹ́ сѫнть ѧсоци́те кѹ алте чи́нчй : кѹвѫнтѹ́ль, фъръ де испра́въ; богъці́ле, фъръ кивернисѣ́лъ; цїї́нца, фъръ ънра́вѹрй бѹ́не; милосте́нїѧ, фъръ гѫндь бѹ́нь; шй вїѧ́ца, фъръ съньта́те.

552. Де вей връ́ съ нѹ́-цй афле връжма́шѹль тѣ́ѹ та́йна, нѹ́ ѡ арътъ́ ла прїа́тенѹль тѣ́ѹ.

553. Скѹмпѣ́тѣ, шй по́фта, шй юби́рѣ де си́не, сѫнтъ трей лѹ́кръй каре́ле скѹртѣ́зъ вїа́ца.

554. Чель де бѹ́нь нѣ́мь де ва тръй фъръ вре ѡ дрегъторіе, нѹ́ съ ка́де съ се пѹ́е ѧ нѹ́мъръ́ль че́лшр вій.

555. Де вей съ тръе́щи фъръ де тѹрбѹра́ре ѧ дрегъторіѧ тъ, фъ лѹ́кръй врѣ́дниче де шбра́зѹль тѣ́ѹ.

556. Кѫндь чей сѹпѹ́ш пътими́ескь стрѫмбъта́те де слѹжиле домне́щ', шй нѹ́ по́тъ съ дѣ́ цире до́мнѹлѹй лѹ́рь, ѧпїедекѫндѹ-й пѹтѣ́рѣ чѣ́ ма́ре а боѫ́рнилшрь, норо́кѹль ачѣ́лшра шсте асѣ́менѣ оунѹй шм' че-и съ сѹ́пъръ де сѣ́тѣ, шн апропїи́ндѹ-се де рѫ́ѹль Ни́лѹлѹй съ бѣ́, афлъ аколѡ оунь коркодѣ́ль, ши ведѣ́рѣ ачѣ́лѹѧ ѧй ѧ по́фта ка́рѣ авѣ́ ка съ ѧ апъ.

557. Нѹ́май мормѫ́нтѹль по́ате съ бирѹ́ѧскъ пе по́фтъ.

558. Шсте май би́не съ мо́рй де фо́аме, декѫт съ шй пнта съра́чилшрь.

559. Бѹка́теле сѫнть хра́на трѹпѹлѹй, шрь во́рбеле чѣ́ле бѹ́не сѫнт' хра́на сѹфлетѹлѹй.

560. Чѣм че фа́кѣ лꙋ́кръриле чѣле май некꙋкїю́асе, сѫ́нтъ ѧ шаре ка́ре кѝпъ май сꙋферѝцй, декѫ́тъ кѫнд' аре фи оунъ съра́кѣ трꙋ́фашѣ.

561. Минчю́на цине нꙋ́май ѧтр'ѡ чѝртъ, шаре адевѣ́рꙋль ръмѫ́не пѫнъ ла зїша жꙋдекѣцїѝ.

562. До́мнїй сѫ́нтъ ка фрꙋмсе́цнле; дечѝ прекꙋ́мъ ѡ фрꙋмсѣ́це кꙋ кѫ́т' аре май мꙋлцй ибо́внич', кꙋ атѫ́та аре май ма́ре сла́вѣ, ѧтр'ачѐсташй кѝпъ шѝ до́мнꙋль, декѫ́т шсте кꙋ май мꙋлцй шамений кꙋ́ртѣ лꙋ́й, шѝ май плинъ де боа́рй, де атѫ́та шсте май чинстѝтъ шѝ май слъвѝт' до́мнꙋль.

563. Рꙋшѝнѣ чѣ май ма́ре че петрѣ́че шмꙋ́ль шсте, кѫ́ндъ чѣм че ав грѣ́йтъ, съ кꙋно́аще а́вѣ къ шсте минчꙋ́нъ.

564. Ръштáтѣ чѣ май маре шсте, а пꙋтѣ́ съ фа́чѝ бѝне шмꙋлꙋ́й лиѱѝтъ, шѝ а нꙋ́ врѣ́.

CXV.

1714.

(Ms. bibl. centr. Jaşi, No. 6, folio, V foĭ nepaginate + 278 paginate.)

Ка́ртѣ че сѣ кѷамѫ часо́рникꙋл' до́мнилѡ́рь . де рѣпѫшса́тꙋл Некꙋлаѝ Костин ч'ав фо́ст вел . лог . с'ав скрѝсь ѧ шра́шь ѧ Ишь . ѧ анꙋл дела зидѝра лꙋ́мїей ꙗскв . шарѫ дела́ на́цѣра лꙋ́и ☧с . ꙗѱ (! l. ꙗѱдї) ѧн ал тре́иле ань, де адо́а домнїа а мѣрїй са́ле . ѧ лꙋ́на лꙋ́и . шкт . sѝ . а.

Predoslovie. (Fol. 2a—5a.)

Прѣдослóвїе кътрѫ мъ̀рїа са вóдѫ.

. . . . . Днитрꙋ акъро́ра рѡ́д шѝ ача́ста ка́ртѣ, ка́ре с'ав скѡ́с ѧтрꙋ пре лꙋмна́т нꙋ́мѣле шн норшчѝра мъ̀рій та́ле, ѡ аржтѫ́м ѧ лꙋ́ме а съ ведѫ́ пота́ (? l. тоа́та!) невоѝница, шѝ грѝже шн шсѣрдїе ѧтрꙋ афла́ра шн адꙋ́чѣра мѫртꙋрїнлор шн ѧвъцътꙋ́рилор а мꙋ́лци да́скали, шѝ истори́чи але́шн . а кърїа кърци нꙋ́меле с'ав да́т : часо́рникꙋл до́мнилор . къчи адевъра́тъ ка пе ꙋ́н чесорник ча́сꙋриле, съ ара́тѫ вїа́ца чѣ и сърмꙋнтоа́ра ѧтрꙋ але стъпѫнїей шн ачелор пъзито́ри

дрептáтѣ . къ де врѣме чѣ чал маинтѣ де вачи монархлх дмнзъ, кáрѣ есте шглúнда шн пúлда тътърш стъпжнúйлор вакълви ачестúм, ав алéс шн ав ашезáт стъпжнúйле ачестúй вакь, кúм а бесáричúй, ашà а политúеи лúмéци, фжрж кáре че алта немúкж, фърж ръсúпи, нетокмѣле, трáюри добиточéци дрè оáмени ар фй, прѣкúм съ вѣде ла вékиле исторúй, пѣиж а нй съ сúппúнѣ лúмà цздáцелор, шн стъпжнúйлор сáле; кй кáлѣ ав фóст а сж шстенй пре лжнгъ ачѣле че с'áри кúвенй стъпжнúрúй политúй лúмéци, лъсжнд а бесáричúй ла áлци скрúйтúри бесѣрѣчéци . ачáста дáрж кáртà ш лкúн мърúй тáле, кáрѣ есте нúмúтж : чесóриквл, кáрѣ чесúрник есте а дóмнилор, мáй алéс декжт алтур чáсври чесóрничиле . къчи чесóриквл де чáсври арáтж кърсвл соáрелви л sй, шн а лúнúй де ноáптѣ; ѣръ ачѣста арáтж лúкрúриле, вúáца, шкжрмúйрà шн адѣтюрнле, шн къторж дѣншúй шн алтóрь испрáвинчи шн дирегътúри асúпра дирептжцúй . ашúждаре прекúм чáсвл есте адúнáт дин пáтрй чфéртври, шн фíаце кáрѣ чфéрт кй клипáлнл(е) сáле, ашѣ ачéст чесóрник ал нóстрй дин пáтрй пѣрци есте адúнáт кй кáпетнл(е) сáле; фíаце кáрѣ пáртà ва аржтà лвъцътúра лтрй шкърмúйрѣ . л пáртѣ динтжй вà аржтà вúáца лпърáтвлви Роáмен а лúй Мáрко Перéлíе, шн лвъцътúриле лúй кáрѣ съ квúин дóмнилор ла кжрма обцúй; аржтжнд де-атóкма дирептáтà шн мúжлочиле кй кáрѣ ва фй домнвл лтрй алáцерѣ цюдекътóрилор ши испрáвнчилор пре ла шлáтúриле сáле, пре кáрúй синт датóри кй мáре сжргúáлж а-й алéце ла фáчарѣ дрептжцúй, де кáре спжнзрж тóт бúнеле стъпжнúйлор, аржтжнд кѣтж де мáре скъдѣрà есте лъкомíà, кáрѣ шн лúй дмнзъ есте ржтж, ашà лъкомíà, кúм шн лáкомвл . . . . . л пáртà а дóа, лтжй де оунвл дúмнзъ чел адевжрáт лпотрúва пъгжнилор, де лчепътúра тнрáнилор, пе чѣ врѣме с'áв ацицáт, шн де стъпжнíà че рáзжмж де дмнзъ шн де порúнка лúй; ашúждѣрà де вакúл чел феричúт, шн де лúщ'а шáменнлор кй кáре не лвължтучúм л лúмѣ ачáста . súче-съ-вà шн де фрвмсáце трúпвлви, кй кáре нй есте датwрíà дúмнилор, шн ачелур мáре, а съ лжвдà, ш а съ трúфй, арътжнд мúлтѣ кúпври мáри, кúм нй дни фрвмсѣцеле трúпвлви, чѣ дни фáптмле сáле испржвúте къ сж лáвдж . . . . . súче-съ-вà шй де адѣтюл дóмнилор, кúм лú съ кáдѣ л фй ла скрисúри лáрци ши ла апúкáт скúрци, оундѣ съ ва аржтà ш вúáца ши моártѣ л лúй Периандрй, ш че фал де прáвиле ав дат, оундѣ ши феричíà вакй-

лѹи ачастѹ́а че ар фи, ара́тж . пѹне-съ-ва хота́рѹл ши фършиѝтѹл слѹ́жбей до́мнилор, съ сж кѹноа́скж . . . . . л па́рта а трїа, де късътѡ́рїа кѹм кѹ кж́т есте лѹ́крѹ чи́нстеш, ши де шеще, кѹ атж́та ма́и де фолѡ́с до́мнилор, ши че́лор ма́ри. ашиждерa легътѹ́ра прїатешѹ́гѹлѹи лтрѹ непрїа́тини кѹ кѹскрїйле мли де мѹ́лта шри къ с'ав испржвѝт. ши даторїа фъмѣйлор ма́рй ши де чи́нста ара́тж, ши але́с доамнелор кътрж бърбаці́й сѣ́й; ши де па́за доамнелор, ши алтор фжмѣ́й алѣ́са, ка съ нѹ ка́зж л хѹ́лж. зи́че-съ-ва де рѹгъми́нта Фавсти́нїй лпъръто́сей лѹй Ма́ркѡ Авре́лїе пецѹ́р слобозе́нїе фа́тїй са́ле Лѹкиллии, ши де бъна́тѹл а лпъра́тѹлѹи пре Фавсти́на . . . . . л па́ртѣ а па́тра съ ва арѣта́ вороа́ва а прж лцеле́птѹлѹи Гараманти́лор кътрж ма́риле Плеѯа́ндрѹ, аржтжи́дѹ скимбъ́риле норо́кѹлѹи; ши ара́тж прекѹм кѹ авѹцїйле ши кѹ мѹлці́мж ба́нилор, нѹ́ съ поа́тж фа́че вїа́ца лделѹнга́тж. ашиждерa де Вїас филосо́фѹл чи́не ав фост, ши де стѡтори́а лѹ́й, ла скимбъ́риле врѣ́миле(!); ши де зѣ́ча пра́виле ч'ав да́т; ши де вїа́ца лѹи Брѹѯи́л, ши де сокоти́ла лѹ́й пентрѹ дмнзѣи пъгжне́ци. ка́ртѣ Пеине́йлор кътрж сфа́тѹл Лакедемо́нилор. ашиждерa прѣкѹм до́мнилор нѹ́ съ ка́дѣ а авѣ драго́ста спре унмежшу́й ши пехливъни́й. ши ка́рта лѹи Ма́рко Авре́лїе кътрж Пирами́ѡн прїа́тнѹл сѹ́. шн прекѹм до́мнилор тре́бѹа а лѹа ами́нта фи́рѣ чѡ мишалж шаменѣ́скж. ши де приме́ждїа ненорочи́тж а петрекътори́лорь л лѹ́мѣ ачаста. ара́тж ши ферични́йле лѹ́мїй ачаці́а л че ари ста. ашиждерa де моа́рта чѣ́ бѹнж, кѹ́мь ар фи ма́й де фолѡ́с декж́т вїа́ца. пе ѹ́рмж съ ва зи́че де моа́рта лѹи Ма́рко Авре́лїе лпъра́тѹл Рж́мѹлѹй; шй апроа́пе де моа́рте че вороа́вж ав авѹт кътрѣ сфетни́кѹл сѹ́ Паниѹ́кїе; ши пе ѹ́рмж кътрж фечо́рѹл сѹ́ Коммѡд, ши че тестамент шѡ лъса́т ла моа́рте са. ачѣ́стѣ да́рж тоа́те лкизжндѹ-съ лтр'ачест чесо́рник л лкинжм мърїй та́ле. прѣ ка́рѣ съ-л прїйме́ци кѹ шки мнлости́вн, кѹ плекъчѹ́нѣ мъ рѡг.

Cap. VI: Despre lacomul. (Fol. 52a—53b.)

Кáпъ ал шѣсáле . съ арáтж сúче, кѣте де мúлте фáче лáкомúл фърж кáле.

*) Кú чѣ лúкрú съ арáтж дмнъúска привѣдáре мúжлокúл шткърмúйрей сáле, ноáж некúноскút жсте; шú ачáста жсте, чѣ ведáм де съ дъ де ачѣ дмнъúскж приведáре, мúнте шмúлúи а кúноáцм авérнле, дж пútáре а черкà, кúцет а невой, ацелепчюнá а стрúнцм, іúма а апърà, трáю вїéцїй а мощенй, де ш дáтж ши пútкре а лè стъпúний, пре джнсъле а нú лъсà; къ дин слобозéнїе лúй дмнѣú, ачѣлла чѣ ав стътút фър дерептáте стъпúн челúр стрейне, пе дерептáте жсте, съ с(ъ) фáкж рúвь алúр сáле . дин чà съ ацелѣце, кú кжт мáи вúнж жсте, чà кú чúнсте съръчíе, декът ржпúта лъкомíа; къ челúи сърáк, дмнъú нимж ждествлáтж кú пúцúне дърúцце; шръ челúи богáт инема ши ътрú мáре ждествлáре, ди ѧ . ашà кѣт челúй лáком ѧ тоáте чáсúриле, сúпърѣри, шръ добúнзи, нúмай ѧ тоáте шрмароáчѣле кресú.

Кú мáре грúжѣ ши кú невоúнцж а фй, сокотáскú чéй лáкоми, съ нú ли съ ѧнѣче мóриле де апж невáрникж, съ нú пáскж тúрмѣле, ши хергелїйле шрба, ши съ нú ѧмбле ла вжнáт вжнътóрій; съ нú съ щетѣскъ вúнúл шезжнд мúлтú, сáú съ нú съ ръсúфле; съ нú фúгж датóрничїй кú агшнисúта; съ нú родúж шоáричїй пжúниле; съ нú фúре немúкж фúрїй дии къмѣри; чѣ немърúм маи кú ждерептúничїм декжт лóр сúнгúри, лúкришоáрнле сáле нú ѧкúд . къ алтóра сáú май кúрúнд, сáú мáй де сúргú ли съ дъ врѣмя пúрúм а аскúнде кътè шáре чà; шръ лакомúлúи ничѣ дъижшáрж нú-й липсѣце кúцѣтúл, а нú гъндй ла бани.

**) Врѣдникъ жсте декжт лáкомúл, кáреле дин врѣме, нú дин невое, чáркъ пáюл скúтúрáт, чúзмеле фърж поткоае, крѣлиле нерáсъ, брúжл фърж фрúнги, хáйна рúптж, ковóр вéкю, чинтїéне дескосúтѣ, шлúкúл гróс, ши къмѣша фърж мжничн . ашúждѣре мúлци дии чáцп неноркóш, съ арáтж мжхúйци пентрú жѣле, кáрїй нú пентрú жѣле ждлж прóст, чѣ пентрú съ нú кúмпѣре мáй скúмпú постáв ман бúи, ждлж. че нú май фáче лáкомúл? къ пентрú съ нú келтúскъ нúче атжта, ѧш ласж бáр'ба нерáсъ кжте . в . лúни . шръ макар къ

*) Note marginale: Лáкомúл ман дтжю де чѣ агонисѣци, съ пiрдж пре сине, зиче Пегúстин. **) штръвит лúкрú жсте съ с(ъ) стръжúскъ пе сине, зиче Фабúс.

лáкомїй ръ̀ съ чинстескѹ пре сúне; шаръ кáселе лѣ цúн грижúте бúне. къ л кѹрциле лор вéй вѣдѫ̀ къмъриле плине де пáин'жинъ, ѹшиле ешúте дин цúцін, фересрнле спарте, шгрѣ̀зиле стрикате, питърїйле микшѹрáте, рогожúнниле чѣ̀ле ашерúте ръстѹрнáте, акоперемѫ̀нтѹриле де плóй пѹ̀треде, лáвицеле скоáсе, тúнзиле скѣ̀рнаве, сóбеле къзѹ̀те пентрѹ̀ съ нѹ̀ прїймáскъ л гáздж пре вечúнѹл сáѹ прїáтенѹл сѣ̀ѹ, сáѹ съ чéрча пре апроáпеле сѣ̀ѹ, ка съ-л прїимáскж, сáѹ че ар фи де трѣ̀бж съ чáржж, дин силж съ фáкъ, нѹ дин вóе.

*) Чѣ̀ лъсѫ̀нд либеръкъмúнтѫ кáре поáртж, ши кáса л кáре тръѣ̀це, съ ведѫ̀м máса кътѹ̀-й де фрѹмоáсж, аѹ чѣ̀ жсте адевърáт. къ дин помéцін сéй мънѫ̀нкъ поáме пѹ̀трѣ̀де, стрѹ̀гѹри де вíе, пѹ̀трези, дин тѹ̀рмж мънѫ̀нкъ кáрне мортъчѹ̀нж, грѫ̀ѹ кáре пѹ̀тѫ сáѹ мѹ̀чнд, вúи кáре-и стрикáт сáѹ шцъцѫ̀т, брѫ̀нзѫ̀ каре ѡ аѹ рѡс шоáречїй, кашкавали кáре сúнт рѫ̀нчезы, лапте сáрѣ̀д. мáи пе оѹрмж, че пѹн ла мѫ̀нкáре, ачѣ̀ѫ, норочúре къ ари стрѫ̀нце, чей лáкоми сшкотѣ̀кскѹ. ѡ ненорокóшїн маргїйли! ѡ ненорокóшїи лáкомїн! къ дѹлчáца ачéлшр бецїви, лтрѹ̀ ачѣ̀ѫ че съ слобóаде пе грѹмази, шаръ ачéстора, норочúре че съ лкúде л съкрїю, жсте. ашúждѣ̀ре, макáр къ чéи лáкшми съ лбрáкж, стрѫ̀нгѹ, вїецѹ̀ескѹ, петрек прост; шаръ чѣ̀ сокштѣ̀лж аѹ алцій де дѫ̀ншїи? де ари авѫ̀ съráчїй оѹрáки дешкúсѫ, съ аскѹ̀лте, кѫ̀т сúнт де кѹ иніма сиргѹнтóаре спрѫ̀ а стрѫ̀нца ши аскѹ̀нде, лтр'о клипáлж ари аѹзй, къ-й иѹмъ̀скѹ: мишéй, къмътáри, лáкоми, липсúці, слѹци, добѫ̀ндитѹ́ри, кѹмплúци, ѹитѫ̀тѹ́ри, немѹлцемітѹ́ри, цѹрътѹ́ри пе стрѫ̀мбѹл ши непрїйтóрі. чѣ̀ требѹ́це ман мѹлт? ашѫ̀ сунт де оѹрѫ̀ци шръшѣ̀нілшр, кѫ̀т мáи бúне ей, трѹ̀пѹриле лѹ́р кѹ мѫ̀на съ лѣ̀ бáтж, декѫ̀т съ-й чинстúскж ашѫ̀ кѹ лúмба, ари пофтй.

Cap. XX: De 12 întrebărĭ ce s'au pus luĭ Thales, şi răspunsurile ce a dat. (Fol. 123a—124a.)

Кáпъ. к̃. де вї̃. лтребѫ̀рн, че с'аѹ зис де дѫ̀нсѹл, ши че аѹ ръспѹ̀нсѹ ла тоáте.

Фóст'аѹ ачéст филóсоф, ка ѡ оглúндж лтре тóци а цѣржеи гречéци, чей прѫ̀ лцелéпци, ши де тóци крáии Їсїей чии-

*) Notă marginală: Лáкшмин моцинескѹ пентрѹ ачѣ̀ѫ, ка съ нѹ мшцинескъ алцин, зичи Киприн.

стѝт ши кѹноскѹ́т; ашѝждѣрѫ нѹ́мале лѹ́и ши ѧ Рѫ́м ерѫ̀ правестѝт, къ ѧтрѣ̀ дѣ̀цътѣ́ри ашѫ̀ ерѫ̀ десъвръшѝт, кѣ́т ла тоа́те ѧтребѣ́риле незътнкнѝндѹ-съ немѝкѫ, ръспѹ́ндѫ̀. къ ерѫ̀ фоа́рте аскѹцит ла мѝнтѫ, ши врѣ́дник де мираре, къ ман мѹ́лці дин оа́менїй мѹритóри, нѝче а дѣ̀цѫ̀ вóр, нѝче а ѧтребѫ̀ сав а ръспѹ́нде н'ав дѣ̀цат.

Фїѝнд да́рѫ мѹ́лте ши фа́люри де ѧтребъ́ри де Ѳа́лес, прекѹм спѹ́не Дїогѝнес Лаѐртїе, ѧтреба́те кѹ ръспѹ́нсѹриле лѹ́й, ши пре бога́та прѫ̀ ѧцелепчѹ́нѫ, ши цинѣ́рѫ мѝнтѫ, ши прѫ̀ аскѹцитѫ̑, ав арътат. — ѧтѫ́й фѹ̀ ѧтреба́т: чѐ ар фѝ ман дмнсъ́в? дмнсъ́в, зѝче, асте чел ман прѫ̀ вéкю. ачѐлора ка́ре сѫ́нт а лѹ́й дмнсъ́в, нич чѣ́м ч'ав фост, ѧчепѹ́тѹл н'ав ъсѹ́т, нѝче ка́рїи вор фѝ, фѫршѝтѹл нѹ вор ведѫ́*). — ашѝждѫре фѹ̀ ѧтреба́т: чѐ ар фѝ ман фрѹмѝс? лѹ́мѫ, зѝче; къ тоа́тѫ, wрн кът де мецершѹгѹѝтѫ зѹгръвитѹ́рѫ, нѝче w па́ртѫ кът де мѝкѫ де а ѣи, прекѹм ав фъкѹ́т'о фѝрѫ, а w ацѹ́нце нѹ поа́те**). — шръш фѹ̀ ѧтреба́т: чѐ ар фѝ ман ма́ре? ло́кѹл, зѝче; къ ло́кѹл ка́ре тоа́те ле кѹпрѝнде, асте ман ма́ре декът тоа́те. — ашѝждѣ́рѫ ѧтребѫ́ндѹ-л, че ар фѝ ма́й прѫ̀ ѧцелѐпт? немнкѫ, зѝче, ма́и ѧцелѐпт декѣ́т врѣ́мѫ нѹ-й, къ нѹ́ман врѣ́мѫ, ши чѣ́лѫ ноа́ѫ лѐ афлѫ̑, шѝ чѣ́лѫ трекѹ́тѣ ле лноа́ѫце. — ашѝждѣ́рѫ ѧтребѫ́ндѹ-л: че ар фѝ ман ютѐ? мѝнтѫ, зѝче, къ минтѣ́ нѝче шстена́ѫце алергѫнд пе пъмѫ́нт, сав акѹнцѹрѫ́ндѹ, нич грѝжѫ аре, трекъ́рнд ма́рѣ. — шръш фїѝнд ѧтреба́т: чѐ ар фѝ ма́й та́ре? шмѹ́л, зѝче, кѣ́ндѹ аре апѫ́с де невóе, асте прѫ̀ та́ре; къ невóѫ аскѹ́тѣ ѧцелѐсѹл челѹ́й нелъ́цат [ши прóсть], ши пре чѫ́л небѹ́нь ѧтърѫ́ѫце ла грѝжѣ***). — ашѝждѣ́рѫ ѧтребѫ́ндѹ-л: че ар фѝ ман кѹ грéѹ? ав ръспѹ́нсѹ: а съ кѹноа́ѫ пе сѝне сѝнгѹр; къ нич w прѝче ѧ лѹ́мѫ н'ар фѝ, де с'ар кѹноа́ѫ омѹ́л пе сѝне сѫ́нгѹр†). — ашѝждѣ́рѫ ѧтребѫ́ндѹ-л: чѐ ар фѝ ман дѹ́лчѫ? ачѐла, зѝче, лѹ́крѹ каре ръхнѫ́ѫци съ-л агонестѣ́ци, къ ма́ре десфътáре аре адѹ́чарѫ амѝнтѫ де дѹрѣ́рѫ трекѹ́тѫ. — ман ѧтребѫ́ндѹ-л ашѝждерѫ: кѹ чѫ́ токма́лѫ фѣ́ѫце ка́ре ари пѹ́тѫ пре лѫ́сне сѹферѝ нъвѫ́лиле норóкѹлѹи челѹ́и ѧпотрївник? де ва вѣ́дѫ, зѝче, пре непрїя́тенїн, сав стѫ́нши, сав рѣ̀ ацѹ́нши; къ адѐ-

*) Note marginale: ѣ́ дичепѹтѹлѹи къртаж а съ причепе, нѹ съ поате; дин афар(ъ) де дичепѹт немнкъ нѹ съ афлъ, зиче Назианзѹ. **) Тот лѹкрѹл асте ман цос де мецерѹл съѹ, зиче Тертѹлиан. ***) Де чѐ нѹ по́че кѹ трѹ́пѹл, кѹ мѝнтѣ́ сѹѣ̀р, зич(е) Окидѐс. †) Фоарте лѹкрѹ́ грéѹ асте, а не кѹноаце пре нѣи сингѹри, зиче Цицерѹ.

вѣрат, феричи́ре непрїа́тенѹлѹи, аскѹци́тѫ са́вїе аете нпїмїй чи мъхни́те*) . — аши́ждмре ѧтребѫ́ндѹ-л : кѹм ари вїецѹй ма́менїй маи би́не, ши ма́и кѹ дрепта́тѫ? че вор вед҃а, зи́че, де хѹ́лѫ ѧтрѣ алцій, ей съ нѹ фа́кѫ, къ ѧтрѣ ачаста то́цї мѹрито́рїи грешѣскѹ; къ ѧдестѹлѫ́ндѹ-съ ѧтрѣ сфа́тѹри, ка́ре поа́те алтора, ши ей оу́нь лѹ́крѹ бѹ́нь, ѧ ка́ре ари петрече, н'а́ѹ . — ма́й ѧтребѫ́ндѹ-сѫ : че лѹ́крѹ бѹ́и ари авѣ ачѣ́ла, ка́ре нѹ-и ла́кѹм? ачѣ́ст фа́л де би́не, зи́че, къ есте сло́бод ши де мѹ́нчиле лъкомїей, ши прїа́тен шїе ѧш фа́че; къ пре чѣ́л ла́ком ши гѫ́ндѹриле ѧл мѹнческѹ, къч нѹ не (?) стрѫ́нџі; ши оа́менїй ѧл сѹ́пърѫ, къчи нѹ келтѹа́џе . — аши́ждѣ́рм ѧтребѫ́ндѹ-сѫ : кѹм с'а́рі къда́ съ фіе домнѹлѹй wткѫрмѹнто́рю чѣ́лора-л'а́лци? ѧтѫи зи́че, пре си́не сѫ́нгѹр, апо́й пре а́лцїй съ wткѫрмѹ́ескѫ; къ нѹ поа́тѫ фн, съ фіе оумбра дирѣ́птѫ, де ва фй стрѫ́мбѹ лѣ́мнѹл, че арѹ́нкѫ ѹмбра**) . пентрѹ ръспѹ́нсѹл ачест де пе ѹрмѫ, ми с'а́ѹ пърѹ́т а скрїе тоа́те ѧтребѣ́рнле, пентрѹ съ ва́sѫ дѹ́мнїй, ши чѣ́й ма́рі, къ фїецше ка́ре динтр'ѫ́нсмле сѫ́нт ка ѹ́н арътътто́рю де дирепта́тѫ; ши неми́кѫ нѹ-и алта репѹ́блика, фърѫ оу́мбра ачѫ́ арѹнка́тѫ де ачѣ́л лѣ́мнѹ арътѫ́то́рю де оумбрѫ, ка́ра тре́бѹе съ фіе пре дире́пт; къ ѧда́тѫ ди́нтрѹ оу́мбра репѹ́бликъй, съ вѣ́де де есте дерепта́тѫ, ши вїаца дирегъторюлѹи де есте ѧтода́рсѫ.***)

Ѫшѫ да́рѫ пентрѹ съ ѧки́дем тоа́те къ́те с'а́ѹ зи́с пън акѫ́мѹ, де мъ ва́ ѧтребѣ́ пре ми́не вр'ѹ́н до́мнѹ : къч(е) ар фй домнь? кѹ оун кѹвѫ́нт ли ръспѹ́нсѹ : ачѣ́ла ка́ре есте адевъра́т домнь, т'кѹ пѹс пе ти́не до́мн' ачѣцій лѹ́мні ка съ фїй : ръсипнто́рю еретѝчілор, чертаре тира́нилор, плътнто́рю че́лор бѹ́ни, бичю че́лор рѣ́й, пітроп шй акоперемѫ́нт ши апъръто́рю бесѣ́рнчїй, шй пре юбито́рю де ца́рѫ, ши декът тоа́те съ фїй десъвръшѝт ѧтрѣ фа́чаре дерептѫ́цїй, ачепѧ́нд ѧтѫи дни ка́са ши ки́пѹл тѣ́ѹ . нѹ ѧ тоа́те лѹ́крѹриле съ поа́тѫ сѹферй съ фіе маи де вїцѫ до́мнїй, фърѫ кѣ́т ѧтрѣ сѫ́нгѹра дерепта́тѫ, ка́ра де то́т съ ка́де ши тре́бѹе съ фіе ѧтрѣ дѹ́мнѹ, шй ѧтрѣ репѹ́блика.

---

*) Note marginale: Феричит wдихнацїи, wрі чіне пре чи че-и бряце дн сѹпѹне . зиче Генека. **) Домнѹ съ фіе wглында тѣтѹрѹр. ***) Ѫшѣ тоа́те ле ва кивернисй домнѹл дирепт, де съ ва ѧдерептѣ ѧнтъи пре сине сѫнгѹр, зиче Пла́тархѹ.

CXVI.

1715.

(4⁰, III foĭ nepaginate + 532 paginĭ paginate.)

Часословъ акѹмь ѧтѫй тълмъчитъ ѧ лимба рѹмънѣскъ ..... де ..... Кѹрь Їнеїмь Ивирѣнѹль ..... с'ѧѹ тѵпъритъ ѧ сфънта митрополіе динь скаѹнѹль Тѫргѹвицией . ла анѹль ,зскг.

Rugăcĭune când se scoală omul din somn. (pag. 3.)

Рѹгъчѹне (кънд се скоалъ дин сомнь).

Мъріре ціе ѧпъратѣ, дмнзѣѹле а тѹт' пѹтѣр'ниче; кареле кѹ пѹртарѣ тѧ де грижъ чѣ дмнезеіаскъ шн де шаменн юбнтоаре, м'ай ѧвредничитъ пре мине, пъкътосѹль шй невръднкѹл', динь сомнь а мъ скѹлѧ, шй а доѫндй ѧтраре ѧ сфънтъ каса тѧ . прїймѣціе дмие шй глаСѹль рѹгъчѹнїй мѣле, ка шй аль сфънтелшрь ши ѧцелегътоарелшр' тале пѹтери . шй бине воіце ка кѹ йнимъ кѹратъ, шй кѹ дхъ де смерѣнїе съ ци-съ адѹкъ ціе лаѹдъ динь спѹркате бѹзеле мѣле; ка шй ѣ съ мъ фак пъртаіш фѣтелшрь (! l. чѣтелшрь) челшрь ѧцелѣпте кѹ лѹмнатъ фъклїа сѹфлетѹлѹй мїѣ, шй съ те мъреск' пре тине дмнезѣѹ, кѹ кѫнтѹл' чѣль слъвитъ ѧ татъль шй ѧ дхѹль. амйнь.

Tropare din tretiĭ ceas. (pag. 106—107.)

Третїн часъ.

Грабникъ шй тире мѫнгѫре дъ дъ робилшль (! l. робилшрь) тѣй Сне, кѫндь съ мѫхнеск дхѹриле ноастре; нѹ те оусней де сѹфлетиле ноастре ѧтрѹ неказѹри; нѹ те дъпърта де гѫндѹриле ноастре ѧтрѹ акѹцѹрърй; чй пѹрѹрѣ не ѧтймпинъ пре ной . апропїе-те де ной, апропїе-те чела че ецй претѹтиндень . прекѹмь шй кѹ апостолїй тѣй ай фость пѹрѹрѣ, ашь шй кѹ чей че дорескь де тине те оунѣціе пре тине, шй съ слъвимь пре дхѹль тѣѹ чел ѧтрѹ тѹт' сфънт'.

Нъдѣждѣ шй фолосйрѣ шй скъпарѣ креціинилшр', зйдь невинѹйть, челшрь слаби лимань невифорат', тѹ ецй нъскъ-

тоáре де дмнезéў прѣ кѹрáтъ . чи прекѹмь лѹмѣ ѡ мжнтѹéцій кѹ недчетáтъ рѹгъчѹнѣ тà, поменѣцие-не шй пре ной, фечóаръ, дтрѹ тот лъѹдáтъ.

Rugăciunea a marelui Vasilie. (pag. 140—141.)

Деветїй часъ.
Рѹгъчѹнѣ а маáрелѹй Васúлїе.

Стъпжне дмне Їсе Хсе дмнезéѹль нóстрѹ, чела че дделѹнгъ ай ръбдáтъ пентрѹ грешáлеле нóастре, шй пжнъ ла ачéстъ часъ де акѹмь нѣй адѹсъ пре нóй; дтрѹ кáреле пре лéмнѹль чéль де вїáцъ-фъкътóрю фúнд' ръстигнúт', тжлхáрюлѹй чéлѹй бúне кѹноскътóрю дтрáре д рáю шй фъкѹтъ, шй кѹ мóартє пре мóартє ай сфържмáтъ; кѹръцѣцие-не пре ной пъкътóшїй шй невръ́дничїй робїй тăй . къ амь грешúтъ шй фър де лѣцє амь фъкѹтъ, шй нѹ сжнтемь врѣдничи съ ржднкăм' ѡкїй ноцри, шй съ привúмь ла днълциймь черюлѹй; пентрѹ къ амь лъсáтъ кáлѣ дрептăцїй тáле, шй амь оумблáтъ д вóиле нимилѹрь ноáстре . чи не рѹгăмь недесемънáтїй вѹнътăцїй тáле, шртъ-не пре ной дмне дѹпъ мѹлциймь мúлїй тáле, шн не мжнтѹáцие пре нóй пентрѹ нѹмеле тăѹ чéль сфúтъ; къ с'аѹ стнись дтрѹ дъшъртъчѹне зúлеле ноáстре . скоатє-не пре нóй динь мжна протившникѹлѹй, шй не шртъ ноáш пъкáтеле, шй шмóаръ гжндѹль нóстрѹ чéль трѹпéскь . ка лепъджндь пре шмѹль чéль вéкю, дтрѹ чель нóѹ съ не дбръкъмь, шн цíе съ вїецѹúмь, стъпжнѹлѹй нóстрѹ шй фъкътóрюлѹй де бúне . шй ашà оурмжндь порѹнчилѹрь тáле, ла шдúхна чѣ вѣчникъ съ ажѹнцемь, оунде шсте лъкáшѹль тѹтѹрѹрь чéлшр' че съ веселéскь . къ тѹ ецій дѹпъ адевърь веселíм чѣ адевърáтъ, шн бѹкѹрíм чéлшрь че те юбéск', Хсе дмнезéѹль нóстрѹ . шй цíе мърúре днълцъмь дпреѹнъ кѹ пърúнтеле тăѹ чéль фъръ дчепѹтъ, шй кѹ прѣ сфúтѹль шн бѹнѹль, шй де вїáцъ-фъкътóрюль дѹхѹль тăѹ, акѹмь шй пѹрѹрѣ, шй д вѣчїй кѣчилѹрь . амин.

Psalm 69. (pag. 194—195.)

Ѱа́лмь ѯ҃.

2. Дм҃незе́ѹле спре ажѹто́рюль мїе́ѹ ш амі́нте; дм҃не ка сѣ-мь ажѹцій міе грѣ́бѣще. 3. съ се рѹшинѣ́зе, шй съ се афрѹнтѣ́зе чей че каѹтъ сѹфлетѹль мїе́ѹ; съ се ато́аркъ анапо́й, шй съ се рѹшинѣ́зе чей че-мь воєскь міе рѣ́ле. 4. ато́аркъ-се ада́тъ шн рѹшинжндѹ-се, чей че-мь грѣ́ескь міе : би́не є, би́не є. 5. съ се бѹкѹре шй съ се весели́ескъ де ти́не, то́ци чей че те ка́ѹтъ пре ти́не дм҃незе́ѹле; шй съ зи́къ пѹрѹрѣ : мърѣ́ескъ-се дм҃нѹль, чей че юбе́ескь мжнтѹи́рѣ тд҃. 6. царъ ев съракь сжнть шй мишѣ́л', дмнезе́ѹле ажѹтъ-мь . ажѹто́рюль мїе́ѹ шй нзбъвнто́рюл мїе́ѹ ецій тѹ, дм҃не, нѹ зъбовй.

Irmos. (pag. 462—463.)

Ірмо́сь.

Атѹнѣ́речнле тжлха́рилшрь че́лшрь невъзѹ́ци, че ка́дь апрежѹрь асѹпра мѣ, ка́рїй ка́ѹтъ съ тра́гъ шй съ ржпѣ́скъ сѹфлетѹль мїе́ѹ; нѹ липси гони́ндѹ-ле кѹ сабїа тд҃ чѣ де фю́кь, ка оунь пѹтѣ́рникь, ажѹтъто́рюль мїе́ѹ.

Кжндь ва врѣ съ мъ жѹдече жѹдекъто́рюль, шй дм҃незе́ѹль мїе́ѹ, шн съ мъ шсжндѣ́скъ пре ми́не че́л' шсжнди́ть днь кѹноцми́нцъ, май наи́нте де жѹдека́та ачѣ́а, нѹ мъ оуи́тд пре ми́не ро́бѹль тѣ́ѹ, повъцѹито́рюль мїе́ѹ.

Пежндѹ-мн ев трѹ́пѹль мѹ́мъ, шй ти́на тд́тъ, шй цържна стръмо́шь, пентрѹ апрїи́тени́рѣ ачѐстора а пъмжнть кѹ то́тѹль ка́ѹтъ; чй дѣ-мн, ажѹтъто́рюль мїе́ѹ, фъръ фри́къ съ мъ оуи́ть вре-ш-да́тъ шй а сѹ́сь ла фрѹмсѣцѣ че́рюлѹй.

Ка че́ла че ецій фрѹмо́сь кѹ подо́аба, шй дѹ́лче, шй ми́нте вѣ́селъ а ки́пѹль соа́релѹй, лѹмина́ть съ-мй стай анаи́нте, кѹ вѣ́селъ фа́цъ, шй кѹ вед҃ре де бѹкѹрїе, кжндь мъ вой лѹа́ де пре пъмжнть, адрептъторюль мїе́ѹ.

CXVII.

1716.

(M. Kogălnicéanŭ: Letopisiţile ţĕrĭi Moldovei II, Iaşi 1845, pag. 133—192.)

Ĭ dŭa domnie a lŭi Nekŭlai Alexandrŭ Mavrokordat ăn Moldova de Aksinti Vrikarŭl.

Prinderea luĭ Carol XII. (pag. 164—165.)

Ătŭnčea aŭ porončit paşa de s'aŭ strins toţi Ţiurbaţiĭ şi Iničerii şi toată oastea, şi aŭ pŭs de aŭ pogorît din ţetate a beke tŭnŭrĭ de le-aŭ tokmit să bată aşĭpra kasĭi kraiŭlŭi (şibezesk); şi a doa zi sămbătă aŭ eşit Hanŭl Devlet Gerei kŭ Tătarĭ şi ăncins kŭ săxaidačele, şi paşa kŭ pistoale la kal, şi kŭ toată oastea kălărime ce era la Tighinea, şi aŭ ăncepŭt a da din tŭnŭrĭ aşĭpra kasĭi, ŭnde era ka la 700 de oamenĭ kŭ kraiŭl; dar nŭ kredea nici ăntr'ŭn kip kraiŭl kă'i vor face pănă ăntr'ătăta . şi aŭ porončit paşa Iničerilor să dea năvală aşĭpra Şibezilor şi să le dea războiŭ kŭ foc; ei aŭ răspŭns, kă la oamenĭ ce nŭ rădică arme aşĭpra lor, nici ei n'or rădika arme; şi aŭ ăncepŭt a zice: alaχ, alaχ, şi s'aŭ ănţorş Iničerii spre ţetate, şi s'aŭ dŭs pe la gazdele lor . Rămas-aŭ Hanŭl kŭ Tătarii, şi paşa nŭmai kŭ Ţiohodarii, şi kŭ pŭţinĭ kălărime, plini de mănie amăndoi; apoi s'aŭ ănţorş şi ei ăn ţetate . aceasta ce aŭ făkŭt Iničerii şi n'aŭ vrŭt să dea războiŭ Şibezilor, aŭ făkŭt'o ori kă nŭ(!) se ăndŭra de kraiŭl, kăci le da mŭlt bakşiş, ori kă aţŭsĭse kraiŭl kŭ darŭrĭ la kapetele Iničerilor, şi pentrŭ aceea n'aŭ vrŭt ănţr'aceea zi să'i dea războiŭ.

Ĭ doa zi dŭminikă Fevrŭarie ănţăi deşdeminecaţă kiemat-aŭ paşa eară pe Ţiurbaţii, şi pe Iničerĭ, şi pe toţi bătrănii Iničerilor, şi pe Iničerĭ-Agasi, şi aŭ skos xatişeriflŭl de n'aŭ (! l. l'aŭ) ţetit, şi l'aŭ aŭzit toţi; răspŭns-aŭ şi ei kă aceea ce aŭ făkŭt-o sămbătă de n'aŭ vrŭt să dea războiŭ kraiŭlŭi, nŭ s'aŭ pogorît de la dănşii, şi nŭ este vina lor, ce este a Ĕmaţilor, kă n'aŭ vrŭt să se bată, şi aŭ zis să meargă şi ei la kraiŭl să'i grăească, doară ăi va krede pe dănşii, să [illegible] şi vor lŭa ei aşĭpra lor, şi-i vor face zapis, kŭm [illegible]

авеа нічі о невое, ші съ-л дъкъ пънъ ънде есте поронка ампъратълъі. ші і-ав позволіт паша, ші ав мерс тоці Чіорбаџіі ші Одобашіі ші ав гръіт краіълъі, кът къ-л ав асъпра лор, прекът с'ав зіс маі със; еаръ краіъл ле-ав ръспънс, къ нъ-і креде нічі пе дъншіі, факъ че ор вреа, къ н'а еші. авзінд ші ей ачест ръспънс с'ав мъніат, ші ав ешіт днапоі тоці Інічерії ші ав лъсат тъмбріле каре адъсъсе днтъіъ, ші ав адъс ші маі марі баліемезбрі ші кътбарале, ші ав мерс асъпра краіълъі. краіъл днкъ токмісе Швезіі ші ста съпъші ла локъріле че токмісе, мъкар къ краіъл авеа маре недежде ла Інічері, къ нъ-і вор да ръзбоіъ, къ-і дмплъсе пе тоці къ дарърріле, дар тот ді токмісе пе аі съі, съ се апере.

Даръ Інічерії кът с'ав стрінс ла ън лок, дндатъ ав слобозіт къте-ва тъмбрі ші ав арънкат ші кътбарале; дар ніче ъна н'ав немеріт каса краіълъі, че о ковършіа пе де асъпра, орі къ нъ вреа съ-і омодре, орі къ нъ ера меџері бъні ла ачеле требі. дъпъ ачеа дндатъ ав дат ізвъш, ші ав днтрат пе о фереастръ дн касъ ші ав днчепът а жъкъі ші а скоате пре Швезі афаръ, къте доі ші къте треі. краіъл шедеа днтр'о касъ маі дн лъънтръ, кът чеі маі алеші, ші се бътеа ші се апъра де аколо, ші нъ авеа пътере съ-і факъ німікъ. възънд Търчіі къ н'ав пътере съ-і стріче ші се апъръ дін касъ, ав порончіт съ деа фок касеі; еар Швезіі че ера дн лъънтръ пъзіа де стінџеа; ші ачеаста с'ав фъкът къте-ва чеасърі, пънъ ав лъат самъ Інічерії пе ънде есъ Швезіі пеете акоперемънт де стінг фокъл, ші пъзіа ачел лок аколо, ші кът се івіа вре ън Швед съ стінгъ фокъл, да днтр'ънсъл кът съџецеле; ші аша с'ав пъръсіт Швезіі де а ешіре съ стінгъ фокъл, ші с'ав апрінс акоперемънтъл ші ав днчепът а арде каса, ші краіъл тот шедеа ші нъ вреа съ еасъ, пънъ ав мерс ніџе генералі де аі лъі, ші л'ав дмпінс афаръ, зікъндъ-і: че шеде, съ ардъ дн касъ? ші ав ешіт афаръ кът арме, ші ав днчепът а се бате кът Търчіі, ші л'ав ръніт ън Търк ла о мънъ пъцінтел. възънд Търчіі къ се апъръ с'ав стрінс мълџі, ші аколо л'ор фі істовіт, де н'ар фі стрігат ън генерал, къ есте краіъл; ші атънчеа ав дат нъвалъ Інічерії ші л'ав прінсъл (!) ші л'ав лъат; нъмаі хаініле фі ера кръните, ші л'ав маі сгъріеат ън Търк лънгъ нас кът о съліцъ. ші днтр'ачел чеас с'ав стрігат ла мечетърі езанъл, че се кіамъ ніцъ, ла доъ чеасърі де ноапте. дечі аша кът ав фост л'ав дъс ачеі Інічері ла паша, карете кът ав възът пре паша, рязънд ав днчепът а-і зіче: аферім, аферім, адекъ біне

м'аци ківерніси́т . ши аша л'ав тріміс ѧнтр'о одае ѧн сарàвл паши, дънд бакшіш къте зече галбіні ши къте доъзечі ачелор Інічері че л'ав адвс.

CXVIII.

ca. 1700—1725.

(Ms. Seminar. centr. Bucureşti, No. 18/91. Folio, IV nepag. + 492 foĭ paginate.)

Я лвй Θеѡфилáкт' архіепископвл Вул'гарїей тлк'вйре еѵ̃г̃лїеи.

Mateiu cap. I, v. 1. (Fol. 1a.)

Капь а̃. квѣнт де нѣмѹль лвй хс.

Є̃вг̃лїѧ . сх̃ . а̃. (К)áртѣ нѣмѹлвй . тжлкь : пентрв чѐ н'ав зúс' : виденїѧ, сав квѣнтвл прекѹм пророчїй? къ ачéѧ аша̀ скрїѧ ѧтѣю : виденїѧ кáрѣ ѡ ав възвт' Ісаїѧ, ши квѣнтвл' че с'ав фъквт къторъ Ісаїѧ . пентрв чѐ, ѧтреб', съ те двéц'; пентрв къ пророчїй къторъ чéй ѧпїетрúц' ла иним̑ъ, ши нѣаскѹлтътóр'*) ав грѣúт' . ши пентрв ачѣѧ ав зис, къ виденїѧ ѡсте дм̑незеáскъ, ши квжнтвл ѡсте дела дм̑незéв, ка съ се тѣмъ норóдвл' ши съ нѣ дефънимѣзе чѣле зúсе . ѡр Матеéй ав грѣúт' къторъ wáменїй чей крединичóш' ши прїймнтóр' ши аскѹлтътóри, ши пентрв ачáста нимúка де ачест фéл' н'ав зис ѧтѣю, прекѹм пророчїй . ѡръ пóцн зúче шн алт' чевà : къ пророчїй кѹ минтѣ ведѣ чѣле че ведѣ, аръткжндѹ-ли-съ лор ачѣѧ прин ѧг̃л' сф̃нт', пентрв ачѣѧ ши виденїй, ачѣѧ ле кїемà . ѡръ Матеéй, нѣ кѹ минтѣ ав възвт' пре хс, ши л'ав нѣлѹчúт' пре ел, чи трвпѣцие кѹ дънсвл ав фóст', ши прин снм̑цúре л'ав авзúт', възжндѹ-л пре ел ѧ трвп . деч пентрв ачáста н'ав зúс : виденїѧ, кáрѣ ѡ ав възвт, адекъ ръткáрѣ, чн кáртѣ нѣмѹлвн. Є̃вг̃лїѧ : лвй Іс . тжлкь : Іс . нѹмеле, нѹ ѡсте елліне́ск', чи жидовéск', ши съ тълкѹúце мънтѹнтóрю; къ Іѡ, мжнтѹúре ла жúдови съ зúче. Є̃вг̃лїѧ : Хр̃стúс' . тжл'кь : Хр̃стош' съ знчѣ ѧпърацій, ши прéшцій, пентрв къ съ оунцѣ кѹ сф̃нтъ оунт де лемнъ, тѹрнáт' фїинд ден кóрн' че съ пѹнѣ де сѹпра пре кап; зúче-съ дрепт ачѣѧ дм̑нѹл' : Хс, ши ка оун ѧпъráт', пентрв къ ав ѧпъръцúт' прѣстѣ пъкáт', ши к. оун

*) Glosă marginală: сав : неплекаций.

прѣ́шт', пентрѫ къ с'аѫ адѫс прѣ сине ѧсѫш' жъртвъ пентрѫ ной, шй с'аѫ оунс' шй ел дѫ́пъ адевъ́р' кѫ оунтѫл де лемн' чел адевъра́т, адекъ кѫ дх҃ѫл сф҃нт'. къ чи́не алтѫл аѫ авѫ́т дх҃ѫ́, прекѫм дм҃нѫл'; къ ѧтрѫ сф҃ници дарѫл дх҃ѫлѫй сф҃нт' аѫ лѫкра́т', шр ѧ Хс҃ н'аѫ лѫкра́т' дарѫл дх҃ѫлѫй, чи Хс҃, кѫ дх҃ѫл' де ѡ́ фі҃ницъ фі҃инд, аѫ лѫкра́т' минѫниле.

Mateiu cap. XXII, v. 34—40. (Fol. 73a.)

Дин Матеи ка́п'. кв҃. зача́ло чв҃.

Е҃вг҃лі́а. 34. І҃ръ фарисе́ѣи, авзинд', къ аѫ астѫпа́т' гѫриле садѫке́илор с'аѫ адѫна́т' ѧпре́ѫнъ. 35. ши л'аѫ ѧтребА́т оунѫл дин тр'ъншїй, цїѫто́рюле(!) де лѣ́це, испитиндѫ-л пре ел, ши зикънд: 36. ѧвъцъто́рюле! ка́ре порѫнкъ шсте маи ма́ре ѧ лѣ́це? 37. шръ Іс҃. аѫ зис лѫ́й: съ юбе́ц' пре дм҃нѫл дм҃незе́ѫл' тѣ́ѫ кѫ тоа́тъ инима та, шй кѫ то́т' сѫ́флетѫл тѣ́ѫ, шй кѫ то́т' кѫ́ѣтѫл тѣ́ѫ. 38. ача́стъ е ѧтъю ши маи ма́ре порѫнкъ. 39. шй адо́ѡа асе́менѣ ачѣ́цїа: съ юбе́ц' пре вечи́нѫл тѣ́ѫ ка пре ти́не ѧсѫц'. 40. ѧтрѫ ачѣ́стѣ доа́ѡ порѫнчи, тоа́тъ лѣ́цѣ шй проро́чїй съ цин.

Тж҃л'кь: дин немъсѫра́та пнзмъ аѫ венит испитиндѫ-л. къ де врѣ́ме че възе́се прѣ сад'дѫке́й рѫшина́ц', ши прѣ дм҃нѫл лъѫда́т' пе́н'трѫ ѧцелепчюнѣ́, аѫ вени́т' ей испитиндѫ-л, ка де ва ада́ѡце чева ла порѫнка чѣ́ динтѣ́ю, ка кѫм ар ѧдрептѫ лѣ́цѣ́, съ афле причи́нъ ѧпотри́ва лѫ́й. шр' дм҃нѫл въдинд рѫѫта́тѫ лор, кѫм къ нѫ́, ка съ се ѧвѣ́це вени́се, чи кѫ́м' къ нѫ́ авѣ́ драго́сте, шй пизмѫ́ маи въртѡс, шй завѝстинч' ера́, аѫ арътА́т, къ юбѝрѣ́ шсте маи пресѫс декът порѫнчиле; ши аѫ ѧвъца́т', къ нѫ́ съ ка́де дин парте ѧ юбѝ прѣ дм҃незе́ѫ, чи прѣ но́й де то́т' съ не дъм' лѫ́й дм҃незе́ѫ. къ ачѣ́сте тре́й оусевѝр' ѧ сѫ́флетѫл шмѫлѫй кѫноацем: чѣ́ вїйто́аре, чѣ́ ѧсѫ́флецито́аре [саѫ добиточа́скъ], чѣ́ кѫ́вънтъто́аре. къ ѧтрѫ кът'. крѣ́це, ши съ хрънѣ́це, шй асѣ́мене родѣ́це, копа́чилор' съ асамънъ; шр' ѧтрѫ кът' съ мънѣ́е ши похтѣ́це, добито́челор'; шр' ѧтрѫ кът прнчѣ́пе, кѫвънтъто́р и съ зи́че. вез' да́ръ ли́чи ачѣ́сте тре́й ѧсемна́те: съ юбе́ци пре дм҃незе́ѫл тѣ́ѫ кѫ тоа́тъ инима та, ача́стъ е па́ртѣ шмѫлѫи чѣ́ ѧсѫ́флецито́аре [саѫ добиточа́скъ]; ши кѫ тот сѫ́флетѫл тѣ́ѫ, ача́ста е чѣ́ вїецѫнто́аре, къ вїй [саѫ ѧсѫ́флецц'] сънт' копа́чїй; ши кѫ тот кѫѣтѫл тѣ́ѫ, ача́ста е чѣ́ кѫвънтъто́аре. шй ашѫ съ ка́де

а юбй пре дмнезе́ѵ кѵ тот' сѵ́флетѵл, адекъ прин тоа́те пъ-
циле сѵ́флетѵлѵй, шй пѵте́риле, а съ липй де джнсѵл; ача́ста
е ѧтъю ши ман ма́ре порѵнкъ, ка́рѣ не ѧва́цъ пре но́й спре
тѣмерѣ де дмнезе́ѵ, шн адоу́а аскменѣ ачѣцїа, карѣ не ѧ-
дѣмнъ съ фа́чем шаменилор чѣле дрѣп'те. къ доа́ш сънт',
ка́ре не дѵ́к' пре но́й ѧ пейре: ѧвъцътѵ́ра чѣ рѣ, шн вїа́ца чѣ
стрика́тъ. де́ч' ка съ нѵ къдем' ѧтрѵ до́гмъ некрецинѣ́скъ,
требѵа́цїе съ юбим' пре дмнезе́ѵ; шй ка съ нѵ авем' вїа́цъ
стрика́тъ, съ ка́де, съ юбим' пре вечи́нѵл. къ чел че юбѣцїе
пре вечи́нѵл, тоа́те порѵнчиле плинѣцїе, ши чел че плинѣцїе
порѵнчиле, юбѣцїе пре дмнезе́ѵ. шй аша ачѣсте до́аш порѵнчи,
оуна кѵ алта съ ѧбинѣзъ ши ѧпреѵнъ ста, ши копринд ѧ
сине пре тоа́те чѣле-л'а́лте порѵнчи. къ чине, ка́реле юбѣцїе
пре дмнезе́ѵ шн пре вечи́нѵл съѵ, ва фѵрѧ? саѵ ва цинѣ минте
ръзѵл? саѵ ва прѣкѵрвй? саѵ ва оучи́де? саѵ ва кѵрвй? шй ачест
цїѵто́рю де лѣцїе, динтъю венисе испити́нд', апо́й дин ръспѵн-
сѵл лѵй Хс. май бѵн фъкъндѵ-се, ав фо́ст' лъѵда́т', прекѵ́м' шй
Ма́рко зи́че къ: къѵтънд спре дънсѵл Іс. л'ав юби́т' пре ел,
шн ав зис лѵй: нѵ ецй депа́рте де ѧпъръцїа лѵй дмнезе́ѵ.

Luca cap. XXI, v. 20—27. (Fol. 269b—270a.)

Дин Лѵка. кап. ка. к.

Єѵгліа: 20. Ікр кѣнд' вец' ведѣ Ієрсли́мѵл ѧкѵнжѵрат де
шсташ', атѵнче съ цици' къ с'ав апропїат' пѵстїнрѣ. 21. атѵнче
чей дин Іѵдеа съ фѵ́гъ ла мѵнц', шй чей дин мижлокѵл лѵй
съ се дѣ ѧ ла́тѵри, шй чей дин цинѵ́тѵри съ нѵ ѧтре ѧтр'ънсѵл. 22. къ зиле́ле избъндирїи сънт ачѣста, ка съ се плинѣ́скъ
то́атѣ чѣле скри́се. 23. ѵаръ ваи де чѣле, че вор авѣ ѧ пънтече,
шй де чѣле че вор аплека ѧ зиле́ле ачѣлеа; къ ва фй невое
маре́ пре пъмънт', шй мънїе́ ѧтрѵ норо́дѵл ачѣста. 24. шн вор
къдѣ ѧ гѵ́ра са́вїей*); шн съ вор лѵша ро́би ѧ то́атѣ нѣмѵ-
риле; шн Ієрсли́мѵл ва фй кълка́т' де пъгъни, пънѣ че съ
вор плини вре́миле пъгънилор. 25. шн вор фй сѣмне ѧ соа́ре, шн
ѧ лѵ́нъ, шн ѧ стѣле, шн пре пъмънт ѧвѵлзѣлъ**) пъгънилор
ѧтрѵ недомири́ре, сѵнънд ма́рѣ шн ва́лѵл. 26. ма́й мѵринд шаме-
нїй де фри́къ шй де ацепта́рѣ че́лор че вор съ вїе ѧ лѵ́ме.
нъ пѵте́рile че́рюрилор съ вор' клъти́. 27. шй атѵнче вор

*) Glose marginale: саѵ : ѧ аскѵцитѵл са́вїей. **) саѵ · чека́з.

дѣ пре фіюл шменѣск' вїинд ѧ но́р' къ пъть́ре ши къ сла́въ ѫлтъ.

Тѫл'къ : ма́й лъминат акъм де робі́а Іерс̃лимъля́й коприн-, де оунде сокоте́скъ, къ аша́ съ къвине а съ ѫцелѣце . къ ан нанинте де ачѣ́ста то́ате, адекъ ман нанинте де фома́ец', й де чю́ме, ши декът алте нево́й, каре́ вор съ се ѧтъмѣ́зе ѧ врѣ́мѣ сфършитъля́й, гони́ц' ве́ц' съ фи́ц' во́й апостой, ши алтеле, апо́й ши Іерс̃лимъля́ръ рѣ́леле вор съ-и сосѣ́скъ ъ́пръ *) . къ де врѣ́ме че ачѣ́а сокотї́а, къ ѧ врѣ́мѣ сфърши́тъля́й съ вор сърпа зидитъ́риле бесѣ́ричїи, къ(м) ав зне ел: ѧ врѣ́мѣ сфършитъля́й проро́чи минчино́ши вор авѣ́, ши ома́ец' ши чю́ме дин недечета́теле шцийри, каре пентрѫ рѣчала магости́й вор съ вие асъ́пръ; шаръ во́й ман нанинте де врѣ́мѣ ършитъля́й, гони́ц' вец' съ фици, ши Іерс̃лимъл съ ва робй; и пїетриле ачѣ́ста съ вор сърпа . кѣч' кънд' вец' ведѣ́ чеі́та де шцинле рѣмленѣци ѧкънжъра́тъ, атънчѣ пъстїи́рѣ ей ѫ шийци . ѧсъ къ жа́ле ав спъс чѣ́ле рѣ́ле, ка́ре атънче ера ѫкънжъре четата; къ чѣ́й дин Іъдѣ́а съ фъ́гъ ла мънц' и́че], ши чен дин цинъ́търи съ нъ сокотѣ́скъ, къ четата гъри́тъ фїинд, ѧй ва пъзй пре ей, чи съ се дѣ ѧ ла́тър', й чѣ́й дин мижлокъл четъцїй; къ знле́ле избъндирїи сънт', съ се плинѣ́скъ чѣ́ле че-с скри́се ла Данїил . ман въртшс ни де чѣ́ле че вор авѣ́ ѧ пънтече, къ нъ́ вор пъть́ съ фъ́гъ нтрѫ сарчина пънтечелъй; шй де чѣ́ла че вор аплека́, пентрѫ магостѣ́ чѣ спре копїй, ничи пъть́нд съ-и ла́се фъръ грижъ, ичи къ сине съ-и пода́рте . шаръ оунїй ѧтрѫ ачѣ́ста зи́к', съ ие ѧсемна́т' дмънъл', мънка́рѣ ачѣ́а де копил, де ка́реле Іѡп' повестѣ́це; шй Іерема́ ман нанинте ав спъс . ши Іерслъл' [зи́че] ва фи кълка́т' де пъгѣни, пънъ ай́чѣ де робі́е . юй шаръшн чѣ́ле де сфърши́т', къ вор фй [зи́че] сѣ́мне ѧ аре, ши ѧ лъ́нъ ши ѧ стѣ́ле . пентрѫ къ фъптъ́ра скимбънъ-се, къ адевъра́т стихиле съ вор дноі . ши дъ́лзѣ́лъ пънилор, адекъ неказ тътърор недомири́рѣ аместекънда́-се, шй а́рѣ къ сънете гроазинче ва вжжьй, шн вал ва фй, ши тър-ра́ре, атѣ́та кът ша́менй ман мъринд де сингъръ фри́ка, й де ацепта́рѣ челор че вор съ вие ѧ лъ́ме . ве́зи къ лъмиі́т ай́чѣ де сфърши́т' грѣ́ще; къ ман със ав зис, къ Іерслй́ъл ва фй ѧкънжърат шй кълка́т' де шста́шїи пъгѣнилор; ѫ ай́чѣ, към къ асъ́пра лъ́мии рѣътѣ́ц' вор съ вие . дечн де

*) Glosă marginală: вор съ-и стѣ асъпра.

сфършитѹл лѹмїй шасте кѹвынтѹл' лѹй аичѣ. къ пѹтѣрнле чѣрюрилор съ вор клътѣ, шѝ чѣ грѣѣск, зйче, къ шаменїй съ вор тѹрбѹрà, фъптѹра тоатъ скимбындѹ-се; къ шѝ сѝнѹр' дцерїй, шѝ пѹтѣриле чѣле маи дентѣю съ вор тѹрбѹрà, шѝ съ вор спънмынтà де ашà де фрикошàте скимбър' а тот'. шѝ атѹнче вор ведѣ пре фїюл шменѣск'. чѝне? тоц' чѣй че кред шѝ чѣй че нѹ кред; шѝ вінд н норі ка оуи дмнезѣѹ, адекъ кѹ пѹтѣре шѝ кѹ слáвъ мѹлтъ, пентрѹ къ маи пре сѹс де кът соáреле ва стрълѹчй, шѝ ел, шѝ крѹчѣ лѹй, шѝ де тоц' съ ва кѹноáще.

CXIX.

1729.

(M. Когълничеанѹ: Летописцле църй Молдовй III, Мшй 1846, pag. 7—82.)

Летописцѹл църй Молдовй ....атрібѹат лѹй Некѹлаї Мѹсте діедк старї де діван.

(1662—1729.)

Secetá; Desetinà îndoità a stupilor; Apà mare. (pag. 77—78.)

Єаръ ла анѹл дѹпъ че с'ад гътит кѹрциле деспре доамна, с'ад апѹкат Міхаї Водъ кѹм с'ад лѹат омътѹл де кѹрциле чеде-л'алте, че сънт деспре апѹс, шѝ ад стрікат днтъї тоате чеде векї: діканѹріле, спътъріа пънъ дн пъмънт; нѹмаї доъ касе че сънт де Василіе Водъ фъкѹте ле-ад лъсат шѝ ле-ад токмѝт днтъї ачеле, єаръ алтеле ле-ад фъкѹт дін темеліе кѹ фрѹмосъ орындѹедлъ прекѹм се въдѹ. мъкар къ ачеї домнї че ад фъкѹт кѹрциле ачесте маї дн трекѹте зиле ад фост, шѝ маї пѹтінчіоші дін авѹціе, шѝ вréме ад авѹт маї пе воіе, нѹ кѹ атъте сѹпърърї деспре Тѹрчї; дар орї къ ле-ад фост ѹріт а келтѹї, орї къ нѹ ле-ад дат кѹноцінца, прéа ѹріт шѝ чѣдат ера фъкѹте каселе ачесте домнещї. даръ Міхаї Водъ ле-ад фъкѹт фоарте фрѹмосе шѝ дескісе прекѹм се въдѹ. дтр'ачест ан 7232 фост'ад съчетъ маре, пънеле проасте, моарте дн добітоаче, стѹпї дн скъдере; шѝ пестe тоате ачесте скос-ад десътіна де стѹпї дндоітъ, де ад дат кѹ тоцїї шѝ боіерї шѝ [illegible] де бані пе стѹпї. кѹ маре сѹпър ера боіерїор шї църї: шї с'ад дмпѹцінат стѹпїї де пе ла тої къ

атъта неѫсторіе авеа ші пъмънтеніі, алес партеа боіерімеі; пънъ а нѫ да десътінъ, кѫ стѫпіі лші ківерніса каселе лор, ші лші плътіа бірѫл. пентрѫ ачеаста маре жале ші сѫпъраре аѫ къзѫт преste тоці, фъкъндѫ-лі-се сѫпър де аѫ плътіт стѫпіі ландоіці; мъкар къ нѫ дін лъкоміе с'аѫ фъкѫт ачеаста, ка съ стрінгъ ын каса лѫі ачесте сѫспіне а тѫтѫрор, че де маре невоіе ші асѫпреле че-і веніа де ла Тѫрчі, къ нѫ маі авеа кѫ че пліні порончіле ымпъръцеці, ші кѫ че ъмпле пе Гречіі, че ера пе лънгъ дънсѫл. даръ тот ера маі кѫ кале а скоате де челе обічінѫіте пе царъ съ фі лѫат, де кът а се фаче обічеѫ. домніі кът ар пѫте съ се фереаскъ съ нѫ скоацъ обічеіѫрі че н'аѫ маі фост; де време къ сънт оамені марі требѫіе ші лѫкрѫріле лор съ ѫрмезе дѫпъ чінстеа лор, ші пентрѫ ка съ нѫ ръмъіе ын блъстъмѫл нородѫлѫі; къ сѫспінѫл сърачілор нѫ ръмъне ландешърт, мъкар кът де тързіѫ. ші дакъ фаче ѫн домн обічеіѫ мъкар кът де ръѫ, алціі пре ѫрма лѫі преа лесне факѫ пе обічеіѫл ачела, фъръ де нічі о ландоеалъ, арънкънд гріжа саѫ пъкатѫл асѫпра ачелѫіа че л'аѫ скорніт. ші еатъ къ ръдъчіна ші лнчепътѫра пъкатѫлѫі че л'аѫ скорніт, де аѫ дат пілдъ ші алтора а-л фаче; къ стіиерея ші съръчіеа тѫтѫрор боіерілор ші мънъстірілор ле-аѫ фост десътіна ачеастъ ландоітъ, де аѫ дат доѫъ десътіні одатъ, каре нѫ се ва ѫіта лесне де ла пъмънтеніі Молдовіі. тот лнтр'ачелаш ан ын лѫна лѫі Септемвріе, с'аѫ порніт плоі греле, кът аѫ веніт апеле марі афаръ дін мъсѫра лор пе кѫм веніа де алтъ датъ, ші аѫ лнекат мѫлте добітоаче ші оамені, алес ла цінѫтѫл Текѫчіѫлѫі, ші прісъчі де стѫпі, фънаце, оамені, копіі мѫлці; къ аша аѫ веніт де одатъ Сіретѫл фъръ де весте ші і-аѫ апѫкат пе оамені пін касе; кări аѫ скъпат, пін копачі аѫ скъпат. хергелі де епе аѫ апѫкат апа ші пѫцінтеле аѫ скъпат; тѫрме де оі, ші каселе кѫ тотѫл а біецілор оамені ле-аѫ лнекат кѫ тот че аѫ авѫт; къте сате аѫ фост пе Сірет, пот зіче къ і-аѫ пръдат Тътаріі, къ нѫ пѫцінъ пагѫбъ аѫ авѫт; каре нѫ се ва ѫіта кѫрънд де ачеі че лъскѫеск пе ачеле локѫрі.

CXX.

1733.

Календари . акъмь лѣтѣй рѫмънѣскь . . . . л Брашове аѱлг . фев . к.

(8°, mic. 75 paginĭ nepaginate.)

Planeta Saturnus. (pag. 5—7.)

Лтѫ планѣта шасте сатърнъс . шй ачастъ планѣтъ е фъръ нороку [сѣкти жндовѣскъ] . оамений карїи съ наскь лтр'ачастъ планитъ, сѫнтъ мънчнтърн, лакомн, завистнич, внклѣни ла върбъ, гѫндитори, плини ла трѫпь, мълкомиш', недирепци, юбитори де авъцїе, лпончшаиц', мѫнишиш, адъкътори амінте де рѣв, неюбитори де мъѣрн, съръкъчос, скъмпъ, пъзитори де тайнъ, юбитори де арцінть . тот' ачастъ планѣтъ фаче рѫндъѫлъ ла оурѣка днрѣптъ шй шаселе мари, ла сплинъ мелахонїе, де ла каре съ скорицще бъалъ, оурдинаре ла стомаху', подагрие, тъсе, оумфлътъръ; стрикъ аерь, фрингъри де а Д зй, шолднн . анъл л каре шасте ачѣ планѣтъ, фрингърос, плоїшс, нероднтори . прймъвара фрингъроасъ, лфлоритъра ши арба тѫрзѣе, грнндине . вара фрингъроасъ, тнноасъ, нероднтоаре, вѫнтъроасъ, плоае рѣ . ла юлїе калд шй фрѣмос . тоамна фрингъроасъ, тиноасъ . ноем . май калд' . арна ла лчепът плоае, ла мнжлок де мъсъръ, фъръ нъдѣжде зъпадъ мълтъ, шн ла апр(н)л . прймъвара нѣ требе съмънат кърѫнд' ла лок грас шрз мълт . ла напн, ла ин', ла кѫнепъ бине . вин' пъцин . колесъ тимпъріъ . тънет, фълцере . пѣцще прймъвара ефтин, вара скъмпь . копїн прймъвара, върсат, тъсе, фрингъри, ловитъри, оурдинаре.

Arătare pentru seminţe şi casnice. (pag. 52—54.)

Пентрѣ семинце арътаре.

Кѫнд шасте крѣцерѣ лѣней, съмѫнца вѫртоасъ съ сѫмине ла пъмѫнтъ оускат'; шръ кѫнд скаде лѣна, съмѫ(н)ца тѣ моале кѣм шасте инъл', кѫнепа ипроч . съ ѡ сѫмине л пъмѫнтъ моале . нн̆ъл, кѫнепа дѣ съ вѫ съмѫнѫ сѫнд [illegible]

ıа, съ вѣ фа́че прѣ дналтъ, шръ де съ вѣ съмжнѣ кжндѣ де лу́на, съ вѣ фа́че маи скѹ́ртѣ шѝ де́сѣ . съмжца ка́ре съ ıжнъ де то́амна, сжнтѣ ачѣ́сте зи́ле ма́н бу́не : ла септе́м- ı де ла ѣ . S . З . и . ві . ді . к . кв . кѳ шѝ лѣ́ wктомврїе г . ві . кв . кѕ . кз.

Семи́нцеле ка́ре фа́кѣ ро́дѣ л пъмжнтѣ : ча́па, рнди́кѣ, ıоч . съ съ са́мнне л сфжрши́тѹ лу́нїн . шръ кжндѣ шсте ъ но́аш съ съ са́мнне, ка́ре фа́кѣ ро́дѣ де сѹ́пра пъмжнтѹ- ı, кѹм' жсте, гро́ѣ, швѣ́съ, бо́ѹ, ма́зъре, ипроч . пентрѹ мне де ка́съ шсте би́не съ та́е ла авгу́стъ, ла септемврїе, мврїе, деке́мврїе л сфжрши́тѹ ачѣ́стор' лу́ни . пентрѹ тъ́а́тѹ ѹлѹн ка съ кро́скъ, шсте би́не съ съ та́е ла лу́нъ но́аш . трѹ лцърка́тѹл копїнлорь, ла ма́н, авгу́стъ, ноéмврїе, ге- їе са́ѹ лнаи́нтѣ плини́тѹлѹй лу́нен кѹ ѡ зѝ са́ѹ дѹ́пъ плн- г' кѹ ѡ зѝ . пентрѹ лжса́тѹл сжнцелѹи, ла. шфе́ртѹль лѹни- ' чел' днньтжи ; ла ша́мени ти́нери сжнцеро́шн ла ачѣ́сте ıи : апрнл, авгу́стъ, декемврїе ; шръ ла шамени юци, мжни- ıи, съ съ ла́се сжнце адо́аш па́рте а лу́ней ма́й, септе́мврїе, а́рїе ; шръ ла ша́мени мѹ́лтъ гжндито́ри, шѝ пли́ни де ани, ла́се де ла плни́тѹл лѹнен пънъ ла а г шфе́ртъ днн' лѹна ѣ, wкто́м', февро́арїе ; шръ ла шмѹл' кѹ флегъмъ мѹ́лтъ бътрън', съ ла́се сжнце ла сфжрши́тѹ лу́ней . лнрепта́ре шбцие : шмѹль тжнърь, съ нѹ-ш' ла́се сжнце фъръ де неко́е.

CXXI.

1741.

вѫцѣтѹ́рѣ бесерича́скъ а влъдѝкъй Їнеїмь . адо́а ıрѣ тѵпърѝтъ л wра́шѹль Бѹкѹре́цилшрь . л тѵпо- ıафїѫ шко́алїей Бъкъреципилшрь . ла днѹл' дела хс . ѧѱма.

(4⁰, VI + 34 foi nepaginate.)

Carte pastorală. (Fol. IIa—IVb.)

Картѣ пъсторюлѹй кътръ прѣщи.

Ла ача́стъ степе́нъ лналтъ а архїерїей, лтрѹ ка́ре лѹ тъ дмнезеѣскѹл да́р' съ не сѹ́е, гри́жа чѣ ма́й ма́ре, шѝ

маи алѣсъ че авемь нѫ шсте алта, фъръ нѫмай киверниси́рѣ бесѣричїй, шѝ спъсенїѧ сѫфлетелшрь шйлшрь ноастре чѣлшр' кѫвѫнтътоаре . пентрѫ кареле авем' даторіе съ принвигемь зїша шѝ ноапѣ, къ авемь съ дъмь сѣма дѫпъ кѫмь зиче Пакель апостолѫль . шѝ дѫпъ асъмънарѣ ѧчепътóрюлѫй пъстóрилшрь Ис . Хс . кареле ш-аѫ пѫсь сѫфлетѫль пентрѫ шй, съ не дъм' шѝ ной вїаца пентрѫ пáза тѫрмей ноастре . . . . . ши пентрѫ ачѣ мѫлтъ простіе а воастръ (sc. а прешцилор) шѝ нецїйницъ ла сфнта кáрте, м'ам' ѧдемнáть, фїйнд' кѫпринс' де фрúка дмнезеáскъ, а къ ѧцїинца кѫ ачáстъ мúкъ къртичѣ, кáрѣ ѡ ам' ѧпърцúт' ѧ трéй пърцн.

А пáртѣ чѣ дин'тжй с'аѫ пѫс' фóарте пе скѫрт' шáре кáреле дин чѣле маи требѫйнчоáсе ши маи де фолос' але сфнтей бесѣрич' ши але сфнтелшрь тайни, кáреле сжнтеци датори съ ле цинц ши съ ле пъзúци нѫ нѫмай вóй, чѣ шѝ вїецїй крецинни прни мижлокѫл вóстрѫ . ѧ пáртѣ адóаш с'аѫ пѫс' ѧвъцътóръ асѫпра исповедáнїей, ка съ цiе фiеще кáре дхóвник' кѫм' съ кáде съ ѧдрептѣзе, шѝ кѫ чѣ мúжлокь трéбѫе съ исповедѫáскъ пре чéй че вóрь вени ла джнсѫль.

А пáртѣ а трéа, с'аѫ пѫс' ѧвъцътóр' пентрѫ кѫте лѫкрѫри с'аѫ пътѫть афлá пжнь ѧтрѫ ачéсть чáсь, кáреле съ фáкь кѫ некѫвинúнцъ шѝ фъръ де кáле, шѝ трéбѫе ка де акѫмь ѧнаинте съ нѫ съ маи фáкъ . каре ѡ пѫю ѧнаинтѣ кѫчернничíей вóастре ка ѡ мáсъ дховничáскъ фъръ де плáтъ, ѧ лѫк' де блгословéнїе, сокотúндь кѫмь къ кѫ ачѣсте пѫцúне ѧвъцътóр' вéц' пътѣ съ въ съткрáц' де лѫмúна кѫноцúнцей, ши съ ажѫторáци шѝ пре крецúнїй чéй липсúци . . . . .

Cele noao porunci mari ale bisericei. (Fol. 14a—15b.)

Нóаш порѫнчи мáрй але бесѣричїй.

а. Къ съ кѫвúне а не рѫгá лѫи дмнзéѫ, кѫ ѧфржнцере де иним, шѝ кѫ оумилúнцъ.

в. Съ пъзúм' чѣле д . пóстѫри че сжнть порѫнчúте шѝ легáте : але нáцерїй лѫй Хс, ал' пáцилшрь, ал' сфнцилор' апостоли, ши ал майкъй прѣчистїй.

г. Я чинстѝ пре пърúнцїй чей дховничéци, кáрїи съ рóаг' пентрѫ нóй ла дмнезѫ, ка нúце слѫй ай лѫй дмнезéѫ, шѝ трéбѫе съ не сфътѫúмь кѫ джншїи пентрѫ чѣле сѫфлетéци.

҃д. Ѧ не исповедꙋй пъкáтеле нóастре де ҃д wрй ѧтр'ꙋн' ан' ѧ вр҃ме де пóсть, ѧнаинт҃ъ пърúнтелꙋй чéлꙋй дꙋховничéск', кáреле ва фй хиротонúть пре лъ҃це крецин҃це; шъ чéй мáй кꙋ евлавïе де ïи wри; шъ чéй мáй прóци мъкáрь w дáтъ ѧтр'ꙋнь ань. шй кáрïи вúрь фй болнáви съ съ исповедꙋúскъ май ад҃се, фъкжндꙋ-шн шй мáслꙋ шй съ съ кꙋмúне ад҃се, шй ашà съ вúрь фáче пъртáшн вïéцïй чéй де вéчн.

҃е. Съ нꙋ съ чит҃ескъ кърциле еретúчилwрь, нúч' дъскълíйле шй ѧвъцътóре лúрь чѣ хꙋлитóаре съ нꙋ се аскꙋлте де чéй че нꙋ-с' ѧвъцáци, нúчи цíй с҃нта скриптóръ, нúч' съ се ам҃стече кꙋ ей, нич съ се ѧтр҃бе кꙋ ей.

҃s. Съ се фáкъ рꙋгъчúони пентрꙋ ѧтемеáр҃ътътрúр' wáменилwрь, ѧтжй пентрꙋ чéй че сжнть ѧтрꙋ стéпена прешцíей шй а клúрослꙋи, адóаш пентрꙋ чéй че съ афлъ ѧ вреднічйле чѣле лꙋмéци, шй але полúтïей, шй шстáшилwр'; апой пентрꙋ чéй че фáк бúне ла бес҃кричи а спорй шй а кр҃це съборничáска ши др҃пта кредúнц҃ъ.

҃з. Съ се пъзúескъ пóстꙋриле шй рꙋгъчюннле кáреле съ вúр' порꙋнчй де архïерéꙋле лóкꙋлꙋй, съ се фáкъ ѧ епáрхïа лꙋй, кжндь с'áрь ѧтжмпла вр҃ме де невóе, ка съ ѧтóаркъ мжнílꙋй дмнезéꙋ дꙋпъ норóдь, ши съ съ мжнтꙋúскъ вéри де чѣ невóе шй скжрбъ с'áрь ѧтжмпла.

҃и. Нѣ ште ертáть мир҃нилwрь съ ѧ нимúкь де але бес҃кричїй ѧ сúлъ, шй съ се лꙋкр҃зе кꙋ ште дꙋпъ кꙋмь вúрь вр҃ь, че нꙋмай съ фíе де тр҃бва пр҃шцилwрь, шй ачéлора че слꙋжéскь ла бес҃кринкъ а съ хрънй, шй а дà ла съráчи шй ла стрейни.

҃ѳ. Съ нꙋ съ фáкъ нꙋнте ѧ зúлеле чѣле че сжнть wприте де бес҃кринкъ. нúч' съ кáде крецúнїй съ фáкъ жóкꙋри ѧтр'ачѣле зúле дꙋпъ кꙋм' фáкь пъгжнїй; че дꙋпъ кжть ва фй пꙋтúницъ, съ се фер҃ескъ де ач҃ст҃к.

CXXII.

1742.

Казáнїй де прѣзнóйре .... але лóй Илїе Минїáть .... Л тип . чѣ нóдш а сфнтéй митроп(о)лїй . Ла анóль дела зид . лóм . ,зсн.

(Folio, IV foi nepaginate + 267 paginate.)

Precuvântare. (Fol. IIa—IIb.)

Неóфить, кѹ мúла лóй дмнезéѹ архїеп(и)скúпь, шѝ митрополúть л тóатъ оуггровлáхїм . прѣ чинстúть шѝ е҃архь плáюрилшрь.

Православнникѹлóй шѝ юбитóрюлóй де дмнезéѹ чититúрю мúлъ, пáче, спъсéнїе дела дмнезéѹ чéль кѹ тóтѹль бѹнь, похтúмь.

.... Шѝ прекѹмь тóатъ флúарѣ, че ръсáре дúнь ръдъчúна ей, крѣцце кѹ тѹлпúна, шѝ съ лнáлцъ дела пъмжúть л сѹсь, ашà шѝ ачáстъ минѹнáтъ шѝ дмнезеáскъ флúаре фóарте аре крѣцерѣ ей кѹ лнълцúме, пре кáрѣ миросúндь, адекъ читúндѹ-ш кѹ лцелѣцере, не оумплéмь де прѣ скѹмпѹль ен мнрúсь, ка де ш дмнезеáскъ мирѣзмъ, шѝ лнáлцъ сѹфлетеле нóастре . кѣчи ръдикжндь шкїй нóцри динь ръвиъ дмнезеáскъ, ши привúндь ла флúриле грѣдúнїй ачéцїм ка съ ведемь, шаре сжнть крескѹте лтр'жнса чѣле че цúмь къ сжнть де требѹúнца доftоріен сѹфлетéци, шѝ възжндь кѹмь къ лтре алтеле липскце шѝ ачáстъ минѹнáтъ флóаре, че ысте де сѹфлете фолоситóаре : адекъ казáнїнле сáѹ дндáхїйле лóй Илїе Миниáть че с'áѹ фъкѹть акѹмь л зúлеле нóастре л сфнта бнсѣрика лóй хс . чѣ маре а цргрáдѹлóй, кáре сжнть лподобúте кѹ кѹвúнте дмнезéеци, ши кѹ мецешѹгь риторичéскь, шѝ кѹ пúлде философéци, шѝ кѹ бгослóвїе адъпáте, шѝ кѹ мъртѹрíй дúнь сфнта скриптѹръ, кáре вúнь ла адевъръ . кѹ мѹлть дшрúре дин къладѹрúсь сѹфлеть амь пѹсь де с'áѹ тжлмъчúть дѹпре лúмба гречáскъ пре лúмба рѹмжнѣскъ . шѝ кѹ келтѹála нóастръ с'áѹ дáть л тупáрю, л типографíм чѣ нóдш а сфитей митрополíй, петрѹ фолúсѹль тѹтѹрор де шбце, спрè адълáрѣ шѝ лекѹúрѣ сѹфлетелшрь ачéлшрь че ш вúрь читѝ кѹ

а православ҃їей па́трїей ачѣцїѧ шй алцїи дѹпре ѧпрежѹ́рь православ҃ничи, ка́рїи грѣ́ескь то́тъ кѹ ачастъ ли́мбъ рѹмѧнѣ́скъ.

Duminica I a postuluĭ. (Fol. 79a—79b.)

Каза́нїѧ днь дѹмі́нека ѧтѫ́ю а сф҃нтѹлѹй по́сть.

Па́ртѣ а дшаѡ.

Кредѝница ѥсте ѧдрепта́рѣ вїѣцїй . ной прекѹ́мь крѣ́демь, ашà съ ка́де съ шй вїецѹ́имь; кѣчи ѧтр'а́лть ки́пь де нѹ́ съ потривѣ́цце вїа́ца кѹ кредѝница, ѡ кредѝнцъ ка ачаста ѥсте мо́артъ, шй нимѝка нѹ́ фолосѣ́це . че фоло́сь ѥ фра́цїй мїе́й, [зѝче дмнезеѣ́скѹль Іа́ковь], съборничаскъ кап . в : де ва зѝче чине-ва кѹ́мь аре кредѝнцъ, шй фа́пте бу́не съ нѹ́ айбъ; ав до́аръ по́ате кредѝнца съ мѫнтѹ́скъ пре ель? кѣчи прекѹ́мь трѹ́пъль фър де сѹ́флеть мо́рть ѥсте, ашѝждерѣ шй кредѝница фър де фа́пте мо́артъ ѥсте . шй Ѯлатоу́стъ тълкѹ́индь чѣ́м че ав грѣ́ить Хс : [нѹ́ то́тъ че́ла че́-мь зѝче мі́е дмне, дмне, ва ѧтрà ѧтрѹ́ ѧпъръцїѧ лѹ́й дмнезе́ѹ, чй че́ла (че) фа́че вѡ́м пърѝнтелѹй мїе́ѹ] зѝче : ва айче дмнезе́ѹ съ ара́те кѹ́мь къ кредѝнца нѹ́ по́ате нимѝка фър де фа́пте . ка́ре ва съ зѝкъ ашà, кредѝнца фър де фа́пте ѥсте ка оунь трѹ́пь мо́рть аль кредѝнцей, нѹ́-й лѹкрѣ́зъ нимѝка, шй шмѹль ачѣ́ла че крѣ́де ка оунь крецѝнь, шрь нѹ́ вїецѹ́це ка оунь крецѝнь, съ н'лйбъ нѣдѣ́жде де мѫнтѹ́йре . айчи требѹ́це шй кредѝнцъ адевъра́тъ шй вїацъ бу́нъ, кѹ ачѣ́сте дшаѡ по́ате шмѹль съ съ мѫнтѹ́скъ, кѹ ачѣ́сте дшаѡ арипи по́ате съ збо́аре ла ра́ю . но́й амь възѹ́тъ чѣ́ фе́лю ѥсте кредѝнца крецѝнилшрь, съ ведѣ́мь да́ръ аку́ма че фе́лю ѥсте вїаца крецѝнилшрь . кредѝнца крецѝнилшрь ла ѧчепѹ́тъ, ла ададшцѝйре, ла ѧтърѝйре, ѥсте то́атъ дмнезеѝскъ, ла дъскъліе ѥсте тоатъ адевъра́тъ, ла лѣ́це ѥсте то́атъ кѹ сф҃нцѣ́нїе . шре шаре чѣ́ фе́лю ѥсте вїа́ца крецѝинилшрь, а крецѝнилшрь л врѣ́мїи ачѣцїѧ, шаре чѣ́ фе́лю ѥсте? айчѣ́ нѹ́ сѫнть кѹвѝинте день дъстѹ́ль пентрѹ ка съ ѡ скрі́емь ѧпрежѹ́рь, айчѣ́ требѹ́ескь ла́кръми ка съ ѡ плѫнцемь . кѝпѹль ачѣ́ль че ав възѹ́тъ ѧ видѣ́нїѧ лѹ́й, ѧпъра́тѹль Навохѡдоносо́рь (Данїи́ль . кап' . в.) цѝимь чѣ́ ѧсемнà . авѣ́мь сокотѣ́кла шй тѫлкѹ́йрѣ лѹ́й ла ачастъ сф҃нтъ скрипто́ръ, ѧсъ съ потривѣ́цце шй ла причѝна но́астрь . кѝпѹл' ачѣ́ла авѣ́ ка́пѹль де а́ѹрь кѹра́ть, авѣ́ мѫ́йниле шй пїѣ́птѹль де арцѝнть, пѫнтѣ́чиле ши ко́апселе де ара́мъ, пнчо́ареле ѡ па́рте де хїе́рь,

ѡ пáрте де лѹ́тѣ. ай вѣзѹ́тѣ ѧпъра́те шѝ ѣтѣ ки́пѣ, але кѣ-рѹ́м кáпѹлѣ ерà де а҃ѹрѣ, мѫ́йниле шѝ пїе́птѹлѣ де арцѝнтѣ, пѫ́нтечнле шѝ ко́апселе де ара́мъ, пичо́ареле ѡ пáрте де хт҃е́ѡ шѝ ѡ пáрте де лѹ́тѣ. ачáстѣ съ мъ крѣ́деци кѣ ѣсте ки́-пѹлѣ че́ле адевъра́тѣ але вїе́цїй крецѝнилѡрѣ. ки́пѹлѣ ачéла авѣ́ кáпѹлѣ де а҃ѹрѣ кѹра́тѣ, шѝ вїáца крецѝнилѡрѣ ѧ врѣ́мѣ чѣ́ диньтѫ́й а крецинътѣцїй авѣ́ ѧчепѹ́тѹлѣ ей де а҃ѹрѣ кѹ-ратѣ ла фáпте бѹ́не шѝ ла сфнцéнїе. архїерéїй, шѝ прéѡцїй, дїáконїй, шѝ ѵподїáконїй, шѝ монáшїй, то́ци прéѡцїй де ѡѣци ерà а҃ѹрѣ кѹра́тѣ ла петрѣ́черѣ чѣ́ бѹ́нъ шѝ ла ѕр҃ма́ре, а҃ѹрѣ кѹра́тѣ ла дъскъліе шѝ ла фи́ре, а҃ѹрѣ кѹра́тѣ ла трѹ́пѣ шѝ ла сѹ́флетѣ.

CXXIII.

ca. 1743.

(M. Kogălniceanŭ: Letopisicile II, pag. 195—464.)

Леатопісіцѹл църіі Молдовіі де Іоан Некѹлче.

Legende. (pag. 197.)

О самъ де кѹвінте че сънт а҃ѕите дін ом ѧн ом, де о-мені векі ші бътръні ші ѧн летопісеце нѹ сънт скріс; че с'а҃ скріс аіче дѹпъ домніе а лѹі Стефъніцъ Ходъ ѧнаінте а домніеі Дабіжеі Ходъ.

(No. 3.) Стефан Ходъ чел бѹн кънд с'а҃ апѹкат съ факъ мънъстірея Пѹтна, а҃ѹ трас кѹ аркѹл Стефан Ходъ дінтр'ѹн въркѹ де мѹнте, че есте лънгъ мънъстіре, ші ѹнде а҃ѹ аціѹнс съцеата, аколо а҃ѹ фъкѹт прістолѹл ѧн олтар, ші есте мѹлт лок де ѹнде а҃ѹ трас пънъ ѧн мънъстіре. пѹс-а҃ѹ ші пре три боіерінаші де а҃ѹ трас, пре вътавѹл де копіі ші пре доі копіі дін касъ; дечі ѹнде а҃ѹ къзѹт съцеата вътавѹлѹі де копіі а҃ѹ фъкѹт поарта; еаръ ѹнде а҃ѹ къзѹт съцеата ѹнѹі копіл дін касъ а҃ѹ фъкѹт клопотиіца; еар ѹн копіл дін касъ зікѹ съ фі ѧнтрекѹт пе Стефан Ходъ ші съ-і фі къзѹт съцеата ѧнтр'ѹн делѹшел че се кіамъ Сіон, че есте лънгъ мънъстіре. ші есте съмн ѹн стълп де пеатръ, ші зікѹ съ-і фіе тъіат капѹл аколо, дар ѧнтрѹ адевър нѹ се цніе; нѹмаі оамені аша повестескѹ. фост-а҃ѹ ші бісерікѹіцъ де лемн ѧнтрѹ ачел делѹшел, ші с'а҃ѹ ръсіпіт фіінд де лемн. ші аша а҃ѹ фост фъкѹт мънъстірея де фрѹмоасъ тот кѹ а҃ѹр політъ зѹгръвалъ, маі мѹлт а҃ѹ

де кът зъгръкалъ, ші пре дін лъунтрў ші пре дін афаръ, ші акоперіт'ъ кў плъмб. зікў кълъгъріі съ фі фост ші сфешнічеле чеље мари ші чеље мічі ші полікандрў ші хора тот прісне де арџінт, ші пе ормъ съ ље фі лъат ун домн ші съ фі фъкът алтеље де спіжъ, кареле ам апъкат ші ноі. еар стрікъндъ-се ун клопот маре ла м'ънъстіре, ші фъкънд кълъгъріі клопотъл а доа оаръ, аў пъс ачесте тоате че скріў маі сус ун клопот ка съ фіе маі маре.

(No. 5, pag. 199.) Стефан Водъ чел бун к'ънд с'аў бътът кў Хроіт Унгурял прекум зік уніі ла Кашін, еар летопісецъл скріе к'ъ с'аў бътът ла Шкее пе Сірет, аў фост къзът калъл кў Стефан Водъ ун ръсбоіў; еаръ ун Пъріче апродъл і-аў дат калъл лъі, ші ій пътеа ун грабъ ункълека Стефан Водъ фінд ом мік. ші аў зіс Пъріче апродъл: доамне ей м'ъ воіў фаче о мовіліцъ ші ейн-о де те съе пе міне ші ункалекъ! ші с'аў съіт пре дънсъл Стефан Водъ ші аў ункълекат пре кал; ші аў зіс атънчеа Стефан Водъ: съраче Пъріче! де оіў скъпа ей ші тў, атънчеа ці-ей скімба іймеле дін Пъріче, Мовілъ. ші аў дат дъмнезеў ші аў скъпат амъндоі, ші л'аў ші фъкът боіер армаш маре пре Пъріче, ші дінтрў ачел Пъріче апродъл с'аў трас неамъл Мовілецілор де аў ацінс де аў фост ші домні дінтрў ачел неам. дар ші апрозіі атънче ній ера дін оамені проці кўм съит акўм, че ера тот фечіорі де боіері, ші портъл лор ера умбръкаці кў шарванале кў кабаніце. аша требъе ші акўм съ се афле слъџі съ слъжеаскъ стъпънълъі, ші стъпънъл съ мілъеаскъ пре слъгъ аша.

(No. 7.) Стефан Водъ чел бун врънд съ меаргъ ла бесерікъ унтр'о дъмінікъ діміneаџъ ла літъргіе, ун търгў ун Каслъіў, ші ешінд ун полімарі ла кърціле домнеџіі че ера фъкът де дънсъл, аў аџіт ун глас маре де ом стригънд съ адъкъ боіі ла плъг. ші міръндъ-се че ом есте ачела че аръ дъмініка, ундатъ аў трімес ун тоате пърціле ка съ-л гъсеаскъ пре ачел ом съ-л адъкъ ла дънсъл; ші л'аў афлат пре ом ун сус пре апа Каслъіълъі, кале де патрў чеасърі арънд ла о мовілъ че се кіамъ акўм мовіла лъі Пърчел; къ пе ачел ом ункъ ал кіема Пърчел. ші дъкъндъ-л пре ачел ом ла Стефан Водъ л'аў унтребат Стефан Водъ, ел аў стригат аша таре, ші пентрў че аръ дъмініка? ел аў зіс: къ аў стригат ел съ адъкъ боіі ла плъг, ші аръ дъмініка, къ есте ом сърак, ші унтр'алте зіле н'аў врът фрате-съў съ-і деіе плъгъл, ші акўм дъмініка і-аў дат. дечі Стефан Водъ аў лъат плъгъл фрателъі челъі богат, ші л'аў дат фрателъі челъі сърак съ фіе а лъі.

(No. 10, pag. 200.) Дѫпъ че аѫ лѫат Богдан Водъ домніа аѫ ші тріміс пре Тъѫтѫл логофътѫл сол ла Тѫрчі, кънд аѫ лукінат цара ла Тѫрчі. аша ворбескѫ оамені, къ л'аѫ пѫс везірѫл де аѫ шезѫт лнаінтеа везірѫлуі пре мъкат, ші н'аѫ фост авънд местї ла нъдрації, къ тръгъндѫ-і чіботеле, нѫмаі кѫ колцѫні аѫ фост лукълцат; ші дъндѫ-і кафе нѫ ціпеа кѫм о ва беа, ші аѫ лнчепѫт а лукінаре: съ тръеаскъ лмпъратѫл ші везірѫл, ші лукінънд аѫ сорбіт фелцеанѫл ка алтъ бъѫтѫръ.

Tractatul între Cantemir și Petru cel mare. (pag. 337.)

Кап. XIX.

Дімітрашко Водъ аѫ трімес сол пре Лѫка вістерникѫл ла Москалі, зікънд къ-л трімете іскоадъ, ші аѫ скріс ші ла Тѫрчі фъкъндѫ-ле ціре; дечі Лѫка вістерникѫл аѫ гъсіт пре лмпъратѫл Москѫлуі апроапе лн цара леашаскъ, ла Іарослав ла о нѫнтъ леашеаскъ а ѫнѫі домн маре, ші аша аѫ ашезат кѫ лмпъратѫл де аѫ фъкѫт легътѫръ:

Цара Молдовеі кѫ Ністрѫл съ-і фіе хотарѫл, ші Бѫцеагѫл ші кѫ тоате четъціле тот а Молдовеі съ фіе; нѫмаі де о датъ прін четъцї съ ашъзе Москалії оцені, пънъ с'а лнтемеіа цара; ear апої съ ліпсеаскъ оастеа москічеаскъ. — Бір съ нѫ дее цара нічі ѫн бан. — Пре домн съ нѫ-л мазілеаскъ лмпъратѫл пънъ ла моарте; ші пре ѫрмъ дін фіі луі съ фіе пре карелe ші-ar алеце цара. — Неамѫл луі съ нѫ еасъ дін домніе; нѫмаі кънд с'ar хаіні, саѫ кънд ші-ar лепъда леџеа, атѫнче ачела съ ліпсеаскъ ші съ пѫіе дін фрації луі. — Пре боіері съ нѫ-і мазілеаскъ домнѫл дін боіеріе пънъ ла моарте, саѫ кѫ маре вінъ съ-і скоатъ. — Кама Окнеі ші алтор търгѫрі съ фіе кенітѫл домнілор; earъ алтъ даре съ нѫ фіе. — Мазілії ші мънъстіріле съ-ші стъпънеаскъ очініле, мошіле ші вечініі съі; ші съ-ші ее ші десетінъ де стѫпі ші де маскѫрі, ші гоцінъ де оі де пре мошіле сале. — Зече мії де оаште съ фіе тот гата лн царъ, ші лмпъръціеа съ ле дее лефе дін вістеріеа лмпърътеаскъ дін Століцъ. — Дін Москалі съ нѫ се аместіче ла боеріле Молдовеі, нічі съ се лнсоаре лн царъ, нічі мошіі съ нѫ кѫмпере. — Домнѫл пре боіері съ нѫ фіе волнік а-і перде орі че грешалъ ар фаче, фъръ сфатѫл тѫтѫрор, ші фъръ де іскълітѫра мітрополітѫлуі. — Кътръ ачесте і-аѫ дат ші тітъ де домніе съ се скоа[illegible]

де чінсте ші маі сѫс дѫпъ кѫм се скріѫ домніі акѫм; еаръ аша ера : Сенінатѫл доми ал църеі Молдовіі, Самодержец [адекъ, сінгѫр стъпънітор] ші Колегатор [адекъ, пріетін] църеі Москічещі; еар нѫ роб сѫпѫс, каре ачест нѫме есте пѫцін оаре-че маі де ціос декът а ѫнѫі краіѫ, каре се кіамъ лътінеще Serenissimus, еар словенеще Предсфѣтлнише, еар лешеще Єшніосфінцѫніі; аша і-аѫ дат тітѫ ампъратѫл, антр'ачест кіп, ка съ се скріе домніі Молдовіі. — Ѣшіждере нічі декѫм пачі Москѫл кѫ Тѫркѫл съ нѫ факъ; еар де с'ар тъмпла съ факъ пачі, съ ръмъіе Молдова еар сѫпт стъпънірея тѫрчеаскъ, атѫнче съ аібъ ампъратѫл Москіческ а да лѫі Дімітрашко Ходъ, доъ пърекі де кѫрці ан Століцъ, ші моші пентрѫ мошіле дін Молдова, ші келтѫеалъ пре зі ан тоатъ віеацъ лѫі, ші оамені лѫі съ нѫ-і ліпсеаскъ; ші де нѫ і-ар плъче аколо, ші с'ар траце антр'алтъ царъ крецінеаскъ, волнік съ фіе а мерце; ші алтеле мѫлте ка ачесте . ші пре ачесте понктѫрі аѫ ціѫрат таре ампъръціеа Москѫлуі ші аѫ ші іскъліт маі ціос, ші і ле-аѫ трімес пре Лѫка вістернікѫл, ші аѫ скріс лѫі Дімітрашко Ходъ съ се гътезе, ші съ еасъ антрѫ антімпінарея оаміі Москічещі ла Ністрѫ; еаръ де н'а еші ла Ністрѫ анаінтеа оаміі, ші ва ацепта пънъ с'а бате кѫ Тѫрчіі ші і-а бірѫі, атѫнче орі съ се анкіне орі съ нѫ се маі анкіне, къ атѫнче мѫлці домні се вор афла.

CXXIV.

1746.

(Folio, IV nepaginate + 164 foi paginate.)

Сфънтѫ ши дмнезеѣска еѵанґеліе .... а сфънта епископіе а Рѣмникѫлуй . ла анїй дела фачерѣ лѫмїй : ,зснд . гаръ дела хс . ,аѱмѕ.

Joan cap. I, v. 1—17. (Fol. 1a—1b.*)

А сфънта ши маре дѫмінекъ а пацилор . ла лутѫргїе . сфънта еѵгліе дела Іѡанъ капъ а . зач . а.

1. Ла ачепѫтъ ера кѫвжнтѫл, ши кѫвжнтѫл ера ла дмнезеѣ, ши дмнезеѣ ера кѫвжнтѫл. 2. ачеста ера ла ачепѫтъ ла

*) cf. vol. I, pag. 20 şi pag. 308.

дмнезе́ѕ. 3. тоа́тѣ пріньтр'же́нѕлѣ с'а́ѕ фъкѹ́тѣ, шй фъръ де дже́нѕлѣ нимі́ка нѣ с'а́ѕ фъкѹ́тѣ, че с'а́ѕ фъкѹ́тѣ. 4. ѧтрѣ дже́нѕлѣ вїа́ца ерѧ, шй вїа́ца ерѧ лѧмі́на шаменнілшр. 5. шй лѧмі́на ѧтрѣ ѧтѹнѣ́рекѣ лѧмінѣ́зѣ, шй ѧтѹнѣ́рекѹлѣ нѣ ѡ ѧ кѹпрінсѣ. 6. фо́ст-ѧ шмѣ трімі́сѣ дела дмнезе́ѕ, нѣ́меле лѹй Іѡа́ннѣ. 7. ачѣ́ста ѧ вені́т' ѧтрѣ мъртѹрїе, кѧ съ мъртѹрисѣ́скъ де лѧмі́нъ, ка то́ци съ крѣ́зъ прінь ель. 8. нѣ ерѧ ель лѧмі́на, чй ка́ съ мъртѹрисѣ́скъ де лѧмі́нъ. 9. ерѧ лѧмі́на чѣ адевъра́тъ ка́рѣ лѧмінѣ́зъ пре то́тъ шмѹлѣ че ві́не ѧ лѹ́ме. 10. ѧ лѹ́ме ерѧ (шй лѧмѣ прінь тр'ж)нсѹлѣ с'а́ѕ фъкѹ́тѣ, шй лѹ́мѣ пре ель нѣ ѧ'а́ѕ кѹноскѹтѣ. 11. ѧтрѣ але са́ле ѧ вені́тѣ, шй ай сѣ́й пре дже́нѕлѣ нѣ ѧ'а́ѕ прїімі́тѣ. 12. шръ кже́цй ѧ'а́ѕ прїймі́тѣ пре дже́нѕлѣ, лѣ́ѕ да́тѣ лі́ѹръ пѹтѣ́ре ка съ фїе фій лѹй дмнезе́ѕ, че́лшръ че кре́дѣ ѧтрѣ нѣ́меле лѹ́й. 13. ка́рїй нѣ динь сже́нце, ні́чй дин по́фтъ трѹпѣ́скъ, ні́чй ді́нь по́фтъ бърбътѣ́скъ, чй де ла дмнезе́ѕ с'а́ѕ нъскѹ́тѣ. 14. шй кѹвжи́нтѹлѣ трѹ́пь с'а́ѕ фъкѹ́тѣ, шй с'ѧ съ лъшлѹ́ітѣ ѧтрѣ но́й [шй амѣ възѹ́тѣ сла́ва лѹ́й, сла́ва кѧ а ѹ́нѣѧ нъскѹ́тѣ дела та́тъле] пли́нь де да́рѣ шй де адевѣ́рѣ. 15. Іѡа́ннѣ мъртѹрисї́ѧ де дже́нсѧ' шй стригѧ гръ́ійндѣ : ачѣ́ста ерѧ де ка́реле амѣ зі́сѣ : ка́реле дѹпъ ми́не ві́не, май наінте де ми́не ѧ фо́стѣ, кѣ май ѧтжѣ́ де ми́не ерѧ. 16. шй дінь трѣ плинїрѣ лѹй но́й то́цй амѣ лѧ́тѣ, шй да́рѣ пентрѣ да́рѣ. 17. кѣ лѣ́цѣ прінь Мшісй ѧ фо́ст' да́тъ, шръ да́рѹлѣ шй адевѣ́рѹлѣ прі́нь Іс . Хс . ѧ фѹ́стѣ.

Luca cap. XI, v. 1—10. (Fol. 59b—60a.)

Дела Лѹка ка́пѣ аї . зач . не.

1. Л врѣмѣ ачѣ́ѧ, фо́ст-ѧ кже́ндѣ ерѧ Іс . ла оуні ло́к' рѹгже́ндѹ-съ, шй дѣ́ка ѧ ѧчета́тѣ, зі́с-ѧ оуѹѹлѣ динтрѣ оучені́чїй лѹй кѣ́трѣ дже́нѕлѣ : дмне, ѧваі́цъ-не съ не рѹгѣ́мѣ, кѹ́мѣ ѧ ѧвъцат шй Іѡаннѣ пре оучені́чїй сѣ́й. 2. шй лѣ́ѕ зі́сѣ лі́ѹръ : кже́ндѣ къ рѹгаі́цй съ зі́чеці : та́тъле но́стрѣ, ка́реле еці́й ѧ че́рюрй, сфніцѣ́скъ нѹ́меле тѣ́ѧ, кіе ѧпъръці́а тѧ, фіе во́а тѧ, прекѹм ѧ че́рѣ шй пре пъмжнтѣ. 3. пжі́нѣ но́астръ чѣ де пѹ́рѹрѣ дъ-не но́аш ѧ то́атѣ зі́ле; 4. шй не ѹартъ но́аш пъка́теле ноастре; къ шй но́й ертѣ́мѣ тѹтѹрю́рѣ датѹ́рнічилшръ но́црй; шй нѣ не дѹ́че пре но́й ѧтрѣ испі́тъ, чи не избъвѣ́ці пре но́й де че́ль рѣ́ѧ. 5. шй ѧ зі́сѣ къ́трѣ ей : чі́не динтрѣ во́й аре прїѧ́тень. шй ва мѣ́рце къ́трѣ дже́нѕлѣ ла мі́е́ѣ ѧ

ноáпте, шй вà зúче лŭй : прїáтене, дѣ-ми ѧпрŭмŭть трéй пъйний. 6. пентрŭ кѣчй аŭ венúт' диень кáле оуньı прїáтен' ла мúне, шй нŭ амь чè пŭне ѧнаúнтѣ лŭй. 7. шй ачéла диень лъŭнтрŭ ръспŭнзѫндь, ва зúче : нŭ-м фáче шстенѣлъ, къ штъ оушиле сѫнть ѧкŭáте, шй копúйй мїей сѫнть ѧтр'ацериŭт' кŭ мúне, нŭ пóчй съ мъ скóл' съ-цй дáŭ цїе. 8. шръ гръéскь вóаш : мъкáрь де нŭ шр дà лŭй скŭлѫндŭ-съ, пентрŭ кѣчй шсте лŭй прїáтень, дáрь пентрŭ аколисúрѣ лŭй скŭлѫндŭ-съ ва дà лŭй кѫте ѧй вóрь требŭй. 9. шй еŭ зúкь воаш, чѣрецй шй съ ва дà вóаш, къŭтáцй шй вéцй афлà, бáтецй шй съ ва дешкúде вóаш. 10. кѣ тóтъ чéла че чѣре ва лŭà, шй чéла че кáŭтъ вà афлà, шй чéлѧ че бáте и съ ва дешкúде.

Marcu cap. II, v. 1—12. (Fol. 91a.)

Дела Мáрко кáп' в̃. зачáль . з̃.

1. Ѧ врѣмѣ ачѣѧ, ѧтрáт-аŭ Іс̃ . ѧ Капернаŭмь, шй с'áŭ аŭзúтъ, къ шсте ѧ кáсъ. 2. шй ачíшь с'áŭ адŭнáть мŭлцй, кѫтъ нŭ май пŭтѣ ѧкъпѣ нúчй пре лѫнгъ оушъ . шй ле гръíѧ лорь кŭвѫнт'. 3. шй аŭ венúть ла ель, адŭкѫндь оуньı слъбънóгь, че съ пŭртà де пáтрŭ. 4. шй непŭтѫндŭ-се апропíѧ де ель пéнтрŭ норóдь, аŭ дескоперúть кáса оунде ерà, шй спъргѫндь, аŭ слобозúть пáтŭл', ѧ кáре зъчѣ слъбънóгŭл'. 5. шръ Іс̃ . къзѫндь крединца лшрь, зúс-аŭ слъбънóгŭлŭй : фíюле, шртъ-съ цíе пъкáтеле тáле. 6. шй ерà аколѡ оунíй диень къртŭрáрй шкзѫндь, шй кŭцетѫндь ѧтрŭ инимиле сáле: 7. чè грѣѫцie ачéстà ашà хŭле? чúне пóате ертà пъкáтеле. фъръ нŭмай оуниль дмнезéŭ? 8. шй ѧдáтъш кŭиоскѫндь Іс̃ . кŭ дх̃ŭл' сѣŭ, къ ашà кŭцетà ачéѧ ѧтрŭ сúне, лѣŭ зúсь лúрь : чè кŭцетáцй ачѣстѣ ѧтрŭ инимиле вóлстре? 9. че шсте май лéсне, а зúче слъбънóгŭлŭй: шртъ-съ цíе пъкáтеле; аŭ а зúче : скóалъ шй-ц' ржднкъ пáтŭль тѣŭ, шй оумблъ? 10. чй ка съ цйцй, къ áре фíюль шменéскь пŭтѣре а ертà пъкáтеле пре пъмѫнть! шй аŭ зúсь слъбънóгŭлŭй: 11. цíе гръéскь : скóалъ шй-ци ржднкъ пáтŭл' тѣŭ, шй пáсъ ѧ кáса тà. 12. шй с'áŭ скŭлáть ѧдáть, шй ржднкѫндŭ-шй пáтŭль, аŭ ешúть ѧнаúнтѣ тŭтŭрóрь, кѫтъ с'áŭ мирáть тóцй шй лъŭдà пре дмнезéŭ, зикѫнд' : къ нúчи ѡ дáтъ ашà н'ам' къзŭт'.

Mateiu cap. X, v. 16—22. (Fol. 124 a.)

Дела Матеи капъ . і . зачалъ ѯ.

16. Зіс-лъ дмнъле оученичилшрь сѣй : шатъ ѣ въ тримѣць пре вой, ка пре ниіце ій .л мижлокъле лъпилшрь; дечй фиій лцелепій ка шѣрпїй, шй невиклѣни ка порómеїй. 17. шй въ пъзиій де шаменй, къ въ вор' да пре вой ла съвоáръ, шй л сунагиігъриле лóрь ворь бáте пре вой. 18. шй ла лпърáцій вецй фй дъши, пентрь мине, лтрь мъртърїе лóрь шй лимбилшрь; 19. шръ кжндь въ вор' дà пре вой, съ нъ въ гриженій, кóм' сáь че вéцй гръй; къ съ ва дà вóаш лтрь ачél' чáсь че вéцй гръй. 20. къ нъ вéци фй вой чéй че вецй гръй, чй дхъле пърйителъй вóстрь, кáреле грѫіце лтрь вой 21. шй ва дà фráте пре фráте спре мóарте, шй тáтъл' пре фій; шй съ ворь скълà фечóрїй асóпра пърйницилшр, шї-й вор' шморж пре джншїй. 22. шй вецй фй оуржцій де тóцй, пентрь нъмеле мїéь; шръ чéла че ва ръбдà пѣнъ л сфршйтъ, ачéла съ ва мжнтъй.

— — — —

CXXV.

1747.

(Ms. bibl. centr. folio, 847 paginī paginate.)

Комоáра лъи Дамаскин тълмъчит де пе лимба грéчéскъ пе лимба ръмънéскъ ..... де Михáлчѣ Логофѣтъл . Л анъл дела фáчерѣ лъмїи : ,зсне . шр' дела мжнтъирѣ лъмїи . ,аѱмз.

Cuvânt la buna-vestire. (pag. 7—8.)

Лъна лъи Мартїе . лн ке де зиле.

Кѣкънтъ историчéскъ, лнпреúнъ шй повеститóрю ла дъмнезеáска бъна вестúре а прѣблгословúтен стъпънен ноастре де дъмнезеъ нъскътореи, шй пърърѣ фечоáреи Марїеи . [адънат дела мълци карїи аь скрис] шй с'аь тълмъчит пе лимбъ проáстъ, де ман микъл лнтрь Іеромонаши, Дамаскин уподїакон'ъ, шй Стъдйтъл.

Квѣнтъ : а.

Лнаинте квѣнтáре тълквитолáре.

Обичѣю ав лпъраціи кънд вóр съ мѣргъ лà ѵн лок ѵнде вшр врѣ, лнтъи съ тримúцъ слѣуиле сáле съ гътѣскъ, ши съ лподобѣскъ локѵл ачéла, ав лà палат де вор мѣрце, ав ла грѣднинъ асѣмене фак; пентрѵ къ де врѣме че сънт лмпърац, нич ла фїеце чѣ лок нѵ съ ѡдихнéскѵ, ка фїеце кáреле ден чéа-л'алци ѡáмени. мъкарѵ лн ръзбóю де ва врѣ съ мѣргъ лмпъратѵл, тримúте лнаинтѣ сà ѡáстѣ тоатъ, апон дѵпъ дънса съ дѵче ши лмпъратѵл съ фїе лнпрѣвнъ. лнтр'ачéсташ кип дар ав фъкѵт ши мáреле лмпърат ал тѵтѵрор лмпърацілшр, де врѣме че ерà съ вїе лà ръзбóю кѵ ѵчигáшѵл де ѡáмени, дшколѵл, ав тримис лнтъи пре дѵмнезеéщїи ши сфѣщїи проорóчи, кáрїи ав проповедѵит маи наинте, ав лнсемнат, ав вестѵит (!) де венúрѣ лѵи Хс. ав пророчит къ вà съ вїе лмпъратѵл чел мáре ши тáре, дар н'ав лскѵлтат прилъстиціи, шѝ амъціúціи ѡáмени, нич ав крезѵт кѵвúнтелшр лшр, нич ден пъкáтеле лшр чѣле мѵлте нѵ с'ав лторсѵ съ съ покъискъ, чѝ пѵрѵрѣ шѝ тот дѣѵна, спре маи ръѵ мерцѣ ѡáменїи. сѣмне мѵлте съ фачѣ лн врѣмѣ ачѣа, четъц ардѣ ден преѵнъ кѵ ѡáменїи, зúдѵриле четъцилшр съ сѵрпà, потоп с'ав фъкѵт де ав лннекат тоатъ лѵмѣ. Сѡдѵма ши Гѡмора с'ав кѵфѵндат, ши с'ав арсѵ, шѝ алте лнфрикошéри съ фъчѣ дела дѵмнезеѵ, дар нич ашà нѵ с'ав лторсъ ден пъкáтеле сале ѡáменїи. лѣце ѳръш ав дат, проорóчи ав тримис, днрéпци ав ардтат, сфѣнци ав лѵминат, ши нич лà кѵвúнтеле лшр нѵ с'ав литорсъ. кѵрвїи ши прѣкѵрвїи шѝ ѵчúдери шѝ адѵчери амúнте де ръѵтъц, шѝ тоате ръѵтъціле кътѣ сънт лн лѵме, ле фъчѣ, шѝ чѣ маи рѣ де кът тоате ерà лнкинáрѣ ла идоли; къ лъса де л съ лнкинà лѵи дѵмнезéѵ, чи фїеце кáре ѡм дѵпъ фáптеле сале съ нѵмѣскъ ѵн дѵмнезеѵ. плѵгарирїи (!), пъмънтѵл, адекъ пе дѵмнезеѵáл Дúмитра. пъскáрїи ши коръбїарїи, пре дѵмнезеѵл Посидѡн, адекъ пе мáре. кѵрвáрїи шѝ прѣкѵрвáрїи пре дѵмнезеѵáа Афродúта. лнцелéпціи, пре Аоúна. хóціи, шѝ ѵчигáшїи пре Прин. витѣжїи пре Ира. бецúвїи пре Дїѡнис. минчинóшїи пре Єрмú. клеветитóрїи пре Ирии. чеи къздроши ши лѵминац шѝ лмпъраціи пре Апѡлѡн. вънътóрїи прѣ Артемин. ши маи пе скѵртъ [ворбъ] фїеце кáре ѡм авѣ ши къте ѵи дѵмнезеѵ. шѝ нѵ ден фъп-

тѫриле чѣле мари але лѫи дѫмнезеѫ, чи ден чѣле прѣ нечинстите авѣ .ѧн лок де дѫмнезеѫ.

Cuvânt XVIII:
Minunea sf-ţilor Arhanghelĭ Mihail şi Gavriil. (pag. 410—412.)

Кѫвънт нї.

Ѧнпотрива С҃нтагорен де чѣм парте ка ла шасезеч де милѫри, шсте ѫн шстров че съ кїамъ Логгос . деч .ѧнтр'ачел шстров авѣ мънъстирѣ метоҳ, шй лънгъ метоҳ ста ѫн стълпѫ дирепт ден времиле чѣле де демѫлт, ши скрїа десѫпра лѫи ашà : чине мъ ва лови .ѧн кап, ва афла мѫлциме де галбени де аур . деч мѫлци шамени арѫнкà пїетри .ѧн ъръфѫл стълпѫлѫи, ши нимик нѫ афлà; шй ачѣм ерà сокотѣлъ, къ ла ѫмбра ъръфѫлѫи стълпѫлѫи, ера аскѫнсъ ѡ комоаръ .ѧн пъмънт . шр кънд аѫ врѫт дѫмнезеѫ съ съ арате комоара ачѣа, аѫ фъкѫт пѫртаре де грижъ шй де ѫн лѫкрѫ ка ачеста. къ ла метоҳѫл мънъстирїи ерà ѫн воиник кà де доашзеч де ани, аргат кѫ симврїе, шй дѐ мѫлте шри мерцѣ шй ел ла стълпѫл ачéла, ши съ мирà де лѫкрѫл ачéла . шр .ѧнтр'ѫна де зиле ръсъринд соареле, с'аѫ дѫс воиникѫл ла стѣлпѫл ачéла, шй аѫ къѫтат ѫнде ловѣце ѫмбра стѣлпѫлѫи, шй лѫънд сѣма аѫ съпат пѫцинтел .ѧн пъмѣнт, шй аѫ дат де ѡ пїатръ мармѫръ, шй сѫпт пїатръ ѡ къларе маре де арамъ плинъ дѐ галбени де аур . шй кѫм аѫ възѫт с'аѫ кѫтремѫрат, шй нѫмаи де кът аѫ астѫпат локѫл ѫнде съпасе, ши аѫ алергат ла мънъстире де аѫ спѫс игѫменѫлѫи Неофит зикънд : пъринте сф҃нте! авѫцїе мѫлтъ ам афлат ла метоҳѫл нострѫ, чи съ-м даи кълѫгъри съ мѣргъ кѫ мине, съ ѡ адѫчем .ѧн мънъстире . атѫнче аѫ алес игѫменѫл трей кълѫгъри, карен и съ пърѣ а фй маи де трѣбъ шй маи крединчóши, ши шѫ тримис кѫ корабїа мънъстирїи съ адѫкъ комоара ачѣа . деч мергънд ѡ аѫ афлат шй ѡ аѫ лѫат кѫ къларѣ кѫм ерà, шй кѫ мармѫра каре ерà акоперитъ; шй вїинд пе маре с'аѫ амъцинт дѐ авѫцїе тикълóшїи кълѫгър, шй аѫ пѫс сфат съ и́ ей авѫцїа, шй съ апѫкаръ де легаръ пїатра де гътѫл фечорѫлѫи, шй л'аѫ арѫнкат .ѧн маре; шй ерà тързїѫ ла часѫл кънд ешїà кълѫгърїи дела вечернїе . шй воиникѫл къзънд .ѧн маре, аѫ семат .ѧнтр'ажѫторю пре сф҃нцїи воикóзи, ши нѫмаи декът сф҃нцїи .ѧнцери амъндой Михаил шй Гаврїил, с'аѫ ар̃ътат

дпаинтѣ лъи ка ниџе вълтъ́рн къ арипи де аър, ши л'ав ръпит дентръ адѣ́никъл мѣ́рїи, шѝ дптр'о ми́къ де час л'ав дъс то́кма дп мнжлокъл бисѣ́ричїи лъи Дохїа́рїе. шр къло́гърїи ачѣ́м ав дмпърцит авъцїа дптре дъншїи, апои с'ав дъс де ш ав аскъ́нсъ афа́рѣ де мънъстѝре, шѝ еи ав мас ла арсана́ жос, адекѣ ла приста́ниџе ънде ста коръбїиле. шр фечо́ръл де тремър шѝ де фрѝкѣ ав адормѝт дп бисѣ́рикѣ.

Шѝ димине́ца с'ав скълат кандила́рюл, съ апринзѣ кандѝлеле бисѣ́ричїи съ фа́кѣ слъжба димнне́цїи, шѝ ав възът ън воиник дп лъънтръ дорминд; шѝ към л'ав възът, ав гѣндит къ ѣсте нъло́кѣ, шѝ с'ав дпторсъ дп напои, шѝ шр ав възът пе воинѝкъл ачѣ́ла дорминд. атъ́нчѣ с'ав дъс ла нгъ́менъл де ѣв зис: пъринте сфинте, нъло́кѣ ѣсте дп бисѣ́рикѣ шѝ мѣ тем съ дптръ. зи́се лъи нгъ́менъл: чѣ́ те те́ми, фъ-ц кръ́че, шѝ те дъ́ къ дндръзне́клъ. шѝ шр с'ав дъс, шѝ шр ав възът пе фечор дорминд шѝ с'ав дптóрсъ шръш ла нгъ́менъл де ѣв спъс. шѝ към ав авзит нгъ́менъл, с'ав скълáт де с'ав дъс къ еклисїархъл ла бисѣ́рикѣ, ши ав възът къра́т, къ ера́ фечо́ръл ачѣ́ла къ адевъ́рат каре дормїа пе лѣ́спези, шѝ н ера́ шѝ пїа́тра легáтѣ де гът. атъ́нчѣ л'ав дпбóлдит къ тоáгъл де л'ав дещептат, шѝ ѣв зис: войниче! ел ав зис: спъ́неци-м, фрацилшр, ънде сънт? па́ре-ми-съ къ сънт дп фъндъл мѣ́рїи, декънд м'ав арънкат къло́гърїи. зи́се лъи нгъ́менъл: дар нъ́ кънóци ънде ещи? ѣтъ мънъстѝрѣ, ѣтъ бисѣ́рика л лъи Дохїа́рїе, ѣтъ-мъ шѝ ев нгъ́менъл Неóфнт, чѝ спъ́не-не дар към тѣ́ки афлат аич? атъ́нчѣ зисе ачѣ́ла: лъса́ци-мъ пъцинтел час, съ-м вїе минтѣ ла лок. шѝ дъп(ъ) кът-ва час ав повестит тоате къте ав пъцит дела къло́гърїи ачем. атъ́нчѣ зи́се нгъ́менъл: тъ шез аколѣ пънъ съ ва фа́че зїѡ, ши ноі вом чети слъжба афа́рѣ, пънъ кънд вор вени ей дела арсана́ дп мънъстѝре, къте трей къло́гърїи съ ва́зъ минъ́нѣ. ши димине́ца дака с'ав фъкът зїѡ, ав порънчит нгъ́менъл ла къло́гърїи ачем де ав вени́т ла мънъстѝре. дѣ́чїи лѣ́ зи́се: дп че фелю ац фъкът пъринци пентръ комоа́ра ачѣ́м? зи́серъ къторъ егъ́мен къло́гърїи: минчъ́нъ ав фост, пъринте, ворба лъи; чи нъмаи кът нѣ́ пъс ла шстине́клъ ачѣ́ла, шн дпфрикошѝндъ-л ноі къ-л вем ба́те, ав фъцит. зи́се къторъ дъншїи нгъ́менъл: славъ цїе дъмнезъ́л но́стрѣ; вениц дар дп бесѣ́рикѣ съ дъм мълцъмитѣ лъи дъмнезъ́. ши към ав дптрат дп бисѣ́рикѣ, възъ́ръ пе вонѝкъл ачела къ пїа́тра де гът спънзъратъ. шѝ към ав възът къте трей къло́гърїи, де ма́ре минъ́не ав ръмас фъръ де глас.

атѫнчѣ шѫ дифрнкошат пе кълѫгъріи игѫменѫл, шй ѫ фъкѫт де ѫ адѫс тоатъ авѫцїа ла мънъстйре, ши иѫман декът шѫ гонит ден мънъстйре . шй игѫменѫл Неофит ѫ фъкѫт кълѫгър пе конникѫл ачела, шн ѫ зѫгрѣвит ши мънъстйрѣ, шй ѡ ѫ нѫмнт пе нѫмела архистратизилѡр Михаил ши Гаврїил.

CXXVI.

1749.

(Ms. Gaster, 4°, 124 paginĭ paginate.)

Кáрте де бѫкáте.

Карте дntрѫ кáре съ скрив мънкѣриле де пѣцие и рáчи, стрйдїи, мелчи, легѫми, ербѫри, ши алте мънкъри де сек ши де дѫлче дѫпре wръндѫйла лwр.

Mâncărĭ de peşte. (pag. 1.)

Мънкѣри де пѣцие, крап.

Дѫпре чѣ вéи грижй пѣциле, съ-л фáчи дн пáтрѫ пърци ѫ дн мáи мѫлте кѫм дц ва плъчѣ . ши-л пѫне дн тиципре, пѫйндѫ-и ѫнтѫ де лемнѫ, сáре, пипер, пѫцинтѣле нѫкшѡре, ербѫри мирwситѡре тwкáте, шй ѡ чáпъ тwкáтъ мърѫницél, шй апwи дл фїéрбе; дéчи кънд ва фй апрóапе де фїéртѫ сѣ-и пѫн пѫцинтél мїезѫ де пѣине фрекат, шй кáпере, шй къндѫ дл вéи тѫрнà сѣ-и пѫи пе дѣсѫпра пѫцинтйкъ нѫкшѡръ, шръ де веи ведѣ къ ѫсте мънкáре земѡлась, сѣ-и пѫи пе де десѫптѫ фъліи де пъине пръжѣтъ.

(pag. 5.) Съ ли пѣциле грижит ши тъѫт, съ-л пѫи дн тинципри, деч съ-и пѫи прѫне ѫскáте де-ц ewр плъчѣ ѫ кѫкѫнáрн, ши вйшине ѫскáте, чáпъ тwкáтъ мърѫницél ши пръжѣтъ, вни албѫ, ши агѫридъ ѫ wцет, пипер, скwрцишwáръ, кѫнишwáре, сáре де ажѫнсѫ, ши пѫцинтйкъ апъ въпситъ кѫ шwфран; ши-л фїарбе.

Plăcintă de icre. (pag. 26.)

Пентрѹ ка съ фачи плъчинтъ де икре де нисе́трѹ ши де пострѹгъ н де мшрѹн.

Ѝ ѡ лнтръ дъ икре пршаспетѣ, мїезѹ де пъине, ербѹри тшка́тѣ, пѹцинти́къ чѣпъ мърѹнт тшка́тъ, са́рє, пипе́р, скшрцишшо́аръ ши пѹцинти́къ а́пъ, ши ле амѣстекъ бине тшатє дин прѣѹнъ, ши ле фъ плъчинтъ, ши ле пръжаціе пѹиндѹ-ле пе дѣсѹ́пра, дѹпрє че ле вен ашъзà лн тнпсїе, захар шй скóрцишшо́аръ.

Piftie. (pag. 30.)

Пи фтїе.

Ѝ ра́чїи, пѹ́не-и а мшю лн ѡцет съ стѣ к҃г ча́сѹри, апши скшо́атє-и де-и пѹ́не лнтр'ѡ тинцйре, пѹи́ндѹ-ле ѡцет ѡ партє ши к҃ пърци де а́пъ ши ѡ чапъ маре лнтрѣгъ ши и фїиарбе. дечии пѹне-ле ши чимбнр кѹрат ши тъиат мърѹнт, сарє ши пипер. днчи дѹпрє че вор фїиарбе бйне, скшо́атє-и де-и ашá́зъ лн тнпсїе, ши де изнша́въ лн фїиарбе зѣма, апшн скшатє ча́па шї-и стрикшо́аръ зѣма пентр'ѡ си́тъ дѹ пен аба, ши ѡ пѹне ла ръчѣалъ ка съ съ принзъ пифтїе.

Stridiĭ. (pag. 30.)

Стридїи.

Съ ен стри́дїинле дѹпрє че́ ле вен спъла́ бйне, съ ле пѹи пе грътá́р съ ле фрйци, дечїи скшатє-ле кшажа чѣ де асѹ́пра, ши ѡ дъзлѹпѣціе дѹпрѣ ди де сѹ́птѹ, дечїи пѹне-и пипер, зѣма де нърамзъ акръ, шн кѹ а́па лшр че-ш ла́съ, калде ле дѹ ла ма́съ.

Pătlăgele. (pag. 38.)

Патлацѣне.

Съ ен патлацѣнеле съ ле кѹри де кшажа лшр чѣ мшхшрѣ́тъ сѹпцирел, апши съ ле дан ѹндъ, ши дѹпрє че ле вен да ѹндъ съ ле скѹри де а́пъ бйне, шн съ ле та́н мърѹнтѹ; апши ле пръжа́ціе кѹ ѹнтѹ де лемнѹ ши кѹ ча́пъ тшка́тъ мърѹнтѹ

.лнтр'ѡ тинцйре, дечїи пѹне-ле а́пъ, са́ре, пипер, скѡрцншѡа́ръ, ѡ мънъ де ербѹри тѡка́те, пѹцинтел лапте де нѹчи ши агѹрйдъ де-н ва фи врѣмѣ, шаръ де нѹ зѣмъ де лъмѣе тѡт .лн тинцйрѣ .лн ка́ре лѣи пръжъ́т . ши апѡ́н ле фїшрбе, ши кънд ле веи тѹрнà, съ пресѣри пе дѣсѹпра скѡрцншѡа́ръ.

Tigve. (pag. 43.)

Т и г в е.

Тъннд тигва фъліи ѡ преса́ръ кѹ са́ре ши ѡ ла́съ съ стѣ пъ ѡ скѣндѹръ съ-ш ла́се би́не а́па, апѡи ле скѹръ апъ би́не ши дѹпре че́ ле веи .лнфъйнà ле пръжа́це . дечии ле пѹне .лн типсїе ши́ ле пѹне пе дѣсѹпра ѹн шстрѡпїел фъкѹт де върфѹрн де бѹсїнѡк, кѹ мѡлѡ́трѹ ши кѹ алѹне писа́те ши́ аместека́те тѡа́те бине кѹ́ агѹрйдъ, ал зѣмъ де лъмѣе ши да́те пен сѡ́тъ.

Mâncare de oae. (pag. 67.)

Мънкаре де ѡа́е, кѣпъцѣна.

Дѹпре чѐ ѡ веи гриж̀ъ би́не кѹ апъ .лндезà́тъ, съ-и скѡци креїрїн бинишор ши съ-н фїерби кѹ апъ ши кѹ са́ре; дечїи съ-и ла́ши съ съ ръчѣ́скъ ши дѹпре чѐ съ кѡр ръчи, съ-и тѡ́чи мърѹнтѹ, аместекѣндѹ-и кѹ фѡ́и де пътрънжъл тѡка́те, чимбрѹ, измъ; ши кѹ тѡ́ате днн прѣвнъ аместекѣндѹ-и би́не съ ѹмпли шар кѣпъцѣна, ши съ-и пѹи шаселе ла лѡ́к легѣнд-ѡ кѹ ѡ сфѡ́аръ съ нѹ съ дезлѣце . апѡи съ ѡ пѹи .лн тинцйре дни прѣвнъ кѹ пичѡ́ареле, пѹиндѹ-и зѣ́амъ де карне съ ѡ акшпере де ⁀д . е⁀ . дѣцете, ши съ́-и пѹи ши дресѹри, ши саре, грѣѹнце де агреш ал агѹрйдъ дѹпе вре́ми, шаръ шарна вѡ́шине ѹскà́те, чапъ пръжѣ́тъ кѹ ѹнтѹ, ербѹри тѡка́те, ши ѡ фїа́рбе.

Ostropiel de inuperï. (pag. 94.)

Ѡстрѡпїелѹл де грѣѹнце де генѹ́пери, каре съ мънънкъ кѹ гъинйѹши де пъдѹ́ре, кѹ стѹрзи, мїерле ши лате пъсърѹичи.

Съ ши грѣѹнце де генѹ́пери драм ⁀и⁀, съ ле спе́ли би́не кѹ [illegible]

вйнѹл де ѧшаш шрн зїѡл. дечїи фїѭрбе-л ѧнтр'ѡ ѹлчѣ змънцѹйтъ кѹ н де драм шцет бѹн, кѹ ки де драм заѯар, кѹ ѹн тѣнкю де кѹнишѹаре ѧнтреци, ши кѹ в драм де скшрцишѹаръ ѧнтрѣагъ; акоперйтъ ѹлчѣша бйне съ нѹ ръсѹфле пънъ че ва скъдѣ а трѣя парте.

Ostropiel de erburi. (pag. 94.)

Ѳстрѡпїел де ербѹри мирѡситшаре.

Съ ши бѹсїнйк, пътрънжѣн ана драм(ѹ)рн д, кѹкѹнáри кѹráци шн писáци драм и, в фъліи де пъине прѣжъте ши мѹйте ѧн шцет де трандафир шн стѹарсе де шцéтѹл ачéла. писѣазъ-ле тѹате ѧн пиѹлйце пѹинд заѯар алеѹ драм и, тшпит кѹ пѹцинтел шцет ши кѹ мѹстѹ де лъмѣе.

Vin doftoresc. (pag. 104.)

Вин дѡфтшрескѹ ши кръескѹ.

Ѭ рѣдъчйнъ де ангелйнъ драм зї, галанга, кардамшмш (какѹлѣ) амѹмш, ѹдагáч, ана драм г, кйжи де лъмѣе, кшжи де нарамзъ, съмънцъ де кшлиандрѹ ана драм д, грѹѹице де ценéпрш драм н, скшрцишбáръ драм вї, кѹнишѹаре драм в, тшáте ачѣстѣ ле писѣазъ грше ши ле пѹне ѧнтр'ѹн съкѹлец де пънзъ сѹпцйре рáсъ, шн-л лѣагъ слаб ла гѹръ. дечїи ѧл спънзѹръ ѧнтр'ѹн бѹрнѹ кѹ мѹстѹ де вѣд. ї. ши-л ласъ съ стѣ пънъ ѧн примъваръ, кънд съ приточескѹ вйнѹрнле, ши атѹничѣ съ скоцн съкѹлéцѹл. шръ де беѹт съ съ бѣ ка шй алте вйнѹри нѹаш.

Ялтѹ фел.

Съ ши стрѹгѹрн шї-н пѹне съ съ звинтѣзе ла сѹаре д, е, зйле, кѹръцинд бршбѹанеле чѣле пѹтреде. дечїи мѹстѣцїї-и де-н фѣ мѹстѹ, шй ѹ де ачéстѹ мѹстѹ вѣд ї вни де-л бáгъ ѧнтр'ѹн бѹрнѹ шй пѹне ѧн лъѹнтрѹ ѧн бѹрнѹл кѹ мѹстѹл ачѣстѣ ангелйкъ тъйтъ бѹкъцн драм п, кшлиандрѹ ѧнтреґ драм м, кѹнишѹаре драм г, ши лáсъ-ле ѧн лъѹнтрѹ съ фїѭрбъ мѹстѹл кѹ дънселе.

A face cerneală de scris. (pag. 119.)

Лнвъцътъръ де а фаче чернѣлъ де скрис бънъ . лнвъцътъра лъи Фїор Иванти.

Съ ши гъгоши де чернѣлъ, съ ле писези грос, ши съ ле пъи а мою ын апъ съ стѣ часъри к̃д . дечїи съ ле фїерби пънъ че вор скъдѣ а трѣи парте; ши дупе ачѣи ла фїеш че литръ де апъ съ пъи пїатра канлор драм з̃ї, кумид драм д̃, ши фїербе пънъ че съ ва тупи ши пїатра ши кумидъл; апои стрекури къ каште фъкътъ . лор фїинд гроасъ пъне апъ де трандафир.

A spăla arginturĭ. (pag. 121.)

Лнвъцътъръ де а спъла арцинтърле и васе де кусинтор и де аламъ и ди чиле.

Арцинтъри.

Ши сере съпцире писатъ ши къ дрождїи ъскате дупре бъте, ши о амѣстекъ бине, ѳъ праѳ съпцире, ши къ ачестъ праѳ фрѣкъ бине арцинтърле, апои ле цѣрце бине къ о кърпъ ъскатъ аъ аба ман бине.

CXXVII.

1750.

(*a*. Ms. Eminescu, copie din 1779, defect, foaia întaia cu titlu lipseşte, V nepaginate + 228 paginĭ paginate — *b*. Ms. Gaster, folio, sec. XVIII defect, 274 paginĭ paginate.)

Ѳксистери.

Vorba trupuluĭ cu sufletul. (*a*. pag. 94—97; *b*. pag. 106—110.)

Ешрба трѣпъл ъи къ съфлетъл.

Трѣпъл:

Ба, ба, ѳ нъ мъ вою съпѣне нича о датъ ла небъниле съфлетъли . към лм вою да стъпъниръ, каре ам пътът съ о пъзѣскъ лтр'атѣцѣ ани? пентръ че, дупе чѣ с'аъ съпѣъ ърѣце лецилор мѣле, съ вонскъ акъм съ мъ съпѣе ла але сале ѳприндъ-мъ де тодате ачѣлѣ че-м плак, ши силиндъ-мъ ка с(ъ [illegible] тодате ачѣлѣ, пентръ каре мъ [illegible]

ѫръчѫ́не дѣ мо́арте? бă, бă, ев нѫ́ вро́ю съ фак нимі́къ . ел нѫ съ вă ѧвреднічі́ де кътръ мі́не ні́чи ѡ да́тъ а мъ вид҃ѣ ла сфърші́тѫл кълъторі́й, съ шѫ гри́жиле мі́нцїи ѧн лшк де ѧдрептáрѣ шкърмѫ́ірій . кѫм аши ав҃ѣ ат҃ѣта слъбъчѫ́не съ фак стъпа́н мїе пре слѫ́гъ, шй съ прїнмéскѫ лéцнле ачéлѫа, чé дин прѫнчїе с'ав҃ аѣтѫ́т ла дрѫ́мѫриле са́ле? немѫлц҃ъмито́рюле! дѫпе че (*b.* те-й) ѧнпъртъши́т кѫ мі́не ѧн дезмїерда́рнле чѣ́ле ман дѫлчи тѫ́ вéн акѫ́м съ мъ фа́чи линѱи́т де десфъта́рнле вїецій, ка с(ъ) скап де шбра́зе (*b.* гроа́зе) нелѫчито́аре; ача́ста исте мѫлцъмі́та кѫ ка́ре ем еци дато́рю, сѣ те апѫ́чи съ стри́чи ка́са ѫнде тыам цинѫ́т атъцѣ анн? шй съ воéци а-м плъти́ кнрїа кѫ ла́кръми, кѫ сѫ́спинѣ́рн, кѫ пшстѫ́рн, кѫ сънгѫръта́те, кѫ невои́нцъ, кѫ дефъима́ре, шй лă чѣ́ дѫп(ъ) ѫрмъ съ мъ порци пе то́ате локѫ́рнле чѣ́ле ман съмцито́аре? бă, бă, ев ѧц вóн стă ѧнпотри́въ кѫ то́ате пѫте́рнле мѣ́ле, ла то́атъ мисанѳршпа тă . че шт҃ъ-л къ съ апро́пїе, съ аскѫлтъм шй ачѣ́а че вă ав҃ѣ съ зи́къ.

Сѫ́флетѫл'.

Кѫ́м, ѡ тикълóасе трѫ́пѫле, са́кѫ де лѫ́т, мънка́рѣ вїермилшр, стървѫ грозáвѫ, ѧдръзнéци а къртѝ ѧнотри́ва лéцилшр ка́ре цıам пѫ́сѫ, ѧ пѫци́нъ врéме (*b.* каре) не ръмѣ́не а ман лъкѫ́й ѧнпреѫ́нъ? дѫпѣ чѣ шй ев ѧнтр'ат҃ѣта ѧнделѫнга́тъ врéме, неѫмъра́те дезмїерда́рн динтро — ѡ тикълóасъ — сѫпѫ́нере ам прінми́т . пентрѫ че, ѡ немѫцъмито́рюле, шй пънгъри́тѫле, нѫ́ прїнмéци шй тѫ́ акѫ́м къте-вă ла́кръми, дѫпе чѣ ев ам прїнми́т ѧнтр'а́тъта мѫ́лте врéме ѡкърътиле десфътъ́рн? къте-вă сѫспи́нѫрн, дѫ́пе ат҃ѣ́ѣ кѫкѫрии; пѫци́нъ постѝ́рѣ, дѫ́пе ат҃ѣта десфрънъ́рн; ѡ сънгѫръто́аре фолшсито́аре, дѫ́пѣ ѡ ат҃ѣта де лѫ́нгъ шй ашă де кѫ смнитыл(ъ) товъръшїе кѫ лѫ́мѣ; къте-вă невои́нце, дѫ́пе мїи де дезмїерда́рн дешá́рте; шаре ка́ре пѫци́нъ дефъима́ре, дѫ́пе атъта мъндрїе; ѧ скѫ́ртѫ, ѡ врéме де покъи́нцъ ат҃ѣ́ѣта де скѫ́рта къ́тъ ка фй, пентрѫ ат҃ѣцѣ ани метахирнси́ци спрé а те мѫлцъмй, де ка́ре ам даторіе шдинишá́ръ съ дав сáмъ лă прѣ ѧнълца́тѫл жѫдекътю́рю . лѫптъторюле! тѫ́ те фа́чи кѫ ача́стъ неаскѫлта́ре ат҃ѣ́ѣта де невре́дникѫ пѫртѣ́рилшр мѣ́ле де гриж(ъ), къ́ршра ев ам хотѣ́рът съ ле ѫрмéз, ка съ чéр дéла милшстивúрѣ ѧмнезъи́скъ ертáре де чѣ́ле трекѫ́те . шй дúн да́рѫл шй ми́ла лѫн Іисѫс Христшс шкин міен акѫ́м дешки́зънд҃-с(ъ) ка съ кѫншскѫ стъпънирѣ чѣ ма́ре шй сло́бодъ, ка́ре зидито́рюл мї-а да́т асѫпра тă, вóю

шй фър вом тѣ ка съ те плекѫ, съ фа́чи вре́ ѫн би́не, шй съ
пъръсе́цїи але та́ле рѫ́кле (!) пѫ́фте, пентрѫ ка́ре пе́ю гѣ́ндѫ съ
фа́к ѡ жъртви́ре ка съ добъндѣ́скѫ бѫнътѣциле вїе́цїи чей
винто́аре . дрептѫ ачѣ́м нѫ́ те май пе́не ѧпотри́ва поршничилор
мѣ́кле, шй нѫ ацептѣ́ де ла ми́не де аке́м ѧннайнте фъръ нѫ-
ман то́атѣ ачѣ́лѣ, ка́ре-ц по́тѫ фа́че стенахорїе шй трѫ́дъ ѧ
віа́ца ача́ста, ши ка́ре по́тѫ съ не фа́къ пре амъндой фери-
чи́ци ѧ чѣа-л'а́нтъ . пе́нтрѫ ачѣ́м ѧци поршнѣ́скѫ ка съ апе́чи
кѫ ръбда́ре [де врѣ́ме къ дела ти́не ѧсѫци нѫ пи́ци съ ле
фа́чи кѫ драгусте] то́атѣ ачѣ́кле пре ка́ре лѫ́мѣ ле аре амо́ръ,
аднкъ кѫ але та́ле ла́кръми дѣ аке́м вои съ съ спе́ле шка́ра
дезмїердѣ́рилор та́ле челор трекѫ́те; кѫ пустѫ́риле та́ле, съ
педепсе́цїе по́фта та; кѫ смере́нїа тѣ, съ стъници поменирѣ́ мън-
дрии та́ле; кѫ сѫспинѫ́риле та́ле, съ ако́пери ачѣ́кле небѫнѣ́цїи ве-
селій а тинере́цилор, ши кѫ невоинцеле та́ле чѣ́кле дѣ а пѫрѫрѣ́
нъдъждѫ́ескѫ съ редобъндѝм ертарѣ́ дезмїердѣ́рилор че́лор
кѫ пъка́те . ѧ скѫртѫ, кѫ покъинцъ вою съ мъртѫрисе́скѫ ѫръ-
чѫ́нѣ че ам пентрѫ тикълоа́са алианцїа че ам авѫ́т ѧнпреѫ́н(ъ)
де ам мъниа́т пре дѫмнезѣ́ѫ . нѫ́ май стѣ май мѫлт ѧнпо-
три́ва ѫнѫн сфа́т аша́ де кѫ́н, че маи въртос алыргъ ѧпре-
ѫн(ъ) кѫ ми́не ка съ добъндѝм ми́лъ, фър де ка́ре ѣ́ те вои
пъръсѝ шй де сѣ́лъ, непѫтъндѫ съ ман лъкѫ́ескѫ ѧнтр'ѫн лъ-
ка́ш, ѫнде дїаволѫл ѣсте стѣ́пън, шй акѣ́рѫм чѣ́кле шапте пъ-
ка́те де мо́арте сѣ́нтѫ ѡрга́ниле.

Трѫ́пѫл.

Чѣ ѧнсемназ(ъ) ача́стъ? дѫпъ сокотѣл(ъ) че сѫ́флетѫл
ѧм грѣ́цїе, ми съ па́ре къ то́атѣ пѫтѣ́риле мѣ́кле мъ пъръ-
сѣ́скѫ, симцириле слъбъ́скѫ, шй нѫ ѣор сѣ́ мъ маи слѫжа́скъ
кѫ ачѣ́ш порни́ре дѫп(ъ) кѫм ѧнтр'алтъ да́тъ; ѣ съмтѫ ѡ
слъбъчѫне шй то́атъ пѫтѣ́рѣ мѣ́ ѧм липсе́цїе . чѣ с'аѫ фъкѫ́т
депри́ндирѣ? ачел юбѝт това́ръш, ка́ре ѧм стъпъніа пофтиле
мѣ́кле, ши ѫнде аѫ фѫмѝт прилѣжѫ́риле чѣ́кле кѫ прии́нцъ пен-
трѫ дъзмїердъ́риле вїе́цій? че ѣсте, ка́рнѣ мѣ? тѫ́ те фа́чи не-
симцитоаре ла мъдрлъ́риле фандасій, ши съмтѫ ѡ ѫръчѫ́не
пентрѫ то́атѣ къте алтъ да́тъ ѧми ера́ кѝпѫл чѣ́лор маи
дѫлчи дезмїердѣ́рн; шкій мїей съ ѫмплѫ де ла́кръмн, шй
гѫ́ра мѣ́ съ мѫлцъмѣ́це кѫ пъне нѫмай шн кѫ апъ . шкіи мїен
нѫ́ съ ръди́къ кътръ чер, фъръ нѫман кѫ спа́имъ, шй пентрѫ
ла с(ъ) ѧнтовъръшъскѫ сѫспинѫ́риле мѣ́кле пъи ла мѫ́ор. ѫи

ꙗръши де ѡ да́тъ съ плыкъ кѣтръ пъмѣнтѹ, пътрѹ́ши де рѹши́не, пе́нтрѹ къ де атѣтѣ ѡри м'а́ѹ ѧншълá́т ши м'а́ѹ пѹртá́тъ лà фаптнле чѣ́ле де рѹши́не. пнчóарнле мѣ́ле нѹ́ ѣшр съ ман маргъ, фър нѹ́ман лà бисе́рикъ, ши мѣ́нile мѣ́ле нѹ ѣшр съ съ ръдѝче, фър нѹ́ман кътръ че́рю, пентрѹ ка съ чѣ́е ми́лъ. ѣ́ м'ам фъкѹ́т сѹ́рдѹ ла мъгѹлúрѣ чѣ ѧншълътóаре а лѹ́мiи, шѝ нѹ́ сънтѹ, фър нѹман сѹпъръ́нile ка́ре мъ дециптъ дúи сомнѹл пъкáтелшр мѣ́ле. а фѝ кѹлка́т пе ченѹ́шъ ѧми па́ре десфътá́ре, шѝ рáса ѧмн па́ре ѡ подóабъ. ѡ сѹ́флете ал мiеѹ! акѹм кѹноскѹ стъпънúрѣ тà, шѝ вúю съ мъ сѹпѹ́ю лá́ лéцile чéле мънтѹнтоáре каре тѹ ѧм спѹ́н; шѝ мъ ргг съ нѹ́ контенéци. тóт ачáстъ пѹртáре де грúж(ъ) съ анби пентрѹ мúне пън лà чáсѹл деспърцúрии нóастре, ка съ съ фак(ъ) кѹ лúницe, шѝ съ пóатъ фѝ слъвúтъ а нóастръ адóаш ѧнпрѣснáре ѧн чен-л'алтъ вiáцъ.

Сѹ́флетѹл.

Ѡ съráче пѹ́м (*b.* пѹми) де пъмѣнтѹ! тѹ кѹнóци дар лà сфършúт, къ фър де мúне нѹ́ еци фър нѹман práф, шѝ кѹм къ ал тъѹ хаинлѣк де маи ѧнайнте, нѹ́ пóате фър нѹ́ман съ не дѹ́къ лà мѹ́нка де вéчи. ши-и (l. ми-и) мúлъ де а та тикълодс(ъ) стáре, ши дѹп(ъ) кѹ́м драгюсте чѣ́ дин лъѹнтрѹ мъ ѧдаторéци ка с(ъ) гръжъскѹ де тóате ачѣ́ле кѣ́те нѹ́ (! l. не) сънтѹ де фолюс, вою ка съ-ц скриѹ ѹн фел де вицъ, кáре съ не пóатъ ѧнкредúнцà къ не ѣшм бѹкѹрà ѧнтр'о зъ ѧнпрѣ́нъ, дѹп(ъ) че мóартѣ не вà деспърцú. трéбѹе дáр ка съ те гътéци а те вндѣ́ адѹ́сѹ жъртвъ дрептѣци лѹ́и дѹмнезѣѹ, шѝ съ те фáчи пъкътóшилшр пúлдъ, нѹ́ман пентрѹ ка съ-и адѹ́чи ла покъинцъ. нѹ́ мъ дъзнъдъждѹеск дар, пентрѹ къ ачѣ́м че ѹн час мѹнчéци, ѧн вечн десфътáре гътéци.

CXXVIII.

ca. 1750.

(Ms. Gaster, 4⁰, 60 foi paginate.)

Istoria Rosilor.

Inceputul neamului slovenesc. (Fol. 1a—1b.)

Де ѧчѣперѣ вékюлѹй нѣм словенескь, ши́ де нѹмнрѣ лѹ́й.

Мáреле ѧтрѹ патриарши Нóе, плъкѹ́тѹл ал тáтълѹи челѹи фъръ ѧчепѹт ши фъкътóрюлѹи а тоатъ фъптѹ́ра, ръдъ-

чина дъпъ трѣи, ши стръмошѣл нѣмѣлѣи шменеск', дъпъ потоп спре трей стѣтѣрй лпърцинд фечорилор съи вецѣнрѣ л лѣмѣ ачѣста, деосебй фіеце кѣрѣа ал лсемнат, ши ал хотържт лѣи Сим', дерегъторїа пръшціеи, лѣи Хам, жѣгѣл робіеи, лѣи Іафет вредничіа лпърътѣ́ескъ, витежіа л шасте, ши лъцимѣ нѣмѣлѣи дъпъ нѣмеле лѣй . къ Іафет съ тълкѣаще : лъціме . ашиждерѣ ши пъмжнтѣл' л'ал лпърцит лор л трей пърци, дин кáре чѣ динтжи съ кіамъ Ісіа, адоаш Африка, атрéа Єѵрóпа . лѣй Сим и с'ал венит пърциле че каѣтъ спре ръсърит л Ісіа чѣ мáре, ѵнде сжнт акѣм Персій ши Ілеврїанній (!) . лѣй Хам и с'ал къзѣт соарта спре аміазъ-зй, оунде шасте акѣм Єгѵ́петѣл л цáра аръпѣ́скъ . шръ лѣй Іафет ал ръмас пѣрциле чѣ́ле деспре апѣс, ши деспре амїазъ-ноапте, л Єѵрóпа . лсъ Іафет шасте стръмош, ши тáтъ тѣтѣрор креций-нилор, ман въртос чéлора че лъкѣеск л Єѵрóпа, дъпъ благословéніа тътíни-съѣ лѣи Нóе . лшіа дин нѣмѣл съѣ чел норочит, спре мѣлтъ лмѣліцірѣ нѣмѣлѣи съѣ ал крескѣт, кжт нѣ нѣ́ман прин пърциле чѣ́ле деспре аміазъ-ноаг'те, ши деспре апѣс с'ал лъцит, чи ши прин чѣ́ле деспре ръсърит . ши нѣмѣл лѣй Іáфет пре тоате пре чѣ́ла-л'алте, кѣ пѣтѣ́рѣ, кѣ бърбъціа, кѣ витежіа ал лтрекѣт; лфрикошат ши слъвíтъ ла тоатъ лѣ́мѣ фъкжндѣ-съ : [прекѣм тоц чен веки ши врѣднич де крединіцъ истóричй мъртѣрисéскъ:] къ кѣ нимик алтѣ, фъръ нѣман кѣ лѣкрѣ де шасте съ цинѣ, ши де аколо хрáна, ши тоате требѣиніцеле сáле ши ле плініа . ши дин лѣкрѣрíле сáле чѣ́ле слъвíтѣ, ман въртос дин чѣ́ле витежéціи, Словáній адекъ Слъвіщи ал лчепѣт а съ кіемà . ашиждерѣ лимба слóвенѣ́скъ оуна дин чѣ́ле ѿ дела фáчерѣ тѣрнѣлѣи, дъпъ аместекáрѣ лимбилор, ал ешит лѣи Нафет, ши дин славá нѣ́мелѣи, словеніск' с'ал нѣмит . пентрѣ ачѣста спре поменірѣ нѣмѣлѣи слóвеніск' ши чен де демѣлт кнѣзій рѣсéцій пѣнѣ нѣ́меле фінлор съи, лининдѣ-и лжнгъ слáвъ, адекъ : Сватослав, Ярослав, Метислав адекъ изкъндитор' пентрѣ славъ, Мечислав, къ слъвит ерà прин сáкіе . ши алте асéминѣ ачéстора.

Despre idolii slovenești. (Fol. 20b — 23a.)

Де идолй.

Лтжй ал рíдикат ѳй идол' май мáре анѣ́ме Перѳн, дѳмнезѣл' тѣнéтѣлѣй, ал' фѣл'цервлѣй, ши ал' норилор челор де плоáе;

ѧтр'ѵн дѣль ѧналть лън'гъ рѫѵл' Бѵ́рюл, дѵпъ ѧсъмѫнарѣ шмѵлѵй . трѵ́пѵл' лѵй ерѧ върса́ть де ѧрцинть, ѵрекилѣ де ѧѵр, пнчоа́реле де фїер, шй ѧ мѫйний ци́нѣ ѡ пїатръ ѧсѣме́не кѵ пїа́тра тръснетѵлѵй, кѵ робинѵ́ри шй кѵ анфраѯ [чѣ шасте пїа́тръ ѧ кипѵл фо́кѵлѵй] ѧподобить . ши ѧналинтѣ лѵй пр̃ѵрѣ ардѣ фо́кь . шръ де съ ѧтѫмпла пентрѵ непѵртарѣ де гри́же а жиртвиторю́лѵй съ съ стингъ фо́кѵл, ѧтѵнча пентрѵ ачѣѫ пре жиртвиторюл ача́ла, ка пре ѵн кръжма́ш ал дм̃незъѵлѵй сѧ кѵ моарте ѧл пе́деψїѫ.

Ял дойлѣ идол ав фост Колос, дѵмнезъѵл добѝтоа́челор.

Ял трейлѣ : Позвиздь, пре каре ѵнїй ѧл кїема Похвинть, алцїй Енхор, мъртѵрисиндѵ-л пре дѫнсѵл а фй дѵмнезъѵл' въздѵхѵлѵй, ал врємїй бѵ́не шй ал вре́мїи рѣле.

Ял па́трѵлѣ идол, Ла́до, шй пре ача́ла ѧл ѧвѣ дѵмнезъѵл' нѵницилор, шй а тоа́тѫ норо́чнрѣ, шї-н адѵчѣ лѵи жиртве чѣѫ че сѧ гѫтїѫ съ съ ѧнсоа́ре, сокотинд къ кѵ ажѵторюл лѵй Ла́до, нѵнтъ бѵ́нъ шй вїщъ дръгѣстоа́съ вор добѫндй. шй ача́ста мѣскъричю́не дела слѵ́житорїи идолилор челор дидемѵлт с'ав трас, ка́рїи пре ѵ́нїи дни идолй, Лелѫ ши Поле́ѫ ѧй кїема, а кърора ѵрътѵл де дѵмнезеѵ нѵ́ме, ши пънъ астъзи прии оаре-ка́ре ла́тѵрй, прин адѵнѣри, ши прин жо́кѵрй кѫнтѫнд : Лелїо, Лелїо, Полелїо, прекѵм ши ла нои зик : Лелїо Лелїо, ѧл кіамъ . ашиждерѣ шй пре мѵма лѵи Лелѣ, ши алѵй Полелѫ : Ла́да о кѫнтъ анѵме : Ла́до, Ла́до . шй ача́стъ ѧшелъчю́не вѣкїе дїеволѣскъ а ачестѵй идол тръгѫндѵ-сѣ, ла веселїиле чѣле де нѵнтъ, ѧ мѫини пле́снинд ши ѧ ма́съ бѣтѫнд, кѫнтъ . де ка́ре пра́вославникѵлѵй кре́цинн ѧ тотъ кѝпѵл и съ ка́де съ съ пъзѣскъ, ка съ нѵ фа́къ ѧтърѫтарѣ педѣψїн лѵй дм̃незеѵ пре дѫнсѵл.

Я чинчилѣ идол, Кѵпа́ло, пре ка́реле сокотїѫ а фй дѵмнезъѵл роа́делор пъмѫнтѵлѵй, шй лѵй, челѵй ѧтѵнекат, кѵ ѧшелъчю́нѣ дръча́скъ адѵчѣ мѵлцъми́те ши жиртве, ла ѧчепѵтѵл сечерѝшѵлѵи . а ачелѫш дѵмнезъѵ Кѵпало́, са́ѵ ман адевърат драк нѵминдѵ-л, поме́нирѣ лѵй пънъ акѵм прин шаре-каре пъріци рѵсецій ѧкъ съ ціїне, ма́й алес ѧ сара на́ціонїи сфѫнтѵлѵй Іоан Ботезъторюлѵи, адѵнѫндѵ-сѣ сара ти́нери па́рте бърбътѣскъ ши мѵ́ерѣскъ, ѧш ѧпретеска кѵнѵ́нй лор, динтр'оаре ка́ре бѵрѵ́нъ, шй ле пѵи пре ка́пѵ-ш, ши съ шй ѧчннгъ кѵ дѫнселе; шй ѧкъ ла ачел жок дръческъ фак ши фок, шй ѧпрежѵрѵл лѵй лѫндѵ-сѣ де мѫнъ, ѵмблъ ка ни́ще некѵрац ши жоакъ, шй кѫнтѣрн кѫнтъ але спѵркатѵлѵй Кѵпа́ло . адѣсе

похториндъ-ле шн съринд преете жок (l. фок), пре сине сингърй ачелъаш драк Кърпало жъртвъ съ адък, шй алте лъкърй дїеволецин мълте ѧ адънъриле чѣле спъркате фак, каре а ле скрїе нъ исте къ пътинцъ. дъпъ празникъл ачеста ал сфънтълй Іоан Ботезътторюл, ѧкъ ши ла празникъл сфицилор апостолй, ал лъй Петрь шй Павел, къреа са дїаволъл о тинде прин лѣцене; пентрь къ челора че съ лѣгънъ де мълте шрй, съ ѧтънплъ де кад фърѣ де вѣсте ѧ пъмънть, ши морь, ши рѣь фъръ де покъинцъ сѣфлетъл ши-л даь. пентрь ачѣа ши де лѣценеле ачѣлѧ ка де нище къреа дїеволецй, а съ фери фїеце къръѧ шм крединчос и съ каде, ка съ нь казъ шй съ съ ѧкърче ѧтр'ънселе.

Де ълдарѣ къ апъ ла пацй.

Шаре карїй дин фърѣ де лѣциле чѣле де демълт, пен'трь ѧмълцирѣ роаделор пъмънтълй, адъчѣ жиртве извоарелор шн ѣзерилор, шрѣ ънеорѣ ши пре оамени афънда ѧ апъ. прин оаре-каре пърцй рѣсецй, ѧкъ шй пънъ акъм а ачелъй лъкрь нетрѣбнік де демълт, и съ ѧноаще поменирѣ. къ пе врѣмѣ знлїи чен лъмниате а лвїерїи лъи Хс, адънънидъ-съ тинерй шн бътрънй, парте бърбътѣскъ ши фъмеаскъ, ънъл пре алтъл дъпъ асемънарѣ знїи мънгъерй оаре-кърїѧ съ арънкъ ѧ апъ; шй съ ѧтънплѣзъ челъй арънкат ѧ апъ, дъпъ лъкрарѣ дїеволѣскъ, дѣ съ ловѣще аь де піатръ, аь де лемнь, ши ръь ѧш дѧ сѣфлетъл съь. шрѣ алцїй мъкар къ нь-и арънкъ ѧ апъ, дарѣ адък апъ, ѧноинд жиртва ачелъаш драк дъпъ обичънице сале чѣле де демълт. мъкар къ фак спре обичаю де мънгъаре, шрѣ нь жъртве ндолилор; ѧсѣ май бине ар фй, ши ачаста де нь ар фй.

Ял шаселѣ идол, Колѣда, дъмнезъъл празничелор, къръѧ празнік маре ѧ лъна лъй декемврїе ѧ 24 де зиле фъчѣ. ѧсѣ мъкар къ нородъл рѣсеск с'аь ши лъминатѣ къ сфнтъл ботез, ши идолїи аь сърпат; дарѣ ънїи поменирѣ ачелъи драк Колѧда, шй пънѣ акъм нь ѧчетѣзъ а о ѧнои. ѧчепънд дела нацерѣ дмнълъй нострь Іс. Хс. пентрь тоате зилеле чѣле сфинте, адънънидъ-съ ла жокърй врѧте лъй дмнезъь, кънтѣ кънтърй, шй ѧтр'ънселе, мъкар къ ши де нацерѣ лъй Хс. фак помелире, дарѣ ши пре Колѣда, ѧшелъчюнѣ чѣ вѣкїе дїеволѣскъ, де мълте ори фъръ де лѣцѣ похторинд, ѧл ѧнпреънѣ. ѧкъ-ш ла ачѣле адънърй але сале кълкътоаре де лѣце, ши пре ъи са ана: Търа оаре карале, ши алте мъскърічънй врѧте лъи дм-

зъѫ изводиндъ поменескъ . алцїи фѣцеле сале шн тоатъ подоа-
ба оменѣскъ, чѣ фъкѫтъ дѫпъ кипѫл шй дѫпъ асемънарѣ
лѫи дмнезъѫ, кѫ нйце кипѫрй оаре карале гроазниче, токмйте
спре акипѫнрѣ дїаволѫлѫи, лш акоапере фѣцеле, лгрозиндъ сѫ
ш веселиндъ пре оамени ; ыръ пре фъкъторюл ш зидиторюл
съѫ окърънд, ка кѫм ар ѫръ ш с'ар скърбй де фачерѣ мънн-
нлор лѫи . каре даторй исте тотъ крѣцийнѫл а о лъса, шн
дѫпъ кипѫл каре икѫ фъкѫт пре ной дмнезъѫ а ѫмбла, къ нѫ
ни съ каде алте ѫрѫчюни пробтивнйче лѫи дмнезъѫ а нзводй .
афаръ де ачей идолй, кипѫрй дръчѣцн, лкъ ш алцн идолй
мѫлц ера, анѫме : Ѫслад, Кѫрша сѫ Хорсъ ипроч.

CXXIX.

1757.

(Ms. Gaster, 4°, 12 foĭ paginate.)

Лцїенцаре пентрѫ моартѣ мареляй Петрѫ Імпера-
торѫлѫй а тоатъ Рѫсїа.

Ка кѫ сингѫръ адеверинца, шй кѫ тот дин адйнсѫл,
съ аратѣм моартѣ мареляй монархѫлѫй нострѫ не похтѣце
лѫкрѫл ачеста . пентрѫ къ де ла лимбиле чѣле стрейне, мѫлте
исторіи типъріте аѫ ешит пентрѫ ачесташ лѫкрѫ, чѣле че сънт
фоарте депъртате де адевър . Пентрѫ ачаста тоате прекѫм
с'аѫ лтъмплат' съ вор аратъ.

Moartea luĭ Petru cel mare. (Fol. 4a—5b.)

Йръ кънд с'аѫ кѫнокѫт, къ съ съвършаце монархѫл, шй
аѫзйнд сенаторїи, гинъралитетѫл шн нородѫл де тоатъ орън-
дѫмла, аѫ лчепѫт а лтра л пола тъ шй а съръта мъна монар-
хѫлѫй кѫ плънцере шй кѫ сѫспинаре . Йръ монархѫл ера лтрѫ
тъчѣре, шй спре тоцн чей че венїа къ тръж ел привїа, ка кънд
ли привистѫлѫа . дѫпъ ачаста, кѫ маре трѫдъ аѫ зис пре ѫрмъ:
избъвисъ-ва де скърба? пентрѫ къ пола та ера плйнъ де мѫл-
цймѣ нородѫлѫй . кѫ кѫвънтѫл ачела аѫ пофтит' пентрѫ врѣмѣ
чѣ ѫрмътоаре, чѣ вйнтоаре а морцїи . съ фїе гръйт' пентрѫ
ачаста сѫ пентрѫ алт че-ва нѫ съ цїе, шй аша тоци дин по-
ла тъ аѫ ецийт' . Дар шй атѫнчи ат ата пѫтѣре аѫ авѫт мо-

нáрхѹл, кът мъкар .л тоáтъ клишѣла, съ пърїа къ съ съвършáце, дар тот с'ав лѹптат пънъ ла трéи чáсѹри дѹп(ъ) прънз . шй мъкар къ нимик нѹ грънд, даръ сѹспинд, шй мѣна чѣ дрáптъ спре ѡ пáрте ѡ арѹнкд, пентрѹ къ мѣна чѣ стънгъ, ерд дин паралиш лѹшáтъ . шръ кънд .ли адѹчѣ амінте архїерѣл пентрѹ феричúрѣ чѣ вїнтоáре вáчннкъ, шй пентрѹ прец' кѹ кáре лчѣд съ кѹмпъръ, шй пентрѹ сънцеле фїюлѹй дзеесѣ, съ силїа монáрхѹл ка съ съ .лпреѹне кѹ пѹтѣрѣ, съ съ скоáле шй съ съ .лкúне, шй спре чéрю съ кáѹте; рндикѣнд шкїи съй спре лчáста, .лпреѹнъ съ невоа, ка съ .лтоáркъ сѹспúнѹриле сале .л глас де бѣкѹрїе, шй арътънд-съ кѹ фáцъ вáселъ ка съ .лбръцишѣзе пре архїерѣл . .лтрѹ лчѣстѣ лѹ венúт' архимандрúтѹл дéла мънъстúрѣ сфúнтеи Трроúце, шй лѹ .лтребат пе монáрхѹл, ка съ порѹнчáскъ де адоара (l. адоа оара) съ-л' причестѹáскъ кѹ сфинтеле тáинн, шй де ва фн порѹнка, съ фáкъ монáрхѹл сéмн' кѹ рндикáрѣ мѣни; шй лша рндикънд мѣна нѹмай декът монáрхѹл, с'áѹ .лвредничúт' де дзеаска евхаристїе . дѹпъ лчáста лѹ .лчепѹт' архїерей пе рънд шй мáи тáре а-л мънгъа шй а-л .лтърй . ашиждерѣ шй монáрхѹл н'áѹ .лчетáт а арътà воúнца сà пънъ ла ал пáтрѹлѣ час дѹпъ мїезѹл нопцїи, атѹнчи лѹ .лчепѹт а рънй.

Пръ архїерéѹл' дела Твéрска лѹ читúт рѹгъчѹниле, шй молúтвеле чѣле дéла ешúрѣ сѹфлетѹлѹй, .л врѣмѣ апропїерей монáрхѹлѹй спре моарте . шръ дѣка лѹ .лчетáт' монáрхѹл де а сѹспинà шй а сѹфлà, тóци лѹ .лчепѹт а съ .лдой, мóрт' сáѹ вїѹ шсте монáрхѹл, шй н'áѹ пѹтѹт нѹман де кът а съ .лцїенцà де сфършúрѣ монáрхѹлѹй кънд с'áѹ сфършит . шй .л чáсѹл лчела тóци кѣци с'áѹ афлáт лѹ рндикáт' тънгѹйре . шръ монархúна кѹ адѣнкѹл инимїи атѣта с'áѹ фъръмат, кът ерà .лдомлъ де кїáца ей, ши де нѹ (ѡ) ар фи цинѹт' ар фи къзѹт'. атѹнчѣ тоáте полъциле кѹ глас де тънгѹйре лѹ ръсѹнат, кът нич ѹнѹл нѹ с'áѹ лфлат .л полáтъ, ка съ съ поáтъ шпрй де плѣцере.

CXXX.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell. defect, fol. 5 b — 19 a. — *b.* Ms. Gr. G. Tocilescu, ca. 1760, Codex miscell., fol. 94 a — 103 b. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. XVIIb — XXVIIb.)

Дископерире сфинтеи ши дѫмнезъещїи летѫргїи чи с'ѫ дископеритѫ лимбилор дин дѫмнезъяска стрълѫчире пре кѫм скрїе Вароним.

Venirea luĭ Amfilog cu oaste la Jerusalim. (*a.* Fol. 5 b — 8 a, *b.* 94 a — 96 a, *c.* XVIIb — XIXb.)

Кънд .ѧнпъръцїе Ѩмѫрат .ѧнпърат ла Вавилон, ыръ Ѩмфилог .ѧнпърат .ѧнпъръцїе ла Ѩравїе . деч жїдовїи чеи фъръ де леци ши спѫркаци авънд пѫрѫре пизмъ пентрѫ леце асѫпра креципинилор, съ прїчїе кѫ дъншїи .ѧн Иерѫсалим пентрѫ .ѧнвїере домиѫлѫи нострѫ Исѫс Христос, ши пентрѫ .ѧнълцаре ла чѣрюри . апои лѫ.ѧндѫ мѫлте дарѫри жїдовїи аѫ мерсѫ дн лѫѫ дѫс лѫи Ѩмѫрат .ѧнпърат .ѧн Вавилон, ши аѫ пърът пре крецини зъкънд : .ѧнпърате! .ѧн веч съ тръецї .ѧнпъръцїе та! алта вен ци, къ с'ѫ сфътѫнтѫ крецинїи ши вор ка съ ей ен .ѧнпъръцїе .ѧн Иерѫсалим . дечи .ѧнпъратѫл къзъндѫ ачесте де ла жидъви, с'ѫ ѫмплѫт де мънїе ка ѫн лѫ сълбатек, ши аѫ порончит де аѫ гътит мѫлте ѫщи, ши аѫ тримес ла Ѩмфилог .ѧнпърат дн ла Ѩравїа, скринд .ѧнтрѫ ачесташ кин:

Ѥѫ Ѩмѫрат, .ѧнпърат Вавилонѫлѫи ши а тоатъ лѫме, ам аѫзътѫ, къ с'ѫ сфътѫнит крецинїи съ съ скоале асѫпра ноастръ ши вор съ ръдич(е) .ѧнпърат ла Іерѫсалим! скриѫ цїе Ѩмфилоаци, .ѧнпърат ал Ѩравїеи, съ те ръдичи кѫ ѫщиле, съ мерци ла Иерѫсалим; ши ц'ам тримесѫ ши ѫщи .ѧнтрѫ аюторю . че съ арзи ши съ сфърми четате Иерѫсалимѫлѫи, ши съ сфърми бисърика крецинилор, каре есте дѫсѫпра гропїи лѫи Хс, ка съ нѫ мai поменяскъ нѫмиле ачелѫи .ѧнпълътторю .ѧн лѫме . ыръ де нѫ вен фаче поронка м'к, съ цїи, къ кѫ моарт'к амаръ вен мѫри . дечи Ѩмфилог .ѧнпърат читї карте, ши аѫ гътит ѫщиле ши аѫ плекат ла Иерѫсалим кѫ атъте мїи де ѫщи пъгъне . ыръ дѫмнезъѫ, ка ачала че есте кѫноскътору тѫтѫрор иннмилор ѫмине́ци, н'ѫ лъсат локѫл чел сфънтѫ ал съѫ, ка съ фїе пре ѫше дїаволѫлѫи ши пре ѫше дїаволилор жи-

доки; че ѧ҃ мѣрит нѣ҃миле съ҃, ши ѧ҃ пъзът лѫкѫл съ҃, ка съ си рѫшинезъ тоци чеи че хѫлеск҃ пре нѣмеле сфинцїеи сале, ши съ кѫноаскъ тоате лимбиле крединица че адивъратъ, кариле лѫминезъ иннимиле челор ѧнтѫнекаци. ши ачаста есте таина сфинтеи летѫргїи.

Ѧнтр҃ ачѣа време ера патриарх ла Иерѫсалим сфѫнтѫл Меѳо́дїе, ши ѧзънд кѫм къ вине Ѵмфилог ѧнпърат асѫпра Иерѫсалимѫлѫи кѫ атъте лимби пъгъне, сфинцїе-са де фри́къ ѧ҃ фѫцит ла Ѧнтїѡхїе четатѣ. шаръ ѫн къловгър че ера прешт҃, зъсъ къторъ патрїархѫ: чинститѣте пъри́нте! пре мине съ мъ лашн аче ла сфънта бисърикъ а гро́пїи лѫи Хс҃. къ сфинцїеса нѫ ва лъса локѫл ачиста нич ѡ дат(ъ), ши пре мине мъ ва ѧнтъри, де вшю бирѫи пре връжмаш, ши пре Ѵмфилог ѧнпърат, чъл страшникѫ ши мънишс, кариле винїе асѫпра гропїи лѫи хс҃, ши асѫпра бисъричїи лѫи христос. ѧзънд ачесте патриархѫл ѧ҃ зъс: фратє Ишнїкїе! рѫмъи кѫ Христос (*b. c.* сфнцїѧ са, съ те ѧнтъркскъ, ши-л блгословѣ, ши съ дѫсе ла Ѧнтїѡхїѧ. шр҃ Ішникїе рѫмасе ѧ сфънта бескрикъ а лѫи Хс҃, ѧ тоате зилеле, фъкѫнд сфънта литѫргїе ла гроапа лѫи Хс҃,) ши алте рѫгъчюни дѫмнезъещи, съ фачи кѫ иннимъ кѫратъ ши кѫ мѫлте лакръми, ка съ избъваскъ бисърика лѫи Христос де пизма жидовилор ши де мъхнѝре ачелѫи ѧнпърат страшник. ши аша фъкънд пънъ че соси Ѵмфилог ѧнпърат, кѫ атъте ѧнтѫнериче де wiри, ши сфърмъ тоатъ четате Иерѫсалимѫлѫи, ши тримисъ съ сфарме ши бисърика каре есте дѫсѫпра гропїи лѫи Хс҃. шаръ дѫмнезъѫ чела че-ш юбещи лѫкрѫриле сале, погоръ ѫн ношрѫ ши акопери бисърика атъта, кът ничн ѫнѫл дин воини́чии ачїе къци ера, нѫ пѫте съ причапъ ѫнди есте бисърика. атѫнче мырсъръ ла Ѵмфилог ѧнпърат wирилор, ши зъсъръ: чинститє ѧнпърате! дѫпъ поронка мърїеи тале ам фъкѫт, ши ам сфърмат касъле шн зидюриле Иерѫсалимѫлѫи; шр҃ бисърика креципнаскъ нѫ ам пѫтѫт-о гъсъ. атѫнче ѧнпъратѫл съ ѫмплѫ де мънїе ши кемъ пре Мѫсалип чел крединичос ал лѫи, ши-и зъсъ: дѫ-те де вез де четате, къ нѫш ни есте а ѧнплини поронка челѫи че нѫ тримес пре ноі аче. ши нѣман декът съ дѫсъ ачел крединичос ла бисърикъ. ши лъсъндѫ-л дѫмнезъѫ де ѧнтръ ѧн бисърикъ, ши пре нимине нѫ афлъ, фъръ нѣман пре прешт҃ал ачала Ишникїи къловгърѫл, ши кѫ ѫн прешт҃ ал лѫи, гътит де сфънта летѫргїе. ши нѣман декът сърі асѫпра прешт҃ѫлѫи ачелѫа, къловгърѫлѫи ачелѫа, Ишникїе, ка ѫн леѫ страшникѫ, връзънд а-л дѫче ла ѧнпъратъл кѫ

маре мъние . шръ дъмнезъѣ, чела че съ похтеци съ с(ъ) спъсаскъ тотъ, тинзъндъ-ш мъиниле, ѧидатъш ѧй (*b*. ѧн) цъпъниръ мъиниле ка ди хер, ши нъ пъте съ ле ѧнтоаркъ кътръ дънсъл дъпъ фире лор; атъиче ел нъмаи декът съ причепъ, ши къноскънд кредница че дрептъ ши адивъратъ, нъмаи декът къзъ ла пичоариле прештъляи чершинд ертъчюне . ши зъс'ъ прештъл кътръ дънсъл : ~~хс~~ съ те ерте, фїюле! ши те дъ, де спъин стъпънъляи тъъ, съ вїе анче, ши маи мнънъте лъкръри вои вид(е) . шн благословиндъ-л прештъл, ѧн венирь мъиниле ла лок.

CXXXI.

ca. 1750.

(Ms. Gaster, Codex miscellaneus.)

Tâlcul buchilor.

Тълкъл бъкилшрь . към:

(Fol. 38b—39a.)

~~а~~. ея сънтъ лъмина а тоатъ лъмѣ .
~~б~~. дъмнезъѣ сънтъ маи ѧниаинте де тоц вечїи .
~~в~~. въз тоатъ тоана шменяскъ .
~~г~~. гръескъ вш.ѧ фїилор шменеци .
~~д~~. бине есте а кредн ѧнтръ нъмиле мїеъ .
~~е~~. есте мънїе мѣ спре пъкътоши .
~~ж~~. вїяцъ сънт а тоатъ лъмѣ .
~~ѕ~~. фоарте кълкъторилор.
~~з~~. пъмънтъл ацернът пичоарелор мели .
~~і~~. шн нъ есте алтъ дъмнезъѣ фъръ де мине .
~~н~~. чи есте скаънъл мїеъ ѧн черю .
~~к~~. към сфътъирь асъпра ме сфат рѣъ .
~~л~~. шаменїи мїен, къликъторїи де леце .
~~м~~. гъндирь спре мине рѣъ пентръ бине .
~~н~~. пре кръче мъ ръс'игнирь .
~~о~~. къ щът шн къ хїере мъ адъпарь .
~~п~~. дрептъ-и фїюл лъи дъмнезъѣ .
~~р~~. ѧнпърцирь вешминтеле меле лоръши .
~~с~~. чїя че фак пъкате ръле .
~~т~~. къноънь де спинн ѧн кап ѧм пъс'ь

з. спалъ-ш Инлат мъннинле шн зъче : кърат сънтъ де съницие ачестъи дрепт.
ф. фарисъни стръга : ш-л, ш-л, ръстигнеци-л
х. врът-ам ши ам ръбдат тоатъ мънтъире воастръ.
ѡ. де ла чей недрепци ши фъръ де леце.
ц. шръ днпъръцїе в'аѵ скрис вод словозънїе.
ч. къраци в'аѵ адъс пре вои пъринтеле.
ш. шръ шоптириле челе дръчеци в'аѵ слобозът.
щ. крѣцїрїи тале доамне, чела че еци юбиторю де шамени.

Конец азбъкилор.

CXXXII.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 19—20.)

Zilele rele de peste an.

Съ съ цїе ши ачаста : дн тоате лъниле сънт къте . з. зъле рале, ши чине нацїи дитр'ънсъле нъ трѣецїи, ши чине съ болнъве(цїи) нъ трѣецїи, ши чине пърчеде дн кале нъ-и мерцї бине . ши сънт ачесте зъле рале:

Март : д . к . апрнле : г . к . маю : s . к . юніе : г . вї . юлее : s . к . авгъстъ : д . ї . съптє : г . кд . жктовріе : г . ка . ноемвріе : є . аї . декврїе : s . дї . генар : в . дї . февръріе : а . кг . фїнцїи карнле съ ле пъзаскъ ачесте зъле; дн кале съ нъ пърчадъ.

CXXXIII.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 39b—41a. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell., 1799, pag. 124—127.)

Colĭadnic.

Днсъмнаре трипелникъляи (!) съ съ цїе.

Дъминекъ де ва фи нацїерк ляи хс : шрна ва фи дн-
лоитъ шн полаи (l. плоаи) . тоамна, къптъролъ. пре воамк

съчеришŭлŭи, време бŭнъ . шърпїлор пенрѣ ши шилор . поаме мŭлте . мїери мŭлтъ . ѧнблътиторилор пŭцин гръŭ . дшбитоачилелор (!) ши фїиарълор ѧнмŭлцире; ıар шаменилорŭ пенре.

Лŭни де ва фи кръчюнŭл, ıарна ва фи бŭнъ . примъвара ши вара плоаси; пре време съчирии плои мŭлте . тоамна съчетъ . вин ши мїери пŭцинъ . поаме мŭлте фъръ де самъ . морци ман алес ѧн бътръни . шаменилор дин шасте бŭкŭрїе . мŭерилор, скърби, ши мŭлте динтр'ънсъле вор ши лŭри (! l. мŭри) . ши ŭнтŭ де вакъ мŭлт.

Марци де съ ва ѧнтъмпла нашире лŭи хс, ıарна ва фи маре ши бŭнъ де ш парте, шн кан ѧндоитъ; де ва ши плоа, ва цине пŭцинŭ . примъвара съчетоаси . вара бŭнъ ши фрŭмоасъ . гръŭ пŭцин . поаме мŭлте . вин мŭлт, менре (! l. мнере) мŭлтъ . ŭнтŭ пŭцинŭ . шаменилор челор бŭни пагŭбъ. (*b*. кръжмашилор смерение.)

Жши де съ ва ѧнтъмпла нашире, ıарна ва фи таре, ши ѧндоитъ, ши вънтŭроаси, ши плоаи ŭшоаръ, гецŭш ва фи мŭлт . примъвара плошсъ . вара фрŭмоасъ, ши нŭ ва фи съчетъ, ничи плоае мŭлтъ . гръŭл каре ва фи съмънат тимпŭрїŭ ва фи бŭн . поаме мŭлте . мїерн пŭцинъ . ŭнт де вакъ мŭлт . тоамна плошсъ; ши гръŭл чел съмънат тоамна, скъдери мŭлтъ.

Нинери де съ ва ѧнтъмпла нашире лŭи хс, ıарна ва фи гре шн нъпрасникъ . примъвара плошасъ . пре време съчерїи плоаи мŭлтъ . тоамна съчетоаси . винŭ ши ŭнтŭ пŭцинŭ . роадъ мŭлтъ . шкилор дŭрерѣ . ла гŭриле шаменилор ди чел пернт, мŭлцн вор фи болнави . мŭерилор челор греле сминтълъ . прŭнчилорŭ бшалъ, ŭнора ши моарте.

Съмбътъ де съ ва ѧнтъмпла нашире лŭи хс, ıарна ва фи вънтŭроаси . примъвара плошсъ . вара кънтŭроаси ши кълдŭроаси . пагŭбъ ѧн ши, л трїа парте де авїе вор ръмъне . тŭнет мŭлтŭ ва фи . съмънътŭра бŭнъ ши фрŭмоаси . тоамна плоаси . мїерн нич мŭлтъ нич пŭцинъ . ѧнтре шамени вражбъ . бътрънилорŭ мŭлтъ пагŭбъ, пе алокŭри ва фи ши моарте.

CXXXIV.

ca. 1750.

(*a.* Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 43b—54a. — *b.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1777, fol. 174a—193b. — *c.* Ms. Gaster, Codex miscell., 1802, pag. 69—74. — *d.* Ms. bibl. centr., 4°, 1809, 21 paginï.)

Ѧтребѣри ши рѣспѹнсѹри але благочстивѹлѹи ѧнпѣратѹ Кѷрѹ Леѡнѹ, кѹ даскалѹл сѣѹ дин ѳеѡлогїе сфинцилор благѡчистиви.

Ѧнтребаре : де ѹнде фѹ лѹат лѹтѹл ачѣла дин каре зъдѣ дѹмнезъѹ пре Ѧдам?

Рѣспѹнсѹ : дин пъмънтѹл Мадїам.

Ѧ. ѧн че време фѹ зъдит Ѧдам?

Р. ѧн лѹна лѹи Мартїе ѧн дѡ.ѯзъч шн чинчи де зъле.

Ѧ. къть время ав трѣит Ѧдам ѧн раю?

Р. мѹлци ѧи мѹлте кипѹри зъкѹ : ѹнїи . л̃ . де ани, алцїи, трей ани . шѣръ ев зъкѹ аша : кът ав фостѹ домнѹл Христос пре кръче, атъта ав фостѹ шн Ѧдам ѧн раю, адйкъ, де ла ал трїиле час дин зї пънъ ла ал нолле час, карнле факѹ, часѹри шъсъ.

Ѧ. къци ани ав трѣит Ѧдам пре пъмънт?

Р. р̃ча де ани.

Ѧ. чине ав дешкис раюл?

Р. тълхарюл кѹ съмнѹл крѹчїи.

Ѧ. чине ав лѹат пре фїикъ-са мѹери?

Р. Ѧдам пре Ѥва.

Ѧ. чи фатъ нъскѹ, ши кресѹ ѧнтр'ѡ зъ ши пънъ ѧн саръ съ мъритъ?

Р. Ѥва.

Ѧ. кънд ав пернт а патра парте дин лѹме?

Р. кънд ав ѹчис Каин пре фратнле съѹ Ѧвел.

Ѧ. ѧн къцї ани ав фъкѹт Ноѥ корабїе?

Р. ѧн . н̃ . де анн.

Ѧ. къть время ав цинѹт потопѹл?

Р. дн ла Марти пънъ ла анѹл шѣръ ла Мартїе.

Ѧ. къть ав кѡвършит апа дъсѹпра мѹнцїлор?

Р. де . ѣ̃ . кѡци с'ав ѧннълцат апа дъсѹпра мѹнцїлор

Ѧ. пре чи мѹнци ав шъзѹт кѡрабїе лѹи Ноѥ

Р. пре мѫнцїи лѫи Ѩрарат.

Л. чи кѫкѡш аѫ кънтат, ши л'аѫ аѫзът тоатъ лѫме?

Р. кѫкошѫл дин корабїе лѫи Ноѥ.

Л. чи фелю де хїаръ н'аѫ лѫат Ноѥ ѧн корабїе?

Р. брѡаска ши пецинле ши алтинле ка ачесте, кърора ли есте вїаца ѧн апъ.

Л. чине аѫ нъскѫт ши моарте н'аѫ гѫстат?

Р. Єноχ ши Илїе ши Іоанѫ евангїлестѫл ши пре сѫ̄нта нъскътоаре де дѫмнезѣѫ фїчоаръ Марїе.

Л. ѧн къци анн аѫ фостѫ аскѫнсъ кръче домнѫлѫи ностръ Исѫс Христос?

Р. тр̄ї анн.

Л. чи́не черюл н'аѫ възѫт, ши пъмънтѫл н'аѫ кълкат, ши лѫи дѫмнезѣѫ аѫ кънтат?

Р. Іоан пръроκѫл дин пънтичиле манкъ-са Єлисаφтїи.

Л. къци анн аѫ фостѫ де ла Ѩдам пънъ ла потоп?

Р. ѕ̄еле де анн.

Л. кътѫ аѫ фостѫ корабїе лѫи Ноѥ де латъ, де лѫнгъ, де ѧнналтъ?

Р. де . н̄ . де коци деналтъ, де . т̄ . де коци де лѫнгъ ши де . л̄ . де коци де латъ.

Л. чине аѫ грънтѫ адивърѫл ши аѫ перит, ши чине н'аѫ грънт адивърѫл ши н'аѫ перит?

Р. Іѫда вънзътѡрюл де дѫмнезѣѫ, ши Петрѫ апостолѫл.

Л. къте апе кърце дин раю?

Р. патрѫ: Фисон, Гѣон, Тигрѫ ши Єфратѫл.

Л. пе ѫнде кърце ачеле апе?

Р. Фисон ѧнкѫнюръ тот пъмънтѫл Филатѫлѫи, ши пре ачастъ апъ съ афлъ аруинт ман кърат декът аѫрѫл, ши ѡ пїатръ (*b.* че съ кѣмъ адраскѫ) аднкъ кърбѫне, ши алте пїетри верзи скѫмпе. Гѣон, ачаста ѧнкѫнюръ тоатъ Єѳиопїе, аднкъ цара аръпаскъ, ши ѧн лѫна лѫи Ѩвгѫст съ ѫмфлъ ши ѫдъ тот пъмънтѫл Мисїрюлѫи, къ плоае ни плоаѧ ѧнтр'ачастъ парте де лѫк, ши де ѫмезала лѫи съ фак съмънътѫриле. Тигрѫ, ачаста кърце асѫпра Ѩсърїне, карile ѡ нѫмаскѫ ѫнеи Дѫнъре. Єфраѳѫ, ачаста кърце асѫпра Индїен ши а Персъдеи.

Л. чине аѫ фостѫ преотѫл нехеротонит, дїакѡн лепъдатѫ де дѫмнезѣѫ, кънтърецѫ прекѫрварю?

Р. преотѫл: Ион ботезъторюл, дїакон: Петрѫ апостолѫл, кънтърецѫ прекѫрварю: пророкѫл Давнд.

Л. чине аѳ фостѳ сол мѳт, ши адѳсъ карте нескрисъ ла четате нѣнтїмнѣтъ?

Р. сшлѳл аѳ фостѳ поршмвѳл, кариле л'аѳ тримес Нше пророкѳл дин кшрабїе; карте: стълпаре маслинѳлѳи; четате нѣнтимнетъ: корабїе лѳи Нше.

Л. чине аѳ мѳрит ши нѳ с'аѳ ѣнгропат?

Р. мѳере лѳи Лотѳ.

Л. чине де вїѳ с'аѳ ѣнгропат ши мормънтѳл ѳмба (! l. ѳмбла) ши ѣн мормънтѳ кънта?

Р. Іѡна пророкѳл ѣн пънтечиле кйтѳлѳи. ши ачел Іѡна аѳ пророчитѳ ши аѳ дат съмнѳ ѣн Иерѳсалим ши ѣн тот пъмънтѳл: кънд ва аѳзи лѳпи ѳрлънд кѳ глас сѳпцире ши гъндак дин лемнѳ гръннд лѳи дѳмнезъѳ, атѳнче съ с(ъ) цїе, къ с'аѳ апропїетѳ мънтѳире ши сфърмаре де тот а Иерѳсалимѳлѳи.

Л. чине аѳ фъкѳт дшл съмне ѣн черю?

Р. Ісѳс Нави кънд аѳ зъс: съ сте соариле кътръ Гавѡн ши лѳна пре шъсѳри, пънъ ва бирѳи пре Ѣмалик.

Л. чине моарте нѳ вале (c. виде) ши де дънса фѳцие?

Р. Ілїе пророкѳл кънд фѳцие де ѣнпъръташа Иезавела.

Л. чине фѳ ѳчигаш ши слѳгъ драгъ лѳи дѳмнезъѳ?

Р. Моисн пророкѳл, кънд ѳчисъ пре египтени ши-и ѣнгропъ ѣн нъсїпѳ.

Л. чи́не аѳ цинѳт цюръмънтѳл ши аѳ перит?

Р. Ірѡд ѣнпърат, кънд аѳ дат Ирѡдїадни капѳл лѳи Ишан бштезъторюл.

Л. чине фѳра ши съ ѣндрепта?

Р. Тшвнт, кънд фѳра трѳпѳриле сфиницлор ди ле ѣнгропа.

Л. чи карте фѳ скрисъ ѣнтъи пре пъмънт?

Р. блнбїе.

Л. ѳн шмѳ аве трии плѳгѳри де бои, ши съмънъ трїи шбороач(е) де грѣѳ, ши пѳсъ дши-спрезъчи съчеръткри, ши патрѳ трїеръткри, ши трїерáръ ши фъкѳръ трїи шбороач(е) де грѣѳ?

Р. шмѳл есте дѳмнезъѳ; чели трїи плѳгѳри, съит сфънта троицъ; съмънца: кѳвинтеле лѳи дѳмнезъѳ; съчеръткрїи: лши-спрезъче апостоли; трїеръткрїи: патрѳ евангилецри.

Л. чине ш-аѳ зъдит лѳиш касъ пре нъсъп, ши чине пре патръ?

Р. Ібда кънзъторюл де дѳмнезъѳ пре нъсип, ши Петре столѳл пре пїатръ.

Л. чине ав дат палмъ лви Христос ын време патимилор лви?

Р. слъбоногъл чел де трінзъчи де анн, пре карiле ал тъмъдви Хс. ла Виоезда.

Л. винде с'ав скрис ачели патрв евангелїи?

Р. Матею ла ръсърит. Марку ла Рума. Лука ла Іерусалим. Іоан ын вестрвгъл Павмос.

Л. чи пом фв впрнт лви Адам, съ нв мънънче динтр'ънсъл?

Р. змокинъл.

Л. чине ав нъмит пре дъмнезъв ынтъи?

Р. диаволъл, кънд ав зъс лви Адам: чи в'ав порончит вшл дъмнезъв, ка съ нв мънкаци дин помъл раюлви.

Л. чине н'ав нъскът ши ав мърит?

Р. Адам.

Л. чине дъпъ бътрънецъле лви ыръш ав ынтрат ын пънтечиле маикъ-са?

Р. Адам.

Л. кари сънтв чели шапте избъндери, карiле ав зъс дъмнезъв кътръ Каин, къ де шапте ори съ ва избънди пентрв пъкатиле лви?

Р. ынтъи, кв моарте лви Авел пре дъмнезъв мънїе, а дша пре мъмъ-са ынтристъ, а трїе пре мъмъ-са спърїе кв стърпїе, а патра пре фрати-съв вморъ, а чинче сънце дрепт въръсъ, а шаса пъмънтъл спъркъ, а шапте вдъви фъкв парте де вамени. ачестора пъкате де моарте ли есте ръдъчина пизма.

Пилдили евангелїеи:

Пентрв вмвлв че ав къзвтв ын тълхари.

Ынтребаре. ын вм варе карiле, погоръндв-съ дин Іервсалим ын Іерихон къзът-ав ын тълхари, де-л жъфвире ши-л рънире, шъ-л лъсаръ абїе вїв ын кали. ши трекв ын превтв, ши дъпъ дънсъл ын дїакон, ши-л лъсаръ. дъпъ ачеа трекв ын Самарinean, шї-и съ фъкв мнлъ, ши меарсъръ шї-и спълъ пїчоарiле ши рaниле кв вин, ши ле винъ кв внт де лемне, ши-л легъ кв пънзътври, ши-л пъсъ пре асън, ши-л дъсъ ла болиницъ ши деде бвлничерюлви дша талери, ши-и зъсъ, съ-л тъмъдвиаскъ; ыръ кънд съ ва ынтоарче, съ-и плътиаскъ кв асвпра де мъсвръ. Тълквл.

Ръспѹнсѹл . шмѹл есте Ѧдам . Иерѹсалимѹл ест(е) раюл . Иерихонѹл : лѹме . тълхарїи : дїаволїи . жафѹл : негрижа лѹи дѹмнезъѹ . раниле : гъндѹриле ръле . дѹбїе вїѹ : ѧнгреѹет де пъкате . прештѹл : Мшисъ . дїаконѹл : леце веки . Самарининѹл : домнѹл Христос . виннѹл : съициле дѹмиѹлѹи . спълатѹл : ботезѹлѹ . пънзътѹриле : казниле . асънѹлѹ : кръче дѹмиѹлѹи . бѹлница : бисърика . болничерюл : апостолѹл Павел . дѹи талери : дѹѧ леци, леце нѹаѧ ши леце веки . кънд съ ва ѧнтоарче : а дѹаш венире . плата кѹ асѹпръ : ѧнпъръцїе черюлѹи.

Ѧнтребаре . ѹи шм зъсъ фїчорѹлѹи челѹи маи маре : мерце ла вїе, ши зъсъ : мерцї-вшю, ши нѹ марсъ . ши зъсъ челѹи маи мик : мерци ла вїе, шин ръспѹнсъ : нѹ вшю мерци, ши лѹ мерсѹ . тълкѹл.

Р. шмѹл есте дѹмнезъѹ . вїе : ѧнпъръцїе черюлѹи . фїчорѹл чел маре : Іѹда . фїчорѹл чел мик : апостолѹл Павел.

Ѧ. ш мѹ́ери аве . ѳ̃ . драхми ши пердѹ ш драхмъ; дечи апринсъ лѹминъри ши ш къѹтъ пънъ ш гъси.

Р. мѹере есте ѧнцълепцїе лѹи дѹмнезъѹ . ѳ̃ драхми сънт нѹѧ чети ѧнцереци . лѹмънаре : бисърика.

Ѧ. де ѹнде сънтѹ тѹннтиле, шин тръснитиле, ши фѹлцери?

Р. тшате дин поронка лѹи дѹмнезъѹ съ плинеск, къ аместекъндѹ-съ (норїи) фїинд ѧнфербънтаци де абѹрѹл пъмънтѹлѹи ши де припала соарелѹи, съ лшвъскѹ ка шцълѹл кѹ кремине, ши ѧнтъи тѹнъ апои фѹлцеръ; шаръ пентрѹ къ видере есте маи аскѹцитъ, аѹзѹл маи пестит, ѧнтъ(и) видем фѹлцерѹл, апои аѹзъм тѹнетѹл . шаръ тръснетѹл, адикъ съцата че де пїатръ, каре тръснеци дин матерїе норилор пентрѹ пъкатиле ноастре ка ши кѹтремѹрѹл; шаръ пре чине шар тръсни, зъче сфънта скриптѹръ, къ ва афла ачела шм милъ ши ертаре де пъкате дела дѹмнезъѹ.

Ѧ. зъпада ши гриндина дин че съ фачи?

Р. зъпада съ погоаръ дин ншри, апа шаръ дин ръчала въздѹхѹлѹи съ скимбъ ѧн зъпадъ; пентрѹ ачее вара нѹ есте зъпадъ, пентрѹ къльдѹра въздѹхѹлѹи . шаръ ла Єгипат нѹ каде нич ш датъ зъпадъ, пентрѹ къ есте соареле маи апроапе, ши ѧ векѹ соариле ши въздѹхѹл есте маи хербинте, прекѹм вестескѹ чен че лъкѹескѹ аколо . ѧнкъ ши арапїи сънт пърлиці ши негри де припала соарелѹи.

Ѧ. каре сънтѹ ачели . з̃ . дарѹри ч'аѹ фостѹ дърѹнит ломнезъѹл нострѹ, стръмошѹлѹи нострѹ лѹи Ѧдам ?

Р. Ѧтъю, юбйре де стренни . а дшашш (!), търіе . а тріе, рѣбдаре ѧи скърбе . а патра, блѧндецъле . а чинче, фрѹмсъцеле . а шъсъле, ѧницълепціе . а шъпте, фрѹмсъца трѹпѹлѹи.

Л. дар ман пре ѹрмъ кѹи лшѹ дърѹйт дѹмнезъѹ?

Р. юбире де стренни, лѹи Ѩврдам . фрѹмсъца, лѹи Ішсъф . търіе, лѹи Самсон . блѧндецъле лѹи, Давид . ѧницълепціе, лѹи Соломон . пърѹл, лѹи Ѩвисалон . рѣбдаре ѧи скърбе, лѹи Ішв.

Л. чи есте : ѫ . стаѹ, ѫ . алеаргъ, ѫ . съ скимбъ, ѫ . съ сфъдескѹ?

Р. чели . ѫ . че алеаргъ, есте соариле ши лѹна; шар чели . ѫ . че стаѹ, есте черюл кѹ пъмънтѹл; шаръ чеде . ѫ . че съ скимбъ, есте зъша кѹ ноапте; шаръ чели . ѫ . че съ сфъдескѹ, есте моарте кѹ вїаца шмѹлѹи.

Л. чине аѹ фостѹ ѧнтъю цюдекъторю?

Р. дрептѹл ши милостйвѹл дѹмнезъѹ ши Ѥнох, ши пентрѹ ачем ши пънъ акѹм тръеци.

Л. чине аѹ фостѹ къзътóрю (l. къиъ–) тѹтѹрор хиарълор?

Р. Каин фичорѹл лѹи Ѩдам.

Л. ѧи че фелю де лимбъ аѹ пророчит пророчїи?

Р. швреци.

Л. че ва съ зъкъ амин?

Р. съ зъче дѹпъ лимба шврешскъ : адивър.

Л. чи съ зъче аллилѹиа?

Р. лъѹдаць пре дѹмнезъѹ чел адивърат.

Л. ѧи че лимбъ гръе Ѩдам ши Ѥва?

Р. ѧ лимба съренѣскъ, ши кѹ аче лимбъ ши ѧфрикошата жѹдекатъ ва фи.

Л. ѹнде съ ва фаче ѧнфрикошáтъ а домнѹлѹи (жѹдекатъ)?

Р. ѧи вале лѹи Ишсаф апрошапе де Ієрѹсалим.

Л. чине аѹ къзѹт ѧнтъи пре ѫс . кънд с'аѹ нъскѹт?

Р. пъзъторюл шилор.

Л. каре пророк аѹ постит . ѫ . де зъле неконтенитѹ?

Р. Мшисъ ши Илїе ши Хс . ши Петрѹ аѹ постит ши аѹ къзѹт фаца лѹи Хс . кънд с'аѹ скимбатѹ ѧи мѹнте.

Л. мѹлци ѧнпъраци ши пророчи ши мѹлци фїлософи ши шамени ѧнкъцаци аѹ врѹт ка съ цїе, ѹнде есте раюл ши н'аѹ фостѹ лорѹ кѹ пѹтиницъ . че съ фїе ѧи цінре, къ ѹнде ва фи цюдеката, акóлш ва фи ши раюл апрошапе, каре съ ва нѹми : пъмънтѹл лѹи Ѥдем . шаръш ѧнтребаре : къци ани аѹ петрекѹт ѫс . пре пъмънт?

Р. ѿг . де ани ши ѡръ с'ав ѧнъ̀лцат ла черю, ѵнде ѧнтъи ав фост.

Л. чине ав мѵрит де трїи wри?

Р. проровл Ишна . ѧнтъи ав мѵрит, кънд ера пршнкѵ, ши ав ѧнвїетѵ пре ел Илїе прошршквл, а дша, кънд л'ав ѧнгицит китѵл, а трїе, кънду ав мѵрит.

Л. кари пророк ав фостѵ маи пре ѵрмъ де тоци?

Р. Іwан вwтезътwрюл.

Л. каре пророкѵ ав ѧнчепѵт ѧнтъи а фачи постѵл?

Р. Мwнсъ пршwровл.

Л. чине ав ѧнчепѵт ѧнтъи а фачи корабїе?

Р. Нwе пршwровл.

CXXXV.

ca. 1750.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 114a—127b. — *b*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 34—51.)

Zodiar.

Картѣ Zодїи лѵи Ераклїе ѧнпъ̀рат, скодсъ пе лѵни де доиспрезъчи фїлософи.

Luna luĭ Septemvrie. (Fol. 114a—115b.)

Лѵна лѵи съптевріе . а капрїи зwдїе.

Де ва нащи фїчор ва фи чинстит . ши кънд ва фи де ѵи анѵ шш де дwш ши де дw.рзъчи ва боли ръѵ, ши де нѵ ва мѵри, норок ва авѣ ла wи ши ла тот дwбитокѵл . ши w витъ ѧи ва шкишпа . ши ва фи ѵмблътwрю ѧи кале, воровитwрю кѵ wаменїи, ши ва фи грижитwрю . ши ѧи лѵна че с'ав нъскѵт, съ нѵ м'ънъънче карне де капръ . ши кънд ва тѵнѧ съ нѵ маргъ сѵпт копачи, къ ва пери де нѵ съ ва фери . ши ва фї юбитwрю ла мѵери ши ла тоци wаменїи . ши ва фи кърѵѵрарю . ши ва фи ѧнцълепт . ши съ слѵжаскъ параклесѵл маичии пречистїи тот дѵѵна . ши ва фи бърбат ръѵнитwрю. ши нѵмаи де дѵмнезѵ съ ва теми . ши кътръ бътрънецъ сѵне ѧи ва фи . ши ѿр кънд ва фи де чинчи-спрезъчи анн ва ѣе примеждїе де моарте, ши де ва тръи w сѵтъ де анн . ши [illegible] ѧи есте : трїи [illegible]

лѣмнѫ, ши тѫмъе алъ, съ ле аместече ла ѫн лок ши съ с(ъ) ѫнгъ пе тот трѫпѫл, къ съ ва виндека. ши съ пръзнѫ-ѣскъ нацїре пречистен къ-и ва фи ѧнтр'аюторю.

Де ва нащи фатъ ва фи лѫнгъреіцъ ѧн шѣраз. ши кънд ва фї де трїи ани ва бѫли ръѫ, ши де нѫ ва мѫри, ва фї темъторю де дѫмнезъѫ фоарте таре. ши ва фї воршитоаре ши прїимитоаре де шаспец. ши ва фи мънешасъ. шн нѫ ва цини мѫлт мънїе. ши ѡ вор чері-ѡ мѫлци бърбаци, ши ѡ ва юби ѫн воинік, ши нѫ ѡ ва лѫа; че ѡ ва лѫа алтѫл, ди ва цине каси кѫ ел, ши вор аве фичори мѫлци, местекац кѫ фети. ши де тънъръ съ ва спъре, къ нѫ ва фаче фичори; шр апои съ ва бѫкѫра; ши-и ва мѫри ѫн фичорѫ де въръсат. ши ноапте съ нѫ ѫмбле пе лѫминъ де лѫнъ, къ съ ва спъре. ши де ла дшиспрезъче ани ѧнаинте, съ нѫ мъиънче пеци вініре, нич съ лѫкрезъ неминкъ, нич съ мъиънче де доѧ шрн; къ де а мънка, ѡ вор дѫре-ѡ виниле, шн шкин ши капѫл. ши ва аве норок ла стѫпи ши ла вин негри. ши ва боли де въръсат. ши ва аве съмнѫ ѧн кап, ши ѧнтр'о мънъ ши ѧнтр'ѫн пїчорѫ. ши кънд ва фи де шъпте ани ши де ноѧ ани, ва авѣ примеждїе, ши де нѫ ва мѫри ѧнтр'ачели примеждїи, атѫнче ел (?) ва тръи ачеѧ фїмен: ꙁ꙳: де ани. ши лшкѫл ла боалъ ѧн есте: флоаре де трандафир, ши ръдъчинъ де бѫжорѫ, ши тѫмъе алъ, съ ле местече ла ѫн лок, ши съ ле писъзъ ши съ с(ъ) ѫнгъ пре трѫп, къ съ ва виндека. ши съ пръзнѫѣскъ нацїре пречистїи, къ-и ва ста ѧнтр'аюторі.

CXXXVI.

ca. 1760.

(Ms. Gr. G. Tocilescu, Codex miscellaneus, 4°, defect, fol. 2a—9b.)

Покéсте де фолос а лѫй Ѧлеꙁіе шмѫл лѫи дѫмнезеѫ.

Nașterea lui Alexie, și fuga din Roma. (Fol. 2a — 3a.)

. . . . . темътоáре де дмнезеѫ . . . . Ѧглáсїѧ, ши ѧ тоáте зйлеле ши ѧ тоáте нощиле фъчѣ порѫнчиле лѫи дмнезеѫ, шн съ рѫгѣ лѫи дмнезеѫ, ши зичѣ: поменѣціе дмне, пре невръдника роáба тà, ши мъ дърѫмціе кѫ фѣт, мъкар съ фїе пѫркáр, съ-м фїе мънгжére сѫфлетѫлѫи мїеѫ. ши де мѫлте рѫгъчюнѣ, дмнезеѫ ѡ áѫ поменйт, ши шѫ лѫзит рѫгъчюнѣ; ши

дѫпъ рѫгъчю́нѣ їей, ѡ дѫ дъръ́ит дмнезе́ѫ, ши дѫ прїими́т' фѣ́т' ⸗ пжнтечиле ей; ши дѫ нъскѫт кѫкѫн. ши с'дѫ веселит Евѳимїа́н ши фъмѣ́ѣ лѫи фоарте; ши мѫлцѫмїа, дж̑нд ла́ѫдъ ши сла́въ лѫи дмнезе́ѫ, пентрѫ да́рѫл че л'ѣ́ѫ дат дмнезе́ѫ. ши л'дѫ ботезат ши ѡ пѫс нѫ́меле Їлеѯ̑їе. ши кресѫ кѫконѫл пжнъ ера де вж̑рстъ; ши ⸗л дѣ́деръ пъриици де дѫвъцъ ка́рте, ши дѫвъцъ тоатъ рънда́ла бесѣ́кричїй, ши тоа́те ⸗целе́сѫриле, ши тоа́тъ скриптѫ́ра. ши прѣ́ ⸗целепт' ера́ ши тѫкмит ла тоате лѫкрѫриле ши ла фаптеле лѫи.

Ши дѣ́ка ажѫ́нсе ⸗ вж̑рста лѫй де ⸗сѫра́т', дѫ зис' татъ-съѫ къ́търъ фъмѣ́ѣ лѫй: сѫцѫл мїеѫ, жѫпънѣ́съ, ѡни съ (фачем нѫнтъ) ши весе́лїе фїюлѫй нострѫ, ка съ не бѫкѫръм (ши съ) не веселим ши ѡни. ѡр' жѫпънѣ́са лѫи, дѣ́ка лѫзѝ ашà, фѫа́рте съ бѫкѫръ́ де кѫвж̑нтѫл сѫцѫлѫй ей, ши съ весели жѫпжнѣ́са лѫи фоарте, ши зи́се къ́търъ ел': дѫмнезеѫ съ-ц ⸗търъ́ескъ кѫвж̑нтѫл, ка́ре л'ай грѫ́ит', дмнѫл мїеѫ; ши алергж̑нд ѧ, ши къзж̑нд ла пичо́ареле дмнѫлѫй съѫ ле сърѫта́, ши зичѣ́: ѡни съ фа́чем нѫнта фїюлѫй нострѫ, ка съ ведѣ́м' ши съ не веселим', ши съ ни́ съ весели́ска (!) инима ноастръ, ши съ се бѫ́кѫре сѫ́флетеле ноа́стре, апой маи мѫлт съ се сокоти́ескъ сърачїй ѡни мишѣ́й дин порѫнка лѫй дѫмнезеѫ. ши къѫта́ръ фа́тъ де рѫд де ⸗пъра́т', ши фъкѫръ нѫнта, ши съ кѫнѫна́ръ ⸗ мж̑нъстирѣ́ сѫ̑нтѫлѫй Ѳонифа́тїе, мѫчени́кѫл', дин чинсте пре́ѫт' фїинд'. ши ѡ дѫс' акасъ, ши ѡ бъга́т' ⸗ къма́ръ; ши ⸗ зїѫла ачѣ́ѫ тѫ́т' съ веселі́ръ, пънъ че дѫ ⸗сера́т'. ши зи́се татъ-съѫ Евѳимїа́н' фїюлѫй съѫ, лѫй Їлеѯ̑їе: пасъ фѣ́тѫл' мїеѫ, ши ⸗ц' каѫтъ неваста ⸗ къма́ръ, ши цї-ѡ кѫноа́це. ѡр їел, ка съ нѫ рѫмж̑е кѫвж̑нтѫл пъри́нтелѫй съѫ, мѣ́рсе ⸗ къма́ръ, ши-шй а́флъ нева́ста шезѣ́нд, ши ш'дѫ скѫс ине́лѫл' де дѫр' дин дѣ́цетѫл' лѫй, ши мъхра́ма чѣ́ ⸗пѫдоби́тъ кѫ сѫ́рмъ, ши-и ле дѣ́де доамнїй лѫй, шї-й [зи́се]: прїимѣ́це ачѣ́стѣ́ ши ле пъзѣ́це, ши ва фѝ дмнезеѫ ⸗трѫ ми́не ши ⸗трѫ ти́не, пж̑нъ не ва ⸗дѫлчѝ дмнѫл дмнезе́ѫ; ши ни́це тайне мѫлте ѡ зи́с', ши дѫ ниши́т дин къма́ръ а́фа́ръ; ши дѫ мерс' ла къма́ра лѫй, ши дѫ лѫа́т' авѫцїе мѫлтъ, кът' ѡ требѫи́т', ши дѫ ешѝ́т' дин четѫ́те дин Рѡ́ма, ши дѫ а́флат' ѳн' ва́с', ши с'дѫ дѫ́с' ла четѫ́тѣ́ Лешдѝкїа, ла Сирїа па́рте.

Intoarcerea Sf-luĭ Alexie în casa părintească. (Fol. 5a — 6a.)

Шн пѫрчéсе а мерце ла кѫрцнле пърінцилор . шн мергѫнд, аѫ ѧтимпінат пе татъ-съѫ вїінд' де ла кѫртѣ ѧпъратѫлѫй кѫ слѫ́цнле лѫй, шн ерà тѫц жалнич' . шн-и съ ѧкінъ лѫн шн зисе : жѫпъне, факъ-ци-съ мі́лъ де ѫн сърак' шн мнш'ъл ка мі́не, де мъ прїнмѣце ла каса та, шн дин фъръмитѫрнле че вор къдѣ дин ма́са та, съ мъ хрънещ' шн пе мине, шн де вей авѣ вре-ѫн стрїінá', дмнезеѫ съ ци-л дѣ, шн съ-ц ѫмпле во́ѧ та . ыр татъ-съѫ некѫноскжндѫ-л къ ысте фїю-съѫ, шн помениндѫ-и де джнсѫл, ел ш'аѫ кїемá' пре тѫц рѫвїй лѫй, шн лѣѫ зис лор ашà : ка́ре дин вон, съ ва афлà а пѫтѣ слѫжѝ ачестѫй съра́к', шн съ-л каѫте пре джнсѫл' пжнъ кжнд ва мѫрй; ыр ев, вїѫ е дмнѫл дмнезеѫ, съ фїе ертат ѧ тоат'ъ вїѧца мѣ, шн дѫпъ моартѣ мѣ, съ айбъ па́рте де тоáте мошїиле мѣле . шн съ-и фачеци ѡ колúбъ ѧ кѫртѣ мѣ, съ-л въз ѧ тоáтъ врѣмѣ, шн кънд вои еши шн кънд вой ѧтрà; шн ѧтрѫ авѣрѣ мѣ съ нѫ съ желѣскъ . шн фѫ аша ѧ тоáтъ врѣмѣ . ыр' мѫмъ-са съ тот желїѧ шн съ шбндїѧ ѧ тайнъ; ыр неваста лѫи чѣ ѧ кипѫл тѫртѫрѣлїй, зичѣ къторъ соákръса : нѫ́ мъ вши ман дѫ́че де аи́чй ѧ вїѧца мѣ, чи мъ вою ѧкнпѫй тѫртѫлѣлїй (! l. —тѫрѣ—) къ нѫ-ш май ѫитъ сщцїѧ їей, ничй кѫ алтѫл нѫ съ ман ѧпребнъ, шн жа́лникъ ысте де съ пѫне тот пъ рамѫръ ѫскáтъ; аша шн ев вою шедѣ тристъ шн мъхнитъ пѣнъ кжнд вою аѫзй де соцѫл мїев, че с'аѫ фъкѫт . ыр' сѫцѫл е́й шн фїюл пъринцилор' шедѣ ѧ кѫртѣ лор некѫноскѫт, кѫ мѫлтъ досáдъ шн батжо́кѫръ . къ дѣка ѧсерà, ѧш бътѣ жѫ́к' де джнсѫл; ѫнїй ѧл лювїѧ кѫ па́лмъ пеете ыбра́з, алцїй ѧл ѧпинцѣ ѧкоачй шн ѧколѣ, ыр а́лцїй, спълътѫрнле блúделор и ле арѫнкà ѧ кáп . ыр' ел фїінд' ѫмѫл лѫн дѫмнезеѫ, ведѣ къ ысте лѫкрѫл шн ѧдемна́рѣ дїяволѫлѫй, каре нѫ юбѣце бúнеле шаменилор' . шн шезѫ́ ѧ каса пъринцилор' лѫй : зї : анй, шн нѫ-л кѫноскѫ нименѣ чнне ысте.

CXXXVII.

1760.

(Ms. Eminescu, folio, defect, 505 foi nepaginate.)

Hronograf.

Jacov blagosloveşte pe fii săi. (Fol. 21a — 22a.)

Кѹм ш'аѕ благовословит Іѣков фичорїи, ла дѣтѹл сѹфлетѹлѹи. глав . аї.

Ши атѹичѣ .ѧчепѹ а кїемà пре тоц фечорїи съи пре рънд, ден чел динтъи пѣнъ ла чел маи де апои, ши ле зи́се, арътѣндѹ-ле лѹкрѹриле, карале менїѫ ка съ съ факъ . шн зи́се .ѧ- тъи лѹи Рѹвим : кѹм тѹ éци търіѧ ши ши (!) .ѧчепътѹ́ра а тѹтѹрор фрацилор тъи, шр тѣи пѹртат ръѕ ши фъръ ничи ѡ сїмалъ; къч къ тѣ(и) сѹит .ѧ пáтѹл тътѣне-тъѕ де л'аи спѹркат кѹ цїитоаре тътѣне-тъѕ, кѹ Ѕáла . шї-и зи́се : де акѹм съ нѹ́ маи фїй .ѧхїербънтат спре парте похтеи трѹпéци, ши съ-ц мѹлцъци цїе грешáлъ преете грешáлъ . ал доилѣ аѕ блъстъмат пре Симеѡн ши пре Лéви, ши ле зи́се : де пре вои мънїѫ ши скърба съ нѹ́ маи ѣ́съ, де врѣме че ѡморъц атѣца Сикимитѣни кѹ инемъ тѹрбѹрáтъ, ши кѹ мънїе ю́те, ка пентрѹ съ ръскѹмпърац стръмбътатѣ сѹрóрїи воáстре Дúнеи; пентрѹ къчи ѡ аѕ ръпит Сихем, ши вои ац ѡморът атъта нърод де ѡамени дрепци ши фъръ нич ѡ вúнъ . дѹпъ ачаста венй ши ла ал пáтръле фечор ал съѕ, ла Иѹ́да; ши .ѧчепѹ а-и благовецй лаѹде ши .ѧкинъчѹни, ши бирѹинцъ спре връжмáшїи съи; пентрѹ къ динтрѹ ачест фечор ал съѕ, Иѹ́да, съ меннсъ ка съ ръсáръ влъстáрюл дрептъцїи, ѯс : адекъ дин семинцїа Иѹ́дїи. ши-л асемънъ ка пѹюл лéѳлѹи, зикъндѹ-и : къ съ ва кѹлкà ши вà адормй ка левл, ши ка пѹюл лéѳлѹи, ши чúне ва кѹтезà съ-л дѣцепте пре дънсѹл? .ѧкипѹинд кѹм нъскънд .ѧпърац динтрѹ Иѹ́да, нáцие-ва ши прекѹрáта Пречистъ дел семинцїе .ѧпърътѣскъ, динтрѹ кáре съ ва .ѧтрѹпà домнѹл нóстрѹ ис. ѯс . дечи левл съ .ѧкипѹщце .ѧпърат, кѹм ши домнѹл ѯс, фїинд .ѧпърат чéрюлѹи ши пъмънтѹлѹи, маи наинте де нáцерѣ сл . шръш .ѧтрѹ съминцїе .ѧпърътѣскъ, адекъ дин прекѹрáта, аѕ лѹат трѹп ши фѹ ши ѡм ши дѹмнезеѹ деплин. дечъ фъръ атѣта .ѧкъ маи пророчй Израил, адекъ Іѣков ши зи́се : нѹ вор липсй домни ши .ѧпърáцїи дин семинцїа Иѹ́дей; [illegible] ши чел пріймит ши нѹмаи [illegible] ѯс [illegible]

есте нъдежде ши адънáре тътъror лимбилор, ка съ ле ѧтоаркъ спре дъмнезеíре, ши ка съ къноаскъ нацерѣ ши моартѣ шн ѧвїерѣ сфинцїи сáле . ши ш'алтеле мълте пророчи Йков, пентрă фїю-съă, Издà, ши-л благословй прекăм съ афлъ маи делънгат скрис ѧ библїе . ши маи вени ши ал чиичѣлѣ фечор ал съă, анăме Завълон, шї-и зíсе : де врѣме че похтéци съ-ц фїе лъкáшăл лънгъ мáре, съ фїе ѧделънгáтъ лъкăинца ши съла́шăл тъă, ши пънъ ла четате Съндонăл . шр фечорăлăи ал а (!) шасале, лăн Исахар, зíсе-и : Исахар възънд пъмънтăл кă бăнъ роадъ, съ-н фїе дат съ-л лăкрѣзе, ши съ ва кїемà плăгар . шр фечорăлăи ал шаптѣ, анăме Дан, зíсе-и : ачеста ва жăдекà нородолă съă, ка ши семинцїа чѣ ѧпъръtѣскъ, шй шръш ка ши Самшон . шр фечóрăлăн ал шптъле, анăме Гад, зíсе-и : семнцїа та тълхăинд ва тълхăн . шр челăи ал ноашле фечор анăме, анăм (!) Йсăр, зисе-и : съ фїе богат де пъине, кът ши ла домни ши ла бошари съ дѣ хранъ, ши съминцїа лăи съ фїе ѧсърчинац де гръă . шр фечорăлăи ал зѣчеле, анăме Нефоалим, зисъ-и, къ съ ва асемънà ка ăн стълпар ръсъдит ѧтр'о търїе ши ѧтр'о фрăмăсéце . шр фечóрăлăи ал ăнспръзѣче, анăме Вениамин, зисе-и : съ фїе ка ăн лăп апăкътор, де диминѣцъ де ва мънка ел; шр де кътръ сѣръ ва дà алтора хранъ.

Intrebările Savelieĭ cu Solomon. (Fol. 60 b — 61 a.)

Ши съ штеши инема Савелїй деспре тоáте лăкрăриле къте ав ѧтребат пре Соломон . къч къ ши Савила ера ѧцелѣптъ, атѣта кът ши алци ѧпърац де пре марценѣ пъмънтăлăи тремитѣ де лăа сфат ши ѧвѣцътăръ де ла дънса, атъта ера кă ѧцелепчăне мáре . шр Савíла дека ав възăт аша, кăм ѧтрă нимик нă пътă принде кă (!) Соломон, ѧкъ врă съ-л маи испитѣскъ ш дáтъ съ шй маи казъ . ши адăсесе Савíла кă сíне фѣте кăráте фоарте тíнере, ши адăсесе ши коконн шр тинери де ш потривъ кă фѣтеле . ши ѧвѣцъ ѧпъръtѣса Савíла съ ле ръtѣзе пърăл капăлăи тътърор ѧтр'ăн кип, ши фѣтелор ши коконилор, ши съ-и ѧбраче пре тоц ѧтр'ăн порть . ши фъкăръ шаменїи Савилии аша кăм ва ѧвъцат, ши-и адăсеръ ѧнаинтѣ ѧпъратăлăи Соломон ши а тот сфатăл . ши зíсе Савíла кътръ Соломон : ѧиърате! вою съ-м спăи, днитр'ачéцин коконн, каріи сънт бърбаци, ши каріи сънт фѣте? шр Соломон мълт с'ав чăдит де ачаста, ши зи(се) съ

ле адъкъ а́пъ съ съ спѣле .лнаинтѣ .лпъра́тъ́лъи. ши адъ́серъ де съ спъла́ръ ачеи кокони тоц .лнаинтѣ .лпъра́тъ́лъи, ши причепъ̀ .л лок Соломон ка́рїи ера̀ воинич, къ съ спъла̀ пре wбраз' ши пре мънини та́ре ши апъсат; wр ка́реле ера̀ фѣте съ спъла линишор ши смерен. ши зи́съ Соломон, де-и алесеръ де wсеби, ши тримисъ де-и черка́ръ, ши фъ̀ адевъра́т къвънтъ́л лъи Соломон .лпъра́т. ши пентр'ачѐста лъ́кръ мъ́лт с'ад минънат .лпъръ́тѣса Савии́ла, ши зи́съ .лтр'адзи́рѣ тътъ́рор: маи мъ́лт възъю къ wкїи мїеи, декът ам адзит къ ъ́рѣкиле пентръ .лпъра́тъ́л Соломон. ши wръш зи́се: w пре ферични́те Соломоа́не! прѣ мъндре ши .лцелепте, къ есте ферични́т шин ло́къ́л ънде калкъ талпеле та́ле, .лтрекъш пре тоц .лцелепции. де'нчепъ́тъ́л лъмни ши пънъ .л вечи нъ̀ ва маи на́ше иниме динтръ wамени потривник цїе. w ферии́че де шърбїй ши де шарбеле тале, ка́рїи стад .лнаинтѣ тѣ̀ де слъжеск, ши ад̀ къвинтеле ростъ́лъи тъ̀ чѣле .лцелепте, ши маи дъ́лчи декът тоа́те дъ́лчѐциле; къ къвинтеле ро́стъ́лъи тъ̀ сънт избъви́ре съ́флетъ́лъи, ши виндека́ре тръ́пъ́лъи. ши скоас(ѣ) де-л дъръи къ̀. ,аѫ. де таланци де ад̀р сафир, де чел алес скъмпь, ши пїетри скъмпе чопли́те де мъ́лт прец, ши дъ́лчец скъмпе .л тот фелюл; ши wа маи дърънт тръпи́на валса́мъ́лъй, ка́ре ад̀ фост лекъинтоа́ре де тоа́те боа́леле къ́те сънт. ши ш'ад̀ лъат зїwа бънъ де ла .лпъра́тъ́л Соломон, ши мъ́лте лаъде ши похфа́ле фъчѣ .лпъра́тъ́лъи. ши дъръй бисеричїй Сиwнъ́лъи мъ́лте wдоаръ скъмпе, ши вешмънте ши ад̀р ши пїетри скъмпе, ши съ дъсъ .л цара ей wръш къ̀ чинсте ма́ре.

Cyru și regele rob. (Fol. 101b — 102a.)

Ши ат'ѣта .ли дедѣсъ дъмнезеъ пътѣре ма́ре Ки́реи .лпърат, кът ад̀ бътът маи мъ́лт де .л̃. .лпърац; ши лѣ̀ лъат църиле ши авъцїиле тоа́те. ши пре дънший тот вїй wа принсъ ла м'ѣна лъи, ши нич пре ъ́нъл н'ад̀ wморът; че пре тоц wа .лкис, ши ле фъкъ́се сокотинцъ де тоа́те, шї-и цинѣ .л кисоаре (!) нъман пентръ съ-и мъ́стре ши съ-й досъдѣскъ. ши фъкъ́се ачест .лпърат w карътъ скъмпъ, тот къ ад̀р, ши шъдѣ̀ .лтр'ънса ел ши къ боиарии лъи; wр кънд крѣ съ и́съ афа́ръ ла принбла́ре, съ съ десфътѣзе, ел шъдѣ̀ .лтр'ачѣ карѣ́тъ скъмпъ ши къ боиа́рин лъи, ши .лхъма пре ачеи .лпърац пре тоц, ши тръцѣ̀ карѣ́та Ки́реи .лпърат .л лок де кан. ат'ѣ[illegible] досъдѣ̀ .л тоа́те зилеле. wр w да́тъ, тръгънд ачеи а[illegible]

рацъ тоц карѣта .лпъра́тꙋлꙋи Ки́рен, шр ꙋнꙋл динтр'ачен .лпъ-рацъ, ел с'ав тот фост .лторкънд дес, ши ав фост къꙋтънд .лнапон. шр Ки́ра .лпърат л'ав фост тот сокотинд кꙋм с'ав фост .лторкънд де дес ш'ав фост къꙋтънд .лнапон. ши съ скърбѝ Ки́ра пре дънсꙋл ши зи́съ: ѫ .лтребацѝ-л, че́ нꙋ ла́съ карѣта съ мѣргъ та́ре, че тот каꙋтъ .лнапон аша́ дес, ши нꙋ тра́це ши ел ка чеѫ-л'алци? шр ачел .лпърат зисъ кан кꙋ фри́къ: каꙋт ла чѣле роате а карътии .лпъра́тꙋлꙋи, кꙋм съ .лторкь .л-прежꙋр, ши сокотеск, кꙋм есте ши ачастъ лу́ме минчиноасъ ши фъцариикъ, къ чѣле де сꙋс съ погоаръ .л жос, ши чѣле де жос елѣ мергъ .л сꙋс, кꙋм съ .лтоарче ши роата. шр .лпъра́тꙋл Ки́ра кꙋноскꙋ тълкꙋл кꙋвънтꙋлꙋи, къ адекърат есте аша́, ши ав ши сърит дин карѣтъ, ши ав мерс .лсꙋш кꙋ си́не, ши ѫв дезлегат дин легътꙋ́рѣ, ши ѫв дезхъмат; ши ав ши тримис де ав адꙋс кай, ши ав пꙋс .л карѣтъ пре ачеи .лпърац кꙋ си́не алѣтꙋрѣ, де ав шъзꙋт ши лѣꙋ фъкꙋт чи́нсте ма́ре, шн ѫв .лбръкат ши ѫв слобозит, съ съ дꙋ́къ ка́реле ꙋнде-и ва фѝ воѫ.

Istoria Evdochiei cu mărul. (Fol. 214a—215a.)

Ѝр кънд с'ав ꙋмплꙋт. ѯ. де .лпъръцїѫ лꙋи, .л зїѫа де б(о)гоевле́нїе, фїинд .лпъра́тꙋл ла бисе́рика чѣ ма́ре, ла патрїархїе, шр ꙋн мишел де ѡм де ла ръсърит ав адꙋс ꙋн мър .л бисе́рикъ, шї-и л'ав дат. ши атѣта ера́ ма́ре ачел мър ши фаеш кът с'ав мират ши .лпъра́тꙋл, шї ав скос .лпъра́тꙋл де ѫв дат. ѯ. де галбени де аꙋр, ши л'ав тримис пре ꙋн кре-динчос ал съꙋ, съ-л дꙋ́къ .лпърътесни. шр .лпърътѣса л'ав тримис ꙋнꙋи столник ма́ре а .лпъра́тꙋлꙋи, анꙋ́ме Павлин, кареле фоарте .лл пофтїѫ .лпърътѣса пꙋ́рꙋрѣ, шн ake вороаве кꙋ дънсꙋл, къч къ ера́ фоарте ера́ (!) ꙋн ѡм бꙋн; шр атꙋнчѣ ав фост болнъвит, пентрꙋ ачеѫ и л'ав тримис .лпърътѣса ачел мър. шр Павлин ав цинꙋт ачел мър. ѯ. зиле, ши н'ав цїꙋт; че л'ав тримис .лпъра́тꙋлꙋи. шр .лпъра́тꙋл дек'ав възꙋт мѣрꙋл, нꙋ-ман че с'ав мират, ши л'ав ши съцетат ла инемъ кꙋцет ръꙋ, къ поате фѝ къ ꙋмблъ .лпърътѣса кꙋ Павлин, ши съ ꙋмплꙋ де мънїе ка ꙋн леꙋ, ши с'ав ши дꙋс ла .лпърътѣса, шї ѡ .лтребъ: ꙋнде цї-и мѣрꙋл, ка́ре ци л'ам тримис? шр. .лпърътѣса зис(ъ): къ л'ам мънкат. .лпъра́тꙋл шръш ѡ ав ман .лтребат, ши-и зи́се: спꙋне-м кꙋ дрептꙋл, пентрꙋ сънътѣ́тѣ вїецни мѣле. шр .лпърътѣса с'ав жꙋрат пре вїѫца .лпъра́тꙋлꙋи, къ л'ав мън-

кат . шр .прпъра́тъл, дек'ав авзит, къ съ жъръ ши пре вїица лъи пре стръмбъл, скосе мъръл, шї-и-л арътѣ де фа́цъ . шр .прпърътѣса ънде възъ мъръл, нъ́ман че .гълбенй ши .ччепъ а тремъра̀ . ши нъ-и зисе .прпъратъл алт нимик, къ ѡ възъ къ съ спе́рїе, че ав ешит де аколо̀, ши съ дъсе шї ав ши тримис ман кърънд де а тъат ка́пъл лъи Павлин, ши л'ав дъс ла .прпъра́тъл де л'ав възт . шї ав кїемат апои пре .прпърътѣса, ши ѡ ав хоропсит мълт, шї ѡ ав фъкът нехарникъ де .прпъръцїе, ши динтр'ачела час ѡ ав ърцисит, съ нъ́ ман фїе волникъ а съ ман пъртà .л по́ртъл .прпърътеск . шр .прпърътѣса с'ав ръшинат де кътръ тоц ѡамении .прпра́тълъи, ши нъ ake ѡбраз съ ысъ нич .ртр'о па́рте, че тот плънцѣ ши зїѡа ши ноаптѣ . ши фа́ца .прпра́тълъи нъ́ ман пътѣ видѣ; че ав скрис ѡ скрисоаре ши с'ав ръгат .прпра́тълъи съ-и дѣ вое, съ с(ъ) дъкъ ла Иерусалим . шї ыв дат .прпра́тъл вое, ши с'ав гътит .прпърътѣса, ши ш'ав лъат къ сине авъцїе фоарте мълтъ, ши с'ав дъс ла Иерусалим . ши към ав сосит, към (?) с'ав дъс де ав възът тоате локъриле чѣле сфинте, ши с'ав .ркинат ла тоате . ши къте лъкрърй ав фост стрика́те де пре ла .прпърътѣса Еле́на мъма лъи Костантин .прпърат, тоате лѣ .рноит .прпърътѣса Евдокїа. зидъриле лѣ .рноит де изноавъ ши тръле де пре ла бисе́ричи че ав фост къзъ́те, ши въшмънте мълте ав фъкът, ши евангелїи скъмпе тот къ авр полените, ши кїворе, ши къделницъ ши сфешниче, ши тот алтъ че ав фост, тот ав .рноит . ши съ ъмплъ къвънтъл лъи Давид към зиче .л ѱалти́рїе : „ъблажи гдѣ бл(а)говоле́нїем твоим Сїѡана, и да съзиждъ́тсѧ сты́ни Иерусалимскїа“ : н̃ . ѱалмй (ѱ. 51, v. 20) . ши с'ав съвършит .прпърътѣса Евдокїа аколо̀ ла Иерусалим . шї ѡ ав .ргропат .л бисе́рика лъи сты Сте́фан . ши кънд ав фост ла да́тъл съ́флетълъи съ ав спъс ши ав мъртърисит .ртр'авзъл тътърор къ жъръмънтъ ма́ре, към нъ цїе нимик де нъпа́стѣ ка́ре ѡ ав нъпъстъит .прпра́тъл къ Павлин столникъл . шр къте воро́ве къ таинъ ам авът ла тоате пре дънсъл л'ав кїемат ка пре ын фра́те; къч кънд м'ав лъат .прпра́тъл съ-и фїе .прпърътѣсъ, нъ́ман че ав цїът со́ра .прпра́тълъи Палхе́рім ши къ Павлин . деч фїинд ев ѡ мъ́ре стреинъ, ам цїът нъ́ман пре со́ра .прпра́тълъи ши пре Па́влин, пентръ ачаста л'ам цинът ка пре ын фра́те ла тоа́те таннле мѣле; ача́ста цїе ши ача́ста спъю .рнаи(н)тѣ лъи дъмнезеѹ ши ѡаменилор . ши дек'ав спъс ачесте къвинте, ш'ав дат съ́флетъл .л мѣна [illegible] ши с'ав съвършит

CXXXVIII.

1762.

(M. Kogălnicéanŭ: Letopisiciile vol. III, Ĭaşi 1846, pag. 287—328.)

Кондикъ че аре ънтръ сіне обичеіурі векі ші ноуе а преа ънълцацілор домні ... де ... Георгакі ал доіле логофът, анчі ън орашул Іашулуі ла ані 1762 ноемвріе 5.

Obiceĭul şi orănduĭala Divanului. (pag. 321).

Обичеіул ші оръндуеала Діванулуі ън че кіп се урмеазъ.

Кă о зі маі наінтеа Діванулуі порончеще Домнул вътавълуі де Ĭпрозі, съ факъ цінре Корнічілор де поартъ, ка съ ънцінеце пе жъліторі, къ есте съ се факъ Діван; ші орі чіне дін лъкуіторі се ва траце ла Діван, съ ле фіе ушă дескісъ. ear уні дін Домні, ера обічінуіці пънъ нă ера амъндоъ пърціле довадіі, че съ пъріа, фацъ, се да порункъ пе унул сінгур ла Діван съ нă-л скоатъ [каре ачеастъ порункъ ші хотърîре ші ън времіле де акмă ші маі таре се пъзеще, атът де къторъ Домні кът ші де къторъ Беліцій боіері, карі сънт ціудекъторі.] Дечі вътавул де Ĭпрозі гътеще Діванул. ла Діванул чел маре есте обічеіă съ се афле ші Мітрополітул церій, ші боіерій тоці пе ръндуеалъ, вел Ĭгъ, вел Ърмаш, вътавул де Ĭпрозі. в̃. Ърмаш. г̃. Ърмаш, ворнічій де поартъ, Ізбашъ де Діван; тоці ачестіі стаă ла ръндуеала лор, ші кă семніле боіерієі лор пе амънъ; асемене ші Паічіі ші Чіоходарій се афлъ зворітори ла Дïван ънаінтеа Домнулуі, стънд ші еі ън рънд, ші ла локул лор. дін Беліцій боіері мазълі пе карі ва Домнул, ле порончеще съ шазъ ла Діван ъмпреунъ кă чеі-л'алці боіері кă боіерій, ла ръндуеала лор. ші пънъ ла домніа а доуа а луі Міхаі Кодъ, аă фост векіă обічеіă де шъдеа ші в̃. Логофът ла Діван пе урма алтор боіері; ear атунчеа нă с'аă маі обічінуіт а шъдеа, дар ла Діван ънаінтеа Домнулуй зворітор се афлъ. уні дін Домніі чеі векі че аă фост молдовені ера обічінуіці а ціудека нородул маі мулт ън спътъріе, авънд ушіле лор дескісе; ші фъчеа Діван ші ла време де кіндіе, четінд г̃. Логофът жалбіле оаменілор ші алте скрісорі, че сънт съ ле аскултe, ші съ ле аузъ Діванул. ера обічеіă векіă каре с'аă ші урмат ла Домніі чеі трекуці ші пънъ ла Кантемір Кодъ: Логофът ал треілеа се фъчеа кă ачеастъ алецере: съ фіе ом ънвъцат ла

тълмъчіреа словеніеі, ка съ поатъ четі ші тълмъчі хрісоавеле чеље словенещі де моші .рнаінтеа Домнѹлѹі, ші съ ші скріе словенеще чеље че вор фі порончіте де Домн, ші съ аібъ лънгъ дънсѹл 5 ші 6 ѹрікарі, карі съ ціе ші ачеі словеніа, ші а четі ші скріе; фінд къ дінчепѹтѹл, ші дескълекатѹл църіі, аша ера обічінѹіт а се скріе хрісоавеле мошілор пе словеніе, ші ачеле ера маі де чінсте, ші маі де кредінцъ; де време къ ачеле хрісоаве словенещі, орі .рнтъріт ѹрі де моші, орі ціѹдекъці се скріа .рн скѹрт, каре ші пънъ акмѹ ачеле ѹріче Домнещі пе словеніе н'аѹ нічі о .рндоеалъ а нѹ се креде. ші тоате хрісоавеле словенещі ера .рнтъріте кѹ кредінца Домнѹлѹі, ші а філор сеі, ші а тѹтѹрор веліцілор боіері, ла каре хрісоаве дѹпъ ворнічіі чеі марі, се пѹнеа ші Пъркълабіі ачестор скаѹне, .рнтъі Пъркълабіі де Хотін, і Пъркълабіі де четатеа Неамцѹлѹі, і Пъркълабіі де четатеа ноѹъ, ші апоі Пъркълабіі де Сѹчеавъ. іар дела о време с'аѹ ръдікат ачест обічеіѹ а словеніеі ші ръндѹеала Пъркълабілор, скріндѹ-се іспісоачеле мошілор, ші ціѹдекъціле пе лімба церіі, макар къ ла ѹне хрісоаве ші акмѹ се ѹрмеазъ, де се пѹне кредінца Домнѹлѹі, а Беізаделілор ші а боірілор челор марі, де ла вел Логофът, ші пънъ ла вел Коміс.

CXXXIX.

1764.

(Ms. bibl. imperial. Wien. Cod. slav. No. 73, 4°, 120 paginl.)

Віа́ца сфънтѹлѹі Іѡсафат, пе ка́реле Варлаам л'аѹ .рнторсѹ ла крединца крецинѣ́скъ. Тълмъчи́тъ ден лимба італіа́нъ, .рн ромънѣ́скъ де Влада́ѹл Боцѹлéскѹл де Мълъдъеци .... ла аннѹл' дела ѡ҃с. ,а҃ѱ҃ѯ҃д.

Naşterea luĭ Josafat. (pag. 2—3.)

Віа́ца сфънтѹлѹі Іѡсафат.

Съ чинтѣ́іце .рн' вѣ́киле історій, къ .р Індіа аѹ фост ѹн кра́ю анѹ́ме Авенéрю, ѡм фоарте крѹд, ші тиран .рн потрі́ва крецинилор, ка́реле фъкѹ́се ачáстъ лѣ́це .рн кръіа лѹі: къ го́ці крецій́ні съ фіе ръснпи́ці пентрѹ мѹлта ѹръ че авѣ́ сѹпра лор, ші тримитѣ́ пен тоате четъціле сале ші кастé-[illegible] ші ѯчигѣ́нд крецій́ні

Съ зи́че, къ мѫ́рѣ ачѣ́стѫи кра́ю, нѫ пѫтѣ съ лу́къ фии, ѫнде кра́юл авѣ́ ма́ре дѫрѣ́ре. шѝ де мѫлте ори порѫнчи́се а съ адѫнă пре́ѫщии идолнлор лшр шѝ ка́пиции, фъкъндѫ-ле лор ма́рн фъгъдѫе́ли шѝ да́рѫри, пентрѫ ка ей съ съ роаце дѫмнезе́нлор лор шѝ идоли, ка съ-н дѣ́ милъ, пентрѫ ка съ поа́тъ авѣ́ фии. дар нич нѫ мижлокѫл де атѣ́тѣ рѫгъчюни нѫ пѫтѣ ел авѣ́ фин. дар апо́и фiинд во́м, ши плъчѣрѣ домнѫлѫи нострѫ Іс Хс, дѫпъ ѡ пѫцинъ врѣме мѫ́рѣ кра́юлѫи аѫ фост ѧгрека́тъ; ѫнде кра́юл аѫ фъкѫт ма́ре весе́лие, ши сърбътоаре тѫтѫро́ра идолилор сѣи, шѝ дѫмнезе́нлор лшр шѝ аѫ дат пре́ѫщилор ачѣ́лор идоли доашъ сѫте де та́ѫри, шѝ доашъ сѫте де берве́чи, шѝ мѫлтъ пъине, шѝ вин, ши ма́ре весе́лие, шѝ сърбътоаре фъчѣ тот норо́дѫл, пентрѫ ѧгрека́рѣ кръиасеи.

Pilda cu privighetoarea. (pag. 52—54.)

Дрепт ачѣа Варлаам аѫ зис лѫ Іωсафат: Юбѣ́ие пе съра́чи, ши фин милостив къторъ прiа́тенїи лѫ дѫмнезе́ѫ. шѝ ачаста че акѫм еѫ ѧц зи́к, пъзѣ́ие съ нѫ ѫници, шѝ ве́зи съ нѫ фа́чи кѫм аѫ фъкѫт ѫн сътѣ́кн, ка́реле аѫ принсѫ ѡ привегито́аре. ка́рѣ привигито́аре възъндѫсе принсъ, аѫ зис можікѫлѫи че ѡ прнисѣ́се: ѡ прiа́тенѫл мiеѫ! де вен тѫ съ мъ ла́ши сло́бодъ, съ мъ дѫк, еѫ ѧц фъгъдѫеск съ-ц даѫ тре́и ѧнвъцътѫ́ри, къ вен фѝ ферічнт тѫ, де ле вен цiн ѣ, шѝ де ма́ре фолосиницъ ѧц вшр фѝ. Пътѫичи сътѣ́кнѫл аѫ зис: де тѫ ми ле ке́и спѫ́не, ѧц фъгъдѫеск, къ те вою слобози́ съ те дѫ́чн. Пша привигето́арѣ аѫ зи́с: ѧнвъцътѫ́ра чѣ денть́ю ѣсте ачаста: ѫн лѫ́крѫ че тѫ нѫ по́ици съ-л аибн, нѫ-л черка. Пл до́нлѣ ѣсте ачаста: ѫн лѫ́крѫ че тѫ ѧл аи, де-ц ѣсте де требѫиицъ, ціне-л ши-л пъзѣ́ие би́не. Птрѣ́а ѣсте ачаста: ѫн лѫкрѫ че нѫ по́ате фѝ съ фie, нѫ тре́бѫе съ-л кре́зи. Сътѣ́кнѫл ѧнцелегънд зи́селе ѧнвъцътѫ́ри, фо́арте аѫ плъкѫт, шѝ ѡ аѫ слобози́т съ съ дѫкъ. Прнкігето́арѣ аѫ зѣ́рат дѣсѫ́пра ѫнѫи копач фоарте ѧнналт, шѝ лѫ кемат пе можик, шѝ ѣа зис: ѡ прiа́тене! ѧн па́гѫба тѣ м'ан лъсат съ мъ дѫк, къч еѫ ам ѧн гѫша ѡ пiа́тръ скѫмпъ, ка́рѣ ѣсте ман ма́ре декът ѫн ѡѫ де гъскъ, шн плътѣ́ие ѡ ма́ре комо́аръ. Сътѣ́кнѫл ѧнцелегънд зи́селе привїгето́реи, нѫман кът аѫ ѧнчепѫт а ѫмблă пе ѫрма ей пеи тоате крънгѫрнле ка съ ѡ прнизъ. Птѫичѣ привигето́арѣ ѣа зис: ѡ можнк неѣѫн! ашă де бine ан цінѫт тѫ

ѧн минте ѧнвѣцътѹ́риле че ѥ́ѵ цѣ́м дат? Ѳ́ѵ цѣ́м зис: ѵн лѹ́кр҃ѵ че тѣ̀ ѧл ан, де-ц шсте де требѵинцъ ѣзѣцие-л ши-л цине; алта ѧнвѣцътѹ́ръ ав фост, ѵн (лѹ́кр҃ѵ) че нѹ́ поц съ-л анби, нѹ ѵмбла а-л черка; тѣ̀ м'ан авѵт, дар н'ан цивт съ мъ цин, ши акѵм тѣ̀ каѵци, ши ѵмбли ка съ мъ принзи, дар тѣ̀ нѵ по́ци съ мъ анби. Я трѣ́м ѧнвѣцътѹ́ръ ав фост: ѵн лѹ́кр҃ѵ че нѹ́ по́ате съ фие, нѵ трѣ́бѵе съ-л крѣ́зи; шр тѣ̀ крѣ́зи, къ ѥ́ѵ ам ѧн гѹ́шъ ѡ пиа́тръ скѵмпъ, ман гро́асъ декът ѵи оѵ де гъскъ; ѵнде сокотѣ́цие акѵм, кѵм поч ѥ́ѵ съ анбѵ ѧн гѹ́шъ, финд овл гѣцiїи шсте ман ма́ре декът мїне. Ши ав зи́с можїкѵлѵи: дѵ-те дар ла невѡ́а, ши ръмъи кѵ рѣ́ѡа ѧнтъмпларе, къ ѥ́ѵ нѵ вою съ-ц ман дав нич ѡ ѧнвѣцътѹ́ръ, къч нѹ́ цин съ ѡ цiи ѧн минте.

CXL.

1765.

(Folio, III foĭ nepaginate + 564 paginĭ paginate.)

Сѵмеонь архїепископѹль Ѳесалоникѵлѵй ..... Бѵкврéцiй. Ла анвл' дела зидирѣ лѹ́мiй лѣ́т' ,ѕ҃ѕ҃г.

Predoslovie. (Fol. II b — III a.)

Предословїе кѣтре православ́кничiй четитóри.

..... Ши аша̀ ерà ка ѡ гръди́нъ ѧкѵ́тъ, ши ка оун' изво́р' печетлѵи́т' ла чéй че нѵ пѵтѣ́ съ ѡ прича́пъ, адекъ ла чéй че цiїа̀ нѹ́май ли́мба рѵмжнѣ́скъ. дéч' акѵм тжлмъчи́ндѵ-съ пре ли́мба рѵмжнѣ́скъ, с'ав да́т' л ста́мбъ, кѵ бѵна сокоти́нцъ ши кїелтѵа́лъ а прѣ̀ сфнцiй са́ле, пъри́нтелѵй Митрополи́т' л то́атъ Оуггровла́хїа, Кѵрiѵ Кѵ́р Григорiе, карele фа́че то́атъ wсжрдїа̀ пентрѵ би́нele ши фоло́сѵл' чéл' де wбцие. дéчй сфнцiа̀ са̀ тѵпъри́ндѵ-ѡ, ав афiероси́т-ѡ ши ав дърови́т-ѡ, ка оун' да́р' ма́ре ши фо́арте кѵвiинчо́с лa ма́йка чѣ̀ де wбцие л тѵтѵрѹ́р, сфнта бесѣ́рекъ л лѵй дмнезѵ́. чи да́р' тжлмъчи́ндѵ-съ ка́ртѣ ача́ста, де акѵ́м' ва фѝ де wбцие лa то́ци, прекѵ́м' ши лѵми́на, ѧкжт' ѡ ва причѣ́пе нѵ нѵмай чей че цiѵ ли́мба еллинѣ́скъ, чи ши чéй че нѵ ѡ цiѵ, ши май вжрто́с' нѣмѵл' рѵмжне́ск', фiи́нд' пре ли́мба лѹ́р' тжлмъчи́тъ ....

Ши де с'ав фъкѵ́т' вре ѡ грешáлъ оунде-ва́ш' де ми́не, с'ѵ вж съ ва пърѣ̀, кѵ́м' къ нѹ́ с'ав тжлмъчи́т [illegible] рѹ́г'

съ мъ ѧвредничи́цн ертъчю́нїй. [кѣчи и҃май оуно҃л' дмнезе́҃ по́дте а҆ фа́че то́дте фъръ грешáлъ, ıар' wмо҃л' фїи́нд' сѵпо҃с' на҃церїй шн стрикъчю́нїй, шн сѵпо҃с' фїи́нд' ла а҆тѫ́тѣ па́тимн, шн по́дте фн недъфъйма́т' ни́чй w да́тъ, дѣ́кка съ ва ръдика҃ ача́стъ ертъчю́не дела фи́рѣ wменѣ́скъ]. фи́ци сънъто́ши ѧ дмно҃л, чей че вещи четй, шн въ ад҃вчещй ами́нте ла рѵгъчю́нилє чѣ́ле че фа́чеци къторъ дмнезе́҃, шн де ми́не че́л' че ам' тѫлмъчи́т' ача́стъ ка́рте къ мо҃лтъ wстенѣ́лъ шн фър де прѣцет' сѫргова́лъ, ди́н ли́мба еллинѣ́скъ пре ли́мба рѵмѫнѣ́скъ, до҃пъ дмнезе́҃ фъкѫ́нд' мо҃лцъми́ре шн че́ло҃м че м'ао҃ ѧдемна́т ши мї-а҃ порѵнчи́т' мїе а съвѫршй ача́стъ тѫлмъчи́ре, ка́реле ао҃ шн да́т' ача́стъ ка́рте ѧ тупа́рю къ а сѧ келто҃ла́лъ.

Й прѣ чинсти́тїй правосла́вїей дѵмнѣвоастръ смери́т'

Кесарїѧ.

Cap. XI: Eresurile luĭ Manend Bogomil etc. (pag. 21—23.)

Капъ ѳаї.

Йсо҃пра ло҃й Си́мон' връжито́рюл' шн а ло҃й Мане́нд', шн аче́лшр' асе́менѣ ли́р', шн асо҃пра пъгѫ́инлшр' Богоми́д' (! l. —мил) адекъ Кѵдѵгер'.

Прхїерео҃ль.

До҃пъ аче́цѣ чѣ́ле де ла ѧчепѵт ере́сѵр', ка́реле пре ѳс. адекъ л'ао҃ прїнми́т' ıар' нѵ дре́пт', ни́чи прекѵ́м' ао҃ да́т' проповедѵи́рѣ апостолилшр', чи шн пе́нтрѵ арътарѣ шн ѧтрѵпарѣ ло҃й мо҃лте фѣ́люр' де креди́нце ао҃ прїми́т; ıар ѧкъ шн квѫ́нтѵл' че́л' дре́пт' ка́реле ıасте пентрѵ сфѫнта троцъ л'ао҃ лепъда́т'. ıар оунїй шн мѫ́нгѫито́ри ао҃ и҃ми́т' пре ей-ш' пъгѫнѣ́це, шн пѵтѣ́ре а ло҃й дмнезе́҃, ка Симон връжито́рюл', гони́нд' пре ма́реле Си́мон' Пе́тръ, шн Мане́нд' ıаре-ка́реле спѵрка́т', ка́ре шн ма́й рѣ́й сѫнт' декѫ́т' чей фъръ дмнезе́҃. ѧкъ шн Кири́но ıа́ре карєле, шн Карпократис' спѵрка́цїй, ѧпротивничїй апостолилшр ло҃й ѳс. шн алц' мо҃лц' връжма́ш' ай адевѣрѵлѵй, ка́рїй шн недѵмнезе́ице ао҃ ѧвцца́т' до҃ш стъпѫнй́р', днитрѵ ка́рїй шн ако́м' сѫнт' Богомилїй, wмшо́р' фър де лѣце, ка́рїй шн Кѵдѵгер' съ кїа́мъ. дре́пт' аче́ѧ дар' требѵа́ице во́ш а цнн пентрѵ дѫншїй, ка де оунїй че сѫнт' апро́апе къ ръзтѣ́тѣ де кой. къч' къ мо҃лтъ фѣцърїе а съ рѵгѣ съ фа́к', шн ѥѵгліа҃ адекъ фѣцърничѣце а w прїнмй, шн кѣрциле шн фа́птеле апостолилшр'. ѧсъ шн пре ачѣ́стѧ, шн пре

ачелѣ-л'а́лте скрипт҃о́р' де ѡ да́тъ ле лѣ́пъдъ, ши нимѝк' чѣй фѣ́р де дм҃незе́ѹ нѫ лѫкрѣ́зъ де чѣле евглѐцї' ши апс҃толѐцї', чѝ май вжртóс' чѣле дин' протѝвъ, кѫ мѫ́лтъ ѧпротивѝре стжнд, ѧпротѝва а тóате кѫвѝнтеле ши лѫ́кръриле ши леџюѝриле дм҃нѫлѫй. ѿр май бѝне съ зѝк', къ сжнт' десъвжршѝт' кѫ гжндѫриле ши кѫ лѫ́кръриле пѣрцїй лѫй антихрѝст', ѡ́рекáреле ешѝре дин фѝре, ши рѫгъчю́н' ѧтр'аскѫ́с', ши кжнтѣ́р' спѫркáте, ши алтеле фѣ́ръ дм҃незе́ѹ, лѫкржнд' некѫра́те ши прѣ спѫркáте, карелe нѝчй съ кѫвѝне а ле дà ѧ скрисóаре. ши лѣ́пъдъ ѧпреѹ́нъ кѫ кредѝница, тóате тайнле лѫй хс҃. ши спре ачѣ́стѧ хѫлѐск', адекъ асѹ́пра сф҃нтѫлѫй ботéз', ши асѹ́пра сф҃нтей кѫменекътѹ́р', ши асѹ́пра кипѫлѫй чинстѝтей крѹ́ч', асѹ́пра сф҃нтелор' никóане, асѹ́пра чинстѝтелор' бесѣ́кричи, асѹ́пра дм҃незе́цилор' скрипт҃ѹ́ри але лѣ́цїй, ши але пророчилор', асѹ́пра дре́пцилор' ши мч҃енѝчилор, асѹ́пра архїерѐйлор' ши преподóбничилѡ́р'; ши май пре скѹ́рт': асѹ́пра тѫтѹрѡ́р' лѫкрѫрнлор' че́лор' сф҃нте; дѫпъ лепъдáтѫл сатáна, ши драчѝй лѫй кѫ ѧдемнáрѣ ачѐстѫ спре оунѫл' ѧ троцъ дм҃незе́ѹ, ши спре ѧтрѫпáрѣ кѫвжнтѫлѫй, ши спре тóате чѣле дм҃незе́цї', сжнт хѫлѝнд спѫркáцїй. мъкáр' къ мжнтѫнтóрюл' нострѫ, ши сф҃нцїй апс҃тол' нѣ кѫ ѧвъцáт' пре нóй кѫ лѫкрѫри, ши кѫ кѫвѝнте дм҃незе́скѫл' ботéз', ши ѧфрикошáта причащѐнїе а трѹ́пѫлѫй ши сжнцелѫй сѣ́, ши литѫргі́а, ши чѣле-л'а́лте дм҃незе́цій тáин' але лѫй. ши ѧкъ нѫ нѫ́май тáтъл' нóстрѫ, чи ши алте рѫгъчю́не, прин карелe ши ел' кѣ́тре пърѝнтеле съ рѫгà. ши а прїймѝрѣ але лѣ́цїй ши але пророчилор' че́лор' че сжнт' пропокедѫйте пéнтрѫ джнсѫл', ши л чинстѝ ѿръш' сф҃нтеле бисѣ́кречй нѣ́ кѫ арътáт' ачáста, дела ачѣ́ бесѣ́крїкъ вѣ́кке, оунде ѧ гонѝт' кѫ бѝчюл' пре ачéй прекѫпнтóр' де чѣ́ле дм҃незе́цї', ши кáсъ де рѫгъчю́не, ши кáсъ а пърѝнтелѫй съ ѡ ѧ нѫмѝт' пре джнса. ши нѫ лъсà [зѝче] ка съ ѧдѫ́къ чине-вáш' вре ѫ́н' вáс' прѝн' бисѣ́крич'. ши ѿръш' кѝпѫл' крѹ́чїй, сémнѫл' сѣ́, л'ѧ нѫмѝт' мжнтѫнтóрюл', ши ѧнаѝнтѣ а дóаш венѝре а лѫй ѡ ѧ вестѝт' май нлѝнте, зикжнд': атѫ́ничѣ съ вà арътà сémнѫл' фѝюлѫй шменéск' ѧ чéрю адекъ крѹ́чѣ, кáрѣ ши ѧпъратѫлѫй Кѡнстантѝн' ѧ арътáт' де сѹ́с', ши кѣ́тре а сà кредѝницъ л'ѧ повъцѫѝт', ши ѧ зѝлеле лѫй Кѡнстантѝн' ла чéрю ѡ ѧ арътáт' ла ·мїáзъ зѝ. ѿр ши Пáвел' ѧтр'ачáстъ крѹ́че съ лáѫдъ ши тóц' ·ѳ҃нцїй нѫ́ нѫ́май кѫ мѝнтѣ, чи ши кѫ трѹ́пѫл' ѡ чинстéск ши ѵ сърѹ́тъ пре джнса. ши асѡш' Пéтръ ачáста ѧ къѹтáт', а [illegible]

вестúре .лнаúнте аѫ лѫáт', шѝ Ѝндрéй фрáтеле ачéстѫ, шѝ алцїѝ мѫлц' дúн' а҃столи шѝ дин' м҃чнúч' . шѝ печѣте шѝ сéмн' ал' лѫй х҃с . ѡ аѫ нѫмúт' пре ѧ . тар .ѳрнкошáтеле шѝ мжнтѫнтóареле шѝ де д҃мнезѫ дáтеле тáнне, шѝ .лсѫш' Пáвел' лѣѫ дáт', лѫжнд' дела д҃мнѫл'; тар д҃мнѫл' нѫ нѫмай рѫгъчю́нѣ, тáтъл' нóстрѫ кáреле ецiй .ѧ чéрюрй, нѣѫ дáт', чи шѝ алтеле пре кáреле ей лѣѫ шкържт'.

CXLI.

1769.

(M. Когълничеанѫ: Летописцле vol. III, Ѩши 1846, pag. 175 — 188.)

Летопісцѫл цѫрiи Молдовiи де спатарѫл Іоан Канта.

(1741—1769.)

Intăia domnie a luĭ Racoviță. (pag. 181.)

.Лнтъıа домнiе л лѫı Константин Чеѳан Раковицъ Воевод.

Ѩчест домн лѫънд .лнтъı домнiеа прiн мiжлочiреа Грeчилор, л лѫı Іордакı Ставаракı Спатар, каре ера кѫ тотѫл де поарта .ѧмпърѣцiеı Тѫрчещı, шı къте вра ел кѫ Манолакı Спатар сокрѫл лѫı, ачеле ѳъчеа . де маре сѫпъраре че авеа домнiı шı боiерiı църеı, аѫ прeбецiт тоцi боiерiı дiн цар, ѫнiı ла Бѫцеаг ла Сѫлтанѫл тътъреск, алцiı .ѧн цара Лешеаскъ, алцiı .ѧн цара Ѫнгѫреаскъ, шı .ѧнцiнцъндѫ-се .ѧмпърѣцiеа Тѫрчеаскъ шı пашiı де пре ла четъцiле Молдовеı, шı де пре ла алте сарѳатѫрı де прiн прецiѫр, аѫ трiмес бѫмбашiрı ка съ прiнзъ пре Ставаракı, съ-ı таıе капѫл, съ-л дѫкъ ла Поартъ; шı прiн мiжлочiреа Хатманѫлѫı Костакı Разѫл аѫ скъпат шı аѫ ѳѫцiт. шı мергънд ла Царiград, кѫ алтъ нѫ с'аѫ пѫтѫт мiстѫı, че с'аѫ .ѧнкiнат ла ортаол Єнiчерiлор, шı аша шı-аѫ скъпат вiеацa . Ставаракı маı пъцiсъ ѫна ка ачеаста шı .ѧн цара Мѫнтенеаскъ, кънд аѫ мерс Михаı Раковицъ Воевод . Константин Водъ кѫ мѫлтъ келтѫеалъ, шı кѫ мiжлочiреа пашiлор аѫ .ѧнторс пе тоцi боiерiı ла локѫрiле лор . аѫ домнiт кѫ паче 3 анi кѫ тоцi боiерiı бiне . де атъта ера страшнiк, къ мънка афiон дiмiнеацa, шı ла време де кiнди бѐа пелiн кѫ ѫлчiорѫл, шı прeсте тоатъ зiѫа се афла тот весел; дар требiле шı ле къѫта кѫ тоатъ ръндѫеала; шı аѫ плътiт даторiле домнiеı ла Царi-

градъ, ши аѫ кѫцигат кътъ-ва сомъ пѫнцї де бани. доамна-і аѫ мѫрїт аїче ши копіі нѫ-і аѫ ръмас; аѫ ынгропат-о ын мънъстіреа Голіа. ера о бісерікъ де пеатръ ын Пъпъѫці ла Ботошені, фъкѫтъ де Стефан Воевод чел бътрън, і аѫ дат тоате мошіле тътъні-съѫ, лѫі Міхаі Водъ ши аѫ фъкѫт-о мънъстіре кѫ егѫмен ши кѫ собор, ынкінъндѫ-о ла Патріархіа Ынтіохіеі, ѫнде есте храмѫл сфънтѫлѫі Ніколаі. аѫ дат аџѫтор ши ла мънъстіреа Пречіста ын Роман. фъкѫт-аѫ ши о бісерікъ де лемн ын Фокшені; ши скімбъндѫ-се кѫ домніеа де аїче, аѫ мерс ын цара Мѫнтенеаскъ домн; ераъ аїче аѫ венїт домн Матеі Гіка Воевод.

CXLII.

ca. 1750—1780.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 334, folio I, 543 paginï paginate. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 334b, 4°, 3 vol. nepaginate.)

Одисѝа лѫі Ѳмнр, ынтрѫ кари съ кѫпрїнде тѡате рътъчѝрнле лѫі Ѳднсеф де пе маре, тѡатъ петрéчере сă дѫ́пъ ынтоарчере дин ръзбóюл Трѡадѝи, пъръ кънд аѫ сосит ла чѣ де пре ѫрмъ ын патрѝе са, ши аѫ фъкѫт ръсплътѝре пригѡнїторилор Пінелѡ́пии фимеи сáле.

Cartea III, v. 102—166. (*a*. pag. 52—55. *b*. I, fol. 44a—45b.)

Карте г.

Нистор ѫаѫ ръспѫнс: стреине! тѫ мъ силеџи а-ми адъче амѝнте де неѫмърателе нъказърѝ че ам сѫферит аколо, кѫ атъте статорничин; атът петрекънд атъте мъри сѫпт повъцѫнре лѫі Ахилеѫ, пентрѫ ка съ дезръдъчинъм четáте Трѡадéи, кът ши а бате ръзбѡю недрчетат ын дрептѫл зндѫрилор ачещтїй вестите четъцй. акóлѡ синт мормънтѫриле а челор май вестѝцй ветéжи ан нѡцири. аколо заче Єаксн ветязѫл чел вéстит, кари съ асъмъна кѫ дѫмнезъѫл Меркѫрѝи. аколо заче Ахилеѫ. аколѡ заче Патрѡклѫ, каре съ асъмънă дѫмнезънлѡр ынтрѫ ынџелепчюне сфатѫрилор сали. аколо заче юбѝтѫл мїеѫ фі́ю, ынџълептѫл Ынтилѡхни, каре кѫ кът ера ѫшюр ынтрѫ алергáре са, кѫ атъта ера ветяз ши статорнік ынтрѫ ръзбѝюл чел де а мънъ. тоате сѫпъръриле къте ам сѫферит нѡй аколѡ, сънт ынтрѫ ѳн нѫмър аше де мари, кът нѫ кр[illegible] съ ва фи ѡм, каре съ ле поатъ пѡвести; къц-ва ани ло тр[illegible]

бън съ трѣкъ, шн де абие лр пътє чине-ва съ спъє пре ларгъ тоате ачели че Гречии аъ сѣфирит лнтръ ачест wсиндит ръзбию; ши не маи пътънд сѣфери а-н аъзи сфършитъл, нереддре тар сили а w лъса несфършитъ, ши съ те лторчи лн патрна та. нол ани аъ трекът деспре парте нwастръ, лн кърцирѫ кърwра нелнчетат къ тот кипъл не силѫм спре ръсипире ан, ши де абие дъпъ нwл ани фиюл лъи Сатърнъ нъѫ лнвредничит а не да ън сфършит феричит. лнтре тwатъ wасте нъ ера ънъл, кари съ лндръзнѣскъ а съ асъмъна къ Одисеф. къчй пре тwцй лн лнтрече лнтръ лнцълепчюне ши искодири. еъ кънwск пре бине къ тъ еци фиюл съъ, тъ мъ адъч спре мирари, къч мн с(ъ) пáре а аъзи лнсъши пре ел вwрwвинд. къ непътницъ а афла ън тънър карн съ поатъ вwрwви къ атъта статорнічни ка ел. лн кът време аъ цин(ъ)т лнкънцъраре, дъмнезъéскъл Одисеф шн еъ, инч w дáтъ ам фwст лн гандъри дешсъбите, атът лнтръ адънърй, кът ши лнтръ сфатърй. дар амъндwи ацицац twт де ачеш лнцълепчióне, ам арътат де апъръре Грéчилор исправа, че съ пъте причинъи лъкръри лор. дъпъ че дар ам ръсипит вестита четате а Трwадни, ам лнтрат лн корабиле нwастре, финд къ тwцн гата а пърчеде; дар ън ⁀дмнезъъ лнпотривитwрю аъ деспърцът пре Гречн. дин менътъл ачéла ера къ леснире а кънwаце, къ Зефс не гъте w лнтwарчери фwарте къмплитъ; къч нъ ера къ twцн лнцълепцн ши дрепцн. ытъ дар причина пентръ кари чии ман мъліци аъ къзът лнтръ w свартъ фwарте тикълwáсъ; къч ей аъ причинънит лоръш мъние фничии лъи Зефси, а ⁀дмнезъwан Поина, кари аъ пъс лнвръжбúре лнтре амъндwи фнии лъи Атреъ. ачецн дwи пренципи, фъръ нич w требънницъ ши невwе, ши лнпрwтива политични, фъкънд адънаре де тоци Гречии, аъ венит къ twцнн плини де вии; дъпъ ачáста Агамемнwн ши Менелаъ аъ лнчепът а тълмъчи причина пентръ каре нъ адънат. Менелаъ афла къ кали, ка фъръ а маи ацепта чева, съ пърчагъ къ twцни; дар хотърăре ачаста н'аъ плъкът лъи Агамемнwн, къч ел вре ка съ wпрескъ wасте пъръ кънд вwр фачи жъртва че де w сът де вwи; врънд ка съ астъмпере лнфрикошата мънне а ⁀дмнзъwан Палас. Небън че ера! ел нъ цне къ нъ требъи а съ мъгъли къ ачастъ иъдежде, къ ва пъте пwтоли мънин ⁀дмнезъwани, шн къ ⁀дмнезън чеи немъритóри, дъпъ дрептате мънишн, нъ съ вwр лндъплека къ атъта леснире пентръ жъртвели лwр. амъндwи фнии лъи Атреъ аъ къзът ла сфáдъ ши ла вwрwаве

фwарте прwасте. Гречии с'ау ръдикат кў twици, кў маре тълъўра́ре ши стръгъри ѧнспъимънтóаре, финнд деспърциці ѧнтре ен. twатъ нwапте ачеѧ ам петрекўт-w ѧнтрў w старе а вени ѧн че маи маре връжмъшие, ўнии ѧнпрwтнва алтора; къч Ζефси дидесъ съмнўл пиердерии нwастре. дўпъ че зиwа ау лўмнат, пе цюмътате де Гречи слобwзинд кwръбиле лор ѧн маре, ау ѧнчепўт а ѧнкърка пръзиле лор, пўинд ѧн лъwнтрў ши родбеле лор чели фрўмос(е); чеѧ-л'алтъ цюмътате ау ръмас ѧнпреўнъ кў Ягамемнwн. нwи каре апўкасъм а ѧнтра ѧн кор҃бии, ўрмам къльторни нwастре; ши кор҃бииле кў маре ръпецюме сърѐ валўрнле, пе кáри Пwсидwн ле тўпе (?) ѧнаинте кор҃бии нwастре. дўпъ че ам ацўнсў ла Тенедwс ни-ам пwгорът аколо, врънд а фаче жъртвеле ноастре къторъ дм̃незъи, пентрў ка съ фак҃ ѧнтоарчере нwстръ фернчи́т҃ъ; дар Ζефс нў хwтъръсе а ни-w да аше де-ѧн граб҃ъ. ачест дм̃незъў мъниос фїинд, ау пўс w вражъ де изнwавъ ѧнтре нwи, ши аше шаръш нѧм деспърцнт, ўнии апўкънд дрўмўл спре Трwада, с'ау ѧнторсў ѧнпреўнъ кў ѧнцълептўл Wдисеф, ка съ афле пре Ягамемнwн; нў дwаръ к'аре съ с(ъ) арътє маи плъкўц преципўлўи ачестўа, че пентрў ка съ съ деспърцаскъ де товъръшие челора-л'аліци. дар ев ам ўрмат къльторие ме ѧнпреўнъ кў кор҃биile меле; къч ам кўноскўт маи ѧнаинте ненwрwчи́ре че дм̃незъи не гътúсъ.

Cartea a Xa, v. 210—250. (*a.* pag. 227—229.)

Карте а. ї.

Ѧнтр'w вале ау афлат палатўл Сирсин, кари ера зидит кў пиетри фwарте фрўмос(и), ѧнпрецўрат кў пъдўри. ла поарт҃ъ съ вид҃е лўпи ши лей ѧнблънзиц прин връжиле ѧи, нич ўнўл нў с'ау арўнкат асўпра товаръшилор мей, че ѧнпрwтнвъ, ау ѧнчепўт а съ кўчўра, ши а бате кў козиле лор, ка ниці къини де касъ, кари съ линґўшеск пре лънґъ стъпънўл лор, кънд съ ръдикъ де ла мас(ъ), арўнкънд-ле де апўрўре къте чева; асъмнне леи ши лўпкии (!) съ кўчўра пе лънґъ товаръшии мей, ши мъриме трўпўлўи лор нў ле да причинъ де і съ теме. с'ау wприт ла ўша дўмнъзъwаи ши ау аузит-о кънтънд кў ўн глас минўнат, лўкрънд w та́фт҃ъ фwарте ўпцк҃ре, лўкрў минўнат ши немўрнтóрю, де w фрўмсецъ [illegible], кари нў поате алтўл а w съвършн, [illegible]

зъwан . ѧнцълептѹл Пшлиѳѳ, кари ера чел мли .ѧнцълепт ден товаръшин ачие, ши мие мли юбит, .ѧнчепънд вwрwава аѹ зис приетиннлор : ѳ аѹдѹ аиче къ кънтъ ниціне кѹ ѹн глас мининѹнат, ачаста требѹе съ фїе вре w фимен, саѹ мли бине а(м) зиче, вре w дѹмнъзъwли, съ нѹ не фїе фрикъ а-и вwрби.

Ѧндатъ аѹ .ѧнчепѹт а w кема; ши е аѹзинд гласѹл, с'аѹ скѹлат де пе скаѹн, аѹ дескис порциле, чели мининѹнáте, ши шѹ пофтит ка съ .ѧнтре . дин неѳѹние лwр аѹ .ѧнтрат кѹ тоци; Ѳѹрилок нѹмли препѹинд, ка съ нѹ фие ла мижлок вре ѹн виклешѹг, аѹ стътѹт афаръ . дѹмнъзъwлм аѹ пѹс .ѧндатъ пре ачещи тикълwш, ка съ шазъ пре скаѹниле ѧи, чеље фрѹмосъ; .ѧндатъ лшѹ пѹс денаинте w мънкари де брънзъ, аместекатъ кѹ фъинъ, ши кѹ миери ши кѹ ѹн фел де вин де мѹлте алкътѹнри, прин кари .ѧи фъче ка съ ѹите кѹ тотѹл патрие лwр . дѹпъ че аѹ мънкат ен храна ачастъ wтръвитоари, шѹ дат пеште кап къте w ловире кѹ варга са; ши .ѧндатъ лѹ.ѧндѹ-и де аколо, шѹ .ѧнкис .ѧи школѹл вителор . капѹл лор, гласѹл, коама пе спинари, ши .ѧи скѹрт тот трѹпѹл де ръмъторю; дар минте лор ера .ѧнтрагъ wменяскъ; аѹ .ѧнтрат кѹ тоцни .ѧи школ плънгънд . дѹмнъзъwли, пъръ а нѹ ле .ѧнкнде ѹша, шѹ .ѧнплѹт треѹка де гиндъ ши де алтъ хранъ, кѹ карн съ хрънеск ръмъторни . Ѳѹрилок съ .ѧнтоарче .ѧндатъ ла корабни, пентрѹ ка съ не .ѧнцїїницъзъ де неншршчире че фъръ-де-веште а тикълошилор нwцри товаръш . атъта ера пътрѹнсѹ де дѹрери, .ѧнкът а вwрwви нѹ пѹте; шкии лѹи .ѧнплънтаци .ѧи лакръми, ши кѹ тоатъ пофта че аве а не повести, пѹтере нѹ-и ръмъсъсъ . .ѧи старе .ѧнтрѹ кари л'ам възѹт десткл не ера а кѹнѹщи къть ера де мари дѹрере сл . дѹпъ че .ѧнделѹнгъ време л'ам силит а не повести, шѹ арътат, неншршчире че ли съ .ѧнтъмпласъ.

CXLIII.

1773.

(4⁰, IV foĭ nepaginate + pag. 239 paginate, 655 §§.)

Лѣѣцатѹ́рѣ а лсѹши стѣпѫнитодреи мѫрири Екатерини . в̃ . кѫтрѣ wрѫндѹ́ита епитропі́е преете алкатѹ́йрѣ арѣтѣ́рїй а оуніи но́аw леѹ́витоаре Кондикѣ . Тѣлмѣчи́тѣ пре лимба Молдовенѣ́скѣ . . . . . Карѣ с'лѹ тѣлмѣчи́ть де Ѳомѣ̀ в̃ . логофеть . Ла анїй дела Хрїсто́сь ,а ѱ̃ог авгѹсть s̃ї.

Predoslovie. (Fol. III a — IV a.)

Слъви́тѹлѹй Генера́ль Фелдма́ршаль . . . . . Графь Петрѹ Алеѯандровичь Рѹмънцовь.

. . . . . **Ддръзне́скь нѹ́май а арѣтѣ̀ дплини́рѣ даторі́ей мѣ́ле чёй недпъра́те, ши а ддемнѣ́рїй чей кѹ мѹ́лтъ рѣ́внъ а слъви́рїй та́ле пентрѹ типъри́тѹль кѣ́рцїй д лимба молдовенѣ́скѣ, ка́ре прінь мѹ́лта силини́цъ де изно́лвѣ тѫлмъчи́ндѹ-съ де пре лимба греча́скѣ пре кѫть лѹ фо́сть кѹ пѹтіи́нцъ май кѹ кѹра́тъ дцълѣ́цере, шатъ кѣ с'лѹ съвѫрши́т' . па́трїѡцїи мїёй вwрь нѹмъра́ ача́ста дтре алте бѹ́не лѹкрѣ́ри а слъви́рїи та́ле чѣ̀ ма́й дтѫ́й, ши ма́й ковѫршинто́аре . фїи́ндь би́не дкрединици́ци, кѣ де вwрь вїецѹй сѹ́пть ачѣ́сте фолосито́аре пра́виле, дтрѹ ста́рѣ чѣ неклъти́тъ а прономїилwрь ве́ки, съ вwрь фа́че фо́арте норочи́ци ла политичаска дпъртъши́ре, ка wаменїи вакѹлѹй че́лѹй даѹри́ть . . . . . еѹ дкѣ кѹ смере́ніе ами съвѫрши́ть лѹкрѹль че ми с'лѹ дкрединици́ть де кътрѣ слъви́рѣ тѣ, кѹ тѣлмъчи́тѹль ши типъри́тѹль кѣрцїй . дѹпъ ка́ре ддръзне́скь а зи́че : ферічи́те норо́аделе ачѣ́лѣ, преете ка́ре вwрь съ дпъръцѣ́скь ачѣ́сте пра́виле, че сѹ́флъ кѹ тотѹль дрепта́тѣ политичѣцїй дпъртъши́рй, бѹ́нл кѹвїи́нцъ, чи́нстѣ кътрѣ дмнезѣ́ѹ, ши дра́гостѣ кътрѣ чель де апроапе . аль слъви́рїй та́ле, кътрѣ дмнезѣ́ѹ фїербинте рѹгъто́рь, Гаврїиль Митрополитъ Молда́вїен.**

Pentru pedepse. (pag. 26 — 27, §. 80—84.)

(п̃) **Пентрѹ педѣ́ѱе.** (па̃) **Дра́гостѣ патрїен, рѹши́нѣ ши** [illegible]

шáле. (пк) Ла ѡ кърмѹи́ре блѧ́ндъ ши кѹ мъсѹръ, чѣ́ май гро́ѣ педѣ́ѱъ а оуни́й фáпте шисте, а съ въдѝ кѹ тóтѹль, фъръ кѹвѧ́нтъ де ръспѹ́нсъ; прáвилиле чѣ́ле политичéци вшрь адѹ́че дрéптъ ачѣ́а май кѹ лесни́ре ѧдрептáре, ни́чи ле ва требѹи́ атѧ́та кѹмпли́ре. (пг) Ла ни́ци стъпънѝри ка ачѣ́стѣ, мáй пѹци́нь вшрь лѹ́а сáма спре а педеѱи́ грешáлиле, де кѧ́тъ спре а апѹ́кà мáй ѧнайнте ка съ ле попрѣ́скъ . съ вшрь зъбовѝ май мѹ́лтъ спре а ѧдрепта петрѣ́чериле, де кѧ́тъ спре а фáче нетрѣ́бнинче дѹ́хѹриле, пѹи́ндь преете джнселе мѹ́нчи ши кáзне. (пд) Ѧтр'ѹнь кѹвѧ́нтъ, ачѣ́а шри че съ ва ѧтѧмплà, кáрѣ́ прáвила ѡ нѹмѣ́ци педѣ́ѱъ, шисте кѹ лѹ́крѹль ѡ педѣ́ѱъ.

Pentru pedeapsa de moarte. (pag. 85—86, §. 209—211.)

(сѳ) Педѣ́ѱа чѣ́ де мóарте, шисте шаре фолоситóаре, шѝ неапъратъ требѹнчóасъ, спре нетѣ́мерѣ́ шѝ бѹ́на рѧндѹѣла а лъкѹнтóрилшрь чéлшрь де шбиле? (сї) Испи́та ѧвáцъ, кѹмь къ ѧмѹлци́рѣ́ ши ковѧршѝрѣ́ педѣ́ѱелорь, ничи шдънншаръ н'ав фъкѹ́тъ пре шамени май бѹ́нн . дéчи ев де вою доведѝ кѹмь къ : ла стáрѣ́ чѣ́ рѧндѹи́тъ шѝ шбичнѹи́тъ а лъкѹнтóрилшрь челшрь де шбиле, мóартѣ́ оунѹй четъцѣ́нь нѹ шисте ни́чи фолоситóаре, ни́чи неапъратъ требѹнчóасъ . ев вою бнрѹй ажѹтѧ́нде жѹдека́та шмени́рїй, зи́ка : ла стáрѣ́ чѣ́ шбичнѹи́тъ шѝ рѧндѹи́тъ . де врѣ́ме че мóартѣ́ оунѹй четъцѣ́нь по́ате съ фíе неапъратъ требѹнчóасъ ла шаре кáрѣ́ стáре ѧпрежѹ́рь, атѹ́нчѣ́ адекъ, кѧ́нде линѱи́ндѹ-съ ель де слобозе́ніе, аре ѧкъ шаре кáре плекъри, ши пѹтѣ́ре, че по́ть съ тѹ́рбѹре лúниицѣ́ нѣ́мѹлѹй . шръ ачáстѣ стáре ѧпрежѹ́рь нѹ поате съ айбъ лѹ́кь, фъръ нѹ́май кѧ́нде оуни нѣ́мь пїáрде, сав кѧциúгъ шръшин слобозе́нїа, сав ѧ времиле нестъпѧнирїй, кѧ́нде ѧсъши нешржндѹ́алеле сѧ́нть ѧ лшкь де прáвиле . шрь ѧ кѧ́тъ врѣ́ме ѧпъръцéскь фѣ́ръ де тѹрбѹráре прáвилиле, шѝ ла оуни кúпь де шблъдѹи́ре пре кáрѣ́ ав черчетáт-о ши ав адеверúт-о оуни́те ла ачѣ́а ши инемиле а тоть нѣ́мѹль, ла ѡ ѧпъръцíе, карѣ́ съ апъръ ѧпротúва връжмáшилшрь чéлшрь дин афáръ шѝ съ ѧтърѣ́цíе ѧ лъ́кнтрѹ динь пѹтѣ́рѣ ши динь гнóлинѱись чѣ́ бѹ́нъ, оунде стъпѧнирѣ́ съ афлъ ѧ мѧ́йниле монáрхѹлѹй; нѹ́ по́ате съ фíе ни́чи ѡ невóе, ка съ невоúскъ стрикáрѣ́ вїéцїи а оунѹй четъцѣ́нь. (саї) Ни́чи търíм чѣ́ ковѧршитóаре а педѣ́ѱїй, ни́чи пїерзáрѣ́ зидирїй, нѹ причинѹéскь чѣ́ май мáре съвѧршúре ѧ сѹ́флетѹль четъцѣ́нѹлѹй, че прелѹцúрѣ́ педѣ́ѱїй.

Pentru meşterşug. (pag. 122—123, §. 311—312.)

(таї) Омѫлѣ нѫ цасте сърáкѣ недвжндѣ нимúка, че нелѫкрѫндѣ . чéлѣ че нимúка нѫ аре шй лѫкрѣзъ, тръáце кѫ ачѣшѣ wдúхнъ, ка шй чéлѣ че аре венúтѣ де w сѫтъ де рѫбле фѣръ а нѫ лѫкрà. (твї) Мéцерѫлѣ че аѫ лъсáтѣ ла фúїй сѣй мецершѫгѫлѣ лѫй спре моценúре, аѫ лъсáтѣ ла джншїй w авѣре, кáрѣ с'áѫ .ѧмѫцúтѣ дѫпъ аналогíа нѫмърѫлѫй лшрѣ.

CXLIV.

1773.

(*a*. Ms. Bibl. centr. No. 375, copie de pe la sfârşitul sec. XVIII, folio, 94 foĭ paginate = cap. I—V. — *b*. Ms. Eminescu, Codex miscell., copie din ca. 1813, folio, fol. 1—73 = cap. VI—X.)

Iliodor.

Я лѫй Илиѡдwр історїе еѳїопичáскъ.

Cuvânt III: Descrierea jertfeĭ. (*a*. Fol. 44a—46a.)

Іліѡдwр . кѫвжнт' . г.

Пр кѫ вою пѫне пе скѫрт .ѧнаúнтѣ тà пwмба че с'аѫ фъкѫт нѫмúтѣ .ѧтрѫ пѫцúне ши пентрѫ мърúмѣ ей, ши пентрѫ чѣле че де ла дънса с'аѫ .ѧтѫмплат' ман пре ѫрмѣ. — Мерцѣ .ѧнаúнте екатомва а бърбáцилор челор жертвѫнтѡрй, май кѫ простíе тръгѣнд вїаца ши .ѧбрѣкѫминтѣ, кръѫл фíнце-кѣрѫ .ѧнотà (! l. .ѧнода) вешмѣнтѫл чел албѫ преste минжлок; ар мжна чѣ драптъ .ѧпрѣвнъ кѫ ѫмърѫл шн кѫ цѣца фїинд фърде акоперемжнт цнѣ клѣтинд ѫн топwр кѫ дóа аскѫцитѫри . боїй тóци нѣгри, гróши ла грѫмáзй ши кѫ плекáре де мъсúръ рѫдикѫндѫ-й, аскѫцинд корнѫл чел дрепт ши фър де стримбáре; w пáртѣ фїинд полент, ши w пáртѣ .ѧплетит кѫ кѫнѫни де флори, плекáци ла пѫлпь, ши бърбíа спънзѫрѫнд преste ценѫнкю . ар нѫмърѫл кѫ тотѫл : екатwмва*) ши .ѧтрѫ адевър плинид нѫмúре . ѫрмà дѫпь ачѣце ши алтъ мѫлцúмѣ де алте жѫнгери, фїинд адѫс' wсъби ши кѫ рѫндѫялъ, фїинце-кáре нѣм де добитóк . .ѧченьнд май .ѧнаúнтѣ флѫерѫл ши тримбица w кънтáре де празнек ши веститóарей жертвїй . дѫпь ачѣсте чинезй, ши дѫпъ бърбáцни че мънà бóїи, венїе фечóаре ѳстълн-

*) Glosă: w сѫтъ.

чѣцій, кѫ брѫже прѣ стрълѫчи́те шин де мѫлт прѣцѫ, шин фоартѣ ѧподобите кѫ косицле десплети́те, съ десігърцѣ ѧ до́а чѣте, шин ѫнле пѫрта пинѣрѫл [чата чѣ динтью] плине де флорй ши де по́амѣ; шар алтеле тнѱїй кѫ кондите, ши кѫ мирод(е)нїй че ѫмплѣ локѫл де бѫн мирше. ѧсъ нічи кѫм нѫ-ш зъбовїѫ мънніле ѧтрѫ ачѣсте, че преете кап пѫртѫнд гревта́те, съ цинѣ ѫна де алта ѧтрѫ хо́ръ кѫ бѫнь рѫндѫлъ шин пїезѣш' *), ка съ по́атъ съ шин ѫмбле шин съ шин жоачѣ; шар ѧчепътѫра жо́кѫлѫн прин кънта́рѣ ле ларта чѣм-л'антъ, пентрѫ къ ачѣм с'ѫ волничи́т' съ кънте то́атъ кънта́ре. кънта́рѣ ера ача́ста: съ лъѫда Θе́ти шин Пилеѫ, ши дѫпъ дъншїй фїин лор, шин шар-ши фїюл лѫй..... ѧтр'ачест кип ера кънтарѣ:

„Пре Θе́ти кѫ кънтѣри ѡ лаѫд, ѡ Θе́ти! кѫ прѣ стрълѫчи́те шин лѫминоас(е) косицъ!

Пре чѣм че с'ѫ мърнтат дѫпъ Пилеѫ, прин порѫнка Дїей.

Подоаба мърїй, шин Ѧфроди́тѫ ноастръ.

Каре пре чел че поартъ кѫ въртѫте со́лница, ши пре Ѧрис а ръзбоѣлор.

Фѫлерѫл Єладїн л'ѫ нъскѫт дин пънтече;

Прѣ дѫмнезъескѫл Ѧхилеѫ, чел кѫ слѫвъ черна́скъ.

К'ърѫм ла Пи́ра н с'ѫ нъскѫт фію Неоптолѝм.

Прѣ ръснпиторюл четъцїй Троадетенилор, избъвиторюл четъцнй Дани́лор.

Милостив фін но́ѫ, ѡ іроѫле Неоптолиме!

Ферничи́тѫле, чел че ан ѫдормит анчѣ ѧ пъмънтѫл лѫй Ѧполѡн.

Прїнмѣцие ачѣстъ дѫмнезъескъ кънта́рѣ,

Ши ръсипѣцие то́атъ фрѝка де ла четѣтѣ но́астръ.

Пре Θети кѫ кънтѣри ѡ лаѫд, пре Θе́ти, кѫ прѣ стрълѫчнте ши лѫминоасе коси́це!“

Ѧтр'ачест кип, ѡ Книмѡн, ера ѫлкътѫи́тъ кънта́рѣ пе кът ѧм ѫдѫк ами́нте. ѧсъ ѫтъта дѫлча́цъ ѫвѣ жо́кѫрнле, шин ѫтжта мерцѣ кѫ рѫндѫлъ, ѫрмънд дѫпѣ кънтарѣ сѫнетѫл пашилор, кът съ бирѫѫ шкюл де кътръ аскѫлта́ре, а нѫ бъга ѧ са́мъ чѣле възѫте, шин ѧдемнѫ пре чей де фа́цъ а ѫрмѫ пѫрѫрѣ ѧпревѫнъ дѫпъ фечо́арele че пъшїѣ дин лук ѧ лук кѫ жо́кѫл, ка кѫм ар траце гла́сѫл кънтърїй. пънъ кънд ѧ ѫрма лор стрълѫчинд ѡ кълерѝме де ти́нери шин май ма́рele лор ѫѫ ѫрътѫ́т привѝрѣ челор фрѫмо́ши, май ѧиалтъ де кът

*) Glosă: ѫдикъ спати ла спа́те.

тшт аѫзѫл . нѫмъръл алкътѫѫ .лтръ чничнзъчй пре чей тйнерй, ши шсьбїѫ чинчи ши доазъчи деспре ш партѣ ши деспре алта; кáрен .лкѫнжѫрà ла мнжлок, ка нйце пъзитóри а трѫпѫлѫй пре май мáреле привитóрилшр . .лкълцьмйнтеле лшр фїинд .лплетйте кѫ кѫрѣле рошїй, ерà стрънс легáте преете пичшр, ши хламида чѣ албъ ерà .лкїётъ ла пїепцн кѫ настѫри де аѫр, шр ла пóале ерà .лкѫнжѫрáтъ кѫ ширетѫрн вншинїй . кáии ерà тоцн . оеталичéци кѫ вѣсьлъ къѫтътѫръ, фїинд крескѫцн .л къмпїй чей вéсълнтóри а Θетáлїей . пентрѫ къ фржѫл, ка пре ѫн стъпън лвъндѫ-л, .лл лепъда цѫпíндѫ-л ши адѣсъ спѫмегънд, дар повецѫйндѫ-сѣ де кътрѣ шкърмѫйрѣ кълърѣцѫлѫй, съ попрїѫ . ерà .лподобйци кѫ хашеле ши кѫ рахтѫри де арцинт ши полейте; фъкынд ачáста тйнерїи, ка кѫм с'ар .лтрече ѫнѫл кѫ алтѫл ла подóабиле кáнлор . .лсь пре ачѣце, ш Книмшн, фїинд .лтр'ачеста кип, атъта шѫ трекѫт кѫ ведѣре привйрѣ челор де фáцъ, ши кътрѣ Іппархѫл*) ш'ѫ .лтшрс тóцн шкїи, кът с'ѫ пърѫт кѫм къ каде кътрѣ ѫн фѫлцер, с'ѫ .лтѫнекат тóатѣ чѣле че сь ведѣ май .лнайнтѣ; атжта нѣѫ лѫминат кѫ тóтѫл дѫпъ че л'ам възѫт; фїинд ши ел кълърец ши .лтр'армат, ши клътинд ш сѫлицъ де лемнѫ, кѫ върфѫл де арамъ;**) павъза нѫ ш метахерисѣ, че кѫ капѫл гол съ афлà ла пшмбъ, фїинд .лбръкат кѫ хламйдъ вншиннїе, а кърїѫ пърциле чѣле-л'анѣ ерà .лпистрйте кѫ фир, .лтр'армынд прѣ Лапиоéни асѫпра Кентаврилшр; шр настѫрѫл .лкѫнѫнà прѣ Ѳоинà чѣ де кихрибáрю, кáре, .л фаца зéлїи че пѫртà ла пїепт', авѣ ка ш пáвьзь, кáпѫл Горгóнїей . аѫ адашс ши шларе кáре дар, преете чѣле че сь фъчѣ, ши ш линъ сѫфлáрѣ де вжнт; пентрѫ къ дѫлчѣ сѫфлà, шларе кѫм кѫ лйницѣ, десѫркжнд пжрѫл***) преете грѫмазй, ши шсъбинд кѫ сѫфлáрѣ пéрїи чей де льнгъ фрѫнтѣ, шр мáрценеле хламидей арѫнкъндѫ-ле преете пърциле чѣле дин напши, ши преете пѫлпеле пичóарелшр калѫлѫй . врѣй зйче кѫм къ .лсѫши кáлѫл конóаце фрѫмѫсѣца стъпънѫлѫи, ши кѫм къ сжмте, къ пóартъ ка пре ѫн фрѫмос пре чел прѣ фрѫмос кълърéц, .лтр'ачеста кип клътинд грѫмáзїй ши ръдикынд .л сѫс кáпѫл ши ѫрéкиле, ши цѣнеле кѫ посоморъре адѣсъ .лторкынд преете шки, пѫртà ши съ пѫртà кѫ мáре кѫвїйнцъ, пъшинд .лнайнтѣ лйн' ши кѫ бѫнъ шкърмѫйре, ши кѫмпънйнд пре сйне, кжнд ла ѫн нѫмър, кжнд ла алтѫл'; ши кѫ марцене копйтїй ѫшшр' избйнд .л пъмъит, спре лйнъ мишкáре .лдрептà пáсѫл . .лспьй-

*) Glose: ман мареле кълърецилшр. **) саѫ де фїер. ***) паéтеле.

мънтѧ пре тоцй чѣле че съ ведѣ, ши хотърѣре чѣ бирѹитоаре пентрѹ витежіе ши фрѹмѹсѣца тънърѹлѹй, тоци ѡ .апъртъшѧ дѹпъ даторіе. атѹнчѣ къте фимей ерѧ проасте ши непѹтинчоасъ, аскѹндѣ патема трѹпѹлѹй кѹ .афрънаре, .ѧл ловіѧ кѹ флоори ши кѹ мѣре, тръгѫнд де кътрѣ дънсѹл, прекѹм ли съ пърѣ, ѡаре-каре либѡк; пентрѹ къ нѹ нѹмай ачастъ хотърърре съ .атърѣ де кътрѣ тоци, кѹм къ ничи ѹн лѹкрѹ нѹ с'ѧ ѩмай къзѹт де кътрѣ ѡаменй, каре съ ковършаскъ фрѹмѹсѣца лѹй Θеаген. „Ѧтѹнчѣ ши чѣ днн зори нъскѹть с'ѧ арътат прѣ стрълѹчиїть зіѡ“ [врѣ зиче Омирѹл] дѹпъ че ѧ ешит дин капецѣ Ѧртемїи, чѣ фрѹмоасъ ши .ацелѣпть Харнклеѧ; кѫнд ам кѹноскѹт кѹм кь ѧ фѡст кѹ пѹтницъ ѧ съ бирѹй шн Θеаген; .ась кѹ атѣта, кѹ кът кѹрата фрѹмѹсѣце чѣ фечорѧскъ ѩсте май кѹ либѡк ши май порнитоаре спре драгосте де кът чѣ динтъю фрѹмѹсѣце бърбътѧскъ. ерѧ .атр'о каретъ, че ѡ трѣцѣ ѡ пъреки де кай алби,*) .аврѣкатъ кѹ ѹн вешмънт вишинїй прѣ лѹнг, ши кѹ тотѹл .апистрит де разъ .аѹрйте, .ачинцѣ преете пїепци ниціе пафтале; пре каре, чел че лѣ лѹкрат, ѧ .акис .атр'ѣнсиле тот меѡешѹгѹл лѹй, нефъкѫнд алтеле ка ачѣсте май .анайнтѣ, ши не май пѹтѫнд фаче нячи дѹпъ ачѣле ѩрѣши; пентрѹ къ коладеле ѧ дой бъладори ерѧ легате преете пърциле чѣле дин напоѧ капѹлѹй, ѩр грѹмазїи сѹпт цйіцъ петрекѹци, ши ка ѹн стръмбѹ аркѹ .аплетичйци; капетеле слободе лѹнекѧ дин арк, ши ка ѡ присосйницъ ѧ легътѹрїй, спѫнзѹрѧ .атр'о партѣ ши .атр'алта. врѣки зиче кѹм къ шерпїи нѹ съ търѧ кѹ пърере чи ѧмвѣ, нѹ сѹпт кьѹтътѹрь посоморѫтъ ши кѹмплйть фїинд грозничи, че ѡаре-кѹм .аблънзйци прин дѹлче адормйре, ка кьнд с'ар .аблънзй де катръ лйбовѹл чел дин пїепцїй фечоарей. шерпїй ерѧ дѹпь матерїе .аѹрйци, ѩр дѹпь кип нѣгри; пентрѹ кь лѹрѹл съ .анегрѣ де къръ меѡешѹг, кѧ прин негрѣцл чѣ аместекатъ кѹ галбѣи съ арѣте .авъртошарѣ ши скимбаре солзилор; .атр'ачест кйп ерѧ бражѹл фечоарей; ѩр косиціле нач кѹ тотѹл .аплетйте, нйчи десплетйте, че чѣле май мѹлте фїинд дѹпь кап .авълѹрѧ преете ѹмър ши преете спате, дар чѣле дин крѣцет ши дин фрѹнтѣ ле .акѹнѹнѧ тйнере стълпѣри де дафин, шн кѧ кѹм ле .аплетѣ, фїинд стрълѹчйте ши лѹминоасъ, шн нѹ ле лъсѧ ѧ збѹрлй преете кѹвїйницъ дйн вражтѹриле чѣле

*) Glosă: ѧл чѣ елинїск(ъ) зиче: къ ерѧ .атр'о кърѹцъ, че ѡ трѣцѣ ѡ пъреки де бои албй.

сѫпцийри . пѫртѣ кѫ мѫжна чѣ стѣнгъ ѫн арк полент [преете ѫ
рѫл чел дрепт' акѣнд спѣнзѫрѫтѣ тѫлба] шр кѫ чѣм-л'анть ѡ
клїе апринсь . ши лша фїинд', маи мѫлть лѫмйнъ стрѣлѫчѣ ,
шкии, де кът дин фъклїй.

Cartea IX: Impresurarea oraşului Siiniĭ. (*b*. Fol. 41a—42a

Кáртѣ ѳ.

Йръ Vдáсп, дѫпъ че аѫ нъвъли́т асѫпра Сїйнїй, нъд
дѫйнд, кѫм къ нѫмай кѫ стригáрѣ ръзбоюлѫй, ва ръпй д
дáтъ четате кѫ .асѫш зйдѫриле, пѫцйн' с'аѫ .афрѣнт де кът
чéй че съ лѫптѫ пéнтрѫ джнса, ши прин фапта фшарте
ръсплътїѫ .ан протйвъ; шй кѫ кѫвинте дефъимътшáре,
спре .ътъртаре стригѫ ден четáте, бътжндѫ-шй жóк де джнс
къчи гъндїѫ къ нѫмай ла .ачепѫт ва дѫ Идáсп' ънвъл
шр дѫпъ ачéѫ възжнд къ нѫ пшате испръвй инмйк, че .
съ шй дефáимъ де кътръ четъцéни, съ вѫ дѫче кѫ рѫш
.асъ ел' аѫ хотържт' съ нѫ зъбовѣскъ кѫ шастѣ шезжнд лъ
четáте, нйчи съ испитѣскъ кѫ маи мѫлте мецешѫцири п
кáре съ шѫ четъциле, ден каре ѫнїй пѫтѣ съ съ принзъ,
алцїи пѫтѣ съ шй фѫгъ; чи кѫ полїшркїй мáре лѫ лѫкрáре,
фъръ де скъпáре аѫ сокотйт съ пїáрзъ кѫ тóтѫл четáте
.л грабъ . дéчи ашѫ фъчѣ : .лпърцйръ .л пърци рътѫнзáла
дѫлѫи, ши зъче стжнжиний ла зъче бърбáцй рѫндѫйнд,
хотържнд лърцймѣ шй ладжнчймѣ прѣ мѫлтъ, аѫ порѫн
ка съ сáпе шáнцѫ; шй ачеиѫ съпѫ, алцїй скотѣ афáръ лѫ
алцїй .ал гръмъдїѫ .атрѫ спрънчанъ*) спрѣ .анълцйме;
динкжнд áлт зйд .л протйва чéлѫи .апрецѫрáт . ши нймент
попрѣ нйчи съ .апротивѣ; пéнтрѫ кѣ-и .акидѣ кѫ зйдѫл
фъчѣ нетрéбниче зйдѫриле лшр, не.ядръзнйнд а алерга аф
ден четáте, кътръ ѡ шасте кѫ мїй де мїй ла мѫлцйме .
възжнд фъръ испрáвъ съцетътѫриле чéле де прéсте т
[фїйнд къ Идáсп аѫ сокотйт май .анайнте шй ачáста, м
рѣнд лóкѫл чéл че ерà .атре чѣле дѫлъ зйдѫри, кът съ
ацѫнгъ съцѣкта пре чéй че вшр лѫкрà] . дѫпъ че шй ачáста
съвършйт май де грáбъ декът повестйрѣ, фїйнд къ
мѫлте мъйний де гръбѣ спре съвършйрѣ лѫкрѫлѫй, .ачепѣ а
.мецешѫцйре ка ачáста : ѡ пáрте а кýклѫлѫи ка цѫмътáте
ѫдгóн**) лъсжнд нѣтедъ шй фър де лѫт, ла мáрцинѣ

---

*) Glose: адикъ, мочúлъ. **) ѡ сѫтъ де пáний. 68 де кóци, че съ ѫкмéцеле

дéспре амѫндоуѧ кáпетелѣ уни́нд пичоаре де лу́т, ле дучѣ спре лу́ци́ме кѣтрѫ Ни́л, ден чéле май де жос пу́ру́рѣ спре чѣле ма́и де сус шѝ маи ѧнаи́нте, адъшгѫнд пичоаре despre амѫндоуѧ пѣрциле . врѣ асъмънд чинева кý зи́дури лу́ци чѣа съ (!) фъчѣ жумътатѣ чѣ де одго́н, пъзи́нд преste тóт ѧто́кма лъци́мѣ шѝ прїнминд лу́ци́мѣ чѣ ѧтре Ни́л шѝ ѧтре Сїи́ний . ѩръ дупъ чѐ с'ад уни́т лучоа кý цѣрмури́ле, аи́чѣ тъи́нд апей о гу́ръ, ад муто́т кóрцерѣ ей, ка при́нтрý жгѣб ѧлъу́нтрý ла къра́рѣ чѣ фъкóтъ де пичоаре . шѝ фїи́нд къ ден чѣле ѧнна́лте ла чѣле ма́й де жос, шѝ ден лъци́мѣ чѣ немърцинни́тъ а Ни́лулуй ла стръмтоаре де гу́ръ къдѣ апа, шѝ съ стръмторѣ кý цѣрмури́ле чѣле фъкóте де мѫнъ, съвѫршїѧ оаре каре визвý*) ла гу́ръ . ѩр ла кърáрѣ прин ка́ре съ дучѣ хуетоа, че съ адзїѧ шѝ ла чéй че ерà прѣ депáрте. ка́ре адзи́ндý-ле шѝ възи́ндý-ле акóм шѝ чéй делà Сїи́ний, ши кýноскѫнд ла чѐ примеждїе ерà, шѝ кóм къ потóп шисте ско́посоа ѧкýцурѣрїй зидурилор (!); ни́чи а фоци́ пуѫнд ден четáте, фїи́нд къ ле ѧкидѣ еширѣ, лу́тоа шѝ апа чѐ акóм съ апропїѧ, ни́чи а рѫмънѣ ѧ четáте сокоти́нд фър де примеждїе, ден чѣле че пуѣ, съ гътїѧ спре ацýтóрюл лур . шѝ ѧтѣю скѫндурнле чѣле де ла пу́рци́й, акѫнд крепъту́рй, ле астоупà кý фецилъ шѝ кý смшалъ, дупъ ачéѧ ѧтърѣ зи́доа спре ста́ре ма́й темéйнекъ, алтоа лу́т, алтоа пїе́трй, алтоа ле́мне шѝ фїеце-ка́ре чѐ гъсѣ адучѣ, шѝ нý ерà ни́чи уноа стъмпърáт, чѝ асéмѣнѣ муе́рѣ, копи́лоа, шѝ бътрѣноа, съ апукà де лу́кру; пéнтру къ ни́чи пре ун нѫ́м, ни́чи пре о вѫрстъ нý фáче съ сѐ сфїáскъ, сад съ съ рушине́зъ примѣждїѧ чѣ пéнтру сýфлет.

CXLV.

1773.

(Ms. bibl. centr. mixt, nepaginat, copie din 1810. 8°, fol. 1a — 7b.)

Intrebarea înțeleptului cu lumea.

Ѧтребарѣ ѧцѣлептоаи кý лу́ме.

Ѧнцѣлептоал зисъ: чине еци дм̃та, ди еци аша фрумоасъ шѝ ѧподобитъ?

*) Gloză: сýнетоа апей асéмѣнѣ дупъ нýмире, кѫнд фълфъéце.

Лѫме зи́съ: ѥ́ѫ сѫнт лѫме, фапта ши плъзмѫйре, ши гръдинъ де поми родитори, ши вестерїи плинъ де тѫатъ бѫнътате.

Лнцълептѫл зи́съ: дар де чи́не ещи фъкѫ́тъ?

Лѫме зи́съ: де вечникѫл лнпърат.

Лнцълептѫл зисъ: дар де мѫлт ещи фъкѫтъ, ши те порци лнтр'ачест фели?

Лѫме зисъ: сѫнт 7281 де кънд мъ порт лнтр'ачеста кип.

Лнцълептѫл зи́съ: де фрѫмо́асъ кре́з ши ѥ́ѫ къ ещи плъзмѫйре лѫи дм̃нзе́ѫ, ши гръдинъ пли́нъ де по́аме рѫдито́аре; дар мъ тем, съ нѫ фїе помїи тъи, ка ши помѫл чел че аѫ порѫнчит дм̃нзе́ѫ лѫи Ѧдам: съ нѫ мънънчи, ши неаскѫлтънд порѫнка аѫ мънка́т, ши кѫ моарте аѫ мѫрнт.

Лѫ́ме зи́съ: адивърат лѫи Ѧдам аѫ порѫнчит дм̃нзе́ѫ аша, дар пентрѫ ми́нъ (!) н'аѫ порѫнчит дм̃нзе́ѫ аша, чи аѫ зис: крещици ши къ лнмѫлїци, ши ѫмплещи пъмънтѫл, ши-л стъпънѝци пре дънсѫл. пентрѫ ачѣ́м сънт аша фрѫмо́асъ ши лнподоби́тъ, прекѫм мъ везн.

Лнцилептѫл зисъ: възѫ-ци фрѫмсе́ца та ши подоаба та, дар ѥ́ѫ ѡ сѫкѫтеск ка ѣрба.

Лѫме зисъ: ѡ непричепѫтѫле! дар н'аѫ ешитж прин мижлѫкѫл мѫ лнпърацїи, патрїершїи ши влъдичїи, ши ле дм̃нзе́и [лѫр] атѣ́та пѫтѐри, кът фак ши дисфак маи ка ни́ще дм̃нзе́и.

Лнцълептѫл зи́съ: дар пън кънд стъпъне́ци ачастъ пѫтери ши вълфъ а та?

Лѫме зи́съ: н'аре сфършит ни́чи хѫтъръре.

Лнцълептѫл зи́съ: дар ничн кѫ гъндѫл нѫ гъдеск (l. гънд-), къ сънт личе де ти́не милѫйци (ши) тоате ле липсеск.

Лѫме зи́съ: ба цїе лци липсещи минте дин кап. аѫ н'аи четит ла Ѩлиѯъдрїи, пентрѫ Ѩлеѯандрѫ лнпъра́т, къ аѫ сѫпѫс лѫме тоатъ ши лтрѫ а са лнпъръцїи кѫ чинсти с'аѫ съвършит?

Лнцълептѫл зи́съ: ба ѥ́ѫ, лѫме, ам четит ла исторїе пентрѫ Ѩлеѯандрѫ лнпърат, къ дин тоа́тъ мила та ши пѫтере лѫи, де ѡ слѫгъ а лѫи маи ми́къ фѫ адъпат лнтрѫ пѫци́нъ бъѫтѫ́ръ ши маи цѡс декът с'аѫ съвършит, адикъ дин вїѧцъ лн мѡарте. дар аша ѣсте вълфа та!

Лѫ́ме зи́съ: пи семни ѡмѫле, тѫ ещи тѫрѣетик; дар ѥ́ѫ нѫ зик, къ н'ѡр мѫри чеи че стъпънѐск бѫнѫриле мѣ́ле, чи де ѡр ши мѫри, ѣр нѫмеле лор нѫ́ моаре чи рѣмѫне.

Лнцълѐптѫл зи́съ: ѡ лѫме! кѫ дѫлчаци де мїере амеѣтека́тъ ещи (?) кѫ ѡтра́въ сълещи съ мъ лдѫлчещи, адик[ъ]

кѫ слава богъцїи тале съльци съ мъ ѫмфле ка ши Алеѯандрѫ ѧнпърат . дар Алеѯандрѫ ѧнпърат, къчи с'ѫ ѧлат (!l. афлат) ѧнтрѫ ачастъ лѫме, адик(ъ) ѧи тїне, ѫ нѫ ѫ стътѫт църна пре пїепт, шкїи ѫ астѫпат, фаца ѫ понегрит, грáюл ѫ амѫрцит? ѧншълътóари лѫме! дар аша ѫсте слáва та!

Лѫме зїсъ: ѧсъ че-и де тїне ѫмѫле! къ ничи мъ бани сáмъ ѧнтрѫ нимикъ, дар нѫ-с фрѫмшасъ?

Ѧнцълептѫл зїсъ: ба фрѫмоасъ, дар мъ ѫг лѫи дмнезѐ, съ нѫ анбъ парте де фрѫмсéца та.

Лѫме зисъ: ѫ доáръ нѫ сънт бѫнъ?

Ѧнцълептѫл зїсъ: ба бѫнъ, ѧи н'ар ѧдѫче бѫнътáтѣ пре нѝмн ла ръѫтáте.

Лѫме зисъ: дар нѫ сънт ѧнцълѣптъ?

Ѧнцълептѫл зѣсъ: ба ѧнцълѣптъ, ѧи н'ар небѫнѝ пре нѝмнн ѧнцълепчѫне тà.

Лѫме зисъ: ѧнсъ че-и де тїне ѫмѫле! чи фели де сѫкщтѣлъ ѧи тѫ де зичи, къ нѫ сънт фрѫмóасъ, нѝчи бѫнъ, ничи ѧнцълѣптъ, ши апои сжнгѫр дмнезѐ дѫпъ чи м'ѫ фъкѫт, ѧндат(ъ) мі-ѫ зис, къ сжнт бѫнъ?

Ѧнцълептѫл зїсъ: адивърат! къ дмнезѐ нимик ръѫ н'ѫ фъкѫт, пентрѫ ачеѫ ц'ѫ зис къ ецни бѫнъ . ѫръ тѫ лѫме ѧншълътóаре! кѫ дѫлчѣца помилор тъи ѧи амъцит пре чел ѧнтѣю зидїт, адикъ пре стръмошѫл нострѫ Ѫдам, ши дѫлчáца та ѫ къзѫт фоарте амáръ . пентрѫ ачеѫ те ѫръск ши те шкъръск.

Лѫме зїсъ: ѡ шм де нимик! чи ецни тѫ? пшати фи н'ѧи читит ла сфънта скрипт̀óръ, кѫ(м) зїче ла сфънта евангелїи, къ атъта ѫ юбит лѫме, кът пре фiюл съѫ ѫнѫл нъскѫт л'ѫ дат пентрѫ лѫме, адик(ъ) пентрѫ мїне.

Ѧнцълептѫл зїсъ: ба ев, лѫми, ам четит ла сфънта скрипт̀ѫръ; ѫръ ди с'ѫ дат пре сїне пентрѫ тине, нѫ ка доар съ с(ъ) шбцѣскъ кѫ тїни, чи ка съ алѣгъ пре ѧи съи дин тине: [ка нѫ кѫм-ва] де чен че ѫмблъ прен тїне, потрикиндѫ-съ цїе, съ моцинѣскъ ѧнтѫнерикѫл.

Лѫме зїсъ: ѡ шм некѫноскътторю! ѧн (!) вине съ те шкъръск, къ шн тѫ ѧн мїне петрéчи ши прин лѫмина ме ѫмбле.

Ѧнцълептѫл зїсъ: ѡ лѫме! мъкар де ар фи кѫм зїчи тѫ, ка съ фїѫ ев шм некѫноскътторю, ка ѫмблънд прии лѫмїна та съ нѫ те кѫноск, ничи съ фак кѫ тїне приетешѫг.

Лѹ́ме зи́съ: ев акѹ те въз къ ещи ѹн небѹн дин чеи мари. пентрѹ ачеѫ нѹ-ми маи требѹи съ стаѹ ла ворбъ кѹ ти́не.

Анцълептѹл зи́съ: хаи лѹми, сшколанъ! нѹ те фаче а те мѫнїѫ пре мине, чи маи стъ ла ворбъ кѹ ми́не, ши-м спѹни пентрѹ чеи чи-ци слѹжъск кѹм ѫци плаче цїе, кѹ чи дар ѫи дъръещи?

Лѹме зисъ: ев ѫи дъръеск (!) кѹ чи пофтеск ен дела мине.

Анцълептѹл зи́съ: дар ев алт н'аш пофти, фър кът авере фъръ шстенѣлъ къцига́тъ.

Лѹме зи́съ: ащѣптъ пѹцинтел пън ѫи саръ, къ сикрїѹл тътъни-тъѹ шсте ѧ колцѹ зидѹлѹи кѹ мѹлци бани мистѹит, шї-и веи лѹа ши те(-и) ѫнбогъци.

Анцълептѹл зи́съ: еи бини лѹме! къ ев дар пофтеск ши весте де шм бшгат.

Лѹме зи́съ: фратиле тъѹ шсте бшгат фшарте, ши акѹм с'аѹ кам болнит, аѹѹци-те кѹ Тома спици́рюл съ-л штръвѣскъ, ши веи ръмѫнѣ мшценитори авѹції лѹи, ши веи фи фоарте бшгат.

Анцълептѹл зи́съ: лѹми! дар къ пофтеск съ ам ши мошїи ши шдшаръ скѹмпе, кът съ нѹ фїе ла а́лтѹл.

Лѹме зи́съ: штъ къ ц'ам дат бани мѹлци; чѣркъ време пън кънд ва вени чине-ва ла вре ѡ невши, ши атѹнчи пе ѹшор веи кѹмпъра де чеѫ чи пофте́ци.

Анцълептѹл зи́съ: лѹми! дар ев пофтеск вшневзїи, кръїи, ка съ стъпъneск лѹ́ме мѹ́лтъ.

Лѹ́ме зи́съ: шмѹле! тѹ фїинд вестит де богат, пас де те липе́ци де ѹшиле ѫнпъръте́ци, пъи те вор афла къ ещи богат ши те вор пѹне вшневд.

Анцълептѹл зисъ: мѹлцемъскѹ-ци лѹми, къ де къте ам пшфтит, де тоате мї-ан дърѹит. дар те пофтеск съ-м даи ши ѫнпъръцїе черюлѹи съ моцинеск.

Лѹ́ме зи́съ: ѡ дѹлчиле мїеѹ прїетин! дар нѹ-ци ажѹици, къ де къте ан пофтит кѹ тоате тѣм дърѹит, ши фїинд ѫнтрѹ атъта бїелшѹг, аѹ гъндеци къ-и мѹри?

Анцълептѹл зи́съ: дар ев цїѹ мѹлци пѹтерничи, дар нѹ цїѹ чи с'аѹ фъкѹт. ѹнде сънт ѫнпъраціи Пїерсилор? ѹнде шсте Ѧлиѯандрѹ ѫнпърат? чи маи пе скѹрт: ѹнде сънт мошїи, стръмошїи ноцрїи?

Лѹ́ме зи́съ: ѡ прїетини! чи-ци лѹкрѣзи минте де мъ ѧтребліш пън ла атъта? дар ачецїѫ фїинд ни(це) шамени слаби ѧг фи́ое, де м'аѹ пъръсит пре мине ши ш'аѹ скимбат вїаца

зикънд, къ вор съ мѣргъ ла алтъ лъме; чи ши ѣ лнкъ нъ (им) м'ан поприт.

Лнцълептъл зисъ: кънд с'ал диспърцит де тине, къ че ши лнзъстрат?

Лъме зисъ: къ мълте ыш фи лнзъстрат, дар ен алт н'ал пофтит дела мине нимик, нъман . 3 . коци де пънзи, къ кариле лнвълиндъ-съ ка лнтр'ъи сараи, съ се десфътези лнтрѣ мика гропилици.

Лнцълептъл зисъ: w лъме! ал акъ те афлъ, къ ецци дншъртътоаре дныш(ър)тътърилор, ши чине съ потривецци цїе съ асамъ(иъ) къ чела, чи гонецци вънтъл, ши съ разимъ де ъмбръ; пентрѣ ачеа нъ те вын.

Лъме зисъ: дакъ нъ мъ вей, пас съитос, къ алцїи мъ рвагъ.

CXLVI.

1773.

(Ms. bibl. centr., mixt nepaginat copie din 1810, 8⁰, fol. 8a—11b.)

Istoria poamelor.

Истюрїе пwамелwр.

Кжнд лпъръцїе преслъвїта гътъи, ши шблъдъе чинститъл кїедрѣ; ыръ съборна родїи ера пъхарник маре, мързл ера лшгшфѣт маре, кшарнл ера хатман маре, вишина ера къмъраш маре, чирѣша ера комис маре, къпъшъна ера клъчерю маре, скоръша ера пшстелник маре, зарзара ера стольник маре. ши мѣрснръ стрънгърнле съ пъраскъ пре боерїи диванълзи лнайнте лпъратълзи, гътъи зикжнд: чинститє лпъратє! фак цинри лпъръцїи тале, къ лтъю крединчосъл киперс, ши кимининл чел маре, ши къ чимбрѣ спътарюл чел маре, ши къ цинрѣл армашъл чел маре, лкъ ши нъкъшоара мироситоаре ши гъбинночосъл (! l. гълб—) шофран, ши алте мълте фикал (?) лпъратє, ши кшминдрѣл, ши дендрѣл, ши ливанѣл, ши тархунѣл, ши дин чие-л'аници нячи ънѣл нѣ аскълтъ де порънка лпъръцїи тале, чи къ виклешъг ши къ скърбъ съ сфътъеск асѣпра лпъръцїи тале. атънче лпъратъл зисъ: стрънгърн! ан тѣ мъртърїи съ пъи де фаци, пентрѣ ачесте кѣвинте чи-м спъсъш тѣ мїе? ыръ стрънгърнле зисъ: ам, чинстиите лпъратє! мъртърїи фшартє крединчосасъ: лтъю пе маслина дмна, ши прѣ старица линте,

ши манка страфидѧ кълъгърѝца, ноχштъл, бшбъл, гїшнóле, ши мáзире кап фъръ де тръп, ши бóбъл ѧнекътóрюл, ши пе ѧгимпосъл агриш, шн пе фрати́-мев щцът, ши пре непóтъл мев ракїв, шн пре сшрв-ме алъмжи; ѧкъ ши пе игъменъл фасóле ши ѧфлътóрюл де пънтече. пре ачеле ам мъртърїи фоарте креднічóасъ, чинститѝте ѧпъратеѧ атънче пърънчи ѧпъратъл и(с)правничилор лъи, челор чи шидѣ пре лънгъ дънсъл: нъчиле, алъниле, кастáлиле, рóшковиле, мигдáлиле, бърецїн, мънътърчиле ши пре.ѧцълептъл ликъраце. атънче áзинд шн бънъл чáпа, прекъм къ аз пърът стрáгъриле пре боéрїи диканълъи, ѧдатъ съ ѧбръ(къ) ѧ дшаш-спрезѣчи хаине мохорѣте, ши къ фїери ѧвенинатъ ши къ барба търъиндз-съ пе пъмжнт, ши вени ѧнаинте ѧпъратълъи, шн ѧценъики цшс ши зúсъ: ѧпъратеѧ съ н'аиб пáрте де фрáти-мев де остърши, ши де сшкрв-мев де хрѣн, де къскръ-мев де праж, ши (де) сшрв-ме де ръдúке, ши де непóцїи мен де моркови, ши питринжъл, ши постърнак, ши де неполатиле мéле кáпери, ши де кардамá, къ минчъни аз грънт стрáгъриле ѧнаините ѧпъръцїи тáле. атънче порънчи ши чапа исправничилор ен, челор чи шидѣ пре лънгъ дънса, пре прѣслъвита лъмбинница, ши кастравéтилъи, шн дендрълъи, ши ангенáрюлъи, ши чълинни, ши молóтрълъи, ши тъ шъзътоаре ла мáси чинститѣ лъптъгъ, ши тъ ѧдестълатѣ варзн, ши тъ бшгáтѣ сфеклъ, дшрицїи мен спаранги, ши ацимацъкїи, дешкидици-въ къръциле ши грънци къ дрептáте. атънче ши дмнезъескъл зъмос вїинд шн ел ман пе ърмъ, ши де скърбъ мáре аз слъбънщцит ши аз крънат. атънче áзинд ши пїерсика дела Персúда, прекъм къ аз пърът пре бшерїи диканълъи, вени ши е ѧнаинте ѧпъратълъи зикжнд: чинститѝте ѧпъратеѧ фак цийри ѧпъръцїи тáле, къ вúне зарзара дела Индїѫ къ акъл асквцит, съ-л ѧфимгъ (!) ѧ гръмáзїи тъи. атънче съ ъмплъ ѧпъратъл де мжнїи, ши съ скълъ ѧ пичоáре ши ѧчепъ а блъстъмъ пре стрáгъри зикънд: съ фїи, стрáгъри блестемат, де лемн стръмб спънзърат, де къцит кърн (!) тъáт, де вшниничи тинери кълкат. сънциле тъз съ-л бѣ бърбáцїи, минте съ лúи съ ѧвълъмскъ, фециле съ ли съ ръминѣскъ, шкїи съ ли съ панижънѣскъ, дин пичоáре съ шъвъмскъ; пърéцїи съ бáтъ ши ѧтр'ш пáрте ши ѧтр'алта, ши ѧ тинъ съ с(ъ) тъвълѣскъ. барбиле съ-ш мъръмскъ, кънїи съ ле лингъ. ъръ фименле съ-ш киши поáлиле вине(ри)ле (?) прекъм ли есте шбичеюл чел ръз ши скърнав. атънче съ скълъ тоци бшерїи чеи маре ѧ пичшáре, ши зисър(ъ): амин, ъ фїе къвънтъл деплин.

CXLVII.

1774.

(8⁰, 331 pagini, în 3 limbi: sărbește, rumânește și nemțește.)

Катихи́сїсъ ми́кь .... пентрѫ трѣ́бa прѫнчилѡрь челѡ́рь неунѝици рѫмънѐцій .... тѵпъ́рить .... ѧ Бе́чь.

Introducere. (pag. 4—10.)

Ѧтра́ре : вени́цій фїйлорь, аскѫлта́ци-мъ пре ми́не, фри́ка дмнѫлѫ́й во́ю ѧвъцѧ пре во́й . ѱал . лг . сх . вї.

1. Ѧ. че́ вое́цій съ не ѧве́цій пре но́й, кънд не кїемй ашѧ?

Р. ѥ́ѫ сокоте́скь а въ ѧвъцѧ пре во́й, ка съ фи́цій креци́нй бо́нй, шй wа́менй де оменіе.

2. Ѧ. ачѧ́ста но́й дори́мь, шй вои́мь а аскѫлтѧ.

Р. дѣ́къ дори́цій, шй въ ве́цій ѧвъцѧ, ши ве́цій фа́че ашѧ, вецій фй пе ачѧ́стъ лѫ́ме бо́нй-норокѡ́шй, шръ пе чѣлъ́лтъ лѫ́ме фернчи́цій.

3. Ѧ. ѧ че́ съ кѫпри́нде ачѣ́ а но́астръ бо́нъ-норочи́ре, шй ферични́ре?

Р. ѧтрѫ дрѣ́пта креди́нцъ, шй адевъра́та дра́госте, ши ѧтрѫ бо́на нъдѣ́ждѣ.

4. Ѧ. ашѧ́ да́ръ ачѐсте трéй бо́нътѣцій сънтъ но́ѡш де требѫ́инцъ а ле цй ши а ѵрмѧ́ дѫ́пъ дѣ́нселе?

Р. аш ѧ шсте; кѣчй фъръ креди́нцъ нѫ е кѫ пѫти́нцъ а плачѣ́ лѫ́й дмнезѫ́, ши шръшї креди́нца фъръ де фа́птеле дра́гостей шсте мо́артъ, шръ дѝнь креди́нцъ ши дра́госте съ на́цше нъдѣ́ждѣ, шръ дин' тѫ́стреле : бо́на-норочи́ре ши ферични́ре.

5. Ѧ. кѫ́мь съ кїа́мъ ачѣ́ ѧвъцътѫ́ръ, ѧтрѫ ка́ре съ кѫпри́ндѣ бо́на-норочи́ре, шй ферични́ре но́астръ?

Р. съ кїа́мъ ачѣ́ѧ, лапте́ле крецинътѣцій, шръ дѫ́пъ во́рба де wбцше, катихі́смь.

6. Ѧ. че́ шсте ачѧ́ста, катихі́смь?

Р. шсте ѧвъцътѫ́ръ скѫртѧ́тъ пе́нтрѫ ѧтрѣ́гъ крецинътѧ́тѣ, ши че́ трéбѫе а крѣ́де, шй че́ а фа́че, шй дин' че́ а нъдѣждѫ́й мънтѫ́ире фїéце-кърѫ́ѧ крецинь.

7. Ѧ. че́ пѫ́й ѧ ло́кь де темéю лѧ ачѐсть катихі́смь?

Р. ачéле трéй ма́й сѫ́сь зи́се бо́нътѣцій . май ѧтѣ́й креди́нца, шръ дѫ́пъ дѣ́нса дра́гостѣ, ши пе ѵрма ачѐѧ нъдѣ́ждѣ.

8. Ѧ. ѧ че съ ѧкїе креди́нца?

Р. ѧ сѫ̑нтꙋ́лъ сѵмволъ а собо́рꙋлꙋ́й ди́нтѣю а тоа́тъ лꙋ́мѣ де ла Ничѣ́а.

Pentru dragostea cătră Dumnezeu. (pag. 174—178.)

Пентрꙋ драго́стѧ кѣ́трѫ дм҃незе́ꙋ.

Лтѣ́м порꙋ́нкъ.

1. Л. ка́ре ѥсте порꙋ́нка ди́нѣтѣю?

Р. ев сѣ́нтъ дм҃нꙋ́лъ дм҃незе́ꙋлъ тѣ́ꙋ, съ нꙋ̑ фіе ціе алци дм҃незе́й афа́рѫ де ми́не. (Ешѝр. 20, 2.)

2. Л. чѣ̀ порꙋ́нчѣ́ціе дм҃незе́ꙋ ѧ ачѧ́стѫ порꙋ́нкѫ?

Р. порꙋнчѣ́ціе ачѧ́ста, ка адевъра́тъ съ кꙋноа́скъ прѣ̀ ель ши ѧтр'ѣ́нсꙋлъ сѣ́ крѣ́дѫ, ши афа́рѫ дѣ̀ то́атѣ сѣ́-ль ю-бѣ́скъ, сѣ́-ль чинстѣ́скъ, шꙋ̀ съ и се ѧки́не, шꙋ̀ съ-й слꙋжа́скъ, ши съ съ тѣ́мъ кꙋ̑ адевъра́тъ кꙋчѐрничїе.

3. Л. дѣ́къ порꙋнчѣ́ціе ачѧ́ста, да́ръ чѣ̀ опрѣ́ціе?

Р. опрѣ́ціе ель чѣ̀ гроа́съ недм҃незейре, шꙋ̀ а лꙋ́мбилорь мꙋ́лтъ дм҃незейре, шꙋ̀ ѧкина́рѣ дѣ̀ идолꙋ́, дешѐрта кредѝницъ, адекъ, недрѣ́пта чинстѝрѫ дѣ̀ дм҃незе́ꙋ; ѧкъ маѝ опрѣ́ціе врѫжъторі́а, шꙋ̀ то́тъ фѣ́люлъ дѣ̀ фермекъторі́е.

Я доа́ѡ порꙋ́нкъ.

4. Л. ка́ре ѥсте а доа́ѡ порꙋ́нкъ?

Р. съ нꙋ̑ фачи ціе ки́пъ чоплѝтъ, ничѐ тоа́тъ асемънарѣ́, съ нꙋ́ те ѧкинь лорь, шꙋ̀ съ нꙋ̑ слꙋжѣ́ціи лорь. (Ешѝр. 20, 4. 5.)

5. Л. че опрѣ́ціе дм҃незе́ꙋ аи́чѣ?

Р. опрѣ́ціе ачѧ́ста, ка креци́ини, чи́нстѫ ши ѧкинъчꙋ́нѫ ка́ре съ ка́де ѵнꙋ́ѫ дм҃незе́ꙋ, ни́че ѵнїѫ фъптꙋ́рꙋ ни́чь ѧтр'ꙋ́ки́пъ съ нꙋ́ ѡ дѣ́ке, чꙋ̀ лꙋ́й ѵнꙋ́ѫ съ слꙋжа́скъ. ѧ скꙋ́рть; опрѣ́ціе сѣ́ нꙋ̑ фа́чемь ки́пꙋрꙋ ідолѣ́ціи, шꙋ̀ съ нꙋ̑ нѐ ѧкинѣ́мь лорь, кѫ̀ лѫ̀ дм҃незе́ꙋ.

Pentru rugăciune de obște. (pag. 252—260.)

Пѐнтрꙋ рꙋгъчꙋ́не дѣ̀ обціе.

1. Л. чѣ̀ ѥсте да́ръ рꙋгъчꙋ́нѫ?

Р. ѥсте ачѣ́ѫ ворбѝре динь лъꙋ́итрꙋ кꙋ̑ дм҃незе́ꙋ а ѯ҃флетꙋлꙋ́й ши а ми́нцїй.

2 Л. чи́не ѥсте датѡ́рю а съ рꙋга?

Р. тóтъ креци́нъль, ка́ре аре .л хр̃стосъ .лдръзни́ре а съ апропїа́ кѣтръ та́тъль.

3. Л. пе́нтръ чѣ є́ ель датóрю а съ рѫгà?

Р. пе́нтръ къ 1) аша́ порѫнчѣ́це мънтѫитóрюль, зикѣндь: не.лчета́ть въ рѫга́цій. 2) кѣчи́ но́й дє́ ла́ но́й нимѝка нѫ́ аве́мь, нѫ́май тоа́те ацепттѣ́мь дє́ ла дм̃незе́ѫ.

4. Л. че сѣнтемь датóрй а чѣ́ре де ла дм̃незе́ѫ?

Р. май наинте, тоа́те лѫ́крѫриле чѣ́ле дх̃овниче́цій, шъръ дѫ́пъ ачѣ́а шй лѫ́крѫриле чѣ́ле трѫпе́цій.

5. Л. кѫ́мь съ ка́де а съ рѫгà лѫй дм̃незе́ѫ?

Р. кѫ таре кредѝнцъ .л нѫ́меле фїюлѫй лѫй дм̃незе́ѫ. аша́ во́мь фй аскѫлта́цій.

6. Л. да́ръ пентрѫ чи́не аве́мь а нѐ рѫгà?

Р. пе́нтрѫ то́цій оа́менїй, шй пе́нтрѫ то́цій креци́нїй, кѣчи́ шй .лтрѫ ачѣ́а съ ара́тъ дра́госта кѣтръ апроа́пеле.

7. Л. .лкъ пе́нтрѫ чи́не тре́бѫе а не рѫгà?

Р. ма́й мѫ́лть пе́нтрѫ .лпъра́ть, шй .лпъръцїе, шй пе́нтрѫ тоа́тъ стъпъни́рѣ миренѣскъ, шй дх̃овниче́скъ.

8. Л. да́ръ пе́нтрѫ непрїа́тинїи но́цири, оа́ре тре́бѫе съ не рѫгѣ́мь?

Р. си́нгѫрь мънтѫито́рюль аша́ порѫнчѣ́це: юбі́цій пѐ врѣжма́шїи во́цири, шй въ рѫга́цій пе́нтрѫ чѣ́й че въ фа́кь обѝдъ.

9. Л. кѫ́нды є́ би́не а нѐ рѫгà?

Р. .л то́тъ ча́сѫль, шй .л тоа́тъ врѣ́мя, кѣчи́ дм̃незе́ѫ грѣ́ѧце: не.лчета́ть въ рѫга́цій.

10. Л. оу̑нде съ кѫ́вине а нѐ рѫгà?

Р. .л тотъ ло́кѫль, прекѫ́мь порѫнчѣ́це апо́столѫль.

11. Л. чѐ фоло́сь ѥсте де ла рѫгъчѫ́не?

Р. рѫгъчѫ́ня чѣ́ кѫ кредѝнцъ ши кѫчерничѝе фа́че пре дм̃незе́ѫ милости́вь, шй ель дѣ́ ноа́ш то́тъ чѐ чѣ́ремь дѫ́пъ во́я сà.

CXLVIII.

1774.

(M. Kogălnicéanŭ: Letopiseciле vol. III, Miш 1846, pag. 189—286.)

Летопісцŭл домнілор Молдовеі де Енакі Когълнічеанŭ.

Satira slugilor domneşti la Ţarigrad. (pag. 282.)

Ліче вроім съ арътъм пентрŭ маре ші мŭлтъ скъдере че аŭ кŭрс неамŭлŭі креціnеск ын Царіград, алес челора че се ръзъма ын домніле църілор Молдовеі ші а църіі Ромънещі, каре ачесте църіле ера тоатъ ківірніседла ші агоніsіреа. ші фіінд къ дін причіна оціріlор че аŭ цънŭт песте чінчі ані, нŭмаі пънъ ла 1773 декемвріе 30 каре с'аŭ скріс, аŭ фост ръмас ла маре скъпъчіŭне атът домніі мазілі, кът ші Безедслеле ші Капікіхаеле ші алці боіері мŭлці ші де чінсте, каре нŭ пŭтем ка съ ле арътъм нŭмеле ші боіріле лор, къчі нŭ се каде. ear o самъ де слŭці а лор, оамені дін цара Ромънеаскъ, възънд ын къте се афлъ стъпъніі лор, тръгънд ші ei оаре каре ліпсъ дін чеде че ле требŭіа, къ пе семне нŭ ле аціŭнцеа атът дін рындŭл мънкатŭлŭі кът ші дін рындŭл пŭртатŭлŭі, фіиндŭ-ле ші къіле ынкісе, непŭтънд ка съ се дŭкъ де ла локŭріле ачесте, тръцеа ші ei маре ліпсъ ла тоате кŭ стъпъніі лор; пъинъ ръмъсъсе де лŭасе ші мŭлт образ, де фъчеа че ле ера воіеа, грънд ші кът ле веніа ла гŭръ, зікънд къ кŭ ачесте ыші ръкорескŭ ініміле. ші лънгъ алте мŭлте че лехъіа, аŭ ынчепŭт а ле фаче стіхŭрі ын скріс, кŭ каре ын хŭлескŭ, фіінд къ с'аŭ скъпат дін міла ачелор църіі ынфрŭмŭсецате; карсле възъндŭ-ле ші ноі ачесте, ле ам ынсемнат дŭпъ скрісоріле лор, арътъндŭ-ле ынтр'ачест кіп:

Історіе че аŭ скос домнілор ші боірілор.

Ох! лŭме ыншълътоаре
Де 'мпъраці ынвръжбітоаре;
Кŭм ера де дŭлче мірса,
Якŭм ест 'амаръ фіерса.
Ші кŭ тоате 'мподобітъ
Якŭм те-аръці пре аŭоітъ

Ндестѹлат'ецїі де тоатє,
Шї домнїі н'авѹръ парте,
Къ де че нѹ с'аѹ темѹт,
Ячеа акѹм ле аѹ сосіт.
Къзъмънтѹл боіерілор
Єсте ка ваі де капѹл лор;
Къ дінтр'жнши сънт періцї,
Кѹ съръчіе 'мподобіцї,
Шї де нъказ шї де сѹдорі,
Дс болнавї пе зї де чінчї орі.
Нѹмаі ле є пе дрептате,
Съ ле пат'ачесте тоатє.
Нѹ-і кѹ калє съ гръім
Ка съ нѹ-і маі педепсім;
Съ скрім тот де домніе
К'аѹ ръмас ла греа ѹрціе.
Дін безъделе кѹм въд еѹ,
Ор съ ръмъе-н халѹл меѹ;
Мъкар къ еѹ сънт о слѹгъ,
Слѹжеск, мънънк, пѹи .ун пѹнгъ;
Єі фінд депрінші ла біне
Я съ ле каде рѹшіне.
Кънд н'ор авеа ом съ-і слѹжеаскъ,
Ятѹнчі-о съ се педепсеаскъ.
Къ н'ор пѹтеа съ еа слѹгъ
К'апоі пънеа н'а съ аџіѹнгъ.
Честе тоат'ор съ се факъ
Чева време съ маі треакъ.
Келтѹеала аѹ сфършіт,
К'аѹ фост бані де фѹмъріт.
Блъстъмѹл челор съраче
Нѹ ле ва фі лор .ун пače.
Че шї каса челѹі че-о аре,
Я съ ръмъіе ла въндаре.
Де кънд с'аѹ дескіс оцїле,
Єі ші-аѹ пердѹт мініцїле;
Тот .умблънд дін касъ 'н касъ,
Кѹ інїма фріптъ, арсъ,
Пї съ афле пентрѹ пače,
Ка доар Молдова с'а 'нтоарче!
Кѹм с'аратъ, нѹ се 'нтоарче,

Пекѹм въз д'аіче-н коаче
Єі вор съ се-нгленді̀еаскъ,
Ка съ нѹ се небѹнеаскъ;
Ші тоці де-о ворбъ съ фіе,
Пе даторнічі съ-і мънгъіе;
Фіінд къ стрігъ 'н гѹра маре,
Къ-і вор пѹне ла 'нкісоаре.
Ші де воіе ръ че аѹ
Слѹціле одіхнъ н'аѹ.
Нѹ маі авем сънътате,
Де ле пѹтем ръбда тоате.
Стъпъніі лас съ гръеаскъ
Ка съ се маі ръкореаскъ;
Къ аѹ ініма амаръ.
Кънд, Молдово, бѹнъ царъ,
Стаѹ ла тіне де гжндескѹ
Ініміле лі се топескѹ!
Де зефкіѹрі че аѹ фъкѹт,
Прімблъндѹ-се пе ла Прѹт
Кѹ бѹтка, кѹ патрѹ каі,
Фъкънд зефкіѹ ка ніще краі;
Лъѹтаріі ле кънта,
Гріжа църій нѹ пѹрта.
Дѹмнезеѹ аша възънд,
Лі лъсъ .лн веак плънгънд;
Плънгъндѹ-іші пъкателе,
Ка съ-ші ціе фаптеле;
Фаптеле че-н цар' аѹ фъкѹт
Якѹм тоате лор аѹ сосіт.
Кѹ зефкіѹріле че аѹ трас,
Якѹм ле варсъ пе нас.
Н'ор сфжрші ініма реа,
Къте зіле вор авеа.
Ѹнде аміпте .лші адѹче,
Пънеа нѹ поате с'о мънънче.
Къці оамені аѹде трекънд,
Тот къларъші .лі паре-н гънд;
Ші се скоалъ де ла масъ,
Кѹ ініма фріптъ, арсъ;
Ші тот стъ, де се гжндеще,
Ші дін гѹр' аша грънеще·

„Молдова къ ні-аў ліпсіт,
Маі біне ам фі мўріт;
Съ нў маі тръім к'окаръ
Маі мўлт кў ініm' амаръ!
Де пе-акўм дпчепе лўме
Я нў къўта ла нўме.
Не каре н'авеам препўс
Якўм с'аў-нълцат маі сўс.
Дї дъм бўнъ діmінеацъ,
Ёл нў вра съ не маі вазъ.
Йсте нў-с німікъ, фрате;
Ор съ віе реле фоарте;
К'о съ мерцем ла бърбіеріе,
Съ не разъ пе даторіе.
Ші вор съ не дmъреаскъ,
Пентрў цара Ромънеаскъ;
Бътънд кў кўвінтеле:
Че ам фъкўт пўнцеле!
Дар ноі че ръспўнс съ дъм
Ка съ нў не рўшінъм?
К'аў фост пўнці пе недрептате
Ші н'ам авўт де еле парте.
Ёі дпсъ тот н'о съ креадъ,
Zікънд, къ ле-авем дн ладъ,
Ші ле цінем тот аскўнсе,
Пін гевгірўрі сънт сўпўсе.
Ші нў ців къ дн сындўче
N'аў содречі че с'апўче."
Съ венім дар ла черчетаре,
Ла че де пе ўрмъ старе,
Къ боіерівл де діван
Я с'аціўнгъ бакчеван,
Ші съ стріце пе сокак,
Бънзънд тот пражі ші спънак.
Йчеаста де нў ле віне
Ші вор съ тръеаскъ біне,
Йпўче с' де бъкъліе
Къ-і маі маре боіеріе.
Ш'дчеаста де нў ле плаче,
Пе хамал вазъ че фаче,
Къ кътъ дї зіоа де маре

Карѣ лемне ⁂ ын спинаре.
Сѫнт ш'алте мансѫпѫрі мѫлте,
Де нѫ пот съ-мі віе аминте.
Нічі тот съ ле повістеск
Къ мъ тем съ нѫ ръческ.

Ші с'ѫ сфършіт хлтѫріле Мѫнтенілор пѣнъ аіче.

CXLIX.

1775.

(Folio, II foĭ + 5 + 211 paginĭ paginate.)

Омілій . адекъ кѫвінтеле .... пърінтелѫй нóстрѫ Макáріе челѫй мáре .... ⁂ Бѫкѫрéцій . ⁂ анѫл дела ꙗс . ѱоє.

Cuvânt I: Tâlcul proorocieĭ din Ezechiel. (pag. 1—2.)

Кѫвънт . а.

Дѫховничáскъ тлкѫйре а веденіеĭ чéĭи скрúсе ла пророкѫл Іезекіíл'.

Кап . а.

Пророкѫл' Іезекіíл' веденіе шѝ ведѣре дѫмнезеѣаскъ шѝ прѣслъвítъ въжнд', ѡ аѫ повестúт, ѡ аѫ скрúс веденіѧ чѣ плúнъ де тáйне негръйте . пéнтрѫ къ аѫ възѫт ⁂ кжмп' кърѫцъ де херѫвімѫ, пáтрѫ вíте дѫховничéцій, ⁂трѫ фіеце кáрѣ вítъ пáтрѫ образе авжнд', о фáцъ а лéѫлѫй, шѝ о фáцъ а вѫлтѫрѫлѫй, шѝ чѣм-л'áлтъ а внцéлѫлѫй, шѝ алтъ фáцъ а ѡмѫлѫй . ши арипи ⁂трѫ фіеце-кáреле образ', кжт' а нѫ съ ⁂целѣце де чнневáшй ⁂найнциле сѫ дóсѫриле . спáтеле лѿр' ерà плúне де окй, шѝ пжнтечеле ашúждерѣ ерà плúн' де окй . шѝ нѫ ерà ѡáрешй кáреле лóк', кáреле съ нѫ фíе плúн' де окй . шѝ рóате ⁂трѫ фіеце-кáреле образ трéй кà ⁂ рóатъ, ши ⁂ рóате ерà дѫх'. шѝ аѫ възѫт ка о асемънáре де ѡм, шѝ чѣле десѫпт' ѡічóареле лѫй кà лѫкрѫл сапфірѫлѫй . шѝ ѡ пѫртà къръца херѫ-ѡмїй, шѝ вítеле пре стъпжнѫл' чél' ⁂кълекáт', ор' оунде врѣ мѣрце ⁂ фáцъ ерà . шѝ аѫ възѫт' сѫпт' херѫвімѫ ка ѡ ѡжѡ ѡм цжíндѫ-ѡ шѝ пѫртжндѫ-ѡ.

Кап. ѕ.

Шй ачáста че аѕ възѣт' прорóкѹл' ѧтрѣ оуймúре, адевърáтъ аѕ фóст' шй кѣ довáдъ, арътá ѧсъ алт-чевáши шн май-найнте ѧкнпѹ̀ лѣкрѣ таннк ши дѹмнезéеск, тáйнъ кѣ адевърáт' аскѹ́нсъ дин' нѣмѹрн, ши ѧтрѣ анїн чéцй май де пре ѹрмъ арътáтъ ѧтрѣ івúрѣ лѣй Хрїстóс'. пéнтрѣ къ ѡ аѕ възѣт тáйна сѣфлетѹлѣй чéлѹм че пре дóмнѹл' съѣ врѣ а-л' прїимй ши скáднѹл мърúрїй ачéстѹм а и съ фáче; къ сѣфлетѹл карелє с'аѕ ѧвредничúт' а съ ѧпъртъшй кѣ дѹхѹл' лѹмíней лѣй, шй с'аѕ стрълѹчúт дела фрѹмѹсѣцѣ негръйтей слáвей лѣй, гътúндѹ-л пре ачéста лѣнший спрѣ скáдн' шй спрѣ лъкáш', лѹмúнъ съ фáче кѣ тóтѹл, шй кѣ тóтѹл обráз', шй окю кѣ тóтѹл'; шй нѣ є нúчй о пáртє а лѣй кáрѣ съ нѣ фíє плúнъ де дѹховничéцїй окїй лѹмúней; адекъ нѣ є нúчй оуна ѧтѣнекáтъ, чй тóт кѣ тóтѹл лѹмúнъ шй дѹх' лѣкрѫ́ндѹ-сє. шй де окй фїúнд' плúн' кѣ тóтѹл, шй недавѫ́нд' ѧнапóю сáѕ ѧ дóс врє о пáртє, чй кѣ тóтѹл ѧ фáцъ ерà фїúнд', ѧкълекáтъ фїúнд' шй шъзѫ́нд прѣ дѫ́нсѹл' негръйта фрѹмѹсѣцѣ слáвей лѹмíней лѣй Хрїстóс. шй дѹпрє кѹ́м сóдреле кѣ тóтѹл асѣменѣ ѥсте, недавѫ́нд' врє о пáртє ѧ дóс сáѕ кѣ лípсъ, чй тóт кѣ тóтѹл' с'аѕ прослъвúт кѣ лѹмíна, шй тóт' лѹмúнъ ѥсте кѣ пърцúле фїúнд' асѣменѣ; сáѕ прекѹ́м фóкѹл, лѹмíна ачáста а фóкѹлѣй тóатъ асѣменѣ ѥсте еїнший, шй нѣ аре ѧтрѣ сúнешй кáп' сáѕ мáрцине, сáѕ май мáре ши май мúкъ, ашà шй сѣфлетѹл чéл стрълѹчúт', десъвѫ́ршúт', де негръйта фрѹмѹсѣцѣ слáвей лѹмíней фѣцїй лѣй Хс, шй ѧпрезнáт' кѣ дѹхѹл сфѫ́нт' десъвѫ́ршúт', шй кáрєле, лъкáш' с'аѕ ѧвредничúт а съ фáче шй скáдн а лѣй дѹмнезéѹ, тóт' окю, шй тóт' лѹмínъ, шй тóт' обráз, шй тóт' слáвъ, шй тóт' дѹх' съ фáче, ашà прѣ ел алкътѹúндѹ-л Хс, кáрєле ѧл адѹ́че шн-л' дѹ́че, шй-л' цнне, шй-л' пóартъ прѣ ел'. шй ашà ѧл' гътѣцúе, шй-л' ѧподобѣцúе кѣ подóабъ дѹховничáскъ, пéнтрѣ къ зúче: мѫ́нъ де шм ерà сѣпт' хервúмй, къ ел' ѥсте кáрєле съ пóартъ ѧтр'ѫ́нсѹл', шй-л повъцѹ́цúе прѣ дѫ́нсѹл.

Cuvânt VIII: Dumnezeu prin sfinţiĭ face minunile. (Fol. 210—211.)

Кѹвънт ѝ.

Дѹмнезе́ѹ ѥсте ка́реле прии сфинцїй сѣй ле фа́че минѹ́нле.

Кап. д̃.

Де́чй дѣ́кы .ѧтрѣ оумбра атѫ́тъ съ рѣвърсѣ дѹ́хѹл чел сфѫ́нт, кѹ кѫ́т май вѫртóс .ѧтрѣ ашезъмѫ́нтѹл че́ст но́ѹ: .ѧтрѣ кроу́че, .ѧтрѣ вени́рѣ лѹй Хрїстóс, оунде съ фъкѣ рѣвърса́рѣ шй .ѧбътáрѣ дѹ́хѹлѹй; пе́нтрѣ кѣ во́ѣ вѣрсà, зи́че дин дѹ́хѹл мїе́ѹ престѣ то́т трѹ́пѹл. Ічáста ѥсте чѣ́а че аѹ зи́с сфѫ́нгѹр домнѹл, кѹ́м кѣ .ѧпреѹ́нъ кѹ во́й воѣ́ фй, пънъ ла сфѫршúтѹл вѣ́кѹлѹй. Пе́нтрѣ кѣ то́т че́ла че ка́ѹтъ, афлъ. Пентрѣ кѣ дѣ́кы зи́че: во́й рѣ́й фїи́нд, цúцй а ле дà дѣ́рй бу́не фúнлор во́црїй, кѹ кѫ́т май вѫртóс пърíнтеле вострѣ че́л череск ле ка дà дѹ́х сфѫ́нт, че́лора че че́р делà дѫ́нсѹл кѹ пѹтѣ́ре шй кѹ адеверúре мѹ́лтъ дѹпре кѹ́м гръѧ́ще Апóстолѹл. Де́чй оунеле кà ачѣ́стѣ, шй кѹ мъсѹ́ръ, шй кѹ дѹрѣ́ре, шй кѹ шстенѣ́лъ мѹ́лтъ, шй кѹ рѣбдáре, шй кѹ претенímѣ чѣ́ кътрѣ ачéста съ афлъ. Снмцúриле сѹ́флетѹлѹй дѹпрè чѣ́ грънѝтъ искѹсíндѹ-се, шй прúн вѹнътáте, шй прúн рѣотáте, адекъ, шй прúн мъестрíиле, шй прúн връжмъшíиле, шй прúн .ѧкѹнжѹрѣ́риле чѣ́ле де мѹ́лте кíпѹрй, шй прúн пѫндитѹ́риле рѣотѣ́цїй. Шй ашíждерѣ шй прúн фѣ́клюриле де дáрѹрй, шй прúн сприжинúриле чѣ́ле прúн фѣ́клюрй де кíпѹрй але лѹкрѣ́ѹй шй пѹтéрїи дѹ́хѹлѹй. Пе́нтрѣ кѣ лчела че ѡ кѹно́ще, зга́йба рѣѹтѣ́цїй, ка́рѣ прúн пáтимй .ѧл спѹ́ркъ пре ѡмѹл че́л днн лъ́ѹнтрѣ, шй нѹ ѡ кѹно́ще .ѧтрѣ дѫ́нсѹл спрнжинúрѣ сфѫ́нтѹлѹй дѹ́хѹлѹй адевѣрѹлѹй, ка́рѣ ѡ .ѧпѹтерничѣ́ще непѹтíница лѹй шй сѹ́флетѹл .ѧл .ѧно́ще .ѧтрѣ веселíа ннимей, оунѹл кà ачéста .ѧтрѣ несокотíнцъ оумблъ, некѹноскѫ́ндѹ-ѡ, оржндѹ́ала чѣ прúн мѹ́лте кíпѹрй а дáрѹлѹй шй а пѣчїй лѹй дѹмнезе́ѹ. Шй ѣръшй шй чела че съ ажторѣ́кѣ дела дóмнѹл шй съ афлъ .ѧтрѣ веселíе дѹховнничáскъ шй .ѧтрѣ дáрѹрй черéцій, дè ва сокотй а нѹ май фй май мѹ́лт мншкáт деспрè пъкáт, фѹржндѹ-се съ амъцѣ́ще, сѹпцїретáтѣ рѣотѣ́цїй несокотíндѹ-ѡ, шй не 'нцелегѫ́ндѹ-ѡ крѣ́церѣ прѹнчíмей, ка́рѣ дѹпрè пáрте съ фъкѣ шй десъвѫршúрѣ .ѧтрѣ Хс. кѣ прúн дáрѣ сфѫ́нтѹлѹй шй дѹмнезе́ескѹлѹи дѹ́хѹлѹй .ѧл ѵрослъвúм, пре пърíнтеле шй прè фíюл шй прè дѹ́хѹл сф҃нт * вѣ́чй.

Ямíн.

Сфѫршúтѹл че́лѡр чíнзечй де омїíи

CL.

1777.

(Ms. Gaster, Codex miscell., 4°, foia 145b—160a.)

Physiologus.

Cap. I: Pentru Finix şi pentru vultur. (Fol. 145b—146b.)

Пилделе пасърилор. Кап. а.

Йскꙋлтаци чем че нꙋ кредеци днвїерѣ лꙋи Хс. пентрꙋ ѡ пасире, че съ кѣмъ фининдꙋ. къ фининдꙋл есте маре кап. ши есте ман маре декът пъꙋнꙋл, ши маре ла wбраз. шин спꙋне де дънсꙋл, къ есте фъръ соцїе. ши тръеще чинчи сꙋте де ани. дꙋпъ ачем съ дꙋче спре ръсъритꙋл соарелꙋи, ши (а)дꙋче мꙋлцнмѣ мꙋлт(ъ) де мнрезме бꙋне; ши цининд де моартѣ са, къ дꙋпъ чинчи сꙋте де ани ка съ моаръ. дечи (м) скорициwаре ши кꙋншоаре ден мꙋнтеле Гавандꙋлꙋи, шин съ сꙋе ла ꙋн лок днидлт спре ръсърит, ши днтннде арнпиле сале ши стъ; ши де разеле соарелꙋи съ апринде ши арде де тот, ши съ фаче праф. дꙋп'ачем дин ченꙋша лꙋи съ фаче ꙋн їерме; шр дни їермеле ачела съ фаче шр фининдꙋ пасъре, ка ши днтъю, ши зборъ дн Правїм.

Йшиждерѣ зиче, къ ши кꙋлтꙋрꙋл тръеще ѡ сꙋтъ де ани; дꙋпъ ачем амбътрънеще ши wрбеще, шн де арипи съ днгреждзъ. дꙋпъ ачем съ дꙋче ла шаре-каре изворю, ши съ кꙋфꙋндъ аколо, шн аша зборъ спре къздꙋх, ши де разиле соарелꙋи съ апринде; ши къзънд изворюл лимпеде, шр съ [съ!] днтоарче днтр'ънсꙋл, ши съ кꙋфꙋндъ де трей wри, ши съ днноеще шръши къ (l. ка) ши днтъю. — Пентрꙋ лчѣста зиче Давид прwрокꙋл: днноп-се-кор к'алѣ кꙋлтꙋрꙋлꙋи тинерецнле тале.

Йша ши wмꙋл чел пъкътос, дакъ съ днтоарче ши съ кꙋръцъще кꙋ есповеданїе, адевърат съ кꙋръцъще, ши съ днноеще ка ши днтъю.

— — —

Cap. X: Pentru zâmbru. (Fol. 151a—151b.)

Пилда а зъчѣ. пентрꙋ зъмбрꙋ.

Зъмбрꙋл есте хїаръ ман маре, декът тоате хїарълe, авънд фрꙋмꙋсеце ши фоарте днфрикошатъ. перии лꙋи чꙋдаци, фрꙋнтѣ лꙋи чꙋдатъ, ши ман страшникъ декът тоате хїаръ-

ле . минѹнатъ ла привирѣ . ши кънд съ липеще де вре ѹн лемнѹ, бате кѹ кодрнеле, ши нячи ѡ хїаръ нѹ стъпънеще пре дънсѹл . шн рабдъ сете мѹлтъ, стънд лънгъ апъ ши тот миросеще пъмънтѹл; ар дакъ бѣ апъ съ либатъ, ши съ весълеще, ши съ плѣкъ ла пъмънт, ка ѹн боѹ . дечи афлъндѹ лемнѹ лнцемънърат, ши фнинд весел, съ принде кѹ капѹл ши кѹ кодстеле (! l. кодрнеле) лнтре цемънъри . дечи внинд вънътóрюл ал афлъ лнкѹркат ши аша ал бирѹеще шн-л ѹчиде.

Дечи аша ши тѹ шмѹле, фър де минте ѹмблънд, ѧ аминте, къ корнѹ ц'ѧ дат цїе дѹмнезеѹ крѹчѣ ши леще, ка съ нѹ съ апропїе де тине връжмашѹл . къ зиче пророкѹл Давид : пре връжмашии ноцрии кѹ корнѹл вом лнпѹнце . ѧдѹ-ци аминте де лнкѹркарѣ хѣрии ачецїѧ, ши де вънъторюл чел че вине, адикъ днѧволѹл; къ внинд съ нѹ те афле ан валѹрнле лѹмнн челе лншелътwаре . къ есте зис де дѹмнезеѹ, къ толтъ лѹмѣ заче ан рѣѹ, фѹци ден лѹме ши те вен мънтѹи, ка ѡ къпришаръ ден кѹрсъ, каре стъ лнтинсе асѹпръ-ци.

Cap. XI: Pentru Idrop. (Fol. 151b—152a.)

Пилда а ѹнспрезече . Пентрѹ идроп.

Єдропѹл есте ан марѣ ка ши фарешлѹ, ши есте фоарте фрѹмос; ар дин жѹмътате спре коадъ есте ка пецинле . ши аре кѹвинницъ лнтѹнекоасе (?) шн кѹнжѹръ тоатъ марѣ ка ѹн витѣз ал мърии ши ал пецінлор . ши ман есте ѹн пеще де аѹр лнтр'о царъ, ши заче лнтр'ѹн лок, ши мерце едропѹл кѹ тоци пецінн, ши съ лнкннъ лѹи ка ла ѹн лнпърат, лнтр'ѹн ан ѡ датъ . ши ар съ лнтоарче фїеще-че пеще ла локѹл лѹи, мергънд партѣ бърбътѣскъ лнанте лши лѣпъдъ икреле, ши мергънд дѹпъ дъншии парте фемеѣскъ, лѣ адѹнъ ачеле икре, ши ле мънънкъ; апои съ плодеск.

Єдропѹл съ кѣмъ лнвъцътории бесернчии, ар пецнии съ кѣмъ шаменнн, ар пецеле чел де аѹр се кѣмъ лецѣ креципнѣскъ . ши внинд шаменнн съ лнкинъ бесернчии, нѹ лнтр'ѹн ан ѡ датъ, че ан тоате зилеле . пентрѹ ачеїѧ съ каде зїwа ши ноапте съ рѹгъм пре дѹмнезеѹ . къ аѹ зис дѹмнезеѹ : съ нѹ въ темецн де чен че ѹчиг трѹпѹл, ар сѹфлетѹл нѹ поате съ-л ѹчигъ; чи ман въртос въ темеци де чел че ѹчиде ши трѹпѹл ши сѹфлетѹл . къ чел че ѹчиде трѹпѹл сънгѹ[illegible]ъ(мъ) сѹфлетѹл.

Cap. XVIII: Pentru stărcu. (Fol. 155b.)

Пилда а шптъспрезъче . шр пентрѫ стъркѫ.

Стъркѫл дакъ ѧнбътрънеще ле каде пениле ши нѫ маи пот а въна шн а съ хрънн; атѫнчѣ съ стрънгѫ пѫни лор, шн-и акопере кѫ арипиле лор, шн-и ѧнкълъще, ши ле даѫ храиъ, пънѣ че ле креск пенеле, ши-шн винѫ ѧн фире.

Ѩша ши тѫ шмѫле, чинстеще пре пърнщи тън ла бътрънецъ ши ла тинерецъ, ши бине те вор кѫвънта, ши вен трън ани мѫлци; шр де те вор блестема, блестемѫл те вл ажѫнце . къ блестемѫл пъринцилор, дезръдъчинѣзъ пънъ ла а трен нѣм.

Cap. XXIV: Pentru sgripsor. (Fol. 159a—159b.)

Пилда а доазечи ши патрѫ . пентрѫ сгрнпсор.

Сгрипсорѫл есте пасъре маи маре декът тоате пъсъриле чеде зѫбрътоаре, ши тръеще ѧн пъмънтѫл а лѫи Ѩвнал, пре ръѫл Ѩкѣмнѫлѫи . шр кънд ръсаре соареле дентрѫ адънкѫл апїи, шн-шн варсъ разиле сале, дечн ѧнтинзиндѫ-ши арипиле ажѫнце разнле соарелѫи; ши вине алт грипсор ла дънсѫл, ши стъ ѧнаинтѣ лѫ(и), грънинд амъндон ши зъкънд : дътъторѫле де лѫмнъ! вин-о ши дъ лѫмина та . дечн кът стъ грнпсорѫл, атъта стъ арханделѫл Михаил ши Прѣчнста рѫгънд пре мнлостивѫл дѫмнезѫ, къторъ пачѣ крецінниилор.

Пентрѫ ачеѣа ши тѫ шмѫле, съ кѫноцш де ла чине ѧци есте вѣаца, ка съ даи лаѫдъ ши мѫлцъмитъ лѫи дѫмнезѫ ѧн тоате зилиле вѣецни тале.

CLI.

1777.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 204—207, copie de pe la 1800. — *b*. M. Kogălniceanu: Cronicele Românieĭ, Tom III, Bucurescĭ 1874, pag. 275—280.)

Стихѫрй ѧ версѫри, пентрѫ Григорїе Гика Водъ (*b*. де Енакі Когълничеанѫ).

Врънд съ арет, ши съ грѣескѫ
Де мнраре мъ ѫнмъскѫ;

Я грѣи нѫ мѣ причепѫ,
Нѫ цїѫ, де ѫнде съ ѧнчепѫ.
Съ фак ѡ жалникъ ѣврѣъ,
Пентрѫ Григори Гика Водъ
Гика Ѣшдъ*) чел вестит,
Ла че сфършит аѫ венит.
Ѳ лимбъ ритѫрнчаскъ,
Яр требѫи съ грѣыскъ;
Съ арът ачастъ ѧнтѣмплари,
Грѫзннкъ, ши де мирари.
Ла каре ѧн кѫноскѫт фоарте,
Халѫл лѫмїи чеи дишарте;
Кѣчи кѣ н'аре нпче ѫн бине
Лѫме, статорникъ ѧн сине.
Съ жѫдече ѫри че шмѫ,
Ѧнтѣмпларе ачестѫи домнѫ,
Ка съ вазъ, ѧналтъ старе
Ѳ, че примеждїи греле аре!

Ѐра плин де бѫкѫрїе,
Лѫнд а трѣе дѫмнїе.
Де времи кѣнд аѫ дѫмнитѫ,
Кѫ маре недежде с'аѫ хрѣнитѫ;
Дар непѫтѣндѫ, ка съ цїе,
Ла че сфършитѫ ва съ вїе,
Непѫтѣндѫ, съ с(ъ) пъзаскъ,
Де ѫрцїе ѧмпърътыскъ.
Кѣчи фър ди вести ѧл ацѫнсъ,
Примеждїе че неспѫсъ.
Примеждїе гре де моарте,
Кѫ каре аѫ перит тоате.
Ши нѫ де моарте фираскъ,
Че де сакїе тѫрчаскъ.
С'аѫ вестит ѧн цара тоатъ
Кѫм кѣ вине де ла поартъ,
Ѫн капецїѫ рѣндѫнит.
Кѫначе и с'аѫ рѣндѫнит

*) De adoua mână: чел пѫтерник ши — = *b*.

Дар нѫ цїе нимене бине,
Кѫ че гънд шн трабъ кине;
Нѫман Ешдъ аѫ зъс, къ цїе,
Ръспѫнзъндѫ ан спътърїе.
Финнд бшериме толтъ
Че шбишнѫнтъ глоатъ.
Кѫ ш съптъмън(ъ) аннлинте,
Аѫ зъс ачесте кѫвинте:
„Ачестѫ капецїѫ че вине,
Исти приетин кѫ мине,
Ши-и тримис, ка съ вестяскъ
Дин пшршнка анпъръта́скъ,
Къ нѫ-и грнж(е) ди ръзбши,
Аиче ан царъ ла нон.“
Ши андатъ че аѫ аѫзит,
Къ ла Шанта аѫ сшсит,
Аѫ тримес аннаинте,
Съ-л анти(м)пене кѫ чинсте;
Ка съ-н факъ анти(м)пинари,
Финнд бею ши агъ мари.
Ши кѫ чинсте съ-л прїимаскъ,
Ка пе ш слѫгъ ампъръташскъ.
Ши аша антръндѫ ан шраш,
Ачестѫ прїетни ѫчигаш,
Нѫман кѫ ал съѫ аргалъкѫ
Ла касъле ди бенанкѫ.
Аѫр съмбътъ дак 'аѫ сшснт,
Бези, че енклешѫгѫ аѫ фъкѫт:
С'аѫ фъкѫт, къ-и бшландѫ фоарте,
Ши аѫ черѫт дшфторѫл съ-л каѫте;
Тримицъндѫ лѫи Ешдъ цире,
Къ-н болнав преете фире,
Ши ар вре съ кїе ла кѫрте,
Къ аре съ корбаскъ мѫлте
Требн мари шн лѫкрѫри аналте,
Шн ферман съ-и аръте;
Аѫр нѫ поатъ пентрѫ боалъ,
Къчи дин пат нѫ с(ъ) скоалъ.
Аѫр Ешдъ аѫзинд аша, аѫ крезѫт,
Ка кънд л'ар фи шн възѫт.

Неавъндѫ ничє ѫн препѫс
Їй тримесѫ ачестѫ ръспѫнсѫ:
„Съ нѫ факъ щстнналъ
Фиинд ѫ бєи ши агъ мари, ши сѫпърат
Къ ва мерци Мъріє-са [де боалъ.
Яколш ла газда са.“
Ши дар фи спѫс Фштакн,
Прекѫм ыѫ спѫс Гаврилаки,
Тоатє ар фи пѫтѫт препѫнє,
Яче аскѫнсъ лншелъчѫнє.
Дар чє с(ъ) зичем ман мѫлт?
Часѫл морціи н'ѫѫ цїѫт.
Дечи дѫминека лн десаръ,
Ѫх! чє час ши зи амаръ!
Пшрончи ка съ-и гътаскъ,
Каръта са чє дѫмиаскъ,
Кѫ атъта грѫбнрє мари,
Ка кѫндѫ ар мерци ла прнвблари;
Ши адес зичє ши лнтребa:
Чє нѫ-и адѫкѫ каръта,
Ман лн грабъ?
Ка врємє съ нѫ съ тракъ.
Ешдъ лндатъ пѫрчегѫнд,
Їѫ ръмас дшамна плѫнгѫнд;
Кѫчи ыѫ зъс, съ нѫ пѫрчагъ,
Пѫн нѫ ва черчета съ вазъ.
Ячестѫ аше нѫмнт,
Кѫ чє пшршнкъ ѫѫ венит;
Дар фиинд къ ш(и) ман лнлаинтє,
Ла нимнкъ нѫ врє съ ѫ аскѫлтє,
Нпчє атѫпчє н'ѫѫ аскѫлтат,
Ла ачел фшлшситори сфат.
Ши кѫндѫ ѫѫ врѫт съ пѫрчагъ,
Ятѫпчє тѫфиди-баша л'ѫѫ лнтребат:
„Єи, афенди, ар фи бини,
Съ ман еи шамени кѫ тини;
Мъкар дон, трѫи тѫфицни
Фиинд къ мъргѫ нѫман дон копїи.
Ши дон, трѫи бонрнпаш,
Ял доиле къмъра[illegible]“

Пътънче Ешдъ ав ръспънсв:
„Ns требе, къ съмт де ацънсв!
Nsман знвл ши кв тине;
Къ н'ам съ мъ бат кв нме.“
Пша ла врем де нопте,
Мерце ел сънгърел ла моарте;
Сатвл (?) фър ди калабалъкв
Ла касъле ди бейлъкв.
Пр бвстанцїи съ гътис(ъ)
Прекум ли съ пврвнчис(ъ),
Шн ешиндв-и лнаинте,
Л'ав лнти(м)пинат кв чинсте.
Ши сви(н)дв-съ пре скарь
Ал сприжне де сопт сисиварь;
Пр алцїн ал цине де поале,
Плцїи ли фъче тинпинале.
Ши дакъ с'ав сопт сас,
Ла капеци-баша с'ав дас
Ши ав факът дестл крам (!)
Пчеств приетин виклан;
Прниминдв-л кв бъкврїе,
Прътъндв прнитенїне.
Пр кефл лвн ера-н аднисл,
Пентрв къ л'ав прнисв-л.
Фъкънд мвлть вое бвнь,
Пентрв къ л'ав принсв ла мъне,
Ши лесне л'ав амъцит,
Прекум н'ав нъдъждвит.
Пр пе копїи твфицїи,
Пв лват ла кафицїи,
Пдекь, ка съ-н чинстаскь
Двпь рындвала тврчаскь:
Кв чвбвчи, кв кафеле,
Кл съ нв сте пе ла зъбреле.
Ка де съ ва авзи стригарн,
Съ нв факъ тълбврари.
Пр вній тврчи шинде ла вш
Пр алцїи пе-н къмъри асквнш,
Прекум ле ера пврончици,
Де кв време връндвиц.

Пътънче дитраръ ди касъ,
Ячеи че с(ъ) армасъ;
Ши ъшиле динкизънд
Ле стътът къ тóцїи рънд.
Къзъндъ Гика аче стримтодри,
Л'ав къпринс ш фрикъ маре;
Къчи атънче ав къноскът,
Сълиница л кари ав динкъпът,
Де каре а скъпа ни поате,
Фїиндъ ши сфършитъ апроапе.
Дечи фъкъндъ пъцинъ ворбъ,
Капецїи къторъ Ешдъ,
Че ав зъс, към л'ав мъстрат
Ни цїи, къ ни м'ам дитъмплат,
Яколш, ънде ворвеа
Ей дитинс табакере,
Ши кънд Ешдъ с'ав плекат,
Ядекъ, ка съ ей тъбак,
Фъкъ съмнъ ляи хазнатарял,
Съ-л лъваскъ къ хамцерял.
Ши диндатъ ал лъви ди спате,
Ши фъкъ рани де моарте.
Пътънче Ешдъ ав къзът пре пат,
„Яман! афенди! ав стръгат
Фїи-ц милъ, ни мъ перди,
Къ ни ам алтъ нъдежди;
Скоате-м(ъ) де ла врїіе,
Ни-м лъса каса пъстїе.“
Дар чине вре съ-л аскълтъ?
Сав съ вїе съ-и ацътe?
Къчи диндатъ чее-л'анци
Ешстанцїи, че ста дитр'анци(?)
Нъвълинд ка ниште феръ
Ди къците ал лъаръ.
Ешдъ пъцин с'ав лъптат,
Ши фераста ав стръкат,
Връндъ съ ис(ъ) съ скапе,
Де аче къмплнтъ моарте.
Ши кънд вре съ мai стръце,
Ун търкъ де грямаз д' стръни

Тѫфиць-баша аѫ аѫзит,
Ун глас слабѫ шн аморцит,
Ши алергъ съ лнтре лн кас(ъ);
Йр тѫрчїн дела ѫш(ъ) нѫ-л лас(ъ).
Дечи къѫтъ, съ съ лнтоаркъ,
Къ сънгѫрелѫ че кре съ факъ?
Йр Ешдъ кѫ атъте мѫнчи,
Прекѫм спѫн ши де мѫченич(н),
Дѫпъ че аѫ слъбит де тот,
Съ лъсъ ка ѫн морт.
Ши лндатъ аѫ венит целат,
Де ыѫ тъет капѫл;
Циндѫ-л, мишкъндѫ лн мънъ,
Ла капецн-баша лл лнкинъ.
Фъкъндѫ ачестѫ кырбан
Лн време де ръимъзлн.
Йр трѫпѫл лѫи чел мѫлт трѫдит,
Ши де кѫците ръзбит
Стъндѫ лн фаца касъи лнтинсѫ,
Изкыръндѫ дентр'ънсѫ сънце;
Ши съ бате ка ѫн пецн,
Лн сънце съ тъвълецн.
Дѫпъ че л'аѫ дизбръкат,
Пе ферастъ афаръ л'аѫ арѫнкат.
Ши шезънд лепъдат цмс,
Лн парте касъи ден дмс;
Бнстанцїи пѫцин съпаръ,
Ши аколш лл лнгрнпаръ.
Ши днн аверпле лѫн тоате,
Неавънд ла а са моарте,
Мъкар трън коцн де пънзъ,
Пре пїептѫ-н съ-и лнтинзъ.
Йр капѫл лѫи лл пѫсъръ лнтр'о кѫтїе
Ши-л тримн-с(ъ) ла лмпъръцїе.
Кѫм ши авере лѫн тоатъ,
С'аѫ фъкѫт теслнм ла тоате.
Ка кѫноскѫтъ съ фїе,
Лнпъръткска ѫрцїе.
Ши аша с'аѫ съвършнт
Ешдъ Гика, чел вестит,

Кѫ ѡ моарте аше кѫмплитъ
Кът нѫмаи дѫшманилѡр ан плътитъ.
Ѧиче с'аѫ съвършит патима лѫи Гика Вѡдъ.*)

CLII.

1779.

(Ms. Gaster, Codex miscell., folio, nepaginat, fol. 40a—76b.)

Bertold.

Inceputul vieţiĭ luĭ Bertold. (Fol. 40a.)

Ѧичепѫтѫл вїецни ши а фаптелѡр лѫи Бертолд, де че аѫ фъкѫт ши лѫкрат ан вїаца лѫи.

Ѧн зѧилиле лѫи Ѧмбон, ѧнпъратѫл Логобатѫлѫи, кариле аѫ стъпънит тоатъ Ита́лиѧ, ера скаѫнѫл ѧнпъратѫлѫи ла Верона. аѳлатѫ-с'аѫ ѧн кѫрте лѫи ѫн мѫжик, пе кариле ѧл кїемà Бертолд; ѡм грозав ши ѫрът ла кнпѫл лѫи, кът нѫ ера алтѫл асьмине лѫи ан тоатъ лѫмѣ. дар фиинд къ-и липсиѧ фрѫмсъца кнпѫлѫи, ѧи присосїѧ аскѫцире минции ши а истечѫнии, къ ера ѭте ши гата ла ръспѫнсѫри; шн аѳа́рь дин искѫсйре минции ера ши маргнѡл шн киклѧн. фире, прекѫм ѧи парте мѫжич(и)лор аше съ аѳла; царь фъптѫра трѫпѫлѫи ера ера(!) аша, прекѫм съ веди арътат ѧн цос.

Chipul luĭ Bertold. (Fol. 40a.)

Ѧрътаре кнпѫлѫи (лѫи) Бертолд.

Ѧчестѫ Бертолд ера ѧнтр'ачест кнп: мик ла ѡбраз, къпъцинос, гогонéцѫ ка ѡ бъшѫкь, фрѫнте згърчитъ, ѡкин рошн ка фокѫл, спрънченилe лѫнци ши сълбатиче ка пѣрѫл де поркѫ, ѫрекилѣ лѫнци ка де мъгарю, гѫра маре шн стрънбъ, бѫзилe лъсате ѧн цос ка де кал, барба дѧсъ шн фоарте пе цос пе сѫпт бърбїѧ ка де цап, насѫл стрънбѫ ши рѫдикат ѧн сѫс, кѫ нъриле лáтѣ, кѫ динцни аѳарь ка де рѫмъторю сълбатик, кѫ . Г . Д . динцн грош де де сѫпт; шн кънд ворбїѧ, съ пърїѧ къ фїербѫ къти-ва ша́ле ла фок, пнчóриле ѧи ера ка але цапѫлѫи, ши тот трѫпѫл флокос, ши чóрапии де арнич грош ши къпцн.

*) cf. asemenea: Convorbirĭ Literare 1877 (an. XI), pag. 461 ...

Viclęşugul luĭ Bertold. (Fol. 51a.)

Виклешѫгѫл лѫи Бертолд, че ав фъкѫт де ав мерс ѫ ла лнпъратѫл нич гол нич лнбрькат. дѫп(ъ) кѫм ли зйсъсъ.

Ѣдшwа зй, съ скѫлъ Бертолд ши гъси w мрежи, ши дезбрькьндѫ-с(ъ) де ханнеле лѫи, с'ав лнфъшѫрат кѫ ачe мрежи, ши с'ав дѫс ла лнпъратѫл. деч лнпъратѫл дакъ л'ав възѫт аша ли зисъ:

Л. пентрѫ че тъи а́рътат лнаинте мѣ аша?

Б. нѫ мъи зис тѫ лнсѫци астъз деминицъ, съ вид ла тине, съ нѫ фид нич гол нич лнбрькат.

Л. адевъ́рат, аша ц'ам зис.

Б. ѣатъ дар къ ши ѫ лнтрѫ ачест кип лм ѫрмат, къ м'ам лнвьлит лнтрѫ ачастъ мрежи, ши w парте де мъдѫлърилѣ мелѣ съ вьд, ши w парте сънт акоперитѣ.

Л. ѫнде ан фост пън акѫм?

Б. аколо ѫнде ѫ ам стътѫт, маи мѫлт нѫ вою ста, ши аколо ѫнде став ѫ, ллции нѫ пот стл фърь нѫмаи ѫ.

Л. че фа́че та́тѫл-тъѫ, мѫмъ-та, фрате-тъѫ, ши сорѫ-та?

Б. та́тѫл мїѫ динтр'о пагѫбь фа́че дол. мѫ́ма мѣ фаче ѫнии вечине а сали ачее, каре алт(ъ) дат(ъ) нѫ w ва маи фач(ѣ). фрате-мїѫ кьци гъсьци, атьцн ѫчиде. сwрѫ-мѣ плънче (!) чем че ав рьс тот анѫл ачест(а).

Л. дескѫркъ-м ачест тълкѫ.

Б. татъл мїѫ пофтинд съ лнкизь w кале ла кьмпѫ ав пѫс мърьчѫин пе ѫрмъ; ачеи карии ave шбичею съ мьргъ пре ачe кале, трекьнд ши пе де w парте де ачен мърьчѫни ши пе алтъ парте, атъта кът ѫнде ера ѫн дрѫм ав фъкѫт. ѫ. дрѫмѫрн. мѫм'ь-мѣ лнкиде шкин ѫнии махалацицноеи, каре мѫрйсъ; лѫкрѫл че нѫ-л ва маи фа́че алтъ алтъ. фа́рате (!)-мїѫ шезьнд ла соа́ре, ѫчиди кьци пьдѫки гъсещи ли кьмеши. сwрѫме лн анѫл ачест(а) с'ав дезмердат кѫ ѫн ибовник ал еи, ши ав пѫрчес гре; ѣарь акѫм плънци дѫрере нацинрии са́ле, винид време съ наскь прѫнкѫл.

Л. ка́ре ести маи маре зи, декът ар пѫте фи?

Б. ачем лн каре шеди шмѫл немънкат.

Л. ка́ре ести маи маре небѫнине а шмѫлѫи?

Б. а съ цине чинева лнцелептѫ.

Л. пентрѫ каре причинь албецн маи литьи барба ши мѫстяца, де(къ)т пърѫ капѫлѫи?

Б. пентрѫ къ кика съ фаче ман лнтѣи декѣт барба.

Л. каре ести ачел копил че змѫлци барба тътѣни-съѫ?

Б. фѫсѫл, че сѫчеци фимеѫ тортѫл.

Л. каре ести аче барбѣ че ѡ кѫноскѫ ши ѡрбни?

Б. ѫрзика.

Л. каре ести аче парте фимеѣскѣ че лнбль тотѣ пин апѣ ши нич ѡ датѣ пичоарнле нѫ-ш спалѣ?

Б. лѫнтрѣ.

Л. каре ести ачела че съ лнкидѣ лнсѫш пре сине?

Б. вїермиле каре фаче мътаса.

Л. каре ести миросала каре ести ман мѫлт декѣт алта?

Б. ачеѫ каре еси дин бѫти, дѫп(ъ) че есн винѫл.

Л. каре ести ман фър де рѫшине декѣт поати фи?

Б. вънтѫл, пентрѫ къ лнтрѣ пър сѫпт поалиле фименлор.

Л. каре ести ачеѫ че нимине нѫ ѡ ва съ ѡ анбѣ лн кась-ш?

(Răspunsul lipseşte.)

Л. каре ести ачел стрѣмбѫ че тан пичоарнле тѫтѫрор дрепцилор?

Б. сечире, каре съчирѣ съмъньтѫриле . ши барѣш лл лнтребѣ лнпьратѫл.

Л. кѣци ани ан тѫ, пѣн лн вѣрста ачаст(ъ)?

Б. чине лш нѫмърѣ анин, фаче сокотѣл(ъ) кѫ моарте.

Л. каре лѫкрѫ ести ман албѫ, декѣт ар пѫте фи?

Б. зиѡа.

Л. ман албѫ ши декѣт лаптилѣ?

Б. ман мѫлт декѣт тоате кѣте сѣнт.

Invăţăturile luĭ Bertold. (Fol. 73 a — 73 b.)

Чели че аѫ лнвѣцат Бертолд финнд болнав ман лнаинти морцни, карнле лѫ дат челор че ера пофтици де дѣнсѫл.

Вѣзѣнд Бертолд кѣ съ афлъ ла кѫмпѣн(ъ) де моарте аѫ тримис ка съ вин лнпърат ши лнпърътѣса ши чен ман мари ан кѫрцни; ши дѫпѣ че аѫ венит тоци, аѫ лнчепѫт а да лнвѣцътѫри лнтрѫ ачест кип, зикѣнд:

Чине ести лнвѣцат ла кап, съ нѫ мъньнче карне.

Чине ести лнвѣцат ла сапъ, съ нѫ с(ъ) апѫче де сѫлици.

Чине ести лнвѣцат ла кѣмпѫ, съ нѫ марѣ ла пѣдѣре

Чине-ш бирвецин пофта, маре кыпнтан ва фи.

Чине нв (?) мъмьнкь дин тоате, нв ести ман бвн де кът момица.

Чине кавтъ асвпра содрелви ши нв стрьнвти, ести феричит.

Чине съ лнноецин ан тоате зилиле, съ чартъ кв крон-торвл ан тоатв (!) часвл.

Чине скаркинъ рьм алтвм, рькорецин а лви.

Чине фъгъдвецин ан пьдври, требви съ ицни кввынтв ан четате.

Чине съ теми де пасъри, нв самънь мълаю.

Чине ести кьл(ъ)торю, фоарти съ с(ъ) пьзаск(ъ) съ аибь пьине ан сън ши бъцв ан мънни.

Чине креди содрелви, ан ести минте ан нвшри.

Чине-ш лась лвкрвл пентрв алтвл, небвн ести.

Чине ва съ чинстьск(ъ) пре тоци, кървид и съ спарце шликвл.

Чине-ш бате мвере, андьмнь мецинешии съ-и такь.

Чине-ш нвмъри бании адесъ, нв съръчецин.

Чине съ ньдъждвецин пъмынтвлви, съ депьртьзъ де черю.

Чине ести ленин де мъ́нь, (съ) нв шлзъ ла маск.

Чине те андьмнь ши нв-ц ацвть, нв-ци ести принетин бвн.

Чине дъ фърьмв́шиле кьинилор стреини, гонецин кьинии лви.

Чине фа́че вард ка фврника, нв м пьине ан даторни варна.

Чине арвнкъ пьтра ан сас, ал лове́цин ан кап пре ел, анторкындв-се ан цос.

Чине антрь ан данцв, требви съ цинм цвкъ.

Чине-ш м авецие пентрв мъерн (!) ашь квмпьрь стъп(ъ)инре.

Чине-ш лаци гриж касъи асв́пра мъе́рии, фър де минти естн.

Чине ан вцаци нв с(ъ) пьстрьзъ, кынд моаре съ кьецин.

Чине дъ пъине лви ла алци кьинин, кърынд ал латрь кьини лвн.

Чине нв плътецин слвцилор сале, нв ести шм дрепт.

Чине мъньнкъ двп(ъ) пофта алтвм, нимик(ъ) нв съ фолосце́цие.

Чине зи́че кь нв цине немикь, ачела ести ман анвьцат.

Чине вра съ андрептез(ъ) пре алцин, съ фак антъи ел бинк.

Чине ѳѫци де поѳтиле пъмънтѫлѫи, добѣндещи поамиле черюлѫи.

Чине есть ѳър де прѣтин, цасте ка ѫн трѫп ѳър де сѫфлет.

Чине цась дин каси ши нѫ сокотещи че ва сѣ ѳакъ, сѣ литоарче ѳър де испрáвѣ.

Чине дѣ кѫрѫнд ч'аѫ ѳъгѣдѫит, дѣ де вóѫ лѫи.

Чине нѫ есть вредник пентрѫ дънсѫл, нѫ есть нич пентрѫ алци.

Чине юбéщи бѫнѣтáте, требѫи сѣ гонѣскъ рѣѫтáте.

Чине аре вии бѫи ѫн кась-ш, тот дѣѫна стаѫ ѫлчоариле ла ѫши.

Чине алещи армиле, ва сѣ сѣ бать кѫ алци.

Чине сѣ ѫнтрестиз(ъ) де биниле алтѫѫ, алци рѣд ла невóе лѫи.

CLIII.

1779.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1779. Folio, nepaginat, fol. 121a—123b, necomplect la sfârşit. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777. 4º, fol. 7a—12b. — *c*. Ms. Acad. Rom., Codex miscell. 1799, pag. 10—18.)

Trepetnic.

Трепетникъ : ѧдекъ тълкѫйрѣ де сѣмни че клѣтескѫ пе трѫпѫ wмѫлѫи.

a. fol. 121a—121b, *b*. fol. 7a—8b, *c*. pag. 10—12.

Де сѣ ва клѣти въревѫл капѫлѫи ва добѣндѝ, саѫ де-и ва дѣрѫи дѫмнезеѫ ѫн кѫкон, фоарти ѫнцелепт ва фѝ.

Кúка де сѣ ва клѣтѝ, ѫн wасте вїи мерци ши царѣш сѣнѣтос те вїи литоарче.

Крецитѫл де сѣ ва клѣти, ницци wамини нецинѫци вор вени ши вор адѫче w добѣндъ.

Тѣмпла дрептъ де сѣ ва клѣти, цѫдекъторю де wамени вїи еши.

Тѣмпла стѣнгъ де сѣ ва клѣти (*b*. ѫнтр'о весълíе вен петрече).

Грѫмазїи денапои де сѣ вор клѣти, вени-ц-ва вести рѣ, саѫ вїи пъци пагѫбъ.

Грѫмазїи дин ноитрѫ де сѣ вор клѣти, спре w царъ вїи мерце ши мѫлци ци сѣ вор ѫнкина.

Чафа де съ ва клъти, ѡ вести рѣ вїи аѫзи ши те вїи ѧнтреста ши ѥрьш те вїи бѫкѫра.

Фрѫнте де съ ва клъти, кѫкинти рьле вїи аѫзи ши немикъ нѫ ва фи.

Фрѫнте ѧнтре шки де съ ва (клъти, ѧнтр)'о кале сав ла ръзбою де вини мерци пре лесне (*b.* вїи ѫмбла).

Тъмпла дисѫпра шкюлѫи (*b.* дрепт) де съ ва клъти, ѡ помань вини фаче.

Тъмпла дисѫпра шкюлѫи стънгѫ де съ ва клъти, че ва гънди шмѫл съ факъ ва ши испръви.

Ѫреке дрепт(ъ) де съ ва клъти, ѫн кѫвънт бѫн де ла ѫн прїетин ѧи ва вени ши те вїи бѫкѫра.

Ѫреке стънгъ де съ ва клъти, ѫн кѫвънт рьѫ вїи аѫзи.

Ѯгърчѫл ѫрекии дрепти де съ ва клъти, чартъ сав гълчавъ вин ави.

Ѯгърчѫл ѫрекии стънци де съ ва клъти, ѫн прїетин де бине те ва грьи.

Спрьнчана дрепт(ъ) де съ ва клъти, ѫн кѫконѫ вїи добьиди.

Спрьнчана стънгъ де съ ва клъти, сацѫ де бѫкате спѫни.

Спрьнчениле амъндоѧ ѡ дат(ъ) де съ вор клъти, весълїе вїн ави.

Ѧнтре спрьнчени де съ ва клъти, ѫн прїетинѫ ѧц ва вени ши те вен бѫкѫра.

Ѫкюл дрептѫ де съ ва клъти, че вини гънди пре кои ѧц ва фи.

Ѫкюл стънгѫ ши спрьнчана стънгъ де съ вор клъти амьидоѧ ѡ датъ, ѡ мънїе деспре ѡ парти венн-ц-ва ши апои ѥрьш те вни потоли.

Кѡада шкюлѫи дрептѫ де съ ва клъти, добьндъ аратъ.

Кѡада шкюлѫи дрепт деспре нас де съ ва клъти, кѫконѫ ва нащи.

Кѡада шкюлѫи стънгѫ де съ ва клъти, бѫкѫрїе де кѫконѫ сав де вїяци кѫ ньрок спѫни.

Цана дрептъ де съ ва клъти, ѫн прїетинѫ че нѫ л'аи цинѫт венн-ц-ва ши те вїи ѧнпрїетени кѫ дънсѫл.

Цана дрепт(ъ) де десѫпт де съ ва клъти, ѡ добъндъ де ла ѫн пѫтерник вїи ави.

Цана стънгъ де съ ва клъти, гълчеавъ вїи ави.

Цана стънгъ де (десѫпт де съ ва) клъти, ѡареш-чинн де рьѫ те ва г(рьн.).

CLIV.

1780.

(Folio mic., 48 pagini paginate, greceşte şi româneşte.)

Pravila luĭ Ipsilante.

Συνταγμάτιον Νομικον . . . . . κυρίου Ιωαννου Αλεξάνδρου Ιωαννου Ὑψηλαντη Βοεβοδα . . . . .'Εν τῇ τυπογραφίᾳ τῆς Ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Ουγγροβλαχίας. ᾳ͡ψπ.

Predoslovie. (Fol. 1b—2a.)

Дрéптъ ачѣ́а мнлзи́ндзе-ие дм̃незеѕ кѫ домні́а ачéстѫй прннципáтъ, пе лѫ́нгъ чѣ́ле-л'алте фа́чери де би́не че нѣ́мь стръдзи́тъ съ арътѣ́мь ла то́цй де шбцие, шн̀ дешсебúтъ ла фіце-ка́ре, ам' сокоти́т' домні́а мѣ̀, къ ача́ста шсте чѣ́ май де фоло́сь, нѫ̀ нѫмай пентрѫ бѫ́на петрéчерѣ лъкѫнто́рилшрь, чн̀ шн̀ пентрѫ чи́истѣ лшрь; пентрѫ къ алтъ май мѫ́лтъ дефъйма́ре нѫ̀ поáте а фн̀ ла оунь нороґ, шн̀ май вжртóс' ла чел де бѫ́нъ кредúнцъ, декѫ́тъ а вїецѫй фъръ де прáвилй, адекъ са́ѫ съ нѫ̀ анбъ прáвилй, са́ѫ съ нѫ̀ оурмéзе дѫпъ прáвилй. дтр'ачéсташ' кúп амь афлáтъ домні́а мѣ̀ пре лъкѫнто́рїй Калáхїй, ка́рїй мъка́рь къ оунй-шрй оурмá дпърътéцилшрь прáвилй чéлшрь де шбцие, шн̀ алте-шрй шбичéюрилшрь челшрь пъмжнтéцй, ка́ре шбичеюрй кѫ̀ кѫвжнт' къ сжнть дúнь векúме съ сжргѫ́а спре а авѣ̀ дтърúре. да́ръ кѫ̀ тоáте ачéстѣ нúчи правúлиле пѫ́рѫрѣ дтр'ѫн' кúп' пъзѣ̀, нúчй векúмѣ шбичéюрилшрь незминтúт' цинѣ̀; чи кжндь кѫ̀ прáвилиле стрика шбичѣ́юриле, кжндь шръшь кѫ̀ шбичѣ́юриле съ дпотривїа̀ прáвилилшрь. дрéптъ ачѣ́а днь дчепѫ́тѫль домнúй мѣ́ле, днь мѫ́лтеле грúжй ка́ре пѫ́рѫрѣ не копри́ндѫ, пжрлежинд врéме кѫ̀ недчетáте шстенéлй амь стржúсѫ домні́а мѣ̀; дпсъ, дни' прáвили, чѣ́ле че сънт мли трибѫ́инчóасе спре повáца жѫдекъцилшрь, шръ днь шбичéюрй, амь алéсь чѣ́ле май адéсѣ оурмáте д цáръ, асемънжндзе шареш-кѫмь шн̀ кѫ̀ прáвилиле; пе лѫ́нгъ ачѣ́стѣ шн̀ алтеле шареш'-ка́ре повъцй де дншине алкътѫи́ндь домні́а мѣ̀ днь жѣлбиле шн̀ прúчини, чѣ̀ пе тоате зúлиле съ адѫ́' ла дѫзѫ́ль но́стрѫ, акѫ́мь ла аль шáселѣ дань аль домнúй мѣ́ле [чѣ̀ кѫ̀ мúла лѫй дм̃незеѕ кѫ́рце], амь ашъзáть чóлш алкътѫи́тъ прáвилъ, ка оунь изво́дь шн дрептáре тѫлшрь челшра че съ вшрь афлá жѫдекжндь кѫ̀ сѫ[illegible]

wкще шй кѫ адеверйрѣ прѣ сфнцїй сале Мйтрополйтѫлѫй, и а юбитóрилорь де дмнезéѫ епйскопй шй а велйцилшрь боерилшрь домнїй мѣле.

Pentru divanul domnesc. (Fol. 3a.)

Пентрѫ дива́нѫль гпдъ.

а. Дива́нѫл гпдъ . съ се фа́къ де трéй шрй пе съптъмѫ́нъ, адекъ лѫ́нѣ, мїеркѫрѣ шй сѫ́мбѣта . днсъ лѫ́нѣ ши мїеркѫрѣ съ съ ка́ѫте прйчинии чéлшр че с'ав жѫдека́т ла департаме́нтѫри сав ла велйци боéрй шй нѫ́ с'ав мѫлцъмит пе а лшр хотърѫ́ре, шй ав черѫ́т' кѫ апела́цїе съ шсъ ла дива́н'; сав прйчиниле че вóмь порѫнчй съ се ка́ѫте ла дива́нѫл нóстрѫ фъръ де а нѫ се шрѫндѫй май найнте ла алтъ жѫдека́тъ . Пръ сѫ́мбѣта съ се ка́ѫте прйчиниле виновъцéци але пѫшкърíй, ши шсѫ́иделе, ши хотърѫрнле лор.

в. Жѫдекътóрїи, хотърѫ́рѣ че вшрь фа́че дѫпъ пра́вилъ, съ айѣ даторíе съ ѡ ара́те де фа́цъ аколѡ атѫ́тъ пърѫ́шѫлѫй кѫ́тъ шй пърѫ́тѫлѫй, шй шрѫндѫйтѫл' запчйѫ съ се сѫргѫ́ск ла лѫа фъръ де зъбáвъ анафора́ша сав ка́ртѣ де жѫдека́тъ, ши съ ѡ ара́те чéлшрь че съ причинѫéскь . динтре ка́ре чель че нѫ с'ав мѫлцъмйтъ хотърѫрїй, фъкѫ́ндь апела́цїе прин ръва́шь, съ ва шрѫндѫй сав ла велíцй боѫ́рй, сав ла дива́нѫль домнїй мѣле пентрѫ а съ черчета́ прйчнна де изнѡ́лвъ.

Pentru părinţi şi copiĭ. (Fol. 36b.)

Пентрѫ пърйнцй шй копíй.

а. Пърйнцїй нѫ́ съ тра́гь ла жѫдека́тъ пентрѫ алишверйшѫриле копíилшрь лшрь, фър де нѫ́май де съ вѡ́рь доведй къ шй ей ав фóстъ товароши кѫ копíй лшр, сав къ шѫ́ ав авѫ́тъ ей шрѫндѫнцй ла негѫцъторíй, ши алишверйшѫрй, фїйндь къ атѫ́нчй съ винѫéскь.

в. Пърйнцїи нѫ́ съ винѫéскь ла виновъцíинле копíилшрь лшрь чéлшрь де кѫрстъ, шрй че фéль де виновъцíй вшр фй; шрь де съ вѡ́рь кѫноáцце къ шй ей ав фóст' пърташи кѫ копíи лшрь, ши съ вѡ́рь доведй прин бѫ́не довéзй, атѫ́нчй съ винѫéскь; шрь де вшр фй копíи сѫ́пт' шкротйрѣ пърйнцилшрь фїиндь днкъ невърстнечй, шй вѡ́рь грешй, атѫ́нчй съ винѫéскь пърйнцїи пентрѫ непѫртáрѣ де грíжъ а фїнлшрь лѡ́рь, сав шй пентрѫ рѣ крéцере шй неповъцѫире.

CLV.

1782.

(Ms. bibl. centr. No. 335. 4°, 160 foi paginate + 7 foi nepaginate; la inceput defect, lipsesc vr'o 2—3 foi.)

Dumitrache: Chronică.

Din precuvântare.

.... дин де тот пъцинъ минте а мѣ лъминъндъ-съ симцирѣ дин алкътънриле кътинтелор ачещин вредниче де лаудъ ши нетъгъдънте ла нич юниле истóрие, че есте фъкътъ динтрю 'нчепът ши скрúсъ кю ансъш мъна дмисале бне. вел стольник Дъмитраке; кум зик, нъ дин ведére чи антокман, дюп(ъ) копринсъл ман сюс арътатълълюи проимнюн, м'ам индемнат, ши дин кювънт ан кювънт ам трекът-о антр'ачастъ карте кю мъна мѣ; ка юри чине ар чити, нъ съ съ минънéзе къ ам скрис'о, сав нъман съ-ш трѣкъ врéмѣ кю читáние, чи де ва фи миите антрѣгъ, съ къноаскъ ши съ аницелѣгъ дещéптъл къцет ал дъмисале, ши перїергиа че аре ла юри че.

Де Николае Питицѣн, фиу ръп(о)с(а)тълъи бне вл. комис Мáнъл Питицѣнъл.

1782. авг. кв.

Pentru cele întâmplate în țară la anul 1769. (Fol. 17a—19a.)

Съ повестим ший дъ пáтимиле тикълосни патрии ностре, цара румънѣскъ. антр'ачест ан 1769 домнѣ мъриа-са ал трейлѣ Григóрие Гúка квд, фииндъ-и датъ дюп мъриа-са чел антъю Александрю Гика ввод дел(а) Окт. 14 а анълъи трекът 1768. Птъ пъ ла анчепът лъи Октомврие, съ ней дъспре Фокшани ын Ліїе Лепъшнѣнъл кю вре ю. н. §. де шамени, антре каре ера ши чинчи, шáсе казачи, шр чен-л'алци молдовени аместекаци, тримис де ын подполковúкю Назáрие Каразин, че ман аниинте ла 1767 ши ла .. 68 ав фост искодит анчѣ ан царъ.

Домнъл аницининцъ визирълъи, кю нъме де мъскáли, ши черъ шáсте ка съ мѣргъ асюпръ-ле; ши вóе, ка съ тримúцъ пъ фии-съ, бензадѣюá ла Цáрнград. Чи везúръл ан ръспюнсе, къ шáсте ан ва тримúте, шр пъ фии-съ съ чю-л ючѣнеск

ничи дисъш дин скаун съ нъ съ клътѣскъ, ка съ дѣ цѣръи вре ѡ спаимъ.

Зисъл Лъпъшнѣн, ачѣ лъмъ дъплин ъмблъ тот пъмънтъ пѣнъ ди амплиий ка ла 700. Ятъче соси ши де ла Ордие ун агъ, анъме Кара Мъселим къ вре ѡ 800 нефѣри, ши къ алтъ адънътъръ дин бешлѣции църиі къ нефери лор; пътѣ фи песте 1000. Ятъ ши дин къртѣ гспд. еши дитр'о ноапте ун къпт(а)н че съ порокліѣ Згръдали, къ вре ѡ 100 Орнъъци шн съ дъсеръ дрепт дн Бъков-съдслак (!) фъкъндъ-съ ъна къ маи със зисъл Лъпъшнѣн. дъ-и ерà къ циире, сав фър д(е) циире, дъмнезеъ циѣ.

Ноемврие. ѣ. винери финнд кам дъспре зиш дн Бъкъреци не поменим къ ърамът де стъпан, аместекат къ вло, ши ун киломан дитпъртъшнт къ аман; чи Търчи прѣ пъцини перинд, чеи-л'алци с'ав дъс ла Църгъв.

Дъп(ъ) чѣ съ лъминѣ дъ зиш, че съ вез аичѣ? адънътъри мълцн дисърчинацн кип де армаци къ стръмъръри де бои, къ лънчи дъпъ ла ши [аидац нои, линшцн вои] дипрезинац къ тълхари де Орнъъци, ши къ алтъ мълтъ стреинътате, къ Бъкъреценi аместекатъ, пръдаръ тот нородъл прин ханъри ши мах(а)лале, ши ла ърмъ маи тоатъ цара, дитинзъндъ-съ ши песте Олт ла ла (!). г. жъдѣце: Бълчѣ, Горжъ ши Мех(е) динци пърциле деспре мънте; шн ера сънт. г. повъцъинтори, дни каре. в. ера парте бисернчѣскъ игмни арцешанъ кир Дамаскин. и виерошанъл Софронїе; каре-и ав ши къласъзлит дин Фокшани ши пън аичѣ дн Бъкъреци. Ир чел де ал треилѣ Костанд Фълки фъ ши песте Олт пънъ ла ѡ врѣме къпетенїе песте кътекаш стѣгъри, че-ш адънасе чобани, въкари, пъркари ши де тот фѣлъл де хоцн, че дн сърита лъи де ла Съдъле (!) трекънд пъ ла мънъстирѣ Мърцинени, маи дитъи пръдѣ пъ фрате-съъ Дъмитраке слъцер.

Принсеръ ши пъ домнъ диминѣца дн ханъл лъи Шърбан водъ. Ир сѣра дл дъсеръ дн ханъл лъи сти Геѡрге, ши де акол ла. з. але лъи Ноемвре дл порийръ къ етпанъл мърни сале къ тре граф Романцов марешалъл, дн цара Лешаскъ, към ши де акол л'ав трнмис ла Петръбърг.

Нъ не ажънцѣ гроаза че пъртам ка нъ към-ва Търчи диторкъндъ-съ съ не копринзъ дн Бъкъреци, че ши „стъпан" не дифрикоша, къ ѡри чине де лок съ ва клъти, дъ вицъ съ ва лнши. Ир а патра зи ѡ фрикъ де Търчи съ сфетй, ши ен тълхари чеи маи мълцн реземаръ пъи тъфиле Колнитина.

Боѣрии ши норо́дѫл възъндѫ-ш примеждїѫ лш нъпъстѫи́ръ авѣ́тѫриле ши патриѧ, стрекѫръндѫ-съ кѫ маре фрикъ каре кѫм пѫтѣ, ши резмаръ ѫнии дн цара Ѫнгрѣскъ, шр алции съ сприжинии́ръ прин мѫнте деспре тоа́те пъриле кѫ маре фри́къ.

Треи дин боѣри . дѫмн . Михаю Кантакозино бив . вел вист . и дѫмн . Никола́е Брънковѣи вел . лог . ши Йна́ке Бъкъреск̆л вел . вист . дѫпъ че-ш порни́р фамѝлниле, плекарь ла Фокшани съ съ панофорисѣскъ (! l. плн-) де есте вре ѫн темею де шасте, ка съ с(ъ) поатъ апъра цара; ши де граб съ дитоарсерь плнни де дитристаре . чи вистнерѫл Бъкъреск̆ дѫпъ дрѫм апѫкъ плаю пъ ла Бълени ши трекѫ дѫпъ фамилне-ш дн Брашов . шр чен-л'алци . ѣ . боери лѫнд дин Бѫкурѣщи пъ прѣсфинци́тѫл митрополи́тѫл цѣрии, кир Григорие съ кълъторѝрь дн лѫна лѫи Дикемв . кѫ нъзѫинцъ кътре фелдмаршалѫл, ши де аколо ла Петрѫбѫрг; а кърора испра́въ съ вл ведѣ дннаинте, сав ман би́не съ зи́чем : ѫрма ка алѣце.

Лѫ Архїерѫл кѫ снне-ш пъ кир Киса́рие архимандри́тѫл, протосѝнгелѫл, ши пъ архимандритѫл Филарет.

CLVI.

1783.

(*a*. Ms. bibl. centr. No. 9. Folio, II nepaginate + 267 foĭ paginate, fol. 33—45 şi 1—2 foĭ din urmă lipsesc. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 9a, 3 vol., 4⁰, nepaginat.)

Ѩравїко́нь Мηθολογηκον.

Călătoria a V^a a luĭ Sevah. (*a*. fol. 67b — 68b.)

Кълъторїа а ѣ . а лѫи Севах.

Дезмїердъриле шй шспѣцеле преспе пѫци́нъ врѣме м'ам фъкѫ́т' а оунтà то́ате лтжмплъриле ши примеждїнле чѣле трекѫ́те, дре́пт' ачѣа шръш' ам пофти́т' кълъторїй но́й пентрѫ лъкомїа богъцїей . де́чй ам' хотърж́т' съ май кълъторе́ск' шй ам' гътит то́ате чѣле требѫинчо́асе де дрѫ́м, лѫжнд ши ма́рфъ де каре трече́ аколѡ . дар ка съ нѫ́ фіѫ сѫпѫ́с' ла хоржбїа́рю, ам' кѫмпъра́т' дин' ба́нїй мїе́й ѡ кора́бїе но́аш шй сѫ́нъ де дрѫм, шй ам токми́т' кѫ пла́тъ коръбїа́рю шй фе·ори́ дестѫ́й . шй лкърк̆нд кора́бїа кѫ ма́рфа мѣ шй кѫ а ... гор чѣцъто́р' карѣ да кирїе, ам плекат' прест̆ дѫш

зечи́й де зи́ле ам ажѫ́нс' ла оун шстров, шй аколѡ́ ам легáт' корáбїа ка съ не ѡдихни́м' пѫцинтéл', пѫртжид гри́жъ де апъ шй де лѣ́мне, шй чѣле требѫинчóасе. Ши мергѣнд' л шстров' май длъ́нтрѫ л'ам гъси́т' пѫсти́ю, нелъкѫи́т', дар възѫ́ръм де депáрте оун ѫ́ де пáсъре, кáре съ нѫмѣ́це Рóк', асѣ́мене ла мъри́ме ачéлѫа, кáре в'ам повести́т' ла а дóаш кълъторíе а мѣ; шй апропїиндѫ-не аколѡ́, възѫ́ръм' къ авѣ ѫ́л' пѫ́ю; иеиндѫ-и-се пѫцинтéл' бóтѫл'. Негѫцътóрїй кáрїй ерá длпреѫ́нъ кѫ́ ми́не, фъръ а мли пїáрде врѣ́ме, ши фъръ а нѫ́ мъ дтребá, аѫ́ спáрт' ѫ́л' кѫ́ топóларъле, шй аѫ́ скóс' пѫ́юл' їѫ́; апои л'аѫ́ жѫинґїáт', шй гътúиндѫ-л' л'аѫ́ мжнкáт'. Дáр' пжнъ а нѫ́ испръвй прáзл', с'аѫ́ ивúт' де депáрте дóй нóрй мáрй, звѫржнд' л въздѫ́х'. Коръвїáрюл' цїúнд кѫ́ лѫкрáрѣ ачѣ́м че съ арътá, кѫ́м къ ерá пáсърѣ чѣ́ бъркъ́тѣскъ, шй чѣ́ мѫерѣ́скъ; адекъ тáтъл' шй мѫ́ма лй пѫ́юлѫй кáре съ шморжсе, шй венїá съ хрънѣ́скъ саѫ́ съ клочáскъ пѫ́юл' лѫ́р', нѣѫ́ дремнáт' съ дтрѣ́м' де грáб' тóцй л коráбїе, шй съ плекъм кѫржнд, ка съ скъпъм де примéждїе кáре ел ѫ кúбзѫа. Ной лдáтъ ам оурмáт' сфатѫл коръвїáрюлѫй, ам' лпúнс' пжизеле ши ам плекат л ноан. Дтр'ачѣ врѣ́ме апропїúндѫ-се ачѣ́ле дóаш пáсърй Рóк, кѫ́ глáс' мáре шй гроáзник', л къздѫ́х', аѫ́ май лдóйт' глáсѫриле кжнд аѫ́ възѫ́т' ѫ́л' спáрт', тóт гъѫ́аче, ѫр пѫ́юл' лѫр ѫморжт'; шй кѫ́ гжнд ка съ фáкъ ръсплътúре, с'аѫ́ дтóрс' пре оунде аѫ́ шй венúт', ши прéсте пѫцúн чáс' аѫ́ перúт' дин ѫкй кжт-ва. Дáр' кжнд' нóй ам дтúнс' тóате пжизеле, ка съ не депъртъм де аколѡ́; ѫтъ ведем къ съ дтóрк' ачѣ́ле дóаш пáсърй, цїúнд' л гїáръле лѫ́р' кжте ѫ пїáтръ мáре фъръ де асемънáре, мли гроáзникъ декжт' коráбїа нóастръ, шй с'аѫ́ апропїáт' де нóй. Ши кжнд' аѫ́ ажѫ́нс' ѫ пáсърѣ де ачѣ́лѣ прин възѫ́х дрéпт' асѫ́пра коръвїéй, аѫ́ слобозúт' ачéл' мáре боловáн пре коráбїе; дар коръвїáрюл възжид май нинте примéждїа, кѫ́ ѫ истециме аѫ́ трáс' коráбїа дтр'ѫ парте дин кжрмъ ютé, шй пїáтра аѫ́ къзѫ́т' л мáре аколѣ́ апроáпе; ѫр' мáрѣ́ с'аѫ́ десфъкѫ́т' де мъри́мѣ пїéтрїй шй де порнúрѣ́ чѣ́ ютé, шй с'аѫ́ фъкѫ́т' ѫ пръпáстїе лкжт с'аѫ́ възѫ́т' фѫ́ндѫл' мърїн. Чѣ́м-л'áлтъ пáсърѣ Рóк' с'аѫ́ пѫс л дрéптѫл' коráбїей лшà де потривúт', кжт арѫикжнд пїáтра чѣ́ мáре, аѫ́ къзѫ́т' пре коráбїе шй ѫ аѫ́ кѫфѫндáт', фъкжндѫ-ѫ тот фържме, де с'аѫ́ лнекáт' тóцй чей дин коráбїе шй негѫцътóрїи шин коръвїерїй. Сѫ дин сѫнъ дтжмплáре, мъкáр къ мъ афѫндáй л мáре, дар ѫр м'аѫ́ скóс' афáръ апѫкжндѫ-мъ дé оун лéмн, кáре гъсíю

аколѡ дин спъртѫриле коръвїей. Шѝ цїѝнд бине лéминѫл', кжнд кѫ мжѝниле, кжнд кѫ пичóареле ажѫтжндѫ-мъ ка кѫ инще вжсле, лшиждерѣ фїинд шѝ талáзѫл' фóарте ютe де вжнт, кѫ тóате ачѣстѣ сѣ́рă ам ажѫнс' ла църмѫриле оунѫй штров'; шѝ аколѡ м'ай арѫнкáт' афáръ талáзѫл кѫ лéмн кѫ тóт', фїинд жѫмътáте мóрт' де страданїм мѣрїй.

Peşterea şi tronul lui Solomon. (*a.* fol. 235a—236a.)

Шѝ ѧтрáръм ѧтр'о кóрте пардосúтъ кѫ мáрмѫръ алѣ. Ѩколѡ възѫ́ръм' дой лéй гроазничй, карїй ѧдáтъ кѫм нѣкѫ възѫ́т ѧчепѫ́ръ а ръкнн; шр' товáрошѫл мїéѫ ѧн ловѝ де шдáтъ кѫ оун глонц', шн ръмáсеръ немишкáцй. Госúръм ла а дóлш пóартъ де арáмъ, че ерă ѧкúсъ кѫ оун зъвор де арцúнт', кáре фѣръ де нúчй ѡ ѧпротивúре с'ай дешкис ѧдáтъ, ши с'ай ивúт ѧнаинтѣ шкилшр нóцри ѡ ѧфрикошáтъ ши фóарте лáргъ пéцеръ, прин мижлóкѫл кѣрїм кѫрцѣ оун ржѫ де апъ нѣгръ кѫ мáре порнúре, шѝ ла марцинѣ апей ерă дóй бълáжрй мáрй шн гроазничй. Ѩчѣсте жиганїй възжндѫ-не пре ной, ай дешкúс арипиле лшр, шѝ ачепѫ́ръ а върсă дни гѫ́риле лúр' неѫмъра́те шѝ ѧфрикошáте въпѣй де фóк'. Ѩфрикóсѫл ѧдатъ ай арѫнкáт шѝ ла ачецѣ дóлш глóанце, шѝ ѧдáтъ смерúндѫ-се ай ѧчетáт. Шн трекжндѫ-й шѝ пре ачéцѣ венúръм' ла ѡ кóрте але кѣрїм зúдѫрй съ арътă къ сжнт кѫ лѣспезй де аѫр', шѝ пóдина ей ерă пардосúтъ кѫ лѣспезй де арцúнт'; ѧ мижлóкѫл ей ерă оун тѫрн ѧнáлт', де лéмн' рóшѫ де Индїм, преете шáсе колóане де шцéл' де Кúна, шѝ сѫ́пт' джисѫл ерă оун жѣцїѫ мáре де аѫр' кѫрáт'. Дѣсѫ́пра ачéстѫй жѣцїѫ ерă фъкѫ́т' ка оун чéрю, алкътѫ́т' де ловáрѫрй кáре скотѣ рáзе лѫминóасе, че-м ѧтѫнекă окїй. Кжнд нóй врѣм' съ не апропїем аколѡ, дóлш пáсърй мáрй шѝ ѧфрикошáте че стă ла оушл тѫрнѫлѫй ай венит асѫ́пра ноáстръ, съ не фáкъ вѫкѣцй, бѫкѣци кѫ гїáръле лшр, ѧсъ глóанцеле лѣ шприт. Кѫ тóате ачѣстѣ, фъръ нич ѡ ѧпротивúре, възѫ́ръм ачѣм че ерă сѫ́пт' ачéл чéрю. Ѩколш ерă оун' шм' кѫвїшс ла кип, съ арътă къ ѧкъ тот ръсѫфлă; мóартѣ кáре фáче ѡ ѧфрикошáтъ ѧкипѫ́йре ла чѣле май фрѫмóасе шбрáзе але фúрїи, съ арътă кѫм къ чинстѣцие шбрáзѫл', кáреле съ ведѣ ѧнаинтѣ шкилшр нóцри. Ѩвѣ дáръ ачéста ѧтр'ѫн дѣцéт' мѫ́лте инѣле, шѝ ѧтре ачѣлѣ ерă оунѫл фóарте мáре, пре кáреле стă скрис нѫ́меле мáрелѫй дѫмнезѫ́. Ѩфрикóсѫл' ай ѧтинс' мжна лѫй ла ашл

нинéл, ка съ-л' скóацъ; ши ѧдáтъ с'ав погорѫт дин ѧнълциймѣ тѣриѵлѵи оун шáрпе фóарте мáре, кáреле сѣфлѫнд ѧ шбразѵл' змéѵлѵи ѧл ръстѵрнъ ла пъмѫнт' фъръ симциúре. Птѣнчй адѵкѫндѵ-мй амúнте ачѣа че мї-ав порѵнчúт, л'áм' ловúт кѵ оун глóниц', ши ѧдáтъ прїимй де нзнóлвъ симциúриле лѵй, ши-м' зúсе: фóарте бúне ай фъкѵт! ачаста шсте слѵжба кáрѣ ѧм требѵ де ла тúне, дéч' оурмѣзъ а фáче асѣмене кѫнд' ва фй требѵинцъ. Дѵпъ че испръвй ачѣсте кѵвинте, шръш' ѧчепѵ а съ невой съ скóацъ инéлѵл, шáрпеле кѵ сѣфлáрѣ лѵй шр' ѧл трънтй пре пъмѫнт; ши ев ѧл' мáй лвїáю ши а дóлш шаръ кѵ глоницл' ка ши мáй найнте. Ши Ѧфрикóсѵл ѧм' зúсе: О мѵсѵлмане, прїáтене! ѧцй мъртѵрисéск' ш мáре даторие; вей ци къ мортѵл' че вézй сѵпт' ачест чéрю, шсте пророкѵл' Соломон, кърѵа вóю съ-й стъпѫнеск' печѣтѣ; къч' кѵ ачастъ мижлочúре мъ вóю фáче дóмн' а тóлтъ лѵмѣ, ши цїе прé оурмъ ѧцй вою ръсплътй слѵжба тà фóарте бúне. Ев ѧи зисéю: дáр' пентрѵ чé нѵ те слѵжѣцй кѵ глóанцеле тáле, ка съ бирѵéцй пре шáрпеле ачѣста, прекѵм ай бирѵúт ши пре чѣле-л'алте жигáнїй? Нимик нѵ пóчю фáче ѧпротúва лѵи, ѧм ръспѵнсе, ши пентрѵ ачѣа авѣм требѵинцъ де ажѵтóрюл алтѵа. Дѵпъ ачѣсте кѵвинте ав черкáт ши пентрѵ а трéа шаръ де шв трас инéлѵл' пѫнъ ла мижлóкѵл дѣцетѵлѵй пророкѵлѵи; дар шр ачéлаш шáрпе с'ав май ѧторс', ши кѵ сѣфлáрѣ лѵй ав трънтúт пре Ѧфрикос ши а трéа шаръ. Ев шръш' мъ гътїѫм', ка съ-л ловéск' кѵ глóнцел'; ши кѫнд рѫдикáю мѫна мѣ, шáрпеле ѧм гръй ашà: „стѣй, ш мѵсѵлмане! нѵ ажѵтà ачéстѵй блестемáт' змéв. Ачéста шсте оунѵл дин чéй шáпте Ѧфрúчй, кáрїй с'ав рѫдикат ѧпротива лѵи Соломóн, ши ачéст пророк шв ѧкúс ѧ аджнчúмѣ пъмѫнтѵлѵй, ка съ педепсéскъ шбръзничїа лѵ́р'. Ел' нѵ кáвтъ алт' чева фъръ нѵмай съ стъпѫнѣскъ ачест инéл', кърѵа кѵнóаце пѵтѣрѣ, ши де мóлтъ врѣме ацептà ла поалеле мѵнтелѵй аколѡ оунде л'ай ѧтимпинат, ка съ трѣкъ чине-ва, кáре ва пѵтѣ съ-й ажѵте, пентрѵ ка съ дóбѫндѣскъ ачест инéл'. Чй ѧдешърт' с'ав шстенúт', иъдъждѵинд а кѣцингà ачѣстъ печѣте мининáтъ че стъ сѵпт пáза мѣ. Ев сѫнт оун змéв кáре ам стътѵт тот дѣѵна крединчос лѵй Соломон, ши пентрѵ ачѣа ев ам' май мóлтъ пѵтѣре декѫт' ачест Ѧфрикóс' ши декѫт' ай лѵй шáсе товáрошй; дéч' лáсъ-л, ав оурмáт зикѫнд, ла стáрѣ че л'ам адѵс, ши съ стѣ ачїа пѫнъ ла сфършúтѵл вѣкѵримшр'. Шр' тѵ съ те депъртézй де ла мормѫнтѵл ачѣста, ши

нѫ̀ май тѫрѣѫрѫ̀ шдѝхна ачѣ́стѫй пророк . Ӣр' де нѫ̀, те вóю прѫпъдѝ, ка́ре лш' ѳн ѳ́къѿт шѝ май нинте, дакъ нѫ̀ ай ѳн ѳост де лѣ́цѣ лѫй Мшамеѳ'." Ѥѫ̀ аскѫлта́ю кѫ̀ ѳрѝкъ кѫвѝнтеле крединчóсѫлѫй змѣ́ѫ, шѝ мъ ѧторсе́ю ѧнапóй, шѝ дѫпъ пѫцини, ажѫнсе́ю ла по́алеле мѫ́нтелѫй, ѳъръ а нѫ̀ мъ стрикà ни́чи а мъ вътъмà де ѳрикошáтеле жига́нїй, ѳїинд къ лѣ́м' гъси́т' ла ста́рѣ че лѣ́ѫ лъсат Ѳрико́сѫл'.

CLVII.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 2a—99b. — *b*. Ms. Acad., Codex miscell., 4⁰, 1799, 128 paginĭ. — *c*. Ms. bibl. centr., 4⁰, s. n. 1800, defect.)

Ѧликсѫндрїе, ѫдикъ исторїе лѫи Ѧликсандрѫ̀ Макидѫн, каре дѫ̀ бѫтѫт тоатъ лѫме ши тоате ѧмпърѫцииле, ши тоате крѫиле динѫ̀ тоатъ лѫме, ши лѣѫ̀ сѫпѫс лѫи.

Intâlnirea cu furnicĭ şi cu piticĭ. (*a*. fol. 61a—62a, *b*. pag. 64—65.)

Ши пѫрчасъ Ѧликсандрѫ̀ де аколо спре ръсърит; ши мѫлте църи лѫаръ шн ле бътѫръ ши ле прѫдаръ . ши соси ла марцине църилор, ши де аколо нѫ̀ ман ера шамени дѫмесничи, ши ера гадени салбатечи . ши марсъръ зъче зъле ши ацѫнсъ ла лок сънътос; ши ера аколо ѳѫрничи, ши ишїѧ ноапте ѳѫрничиле ши лѫа пе шамени ѳѫрничиле, шї-и тръце търъшѫ ѧн гропи . ши спѫсъ ди ръидѫл ачиста лѫи Ѧлнксандрѫ̀, шї-н ѧмвъцъ съ пѫѧ ѳън оѵскат ѧмпрецѫрѫл шцилшр, ши съ-и де ѳок' . ши аша ѳъкѫръ, ши мѫлте перинд де ачесте ѳѫриничи, съ мънтѫи ди ачастъ негъндитъ перирѣ.

Ши марсъръ ман ѧнлинте ши дидеръ ла ш апъ мѫлтъ ши маре, ши ѳъкѫръ подѫри, ши трекѫръ апа ѧн $\overline{\text{ѯ}}$ зиле . ши афларъ аколо ш царъ, кѫ ниците шамени кът котѫл . ши марсъръ мѫлци шамени де ачїѧ, ши съ ѧнкинаръ лѫи Ѧликсандрѫ̀, шї-и адѫсъ поклон мїерѣ ши ѳнниче мѫлте; ши съ жълѫиръ лѫи Ѧликсандрѫ̀, ши зъсъ : ноп сънтем шамени мишъи, ши не рѫгъм съ нѫ̀ не стрънче шциле ѧпърѫцїи тале, къ авем ши ноп ѧнтр'ѫн ан бътълїѧ ш датъ кѫ̀ кѫкоаръле, не батем кѫ̀ дънсъле, ши пе мѫлци ни шмоаръ, ши не скот цнеїы

Аликсандръ зъсъ, съ ле факъ четати, ши ле фъкъръ, ши амъцъ ди ле фъкъръ арче къ съцеци, ши съ ле арътэ към с'воръ батэ. ши ле пъсъ домнъ диитр'ъншии. ши лъа минри ши финиче, кът фъ ошилор диитр'ън ан дин дестъл. ши ле трекъръ цара лор ан. ѕ. зиле, ши ачїи шамени съ кишамъ: питичи.

Venirea luĭ Alexandru până aproape de raĭu şi întoarcerea.
(*a*. fol. 69a—71b, *b*. pag. 73—76.)

Алиѯандръ съ ръдикъ къ тоати ошиле сале спре востровълъ мъерилор, ши ан четати нъ къштаръ, ши мїнарсъръ. ї. зиле ши дидеръ ла ън мънте, ши-л трекъръ; ши-ш' пъсъ аколо стълиї, ши-ш скрисъ житїа са, къид лъ трекът пи аколо. ши марсъръ ман диндинте ши лъънсъръ ла о пецинръ мари ши диитъинколсъ. ши зъсъ Алеѯандръ, съ стръце берчъл ла тоци, ши съ-л лъдъ. ши стригъ аше ши зъсъ: чине чи ва гъсъ ам пецинръ тот съ сколтъ афаръ, ори лемне, ори пїатре; къ чела чи ва лъа мълт' къи-съ-ва, ши чела чи ва лъа пъцинї ор съ ва къи, пентръ че н'ав лъат ман мълт. ши зъсъ, тот пї епе съ дикалече, ши съ леце мънзъи ла гъра пецеръи. ши аша фъкъръ, ши диитраръ ан пїецинръ, ши ера диитънерик мари, ши лъаръ чине чи лъ гъсът. ши стригаръ берчъл, съ ласъ епиле пе вое лор, пе ънде ор врѣ съ шсъ, ши ле лъсаръ, ши-и сколсъръ афаръ епиле пентръ мънзъ(и), къ еи нъ цинѫ пе ънде вор еши. ши сколсъ тот лъръ ши мъргъритаръ, ши пїетре скъмпе; ши съ къиръ къчи н'ав лъат' ман мълт'.

Ши мїнарсъръ Алиѯандръ ман диндинте ши лъънсъ ла ън къ(м)п фръмос, ши миросїѫ ка змирна ши ка ливанълъ, ши ера ан тоати флориле. ши ста ачел къмпъ ман съсъ де. ї. миле де налт, ши съ веде фок дмпрецъръл раюлъи. ши еширъ дои диндери диндинте, ши стригаръ: стъи Алиѯандре! нъ мерце, къ есте лок сфънт, къ вои пери, ши тъ ши ваште та! ши дакъ лъзнръ Аликсандръ аша, стътъръ пи лок, ши зиди ън стълп' ан лъръ, ши скрисъ слови: „ев Алиѯандръ дмпърат а толтъ лъме, венит-ам пънъ диче, ши-м еширъ диндинте дои сфинци диндери, ши мъ чертаръ съ нъ мергъ ман диндинте, къ вою пери ши ев ши ваште ме, ши чине ва вени пънъ диче, ман диндинте съ нъ маргъ". ши диитребъ Аликсандръ пе диндери: дар пе ънде, вои еши ла лъмѣ? диндерїи зъсъ: пе ачести патръ пърце че къргъ дин раю: Фисон,

Гешн, Тигръ, Ефрѣтъ, ши пе ачесте вей еши ла лумѣ. ачесте грѣи анцерїн кътръ Алиѫандръ.

Ши съ антоарсъ Алиѫандръ апърат ла лѣме спре дрептѣл ръсъритѣлѣи. ши мїпарсъръ шасъ зиле, ши ажънсъ ла ѣн езър. ши зъсъ Алиѫандръ, съ съ ѡдихнѣскъ ощиле аколо. ши мїпарсъръ бѣкътарѣл чел ампъръцеск, съ спеле ѣн' пеще ѣс'кат ан езъръ; пар кѣм бъгъръ пеще ан апъ, ел амвисъ ши съ дѣсъ ан езър. ши мїпарсъръ бѣкътарѣл, ши спѣсъ лѣи Алиѫандръ, ши зъсъ Алиѫандръ: тот ѡмѣл съ съ скалде, ши ей, ши кани; ши аше фъкѣръ. ши съ фъкѣръ тоци сънътош, ѡри дн чи боалъ аѣ фост болнави.

Ши мїпарсъръ Алиѫандръ ман анианте ши ажънсъръ ла ѣн езър кѣ нище апъ дѣлче ши лимпеде. ши врѣръ Алиѫандръ съ съ скалде; пар ѣн пеще маре нъвъли съ-л мънънче; пар Алиѫандръ фѣци афар, ши сѣри пеще дѣпъ Алиѫандръ пънъ афар ла ѣскат. ши съ антоарсъръ Алиѫандръ ши дикълекъ пе пеще, ши ощиле дла ѣчисъръ; ши-л спинтекаръ, ши гъсъръ ѡ пїпатръ скѣмпъ антр'ънсѣл; ши солзїи лѣи ера ди аѣръ. ши антр'аче ноапте еширъ нище фете чѣдате, ши кѣ пърѣл пънъ дм брѣѣ, ши кѣ кѣнѣии ди аѣръ дн кап, ши ѣмбла прин прецѣрѣл ощилор плънгънд, ши къната нище кънт'ъри минѣнате, кът' н'аѣ аѣзит' нимене пе лѣме ачеле гласѣри кѣ жале. ши зъче: ѡ драгѣл нострѣ ши домнѣл нострѣ! кѣм те ѣчисъ Алиѫандръ ампърат! ши-л къната кѣ мѣлтъ жали.

CLVIII.

1784.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., 4°, fol. 100a—108b. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 137b—145b.)

Исторїа лѣи Санагрида ампърат, чи стъпъне цара Дорѣлѣи.

Invăţăturile luĭ Archir. (*a*. fol. 100a—101a, *b*. fol. 137b—139b.)

Фост-аю (! l. -аѣ) ан зилиле веки ѣн ампърат, чи стъ-ъне цара Дърюлѣи; нѣмеле лѣи ера Санагрид. ши аве лънгъ ънсѣл ѣн сфетник ши пѣртъторю де гриж(ъ) ла тоате, пе ѡ коерю мари, нѣмеле лѣи ера Аркири. ши ера ѣоарте а-'ъ

цат, ши истецѫ ла амвъцъторъ; ши ера богат фоарте . ши неавънд фичори дин трѫпѫл лѫи, аѫ лѫат пе ѫн копил мик, ши ера фичор ди сѫфлет', финнд непот ди сорѫ, ал цине ши-л хрънѣ антокма ка пе ѫн фичорѫ а лор, пъръ л'аѫ фъкѫт мари; ши амвъцъндѫ-л карти, фоарте бине л'аѫ амвъцат, ши тоатъ анцълепчѫне лѫи кът аѫ циѫт', зъкънд антр'ачесташи кип:

Фътѫл меѫ, Ѣнадами! кът вїи фн тѫ нигѫцитор̦ю, кѫ боерїи съ нѫ фачи; нички съ фачи, нички съ кѫмпири марфъ ди фѫрат, къ-ци вен перди бѫкатиле тале.

Фътѫл меѫ! пре татъ-тъѫ ши пре мѫмъ-та съ-и чинстещи, ши съ-и мїлѫещи, съ нѫ те бластъми; къ нѫ ва да дѫмнезъѫ фичорѫл съ анбъ, нички аш вор лъса бѫкатиле лор кѫ благословенїѫ а ти хръни.

Фътѫл меѫ! чине ва гръи цїѫ ръѫ, тѫ кѫ блъндецъ съ гръещи бине; къ ѡмѫлъ нъпрасник ди граб' ръспѫнди, цар апон пе ѫрмъ ти къещи.

Фътѫл меѫ! кънд вен слѫжи ла ѫн дѡмнѫ ши ва фи дѡмнѫл тъѫ небѫн, тѫ съ нѫ зъчи, къ есте домнѫл' тъѫ небѫн, чи съ фачи кѫм аци ва порончи ел; къ-и ва фи милъ ди тини.

Фътѫл меѫ! съ нѫ фїи фоарте ворбитор̦ю анданте ампъратѫлѫи тъѫ, нички фоарти глѫмаш, къ вїи греши.

Фътѫл меѫ! ла зъле мари съ пъзъщи сфънта бисерика, ши ман въртос сфънта дѫминекъ съ ѡ чинстещи.

Фътѫл меѫ! ѫнди-и виде жалник мари плънгъндѫ, мерци съ-л' мънгъи, адѫкъндѫ-и аминте къ ва мѫри ши ел, ши тѫ.

Фътѫл меѫ! вїи фи ѡм мари, цар тѫ ла тоци ти плакъ; къ тѫ кѫ минте та, ман ди граб̦ ши мари чинсте вїи аве.

Фътѫл меѫ, Ѣнадами! мънїѫ нѫ ѡ върса кѫрънд; къ апон пе ѫрмъ ц'а пъре ръѫ.

Фътѫл меѫ! цине-ц мъниѫле де фѫртѫшаг ши де ѫчиндерѣ де ѡаменї, ши-л бати кѫ кѫвънтѫл.

Фътѫл меѫ! аскѫлтъ ди ѡмѫл анцълепт ши де бътръи чи те амвацъ; къ кѫвънтѫл' фїиндѫ-ци ди амвъцъторa че де требѫинцъ, кл кънд ан бе апъ динтр'ѡ фънтъинъ ръчи.

Isprăvile luĭ Archir în Egipt. (*a*. fol. 106 b — 108 a, *b*. fol. 143 b — 144 b.)

Ши дакъ с'аѫ днзмитничит Ѣркирим ши марсърь ла ампърат, шї-и спѫсъ ампърат(ѫл) тоатъ причина ди ла Фарашн ампърат . Ѣркири зъсъ : пентрѫ ачаста съ фїи фър ди

гриже; шн черѫ дн ла ѧмпъратъ дї-и деди . в̃ . вѫлтѫри дн чїи мари, шн алтеле чї ѭ требѫит . шн лѫндѫ-ш зїwа бѫнъ шн пѫрчасъ кѫ мецерѣи ла Фарашн ѧмпъратъ ал Єгїпетѫлѫи; ѧисъ пе мецери ѧн ѧмбрѣкасъ кѫ ницие волочи . шї-и арѣтъ лѫи Фарашн ѧмпъратъ, ди ла Санагрид ѧмпъратъ . Фарашн ѧмпъратъ ѧнтребъ пї Ѩркїрїѧ : чине еци тѫ? Ѩркїрїѧ рѣспѫнсъ : ѣ сънт сол тримис ди ла Санагрид ѧмпъратъ, ди ла цара Дwрѫлѫи, съ фак ѧмпъръцїи тале четати, нич ѧн черѫ, нич пре пъмънт . Фарашн аѫ зъс' : дар ка пе ѫи гънскари ка тине, аѫ тримъсъ съ-м фачи ачастъ слѫжбъ? Ѩркїрїѧ зъсъ : чине слѫжеци дwмнѫлѫи съѫ кѫ дрептате тwт ва фи. Фарашн аѫ зъс : кѫм ан веннт? Ѩркири аѫ зъс : нич кълари, нични педестрѫ . Фарашн зъсъ : дар мецерїи? нични ѧмбрѣкаци нич дизбрѣкаци . Фарашн аѫ зъс : мънн съ фїи гата, съ ѧнчепим а зинди ла четати . Ѩркїрїѧ зъсъ : бѫкѫрос . шн марсъръ Ѩркїрїѧ де диминѣцъ де лѫ.л w раклъ шн пѫсъръ ѧнтр'о фрингари карне, шн ѧнхъмъ ла раклъ в̃ вѫлтѫри мари, шн пѫсъ ѧн' раклъ ѫн копїл мик, шн зъсъ, съ ръдиче фрингаре дрепт ѧн сѫс, ка съ съ ръпазъ вѫлтѫрїи дѫпъ дънса; тѫ атѫнче съ стръци : вар шн къръмидъ, къ мецерїи н'аѫ чн лѫкра, шн шъд фъ́ ди лѫкрѫ . шн фъкънд ашл, марсъръ Ѩркїрїѧ ла Фарашн' ѧмпъратъ, шн зъсъ, съ порончаскъ армашѫлѫи, ка съ тримать съ адѫкъ цара вар шн къръмидъ, къ н'аѫ мецерїи чи лѫкра . шн ѫитъндѫ-съ ѧмпъратъ(ѫл), аѫзїѧ пе копїл стръгънд, шн зъсъ : дар, ди ачаста аша фѫ; ѧм есте вом ка съ-м фачи w фѫнїѧ ди нъсъп . шр Ѩркїрїѧ съ принсъ бѫкѫросѫ, шн деди кѫ фредилѫ w бортъ пинтр'ѫн пърети ди раклъ, ѧн дрептѫл соарилѫи; шн пѫсъръ нъсъп ѧн раклъ ди кѫрце пе бортъ, шн арѣта ка w фѫнїѧ ди нъсъп' . шн зъсъръ Ѩркїрїѧ : пас ѧмпъратє, де-ци стрънце фѫнїѧ; шр шн дакъ ва требѫи, фаче-вою шн алта . Фарашн ѧмпъратъ ѫл ѧнтребъ : кѫм' ти кѣмъ? ел зъсъ : Ѩгїмон' . Фарашн зъсъ : дар пї мине кѫм мъ кѣмъ? Ѩркїрїѧ зъсъ : самини (а) соарелє.

Че есте копачѫл кѫ в̃ї рамѫри, шн ѧнтр'ѫи рам къте патрѫ кѫюбѫри, шн ѧнтр'ѫн кѫюб' къте шасъ(?) wаw, ѫнѫл негрѫ, алтѫл албѫ? шр Ѩркїрїѧ зъсъ : копачѫл ести ѫнѫл (!l. анѫл); шр в̃ї рамѫри, сънт' в̃ї лѫни ѧнтр'ѫи ан; шр патрѫ кѫюбѫри, сънт патрѫ съптъмъни ѧнтр'о лѫнъ; шр з̃ wаw сънт з̃ зиле ѧнтр'о съптъмънъ; ѫнѫл негрѫ, ѫнѫл албѫ, албъ есте зїwа, нѣгръ есте ноапте . Фарашн ѧмпъратъ кѫнеск шн съсъ : благословит съ фїи Ѩркїрїѧ!

CLIX.

1784.

(Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 109b—112b.)

Descântece.

Descântec de fapt. (Fol. 109b—110b.)

Чине м'ѧ фъкѹт лѹии, ѧм дисфак' марци; чине м'ѧ фъкѹт меркѹри, ѧм десфак цои; чине м'а фъкѹт вииери, ѧм дисфак съмбътъ.

* * *

Сфънтъ дръгѹлѣнъ, апъ спълътоари, ши кѹръцитоари. ѥ м'ам мъникат, съ мъ спъл, съ мъ кѹръцъск, ди фапт', ди дат, ди кизмъ, де мънїѧ, де лѹт ди ла токилъ, де смшл ди ла мори, ди фаптъ; дечи ди фапт' де вечин', де фапт' де фїикъ кѹ маикъ, ди фапт ди маикъ кѹ фїикъ, ди фаптъ ди бърбат, ди фапт' ди фатъ, ди фапт ди невастъ кѹ бърбат мъ спъл, мъ кѹръцескѹ, ди тоате. чине м'ѧ фъкѹт' кѹ ѡ мънъ ѹскатъ, ѥ ѧм дисфак' кѹ доѡ мъни верзи. ши пънъ ди ⁀ї шори съ зъкъ лша: ѥ мъ спъл, мъ кѹръцъск, ди тоати датиле, ди тоати фаптиле.

Спълъндѹ-мъ, кѹръцъндѹ-мъ, къѹтан диспре ръсърит, възѹн лѹнтре дн арцинт; ѧн лѹнтре ди арцинт драгѹл кѹ драгостиле, юбѹл кѹ юбостиле, фрѹмосѹл кѹ фрѹмѹсъциле. кѹм мъ възѹръ, бине ле пърѹръ; драгѹл кѹ драгостиле мъ ѧмбръкаръ; юбѹл' кѹ юбостиле мъ юбъскѹ; фрѹмосѹсѹл (!) кѹ фрѹмѹсъцнле м'ѧ ѧмподобит. ѧм фацъ ѧм сѹфларъ, лѹнл ѧн спате ѧм скрисъръ, ши ѧн ѹмери дон лѹчефири, ши ѧм пептѹ соарнле ѧм' скрисъръ, ростѹлъ кѹ мерн ѹнсѹ-м'ѧ, глас де кѹк ѧм гѹръ пѹсѹ-м'ѧ, кѹ чнзми ди арцинт ѧнкълца-тѹ-м'ѧ, гѹцѹманъ дѡмнескъ ѧм кап' пѹсѹ-м'ѧ, спръничени ди драгосте скрисѹ-м'ѧ, шки ди шюмѹ (! l. шшюмѹ) ѧм кап' пѹсѹ-м'ѧ, мери ди ди аѹръ ѧм съиѹ бъгатѹ-м'ѧ, иѹме ди драгосте пѹсѹ-м'ѧ, ѧм мъна драптъ стълп' ди бѹсѹшк пѹсѹ-мшѹ, ди мъна дрѣптъ лѹатѹ-м'ѧ, пе къръръш(ъ) порнитѹ-м'ѧ: мерци. (ка ?) чел фрѹмосѹ, съ збѹкнеск, съ ръсърск; кѹм збѹкнецни ши ръсари сфънтѹл соарн, дни тоци ношрїи ши дни' тоати чецнле, дни тоате негѹрнле, кѹм збѹкнецни ши ръсари сфънтѹл соарн ман фрѹмос, ши ман лѹминос, ши ман ведерос, ши ман дръгълаш, ашa съ збѹкнеск ѹ. къцн ѧм фацъ ѧм къѹта, ка

ди азимъ де гръ8 съ съть8ра; чине к8 мине воровє, ка де вин б8и съ весъле; шр ши є8, к8 чине воровем, к8 боери, к8 нгъстори, ка к8 нере ди диндълчем; ка мери ди а8р' ле дам; к8м ди алес миросъ б8с8шк8л8и, дни толти флориле, аше съ фї8 є8 ман алес, ши ман фр8мос дин тоатъ л8ме. тоате фаптиле съ съ д8къ, пе капъл к8и м'а8 фъкът; є8 съ ръмъи к8рат, л8минат, ка дмнезъ8 сфънт8, че м'а8 лъсат. амин.

Descântec de şarpe, de distors. (Fol. 111a.)

Дискънтек пентр8 шарпи, ди дисторс8.

Єдици, престицн, деди ди пелнци, пелица ди карие, карне ди шс, шс8 ди фолос8, веннин8л пе шс' ди цос', лак8л ла тїрїак8л; чини а8 ад8с весте, съ-и д8къ повесте.

Бразд8, є8 те диторк8, к8 пъни ши к8 сари, шр т8 съ диторчи пи к(8тарє), инима ши гънд8л', лимба ши г8ра, ши шкїи ши л8нинисе, ши видериле, к8 гънд б8и, ши к8 к8къънт б8и ши к8 милъ ас8пра ме.

Descântec de şarpe. (Scris pe o foae din 1809.)

Плекат-а к8тарє, пъ кале, пъ къраре. чанкъ нѣгръ диндинте ишнт8-м8, таре спънмънтат8-л'а, де фълчи ап8кат8-л'а, фълчиле диклецат8-м; де ръники ап8кат8-л'а, ръники дикордат8-м; де мижлок ап8кат8-л'а, мижлок8л дикордат8-м; шъз8 жос, съ въета, съ шлъкъим. домн8л д8мнез8 дин чер дл а8зи, дои сфиници тримесе: пъсаци сфиницлор, де ведеци, че съ а8де, шр и аргат фъръ симбрие? шри є боу к8 бразд8 нефлинлинитъ? шри є татъ (! l. фатъ) шкърътъ? съ д8серъ сфиници. — че те ваници, к8тарє? — че съ мъ вает8, сфиницлор! ам плекат8 пъ кале, пъ къраре, чанкъ нѣгръ диндинте ишнт8-мѣ, таре спънмънтат8-м'а, де фълчи ап8кат8-м'а, ръни(кїи) диклецат8-мѣ, де мижлок ап8кат8-м'а, мижлок8л дикордат8-мѣ. съ д8серъ сфиницїи ши зисе: домне! че съ фїе домне! н8 є аргат фъръ симбрие, ничи є боу к8 бразда нефлинитъ, ничи є фатъ шкърътъ, чи є к8тарє; а8 плекат пъ кале, пъ къраре, чѣкикъ нѣгръ диндинте ишнт8-м8, таре спънмънтат8-л'а. — н8 съ ман ваите ши съ шликъиск, чи съ д8къ ла ене (!) съ кл8те 8нт8, дни тоате флориле ле

лънт, съ-и дескънтє; шн ва ръмънѣ кърат, лъминат, ка ѧн чѣсъ маикъ чє л'аъ фъкът.

CLX.

1784.

a. Ms. Gaster, Codex miscell., 4⁰, fol. 140b—147b. — *b.* Ms. Gaster, copie din 1821, 4⁰, 34 paginĭ.)

Кънтъриле стелїй.

Treĭ craĭ de la răsărit. (*a.* No. I. fol. 140b—141b, *b.* No. III. pag. 10—11.)

Трїи краи ди ла ръсърит,
Къ стѣwа (a) къльторит;
Кънд ѧн кале пърчеде,
Стыwа ѧнлинтє мерцє.
Кънд ста дн шдньнє,
Стѣwа тот ѧн ѧнгъдъм.
Къндъ ѧн кале ен ѧнтра,
Стѣwа тот ѧн ѧндрепта.
Ла Иерусалим дакъ аъ ацънсъ,
Стѣwа ыръш с'аъ аскънсъ.
Дньє лыъ фостъ ди ѧнтребат,
Дє нацере дє ѧнпърат.
Унде цицн къ с'аъ нъскът,
Ѧмпърат тънър дє къръид?
Къ ам възът стѣ,
Ши дъпъ дънса ам еннт.
Ѧр Ирод ѧмпърат,
Краин ѧнтр'аскънсъ ыъ кемат,
Ши къ танн ыъ ѧнтребат:
Дъчеци-въ дє испитицн
Пре ачел кокон, ди-л гъсыц;
Дє с'а ѧнтъмпла съ-л афлацн,
Бон мїѧ цире ди съ-м дац;
Съ мергъ ши ев съ мъ ѧнкин.
Краии афаръ дин четате дакъ аъ ешнт,
Стѣwа ыръш с'аъ невнтъ.
Ны мерцє спре скъпътаре
Спре амызъзи аве къраре.

Крăин фоарте с'ă бăкурат,
Ши дăпъ дъниса ă ормат.
Стъua цос къ с'ă лъсат,
Унде ă фост прăнкăл нфъшат,
Ши ă къзът', дн с'ă никинат,
Ла нашере де мпъърат.
Ши Хс. ш ă мвъцат,
Пре алтъ кале с'ă нтърнат',
Съ нă де дн весте лăн Иродă мпъърат'.
Нă дъдуръ ничи ю вести,
Де Хс. ăнде есте.
Ир Ирод мпъърат,
Фоарте таре с'ă търбурат',
Ши мălтъ шасте ă скălат,
Ши тоц прăнчн ш ă тъят.
Патрăспръзъчи мїи де прăнчи,
Дин дои анн дн цос ман мичи.
Сокотинд че-с мălци
Кă съ там пре Исус.
Ормшă съ нтриста,
Нфленмăл тот цнпа;
Нă ера къс фъръ плънцере,
Маикъ фъръ тънгăире.
Рахила прăнкăл ш плънце,
Я мънгъм нă-л аве.

Глас дн Роман (!) с'ă ăзнт,
Де сăнете ши де ципете;
Ши Ръмленнн с'ă скălат,
Пре Имăсллм л'ă пăстнит;
Ши пре жидови ш ă ръскират,
Прин лăме ди шкаръ ш ă лъсат.
Ши де акăм пънъ дн вечїм,
Мила домнăлăи съ фїм.

Aşa ne grăeşte domnul. (*a*. No. III. fol. 142b—143a, *b*. No. II. pag. 9—10.)

Ишла ни гръецли дшмнăл,
Кă съ-л аскălти тот шмăл.
Съ-л аскălте фър де прнче,
Съ дцъмшгъ чи ш зиче:

Къ модрте ан лъме есте маре,
Нъ съ теми де дъмнъ маре.
Де бътрьни нъ-н рьшине,
Ла чел тънър анкъ вїне.
Де витежи нъ съ съеци,
Ла ампърац къ съла мерци.
Къ ампърацїи шин къ крайн,
Фак четъциле къ айн,
Ши анкъ съ май ннвоескъ,
Къ шанцьри ди ле антъреск;
Къ шанцьриле гроасъ,
Къ търнърнле фрьмоасъ.
Ка антр'ънсъле съ вецъяскъ,
Шин де модрти съ нъ гъндескъ.
Ел кънд бе ши съ весълеци,
Пътъче ан пъмънт къ мн-л трънтеци,
Ши-л а дни касъ лъминоасъ,
Ши-л багъ ан касъ антънекоасъ;
Ши дин къмпъ верди шин фрьмосъ,
Ми-л багъ ан къмпъ антънекос;
Ши ди ла лок мъндрь шин дръгостит,
Ми-л багъ ан негрь пъмънт.
Дмъле! дмъле! дар де ан вр'о богъцїа,
Съ нъ стан ан съминцїа! (! l. съмецїа)
Ика векъл съ сфършаце,
Ши жъдецъ съ гътеце.
Татъл, фїъл ка мъна,
Анцерїи вор тръмбита,
Ши морцїи съ вор скъла.
Кърциле съ ворь дескиде,
Маткъ де фок съ ва апринде.
Пъкателе съ вор веди,
Грешницїи съ вор дсънди.
Тикълосъле! дмъле!
Че нъ те сколи къ трънъл,
Съ-ци спъсъци съфлетъл?
Стрънса къи ан пе лъме?
Дар нъ ци къи ан ръмъне.
Зъчи, къ дакъ ан мъри,
Фичорїи т'ор помени.

Кѣм амѫ̀ ѣзѫ̀т шн пе мѫ̀лци сърачи,
Кѫ̀ ннимиле ди драчи.
Дар тѫ̀ шмѫ̀ле! дорми, те трѣндѣвещи,
Шн де дѫ̀мнезѣѫ̀ нѫ̀ гѣндещи.
Де ла ѧнчепѫ̀т, пѣнѣ ла сфършит,
Кѫ̀ бѫ̀кѫ̀рїа . Ѧмин.

No. II. Psalm 46. (*a.* No. IX. pag. 17—18, *b.* No. V. fol. 143b—144a.)

Лимбиле съ псалти, кѫ̀ кънтѣри ѧналте,
Съ кънте ѧпѣрѣщие, кѫ̀ глас де бѫ̀кѫ̀рие.
Лѣѫдѣм пре домнѫ̀л, съ стрѣце тот шмѫ̀л.
Домнѫ̀л естн тари, шн ѧнпѣрат мари.
Преste тот пѣмѣнтѫ̀л, чинеш кѫ̀ кѫ̀вѣнтѫ̀л,
Сѫпѫ̀с-нѣѫ̀ глоате, шн лимбиле тоате.
Дѣне-л (!) сѫ̀пт пичоари, лимбиле сѫ̀пт соари.
Ѧлешѫ̀-с'ѫ̀ парте, парте ди мошиан
Цара че дорнтѣ, кѫ̀н (!) цюрѫ̀нтѣ.
Лѫ̀н Ѩков юбитѫ̀л, че-ш цине кѫ̀вѣнтѫ̀л.
Мила съ-ш аратѣ, ѧи сфѣнта четате,
Спре нон, тикѣлѻ́шнн, прекѫ̀м не спѫ̀н мошнн.
Спре вѣрфѫ̀ри де мѫ̀нте, съ ѧѫ̀зим гласѫ̀рн мѫ̀лте
Де бѫ̀чими мари, кѫ̀ ѧналтѣ стригари;
Сѫ̀нтѫ̀-с'ѫ̀ домнѫ̀л, съ вазѣ тот шмѫ̀л.
Кънтѧ̀ кѫ̀ алѣѫ̀тѣ, шн ѧ зѣкѣтѫ̀рѣ мѫ̀лтѣ,
Кънтѧ̀ пре ѧнпѣрлтѫ̀л, кѣ нѫ̀-и ка дѣнсѫ̀л алт(ѫ̀л),
Кънтѧ̀ съ ѧцѣлѣгѣ, престе лѫ̀мн ларгѣ,
Кѣ дѫ̀мнезѣѫ̀ глоwатe (! *a.* поате), пре лимбиле тоате,
Де ле ѧнблѣнзѣщи, ле шн ѧнпѣрѣщѣщи.
Скаѫ̀нѫ̀л лѫ̀н ди разѣ, ѫ̀нди вра съ шазн,
Домнѫ̀л дин а дрѣптѧ, съ-ш ѧнпарци глоата (! *a.* плата).
Пре боери, пре глоате, шн лимбиле тоате.
Ѩр чине съ ѧнналци дин фире, нефнреск съ казѣ.
Ѧ виде тот шмѫ̀л, (*a.* кънд есте домнѫ̀л.)

In Vifleim s'au născut Hristos. (*b.* No. X. pag. 18—19)

Ѧи Бнфлеим с'ѫ̀ нъскѫ̀т Христос,
Лѫ̀мин спре мари фолос.

Дин фичоарѣ с'аѕ нѣскѣт,
Ши кѣ трѣпѣл с'аѕ фѣкѣт.
Ан еслиле добиточилор ръсъринд,
Ши кѣ трѣпѣл анфлоринд.
Христос с'аѕ нѣскѣт кѣрат,
Ди манкѣ фѣрѣ дн бърбат;
Фѣрѣ дн бърбат, невиноват.
Ирѣ магне дн ла ръсърит,
Ѣзинд, кѣ дарѣри аѕ венит.
Христос с'аѕ нѣскѣт кѣрат,
Ирѣ Ирѡд с'аѕ тѣрбѣрат.
Ирѣ Ирѡд некрезинд ди вести
Христос с'аѕ нѣскѣт ан если.
Кѣ тоци съ не анкинъм
Ши съ-л лъѣдъм.

Auziţi aceste toate. (*b.* No. XII. pag. 21.)

Ѣзници ачесте тѡате,
Нѣмѣри ши нороади шн глоѡте!
Ши анцълецици кѣ кѣкънтѣл,
Сѫмѣл диспре тот пъмънтѣл;
Къ лѣме дни век съ сфършаще,
Ши жѣдецѣл съ гътеци.
Тътъл пре фиюл ва мъна,
Ши лѣме ва жюдека.
Къ аколо сънт кътате
Дн тот фелю ди пъкате,
Къмъриле недстъмпърате.
Тълхарилор сънт гътици,
Енермин чин неадормицн.
Лимбиле невотезате,
Ѣрдѣ ан тартар, анфокате.
Богацни чеи немилостиви,
Шъд ан помн неанфлорици;
Богацни чеи милостиви,
Шъд ан помн анфлорици.
Шн акѣм ѡ дѡамни сфинте,
Ац ман адѣчи де ноп амнте,
Шн дн тот нѣ ни ѕнта,

Фииндъ шин нои зндире та.
Ди пъкате не фереци,
Шин ди раю не съльшлъеци.
Къ сфинци тъи динпреънъ,
Ка съ фачим воа бъинъ.
Шин ди акъм пъинъ ди вечни,
Мила та, доамни, съ фии.
Къ дар шин къ бъкърии,
Литръ мълци ани съ въ фие.

CLXI.

1785.

(16⁰, III + 174 paginı.)

Кърїозникъ .... арътаре .... дин Фїзіогномїе .... де попа Михаи Стрилбицкїи .... Ишъ. 1785.

Pentru negel. (pag. 65 — 67.)

No. 21. Де ва авѣ пе фалка дрѣптъ нецель дин жос дпротива капътъль насъди, дсъминѣзъ къ уна шмь ка ачела съ ва двъца ла мълте фѣлюри де двъцътъри але искъсинцїи, ши пентръ лчѣи д пърциле чѣле стреине ва къцига мълтъ богъцїе; пе лънгъ ачестѣ, ва фи шин скъмпь. 22. Нецель де ва фи дѣсъпра фълчїи дрѣпте, и съ фъгъдуще норочире дтръ тоате лъкръриле лъи, шин ва тръи мълт. Ишъ де ва фи дѣсъпра фълчїи стънци, дль дгрозѣще нецель къ ненорочитъ десъръчъне шин къ съръчїе. 23. Нецель де ва фи съптъ фалка дрѣптъ, дсъминѣзъ норочирн вїецїи ачель шмь. Ишъ де ва фи ла фалка стънгъ де десъптъ, аратъ ман нинте ненорочире шин съръчїе, шин примеждїе де апе, унеури шин днекаре. 24. Нецель дѣсъпра насъди мъкаръ шин ман съсь д протива шкюли, сав жос д протива гърїи, дсемнѣзъ плекаре спре кървїе. 25. Нецель дѣсъпра насъди спре партѣ дрѣптъ, и съ фъгъдуще моценире сав норокь ла десъръчъне ачестъи шмь. Ишъ де ва фи ла мижлокъль насъди, аратъ сфъзи шин съръчїе. 26. Нецель де ва фи деспре партѣ дрѣптъ а гърїи, аратъ минте фръмосъ, шин моциторю богъцїеи дела десъръчъне. Ишъ плѣма пе партѣ

стѣнгъ а гѫрїи, мѣкарѣ кѣ ѧсемнѣзѣ ѣрѣшь ачель норокь, ѣрѣ ман ла ѵрмѣ тот ва авѣ чѣ шбичнѫнтѣ досадѣ деспре ѧсѫрѣчѫнѣ лѫи, ши боале.

Cap. XXVI: Pentru măinile întregĭ. (pag. 95—96.)

Капь а доаозечи ши шасе.
Пентрѫ мѣнѫле ѧтреци.

Мѣнѫле тари ши фрѫмоасѣ алѣкѣтѫите, аратѣ ман наинте вѣксель, ѧцелептѣ, ши креднічось шмь. 2. Мѣнѫле фоарте гроасѣ, аратѣ глѫпавь, ши неѧцелептѣ шмь. 3. Мѣнѫле кѣндь сѣнтѣ фоарте лѫнци пѣнѣ ла ценѫнке, ѧсѣмнѣзѣ зѣдарникь шмь. 4. Мѣнѫле мичи ши слабе, ман наинте ѧль аратѣ слабь фѣрѣ вѣртѫте, ши тикѣитѣ шмь. 5. Мѣнѫле кѣндь сѣнтѣ пѣроасѣ, ѧль аратѣ ман наинте пѣзиторю ши некредніючось, ашиждерѣ ши чинститѣ шмь. 6. Мѣнѫле фѣрѣ де пѣрь, ѧсѣмнѣзѣ миічинось ши амѣциторю шмѣ.

Cap. XXXIV: Pentru coaste. (pag. 109.)

Капь а трензечи ши патрѫ.
Пентрѫ коасте.

1. Мари ши тари ши пѣроасѣ коапсе, ѧль аратѣ вѣртось ши некѫратѣ шмь. 2. Мичи ши мои коапселе, аратѣ слѣкѣчѫне, чнлибїѫ ши фрикось шмь. 3. Пескѫците коапсе, сѣмнь де ветежїе, ши фрѫмось сѣлдатѣ.

Cap. XLII: Unghiile degetelor. (pag. 121—122.)

Капь а патрѵзечи ши дои, скоасе динь хиромантіе.
Пентрѫ ѵнгїи ла дѣцетеле мѣиинлорь.

1. Ѵнгїиле лѫнци пе дѣцете, аратѣ кѫ натѫрѣ фрѫмоасѣ, мѣкарѣ кѣ ѵнь шмь ка ачела нѫ вра сѣ крѣдѣ, ши шсте тѣиинѫитѣ ѧ лѫкрѫриле сале. 2. Де ворь фи ѵнгїиле лѫнци ши лате, ѧсѣнѣзѣ (! l. ѧсѣмнѣзѣ) ѧпрѣцїиторю а мѫлте лѫкрѫри, пе лѣнгѣ ачеа шсте шмь ши фрикось. 3. Де ворь фи ѵнгїиле лѫнци ши ѧгѫсте ка ла вѫлтѫрь, апои ѧль аратѣ пе ачель шмь пе каре динь мѣрирѣ чѣ дешартѣ вра сѣ фїе лѫатѣ песте чѣле диньтѣи. 4. Ѵнгїиле де мижлокь ши рѣ-

тѫнде, ѧлѣ аратꙑ кѫ фрѫмоасѣ натѫрѣ, ашиждерѣ юбиторю де а ѧвѣца лѫкрѫри де таннѣ. 5. Ѵнгїиле мичи ши рътѫнде, ѧсѣмнѣзѣ, ѧпротивиторю мънїосѣ ши гѫндѣце ка съ фїе толте сѫптѣ стъпънирѣ лѫи.

(pag. 125—127.) 15. Де ворѣ фи сорочи албе, сау рѫндѫри, ѧсѣмнѣзѣ норокѣ, нѣгре сау кѣцеде, сау галбене, сау камѣ негре сорочи, ши ва фи гропане адънчи; ши ѣрѣшѣ де ва фи ꙋнгїе динѣ а ей фире кѫ тотѫлѣ нетокмитѣ, ши нѫ нѣтедѣ, апои ѧгрозѣце кѫ ненорочире. 16. Де ворѣ фи сорочи албе пе ꙋнгїе дѣцетѫлѫи челѫи маре, фъгъдѫеце норокѣ ѧ шасте, сау ла ѧсѫръчѫне, ашиждерѣ аратꙑ ѧ кале норокѣ. Їѣрѣ сорочи нѣгре пе ачелѣ локѣ аратꙑ ѧ противѣ. 17. Сѣмне албе пе дѣцетѫлѣ челѣ че аратꙑ, аратꙑ норокѣ дела чей дѫховничещи, ши мирещи, чисте ши богъцїе. Їѣрѣ чѣле нѣгре сѣмне, аратꙑ пагѫбѣ ши ръѫтате, ши лѫкрѫри де жѫдекатꙑ. 18. Сѣмне албе пе дѣцетѫлѣ челѣ динѣ мижлокѣ, аратꙑ норокѣ ла стъпънирѣ касїи. Їѣрѣ чѣле нѣгре ѧгрозъскѣ къдери ѧ боале, ши молрте. 19. Сѣмне албе пе ꙋнгїе де лънгъ дѣцетѫлѣ челѣ микѣ, съ фъгъдѫеце кѫ милъ дела стъпънїи чей мари чисте ши богъцїе. Їѣрѣ нѣгре, ѧсѣмнѣзѣ ѧ противѣ. 20. Сѣмне албе пе дѣцетѫлѣ челѣ микѣ, ѧсѣмнѣзѣ шарече бине, ши кале кѫ норокѣ, принѣ ръваше ши прин кѫрїозниче лѫкрѫри. Їѣрѣ чѣле нѣгре, ѧсѣмнѣзѣ чѣле ѧпротивиторе.

CLXII.

1785.

(Exemplarul bibl. centr. defect, începutul și sfârșitul lipsește, 8⁰, mic., 249—252 [?] foĭ paginate.)

Їлфавита чѣ сѫфлетѣскъ .... (ѧн Ѫшь ѧѱе.)

Din introducere. (Fol. 6a—8a.)

..... Тѧтꙑ алѣ милостивїрилшрь, дѫмнезѣѫ а тоатꙑ мѫнгѫрѣ. Їѧ лѫй ѣсте чѣрюлѣ шй пъмѫнтѫлѣ, мѫнцїй, дѣлѫриле, лемнеле, дѫмбрѣвиле. Їле лѫй сѫитꙑ фїѫръле, добитоачеле, жигънїиле, пѧсъриле чѣле збѫрътоаре. Їѧ лѫй ѣсте тоатꙑ сѫфлѫрѣ, шй тоатꙑ фъптѫра, чѣле възѫте ши чѣле невъзѫте, чѣле динѣ чѣрю шй чѣле де пре пъмѫнтѣ. Їѧ лѫй ѣсте соареле шй лѫна, стѣлеле чѣрюлѫй шй стїхїнле. Їѧ лѫй апеле, ѧѣрил-

мѣриле, ѿзериле, изво́аръле, гри́ндина, wме́цїй, пло́иле, вѫнтѹриле, фѣ́лцериле, тѹ́нетеле. Л лѹ́й то́ци wаменїй, то́ате нѣмѹриле пъмѫнте́нилwрь. Л лѹ́й ѧцерїй, архáнгелїй, скáѹнеле, домні́нле, херѹвѝмїй, серафѝмїй, шѝ то́ате пѹте́риле. Ла дѫнсѹль дрептáтѣ, лá дѫнсѹль дрептáтѣ (!) ла дѫнсѹль жѹдекáта чѣ нефъцáрникъ, лá дѫнсѹль вѹнътáтѣ шѝ юбѝрѣ де wаменѝ, лá дѫнсѹль ѧцелепчю́нѣ, шѝ изво́рѹль ѧцелѣцерїй. Ѩколѡ лѝницѣ, wдѝхна, нетѣ́мерѣ, шѝ фъръ гри́жъ. Ѩколѡ мѣрѝрѣ, богъцíа, вистїерíа, нелѹбициná́тъ, шѝ десфътáре вѣ́чникъ. Ѩколѡ вѹкѹрíа, лѹмѝнъ, рáзъ, фрѹмсѣ́це, вѹнъ кѹвїинцъ, дѹлчáцъ, веселíе, шѝ то́атъ мѫнгѫ́рѣ. Ѩколѡ волничíа, дезмїердáрѣ, ѧдестѹлáрѣ шѝ вѣ́кѹл чéлъ нескимбáтъ: Ори че ѥсте ѧтрѹ wамени май юбѝть, аколѡ то́ате сѫ́нть. Нѹ́май те липсѣ́це къторъ дмнѹль дмнезѣ́ль тѣ́ѕ, кѹ то́ть сѹ́флетѹль; шѝ нѹ́май де дѫнсѹль кѹ вѹкѹрíе съ те вѹ́кѹри, шѝ кѹ веселíе те весели́це. Вѹ́кѹръ-те ѧтрѹ дмнѹль, шí-и дъ лѹ́й мѹлцъми́тъ; кѣчи тѣ́ѕ фъкѹ́ть пре ти́не дѹ́пъ ки́пѹль шѝ асемънáрѣ сл, динь нефїи́нцъ ла фїи́нцъ тѣ́ѕ адѹ́сь. Кѹ мърíре ши чи́нсте тѣ́ѕ ѧквнѹнáть; нѹ́ тѣ́ѕ фъкѹ́ть пре ти́не фїáръ, ни́чи кѹ́ть, ни́чи алтъ шаре кáре живи́нъ; чѝ wм', фъптѹ́ръ ѧцелегътóаре, немѹрито́рю, шѝ сѹ́флетѹль тѣ́ѕ л'ѧ чинсти́ть кѹ сѫ́нгръ стъпѫни́рѣ. Мъкáрь де не шѝ деспърци́мь де трѹ́пѹль чéль времéлникь, дáрь спре май вѹ́нъ съла́шлѹйре трѣ́чемь, шѝ кѹ сѹ́флетѹль петрѣ́чемь ѧ вѣ́чи; нѹ́ спре wмíе сáѧ дóаш, сáѧ трéй мíй де ани, чѝ ѧ вѣ́чїи вѣ́чилwрь, че нѧ сфършúть. Вѹ́кѹръ-те ѧтрѹ дмнѹл', шí-й дъ лѹ́й мѹлцъми́тъ; къ то́ате пентрѹ ти́не ѧ дáрь лѣ́ѕ фъкѹ́ть. Пентрѹ ти́не чéрюль ши пъмѫнтѹл', пентрѹ ти́не со́арele шѝ лѹ́на, шѝ то́атъ подо́аба чéрюлѹй кѹ стѣ́ле лѧ фъкѹ́ть. Пентрѹ ти́не фїáръле ши добнто́ачеле, пáсъриле чѣ́ле зкѹръто́аре, шѝ то́атъ живи́на. Пентрѹ ти́не мѣриле, рѫ́ѕриле, изко́аръле, ѿзериле, фéлюри де пéщи, кí̈цїй чéй мáрй. Пентрѹ ти́не пъдѹ́риле, ко́дрїй, дѹмбрѣ́виле, фѣ́клюри де пѹстíй. Пентрѹ ти́не чѣ́ле къзѹ́те шѝ чѣ́ле невъзѹ́те сѫ́нть фъкѹ́те. Вѹ́кѹръ-те ѧтрѹ дмнѹль, шí-й дъ лѹ́й мѹлцъми́тъ; къ то́ате пентрѹ ти́не дрѣ́пте шѝ милости́ве лѧ ашезáт, шѝ нелчетáтъ по́артъ гри́жъ пентрѹ сѹ́флетѹль тѣ́ѕ, те фолосѣ́це, те апъръ, те акопере, ѧтърѣ́це сѹ́флетѹль тѣ́ѕ дѫндь ці́е търíе, сънътáте, вїáцъ, те ѧцѣлепцѣ́це, те лѹминѣ́зъ спре то́ть лѹ́кѹль вѹ́нь.

Să nu fim iubitorĭ de argint. (Fol. 152a—154a.)

Пáрт҃к а трéм. Кáпь а҃.

Пентрȣ ка съ нȣ́ фимь юбитóри де арґинть, чи съ авéмь нъдѣ́жде нȣ́май спре сѫ́нгȣрь дм҃незѣ́ȣ.

а҃. Богъцíѧ де арь кȣ́рце, нȣ́ къ липи́рець и́нима, грѣ́ѧце проро́кȣль. мáре небȣ́нíе ѥсте а липѝ иима спре пȣтрежȣ́не шй̀ а нъдъждȣй̀ спре жъфȣйр҃к чѣ́м че пїáре, нȣ́ те иъдъждȣй̀ дáрь спре богъцíѧ чѣ́ стрикъчóасъ, нúчи ръвнй̀ асȣ́пра ѧȣрȣлȣй̀ [къ зúче: чéль че юбѣ́цце ѧȣрȣль, нȣ́ съ ва ѧдрепта.] Чй̀ ѧцй̀ пȣ́не нъдѣ́жд҃к тѣ̀ спре дм҃незѣ́ȣ чéль вíȣ, кáреле тóате ѧȣ фъкȣ́ть; къ ѧ́ȣрȣль шй̀ арґи́нтȣль сѫ́нть лȣ́кроври де мѫ́йни шменéци, май де грáбь пїáре, декѫ́ть кȣ́мь л'ай ѧдȣна́ть пре ель.

в҃. Нȣ́ фїй̀ скȣ́мпь, легáть фїи́ндь кȣ юбúр҃к де арґинть, спре дáр҃к чéлшрь че ле требȣ́ескь, кѣ съ нȣ́ фíй̀ стъпѫни́ть де некредúницъ. Нȣ́ те т҃кме тѣ̀, чéль че фáчи бúнеле, къ дóаръ ѧци вѣ̀ липсй̀ чевѣ̀ ѧ лȣ́ме, къ лȣ́м҃к ѧкъ стѣ, ши нимикь ѧкъ динтрȣ дѫ́нса пънъ акȣ́мь нȣ́ липс҃кце: нúчи сóареле с'ай скимбáть, нúчи рѫ́ȣриле дин' кȣ́рцере н'ай ѧчетáть, нúчи пъмѫ́нтȣл' н'ай пъръсúть а нȣ́ нáцце чѣ́ле требȣ́инчóасе: къ ѧкъ пре ѧ́ȣрь шй̀ пре арґи́нть ѧль нáцце, шй̀ нúчи ва ѧчетѣ̀ вре ѡ дáтъ а нȣ́-ль нáцце, пънъ кѫ́ндь ва стѣ̀ лȣ́м҃к ачáста; къ оу҃на ѧ пъмѫ́нть съ погóарь, ѡръ алта диньтр'ѫ́нса съ нáцце, прекȣ́мь ѧ́ȣрȣль шй̀ арґи́нтȣль, ашѣ̀ шй̀ тóате чѣ́ле требȣ́инчóасе але вїе́цїй̀ нóастре.

г҃. Нȣ́ те т҃кме де лúпсъ ѧтрȣ чевѣ̀; къ май найнте де ач҃ѣ́ст҃к нȣ́ ай авѣ́ть нимúкъ, ѡръ астъзи ай, шй̀ мъкáр де н'ай авѣ̀ фíй̀ авѫ́ндь; къ чéль че ав зиднт тóате, н'ав липсúть, нúчи ва липсй̀ кѫ́нд-вѣ, ачéстȣм кр҃кде кȣ търíе; н'ав липсúть чéль че л҃кȣ адвѣ́сь тóате динтрȣ нефїи́нцъ ѧтрȣ фїи́нцъ. чéл' че дъ хрáнъ чéлшрь флъмѫ́нзи, шй̀ сáтȣрь тóатъ живúна, де тóате ѥсте ѧдестȣ́ль. Нȣ́ фїй̀ скȣ́мпь спре дáр҃к челшрь че чéрь, шй̀ нȣ́ те ѧтóарче деспре чéла че-ци ч҃кре пре нȣ́ме. Дъ челȣй̀ че ц҃кȣ дáть цíе тóате, ка съ ай дела дѫнсȣль ѧсȣтúть.

д҃. Нȣ лъкомй̀ спре лȣ́кроври стреúне, къ шй̀ але тáле тóате ѧ скȣ́рт҃к кр҃кме вей съ ле лáши; нȣ́ лъкомй̀ спре жъфȣйр҃к чѣ дешáртъ ла шри чѣ́ фéлю де лȣ́кроȣ, кѣчи кѫ́ндь те вéй дȣ́че де лúч҃к, нимúкъ нȣ́ вей лȣа́ кȣ тúне. Голь ай кечúть ѧ лȣ́ме, гóль вéй съ те дȣ́чи: къ мȣлци мȣ́лть авѣ̀, ѧсъ лъсѫ́ндь тóате, с'ав дȣ́сь де аúче кȣ мѫ́йнеле дешáрте, шй̀ кȣ сȣфлетȣль гóль. Нȣ дорй̀ нúчи иъдъждȣй̀ спре тѫжи-

со́аре мѫлтъ, ка съ нѫ те аскѣмени богатѫлѫй чѣлѫй, че ам стрикатъ жи́тница чѣ ми́къ, ши май ма́ре ѡ ам зидит, ши ам зи́съ : сѫфлете! ай мѫлте авѫцій стътътто́аре спре мѫлци ани, ѡдихнѣще-те, мънжнкъ, бѣ, веселѣще-те; ши ам авзи́тъ : небѫнѫле! ѧтрѫ ачастъ но́апте вѡр' съ чѣръ сѫфлетѫлъ тъѫ дела ти́не, да́ръ чѣле че ай гътѝтъ, кѫй вѡр фи́? зи́че Дмнѫлъ.

Rugăciuni către Dumnezeu. (Fol. 239b, 241a—241b.)

Ѩръшй къторъ Дмнезѣѫ стри́гъ кѫ невои́нцъ.

ѳ. Ѩ нѫ ѣсте би́не пикътѫрїи лжнгъ изво́рѣ? ви́цій лжнгъ ръдъчи́нъ, мъдѫлъкрилшрѣ кѫ ка́пѫлѣ? адевъра́т' ѣсте би́не! аша ши лжнгъ ти́не дмне дмнезѣѫлѣ мїѣѫ, ам нѫ ѣсте май би́не? къ тѫ ѧсѫщій ѧм' ецій мїе дмнѣ, скъпа́рѣ мѣ ши мжнгжа́рѣ, тѫ ѧмѣ ещ' нъдѣждѣ, ши нъдъждѫйрѣ . Пре алтѫлѣ лима́нѣ ши мжнгжа́рѣ нѫ амѣ. алтъ нъдѣжде шй нъдъждѫйре нѫ кѫно́скѣ, афа́ръ де ти́не дмнезѣѫлѣ мїѣѫ, тѫ ещи мїе акоперито́рю шй сприжинито́рю, тѫ ещи мърйрѣ мѣ ши цинѣрѣ, ши бѫкѫрїа чѣ вѣчникъ.

Ѩръшй стри́гъ фъръ тъчѣре кътръ дмнезе́ѫ.

г. Нимене съ нѫ мъ рѫмпъ, ни́мене съ нѫ́ мъ шсъба́скъ де дра́гостѣ тà чѣ дмнезъа́скъ, ѡ дмнезѣѫлъ мїеѫ́! ни́мене съ нѫ мъ шпрѣскъ, ни́менѣ съ нѫ́ мъ деспа́рцъ*), ничи фо́кѫлѣ, ни́чи са́бїа, ни́чи фо́аметѣ, ни́чи го́дана, ни́чи аджнкѫлѣ, ни́чи ѧнълци́мѣ, ни́чй чѣле стътътто́аре, ни́чи чѣле вїнто́аре, нѫ́май ѧсѫшй ачаста пѫрѫрѣ съ петрѣкъ ѧ сѫфлетѫлѣ мїеѫ́, де ними́къ алтъ съ нѫ доре́скѣ ѧ вѣкѫлѣ ачѐста дмне, чи зі́ша ши но́аптѣ съ те ка́ѫтъ пре ти́не дмнѫлѣ мїеѫ́; ши афлжнда-те, съ ам комо́ара ши богъціа чѣ вѣчникъ, ши тътѫрѝрѣ бѫнътѣцилшрѣ съ мъ ѧвреднічѐскѣ.

*) Glosă marginală: ржм . зач . чѳ.

CLXIII.

1794.

(Folio, II nepaginate + pag. 108 paginate.)

Критиль ши Ѧндроніѹсь .... с'ѧѕ дѧ́ть ѧ тѹпа́рю ѧ Ісѹшь . анѹль дела ѯс . ѧѱчд.

Predoslovie. (Fol. IIa—IIb.)

Прътаре ѧ скѹрть.

Критиль ши Ѧндроніѹсь, ка́ре съ тѫкѹе́ціе : цѹдека́та шй бърбѣціе, че кѹпри́нде ѧтрѹ сйне оунь ки́пь де исто́рїе фо́арте миногна́тъ; ка кѹ́мь ачѣ цѹдека́тъ шй кѹ бърбѣціе ар фи фо́сть дой бърба́ць фо́арте ѧцеле́пць, ка́рїй ѧтѫлни́нд-се ди́нь ѧтѫмпла́ре, шй ѧвѣцѫнде ѧтѫ́й ли́мбъ пе Ѧндро́ніѹсь де а цій, шй а ѧцѣлеце гра́юль wменѣ́скь, де вре́ме че ель ера́ мѹ́ть ка оунь добито́кь, шй фъръ нимі́кь кѹвѫнтаре, ка́ре мъка́рь къ исто́рїе ѧлль ара́тъ де а фй ѧ вѫрстъ шй ар фи фо́сть лъкѹйница лѹ́й кѹ фїа́ръле, дарь съ ѧцеле́це къ ад фо́сть ѧ вѫрста прѹнчіей; ад ѧчепѹ́ть оуноль, адекъ Критиль, а истори́сй приме́ждїѫ сѧ лѹ́й Ѧндро́ніѹсь, ка́реле съ сокоті́ къ есте нѹ́май wмь, шръ нѹ авѫ́нде шй вре w цѹдека́тъ ѧтр'ѫ́нсоль. шй дѹнъ че с'ѧѕ ѧтйнсь ѧтре дѫ́ншїй воро́ва де исто́рїе, атѹ́нчѣ ѧтѫ́й ад фъкѹ́ть цѹдека́тъ кѹрцерїй вїе́цїй wменѣ́ци ди́нь ча́соль че съ зъмисле́це ѧ пѫ́нтечеле ма́йчїй са́ле, ши прінь кѫ́те стѫ́нчи шй ва́лѹрй примеждѹнчо́асе петрече ѧ то́атъ вїа́ца лѹ́й, ѧ ма́рѣ ачаста а вїе́цїй, асемънѫ́нд-се добиточіей, фїіндь нѹ́май сѫ́нгѹръ wмени́ре, шрь нѹ авѫ́нде шй цюдека́тъ са́ѕ ѧцѣле́цере . шй кѫ́нде Критиль, адекъ цюдека́та, ад дескопери́ть wмени́рїй, адекъ лѹ́й Ѧ(н)дроніѹсь, къ аша́ есте алкътѹйрѣ а ѧсѹшй зидито́рюлѹй; атѹ́нчѣ апо́й ад кѹноскѹ́ть пре ачѣ́ль миногна́ть ме́церь, кариле ад фъкѹ́ть пре wмь, кѹ́мь шй то́атъ ма́хина, адекъ мѹлціймѣ ачѣ миногна́тъ ши пре ѧподоби́тъ а лѹ́мїй, шй w ад да́ть сѹпѹ́съ wмѹлѹй : ка то́атѣ ро́дѹриле са́ле съ айбъ а и ле дѧ де бі́рь лѹ́й, шрь къ дела дѫ́нсоль че́ре нѹ́май мѹлцъми́та, адекъ дела wмь . шй аша́ прі́нь ѧтинсо́ре де воро́акъ историчѫ́скъ ѧтре дѫ́ншїй, Критиль ачѣ́ла че съ зи́че цюдеката, атѫ́та ад фъкѹ́ть пе Ѧндро́ніѹсь, адекъ пе wмени́ре, де а кѹно́аце шй а ѧцеле́це пре [illegible] зидито́рюль а то́атѣ, къ есте [illegible]

некꙋпри́нсь, пре маре .ꙗцелепчꙋне, пре милости́вь, шй .ѧ скꙋрть: нимѝкь нꙋ-й лиѱе́це, .ѧкѫ́ть .ѧсоци́ндꙋ-се .ѧ кꙋви́нте, .ѧй да́ѵ то́ате ла́ꙋдиле пре кѫ́ть по́ате слꙋжи ми́нтѣ шменѣскъ. Ѧча́ста да́рь минꙋна́тъ ка́рте цꙋдекѫндꙋ-ш но́й, къ есте вре́дникъ, де а съ да́ ла лꙋми́нъ .ѧ ста́мбъ пре ли́мба но́астръ молдовенѣскъ, шй къ по́ате слꙋжй ла дешки́дере, ꙗкито́рилшрь де цїи́нцъ ши .ꙗцелегъто́рилшрь четито́рй, ш амь цꙋдека́ть а фй де требꙋи́нцъ а съ да ла лꙋми́нъ нѣмꙋлꙋй молдовине́скь.

Pentru tinerețea omuluĭ. (pag. 1—3.)

Ѧтѫ́ па́рте.

Пентрꙋ тинерѣце, с'ал чѣ днькѫ́ю вѫрстъ а шмꙋлꙋй.

Ка́пь .ѧтѫ́ю.

Критѝль фїи́ндь арꙋнка́ть .ѧтр'ꙋнь шстровь, афлъ пе Ѧндри́нїꙋсь (!), ка́ре .ѧи повестѣце а сѧ минꙋна́тъ .ѧтѫмпларе.

Фи́липь аль до́илѣ кра́й а Спа́нїеи .ѧтинсѣсъ а са стъпѫни́ре пънъ ла нѝа лꙋ́ме, шй а сѧ коро́нъ съ пърѣ съ айбъ пентрꙋ ми́жлокь, оунь шстровь че пꙋтѣ а съ нꙋмѝ мъргърита́рюль мѣрїй, ши змара́гдꙋль пъмѫ́нтꙋлꙋй: шстровꙋль сфнтей Еле́нїй шсте ачѐста, ка́ре слꙋжѣ, пентрꙋ ка съ зи́кь ашѧ, ска́рь дела ш лꙋ́ме ла алта. Ѧче́сть шстровь ал фо́сть то́ть дѣ́ꙋна ш тра́цере .ѧкрединца́тъ пентрꙋ кълъто́ри, ши Спанїо́лїй .ѧль сокоте́скь ка оунь лю́кь де скъпа́ре, че про́нїѫ лѣꙋ дать пентрꙋ а ръсꙋфлѧ де а лю́рь фло́те, .ѧ кълъторі́нле че ей фа́кь ла Индиле ръсъритꙋлꙋй.

Оунь шмь къзꙋ́ть .ѧ ма́ре апро́апе де ачесть ѝстровь, ал нъдъждꙋи́ть съ афле .ѧтр'ѫнсꙋль оунь лима́нь .ѧкрединца́ть, .ѧ три́ста ста́ре .ѧ каре ерѧ некои́ть.

Нꙋ́ ерѧ ръзима́ть декѫть де ш сла́бъ скѫ́ндꙋръ, прин ажꙋто́рюль кѣрїѫ, ель съ лꙋптѧ .ѧ проти́ва вѫнтꙋрилшрь шй а ви́форлꙋй, плꙋти́ндь ашѧ .ѧтре вїацъ шй мо́арте.

Ель нꙋ́ пꙋтѣ съ май ці́е а са́ле плѫ́нсꙋрй, шн фъчѣ ачѣсте три́сте жа́лобе: ш вїа́цъ! пентрꙋ че тѣ́й .ѧчепꙋть? сал пентрꙋ че фїиндꙋ-мй да́тъ, врей съ те съвѫршѐцій ашѧ де .ѧграбъ? нꙋ шсте .ѧ лꙋ́ме май фра́цндь, ни́чн май пофти́тъ декѫ́ть тине. .ѧда́тъ че нецине тѣ́ꙋ пїердꙋ́ть шда́тъ, ачаста шсте пентрꙋ дѣ пꙋрꙋрѣ, шй ачѐй ка́рїй те кꙋно́скь би́не, ли съ ка́де а съ сокоти́ де пе атꙋ́нчѣ афа́рь динь лꙋ́ме; фи́рѣ с'ал

аръта́тъ прѣ кро́дъ кътръ шмѣ .лтр'ача́ста, адекъ : къ ла а сѣ на́ѣмере шй .л вре́мѣ кѫ́тъ ель тръѣ́ще, ѧ нѣ́-й дѣ кѣноцийцеле, чй ѧ .лпъртъшѣ́ще кѫ́ндѣ мо́аре, шй нѣ́-лѣ фа́че съ кѣно́аскъ адевъра́теле бѣнътѣ́ци че-и съ ка́дѣ съ чѣ́рче, ничи рѣ́клеле де ка́ре и съ ка́де съ фѣ́гъ, декѫ́тъ кѫ́ндѣ нѣ май ѣсте врѣ́ме, ни́чи де а добѫндй оуниле, ни́чй де а фѣцй де че-л'а́лте.

О тикълоа́съ юбйре де сла́въ! тира́на фйрїй шмене́ци! ка́ре не силе́ци съ пѣ́немѣ .л приме́ждїе аша́ де кѣ шбръзничіе а но́лстръ вїа́цъ, ла оунѣ елеме́нтъ аша́ де нестато́рникъ, ши аша́ де примеждѣинчо́съ; .лла зѣгръве́скѣ .лбръка́тъ де хїе́рь, да́ръ еѣ .лла испите́скѣ мѣ́лтъ май примеждѣинчо́съ декѫ́тъ шцелѣ́лѣ. Ѣсте .л зада́рѣ къ про́нїѧ аѣ деспърци́тъ нѣ́мѣриле принѣ мѣ́ници шй прй́нѣ мѣ́ри, де врѣ́ме че шбръзничі́ѧ шаменилшрѣ шѣ фъкѣ́тъ съ а́фле ни́ціе по́дѣри шй ни́ціе трекъто́ри претѣтйденѣ, пентрѣ а съ .лпъртъшй, шй ка съ зи́кѣ май би́не, де а лшрѣ рѣѣтѣ́цй декѫ́тъ де а лѣ́рѣ богъцій. Соа́рта шаменилшрѣ кѫ́тъ ѣсте де кѣмплѣ́тъ! де врѣ́ме че чѣ́ май врѣ́дникъ де скорни́тъ істечѣ́не, нѣ ѣсте декѫ́тъ пентрѣ а лѣ́рѣ ненорочи́ре, шй а лѣ́рѣ стрикъчѣ́не. Пра́вѣль нѣ ѣсте декѫ́тъ прѣпъцѣйрѣ вїе́цїй, шй че́ль май але́сь істрѣме́нтъ де а сѣ пїа́рдере. Кора́бїѧ нѣ ѣсте декѫ́тъ оунѣ сикрі́ѣ, .л каре съ .лкйдѣ чей мо́рцй. Мо́артѣ аѣ сокоти́тъ, къ пъмѫ́нтѣль ерѣ оунѣ телтрѣ прѣ стрѫ́мтъ пентрѣ а сале трагє́дїй, ѧ аѣ врѣ́тъ а-шѣ оунѣ ла ача́ста шн мѣ́риле, пентрѣ съ .лтй́нзъ а сѣ .лпъръціе .л то́атє елеме́нтѣриле. Лтрѣ адевѣ́рь, че по́атє съ нѣдъждѣ́скъ оунѣ ненорочи́тъ, дѣпъ че с'аѣ фъкѣ́тъ лъкѣнто́рю .лтр'о кора́бїе, декѫ́тъ къ афлъ оунѣ лю́кѣ де пїерза́рє, де оунде по́атє съ ва́зъ а сѣ шбръзничіе педеѱи́тъ? ерѣ пентрѣ ача́ста фъръ де .лдоѧ́лъ, къ Ка́тонѣ пѣнѣ .л нѣ́мъръль де а сале чѣ́ле май ма́ри грешале, ачѣ́ѧ къ аѣ къльторй́тъ пре ма́ре. ѡ со́артъ! ѡ че́рюле! ѡ норокъ! по́чю еѣ а мъ сокоти́ .лкъ чева́ дѣпъ атѫ́тѣ го́ане? нѣ! май де фоло́сь .лмй ѣсте съ мъ сокоте́скѣ .лтре неѳйнніцъ. съ мъ жъльде́скѣ ман пѣци́нѣ, шй съ мъ сѣпѣю май мѣ́лтъ ла во́инле лѣ́й дмнезе́ѣ.

Л вре́мѣ че ель фъчѣ́ то́атє ачѣ́сте сокотѣ́ле, шй пътрѣндѣ́ лерѣль де а сале стригѣ́рн, ель ман .лдоѧ́ а сѣ сили́нцъ, шй а са вѫртѣ́те ка съ деспі́че а́пеле съ ажѣнгъ ла оуска́тъ.

С'арь зи́че : къ шаменїн ла ка́ре приме́ждїе нѣ рѣдй́къ ни́чй .лдръзнѣ́ла, ни́чй дрѣ́пта сокотѣ́лъ, .лсщій чо́ар-

съ сфїѧцїе де дѫншїи; ѧ съ тѣме де а кълкà пе ачéа, че мърúмѣ сѫфлетѹлуй .ѧн протеѯѹéцїе . Шѣрпїй ав ертáть пе Ераклéѹ, шй фѹртѹниле пе Кесáрюль, хéрюль пе Плеѯандрѹ, фóкюль пе Кáроль але чúнчилѣ.

CLXIV.

1794.

(4⁰, XI foĭ nepaginate + 138 paginate.)

Правосла́вникъ ѧвѣцътѹ́ръ .... ѧ Бѹкѹреци ла анѹл мѫнтѹúрии „а҃ѱ҃ч҃д.

Predoslovie. (Fol. VIIIa—IXa.)

Дрéпт ачѣа ши прѣ сф҃нцúтѹл нострѹ Ѱрхіепúскоп' ши Митрополúт' а тоáтъ Ѹггровлахїа, ал кѣрюа фернчúт нѹ́ме съ пъстрѣзъ ши .ѧн фрѹ́нтѣ кѣрцїи ачéцїа, .ѧнгрижáт' фiинд де дѫмнезéцииле порѹ́нчи че сѫнт дáте асѹ́пра Ѱрхіерéнилор кътръ пáза чѣ кѹ дѣ дúнсюл а тѹ́рмен чéїи кѹвѫнтътóаре, шй авзúнд де мѹ́лте орi прé чѣле дé кѹрѫнд дежгинѣри шй сѹрпѣри але ѹнор нѣмѹри, кáре пентрѹ нéпáза чѣ дé апроáпе а пъстóрилор лор шн фъцáрника лингѹшúре, ав ажѹ́нс ла чѣ десъвѫршúт рътъчúре шй тъгъдѹúре, чѣ грúтъ де ѱалмúстюл : „зúс-ав чéл небѹ́н' .ѧнтрѹ ннима сà, нѹ́ сте дѫмнезéѹ, стрикáтѹ-с'ав шй ѹрѫци с'áв фъкѹ́т .ѧнтрѹ фъръдéлеци“. С'áв сѫргѹúт а апѹкà мáи наúнте кѹ мнжлóк' .ѧндъмѫнáтек' .ѧнврѫнчúрѣ съмънътóрилор де негúни, шй а амѹцй бѹ́зеле чѣле .ѧнпѹцúте але хѹлитóрилор чéлор чé мѫшкéск .ѧн ѹрмеле .ѧнчепътóрилор де дежгинѣри, кáрїи кѹ коáда лор ав тѫрѫ́т дѹ́пъ сúне атѫ́тѣ мѹлцúме . Шй дáр, ла черчетáрѣ чé ав фъкѹ́т кѣтръ афлáрѣ ѹнѹи мúжлок' кà ачéста незѣбáвник', ав гъсúт извóдѹл ачѣцїи къргичѣле а оаре кѣрюа дáскал' прокоѱúт', дúнтр'ан бесѣрнчїн нóастре чéїи неклътúте, тълмъчúт' дѹ́пъ лимба чѣ дé рѫнд' гречáскъ, дé' домнѣлѹи Димитráке Фълкоúнюл, бúв вéл клѹчéрю . Шй ав орѫндѹúт-о дé с'áв типърúт ка ѡ врѣдникъ дé фолóсюл чéлор чé вóр четí-ѡ; кѣчи дé сѣ шй арáтъ мúкъ ла ведѣре, .ѧнсъ кѹпрúнде, ори чé .ѧнвѣцътѹ́ръ а кредúнцень. Дрéпт ачѣа сѣ кѹноáце къ сте пѫ́ргъ а .ѧнáлтен сокотúнце а прѣ сф҃нцїн сáле, шй а бѹ́нен кѹцетѣри че аре, спрé а .ѧнбогъци лúмба нѣмюлѹи нóстрѹ

шй дѐ алте кѣрци апъръто́аре де смынтѣ́ле, шй лѫптъто́аре .рнпрото́ва вржцилор хѫлито́ри, кѫ́ а нѫ .рнчетà а негѫцъто́рй талáнтѫл че и с'ав дáт, спрé .рнмѫлцíре дѐ доважндъ. Ѫрмжнд ферничийлор пъсто́ри, челор чé дѫпъ врéми ав стътѫ́т рн цáра Рѫмжнѣскъ, кѫ́ неадормíци оки, кътръ пъзúрѣ ста́влѫви лор чéлѫи .рнкѫнцѫрáт' де пизмáши. кѣ мъкáр дé с'áв шй фръмжнтáт ачáстъ цáръ кѫ́ скимбѣри дѐ стъпжнири стрéине, шй ав ажѫ́нс ла грúжъ дúн прúчина à фѣ́клюри де дежгинáци, .рнсъ кѫ́ дáрѫл лѫи дмнезéѫ, прин привегiéрѣ ачéлора, с'áв рж-сипúт фълничíиле ачéстора ка пѫздерїиле.... Ял тѫтѫро́р смерúт' шй осжрдник' Архімандр. : Грігóрiе Ржмничáнѫл'.

Pentru cunoştinţa lui Dumnezeu. (Fol. 1a—1b.)

Партѣ́ дúнтъю.

Пéнтрѫ чѣ́ фирѣ́скъ кѫноцúницъ а лѫи дмнезéѫ, кáрѣ́ не повъцѫ́ацие лà кредíинца евггéлiеи.

Я óмѫлѫи цiйницъ съ .рнчѣ́пе дéла а съ кѫнóацие .рнтжю прé сúне.

§. а. Мáи тóцн чéи дúнтрѫ .рнчепѫ́т сокотúѣ ачáста: адекъ, кѫноáцие-те прe сúне-ц, а фй чѣ́ мáи .рнтжю трѣ́пътъ а .рнцелепчѫ́нии. пéнтрѫ кáрѣ́ шй апóстолѫл зúче лà чѣ́ кътръ Коринеéни а. кáрте, кáп'. аі. стіх. ла: де нѣ́м фи жѫдекáт прѐ нóи .рншинне, нѫ́ нѣ́м фй осжндúт'.

§. в. Дѣ́кá кѫ́ силиницъ не вóм сокотй, вóм кѫноáцие .рнтжю, кѫм къ дéла нóи .рншинне нѫ́ ар фй фóст кѫ пѫтúницъ кá сѣ́ не зидíим: (а) дéч' дáр кѫ требѫ́инцъ съ .рнцелѣ́цем, кѫм кѣ сѣ́ кѫдѣ́ сѣ́ фíе, шй кѫ́м къ цасте ѫн ѳ̃н адекъ чéа че цасте дѣ́ пѫ́рѫрѣ, атот пѫтѣ́рник' шй незúдит', дéла кáре нóи лм лѫáт кѫ́м ав лѫáт шй чѣ́ле-л'áлте зидúри, .рнфúинцáрѣ́. (в.) шй кѫм къ ачéст ѳ̃н съ .рнцелѣ́це Дмнезéѫ дѫ́пъ причѣ́перѣ́ оаменнлор.

(а) Дúнтрѫ ачáстъ лѫ́ме ори чé цасте, цасте кѫ .рндоúлъ, адекъ, сѣ́ пѫтѣ́ съ фíе сав съ нѫ́ фíе, ори сѣ́ фíе дѫ́пъ алт мúжлок'. кжнд дáр ѫн лѫ́кро с'ав фъкѫ́т дúнтрѫ нимúка, трéбѫе съ фй лѫáт ачáстъ фiйницъ дéла алт чинекà, дѫ́пъ граюл чéл проро́чéск': ел [дмнезéѫ] нѣ́ѫ фъкѫ́т шй нѫ нóи. ѱáлм ѳ. стíх. г.

(в.) Пéнтрѫ ачáста съ нѫмéце омѫл: лѫ́ме мúкъ, кѫ а къѫы черчетáре шй сокотѣ́лъ, дин трѣ́пътъ .рн трѣ́пътъ ажѫ́нцем ал кѫноцúница дмнезейрíи

Pentru smerenia. (Fol. 113b—114b.)

§. ѳ. Я чи́нчѣ порѹ́нкъ чѣ́ре, кѣ но́и сѣ́ арѣтѣ́м смере́нїа, шй сѹппѹ́нерѣ ка́рѣ сѫ́нтем дато́ри кѣтрѣ пърѝници, ши ла́ ча́стѣ нѹмѝре кѣтрѣ кое́ри, са́ѹ кѣтрѣ че́и дховничє́ци шй ѹме́ци стѣпѫ́нито́ри, кѣтрѣ да́скали, кѣтрѣ фѣкѣто́рїи де и́не, кѣтрѣ стѣпѫ́ни, кѣтрѣ бѣтрѫ́ни, шй сѣ́ аве́м пе́нтрѹ ѫ́ншїи ѡ дра́госте кѹра́тѣ. ача́стѣ порѹ́нкѣ стѣ́ .рн пѹцї́не ѹви́нте, да́р кѹпри́нде мѹ́лте .рнцелѣ́цери. шй порѹнчѣ́це: : ка́ сѣ́ се чинстѣ́скѣ пърѝнцїи, шй ача́стѣ чїи́сте ѣсте пе́нтрѹ а́ сѣ́-и юби́м кѹ нни́мѣ кѹра́тѣ, съ не́ кѹчери́м ло́р, шй съ ѣ́м аскѹлта́ре ла́ врѣ́рѣ ло́р, шй съ нѹ́ не апѹкѣ́м де́ вре́-ѡ рѣ́бѣ фѣ́рѣ де бл҃гословє́нїа ло́р, съ ѡбикни́м кѹ рѣбда́ре решала́еле ло́р, шй боа́леле ло́р, съ пъзи́м чинстѣ́ ло́р .рн фїецие́ врѣ́ме, съ ле мѹлцѣми́м пѫ́нѣ ла сфършѝтѹл вїе́цїи, пентрѹ крѣ́цїере, шй фа́чернле лор де би́не; шй съ ле арѣтѣ́м чѐст фѣ́клю де́ мѹлцѣми́ре, кѹ то́т ажѹто́рюл, ман кѫртос ѫ́нд съ лафлъ .рн съръчїе́, шй ла́ адѫ́нчи бѣтрѫнѣ́це. Пърѝнцїи, ѡръши тре́бѹе сѣ́ крѣ́скъ пре́ копи́ни лор, сѣ́ ле подрте ри́жа пентрѹ але сънътѣ́цїи лор, пѫ́нъ че́ во́р вени .рн вѫ́ртъ, сѣ́-и крѣ́скъ .рнтрѹ фрѝка лѹй ѡмнезе́ѹ, шй́ сѣ́ нѹ ле дѣ́ и́лде рѣ́ле сѣ́ ка́де сѣ́ ле гъсѣ́скъ да́скали бѹ́ни, сѣ́-и .рнвѣце ѣцѣ́ лѹ́н ѡмнезе́ѹ, шй́ чѣ́ле-л'а́лте цїи́нце дѹ́пъ по́фта ши дра́гостѣ ло́р, шй́ сѣ́-и пѹ́е ла́ оаре ка́ре ѹрмѣ́ри але вїецїи. Ѡ́ съ ка́де сѣ́ се подрте асѹ́пръ-ле кѹ лспри́ре, чй́ сѣ́ ле́ .рнрептѣ́зе грешала́еле кѹ́ ми́жлок' кѹвїинчо́с', пе́нтрѹ кѣ Па́вел и́че: „пърѝнцилор! нѹ .рнтържта́ци пре копи́ни во́шри, ка́ сѣ́ ѹ́ сѣ́ мѫ́хнѣ́скъ." кътрѣ Колосе́ни. кап. г. стїх. ка. шй сѣ́ а́де сѣ́ сфътѹи́скъ дре́пт пре́ копи́ни лор, пѫ́нъ ла́ сфършѝѹл вїе́цїи ло́р.

CLXV.

1795.

(Folio, VIII nepaginate + 894 + 246 pagini paginate.)

Ѡ́иблїа ..... .л Бла́жь ..... анѹль дела на́ицерѣ лѹй ҳс. ѧѱче.

Predoslovie. (Fol. Ia.)

Кътрѣ четитѹ́рю.

..... Де́чй авѫ́нд кѹ .рделетничи́ре м'ам .рдемна́т съ ѣ апѹ́к де атѫ́та лѹкрѹ шн съ .рдрепте́з гра́юл ви́блїей че́ѣй

май динаи́нте рωмжи́кіе тупъри́тъ; шъ май вжрти́с .ртв адевъ́р по́чю съ зі́к, къ май але́с тестамжи́нтвл че́л ве́кю май мво́лт де но́в де пре че́л елине́ск а че́лωр шкпте-зе́чй де Да́скалй л'а́м тълмъчи́тъ; ка́ре лво́кр ал мїе́в Мъріа́ са, прк лвмина́твлъ, ши прк сфнцй́твлъ дмнъ Іωаннъ Би́вь клъди́ка а то́атъ ца́ра Прдкловлвй, шй аль пъріцилωръ цкрїй оунгуре́цй, шй ал Фъгъра́швлвй епископ, шъ ал мїе́в прк бо́н пъри́нте, нв но́май л'ав ажвта́т, шй л'ав wкроти́т, чй би́не ав войт шй ла си́не а-л лва, шй ка оун бо́н пъсти́рю по́рврк привегити́рю .прецо́рвл тормей, шй кв дкди́нсвл стръдвйти́рю, шй гижити́рю де мжитвйрк сфлетелωръ че́лωръ дела ма́реле, шй .ртжюль архїере́в хс. дмнезе́в лвй .крединца́те; би́не цїи́нд, къ чк май маре ши май .ртжа детωрїе а пъсти́рюлвй сфлете́ск шсте пропωведвйрк квжи́нтвлвй лвй дмнезе́в. Пентрв ачка шн Мъріа са прк сфнцй́твл архїере́в, ка че́лвй че ними́к май юбйт шй май дорйт нв шсте, декжт .рмвлцйрк кwноцйни́цъй дмнезе́ецй, шй мжитвйрк сфлетелωръ, шй би́неле че́л де wбще ал бескри́чїй, шй фолωсвль нкмвлвй, шй ал па́трїей, а къръа темéюл шй крќцеркъ шсте адевъра́та кwноцйни́цъ а лвй дмнезе́в, карк .р сфнта скриптво́ръ съ кwпри́нде, шй де аколw съ .рва́цъ. Де́чй ржнд, ка май фїербйнте, шй май десъвржши́т съ-ши плинтскъ шй ача́стъ ма́ре детωрїе а кїемъ́рїй са́ле, би́не ав войт, кл съ дъ́ ла лвми́нъ ача́стъ сфнтъ скриптво́ръ, ка аш ла тwцй, шй претвтйнденк съ се вестскъ, шй съ се пропωведва́скъ квжи́нтвл шй кwноцйница лвй дмнезе́в . . . . .

. . . . . Чй тв кwче́рниче четитwрюле, то́ате ле ѧ .р па́рте бо́нъ, шй те фолωскіе кв ача́стъ а но́астръ шстенкль спре май ма́ре ла́вдъ а лвй дмнезе́в, шй а сфнтей бескричй крќцере, шй а сфлетвлвй тъв мжитвйре, къ ача́ста шсте скwпвл шстенклїй мкле, карele сжнт ал тъв кътръ дмнезе́в ргътwрю, смерйтвл .ртръ Іеромwна́шй. Самвйл Кла́йнь. дин мънъстйрк сфнтей троицъ дела Блаж.

Genesis cap. I, v. 1—13. (pag. 1.)

Ка́ртк фа́черїй. капь а.

Деспре зидйрк лвмїй, wсибйрк, шй подwа́ба фъптво́рилωръ, шй деспре зидйрк wмвлвй, къръа шв свпвсь дмнезе́в то́алте. ка́ре зидйсъ.

1. Дтрѫ дчепѫ́тѣ (а) ал фъкѫ́тѣ дмнезе́ѫ че́рюль, ши пъмѫ́нтѫл. 2. Шѝ пъмѫ́нтѫль ерѫ невъзѫ́тѣ, шѝ нетокми́т, шѝ дтѫнъ́рек ерѫ дѣсе́пра адѫ́нкѫлѫй, шѝ дхѫ́ль лѫ́й дмнезе́ѫ съ пѫртѫ пе дѣсе́пра апей. 3. Шѝ ал зи́сь дмнезе́ѫ съ се фа́къ лѫми́нъ шѝ с'ал фъкѫ́тѣ лѫми́нъ. 4. Шѝ ал възѫ́тѣ дмнезе́ѫ лѫми́на къ шасте кѫ́нъ, шѝ ал деспърци́тѣ дмнезе́ѫ дтре лѫми́нъ шѝ дтре дтѫнъ́рекь (б). 5. Шѝ ал нѫми́тѣ дмнезе́ѫ лѫми́на зі́ѡ, шѝ дтѫнъ́рекѫль л'ал нѫми́тѣ но́апте, ши с'ал фъкѫ́тѣ сѣ́ра, шѝ с'ал фъкѫтѣ диминъ́ца, зѝ оуна (в). 6. Шѝ ал зи́сь дмнезе́ѫ съ се факъ търі́е дтре апъ, ка́рѣ ерѫ сѫ́птѣ търі́е, ши дтре апа каре ерѫ дѣсе́пра търі́ей. 8. Шѝ ал нѫми́тѣ дмнезе́ѫ търі́а (г) че́рю, шѝ ал възѫ́тѣ дмнезе́ѫ, къ шасте би́не, шѝ с'ал фъкѫ́тѣ сѣ́ръ, шѝ с'ал фъкѫ́тѣ диминъ́цъ, зі́ѡа а до́ау. 9. Шѝ ал зи́сь дмнезе́ѫ съ се адѫ́не апа чѣ де сѫ́птѣ че́рю, дтрѫ ѡ адѫнаре, ши съ се ара́тѣ оуска́тѫль. ши с'ал фъкѫ́тѣ ашѣ, шѝ с'ал адѫна́тѣ апа чѣ де сѫ́пт че́рю дтрѫ адѫнъ́риле са́ле, шѝ с'ал арѣта́тѣ оуска́тѫль. 10. Шѝ ал нѫми́тѣ дмнезе́ѫ оуска́тѫль, пъмѫ́нтъ; шѝ адѫнъ́риле апелѡръ лѣ́ нѫми́тѣ мѣ́рй (д), шѝ ал възѫ́тѣ дмнезе́ѫ къ шасте би́не. 11. Шѝ ал зи́сь дмнезе́ѫ, съ рѣса́рѣ пъмѫ́нтѫль ѡрбъ вѣ́рде, ка́рѣ съ са́мене съмѫ́нцъ дѫ́пъ фѣ́лю, шѝ дѫ́пъ асемънаре, шѝ ле́мнь родитѫ́рю, ка́рѣ съ фа́къ ро́дь, къръ́ѫ съ фі́е съмѫ́нца лѫ́й дтр'ѫ́нсѫль дѫпъ фѣ́лю (е) пре пъмѫ́нт, шѝ с'ал фъкѫ́тѣ ашѣ. 12. Шѝ ал ско́сь пъмѫ́нтѫль ѡрбъ вѣ́рде ка́рѣ са́мѫнъ съмѫ́нцъ дѫпъ фѣ́лю, шѝ дѫ́пъ асемънаре, шѝ ле́мн родитѫ́рю, ка́рѣ фа́чѣ ро́дь, а кѣръ́ѫ съмѫ́нца лѫ́й (ж) дтр'ѫ́нсѫль дѫпъ фѣ́лю

а. Дтрѫ дчепѫ́тъ, адекъ, май днайнте де а фа́че алте лѫкрѫ́рй, ка́рѣ съ вѣдь. сал ла дчепѫ́тѫл врі́мій. сал кѫ кѫмѫнтѫл, адекъ прин фі́юль, ка́рѣле шасте кѫмѫ́нтѫль лѫ́й дмнезе́ѫ.

б. Дтръ лѫми́нъ, шѝ дтръ дтѫнъ́рек, адекъ лѫми́на де дтѫнъ́рек. ашѣ шѝ д стѣ́х з.

в. Д лимба жидовѣ́скъ нѫ́ съ зи́че дтра́ю, дтра́, чѝ д ло́кь де а зи́че дтра́ю съ зи́че оуна́, шѝ д лшкь де дтра́ съ зи́че оуна, прекѫ́мь шѝ аи́чѝ аръ трекѫ́ѝ съ зи́чемь : зі́ѡа дтра́.

г. Търі́е съ зи́че а́ерѫль, въздѫхѫль ка́рѣ шасте дела пъмѫ́нтъ д сѣ́сь кътръ че́рю пѫ́нъ ла апа чѣ дѣсе́пра; къ дмнезе́ѫ дѣсе́пра търі́ей ачѣ́ріа ал пѫ́сь апъ, ка съ стѫ́мпере кълдѫ́ра чѣ несфери́тъ а содрелѫ́ѝ, ши ачаста шасте апа чѣ май пре сѣ́сь де че́рюрй, де карѣ съ зи́че д ѱалм рмн.

д. Тѫ́тъ ла́кѫль шѝ то́атъ адѫнаре́ а́пелѡръ съ нѫмі́ск мѣ́рй. G. Іероними.

е. Би́блі́а гречѣ́скъ чѣ дела Алеѯандрі́а аре: дѫпъ фѣ́лю шѝ лѫпъ асемънаре

ж. Шасте.

пре пъмѫнтъ, шй ав възѣтъ дмнезѣв къ цасте вине. 13. Шй с'ав фъкѫтъ сѣкръ, шй с'ав фъкѫтъ димінѣцъ : зіша а трѣа.*)

Jov cap. XXXVIII. (pag. 457.)

Іѡвъ . капъ лі.

1. Шй дѫпъ че ав рчетат Єліѣсь а ворбй, зис-ав дмнѫлъ лѫй Іѡвъ прінъ вйфор шй прін нѡръ. 2. Чине цасте чѣлъ че аскѫнде де мине сфатѫлъ, шй ціне кѫвінтеле мѣле р нінмъ, ши сокотѣціе съ ле аскѫнзъ де мине? 3. Рчініце ка оунъ бърбатъ мйжлокѫлъ тѣв, шй те вѡю ртребь, шръ тѫ съ-мй ръспѫнзй! 4. Оунде ай фость, кѫндъ амъ ртемеатъ пъмѫнтѫлъ? спѫне-мй де ай кѫноцінціъ? 5. Чине ав пѫсъ мъсѫрнле лѫй, де ціїй? сав чине е чѣлъ че ав ртінсъ фѫне преете дѫнсѫлъ? 6. Пре чѣ с'ав ртърйтъ стѫлпїй лѫй, шй чине ѣ чѣла че ав пѫсъ преете дѫнсѫлъ пїатра чѣ дннъ мрінніѣ оунгюлѫй? 7. Кѫндъ с'ав фъкѫтъ стѣлеле, лъѫдатѫ-м'ав кѫ глась маре тѡіцй рцерїй мїёй! 8. Шй ам школйт марѣ кѫ порцій, кѫндъ съ къреа афаръ, шй ешѣ дин пѫнтечеле майчій сале. 9. Шй амъ пѫсъ рбръкъмінтѣ ей нѡръ, шй ѡ амъ рфъшѣтъ пре а кѫ негъръ. 10. Шй амъ пѫсъ ей хотарь, ркѫцѫрѫндѫ-ѡ кѫ ркѫетѡрй, шй кѫ порцй. 11. Шй ам зис ей, пѫнъ аічй съ вій, шй съ нѫ трѣчй, чй ртрѫ тине съ се сфарме кълѫриле тале. 12. Йѫ доаръ р зілеле тале амъ токмйтъ лѫмйна чѣ де димінѣцъ, шй лѫчафърѫлъ шѣѫ възѫтъ рѫндѫлъ сѫѫ? 13. Йпѫкатѫ-тѣй де арипиле пъмѫнтѫлѫй, ка съ скѫтѫрй пре чей некредінчѡшй де пре дѫнсѫл? 14. Йѫ тѫ ай лѫатъ нъмѫнтъ лѫть, шй ай фъкѫтъ вїецінтѡрй, ши пѫсѫ-л'ай пре ель, ка съ поатъ кѫвѫнтъ, пре пъмѫнтъ? 15. Йѫ тѫ ай лѫатъ дела чей некредінчѡшй лѫмйна, шй брацѫл мѫндрілор л'ай сфърматъ. 16. Йѫ венйт-ай ла извоарале мѣрїи, шй оурмеле аджнкѫлѫй оумблатѫ-лѣй? 17. Ши дескйсѫ-ці-с'ав ціе де фрйкъ порциле морцїи, шй портарїй ѫдѫлѫй възѫндѫ-те пре тине спъймѫнтатѫ-с'ав? 18. Йѫ афлат-ай лъцймѣ чѣ де сѫптъ чѣрю, спѫне-мй даръ кѫмъ ѣ, шй кѫтъ цасте? 19. Шй р че пъмѫнтъ лъкѫаціе лѫмйна, шй ртѫнѣрекѫлъ чѣ лйкъ аре? 20. Де мъ кей дѫче ла хотарълеле лѡръ? шй де ціїй кърърриле лйръ? 21. Цій къ атѫнчй тѣй нъскѫт, ши

*) cf. vol. I, pag. 33, 264, 280.

нѫмъръѕль аннлюрь тъй è мѫлть. 22. Ѧѕ дóаръ ай венúть ла вистїерíле зъпъзїй, шй вистїерійле грúндиней възѫтѕ-лѣй? 23. Ѧѕ доáръ тѣ пóрцй грúжъ де чѣсѫл връжмáшилюр? сáѕ де зíша ръзбóюлѫй, ши л бътѣїй? 24. Де оунде шсъ брѫ́ма, аѕ съ ръсипѣце аѕстрѫль сѫптъ чéрю? 25. Шй чúне аѕ гътúть плóїй юцй кѫ́рцере, шй калѣ кѫ́рцерїй. 26. Кл съ плóле пре пъмѫ́нть оунде нѫ̀ є бърбáть, шй л пѫстíе оунде нѫ̀ шсте шмь? 27. Кл съ сатѫ́ре пъмѫ́нтѫль чель некълкáть, шй нелъкѫúть, шй съ фáкъ, съ ръсáръ шрбъ де пъшѫ́не. 28. Чúне шсте тáтъль плúїй? Шй чúне шсте чéль че аѕ нъскѫ́тѣ бѫ́лгърй де рóаш? 29. Шй динтр'акѫ́й пѫ́нтече шсъ гїѫ́ца? шй брѫ́ма л чéрю чúне ш аѕ нъскѫ́тѣ? 30. Ѧѕ пшгóаръ-съ ка ш апъ кѫрѫ́нд? Фáца адѫ́нкѫлѫй чúне ш аѕ рѫндѫúть? 31. Шй кѫноскѫ́т-ай легътѫ́ра гъйнѫ́шїй? Шй лгрѣдúрѣ врїúнѫлѫй дешкúс-ай? 32. Ѧѕ дешкúде-вей зóдїйле л врѣ́мѣ сл, ши лѫчáфъръл де сѣ́рл де пѣ́рь адѫ́че-л-вей.*)

Apocalipsul sf. Joan cap. XXII, v. 10—21. (pag. 245—246.)

Ѧпшкалнѱѫль . с . Іѡ̀ннь . Капь к҃в.

10. Шй мїáѕ зúсь: съ нѫ̀ печетлѫ́ецй кѫвúнтеле прорючíей кѣрцїй ачéстїа, кѣ врѣ́мѣ апрóапе шсте. 11. Чéль че фáче стрѫ́мбътáте май фáкъ стрѫ́мбътáте, шй чель че спѫ́ркъ май спѫ́рче, шй чéль дрéпть май фáкъ дрептáте, шй чéль сф҃нть съ съ сф҃нцáскъ. 12. Ѩтъ вїѕ кѫрѫ́ндь, шй плáта мѣ кѫ мúне, ка съ дáѕ фїеце-кѣрѫ́м дѫ́пъ кѫ́мь ва фн фáпта лѫ́й. 13. Єѕ сѫ́нть Ѧлфа шй Ѡмéга, лчепѫ́тѫл шй сфѫршúтѫль, чéл динѣтѫ́ю, шй чель де пре оурмъ. 14. Ферúчúцй чїéй (!) че фáкь порѫ́нчиле лѫ́й, ка съ фїе пѫтѣ́рѣ люрь л лéмнѫль вїецїй, шй пре пóрцй съ лтре л четáте. 15. Ѩръ афáръ кѫ̀нїй, шй фермекътѡ́рїй, шй кѫркáрїй, ши оучигáшїй, шй лкинътѡ́рїй йдолнлюрь, шй тѡ́тѣ чéль че юбѣце шй фáче минчѫ́нъ. 16. Єѕ Ї҃с . амь тримúсь пре лцерѫль мїéѕ, ка съ мъртѫрисáскъ вóаш лчѣстѣ, л бесúричй . Єѕ сѫ́нть ръдъчúна, шй съмѫ́нца лѫй Давúдь, стѣ́кда чѣ стрѣлѫчитóаре де димин҃цъ . 17. Шй дѫ́хѫл, шй мирѣса зикь: вúн-ѡ, шй чéл че аѫ̀де съ зúкъ: вúн-ѡ, шй чéль лсътшáт вїе, шй чел че врѣ, мè апа вїéцїй л дарь. 18. Кѣ мѣ мъртѫрисéскь ла тѡ́тѣ чель че аѫ̀де

*) cf. vol. I, pag. 267.

кѹвинтеле пророчіей кѣріїй ачéстїѧ : де ва адáше нецúне ла ачѣстѣ, ва пѹне дм҃незéѹ преcте елѣ тоáте бѣтѣйле чѣле скрúсъ ѧ кáртѣ ачáста. 19. Шй де ка скоáте нецúне динъ кѹвинтеле пророчіей кѣріїй ачéцїѧ, ва скóате дм҃незéѹ пáртѣ лѹй динъ кáртѣ вїéцїй, шй дúн четáтѣ чѣ сф҃нтъ, шй динъ чѣле скрисъ ѧ кáртѣ ачáстъ. 20. Зúче чéл че мъртѹрисéще ачѣстѣ, ашѣ вíѹ кѹржúндъ . Амúнь . Ашѣ вúн-ѡ дм҃не Іс҃. 21. Дáрѹль Домнѹлѹй нóстрѹ Іс҃ . Хс҃ . кѹ вóй кѹ тѡ́ци. Амúнь.

CLXVI.

1796.

(Ms. bibl. centr. No. 67, 8°, 20 foï nepaginate.)

Ал . Вѣкъреск҃ : Поезїй.

No. 4. (pag. 4—5.)

Оглúнда, кжнд ци-ар арътá
ѧнтрѣгъ фрѹмсецѣ та ;
атѹнчи ши тѹ ка мúне,
тѣкi ѧнкúна ла тúне.

Н'ар фи мúжлок, съ те прúкеци
асемéне дѹпъ кѹм еци ;
шн їдололатрїе,
съ нѹ-ци адѹчи тѹ цїе.

Окїи ѧн ѧ кжнд цї-и арѹнчи,
дъ тот съ 'нтѹнекъ атѹнчи ;
ши дъ те ши ратъ,
ар нѹ адевъратъ.

Д'ачéѧ нѹ да крезъмжнт
оглúнзїи, че кѹ скъзъмжнт
ѧци фаче 'ншелъчѹне,
ши тот минчѹнi ѧци спѹне.

Чи къть еци, съ цїи де вей,
дъ крезъмжнт окилор мїен.
фїинд-къ нѹ те 'ншалъ,
нúчи фак вре-ѡ грешалъ.

Ан ен те кать съ те везн,
Антокма пъ кът ъминезн;
Ши дъ 'нтр'а лор ведере,
Везн, къть ан пътере.

Креде-н сърачїн, кжнд ац спън,
Къ нъман цїе съ съпън;
Ши къ ле ен ши дин фире
А лор дъмнезенре.

No. 15. (pag. 19—20.)

Дъ нъ мъ крезн пъ мине,
Антрѣбъ пъ шри чине;
Ши везн кът пътимеще,
Ън съфлет, че юбеще!

Антрѣбъ 'нкаи пъ ъме,
Ши везн къ нъ сжнт глъме,
Неказъриле меле,
Каре петрек къ еле.

Дъ лакръми върс пърае,
Къ гроазнникъ въпае;
Ши съфлетъл ам есе,
Дъ охтътъри адесе.

Ън чѣс нъ въз однонъ,
Нъ дорм вр'о дать ан тикиъ;
Дърериле 'м сжнт хранъ,
Ши мжнгъери ла ранъ

Мъ арз песте мъсъръ,
Слъбеск фъръ кълдъръ;
Сжнт болнав ан пичере,
Ши мор фъкжнд тъчере.

Кжнд нъ те въз, ам кнърн,
Ши кжнд те въз, лешънърн;
Ш' ън чѣс нъ 'м присосеще
С' ацн спъю, че мъ тръдеще.

Ши тѫ 'н лок дъ ръпашс,
ман мѫлт ⸗м фачи адашс,
де кинѫри кѫ воиницъ;
невръжнд съ 'м дан кредницъ.

Нѫ крези кѫм къ фиреце
съ дъзнъдъждѫеце,
ш'о нним 'нпётритъ
кжнд нѫ е милѫитъ.

CLXVII.

1798.

(8°, 296 paginĭ.)

Ретóрикъ адекъ ⸗вѣцътѫра ши ⸗токмúрѣ фрѫмóасеи кѫвънтърй акѫм ⸗тѣю изкодúтъ пе лúмба ромънѣскъ ..... ⸗ Бѫда ..... 1798.

Predoslovie. (pag. 1.)

Тѫтѫрóр де алѣсъ вреднíчїе, юбитóри де цїйнцъ, дела дмнезéѫ тóате дáрѫриле ⸗дѫрънлор.

Йтъ юбйцилор къ пѫи ⸗наинтѣ вóастръ ⸗вѣцътѫра граюлѫй фрѫмóс, ши а вóрбеи ⸗подобúте, че съ нвéце акѫм ⸗тжа дáтъ ⸗ лúмба ромънѣскъ, ка оун шдóр пѫртътóрю де фолóс цѣрцїй политичéцій, шй проповедѫитóрнлор кѫвжнтѫлѫй лѫй дмнезéѫ, ка съ фíе пѫтéрничй ⸗ кѫвънтáре. ⸗кжт ши Сколáстичилор ⸗вѣцътóрй ле шасте де лúпсъ, къ прин канóанеле ей, трáг йнимиле тúнерилор спре ⸗дрептáре, мъкáр де ар фй ши тáри ла йнимъ, ш мóле, ши кѫ шсѣрдїе ш дѫмерéце съ-ш плънгъ фáптеле грешáлелор сáле, чѣле не⸗кѫвїинцáте, ши-л децѣптъ съ съ префáкъ ⸗тр'ѫн шм нóѫ ши бúне плъкѫт лѫй дмнезéѫ. Къ чé поáте съ фíе мáй де фолóс декжт ачáста? дечй юбйцилор депрúндеци-къ ⸗трѫ ⸗вѣцътѫриле ей, ши спорúци ⸗ мéрцерѣ ⸗наинте спре лáѫда пърúнтелѫй ⸗ чérюрй ши а крéцерїи бúнелѫй де шбце.

Ял тѫтѫрóр де бúне вонтóрю.

Скрис ⸗ четáтѣ Сибйюлѫи ⸗ 13 зúле Ілїе 1797. Ятóрѫл.

Despre Alegorie. (pag. 183—186.)

Кап. ѣ.

Пéнтрѫ Алигорїе.

Алигорїа ѥсте ѡ вóрбъ кѫ тóтѫл метафоричáскъ, шй кáрѣ áре алтъ ѧцелѣцере ѡсибúтъ де ѧсемнáрѣ зúчернлор. Ачáстл ѥсте ѡбичнѫúтъ де ѡáменїй чéй мáй ѧцелéпцй, кáрїй съ слѫжéск кѫ дѫнса, шрй кл съ нѫ ѧтѫнече шкїй чéлор май прóцій кѫ стрълѫчúрѣ ѧцелепчѫнїй лѫр, шрй ка съ оурмѣзе ѧсѫшй лѫй дмнезéѫ, але кѣрѫа вóрбе сѫнт ѧтѫнѣрек мáре шй адънчúме мѫлтъ, шрй мáй скѫрт, пентрѫ кл съ аскѫнзъ авѫцїнле ѧвъцътѫрилóр кѫ тóате ѧтѫнѣречнле Алигорїей. Богослóвѫл Григóрїе ашл ѧ аскѫнс слáва пърúнтелѫй съѫ кѫ ачѣсте ѧтѫнѣрече алигоричéцни, арътънд де ѡ дáтъ шй смерéнїа сл: „Н'ѧ фóст шáе, чй дúн шй чéл мáй алéс, ѧсъ дúн ѡй с'ѧ фъкѫт пъстóрю, шн акѫм ѥсте пърúнте шн пъсторю пъстóрилор. Н'ѧ венúт де дмнинѣцъ ла áрїа чѣ мѫлт родитóаре, ѧсъ кѫ ѡстенѣлеле ѧ ѧтрекѫт пре чéй, че венúсъ мáй наúнте.“

Де ар врѣ чúнека, кл прúн Алигорїе съ тънлкѫънскъ дáрѫл, кáре ѧ лѫáт Іѡáн Євангелúстѫл, ка съ-ш ѡдънхнѣскъ кáпѫл пре сфнтѫл пїéпт ал кѫкънтѫлѫй лѫй дмнезéѫ шй ѡмѫл, сѫгънд дúн ѧсъш вїáца дофторїи ѧпротúва мóрцїй, де оунде мáй пре оурмъ адъпъндѫ-съ кѫ ѡтрѣвй н'ѧ ѧгицúт моáрте, ар зúче ашл: вѫлтѫрѫл богословїéй чéл зѣѫрътóрю лл ѧнълцúме, кáреле небъгънд ѧ сѣмъ, лѫкрѫриле чѣле пъмънтéцй, ш'ѧ ѧтинс арúпиле кѣтръ чéрю, нѫ нѫмай ѧ възѫт, шй кѫ неклипúт ѡкю ѧ зърúт пре сóареле чéл тѣйнѫúт, чй зѣѫрънд шй лл мáй мáрй ѧнълцúмй, с'ѧ ѧкѫйбáт шй ѧтр'ачѣ лѫмúнъ слобозитóаре де рáзе, шй ѧ ѧсѫшй сънѫл сóарелѫй.

Лл ачáстъ алигорїе съ адѫк шй Іероглúфика ачѣа, сѫ сѣмнеле їероглифичéцій але Єгúптѫлѫй чéлѫй вéкю ши ѧцелéпт, кáре нѫ цїа грѣй ѧтр'ѧлт кúп, фѣръ нѫмай кѫ жигáнїй фъръ глáс, кáре ле зѡгръкїа, ѧкѫт пéнтрѫ кл съ ѧцелѣгъ чúнева нóймеле сáле чѣле ѧналте, ерл требѫúнцъ съ ѧвѣце бѫкиле хїáрълóр. Ачéсташ Єгúпт скѫмп фїúнд лл ѧвъцътѫриле лѫй, шй бъснѫитóрю ѧ недобъндй алт чúнека авѫцїнле ѧцелепчѫнїй сáле, ѧ кáре съ фълїа, шрй ле пѫнѣ ла ѫнгїнле рúторилор, шй ѧ сълбáтечелóр пáсърй, кл съ ле пъзѣскъ кѫ áрмеле лóр чѣле фирéцій шй кѫ зѣѫрáрѣ арúпилор, шрй ѧтре шéрпй wтръвитóрй, кáрїй мѫшкъндѫ-ш кóаделе, ѧц мѫшкл де фрúкъ шй úнима, сѫ ѧ скѫрт: типърїа мáрй шй неладормúцй шкй, кáре

тот дѣ8на привегїѧ спре па́зъ . Ѧи́чй .ѧкъ съ ад8́к шй гѫчто́риле че́лор ве́кй, во́рбъ атѫ́та .ѧт8нека́тъ, кѫ́т ѥсте кѫ непъти́нцъ съ .ѧцелѣгъ чи́нева, че́ .ѧсемнѣ́зъ, де нѫ̀ ва̀ ав҃ѣ̀ ажѫто́рю wри пре оу҃н Vди́т, wрй пре w Сфи́нгъ . Ѧц ад8́к пи́лдъ кѫ́те-ва, ка̀ съ ле четѣцй пе́нтр8 по́фтъ, шй пе́нтр8 ка̀ съ нѫ те пїе́рзй .ѧтр'ѫ́нселе ка̀ .ѧтр'ѫ́н Лакири́но, .ѧц во́й да апо́й Де́дал шй Фисе́вс, ши-ц ко́й арътà др8́мѫл, ка̀ съ слобозе́цй ми́нтѣ де чѣ̀ мѫ́лт .ѧплетї́тъ нелезни́ре, че .ѧц .ѧплете́ск ачѣлѣ, тѫлкѫи́нд8-цй чѣ́ле, че .ѧсемнѣ́зъ:

„Gда́ла ѥсте пѣ́цце, шаръ че фїѫ́рбе .ѧтр'ѫ́нса, ѥсте ка́рне .ѧсѫфлецй́тъ, кѫвѫнтътоа́ре шй симцинтоа́ре.“

Ѧлта:

„Ѥсте оу҃н добито́к педе́стр8, .ѧсъ шй де апъ, ѥсте .ѧсѫфлецй́т шй фѣ́ръ сѫ́флет, кѫ̀ сѫфла́ре шй фѣ́ръ сѫфла́ре; търѫи́нд8-съ оумблѫ́нд, шй слѫжи́нд8-съ кѫ̀ ари́пй . аскѫ́лтъ, шй те ми́ръ, ши гѫчѣ́це.“

Тѫлкѫи́рѣ ло́р ѥсте, а че́ї́й динтѫ́й: Іѡна, ка́реле ерà ѧ пѫ́нтечеле кѝтѫлѫй; шаръ а че́ї́и де ал до́нлѣ: кора́бї́ѧ.

CLXVIII.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell., pag. 107—123.)

Gromovnic al luĭ Iraclie Impărat.

Бербечиле. (pag. 112—114.)

Дъ ва тѫ́на .ѧ нѫ́мър бербечелѫи дъспре рѣсъри́т, ва фи робї́е ши пенре мѫ́лтъ . фї́арьле пьмънтѫлѫи вор фи сътѫ́ле, ши спре стрикаре маре . ръзбоане ши ране,. ши плгѫбъ ва фи . пънинѣ, помеле вор фи скѫ́мпе . семънътѫ́ра тързнїе нѫ ва пери́ . ѧ прѫ́нчи чен ти́нери ва фи пенре . челор че ѫмблъ пе маре, ва фи .ѧнекаре . шар дъ ва фи кѫтре́мѫр, .ѧнтре домни ва фи скимбаре ши фоамете, ши ръзболне . ши ва фи грештате ши невоне .ѧнтре шамени . ши .ѧн бърбѫци чен тинери ва фи пенре, шар фї́инд кѫтремѫр ноапть́, ва фи маре некойе .ѧнтре шамени. ши боери нѫ съ вор плека домнѫлѫи съѫ, ши вор фѫци дъла дънсѫл, кѫцетънд8-и мѫлт ръ́ѫ . ши вор .ѧнчепе а́ съ бате . ши ѧ вечинчи нѫ ва фи токмире . ши ѫн .ѧнтъодат .ѧъспре апъ ...

мѫри . ши вор фи плои мѫлте . ши роадъ .ри мълаю ши .нтр'алте семнице . шр .ри цара Єгипетлѫи фоамете.

Бицéлѫ.

Дъ ва тѫна .ри нѫмър кицелѫлѫи, .рн Цариградѫ ва фи бѫкѫрїие маре . грѫ ва пери пъ алóкѫрѣ; шр спре ръсърит ва фи грештате мáре ши тъере маре . ши ѫнѫл спре алтѫл съ (ва) скѫла . ши лакръми ва фи .рнпъратѫлѫи . ши плои . шр де ва фи кѫтремѫр маре принек ши маре грештате ва фи . шр дъ ва фи ноапт'ѣ кѫтремѫр, .рнтрѫ тоате четъициле ва фи збїераре ши грештъци мáри, ши мѫлте шраше вор кѣдѣ . ши дъспре апѫс бисеричиле челе мари съ вор пѫстїи . шр ла ръсърит ва фи мѫлтъ боале ши скърбъ .рнтре шамен; ши чеи че вор фи .рн къмпи, .рн пъдѫри, фїери, добитоаче, жнгáнии, пъсъри, ши .рн апъ пеции вор слъбй . ши четъициле съ вор .рифрикоша . ши чеѫ че вор фи ла шасте кѫ (?) бѫкѫрїе вор принимн.

Цѣмънѫл.

Дъ ва тѫна .рн нѫмърѫ цѣмънѫлѫи, .рнтре шамени ва фи боале марн . ши чéлор че ѫмблъ пре мáре, сáѫ пре алте апе ва фи перйре . ши шарна ва фи грѣ . грѫ мѫлт съ ва фáче . ѫнѫи бърбат маре ва фи арътáре . ши .рн шамени мари ва фи скимбаре . пъсърилор ва фи перире . шр дъ ва фи кѫтремѫр, о латѫре съ в(а) скѫлá ши оамени съ вор бѫкѫра . шр дъ ва тѫна .рнтрѫ амиазъзи шн ва фи кѫтремѫр, .ритр'ачел лок воничнчии .рш вор пърѫсíй пре .рнпъратѫл лор, ши съ ворѫ дѫче ла алт .рнпърат . шр гáдинилор челор сълбатече ва фи перире . ши съ вор спъимънта четъициле . шр дъ ва тѫна ноапт'ѣ, мѫерилор челор греле ва фи перире . шн вор бирѫи алте лимбн . ши ва фи моарте грабникъ . шр кѫтремѫр дъ ва фи ноапт'ѣ, ва фи ръзбоане, ши нѣмѫрилор ва съ ле фне алтѫ .рнпъратѫ . ши бисеричиле челе мари съ вор пѫстии . ши .ри тоатъ партѣ ръсъритѫлѫи, пъине нѫ ва фи; ши ка фи фїаръ мѫлте.

CLXIX.

1799.

(Ms. Acad., Codex miscell. Alexandrie, 128 pagini.)

Кѫ врѣмѣ лѫи дѫмнезѣѫ .ѧчепѫю а скрие де виѧца ши повестѣ ши лѫкрѫриле марелѫи .ѧнпъра́тѫ Плеѯандрѫ македон . дин четатѣ лѫи Филип краю . кѫм фъкѫ ръзбоае кѫ тоате дихани́ле пъмънтѫлѫи ши фѫ .ѧнпърът а тоатъ лѫмѣ.

Naşterea luĭ Alexandru. (pag. 5—6.)

.Ѧчепѫю дѣ на́ѣерѣ лѫи Плеѯандрѫ .ѧнпъратѫ.

Чѣсѫл дѣ на́ѣере вени́, ши кемъ пре Нехтинав ши-и зисе: чѣсѫл дъ на́ѣере аѫ веинт . ши къѫтъ Нехтинав пре сте́ле ши зи́се : съ ции пѫцинтел съ нѫ фачи, къ чѣсѫл есте ръѫ, ши планителе нѫ с'аѫ токмит пре ста́ре, ши крѫгѫл сть пре лѫнъ, ши зодїиле н'аѫ пѫрчес, ши сте́леле стаѫ пре лок, ши дъ вен на́ѣе тѫ акѫ́м, вени фаче ом прост, ка ши алци wамени дъ нимик . ши цинѫ пѫцинтел, пънъ стътѫ планї́тиле пре токмѣ́ла лор, ши фъкѫ кокѫ́нѫл . ши-л лѫ Нехтинав .ѧн бра́ѣе, ши-л благословї ши зи́се : съ-и пѫнеци нѫмеле Плеѯандр . ши нъскѫ Плександр .ѧн лѫна лѫи Мартїе .ѧн. ві. зи́ле, ши лѫшъ моаша коши́лѫл, ши-л дѫ́серь ла висе́рика лѫи Ѧмон ши Ѧполон дѫмнезѣѫ, ши-л благословї́рь нопши, ши-и пѫсерь нѫмеле, Плеѯандр . че съ кѣмъ гречеще, wр сърбеще : избран, wр рѫмлеще, .ѧнлес (! l. ал-).

Ѧр Филип краю веніѧ дъла wсте, дъла Дарїе ши .ѧнтр'о номите възѫ ѫн вис; ши еши́ дин кортѫ, ши шъзѫ .ѧнаннтѣ кѫ́ртѫлѫи пъ скаѫн . ши кемъ пре Ѧристотел философ, ши спѫсе висѫл, аша спѫсе : даскале Ѧристотеле! възѫю астъ ноапте ѫн вис ѫнде-ми адѫсе Ѧполон дѫмнезѣѫ ѫн кокон мик, ши н(!) зисе: бѫкѫрь-те Филипе! къ ан добъндит ачест кокон дь ла Олимпїада . ши повестинд ел аша, wр ѫн вълтѫр маре трекѫ преste Филип, ши wь .ѧн поалъ-и . Филип съ прѣ сперне́ ши сърї дин скаѫн, ши къзѫ wѫл жос, дин по́ала лѫи Фи́лип, ши крѣпъ, ши еши́ дин оѫ ѫн шарпе мик . ши .ѧкѫизѫрь(!)ѫл, ши кънд фѫ ла гѫ́ра wѫлѫи ел мѫри . Ѧристотел зисе : краю Филипе! съ цин, къ висѫл тѣѫ плин ва фи́; къ ачел wѫ, есте пъмънтѫл гот; wр ачестѫ шарпе мик, есте ми́кѫ копилѫ тѣѫ; ши ва лѫwа то́атъ лѫ́мѣ ши ла мошиа лѫи нѫ съ ва ман .ѧнтоарче . ши аша вобинд, сосї вестe ши спѫсе къ ан фъкут Филипад

кокон . шн фоарте съ весели́ Филип краю шн кѫрынд пѫрче́съръ ла Македо́ние.

Călătoria luĭ Alexandru la raĭu. (pag. 73—75.*)

Шн еши́ Александръ дъла Нагомѫдрине, шн мерсе ла та́бъръ, шн спѫсе тот че авзи́ шн тот че възѫ ла Нагому́дрине ла Иевант . шн пѫрчесе кѫ оцнле шн мерсе пънъ ла четатѣ мѫрѣскъ але Нагому́дрилор, шн възѫ четатѣ шн трекѫ пъ лъигъ дънса шн нимини нѫ́ съ ѫитъ .ри четате . шн мерсе 3 зиле шн ажѫнсерь ла ѫн къмпѫ маре фъръ сфършѣните, шн ера пъ ачел къмп фло́ри фоарте фрѫмоасе, шн мирослѣ ка тъмѣа шн ка змирна шн ка ливанѫн; шн ера ѫниле албе, алтеле негре шн алтеле ро́шни, верзи, мохорьте, галбене, албастре, мирьи (?) алтеле .нтр'алте кипѫри . шн къѫтъ Александръ спре рьсърит шн възѫ въпане дъ фок, ешинд пъ по́арта ра́юлѫи, шн .ндатъ .ри стѣтѫ . 2 . ангели пъ ло́кѫ .ннайнтѣ лѫи, шн зисе : стъи Алеѯандре! нѫ́ маи кълка ло́кѫл сфънт, къ вен перй шн тѫ, шн ѫшиле та́ле; че те .нтоарче пъ ачесте патрѫ ане че кѫрце ди раю : Ѳийгрѫ, Ефрафтѫ, Фисон, Геон . шн аколѣ дъскълекъ Александръ шн фъкѫ ѫн стълп де пиатръ, шн полент, шн скрисе кѫ слове елинецри шн жидовецри : „еѫ Александръ македон, .нпъра́т а тоатъ лѫмѣ, ѡ лѫаю шн пънъ анчѣ венит-ам шн анчѣ .м еширъ .ннаинте . 2 . ангели шн мъ чертáрь съ нѫ маи мерг наинте, шн дъ анчѣ м'ам .риторсѫ ла лѫме; шн чине ва врѣ съ мѣаргъ ла раю, пънъ анчѣ съ вине; къ чине ва мерце ман наинте, ва перй.“ Шн дъ аколѣ съ .нтоарсе Александръ ла лѫме, шн вени пънъ ла мѫнтеле де фїер, шн възѫ ѫи ѡмѫ маре, дъ лѫнг 1000 дъ коцн, шн дъ грос 500 дъ коци, шн легат дъ ачел мѫнте кѫ верйци дъ фїер; шн нѫ кѫтезъ нимени съ съ апропине дъ дънсѫл . шн ман мерсе маи наинте шн възѫ ѡ мѫере, дъ алтѫ мѫнте легатъ, шн ера́ шн ачéа дъ лѫиг 1000 коци шн грос 500 коци, шн ера́ ѫн шарпе .нвълѫнт дъ пичоареле еи шн-и циниѣ гѫрл кѫ динции шн плъицѣ, шн съ авзиа глáсѫл еи дъ 3 зиле кáле. шн трекѫрь шн ачéа . шн .нтребъ Алеѯандръ пре филосо́фи, чине фѫрь ачен ѡамени? ыр филосо́фи зисерь : спѫне-съ съ фїне Ѣдам шн Ѥвва, шн ва шъдѣ аша пънъ че ва наце ☧ . шн апои съ вор ертá шн съ вор слобозй.

---

*) cf. maĭ sus vol. II, pag. 133—134. (1784.)

Ши дъ аколѣ мерсерь . 6 . зиле ши ажѫнсерь ла ѡ пещеръ маре, ши ерà .нтр'ънса .нтѫнерек маре; шн зисе Александрѫ, съ .нкалече чине аре шапъ кѫ мънзѫ, ши съ ласе мънжии афаръ ла гѫра гропии, адика ла ѫша пещери ачеа . ши интрь Александрѫ кѫ дъншии .н пещеръ ши стрига : вéри че ва гъси съ а тот, ори лемнѫ, ори ѡс, ори пïатръ, тот съ лѫаци; къ чела че ва гъсй мѫлтѫ къи-съ-ва ши чела че ва гъсй пѫцин къй-съ-ва . ши ѫмбла́рь .нтр'о зи ши .нтр'о нопте, ши-н ско́дсерь епиле афа́рь ла мънжии . ши да́къ ешúрь, зúсе Александрѫ, съ .нпъръцѣскъ тоци фрыцéпе; ши чúне че скодсе ера тот пïетри скѫмпе, аѫр ши мъргъритарѫ ши ѡасе скѫмпе; дечи ѫнии лѫасе мѫлтѫ, алции нѫ лѫáсе нимик . алци съ къѫ къчи н'аѫ скос ши ен.

Ши дъ аколѣ мéрсерь . 4 . зúле ши ажѫнсерь ла ѫн éзер . шр дакъ бъгъ пéпиле ѫскат .н апъ, съ-л спéле, пепиле .нвине ши фѫцй .н апъ, ши бъгъ ши алтѫл шн .нвине ши фѫцй ши ачела, ши спѫсерь лѫи Александрѫ . ел зúсе лор, съ съ скаде (! l. скáлде) тоци ѡсташи .нтр'ачѣ апъ кѫ кан лор, ши аша фъкѫрь ши фѫсерь тоцй кни ши тáри.

—

CLXX.

1799.

(8⁰, 41 paginï.)

Віаца лѫй Бертолдо, шї а лѫй Бертолдино фечорѫлѫй дінпрєѫнъ ші а лѫй Какасіно непотѫлѫй лѫй. (Сибію 1799) ed. 2. 1836.*)

Chipul lui Bertoldo. (pag. 1—2.)

Романтѫл.

.Ан сѫта а шаса де ани, стъпжнѣ .н Лонгобарда краюл Албоні, карелє авѣ резідѣнцїа са .н четатѣ Верона . Ачест домн ера кѫн, кажид ші дрепт, ші тоатъ Італіа аѫ фост стъпжнірї сале сѫпѫсъ . Пре ачѣ врѣме .н цінѫтѫл Бероней .нтр'ѫн сат Кретагнана, ера оун църан анѫме Бертолдо, иъскѫт кѫ ѡ статѫръ а трѫпѫлѫі фоарте ѫржтъ, къ ера кѫ капѫл маре лѫнгърец ка ѫн ѡѫ, кѫ пърѫл рошѫ, ши рътѫнзат, ѡ[illegible]

*) cf. mai sus II, pag. 118—122. (1779.)

ла шкі, ши цѣнеле пре марцині роши . Нас авѣ маре, рошатек ка сфекла, иърїле ларцї; гъра съ ведѣ ларгъ маі пънъ ла оурекі; ын фълчі дін наінте і съ ведѣ доі дінцї стржмбі пе дін афаръ ка нище колцї; барба ера дѣсъ ши лънгъ ын котор . Ѣскменѣ скімосіте, ши оурѫте ера ши чѣле-л'алте пърцї але трънзлъі лъі; къ пічоареле ера кам стржмбе, ши мжніле скърте ши кам флокосе.

Ѣша ера статъра ши кінзл лъі Бертолдо, дін афаръ оурѫт, ши грозав ла ведѣре; шр фірѣ кз атжт і съ аръта а фі ынодобітъ кз дарзл рцелепчзнї . Ел ера шмзл чел маі порніт спре веселіе ын сатзл Бретагнана ын каре лъкза, вечінї маі кз дѣдінсзл аскзлта пілделе лъі чѣле де ынкъцътърѣ моралічецї, декѫт але алтор даскалі; ши кжнд съ ынтжмпла ынтре вечіні прічі саз жздекъцї ел маі дірепт хотъра, декѫт маі марї ачелъі лок.

Intălnirea luĭ Bertoldo cu craĭul. (pag. 2 — 6.)

Ынтр'ш зі шз венит лъі Бертолдо аміите, съ мѣргъ съ вазъ ши ел четатѣ, ши къртѣ кръіаскъ; ла ачаста нъмаі кзріозітатѣ л'аз ындъмнат . Дечі мергжнд ын Верона, ши ажзнгжнд ын тжргзл чел маре, аз ынчепът а съ міра ла каса краіаскъ, сокотінд а фі ш бісѣрікъ маре.

. . . . Бертолдо карele ынцелесѣсе кзвинтеле слъжіторюлъі, кзм къ краюл есте домн бзн, мілостів, ши аскзлтъ плжисъріле тътзрор, ши съ сжргзщце съ ындрептѣзе прічініле фіецекързі сзпзс ал лъі, ши възжнд кзм стаз порціле полъцїі кръецї фіецце пентрз чіне дескісе, ши кзм нз шпрѣцце стража прі німе, аз мерс ши ел ынлъзнтрзл късї Діванзлъі, оунде шедѣ краюл ын трон . Маі ера ши алте сказне ын ржнд ашезате, пре каре ера съ шазъ боярї, ши сфѣтнічї, къ пънъ ынтр'ачѣ врѣме ей ста тоцї ын пічоаре; шр Бертолдо німік сфіндз-се де краюл, нічі де чей че ста ынпрежзр, кжнд тоцї ста кз смереніе аскзлтжнд, ел аз шезът пре сказнзл чел маі апроапе . Оунзл дін ей несзферінд ачаст ындрезніре фъръ шменіе, ши маі мзлт міръндз-съ де кінзл лъі, ынфрзнтжндз-л шз зіс : пентрз че ецї аша де шбразнік ши шезі ынаінтѣ краюлъі, фінд боерімѣ де фацъ? Бертолдо ръспзнде : пентрз че съ нз шезз? дакъ ын бісѣрікъ оунде есте мареле Дзмнезез, пзтем шедѣ ла ш-л'алтъ.

Краюл авзінд ачѣст кзвінте че ръспзнсѣсе Бертолдо, аз порзнчіт съ віе ынаінтѣ краюлъі маі апроапе, ши л'аз ынтребат краюл, чіне ецї?

Бертолдо аѫ зіс: еѫ сѫнт оун шм. Краюл л'аѫ ынтрєбат ыарѣ:

Дарѣ кѫнд аі вені ын лѫме? Бертолдо и ръспѫнсѣ:

Кѫнд віне аѫ воіт Дѫмнезеѫ съ мѣ ашѣзе ынтр'ѫнса, ші съ мѣ наск дін пърінці, къ еѫ де ачѣстѣ нѫ ам авѫт гриже. Краюл л'аѫ ынтребат: каре есте патріа та?

Бертолдо аѫ зіс: Лѫмѣ, къ че-м пасѣ міе, ыорі чіне фіе домн преste іа, нѫмаі еѫ съ ам вое, съ мѣ хрънеск дін роада пъмѫнтѫлуі, стъпѫнѣскѣ-ш ыорі чіне ва врѣ, еѫ нічі воеск съ-л цінѫ кѫм ын кѣмѣ.

Якѫм шезѫ ынтр'ѫн сат нѫ департе де ічі, че съ кѣмѣ Бретагнана, ші ам аѫзіт, къ ші пърінцій міеі аѫ лъкѫіт аколѣ. Краюл аѫ ынтребат: дарѣ аі мѫлре ші прѫнчі, саѫ доарѣ ші фраці?

Ръспѫнде Бертолдо: адекърат, къ ам авѫт астъзі, кѫнд ам пѫрчес де акасѣ, ші де сѫнт еі ын старѣ ын карѣ ым лъсат требѫе съ фіе тоці морці.

Ші пентрѫ че? пентрѫ къ, мергѫнд еѫ дела дѫмнії, еі ера ын пат ші дормѣ.

Ічѣсте ръспѫнсѫрі фъкѫсе пре краюл тот маі кѫріоз, ші ынтребѣ ыарѣші:

Че есте маі ютє, декѫт оумблетѫл чел рѣпеде?

Гѫндѫріле.

Спѫне-мі, зіче краюл, каре есте вінѫл чел маі бѫн?

Бертолдо ыі спѫне:

Каре съ бѣ ла мѣселе чѣле ыналте домнещі, ші каре нѫ-л кѫмпері кѫ бані.

Чіне фаче мъгѫліре маі мѫлтъ?

Ічела, каре врѣ съ ыншале, саѫ нѣѫ ыншелат, саѫ оумблъ съ не амъцаскѣ.

Intrebările lui Bertoldo cu Fagotti. (pag. 19—20.)

Скріторіі аѫ семнат нѫмаі оунеле ынтребърі че Фаготті (мъскърічѫл краюлуі Албоні) пѫсѣ съ ле ръспѫнзѣ Бертолдо, къ чѣл'алте лѣѫ афлат маі тоате простатече, ші невръдніче (ніче) де тълхарю. Дестѫл къ Фаготті ынтрѣбъ:

Кѫм аі фаче съ адѫчі апъ ынтр'ѫн сітѣ? Бертолдо ръспѫнде: еѫ аші ацепта пънъ ар ынгеца.

Бравѫ! стріга, карі аѫзісѣ. Кѫм аі сокоті, невлергънд съ прінзі оун епѫре?

Еѫ аші ацепта пъмъ ар [illegible]

Дар кꙋм тѣі дрꙋвѣка съ нꙋ фіі нічі дрꙋвѣкат, нічі десвѣкат?

Єꙋ м'аш вѣлꙋі дрнтр'ѡ мрѣце каре прінде пещі. ші шарѣ дрнтрѣбѣ Фаготті, че бꙋрꙋанѣ есте, каре ѡ кꙋноск ші ѡрбіі? Бертолдо ръспꙋнде:

Оꙋрзічіле, къ оꙋрзікжндꙋсѣ ѡрбꙋл ѡрі ла мжні, сав ла пічоаре, ел сімте арсꙋра кж-і де оꙋрзікж.

CLXXI.

1799.

(*a*. Ms. Gaster, Codex miscell., fol. 38b—39b. — *b*. Ms. Gaster, Codex miscell. 1777, fol. 38b—39a. — *c*. Ms. Gaster, Codex miscell. ca. 1800, fol. 12a—12b.)

Avestița aripa Sataneĭ.

Ндикѣ єꙋ сфънтꙋ арханґел Михаїл воєводꙋл, погѡрѣ(н)дꙋмѣ дин мꙋ(н)теле Ілишиꙋлꙋи, възꙋи пе ꙋн дꙋ никꙋрат кꙋ шкыл(е) ка стелиле, ші мъиꙋле ка де фшк, ші ꙋнгеле ка съчириле, ші пърꙋл капꙋлꙋи пънѣ ла кълкъи, ші фаца ка кътаранꙋ. Ндр арханґелꙋ ш зъс: стъи сътанш! ші стътꙋ. ші зъс(е) арханґелꙋл: ди ꙋнди вии тꙋ дꙋх никꙋрат, ші ꙋнде мерце? кꙋмꙋ-ц есте нꙋмеле тъꙋ? шр е зъс(е): пе мини мѣ кемѣ Ндвестеца, арипа сътани, арипа дрнпъратꙋлꙋи нштрꙋ вшившдꙋл Белзъкꙋл; ші акꙋм ам аꙋзит ди ѡ фечшрѣ анꙋме, Марна, фата лꙋи Ішким ші Ндии, кꙋм къ вра съ наскѣ прꙋнк, пре Іс. Хс. назарининꙋ, ші мѣ дꙋк кꙋ але меле мецешꙋґꙋри диевшлеце, ка съ ѡ смінте(с)к ші съ ѡмшр прꙋнкꙋл ей, дꙋпѣ кꙋм ам смінтет ші пе алте фемеи пънѣ асттъзи, ші смінтеск. Ндр єꙋ арханґелꙋл Михаил, дакѣ аꙋзъи аша, ѡ прінсъи де пърꙋл капꙋлꙋи, ші ѡ леґаи, ші ѡ ферекаи, ші дрчипꙋю а ѡ бате фшрте страшник кꙋ бичꙋл чел ди фшк, ші-и пꙋсъи палшꙋл чел ди мшрте дрі кшстеле-и; шр е цъпа фшрте тари, ші съ рꙋґа зъкънд аша: ршґꙋ-мѣ арханґеле Михаиле, мꙋнчитшрюл драчилшр, маи слъбеце-мѣ дни леґътꙋрі. Ндр єꙋ арханґелꙋл Михаил ам зъс: тꙋ дꙋх никꙋрат! спꙋни-м, кꙋм дрнтри тꙋ дрі касъле ѡминилшр, ди фачи смінтеле фимеилор къид сънт греле, ші ли ѡмшри прꙋнкꙋл? Ндр а зъс(е): ѡх! дн мари дꙋреря ші ꙋстꙋриме спꙋни-ц-ѣші тштте мецешꙋґꙋриле меле челе девшлеци пре амърꙋ(н)тꙋл къте ꙋнꙋ. Єꙋ, арханґеле Михаиле,

кънд .лнгрѫ .ли касъле шминилшр мъ фак .ли мѫлте кипѫри ли нълѫчиори; мъ фак : шгар, гъинъ, мѫскѣ, епѫрн, паижъи, мъцъ, ши .ли твте кипѫриле чи ав дѫх ли съинцъ ши ам 19 нѫми . кѫ нѫмеле меле ачеле фак твт фелюл ли ръѫтъце; шр ѫ(н)ли съ вшр афла нѫмеле меле скрис(е), еѫ акшлш ла ачe кас(ъ) нѫ мъ пшт апршпеа кале ли шапте миле ли лшк . ши нѫмиле меле съит ачесте : чил диитъи, авестеца; 2. брана; 3. зълиина; 4. искара; 5. пиха; 6. исправа; 7. либа; 8. мѫха; 9. хае; 10. глѫбина; 11. никарда; 12. тем; 13. хѫлѫбан; 14. техам; 15. неведериа . 16. темна . 17. гесна 18. рѫта 19. зълъсамка. ши пентрѫ ачаста, михаїли архангеле, дав .ли мънѫле тале ачистѫ запис ал меѫ, ка съ мъ слшбозъ дин легътѫри ши дин бътъи . шр еѫ архангелѫ ли (! l. ъи) зъсъи аша : штъ къ-ц пш(рѫи)ческ кѫ нѫмиле татълѫи, ши а феюлѫи ши а сфънтѫлѫи дѫх, съ нѫ те мли апршпии ли робѫл лѫи дмнезъѫ анѫме кѫтари ши ли рша лѫи дѫмнезъѫ, ничи ли фичшрии лор, ничи ли прнпашии лшр, ничи ли дшбиточиле лор, ии (!) ничи.ѫниле ли къте ле-ѫ дат лшр дѫмнезъѫ; чи съ те дѫчи, ѫнде цъ-и локѫл гътет .ли тартар, ла фѫ(и)дѫл безъниии, ла татъл тъѫ везъ (!) верзѫвѫл, ши аколш съ шъз .ли вечии вечилшр . амин.

CLXXII.

1800.

(Ed. 1a Синю. *a.* ed. Синю. 1868. 8°, 88 paginĭ. — *b.* un exemplar al meu, vechiu, defect la început. 8°, 104 paginĭ.)

Іон Барак : Істшрїа прѣ фрѫмосѫлѫй Яргир ши а прѣ фрѫмоасей Елена чѣ мѫмстрѫ, ши кѫ пърѫл де лѫр.

Pomul minunat. (pag. 1 urm.)

Те висаю мижкѫнд дии бѫзъ
Сѳ прѣ дръгълаше Мѫзъ!
Ерший глас ѫереск дии гѫръ,
Каре нинмиле фѫръ,
Фѫръ ши ле амъцѣце
Дѫпъ че ле ѫдѫлчѣце.
Те рог, Мѫзъ мѫнгъюасъ!
Карѣ кѫший кѫитърѣ флѫмоасъ

Пикъ-м пъцинтикъ мїмре,
Дин мъмстра та пътъре,
Съ пот кжнта къ симцире,
Лъй Ѧргир прибецире.
Ѧргир ав фост кръишворъл
Чел май педепсит къ дворъл;
Фїюл чел май мик съ цїе,
[Ан хроника фирїй скріе:]
Я лъй Яклетон анъме,
Краюл чел богат дин лъме.
Къ ѧкъ н'ам дат ѧ кале
Де иъмеле църїй сале.
Съ зиче динтръ афлате,
Я фи авът ш четате,
Таре ши мецешъцитъ,
Ши къ шанцърй ѧтъритъ;
Ѧтръ ш царъ фмстръ,
Дин лъмѣ чѣ май мъмстръ.
Майкъ-са блжнда кръмсъ,
Медена чѣ прѣ алѣсъ,
Трей фрацй къ ел съ нъскъръ
Дин пъринтѣскъ кълдъръ;
Ѧсъ ниче оунъл н'аре,
Къ джнсъл асъмънаре,
Ѧтръ вѣстѣ шн мърирѣ,
Кжт с'ав педепсит къ фирѣ.
Ѧ четатѣ пъринтѣскъ,
Съ афла ш прѣ фирѣскъ
Гръдинъ ѧподобитъ,
Пърѣ, къ-й ѧсъфлецитъ.
Єра плинъ де фръмсѣце
Де але флшрилшр фѣце,
Ничй ржж, колѣ вълчикъ
Къре лжнгъ флшричикъ;
Динкоаче съпт помй вердѣцъ,
Съ те десфътезй де фацъ.
Ѧтр'ш зи ачн краюл
Десфътжндъ-се къ траюл
Ла оун пом чъдат сосѣце,
Ши-л вѣде към ѧверзѣце,

Ілѣ ла флоаре ка ариинтѫл,
Миросинд л тот пъмжнтѫл;
Пре каре некѫноскжндѫ-л
Съ лдѫплека кѫ гжндѫл,
Ліпепта роада съ-й крѣскъ
Ка фѣлюл съ-й нимерѣскъ:
Къ 'нтр'ѡ зи лмѫгърѣце,
Ши де трей ѡрй лфлърѣце.
Ши пре гредиларюл кіамъ
Ка съ дѣ де джнсѫл сѣмъ,
Че мжнъ аѫ съдит помѫл?
Къ мѫлт съ мирѫ тот ѡмѫл,
Кѫм ел зїѡа лфлърѣце,
Ноапте коаче, ши родѣце;
Лсъ зїѡа нѫ-л апѫкъ,
Пънъ пер ка ѡ нълькъ.
Ір краюл съ лтристѣзъ,
Къчй иѫ поате съ ле вазъ.
Къзжнд кѫм лмѫгърѣце,
Къ кѣр къзжнд лфлърѣце;
Ія пѫс преste ноапте пазъ,
Трей пъзитърй ка съ вазъ,
Карій пъзѣ кѫ привире
Л мѣрелър рѫменире.
Краюл днминѣца вине,
Кѫ гжнд съ ле вазь вине;
Лсъ [че ниче гжндѣце]
Пре тоцй дърминд лй гъсѣце.
Ія лтребат: „че възъръ?
Ши че дърмй преste мъсъръ?“
Ей ръспѫндѣ де ѡ датѣ:
„Минѫне лспъймънтатъ!
Къ сѫфлжнд ѡ датъ боарѣ
Ія къзѫт жос тоатъ флоарѣ;
Ітъ ниціе меришоаре,
Дар сѫфлжнд ѡ боаре линъ,
Кѫ де сомн дѫлчаіцъ плинъ
Нѫмай декжт не апѫкъ
Кѫ некъзѫтъ нълькъ
Де пърѣ пре днрептате
Къ сжнтем мърцй жѫмътате.“

Краюл трист ⁂ касъ плѣкъ,
Ши нѫ пѫтѣ съ-й май трѣкъ,
Чи нѫмай декѫт пофтѣциe
Ѫн прwрок, ши-й пwрѫничѣциe
Съ-й спѫне, ши прwрочаскъ:
Чине пѫтѫ съ-й съдѣскъ
Лѫй ачел пом ⁂ грѫдинъ,
Съ-й факъ вре-w причинъ?
Ши-й фъгъдѫи ⁂датъ
Де-й ва спѫне, бѫнъ платъ.
Прwрок Финарет анѫме,
Маре врежитwрю пре лѫме,
Трей зиле съ сокотѣциe,
Ши апой ⁂й прwрочѣциe
Zикѫнд: „краюле! пре wмѫл
Че ц'аѫ съднт циe помѫл
Л'ам афлат, ⁂съ пѫтницъ
Нѫ есте де кѫноцинцъ:
Къ е лѫкрѫ преcте фире,
Ши мъестріe сѫпцире;
Ши мѫна чѣ съдитоаре
Єсте ши стъпѫнитоаре,
Сингѫръ ле стъпѫнѣциe
Ле кѫлѣциe, ши ръпѣциe,
Ши прин алтѫл нѫ съ полте
Ла лѫминъ а съ скоате,
Фър' прин фюл тъѫ чел дѫлче
Каре сѫпт пом съ се кѫлче.
Къ пентрѫ ел сѫнт съдите
Ячѣле тоате ръпите.
Ка съ-л вазъ, къ-л юбѣциe
Ши де фаца лѫй дwрѣциe,
Динтрѫ каре ка (! ка) съ ѣасъ
Маре скѫрбъ ла кръмасъ;
Къ ел ва съ прибецѣскъ,
⁂ лѫме съ рътъчѣскъ.“

Grădina zânei. (pag. 51.)

Дечй съ скоалъ диминáца
Ѧргир, ши лш спалъ фаца,
Съ лбракъ съ гътѣце
Ши ла гръдинъ пѫрнѣце,*)
Л карѣ лтржнд лш фаче
Кѫцетѫлѣй семн де пач.**)
Лкипѫиндѫ-ш л минте
Че ва фи май лнаинте.
Пшѣ чѫдате фрѫмсѣце,
Каре плак ла тинерѣце.
Кжт аѫ кълкат кѫ пичюрѫл,
Н'аѫ възѫт кръншѫрѫл
Кжте флѫрй лподобите,
Кжте ржѫрй лимпезите.
Ѫх! кжцй трандафнрй мирослъ
Кѫ фой рѫмене фрѫмослъ.
Розмарнній аѫ вердѣцъ,
Ши гароафеле рѫшѣцъ.***)
Пичй кринѫл съ албѣце,
Колѣ нардѫл фрѫмос крѣце.
Кедрѫл рамѫриле 'ш тинде,
Каре мѫлт въздѫх кѫпринде.
Кнпрѫл фрѫнзе лверзѣце,
Ши въздѫхѫл ле клътѣце.
Извореле кѫрг ръчите
Ка кристалѫл лимпезите.
Скаѫне верзй доаш сѫте
Тот дни пажице фъкѫте,
Кѫ ластре†) акоперите;
Толте кръмсей гътите.
Ѧргир съ кѫлка пре жле,
Съ-й трѣкъ де шстенѣле,
Пцептжнд а са юбитъ
Кѫ ннима шстенитъ;
Пр слѫга чѣ блестематъ
Де въдѫва лшелатъ††)

*) *b.* прнвéце. **) *b.* л каре дакъ сосéце — пре оушъ кáм лин п
***) *b.* фóнле рѫжін, рѫшѣцъ. †) *b.* фáкїол. ††) *b.* пр слѫга фъ
фінцъ!

Кѫ лѣкѫриле гѣтите,
Шн де ѣдѫка врѣжите,
Л'ал адѫрмит таре фоарте
Кѫ ѡ пърѣре де моарте.
Ипой шн крѣмса, ѣтъ
Бине фрѫмос дѣрѣкатъ,
Дтр'ѡ врѣме кълдѫроасъ,
Кѫ шасе роабе фрѫмоасъ;
Прекѫм съ шбичнѫмще.
Кътръ локѫл съѫ грѣбѣще.
Кжнд дчетнишор съ дѫче
Пър д аѫр дй стрълѫче,*)
Шн пре спате ши-л нътѣзъ
Дни соаре фъкжндѫ-шй разъ,
Каре ла кжлкже бате
Нетезит д жос пре спате.
Клътѣ хайне фрѫмѫшѣле
Шн трѣцѣ боаре кѫ мле.
Д трѫп шаблъ, шн сѫпцире,
Дрѣгълаше ла жигнире.**)
Пре кап діаманзй стрълѫче
Кѫ соареле дшй адѫче; ***)
Ба тоате стрълѫчитоаре,
Дела кап пън' ла пичоаре.
Дин папѫчи, пичоаре гоале
Плке, съ ведѣ прин поале.
Пажище вѣрде кам оудъ,
Дѣсѫпра де роаш крѫдъ,
Мергжнд и ле кам стропѣще
Кжнд кътръ Ургир грѣбѣще.

*) *b.* пър аѫрйт стрълѫчеще — пре пъмжнт съ тжржéще. **) *b.* жингйре.
b. пре кап бикóр съ клътеще — каре пáжницѣ локéще.

CLXXIII.

ca. 1800.

(*a*. Ms. Eminescu fragment 6 foĭ ca. 1800. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 325. Folio, II nepaginate + 88 foĭ paginate, copie din 1818.)

Ієрто́крит шѝ Ѧрето́са.

Naşterea luĭ Erotocrit şi a Aretusiĭ. (*a*. fol. 1—2.)

Істо́рїа Ѧрето́сїй шѝ а ѧнпърáтѹлѹй Ираклїе тáтъл сѣ́ . а лѹ́й Ієрто́крнт' шн а лѹ́й Пезшстрáт' тáлъѧѹи сѣ́ визи́рюлѹй.

Л поли́тїе лѹ́й Ѳраклїе ѧнпърáтѹл, съ афлá ачéст' визи́р аниме Пезшстрáт; шѝ нѹ фъчѣ́ кшпїй ни́чи визи́рюл, ничи ѧнпърáтѹл . Ѭр' фъкжнд рѹгъчю́не мѹ́лтъ шй ѹнѹл шѝ алтѹл, ав дáт дмнезе́ѹ шй й сáѹ нъскѹ́т ѧнпърáтѹлѹй ѡ фечшаръ фшарте фрѹмшасъ, шй ша пѹ́с нѹ́мелє ей Ѧрето́са . Кѹ́м шѝ визи́рюлѹ́й й с'áѹ нъскѹ́т ѹн фнчшр, шѝ л'áѹ нѹмúт Ієротшкрит . Шй крескжнд ел' шй фиика ѧнпърáтѹлѹй мъришшрй, ша дáт ла шкшалъ пе амжндшй, ѧнтр'ѹ́н лшк . Шѝ крескжнд Ієрто-крит фїюл визи́рюлѹ́й мáре, ав порѹнчúт ѧнпърáтѹл дáскалѹлѹй, де ав скóс пе Ієрто́крит ден харе́мѹл ѧнпъръте́ск', де ѹнде съ афлá Ѧрето́са, темжндѹ-се де кре-ѡ ръѹтáте . Ѭр Ієрто́крит дѹ́пъ че с'áѹ скóс дéн' харем, дшрїа́ фшарте пéнтрѹ Ѧрето́са, шѝ не мáй пѹтжнд ѧнкъ ръбдá съцѣ́та драгшстей с'ав дѹс шдáтъ ка съ ѡ вáзъ, шй непѹтжнд нúчй кѹ ѹн кúп а фáче ка съ-й съ дешки́зъ ѹшиле харемѹлѹй, с'ав ѧнтúрс ѧннапой кѹ мѹ́лтъ мъхничюне, шй де аколш ав ѧнчепѹ́т' а плънце дè дóрѹл шй драгшстѣ́ Ѧрето́сїй, шй с'áѹ дѹс акáсъ сѹспинжнд дентрѹ́ аджнк, иеспѹи́нд нимърѹ́й чè аре . Дечй ѧнтрѹ́ ѹна де зúле ѧнтржнд лá тáтъл сѣ́, ав черѹт баний, кá съ фáкъ ѹн кїóшк' де крицiáл ѧн гръдúна чè авѣ́ . Ѭр тáтъл сѣ́ де драг чé-й ерá, л'áѹ аскѹлтáт, шй ша дáт вр'ѡ кжтевá пѹ́нцй де бáний, де ша плинит чѣ́рерѣ́ лѹй . Шй тшкмúнд мé-церй йскѹсúцй, ав фъкѹт ѹн кїошк' де крицiáл фшáрте фрѹмшс, шй ѧнподобúт ѧн лъѹ́нтрѹ кѹ фéлюрй де фéлюрй де аціернѹтѹрй цъсѹ́те кѹ фúр, шй кѹ пїéтрй скѹ́мпе; шй дѹ́пъ че л'áѹ гътúт кѹ тшатѣ́ ѧнфрѹмсецáрѣ́, ав пѹ́с ѧн ел скáѹне, мáсъ де мѹ́лт прéцѹ, шй тшате стрáеле шй тоáте лѹ́крѹрнле чè авѣ́ ел . Ѧпшúй ав ѧнчепѹ́т а скрїе нúцie стúхѹрй пéнтрѹ Ѧрето́са, шѝ лѣ́ѹ липúт дéн лъѹ́нтрѹ пре пъре́те, ка шрй кжнд а ле́рше съ ле вáзъ, шй съ се мжигъе; шй дѹ́пъ [illegible]

гръвйт шй кйпъл ёйй къ въѱ҃ле аместекáте къ сѫнце де а лъ́й, нецїйнд мецешъгъл зъгръвїей [чй де ла фйре лнвъцáт фїйнд]; шй ашà гътйндъ-ле тшáте, аъ кїемáт' пре ън прїáтен ал лъ́й крединчóс, че-л кїема Полйдор, шй ш҃ спъ́с тшате чéле че аъ фъкъ́т, шй къ́м' къ фшарте пътимéце де драгóстѣ Прет҃сїй, шй дъ́пъ тшате чѣ́ле че ш҃ спъ́с чѣрѣ́ сфáт дела ел'. Їр Полйдор ш҃ зйс: Іеротóкрите, дáкъ ай принс пре лéспезиле інимїй тáле драгóстѣ Прет҃сїй; ш-цй кáлъл шй гътйндъ-те бйне съ мéрцем' ла цáръ амъндóй, дшаръ вéй мáн ънтà шй те ва слъбй ахтъл че тѣ́ къприйнс. Їр' Іеротѡ́крнт ш҃ ръспъ́нс: юбйте прїетене, мъкáр съ мéрг' ла сфършйтъл лъ́мїй, драгшстѣ Прет҃сїй нъ ѡ кóю пътѣ́ ънтà, фїйнд къ с'аъ скрйс пре фрънзъле їнимїй мéле, шй къ грéъ ште ка съ шсъ вре шдинешаръ ден къ́цетъл мїéъ. Къ тѡ́ате ачéстѣ сѣнт аскълътъ́рю, кѣчй цїъ бйне къ нйчй ѡ дáтъ, нъ́ м'ан лнвъцáт нйчи мъ вей лнвъцà рѣ́ъ. Шй дъ́пъ ачéсте вшрбе, аъ лнкъ́т ъ́ша кїóшкълъ́й, шй мергжнд ла мáйкъ-са, ш҃ дáт кéм, жържндъ-ѡ къ тшате жъръмѣнтъриле чѣ́ле мáрй шй грéле, ка нъ́ към-ва съ дѣ́ кéм атжт тáтълъй сѣ́ъ, шй шрй къй, дáр' нйчи лнсаш à съ нъ́ лнтре ян кїошкъ, пънъ кжнд ва вени ел. Дéчй аъ пъръчéс ла цáръ лнпрéънъ къ прїáтенъл сѣ́ъ Полйдор; ш҃р дъ́па ачáста тáтъл съъ визйрюл с'аъ болнъвйт фшарте, шй лндатъ аъ тринмнс шлъкáрй ян тшáте пъръцй, ка съ гъсѣ́скъ пе Іерѡ́токрит шй съ-л адъ́кь, кáрїй мъ́лт ъмблжнд, нъ́ л'аъ пътъ́т афлà; шй пънъ а съ лнтшáрче тримйшїи лннапóй съ спъе пéнтръ él, визйрюл с'аъ лнсънътошáт шй вїйнд веститóрїй, ш҃ спъ́с към къ нъ́ л'аъ афлáт никъюри. Їр ел аъзйнд ачáста мáй мъ́лт аъ лнчепъ́т а болй къ інима пéнтръ дóръл фїюлъй сѣ́ъ Іерѡтóкрит.

Plecarea luĭ Erotocrit de la părinţi. (*b.* fol. 42b—43a.)

Аъ лнчепъ́т Ирѡтѡкрнт ачесте съ зѣ́къ къ амáръ лакръми, сшкштинд а мънгъà пе ачéле фър де мънгъéри инними але пърйницилшр: Пре чинстйцилшр шн юбйцн пърйицн! дрептатн авéци, пентръ непътйнца шменѣскъ, съ плѣнцици къ атѣ́та жáле пентръ диспърцире ме. Дар кънд вéци пъ́не лн мйнте съфлетѣ́ска, бърбъцин ши дрептате че фáк черюрилe л тшатъ врéме, ши ла тшцн шаменїй, къ кални ар фн, съ въ бъкъráц шн съ лцептацн л скъртъ времн ръсплътире къ

ѧдшитъ бѫкѫрїе. Нѫ есте ѧ лѫме ачаста статѫрничїй ка съ нѫ съ скинбн. Псе́мине ѫръш нѫ пшати фй ѧтрестáре ста-тѫрникъ, а нѫ съ ски́нба кѫ бѫкѫрїе, че кшнтенищ де плъницере ши де лакръмн; къ писте пѫци́нъ вре́ме авеци а мъ виде бирѫитѫр нѫрѫчирилѫр, ши добъ́ндаш невши́нцини ме́ле, ман мѫлт нъдъждѫит; ши ѫтъ ѧн ли́кѫл мїеѫ, фню дв, ам лъсат пре юбйт фратиле мїеѫ, Полидѫр, кариле ѧн тшатъ време ад фшст тшва́ръш па́тимнлѫр ме́ле; ши акѫм дѫпъ вша́ са, есте къ́лътѫри кѫ ми́не, дар дѫпъ ви́ѫ ме есте шъзътѫр лъ́нгъ дв. Де́чи де вшю трън еѫ, ка фи фратиле мїеѫ шри ѧ че време, ѫр де вою мѫри еѫ, ва фи ел Ѳрштшкрит ѧ ли́кѫл мїеѫ; ши ръмънец сънътшши. Че́рюрилѫр мъ ршг, съ въ цїе пе дв сънътшш, кѫ вїѫци, ши пе ми́не, нѫман съ скнмбаръ (!) ѧтрѫ бѫкѫрїе ачест пъхар де ѧнтрестáре, ка́рнле ки́ю адъпа ѧ тънпла́ре ме. Кѫ ачесте трекънд мѫлте ча́сѫри, ад сшсът време, каре тре́бѫи съ пърча́гъ, ши аша съ-рѫтънд мънннле пъриницилѫр съи, ад ѧикълекат пе армъ-са́рю, нѫман кѫ дшаж слѫци, шн ад плека́т. Да́р кѫ че и́нним съ дѫче, нѫ есте требѫи́ницъ а аръта; че нѫман аттъта зик, къ шхттътѫ́рнле лѫи апри́нде анрѫл, ши ла́кръмиле че въреа ѧл ст'ѧнце. Де́чи дѫпъ че ад ешнт де́н' пшлитїе афа́ръ, ад стътѫт; ши ѧтшркъ́ндѫ-съ кѫ фа́ца спре сара́юриле ѧпърътеци ад ѧчепѫт кѫ ама́ръ сѫспина́ре а кънта ачесте кѫвинте:

Ѫх че́рюле! ар'ѫнкъ фшк кѫ па́ръ,
Ши съ апри́ндъ ача́стъ ца́ръ.
Съ ѡ арзъ кѫ тштѫл, съ ѡ кѫпри́нзъ,
Съ арзъ тшци, ма́ри ши мнчи, кѫ тшцїй съ съ ст'ѧнгъ.
Съ ска́пи нѫман Притѫ́са, де фшк съ нѫ́ съ ати́нгъ.
Ѫх стелилшр! съ нѫ ръбдаци, шри съ фа́чеци вр'ѡ минѫ́не
Пе ачест тирѝ́н ши пъг'ѧн, кѫ тръснет съ-л детѫ́ни.
Сфинцїи тшци ан че́рюлѫи! мъ ршг съ въ ѫници,
Ши ѧпъраци! асѫпра лѫи кѫ шцїи съ въ пшрници;
Съ-н кїй пра́дъ ѧ ца́ра лѫй, ши стъпъни́ре стренни
Съ пл'ѧнгъ кѫ маре ама́р, къчи м'ад гшнет пе ми́не.

Ѫх! мари деспърци́ре,
Мшарте кѫ съмц'ѧ́ре;
Мшарте кѫ дѫрери,
Бицъ кѫ пенре.
Ѫх! мари пъгънът'ѧ́те,

Че ав рънит дрептáти.
Че фшк ѧмн сшсъ!
Че рѣв мъ гъси!
Съ вмбав пи́н' цѣри стреине,
Ръв, ка ван де ми́не!
Без къ сънт гшнит,
Писти тшт ръни́т.
Съръкбіци їнимїшáръ,
Кбм те арзи ѧ пáръ?
Дв-те ла стъпѣнъ,
Кв свспи́н те ѧки́нъ;
Къ ѧ трвпвл мїев н'ав ръмас лшк,
Съ фїе фъръ де фшк;
Че ръмъи, шдшр,
Ши шрган кв дю́р.

Jalea Aretusiï. (*b.* fol. 53b — 54b.)

Яшъ ѧфрикшшѣндв-съ чине-ва, ѧш пїерди ши чи ари, ши ашъ съ дъ ѧн невши, де кáре недежди нв маи аре, ши непричепвіцни съ пердв ши нв съ маи фшлшсъскв; дар ѧцълепіцъи, невши́ніцъле де мвлте шри ле бирвеск, ши ацiаптъ ла причина патимни. Къ ѧтъниплъндв-съ а ake бърбъіцъи, ѧш дшкъндеіци бв́на ншршчи́ре. Дéчи, де есте ашъ, нв́ требв́éіци съ съ лéпинди, дар ничи пре мвлт съ нв нъдъждвіскъ, чи кв сшкшт-ѣлъ съ-ш ен чеѧ че кв́нша́іци. Чи дар ашъждере, ши мъріе та, нв те лепъда де ачéсте; че те ѧбърбът-ѣзи кв бв́на ѧцълепіаска сшкшт-ѣла, дáкъ вен съ те дшфтшрéіци. Дар де те вен дезнъдъждви, неацвтъндв-те кв ми́нте, вен съ-ци петречи вїыца кв мшарте ѧпревнъ; къи́ндв-те къ нв те-и ѧбърбътат, ка съ скáпи. Къчи къ шн мáре, кънд съ в́нфлъ де къит, фїинд плшан ши тръснит, атв́нче кърмáчвл ѧфрикшшѣндв-съ де вáлври, ѧш ласъ кърма, непвт-ѣндв-съ а съ маи ѧбърбъта, спре а съ маи ѧбърбъта мецешв́гвл лви, ши пе плаве-и арв́нк-ѣндв-ш ш ръсъпеци, сав ѧтрв адъ́нквл мѣріи вáлврилє бъг-ѣндв-ш ш ѧн-ѣкъ; ши ытъ къ с'ав сфършúт недежде де вїыцъ. Їар фїи́нд кърмáчвл бв́н ши чеѧл'аніци тиж, ничи кбм нв ле есте фри́къ, къ съ пв́н ла кърмъ бв́ни, ши ла пшва́ца кшрѣкни, ши съ ацв́тъ в́нвл пе алтвл; ши примеждїе лшр че де мшарте, ш ѧтшркв ѧнтрв бвкврїй.

Къчи пъзънид лемнѫл бйне, адикъ кърма, ничи кѫм фрйкъ нѫ ле есте; ши скъпънд съ шдихнеск. Пентрѫ ачаста дар, ши мърїм та, нѫ те перде, ши нѫ фни дезнъдъждѫитъ; къ бшланвѫл че-ш ръмъне, адикъ лш лъпъдъ дшфтърѫл, ши ръмъни нетъмъдѫнт, къчи кѫ врере нщрйкѫлѫи, кърънд врей съ те избъвёщи дин невши.

Пшётикѫл. палигщрїм Фръсънїй, ш ал ман мънгъёт-ш шарнш-че. Дар ла пётимиле каре съ афла, мѫлтъ дѫрери ши жали кѫнйащи дйн парте нщрйкѫлѫи ей, ши ла лкисшáре че съ афла, тремѫрà ши съ лфрикшшъ ши ъръш лчёпѫ съ-н зъкъ.

Притёса. Ѳх! нщрок нестатщрник! кѫм дай тѫ де лък, шдихнъ. Дар ам зъс, къ шн пе акшлш, ка ш нимйкъ ѫнбли, ши ничи пе дъсёпра нщастръ нѫ тречи, чи нѫман каѫци а ѫнбла; ши кънд не аръщи а та милшстивйре, лндáтъ не шн штръвёщи. Финкъ де лпърат! мъ фачи, съ жёдек ши ѫ ненщрщчйта де мйне, ка кънд сънт алта де нѫ кѫнщскѫ, ши ман бйне м'аш фи нъскѫт динтрѫ ѫн шм прщст ши де ѫщс съ фїѫ юбйтъ, съ нѫ траг ачесте невши, че ме-ѫ венит акѫм ла кап ши кѫ атъте ѫдекъци:

Стих:

Ах сшáре лѫминътщрю!
Мъ рщт фїн-м лтр'аѫтщрю.
Ши чери лфрѫмѫсъцáти!
Ескѫлтъ-мъ ши-м фъ дрептáти.
Нѫ мъ лъса, къ ши съ пен,
Ши мнлшстивйре чей.
Къ кѫ тштѫл сънт пердѫт;
Видещи ла че хал ам сосът.
Мижлочници, нѫ мъ лъсаци,
Ши ръсплътйре съ-и даци,
Челѫи, че м'ал ѫрцесът;
Де дрептате м'ал липсът.
Мъ рщт време, съ мижлшчници,
Ши челѫи стрени пѫтёре съ-н дърѫници,
Ка съ пшатъ лкъртежи,
Ши л ръзбшан а съ слѫжи.
Дѫпъ кѫм чер, съ съ факъ,
Ка ѫрцїе съ прифáкъ.

Ѩх! мшартє, фър де съмцирє,
Ла ръша ме пътимúрє.
Кѵ ѧчепѵт минѵнáт,
Шн кѵ сфършит вєнинат.
Нѵ-м ацѵнцє, къ сънт рънитъ,
Де драгшстє истнрисѣтъ,
Чи шн ѵрцїй ѧм сшсъ,
Шн ръѵл къ мъ гъсъ.
Ζúша лешúн шн шχтєзн,
Ноапте сѵспúн, лъкръмєзи.
Нѵман чел чє цїє, кредн,
Шн фшлúсѵл де амúрю крецін.

CLXXIV.

1801.

(16⁰, XVII paginate + 11 pagini nepaginate + 197 paginate + 2 nepaginate: scara.)

Acathist sáu cárte cu múlte rugatsúni ..... de .... Parintele Sámuil Kláin delá Szád ..... Sibii ..... 1801.

Catra cetitoriu. (Fol. III—IV.)

Ce Romanii chiáma litere, slovénnii zic slove. Literele dára, sáu slovele, cu quáre delá o vréme incoace se slugésc Romanii céi din Dàchia, sint slovenésti: Jár céle véchi parintesti litere ále Romanilor din Dáchia, precum ale Romanilor celor din Itáliea, sint cele latinésti. Deci voind a urmá mái bine pre Parintzii, shi pre mái márii neámului nostru, de quat pre céi straíni, shi cu bun adevér cunoscend, que mare shi intru invatzatura spóriu, shi intru politíe folós, shi intra álte neámuri invatzáte láuda vom dobandi dintru áceásta', que eáresh vom luoa literele noastre céle véchi, shi parintesti, cu quáre toate neamurile [macár straíne de neámul Romanilor,] céle iscussíte, shi invatzáte se folosésc, am judecát, qua noi céi ce sintem Romani se púnem intra-ceásta carticica literele noastre céle véchi, shi parintésti. Shi socotím, que fieste quarui adeverát Roman intzelept shi cu mínte búna, mai

placé-i-vá céle parintésti, dequat céle straine, quáre pre neámul nostru lá máre barbárie l'áu adus.

Rugatsúni de dimineátza. (pag. 1—3.)

Marire Tíe Dumnezéul nostru, Marire Tíe Imperáte cerésc Mangaitóriule, Dúhul adevérului, cárele pretutíndine esti, shi toáte le plinésti, vistiéariul bunatatzilor, shi Datatòriule de viéatza, vín-o, shi te salashluéste intru Nói, shi ne cúratza de tóata spurcatsúnea, shi mantue Bunule, súfletele noastre.

*) Tatal nóstru quárele ésti in cériuri, sfintzásca-se numele tau. Víe inperatíea ta, fíe voéa tá precúm in cseriu shi pre pament. Panea nóastra cea de tóate zilele da-ni-o noáo ástazi, shi ne earta greshálele noastre, cum shí nói ertam greshítzilor nostri; shi nu ne dúce pre nói in ispíta, ci ne izbavéste de cel reu. Qu'á tá éste imperatíea, shi putérea, shi marírea a Tátalui, shi a Fíiului, shi á sfantului Duh, acúm shi púrurea, shi in vécii vécilor, Amin.

Rugatsune catra prea sfanta de D(u)mnezéu nascatoárea. (pag. 33 — 35.)

Prea curáta Doamna, stepana, Nascatoare de D(u)mnezéu, quárea pótzi face tot bínele, priméste acéste cinstíte dáruri, quáre numái Tíe se cuvín de la míne, nevrédnicul, róbul tau, céea ce ésti aleása din toate neámurile, shi te ai aratát mai inálta dequat toate faptúrile cerésti shi pamentésti, que prin Tíne au fost cu nói D(o)mnul Puterilor, shi prin Tíne am cunoscut pre Fíul lui D(u)mnezéu, shi ne am invrednicít sfantului Trúpului lúi, shi prea curátului sangelui lúi. Pentru acéea fericíta ésti intru neamurile neamurilor, céea cc ésti de Dmnezéu fericíta, mái luminata, dequet cheruvímii, shi mái sfanta dequât seráfímii fiind. Shi acúm prea sfanta Nascatoare de D(u)mnezéu, cea cu tótul curáta, nu incetá a te ruga pentru nói, nevrednicii róbii tai, cá se ne izbavím nói de tot sfátul célui inshelatóriu, shi de toata primésdica, shi se fím pazítzi nevatamátzi de toata lovírea cea vennináta a diavolului, shi pene lá sfarshitul viétzii cu rugatsúnile tále neosmidít (! l. neosindít) me pazéste, quâ cu páza' shi cu ajutóriul tau fiind mantuít, Marire, láuda, multzemíta, shi inchinatsúne pentru toate se

*) v. vol. I, pag. 9, 32, 41.

inaltzam lui Dmnezéu cel únul in Tróitza, shi Facatóriului tuturor. Acum, shi pururea, shi in vécii vécilor. Amin.

Psalm 6. (pag. 137—138.)

1. D(oa)mne, nu cu maniea tá se me místri, níci cu iutzimea tá se me certi. 2. Milueste-me Dmne, que neputintsos sint; vindeca-me Dmne, que s'áu turburát oássele méle. 3. Shi súfletul meu s'áu turburát foárte, shi Tu Dmne pene quand? 4. Intoárce-te Dmne, izbaveste súfletul meu, mantueste-me pentru milá tá. 5. Que nu éste intru moarte cel ce te pomenéste, shi in eád cine se vá marturissi Tíe? 6. Ostenit-ám intru suspinul méu, spelá-vóiu in toate noptzile pátul meu; cu lácramile méle ásternutul meu voiu udá. 7. Turburátu-s'áu de manie ochiul méu; invechítu-m'ám intru tótzi vrasmáshii méi. 8. Departátzi-va de lá míne tótzi cei ce lucrátzi fardelége; que au áuzít Dmnul glásul plangerii méle. 6. Auzit-áu Dmnul cérerea mea. Dmnul rugatsúnea mea au primít. 10. Se se rushinéze, shi se se túrbure tótzi vrasmásii mei; se se intoarca, shi se se rushinéze foarte de gráb.

Psálm 101. (pag. 143—146.)

1. Dmne, auzi rugatsúnea mea, shi strigárea mea lá Tíne se víe, se nu intórci fátzá tá delá míne. 2. Ori in ce zí me necazésc, pléáca catra míne uréchea tá. Ori in ce zi te vóiu chemá, de gráb me aúzi. 3. Que s'áu stins quá fumul zilele méle, shi oássele méle quá uscatsúnea s'áu uscát. 4. Rannit am fost quá eárbá shi s'áu uscát inimá mea; que mi-ám uitát á mancá panea mea. 5. De glásul suspinului meu, s'áu lipít ossul méu de cárnea mea. 6. Asemenátu-m'ám cu pelicánul de pustíe, facutu-m'ám cá corbul de noapte in loc nelacuit. 7. Priveghiat-ám shi m'ám facut quá o pássere ce éste ossibíta pre cása. 8. Toata zioa m'áu ocarît vrasmáshii mei, shi cei ce me laudá, asupré mea se juraa. 9. Que cenushe quá panea am mancát, shi beutura mea cu plangere am amestecát. 10. De catra fátzá iutzimei tále shi a maniei tále, que inaltzindu-me m'ám surpát. 11. Zilele méle qua umbrá s'áu plecát, shi eu qua earbá m'ám uscát. 12. Ear Tu Dmne in veác remâi, shi pomenirea tá in neam, shi in neam. 13. Tu sculandu-te véi miluí Siónul: qua vrémea ê á te milostivi spre el, que au venit vrémea. 14. Que

bine au voit robii tai pietrile lui, shi de tierena lui le vá 1
15. Shi se vor téme neamurile de numele Dmnului, shi totzi
rátzii pamentului de marirea tá. 16. Que vá zidí Dmnul Sió
se va aratá intru marirea sá. 17. Cautát-áu spre rugatsúne
smeritzi, shi n'au defaimát cérerea lor. 18. Se se scrie aceást
ált neám, shi norodul ce se zidéste vá laudá pre Dmnul. 1
áu privít dintru naltzimea cea sfanta á lui, Dmnul din céri
pament s'áu uitát. 20. Quá se auza suspinul celor ferecátzi,
lége pre fiíi celor omoritzi. 21. Quá se vesteasca in Sión
Dmnului, shi láuda lui in Ierusalim. 22. Quand se vor adú
roadele dinpreuna, shi Imperátzii, quá se slusásca Dmnului.
spuns-áu lui in cálea tariéi lui; imputzinárea zilelor méle spi
24. Nu me duce pre mine intru jumatatzárea zilelor méle,
mul neamurilor anii tai. 25. Intru incepút Tu Dmne pame
intemeat, shi lucrurile manilor tále sint cériurile. 26. Ac
peri, eár Tu véi rémanea, shi tótzi quá o háina se vor i
shi qua un vestment véi inveli pre éi, shi se vor schímbá. 2
Tu aceláshi ésti, shi anii tai nu se vor imputziná. 28. Fi
lor tai vor lacui, shi semintzá lor in veác se vá indreptá.

Cantáre jeálnica catra prea sfanta de Dmnezeu Nascatoá
(pag. 178—180.)

Stá Máica cu jele plangend,
langa cruce mult lacramend,
quand Fíiul se restignea.
Sufletul ei cel superát,
shi cu durére intristát,
i l'áu petruns Sábiea.
O trista, shi necazsita!
Tu ácea blagoslovita
maica' unuia nascuit (!)
Quárea plangea, shi mult jelea,
shi tremura quand Ea vedea
patima célui nascut.
Ce om ar fi netanguínd,
pre Máica' lui Isus vezind
intr'átata chin fiind?
Cine ár putea fí nejelínd,
pre Máica lui Hristos privínd

cu Fiul séu pathimind?
Péntru a omului pecát,
vezu-l pre El in chin bagát;
trupul lui de chin stricát.
Pre al séu prea dulce baeát
vezu-l murind, nemangaeát,
quand El sufletul sh'áu dat.
Máica, izvor de iubíre,
fa me se simtzu chinuíre,
se plang shi eu cu Tíne.
Fa se árze súfletul méu,
iubínd pre Hristos Dmnezéu;
qua sé-i pláca intru mine.
Máica te milostivéste,
rána lui Hristos sadéste
tare in ínima' mea.
A Fiiului tau cel rannit,
cel pentru mine chinuít,
chínul lui, fa-l pártea mea.
Fa me cu Tíne a tangui;
de cel rastignit mila-m fí
pana ce vóiu se traésc.
Langa crucea lui a fírea,
Tíe a me insotírea
in plans, bucuros voésc,
a Fetsoárelor Fetsoára!
Nu-mi fii Tu mái mult amáre,
ci fa se pling cu Tíne;
se port a lui Hristos moarte,
shi a páthimíi lui soarte.
De ranne-i gandind bíne,
fa quá shi eu se pathimésc,
de cruce se nu me lipsesc.
Shi de scump Sangele lui,
aprins ferbinte, shi infocát,
prin Tíne se fíu aparát
in zioa judeczului.
Fa cu crucea se me pazésc,
cu Moartea lui se me intarésc;
shi cu a lui daruire,

quand mi vá muri trupul,
fa sé-mi capete sufletul
a raiului marire.

CLXXV.

1802.

(8°, 140 paginĭ.)

Історїа Сѵндипїй философѹлѹй акѹ́ма дин лимба Слинѣскъ префъкѹ́тъ л Рѡмжнѣскъ .... Сибїй 1802.

Syndipa se făgădueşte de a învăţa pre fiul înpăratului. (pag. 1—4.)

Фо́ст-ав оѵн .лпъра́т ла Пе́рсїа, но́меле лѹ́й Кѵ́ра, ка́ре авѣ́ ша́йте мѵ́ерй, да́ръ ко́пій н'ав авѵ́т, шй ав рѵга́т пре дмнезе́ѹ ка съ-й дѣ́ ко́пїй, ар дѹ́пъ мѹ́лтъ рогъчѹ́нѣ .лпъратѹлѹй л'ав аскѹлта́т дмнезе́ѹ, шй ав нъскѹ́т оѵн фечѹ́р, пре ка́ре .л крецѣ́ .лпъръттїе, ши-л .лвъца . шй авжнд по́фтъ .лпъра́тѹл ка съ-л .лвѣ́це пре фїол сѣ́ѹ кѹ тот фѣ́клю де .лвъцътѹ́ръ, шй философѣ́їе, ав гъси́т лѹй Да́скъл прѣ .лцълепт, ка съ-л фа́къ .лтрѹ .лвъцътѹ́ра .лцелепчѹ́нїй врѣдни́к, шй невоиндѹ-съ трей ани ла .лкъцътѹ́ръ, нимѝк нѹ с'ав фолоси́т. Ѩша възи́нд .лпъра́тѹл пре фїол сѣ́ѹ къ нимѝк нѹ .лва́цъ, ав зи́с : фїол мїѣ́ѹ .л трей ани нимѝк нѹ .лвъцъ, .лсъ .лл во́й да пре ел Сѵндипей философѹлѹй, къ ам авзи́т дела мѹлцй, къ ѥсте врѣдник де философѣ́їе; шй зикжнд ачѣстѣ .лда́тъ ав кема́т пре Сѵндипа, шй ав зи́с лѹй : во́ю съ-цй дав пре фїол мїѣ́ѹ съ-л .лвецй философѣ́їа' ар Сѵндипа ав зи́с : га́та сжнт .лпъра́те .л ша́се лѹни, съ-л .лвъц пре джнсѹл, шй съ-л оѵмплѹ де то́атъ .лцълепчѹ́нѣ, кжт съ нѹ́ съ афле алтѹ декжт кокѹ́нѹ .лпъръцій та́ле май философ. Йр ъ де нѹ во́ю да пре фїол тѣ́ѹ .лтр'атжта врѣме философ але́с ла .лпъръцїа та, деспъръцїтъ съ фіе вїа́ца мѣ, шй то́тъ авѹцїа мѣ съ фіе л .лпъръцій та́ле. Дечй де врѣ́ме че [ѡ .лпъра́те] прекѹ́м еѹ мъ фъгъдѹеск съ фак пре фїол тѣ́ѹ философ десъвжршй́т, аша шй .лпъръцій тале съ ка́де ла требѹїнцъ, съ те милостивецй пре ми́не кѹ юкйре де чи́нсте .лпърътѣ́цїе. Йр .лпъра́-тѹл ав зи́с къ́тръ ел : де́-мй ва фй прим пятѹ́шъ [illegible]

лезне ціе ачѣстѣ. Їпръ де нѹ-м ва фї прин пѹтинцъ нѹ вóю авѣ съ-цй дáѹ. Їпръ Сѵндипà аѹзинд ачáста, аѹ ръспѹнс лпъратѹлѹй ка лтр'адинс зикжнд: прекѹм лпъръціе тà дела чіневаший нѹ-цй шсте а лѹà, нічє алтѹѣ шръший нѹ-цй шсте а дà. Птѹнчѣ лпъратѹл ачéстѹѣ кѹвжнт плекжндѹ-съ кѹ марй нъдéждй шї бѹнътъцй аѹ адеверйт пре филосóф зикжнд: кѹм къ че вéй чѣре дела мíне, ци съ ва дà. Шї пентрѹ ачѣстѣ сфáт фъкжнд амжндóй пентрѹ лтърйрѣ филосóфѹлѹй, кѹ скрисóре аѹ фъгъдѹйт лпъратѹлѹй, кѹм къ дѹпъ шáсе лѹній десъвжршíт лвъцáт, шн филосóф де джнсѹл пре кокóн съ-л дѣ лпъратѹлѹй, шръ май мѹлт декжт врѣмѣ чѣ хотържтъ, де нѹ ва дà филосóфѹл пре фíюл лпъратѹлѹй, ла мѹнкъ де кáп съ фíе Сѵндипà. Спре ачѣсте кѹвíите шї токмѣле лкрединицжндѹ-съ лпъратѹл, аѹ дáт пе фíюл сѣѹ Сѵндíпей филосóфѹлѹй, шръ филосóфѹл лѹжнд пе фíюл лпъратѹлѹй, л'аѹ дѹс ла кáса лѹй.

Pilda I a filosofului al cincilea. (pag. 58—60.)

Лтжа Пилдъ.

Їскѹлтъ дáръ ѡ лпъратє! ерà оун шстáшю пре кáре-л юбїà лпъратѹл шї боérїй, пентрѹ витежíа че фъчѣ; ачéста авѣ оун кжне де депáртє кжцингáт, шї кжтє лй пшрѹнчѣ, атжтѣ фъчѣ причепжнд ка кжнд ар фї вшрóкъ де кѹвжнт; пентрѹ ачáста лл фóартє юбíà. Їпръ лтр'ѹна де зíле мѹжрѣ шстáшѹлѹй аѹ мéрс ла пърйнцїй ей, шї пре копíл л'аѹ лъсáт ла тáтъл сѣѹ, шстáшѹл шедѣ л кáсъ, шї копíлѹл дормѣ. Дéчй лпъратѹл аѹ тримíс пре алт шстáшю съ-л кѣме, шръ ел аѹ порѹнчít кжнелѹй съ пъзáскъ кáса, шї пре копíл. Дѹпъ лтжмплáре венíнд оун шáрпе мáре асѹпра копíлѹлѹй, ка съ-й бѣ сжнцеле, лдáтъ кжнеле с'аѹ скѹлáт, шї аѹ фъкѹт ръзбóю асѹпра шáрпелѹй, шї мѹшкжндѹ-л, шї мѹлте фъкжндѹ-й л'аѹ шморжт. Їпръ лтр'ачел чáс аѹ венít шї шстáшѹл дела лпъратѹл, шї кжнеле възжнд пре стъпжнѹл съѹ, аѹ ешíт де л'аѹ лтжмпинат. Дечй шстáшѹл възжнд гѹра кжнелѹй сжнцерáтъ, шѹ пърѹт къ аѹ мънкáт пре копíл, пентрѹ ачáста кѹ мъніе аѹ оучíс кжнеле кѹ сáбїà. Дѹпъ ачѣа лтржнд л кáсъ, вѣде пре копíл дормíнд невъзътъмáт, шї шáрпеле мóрт зъкжнд лжнгъ къпътжюл копíлѹлѹй; шї лдáтъ аѹ кѹноскѹт къ пре шáрпе аѹ шморжт кжнеле, шї кѹ амáр, шї кѹ жáле плжн-

цѣ пентрѫ кѫне, шй нйчй кѫм нѫ с'аѫ фолосйт нимйк стъпѫнѫл съѫ днтр'ачáстъ къйре.

CLXXVI.

1802.

(8⁰, 373 paginï.)

(Васйлїе Ларон) Пáтима шй мóартѣ дмнѫлѫй шй мжнтѫитѽрюлѫй нóстрѫ Іѣс Хрістос. Сибію. ✠ типографáїа лѫй Іѡáнн Бáрт. 1829. (ed. 2ª?)

Isus în muntele Maslinilor. (pag. 1—8.)

Кáп. 1. Іс. съ сѫе ✠ мѫнтеле Оливéтѫлѫй, ✠ церѫл вестѣціе ✠ Лúмѣ венйрѣ лѫй. Іс. дóарме ✠ вáле, ✠ церѫл ✠ оумбрéзъ-

Тѫ черéскѫле Пърúнте!
Кáре тóате шй амúнте.
Чéла че кѫ сфнта мжнъ,
М'ай фъкѫт шм дин цържнъ,
Шн мі-ай дáт дѫх де вїáцъ,
Джндѫ-мъ лѫмїй ✠ брáцъ;
Май апóй пентрѫ къ фóарте
Грешúсъ шмѫл де мóарте,
Ѩй дáт пре фїюл тѣѫ мѽрцїй
Дѫпъ ржндѫáла сѽрцїй,
Кáре аѫ дат лок ръбдърїй
Пре крѫчѣ ръскѫмпърѣрїй.
Трнмúте-мй сфнтѫл дѫх мíе,
Съ-мй ръвѣрсе дáр а скрíе
Ѩ Дмнѫлѫй Хс. сóарте,
Пáтимъ, крѫче шй мóарте.
Ѫх майкъ! Майкъ кѫрáтъ!
Демѫлт ла чéрю ✠ нълцáтъ,
Кáре л'ай пѫртáт ✠ брáцъ,
Шй ай фост ла тоáте фáцъ,
Кжте де Іс. ръбдáте
Шн де тúне лъкръмáте

Ѡх чáтъ! чáтъ черѣскъ!
Ѡвце сѫ̑нтъ дерѣскъ.
Пжвтáци-мй де ѡ дáтъ,
Съ кжнт кжнтáре кврáтъ;
Ка кжте сжнт дáте мíе
Десъвршúт съ пóчю скрíе.
Шй ашá фъкжндѵ-мй крóче
Пшá вóю а ѡ адѵче.

* * *

Іервсалúм мнивнáтъ
Четáте л лѵ́мѣ тóатъ,
Мѵ́лт ерá лподобúтъ
Кѵ мѵ́лте лѵ́крѵрй вестúтъ;
Пр ѡ бисѣрикъ мáре
Ерá 'нтржнса, декжт кáре
Нúче нѵ с'ав авзúт,
Нúче нѵ с'ав поменúт
Съ фíе фост вре ѡ дáтъ
Май мáре, май минвнáтъ;
Де четáте нѵ депáрте,
Ерá оун дѣл лнáлт фóлрте;
Л кáре избъвитшрюл
Пл лѵмїй мжнтвнтшрюл
Мѵ́лтъ врѣме петрекѵ́съ,
Де мѵ́лте шрн ачй фѵ́съ.
Кá шй сúнгвр съ дѵчѣ,
Шй нóпцй лтрéци петречѣ
Фъкжнд мѵ́лтъ рвгъчѵ́не
Прекѵм Скриптѵ́ра не спѵ́не.
Пкѵ́м кжид врѣмѣ сосй
Врѣмѣ де а пътимй,
Ка лѵ́мѣ съ избъвѣскъ
Дин робíа връжмъшáскъ,
Гжндúнд мѵлте 'нтр'ал сѣѵ гжнд,
Нѵ́май пре Іоáнн лѵжнд.
Кътръ сѣръ с'ав свúт
Л мѵ́нтеле поменúт;
Іоáнн ръмжне май жóс,
Їс . л вжрф нодшróс

Л вжрѳ нодшро́с де мѹ́нте
Съ ро́агъ кѹ ла́крѣмй кро́нте,
Лѹ́крѹ негрѣ́йт де ли́мбъ!
Фа́ца л фок ши-ш ски́мбъ
Шй тот л фо́к съ префа́че.
Іша́нн дин жо́с май ми́рт за́че.
Ча́та хервѹнмича́скъ,
Ча́та албъ ѧиерѣ́скъ,
Съ апро́пїе, шй кжнтъ
Кжнта́ре фрѹмо́асъ сфнтъ.
Лй слѹжѣ́ск то́цй кѹ търіе
Лй слѹжѣ́ск кѹ бѹкѹріе;
Серафи́мїй л мъре́ск,
Архангелїй л слъвеск,
Кад ла пъмжнт, и съ 'нки́нъ
Кѹ ш глъсѹи́ре лин;
Де а кърша сѹпци́ре
Шн фрѹмо́асъ глъсѹи́ре,
Іша́ни ка́де ла пъмжнт
Непѹтжнд грѣй кѹвжнт.
Гла́сѹл Серафнмиче́ск,
Гла́сѹл Архангеличе́ск
Прин пъмжнт л жос пътрѹ́нде
Пъи ла Ли́мв, ла локѹл, оѹнде
То́цй дире́пцїй дин вечіе
Ѧиептѣ кѹ шежрдіе,
Ка оѹнїй кѹ гжнд доїшс
Л ста́тѹл чел лъкрѣмос,
Прин а лѹй Хс . вени́ре
Я сѣ дѣколѡ ши́ре;
Сжмт кѹ мѹ́лтъ десфътаре,
Я пъмжнтѹлѹй мишка́ре;
Сжмт кѹ ма́ре бѹкѹріе,
Избъви́рѣ ч'ш съ фіе.
Въд сѣмнеле де мжнтѹи́ре
Дин ли́кѹл де шсъиди́ре.
Преste врѣме пѹцнити́къ
Іс . мжнле-ш ридїкъ
Яша съ роа́гъ фїербинте,
Ла ал съѹ чере́ск пъри́нте·

Пъри́нте ато́т пѫтѣ́рник!
Ро́гѫ-мъ, ка оу́н немѣ́рник
Йтъ къ врѣ́мѣ́ сосѣ́ще,
Пре ми́не мъ прослъвѣ́ще,
Ви́не зїѡа пъчѫ́йтъ
Де днре́пцй де мѫ́лт дѡри́тъ.
Фъкѫ́ш дин нимѝк пъмѫ́нтѫл
То́ате нѫ́май кѫ кѫвѫ́нтѫл:
Со́ареле, дна́лта лѫ́нъ
Шѝ кѫте сѫнт де 'нпре́ѫнъ,
Фъкѫ́тѫ-лїѝ-ам амѫнидо́й,
Чѝ май ма́рй сѫнт днапо́й.
Ѧда́м кѫ́т пъкътѫ́ѝ
Шѝ дин Гра́цїе ешѝ
Шѝ дин Ра́ю дѫнидѫ-л афа́ръ
Ци́-съ фъкѫ́ ми́лъ ѡръ
Ши́-мй зисъ́шй: юби́те фїѝ!
Йтъ ѫ́, че сокоти́к!
Ѧда́м а ноа́стръ зиди́ре
Ѣенѝ ла грѣ́ѣ ѡсѫндѝре,
Кѫ ел динпре́ѫнъ то́цй
Ѧй съ́й вїнтѡ́рй непо́цй;
Къзѫ́ръ къдѣ́ре грѣ́ѣ.
О недскѫлта́ре рѣ́ѣ!
Ми́лъ-м дѣ́ мѣ́ зиди́ре!
С'ѡ ла́с а вѣ́чй ла пери́ре.
Ви́н-ѡ фїюле юби́те!
Ви́н-ѡ фїюле дѡри́те!
Вин-ѡ с'ѡ мѫнтѫ́им ѡръ
С'ѡ ско́атем дин мѫнк' афа́ръ.
Ла ачѣ́сте дѫлчй кѫки́нте
Бѫкѫро́с ам фо́ст пъри́нте!
Ѧ лѫ̀ кип ѡменѣ́ск,
Ѧ лѫ̀ трѫ́п пъмѫ́нтѣ́ск,
М'ам легѧ́т а фа́че то́ате,
Ка дин ѡд с'ѡ пѫтем ско́ате.
М'ам легѧ́т, кѫм къ ши моа́рте,
Бо́ѭ сѫфери́ трй́стъ фоа́рте,
Мо́арте трй́стъ де ѡка́ръ
Ка с'ѡ скоц дин ки́н афа́ръ.

Йтъ пѹса врѣме вйне,
Прекѹм тѣ лсѹцй цйй вйне.
Трейзечй де анй аѣ трекѹт
Де кжнд сжнт ев шм нъскѹт.
Оумблат-ам днн сат л сат,
Пре ншрод л'ам лвъцат;
Шй дни четате 'н четате
Лвъцжнд, прострале глоате,
Кал'ѣ чѣ спре покъйницъ,
Кал'ѣ ла бѹна кредйницъ.
Л бисѣрикъ, ш' афаръ
Ръбдат-ам кйн шй шкаръ.
Шй л лок де мѹлцъмйре
Де мѹлте шрй изгонйре
Ши блъстемѹрй ам лѹат,
Де ла нѣмѹл блъстемат.
Ръбда-вою бѹкѹрос фоарте,
Шй трйста пре крѹче моарте.
Ѡ плаче-мй, къ м'ам нъскѹт!
Плаче-мй, къ шм м'ам фъкѹт,
Преете скѹрт вшр ешй тоцй
Бѹнїй лѹй Ядам непоцй,
Дни лтѹнѣрек афаръ,
Шн дни пара чѣ амаръ;
Шй дни ланцѹрй избъвйцй
Ла ш-л'алтъ лсоцнцй,
Вшр кжнта цїе мърйре
Шй лаѹдъ преете фйре.
Іѹда Искарїотѣнѹл
Вжнзътѹрюл, шй викл'инѹл,
Якѹма въз, къ съ гатъ
Сѣ-шй испръвѣскъ шдатъ
Гжндѹл, че де мѹлт ал аре
Спре а мѣ л ванй вжнзаре.
Дечй тѹ, ш дрѣпте пърйнте!
Йй ла ал мїеѹ кйн амйнте!
Фій аспрѹ ръсплетитюрюѣ!
Фій дирепт жѹдекътюрюѣ!
Фіе-цй мйлъ де нщрода,
Че де мѹлт рабдъ лосал

Дъ-ле дар съ се къ́скъ,
Шй лѣ́цѣ съ ѡ пріимѣ́скъ.
Шй а мѣ́ тріс́тъ ешйре
Съ айѣ́ъ вѣ́нъ родйре.
Ічѣ́стѣ Хс . гръй
А чёрю сѣ́нет съ пѫрнй
Сѣ́нет Серафимичёск
Кѫ́нтек Архангеличёск:
Бѣ́кѹръ-те шй сълтѣ́зъ
Сїѫане! къ ма́ре ра́зъ
Преете тйне стръ́лѹчѣ́це,
Оуи лѹча́фър съ ивѣ́це,
Ка́ре ва лѹмина то́ате
Нѫро́аде нѣ́мѹрй ши гло́ате.

CLXXVII.

1802.

(*a*. Ms. Eminescu, Tom. I, 4⁰, VI nepaginate + 117 foĭ paginate + I scară. — *b*. Ms. bibl. centr. No. 369, defect, 211 foĭ paginate.)

Ка́ртѣ че съ нѹме́це зъ́бава фандасїеи . . . . . а ании дела на́цертѣ лѹи $\widetilde{\text{хс}}$. 1802. J. D. K.

Predoslovie. (*a*. fol. IIa—IIb.)

Кѣ́трѫ юбито́рюл де ливъцътѹръ четитѫр.

. . . . . Дрептѹ ачем дар ши ѳ акѹм афлънд ачастъ къртичи́къ, каре адиверѫз(ъ) де ла сънеш, къ ѣсте фачере а ѫаре къръ́е диитре боерии Венецни, анѹме Франгиск Лавредань, лътъи алкътѹитъ пе лимба италїинѣск(ъ); ѫар ди пе ачем пе лимба гречѣск(ъ) де ѫаре карele негъцитѫр Малакне Кастрисїе, ѫар ди пе лимба гречѣск(ъ) пе лимба мѫлдѫвенѣ́скъ де ме́др Кѫстандин Бърнак; ши лидѹлчиндѹ-съ лимбѹїїле кѹцетѹлѹи мїеѳ, де вѹна лнмбѹцие ши ритѫрїе а ачестѹи пре алес гънд ан Итални, Франгиск Лакредан, зък, невойтѹ-м'ам а ѡ скрни, авънд спре ачастъ лѹкраре ши ѫстенѣлъ ши пе ѹи фрате ши прїетен кѹнѫскѹт . ши лнтр'ачесташ кип лѣм ши скрнс, нѹ кѹ пѹцинъ ѫстенѣлъ ши лѣм адѹс ла съвършит, дѹпъ кѹм съ въд лнтрачестѹ карте (? кип!) пентрѹ ка съ лас

ла пѫменире ѵрмашинлѡр вре ѡ адѵчере амините а ѡстенели мели. пѫфтеск дар юбитѡринлѡр де ѧнвъцътѵръ воинд а въ (зъ)бови кѵ ачастъ къртичикъ, се ѡ принимиц кѵ драгѡсте, ши съ ѡ четиц кѵ ѧнцълецире. съ съ (!) фиц сънътѡши.

J. D. K. 1802.

Ahile furios. (*a.* fol. III b — 1 b, *b.* fol. 1.)

Ахилевсѵ ѧтрѵ небѵнїе. причина.

Сѵпт зидѵриле троадеи ав къзѵт тикълиѡсъл Патроклѵ бирѵит, ши фър де сѵфларе, де бърбъцїе лѵи Ектѡр. фъцърничїиле армелѡр нѵ ѡѵ фѡлѡсът спре алтъ, фъръ нѵман съ съ ѧнтърѡскъ маи мѵлт пѫфтиле връжмашѵлѵи, пентрѵ къцигаре бирѵиници; ши ка с(ъ) ѵнѡскъ маи фїербиници пѵтерile връжмъшещи ѧн потрива сфършитѵлѵи вїецїи сале. деч дѵпъ че с'ав ѧнцїиницат вестиире морции, Ахилев ав ѡбосът, с'ав небѵнит де дѵрере; нетемире інемїи лѵи с'ав арътат линѱитъ де пѵтере ѧн спре а стъ ѧнпотрикъ ла ѵциме патимїи, ѧндатъ ав стръгат: арме! ка съ алерци съ ѧнблънзаск(ъ) кѵ сънциле ѵчигашѵлѵи, сѵфлетѵл ѵнѵи пріетен ка ачестѵе. ѧм паре кѵм къ атѵнче кѵ асемине кѵвинте съ фїе ръсѵфлат пѡрнїре драгѡстеи ши а мъниїи лѵи:

Ѵнде ещи ѡ юбитѵле ал мїев Патрокле? чини тев ѧнстреинат де вїецъ? чини м'ав диспърцинт де фаца та? чини ав дизръдъчинат цѵмътате де парте а инемии меле? мав ръпит дар модрте пре ачела пре карele тоате пѵтериле лѵмии ав фѡстѵ слаби ѧн спре а-л лъа де ла минн! де ѡѡн вре дар ка съ въд фаца та, съ каде съ ѡ черкѵ ѧнтрѵ ѧнтънеричи. кѵм ѡаете кѵ пѵтиницъ а нѵ съ сфїи мирнле*), ѧнкан де пріетенїи лѵи Ахилев? ѡ пъринцїщи дѵмнезъии ан Елиннлѡр! кѵм де акеци ръбдаре ла хѵлиле чеде де а пѵрѵре а варварилѡр троадитени? арътаицъ-ми ѧнкан кипѵл, ка съ ѧнблънзъскѵ кѵмплире дѵрерии мели, де време че нѵ къ грижъци де мънтѵире ачелѵе, че ѧнкогъцїщи де жъртике капециле ѡѡастре. ши тѵ ѡ сѵфлете а пріетенѵлѵи челѵи атъта де юбит! ѡартъмъ де нѵ вез ѡкии мїеи [афтъндѵ-те (l. афлън-) рътъчит диче ѧнпрецѵр] стънд ши (*b.* стжнши) ѧнтрѵ лакръми; ѡартъ-мъ де нѵ спъл сънцеле раннлѡр тали кѵ пъраѥ де лакръми; плънце ачела че нѵ цїе, сав нѵ поате ка съ с(ъ) ръсплътѡск(ъ). Інема лѵи Ахилев фїинд ѡбичнѵитъ а жъртви ла мънїе ен мѵнци де

*) Glosă marginală: ѵрсѡтори.

мшрц, нѫ аре моличюни ка съ плѣнгъ кѫ жали пагѫба а ѫнїн пїердери аттъта де маре.

Zăbava a VIIa. Marcul Antonie limbut (*a.* fol. 58a—58b; *b.* fol. 55.)

Причи́на.

С'аѫ арътат бирѫинтоаре кѫ похвалъ тирънїм сѫпт дшмнїе лѫи Марїе шн а лѫи Кина; фїерѫл аѫ робит стъпънире фирен шн а морцни че авѣ ла вїица шменискъ, лнсѫши мѫерили (*b.* с'аѫ фъкѫт) ленеше спре а цъсе шн а тъа ѫрзълиле лшр. Маркѫл Ынто́ниїе риторѫл с'аѫ силит шн ел а испитй аче фър де шменїе шн варваръ кѫмплире инемни лѫи; лисъ ман лнтъи кѫ кѫвинте ка ачесте, аѫ шприт мъниле шсташилшр че слѫж(ни) ла поронкъ:

Ма́ркѫл Ынто́ние лимбѫт. зеба́ва а шапткъ.

Ѫнде, ш пре витежилшр ръзбоинич, лнтоарчец пѫтере ачестор мънни? ѫнде лнтоарчец търїм витежни воастре? ѫнде арѫнкац детѫнътѫрнле сабинилшр воастре? ѫнде лнгрешец въртѫте ловитѫ́рилшр воастре? преспе Мартѫл (*b.* Маркѫл) Ынтоніїе чел некъжът, чел гол ши вреднък де жалн, ал вострѫ лнпреѫнъ патрїшт; ачеціїе синтѫ фиинчни бирѫинцилшр воастре челшр кѫ похва́лъ? ачесте синтѫ кѫнѫ́неле витежилшр воастре? ачести сла́ве въ ешр сѫй ла капитолиѫл? ачесте кипарисѫри въ ешр къцига дафнни? шасте ръмленилшр фїиндѫ шбичнѫитъ а лнтъ(м)пина табере де шцени лнармате, акѫм испите́ци спре ѫчи́дере пре ѫн неармат; шасте ръмленилшр фїиндѫ шбичнѫитъ а се спъла лн сънцеле стреинилшр, акѫм съ спѫркъ ла ранile челшр ан съи. шастре (! l. шасте) ръмленилшр фїиндѫ шбичнѫитъ а съ пѫрта бирѫинтоаре кѫ похвалъ асѫпра челшр ман мъндре връжмаш, акѫм съ невое́ци ка се тае кѫ тотѫл пре ѫн тикълшс алшр лнпреѫнъ патрішт. фандасіе се потриве́ци ла ачастъ кредницъ, инема съ лндоецие ка се [лндоецни ка се!] нѫ се амъцискъ дни шки.

Esplicare. (*a.* Fol. 113a—113b; *b.* Fol. 199.)

Маркѫл Ынтоніе лимбѫт. (*b.* саѫ бине грънтор.)

Гнеѫ Марїѫ де ним простѫ фїнид ши стреин аѫ венит ла Рома, ши пентрѫ че алиа́съ а лѫи бърбъціїе аѫ добъндит бирѫинце миниѫате, ши чели ман мари чинсти а четъ́цни ачие, дѫпъ кѫм пре ларг повестецни ла вїица лѫи чел мѫлт ла лн-

вѣцѣтѹрѣ Плѹтарх . ла че де пе ѹрмѣ аѹ кѣзѹт ла ѹн неднпѣкат рѣзбою кѹ Лѹкїи Корнилїи Сила, воевшд вестит ал Ромии, ши бирѹит аѹ фѹцит ла Африка . де аколш дѹпѣ време царъш кемат ла дѹтор де Лѹкїе Кирилїа (*b*. Кина, карете ера ѹн) боерю юбитор де тѹрбѹраре, аѹ бирѹит пре днпротникник (! l. -тивник), ши кѹ шасте аѹ днтрат днпреѹнѣ кѹ Кѝна пѹртѣтор де бирѹинцѣ дн Ро́ма, ѹнде аѹ шморѣт маи пре тоци чей де ѹѣи нам, че аѹ стѣтѹт врѣжмаш лшр; днтре ачещїе ера ши чел де ѹѣн нам ритор Маркѹл Индонїе, карете ка съ скапе де моарте драт съ скрїитóрюл кѹм съ фи зъс кѹ кѹвинте ка ачесте.

Финичили ши дафениле ле метахерисѣ ла весълїи ши ла бирѹинцѣли чеде кѹ лаѹде пѹртѣтоаре де бирѹинце, пентрѹ кѣ ле сокотѣ ка нище семни де норочире, дѹпѣ кѹм кипарисѹриле дин потривѣ ка ниѝце семне де ненорочире.

CLXXVIII.

1808.

(Ms. bibl. centr. No. 370, 4⁰, 336 foi paginate.)

Патерїк ч (l. сиреч) граюриле сфи(н)цилор прекѹвиншилшр пѣрѝнци ши кѹвинтеле чеде де дрептаре виецѣи ши фолосѹл сѹфлетеск.

Povestea părinteluĭ Antonie. (Fol. 1a—1b.)

Прекѹвїшсѹл пѣрѝнтеле ншстрѹ Ѝнтонїе чел маре, ла днчепѹтѹл пѹстенечїи вїиецѣи сале, шезѣнд ла сѣнгѹрѣтате дн пѹстие аѹ днчепѹт а-л сѹпъра ши а-л днгреѹе трѣндѣвїе пре ел, ши днтѹнекаре гѣндѹрилор челшр мѹлте, шн съ мира че ва фаче ши кѹм дш ва днчепе виецѹире ши мѣнтѹире са; ши аѹ днчепѹт а съ рѹга ши а грѣи кѣтрѣ дѹмнезѣѹ, аша : дшамне, еѹ вшн съ мѣ мѣнтѹеск ши нѹ мѣ ласъ трѣндѣвїне ши гѣндѹриле шй че вшн фаче дн скѣрба мѐ, ши кѹм мѣ вшн мѣнтѹй? Ши ачесте грѣинд днтрѹ сѣне, ши прнмблѣндѹ-съ афарѣ дин килие, възѹ пре ѹн шмѹ шари кариле (че) шидѐ жшс ши дниплетие ш фѹнїи, ши дниплетинд пѹцѣнтел лъса, ши скѹлѣндѹ-съ дн пичоаре съ дикина пѹцѣнтел [illegible] ѹѣи дѹмнезѣѹ; ши ел шрѣ маи шеде жшс ши [illegible]

цънтел ши еар се скъла ши се ръгà, ши еар май шидє жос ши ѧиплетїе, ши ар съ скъла ши съ ръга ѧнкинъндъ-съ . Ши ачаста ера ѧнцеръ домиъляи трїимис, пентръ повъцъире ши ѧндрептаре, ши ѧнтърире прекъвиосълъй Ѣнтонїи . Ши възънд прекъвиосъл ачест лъкръ, съ минъна фиарте, ши аше стънд ши миньнъндъ-съ, аъзи ън глас зъкъндъ-и : Ѣнтоние, аше фъ ши тъ шн те вїи мънтъи . Ѣръ ел аъзънд мълтъ ѧндръзнире ши бъкърїи лъшънд ѧн инима са, аъ ѧнчепът а фаче аше; ши аше с'аъ мънтъит.

Vedenia părinteluĭ Antonie. (Fol. 2a—2b.)

Киденне прекъвїшсълъи пъри́нтелъи ностръ Ѣнтоние чел маре.

Ѧнтре алте ѧнвъцътъри фолоситоаре каре грънта ноаш сфънтъл Ѣнтоние, не аъ спъс ншашъ пентръ фолосъ ши ачаста ведении, зъкънд : фїилшръ! еъ ън ан деплин м'ам ръгат лъи дъмнезъъ ка съ-м дескопире ши съ-м арътє мїне лъкръриле дрепцилшр, ши але пъкътошилшр . Ѣръ шдатъ ѧнтр'ш ншапте ме-аъ грънт мїне шаре-чине кїемъндъ-мъ афаръ зъкъндъ-ми (!) : Ѣнтоніе! скоалъ-те ши еш афаръ ши е аминте че вї веде . Ши ешии еъ афаръ, къътан съ въз ч(и)не есте ачела че ме-аъ грънт ши м'аъ кемат афаръ; ши възъи оун ърїеаш, негръ ши скъ(р)нав, оурът ши грозник, карие стънд ацъпце къ капъл пънъ ла ншоури, ар мъниле лъи ле цъне ѧнтинсе спре въздъх; ар съпт дънсъл ера оун азър ка ш маре . Ший къзъи съфлетиле шаминилшръ ка нице пасъри зъбрътшаре зъбрънд прии въздъх . Ши къте съфлете трече пре де асъпра мъниилшръ ачелъи оурнеш грозник, ачеле мерце къ паче фиръ де грнижъ ши съмънтъе; ар ел къ маре мъние скршние къ дницъи асъпра лшр . Ѣръ къте съфлете ле пъте ажънце, ле лшвие къ мъиинле лъи ши ле да ѧн езеръ ачела . Ѣръ еъ стънд ши миньнъндъ-мъ, аъзъи глас грънндъ-ми : Ѣнтоние! причепе ши кънощце ачаста че везн! везн чеде че зборъ маи пре със де мъньле ачестъи оурнеш, ачеле сънт съфлетиле дрепцилор, карие мерг ла раюл лъи дъмнезъъ, къ нъ с'аъ съпъс връжмашълъи . Ши съфлетиле пре карие ле ажънци ши ле ловеще къ мъниле сале, шн кад ѧн газъръл (!) ачела, ачеле сънт съфлите ачелшр че с'аъ съпъс връжмашълъй, оурмънд кши ши похтилор тръпълъи съъ; ши цїинд ѧн миите ръъл карн (л'аъ фъкът) ватъ къ кад ѧн газъръл гадълъи.

Mila luĭ Dumnezeu. (Fol. 95a—95b.)

Оун старицъ аѳ тримис пре ѳ кълѳгъраш мик оученик ал съѳ ла оу фрате, карие аве гръдинъ кѳ пѡми ла Сънаа, пѡфтиндѳ-л ка съ-и тримицъ пѳцънтеле поаме. Ши мергънд кълѳкъраш ѳл(!) с'аѳ .ѧкинат дѳпъ ѡбичеи зъкънд: пърынтеле ши старицѳл меѳ м'аѳ тримис, ши пѡфтиндѳ-те, де аи пѡаме .ѧн ливадъ, съ-и тримиц пѳцънтеле. Ръспѳнс-аѳ ѳи: фїюле! сънт, мерџи .ѧн ливадъ, ши-ц ѧ де каре вои вре, ши къте вїи пѳте. Їар дѳпъ че ш'аѳ ѳѡат кълѳгъраш ѳл пѡаме, аѳ .ѧнтребат пре фрателе зъкънд: пърынте есте аиче мила ѳи дѳмнезъѳ? ѳар фрателе аѳзънд ачаста аѳ тъкѳт, ши къѳтънд .ѧн пъмънт гъндїе, ши съ минѳна де аче .ѧнтребаре. Дѳпъ ачеѧ аѳ зъс ѳи: фїнле! че аи зъс? че аи .ѧнтребат? къ н'ам .ѧнцълес. Зъс-аѳ ѳи кълѳгъраш ѳл: ам .ѧнтребат пърынте, „ѳсте аиче мила ѳи дѳмнезъѳ?“ Їар фрателе ѳръш аѳ тъкѳт ка ѳн час, гъндинд че ва ръспѳнде ѳи, ши нецининд че съ ръспѳнзъ, аѳ сѳспинат ши аѳ зъс: дѡмнѳл дѳмнезъѳ съ аждѳте фїюле! ши аше аѳ тримис пре кълѳгъраш кѳ пѡамеле ла старицѳл съѳ. Їар ачел фрате .ѧндатъ лъсъндѳ-ш ливада ш(н) килие са ши лѳ.ѧндѳ-ш страюл съѳ аѳ мерс ши аѳ ешит ла пѳстїе, зъкънд .ѧнтрѳ сънѣ: де време че нѳ пѳтѳи да ѳѳ оун ръспѳнсѳ оунѳи кѡпил мик, че мъ .ѧнтребъ; даръ кънд ва съ мъ .ѧнтребе дѳмнезъѳ, че вои фачи? пентрѳ ачеѧ дар съ мерг ши съ каѳт мила ѳи дѳмнезъѳ.

Ispita luĭ Avva Zinon. (Fol. 138a—138b.)

Їква Зинѡн аѳ пѳрчес ѡ датъ съ мергъ ла Палистина, ши мергънд пре дрѳм пре лънгъ ницѣе харбѳзъріи, ши фїиинд трѳдит ши ѡстѣнит де дрѳм ши де зъдѳхѳл соаре-ѳи, аѳ шезѳт лънгъ харбѳзъріе съ съ ѡдихнеаскъ пѳцънтел. Ши възънд ел къ нѳ есте нимене ѡм съ пъзаскъ харбѳзъріе, .ѧи зъче ѳи гъндѳл .ѧндемнѳндѳ-л пре ел ка с(ъ-)ш ѧ ѳи ѳн харбѳзѳ ка съ мънънче, съ съ маи ръкореаскъ де зъдѳх, зъкънд, къ нѳ есте маре лѳкрѳ ачеста. Їар ел аѳ ръспѳнсѳ ачелѳи гънд ал съѳ аша зъкънд, дар аѳ нѳ цїи къ фѳрїи съ дѳк .ѧн мѳнчи, че съ те испитеск аиче съ въз пѳте-вї ръбда аиче мѳнчиле? Ши аша скѳлъндѳ-съ .ѧн пичоарѣ, аѳ стътѳт кѳ фаца са спре соаре чинчи зъле ла оун лѡкѳ, пънъ че с'аѳ .ѳрипт де соаре атъта, кът н'аѳ маи .(пѳ)тѳт съ ръбде маи ѳлт испита мѳнчилѡр. Їар ел зъче гъндѳлѳи съѳ мѳстъѡи-

дѫ-л, аша : дакъ нѫ пщци съ рабзи испита мѫнчилор, съ нѫ ман ндемнезн пре мине съ мънънк лѫкрѫ де фърат щстенедлъ стрейнъ. Ши аша ав пѫрчес де аколе, ши ав мерс ын кале са мѫлцъминд лѫи дѫмнезъѫ, къ л'ав избъвит де испита ачеа.

CLXXIX.

1809.

(4⁰, IV nepaginate + 139 paginĭ paginate.)

Дидахїй адекъ ывъцътѫрй пентрѫ крецерѣ фїилор ла ѫгропъчѫнѣ прѫнчилор морцй, кълѣсе де Пѣтрѫ Маїор де Дичо Сѫмъртин. Парѫх Сас-Регинлай .... Ла Бѫда ын Кръяска Типографіе а Оуниверситѣцїй Оунгурецй ын анѫл 1809.

Predoslovie. (pag. I—II.)

Кѫвѫнт ынайнте.

Мъкар къ ын тоате чѣле май найнте кълѣсе патрѫзечй проповедаїй спре а се зичe ла ѫгропъчѫнѣ щаменилор морцй ын токмите, шй де ачѣлѣ, кяре ав а се зичe ла ѫгропъчѫнѣ прѫнчилор, се кѫпринд; тотѫшй пентрѫ ажѫторюл прецилор, карїй де щецe май мѫлцй ѫгроапъ прѫнчй ын попоарълe сале, де кѫт де чей ын вѫрстъ, ам май ын токмит ын тоате ачест кип ачѣстe чинчйспрезѣче Дидахїй, пентрѫ крецерѣ фїилор. Кярѣ тинѫлъ нѫ пентрѫ ачѣа щ поартъ ын прѫнтe ачѣстe дидахїй, къ доаръ щебинт ывїинцате ар фи жалничїй времй а ѫгропъчѫнїй прѫнчилор; чи пентрѫ къ нинчй оун лок, нинчй щ врѣме фїинд скѫтитъ де ывъцътѫра чѣ пентрѫ крецерѣ фїилор, кѫ атѫта май вѫртос е де линсъ ла астрѫкярѣ прѫнчилор а кѫвѫнтѫ пентрѫ крецерѣ фїилор, къ фїинд оумилиць кѫ инима ын тоате ачест тѫмп, пъринцїй май кѫ де адинс, авзинд дѣторia, кярѣ щ ав ей спре крецерѣ фїилор сѣй, се къеск пентрѫ грешѣлеле чѣле ын тоате крецерѣ фїилор сав кѫ цїинца, сав кѫ нецїинца пънъ ачи фъкѫтe; ши кѫ ачѣа се децѣптъ, шй се ывърбатъ, спре даторнника крецере а фїилор чѣлор ръмашй ын вїацъ.

Didahia a opta. (pag. 59—60.)

Ни́лда пре атѫ́та аре ма́й ма́ре вѫртѹ́те де а ѧдемна́ де кѫ́т кѹвѝнтеле, прекѫ́т май ле́сне ѥсте а кр҃е́де шкилшр съ́й, декѫ́т а҃зѹ́лѹй. Де нѹ́ вом вр҃ѣ ѧкъ а зи́че, къ кѹвѝнтеле нѹ́ сѫнт алта фъръ ѡ нко́анъ а лѹкр҃і́й, пилда ѥсте ѧсъший лѹкра́р҃е. Де оунде прекѫ́т е май кѹ тр҃е́бъ кѫнд фа́че нецѝне оун лѹ́крѹ прин си́не, декѫ́т кѫнд ѧл фа́че прин алцїй: пре атѫ́та е май кѹ тр҃е́бъ, шѝ май кѹ пѹт҃е́ре кѫнд чи́не-ва фа́че ач҃е́а, ла ка́р҃е вр҃е́ съ ѧдѣ́мне пре алтѹ́л, декѫ́т кѫнд ѡ зи́че. Ведѣ́цй да́ръ кѫ́т е де пъгѹбито́аре ѡ пи́лдъ р҃ѣ́ мъка́р дела чи́не съ ви́нъ. Кѹ кѫ́т да́ръ май вѫртóс де ва вени́ ач҃е́а дела пъри́нцй? Пфа́ръ де пѹт҃е́р҃е ач҃е́а, ка́р҃е ѡ а҃ де ѡбще фаптеле спре а не мишка́ ка съ ле оурмѣ́м, се каде а се сокоти́ пѹт҃е́р҃е, ка́р҃е май мѹ́лт ѡ а҃ фа́птеле пъри́нцилшр пентрѹ доаѡ прíчинй. Ч҃е́ динтѫ́ю ѥсте де́спре па́рт҃е пъри́нцилшр, ка́рїй, пе́нтрѹ чи́нст҃е ач҃е́а, ка́р҃е ѡ а҃ типъри́т дм҃незе́ѹ ѧтрѹ то́атe ро́дѹрнле кѣ́трѣ прíчина лшр, фо́арте сѫнт чинсти́цй де фі́й. Пдевъра́т, ти́нерїй а҃д нѹмѝндѹ-се а҃ѡр҃е́ къпете́нї̈й, епископ, кра́й, ѧпъра́цй, да́ръ пе́нтрѹ къ нѹ-й ъд, нѹ́меле ач҃е́сте де чи́нсте нѹ́ дещ҃е́птъ ѧтр'ѫншїй атѫ́та чинсти́ре, кѫ́тъ дещ҃е́птъ нѹ́меле чел де та́тъ, шѝ кѫ́тъ дещ҃е́птъ стъпѫни́р҃е ач҃е́а, кар҃е́ ѡ а҃ ѧнаи́нт҃е шкилшр съ́й. Де оунде шрѝй че лѹкра́ре пърнніа́скъ лшр ле ѥсте ѡ лѣ́це, кѹ шкїй ѧкѝший прïимѝтъ ка бѹ́нъ, фъръ де алтъ испнти́ре. Ч҃е́а-л'а́лтъ прíчинъ ѥсте де́спре па́рт҃е фінлшр, ка́рїй сѫнт ми́чй, пентрѹ кѣ нѹ́ сѫнт дестóйничй ѧкъ а жѹдека́, тръе́ск кѹ оурма́р҃е, адекъ фа́к че въ́д, прекѹм чѣ́й че ѧва́ц҃ъ а зѹгръвѝ, нѹ́ ц҃ї зѹгръвѝ фъръ де пре алтъ нко́анъ. Дрепт ач҃е́а нѹ́ се по́атe тѫлкѹ́й пѹт҃е́р҃е, ка́р҃е ѡ аре вї̈а́ца ч҃е́ бѹ́нъ сав ч҃е р҃ѣ́ а пъри́нцилшр шѝ а ма́йчелшр, спре а фа́че пре нъскѹ́ц҃ї̈й лшр аст҃е́мент҃е шїе ѧтрѹ нъра́кѹрй: атѫ́та кѫ́т май ле́сне ѥсте а шѝй асъмъна́ шїе ѧтрѹ кипѹл тра́юлѹй, де кѫ́т а шѝй асъмъна́ шїе ѧтрѹ фъптѹ́ра wбра́зѹлѹй. Ѡ кѫ́т де адевъра́т ѥсте гра́юл ѧцелептїѹлѹй Снра́х ѧ тр҃е́ба ача́ста, кѫнд зи́че ла кап. а҃і. стіх. л҃: „ѧ фїї̈й съ́й съ ва кѹно́аце шмѹ́л.“

CLXXX.

1809.

(Folio, 12 volume.)

Вїецилє сфнцилwр..... Нѣмцѫл (ѧwѳ).

Noemvrie 6. Părintele Luca. (Fol. 36b—37a.)

Лѫна лѫй Ноемврїе дн s зиле.

Дтрѫ ачѣаши зи поменирѣ кѫвїwсѫлѫи пърынтелѫи нострѫ Лѫкѧ.*)

Ичѣсть феричитъ пърынтеле нострѫ Лѫкѧ с'ѫ нъскѫтъ д четатѣ Тавроменїей а епархїей Сїкелией. Шй тжнърь де вързтъ фїинд, ка де шптъспрезѣче ани, кѫ минте дцелѣптъ съ зъбовѣ д каселе лѫй дмнезѣѫ, але дмнезеецилwрь кѫвинте аскѫлтъторю шй фъкъторю фъкжндѫ-съ. Йрь кжнд пъринцїй лѫй с'ѫ сфътѫитъ ка съ-ль дсоцѣскъ пре ачѣста кѫ фъмѣе, ель нѫаптѣ скѫлжндѫ-съ, шй дтрѫ оунь локь неоумблатъ дѫкжндѫ-сж, дпрѣнъ кѫ хїаръле с'ѫ съльшлѫитъ. Шй патрѫзечн де зиле петрекжндь немжикат, дмнезеецїй шй дцерецїй ведерй шн дескоперирй с'ѫ двредничитъ. Шй дѫкжндѫ-съ ла шаре карѣ мънъстире, с'ѫ дбръкат д схїма дцерѣскъ. Шй ла май аспръ петрѣчере пре синеший сѫпѫиндѫ-съ [къ престе трей шй патрѫ зиле гѫстжндь пжйне шй апъ шн ничй де кѫмь трѫпѣце шдихиндѫ-съ] ѫ петрекѫтъ шспрезѣче лѫнй. Де аколѡ ржднкжндѫ-съ, ѫ мерсь кѫ шаре карele монахъ д мѫнтеле Сѳтнїи, дин ерѣвриле чѣле че съ афлѫ аколѡ хрънинѫ-съ. Шй пентрѫ невоѫ фирїй, кѫлкжндѫ-съ дормїѫ пѫцин, нѫмай кѫ ѡ хайнъ фїинд шй дескѫлць. Шй ш'ѫ пѫсь лѫнишь хотарь шй ржндѫѫлъ кѫ дин адинситъ, ка съ нѫ ѣсъ дин киліе пжнъ че вѫ сфжршй тоатъ ѱалтирѣ де четитъ. Йпой ржндѫѫла часѫлѫй але треилѣ ѡ съвжршїѫ. Йрь д чѣл'ѫлтъ парте а зилїй де лѫкрѫ съ апѫкѫ, пжнъ ар фй сосить врѣмѣ часѫлѫй але шаселѣ, шй дѫпъ часѫль ал шаселѣ, съ гриж кѫ пѫцинъ мжнкаре, шй де чѣл'ѫлтъ правилъ. Дтрѫ ачѣстѣ петрекжндь, с'ѫ двредничитъ д прѣ маре дарѫ дела дмнезѫ, шй де дезлегарѣ кѫвинтелwрь челwрь грѣѫ де дцелѣсь, кжтъ шй шаре карїи миржндѫсе зичѣ: де оунде цїе ачѣста картє, нелъцинѫ-съ; шй дѫпъ ачѣстѣ прин д(и)скоперире с'ѫ дѫс ла шаре карele локь, ши дойспрезѣче монахи

*) Notă marginală: Йкѫм дин чѣ гречѣскъ с'ѫ скось.

ад8нжнд, съ ѧгрижа де ачѣцѣ. Пе́нтр8 причи́на ача́ста шѝ ла Киза́нтїа с'а8 дв́сь, шѝ ѧкв́нжвржндь кѣшчо́арнле мона́хилшрь, шѝ кв́ пърѝницїй ѧпъртъшѝнд8-съ, ѧторкжндв-съ с'а8 дв́сь пжнъ ла Коріно. Шѝ ѧтр8 шаре ка́ре са́ть лъкв́ѝнд нѣ май мѣ́лт де кжть ша́пте лѣ́ни, кв́ пач€ а8 адормѝть.

Noemvrie 19. Mucenicul Varlaam. (Fol. 159b—160a.)

Ноемврїе ѳ҃ї.

Ѧтр8 ачѣаши зи пътимѝрѣ с҃фитв́лв́й мв́ченѝкь Варлаа́мь бътржнв́лв́й.

С҃фитв́ль мв́ченѝкь Варлаа́м ера́ динь Ѧнтїохі́а Сѵ́рїей, бътржнь кв́ вжрста. Шѝ а8 фо́сть прѝнсь пентр8 мъртвриси́рѣ нѣ́мелѣй лѣй І҃с. Х҃с. Шѝ адѣсь ла жѣдека́тѣ кътръ пъгжнѣль воєво́дь. Шѝ силѝть фїѝндь ка съ адѣ́къ жѣ́ртвъ ідшлилшрь, дв́пъ чѐ нѣ с'а8 плека́ть, мѣ́лте ра́не шѝ мѣ́нчй а8 лѣ́ат пентр8 Х҃с д҃мнѣль сѣ́8. Май ѧтжѝ а8 фо́сть бътѣ́ть кв́ ви́не фъръ де ми́лъ, апо́ѝ а8 фо́сть стр8жѝть кв́ оунгїй де фїѣ́рь. Дв́пъ ача́ста л'а8 дв́сь пре ель пъгжнїй ѧ ка́пицѣ їдшлѣ́скъ, шѝ аколѡ ѧтр'жиса, дв́пъ порв́ика мв́нчито́рюлв́й, ѧтинзи́ндь мжна лѣ́й [прест€ жъртвѣ́никѣл ка́реле авѣ́ фо́кь апри́нсь] а8 пѣсь ѧтр'жнса кървѣ́нй апри́ншй кв́ тъмжѥ, кѣ до́ар'ъ ыр фїѝ арв́нка́ть прест€ жъртвѣ́никѣль спв́рка́цнлшрь лѡ́рь дв́мнезе́й; къ сокотїѣ, кѣ́мь кѣ несв́фери́ндь мв́ченѝкѣл а цинѣ ѧ мжнъ кървѣ́нїй че́й апри́ншй, ѧй вѣ арв́нкѣ пре ей ѧпрев́нъ кв́ тъмжѥ ѧнаи́нтѣ ідшлилшрь. Шѝ дѣ́ка ар фѝ фъкв́ть ача́ста, крѣ съ-й зи́къ лѣ́й: Ѝтъ акѣ́мь ай адѣсь жѣ́ртвъ дв́мнезе́илшрь но́ципри. Да́рь н'а8 къзв́ть чѣ́ка че поф-тїѣ тикълошїй; пентр8 къ мв́ченѝкѣль лѣ́й Х҃с. а8 стътѣ́ть ка оун стжлпь неклътѝть, цїѝндь ѧ мжна са фо́кѣль че ардѣ, шѝ с'а8 арътата́ть май пвтѣ́рннкь декжть ара́ма шѝ фе́рѣль; къ пжнъ ѧтр8 атжта а8 цинѣть фо́кѣль ѧ мжнъ, пжнъ кжнда а8 арсь дѣцетеле лѣ́й, шѝ а8 къзв́ть пре пъмжнть ѧпрев́нъ кв́ фо́кѣль. Ѧсъ ель нѣ ш'а8 клинти́ть мжна са, ни́чй а8 арв́нка́ть кървѣ́нїй ѧпрев́нъ кв́ тъмжѥ прест€ шлта́рю ѧнаи́нтѣ їдшлилшр. Ѧша с'а8 арътата́ть де кѣ бървѣці́е шѝ небирв́ѝть, пътимито́рюль шѝ шста́шѣль лѣ́й Х҃с. че́ль та́ре; шѝ ѧтр8 вѣ́нъ мъртвриси́ре ш'а8 да́т сѣ́флетѣль сѣ́8 ѧ мжна Д҃мнѣлв́й. Пре ачѣста шѝ д҃мнезе́ѣскѣль Хрисосто́мь, шѝ с҃фитѣль Васі́лїе че́ль ма́ре кв́ кѣвѝнте де ла́ѣдъ л'а8 чинсти́ть ...ре с'а8 адъшга́ть ни́чй прекв́мь съ вѣдь.

CLXXXI.

1810.

(4⁰, vol. I, VIII + 398 paginĭ; II, 332 paginĭ; III, 296 paginĭ.)

Хроніка Рѹмжнїлор ..... де Георгіе Шінкаі дін Шінка ..... Типъріть де пе манѹскріс ѹл. Іаші. ан 1853.

Portul solilor din Dacia. (vol. I, pag. 5.)

Анкътѹ-і деспре солїі Дакілор чеі ла Рома трімиш, ші ан Сенат антраці ансѣмнъ, къ Сенатѹл де атѹнчі андатъ аѹ порѹнчіт, де лі с'аѹ чопліт тіпѹріле дін мармѹре, токма кѹм ера фъкѹці ла статѹръ, ла фісогноміе, ші ла хаіне, адекъ: образѹл, грѹмазїі, пептѹл, ші пічоареле кѹ чоаречїі дін мармѹре албъ; шръ кѹима, пърѹл ші цѹндра [сѹгманѹл] дін мармѹре нѣгръ. Глѹга шръш дін мармѹре албъ: токма кѹм есте портѹл Ромжнілор челор, че лъкѹеск пре лънгъ Сібію. Кипѹріле саѹ статѹріле ачесте анкъ дѣтѹнчѣ с'аѹ цінѹт ан Капітоіѹл Ромеі пънъ ла анніѹл 1775 лѹна лѹі Февръріе, кънд аѹ лѹат Патріархѹл Євлакіе ал шаселѣ моцінірѣ сфънтѹлѹі Петрѹ (il Possesso). Єѹ анкъ атѹнчі лѣм къзѹт.

Moartea luĭ Constantin Cantacuzen. (vol. III, pag. 95—96.)

Історіа бълъченеаскъ аша скріе траџедіа ачеаста [а лѹі Константін Кантакѹзен]: „Яколо ан оастеа лѹі Грігоріе Водъ, прекѹм зікѹ ѹнїі, с'аѹ фъкѹт ніџе аместекътѹрі, адекъ: Шербан логофътѹл, фечіорѹл лѹі Константін Кантакѹзен постелнікѹлѹі, ші оаре-каре дін франціі лѹі че ера аколо, ші Мареш Крецѹлескѹл, кѹм къ ар фі амблатѹ пре ла къпітані ші пре ла слѹџіторі де-і андемна съ меаргъ съ пжреаскъ ла Бізіріѹ пе Грігоріе Водъ, къ есте віклеанѹ [пентрѹ къ Грігоріе се рѹмпеа де дѹрере кънд ведеа пре ѹржіі, спѹркаціі ші фъръ де леџе Ягарені, робінд пре креџіні ші сѹпѹнъндѹ-і сѹб џіѹгѹл лор чел грей, ші ера фоарте кѹ бѹнъ ініма спре каса Ѣстріеі.] ші съ чеаръ де ла Бізіріѹ домнѹ пе Шербан логофътѹл; кареа ворбъ дін ом ан ом мергънд, аѹ аџѹнс ші ла Домніѹл Грігоріе. Дечі се пъзеа съ-ші іа зіоа бѹнъ де ла Бізіріѹл ші съ вінъ ан џеаръ.

Порнінд даръ ші апропіндъ-се де цеара са, аў конъчіт лнтр'ун локъ пентрў одіхна де аміазі ші аў порўнчіт лўі Георгіцъ Молдовеанў, кареле ера вътаф, съ адўкъ пре ачей боіері карі амбла съ-лў пъреаскъ кў віклешўг; ші адўкъндў-і, лнчепў а-і мўстра, пентрў че аў фъкўт ачеаста де аў врўт съ-лў пърцаскъ (! l. пъраскъ) ла Безіріў. Їръ Марешў фінд маі словенецў ші маі лндръзнецў респўнсе, къ нў сънт вінованці. Григоріе Водъ адўсе мъртўріле де фацъ ші пе къпітанії къторъ карі ворбісе, лнтре карі ера ші Александрў фечіорўл лўі Георма Баіўл, ші лнчепўръ а зіче: Їша е доамне! къ не аў зіс съ мерцемў, съ те пжржм ла Безіріўл Тўрческў ші съ черем Домніў пе Шербан логофътўл. Іаръ Марешў ръспўнсе: Доамне! Александрў ачеста лн зілеле Міхнеі Водъ фінд постелнік маре, прea мўлтъ боіеріме аў оморжт фъръ де вінъ, акўма іаръші с'аў апўкат де ачеа, чі де-лў вей аскўлта Мъріа-та, фъ кў ної че вей вреа, ші елў ва да самъ лнаінтеа лўі Дўмнезеў, іаръ ної нў сънтем вінованці. Дін ачеа оаръ і-аў дат Григоріе Водъ пре ей лн сама бътафўлўі де а-і пъзі, ші алтор слўжіторі, де і-аў дўс кў пазъ пънъ лн цеаръ. Лънгъ ачестеа ші дін цеаръ веніс пжръ де ла Строіа корнікўл ші де ла Дўмітрашко вістіаріўл Кантакўзенўл, кўм къ аў лмблат оамені лўі пе марціпеа тўрческъ хўлінд нўмеле Домніўлўі ші зікънд: къ е ръў ші трўфашў, ші зътіхнеціе пре оамені церей, де нў-і ласъ съ дея дъжділе лмпърътеіі, ші кўм къ се лаўдъ, къ ел аў потопіт пе Георгіе Гіка Водъ ш. ч. Дечі ачесте доўъ прічіні, ўна дін табъръ, алта дін цеара лнцелегъндў-се, аціцаръ пе Григоріе Водъ ла маре мъніе асўпра касеі лўі Константін постелнікўл, кареле лўзінд де веніреа домніўлўі ші де опреала фечіорілор съі, аў ешіт лнтрў лнтъмпінаре къторъ Краюва, ші мергънд съ се лмпреўне кў Домніўл, л'аў пріміт де с'аў лмпреўнат; дар і-аў арътат о фаіцъ фоарте посоморжтъ, поносліндў-і пентрў фечіорії лўі, къ сънт ръі ші віклені, ші кўм къ аў лндемнат пе капітані съ-лў пъраскъ ла Безіріў ші съ пўнъ Домнў пе фінўл съў Шербан логофътўл. Ачестеа лўзінд Константін постелнікўл тъгъдўіа а пўтеа фі, ші зічеа къ сънт нўмаі мінчіўні, даръ съ нў ле креадъ Мъріа са, ші кў ачестеа аў ешіт афаръ Константін постелнікўл. Венінд ла скаўнў Григоріе Водъ пе ачеіа-л'алці боіері і-аў слобозіт, іаръ пе Шербан логофътўл л'аў тъіат ла насў де о парте, пентрў къ с'аў фост нўміт съ фіе Домн; іаръ пе Константін постелнікўл [illegible] лўі л'аў тоіміс ноаптеа прін аъръмаці де ла Хи-чо-

ан мънъстіреа Снагоевлві, инде мълт ни л'ав антързіат, чі порвнчіндв-і съ съ кѣмінече, л'ав адвс ан трапезаріи, ші легъндв-л де стжлпвл чел маре, л'ав сѣрвмат. Дечі жѣпънеаса анцелегънд, ав венит, ші кѣ воіа Домнвлві л'ав ръдікат де аколо ші л'ав дѣс ла Мъріпені де л'ав ангропат.

CLXXXII.

1812.

(8⁰, 160 [?] paginì.)

Вїаца шй пилделе прѣ анцелептвлвй Есwп. прин ачест типарю май адрептате.

Isprăvile luĭ Esop la Nektenav, împăratul Eghiptului. (pag. 60—69.*)

Йръ дѣпъ кжтъ-ва врѣме Нектенав апъратвл Єгипттѣнилор авзинд, къ ав wморжт пре Есоп, адатъ ав тримйс карте лвй Ликйр кѣ карѣ порвнчѣ съ-й триміцъ мѣцерй архитектй, съ зидѣскъ тѣрн, каре нічй черюл нічй пъмжнтвл съ ив-л атингъ, шй съ-й ръспвнзъ чине-ва ла тоате чé-л вор атреба. Карѣ де ва фаче съ и даре, царъ де ив, съ плттѣскъ сжнгвр. Йчѣстѣ четиндв-ле Ликйр с'ав атристат, пентрв къ нйменѣ дни пріатиній ив пвтѣ анцелѣце атребарѣ, де тѣрн. Йръ апъратвл зичѣ, къ ав мврйт Есоп стжлпвл апъръцій сале. Йръ Ермйп кѣноскжнд дврѣрѣ апъратвлвй пентрв Есоп, с'ав дѣс ла апъратвл, шй ав спвс, къ трѣбце, шй ав зйс къ пентрв джнсвл н'ав wморжт пре Есоп, къ ав цівт, къ шаре кжнд-ва ва пърѣ рѣв апъратвлвй пентрв хоттържрѣ ачаста. Йръ апъратвл фоарте с'ав бѣкврат де ачѣстѣ, шй ав венйт Есоп анвцйт тот шй атинат, шй кѣм л'ав къзвт апъратвл ав лъкръмат, шй ав порвнчйт съ се спѣле шй съ се скймбе. Есоп дѣпъ ачѣста ав арътат де минчиноасе причйниле, пентрв каре ав фост пжржт, пентрв каре апъратвл вржнд съ wмоаръ пре Єни, Есоп ав черѣт ертъчѣне. Дѣпъ ачѣа апъратвл картѣ Єгиптѣнвлвй w ав дат лвй Есоп съ w четѣскъ, шй ел адатъ кѣноскжнд дезлегарѣ атребърій, ав ржс, шй ав порвнчйт, съ скріе, къ дѣка ва трѣче царна ва тримйте (мѣцерй), карій шй тѣрнвл вор зидй, шй ва ръспвнде чева ла

*) cf. mai sus vol. II, pag. 134—136.

трєбѣрй . Ши ашѣ апъратѫл пре соліи дела Єгипет, ш҃ѫ тримісе ддъръпт . Йръ лѫй Єсоп ш҃ѫ дат тоатъ акѣрѣ чѣ май динаинтє, джндѫ-й ши пре Єни . Йръ Єсоп лѫжнд пре Єни, л нимика нѫ л'ѫ атристат, чй ка пре оуи фїю ръ лѫжндѫ-л, кѫ алтє, шй кѫ ачѣстє кѫвинтє л'ѫ авъцат:

Фїюле! май анаинтє де тоатє слѫжѣцє лѫй дмнезѣ; пре апъратѫл чинстѣцє; кръжмашилор тѣй гроазник тє аратъ, ка съ нѫ тє небаце л сам; прїатинилор лезне шй оушор, ка май мѫлт сѣ-цй фїє воїторй де бине . Ши ръ пофтѣцє ка кръжмашилор съ фїє рѣѫ, ши съ фіе сърачй, ка съ нѫ тє апѣдече пре тине; шй прїатинилор ле воєце, ка атрѫ тоатє, съ ле фїє бине . Пѫрѣ кѫ мѫѣрѣ тѣ бине тє ддестѫлѣзъ, ка съ нѫ дай де невое, кѫ бърбатѫл алтїѣ . Къ оушор есте нѣмѫл мѫерєск, шй лингушиндѫ-тє май пѫциин рѣѫ гжндѣце. Чєлор чє фак бине, нѫ ле пизмѫи, чй-цй пар ъ бине де ей, къ де вей шизмѫй, май мѫлт пре тине лсѫцй тє вей стрнкѣ . Де касничїй тѣй поартъ грижє, ка съ нѫ съ тѣмъ де тине, нѫ-май ка де стъпжн, чй шй ка пре оуи фъкътоорю де бине съ тє чинстѣск . Съ нѫ-цй фіе рѫшине а авъцѣ тот дѣѫна май бѫне . Мѫерїй ничй ѡ датъ нѫ-й акрединицѣ аскѫиселе тале, къ пѫрѫрѣ съ лармѣзъ, кѫм съ тє стъпжнѣскъ не тине . А тоатъ зїѡа, пѫне чева пре зїѡа де мжйне; къ май бине есте кжид ли мѫрй съ лашй ла кръжмашй, декѫт пънъ вей трѣй съ айбй липсъ де прїатиний . Акинъ-тє лезне чєлор чє тє атжмпинъ, цїїнд, къ шй кжйнелѫй коада лй капътъ пжйне . Нѫцй пар ъ рѣѫ къ ецй бѫн . Пре ѡмѫл шопъкънторю лапъдъ-л дин каса та, къ чѣле чє зичй шй фачй тѫ, алтора ле ва спѫне . Фъ, де каре съ нѫ-цй пар ъ рѣѫ . Де чѣле чє съ атжмплъ нѫ тє сѫпъра . Ничй де ла чєл рѣѫ нѫ чѣре сфат ничй ѡ датъ, ничй оурма ѡбичѣюриле челор рѣй . Кѫ ачѣстѣ авъцжнд Єсоп пре Єни, шй кѫ кѫвжнтѫл, шй кѫ кѫноцинца са, Єни, ка кѫ ѡ съцѣтъ пътрѫнзжндѫ-съ сѫфлетѫл лѫй дѫпъ пѫцинѣле зиле ал мѫрит . Йръ Єсоп пре тоцй пъсъраріи ш҃ѫ кемат, шй ал порѫнчит съ прінзъ патрѫ пѫй де вѫлтѫре, шй дѫпъ че ш҃ѫ прине, ашѣ ш҃ѫ хрънит, кѫм съ зиче, ши ш҃ѫ авъцат, [каре лѫкрѫ нѫ-л прѣ крѣдем] кът л кошницъ пре копїй пѫртжнд зѫбра л сѫс; ши ашѣ аскѫлтѫ де копїй, кът ѡрй оунде врѣ ей, зѫбра, ѡрй л сѫс, ѡрй ла пъмжнт л цос.

Йръ дѫпъ че трекѫ ѡрна, шй ачепѫ прнмъвара, Єсоп тътинд тоатє де кале, шй ал лѫшат копїй, шй вѫлтѫріи ши ал алс л Єгипет, кѫ мѫлтъ акипѫире. ши сокотѣнъ съ-

кѫ́нд де съ мирѣ шѫ́менїн ачѣ́а . Ѩръ Нектенáв аѳзи́нд къ аѳ вени́т Есóп, зи́съ къ́трѣ прїáтин(и) : м'ам ѧшелáт, къ ѧцълесѣ́сем къ Есóп аѳ мѳри́т . Ѩръ а дѫ́а зѝ аѳ порѳничи́т ѧпърáтѳл ка тóцѝ боѫ́рїй съ се ѧбрáче ѧ хáйне албе, шръ ел с'аѳ ѧбръкáт ѧ Ерел, шѝ шѣ́ѳ пѳс кѳнѳинъ, ши дїадѝмъ ѧфрѳмсъцáтъ кѳ петрїй скѳ́мпе . Ши шезѫ́нд пре скáѳн ѧнáлт, аѳ порѳничи́т съ адѳ́къ пре Есóп . Шѝ ѧтрѫ́нд Есóп шѳ зи́с ѧпърáтѳл : кѳ́й мъ асѣ́менѝ Есóпе, ши пре чѣ́й че сѫ́нт кѳ ми́не? Ръспѳ́нде Есóп : пре ти́не, сóарелѳй де примъвáръ, шръ пре чѣ́й че стаѳ ѧпрежѳ́рѳл тѣ́ѳ, спи́челшр челшр кóапте . Шѝ ѧпърáтѳл миръ́ндѳ-съ де ел, л'аѳ дърѳи́т кѳ мѳ́лте дáрѳрй . А чѣ́м-л'алтъ зѝ ѧпърáтѳл с'аѳ ѧбръкáт ѧ въѫ́мѫ́нт фрѳмóс фóарте, шѝ прїáтиннлшр аѳ порѳничи́т съ се ѧбрáче ѧ въѫ́ми́нте де порфи́ръ рошїе, ши ѧтрѫ́нд Есóп, шръ л'аѳ ѧтребáт . Ѩръ Есóп зи́се : пре ти́не те вóю́ асъмънѣ сóарелѳй, шръ пре чѣ́й че стаѳ ѧпрежѳ́рѳл тѣ́ѳ рáзелшр сóарелѳй . Шѝ Нектенáв зи́че : сокотѣ́ск къ нимѝк нѳ есте Ликѝр пре лѫ́игъ ѧпъръцїѫ́ мѣ́ . Шѝ Есóп жимбѝнд а рѫ́де, зи́че : нѳ ворбѝ ашѣ́ лѣ́зне де ел, ѡ ѧпърáте! къ нѣ́мѳлѳй вóстрѳ асъмънáтъ ѧпъръцїѫ́ вóастръ ка сóареле стрълучѣ́це; шръ де съ ка асемънѣ́ лѳ́й Ликѝр, стрълучѝрѣ́ ачѣ́ста ѧтънѣ́рек съ ва пърѣ́ . Ѩръ Нектенáв миръ́ндѳ-съ де ачѣ́ст ръспѳ́нс, аѳ зи́с: адѳ́сѳ-нѣ́й чи́не съ зидѣ́скъ тѳ́рн? Есóп зи́че : сѫ́нт гáта, нѳ́май арáтъ лóкѳл оунде . Дѳпъ ачѣ́ѫ ѧпърáтѳл ешѝнд афáръ дин четáте ѧтр'ѳн шіéс, шѳ арътáт лóкѳл . Дéчѝ Есóп адѳкѫ́нд ла пáтрѳ оунгюрй але лóкѳлѳй пáтрѳ вѳлтѳри ѧпреѳ́нъ кѳ копїй ѧ кóшиницъ спѫ́нзѳрѫ́цй де вѳлтѳрй, ши ѧ мѫ́ниле прѳничилшр аѳ дáт оунѣ́лте де але зидáрилшрь, ши аѳ порѳничи́т съ зебóаре . Ѩръ ей ѧнъліци́ндѳ-съ ѧ сѳс, стригà : дáци-не пѣ́трїй, дáци-не кáр, дáци-не лѣ́мне, ши алтеле че липсéск ла зи́д . Дáр Нектенáв къзѫ́нд пре прѳ́нчи рѫдикáцй сѳс де вѳлтѳрй, зи́съ : де оунде ай адѳ́с мíе шáменѝ звѳрътóрй? Ѩръ Есóп ръспѳ́нде : дáр Ликѝр аре? шръ фїи́нд къ ецій шм, врѣ́й съ те потривéцій кѳ ѧпърáтѳл чéл че е асѣ́менѣ дѳмнезе́нлшр . Ѩръ Нектенáв зи́че : Есóпе! сѫ́нт лвинс; ѧсъ те вой ѧтребà, шръ тѳ́ лмй ръспѳ́нде . . . . .

Дѳ́пъ ачѣ́стѣ фїи́нд кемáцй дин Илїопол бърбáцй цїѳцй ла ѧтребъ́рй софисмателцй ши корби́нд кѳ ей де Есóп, шѳ кемáт ѧпреѳ́нъ кѳ Есóп ла шспъц . Дéчѝ шезѫ́нд ей, оунѳл дела Илїопол зи́че лѳ́й Есóп : м'аѳ тримѝс дмнезе́ѳл мїѳ́ съ-цй спѳ́ѳ ѡ ѧтребáре ши съ мї-ѡ дезлéцй . Ѩр Есóп зи́съ : мѝницй,

къ лъй д҃мнезе́ъ нъ е ли́псъ съ лъ҆ке́це дела шм нними́ка . Їр҃ъ тъ нъ нъмай пе ти́не те вниовъце́цій, чй шй пре д҃мнезе́ъл тъ҆ъ. Плтъл ѕр҃ъ ад зи́с : есте ѡ бискрикъ фоа́рте ма́ре, шн лтр'же́нса оун стжлп, ка́ре ци́не доашспръзке́че враше, ка́ре фїецне-ка́ре къ трейзъчй де гри́нзй съ проптеск, пре лжнгъ ка́ре алкре́гъ лпрежър доаш мъе́рй . Лтънчй Есо́п зи́че : ачкестъ лтреба́ре ла но́й ѡ ар дезлега́ шй прънчїй . Къ бискрика есте лъмк ача́ста; стжлпъл, анъл; враше́ле, лънле; шн гри́нзле, зи́леле лъ́нилор; ѕр҃ъ зїша шн но́апткъ, до́аш мъе́рй, каре оурмкзъ оуна дъпъ алта́ . Л дъ́а зй пре то́цй прїа́тинїй кемжнд Нектена́в, зи́че: пентръ Есоп ача́ста тре́бъе съ дъм бир лпъра́тъл Лики́р. Їр҃ъ динтре ей оунъл, ад зи́с : лй вом порънчй съ не спъ́е лтребъ́рй, ка́ре ни́чй н'ам възъ́т, ни́чй н'ам адзи́т . Їр҃ъ Есо́п зи́с : мжйне де ачкеста во́ь ръспъ́нде . Де́чй дъкжндъ-съ ад фъкъ́т скрисо́аре л ка́рк ера́ : Нектена́в мъртърискце, къ е дато́рїь ѡ мїе де тала́нцй лъй Лики́р . Димнинкца лторкжндъ-съ ад да́т скрисо́арк лпъра́тъл. Їр҃ъ прїа́тинїй лпъра́тъл май лнаи́нте де че с'ар дески́де скрисо́арк, то́цй ад зи́с: ши ам възъ́т ачкеста, шй ам адзи́т . Шй Есо́п : въ мълцъме́ск, пентръ къ мкцй лто́рс . Їр҃ъ Нектена́в четинд мъртърисирк даторїй, зи́че : ел нними́ка нъ сжнт дато́рь лъй Лики́р, вой то́цй сжнтецй мъртърїн; ши ей мътжндъ-съ ад зи́с: ни́чй ам възъ́т, ни́чй ам адзи́т . Есо́п зи́че : дкка ачкестк аштк сжнт, есте дезлега́тъ лтреба́рк . Шй Нектена́в ла ачкестк зи́че : ферични́т есте Лики́р, лвъцътъ́рь ка ачкеста авжнд л лпъръцїа са . Шй аштк легътъ́ра къ ка́рк с'ад легат ѡ ад да́т лъй Есо́п, шй л па́че л'ад тримис . Шй Есо́п венинд л Вавило́н, ад спъс лъй Лики́р то́атс ко́м ад петреку́т л Египт, шй би́рзл л'ад да́т лъй Лики́р . Їр҃ъ Лики́р ад порънчи́т де ад лнъцица́т лъй Есо́п оун стжлп де адр.

Fab. 1. Vulturele şi Vulpea. (pag. 79—80.)

Вълтъреле шй Вълпк.

Вълтъреле шн вълпк фъкжнд лтре си́не прїетешъ́г, ад ржндзи́т ка́ съ шкъзъ апро́апе, лтърйнд прїетешъ́гъл къ шнчкюл . Дрепт ачка вълтъреле лтр'ън копа́ч лнала́т ш'ад пъс кънбъл, ѕр҃ъ вълпк л нице тъ́фе апро́апе ад нъскъ́т фїй . Де́чй дъкжндъ-съ ѡ да́тъ вълпк дъпъ мжнка́ре, вълтърьл авжнд ли́псъ де бъка́те; збържнд л тъ́фе, шй ръпи́нд фїй вълпй

ѡ мѫнкат апрѣ́нъ кѫ пѫ́їй сѣ́й . Їпръ аторкѫ́ндѫ-съ вѫ́лпѣ, ши кѫноскѫ́нд че с'ав фъкѫ́т, нѫ атѫ́та с'ав атристá́т пентрѫ мо́артѣ фїйлшр, кѫ́т пентрѫ къ нѫ-шй пѫ́тѣ избѫ́ндїи, къ фїинд ѡ фѣ́къ де пъмѫ́нт, пе па́серѣ нѫ ѡ пѫ́тѣ гонй . Дéчй депа́рте стѫ́нд, дѫпъ кѫм фа́к шй чей че нѫ́ по́т алта, блъстъмà пре връжмáшй . Їпръ нѫ дѫ́пъ мѫ́лтъ врѣ́ме шаре-чúне прѫ́нзѫнд а кѫ́мп ѡ ка́пръ, ши жертвúндѫ-ѡ, зѫбрѫ́нд вѫ́лтѫреле, ав апѫка́т ѡ па́рте де ка́рне кѫ кърбѫ́нй апрúнш, шй ав ѡ адѫ́с а кѫ́нѣ, ши сѫфлѫ́нд атѫ́нчй таре вѫ́нтѫл с'ав апрúнс фла́къра, шн непѫтѫ́нд акъ зѫбра, пѫ́їй вѫ́лтѫрѫлѫй фрипцй ав къзѫ́т пре пъмѫ́нт . Їпръ вѫ́лпѣ алергѫ́нд анайнтѣ вѫ́лтѫрѫлѫй пре то́цй ѡ мѫнка́т.

Авъцътѫ́ръ : Ячѣ́стъ пúлдъ асъмнѣ́зъ, къ чéй че стрúкъ прїетешѫ́гѫл, мъкáр къ чéл че и с'ав фъкѫ́т стрѫмбътáте нѫ подте съ-шй избѫ́ндѣскъ, асъ де педѣ́псса лѫ́й дмнезѫ́ нѫ вор скъпа.

Fab. 47. Doĭ bozĭ. (pag. 121—122.)

No. 47. Дóй бóзй.

Зéвс бóзѫл елннéск, тримúсе пре алт бóз че-й зúк Ермúс, съ апáрцъ кѫ кѫмпънà минчѫ́ниле, пре ла тóт фѣ́клюл де мецерй, дéчй дѣ́те фїéце-къръ кѫ́те ѡ мъсѫ́ръ плúнъ; ѡръ чоботáрилшр ши чорогáрилшр, ле присосй май мѫ́лт де съ върсà пе дѣсѫ́пра.

Авъцътѫ́ръ : Ядевъръл, шкърáце пре мéцерїй чей минчинóшй, кáрїй нѫ съ цúн де кѫвѫ́нт, шй скúмбъ лѫ́кръриле чѣ́ле бѫ́не, пре чѣ́ле рѣ́ле, шй че е бѫ́н трáг кѣ́тръ джншїй.

Fab. 66. Găina şi rândureaua. (pag. 137.)

No. 66. Гъúна шй рѫндѫрава.

Ѳ гъúнъ клочїá нúце шав де шáрпе, кѫ тóатъ шсѫ́рдїм . Їпръ ѡ рѫндѫрѣ́ дintр'ѫн копáчй ѡ възѫ́ шí-й зúсъ: шх! небѫ́нъ че ецй тѫ́, пентрѫ че клочéцй ачѣ́це шав, кáре дѣ́кка ле вей крѣ́це, атѫ́ю пре тúне те ѡр мѫнкà?

Авъцътѫ́ръ : Кѫм къ пре шмѫл чéл де фѣ́клю рѣ́ѫ, шй де нѣ́м викѣ́н, нѫ-л вéй аблѫнзй нúчй декѫ́м, мъкáр кѫ́т бúне ай фáче, кѫ ачéла нѫ по́цй авѣ́ пáче.

CLXXXIII.

1814.

(8⁰, III nepaginate + 484 paginì.)

Цікіндѣл : філософичéцій шѝ политичéцій прин Фабѹле моралниче лѣцѣтѹри ..... Бѹда 1814.

Fab. 7. Leul şi Ursul. (pag. 25—26.)

Лéѹл шѝ Оурсѹл.

Лéѹл ішѝ оурсѹл, аѕ порнúт прин пъдýре къѹтжндѕ-шѝ чéва лѣк пентрѕ фóаме; дéчѝ аѕ лтимпнáт амжндóй оун чéрб тжнър шѝ грас, пре кáреле оунѹл де ѡ пáрте, шаръ алтѹл де алтъ пáрте, лéсне л'аѕ прнис, шѝ ѡморжт; дѕпъ ачѣа воúнд съ-л лпартъ л дóаш, фїеце-кáреле сокотѣ дѕпъ фóалеле лѕй чел гóл, къ жѹмътáте лй е пѹцúн, кѣчѝ фїеце-кáреле воа съ-л либъ тот, саѕ лтрéг. Ішà дáръ аѕ лчепѹт пре лжнгъ джнсѹл а се дъпъра шѝ а се згържа пънъ че аѕ слъбúт, шѝ аѕ къзѕт амжндóй жос ла пъмжнт. Йръ вѕлпѣ възжндѕ-й пре ей ашà деспъріцúцій зъкжнд, лчет, лчéт аѕ трас чéрбѹл. Лсъ ей възжнд ачѣста аѕ зúс лтре сúне, авїà мишкжндѕ-се : хай! хай! ръѕ норокошїй, шѝ тикълóшїй де ной! шатъ, къ пéнтрѕ вѕлпе пѹцúн де нѕ пїердѹръм кáпетеле, ши вїжца нóастръ; нѕ ам врѕт жѹмътáте, акѹма авéм немúка.

Лѣцѣтѹръ.

Несътѹрáрѣ ши лъкомїа мїй де ръштѣцій адѕче асѹпра шаменилшр, ачѣста сѣнънъ (! l. сѣмънъ) претѹтúнденѣ деспъріцúре шѝ незѹúрй, деспáрте пре фрáцїй чей динтр'ѕн трѕп ши пре прїáтенїй чей юбúцї. Чей небѹнй! ничй къ цїѕ кжт е май мѕлт де жѹмътáте, де кжт тот. Стрúгъ, желѕиндѕ-се, бътржнѕл Ісїшд, оун ферúнт кѹвжнт, кѣрѕа, де шр оурмà шаменїи, фóарте норокóшй ар фй : жѹмътáте кѕ лцелѣцере, шѝ кѕ дрептáте, шасте май мѕлт ши май спóрнік, кѣчѝ е кѕ бине-кѹвжнтáрѣ лѕй дѹмнезéѕ, де кжт лтрéгѹл, кѕ недрептáте ши кѕ блъстем. Farina de diavolo, va presto in semola. Кѕ лцелепчѕне грѣмúце чѹмелитѹра італїенѣскъ, зикжнд : къ фърúна дїáволѕлѕй де грáбъ мѣрце л тържце, шѝ шаръ : кáре кѕ недрептáте агонисѣце, ачéла кѕ дїáволѕл ресипѣце; шѝ : кáреле кѕ сѕспúнѕриле алтора зидѣце касъ, нѕ-й вшр вїецѕй непоцїи лтр'жнса. Ічѣсте адевѣрѕрй ашà сжнт арътáте ши ко-

Fab. 67. Ceuca şi alte paserí. (pag. 154—155.)

Чѣ́вка шй алте па́сърй.

Ѩлегѫ́нд҃-шй па́сериле пре вѫ́лтѫр къпете́нїе са҃ .ѧпъра́т, с'а҃ сѫ́тъ҃ѵ́т, ка ла зїѡа чѫ́ нѫмі́тъ съ се ад҃ѵ́не то́ате, шй фїесче-ка́рѫ́ съ се ар҃ѫ́те де че е кѫ́нъ. Ѩнча чѣ́вчей .ѧй ера҇ рѫшѝне а се арътъ҇ .ѧ мо́да са чѫ́ фир҃ѫ́скъ, пентрѫ҃ ачѫ́ѧ стрѫжгѫ́нд҃-шй де то́атъ плáса де п҃ѫ́не, с'а҃ .ѧпестри́т, шй с'а҃ .ѧподоби́т; дѫ҃пъ ачѫ́ѧ а҃ вени́т аша҇ .ѧтръ чѫ́ле-л'а́лте па́сърй. Ма па́съриле кѫ҃носкѫ́нд вйклешѫ҃гѫ҃л ей, а҃ вени́т ла дѫ́нса, шй .ѧчепѫ́нд а-шй змѫ́лце фїесче-ка́рѫ́ п҃ѫ́неле, ръма́съ ѩръшй чѣ́вкъ.

Де ай҃чѫ́ фїесче-ка́реле то́ате (! l. поате) ле́сне кѫ҃но́ацие .ѧцеле́сѫ҃л ачѐстїй фа́кѫ҃лай че ва съ зи́къ, адекъ : а нѫ҃ се арътъ҇ ачѫ́ѧ че нѫ҃ е, нйчй а се фа́че къ аре, чѫ́ѧ че нѫ҃ аре. Къ чѣ́вка май де шменїе врѫ́ фй фо́ст, арътѫ́нд҃-се .ѧ фи́рѫ́ са адекъ чѣ́вкъ, нѫ҃ а се фй ски́мкат кѫ҃ п҃ѫ́неле алтора.

Fab. 107. Şoarecîĭ şi clopoţelele. (pag. 256—257.)

Шо́аречїй, шй клопоцѫ́леле.

Шо́аречїй а҃ афла́т ѩаре-оунде до́ѧш клопоцѫ́ле; апо́й ад҃нѫ́нд събор, с'а҃ сѫ́тъ҃ѵ́т, спре че лѫ́р пѫ҃тѫ́ .ѧтреб҃ѵ́ницѧ, ка съ ле фїе спре вре оун фолóс; оунѫ҃л а҃ зис : къ съ ле лѫ́це ла май ма́реле лшр ла гр҃ѫма́зй, са҃ де ко́адъ, съ-й фа́къ шменїе шй съ с҃ѫ́не. Чел май ма́ре да́ръ, адекъ въта́ѫ҃ лѫ́҃ мѫ҃лцъми́т ла тоцй пентрѫ҃ ачѫ́ чи́нсте, шй ѩръшй .ѧтр'ачѫ́ врѫ́ме а҃ лъпъда́т де ла сйне ачѫ́ шменїе, кѫ҃ ка́рѫ́ нѫ҃ ар пѫ҃тѫ́ съ се иѫ́скъ дин га́оръ афа́ръ, ка съ нѫ҃-л а҃д҃ъ мѫ́ца. Май пре оурмъ лѫ́҃ вени́т .ѧ гѫ́нд ка съ-л лѫ́це ла мото́кѫ҃ касникѫ҃лѫ҃й де гр҃ѫма́зй. Ѩсъ ѩатъ алта май ма́ре неко́е, къ нѫ҃ ва ни́менѫ́ съ се прйнд҃ъ де ачѫ́ минѫ҃на́тъ експедй́ѿїе : бътржнїй тримі́т пре чей май тй́нерй, ѩръ ачѐстѫ́ тоцй кѫ҃ ѡ гѫ́ръ, шй кѫ҃ жѫ҃ръмѫ́нтѫ҃рй .ѧтъре́ск, къ ей дѫ́кторїа къ̀тръ май ма́рїй лшр шй .ѧна́лта чи́нсте ни́чй ѡда́тъ ни́чй де кѫ҃м нѫ҃ ѡ вшр пѫ҃не ла спа́те, ни́чй нѫ҃ ѡ вшр кѫ́лкă, ни́чй аша҇ лѫ́крѫ҃ ма́ре, ка́реле нѫ҃ съ ати́нце де дѫ́ншїй, пре сйне нѫ҃-л вшр лѫ҃а҇. Шй аша҇ с'а҃ лъса́т лѫ́крѫ҃л пѫ́нъ ла алт собо́р ши пѫ́нъ астъзй.

Fab. 126. Bătrânul, Ţapul, şi treĭ soldaţi. (pag. 347—350.)

Бътрънъл, Цапъл, шй трей Солдацй (Кътане съ пандърй).

Бътрънъл ъ къмпърат ѧ тръг оун цап пентръ ка съ факъ празник, шй лъндъ-л ѧ спате, ъ плекат кътръ кась; Пре ачеста възъндъ-л трей пандърй с'ъ ворбит ѧтръ сине, съ ѧчелъе цапъл дела дънсъл, ъ ешит дешсебй ѧнаинтѣ лъй; апой чел динтъю дъндъ-й бъи ѧтъниторъ (! l. ѧтълн-) ѧл ѧтребъ ръзънд : нѣне дар ецй тъ къ минте! че дъчй кънеле ѧ спате? пъцин дъпъ ачаста ѧл ѧтълн-) ал доилѣ ши фъкъндъ-шй кръче, ъ ѧчепът ъ (! l. а-й) грълй : Дмнезъ кътине оункюле! че ай пъс кънеле ачела пре спателе тале? ѧкъ минъне ка ачаста нъ възю! Че къне? шаменй бънй! че въ шсте астъзй? къ ачеста е цап! Цап? ха, ха, ха ѧчепъ чела-л'ълт, шй аша се деспърциръ . Нъ трекъ мълт, шътъ шй ал трейлѣ : бътрънъле, ѧй зисе, дар нъ фаче батжокъръ пентръ Дмнезъ! лѣгъ кънеле де гръмаз, апой ѧл поартъ дъпъ тине, нъ те фаче ла бътрънѣце де ръшине, къ пре чине ай май възът тъ съ дъкъ кънеле ѧ спате? Є! ачаста е мълт, гъндй бътрънъл, де врѣме че тоатъ лъмѣ те коноаце а фй къне, тъ требъе съ фій къне адевърат, фій към вей фй, къ алтминтрѣ нъ поате фй . Ѧл лепъдъ де пре спате ѧтръ ніце тъфе, апой се ѧтоарсе ѧнапой съ-шй къмпере алт-чева . Птънчѣ пандърій дъпъ че се депъртъ бътрънъл, лъндъ цапъл л'ъ дъс, л'ъ фрипт, ши л'ъ мънкат.

Двъцътъра.

Енглезъ спре ачастъ матерїе аша зиче : (е фаалс онк кїинг канфермд бай афти рипетишнет лест нс билївд, енд пес фар е корент трвво) Оун лъкръ минчинос фїйнд ѧтърит адѣсе врй, май пре оурмъ се крѣде, шй трѣче ка оун адевър де алергат, адекъ де аша адевър, каре мерънце [е врѣдник] съ се коноаскъ а фй адевър . Тоате скорнитъриле, ѧшелъчънниле, ши сокотинцеле чѣле минчиноасе, каре пърчед, шй кърг дин нецїйнце, лесне ле пътъм (! l. пътем) лъпъдъ, шй а не мънтъи де дънселе; кѣчй към ъ коноскът ъмъл ачѣа че шсте, ѧтръ ачѣа връ [час] ѧчѣпе а цинѣ де немика ачѣа, че нъ е; нъмай требъе фъкът лъй бине коноскът ачѣа че нъ е, шй че е минчинос . Пръ минчънниле ачѣлѣ каре се наск дин зиклешъг, оунеле се фак шй се зик къ бънъ сокотинъ ѧр ѧтеле къ рѣ; дакъ майка пре прънкъ ей чел [illegible]

плѫнгътóрю вомѣце ла ѧтꙋнѣрек съ-л ѧпáче, зикѫндꙋ-й : ытъ лꙋпꙋ! ытъ стрѫгóю! шй алтеле, фáче ачáста кꙋ бꙋнъ сокотúнце, адекъ ка съ ѧпáче прꙋнкꙋл, нúчй счй чѣ фѣлю де ръшттѣцй дни ашà спайме пꙋрчéд шй чѣ нáск . Йръ кꙋ сокотинцъ рѣле сѫнт атꙋнча, кѫнд чел викл҃кн пентрꙋ добѫндà сà, пре чел май прóст ва съ-л ѧшáле . Прекꙋм пандꙋрїй фáбꙋлей ачéцїа пре бътрѫнꙋ, ка съ-л ѧшáле ши кꙋ ачѣа съ добѫнд҃скъ цáпꙋл.

Fab. 150. Pitpălaca şi puiĭ eĭ (pag. 454—455.)

Питпълáка шй пꙋїй ей.

Питпълáка ав скос пꙋншорїй ей ѧ хóлдъ шй дꙋпъ че ав крескꙋт ачéцѣ, шй холделе ѧкъ ерà май кóапте, питпълака май найнте пънъ а нꙋ свꙋрà оунде-вà, тот дѣꙋна сфъттꙋà пре пꙋншорїй ей, ка бúне съ ѧ сáма че се лꙋкръ пре лѫнгъ хóлдъ, шй съ аскꙋлте че се ворб҃цце ачй апрóапе пре лѫнгъ хóлдъ . Ѻдатъ ѧторкѫндꙋ-се мáйка лшр ѧнапой дела лóкꙋрише пре оунде сбꙋрáсе, ав афлáт пꙋншорїй ей кꙋ мáре фрúкъ шй кꙋтрéмꙋр кꙋпринший, ѧй ѧтребъ : че ле ысте, шй де че с'ав ѧфрикошáт ашà? Спꙋн ачéцѣ, къ ав венúт аколѡ слꙋцише стъпѫнꙋлꙋй хóлдей, шй възѫнд къ грѫꙋл е копт с'ав дꙋс дꙋпъ сѣчерй акáсъ, шй вор съ вúнъ, съ сѣчере хóлда; пентрꙋ ачѣа, кѫт мáй ѧграбъ съ фꙋцим ѧкътръꙋ не вор дꙋче wкїй . Ле зúсе мáйкъ-са : пънъ нꙋ вéцй ведѣ, къ вúне стъпѫнꙋл, шй пънъ нꙋ вéцй авзй къ ав зúс ел ачѣа, пънъ атꙋнчѣ нꙋ въ тѣмецй немúка.

Тот лꙋкрꙋл оунде стъпѫнꙋл нꙋ президирꙋѫце, адѣсе wрй се пръпъдѣце, нꙋ мѣрце ѧнайнте, къ нꙋ аре стъпѫнꙋл мúнте . Лáптеле чéл пꙋстíю, ѧл мѫнкъ кѫнїй.

CLXXXIV.

1815.

(*a*. Ms. Eminescu, 4⁰, 48 pagini nepaginate. — *b*. Ms. Gaster, 8⁰, Codex miscell. ca. 1800, pag. 16—32. — cf. *c*. Ms. Acad. Rom. 1799. Codex miscell., pag. 1—9.)

Кѹвѣнт пе́нтрѹ вїнтwаре ѹѯдека́тъ ши пентрѹ сфършитѹл лѹмїй, дин' скрипте́ра чѣ вѣкїй шн чѣ нолѡ, шръ май але́с дин' апо́калипсѹл сфънтѹлѹй Іwан' Богосло́вѹлѹй, ши а алтwр сфиниць пъриниць, дѹпъ кѹвънтѹл дѡмнѹлѹй но́стрѹ . Іс . Хс . ка́реле ара́тъ, ши пе́нтрѹ венире лѹй Антехрист.

Impărăţia luĭ Antihrist; semnele sfârşitului. (*a*. pag. 1—13, *b*. pag. 16—25, *c*. pag. 3—9.)

Кѹм къ ла сфърши́тѹл лѹмїй, дѹпъ мѹ́лте ръѹтъцй а лѹй Антехри́ст', атѹнче ва фй невой ши скърбъ ма́ре ѧ то́атъ лѹме, каре н'ав май фwст дела ѧчепѹтѹл лѹмїн . Дар нич атѹнчѣ нѹ ва ѹйта дѡмнезе́ѹ, пре алешїй съй, къ ва скѹрта зи́лнле лѹи Антехри́ст, ши ѧнъръцїе лѹй кѹрънд съ ва стрика; ши ачей трїй ани ши жѹмъта́те вор тече фоарте де грабъ, прекѹм зи́че Іwа́н Богослwв, ла апо́калипсис кап . іѳ . ши май наинте ва тримите дѡмнезе́ѹ пре Ѥно́х, пре Ілїй ши пре Іѡа́н' Бо́гослов ши вор въдй виклешѹгѹриле лѹй Антехрист; къчй ачеций трїй сфиниць сънт вїй лѹаць кѹ трѹпѹриле лор ла чер : Ѥно́х' май наинте де пѡтwп; Ілїй дѹпъ пѡтwп, шръ Іwан' дѹпъ Хс . ши тръеск пънъ астъзй кѹ трѹпѹриле, оунде нѹмай дѡмнезе́ѹ цїй, ши вор вени атѹнче ши вwр аръта виклешѹгѹриле лѹй Антехрист' . Апwи ле ва тъя капетеле кѹ сабїа Ієрѹсалимѹлѹи, ши атѹнче вwр лѹа моарте, ши вор шнде трѹпѹриле лwр мwарте трїй зи́ле ши жѹмъта́те; апѡй ва вени глас дин черй зикънд : скѹлаць-къ, ши веніць ла мине! ши ѧдатъ вwр ѧвїа, ши съ вwр сѹи ѧ нодри ла черй, ши атѹнче де грабъ ва сосй сфършитѹл лѹмїй, ши ва фй прекѹм ав зис дѡмнѹл Хс . ла сфънта́ ева́нгелїе : атѹнче пѹтерле черюлѹй съ вwр клъти; ши ѧнцерїй каре ав ачаст' дрегъто́рїй дѡмнезеѣскъ ѧтрѹ минѹне кѹ търїе, де поартъ лѹкрѹриле лѹй дѡмнезе́ѹ, атѹнче вwр ѧчепи а скймба ши а тwкмй тоате лѹкрѹриле черюлѹй ши а пъмънтѹлѹй; ши кѹ грозниче лѹкрѹрй вwр ѧ грозй лѹме; ши ва фй маре жа́ле, ши дѹрерй шаменилwр; ши то́атe ачѣстѣ вwр фй спре ръсплътнрѣ шаменилwр челwр съй, ши връжмаш лѹй дѡмнезе́ѹ . Къ ѧ дї . зи́ле ва чи- - ѡм-

незеѫ тóатъ лѫ́ме, прекѫм аѫ зис сфнніцїй пърúниц, дар н'аѫ арътат', кѫм вор фй ачéле ѫна дѫпъ алта, саѫ съ вор деспърцй къте пѫцинѣ врѣмй, даръ дѫпъ кѫм скрїе апѫкалнѱúсѫл сфънтѫлѫй Іоан; аша мú съ пáре къ с'а депъртат ѫнá де алта.

Л зїша динтъй ва фи съмн, къ съ вор лнълица апеле мърїйлор, ши а тѫтѫрор извша(релор) л сѫс, де патрѫзъчй де кúцй, ши вор ста ка ниций зндѫрй. Йръ а дшаш зй ва фй съмън (! l. съмн) къ вор скъде тóате апеле лтрѫ адънк кът аѣїе съ вор веде, ши де сѫнетѫл апелор тóатъ лѫмѣ съ ва лгрозй, шй кáре вор фй пре апрúапе де мáре, вор мѫрй де гроаза валѫрилор ей. Й трїа зй ва фи съмн, къ фїнáръле ши гáденúле мърїй челй спѫркате ши вéнинате вор еший ла църмѫрнле мърїй, шй вор ѫрлá шн вор ципá кѫ глас мáре, кът съ вор спънмънтá тúцй шаменїй пре лѫ́ме. Йръ а патра зй ва фи съмн, къ апа мърилор шй а тѫтѫрор апелор съ вор апрннде, ши вор арде дин фѫнд пънъ дѣсѫпра, ши вор клшкотй кá пара де фшк, ка ш кълдаре, ши църмѫрїй съ вор фаче де смóалъ ши де кáтран, ши ва фй мáре спáнмъ ши жáле ла тóатъ лѫмѣ. Л зїша а чйнче вá фй съмн, къ маре ши извóаръле, шн тшт пъмънтѫл съ вор ѫмпле де сънце прекѫм аѫ зис Ісаїа пророкѫл кап. лд. шй Іоан ла апокалнѱис, ыръ зиче: ам възѫт лáвѣ, къ ал трїнле лцер аѫ върсáт нъстрапá чѣ де аѫр, преств извóаръле апелор, кѫ мъйнile лѫй дмнезеѫ, ши с'аѫ фъкѫт тóате сънце; атѫнче аѫ зис лцерѫл апелор: дрепт еци дмне, ши дрепте сънт жѫдекъциле тáле; къ пентрѫ че въpсаръ сънцеле пророчилор шй а мѫченичилор, лѣй дат' лор съ бѣ. Л зїшá а шáсе ва фй ѫн кѫтремѫр мáре преств тшт пъмънтѫл', атъта де грозник, каре н'аѫ май фúст делá лчепѫтѫл лѫмїй; кът съ вор сфърма мѫнцїй ши съ вор топй ка чáра де фок, прекѫм зиче Давид пророк ла ѱалм чѕ ши Михай пророк кáп. а. Йръ а шáпте (зїша) ыръш ва фй ѫн кѫтремѫр мáре преств тúт пъмънтѫл, кът стънчéле ши пїетриле съ вор сфърма, ши съ вор лови ѫна де алта, атѫнче шаменїй ши тóате добитóачеле вор мѫрй стрънченац (*b.* стрѫничинате); шй май марїй ачецїй лѫмй лпъраций ши домнїй ка ниции бѣцй съ вор легънá, ши чйнеш де ръзѫл съѫ вá ста. Йръ л зїша а шпта, съ вор адѫнá тóате пáсрile черюлѫй ла ѫн лóк, ши вор ципа ши вор пискѫй кѫ мáре жáле, аръттънд къ преств пѫцънъ време, съ апропїи сфършитѫл лор. Йръ а ноаѫ зй, тóате хїаръле пъмънтѫлѫй карéле-шй дѫпъ фелюл лор съ вор адѫнá ши вор стригá фíеце-кáре л

гласѹл съѹ; шръ лѹмїй ва фи жале шй спаймъ маре, ар-тънд ши ачеле къ кѹрънд ва вен й сфършитѹл лшр. Йръ л зече зй вшр фй тѡцй шамен й ѹн кип, адекъ лтр'он кип, ши де ш врътъ; атѹнче нѹ ва фи лпърат, нич доми, нич й съ ва кѹноаци боерюл дин църан, сад богат сад сърак; къ тѡцй лтрѹ ачелаш амар вшр фй, кът нимине нимърѹй нѹ ва фи май маре, ни чй ва къѹтъ нимине де ад р сад де арунит; че ва фй лепъдат адрѹл ши арунитѹл, мъргъритарюл ши пї-триле чел й скѹмпе, ши алте шдшарь ка гѹною де пе дрѹмѹр; ши немърѹй нѹ ва требѹй. Йтѹнче тоатъ пѡфта де ла ша-мен їй ва пер й; ши фецъле вїелшр вшр фи, ка ш й ачелшр мѡр-цй. Йтѹнче нѹ ва требѹй немърѹй фрѹмсеца мѹерѣскъ, че нѹ-май амар ши досадъ ва фй л тоатъ лѹме, де ш парте де гроаза стихїнлшр лѹмїй, шръ де алтъ парте де гроаза лѹй Йнтехрист'. Йръ л зїша. лї. вшр еш й чинеш дин касъле сале, ши де ла лшкѹриле сале, чей че вшр фй аскѹнш ши съ вшр лбръцоша, чинеш кѹ нѣмѹриле сале; ши вшр плънце кѹ глас маре де аче маре досадъ; ши съ вор ѣска де фрикъ. Йтѹнче лпърацїй, домнїй, воевозїй, боерїй ш й шаменнн вшр мѹрн де фрикъ, ши кѹ маре жале вшр стрига кѹ глас маре зикънд: ш вай мѹнцилшр ши дѣкѹрилшр! къдец й дѣкѹпра ноастръ, ши не апѹкац й! къ нѹ май пѹтем ръбда скърбиле че нѣѹ ве-нит де ла дмнезеѹ. Йтѹнче нѹ ва фи ни чй сфат, нич й сфат-ничїи (!) ажѹтшр л потрива мънїй лѹй дмнезеѹ, че лкъ май мѹлт съ вор лгрози. Йръ л. вї. зй фй-вл кѹвънтѹл че зиче хс. ла сфънта евангелїй: соареле съ ва лтѹнека, ши лѹна л сънце съ ва лтоарче, ши стелиле черюлѹй вор къде. Ох! маре амар ва фй атѹнче, челшр че съ вор фи лшъла т', шн съ вор фи лкина т лѹи Йнтехрист'; атѹнчѣ вшр кѹноаци лшълечѹне лѹй; къ сънгѹр Йнтехрист кѹ тоате слѹжиле лѹй съ ва лтриста, възиндѹ-ш пейре са. Йтѹнче ва плънце черюл ши пъмънтѹл де амарѹл ши де жале шаменилшр, челшр че с'ад лшъла т де с'ад лкина т лѹй Йнтехрист'. л зїша л. гї. атѹнче съ вшр ръшкира лцерїй, шцийле чели дмнезеецй, четеле чѣле де фок' преете фаца а тѡт пъмънтѹл, ши вшр прийнде пре тѡцй чей че ад фшст печетлуйцй де Йнтехрист, ши-и вѡр' адѹче ка вънтѹл; ши кѹм спѹлбъръ вънтѹл, правѹл ши плѣва де пре фаца пъмънтѹлуй, аша вор лѹа пре Йнтехрист ши пре тоате слѹжиле лѹй шї-й вшр арѹнка л изъръл чел де фок' ла мѹнчелй чѣлй вѣчниче; лтрѹ ачастъ зй вшр мѹрй тѡцй ша-менїй лин лѹме. Йръ л зїша л. дї. атѹнче съ ва апрпнде

кѫ фо́к черюл ши пъмънтѫл, ши вор арде мѫнцїй ши дѣлѫрйле, ши мъгѫрйле съ вор топи ка чарà, ши съ вл фа́че тѫ́т шес, ши съ вà кѫръцъ де то́атъ спѫркъчѫне, ши вà рѣмъне алб ка зъпадà ши кѫра́т ка стеклà, пентрѫ къ вà съ вїе пре дънсѫл фъкътѫ́рюл съѫ.

CLXXXV.

1818.

(Folio, II nepaginate + 208 paginï à 2 colum. ruseşte şi rumâneşte.)

Ашъзъмънтѫль Образованіей Областеи Бассарабіей. (Кишинъу 1818.)

Pentru privilegiile locuitorilor. (pag. 16—21.)

Пентрѫ дрептъцнли ши прономінле лъкѫиторилорь.

Лъкѫиторій Областій Бассарабіей съ дпартѫ д стърили ѫрмътоарн : 1. Партѣ дѫховничаскъ, аль 2. Дворанства, аль 3. Боерінашій, аль 4. Мазилій, аль 5. Рѫпташій, аль 6. Негуціторій ши тѫрговецій, аль 7. Църанїй сау сътенїи лукрътторй де пъмѫнть, аль 8. Цъганїй Короній ши а помешничилорь, ши аль 9. Жидовій.

Дрептъцили ши прономінле пърцій дѫховничещій атингътоарн де ачѣ д публикъ мъртѫрисирн а кредінцилорь, съ вор пъзи дтрѫ деплина лорь търіе ши слобозеніе.

Партѣ дѫховничаскъ а леціи стъпѫнитоарн а греко-ръсъритѫлуй, съ ва фолоси кѫ тоате ачелѣ привилегіи ши вениѫрй афіросити стърій бисъричещій, че фелю м ау добъндить, дѫпъ хрисоавиле Окѫрмуірій Молдавіей, ши апой ѫнінду-съ областе Бассарабіей къторъ Імперіе Россіеи, дела дѫдарѣ дтрѫ тоть милостивѫлуй стъпѫнторюлуй дмпърать, дуп дналтили ѫказѫрн . Орй чи авери чи ва фи дрептъ а бисъричилорь ши а мѫнъстирилорь динь Областѣ Бассарій (! l. —рабіей) а тутѫрорь де обще кредінцилорь, аднкъ : сатили, съланцили, кѫшлиле, пъскъріиле ши алте акаретѫрй, ашиждерѣ цъганій, капиталѫрили де баній, ши алте афіросирй дтъриte принь хрисоави сау записъ, вор рѣмѫне д вечій а лорь авери ши съ вор апъра пе дрептате авернлорь хазнелій.

Тагмей Дворенилорь съ ласъ дтрѫ деплънъ мъсѫръ дрептъцили ши прономінли кѫ мѫлтъ милостивири дърѫити

дворѣствій Россіей, ку пъзире пе лънгъ ачаста а челор векй привилегій а Молдавіей. Дрептъцили персонале а Двореннуцуй Областій Бассарабій, асъмине дрѣптъ авѣрѣ чи ва авѣ фіецікари: мншкътоари ши нимишкътоари, ашиждирѣ шн цъганій, съ ѧтъреску луй ку де вечй дрептате дупъ хрисоави ши документурй, ши дупъ лецуитъ стъпънире асѣпра лорь; ничй о ръспундери персонали, сав вре о ѧплиннри дин авѣрѣ дворенинуцуй ну съ ва атинџи де джнсуль фъръ хотържре цюдикъцій.

Супть нуми де Боринашій, съ ѧцълеџи унь класъ каре ну съ траџи динь дворенй ши каре ну ау ајунсь ла челе маї де сѣсь рангурй боерецій, че ав добѫндить чинурй маї мичй че сънту дела Белъ-шатрарю ѧ џось. Ей съ вор фолоси ку дрептате уній евгеній персонали, шаръ урмашій лорь вор ѧтра ѧ нумире Мазилилорь, фъръ а ле ръмѫне прономинонь пърінцъску. Боринашій ив сѫнть супушій педепсій трупецій, ши дупъ куприндирѣ хрисоавилорь домнецій съ скутеску де обще де плата тутурорь дърилорь хазнелій ши обшецій. Ѩфаръ де ачаста ей, сау дупъ осъбите домнецій кърцій че ав де скутѣлъ, сау дупъ обичеюриле, че динь авекиte съ пъзъску пентру ачастъ трѣптъ, вор фи скутніцій пе оареші кари хотържть нумъръ де букати, ла гоџинъ ши десътинъ пентру ой, ступй ши ръмътурй, асъмине ла въдрърить пе хотъръръть; ашиждере суммъ де ведре вину; дарь пентру кжть вор ake маї мѣлть ой, ступй, ръмътурй ши вину сънту датурй а плъти дѣпъ ашъзъмѫнтуль Окѫрмуирій Молдакіей.

Мазилій, старе де лъкуиторй ку привилегій, ѧшй вор пъзи ѧ кѣчи ѧпреунъ ку урмашій лорь прономіле че ле сѫнть дъруите дела Домній Молдавій. Ей ши родуль лорь ну потъ фи педепсиці трѣпеце фъръ хотържрѣ цюдикъцій. Мазилій вор плъти ла хазнеоа ѧпъртъѣскъ дари сѣптъ нумири де даждіе ши съ вор ѧпъртъши ла хавалелиле пъмѫнтецій дупъ обичеюль де маї ѧнаинти а Молдавій. Гоџина, въдръритуль ши погонъритуль вор плъти ла хазне де о потривъ кѫ чей проці сътені. Дарь ла плата десътиній Мазилій съ ѧдаторесску(!) пе ѧтокма темеюль превилегилорь, кари аре трѣпта ачаста.

Рупташій сѫнту стари де лъкуиторй шаръшій ку привилегій. Тагма лорь купринде ѧ сѫне ши пе урмашій пърцій ѧховничецій. Фичорій де протоіереі ши де преоцій ѧтръ ѧ [illegible] рупташилорь. Класуль ачеста ну есте с[illegible]

дѣпсїй трупецїи фъръ хотъръре юдикъцій. Рупташій ворь плъти ла хазне даре лорь супть нумири де даждіи; ши ла рындуіала хавалелилорь пъмжнтецій ей сжнть пърташій де о потривъ ку Мазилій. Десътина съ ва луа дела джнишій ку ушураре, ачѣ рындуитъ пентрѳ джнишій, дупъ ашъзъмънтуль Окжрмуирій Молдавіей; шрь ла гоцинъ, въдрърнту ши погонъриту сжнть адаторицій рѳпташій а плъти атокма ка ши чей процій църаній.

Пърцій негуцитореций ши а тжрговецилорь съ ласъ дрептъцили уній слободи негуциторій потривити ку ачели де обще правили а Имперіей; бируриле хазнелій ши хавалелиле общецій съ пуну асупра лорь, чели атжю пе темеюль хрисовилорь домнецій, че ворь фи авжндь, шрь чели де пе урмъ дупъ аналогіе чей де обще а Области апърцирій.

Църаній сау сътеній пе темеюль де май динаинти ашій ворь пъзи дрептъцили а ну атжрна персоана лорь дела стъпжниторій пъмжнтулуй пе кариле съ афлъ ей лъкуиндь. Яверѣ лорь ва фи апъратъ де тоть фелюль де аколисири супть привигіерѣ Кжрмуирій Областій. Тоцій де обще лъкуиторій църаній че съ афлъ лъкуиндь пе дрепти мошіли лорь, сау пе а хазнелій, сау пе мошіле алторь стъпжній, ворь фи адаторицій а плъти ла хазне биру ши а ръспунди хавалели пъмжнтецій, ачели кари съ ва ашъза дупъ обще апърцире а области, прѣкумь пентру келтуелили оцилорь, ачели дупъ леціюній хотържти, пентру цънере канлорь почтій, ши а станцилорь де почть, ашиждире пентру цинере друмурилорь челорь публичи. Пентру къцингуриле ку кари съ фолосеску църаній пе пъмжнтуль хазнелій, ворь плъти ла хазне адетюль бънецри дупъ токмала, че осъбить съ ва дкие ку джнишій, кжндь съ ворь фаче тжргуириле публикарисити тоати конденле де русуматурій а хазнелій, че съ дау а нъмалъ ла кари ва требуе а съ луа сжнгурь темею обичеюль де май динаинте, че купринде: ⌣а. плата де фіеце-каре фамеліе а баній кжт унь галбъню, аръ де бурлакь цюмътате галбъню. ⌣б. дари дежмій сау а зъче парте динь пжйни а гръуніцъ, ашиждере ши динь фжнуль че ворь фаче шин ворь адуна ей. ⌣в. плата гоцинній пе ой. ⌣г. плата десътинии пе ступй ши рамътурій. ⌣д. плата въдрърнтулуй, дежма сау а зъче парте динь винуль че ворь фачи динь вій ши динь поамеле че ворь стржнци динь ливезій ши ⌣е. плата погонъритулуй пе съмънътуриле де тутунь.

Църанїи че съ афлъ ку лъкуинца пе пъмжнтуриле стъпжнилорь партикуларй, ворь фи ѧдаторицй а плъти хазнелй гоцина пе ой, десътина пе ступй ши ржмъторй, въдръритуль пе вину, ши погонеритуль пе съмънътуриле де тутунь; арь пентрѹ фолосурили пъмжнтулѹй ей ворь фи даторй а ѧплини лукруль ши ѧдаторниле ѧ фолосѹль стъпжнилорь ачелорь мошй дупъ купрнндире ашъзъмжнтурилорь Молдавией.

Цъганій съ ѧпартѹ ѧ доаъ, адикъ: унїй съ афлъ ѧ немижлочитъ стъпънирѣ хазнелй, ши съ шкжрмуеску де къторъ лсѹшй кжрмѹирѣ Областїй, арь алцїй сжнть робй а пърцїй Духовничецй, а Дворенилорь, а Боерїнашилорь, а Мазилилорь, ши а Негѹциторнлорь ши спънзуръ ку десъвжршири дила ачецїе. Цъганій хазнелй ворь плъти ѧ венитуль хазнелй бирь супть нумири де даждїи пе темеюль хрисоавнлорь че сжнть дати лорь. Йарь цъганій челорь партикуларй стъпънй, ворь фи слобозй де тоате де обще, атжть а хазнелй кжть ши ачеле общецй дърй, рждуеле ши хавалеле.

Жидовій ау съ фіе ѧпърцицй пинтре тагма негѹциторилорь, а тжрговецилорь ши а лукрътурнлорь де пъмжнть, дупъ ѧдъмънъриле лорь спре ѧделетничирили потривити нумирилорь че с'ау поменить. Ла плата дърилорь хазнелй шн а хавалелилорь пъмжнтецй, ей ворь принди де о потривъ ку чей-л'алцй негѹциторй, тжрговецй ши лукрътурй де пъмжнть. Привилегїили дати лорь дела Домнїй Молдавией съ ворь пъзи ѧ токма.

CLXXXVI.

1818.

(Columna luĭ Traian, An. VIII, 1878, pag. 185—187.)

Vérsu Kotranczí in sztihurí álketuit de Petru Furdui déla Abrudfalva. lá Ánnul 1818. 18 zilé December.*)

Vérsu Kotranczi.

Oh bájé vérkésénészke
Dumnézéu té áldujáske,
Ke vesztéá csé cz'ái fekut
Toáte czárá sz'au umplut.

*) Ortografie ungurească: *a* = *o*; *á* = *a*; *e* = *ă*; *é* = *e*; *cz* = *ț*; *sz* = *ș*; *zs* = *j*.

Innáltá Thesáurárié
Inke pré biné té stié,
Ke tu Kotranczé vésztite
Lá mulczi oáméni ái dát píté,
Sí hájné noáo ái fekut,
Lá mulczi káré n'áu ávut.
Sí csínsztitá Tersézsié
Inké áu multé bukurié.
Csínszticzí Domni din Senát
Inké mult sz'áu bukurát;
Sí Damnélé dinpréune
Kuprínszé dé voé bune;
Arindási toczí vojosi
Ku inimá vészélosi,
Sí bejási káré lukre
Inké áu báni biné in punge;
Sí Hontári kind szkot ínke
Kité o Kotrancze ín brínke
Sí gindészk lá ínpérczit.
Foárté réu né-ám szokotit
Dé ám leszát bolfu csél maré
Dé-l szpárszéré sí-l áfláré.
Dáré tot nu-mi páré réu
K'ói áflá miné sí éu.
O Kotranczé csé-ái gindit
Ke multé cselé ái ínmoit?
Kité zíduri méurisi
Kité készi mái síndílis?
Bá készi dín nou áj fekut
Si ái dát báni si inprumut,
Si prídváre ái fekut,
Lá káré párté áu ávut
Péné áicsí dé cséí dé frunté.
Csiné vre paté szé ászkulté
Dé dé áicsi-m 'náínté,
Sze né mái vénim áminté
Sze szkriém si dé stémpári,
Si dé cséi mái ordinári,
Kitu-i stémpáriu dé réu
Mái félosz ká un Biréu,

Kárélé opincsi kirpéá;
Akumá pintíní bétéá,
Si sze inbráké légénesté
Zsoké sí béá sí trejesté,
Sí kumpere lá mosié.
Zitsé: mí szé kádé mié;
Dé áu foszt zélog lá tiné
Jáká báni toczí la míné.
Nu gindi ké-i mastíní
Péné Kotranczé ó mái fi.
Acseszté csé éu greészku
Adéver merturiszészku,
Káré áicse intré noi
Stéu-j bíné éu sí voi.
Káré kásze n'au ávut
Kurté ku porté áu fekut,
Sí konyhé sí grázsd dé boi,
Sí-j mái félosz dekit noi.
Káré nícsi nu kutézá
In krismé á sze bégá,
Du-té in krismé undé-sz éi
Ké-sz dupé másze témeju,
Sí cseré vin ungurestě
Si kinte sí duhenesté.
Ado vin, ke báni vin
Ördög atta báni-sz gátá;
Si ku grabá dé n'áducse,
Zitsé lá krismárj dé krucsé.
Nu stí multé oménié
Numá Kotrancze sze fié.
Stémpériczá kit de re
Toáté kunoszk Kotranczá,
Sí o vindé pé lá vécsini
Pé gálbini kit dé puczini,
Akusi szé inbráké domnesté
Dé rusiné nu gindesté.
O Kotranczé mingéjászke (! l. -asze)
Kum stérszesi multé mukaszé!
K'ám vézut ku okí méi
Záké zméi in kosu éj

O uríte rotogale!
Ku rokié szkumpé ku poálé.
Dé mái stempéréá un ánu
O védéám si ku vigán;
Sí dín opincsi, ku pépucsi
Sii stéárszé frumosz dé mucsi.
Kotranczé! numé vésztit!
Mulczi oáméni ái miluit.
Csélá csé báni n'áu ávut
Akumá dé si înprumut.
Dá porcsí csé-i cziczojá
Pé déál ketré Rosia.
Porcsi de czárá Ruminéászké,
Kum or szé vé kinujászké!
Nu-iczí áve kidvélát
Lá cséí csé v'or kumperát.
Ké hézékéi cséí máí réi,
Inké áu véná ku éí.
Uni furé, álczi ászkund,
Kicz-vá duk dé lé sé vind,
Sí kápéte bénísori
Máí ká nésté Domnísori,
Toczí kápété, nu szé lászé
Féré hájné buné ákászé.
Toczí tréészku ku dészfétáré,
Ku tráktíru, ku pompe máré.
Dé falé ká sze-si pétréáké
Beu vinu ku ápé ákré.
O Kotranczé féricsité!
Dé Dumnézeu álduite.
Kité készi ái redikát?
Bá si koszitoriu lé-ái dát.
Sí hájné dé musulin
Szé lé fácsi voja déplin.
Meszé, szkauné féstuite,
Pusztí némczésti frumosz fekuté;
Sí peháre skumpe foárté,
Si dé álté cselé toáté;
Sí kolapé dé metászé
Undé szint bérbáczí ín kászé

Bundé szkurté forté multé,
Toczí áu luát pé intrékuté;
Sí szkurtejké dé métászé
Lá zsupinéászá frumaszé,
Kiszkinéu dé lévántinu
Szé le fácsi voja déplinu.
Rosia kitu-i dé máré
Bune ká Kotránczá n'áré.
Pé toczi j-au inbucurát,
Lá toczi báni biné lé-áu dát.
Bá sí kál áu kumpérát
Káré biné sz'áu purtát;
Si váké ku lápté buné
A fétá pészte o luné.
Numái míe, szingur mie,
N'ám lá tiné oméníe;
Nicsi o dáté nu mi-ái dát
Bání de vin si de zsukát.
Báter sí éu mé trudésku,
Sí tot ká éi nu tréésku.
Ke sé mié mí-ár plácsé
A be vin bun sí á zsuká,
Sí á mé ínbréká ín bundé szkurté;
Dá mé tému ké nu-i kuszuté
Ké dáké nu-i viná bune (l. bíne)
Puczini báni ávém á míné.
Puczínu ám szkrisz dészpré míne
Dumnévoásztré védéczí biné.

Kétré Tersézsi.

Oh czínsztite Tersézsié!
Mulczi ání sz'ávéczi bukurié,
Zilé multé índélungáté,
Péháre szpré szénétáté;
Bukuriá nu vé újté
Lá mulczí ání möziczé multé.
Pruncsi bíné á-j invéczá
Czinszté lá Tiszturí á dá

Si lá mászé szé-i vídéczí
Sézind veszél si szuméczí.
Ká toczi szé vé vészéliczí.
Domnului sze mulczémicz.
Dé voi grési szkriind csé-vá
Tot me rog dé dumnéá-tá,
Fácséczí bíné sí értáczí
Un pehár dé vin szé-mí dáczí;
Sí m'ás rugá dé értáré
Szé fié peháru máré.
Dé ákum péné in vicsié
Kotranczá bune sze fié.

Ketre béjási kárí áu lukrát pé bir.

Tot szé nu vé méniáczí,
Káre ácseszta mé ászkultáczi.
Ké éu n'ám szkrisz pentru ácsejá
Ká szé vé lészáczi firéá,
Csi éu kínd n'ám cse lukrá
Imi plácsé á mé zsuká.
Dáré tot kínd poruncsesté
Hutmánu, sí ve grejesté
Szé nu ászkunzi dupé kurá.
Mái biné umplé sztrájczá
Dé-i védéá ké lé já;
Zi mái ám dupé kurá.
Sí dé ár mái zícsé csé-vá
Szpuné, ke ásá-mi zsuká.
Ké dáké n'oi képétá,
Ku bíru réu voj kusztá.
Sí ve dáu invéczéturé
Din tikéloászá me guré:
Dé-i képétá, puné biné,
Szé nu vázé toczi lá tiné;
Sí dé Hutmán té pezesté
Ke foárté táré pindesté.
Ké stiu, ké dé té vá áflá
Té vá báté, si té vá czipá.

Dé té-ár báté kit té-ár báté,
Pészté kur si pészté szpáté,
Numá dé nu té-ár czipá
Ké járé é máí képétá;
Dá nu umblá ku dészfétáré
Ká pászéréá zburétoré,
Nicsi táré nu té félí
Ke járé poczi szérécsi.
Dé ákum péné in vécsié
Putéczi szé-mí mulczémiczi mié.

CLXXXVII.

ca. 1820.

(Ms. A. Densușianu, 8⁰, 96 paginĭ.)

Colinde.

Oraţie la crăcĭun. (pag. 50—51.)

Орацже ла кръчѫн.

Фери фрате ѧ латѫри,
Съ спѫн ши ѥѫ а мѣле сфатѫри;
Нѫ нѫман тѫ съ ворбеци
Пре ачест шм лъ (! l. съ-л) ѧвесѣлеци;
Къ ши ѥѫ ам ѧвъцат карте,
Ка ши дн̑к-та минчѫн, фрате;
Ла школъ ам оумблат,
Ла оун дaскал ам ѧвъцат.
Даръ съ цици бине, крецинн,
Ши дн̑к-воастръ, вечинн;
Съ аскѫлтаци че вой спѫне,
Къ н'ам мжнкат астъзн прѫне.
Чи ам мжнкат колак кѫ кжрнац,
Къ цжне ман бине дѣ сац.
Сли кокош дин под,
Пе ватръ ла фок,
Съ те фрижем ѧ фрингарѣ,
Съ те пресъръм кѫ сарѣ;
Кѫ хнрк̑н съ те оунжем,
Кѫ фѫркѫца съ те ѧпѫнцем.

Пе масъ съ те рѫдикъм,
Ши де тот съ те мѫнкъм.
Ѧдъ ѡ цѫр де вин-арс
Съ не оунжем пе сѫпт нас.
Къ ашѣ де рѣче бате вѫнтѫ,
Кѫт с'аѫ крепат пъмѫнтѫ.
Ѧдъ ши ферим де вин,
Съ фи чина деплин.
Ши вине нѣн ѡменит,
Ши дкъ нѣи чинстит;
Къ нои въ форте пофтим,
Ши не рѣкомъндъльѫим;
Пофтим съ ажѫнжи мѫлте,
Сърбѣтори дѣчецѣ сфинте;
Ши ка съ поц съвѫрши
Ѳр кѫте кѫте (!) вей сокоти,
Ши кѫте ѧ гѫнд ц'ди пѫс
Кѫ ажѫторюл де сѫс.
Нацерѣ дѫльѫи ☧с,
Съ фие де фолос.

Versul luĭ Josif. (pag. 48—50.)

Версѫл лѫи Іосиф.

Кѫнд с'аѫ възѫт Іосиф легат
Кѫ амар с'аѫ сѫпърат,
Стригънд, дин гѫрѣ грънинд,
Ши де фрикъ тремѫрѫнд:
Танк' ал мнеѫ! чел кѫ дор мѫлт!
Нѫ те оуици прекѫм мъ дѫк.
Тирани чен фъръ милъ
Мъ легарѣ пре ѡ къмилъ,
Съ мъ дѫкъ ѧтр'а лор царъ,
Кл съ ле фїѫ де шкаръ;
Бин' акѫм танко, ла мине
Съ нѫ мъ дѫк де ла тине.
Кѫнд пре Іосиф ѧл дѫчѣ
Ши кѫ джисѫл ажѫнцѣ
Ла мормѫнтѫл манкъ-са
Кѫ амар маре плѫнцѣ,

Шн днн гъръ аша грѣѣ,
Кътръ дълче манкъ-са:
Аторче-ци, манкъ, шки тъи,
Де везн че-м фак фрацѫ мїен,
Кѫм дор съ апотрнвнръ,
Тиранилор мъ вѫндъръ.
Йр кѫнд Йков ав азнт,
Къ Іосиф ар фи перит,
Кѫ жале с'ав авръкат,
Ка съ скапе де пъкат:
Ох! фюл мнеѫ чел прѣ дълче,
Пѫнъ кѫнд еѫ те вон плѫнже?
Ох! фюл мнеѫ чел фрѫмос,
Каре мі-ан фост де фолос!
Ох! фюл мїеѫ чел дорнт,
Оунде еци акѫм пъръсит?
Ох! фюл мїеѫ чел прѣ дълче,
Кѫм те аддрн а те дъче?
Шн пре мине м'ан лъсат,
Тот кѫ жале, сѫпърат.
Ох! амар вїецѫ мѣле!
Кѫм вой съ ш петрек кѫ жѣле.
Финд-къ н'ам ничи ш мѫнгъѣре,
Мѫнгъѣрѣ иним їи мѣле.
Къ чине м'ав мѫнгъмт,
Пре ел дзъѫ л'ав лѫат.
Ох! Іосифе, сѫфлетѫл мїеѫ,
Єѫ мори пентрѫ дорѫл тъѫ.
Иосифе, търинѣ мѣ,
Ох! вино, пѫтѣрѣ мѣ.
Ох! дешкиде-ц брацъле,
Де-м примѣце жалиле.
Къ лѫмѣ (є) ашълътодре
Шн де ѫмени пїерзъторе.
Кѫнд Іосиф ар фи перит,
Птѫнчи мѫлт с'ав желѫит.
Шн дин гъръ ав грънт,
Дзлѫи ав мѫлцъмит.
Славъ дзлѫи съ фие
Къче ав врѫт съ-м дѣ мѵе

Пре ачѣл че л'ам авѫт
Пре ачела л'ам пиердѫт.
Ши пре Иосиф л'ам арътат
Сфѣдник оуиѫи лъпърат;
Форте бине крединчос,
Прекѫм аѫ врѫт ши Хс.
Ши лъпърат л'аѫ рѫдикат,
Форте таре лънълцат.
Ши пре анчи ва вени
Престъ фрац ва стъпжни,
Фиюл вострѫ чел фрѫмос,
Каре в'аѫ фост де фолос.
Ши дѣкѫм пжнъ л вечне
Мила дѫлѫи съ фие.

Versul luĭ Adam. (pag. 31—33.)

Ершѫл лѫи Ѧдам.

Пжнъ н'аѫ грешит Ѧдам
Л пъкат нѫ ерам.
Ѡ! тикълоши де ноп!
Іаръ Ѧдам дакъ аѫ грешит,
Дѫл дин рай л'аѫ гонит. ш. т.!
Шезжнд ла под(р)тѣ ши плжнгжнд,
Ши дин гѫръ аша грънинд: ш. т.!
Къ афаръ мъ афлаю
Динтрѫ тине, дѫлче рлю. ш. т.!
Ѡ! вои копачи родитори
Кжмп лподобит кѫ флори!
Ѡ! вои кѫрате извъръ
Ши мѫнц кѫ вжнтѫри оушоре!
Ѡ! вои лѫкрѫри де шднхнъ
Ши зъподе кѫ лѫминъ!
Ѡ! вои ржѫри де мѫлт бине,
Дзъѫ кѫ вои ръмжне!
Ѡ! грънинъ лѫмнишъ
Кѫ лѫминъ мжнгъшъ!
Пръ дзъѫ аштѣ грънинд
Глас къторъ джнсѫл зикжнд:

Ѧдаме! нѫ те ашѣ желѫи
Къ ес те вон милѫн;
Ши че тѫ ан фост пиердѫт
Ѭръ-ц ва фи дърѫит:
Ѧчест лок де шдихнъ.
Дин инимъ ел сѫспинъ;
[Дин каре дзъѫ нѣѫ скос
Фъръ де нич оуи фолос.]
Джнсѫл, зиче форте таре
Кѫ плжнжеле (! l. -жере) форте маре:
Ѡ! тикълосѫл, дне, де мине!
Кѫм съ нѫ плжнг ес къторъ тине?
Къ ес порѫнка ш ам кълкат
Каре ми ш ан фост дат;
Къ шарпеле аѫ дѫитат,
Пре Єва ш аѫ дшълат,
Дин пом стрънн аѫ мжнкат
Шѣмжндон голи нѣм афлат.
Пентрѫ а Єви недскѫлтаре,
Нѣм липсит дин десфътаре.
Пентрѫ ш мънкаре амаръ,
Не скоасъ дин ран афаръ.
Пентрѫ ш спрѣ (! l. рѣ) сфътѫире
Липсиц де атжта мърире!
Ѭръ раю аша гръи:
Ѧдаме! нѫ те желѫи!
Ман бине те дѫ дела мине,
Къ н'ан слѫжит мие бине.
Ѧдам дин сѫфлет жемжнд
Гръинд кѫ жале плжнгжнд:
Ѡ раюле! полатъ фрѫмшасъ,
Кѫ лѫминъ мжнгъшасъ.
Раюле! гръдинъ дѫлче,
Єѫ нѫ мъ дѫр а мъ дѫче,
Де гласѫл дѫерилор,
Де ворба пасърилор,
Де миросѫл флорилор,
Де звонѫл албинелор
Де гомотѫл сф(и)ицжлор,
Де мърирѣ дрепцжлор

Дар ѧкъ-ш де алт бине,
Че ам авѫт ѧтрѫ тине.
Бин' раюле, съ не ѧпъкъм,
Ймжндои мжна съ дъм,
Дѣкѫм пжнъ ла жѫдекатъ,
Нѫ не шм тжлни нич ш датъ;
Ноп не дѫчем кѫ сфинѣлъ,
Пе калѣ ча де зминтѣлъ.
Ръмжи раюле, сънътос,
Дин каре дзъѫ нѣѫ скос.
Дзъѫ нѣѫ блъстъмат,
Ши дин ран нѣѫ лъпъдат,
Съ мжнкъм пжне кѫ шстънѣлъ
Пентрѫ а ншстръ грешалъ.
Дар дзъѫ с'аѫ милостивит,
Ши шръ нѣѫ милѫит.

Versul străinătăţii. (pag. 21—23.)

Версѫ стръинътъцж.

Съракъ стръинътате!
Мѫлт ецин фър' днрептате.
Ѧкѫнжѫран църиле тоате,
Ши де бине н'авѫи парте;
Къ де мик ам прибежит,
Тот ѧ стренни ам трънит.
Никънри кът ам оумблат
Ѫдинъ н'ам къпътат.
Бине-м дорѫ кжте ш датъ,
Съ мъ сѫи ла мѫнц кѫ пиатръ,
Съ мъ оунт ѧ лѫмѣ тоатъ
Пе оунде ам ам (!) оумблат о датъ,
Финд кѫ манкъ, кѫ танкъ;
Нѫ стръин ка астъ датъ.
Бине-м дорѫ оуни-орн
Съ мъ сѫи ла мѫнц кѫ флори,
Съ мъ желѫеск кѫ хорн,
Съ-ми ман трѣкъ дин фншори;
Де шбиндъ ши де дшри,
Ѧми вине часѫл съ морю.

Ши дторсън шки рътъ
Ши възън шн лъмѣ тоатъ;
Пе дѣсъпра негъра,
Жос ста мълц ка табъра.
Желъи-м'аш мъницжлор,
Де доръл пърницжлор;
Желъи-м'аш бразжлор,
Пентръ доръл брацжлор;
Желъи-м'аш флорилор,
Де доръл сърорилор;
Желъи-м'аш петрилор,
Пентръ доръл верилор.

CLXXXVIII.

1821.

(8⁰, 30 paginĭ.)

Кїемаре ла тъпъриръ кърцилър Рѫманецй шй версърй пентръ дрептарѣ тинерилър. фъкътє де Константин Дїаконович Лога..... д Бъда къ тъпарюл крѫецїй Оунївєрсїтѫцй а Оунгарїей. 1821.

Pag. 17.

Нъ минцй, къ шмъл минчинос никъйрй нъ аре шменіє.

Фъци де минчюнъ, къ-цй адъче оурѫ;
Д'ай трас пъкатъл прин фаптъ ал прин гъръ,
Чѣре ертаре, къ пъкатъ-цй пере
Прин дрептаре.

Ла ш лингъръ де дѣцътъръ требъє оун кар де минте.

Чел че-шй адънѫ цинцеле формосе
Шй ле 'нкорънѫ къ 'нцелепте фапте;
Трѣптѫ аре налтѫ, тоци-л лъдѫ форте
Ши дънѫ морте.

Pag. 19.

Кѹноцıе-цй .ѧтжю шмѹл, апой тайнеле тале .ѧй дескопере.

Пре 'тъѹ прїетен кѹноцıе-л наинте,
Каѹт' атѹичй бине, кѹй дескоперй тайне;
Деспре че нѹ вр҃кй, ка съ се аѹдъ,
Лимба ц'ѡ 'нфржнъ.

Pag. 20.

Тот лѹкрѹл ла .ѧчепѹт е грєѹ.

Де ш' рѫдечина счїинцелор формосе
Днитрѹ 'ичепѹтѹ есте амържчосъ;
Дар дѹпъ скѹрт тимп родѹрй къ вѧ дѹче
Бѹне ши дѹлче.

Pag. 21.

Одйхна дѹпъ лѹкрѹ гата, є дѹлче ши лъѹдатъ.

Ла лѹкрѹ жѹне, те сѹпѹне форте
Къ дѹлч' атѹнч҃ ѡдихнецій непоте,
Дечй дѹпъ лѹкрѹ, кжндѹ-цй ші ѡдихнъ
Тоцй адѹк лаѹдъ.

CLXXXIX.

1821.

(8⁰, 245 paginĭ.)

Рисипи́р҃ чѣ де пре ѹрмъ а Іерѹсалимѹлѹй .... де Іѡа́нн Бара́к .... .ѧ Бѹкѹре́цій . 1821.

Predoslovie. (pag. 3—6.)

Кѹвжнт .ѧнаинте.

Іерѹсали́мѹл аѹ вжна́т шкїй лѹ́мїй спре си́не атжт кѹ сла́ва сѧ, кжт ші кѹ па́тимиле са́ле чѣле де пре оурмъ. Бр҃кдник есте ші астъзй де помени́ре. По́ате афла ѡмѹл айч҃ ка

оун кáсник бо́н, шй ка оун крецúн бо́н нúце ѧвъцътóрй врѣ́дннче де а ле цинѣ. По́ате ведѣ айчѣ оун кáсник бо́н, кѫ́те некáзорй, шй кѫ́те прнмéждїй причинóѫце зáрва, шй ръскóала чѣ фъръ де кáле; дрéпт ачѣ́а по́ате ѧвъца кѫ́т трéбе а грижй пентрó пáчѣ де wбще шй кóм съ кáде а депъртá зáрва кáрѣ с'ó wбичнóйт а въпсй пъмѫнтóл кó сѫнцеле а мóлтор кáсничй невиновáцй. Полте ведѣ де айчѣ оун крецúн бо́н, къ с'ó ѧплинúт пророчúа дмнезéй нострó Іс. Хс. кáре ó фóст пророчúт пéнтрó пáтимиле четѣцїй ачéцїа шй пентрó стрикáрѣ Евре́илор; прин кáрѣ съ по́ате ѧтъръ ѧтрó лѣцѣ сá чѣ крецинѣскъ, възѫндó-й тóате адевърóриле; съ по́ате мирá де w дáтъ крецúнзл де ѧцълѣпта прóнїе а лó́й дмнезéй, кáре ó ѧгъдóйт а съ пóстїй бисѣрика Іерúсалúмзлó́й пентрó пъкáтзл Евре́илор. Пръ фъкѫнд сфършúт лéцїй ачéїа, апóй ó дешкúс Іс кáлѣ сфнтей Евангелїй, спре а съ ѧпъртъшй тóтрó́р ѧвъцътóра чѣ черѣскъ.

Спре ачéст сфършúт пофтéск а слобозй ачáстъ къртичúкъ ѧнайнтѣ лóмїй. Со ам скрúс кó рѫндóла ачѣ́а кó кáрѣ Іисúф Флáвїе w ó скрúс. М'ам цинóт де слобозéнїа ачѣ́а, де скрисориле лó́й чѣ́ле май пре лáрг скрúсе, оунде с'ó къзóт лѣ́м скóртат; шй чѣ́ле скóрте, оунде ó фóст де лúпсъ лѣ́м май лóминáт. Со ам ѧпърцúт ѧ. ѳ. кѫнтѣ́рй, шй ашá w ам ѧбръкáт ѧтрó w фóрмъ де кóвѫнтáре ѧ стíхорй алкътóйтъ. Ѧтѫмплѣриле, шй кóрцерѣ ръскóалелор нó лѣ́м скимбáт, чй ашá лѣ́м арътáт ѧнайнте тóате дóпъ лóкóл, врѣ́мѣ, шй дóпъ кúпзл лор, кóм ó фост; ка ашá ѧ лóкóл рѫндóлїй кó тóрбóрѣлъ, ѧ лóкóл адевърóлзй кó минчóнй, шй ѧ лóкóл адевърáтелор ѧтѫмплѣрй кó w ѧкипóйре скорнúтъ а нездрáвенелор мъестрíй пре нúменѣ съ нó ѧшъл.

Нъдъждóéск, къ четитóрїй ачéа кáрїй вор съ цíе пáтимиле Іерúсалúмзлó́й ѧ кúпзл лóр чéл адевърáт, вор мъртóрисй къ нó лѣ́м тóрбóрáт рѫндзл лóр. Ядевърáт къ май темéйникъ, шн май кóноскóтъ ѧтѫмплáре шсте ачáста, декѫт съ сóфере нúце жóкърíй дин нездрáвънъ мъестрíе скорнúте.

Cântarea a treea. (pag. 68 urm.)

Кѫнтáрѣ а трéа.

Пáгóба лó́й Кест ръзбáте
Пѫнъ ла Рюма четáте

Л кáрѣ фóк де бътáе
  С'ав апри́нс лтрв въпáе.
Нéрон кáре-й стъпжнѣще
  Дв́хвл сжнцеле wрвѣще,
Гжндѣ съ и съ ръстоáрне
  Скáвнвл сѣпт ел де коáрне.
Псѣпра Ідїй с'апри́нде,
  Пре сѣпѣшїй а-й лти́нде
Сѣпт фржв, спре пи́лдъ фъкжндв-й,
  Шй сѣпт жвг тáре легжндв-й.
Трими́те кв wасте тáре
  Пре Веспазїáн чéл мáре,
Ка кв армъ де нзбжндъ
  Съ-й сѣпѣе ла wсжндъ.
Чéла чѣ л мѣлте фóкврй
  Лв бирви́т мѣлте лóкврй,
Л бржнка дрѣптъ стржнце
  Фржвл бътѣи де сжнце.
Ка кжнд кѣрце ржвл Лáва*)
  Кв фóк догоржндв-ш слáва
Бърсжнд фóк кв мáре пáръ,
  Кжнд ажѣнце ла хотáръ,
Де фѣг wáменїй кв лóквл
  Пжн'й съ стжмпъръ фóквл.
Пшà Веспазїáн лкъ
  Пжнъ лй пвстїà дин бржнкъ,
Фвцѣ тоцй гони́ндв-й фóарте,
  Швцинтéй скъпжнд де мóарте.
Мѣлте четѣцй сжнт лвáте,
  Шй оунеле лкинáте.
Пжнъ ка кв оун бълвр
  Кв вѣлтврвл чéл де авр,**)
Къвтà съ фáкъ пáче
  Къ алта н'авѣ че фáче.
Тúт лкъ пре кáре фúрѣ
  Л'ав иъскѣт спре педепсúрѣ

---

*) Лáка есте w мáтерїе де фóк, кáрѣ кѣрце дин мѣнцїй, кáре кáрсъ фóк афáръ w вáле.

**) Легїоанеле Рwмáне авѣ стема оун вѣлтвр де авр сáв де арцúнт, лтр'вн рф де сѣлнцъ, шй лфúпт л пъмжнт ла ръзкóю. Авѣ шй оун стѣг.

Лѡ́р, ѧнайи́тѣ порнѣ́ци
Шѝ поръ́ика ѧплинѣ́ци.
Ѧрмеле лъ́й wдныйтѣ
Шѝ wцинле лъ́й порни́тѣ,
Пре wа́стѣ Ѧгрйппїй ѧкъ
Ѡ аѵ лѵа́т сѣ́пт а са́ брѫнкъ.
Шѝ плекѫнд wа́стѣ порни́тъ
Къ пѵтѣ́ре ѧтрейтъ,
Ѧсѣ́пра сълѣ́тъчи́мїй
Шѝ тѵрба́тей Евреймїй,
Прѫпъдѣ́нїѣ ле дѣ́че
Къ пъка́тѵл дела крѣ́че.
Ѯи́дѵриле ле ръстоа́ринъ
Шѝ фок къ кътра́н ле то́аринъ.
Шѝ ашà съ ръсплътѣ́ци,
Па́гѵба лъ́й Кѣ́ст авѵтъ
Шѝ рѵши́нѣ чѣ́ дѵрѣ́тъ,
Кѫт тремѵрà къ wка́ръ
Ѧ Іѵдїй па́трѵ хота́ръ.
Дѣ́чй Беспазїа́н чѣ́л ма́ре
Къ та́бъра грѣ́ шѝ та́ре,
Спре Галилѣ́ѧ порнѣ́ци
Пре ка́рѣ w ѧгрозѣ́ци.
Ка прѵ́ничїй де кѫ́йне че мѣ́шкъ,
Ка па́съриле де пѵ́шкъ;
Ѧшà фѵцѣ́ Евреймѣ
То́цй ка́синчй къ мѵлцймѣ,
Възѫнд сѫнцеле то́т ва́ле
Къ спѣ́мъ, шѝ бѣ́лцй ѧ ка́ле.
Ѧтѫ́ю с'ав стрика́т Гада́ра,
Ка́рѣ с'ав топи́т ка чѣ́ра,
Къзѫнд зи́дѵриле то́атѣ
Ченѵ́ше шѝ праф съ ско́атѣ.
Чѣ́й че с'ав спѵрка́т ѧ сѫнце
Шѝ с'ав ѧвъца́т а фрѫнце,
Съ порнѣ́ск май мѵ́лт ка лѣ́їй
Ѧ пърциле Галилѣ́їй,
Шѝ май то́атѣ лѡкѵриле
Ле стинцѣ къ фѡкѵриле.
Шѝ тъѧ Евре́й врѣ́ци
Некрѵца́т шѝ тнрънѣ́ци

Бътрѫнй, тинерй, фецй шй фѣте
Шй мѹерй тоате тѣате.

Єрà ѡ четате таре
Іотапате фоарте маре
Сѹпт оун мѹите ашезатъ,
Шй де мѹнцй лкѹнцѹратъ,
Кѹ вѣй фоарте аджнкате
Зйдѹрите 'икѹнцѹрате.
Оуинде мецешѹг лѹкрасъ
Шй фйрѣ мѹлт ажѹтасъ,
Лтърйнд аша де таре
Пчѣстъ четате маре;
Іусиф айчѣ фѹцйсъ
Ла чей че лмърмѹрнсъ,
Пйчѣ ка тикълошїй
С'ав адѹнат тоцй фрнкошїй.
Лѣѹ сѹфлат Іусиф вїѫцъ
Иннмъ май лдръзнѣцъ,
Децептжндѹ-й мѹлт ла вжнъ
Лѣѹ дат армеле л мжнъ
Шй ннима ле рндйкъ
Съ ѹ ле май фїе фрйкъ.
Дечй Беспазїан сосѣце
Шй кѹ Рѹма съ фълѣце.
Джндѹ-й ачест нѹме маре
Лдръзнѣлъ фоарте таре,
Пре четатѣ лтърйтъ
Кѹ тăбъръ лтрейтъ,
Ѳ лкйде, шй пъдѹрѣ
Пѹ тъат-о кѹ съкѹрѣ.
Шй фъкжндѹ-шй шаницѹрнле,
Май сѹс декжт зйдѹрите
Кѹ лѣмнеле дин афаръ,
Тоцй кѹ фрйкъ съ мираръ!
Тоатъ фѣрѣ е децѣптъ
Оунїй избжндъ ацѣптъ;
Пр Єврєїй май нимйка
Де авїм пот дѹче фрйка.
Дечй фїйнд ѡ зй сънйнъ
Де стрълвчѣ кѹ лѹмйна

Беспазїа́н кѫ гътѝре
Їи̑съ ла мейда́н кѫ фи́ре.
Ка тѫ́нетѫл съ порнѣ́це
Шѝ ръсѫ́нетѫл тръзнѣ́це;
Тѫ́нѫл че́л де ле́мн ръсѫ́нъ*)
Кѫ́т дин че́рю па́ре къ тѫ́нъ.
Съцецнле збо́аръ ютс
Шѝ пїетрнле кѫ вжртѫ́те,
Ка́д трѫ́пѫрй шѝ кѫ́рце сѫ́нце,
Пърѣ́ къ лѫ́мѣ съ стѫ́нце.
Ятѫ́нчй Іѡсн́ф вптежа́це
Пре Евре́й дй порнѣ́це,
Скоцѫ́ндѫ-й пре по́рцй афа́ръ
Пло́ае де съце́цй ръбда́ръ;
Шѝ де мѫ́лте ѡрй дй ба́те
Пре Ромя́нй дела четя́те.
Їи̑р ей де но́ѫ кѫ вжртѫ́те
Порнѝндѫ-съ шѝ ма́й ютс
Їи̑ѫ дкнсь кѫ ша́нцѫрй грѣ́ле
Кѫ копа́чй шѝ кѫ нѫ́ле;
Дин па́везе дширѫ́ндѫ-ш
Коперѝш де фїе́р фъкѫ́ндѫ-ш,
Пжнъ с'ал гътѝт май бѝне
Кѫ сѫ́нце съ ле дкѝне.
Бъзѫнд Евре́їй, кѣ-й стѫ́нце
Шѝ кѫ́м дно́атъ д сѫ́нце
Лѣѫ спа́рт копернш́ѫрнле
Шѝ лѣѫ апрннс ша́нцѫрнле.
Беспазїа́н шр ле фа́че
Ле рндѝкъ кѫ́м дй пла́че,
Шѝ де сѫс къторъ четя́те
Кѫ мо́арте кѫмплѝт дй ба́те.
Їи̑р Іѡсн́ф лѝр спре шка́ръ
Лѣѫ ста́т дпотрѝвъ шръ**)

*) Тѫ́н де ле́мн ам тълмъчѝт, ѡнѣ́лта Ромя́ннлор че ѡ нѫ́мѣ Торме́нтѫм. Мъка́р къ ера́ де ле́мн фъкѫ́т, да́р ма́рй пїетрн пѫшка́ дни ел, кѫ ка́ре съръжма зндѫрнле. Пта́т арѫнка́ де връжма́ш, ка́т лоѝнд ата́нчй ка́пѫл ѡнѫ́й Евре́й днѫ́ме Іозѝп пїа́тра днитр'жнсѫл, л'ал арѫнка́т преств 375 де па́ш, прѫнкѫл дни пжнтечнле ѡней мѫ́рй рѫмпжндѫ-л л'ал арѫнка́т прѝсте 63 де паш.

**) Фїнпд ша́нцѫрнле Ромя́ннлор май дналте де ка́т зи́дѫрнле Іотапа́ти, Іѡ-ам а фъкѫ́т асѣмене́; дсъ нспѫтжнд де мѫлцѝмѣ съ[illegible]

Шѝ мѹлт ѧн апо́й ѧй ба́тє
Гонѝндѹ-й дела четá́тє,
Ѧсѹфлецѝнд Єврейѝмѣ
Ѝр с'ав порнѝт кѹ мѹлцѝмѣ.
Ѝр Веспазїа́н ѧда́тъ
Ѝръш кѹ фѝрє тѹрба́тъ,
Ѝѹ ѧкѝс шр ѧ четá́тє
Кѹ фо́аметє де а-й ба́тє.
Лѣѹ лѹа́т апа дѣфа́ръ
Съ ле дѣ сѣ́тє амá́ръ.
Ѝръ Іwсѝф ле ара́тъ
Ѡ апъ ѧдестѹла́тъ*)
Ка кѫнд ар авѣ́ де тоа́тє
Ши тот сѹмецїє скоа́тє.
Ѝр дѣ́къ съ спъймѫнта́ръ
Лѣѹ гръѝт лѝр Іwсѝф шръ:
„Фра́цилор! акѹ́м съ мѣ́рцем
Ѡрй дин лѹ́ме съ не цѣ́рцем,
Ѡрй съ бирѹѝм пѹтѣ́рє;
Ѧкѹ́м мѹ́лтъ ни съ чѣ́рє
Декѫ́т съ мѹрѝм дѐ фо́аме
Фъръ пѫ́йне, фъръ по́аме,
Май бѝне кѹ внтезїє
Шѝ кѹ ма́рє истецїє;
Съ не жертфѹѝм кѹ то́цїй
Съ не лаѹде непо́цїй,
Къ ам мѹрѝт пѐнтрѹ ца́ръ;
Съ ешѝм да́ръ афа́ръ,
Ценѝцй акѹ́м дѹпъ мѝне
Съ не пѹртѣ́м фо́арте бѝне
Съ спъръцем та́бъръ фоарте
Ши съ-й ѧгрозѝм де мо́арте.“

зебрà спрє ей ав бътѹ́т църѹ́шн лѫнгъ зѝд кѹ пѣй де бо́ѕ ѧтѝнсъ верзй, ѧ каре ѧфингѫндѹ-съ съцецилє с'ав грѫмъдѝт шѝ с'ав ѫнцлцá́т шанцѹл; шѝ ашà ав ѫчипѹ́т Рwма́нїй а-й ба́тє.

*) Ка съ гѫндѣ́скъ Рwма́нїй къ Єврїй н'ав лѝпсъ де апъ, Іwсѝф ав тѝнс тóт хайне оѫде прє зѝдѹрй: мъкáр къ де мѹ́лт нѹ́май кѹ апъ де плóае тръѫ ѫкишй. Ѝр сфършѝндѹ-ли-съ апа де тот, ав скрѝс прин тайнъ Єврелwр де афа́ръ. ка съ ле фѹ́рє апъ шѝ чѣ́ле требѹинчоасъ ѫлъѹнтрѹ́; ши ашà с'ав ажѣта́т, къ съ ѫкръка кѹ пѝй, де гѫндѣ́ Рwма́нїй къ сѫнт кѫйнй пѫ́нъ лѣѹ прѝнс де вѣ́стє. Птѹнчй с'ав спъймѫнта́т Іwсѝф, кѫ́т съ сфътѹ́ѫ съ фѹ́гъ, де нѹ́ л'ар фѣ рѹга́т Єврѝй кѹ пла́мс де ав ръма́с ла ей, пѫ́нъ ла чѣ́ де прє ѹрмъ.

Ашѣ Єврєїй съ скóалъ
Дѣвєршѹнацій ла рѫскоáлъ
Спѫргѫнд шáнцѹриле фóартє
Бáт прє Ромáнїй кѹ мóартє.

CXC.

1822.

(8°, mare II + 143 paginĭ. — cf. Cronicele României ed. Cogălniceanu, vol. III, Bucureşti 1874, pag. 335—433.)

Єтерие ..... де Ворнікѹл Алекѹ Белдіманѹ ..... Іаши 1861.

Inceputul Eterieĭ. (pag. 1—3.)

Чє некáзѹ, чє осѫндірє, ваі міє! чє фокѹ амарѹ,
Чє трєснітѹ ші чє ловірє, чє отрѫвіторіѹ пахарѹ!
Чіне аѹ сокотіт вр'о датъ, чіне аѹ пѹтѹт пѹне 'н гѫндѹ,
Жалніка церıı стрікарє с'о вазъ аша кѹрѫндѹ?
Ан чє старє, амар міє! тє кѹтремѹрі кѫнд гѫндещı,
Я лакрімілор навалъ, кипѹ нѹ єстє с'о опрещı.
Тоатъ цара-і ан пічоарє, омѹ пєстє омѹ дъ фѹгѫндѹ,
О сѹфларє нѹ ѧнтімпіні, ші съ н'о прівещı плѫнгѫндѹ;
Сатє, ораше, цінѹтѹрі, маі тоатє пѹстіı ле везі
Ш'ѹнѹ народѹ ан ѧнгріжірє, атъта ѧнкът нѹ-л крезі.
Покъцѹіторіѹ, нѹ креде; н'аскѹлтъ мънгъіторіѹ.
Ялеаргъ, не цінидѹ ѹнде? вор ліманѹ, черѹ аціѹторіѹ.
Чіне съ-л повъцѹескъ? къчі дрегъторі н'аѹ рѫмас.
Чей маі ѧндръзнещı ші вреднічі, дін дрегъторіı с'аѹ трасѹ.
Къı, понорътѹрі, пръпъстіı, кодрıı чеі ѧнфрікошаці
Цемѹ де дѹіоаса офтарє, ачелор ѧнспъімънтаці.
Тоці алеаргъ, черѹ скъпарє, ан пѹстіѹрі нъвълескѹ,
Къчі віаца, стареа тоатъ ан прімеждіе-о прівескѹ,
Мънеле ла черіѹ рѫдікъ, ѧналцъ адънчі офтърі
Плънгѹ кѹ тънгѹірє маре, прівіндѹ жалніче стърі.
Пічє ам требѹінцъ, пе Іраклідѹ съ адѹкѹ
Стареа Молдовеі съ плънгъ, саѹ съ пѹіѹ съ скріе Іюнгѹ;
Дар ѧнкътѹ-і прін пѹтінцъ, м'ъ воіѹ невоі ші єѹ
Осѫнда церıı а скріе, орі къtѹ-мі ва фіе де греѹ

Ун нород асупріт фоарте, дар фалнік, неастъмпърат
Ангънфат, к' аве одатъ стъпъніре ш' унпърат,
Мулт фалнік къ ун Грекіа, ера окърмуіторіў
Ші се окротеа де сінеші, леџуіт стъпъніторіў,
Дупъ трекіре де време, де къці-ва ані с'аў турбат,
Ръвна унтре ей с' апрінде, де славъ кў тотул батў.
Се ръсврътескў пе сфет кумпътў, інтригарієскў кът пот
Врънд съ адукъ Турчіей, ачел де істоў потопў.
Алкътуескў Етеріе, врънд с' апрінзъ а лор фокў
Ші отрава лор съ версе, ші 'н чел маі де пъртат локў.
Смредуеск лумеа маі тоатъ, прін апостолі унаінші
Де ръвна елефтеріей, врънд пе тоці съ-і вазъ прінші;
Скопосул се іспръвеџе, Грекіі се ръдікъ тоці
Кў атъта турбъчіуне ункът а креде нў поці;
Планурі фалсе, даў хотъріре, фъръ де веште а лові
Пърціле Турчіей тоате, де одатъ а ръсвреті;
Царіградул ун сърпаре, черў маі унтъі а-л відеа,
Сокотіндў къ чеде-л'алте, де ла сінеші вор къдеа.
Пуні сорокў, хотъреск зіоа, унтре ей с'алкътуескў,
Ші о грабнікъ ісправъ, кў тоці нъдъждуескў.
Де-алор планурі н'ам цінуцъ, нічі потў а зіче чева
Дар лукрареа нічі де фрікъ, нў поате плъче кўіва.
Проастъ, ші темеіў нічі унул, маі ла урмъ съ відеці,
Мішкъріле ші урмареа, Грекілор челор істеці.
Дін ненорочіреа ноастръ, хотъръскў ръскоіў а да,
Ш'о унпъръціе веке, де істоў а рестурна.
Веки, унтрў тоате таре, авері мулте, ші осташі мулці
Вреднічі унтрў о кліпалъ, съ рестоарне грознічі мунці;
Вреднічі, къ 'нтр' атъте ръндурі ръсфоае аў спріжініт,
Ла оці маре ші регулате, цінці кът с'аў умпотрівіт.
Дін ніце мъні ка ачесте, Елада съ ія коескў,
Дін турбъчіунеа чеа маре, нічі кум нў се ундоескў.
Сарачі, ле плънгў де мілъ, дакъ мъна чеа де сфс
Нў ва фаче кр'о мінуне, декът се дъ маі пресфс.
Пе прінчіпул Іпсіланте Ярхістратіг ал нумескў
Ал смулгў дін сінул Русіей, ші кў дънсул се унескў.
Се унескў къ'л цінў къ есте кў інінуцъ ші істецў,
Мъна дреаптă ал аратъ ункътў-і де ундрезнецў;
Пурчеде кў ръвнъ маре, де ръсплътіре апрінсў
Ші вине плін де къпае аіче ла Прутў унтінсў.

Гътіръ пътерея тоатъ, кът се поате ші кът врей
Антрѫ о лша лѫкраре, ера нѫмаі доі лакеі,
Къчі пътерея Ътеріеі, че пътеа а се фълі
Прін локѫрі деосебіте, лъсасъ а нъвълі.
Ле домнѫл Міхаіл Водъ, а церей стъпъніторіѫ
С'аѫ сіліт андат'а-л траце, съ ле фіе аџѫторіѫ.
Ісправа антрѫ ачеаста прекѫм възѫ н'аѫ зъбовіт
Къчі кѫ мѫлт маі анаінте прін скрісорі с'аѫ воровіт;
Андатъ пѫнѫ ан лѫкраре, анчепѫ а скріе осташі,
Маі антъі тоці арнъуџіі, дін слѫжба лор се ведѫ траші,
Нѫ нѫмаі чеі дін оџеакѫрі, дар ші чеі дела боері,
Ка кънд віде ферічірея, ші челе маі мари авері.
Ачеаста да о прічінъ де препѫѕ, антре боері,
Мерг, антреабъ стъпънірея, де доснічеле ѫрмърі.
Ръспѫнс іаѫ, къ съ трімітъ ла Бѫкѫреџі аџѫторіѫ,
Къ 'н Краіова се вестісъ ѫнѫ Тоадер ресврътіторіѫ,
Къчі ші 'н цара Ромънеаскъ осъндъ, неказѫ, кътѫ врей;
Дар ачеастъ ангріжіре, вор авеа а скріе еі.

Lupta de la Jijia. (pag. 51—53.)

Ѫфлъ Тѫрчіі кѫм къ подѫл Жъжъеі есте стрікат,
Съ анделетніческѫ кѫ ръвнъ, се апѫкъ де лѫкрат;
Ал гътеск антр'аче нолпте, ші пѫн стражъ де 'л пъзъск.
Бінері ан патрѫ-спръ-зъче, сѫс ла Стънкъ се івеск,
Педестре ші кълъріме, ші стаѫ къц-ва де прівеск.
Іаѫ сама, кібзѫеск локѫл, антре еі се сфътѫеск,
Ші кѫ бърбъџіе маре спре Жъжъеа порнеск.
Се погоаръ тоці ла вале, кѫ стража лор се 'нтълнеск.
Пеете Жъжъеа трече, німікъ нѫ се сфіеск.
Съ порнеск ші Ътерістіі, мерг спре а-і антімпіна
Ші дѫшманѫлѫі мѫлціме, німіка нѫ-і анфрікa.
Нѫ прънъдеск бърбъціеа, анкът пот съ 'нпротівеск,
Ѫн трѫп бѫн де кълъріме, се порнеџе ші ловеск;
Погеазѫл, а лор ловіре, мѫлт н'аѫ пѫтѫт прелѫнџі,
Къчі аннъдѫшіндѫ-і Тѫрчіі, се анторкѫ, анчеп а фѫџі.
Ла табіе він кѫ тоціі, аколо съ антъреск,
Ан търгѫшор, ші ан лъѫнтрѫ, анкът пот съ гръмъдеск
Нъвълеск дѫпъ еі Тѫрчіі, кѫ ізцалъ ан кът кой

Дар Балаш ші Кондогъні, фъчеа проашкъ ынтре ей;
Ятанасе тъфікчіъл, табіеа повъцъіе,
Ел ера порончіторіъ, ші кум вре орьндуе.
Ячесте трій къпітенії, аў ръмас чій маі алеші,
Къчі Васіле ші кў Спіръл, ера ла Сіретъ тріміші.
Делеанул ші Пенде-дека, ка ніще леі ынфокаці
Прівеа дін карантінъ кум съ бъте чіе-л'аліці,
Ші ын ръшіне, дар одіхнъ, зікъ чіне ч'а воі
Вор афла ын кіп ла ормъ, а се пъте ынвоі.
Н'оі тъінъі бърбъціеа ачелор че ам възът,
Къчі ам прівіт ындръзнеала, кът нў ера де крезът.
Скоцінд мішъіі, ачіеа чі ера лъаці дін Еші,
Чіе-л'аліці, ынъл ші ынъл, і-ам възът осташі алеші,
Спріжъneск ръзбоіъл чінчі чеасърі, ші нічі декум нў се да.
Чіне сокоте к'атъта Гречіі вор пъте ръбда?
Орі де каре парте Търчіі ле да ръзбоіъ, ші лоіа
Кў о ындръзнеалъ одрбъ, веде-і къ се ынпротівіа;
Кънд, лъа пе Търчі де гоанъ кънд, гоніці съ ынтърна;
Ста ын кумпънъ ръзбоіъл, нікъърі нў атърна.
Дін табіе доўе тънърі, слобозіа не.ынчетат,
Дар фъръ фолос, де клакъ, ынде апъка некътат.
Кът аве, да кў картечі, дар дакъ с'аў мжнтъіт,
Даў де цпре Етеріеі, кў ын кіп пре тъінъіт:
Дін Скълені съ ле тріметатъ, пре сърт кумпът, ынтр'а-
К'а маі спріжъні резбоіъл, еі ын старе маі мълт нў-с. [скънс
Ын лок де картече, кўе ші кіроане лі-аў трімес
Без хал, ші прівеще старе, ын че старе маі алес,
Кў ачест феліў де гътіре, че ісправъ маі ацепці?
Чі ынкапе бърбъціеа ачелор маі ындръзнеці?
Касе, дъгеніце, хаънърі, магазале че ера
Ын търгъл де еаста парте пе Етеріст апъра.
Кжнд відеа вре-о некоіе, кжнд дін дос лі гръмъдеа,
Яколо ера скъпаре, аколо се ынгръдеа.
Търчіі възінд апъраре, нў перд време, нў перд чеас,
Ын мълте локърі джнд фокъл, търгъшорьл аў арс.
Ынтр'ачел фок о мълціме де мърфърі с'аў пръпъдіт.
Кънчі сърачіі бежънарі, н'аў сокотіт, н'аў гъндіт,
О аша ненорочіре, нічі кум лі-аў трекът прін гжнд.
Кънчі ацепта съ се ынтоаркъ ынапоі кът де кърънд.
Де абе аў пътът кў тръпъл, ка съ треакъ песте Прът,
Кў фрікъ ші гроазъ маре ші кў неказ фоарте мълт.

CXCI.

1825.

(8°, mic, 172 pagini.)

Парис Мѫмѫлѣнѫ. Карактерѫри. компѫсе де .... Бѫкѫреци 1825.

Din Predoslovie. (pag. 30—35.)

Прокѫвжнтаре.

. . . Ачестѣ (лѫксѫл, липсъ де .рвъцътѫръ) ши алтеле асеменѣ ачестора, стжндѫ-м ка о оглиндъ .наиите, ле привеск .ѧ тоате зилеле, тристъ ши диосъ(!) привелище, а ведѣ ѫнеле ка ачестѣ .ѧ патріа ноастръ, боллъ че нѫ съ поате прин алт а съ тъмъдѫи, декжт прин дофторіа .рвъцътѫріи ши а бѫнелор сфатѫри; ачестѣ сокотиндѫ-ле ѫ де липсъ ши требѫинчосе, де мѫлте ори ам хотържт съ скріѫ чева спре а .ѧплини даторіа кътре патріе ши кътръ нѣм, дар фііинд непѫтинчос д'о аша .ѧтреприндере грѣ нѫ .ѧдръзнѣм, апои пар сокотинд къ тот дин кжт аре ши дъ жъртфъ и съ прнмеще май бине декжт челѫи че дъ дин присос, ам лѫат .ѧдръзнѣлъ де ам скріе ачесте обіектѫри, сатере, прин каре арът осебите карактерѫри ши реле нъравѫрн, нѫ дефъимжнд нѣмѫл ши персоанеле оаменилор, чи деферителе карактерѫри; пентрѫ къ ѫ нѫ зик къ есте Константин, Александрѫ, Фридернк, Еланкѫ, сав Маріа, чи нѫман пе сингѫръ патимъ о дефаим; кѫ тоате ачестѣ тот мъ тем де жѫдеката оаменилор, ши цііѫ бине къ мѫлци читинд с'ор апринде, ши .ѧм вор .ѧпѫта, ѫнііи залѫзи де вре о капріціе ши алціи рѫшинаци де вре о патимъ : чеи рѫшинаци де патимъ мъ вор дефъима ши мъ вор поносѫи, зикжнд, кѫм къ нѫман ѫ ѫнѫл м'ам афлат, карете вои съ дав сфатѫри ши съ .ѧдрептез пе оамени дннтр'атжта лѫме ши оамени мари, пентрѫ къ ла ноі сжнт оамени марн нѫман богацїи ши чеи кѫ старе, пар чеи че цііѫ чева ш'ав талантѫри, неавжнд ачестѣ нѫ сжнт оамени мари . Ачестѣ ле вор зиче чеи проци царїи с'атинг, ши царїи сжнт стъпжници кѫ тотѫл де вр'о асеменѣ патимъ, пентрѫ къ келѫл дѫпъ провербѫл ч'авем .ѧ лимба ноастръ, ори че пар зиче нецинне, нѫ съ мжнїе, пар де-и ла зиче кел, съ апринде, съ тѫрбѣзъ де мжнїе . Пар чеи [illegible]

бѫн, ⸗ време че н'ам ⸗вѣцат цїинцеле ши философїа, мѫлте лимби, шн къ ман де липсъ ера Рѫмжнилор лкѫм тѣ, декът поезїа ши версѫрнле мѣле. Ла ачѣстѣ ничи ѳ ѧ ⸗противеск, нѫ мъ ласъ адевърѫл съ зик алт фел, жт къ философїа ши цїинцеле сжит мѫлт ман требѫинши де липсъ ⸗ вїаца соцїалъ, дар кжнд моралѫл липс, Логика ши Метафизика нимик нѫ не фолосеще, декжт кѫте минтѣ спре ръѫтъци, не ацерѣце дѫхѫл спре десларе, ши не дъ арме де нъскочнри кѫ каре съ рънним, ши е рънним; ачеста есте фолосѫл ⸗вѣцътѫрїи фъръ морал. дар ⸗дрептарѣ мѣ де че ⸗демнѫ ам фъкѫт ачѣсте ѳе, сокотинд къ ман ⸗тжи принтр'ачесте глѫме, съ фак фолосѫри, адекъ ши съ-ши ман ⸗дрептѣзе ѫнїи ѫравѫлор, ши афлжнд плжчере съ се депринзъ ман мѫлт ла г.

Ceĭ marĭ. (pag. 81—85.)

Чей марй.

О че чѫдъ, кжт мъ мнр,
Д'ал челор марй карактир!
Че скимбате ла ей фирй,
Че гѫстѫрй, че диффернрй!
Прекѫм черюл де пъмжнт,
Ѩша ей де чей мичй сжнт.
Тоцй тржндавй, тоцй леневошй,
Нестаторницй, фѫртѫношй,
Н'ай ей фапте бърбътецй,
Тоцй ай минцй копилърецй.
Тоцй де мититей юбеск,
Лѫкрѫрй каре нѫ-й чинстеск.
Тоцй, де кжид сжнт бъецей,
⸗Анклинѣзъ лжнгъ ей.
Оаменй каре-й лингѫшеск,
Каре-й лаѫд', шй-й слъвеск.
Тот деаѫна чей марй вор,
Съ лйбъ 'н каселе лор,
Префъкѫцй че ле ворбеск,
Тот челе че ей воеск.
Вор' де мѫлцй фи 'нкѫнцѫрацй,
Съ стѣ 'нтре ей жнгжмфацй,

Съ ле дѣ жикинъчѹнй,
Съ ле спѹе ла минчѹнй.
Ей адевър' нѹ воеск,
Нѹ ле плаче, ничй юбеск.
Сокотеск' къ кжте фак'
Ши ла алцй оаменй ле плак.
Ши д'ар греши кжт де мѹлт,
Ей жндрептърй нѹ аскѹлт.
Ей дн снне сокотеск
Къ ла нимик нѹ грешеск.
Нѹ ле плак' а фи 'ндрептацй
Вор а фи тот лъѹдацй.
Фак месе марй, келтѹеск,
Кем оаспецй, че-й лингѹшеск,
Съ-й лаѹде къ-с галанцй
Сжнт нобилй, сжнт фнгѹранцй;
Шй кѹ меселе че дао
Шй май марй дефъимърй ао;
Къ сатѹръ ши хръеск (! l. хрънеск)
Пе корбїй че-й пъгѹбеск
Їр нѹ дао ла чей липсицй,
Ла чей сърачй ши смерицй,
Чй ла бжрфашй че ле спѹи
Басне ла ей кжнд с' адѹн.
Толте чей марй кжте фак,
Пентрѹ фалъ къ ле плак.
Нѹ фак пентрѹ ажѹтор,
Сао гжнднд ла вїитор.
Фак с'лѹзъ къ-й слъвеск
Бъснашй че-й лингѹшеск.
Ла кѹрте кжнд плек ши вин,
Вор съ вазъ кѹм съ 'нкин
Оаменй мѹлцй каре-й ацепт
Кѹ мжйниле стржншй ла пїепт.
Ей гжндеск къ нѹ-с нъскѹцй,
Чи дин чер де сѹс къзѹцй,
Де а фи порѹнчиторй,
Челор мичй стъпжниторй;
Їр ачей мичй сжнт нъскѹцй,
Нѹмай пентрѹ ей фъкѹцй.

Пе чей мичй жй сокотеск
Вїермй, нѫ оамений че тръеск.
Ζик кѫм къ ле сжнт даторй,
Я ле фи лор слѫжиторй.
Кѫ нѫмеле къ-с де нѣм бѫн,
Кѫм кор, пе чей мичй сѫппѫн.
Фїе кжт де не 'нвжцацй,
Кжт негїобй, кжт десфржнацй,
Л'е дестѫл къ-с нѣм мърит
Диитр'ѫн сжнце стрълѫчнт,
Д'ѫн Маркез, Граф лъѫдат,
Дин вр'ѫн принцип лѫминат,
Ши н'алерг, нѫ остенеск;
Чей мичй пентрѫ ей мѫнческ.
Ничй дѫпъ цїинцй алерг,
Нїчй ла шкоалъ 'ндестѫл мерг,
Ζик къ н'аѫ че остени,
Лор л'е 'ндестѫл а чети,
Н'лѫ атжтѣ требѫинцй
Ка чей мичй де мѫлте цїинцй,
Яѫ веннтѫрй, пот тръи,
Фъръ д'а май остени,
Ш' .питр'ачесте фѫмѫрй фак
Кѫ чей мичй, орй че ле плак.

Defăimătorul. (pag. 137—140.)

Деѳъймъторѫл.

Че лѫкрѫ сѫпъръторѫ
Є омѫл деѳъймъторѫ!
Де нимений нѫ е юбит,
Є ла тоцй несѫферит.
Парк' ар фи 'нтр'аднне нъскѫцй
Нѫмай пентрѫ ржс фъкѫцй.
Ѫнде мерг, поносльеск,
Метахнй алтора гъсеск.
Паркъ сжнт фъкѫцй де мом
Ка съ ржзъ д'ор че ом.
Трѣба лор есте ѫмблжид,
Ворбе пжн касе пѫртжид.

Ла о касъ кжид съ дък,
Д'ъй де нъ-с фацъ с' апък.
Ай латръ, ай понословеск,
Ржд де ей, ши кихъеск.
Апой към фъг д'аколо,
Ши съ дъче джнколо,
Лчеп нъмай де бжрфит,
Ржд де каса ч'а фъцит.
Л'ал тренлѣ шр кжнд мерг,
Пъ ржс гъра 'н грав ш'алерг.
Бжрфеск п'ъй дъ ш лъсат
Дин каса каре а плекат.
Унде мерг нничй към нъ спън
Де вр'ън ом вр'ън къвжнт бън,
Чн ла тоцй гъсеск чева
Ш' жнчепе а дефъїма.
Ѯик кътаре къ-й ържт,
Кътаре посоморжт.
Кътаре е маїмъцоъ
Бърбацилор пъпъшоъ.
Кътаре е 'ншелътор,
Кътаре асъпритор,
Кътаре е нътъръъ.
Кътаре барбар ши ръъ.
Кътаре е нечинстит,
Кътаре есте сгжрчит.
Ши нименѣ 'нтр'ън къвжнт
Фъръ метахне нъ сжнт.
Ла марй, мичй, бътржнй, фъмей,
Ши ла прънчй мититей,
Мїй де грешелй ле гъсеск,
Ши ди'нтрег жй клефетеск.
Нъмай ей сжнт тоцй фръмошй,
Чинстицй, ши политикошй.
Тоци с' асѣмън къ Адон,
Ши ла дъх къ Соломон.
Н'ал нничй метахне тръпецй
Нничй патиме съфлетецй.
Тоцй ш'ал спарт оглинда лор,
Сал съ се вазъ нъ воо.

Нѫмай п'алцій ѣд, привеск,
Латрѣ дѣ ей шн бжрфеск.
Ζїоа, нодптѣ не 'нчетат,
Ка кжнїй ла лѫнѣ 'н сат.
Єй прин дефѣймаре вор,
Съ-шй арате дѫхѫл лор,
Съ-й лаѫде тоцій кѣ цїѫ,
Кѫноск п'алцій де-й дескрїѫ,
Шн кѫ елоквенцїй аѫ,
Дефиницїй ла тоцій даѫ.
Ямар лор дака гжндеск,
Шн кѣ дѫх се сокотеск.
Пстѣ женїе а лор
Л'есте рѣѫ вѣтѣмѣтор.
Фѫг тоцій дѣ ей, околинд,
Кжид жй ѣд ла джнший винд.
Прїетений пѣ ннмений н'аѫ
Ничй бѫнѣ зїоа ле даѫ,
Ничй жн адѫнѣрй нѫ-й вор,
Тоцій фѫг де визита лор;
Кѣ тоцій че п'алцій осжндеск,
Сингѫрй сжнт кѫм жй бжрфеск.
Йр челор чинстиц нѫ плак
Съ вазѣ п'алцій че фак.

CXCII.

1826.

(8°, 304 pagini.)

Лóгїкѣ . . . . . с'аѫ тѵпърúт де Кѵр Григóрїе, де кáреле гасте ши тжлмъчúтѣ . Л Бѫкѫрéцій . . . . л анѫл мжнтѫйрїи . ,awks.

Procuvântare.

Прокѫвжнтáре дин нáртѣ тжлмъчитóрюлѫй ачéцїй Лóгїче.

. . . . (pag. 4—8.) Йр ,трѫ ачáстѣ вжрстѣ де врѣме, кжнд чéй де бѫн нѣм боérй ай пáтрїéй рѫмжнéцій мишкáцій фїйнд де

ювíрѣ кѣмíнѣлѣй стрѣмошéск, аѳ бíне кóйт де а съ фáче прéдáнїе шй цїííнцелшр. фїлософéцій л лимба рѣмжнѣскъ. Кжнд пѣртáрѣ де грíже а лѣй дѣмнезéѳ аѳ дърѣйт нóашъ пре оун бíне креднічóс домн, шй стъпжнітóрю дрéпт, шй блжнд, кáреле л фáптъ аѳ арътáт дрептáтѣ сă, кѣ а рждикă л пъсторéскѣл скáѳн ал Ѹгроврлáхїей пре оунѣл дин чéй адевърáцй патрїшцй, пре прѣ сфнцítѣл Мнтрополít Григóрїе. Кжнд ржвна ачéстѣй рждикáт пъстóрю спре апърáрѣ православлáкїей тѣрмей сáле аѳ тълмъчít атжтѣ кърцй. Íкѣм, зík, лтрѣ ачáстъ кжрстъ де врѣме, с'аѳ нвít шй ачáстъ Лóгїкъ а сфнтѣлѣй Іоáнн Дамаскúн, тълмъчítъ дин лúмба Еллинѣскъ, де мúне чéл май жос нѣмúт патрїѽт, кáреле шй де нѣ м'ам кѣноскѣт л депрúндерѣ алтшр дестоиничíй, дáр л трѣдúрѣ кърцилшр лúмбїй пáтрїей, кѣ сáцїѣ ám петрекѣт. Дéчй лкъ май денайнте цїíнд ев, къ оунїй дни дáскълїй алтшр лúмбй, пóате де вре ш пáтимъ ръпúндѣ-се, нѣ линщéск а зúче, къ кѣ непѣтíнцъ шсте а съ мѣтă фїлосóфїа шй л лúмба рѣмжнѣскъ, пентрѣ съръчíм зíчерилшр шй а нѣмúрилшр, ам пѣс тóатъ шсжрдїа де ам тълмъчít шй пре чѣле май нелесничóасе грáюрй шй нѣме, пъзúнд де апрóапе пре лцелѣ-церѣ тълмъчíрїй, пентрѣ ка съ ръмже грешítъ шй дешáртъ пърѣрѣ ачéлшра, шй съ се арáте прин лѣкрѣ доведít, кѣм къ тóлте лúмбиле фъръ шсебúре сжнт лдъмжнáтече ла тóлте цїíнцеле. Къ май мѣлт плáче Мѣселшр а ворбй л фїецце кáре нѣкм кѣ лúмба лѣй, декжт кѣ алта стрéйнъ, фїíнд къ нѣмай лúмбл пáтрїей шсте дестѣлъ а лвнтă пре чей че дорéск а ле цíй, спре а ле лвъцă кѣ деслѣшúре, шй кѣм къ фъръ лúмба пáтрїей нѣ нѣмай пѣцин фолоснтóаре с'аѳ арътáт шкоалеле шй кърциле, чй шй фъръ нúчй оун спóрю. Нѣ шсте дар лдоáлъ а нѣ фй ашă. Кънй л кжтъ врѣме нѣмѣриле Єврѡпїй нѣ кăгă л сѣмъ лúмба сă чѣм че съ ворбїă, ерă Мѣселе лкúсе л мънъстúрй шй л палáтѣрй, нѣмай ла ачéм кáрїй авѣ врѣме шй мижлóаче, ка прин лúмба латїнѣскъ съ ле къцúце. Пр дѣпъ че аѳ кѣноскѣт пáгѣба, кáрѣ оурмă ла шбцце дин прúчина ачáста, аѳ лчепѣт фїецце кáре нѣкм а-ш л-подобй лúмба сă чѣ ворбитóаре, шй а съ апропїă де фїлософíе. Дéчй динтрѣ лчáстъ оурмáре с'аѳ фъкѣт акѣм аколѡ цїíнцеле де шбцце, шй съ фълéск прин тжргѣрй, прин пръвълíи, прин мéцерн, прин тáбере, шй прин тóате брѣслеле. Ачѣкзе дáр де акѣм лнайнте сфїáла ачѣм, кáрѣ съ причинѣă
-óшъ сăѳ лела дáскълїи алтшл лúмбй кáрїй трекúă аи маă

зи́с, не ѧдъръкнѣ пентрѫ кѫцигѫл лѫр, са́ѫ дела че́й че ѧва́ц ъ кѫте чи́нчй шасе францезецй, са́ѫ ша́пте шпт еллине́цй, шй ѧда́тъ съ оумфлъ, къскѫнд гѫрнле спре а-ш дефънма́ ли́мба са́ чѣ де па́трїе, фѣръ а сокоти́ къ пре wрй чѣ мецеше́г шй пре wрй чѣ цїи́нцъ, врѣмѣ ле крѣцме шй ле мърѣцме, кѫнд некѫрма́т съ пѫн ѧ лѫкра́ре. .

(pag. 11—14.) Кътръ ачѣстѣ тре́бѫе съ цим, къ нѫ́меле, Ло́гїка, шсте гла́с еллине́ск ка́ре мъка́р къ аре шн алте ѧсемнѣрй, ѧсъ до́аш сѫнт май алѣсе, адекъ гѫндирѣ, шй спѫнерѣ. Шй пре амѫндо́аш ле ѧдрептѣзъ Логїка, кѫ а фа́че ача́ста, ка гѫндирѣ но́астръ съ се потрнвѣскъ кѫ лѫкрѫриле, wр спѫнерѣ, са́ѫ кѫвѫнтѫл че́л де афа́ръ съ се потрнвѣскъ кѫ гѫндирѣ. Де́чй Ло́гїка шсте мецеше́г че ѧва́цъ пре ми́жлокѫл де а ѧдрепта́ ми́нтѣ дин ли́ѱе, пре лѫкрѣриле са́ле чѣле ѧчепъто́аре, шн ашѫ съ се съвѫршаскъ, ка съ по́атъ а съ сѫй ла кѫноцй́ница чѣ адевъра́тъ а лѫкрѫрилwр, шй ла ѧпъртъширѣ лwр. Чй фїи́нд къ ѧчепъто́ареле лѫкрѣрй чѣле май алѣсе але ми́нцїй сѫнт па́трѫ кѫ нѫ́мърѫл, дре́пт ачѣа пентрѫ ѧторсъто́рнле ла ачѣсте па́трѫ лѫкрѣрй але ми́нцїй, ка́ре сѫнт а съ фа́че де дѫ́нса, атѫтѣ пѣрцй пот а съ ѧсемна́ дре́пт. Ѧ чѣ динтѫ́ю динтр'ачѣстѣ съ кѫпри́нде пентрѫ ідей, са́ѫ ѧкипѫ́рй, адекъ, пе́нтрѫ го́ала кѫпри́ндере а ми́нцїй. Ѧ чѣ де адо́аш пентрѫ ачѣлѣ, ка́ре фа́к ла жѫдека́тъ. Ѧ чѣ де а тре́а, пе́нтрѫ ачѣлѣ, ка́ре ка́ѫтъ ла кѫ́рсѫл жѫдекъцїй. Ѧ чѣ де а па́тра, пентрѫ ачѣлѣ, ка́ре ка́ѫтъ ла wрѫндѫи́рѣ кѫноци́нцлwр; де ѫнде алтъ но́аш хотърѫре ръса́ре ла Ло́гикъ, адекъ, шсте мецеше́г, ка́ре дъ ре́гѫле кѫ деслѫши́ре, шй де а причѣпе кѫ алѣцере, де а жѫдека́ дре́пт, де а сокоти́ кѫм съ ка́де шй а ѧподоби́ кѫноци́нцле кѫм съ кѫви́не. Якѫ́м да́р кѫцй wр фй ѧцелепци шй кѫ дрѣптъ сокотѣлъ а мнцїй, нѫ́ мъ wр мѫстра́, къчй н'ам тълмъчи́т вре w Ло́гїкъ дин чѣле кѫ адъѫци́рй але че́лwр но́й, цїи́нд къ шй ачѣцй но́й, де нѫ́-ш аскѫцїм ми́нтѣ кѫ арчѣреле че́лwр векй, нѫ́ ар фй нзводи́т афлѣриле че ѧ скос. Ли съ дъ ѧкъ а цй къ дѫ́пъ ржвна чѣ бѫ́нъ а прѣ сфнцїи-са́ле пъринтелѫй Мнтрополи́тълѫй че ѧ арътта́т спре а съ депри́нде пре́ѫцїй ѧ до́гмеле правосла́вничїй но́астре кредй́нце, алтъ Ло́гїкъ май кѫвїинчо́аснй шй май кѫ бѫ́н нѫ́ме ла Θеѫлогїе, декѫ́т а сфнтѫлѫй Іѡа́нн Дамаскй́н, н'ам гъси́т. Шй пентрѫ ачѣа ам шй тълмъчи́т-ѫ, рѫгѫндѫ-мъ тѫтѫрwр кѫ кѫчерїе, ка wрй че грешалъ wр гъсй ѧтр'жнса, са́ѫ ла кѫвинте, са́ѫ ла нѫмй́рй, са́ѫ ла зй-

черй съ ѧдрепте́зе къ ннимъ блѫндъ, цїйнд къ нъмай оунъл дмнезе́й шсте фъръ грешалъ.

(pag. 15.) Ѧтр'ачест нъмър де шапте адекъ ѧ вѣкъл ал шаптелѣ са́ѫ ѧ сѫта а шаптѣ, с'аѫ лъат фрѫжеле шблъдъйрїй църїй но́астре дин мѫйниле стреннлшр, ши с'аѫ да́т пъмѫнте́нилшр, де къторъ прѣ пътерннка ѧпъръцїе а Цариграда́лъй де акъм, ѧкредницѫндъ-се ачесте фрѫже ѧ мѫйниле прѣ ѧнълцатълъй ностръ домн, бине крединчо́съл, шй юбито́рюл де хс. Грнго́рїе Гика Воевод, оунъл дин чей але́шй ай ѧширйрей вести́тълъй нѣм ал вѣкнлшр до́мнй Гикъле́цй, лъкръ къ адевъра́т вре́дник де бъга́ре де сѣмъ, каре мъ ѧдѣмнъ а асемъна́ цара ачаста, къ оун пъю де па́съре, ка́ре фъкѫнд ненъмъра́те ѧвѫрколирй, ѧ микшо́ара сфе́ръ а зъмислирїи са́ле, ѧ чѣ де пе ъ́рмъ съ спа́рце геѫдачѣ ей, ши есе пъюл ла лъми́нъ, шй ла трацерѣ а верълъй че́лъй сло́бод, шй причинъито́рю де вїа́цъ, шй къ ѧчѣтъл, ѧчѣтъл крескѫнд съ бъкъръ, ши чирикъе́це ѧпрежъ́рл ма́йчїй са́ле. Съ май асѣмънъ Цара Рѫмънѣскъ, шй къ па́съръ, ка́ре съ нъме́це Фи́ниѯ, каре дъпъ че́ съ ѧвеке́це, шй воеце а съ май ѧтинерй, адъ́нъ гръма́дъ де гътѣже оуска́те, шй стѫнд дѣсъ́пра лу́р ѧ прйпекъл со́арелъй, фѫлфѫе къ арипиле са́ле пѫнъ съ-шй апри́ндъ фла́къръ, шй ардé ѧпрезъ́нъ къ гътéжиле пѫнъ ръмѫне ченъ́шъ, апо́й дин ченъ́ша ачѣа зъмисли́ндъ-съ съ фа́че шръш къ́м аѫ фост, шй къ вѫрста лноїтъ. Яша с'аѫ ѧтѫмплат шн Църїн но́астре ѧтр'а шаптѣ сѫтъ де ани а начѣлничїей Домнилшр. Къ дъпъ, атѫта пръпъдéнїй шй фо́къръ, шй ѧто́арчере ѧ ченъ́ша са, шръш с'аѫ зъмислит дин ѧсъшй ченъ́ша еї, шй фъръ нъдѣѫде скътърѫндъ-шй гїѫдачѣ, аѫ ешйт ла аер сло́бод. Требѫ дар ка ѧтр'ачѣстъ а шаптѣ сѫтъ де анй, съ мъ ла лъми́нъ, шй оун лъкръ но́ъ каре н'аѫ авѫт ли́мба Рѫмънѣскъ пѫнъ акъма. Дéчй ачест лъкръ, шсте Логїка ачаста, ка́рѣ ка ш фѫнтѫнъ къ дъ́лче шн ли́мпеде шн ръкорито́аръ апъ, с'аѫ деспетлъйт (! l. -печет-) шй с'аѫ пъс ѧнайнтѣ че́лшр че ешр ви́неон а съ адъпа динтр'ѫнса. Прїнмйцїї-ш дар къ драгосте, шй вецн кънóаце ѧ фа́птъ фолосъриле еи. Къ къ сѫнт ал тътърю́р шсѫрдник аскълтъто́рю:

Григо́рїе смерйтъл Єпископ ал Рмнешълъи.

CXCIII.

ca. 1830.

(Ms. Acad. Rom. Folio, II nepaginate + 854 paginĭ paginate.)

Пілде, повѣцуĭрі, і кѹвінте адѣвѣрате, шѫ повеці адѹнате дѣ дѹмнѣлуĭ двóрнікѹл Іордáке Голескѹл, фіĭл рѫпосатѹлуĭ банѹл Радѹл Голéскѹл.

Prietenul cel adevărat. (pag. 797—798.)

Повесте де жнвѣцѣтѹ́рѣ.

Ѫн пърінте врѫнд съ жнвéце пѣ копілѹл съѹ, пѣ лѫнгѣ чéле л'алте, съ кѹноаскѣ шѫ ла прієтені, ъі дете слобозéніе съ съ плíмбе прін орáш, шѫ съ фáкѣ кѹноцíнцѣ кѹ тóці, ка съ поатѣ добѫндí мъкар ѫн прїєтен нѹмаі. Дѹ́пѣ кѫтѣ-ва врéме, врѹ съ áфле дáка фíюл съѹ а пѹтѹт добѫндí вре ѫн прієтен; ъл кемѣ шѫ-л жнтребѣ, дѣ а добѫндíт вре ѫн прієтен. Копілѹл ъі зíсе: маі мѹлт дѣкѫт кѹ чінзечі м'ам жмпрієтеніт. Пърінтеле ъі зíсе: „тѣкі фѣкѹт прієтен ал лор, оаре вре ѹнѹл дін кеі с'а фѣкѹт прієтен ал тъѹ?“ Ѭл непрічепѫнд че-л жнтрѣбъ татъ-съѹ, зíсе: „ам кѣцігáт пíсте чінзéчі дѣ прієтені, кѹ кáрі зíоа шѫ ноáптѣ мѫнкам ші бѣм кѹ кеі.“ Татъ-съѹ жм (! l. жі) маі зíсе: „кѹм фътѹл мієѹ! кеѹ жнвѣтрѫнíі, шѫ нѹ пѹтѹю добѫндí маі мѹлці прієтені, дѣкѫт ѹнѹл, шѫ тѹ аша дѣ кѹрѫнд пѹтѹші добѫндí атѫцѣ прієтені? нѹ кѹм-ва вор фí прієтені дѣ мáсъ, пентрѹ кѣ ле даі мéсе, кам адéсе орі?“ Ба нѹ, ръспѹ́нсе копілѹл, ъм сѫнт прієтені бѹ́ні, адѣвѣрáці шѫ кредінчóші. „Ѩі бíне, зíсе пърінтеле, ші съ-і жнчеркъм“. Шѫ нѹмаі жндáтѣ тъієѣ ѫн порк шѫ-л пѹ́се жнтр'ѫн сак шѫ зíсе: „ші ачéст сак ла спінáре, шѫ дѹ-те áстѣ сѣ́рѣ пѣ ла тоці прієтенíі тъі, ла кѫте ѹнѹл, ѹнѹл, шѫ зí-ле, кѣ гълчевіндѹ-те кѹ ѫн фечóр дѣ боíер máре, тѣ лѹат мъніа, шѫ ловíндѹ-л л'аі оморжт, шѫ л'аі пѹс жнтр'ачест сак, шѫ те роагѣ съ-ці ажѹте, ка съ аскѹнзъ шѫ пе морт шѫ пе тíне, пѫнъ ва трече че-ва врéме съ нѹ те áфле татъл копілѹлуĭ. Копілѹл лѹѣ сакѹл ла спінáре, шѫ съ дѹ́се ла ѹнѹл дін прієтенíі лѹі, че-л сокотѣ маі кредінчос, шѫ-і спѹсе, кѹм ъл жнвѣцáсе татъ-съѹ“. Прієтенѹл ъі зíсе: „фѹці д'ачí небѹнѹле, шѫ блестематѹле, че веі, пентрѹ ѹнѹл ка тíне,

съ íнтрꙋ шиж ює ж҃н фок? кꙋм аі фъкꙋт аша съ шиж паці". Копілꙋл фꙋці дъла ієл, жнтрістáт шиж кꙋ маре мăхнíре, шиж съ дꙋсе ла ал дóілѣ, дар шиж дела ачéла асémене гонíре добăжндí, кꙋ маі мари жнфрікошърі; пъ тоці д'аржндꙋ ъі жнчеркѣ, шиж ла нічі ꙋнꙋл нꙋ гъсí скъпáре. Шиж жнторкăндꙋ-съ жн апою спꙋсе тътăне-съꙋ. Тáтъ-съꙋ ъі зíсе: „він-о акꙋм кꙋ мíне, съ мерцем шиж ла прієтенꙋл мієꙋ. Съ дꙋсеръ шъ спꙋсеръ прієтенꙋлꙋі съꙋ, жнтăмплáрѣ че-і с'а жнтăмплат, дъла фíꙋл съꙋ, рꙋгăндꙋ-съ съ-і ажꙋ́те а скъпа дъ педѣ́ꙗъ. Прієтенꙋл ждатъ ле зíсе: „лъсаці пъ морт áічі, шиж-л вою жнгропа ієꙋ прін аскꙋ́нс, цар воі дꙋчеці-въ ла мошíа мѣ, шиж шъдеці аколó, пăнъ съ ва потолí ачѣ́стъ вóрбъ". Ятꙋнчі пърíнтеле дъскоперí прієтенꙋлꙋі съꙋ, жꙋкъреа че а фъкꙋт, ка съ жнчéрче пъ прієтенí фíюлꙋі съꙋ; шиж зíсе кътре фíюл съꙋ: „астфел дъ прієтені, съ те сілеці съ добăжндéці". [кꙋноаце-ці акꙋ́м прієтешюгꙋл чел адъвърат.]

Poliţaĭul cel înţelept. (pag. 798.)

Ꙋн негꙋцътóр мергăнд ла ꙋн тѫ́рг, шиж непꙋтăнд лꙋá асꙋ́пра лꙋі тоці бани че авѣ́ кꙋ ел, лъсѣ́ бани жнтр'о пꙋнгъ ла ꙋн прієтен, пăнъ съ ва жнтоарче дін тѫ́рг. Жнторкăндꙋ-съ черꙋ бани дъла прієтен; ел тъгъдꙋí, къ нꙋ ꙗ дат нічі ꙋн бан, шиж жнчепꙋ а шиж-л окърж́ шиж а-л черта згорнíндꙋ-л (!) лфаръ. Негꙋцъторꙋл мерсе жндáтъ ла полíціе, шиж арътъ чеа че і с'а жнтăмплат; полицáрꙋл ъл жнтребѣ́, дъ а лꙋáт дъла ачéла вре ꙋн жнскрíс, сaꙋ дъ аре вре ꙋн мáртꙋр? Ел ръспꙋнсе, къ нічі жнскрíс н'а лꙋат, пентрꙋ къ с'а жнкреднцат жн прієтешюгꙋл лꙋі, шиж нічі мáртꙋр áре, къ жн кáсъ нꙋ маі ерá нímені лътꙋл. Полицáрꙋл трímісъ дъ граб шиж кемѣ́ пъ ачéл прієтен, шиж жнтребăндꙋ-л, че а фъкꙋ́т бани? ел тъгъдꙋí кꙋ тóтꙋл, зікăнд, къ нічі ꙋн бан нꙋ ꙗ дат. Полицарꙋл ъі зíсе: „дака нꙋ цѣ дáт нímік, скрíе ла невáстъта акáсъ, съ-ці трímіцъ пꙋнга кꙋ бáнii, че цѣ дат ачéст ом". Ел нꙋ врѣ съ скрíе. Ятꙋнчі жнцълегăндꙋ-съ кѣ (е) бънꙋ́лъ, ъл сілí дъ вóіе дъ невóіе шиж скрíсе скрісоарѣ. Кꙋм о трímісе ла невáста лꙋі, невáста нꙋмаі де кăт ъі дете бꙋнга (! l. пꙋн-) кꙋ бáнii. Шиж аша съ дъскоперí фꙋртішагꙋл. [ведéці чіжлоаче дъ полицáр фъръ нічі о бътáіе.]

Orbul cel isteț. (pag. 827.)

Історioарѣ.

Ѫн орѣ авѫнд чінчі сѫ́тѣ дъ га́лбені, шѫ нѣавѫнд ѫ́нде съ-і пъстре́зѣ, ші жнгропат жнтр'ѫн колц ал гръдінеі. Вечі́нѫл съѫ възѫндѫ-л, а вені́т ноа́птѣ шѫ ші лѫа́т. О́рбѫл а до́оа зі черчетѫ́нд аколо́, нѫ гъсі́ бани, шѫ бънѫ́інд пъ вечі́нѫл сѫ́ѫ, съ сокотѣ́ кѫ че мецешюг ар пѫтѣ́ съ-ш гъсѣ́скъ бани. Ѣша́ кемѣ́ пъ вечі́н, шѫ-і зісе: „Дра́гъ! а́ш врѣ́ съ бі́не воіецій съ-м даі ѫн сфат. Ѣм о мі́ѣ дъ галбені, карі дѫпъ моа́ртѣ мѣ́, воіеск съ-і лас дѫмі-тале, дін каре чінчі сѫ́тѣ шм жнгропа́т аі́чі жн ко́лцѫл гръдінеі, шр чеі-л'алці чі́нчі сѫ́тѣ, ѫнде зічі дѫмнѣ́-та́ съ-і пѫю, ка съ нѫ не-і ші чіне ва?" Вечі́нѫл сокоті́нд къ адевъ́р ъі спѫ́не, шѫ гѫнді́нд ка съ-і фѫ́рѣ, шѫ пъ ачеа́, ъі зісе: „Маі бі́не съ-і пѫі тот ѫ́нде лі пѫ́с шѫ пъ чеі-л'алці". Шѫ аша́ ма́рсеръ ла ло́кѫл ѫ́нде ъі жнгропа́се. Вечі́нѫл жндатъ пѫ́се ачеі чі́нчі-сѫ́тѣ дъ галбені, ла локѫл дъ ѫ́нде ъі лѫа́се, ка съ жнша́ле пъ орѣ, къ дъ аколо́, німені нѫ-і ші. О́рбѫл кѫм къѫтѣ́, шѫ́ гъсі́ бани ла лок, ъі лѫ́ зікѫнд: „Бо́гда-про́сте! къ кѫ о мінчіо́нъ ъм гъсі́ю бани чѣ мі́еі фѫра́се."

DIALECTICA.

1. Muntenia. (Vălenĭ de Munte.)

GLIGORE M. JIPESCU: Opincaru cum ĭeste şi cum tribuĭe sĕ hiĭe săteanu. Scriĭere 'n limba ţĕranuluĭ muntĭean dă .... Bucureştĭ. A. Grecescu. 1881.

(8⁰, 161 paginĭ.)

(pag. 48—51.) Hine, prăseşte soĭurĭ bune, hărăneşte ţeapăn, însănătoşază-le şi nu-ţĭ maĭ bate ghitili cum am prins dă veste că facĭ. Tu le chinuĭ şi ele te scot din hârtoapă. Este? Ce aĭ tu cu dobitoacili? Nu doar că ele au minte şi graĭu? Ce ştiĭe ghiţelu, junicea, mânzatu, tauru, gonitori, juncani, vacili, buhaĭu şi boi, dă beldiea ta! Nu cumva cârlani, mânji, armăsari, telegari, jugani şi măcar uţupinili din lumea lu Dumnezeu, cu d'adinsu te dau dă şugubină? Ce-ţĭ pare maĭ blând, maĭ plăpând ca oiţili, berbeci, mĭeoarili, batali, târţii, cârlănaşi, mĭei, mĭelili tărcuşi şi tărcuşe, mărgelaţĭ şi mărgelate, buzaţĭ, buzate, oachĭeşĭ, oachĭeşe, plăghiţĭ, plăghiţe, pistruieţĭ, pistruĭeţe, rucărel, rucărele, bucălăĭ, bucăliţe, cĭuţĭ, cĭute, cornuţĭ şi cornute, belĭ şi bele? Păĭ, cum aşa, nicĭ mânzărili, nicĭ fătătoarili, nicĭ sterpili nu-ţĭ plac? Ce urăştĭ plecătorili, sugari şi sugărili? Da lâna stogoşă, ţurcană, seină, neagră, albă, târcavă, miţili şi codina; mulsoarea, sugăritu, 'nţărcatu şi aplecatu, nu-ţĭ aduc nicĭ un căştig? Da brânza lor, laptili, caşcavalu, janţu, colastra, jântiţa (cocârţa), urda, caşu dulce şi salamura ce foloase nu ţĭ-ar da, d'aĭ cunoaşte bine cum să 'mprăsileşte oaĭa? Căşăria, bacĭu, hĭerbătoarea, 'nchĭegătoarea, crinta, răvar, mânători, sterpari, mânzărari, cârlănari, stricurătoarea, găleţili, cupili, comarnicu, târla, strunga, toţĭ şi toate ar hi 'nsufleţite dă ighirea tea, când te-ar cări vinindă la stână pă munte, mititeluţ, cu plosca la [illegible] alului, cu gluga pă după gât şi cu legume 'n [illegible]

haĭdea, haĭdea pă coastă, dând dă vale pân bungeturĭ, pântre colțĭ și ĭeară ișindă la ochĭurĭ dă poĭeniță, înainte apoĭ pân pădurili bătrâne ca stana de pĭeatră a dăpă crestili colților muntoșĭ! E dă mare laudă și trebuința cere să aĭbă rumânu la bătătura luĭ și armăsar dă sămânță pĭetros, vânos, voĭnic, și taur la vacĭ marĭ, cĭolănoase și alese de prăsilă, și berbecĭ bunĭ dă lână, cu coada lungă ne 'ntorșĭ și lunganĭ la trup, bunĭ la 'mpărechĭerea cu mutili lor oițe. Acuma aĭ numa nește boambe, boaĭte dă boĭ, la jug. Sâmbotin o hi dă șapte ghițeĭ și zorilă dă v'o nouo. Miĭe mĭ-ar plăcea să te văz cu cireadă de ghite, să le daĭ nume dă țară ca: bolocan, mărtin, lunaĭu, mĭercurea, joĭea, vinerea, duma, plăvan, ghĭorea, oprin, grosu, măgurean, codalb, codălbĭel, tărziĭea, mocan, murgocĭu, galben, pădurean, rușețu, rusu, găitin, porumbĭel, boĭean, cercel, balan, mândrilă, brebea, medelea, cerbu, priĭea, buzilă, țintea, breazu, floriean; și vacilor să le zicĭ: cercelica, mândrița, furnica, frumoasa, lunăĭca, mărtina, mĭercureana, mĭercana, joĭeana, vinerica, -sâmbotina, dumana, bălaĭca, brânduța, rușita, codălbița, murgana, ghiorica, pădurica, priĭeana, ĭepura, florilea, mĭerlița ș'altele. Și să-mĭ urcĭ și să-mĭ plimbĭ turma și cireada, cum fac mocani, pă munți dornicĭ dă omŭ și dă ghite, de la Sân-Ghĭeorghĭe până 'ntre Stă-Mărĭ, unde dându-le sare la timp, adăpost și mâncare la soroc, să mi le porneștĭ dă vale, pepene dă grase. Eară plugu, nou, ușor, lucrat în hĭer rumânesc să hiĭe gata la arătura luĭ, și sămânța plină pentru bucate și s'aĭ aratu, la timp să-l facĭ. Dacă d'astea nu să poate căpătui hiĭe-care rumân, atuncĭ stăpânirea să 'ndatorcze satu, plasa, plaĭu și județu a-'șĭ căpui și căpăta prăsitorĭ și sămânța, pântru ghitili și holdile satilor. Dulceața adunată dă la ghite, lâna și carnea lor, vere Moțăilă, țĭ-ar umfla buca feți, și țiĭe și tutulor sătenilor ĭubitorĭ dă ghite și dă pasărĭ, și chimiru tău ar găfui înțesat, dă sute și dă miĭ dă galbinĭ din vinitu dobitoacilor marĭ și frumoase, din lâna țesută, din pĭeĭ, din opincili argăsite și din rodu osteneli. Că ghita, hĭara sălbatică, pasărea, leu, pisica, câĭni, peștili, gângăniile toate, tot hiințe sânt ca și omu. Dobitocu simte, 'l doare, să 'ntristează, să posomoraște și vorbĭește 'n limba luĭ, da n'o cunoaștem noĭ. Ghita ĭubĭește, fată, ărănește, o ustură d'o baț, să bolnăghĭește, 'mbătrănĭește, să usucă: adică umblă, mănâncă, doarme, dăpune, ține 'n burtă, toate le face ca omu. La ce dar le bajocorim, le omorâm și le stingem din bătaĭe? Uni 'nvățațĭ marĭ au scris, că nu e bine să mănânce omu carne;

cum și fac mulți. Adăvăru e, că multă carne n'aduce sănătate. Da la boală, la o bătăliie, la lucrătorii marĭ, la foamete, la 'nchiderea oamenilor în cetăți, cum trăĭești, dă n'o hi nicĭ carne? Bună hire aĭ, hine, că ți-i la ghită ca și la copii tăĭ și te aĭ îndrăci, când ți-ar zice un căscăund: moară-ți bouleni! — Dă ți-o ajuta sfăntu, s'aĭ târlă, cireadă și turme, să facĭ ca ardeleni trecătorĭ pă la noĭ; dânșii au măgarĭ încărcați cu târhatu pă eĭ, au dichisurĭ și ghitili ocolite dă câĭnĭ, ăĭ maĭ curați prietenĭ aĭ turmilor, păzitorĭ și dușmanĭ jurați aĭ hĭarilor sălbatice. Câĭnilor, cățelilor să le puĭ nume ca la aĭ mieĭ: pârjol, ghiocel, breazu, lăbuș, urseĭu, corbea, leu, pința, zalinca, cĭesara, braĭca, lupeĭ, lucea, grivu, dudaș, haĭducu, roșca, bălanu, bucălău, dolfa, căruntu, grozea, gruĭu, gândacu, scurtu, urechĭatu, tămădău, scânteĭe, moșoroĭu, griveĭu, puĭca, ghidan, cazac, luĭcă, vidra, burcoj, ș'altele numirĭ dă drăguleți.

(pag. 114—116.) Nășicule, mĭ-e cam rușine, da te-aș întreba d'o vorbă: să hiĭe ghĭavolu pă pământ? Așĭ, hine, tacĭ că te râd și copiĭ, dă te or auzi! Necuratuluĭ ĭ maĭ zic românĭ, îl policresc: naĭba, aghĭuță, dracu, ucigă-l-viderea, cornea, ucigă-l-toaca, diavolu, idolu, ucigă-l-tămâia, satana, spurcatu, ucigă-l-crucea, întunicatu, nodea și codea. Închipuire numa este că ar hi diavolu pă lume hine. Nu crede toate alea. Românu 'șĭ 'nchipuĭe că hiĭe-care om poartă pă umere un ânger ș'un drac. Dracu — hiĭe dăparte d'ăst loc — dă pă umăru stâng, învață pă omu dă rău, ca să intre în ĭad pă lume ailantă; ângeru dă pă umăru drept, sfătuĭe pă românu dă bine, să intre la raĭu cu mâĭnile 'n șolduri. Că dracu crapă, când facĭ bine. Că un rumân e slab dă ânger. Că e dă bine să hiĭ stângaciu, ca să 'mpușcĭ pă dracu. Că necuratu umblă cu tichiĭe și că să te păzeștĭ d'a te juca cu tichiĭa draculuĭ. — Raĭu, fătu mieu, și ĭadu sânt numa pă lumea astă. Domniĭea sufletuluĭ omuluĭ netulburat, nemâhnit, și sufletu dă fămeĭe aleasă și cu simțirĭ înalte: asta ți-e raĭu; afundarea 'n nelegĭuirĭ groaznice și negre, ĭeacă-ți ĭadu! — Că dracu nu face nicĭ pomenĭ, nicĭ punți, nicĭ ușĭ dă biserică. Că uni l'a văzut și că p'un drac îl creștea o cocoană în sticlă și-ĭ da lapte dă mânca. Că d'o dată Domnu cu omu, dracu ĭ ĭese 'nainte cu colacĭ. Că dracu [illegible] spărgător dă case. Că un rumân are pă dracu. Alt[illegible]

cilor pă om. Că ĭe, cine ĭe spânu, a mâncat din pomana draculuĭ. Că l'a dus unde a 'nţărcat dracu copii. Dracu ştiĭe, da el nu. Că muĭerea a 'mbătrânit pă dracu cu dăscreţirea unuĭ hir dă păr. Că dracu să dă 'nlăturĭ din calea fărmecătoari. Că pă dracu l'au zărit oamini ca o nălucă, ba ca o mogândeaţă, ba că ĭera cu coarne, ba că şedea în casă pustiĭe cu spahiili (! l. stah-), cu muma păduri, cu joĭmăriţa: toate baţagoniili astea sânt scoase dă ăl dă n'are dă lucru! Da pântru aducerea aminte dă ĭele ĭe dă folosŭ a să păstra, ca să să vază copilăriĭea vacurilor trecute.

Miĭe încă-mĭ spunea un hătru dă moş, c'a auzit şi el pă străbunu luĭ, că ar hi jucat la nunta draculuĭ. Adicăti-le că dracu şĭ-aduse aminte într'o zi dăpă ploaĭe, să să 'nsoară, să-şĭ ĭea o muĭere şi să facă fete, să le mărite şi pă gineri luĭ să'ĭ ducă în pustiu loc împreună cu dânsa. Aşa îşĭ luă pe nedreptatea dă fămeĭe cu care făcu şapte fetişcane; şi ălĭ d'întâĭ i ĭera numili: trufiĭea şi o măritâ dăpă oameni ăĭ marĭ. A d'a doua ĭera scumpetea şi p'aĭa o dete dăpă poporu dă rând. A d'a treĭa ĭera 'nşelăcĭunea şi o căsători cu ţăranĭ. A d'a patra ĭera pizma şi o măritâ dăpă meşterĭ. A d'a cincĭea ĭera făţăriĭea şi o măritâ dăpă feţili bisericeştĭ. A d'a şasea ĭera 'năltarea şi o trimise 'n muĭerĭ. A şaptea ĭera curviĭea şi p'asta nu vru s'o însoţĭească, ci o ţinu 'n casa dânsuluĭ şi căruĭa ĭ tribuĭe, intre acolo şi-ĭ ĭeste ginere moştenitor. Asta n'am maĭ auzit'o. Drac flăcău, drac însurat, drac socru, drac bătrân. Vorba ăluĭa: fă cruce mare, hine, că ĭe dracu bătrân! Ca să să ducă pomina maĭ va să scoaţă rumânu vorbă că dracu s'a popit! Sânt multe credinţe fără temeĭu, dăşarte dă adăvăr, rămase rătăcite pân mintea noastră, dân vechime.

(pag. 117.) Uni băznesc, hine, că ursu a fost fecĭor dă popă, şi că vrând să speriĭe pă Maĭca-Domnuluĭ, când trecea p'o punte, s'a pus în labe; dânsa văzându-l s'a cutremurat şĭ-a scăpat vorbili astea: aşa să rămâĭ, adică în patru picĭoare şi că d'atuncĭ aşa ĭe. Că aricĭu ĭera voĭnic cu barba mare, când urzĭea Dumnezeu pământu şi chĭemându-l să-ĭ ţiĭe dă ghemurĭ unu dă urzĭeală ş'altu dă bătătură, aricĭu s'a 'nhĭorat dă faţa Domnuluĭ, ş'a scăpat un ghĭem dân mână; din astă pricină dân lat şi şes ce ĭera să hiĭe, s'a scovârdat şi s'a prefăcut în măluşteanurĭ, văĭ, văgăunĭ, colnice, piscurĭ, munţĭ, râpĭ, mătcĭ şi Dumnezeu ş'a necăjit şi l'a blestemat să rămâĭe ghĭem, ş'aşa stă d'atuncĭ. Că

pă păĭanjăn să 'l omorĭ, dacă ţĭ ĭe voĭea să-ţĭ ĭerte Mariĭea-Fecĭoară 7 păcate, pântru că s'a prins, care dân doĭ o ţese maĭ subţire, şi a ţesut secu dă păĭanjăn o pânză (mreajă) d'o maramă, dă nu te saturĭ, mirându-te. Astea ş'altili sânt poveştĭ bune la şezătoare, seara; sânt vorbă dă clacă — să vorbim, să n'adormim — istoriĭ dă glumă şi parascovenĭ, pântru ca să treacă timpu şi urâtu.

---

2. Ţara Haţegului.

(Comunicat de D-nu Ar. Densuşianu.)

Vulpea firoscoasă.

Intr'o viĭniă părăjinită îşĭ făcusă culcuşul o vulpe. Acolo fătasă şâ crescusă maĭ multĭe rândurĭ ghe puĭ. Stăpânul viĭniĭ ĭera un perghe-vară, care aştepta să-ĭ dăĭe şineva mură în gură. În totĭe verile să tot socotĭa, cum să-şĭ lucre viĭnĭa, dară nu puĭnĭa mâna să facă ĭnimic. Viĭnĭa să părăşiĭnia ghin şe în şe.

Şeĭ ghin urmă puĭ aĭ vulpeĭ să făcusă căţălandri, şâ înşepusără şâ ĭeĭ a sări ghin culcuş. Într'o zâ unul ghin puiĭ ghe vulpe zâsă mumiĭ lor: Mamă! nu-ĭ biĭnĭe ghe noĭ. — Dară ghe şe mă? întrĭabă mumă-sa. — Auzâĭ pă stăpânul viĭniĭ, răspunsă căţălandru ghe vulpe, zăcând: mă! da şe mare a crescut dudaĭu hăsta! Săptămâna veĭitorie, pun să-l săpe.

Taşeţĭ ghin gură, şâ căutaţâ-vă ghe trĭabă, zâsă vulpea ha bătrână, cunosc ieu biĭnĭe, şe sculă-ĭ stăpânu viĭniĭ.

Vara trecu şă nu să săpă nişĭ o portată ghin viĭniă.

În vara următorĭe, căţălandri îşĭ feceră şi ĭeĭ fie-care căţĭe un culcuş. — Ieşând la vânat, fie-care încătr'o putĭa, auzâră ĭarăşĭ pă stăpânul viĭniĭ, care veĭnia ghin când în când să-şĭ vadă viĭnia, că are ghe gând să-şĭ-o săpe.

— Mamă, zâsă unulŭ, după şe să adunară cu toţiĭ împrejurul bătrâneĭ vulpă, am auzât azĭ pă stăpânul viĭniĭ, că are să pună să smulgă cu mânile burueĭnile ghin viĭniă, şă să-ĭ dăĭe o săpătură ţepenă, căşĭ prea s'a înţălinit pământul. — En căutaţâ-vă ghe trĭabă, vă spun ĭeu, şă n'ascultaţĭ ghe fleanca luĭ, zâsă bătrâna.

Trecu şi vara asta şă ĭnişĭ o buruĭană nu să clinti ghin loc.

În şeia-l'altă vara şe sosi, căţălandri ghe vulpe să facusă vulpĭ cum să caghe, şă fie-care ghin ĭeĭ avea căţălandri

Într'o zâ să adunasă toţĭ vulpoiĭ şâ vulpile cu căţălandriĭ lor la vulpea ha bătrână şi-ĭ spusără:

— Mamă, am auzât azĭ pă stăpânul viñiĭ că ghe s'ar usca maĭ biñie buruĭana, căşĭ are ghe gând să dăĭe pârjol viñiĭ la toamnă, căşĭ şâ aşia nu-ĭ aduse nişĭ un folos, şâ apoĭ vrea să limpezască locul.

Eĭ dragiĭ mĭeĭ, acum să vă luaţĭ hele fuĭoare, şâ să vă răsăpiţĭ ca puiĭ ghe potărnitĭe, care încătr'o va veghea cu otĭĭ; căşĭ, ñebunul, ĭeste în stare să facă o aşĭa beşisnişiă.

---

3. Macedonia.

M. G. Bojadschi: Γραμματικη Ρωμανικη ητοι Μακεδονο-Βλαχικη .... Wien, 1816.

(Bucureştĭ 1863 identic şi pe paginĭ. 8°, XVIII + 208 paginate + 4 nepaginate.)

Fabule icâ paramithe shi istorii alepte.*)

Dicumu jinu ashi se ducu. (pag. 192.)

Luplu ariki di in stungâ unâ oae, shi u purta tru peshtereao si u macâ cu pake. Acolo iu imna lji ese leulu in cale, shi lji arake oaia; atuncea statundu luplu di diparte, lji zice: cu neindreptate nji-u loshi; nu va si u inkerdiseshti. E leulu arisendalui lji zise: nacâ shi tu u ai meashire di la oaspile a teu?

Nunquam est fidelis societas cum potente. (ibidem.)

Leulu, gumarlu shi vulpea fecerâ socilje shi eshirâ a avinare, ma cu ahtare ligare, icido ci si acaçâ si u impartâ njizâ elji. Cara avinarâ multu, zice leulu a gomarlui: lja shi le inparte cu minte. Ashi le face gomarlu trei egali pârci, shi le bagâ di inainte zicandu: Loaci-vâ care-cido acea ci lu ariseashte. Atuncea leulu se niraeashte pre nedukirea a gomarlui, lu bagâ in gjosu, shi lji vearsâ maciĭe. Dupâ aista zice a vulpilji si le inpartâ, e ia le lja shi le face unu stogu shi trâ ia cenu vrtosu pucinu. Vizundu leulu aista, lji zice: care te inviçâ si inparci ashi cu minte? Shi ia lji respune: pacirea a gumarlui.

*) *c* înainte de *e* şi *i* se pronunţă: *ţ*; *j* = *ĭ*; *ce* = *če*; *sh* = *ş*; *ĵ* = *j* (francez).

Luplu mutâ perlu, ma nu mintea. (pag. 192—193.)

Luplu cazu in csarcu, shi tra si scapâ di periclu rugâ cu juratu si lu ljartâ, câ tru bana lui nu va si macâ carne, ma ergji shi radicini, icâ mâ peshti; shi cu aista condicione lu lasarâ. Cara intra tru unâ padure, macatu vizu unu porcu ci se intevalea tru muzga unei barâ, zise: aista n-adeveru va si hibâ pescu; shi tru oarâ lu csucuti.

Nu minduescu tuci ashi, dicumu grescu. (pag. 193.)

Luplu alaga fumitosu si aflâ iuva hranâ. Vine un' oarâ la unâ caliva, shi avde câ planze sarmaniça, shi muma ci u fricusha câ s'este câ nu se acumtinâ di plangu, tr'oarâ va si te dau a luplui. Luplu avzindu aista, shezu multâ oarâ afoarâ shi ashteptâ cu gurâ cascatâ. Ma cara intunicâ shi sarmaniça si acumtinâ, incipu muma si u disnjardâ, shi si lji zicâ: nu ai fricâ dashuru a meu, câ s'este câ jine luplu, va si lu vatamâmu cu sula aista di heru. Cara avdi luplu ahtare greaurâ, fuzi invirinatu zicându: tru aista calivâ alte minduescu shi alte facu.

Acea ci è tru manâ nu è mencsunâ. (pag. 193—194.)

Trecundu unu cane unu riu cu carne in gurâ, shi vizundu tru apa umbra a lui mindui, câ bucata acea ci lji se vedea in gjosu este ma mare dicatu acea ci avea in gurâ; ashi lasându acea ci avea in gurâ tra si lja acea ci se lji vedea, aremase fârâ di daule.

Indârlu cu dâma a lui bagâ minte. (pag. 194.)

Corbulu ariki unâ bucatâ di carne; shi asburâ pre unu arbure si u mancâ. Vulpea ci lu vizu shi avea mare apetitu si u mancâ; se duce curundu sub arbure, shi incipu si alavdâ corbulu zisenda-lui: O ci mushatu pulju eshti! Aharzai si hii amire a puilor s'era aveai boace; ma pecatu ahtare mushatu pulju si nu aibâ boace! Corbulu avzindu aiste alavdacsuni se umflâ, shi tra si nu minduiascâ vulpea câ este fârâ boace, dishcljide gura ra si spunâ boacea, shi carnea lji cade di in gurâ in gjosu, tr'oarâ [illegible] ariki vulpea, shi arisenda-lui pre sub buzâ lji zise: tute [illegible] orbe, ma minte ce lipseashte.

Ficsorlji acelji cu minte plangu ma inainte di ci lji lja foamea. (pag. 195.)

Porculu agrulu shedea unâ zuâ sub arbure, shi intruxea dincilji. E vulpea ci trecea pre acolo lu vizu sub unu arbure. Catrâ ci fârâ ver-unâ lipsire ce intruxeshti dincilji? Shi acelu respuse: nu u facu incotu, câ s'este câ nji jine neapandaxita ver-unâ lipsire si lji amu indrepci, tra si nu shedu atuncea si lji intruxescu, cându si me lipseascâ.

Acelu ci va si facâ reu, aflâ ocasione. (pag. 196.)

Luplu vizundu njellu iu bea apâ di unu isvoru, vrea si lu csucuteascâ. Trâ acea statu in susu shi injurâ njellu, câ canda lji cuturbura apa di nu lu lasa si bea; e njellu zicea, câ nu este putere si cuturburâ apa, câ cura di in susu in gjosu. Cara se rushinâ luplu cu aistu respunsu lji zise: ma anlu ci trecu nji injurashi parincilji. Shi njellu face, câ anu nu era neci faptu. Atuncea zise luplu: eu vedu câ gjine shti si dai greau a greilui, shi ashi lu acaçâ di lu fece bucâci.

Care-cido shtie iu lu strânze shtifla. (pag. 198.)

Pavlu Emiliulu Conzulu a Romilji se disparci di muljeri sa. Oaspiçlji a lui avea inima rao pre elu shi se ducea di lji zicea: nu este muljere ta intreagâ tru minte? nu este mushatâ? Dicara catrâ ci si u lashi? Ma aistu ci lji shtia stepsulu, tra si spunâ câ nu prindu scopolu a lui, câftâ di lji aduserâ shtifla, ashi londalui u tru manâ lâ zise: nu este aista shtiflâ mushatâ? nu este cu mastorie faptâ? ma cineva di voi nu shtie, iu nji stranze csicsorlu, afoarâ di mine ci u portu.

Mastorie a unui orbu. (pag. 200.*)

Unu orbu avea tru unâ cohe di gradinâ a lui 100 di taliri ingrupatâ. Vicinlu a lui ci lu vizu se duce unâ noapte, lji disgroapâ shi lji lja. Dupâ pucine zile se duce n-apoi orbulu si veadâ, suntu talirlji nica acolo iu lji apuse, ma cara se duse civa nu aflâ. Ashi tru oarâ lji trecu pretu minte pre vicinlu a lui,

*) cf. mai sus II pag. 257.

ma tora nu shtie cum si li scoata di la elu. Acolo iu shâ minduia lji cade aistu dolu tru minte. Se duce la vicinlu di lji zice ashi: Avzi vicine bune, eu vinju si te intrebu trâ unâ symvulie: Eu amu 200 di taliri, jumitate di aishci suntu tru siguru locu ingrupaci, shi tora nu shtiu si ingropu shi alanci tru acelu locu? — E vicinlu lji zice, acolo, s'este câ este loclu di aljumtra siguru. Tora ci face vicinlu. Curundu, duce suta di taliri tru loclu di iu lji disgrupâ, cu minduirea, câ dupâ pucinâ oarâ va si aflâ 200 di taliri. Ma cara aflâ orbulu 'napoi suta di taliri shi lji lo, cljimâ vicinlu di lji zise: cu tut' acea ci eu escu orbu, ma eu tora ma gjine vizui di tine ci eshti cu doi oclji.

Fraceascâ unire. (pag. 203.)

Scilurlu amirelu a Scythlor vizundu câ lji aproake oara a moartilji, caftâ di lji aduserâ unâ ligaturâ di verzi strinte ligate, shi u dede a optuzâçlor hilji si u frangâ; ma cara neci unu di elji nu putu, u lja elu tru manâ, shi cara u dislegâ, nishoru putu si frangâ unâ cate unâ. Atuncea lâ zise parintile: videci hilji, ligatura ligatâ câtu este fortâ, e disligatâ cu ci nishureaçâ se frangu? Ashi shi voi s'este câ banaci tuci di adunu cu fraceascâ vrere, neci unu neoaspe nu va si vâ poatâ, e si furi câ vâ disparcici, atuncea icido neoaspe va si vâ poatâ.

Shtirea scapâ di morte. (pag. 204.*)

Dionysiulu tyranu eshi un'oarâ in piaçâ. Shi cara trecu tote bolcile, vizundu njizâ alantâ shi unu filosofu care shedea tru unâ boltâ, lu intribâ: tu ci vinzi? e filosflu respuse: eu vindu inveçlu. Câtu lu dai, lu intreabâ Donysiulu? 600 di florinte, face filosoflu. Cara lji plati Dionysiulu câftâ si lji lu da. Pre aista lji zice filosoflu: Quid quid agis, prudenter agas et respice finem, acea è: icido ci faci, fâ u cu minte shi minduia ce scolusma. Aiste greaiurâ intrarâ la Dionysiulu tru zaconu di le zicea tutu di unu, câ le cunparâ scunpe. Se agudi un' oarâ trâ mare tyrania shi neindreptatea a lui si shâ sburascâ nescânci si lu omoarâ, shi bagarâ si facâ aista vatamare barberlu cando si lu ursească si lji talje grumaçlu. Cara vine barberlu si lu surseascâ

*) cf. mai sus vol. I. pag. 342.

lji zice Dionysiulu greaiurâ ci cunparâ, di care ahtantu se aspare, câtu di tremurare nu putea se cenâ surafea, ma lji cazu di tru mani. Elu shâ mindui câ lji zise engastenu, shi canda shtia minduirea shi sburirea ci shâ avea faptâ, shi lji spune tute cumu shâ bagarâ tru minte. Atuncea vizu Dionysiulu câ nu è scunpu inveçlu ci cunparâ, catrâ ci lji scâpâ bana.

(Comunicat de D-nu Ar. Densușianu.)

Zicu dicara, câ tru zilele acellui deântâniu amirâ di Chipru, dupâ ce sântulu locu fù luatu de Gospida Bulione, se agudi ca unâ mare Doamnâ din Gasconia se se ducâ la hăgilichie, la sântulu mormintu; și cându se turna agiungându-lui la Chipru, fù ingiuratâ fârâ aruşine de niște oameni blâstemați; și cara nu putea se se pârigoriseascâ de aistâ doreare, se mintui se se ducâ ca se se plângă la amirâlu; ma unu omu li zise câ copuslu va li hibâ chirutu, câ ellu era de unâ banâ ahântu cacorizicâ, și de ahântu pucinâ giuneațâ ți lassâ câ nu pedepsia cu dreptate ingiurârile fapte altui, ma și multe ingiurâri fapte lui insu, le arâvda cu unâ ruşinoasâ chiutiliche; și aşi care ți avea vâr'nâ cârtire și versa foclu făcându-lui a lui altâ ingiurare i ruşine. Doamna, avzându-lui aistâ și ştiindalui câ nu poate se-și scoatâ râulu ca se se pârigoriseascâ pucinu de cârtirea a liei și bâgâ tru minte se-și pezueascâ de lâcața a zisului amirâ; și cara se duse plângându-lui dinaintea lui, li zâse: Doamne! eu nu jinu la facia tea trâ pedepsirea, ce nu o aşteptu, a ingiurareliei ce mi se feace (foarâ ca satisfacțiune) te pârâcâlisescu se me inveți cumu aravzi tine ingiurârile, ce invețai câ țâ se feacerâ; ca inveț-âlui de la tine, se potu și eu se portu cu arâvdare a mea (ingiurare), care (ştie Domnulu va se potu se facu) cu tutâ inima vrea s'ți-o dau, cându ştii se le porți ahântu ghine. Amirâlu, care pânâ atuncia era alăsatu, canda câ se deşteptâ di tru somnu, și acâț-âlui de la ingiurarea faptâ aistei Doamne, care (ingiurare) o pedepsi fârâ milâ, se feace acellu cama gione agonitoru a cui-cido ce facea de atumcia și inclò ceva in contra timieliei ali coroanâ a lui.

(Notà: *m* înainte de *i* se pronunță ca *gni* în franțuzește. *l* înainte de *i* ca *l* moale precum *l* în: bataille; *ce, ci* = *țe, ți.*)

VANGELIU PETRESCU (Cruşoveanu): Mostre de dialectul Macedo-romanu. Partea I. Basmul cu Fetu-frumosu. Bucurescĭ 1880. II. Basme şi poesiĭ populare, ibid. 1882.

(8°. I, 47; II, 160 paginĭ.)

Basme.*)

Ficiorŭ-muşatŭ cu perlu de chrissafe. (I, pag. 8—11.)

Fù un'oară ca nicĭ un'oară, cara 's nu erà nu se spunea; că nu himŭ de când cu părmithele, ci himŭ de când cu minciuñile: de când s' incălţa puriclu la unŭ ciciorŭ cu noauă-zecĭ şi noauă de ocaz de hier, şi câlcâñĭlu tot aremănea golŭ şi s'arŭca până în cerŭ şi toti se părea că éste lişiorŭ. De când scriea musca pe mur. Maĭ mincinos care pistipseaşte.

Fù un'oară tr'unà erñie mare unŭ aşkiti. Elŭ trecea singur, singurat. Veciñiĭ aluĭ crau pricile a pădurilorŭ. Şi aşi era de bunŭ la Dumnizeŭ, in câte toate prăvzele i se înclinau, când se aflau în calle cu năssu.

Tr'unà de zillele se duse aşkitiulŭ la marginea arâuluĭ care curà p'aproape de căliva aluĭ; şi ia vezu că vhine pe apă unà cănestră pisusită ghine, şi auzi unŭ urlet eşindŭ dit năsă. Stătù puçinŭ de minduitŭ şi dupe ce zise câte-vru graie de pâlâcărie, intră tru apă, şi cu unŭ parŭ trapse cănestra la margine. Când o deschise, ce să veadă tru ea? Unŭ natŭ ca de vâr'nă doui meşi; îlŭ scoase ditu cănestră, şi cum îlŭ luă în braçiă natlu tăcu. Natlu avea ceva legat de guşe. Şi cândŭ luă baerulŭ dela guşea natluĭ, văzu că tru năssu era unà scriitură; uă ghiuvăsi şi află că natlu easte arucatŭ de 'nă feată mare de amiră, care avea aruchişat şi ea tru dalgurile lumiĭ şi care de frica părinţilorŭ aleĭ, arucându natlu îlŭ avea bâgat tru cănestră şi li avea dat callea pe arâu, lăsându'lŭ tru ştirea Dumnezeului.

Aşkitiulŭ vrea de tută inima se crească natlu, ce li avea pitricut Dumnezeŭ, ma când se mindui că n'are cu ce să 'lŭ hrănească, l'apucă unŭ plângu ce nu se mai putea să pâpsească. Şizù pe genuche şi se pâlâkârsi alŭ Dumnezeŭ. O ciudie mare! de un'oară arăsări ditr' unà cohe a chiliile a lui unà avhită şi numaĭ decât crescu şi s' anălţă până la chicuta a casălei.

---

*) Notă: *ce, ci* se pronunţă maĭ tot deauna ca: *ţe, ţi; vh* = v [illegible] ñ, [illegible] *q*[illegible] francez; *th* = θ; *dh* = ð.

Aşkitiulŭ căftă la năssă şi văzù auâ niscânte coapte, alte umătate-coapte, alte aguridă şi alte tu lilice, de un'oară luă şi eade a natluĭ şi văzândŭ că le mănâncă, se hărăssi de totŭ sufletlu i efharistissi la Dumnezeŭ. Cu vhin dulce de avhită crescu natlu ână ce ahurhi se mănânce şi câte alte-ceva. Ma cara cama ıări natlu, se apucă şi 'lŭ învăţă se ghiuvăseascâ, să adună arăăcinĭ tea se se hranească şi se imne l'avinatŭ. Ma t'ună zio limă aşkitiulŭ natlu şi ilĭ zise: Ficiorlu ameu! sâmţu că slăescŭ de cât pe cât; escu bătârnu! ca-cum me vezĭ, şi află că de zâ tru treĭ zile me ducŭ tu lumea alantă. Eu nu escu tatălŭ teŭ acelŭ de dialihia, ci te am acăţat pe arâŭ, iu erai datu şi ăgatŭ t'ună cănestră de mumă-ta, tea se nu se dukiască făpturai acea neleagiuită, cu tută ce era feată de amiră.

Cara va să dormu somnulŭ acelŭ ietoslu, care va să'lŭ cuoşti după arăcimea şi amorţirea ce va se vezĭ pe totŭ trupulŭ meŭ, se muntreşti, ca va se vhină unŭ aslanŭ. Să nu te aspaĭĭ, vrutlu a tatăluĭ, aslanlu va îmĭ facă groapa şi tine va se tragi ıcu peste mine.

De miraze n'amŭ ce se ţi alasu de cătŭ unŭ frân de calu. ıupă ce va se aremâni singur să te aliĭni stri-tăvane, să lieĭ ânlu, să 'lŭ scuturĭ şi de un'oară va se vhină unŭ calŭ la aistă limare, şi va să te inveaţă ce să facĭ. Dupâ cum avea zisu uşlu aşi să feace.

A treea zi aşkitiulŭ luându-şi ziua bună de la hiil-su acelŭ e sufletŭ, se culcă şi durñi somnul acelŭ lungŭ.

Apoia de un'oară vinne unŭ aslanŭ fricosŭ nevoiă mare, şi inne urlând, şi cum vezu pe auşŭ mort, ilĭ săpă groapa cu unhile aluĭ; şi hiilu ilŭ ingropă, şi aremase aclo trei zile şi trei opţi plângându la mormântŭ.

Părimithŭlu, şoriclu cu aslanlu. (II, pag. 3—12.)

Ce 'şĭ era, ce nu 'şĭ era; era unŭ arbure stri 'nă zeană; ri zeana aceea era 'nă pădure; ditu pădurea aceea să dipunea nŭ aslan.

Aclo ıu imna acelŭ aslan stri zeană de sum pădure, 'li ışi unŭ şoricŭ şi 'lĭ astâlliă callea; tu astâlliarea a calleleĭ, aslanı să nâiri mult a şoariclui şi se hiumusi cu mare asplimsire şi âirire tea să mâncă şoariclu.

Ma şoariclu cara să află tu astare strimtură şi nivolie, ca lişoară price ce era, în vhie arsări arâp de arupăzână şi cu puţin arstrisărmintu ajunse sum arburîle ce era tu zeana de sum pădure.

De cara vinne şoariclu aspăriat şi înfricoşatŭ sum arburîle acelŭ, îşĭ şuçâ caplu tea să muntrească de 'năpoi să veadă ce face aslanlu; ma cara vâzu că aslanlu allagă după elŭ cu mare vhie, a doauă oară şoariclu să aspărie şi să înfricoşă mai multŭ de mai nainte, şi muntri d'amvârliga napŭ află vâr' nu locŭ ti ascăpare şi ti avegliare.

De cara nu putu s'află un loc ti ascundeare, nevoliea 'lu învăţă să 'ngărlimă peste arbure, şi aşi cu mare vhie şi avhoĭusire s'alină stri arbure, şezu pe ună lumache goafă.

Cum îşĭ văzu vetea băgată tu locŭ avegliat, şuçâ să muntrească ce să feace aslanlu.

Aslanlu cu asplimsirea ce vhinea nu muntrea iu călca, şi cara vinne până la arbure, sculă ocli şi muntri în sus, ĭu văzu şoariclu şezând arâhătipsit tu lumachea goafă, şi aşi aslanlu ahâtŭ multu nâiritŭ era, ce cara se putea cu ocli vrea 'lŭ sorbea şoariclu.

Şoariclu de stri arbure ilĭ zicea: „Hei! Aslan mare şi minte n'are. Ce 'ţĭ feçĭu eu de 'mĭ avinaşĭ, de ahâtŭ multŭ te curmaşĭ?“ — Eu de hrana a ta nu 'ţĭ luaĭ, apa a ta nu ţi-uă vărsaĭ, eştĭ gione şi sănătos, ma şi de tine are maĭ vârtos.

Aslanlu cara avzi că ilĭ zise: Are şi de tine maĭ vârtos, să nâiri a doauă oară maĭ multŭ denainte şi 'lĭ zise: Morlaĭ, şoaricŭ, să teĭ acâţăriş, sârme va să te facŭ.“

„Ma ce 'ţĭ feçĭu mine oaspe aslane?“ ilĭ apândisi şoariclu.

„Nică mă întreghĭ?“ zisc aslanlu. „Tine callea 'mĭ uă astălliaşĭ, şi pe arbure te alinaşĭ, şi tora şezĭ de te şupărezĭ de mine şi 'mĭ zicĭ: Aslan mare şi minte n'are. Eu de cara escŭ unŭ amirŭ sti pricili tute şi sti agrimile tute; şi eara tine 'mĭ zicĭ: eştĭ gione şi sănătos, de cât şi de tine are maĭ vârtos. Avzi, şoaricŭ, eu să 'ţĭ zicŭ: Aistŭ graiŭ să nu 'mĭ lu ziceaĭ, va 'mĭ luam calea să 'mĭ fugiam; decât maca 'mĭ zicĭ, că de mine are altu maĭ vârtos, voĭu să 'mĭ spunĭ care easte maĭ vârtos de mine?“

Şoariclu ilĭ zise: maĭ vârtos de tine easte hillu al Adam.

Aslanlu nu duchi ce să cliamă hillu al Adam şi aşi ilĭ zice: „până s'nu treacă hillu al Adam şi eu de aoaçe nu am să fugŭ.“ Şi şedea tu arădăcina a arbureluĭ şi aştepta să treacă hillu al Adam, cândŭ de cândŭ să 'l veadă. Şi cara ilĭ zice a şoaricluĭ ca imereaţă: „eu hillu al Adam nu 'lŭ cunoscŭ, ma când va să treacă să 'mĭ lu spunĭ.“

Şoariclu stircsi şi ilĭ deade graiul, că ma să treacă va ilĭ lu spună.

Şi aşi după puţin chero ia iu treace un tarŭ golŭ, fără de sumarŭ; şi aşi aslanlu văzânda-luĭ tarlu, întreabă şoariclu: „Ho şoaric! Napŭ easte aistu hillu al Adam?“

„Nu e aslane, nu e, ilĭ zise şoariclu, nu easte hillu al Adam, că aistu easte tarŭ; ştiĭ ce pate aistu tărŭ de hillu al Adam?“

Aslanlu apândisi: „nu ştiu.“ „Eu să 'ţĭ spun, macă nu ştiĭ.“

„Spune 'mĭ“ ilĭ zise.

Şoariclu spune: „Aistu tarŭ se afeată de mă-sa golŭ golişanŭ ca cum ilĭ vezi, şi de cara creaşte de să face de la unŭ anŭ şi jumitate, pâna la duoĭ, easte sălighitŭ şi arespândit pe vrearea luĭ. Când umple duoĭ añĭ ilŭ liea hillu al Adam şi ilĭ bagă sumar sti schinirat, şi 'lŭ stringe cu vhingâlă sum pântică şi apoia 'lŭ încarcă de la 80 până la 100 de ocazĭ greaţă şi 'lŭ liea 'nintea aluĭ cu unâ pârjină şi cu înţepare, şi 'lŭ duce ĭu să va.“

Avzândaluĭ aslanlu că pe ahâtă mare pravdă are puteare hillu al Adam, de face icĭ cum va, maĭ multŭ ilĭ creştea merachia, şi adăsta minută din minută cândă să treacă hillu al Adam, tea să 'lŭ veadă ce lugurie easte. — Pe acea adăstare a aslanluĭ ĭa ĭu treace unŭ boŭ cu sverca julită şi sânginată de trâgearea a pluguluĭ şi a aratluĭ. Văzândŭ aslanlu acelŭ boŭ, strigă a şoaricluĭ: „Şoaricŭ, şoaricŭ, napŭ easte aistu hillu al Adam?“

Şoariclu ilĭ zise: „aista cliamă boŭ.“

Eara aslanlu întrebă şoariclu, çe uă are sverca julită şi sânginată?

„De mâñile şi de lucrulu de hillu al Adam“ li apândisi şoariclu.

„Ma cum şi aistui li uă poate hillu al Adam?“ întrebă eara aslanlu.

„Aşi şi a lui li uă poate, şi aţia ţi' uă poate, şi a câte prăvzi se află peste ietă, a tutulor lă uă poate; ma scoală de fugĭ, cama avhoñia să nu paţĭ nepăţitile.“

Câtŭ aslanlu avzia aiste graie, altŭ ahâtŭ să asplimsea şi se nâirea ahâtŭ câtŭ chiealea nu 'lŭ încăpea, şi de inate ce ilĭ vhinea, dinţili 'şi li cicutea, şi ocli ca scântellĭ li scăpărea tu adăstarea ce făcea.

Unŭ auşŭ din sus vhinea, şoariclu dupe lumachea ce şedea: „Aslan mare şi minte n'are, li striga, ia şuçâ-te de muntrea că ma' işĭ vhine hillu al Adam.“

Aslanlu îşĭ şuçâ de 'lŭ muntri, şi cu fricos graiŭ a auşluĭ ilĭ gri:

„Tine eştĭ hillu al Adam?“

Atuncea auşlu ilĭ apândisi: „eu escŭ hillu al Adam.“

„Ma eştĭ tine hillu al Adam, avzĭ că eştĭ maĭ sănătos de mine, şi de dimineaţă te aştept tea să ne alumptămŭ.“

Auşlu ilĭ zise: „ghine, decât eu, vârtutea cu mine nu uă am.“

Aslanlu lu 'ntrebă: „iu uă aĭ vârtutea?“

Auşlu ilĭ apândisi: „uă alăsaĭ acasă, că nu ştiam că va să ne alumptăm tea s' uă lieau cu mine.“

Aslanlu ilĭ zise: „macă 'i aşi, du-te liea 'ţĭ vârtutea de acasă şi vhinu să ne alumptăm maĭ 'n vhie, că te aşteptŭ.“

Auşlu ilĭ zise: „ghine; decât până să mĭergu şi să vhinŭ poate să fugĭ tine.“

Aslanlu ilĭ apândisi: „Eu nu fugŭ, că te aşteptŭ.“

Auşlu zice: „de iu ştiu mine că nu fugĭ; eu nu pot să te alas tu vrearea a ta şi să fugŭ, că 'mĭ'ĭ frică să napu fugĭ, de vhinŭ şi nu te aflu; decât tea să ştiu că va să te aflu când să vhinŭ, lipseaşte să stai tea să te legŭ pe arădăcina de aistuĭ arbure până să mă ducŭ să lieau vârtutea şi să vhinŭ, şi apoia să te deslegŭ tea să ne alumptămŭ.“

Aslanlu ca pravdă şi ca glarŭ ce era, stricsi pe sboarile auşluĭ şi stătu de 'lŭ legă pe paturle cicioare.

Şoariclŭ ma 'lŭ văzu că 'lŭ legă de cicioare, ilĭ zise: „Aslan mare şi minte n'are; tora va să vezĭ ce aĭ să paţi.“

După aceea, ia iu vhine auşlu cu ună fortotire de copaciŭ, mea cara lĭ-uă întră de 'lŭ acăţă să 'lŭ bată până ilĭ feace truplu ca urzicĭ chisate, şi 'lŭ alăsă legatŭ, şi fugi.

De cara fugi auşlu, şoariclu zise a aslanluĭ: „Eh! oaspe aslane, văzuşĭ ce păţâşĭ de hillu al Adam?“

Aslanlu li apândisi: „văzuĭ, şoaricu frate.“

Şoariclu ilĭ zice: „ma 'ninte 'ţĭ eram maĭ urât hasmu de altu cine-va; şi tora cum poate să 'ţĭ escŭ frate?“

Aslanlu ilĭ zise: „trecutile să le agreşim, că acelŭ ce nu să minduieaşte multu să pedipseaşte, şi tu aistă oară te pâlăcârsescŭ din pade până în cer să me ascachĭ şi să me deslegĭ de pe nevolia ce me aflu, că altu de tine nu se află tu aistu locŭ, cae să 'mĭ da ajutor.“

Şoariclu strigă cu boace analtă muntrînda-luĭ în cerŭ şi zise: ‚Ho! Doamne Dumnezeale, vinne oara că caftă ajutor amirătlu a pravzilor şi a pricilor tute de sti lume, de la mine anaxiŭ şoaricŭ?“ Şi aşi după aiste graie ce zise soariclu, ilŭ luă mĭla şi iertăciunea şi să dispuse 'ngârlimânda-luĭ [illegible]

până la funea, iu era legat aslanlu, și discăcinda-luĭ funea puțin câte puțin cu dințli, ilĭ deade eleftheria a aslanluĭ.

Aslanlu fugi la lucrulŭ aluĭ și șoariclu 'șĭ să duse la lucrulŭ aluĭ.

Părmithu 'mi știam, și părmithŭ vă spușŭ; nu știu cum fecĭu, ma nu vă arâșŭ.

Cae simțește, duchisește și cunoaște părmithlu a unuĭ aslan ca ce păți de hillu al Adam.

Cântice populare.

(Caragiani: Convorbirĭ literare II [1869] pag. 381—388.)

Cântec de amor.

Dóili s'ne luămŭ, dóili s'ne vremŭ
dóili 'nă inimă să avemŭ
și-a mumelor s' nu le spunemŭ;
că mumele știŭ sboare multe,
și depunŭ frunzele din munte,
surpă și giónli di pri punte.
S' fugimŭ departe de-aestă lume
să se-agărșească și-a nostru nume;
văliură se-alègemŭ cu ape curate
i păduri cari sunŭ necălcate,
și iu luluzile sunŭ neadunate;
și-aclò calyvă se ne facèmu,
și bana singuri să ne o trecèmu,
și de văr'nu aminte s' nu ne aducèmu:
Și care s' perimu, care s' murimu
dóili, dóili să ne fimu.

Fata logodită fără voea eĭ.

Mĭ este feată lângedă,
lângedă și vestedă.
Ce ai leà feată, de nu 'mi poți?
Nu 'mi dădeși, dado, bunu soțu.
Cùscrili vinu tra se te lià.
Dâ-le, dado, s' măcă s' beà,

Bagă şi mâna 'n gepca mea
şi-află scoate cleaia mea,
se desclizi sendùchia mea,
tra să scoţi şi pèia mea,
şi 'mi indreage soră-mea
se le-o dai tra să o lià.
Ţie, soru, iţi cântă n'vestele,
mie, soru, îmi cântă bătărnele;
Ţie, soru, iţi bagă veri,
mie, soru, mi-adàră ceri;
Tine, soru, te cingu cu brânu,
mie, soru, imi herbu grânu;
Tine, soru, te-aşteaptă callu,
mine, soru, me-aşteaptă scamnulu;
Tine, soru, te-aşteaptă soacra
mine, soru, me-aşteaptă groapa;
Tine, soru, te-aşteaptă socrulu,
mine, soru, me-aşteaptă loculu.

Insuratul intorsu din străinătate.

Lea Marino, lea marată!
Ce 'mi stai inverinată?
Lea Marino, năveasta mică!
vezĭ mândila-ţĭ se dimică;
ce o porţi tutŭ lerosită?
Portŭ mandila lerosită
că mi-am gionele tu cseane.
Căţi anĭ are ce-i tu cseane?
Are nóue anĭ tu cseane;
trei anĭ ninga va s' lŭ-aşteptu
va s' ţinŭ dorlu a meu tu cheptu.
Şĭ-care carŭ va nu se vină,
ninga treĭ va să me ţină.
De pre-apoĭ láiamĭ de laie,
láie, corbe, negre stranie,
va 'mĭ alegŭ s' me ducŭ se cherŭ
tr' unŭ laiŭ corbu Manasterŭ!
Marino neveasta mea mică!
mine escŭ gionele tâŭ.

Trece-ţi calea cea venită
că mi-am inim'amarită.
Care eşti gionele meŭ
ce semne are casa mea?
Merŭ, luluzĭ ca faţa ta,
pergulă tu cale da.
Care eşti gionele meŭ
ce semne are cheptulŭ meŭ?
Masnę lai ca ocli tăĭ.
Tine eşti, gioneale, stâĭ.

Cânticŭ. (Mostre II, pag. 48—50.)

La 'mĭ me şi spelaĭ 'mĭ me
la şioputlu din chiare.
Laĭ 'mĭ me şi douăle braçiă;
Şi 'mĭ arŭcaĭ tu douăle façiă;
şi 'mĭ arŭcai ocli 'n sus,
şi 'mĭ văzuĭ unŭ gione
cu 'nel curat tu mână.
— Gione, ah, bre gione
multu 'mĭ te alăvdară
protŭ chrisicŭ în hoară;
sărţĭ daŭ unŭ duiarŭ
să 'mĭ adarĭ unŭ 'nel ca a tăŭ;
şi de çe să arămână
să 'mĭ adarĭ şiună clişuţă.
— Feată, alea, feată!
multu 'mĭ te alăvdară,
la văltorlu din hoară;
bună şi lucrătoară
ună protă 'n hoară;
să 'ţĭ dau unŭ fullior
să 'mĭ adarĭună cămeaşe;
şi de çe să arămână
să adarĭ 'nă distimelle.

Cânticlu a puntileĭ de Narta. (Mostre II, pag. 84—94.)

Featele a Arŭmâñilorŭ,
Gioñilĭ a tătăñilorŭ!
Ia înveşteţĭ-vă cu giupile,
giupile cu nasturli,
să vă arisească maisturli! . . . .
Maisturli cu tehne areauă,
'şĭ luară Şcodra şi cu Moreauă.

* * *

'Şĭ eră treĭ maĭsturĭ alăvdaţĭ,
şi amântreile 'şi eraŭ fraţĭ,
pe masturiă multŭ 'nveţaţĭ;
şi amântreile 'şĭ eraŭ 'nsuraţĭ.
De multŭ maisturi çe eră
la toţĭ numa-lă s'avzia;
câte lucre grealle eră,
ellĭ putea de le adără.
Un om vinne de 'lĭ climà,
că amirăŭlu lă strigà;
şi 'nchisiră depreună
tută noptea imnà pe lună.
L' amirăŭlu se 'nclinară,
cu dor mare lu 'ntrebară:
— „Çe urseştĭ tu de la noĭ?
noĭ himŭ oamenĭ sclavhĭ a teĭ."
— „Eu am avzită ti voĭ
că hiţĭ maisturĭ multu arăĭ.
De la mine çe căftaţĭ
puntea de Narta s'uă adăraţĭ?
Ma să nu puteţĭ s'uă adăraţĭ,
să ştiţĭ că vhiĭ nu ascăpaţĭ.
— „Doamne, te pălăcărsim,
treĭ zâlle să ne minduim."
După ce 'şĭ se minduiră,
l' amirăŭlu apăndisiră:
— „Puntea aista s'uă adărăm
şeapte añĭ chero căftăm.
Icĭ să hibă şi să lipsească,
amirălia să hărgiuească,

Noĭ sclavhĭ aĭ teĭ să himŭ,
s' nu ne alasĭ tea să ne jilimŭ,
tu xenea aistă çe himŭ;
Fumeille vrem să nă le aducem,
pe ningă noĭ să nă le avem."
— „Tute aiste çe căftat,
eŭ, vă le dau cu giurat.
Punte sănătoasă voĭu,
că vă talliŭ treilli ca oĭ!"
Se sculară, şi amântreĭ,
se duseră să liea a lor fumellĭ.
Fumeille lă erau de Nănta,
le luară şi le duseră 'n Narta.
Fumeille lă erau dit munte,
le duseră în Narta la punte;
şi ahurhiră de lucrà
loclu a puntileĭ 'ndregea.
Themeallile le săpa,
chieţirile le arădipsca.
Tută zâua çe lucrà
apa noaptea l'uă 'necà.
Şease añĭ ma 'şĭ se curmà,
şi puntea nu lă se adărà.
Ma 'şĭ şedea şi se minduia,
şi cu lacârmĭĭ lăĭ plângea,
că cheroulu lă aprochia,
şi puntea nu lă se adărà.
Ună zâuă de dimineaţă
măĭmarlu cându 'şĭ la' façia,
iu se primna pitu ubor,
vizu pullĭu asburător.
Pullĭlu aclo iu 'şĭ asburà
pe lumachie 'şĭ se discurmà,
pe măĭmarlu ma 'şĭ muntrea,
şi cu dor mare piridea;
a măĭmarlu ma' lĭ zâçea:
— „Maĭmare, să nu te jileştĭ
mă' să vreĭ lucru să bitiseştĭ,
a mĭicluĭ frate n'veastă să luaţĭ,
tu themeallie s'uă băgaţĭ.

învhie, învhie s'uă anveliţĭ
jeale şi mĩlă să nu muntriţĭ."
Măĭmarlu cându 'şĭ avzia
pullĭlu aista çe 'lĭ zâçea,
ditu hicate suschirà,
inima ilĭ se dimicà;
de multŭ çe avea mare dor,
pe açea cama mĩcă nor.
Năsă 'şĭ avea un mĩcŭ natŭ
pe cicioare ne 'mprustatŭ.
De mă-sa nu se despărţia,
Constantinu 'şĭ lu climà.
Măĭmarlu 'şĭ se minduia,
şi multŭ arău ilĭ vhinea.
Tu margine se mindui
că Dumnezăŭ aşi ursi:
Puntea aista tea s'uă adară
lipsia nor ma' mĩcă să moară.
Acasă, el dimândă,
prânzu bun lă s'adară.
Nor ma' mĩcă să' şĭ se 'ndreagă,
prânzul cu ea să' l pitreacă.
Măĭmarlu çe dimândă
nor ma mĩcă' şĭ l' ascultă.
Constantinlu' şĭ lu sculă,
de iu durmĩa' şĭ lu deşteptă.
De ţâţc' şĭ lu sutură
şi 'năpoĭ pe somnu'l băgă.
S' adără, s' armătusi
la punte să s' ducă închisi.
Cu mare harauă erà
prânzul cându' şi lu duçea.
Ma la punte când agiumse
a maisturlor, ea lă zăse:
— „Voĭ, maisturĭ, ah! voĭ măraţĭ!
cu 'mbăreaţă çe lucraţĭ!
Iu e puntea çe adărat,
şease añĭ întregĭ çe lucrat?"
— „Doamnă, şi noi ne ciudisimŭ
puntea deandă uă ahurhimŭ

zîuă şi noapte toţi lucrămînŭ (!)
şi nu putem tea s'uă 'mprustăm.
Măimarlu nă dimândă
cu giurat nă spregiură:
Astăzi prânzu cae s'aducă,
să nu' l' alăsăm tea să' şi fugă.
Tu themeallie s'lu băgăm,
puntea să putem s'uă adărăm."
— Ea, laia, nu' şi se duchià
maisturli çe' li sburà.
Pe bărbat-su ma' şi muntrea,
şi 'l videa că tot plângea.
Cu dor mare lu 'ntrebà,
cât videa că lăcrămà:
— „Vrutlu a meŭ gione şi bărbat,
voiŭ s' mi spuni 'ndrept şi curat,
ti çe plângi şi lăcărmezi?
Spune 'mi 'ndrept, aşi 'mi bănezi!"
— „Vrută, suschirarea a mea,
nu easte ti altu çeva;
îmi căzù 'nelu vruta a mea,
tu açea groapă, şi trecì de 'l liea!"
— Tu groapă năsă' şi intră,
cum bărbat-su li dimândă.
Ahurhi 'nelu 'şi lu caftă,
făr să ştibă çe va să pată.
Maisturli 'şi hiumusiră,
cu vhie, fără de milă.
Tu themeallie uă arăcutiră,
şi cu chieţiri ş'uă stismusiră.
Ea, laĭa, ma 'lă strigà,
cu milă îli pălăcărsea.
Cărnile' şi le dipirà,
perli din cap 'şi arupea.
De cât vâr' nu nu uă avzia;
boacea a leĭ nu' li s' ascultà.
Eară năsă lă zâçea,
şi căt putea îli pălăcărsea:
„Voi maisturi, ah! voi măraţi!
pe un graiu s' m' ascultaţi,

va să vă zâcŭ ninga 'nă oară
ţâţa să 'mĭ alăsaţĭ 'nafară,
Natlu de foame s' nu 'mĭ moară.
Ia pitriçetĭ să 'mĭ 'l aducă
tea să 'l bagŭ pe ţâţă să sugă.
Că e mĭcŭ şi necrescut,
n'emprustat, multu minut.
Cum treambur mine, mărata,
să treambură şi puntea de Narta!
Căţĭ călletorĭ va si' şĭ treacă
cama mulţĭ să' şĭ se' neacă;
câţĭ perĭ 'n cap mine 'mĭ am,
ahâţĭ oamenĭ se s' neacă tr'an! . . . . .

Tascu Iliescu: L'Escriveta, traduite en dialecte macédo-roumain de . . . . . Munpellie MDCCCLXXXII.

(3 paginĭ de 2 orĭ.)

Ascăparea ali Dincea di mânile Turceştĭ.

Mărĭtară Dincea mică, ş'di muşuteţa llieĭ
Toţĭ gĭoní-lli o cllimară „lilicea lumi-llieĭ".
Di multu mică Dincea ş'minută çi erà,
Să 'şĭ leagă duvaleta ş'să 'nveascâ nu ştià.
Bărbat-su, gione tiner şi multu muşutic,
A doŭa-zâ dimneaţa 'şĭ se duse la bătic.
Lunĭ îşĭ feçiră numpta, şi marţă dipărtă,
Ş'a lumi-llieĭ lilice să 'llĭ creascâ o alăsă.
După şeapte anĭ de zâlle a casă 'şĭ se turnă,
— „Tac! tac!" bătu pi uşe, — „mulliére, moĭ, disfă!"
Mumă-sa îllĭ se spuse: — „Dincea nu ieste aŭà,
Am pitrecut' o 'ntre apă, ş'n'ar să vhină" 'llĭ zâcea,
„Năsă Turçi-llĭ mĭ o luară!" — „Şi iu o dusiră?"
„Nu ştiŭ, n'o vizuĭ, ma, cum mi spusiră,
Çin' sprăçĭ de zâlle calle, şi poate maĭ diparte,
O luară, ş'o tricură d'amare în a parte!"
— „Va 'mĭ fac ună căiche subţire ca pergam,
Şi va s'me duc s'o caftu, tu trup sufflit pân'am.
S'allag amarea tòtă, loc-lu a tutulor
S'o ved nica' nă òră, i cama ghine s'mor!"

El, de açea minută, tu căiche intră,
Şi şeapte anĭ de zâlle, tu amare imnâ.
S'duse tu multe locurĭ, şi mulţi întrebă,
Ma di la vâr'nu n'află, ş'çi-va nu înviţă.
După şeapte anĭ de zâlle agiumse tu un loc;
Acolo erà sultan-lu turçescu din Maroc.
Avnanghia de palate stătù, şi s'minduia,
Ş'pi tu firizĭ-le tòte, el laĭ-lu ma 'şĭ muntrià.
Açi află 'nă mòşe, în calle iu 'şĭ şidea,
Şi s'apruchiè de năsă 'ntribând'o 'llĭ zâçea:
— „Çi iéste cula aistă, şi aistu palat?"
— „E palat-lu a sultan-luĭ, laĭ gione mărat."
— „Şi cum se clliamă feata çi iéste 'ncllis aclo
Çi sunt şeapte anĭ de zâlle sultan-lu çi o lo?"
— „Macă mi 'ntreghĭ ti disă şi ti numa a llieĭ,
Năsă o clliamă Dince, lilicea loc-luĭ llieĭ."
— „Tu palat-lu turçescu, cum s'intru, cum s'm'alin?"
— „I ca dervis turçescu, i ciritor crăştin."
Se învescù tu stranie, se feaçe ciritor,
Şi fără fricâ intră tu a palat-luĭ ubor.
El scòse bòçe adilliòsă şi cu mare dor:
— „Daţi-mi ti numa'l Dumnizeŭ agiutor!"
Husmechiara luă pâne a òrfan-luĭ să 'lli da.
— „Dă 'lli tine Dince aistuĭ om, cu mâna ta,
Eleĭmosine, că par' că 'i di tu hòra ta."
— „Caĭ pòte tea să ştibă că e dit hòra mea,
Când nu pot ni puĭ-lli s'asbòră pân' aŭà.
Naforă maşĭ de lânduri, altu dit hòra mea?"
— „Disi m'asculţi, featâ, daŭă sbòră să 'ţĭ grescu:
Disi că vhinĭ cu mine, s'alaşĭ loc-lu turçescu?"
— „Moĭ Dafce, husmechiară, bagă measă s'mâcămŭ,
Şi òrfan-lu aistu cu noi va să'l çinămŭ."
Pi measă până furâ, pâne până mâca,
Ali Dincea arâs-lu din gură nu-llĭ păpsea.
— „Di caĭ-ţĭ arâzĭ aşiçe, di caĭ îţĭ şupurezĭ,
Voiŭ să te 'ntreb, a Dòmnă, spune 'mĭ, aşi 'mĭ bănezĭ!"
— „Ieu nu 'mĭ arâd di tine, că hiĭ bărbat-lu a mieu;
Ma di hilliu sultan-luĭ çi trémburâ ti ieŭ!"
Fugirâ dit palatu, pit culă ellĭ tricură,
Şi galbine scularâ, cât doi-lli puturâ;

Se duserà tu alhure, iu erà caĭ-lli legaţĭ,
Ş'alcapsirà maĭ gionĭ-lli, ma tinirĭ, ma muşaţĭ.
El acăţă duriŭ-lu, şi açel albul ca;
Imnânda-luĭ 'ncălare, ca luna lumbrisca.
Agĭumsirà la 'mare; când vrea s'discălicà,
Avzârà unà bòçe; sultan-lu 'llĭ avina.
— „Sultan-lu nă avinà, sultan-lu iéste aŭà!"
Sultan-lu tot strigându, a gionc-luĭ zâçea:
— „Amalama çi 'mĭ luaşi, amarea o afumà,
Caĭ-lli çi 'mĭ arăchişi, loc-lu'l cutrimburà.
Cu vhin, cu pâne caldă, şeapte anĭ feata hrănĭĭ,
Tu sirmă, s'tu atlaze ieŭ o armătusiĭ,
Şi nor di hilliŭ tu minte aveam să o făçeam;
S'erà s'o agĭungeareşĭ, cap-lu vrea să 'llĭ tălliam! . . . ."
— „Cara cu vhin, cu pâne, năsă o hrănişĭ,
Cara tu atlaze ş'sirmă, o armătusişĭ,
Ş'cara aveaĭ tu minte a hillĭ-tuĭ s'llĭ o daĭ,
A mea mullicare erà, şi ĭeŭ iara 'mĭ o luaĭ! . . . ."

(Notă: On prononce *vh* comme le γ des grecs modernes; on prononce *lli* comme l' *l* mouillé français ou *gli* italien.)

---

4. Istria.

F. Miklosich: Die slavischen Elemente im Rumunischen, pag. 59 urm.

*) Doi omir ămnat-au en ra se calle; ur de jegl aflat-a o secură, cglăma: oh! veri, ca am jo afflat. N'am afflat moresti sice, sice cella ato, ma aremo afflat. Salec pocle verit-a cegli, car gli secura pglierdut, e vesut-a secura en mera lu cella, carle vo afflat; poçnit a maltrate il sa tato (?): o morz esmo, cglămat a jeigl tunce. Compagnu a lui: nu smo moresti sice, ma jessam. S'az c'ai tu secura afflat cglămat ai, j'on vo, e no, noi amo vo afflat.

**) Jarna fost'a e cruto race. Fruniga cara avut neberito [illegible] vero, çuda hrana stat-a smirom en ră să cassa. Cercaen se

*) *ce, ci* = *ţe, ţi; j* = *i; gli* = italien *gli*, francez ' mouillé
**) Idem: *x* = *j* francez, *j* = *i*

bodit su pamint, patit-a de home e de race. Rogat-a donche fruniga, neca egl du je salec munca sa xivi. E fruniga sice: juva ai tu fost, en jirima de vera? Saç che n'ai tu tunce a te xivglenge prepravit? En vera siss-a cercecu, cantat-am, mi divertit-am, car gli trecut. E fruniga ersuch: s'ai tu en vera cantat, avinoce, che i jarna e tu xoca.

*Tatăl nostru.**)

Čače nostru carle šti en čer, neka se spunè volja a te, kum en čer aša ši pre pemint. Pera nostre, saka zi de nam astez. Odprostè nam dužan, ka ši noi odprostim a lu nostru dužnič. Neka nu na tu vezi en napastovanje, neka na sbavešt dezvaka slabè. Amen.

*Credo.**)

Jo kred en Domnu čače, karle pote tot, karle fakut čeru ši pemintu. Ši en Isu-kerst filju a lui ensnaskut Domnu a nostru, karle fost zečnit de sveti Duh, naskut de Maria fete, karle fost munčit su Poncie Pilatu, mort zekopejt, mesav in čer sede na desne čače, karle pote tot, dende are verí za sendi čeli vii ši čeli morci. Jo kred en sveti Duh, svete maja baserike kerstjanske, svete kompanije. Odprosté nam a nostru pekat živitu uživí. Življenje za vavek. Amen.

F. Miklosich: Ueber die Wanderungen der Rumunen in den dalmatinischen Alpen und den Karpaten. Wien, 1879. (pag. 9.)

De la maja lu sveti Petru, che vire fara din pkè toc anj opt zile.*)

Sveti Petru avut-a ura (o) maje, kar a fost kativa muljčre, fost avara, grumbo-kuvintaja, čnvidiosa (nenavidna), aveja toc šapte mar pekac (pekaci de morte), n'av fakavejt ničur bire (ničur bur lucru); nu lj-a fost ža de ničur, ši n'a davejt niš lu ničur. En tot sac življenje (pir a vijut) n'a fakut ata lemozina, se nu o (ura) šbula dat-a lu un pekljar. Ši ja murit-a. Morta kèn (kn) a fost, gospodinu (šijoru) vo pus en pkè. Si čestu ljej filju, karle

*) Ortografie slavică: č = ce, ci; š = ş; c = ţ; è = ă.

fost en čer, avut-a mare pašion, zač (perke) luj maje fost-a èn pkè, si vavik rugat-a gospodinu (šijoru), si prirugat-a, neka lj fače ča bire, serae vo levei din pkè, si pure vo en ur kantun de čer, ali serae vo provcj, čire stije, se nu saera si revedej èn sire veri. Sijoru (gospodinu) zis-a: ma kum ver tu ke vo bavu fara kèn nigdar n'a fakut bur lukru, ke n'av (n'a) nigdar fakut lemozina, ši niš de bire èn lume. Zis-a sveti Petru: ma pur avut-a de fače karle bur lukru? n'a fakut nanka ur, jo kmoce voj turna kavta èn melj libri. Si kolae (kolo) kavtat-a pre ur mare libru, si vaede, ka častata maja lu sv. Petru en tota vraema (pir-a vije fost) n'a ato fakut de bire, si ke n'a nič-ura lemozina fakut, far de k'av (ke av) o šbula lu ur (un) brizè nu dat (poveretu). Zis-a gospodinu sijoru: beni din casta šbula elj voj akordej, ke potè verì sus netezendo-se pre časta šbula; ma ver vedaè, ke ši anč va avae sae invidia. Ši gospodinu (sijoru) kalejt-a casta šbula, si ja se rempigae (potezae). Atornu de ja s'a kacat kita ate suflete, e ja trupae ku .... tica ur, cela atu, (ura ča ata), si treile si toc zičendo: emnac, tja ke voj alje nu klaema. Zis-a gospinu (sijor) lu sv. Petru: vezut-aj tu, aj tu vezut, ke am jo pravo račun, ke-j semprovavik isteša, e ke ara isteša kativeria. Si tunce gospodinu (sijor) mulejt-a šbula ku ja, si mes-a èn fundu de pkè. Pre kavtatu pak (riguardu) de svet Petru lj-a lasat, ke un trat de saki anj kèn je zija lu sveti Petru, neka vire fara, e ke steje opt (osèm) zile oč si kolo, si se remena pre lume. Infati vire fara toc anj, si èn ceste opt zile, ke staje fara, face de tote sortile, si ne face akèta si akèta pati.

F. Miklosich: Rumunische Untersuchungen. I. Istro- und macedo-rumunische Sprachdenkmäler. Wien, 1881. (I. Abtheilung.)

Tatăl nostru. (pag. 2.)

Ćaće nostru, karle ješti (šti) èn ćer, neka se posveta lúmele tev; neka vire taé kraljestvo; fia taé volja ka ši èn ćer aša ši pre pemint. Pâra nostra de saka zi dać a noi ásteze; ši las a noi nostre dúgurle, ka ši noi lasam lu nostri duznić; şi nu n'a raže èn tentaciun, ma liberaé noi de rev.

Decalog. (pag. 3.)

Zaće zapovid lu domnu.

1. (Mánćele.) Jo saĕm gospodinu (šijoru) domni tev, nu ver avaé at domnu entru mire.
2. (Dójle.) Nu ver klaémá lúmele mev ėn taštje.
3. (Tréjle.) Ver posveti dumíreka.
4. (Pátrele.) Askuta ćaće şi maja şi tot maj betér de tire, se'r (se ver) lungo viju fi pre pemint.
5. (Ćínćele.) Nu ućíde.
6. (Šástele.) Nu faće grumb pekat. (nu faé).
7. (Šáptele.) Nu furá.
8. (Óptele.) Nu lenži (svidoči krivo) de te frate (iskrnju).
9. (Nóptele.) Nu desideréj ata muljera ni at om.
10. (Zaććele.) Nu desideréj niš de altzĭ.

(pag. 4.) Ėn kasa mia n'am ni sviča, ni ulje, ni speglju, ni čaptiru, ni krisu, ni skrigna, ni karta, ni paćna, ni kalemaru, za piséj; ni kantrida, za sedaé; n'am ni patu, za durmí; ni anka mezolu, za baé; ni skodela din će munká; ni skándu, pre karle munká; ni pirunu ku će munká; ni kutzitu, ku će tajá; ni lúngura ku će súrbí; ni kupitzu ku će vadí; ni pugnava, ku će me raškoprí; ni lanzulu n'am ku će patu koprí; ni stramasu, pre karle raszača.

Proverbe. (pag. 7—16.)

Apetitu vire munkându.
Ásteze mire, mâre tzie.
Bate fljeru, pira-j kad.
Breku ke latra, nu mućka.
Bura laćmna, faće bur foku.
Ćaće şi maja marânku krékele, şi lu fečori legu dintzĭ.
Časta lume fakut ie ku skálele: uri mergu ėn žos, uri ėn šus.
Domnu faće raće dupa roba.
Draku nu aude predíkele.
Dupa ploja, vire mušata vraéma; dupa pust, vire korisma.
Faće şi taće.
Foku de slama zalik dure.
Galjira betéra faće bura žema.

Galjira ke kanta, fakut-a ovu.
Glasu lu asiru nu maére èn ćeru.
Karle are kapu de stekla, neka nu se bate ku (e)rpa.
Karle ćere, afla.
Karle ânse faće, faće za trej.
Karle faće računa far de ostaru, el faće do vote.
Karle kavta èn karta, nu marânka de vitze.
Karle-j sgorít de apa kada, are frika şi de raće.
Karle maére ku lupu, urlać ka ši lupu.
Karle se faće oia, lupu'l poidać.
Kând ie roišu de saéra, mušata vraeme se spaéra.
Kând kokotu kânta, va fi zi.
Kând nu se pote bate kalu, se bate sedla.
Kodri stau (fermi) en lok, ómiri se kontresku.
Limba n'are osu, ma faće resbí dosu.
Limba traže, juva díntele dore.
Maj bire ásteze ovu, nego mâre galjira.
Ničur mestru nu se naste.
Nu-j rosa far de spire.
O rosa nu faće proliču.
Saki šarpe are sev otrov.
Sângele traže.
Tote lâmnele nu sku za foku.
Totzi žažete nu sku jednak.
Zi-m, ku ćire maéri, şi voj spure, ćire ješti.

Tréi frats. (pag. 78.*)

O vótę fošt-a tréi frats: dói orb, si ur n'a vežút . si tseštsi tréi frats mes-a 'n loŭ; vut-a tréi púkse: do spárte si úrę vár de kanélę . ćapęit-a tréi lyépur: dói ly-a skapát, si ur n'a potút katsá . tórnu názat; védu o máre úše, si bátu k'uñ kuž de slámę. Tsćla tse n'a fošt le zitse (: „tsire mę̀re koló?“ — yely zíku: „smo tréi frats: dói orb, si ur nu vęde, áren tréi púkse, do spárte si úrę vár de kanélę; mes an n lóŭ, ćapęit an trei lyépur: doi a skapát si ur n'an potut katsá“. tséla tse n'a fošt le zítse:) „yo'm trei óle: do spárte si úrlę vár de funt: dóñkve, zítse, talyátsme, muñkátsme, beyćtsme skúpa“. tályę, maráñkę, vávik fólele prá-

* Ortografie slavică: insâ ę = ă; ę = â; ñ — ŋ gutural = γγ (grecesc).

zęn . si yo, karl' am fošt koló — nu my-a vru' da ni ur kuš, si ku ur pęy ñ kap m'a (fakút sedę).

LITERATURA POPULARĂ.

Cântec de leagăn.

(V. Alecsandri, Poesiĭ populare ale Românilor. Bucur. 1866. pag. 381.)

Nani-nani copilaș
dragul mameĭ fecĭoraș!
că mama te-a legăna
și mama te-a căuta,
ca pe-o floare drăgălașă
ca pe-un îngerel în fașă.

Nani-nani cu mama
că mama te-a descânta!
să te facĭ un viteaz mare
ca Domnul Stefan cel mare,
să fiĭ verde la resboĭ
să scapĭ țara de nevoĭ!

Nani-nani puĭul meu
fericite-ar Dumnezeu!
să fiĭ oacheș și frumos
ca un soare luminos.
Fetele să te 'ndrăgească
florĭ în calea ta să crească.

Balade.

(Alecsandri, pag. 186 — 192.)

Mânăstirea Argeșuluĭ.

Pe Argeș în gĭos
pe un mal frumos,
Negru Vodă trece
cu tovarășĭ zece:
Noă meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
și Manoli zece,
care-ĭ și întrece.
Merg cu toțĭ pe cale
să aleagă 'n vale
loc de mânăstire
și de pomenire.
Eată cum mergea
că 'n drum agĭungea
pe un bĭet cĭobănaș
din fluer doĭnaș;
și cum îl videa
Domnul îĭ zicea:
„mândre cĭobănaș
din fluer doĭnaș!
Pe Argeș în sus,
cu turma te-aĭ dus,
pe Argeș în gĭos
cu turma aĭ fost.
Nu cumva-i văzut
pe unde-aĭ trecut
un zid părăsit
și neisprăvit

la loc de grindiș
la verde aluniș?“
„Ba Doamne, am văzut
pe unde-am trecut
un zid părăsit
și neisprăvit.
Câniĭ cum îl ved
la el se răped
și latră-a pustĭu
și urlă-a morțiu.“
Cât îl auzĭa
Domnu 'nveselĭa
și curând pleca,
spre zid apuca
cu noă zidarĭ,
noă meșterĭ marĭ
și Manoli zece
care-ĭ și întrece.

„Eată zidul meu!
aicĭ aleg eu
loc de mânăstire
și de pomenire.
Decĭ voĭ, meșterĭ marĭ
calfe și zidarĭ
curând vă siliți
lucrul de'l porniți
ca să' mĭ rădicați
aicĭ să' mĭ duraț
mânăstire naltă
cum n'a maĭ fost altă,
că v'oĭu da averĭ
v'oĭu face boerĭ,
ear de nu, apoĭ
v'oĭu zidi pe voĭ,
v'oĭu zidi de viĭ
chĭar în temeliĭ!“

II.

Meșterĭ grăbĭa
sferile 'ntindea,
locul măsura,
șanțurĭ largĭ săpa
și mereu lucra,
zidul rădica;
dar orĭ ce lucra
noaptea se surpa!
A doa zi ear
a treia zi ear;
a patra zi ear
lucra în zadar!
Domnul se mira
ș'apoĭ îĭ mustra,
ș'apoĭ se 'ncrunta
și 'ĭ amenința
să 'ĭ pue de viĭ
chĭar în temeliĭ!
Meșterĭ ceĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
tremura lucrând,

zi lungă de vară
zioa pân' în seară.
Ear Manoli sta,
nicĭ că maĭ lucra,
ci mi se culca
și un vis visa,
apoĭ se scula
ș' astfel cuvânta:
„Noă meșterĭ marĭ,
calfe și zidarĭ!
știți ce am visat
de când m'am culcat?
O șoaptă de sus
aevea mĭ-a spus,
că orĭ ce-am lucra
noaptea s'a surpa,
pân'om hotări
în zid de-a zidi
cea 'nteĭ soțioară
cea 'nteĭ sorioară,
care s'a ivi

mânĭ în zĭorĭ de zi
aducând bucate
la soț orĭ la frate.
Decĭ daca vroițĭ
ca să isprăvițĭ
sfânta mânăstire
pentru pomenire,
noĭ să ne-apucâm
cu toțĭ să gĭurăm
și să ne legăm
taĭna s'o păstrăm;
ș'orĭ ce soțĭoară
orĭ ce sorĭoară
mânĭ în zĭorĭ de zi
întеĭ s'a ivi
pe ea s'o jertfim
în zid s'o zidim!"

III.

Eată 'n zĭorĭ de zi
Manea se trezi,
s'apoĭ se sui
pe gard de nuele
și maĭ sus, pe schele
și 'n câmp se uita
drumul cerceta.
Când, vaĭ! ce zărĭa?
Cine că venĭa?
Soțĭoara luĭ
floarea câmpuluĭ!
Ea s' apropiea
și îĭ aducea
prânz de mâncătură
vin de beutură.
Cât el o zărĭa
inima-ĭ sărĭa,
în genuchĭ cădea
și plângând zicea:
„Dă, Doamne, pe lume
o ploae cu spume,
să facă pârae
să curgă șiroae,
apele să crească
mândra să 'mĭ oprească,
s'o oprească 'n vale
s'o 'ntoarcă din cale!"
Domnul se 'ndura
ruga 'ĭ asculta
norĭĭ aduna
cerĭu 'ntuneca.
Și curgea de-o dată
ploae spumegată,
ce face pârae
și umfla șiroae.
Dar orĭ cât cădea
mândra n'o oprĭa,
ci ea tot venĭa
și s' apropia.
Manea mĭ-o videa
inima-ĭ plângea
și ear se 'nchina
și ear se ruga:
„Suflă, Doamne-un vânt
suflă 'l pe pământ
braziĭ să-ĭ despoae
paltinĭ să îndoae
munțiĭ să răstoarne
mândra să'mĭ întoarne,
să mĭ-o întoarne 'n cale
s'o ducă de vale!"
Domnul se 'ndura
ruga-ĭ asculta
și sufla un vânt,
un vânt pre pământ,
paltinĭ că 'ndoĭa,
brazĭ că despoĭa
munțiĭ răsturna;
eară pe Ana
nicĭ c'o înturna!

Ea mereu venĭa
pe drum șovăĭa,
și s' apropia;
și amar de ea
eată c'agĭungea!

IV.

Meșteriĭ ceĭ marĭ
calfe și zidarĭ,
mult înveselĭa
dacă o videa;
ear Manea turba
mândra 'șĭ săruta
în brațe-o lua,
pe schele-o urca,
pe zid o punea
și glumind, zicea:
„Stăĭ mândruța mea
nu te spărica
că vrem să glumim
și să te zidim!“
Ana se 'ncredea
și vesel râdea.
Ear Manea ofta
și se apuca
zidul de zidit,
visul de 'mplinit.
Zidul se suĭa
și o cuprindea,
pân la gleznișoare,
pân la pulpișoare.
Ear ea, vaĭ de ea!
nicĭ că maĭ ridea
ci mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Agĭungă-țĭ de șagă
că nu 'ĭ bună, dragă.
Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
trupușoru'mĭ frânge!“
Ear Manea tăcea
și mereu zidea,
zidul se suĭa
și o cuprindea
pân la gleznișoare,
pân la pulpișoare,
pân la costișoare,
pân la țâțișoare.
Dar ea, vaĭ de ea
tot mereu plângea
și mereu zicea:
„Manoli, Manoli,
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
țâțișoara'mĭ plânge
copilașu'mĭ frânge!“
Manoli turba
și mereu lucra.
Zidul se suĭa
și o cuprindea
pân la costișoare,
pân la țâțișoare,
pân la buzișoare,
pân la ochișorĭ,
în cât, vaĭ de ea!
nu se maĭ videa,
ci se auzĭa
din zid că zicea;
„Manoli, Manoli
meștere Manoli!
Zidul rău mă strânge
vĭața mi se stinge!

V.

Pe Argeș în gios
pe un mal frumos,
Negru vodă vine
ca să se închine
la cea mânăstire,
falnica zidire;
mânăstire naltă
cum n'a mai fost altă.
Domnul o privia
și se 'nveselia
și ast-fel grăia:
„Voi, meșteri zidari
zece meșteri mari!
spuneți'mi cu drept
cu mâna la pept,
de-aveți meșterie
ca să' mi faceți mie
altă mânăstire
pentru pomenire
mult mai luminoasă
și mult mai frumoasă?“
Ear ceĭ meșteri mari
calfe și zidari
cum sta pe grindiș
sus pe coperiș,
vesel se mândria
ș' apoi răspundea:
„Ca noi, meșteri mari
calfe și zidari
alți nici că sânt
pe acest pământ!
Află, că noi știm
ori când se zidim
altă mânăstire
pentru pomenire,
mult mai luminoasă
și mult mai frumoasă!“
Domnu-i asculta
și pe gânduri sta,
apoi poronci'a,
schelele să strice
scări să le rădice;
ear pe ceĭ zidari
zece meșteri mari
să mi-i părăsească
ca să putrezească,
colo pe grindiș
sus pe coperiș.
Meșteriĭ gândea
și ei îșĭ făcea,
aripi sburătoare
de șindrilĭ ușoare,
apoi le 'ntindea
și 'n văsduh săria;
dar pe loc cădea
și unde pica
trupu' și despica.
Ear bietul Manoli
meșterul Manoli
când se încerca
de a se arunca,
eată c'auzia
din zid că eșia
un glas nădușit,
un glas mult iubit,
care greu gemea
și mereu zicea:
„Manoli, Manoli
meștere Manoli!
Zidul rău ma strânge
țâțișoara'mi plânge
copilașu'mi frânge
viața mi se stinge!“
Cum o auzia
Manea se perdea
ochi-i se 'nvelia;
lumea se 'ntorcea
norii se 'nvârtea,
și de pe grindiș
de pe coperiș

mort bĭetul cădea!
Ear unde cădea
ce se maĭ făcea?
O fontână lină
cu apă puțină,
cu apă sărată
cu lacrimĭ udată!

MIRON POMPILIU: Balade populare române. Jașĭ 1870.

Marcu și Turcu. (pag. 21—24.)

Colo 'n jos pe Nistru 'n jos
peste plaĭul cel frumos,
unde Nistru se cotește;
la masă de solzi de pește,
beu voiniciĭ călărește,
și be Marcu
săracu
și cu Turcu
păgănu,
și cu muma Marculuĭ
ibovnica Turculuĭ.
Turcul be și nu prea be
și be bere de ce rè;
el berea cu viclenie
să n'ajungă la beție;
Dară Marcu
săracu
el bea vinu
de cel mai bunu,
tot copul
și galbenul,
și felea și talerul,
picătura și zlotul.
Multe copurĭ el sfărșea
negura ochiĭ prindea,
și de-odată ameța,
pe masă capul punea
și în grabă adurmea.
Eară Turcu
păgănu
om fricos la vețejie
dar mester în viclenie,
ĭute paloșul trăgea
într' un picĭor se 'nvărtea
capul Marculuĭ să 'l ĭea.
Dară sluga Marculuĭ,
credincĭosu stăpânuluĭ
cuvântă păgânuluĭ:
— „Turcule,
boĭerĭule!
Ien dă' mĭ vreme puțintel
ca să m' apropiu de el,
să mă plec și să 'l sărut
căcĭ nu l'oĭu vedea maĭ mult.
L' am slujit de mititel
și sămbria m'i la el.“
— Dânsul nu l'o sărutat
ce cu dințiĭ l'o mușcat,
Marcu de s'o deșteptat:
— „Aleĭ slugă, fătul meu,
ce me mușcĭ tu așè rău
doar' nu te-aĭ făcut dulău?
de micuț eu te-am avut
și tu asta n'aĭ făcut!“
— „Scoală Marcule, stăpâne
că 'ĭ amar și vaĭ de tine,
uĭtă Turcul
păgânul
că el paloșul trăgea,
într' un picĭor se 'nvărtea
Marcule, capul să-țĭ ĭea.“
Atuncĭ Marcu
voĭnicu
[illegible] mult nu [illegible]

paloș de argint scotea
într' un picior se 'nvărtea
și da una de cea grea:
capul Turculuĭ sărea,
și de-adura se ducea
în albia Nistruluĭ
lângă pĭatra Corbuluĭ.

Gheorghiță și mireasa luĭ. (pag. 27—28.)

Pe drumul Orăziiĭ
merg carăle Gheorghițiĭ,
ducu-se după nevastă
colo 'n țara ungurească;
cel cu sare
me maĭ tare,
cel cu vin
me maĭ lin;
când Gheorghiță andălĭa
maică-sa din graĭu grăĭa:
— „Gheorghiță, binele meu
bagă 'n samă, ce 'ți spun eu:
Nu 'ntra 'n casă nechemat
nu be păhar ne 'nchinat!"
Dar Gheorghiță baĭu n'avea;
când la socri ajungea
întra 'n casă nechemat
berea păhar ne 'nchinat.
După masă se punea
și pe când se veselea
frigurĭ grele mi'l prindea;
când era la miază-noapte
Gheorghiță trăgea de moarte;
când de zuă se crepa
Gheorghiță sufletu-șĭ da;
ear nevasta luĭ ofta:
— „Bată-te focu, nănaș
cu cine mă cununașĭ?
cu cununa ruguluĭ
să n'am traĭul prunculuĭ:
asară fuseĭ fecĭoară,
mĭază-noapte nevestĭoară,
ear acum în zorĭ de zuă
eacătă-mă și văduă."

SIMEON FL. MARIAN: Poesiĭ poporale române I. Cernăuțĭ 1873.

(Balade. Cântece bătrânești.)

Iovițăși moșul său Balaban. (pag. 71—86.)

I.

Frunză verde, lemn dubit,
Iașul nostru cel vestit
a rămas negru pârlit ....
Este-o masă 'nrotilată
mândră, galbănă de peatră,
toată din cĭocan lucrată,
de boerĭ încunjurată.
Beu boerĭ, se cintesc (! l. cinstesc),
mânâncă și sfătuesc.
Dar' cine se veselește
maĭ cu samă cin' mesește?
Balaban și cu Iovițăș,
ce'i este nepot de viță
și fecĭor de Novăciță!

Şi nepotul său Iovită
bea păharul neurat
sta la masă ne 'mbiat.
Eară moşul Balaban,
care-i bun de cartagan,
spre Iovită se 'ntorcea
şi din gur' aşa 'i zicea:
„Aleĭ nepoate Iovită!
măĭ Iovită, măĭ bădită,
fecĭoraş de Novăciţă!
Spune'mĭ mie adevărat
ce beĭ păhar neurat,
şezĭ la masă ne 'mbiat!
n'aĭ strae de primineală,
ori n'aĭ banĭ de cheltuĭală?!"
Ear' Iovită asculta
şi din gură 'i cuvânta:
„Am strae de priminĭală,
c'aş putea 'mbrăcă o ţară;
şi am banĭ de cheltuĭală
c'aş putea hrâni o ţară! . . .
Mie vremea mi-a venit
vremea de căsătorit,
potrivnică n'am găsit
orĭ şi cât m'am ostenit:
noauă aĭ
pe noauă caĭ,
pe toţĭ noauă i-am spetit
şi pe toţĭ i-am ciumpăvit,
potrivnică n'am găsit
nicĭ la stat, nicĭ la purtat,
nicĭ la păpuc de 'nălţat,
nicĭ pe pusul struţuluĭ
nicĭ pe mersul drumuluĭ;
dară eu când mi-am venit
şi în nuntru m'am vârât
în târgul Odriuluĭ
la curtea Subasuluĭ,
mândră zână mĭ-am zărit,
bună mĭ-ar fi de răpit
şi n'am cal de isbândit!"
Moşul său când auzĭa
se sculă şi-apoĭ zicea:
„Aleĭ nepoate Iovită,
măĭ Iovită, măĭ bădită
fecĭoraş de Novăciţă!
pe min' de me'i asculta
de'i voi şi de mi'i da:
tot pe anĭ
burduv de banĭ,
şi pe lună
pungă plină,
pe tot şfertul
galbănul,
cal pe gândul tău ţi-oĭu da
de ţi'i face dobânda!"
Iovită când auzĭa
mântaua jos întindeá
de treĭ orĭ cu banĭ o 'mplea
moşuluĭ său că mi-o da.
Balaban, cum mi-o lua
în pivniţă se băga
pe Negrul că mi'l scotea,
pe Negrul
pe Besnicul.
La Iovită se duceá
luĭ în mână că i'l da;
dimpreună cu dânsul
cu Negrul, cu Besnicul
i-a dat încă şi-un bicĭuţ
carele-avea în vârvuţ
o litră de argintuţ.
Iovită se întindea
la Negrul mi se ducea
de dărlog că mi'l prindea
şi pe el se arunca,
bicĭu 'n mână'l apuca
şi de-acolo purcedea . . . .
Mi'l strângea dintr' un dârlog
şi sărĭa câte-un prilog,
mi 'l plesnea peste ĭoie
şi sărĭa câte-o moşie.

Mi'l plesnea peste spinare,
sărĭa doauă, treĭ hotare . . .
Şi s'a dus Ioviţă dus
pân la curte ce-a ajuns,
la curtea Subasuluĭ
în târgul Odriuluĭ.

II.

La curte când a ajuns
se primblá în jos şi 'n sus
prin târgul Odriuluĭ,
pe marginea drumuluĭ,
Negrul ostoindu-şi'l,
de spume stergendu-şi'l.
Negrul mi se ostoea
de spume se curăţĭa.
El tot una se uĭta
şi tot una îmĭ ochĭa
la curtea Subasuluĭ,
prin fereasta curţiĭ luĭ,
doară zina mĭ-a zări
doară mĭ-o poate-amăgi
şi cu dânsa a fugi.
Şi pe când se preumbla
fetişoara mi'l zărĭa,
mult de el se minuna
căcĭ ea nu mi'l cunoştea,
şi în minte'şĭ socotĭa:
ce voĭnic e acestá
cu ochĭ negrĭ ca mura,
cu părul
ca corbul;
ce voĭnic
pe cal murg,
aşa creţ
şi isteţ,
de priveşte
şi'mĭ ocheşte
l'a mea mică
ferestuĭcă?
Astfelĭu după ce gândi
din curte-afară eşi,
şi 'n grădină se ivi
acea mândră fetişoară
rumănă şi sprinteneoară,
privind străsturelele
cum cresc micşunelele;
privind floricelele
cum îsĭ dau miroasele.
Ioviţă, când mi-o vedea
de dânsa s' apropiea
şi din gur' aşa'i zicea:
„Aleleĭ, tu zinişoară,
zinişoară, verişoară!
tatăl tău
cu tatăl meu
eĭ au fost doĭ fraţiorĭ
şi noĭ sântem verişorĭ,
şi tu 'mĭ eştĭ o verişoară
tocma ca şi-o sorioară,
ĭan întinde-o garofeoară
s'o miros în astă oară,
să 'mĭ alin cea inimĭoară,
s'o alin să nu mă doară.
Ian intinde-o garofiţă
din a ta dalbă mânuţă!"
Fetiţa când 'l auzĭa
de el mult se minuna
şi din gură mi'i zicea:
„Măĭ voĭnice, voĭnicele
măĭ bădiţă, fărtăţele!
cum de-ajungĭ la floricele
să aĭbĭ din mâncle mele?"
Şi cum zise acestea
maĭ mult nu se cugeta
ci pe loc că mi se da,
floricele aduna
şi-un struţuşor îĭ făcea

la zăplaz mi se ducea
luĭ Ioviță'l întindea.
Dar Ioviță cel viclean,
nepotul luĭ Balaban
samă florilor nu da,
mâna pe dânsa punea
și pe murg mi-o asvârlĭa,
pintenĭ Negruluĭ dădea
și de-acoalea purcedea
și spre casă se 'ntorcea,
de nime nu 'l cunoștea
și nime nu mi'l vedea.

III.

Subasul când auzĭa
ceea ce-i se 'ntîmpla,
că Ioviță voĭnicul
voĭnicul și vicleanul,
fetișoara i-a furat
și cu dânsa a plecat,
a 'nceput a lăcrăma
a plânge și-a suspina
veste luĭ Dârviculu a da.
Ear' Dârviculu când auzĭa
un ochĭu îĭ plângea
altul îĭ râdea.
Apoĭ ce 'mĭ făcea? . . .
Mi se socotĭa
și în grajdĭ mergea
pe Neagra scotea:
pe Neagra,
pe Besnica,
nicĭ cu frâu
nicĭ fără frâu,
ci c' un căpestrel
slab și supțirel;
cu pedică 'n gură
ce n'avea măsură,
și cu scărĭ la șea,
carile era
așa de frumoase,
ca și doauă broscĭ țâstoase.
Și cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
și-apoĭ purcedea,
și mergea ca vântul
ne-atingând pământul.
Și mi-o strângea de dârlog
și sărea câte-un prilog;
mi-o plesnea peste ĭoie
și sărĭa câte-o moșie.
Și o pălea peste spinare
și sărea peste hotare.
Pământul se resuna
pe unde Neagra câlca.
Și, zău, mult că nu era
pe voĭnic maĭ ajungea.
Ioviță când mi'l vedea
amarnic se spăriea
că 'și-a perde mândruța;
decĭ din gur' așa strigá:
„Moșule hăĭ, Balaban!
ce eștĭ bun de eartagan
și taĭ boeri 'n divan,
saĭ fuga și vin' aicĭ,
că m' ajunge cel Dârviculu,
și Dârviculu de m'a ajunge
sufletul de loc mi'l stânge,
și capul mi l'a tăea
și puĭcuța mi-a lua."

IV.

Balaban când auzĭa
în pivință că intra,
pe Galbăna mi-o scotea
nicĭ cu frâu

nicĭ fără frâu,
ci c' un căpăstrel
slab şi subţirel.
Şi cum mi-o scotea
pe ea s' asvârlea
şi-apoĭ purcedea,
şi mergea ca vântul
ne-atingând pământul;
căcĭ când mi-o plesnĭa
Galbăna sărea
ca şi pasărea . . . .
Şi s'a dus, s'a dus
la Ioviţ' ajuns.
Şi cum ajungea
şi Dârvicĭu sosia,
şi Dârvicĭu pufuea
şi mi se roşĭa
şi-apoĭ se rostĭa,
către tânărul Ioviţă
fecĭoraş de Novăciţă
nepotul luĭ Balaban,
ce'i voĭnic de eartagan
şi bagă frică 'n duşman.
Balaban cum mi'l vedea
că astfelĭu se încĭudea
de dânsul mereu râdea
căcĭ de el frică n'avea,
şi spre el se întorcea
şi din gură mi'i ziceá:
„Ho! ho! voĭnic Dârvice!
nu face vrajbe pe-aice!
tinerĭ fac vrăjbile
noĭ bătrânĭ păcile! . . . .“
Ear' Dârvicĭu aşa zicea:
„Balabane, viţă rea!
pe min' de me'i mânia
capul mi ţi-l'oĭu tăea
şi la corbĭ te-oĭu arunca!“
Balaban când l'auzĭa
amarnic se mâniea,
paloşul că mi'l scotea
pe palmă mi'l învârtea,
la mustеţe mi'l cerca
la mustеţe că prindea,
şi-apoĭ de loc mi'l titea
în faţa buriculuĭ
pe la furca peptuluĭ
unde-i greu voĭniculuĭ.
Şi de loc că mi'l pălĭa
sângele mi'l năbuşĭa
jos de pe cal că pica
şi calul alăturea.

V.

Balaban încălica
şi de-acolea purcedea
cu nepotul său Ioviţă
şi cu mândra copiliţă.
Eară 'n urma lor venĭa,
venĭa Turcĭĭ ca ploaea,
Tătarĭĭ ca năsipul
de-acoperĭau pământul.
Ear' voĭnicul Balaban,
care-i bun de eartagan,
de nime nu se temea
„vie! vie!“ tot zicea.
Şi orĭ care cum venĭa
orĭ care s' apropiea
Balaban pe eĭ sărĭa
dimpreună cu Ioviţă,
fecĭoraş de Novăciţă,
şi de zile'i mântuĭa,
capurile le tăea,
nu'i tăea cum se tăea,
ci mi'i tăea ca grâul
şi mi'i clădĭa ca stogul.
Şi după ce mi'i tăea
corbilor mi'i asvârlea . . . .

Eară ei se întorcea
spre casă tustrei mergea:
Balaban şi cu Ioviţă
şi cu tânăra fetiţă.

Mai ziceţi boerii „amin,“
v'am cântat cântec deplin,
şi voi mai zice una
mai pe sus decât asta,
dacă şi mie mi'ţi da
un păhar de vin pelin
gâtul să mi'l mai alin! . . . .

Teodor T. Burada: O Călătorie in Dobrogia. Jaşi 1880.

Maica bătrână. (pag. 113—118.)

Primblă-mi-se primblă
pe cel mal de gărlă,
cea maică bătrână
cu brâul de lână
de lână seină,
de păr de cămilă;
din drug îndrugând,
din furcă torcând
din gură 'ntrebând:
„Dunăre, Dunăre,
drum făr' de pulbere!
şi făr' de hăugaş,
trup mult drăgălaş!
De ai fi vorbitoare
şi 'ndatoritoare
eu că te-aş ruga
şi te-aş întreba
de-un drahiu al meu,
ce l'am perdut eu;
tu nu l'ai văzut
de valuri bătut,
de maluri izbit,
de coscai scobit?
De l'ai fi văzut
l'ai fi cunoscut:
un flăcău înalt,
nalt şi sprâncenat;
feţişoara lui
spuma lapteluĭ,
coala de hârtie
de la prăvălie,
chiculiţa lui
spicul orzuluĭ,
când e revărsat
la vreme de plouat,
creşte 'n foae lat;
mustecioara lui
spicul grâuluĭ,
când se pârguieşte
lumea-l îndrăgeşte;
sprincenele lui
pana corbuluĭ,
pană neboită
nesulemenită;
ochişoriĭ lui
mura câmpuluĭ,
coaptă la rezoare
ferită de soare,
coaptă la pământ
ferită de vânt.“
— Dunărea privea
şi aşa grăea:
„măicuţă bătrână
cu brâul de lână

de lână seină,
de păr de cămilă!
şi de l'am văzut
nu l'am cunoscut.
Dar tu să te ducĭ
în colo s'apucĭ,
la sora mea ceaţă
ce acum se 'nalţă,
că e maĭ mare
maĭ înecătoare
şi 'ntunecătoare;
poate l'a văzut
şi l'a cunoscut."
— Cea maĭcă bătrână
cu brăul de lână
în genunchĭ cădea
şi la cerĭu privea,
şi mi se ruga:
„De s'ar îndura,
eu m'aş bucura,
Domnul să mă facă
o neagră corboaĭcă,
din aripĭ să sbor
colo să scobor."
— Domnul auzea
corboaĭcă-o făcea,
Dunărea trecea
şi se ducea
de întâlnea,
cea ceaţă
negureaţă.
Cum a întâlnit-o
în drum a oprit-o,
din gură-a 'ntrebat-o:
„Tu ceaţă
negureaţă!
de aĭ fi vorbitoare
şi 'ndatoritoare,
eu te-aş întreba:
n'aĭ văzut cum-va
un drahĭu de-al meu,
măndru nalt flăcău,
munţiĭ ocolind
din gură cântând?
De nu l'aĭ văzut
de valurĭ bătut,
de maluri izbit
de coscăĭ scobit?
că tu eştĭ maĭ mare
şi 'ntunecătoare!"
— Cea ceaţă
negureaţă
din gur'ăĭ grăea
şi aşa-i zicea:
„Măĭcuţă bătrână
cu brăul de lână
de lână seină
de păr de cămilă:
ba eu l'am văzut
şi l'am cunoscut;
la malul mărĭĭ,
în marginea ţărĭĭ,
la umbra de perĭ,
de perĭ şi de merĭ,
de păgânĭ gonit,
de gloanţe rânit
la pământ trântit!"
— Ea mereu mergea
până ajungea
în vărfurĭ de perĭ
de perĭ şi de merĭ.
Colo se punea
şi în jos privea,
pe el mi'l zărea
şi mi'l cunoştea,
şi ea începea
de mi'l cloncăea.
Dar el ce-mĭ făcea?
arcul mi'l lua
şi îl încorda
Atuncĭ ea grăea:
„nu mă săgeta

că sânt maĭca ta!
Nu te cloncăesc,
ci eu te jălesc."
— Dar el ce 'mĭ făcea?
Din gură grăea:
„De eştĭ maĭca mea,
du-te tu în grabă
leacurĭ de îmĭ adă,
la rănile marĭ
nişte erburĭ tarĭ,
la rănile micĭ
nişte erburĭ dulcĭ,
ca să mă vindecĭ."
— Şi ea se ducea
în grabă venea,
erburĭ aducea,
erburĭ dulcĭ lăsa,
erburĭ tarĭ lua.
In grabă să-ĭ treacă
acasă să'l ducă.
Dar nu-l vindeca
ci îl omorea.
Şi ea se scărbea
lângă el murea!

Mihnea Vodă. (pag. 205—210.)

In şesul Scăenilor,
lunca Măgurenilor,
Mihnea Vodă cel vestit
cu-a lui oaste-a tăbărit,
multe corturĭ me-a făcut
multe multe
şi mărunte,
tot corturĭ de ipingele,
maĭ marĭ şi maĭ mărunţele.
Dar maĭ multe-s tătăreştĭ
care 'n lume nu găseştĭ.
La mijloc de corturele
maĭ marĭ şi maĭ mărunţele,
este-un cort mare rotat
cu creştetul naramzat,
cu sforile de matasă
împletite toate 'n şese,
cu ţeruşiĭ de argint
cum n'a fost nicĭ că maĭ
cu maĭugĭ de acioĭ [sânt;
cum nu se află pe la noĭ.
Pe pământ ce-i aşternut
şi cu ce ăĭ învălit?
covor verde de matasă,
de matasă tot aleasă,
peste covor chirotica
de cea mândră picătică,
peste tot ăs mese întinse,
jur imprejur maĭ sânt puse,
pernişoare mititele
stau boerĭĭ tot pe ele,
pe la patru colţurele
tot cu scumpe petricele,
petricele nestimate
care 'n lume nu se poate.
La masă cine se vede?
Domnul Mihnea Vodă şede
cu căte treĭ fraţĭ Bujeştĭ
şi cu amândoĭ Capleştĭ.
Ear colo la capul meseĭ,
lângă cel stâlp gros a uşeĭ
şede Neda părcălabul
înţeleptul, chibzuitul,
temeĭul rezboailor
şi nădejdea oştilor
şi fruntea boerilor.
Mihnea Vodă se sculă
de departe se uĭtă,
pe drumul Tabanuluĭ
pe şleahul Tătarului
Calea Bucureştilor
asupra Scăenilor

mare pulbere zărea
și la masă ear intra,
și din gură așa grăia:
„Aleĭ! voĭ ostașilor
sfetnicĭ marĭ, boerilor,
voĭ beți și vă veseliți
nicăĭurea nu gândiți.
Eu afară am eșit
mare pulbere-am zărit.“
— Boerĭ atuncĭ grăia:
„Aleĭ! tu Vodă Mihnea,
șezĭ la masă și mănâncă
și nu te scula tu încă,
vr'un vârtej din cer lasat
poate peste drum a dat,
pulberea de-a ridicat
câmpul că l'a apucat.
Ear de-a fi vr'o oaste grea,
Doamne, pe la noĭ să dea,
și'i sta Doamne te-ĭ uita,
și'i vide noĭ ce-om lucra.“
— Vorba bine n'o sfârșea,
eată mări că sosea,
Radu din Calonfireștĭ,
cum ăl vezĭ încremenești:
de trĭ orĭ ăĭ ocolea
bună zĭoa le dădea,
și eĭ că îĭ mulțămea.
Frate cu Mihnea era
și eĭ că nu se știea.
Radu din gură-i grăĭa:
„Știi tu Doamne, orĭ nu știĭ?
ân țar'a 'ntrat Tatarĭĭ!
Pe maĭca me-a robit
pe copiĭ me-au omorit.
In Bucureștĭ a intrat
bisericele a pradat!
Prin ele că au trecut
grajdĭ de caĭ le-au făcut!
Maĭca precistă cea sfântă
între căĭ ămĭ stă zvârlită!
Să-mĭ daĭ pe treĭ frați Bujeștĭ
și pe amândoĭ Capleștĭ
și pe Neda părcălabul
înțeleptul, chibzuitul
temeĭul rezboailor
și nădejdea oștilor,
și fruntea boerilor.“
— Domnul Mihnea că'i grăĭa:
„Eu Bujeștiĭ nu ți-oĭ da,
că Bujeștiĭ viclenĭ sânt,
cum nu găseștĭ pe pământ;
la pomană
dau năvală,
la rezboĭ
dau 'napoĭ.
Radule eu ție da-voĭ
pe Capleștiĭ amândoĭ,
și pe Neda părcălabul
înțeleptul, chibzuitul.“
Eĭ atuncĭ încălecau
și 'nainte eĭ plecau.
— Radu din gură grăĭa:
„Aleĭ! voĭ Capleștilor,
inima voĭnicilor,
bățeți voĭ mijloacele,
ĭară eu marginile.
De la voĭ ce va scapa
de la noĭ nu s'a 'nturna.“
— Capleștiĭ că respundea:
„Unde Doamne s'a văzut,
unde s'a maĭ pomenit,
slugĭ să bată mijlocul,
marginile stăpânul.“
Paloșu 'n mână luau
și 'n Tătarĭ eĭ năvăleau,
mare drum că eĭ făceau,
cu pământ ăĭ mestecau.
Păn' era soare 'n chindie
remasă Tatarĭ o mie.
Nicĭ soarele n'asfințea
și Tatariĭ se sfârșia.

Gruea fiul luĭ Baba Novac, căpitanul luĭ Mihaĭu.

P'acea lungă Dunăriță
merge, merge-o șaĭculiță,
cu postav verde învelită
pe dinăuntru zugrăvită.
Dar în ea
cine 'mĭ ședea
cu sluga nevrednica?
Gruea, fiul luĭ Novac
luĭ Novac,
Baba Novac.
Turciĭ stau pe zidurile
ca cĭorile în prunturile.
Vântul mare vapora,
chica Grueĭ s'înfoca.
Turciĭ când vedea, fugeau
și 'napoĭ nu maĭ priveau.
Iar sluga nevrednica
către Turciĭ s'adresa,
de necaz foc se făcea
și așea le răspundea:
„Turcilor! nevestelor
ce fugițĭ voĭ blesmelor?
Asta-e Gruea luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac.
El acuma este beat
este beat, câĭne turbat;
spune-țĭ mie înadins
ce 'mĭ dațĭ ca să vi'l dau prins
și legat și ferecat
să nu maĭ fie de scăpat?"
— Turciĭ luĭ ĭĭ răspundeau
s'ast fel ĭĭ făgăduĭau:
„Țĭ-om da galbenĭ, șaĭca plină
numaĭ să ni'l daĭ în mână."
Iar sluga nevrednica
pe el mâna îșĭ punea,
îl lega și'l fereca
așa cum Gruea dormea,
tot cu sârma de mătase
ce pătrunde pân' la oase.
Turciĭ șaĭca o umplea
cu cărbunĭ o îndesea,
cu galbenĭ o pospoĭa
pre d'asupra și ĭĭ da.
Turciĭ mâna când puneau
pe Gruea îl pâlmueau
ĭar alțiĭ îl judecau
și alți țeapa ĭĭ pregăteau.
Gruea se desmetecĭa
tare ca un leu răcnea,
legăturile îșĭ plesnea.
Turciĭ se înfiorau,
dar sârma de mătase
tae carnea pân la oase.
Gruea capu' șĭ ridica
un corb croncânind vedea,
către el s'adresa
și din gură așa-i grăĭa:
„Corbe, corbe, frate corbe!
spune 'mĭ ce sânt aste vorbe?
spune 'mĭ ce tot croncănești
or de mine te gătești?
Ține inelușul meu
și du 'l unde voesc eu:
în munțiĭ Catrinuluĭ
în pădurea Pinuluĭ,
la ceardacu luĭ Novac
luĭ Novac
Baba Novac;
și-țĭ voĭu face s'aĭ mâncare
multe lunĭ de săturare."
— Corbul inelul lua
în acel munte îl ducea;
Novac la masă ședea
supt un pom s'adăpostea.
Corbul pe sus croncânea,
ĭar Novac îl ascultă

către nepot s'adresa
cu care se ospăta:
„Măĭ nepoate! măĭ Iovițe!
ĭa maĭ adu o plosciță,
și ĭa flinta mea din cuĭu
și dă 'n îl corb să'l răpuĭ;
căcĭ el bine nu gândește
ci de rău nouă cobește.“
— Corbul când așa auzĭa
d'asupra meseĭ sbura
și inelul îl lăsa
în farfurie a cădea,
pe care Novac mânca.
Și 'ncepu a se mira.
Dar Novac când îl văzu
îndată 'l recunoscu
de la masă se sculă
haĭnele sale îșĭ schimbă;
lasă gugĭuman domnesc,
și potcap călugăresc
îșĭ puse 'n capul luĭ,
în fața nepotuluĭ;
lepădând haĭne domnești,
și rase călugărești
îmbrăcă și se gătea,
desagĭ cu galbenĭ umplea;
la primejdiĭ nu gândea
ci la Țarigrad pornĭa.
El pe la fântânĭ trecând
văzu pânze înalbind
multe fete și neveste;
și întrebându-le de veste
către ele s'adresa
și din gură le grăĭa:
„Fetelor, nevestelor!
mândre, frumușelelor!
spuneți-mĭ adevărat
ce veste la Țarigrad?
De 'mĭ veți spune voĭ drept
pânzele c'asta hârtiă
întocmaĭ să se 'nalbească
și frumos se 'nvioreasc㠚
ĭar dacă'țĭ tăgădui
ș'adevărul ne'țĭ grăi
pânza voastră să 'negreasc㠚
ca rasa 'mĭ călugărească!“
— Iar ele răspundea:
„Veste-ĭ bună, nu-e rea,
moșule călugăre
sfinte cuvioase!
Veste-ĭ, e în Țarigrad
prins Gruea luĭ Novac.
Turcĭĭ mi ți'l judecă
și mi ți'l purecă;
unĭĭ țeapai-o gătesc
și alțĭĭ îl pălmuesc.“
— Când asta Novac auzĭa
de necaz se aprindea
se repezea haĭducește
și mergea păsirĭ lupește.
La Țarigrad ajungea
către basĭ așa zicea:
„Turcilor, agalelor!
Sultanĭ și Sultanelor!
Voă-ĭ robul de vânzare
sau e robul de pierzare?“
— Cel maĭ bătrân răspundea:
„fugĭ, călugăr, pĭază rea!
perĭ dinaintea mea
orĭ ți-aĭ urât viața!“
Când Novac așa auzĭa
se făcea că s'înpĭedica
desagĭĭ de fulg lua
și galbeni-ĭ risipea;
Turcĭĭ în galbenĭ năvălea.
El la Gruea alerga,
legăturile îĭ tăĭa
sabiă 'n mână îĭ punea,
peste ochĭ palme îĭ ștergea
ș'apoĭ ast fel îĭ grăĭa:
„Bate tu marginile,
să bat eu mijlocile,

că le ştiu sorocile
ca şi popiĭ tocile;
unul dacă va scăpa
tu mie nu 'mĭ veĭ scăpa.“

D'amiazĭ până în chindie
taĭă Novac şapte mie,
când soarele scăpăta
Novac n'avea ce tăĭa.

Doĭne.

Doĭna. (Moldova; Alecsandri, pag. 224.)

Doĭnă, doĭnă, cântic dulce!
când te-aud nu m'aş maĭ duce.
Doĭnă, doĭnă, vĭers cu foc
când resunĭ eu stau în loc.
Bată vânt de primăvară
eu cânt Doĭnă pe afară,
de me 'ngân cu florile
şi privighitorile.
Vine earna viscoloasă
eu cânt Doĭna 'nchis în casă,
de'mĭ maĭ mângăĭu zilele
zilele şi nopţile.
Frunza 'n codru cât învie
doĭna cânt de voĭnicie.
Cade frunza gĭos în vale
eu cânt Doĭna cea de jale.
Doĭna zic, doĭna suspin
tot cu doĭna mă maĭ ţin.
Doĭna cânt, Doĭna şoptesc
tot cu Doĭna vieţuesc!

Străinul. (Alecsandri, pag. 240.)

Frunză verde rozmarin,
reu e de voĭnic străin!
Numaĭ luna că 'l ĭubeşte
şi soarele 'l încălzeşte.
Trece 'n gĭos, se duce 'n sus
nime nu 'i dă un răspuns,
nici îĭ zice: bun agĭuns!
Sue 'n deal, coboară 'n vale,
nicĭ o mândră nu'i stă 'n cale,
trece sate 'n curmeziş
şi dumbrăvile 'n lungiş,
vede-o mândră fetişoară
ca un puĭu de căprioară.
El îĭ zice: dragă, stă!
Ea în laturĭ tot se dă.
El îĭ zice: vină 'n coace!
Ea-ĭ respunde: n' am ce face.

Burueană de leac. (Muntenia; Alecsandri, pag. 270.)

Aoleo! mamă Ileană!
cată 'mĭ vre-o burueană
[illegible] mine-ţĭ fă pomană.

Mergĭ în câmp de-alege-nn [illegible]
tot de mac şi bus[illegible],
să'mĭ sting' 'nima de [illegible]

C'a fi azĭ o septemână
am văzut pe la fântână
o puĭcuță de Română,
și de-atuncĭ dorul mă frânge,
soarele din cer mi 'l stinge,
și la groapă mă împinge.
Dragostele tinerele
nu se fac din viorele,
ci din buze subțirele.

Blăstemat să fie locul
unde mi s'a aprins focul
de 'mĭ tot plâng acum norocul.
Blăstemat să fie ceasul,
când ĭ-am urmărit eu pasul
și ĭ-am auzit eu glasul.
Cu pasul m'au rătăcit,
cu glasul m'au amețit;
liniștea mĭ-am prăpădit.

Dorul de țeară. (Ardeal; Alecsandri, pag. 295.)

Plânge-mă mamă cu dor
că ți-am fost voĭnic fecĭor,
și de grijă ți-am purtat
ogorul ți l' am lucrat.
Ear de când m'am cătănit
vĭeața mi s'a otrăvit.
Că tângesc în țărĭ străine
și tot plâng gândind la tine.
Mult mĭ-e dor, mămucă dor
de cel codru frățior

și de stâna cea cu oĭ,
și de cântic de cimpoĭ!
Mult mĭ-e dor, mămucă mea
de cea mândră viorea
care mă ĭubĭam cu ea!
Mult mĭ-e dorul ne 'mpăcat
și mă 'ndeamnă la păcat,
să mă las de cătănie
și să fug la cĭobănie.
Orĭ ce-a fi cu mine, fie!

(Basarabia; Alecsandri, pag. 410.)

Fă-mă, doamne, ce me'ĭ face
sufletul să mi se 'mpace;
fă-mă hulubaș de-argint
cu aripele de vânt,
să maĭ sbor de pe pământ
pân la maĭca pe mormânt,
și să stau, să m' odihnesc,
să plâng și să mă jălesc,
și de bune și de rele
de alcanul vĭețiĭ mele.

Simeon Fl. Marian: Poesiĭ poporale române II. Cernăuțĭ 1875.

Doină haiducească. (Bucovina, pag. 7—8.)

Așa'mĭ vine câte-o dină
să'mĭ fac casa toată țiră,
să'ĭ dau foc, să arză spuză,
să mă suĭ la munțĭ cu frunze.
Așa'mĭ vine une-orĭ
să las frațĭ, să las surorĭ,

să mă suĭ la munţĭ cu florĭ,
să'mĭ fac ochiĭ rotungĭorĭ
să privesc mândrele zorĭ,
să şed pintre floricele
s' ascult vers de păserele.
Pe pat de florĭ să mă pun
durerea mea să li-o spun.
Aşa'mĭ vine câte-odată
să las mamă, să las tată,
să mă suĭ la munţĭ cu peatră,
să-mĭ fac ochişoriĭ roată,
să mă uĭt în lumea toată
unde am trăit eu odată.
Aşa'mĭ vine câte-un gând
să duc boiĭ să mi'ĭ vând,
eară plugul să 'l aprind:
din coarnele pluguluĭ
să fac şauă murguluĭ,
murguluĭ voĭniculuĭ;
şi din ferul cel maĭ mare
să fac teacă la pistoale;
şi din ferul cel maĭ lat
cel maĭ lat şi 'ncovăeat,
să fac teacă la băltag
şi băltagu 'n ea să 'l bag.
Şi din ferul cel maĭ lung
să fac potcoave la murg,
să 'l încalic să mă duc
către sinul munţilor
la umbra molizilor,
la cântecul mĭerlelor,
la mugetul cerbilor,
către sinul codruluĭ
la umbra fagetuluĭ
unde-ĭ drag voĭniculuĭ
şi-ĭ place fărtatuluĭ.

Steaua. (pag. 129.)

Nu departe de-acolea
a picat din cerĭu o stea,
şi-a aflat 'o mândra mea
şi s'a 'mpodobit cu ea ....

Cântec de amor. (Regin din Transilvania.*)

După nor vine senin,
după dulcea venin.
Amar mie si suspin!
lacremile vale'm vin.
Ce văd, nemica nu'm place;
ce văd, în zadar, nu'm place.
Sudorĭ de pe mine pică,
inima mi-să despică.
Săracĭ ochĭ nevinovaţĭ,
vale de lacrămĭ vărsaţĭ;
dacă seama nu'm băgaţĭ
cu cine vă 'npreunaţĭ.
Voĭ îm sânteţĭ mie de vină
că aţĭ ĭubit fată străină,
tocmaĭ din străină ţară,
arde-ar flacăra şi para.
Cât soarele încălzeşte
în lung şi în lat luceşte
nu-i doftor leacurĭ se'm deĭe
boala din trup să mi-o ĭeĭe.
Căţĭ preoţĭ blagosloviţĭ
ba şi călugărĭ sfinţiţĭ
toţĭ să vie se'm cetească
tot nu pot să mă mântuească

*) Textele din Regin din Transilvania, comunicate de d. ...

Câte muïerï vrăjitoare
şi babe descântătoare,
toate vie să'm descânte
tot nu voï fi ca maï 'nainte.
Vie moartea să mă spaïe
că m'a duce la văpaïe.
Vie ceate într'armate
cu săbiï şi puscï gătate
şi să zică că mă omoară,
tot nu m'or scoate din boală.
Când apa de înjos în sus,
soarele de la apus
la răsărit ar pleca,
şi apa în cerïu ar sta,
nice atuncï nu te-oï uïta,
Mariuţa pre D-ta!

Cântec popular. (Regin.)

Spune'm dragă Marioară
de ce plângï de ce oftezï
că eştï tristă porumbioară,
pentru ce cam turturezï?
Orï nu vezï a mea ïubire
dc mult te-au încunjurat.
Ieu te rog cu umilinţă
lasă-te de suspinat.
Au nu vezï în lăcrimïoare
ochi tăï cum pătimesc?
când să văz suspinire
lumea vreau să o părăsesc.
Dragosta de fată mare,
ca şi floarea din cărare.
Fă-mă D-ne ce m'i face
numa nu'm da ce nu'm place;
fă-mă D-ne şi pământ,
numa nu'm da om urât.
Că omul cel uricïos
şi ziua e întunecos.
Dară omul cel frumos
şi noaptea e luminos.

Altă cântare. (Regin.)

De când mândră te-am văzut
foarte dragă me-aï căzut.
Dacă am văst că nice-o-dată
nu putem fi la-olaltă,
apoï dar a mea ïubită
nu te fac nefericită.
Făr de mână orï cu cine
batăr maï voïnic ca mine.
Făr las cu limbă de moarte
lâng' olaltă să ne'ngroape;
să ne'ngroape lângă cruce
unde a fost dragoste dulce.
De voïu muri ïeu maï întiï
la mormântul meu să viï
şi să zicï câtră mormânt
din inimă vre-un cuvânt:
„Mormintule! groapă săpată!
lasă-mă să văd o dată
pe acela ce m'au ïubit
pre mine neosebit.“
Şi din noï ce a răsări?
Răsări-va viţï de vie.
Pre biserica se întindă
şi pre noï să ne cuprindă.
Ieu am fost june şi tu fată
şi ne-am ïubit la-olaltă;
n'avem nice o judecată
că ne-am ïubit la-olaltă.

Copilul orfan. (Dobrogea; Burada, pag. 227—228.)

Foaĭe verde, foaĭe lată
vaĭ de copiĭ făr de tată!
par'că sânt născuțĭ din peatră!
Crescuțĭ în țară streină
fără tată, fără mumă!
Făr de frațĭ, făr de surorĭ
par'că sânt născuțĭ din florĭ.
Copiĭ marĭ că se făceau
la 'mpăratul se duceau
și din gur' așa grăĭau:
— „Să trăeștĭ Măria-ta!
spune 'mĭ tu care 'i tata?
spune 'mĭ tu pe maĭca mea?“
Mă căznĭĭu eu întreg anul
zahar ca să fac pelinul,
și pelinul tot amar
nu s'a maĭ făcut zahar!
Mă munciĭu o vară toată
ca se fac streinul tată,
și streinul
ca pelinul!
Mă urcaĭ pe munțĭ de peatră
să văd maĭca, să văd tata.
Mă urcaĭu pe munțĭ de florĭ
să văd frațĭ, să văd surorĭ.
Dar părinții me-au murit
și frații s'au prăpădit,
și mila s'a isprăvit!

Vara vine, earna trece
n' am cu cine maĭ petrece,
și cu cine am avut
vaĭ de mine l' am perdut!
L'a mâncat negru pământ
la biserica 'n mormânt.

Hore.

(Moldova; Alecsandri, pag. 339.)

Fugĭ încolo, vină 'ncoace;
șezĭ binișor, nu 'mĭ dă pace.
Lasă-mĭ mâna, nu mĭ-o frânge
ie-mă 'n brațe de mă strânge.
Vreĭ o floare, nu-țĭ dau floare
na 'țĭ gurița 'ndulcitoare.
Vreĭ ce vreĭ, eu vreu nu vreu
și-țĭ dau tot sufletul meu!

Sultana. (Alecsandri, pag. 344.)

Frunză verde cardama
Sultănico fa!
Orĭ tu mĭ-aĭ făcut ceva
Sultănico fa!
De nu te maĭ pot uita?
Când mă uĭt la casa ta
mi se rupe inima.
Alunica-țĭ de la gât
m'au aprins, m'au omorât;
alunica-țĭ de pe brațe
a să mă scoață din vieață.
Leliță cu aluneĭ
nu căta la doĭ, la treĭ
s[illegible] la ochiĭ ne[illegible]

că 's albastri ca şi-aĭ teĭ.
Haĭ, leliţă, la prisacă
timpul dulce să ne treacă
să mâncâm mĭere de roĭ,
să ne ĭubim amândoĭ;
să bem apă dintr' un loc
şi să ne ĭubim cu foc.

Nevasta harnică. (Muntenia; Alecsandri, pag. 353.)

Eacă mândra de pe vale!
cu rochiţa 'n paftale
cum mă 'ntâmpină în cale.
Of, of, of şi aoleu,
arde sufleţelul meu!
Ea aleargă 'n fuga mare
seceră orz de prânzare,
şi 'l usucă 'ntr'o căldare.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!
Până un copil să sugă
se asvârle ca vârlugă,
şi râşneşte tot în fugă.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!
Într'o clipă ca frământă,
se roşeşte, se 'nferbântă
şi de bucurie cântă.
Of, of, of şi aoleu
arde sufleţelul meu!

Insura-m'aş . . . . (Ardeal; Alecsandri, pag. 363.)

Insura-m'aş însura
nu ştiu soacra ce mi-a da?
coşarca cu fusele
costreţul cu mâţele?
Insura-m'aş însura,
nu ştiu ce fată-aş lua?
Să fie de om bogat,
reu mĭ-e teamă de-un păcat!
Ea mĭ-a cere lumea toată
fără 'a se gândi la plată,
şi mĭ-a cere pĭeĭ de zmeu
să 'ncalţe picĭorul său,
că de capră, lesne crapă
şi de oae, să despoae
şi de ţap, îţĭ sare 'n cap!
Aş luao de Bărgău
mă tem c'a fi lucru rău.
Oĭ lua o sermăncuţă
care poartă opincuţă,
şi cămeşă cu altiţă,
şi pe şolduĭ o catrinţă.

Fetele din satul nostru. (Bucovina; Marian II, pag. 217.)

Câte sate-s pe sub munte
ca la noĭ nu-s fete multe.
Câte sate am umblat
fete mândre n'am aflat
ca la noĭ în acest sat.
Dar' fetele de la noĭ
toate se mărită, măĭ!
Se mărită mândrele
şi remân urâtele.
Şi remân cele urâte
dracu să le maĭ sărute.
Şi remân cele buzate
dracu să le aĭbă parte!

Fata rumenită. (Marian II, pag. 222.)

Care fată-ĭ rumenită
trebe bine ocărâtă
cu ocară ţigănească
să nu se maĭ rumenească.

(Marian II, pag. 232.)

Vaĭ de mine ce să fac
care-mĭ place, eu nu-ĭ plac.
Vaĭ de mine ce să fie,
cuĭ plac eu, nu-mĭ place mie.

(Dobrogea; Burada, pag. 246.)

Foaĭe verde de dudău
aduci-te-ar Dumnezeu,
pe la bordeĭaşul meu,
să te miluesc şi cu;
cu-o năframă 'n patru iţă
şi-o copae de tărâţă,
pe de-asupra cărbunaşĭ
să vezĭ cum ĭubeştĭ şi laşĭ.

(Burada, pag. 256.)

Foaĭe verde mărăcine
s'a dus puĭul de la mine,
cine 'mĭ zice puĭul vine,
are-o lră de la mine.
Tuturor le pare bine,
numaĭ mie-mĭ pare reu
c'a fost puĭuşorul meu.

Oraţie la nuntele ţărăneşti.

(Sibiiu 1867; Bucur. 1879; Fundescu, Basme, Bucur. 1870, pag. 113—122.)

Colăcărit.

I.

— Bună dimineaţă,
cinstiţĭ socri marĭ!
— Mulţămim D-voastră
băĭeţĭ militarĭ!
Dar' ce umblaţĭ?
ce căutaţĭ?
— Şi oraşe şi sate
depărtate
am colindat,
şi niminĭ seamă nu ne-au luat!
Cine sânteţĭ Dumnia-voastră
să ne luaţĭ seama noastră?
Ce umblăm?
ce căutăm?
la niminĭ n'avem
seamă să dăm.
Multe mărĭ am trecut
multe ţărĭ am bătut;
Dar fiind-că ne 'ntrerupse
să ne lăsaţĭ

cu încetul cu încetişorul,
să ne dăm cuvântul cu adevărul;
că de multe ce sânt şi dese
nu le vom putea spune alese.

II.

Tânărul nostru împărat,
de dimineaţa s'au sculat,
faţă albă au spălat
chică neagră au peptenat
cu strae noĭ s'au îmbrăcat
murgul său au înşelat
cu trâmbiţa au sunat,
mare oaste au adunat:
doue sute de grăniceriĭ,
o sută feciorĭ de boĭeriĭ;
din ceĭ maĭ mariĭ
nepoţiĭ de ghinărariĭ;
şi pe la răsărit de soare
a plecat la vânătoare.
Şi au vânat ţara de sus
despre apus,
până juganiĭ ne au stătut
şi potcoavele au pierdut.
Atuncĭ ne lăsarăm maĭ jos
p'un deal frumos
şi alergarăm
de vânarăm:
munţiĭ cu braziĭ
şi cu fagiĭ,
cerĭul cu stelele,
cămpiĭ cu florile,
dealul cu podgorile,
văicelele
cu viorelele
şi satele cu fetele.

III.

Când dete soarele 'n deseară
eşirăm la drumul cel mare
şi deterăm d'o urmă de feară;
stătu toată oastea în mirare!
Uniĭ ziseră, că e urmă de zână!
să fie împăratuluĭ cunună.
Aşa se maĭ chibzuiră
şi se găsiră
altĭ vânătoriĭ
maĭ cunoscătoriĭ
şi ziseră, că e urmă de căprioară
să fie împăratuluĭ soţioară.
Dar nunul cel mare
cu grija 'n spinare,
călare p'un cal
ca un Ducipal,
se ridică în scăriĭ
se umflă în năriĭ
şi făcu ochiĭ roată
preste oştirea toată.
Şi când încoace privi
aicea zări:
o floricică frumoasă
şi drăgăstoasă,
şi vazând că nu 'nfloreşte
nicĭ nu rodeşte,
nicĭ locul nu-ĭ prieşte
şi maĭ mult se ofileşte,
ne trimise pre noĭ şese lipaniĭ
călăriĭ pe şese juganiĭ,
cu coamele cănite,
cu frânele zugrăvite,
cu unghiele custorite,
şi cu coadele 'mpletite,
ca cu toţiĭ să pornim
şi la curţile D-voastră să venim,
ca floricica să luăm
şi la împăratul s'o ducem.

IV.

Pornirăm
şi venirăm,
pe faţa pământuluĭ,
pe aburiĭ vântuluĭ,
bând şi chĭuind
din pistoale trăsnind,
caiĭ încurând
pe nărĭ flacărĭ lăsând
rânchĭezând,
şi din unghiĭ scăpărând;
păn'am sosit
şi v'am găsit.

Acum orĭ floricica să ne daţĭ
orĭ de unde nu, nu scăpaţĭ;
căcĭ am venit cu tărnăcoape de [argint
să scoatem floricica din pământ,
s'o scoatem cu rădăcină
s'o sădim la împăratul în grădină,
să rodească,
locul să'ĭ priască
şi să nu se ofilească.

V.

Daca D-voastră, socriĭ marĭ
ne credeţĭ nescaĭ tălharĭ,
avem şi ferman cu peceţie
dela împărăţie;
cine ştie carte lătinească
să vie să ni'l citească,
ear cine nu ştie
să nu vie,
ci ca de foc să se păzească.
Să ne aduceţĭ, socriĭ marĭ
oamenĭ cărturarĭ;
vr'un popă cu barba deasă
să ne citească cartea aleasă;
să nu fie cu barba cănită
să rămăie cartea necetită;
orĭ vr'unul cu barba rară
să ne ţie până 'n seară,
ci unul cu barba ca fusul
să ne dea curând răspunsul.
Răspunsul nostru este:
şase păhare de vin,
şase măhrame de in
de care se găsesc p'aicĭ,
cusute cu fluturĭ şi cu arnicĭ;
fie şi cu strămătură
numaĭ să fie cu voie bună;
să fie şi de mătasă
numaĭ să fie de aicĭ din casă,
dela cinstita mireasă
să nu fie de pe la vecine
să păţim vr'o ruşine,
că atuncĭ va fi cinstea noastră
şi ocara D-voastră!

Oraţia colăcerilor de la nuntă. (Obicĭnuită la Urzicenĭ.)

(G. Rafailă: Albina Pinduluĭ, An. II, pag. 11.)

Bună dimineaţă cinstiţĭ socri [marĭ!
(Zice cel ce voeşte a spune [oraţiile.)

Mulţumim noĭ voă, tinerĭ voi- [nicerĭ
Cu ce treabă mare aţĭ [venit?
[Întreabă

Acum dară, soacre mare
că ne-aţĭ făcut întrebare,
de ce adică venirăm
şi la uşă ne oprirăm;
ne vom da răspunsul, însă
să vă ţineţĭ gura strânsă,
şi să tăceţĭ ca pământul
ca să ne-auziţĭ cuvântul.
Ce 'ntrebaţĭ Dumnia-voastră
în grab de venirea noastră?
Ce-ĭ această tinerime?
Ce-e această mulţime?
Ceste fete, urşĭ văzură
că ţint ochiĭ şi casc gură?
N'au maĭ văzut oameni âncă
şi se tem că le mănâncă?
Noĭ am maĭ umblat ş' alt' dată
pe airea ca ş' ast' dată,
şi aşa nu se mirară
nicĭ ce cătăm ne 'ntrebară.
Acum toţĭ v'aţĭ strâns grămadă
ca cum aţĭ căuta sfadă.
Oare voiţĭ noĭ de teamă
să stăm şi să vă dăm seamă?
Dar nicĭ prin gând să vă treacă
o aşa părere seacă!
Nu ne speriem de lume,
căcĭ purtăm de voĭnicĭ nume;
nicĭ ne îngrozeşte vântul
că ştim să vă dăm cuvântul.
Dacă voiţĭ şi vă place
ca să răspundem cu pace,
o luaţĭ cu 'ncetişorul,
să vorbim cu binişorul;
că orĭ-ce cu 'ngăduĭală
se face cu rânduĭală.
Iar răpede când se cere
nu se face cu plăcere.
De aceea lăsând gluma
ascultaţĭ la noĭ acuma.
Junele 'mpăratul nostru
într'o zi de dimineaţă
dup'a norilor roşĭaţă
vrând să plece 'n vânătoare
cu tinerĭ şi pompă mare
s'a sculat, s'a gătit bine
s'a armat cum se cuvine,
şi luând bucĭumu 'n dată
bucĭumă cu el o dată;
strânse el ostaşĭ mulţime,
tot voĭnicĭ de călărime,
şi agerĭ cu măĭestrie
la arc şi vânătorie.
Apoĭ cu eĭ pe răcoare
a plecat la vânătoare
să 'ncurcze, să vâneze
munţiĭ cu dealurile,
pădurile cu umbrile,
şi văile cu luncile;
ast-fel umblând zioa toată
ocolit-a locul roată,
până la amĭazĭ spre seară
fără a vâna vr'o feară,
şi atât se desgustase
în cât era să se lase,
dar păre că o nălucă
îĭ zicea tot să se ducă.
El cu arc, săgeata 'n mână
ajunse la o fântână
şi văzând urma de feară
aci toţĭ descălecară
să se uite, să privĭască,
ce urmă e să ghicească.
Stând dar ast-fel fie-care
şi privind-o cu mirare,
uni au zis că e de zână,
aĭb'o 'mpăratul de mână;
alţĭ că 'ĭ floare crăĭasă
aib'o 'mpăratul mireasă.
Decĭ cu această cuvintare
pe 'mpăratul aţiţară
şi făcură 'n gând să 'ĭ vie

să hotărască, să ştie
din ce parte acea zână
a venit pe la fântână,
şi cu inima 'ntocată
plecă spre urmă 'ı îndată.
După dânsa se tot duse
până văzu că 'l aduse
cu toată oştirea noastră
drept curţile Domnıa-voastră:
unde-a zărit o floare
ca o stea strălucitoare,
care de crescut tot creşte
de 'nflorit tot înfloreşte,
ıar de rodit nu rodeşte
căcı pământul nu'ı primeşte.
De aceea împăratul
făcu întru sine sfatul:
că acea frumoasă floare
şi dulce mirositoare
să o ıa să strălucıască
la curtea împărătıască,
unde locul să 'ı primıască,
să crească, să înflorıască,
odrasle să odrăslıască,
să-şı dea rodul la ivıală
şi tuturor la privıală.
Aşa împăratul junc
în gând după ce îşı pune,
se uıtă, locu 'nsemnează
după-a stelelor rază,
şi se întoarce îndată
cu inima ne 'mpăcată
şi cu gândurı doritoare
pentru rumena floare.
Adoa zi de dimineaţă
la a norilor roşıaţă
se îmbracă, se încalţă
pe scărı de argint se 'nalţă
şi pe cal alb voınicește
încălecând, se opreşte;
şi peste oştirea toată
întorcându 'şı ochi roată,
pe noı, colăcerı, ne-alese:
cu mustăţile sumese
pe ataţı caı ıuţı ca smeı,
cu capetile toţı ca leı,
cu coamele poleite,
cu unghiile zugrăvite,
cari când încep să sae
din nărı aruncă văpae.
Dară după ce ne alese
el cu vorbă ne trimese
după ıubita luı floare
şi foarte mirositoare,
s'o ducem să strălucıască
la curtea împărătească.
Am plecat noı toţı îndată
după vorba luı cea dată,
nu ştiurăm seamă bine
să venim pe drumurı line,
ci ne-am îndreptat pe stele
ş' am venit tot după ele,
peste munţı şi peste şghıaburı
şi peste sute de dıalurı,
mâncând şi bând împreună
cu cântărı, cu voe bună,
şi 'ntrebând în calea noastră
de curtea Domnieı-voastră;
şi aşa steaua dorită
împăratuluı ıubită,
aci din ochı o perdurăm
şi că s' a pitit văzurăm.
Să ne daţı dar acea floare
acea stea strălucitoare.
Cu răspunsul împreună
vă poftim şi voe bună.
Nu răspundeţı vorbe re
că apoı vă vin maı gre.
Noı nu suntem bunioarı
să îndrugăm ca la moarı

ci dăm vorba mireluĭ
ĭeacă şi firmanul luĭ: (arătând
este carte lătinească [plosca)
puneţĭ ca să v'o citească;
de nu ştiţĭ, ca de cărbune
vă feriţĭ mâna a pune,
şi chĭămaţĭ popa să vie
că el latineşte ştie;
dar nu vr'un cu barba lungă
treĭ zile să nu'ĭ ajungă;
nicĭ vre un cu barba rară
să ne ţie pân' de seară;
dar nicĭ vr'un cu barba deasă
s'o citească ne 'nţelcasă;
ci de ceĭ ce ştiu să sugă
ca s'o citĭască pe fugă;
că nu'ĭ carte latinească,
ci cum vedeţĭ e o ploscă
cu vin dela Dealul Mare
(când beţĭ, căcĭula vă sare)
cu vin dela Valea Lungă
(când beţĭ, faceţĭ gura pungă).
Poftiţĭ, închinaţĭ odată
vă udaţĭ gura căscată,
luaţĭ-o toţĭ voĭ prin mână
şi ne daţĭ pe acea zână,
ca s'o ducem la 'mpăratul
şi să continâm tot sfatul.
Nu gândiţĭ că vorbim glume
orĭ niscaĭ basmurĭ din lume,
ci vă gătiţĭ cât maĭ tare
cu cele de ospătare;
aduceţĭ voĭ fân cu care
s'aĭbă cai de mâncare;
tăeţĭ juncĭ cu carne grasă
să daţĭ ostaşilor masă.
Strângeţĭ fete frumuşele
ca să dăm hore cu ele.
Apoĭ maĭ gătiţĭ şi case
îmbrăcate cu mătase,
şi pentru ostaşĭ umbrare
cu loc de 'ncăpere mare.
Intindeţĭ maĭ multe mese
puneţĭ bucate alese,
şi cofeturĭ lângă-aceste
c' aşa obiceĭul este;
ĭar cum-va de nu se poate
să le împliniţĭ pe toate,
nicĭ să staţĭ să maĭ răspundeţĭ
ci căutaţĭ loc să v'ascundeţĭ,
că ostaşi nu ştĭu glumă
ş'o să fie vaĭ de mumă.
Şi apoĭ să maĭ ştiţĭ bine
că şi împăratul vine
cu căpitanĭ, cu catane
şi cu maĭ multe răsvane
zugrăvite, poleite
în ele Doamne gătite;
vine şi un răsvan mare
cu lăute, cu cântare,
în el stând mărita nună
ţiind în mânĭ o cunună
strălucită, luminată
cu petre scumpe lucrată,
pentru rumena mireasă
cea de împărat aleasă.
Scoateţĭ dar acum colacul
că ne-am deşertat tot sacul,
şi să ne maĭ daţĭ, se ştie
şi căte-o sangulie,
de in suptire ţesută
şi cu florĭ de fir cusută;
puteţĭ da şi de mătase
d'aveţĭ inimĭ să vă lase,
ĭar de nu, şi d'arnicĭu fie
cum veţĭ avea omenie,
căcĭ noĭ priimim de toate
numaĭ curând a le scoate,
ca să ne stergem la gură
că 'ĭ udă de băutură.
Iar astor fete venite
ca cĭorile grămădite,

ce vă stau cam pe la spate
tot cu gurile căscate,
muĭaţĭ în lapte cojiţă
şi le daţĭ să înghiţă,
să nu stea cu gura seacă
ci de dor să le maĭ treacă,
să' şĭ maĭ potolească jindul
pân' le-o veni şi lor rândul.
— Insă nu descălicaţĭ? (întreabă socru.)
Vrem răspunsul să ne daţĭ! (răspunde cel ce a spus oraţia)
apoĭ am descălica
dară n'e c' om însera
ş'a să trecem văĭ adâncĭ
cu prăpastiĭ şi cu stâncĭ,
munţĭ înalţĭ cu brazĭ umbroşĭ!
Daţĭ răspunsul sănătoşĭ!

Urmarea colacăriei.

(Melchisedec: Convorbirĭ literare, An. XIV. pag. 295—297.)

Mulţămim dumi-tale cucoane mire
şi dumi-tale cucoană mireasă.
Cum m'aţĭ văzut Dumnea-voastră cu acest păhar,
milostivul Dumnezeu să vă vază din cerĭu cu dar.
Cu darul său să vă dăruească
numele să vă mărească,
aniĭ să vă sporească,
zilele să vă' mulţească.
Să vă trămită din cerĭurĭ
ale sale patru darurĭ:
stema împărătească,
corona crăească,
scaun domnesc,
toĭag stăpânesc.
Milostivul D-zeu să vă povăţuească cu sfatul
ca să vă bucuraţĭ unul de altul,
cum s'a bucurat Aron proorocul
când i-a odrăslit în mână toĭagul,
ne udat, nerourat
de doĭsprezece anĭ uscat,
şi Dumnezeu când l'a blagoslovit
îndată a odrăslit şi-a înfrunzit.
Să vă maĭ bucuraţĭ cu acea bucurie nespusă.
când fericita Elena a găsit cinstita cruce,
şi earăş, să vă învrednicească Dumnezeu sfân...
să vă bucuraţĭ unul de altul

cum s' a bucurat cinstitul Noe proroc,
când s'a isbăvit de potop,
şi a sărit din corabie pe uscat,
şi din poame a gustat şi s'a săturat,
şi a băut şi vin,
de a făcut chef deplin;
şi de atuncĭ s'a făcut vin,
cu care şi eu la feţele dumilor-voastre închin.
Această cale a dumilor-voastre şi împreunare,
să fie cu ştirea Sfinţieĭ sale;
să vă îndrepteze spre loc
cu mare noroc,
spre vĭaţă
cu dulceaţă,
spre lauda părinţilor şi a fraţilor
şi spre pomană săracilor.
Şi earăş milostivul Dumnezeu să vă miluească
şi încă să vă maĭ dăruească
multă avuţie
şi întreaga bogăţie:
turme de oĭ,
pluguriĭ de boĭ,
herghelĭĭ de caĭ şi pungĭ de banĭ
ca la boerĭĭ ceĭ marĭ.
Şi încă să vă miluească
şi să vă maĭ dăruească:
mult cu mult
ca apa din Prut;
măcar şi ca Siretĭu
că aşa este adetĭu.
Mulţămesc şi dumi-tale, jupâne vornicele!
trupuşor de viorele
face-te-ar fetele mănunchele
să te bage 'n sin la pele!
Mulţămesc dumi-tale de acest păhar cu zahar
ca şi sfântuluĭ duh pentru dar.
Pentru acest păhar mândrişor şi gălbior
ca din suc de păltior.
Darul sfinţieĭ-sale
să fie în casa dumi-tale.
Precum aĭ ajuns vornicel de această gloată

să dea Dumnezeu să ajungĭ şi vornic de poartă,
şi pe noĭ să ne bagĭ în samă măcar căte un păhar
că noĭ toţĭ îţĭ mulţămim. [de vin
După toate aceste ca un voitor de bine
sfântul Dumnezeu să nu mă uĭte nicĭ pe mine,
să'mĭ dăruească o copilă tinerică
frumuşică, ocheşică,
măcar ca cea de colea
dacă şi ea o vrea,
să fie soţioara mea.
Eară dacă n'a vrea
Elele să o ia,
să facă cimpoĭu din ea
să cânte şi la nunta mea,
că eu oĭu face pe icĭ pe colea,
ş' oĭu găsi pe care m'a vrea.
De a fi maĭ mare
va merge maĭ tare;
de a fi maĭ mică
n' oĭu zice nimică;
Eară de a fi maĭ frumuşea
maĭ mult îmĭ va plăcea
şi se va chĭema că este a mea
şi voĭu ţine casă cu ea.
Inchin şi la guriţa mea
că ea ştie cum a bea.
Şi voĭu face buzele leĭcuţă
şi pântecele balercuţă,
şi n'a curge nicĭ o lecuţă.
Ear tu guriţă nu te bucura
că de acest păhar te veĭ sătura;
că nu te veĭ satura nicĭ cu altul
cum se satură ĭadul
de boerĭ de divan,
de vornic şi vătăman.
Şi beu acest păhar de băutură
pentru multă voe bună;
pentru mare mila dreptăţilor
pentru bunătatea bunătăţilor,
pentru irul iruluĭ
ca izvorul vinuluĭ;

pentru roada câmpuluĭ,
care când înfloreşte
toată lumea se veseleşte.
Unul cu altul, când ne vom întâlni,
să nu avem a ne feri.
Când ne vom întâmpina
să avem a ne săruta;
când ne vom întâlni
să avem a ne cinsti
cu cuvinte bune
cu păhare pline;
ear când ne vom înfăţişa
să avem a ne îmbrăţişa.
Pace între fraţĭ
şi între împăraţĭ.
Boerĭĭ ceĭ marĭ
să rămâe jitarĭ;
boerĭĭ ceĭ maĭ micĭ
să rămâe calicĭ.
Eară noĭ ţăranĭĭ
să 'nflorim ca şofranĭĭ.
Eară mazilĭĭ
să-ĭ tragă câniĭ;
încă şi măţele
să le roază opincile.
Şi eu zic Dumilor-voastre: amin!
şi beu acest păhar de vin,
şi îl beu tot
ca să trăiţĭ cu noroc.
Şi eu aşĭ maĭ lăsa
dar mă tem că nu mi'ţĭ maĭ da.
Aşĭ maĭ da şi pe la fete
dar mă tem să nu se 'mbete.
Şi mamele nu le vor găsi lor vină
ci'mĭ vor căta mie pricină,
şi mă vor face pe mine vinovat
şi vor zice că eu le-am îmbătat.

Cântic de nuntă.

(Alecsandri, pag. 383.)

Lado.

Frunză verde lăcrimĭoară
lado, lado sorioară!
Dute 'n haĭne de mireasă
la bărbatul tău acasă.
Lasă mamă, lasă tată
că de acum eștĭ măritată,
lasă frați, lasă surorĭ
lasă grădina cu florĭ,
că tu singură-aĭ să fiĭ
o grădină de copiĭ.

Lado, lado, nu maĭ plânge
mijlocelul nu'ți maĭ frânge,
că acasă te-ĭ întoarce
când pe strat inul s'a toarce,
și la maică-ta te-ĭ duce
chĭar atuncĭ și nicĭ atunce
când bondariu-a face mĭere,
când a face plopul pere
și răchita vișinele
să-țĭ alinĭ pofta cu ele.

Cântecul Paparudelor.

(G. D. Teodorescu: Incercărĭ critice etc., Bucur. 1874, pag. 128.)

Paparudă, rudă
vino de te udă,
ca să cază ploile
cu gălețile.
Să dea porumburile
cât gardurile,
și să crească spicele
cât vrabiele,
să sporească grâncle
să împle pătulele
paparudele!
Să deschizĭ cerĭurile
să pornească ploile
și să fereștĭ holdele
de toate mălurile;
să goneștĭ tăcĭunele,
din toate ogoarele
paparudele!

Cântecul cununeĭ la secerat.

(Din Reșinarĭ Transilvania. Burada: Convorbirĭ literare, An. XIV, pag. 307.)

Stăpâne, stăpâne
gata-mi-te bine,
de vin și de pâne
că cununa'ți vine.
Și nu te 'ntristare
că 's holdele rare,
da la spic ăs mare.
Și domnu-țĭ va [illegible]
stogul cât casa
snopul ferdela
claĭa găleata
pita [illegible]

mănunchiul copul,
ca earb' ovăsul.
Stăpăneasa noastră
tănără frumoasă
pune cina 'n masă
și roagă pe taĭca
roagă și pe maica,
ca să nu mă dare
după ăl din din(!) deal,
că-ĭ cu grăul rar,
cu earba podbeal.
Ci ca să mă dare
ne rugăm noĭ tare,
după ăl din șes
că-ĭ cu grăul des.
Tu soare râtund
trecĭ dealul curând,
și nu te-or blăstemare
și nu te-or chemare,
robiĭ câmpilor
ĭobagiĭ domnilor.
De către cergău
vine-un nour greu;
dar nu-ĭ nour greu
ci-i bădițul meu,
pe lângă cel râu
cu secerea 'n brău.
Grău a secerat
în clăĭ l'a cărat.
Stăpâne, stăpâne!
multumimu-țĭ bine
de vin și de pâne.
Să fiĭ sănătos,
ne rugâm frumos!

Cântece de stea.

ANTON PANN: Cântece de stea sau Versurĭ ce să cântă la Nașterea Domnuluĭ nostru Is. Hs. ed. 4ª. Bucureștĭ 1848.

Cântarea VIII. (pag. 11—13.)

La nunta ce s'a 'ntâmplat
în Cana Galileĭ
fost'au și Iisus chĭemat
în Cana Galileĭ
și vrând triștĭ a nu 'ĭ lăsa —
a venit cu maĭca sa, [și c. l.
șezând la masă și bând,
băutura ne-ajungând,
și din câțĭ la masă sta
în tăcere să ulta,
necutezând a 'ntreba
de maĭ este vin, au ba.
Iar muma luĭ Iisus
văzând ca n'au vin d'ajuns
zise: fiul meu ĭubit!
vinul li s'a isprăvit.
Iară Isus s'au sculat
și slugile au chĭemat,
șase vase ap'au pus
și le-au umplut până sus.
Hristos le-a bin' cuvântat,
apa în vin s'a schimbat;
ș'a zis să dea 'ntâĭu la nun
să guste vinul de-ĭ bun;
ĭar nunul dac'a gustat
cu glas mare a strigat:
ceĭa ce fac mese marĭ
dau întâĭŭ vinurĭ maĭ tarĭ,
și dacă să 'nveselesc
și de cel prost priimesc.

Iar noĭ cel prost am băut
şi pre cel bun am ţinut.
Atuncĭ toţĭ au cunoscut
cum că Hristos s'au născut.

Cântarea IX. (pag. 13—14.)

Moĭsi şi Aaron
amândoĭ ţinea d'un tron,
de tronul făgăduit,
cel prin lege dăruit.
Moĭsi şi Aaron
în vremea luĭ Faraon,
pre Israil cel ĭubit
Din Eghipt l'au slobozit.
din Eghiptul cel amar
prin dumnezeescul dar,
marea pedestru trecând
pre Faraon înnecând.
Iar prin legea 'ceastă noă
cânta-voĭ maĭ ales voă,
c'a venit Domnul Hristos,
Mesia, cap luminos
din neamul luĭ Avraam.
Ş'a mântuit pre Adam
de osânditul blestem
ce'l luase 'n Edem.
Ş'acum noĭ aĭ luĭ nepoţĭ
câţĭ credem în Hristos toţĭ,
cântăm şi ne bucurăm
şi naşterea luĭ sărbăm.

Cântarea XX. (pag. 31—38.)

Acum ceasul mĭ-a sosit
şi lumea am părăsit.
Inger stă 'naintea mea
din lume ca să mă ĭa.
Astăzĭ mă călătoresc
la părintele ceresc
unde m'a chemat Hristos
la oraşul cel frumos.
Rele sau bune să ĭau,
seamă de toate să dau,
pentru câte le-am urmat,
pân' la cel maĭ mic păcat.
O suflete ticălos,
negru şi întunecos!
In lume cât aĭ trăit,
în rele te-aĭ tăvălit.
Ingrijeaĭ numaĭ de traĭu
negândind de ĭad şi raĭu.
La moarte n'aĭ cugetat,
dar de dânsa n'aĭ scăpat.
Că ĭată ĭa s'a pripit
şi din lume te-a răpit,
când trăĭaĭ maĭ cu zahar
vaĭ! amar, amar, amar!
Ingerul morţiĭ acum
mă însoţeşte la drum
şi mă trece pe la ĭad,
unde păcătoşiĭ ard;
vaĭ! la el cum mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu bălaur căscând
şi din gură foc vărsând,
curgând ca un râu întins
înflăcărat şi nestins,
şi în fruntea-ĭ un drac sedea
cu Iuda 'n braţ şi a[illegible]
De acolo la alt vac
tot la ĭad, la ĭad, l[illegible]

O! vaĭ! când ĭar mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ popĭ mulțĭ ereticĭ
cu dascălĭ și grămăticĭ
aruncațĭ cu capu 'n jos
în focul cel flăcăros,
și draciĭ îĭ împingea
cu sulițĭ ș'îĭ împungea.
De acolo la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ochiĭ când îmĭ aruncaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ împărațĭ tiranĭ
de gâturĭ cu bolovanĭ
în văpaea cea de foc,
dracĭ bătându-șĭ de eĭ joc.
De aci ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
cu ochiĭ când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭ tâlharĭ, ucigașĭ
hoțĭ, răpitorĭ și pungașĭ,
văĭtându-se amărât
în văpae până 'n gât.
D'acolo ĭar la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad;
d'o dată cum mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu un cârd de muerĭ
tânguindu-se 'n durerĭ
și dracĭ strigând:
aste sânt
care fermec și descânt.
Apoĭ d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
ĭarăș dacă mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu alt cârd de bărbațĭ
de bețivĭ și desfrânațĭ,
toțĭ în flacără unda
și draciĭ îĭ afundea.
Maĭ 'nainte la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
mergând, dacă mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu dracĭ cu cângĭ trăgând
niște muerĭ și strigând:
aste tot mincĭunĭ spunea
pe mulțĭ în belea punea.
D'aci mergând la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
în flacărĭ când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu negustorĭ în rând
cari 'nșel și lipsă vând,
uniĭ cu măsurĭ de gât
se tânguea ămărât,
alțiĭ cu cântare 'n nas
se văita cu mare glas,
alțiĭ cu foarfecĭ și cot
îĭ ducea para în not.
Mergând d'aci la alt vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
spre țipăt când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu ĭar muerĭ în muncĭ
care 'șĭ leapăd aĭ lor pruncĭ;
sau fără milă și dor
în pântece îĭ omor.
Decĭ la cel din urmă vad
tot la ĭad, la ĭad, la ĭad,
când stătuĭu și mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă spăĭmântaĭu!
Văzuĭu arzând în vâlvorĭ
bogațĭ ne 'ndurătorĭ,
carĭĭ tot s'au veselit
și săracĭ n'au miluit.
Decĭ acea cale lăsând
și maĭ 'nainte mergând
în dreapta, când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă bucuraĭu!
Văzuĭu raĭul cel frumos

ca soarele luminos,
și mese 'ntinse de rând
pe ele făcliĭ arzând,
unde 'mprejur drepțiĭ sta
și bucurie gusta,
împreună dănțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc ĭar mă uĭtaĭu
tot la raĭu, la raĭu, la raĭu,
văzuĭu sfinți prea luminoșĭ
apostolĭ și cuvioșĭ,
și cete de mucenicĭ,
de tinerĭ, bătrânĭ și micĭ,
împreună dănțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Intr'alt loc ĭar mă uĭtaĭu
tot la raĭu, la raĭu, la raĭu,
văzuĭu și sfinte mueri
petrecând în mângăeri,
cu cununĭ de diamant
și podoabe de berlant,
împreună dânțuind
și pre Dumnezeu slăvind.
Decĭ d'acolo ĭar plecaĭu
tot la raĭu, la raĭu, la raĭu.
La poartă când mă uĭtaĭu
ce văzuĭu mă întristaĭu.
Văzuĭu raĭul încuĭat
poate pentr'al meu păcat
pân la vreme de județ,
când va sta Hristos în jeț,
ca să judece pre toțĭ
pre ceĭ viĭ și pre ceĭ morțĭ.
Ci o doamne! mila ta,
de noĭ nu o depărta.
Tu ne-aĭ zidit, tu ne știĭ,
ĭartă-ne ca niște fiĭ.
Ție Doamne am greșit,
dar ție am și slujit.
Pre alt Dumnezeu nu știm
pre tine toțĭ te mărim.

Colinde.

G. D. Teodorescu: Noțiunĭ despre colindele române. Bucurescĭ 1879.

(pag. 47—49).

D'aĭ lerom, d'aĭ lerom Doamne.
Icea măre 'n ceaste curțĭ
ceaste curțĭ, ceaste domniĭ
crescutu-mĭ-au doĭ merĭ nalțĭ,
doĭ merĭ nalțĭ și minunațĭ
la vărfurĭ amestecațĭ.
Sus în merĭ
în dalbe florĭ
ardu 'mĭ două lumânărĭ;
și din două lumânărĭ
pică 'mĭ treĭ din picăturĭ.
Dar din treĭ din picăturĭ
ruptu-mi-s'a,
faptu-mi-s'a
râu de vin
și râu de mir,
râu de apă
limpede.
('n) râu de vin cin' mi se scal-
Icea bunul Dumnezeu: [dă?
scaldă-se,
băĭază-se
în apă se limpezește,
('n) veștmânt alb se [illegible]

cu mir că se mirueşte.
Maĭ din jos de vadul luĭ
e Ioan
sfântul Ioan
şi bătrânul de Crăcĭun
scaldă-se,
baĭază-se,
('n) apă limpezescu-se,
('n) vestmânt premenescu-se,
cu miru miruescu-se.
Maĭ din jos de vadul lor
scaldă-se sfinţiĭ de rând;
scaldă-se,
băĭază-se,
în apă se limpezesc
('n) vestmânt alb se premenesc.
Maĭ din jos de vadul lor
scaldă-se icĭ cest om bun
cest om bun, jupân [cutare]
scaldă-se,
băĭază-se,
in apă se limpezeşte
cu vestmânt se premeneşte.
Grăi bunul Dumnezeu:
cuĭ, om bun, te potriveştĭ?
Au mie, au sfinţilor?
au luĭ Ioan?
Sfântu Ioan?
au bătrânuluĭ Crăcĭun?
Grăi icea cest om bun:
nu me, doamne, potrivesc
nicĭ ţie, nicĭ sfinţilor,
nicĭ luĭ Ioan
Sfântu Ioan
nicĭ bătrânuluĭ Crăcĭun.
De tânăr m'am însurat
fapt-am casă
lângă drum,
'ntins-am masă
peste drum;
câţĭ pe drum că mi' şĭ treceau
toţĭ la masă că şedeau,
şi toţĭ beau şi ospătau
toţĭ mie că 'mĭ mulţămĭau.
Fapt-am, Doamne, ĭar am fapt
podurele
'n locurĭ rele;
cine pe pod c'a trecut
tot mie 'mĭ-a mulţămit.
Fapt-am, Doamne, ĭar am fapt
puţurele
'n câmpurĭ rele,
cine apă c'a băut
tot mie 'mĭ-a mulţămit.
Atuncĭ Domnul îĭ graĭa:
fie bine
dar de tine.
Fapt-aĭ bine 'n astă lume
'n ceaĭ-l-altă-ĭ găsi bine,
mergĭ la raĭu nejudecat
şezĭ la masă nechĭemat,
să beĭ pahar ne 'nchinat.
Sânătate 'n ceaste case
'n ceaste case
'n crucĭ frumoase,
şi cu noĭ cu voĭă bună;
la anul
şi la mulţĭ anĭ.

(pag. 95—97.)

Ler-oĭ-leo, Doamne-le!
Oştile purcesu-mĭ-au
dar pe unde datu-mĭ-au?
Pe la muma luĭ [cutare].
Eară muma luĭ [cutare]
ea de veste prinsu-şĭ-a

'nainte eşitu-le-a,
c'un clondir
plin de rachĭu,
cu clondirul d'a stânga
cu paharul d'a dreapta,
din pahar numindu-le
din gură graindu-le:
— „Lin, maĭ lin oştirile
pân 'oĭu găti pe [cutare]
că-ĭ gata, ca şi gătit;
căcĭ ĭ-am croit
d'un vestmânt,
vestmânt lung
până 'n pământ;
croitor croitu-l'a
zugrav zugrăvitu-l'a,
scris mĭ'e 'n spate
scris mĭ'e 'n pĭept,
scris e 'n şeale
scris e 'n poale:
d' amândouă părţile,
scris câmpul cu florile,
ear în ceĭ doĭ umereĭ
scris ceĭ doĭ luceferĭ.

Jur-prejurul poalelor
scrisă 'ĭ marea turbure,
cam cu nouă vădurele;
ear în nouă vădurele
sănt cam nouă corăbĭele,
şi stegarĭ cu stegărele,
căpitanĭ cu băltăcele,
şi 'mĭ aşteaptă pe [cutare]
să 'l rădice la rang mare,
la rang mare al oştilor
maĭ mare-al călarilor:
el să 'mparţă lefile
să dea lefĭ la lefegiĭ,
gălbiorĭ
la tinerĭorĭ,
postav roşĭu
la fustaşĭ,
gălbinaşĭ
la boĭernaşĭ.“
Ear [cutare] tânărul
el să 'mĭ fie sănătos,
şi cu mumă
şi cu tată
şi cu noĭ toţĭ d'a 'mpreună.

(Transilvania.)

At. Marianu Marienescu: Colinde culese şi corectate. Bucurescĭ 1861.

Drumarĭĭ. (pag. 1—3.)

Doĭ boĭerĭ de-ĭ marĭ
Leru-mĭ Doamne!
ca şi doĭ drumarĭ
vin din Rusalim
la Yitleem ţin!
Dar cine sânt?
E Iosif cel sfânt
şi Maria sfântă

care-aşea cuvântă:
— „Iosife mĭ-e greu
de drumul cest reu,
vin să odinim
şi să ne umbrim.“
— De un plop d[illegible]
şi aci stătură
de a se recori

Plopul se clăti
umbra şi-o trăgea
soarele-ı ardea.
— „Plop afurisit
să nu fiĭ rodit!
să creştĭ tot în sus
căcĭ umbra mĭ-aĭ dus!“
— Iară maĭ plecară
şi un măr aflară.
Şi eĭ odinea
mărul îĭ umbrea
umbra se lăţea
soarele perea.
— „Mărule înflorit
să fiĭ tot rodit!
să creştĭ tot în lăturĭ
să sporeştĭ cu roduriĭ!“
— Dar Iosif grăĭa:
„Drumul de-om lua
către Vitleem
până maĭ vedem.
Iaca-e 'ndeseară
şi 'noptăm prin ţară!“
— Şi eĭ se sculă
ĭară maĭ plecă
către Vitleem
frumosul Edem.
O 'nchinăm spre sânătate!

Rândunelile. (pag. 27—29.)

Lă trupina de mâr păr
Leru-ı Domnul!
străluceşte-un luceafăr,
dar sub măr păr, pat de brad
de mulţĭ măestri e lucrat,
pe la fund cu tunete
la fusteĭ cu fulgere,
frembele de ceară sfântă
tot topită şi învârtită.
Oare 'n pat, cine-ı culcat?
de 'şĭ zace minunat
şi 'mĭ doarme somnul greu?
E culcat un Dumnezeu!
mititel şi beluşel (!)
şi la faţă curăţel,
faşiat de-o împărătească
în faşioare de mătase.
Comanacu-ı de bumbac
cu treĭ florĭ în comanac,
una-ı floarea miruluĭ,
alta-e viţa vinuluĭ,
una spicul grăuluĭ!
Iată veniră rândunele
negrişoare, frumuşele,
tot cântară, colindară,
dar pe fiu nu 'l deşteptară.
Rândunelele sburară
către mare se lăsară,
ele toate apucară
stropulcţĭ pe aripele,
petricele în penicele,
ĭară la fiu că au venit
cu aripele l' au stropit
cu petrele au asvârlit!
Fiul sfânt s'a deşteptat
şi atuncĭ le-a blestemat:
„Rândunea! fă-ţĭ cuĭbul tău
unde-o fi locul maĭ rău:
prin podul săracilor,
la grinda streşinelor,
să le bată fumurile
ca pe fecĭorĭ cugetele,
cugetele de însurat
pe fete de măritat!“
O închinăm spre sănătate!

Cuĭbul și puiĭ șoĭmilor. (pag. 42—45.)

Maĭca sfânta șeade,
Doamneĭ Doamne!
pe plaĭul cel verde,
în poala ceruluĭ
în poarta raĭuluĭ,
și din căĭerel
lăsa fir aurel.
Firul firuĭa
și se subția.
Când îl încorda
tocmaĭ se lăsa
șoĭmiĭ vânătorĭ
soĭmiĭ răpitorĭ;
firul apuca
sus cu el sbura
într'o depărtare
către țărm de mare.
Când se înălța,
șoĭmiĭ străluciа,
firul eĭ sclipea
ca și niște zorĭ
pe la cântătorĭ.
Ion atuncĭ venea
Maĭca îĭ grăĭa:
— „Unde te-am mânat
bine aĭ ascultat,
de m'aĭ asculta,
unde te-așĭ mâna!
Fiĭ gata de dus
sus colo în sus
într'o depărtare,
către țărm de mare.
De sbor să te apucĭ
și azĭ să 'mĭ aducĭ
cuĭbul șoĭmilor
și al puilor,
cuibul mi-l dă mie
puiĭ ține ție,
că șoĭmiĭ au răpit
firul aurit,
când m'am căstigat (!)
și mult am lucrat
la un scump veșmânt
pentru fiul sfânt!“
— „Maică! eu așĭ face
tot ce ție 'țĭ place,
dar asta n'oĭ putea
nu e în puterea mea!
Șoĭmiĭ au răpit
firul aurit;
firul, eĭ l'au dus
până la cer în sus,
din el au țesut
cuĭbul prea plăcut:
Luna aurită
fața-ĭ strălucită!
Puiĭ nu-s maĭ mult
căcĭ s'au prefăcut
stele mărunțele
și luceferele;
toate strălucesc
lumea o înfrumusețesc,
în noaptea senină
cum zioa în grădină
florile frumoase,
și care miroase
sunt spre înzestrare
și spre desfătare!“
O închinăm spre sănătate!

Pecurariul și marea. (pag. 157—160.)

Acest păcurarĭu,
Domnu-luĭ Doamne!
mână al său trunziarn[illegible]
zice 'n [illegible] mare

cum-că 'n turmă are
oĭ atăt de multe
câte florĭ pe munte,
atâte miorele
câte viorele,
niște berbecĭ
ca și vultureĭ!
Păcurariul meu
nicĭ când dă de rău:
el în primăvara
le păștea la țară,
vara le văra
și sus le mâna,
pe vârful de munte
împrejur de curte,
toamna le aduna
și-aci le tomna,
ĭarna le mâna
de a le ĭărna
pe țermurĭ de mare
colo 'n depărtare!
Marea'ĭ grăĭa:
— „Oacheș păcurar!
du-ți al tău frunziar
de la vânturĭ multe
pe picĭor de munte,
că de rău veĭ da
de eĭ m'oĭ mănia,
că m'oĭ turbura
și m'oĭ învolba
turma-oĭu apuca
și-o voĭu înneca!“
— Păcurarĭul meu
drese graĭul său:
„Vină! vină mare!
nu 'mĭ eștĭ spre stricare,
că eu nu-s de an,
și poțĭ ști că am
noă câĭnĭ bătrânĭ
ca nește păgânĭ,
noă cățeleĭ
ca și noă smeĭ,
noă lănțurele
ca și stenurele.
Tu, de veĭ bui
tu veĭ ujui,
câĭnĭĭ te-or simți
te vor blehoti,
și eu voĭu sări
lanțĭu voĭu sdrâncăni
și voĭu apuca
de a sdrumica,
cel fluer de soc
cu răstoc de foc,
și voĭu fulgera
și voĭ detuna,
și când voĭu holi
oile-or porni
pe picĭor de munte
sau 'nprejur de curte!“
— Marea s'a 'nvolbat
tare a vărsat.
Dar el a pornit
turma și-a suit
sus pe munte 'n sus
și marea n'a ajuns!
Domnule! fiĭ sănătos
o 'nchinăm prea bucuros!

(Reșinarĭ.)

Colindă de Țigani.

(Tot rândul de doă orĭ repetat și zis: haĭ-lér domnu!)

Pe-un picĭor de munte verde.
Paște-să o turmă de oĭ.
Da la oĭ cine-îm unblă?
Da un sor cu un frățior.

Dar anume cine'm unblă?
Dar N. N. cu N. N.
— Sora din grai grăi:
„Da Soră măi tare oi!
Că grei nori de ploaie vin.“
— „Soră! soră! dragă soră
Mare eşti, puţin pricepi!
Că âia nu sânt norĭ de ploaie,
Că ăia îs ţie peţitorĭ
Şi'ncă mie prădătorĭ.
Vin la mine, cer pe tine
Pre lânga tine, multe cer:
Ceru-m boĭ cu coarne moĭ;
Ceru-m juncĭ cu coarne lungĭ,
Ceru-m vacĭ cu coarne largĭ,
Ceru-m zeciurĭ de berbecĭ,
Ceru-m sute de oĭ şĭute
Şi încă miĭ de miorele!“

Colindă copilărească.

De când Domnul s'a născut
Şi pământu l'a făcut
Şi cerĭul l'a rădicat
Pe treĭ stâlpurĭ de argint,
Tot frumos l'a 'npodobit
Tot cu stele, mărunţĭele;
Soarele cu razele,
Şi luna cu lumina.
Rază rază, unde rază?
La jupână gazda 'n casă,
Intr'o cruce de fereastă.
Se-m fi gazda sănătoasă!
Se ne plăteşti colinda noastră
Cu un colac de grâu frumos
Ca şi faţĭa luĭ Hristos!

(Dobrogea.)

TEODOR T. BURADA: O Călĕtorie etc. pag. 43—46.

Sub poalele cerĭuluĭ
Florile dalbe!
la umbra nourului,
mândră masă e gătită
pe earba cea înverzită.
Dar la masă cine şede?
Dumnezeu, ce toate vede;
şi Crăciun
cel bătrân,
şi Ioan
Sfânt Ioan,
şi Ilie
Sfânt Ilie
şi toţĭ sfinţĭĭ dimpreună
se aflau în voe bună;
Ioan de-a rândul si cinsteau
şi frumos se 'nveseleau.
Dar când ochiĭ 'şi aruncau
de departe eĭ zădeau (! l. zăr-
arhanghelul Mihailă [eau)
ce vinea cu mare silă,
iute alergând
pe un cal spumegând,
la Domnul îngenunchea.
Când de el s'apropia,
el din gură
aşa-ĭ grăĭa:
— „Beĭ Doamne, te [illegible]
şi cu sfinţĭĭ toţĭ grăi[illegible]
cu idoliĭ m'am bătu[illegible]
şi în luptă am c[illegible]
raĭul sfânt să [illegible]

Sfânt Petru a adormit
idoli cheĭa i-a răpit
şi în raĭu eĭ au intrat
şi din el tot au prădat.
Luat-au luna
şi lumina,
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată;
toate 'nbraţe le cara
şi în ĭad le aşeza.
Rău în raĭu se 'ntuneca
tare 'n ĭad se lumina.
Raĭul plângea
ĭadul ridea.
Pe Ioan şi pe Ilie
ajutor, dă-mĭ Doamne mie,
din raĭu ca să-ĭ alungăm
şi în ĭad să mi-i băgăm,
înapoĭ să le luăm
lucrurile ce-au luat
şi în ĭad le-au aşezat."

— Luat-au pe Ioan botezând
şi pe Ilie tot trăsnind
tot trăsnind şi fulgerând
şi pe idoli prăpădind.
Ioan botezând ocolea,
Ilie trăsnind prăpădea,
în tot cerĭul se 'nvărtea
drept în ĭad că ajungea,
luat-au luna
şi lumina,
zorile şi razele,
stelele şi soarele,
cel toĭag de judecată
ce judecă lumea toată,
toate 'n braţe le lua
şi în raĭu le aşeza.
Frumos raĭul lumina
rău în ĭad se 'ntuneca.
Raĭul îmĭ ridea
ĭadul că plângea.
Maĭ rămâĭ dar sânătos
şi în voea luĭ Hristos!

(pag. 69—71.)

Icĭ în ceste curţĭ,
Leru-mĭ Doamne Leru-mĭ!
crescutu-me-au
născutu-me-au
doĭ merĭ împletiţĭ
din toamnă sădiţĭ
din vară 'nfloriţĭ.
Jos la rădăcină,
la verdea tulpină
frumos dant se trage
mândru că maĭ merge.
Mihaĭ dănţueşte,
toĭag resuceşte
sus ăl asvârleşte
în mânĭ ăl primeşte;
şi să fericeşte:
ferice de mine
că ămĭ merge bine,
de când m'am născut
parte me-am avut
de taĭca,
de maĭca,
de doamn'ănţăleaptă
cu minte, cinstită.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu cămeşĭ de in
cu guler de fir
de fir chear baş-fir.
Şi-apoĭ mă maĭ poartă

ziulica toată
cu dalb zăbun
tot de cel bun,
cu nasturĭ cutaţĭ
pe pept revărsaţĭ.
— Ear nevasta luĭ
fericituluĭ,
aşa se mândrea
şi aşa grăĭa:
ferice de mine
că tare mi-i bine,
de când m'am născut
parte c'am avut
de taĭca,
de maĭca,
de domn tinerel
tănăr, frumuşel.
De când m'a luat
bine m'a purtat
cu dalbă rochiţă
de cea 'n patru iţă,
dalbă de matasă
mândră şi aleasă;
şi apoĭ mă maĭ poartă
ziulica toată
cu rochiţa 'n ţinte,
cu brâu cu cuţite,
cuţite cu zale
lasate pe şale,
cuţite cu bolduri
lasate pe şolduri.
Remăĭ jupân sânătos
cam în vestea luĭ Hristos!

Irozĭ.

ANTON PANN: Cântece de stea. ed. 4ª. 1848. pag. 55—56.

Întrebarea luĭ Irod şi răspunsul Maghilor.

Irod. — Cine sânteţĭ voĭ? de unde veniţĭ şi unde vă călătoriţĭ?

Melhior. — Eu sânt craĭul Melhior de la răsărit, şi după steaoa ce s'au arătat, cunoscând că s'au născut împărat mare pre pământ, merg pân' la Vitleem să mă închin luĭ.

Valtasar. — Eu sânt craĭul Valtasar de la Persida, carele prin steaoa ce s'au arătat şi prin Prorocĭ înţelegând că s'au născut împăratul Hristos, merg ca să mă închin şi eu luĭ.

Gaşpar. — Eu sânt craĭul Gaşpar de la răsărit; şi văzând steaoa cea arătată pă cer, am ispitit Prorocii şi scripturile şi am cunoscut că s'a născut Hristos, Domnul Domnilor, craĭul crailor şi împăratul împăraţilor şi merg până la Vitleem ca să mă închin şi eu luĭ.

Dar tu ce împărat mare eştĭ?

Irod. — Eu sânt Irod împărat, care pre cal am încălicat, sabia în mână am luat, în Vitleem am intrat, patu-s[illegible] [illegible] la coconĭ micĭ am tăĭat, şi tot pământul s'a cutremurat

Plugul.

(Cules de mine în Moldova de sus jud. Iași.)

Aho! Aho! a purces jupânul
întru'n Sf. Joĭ [gazda
cu plug cu 12 boĭ
la arat
și la gropat
la cămp durat;
unde a găsit loc de arat
și a arat cât a arat
brazdă neagră a răsturnat,
grâu de vară a sămânat.
Stați mâĭ și nu arați
și de chiotorĭ vă alăturați,
și brazda în urmă să nu stricați.
Indemnați măĭ! aho! aho!
— Și jupânul gazda a încălecat pe un cal graur
cu șeaua de aur
și cu frâul de mărgărint;
bătea bine la pământ,
care de când sânt n'am văzut.
Stați măĭ și nu arați
și de chiotorĭ vă alăturați
și brazda în urmă să nu stricați.
Indemnați măĭ! aho! aho!
— Și în suliță s'a rezemat
și un cal a încălicat
și la Târgu-frumos a plecat
și 'și-a cumpârat fier și oțel
și a făcut secerele mărunțele
cu mărunchĭ de geaurele.
Babele secerau,
și moșnegiĭ la aria cărau.
Stați măĭ și nu arați
lângă chiotorĭ va alăturați
etc. etc. aho! aho!
— Și a făcut aria în gelisteavântuluĭ
unde e drag voĭniculuĭ,
și treera cu 12 duhan, duhanițĭ
negrĭ ca corbul,
ĭuțĭ ca focul,
pe unde călca
scântee verzĭ vărsa.
Stați măĭ și nu arați
etc. etc. aho! aho!
— Și a încărcat
12 care mocănești,
la moară la toăneștĭ,
carele scărție
galbenĭ curge
și jupânul cu căcĭula 'mi stringea
și jupâneseĭ gazda în poale 'mi [turna.
Stați măĭ și nu arați
etc. etc. aho! aho!
— Și când a ajuns la moară,
curva de moară când a văzut
atâta care cu pohoare,
a pus coada pe spinare
și-a apucat pe lunca mare.
Stați măĭ și nu arați
etc. etc. aho! aho!
— Ear morariĭ
meșterĭ marĭ
cu brâu de lână
cu cĭocanul în mână,
de meșter ce era
nicĭ oboroace
nu putea întoarce;
dar avea un băet
slut și părpălit
cu ochĭ beliți
și cu lulea în dinți..
Stați măĭ și nu arați
etc. etc. aho! aho!

— Şi a luat un cĭocănaşĭ
mult mititel,
de 12 ocă de fer
şi-a dat cioc! boc!
întrun fund de poloboc,
şi-a dat moara la loc;
şi nu măcina grău
ci aur şi mărgarintarĭ
pe la curţile D-voastre boĭerĭ
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ [marĭ.
etc. etc. aho! aho!
— Noĭ am maĭ ura
dar ne temem că-om însera
pe la curţile Dumni-voastre
aste nalte sprincenate
cu bosioc încordate.
Maĭ bine pe la borduşele nostre
cu posdeĭe de cănipă acoperite
şi cu căcărează de vrabie incre-
Am maĭ ura [stite.
dar ne temem că-om insera;
avem să trecem nişte parăe glo-
la nişte fete frumoase. [doase
— Şi ni-aşĭ ruga la D-voastre
să băgaţĭ mână în bozunar,
să scoateţĭ un galben de ceĭ marĭ
ca să cumpărăm un boldişor,
să împungem boĭ la curişorĭ
să meargă maĭ tarişorĭ.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Şede, şede jupânul gasda şi
gândeşte
şi scoate o săgeată împănată
de 12 meşterĭ lucrată
şi trasă în jos
şi trasă în sus,
a tras întru'n corn de porumb,
porumbelul unul căte unul
doĭ căte doĭ, 3–3, 4–4, 5–5, 6–6,
7–7, 8–8, 9–9, 10–10, până la 12.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!
— Sf. Vasile să vă fie de spor,
şi de ajutor;
şi între mulţĭ anĭ
cu sănătate.
Când voĭ veni la an
să vă găsesc înfloriţĭ
ca mere
ca pere
în mijlocul vereĭ,
ca toamna cea bogată
de toate îndestulată.
Staţĭ măĭ şi nu araţĭ
etc. etc. aho! aho!

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaţilor, vol. II. 1878. pag. 446—448.)

Hohaho! seara 'nserat,
la Domnul N. n'am urat.
— Ear' Domnul N. s'a sculat
într'o joĭ de dimineaţă
când băteau zorile 'n faţă,
pe ochĭ negrĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeŭ s'a închinat.
Ear' nevasta luĭ frumoasă
un ştir alb pe mânĭ ĭ-a dat.
Domnul N. s'a şters curat
şi la ocol a plecat,
şi din ocol a luat
doĭ-spre-zece boĭ boureĭ,
în coadă cudălbeĭ
în frunte ţintăţeĭ
în trup de o mie de

,ţĭ băeţeĭ! hăĭ! hăĭ!
i cu plugul Dumnĭĭ-seale
us Domnul N. să are
l Galileuluĭ
(place grâuruluĭ.
arat tot în lungiş
curmeziş.
ırat de demineaţă până 'n
seară.
ăsturnat un corn de ţeară.
de la ameaz şi până 'n
seară
ınat plugul într'un coş de
făcut tot fărâmă. [râmă
aĭ ziceţĭ băeţeĭ!
Hăĭ!
'omnul N. s'a supărat
ugul i s'a sfărâmat,
cal alb a 'ncălicat
oraş a plecat,
:ătat cât a căutat
neşter bun n'a aflat.
nd era maĭ scărbit
ĭ eată c'a eşit
)n cel mare
ırosul în spinare
foile 'n picĭoare,
dat ĭute a foi
le-a le oţeli,
şi oţeli
'ndată mi'l tocmi.
ţĭ flăcăĭ!
Hăĭ!
omnul N. se bucură
l ĭute şi'l luă
dânsul se 'nturnâ
brasdă carà'l băgâ.
lă neagră răsturnâ
ıu roşu sămănâ:
de veară
sară
până 'n seară,
până mâne să se coacă,
colac mândru ca să facă
şi s'aducă mâne
luĭ Dumnezeŭ pâne.
Mănaţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi când soarele-a sfinţit
Domnul N. din câmp s'a pornit
şi acasă mĭ-a venit
foarte bucuros
şi voĭos,
şi s'a culcat
pe-un pat
de diamant . . . .
Pocniţĭ copiĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Intr'o joĭ de dimineaţă
Când băteau zorile 'n faţă
Domnul N. ear s'a sculat
pe ochĭ negrĭĭ s'a spălat
luĭ Dumnezeu s'a 'nchinat.
Ear' soţia Dumnĭĭ-seale
un ştir alb pe mânĭ ĭ-a daĭ.
Domnul N. s'a şters curat
şi la grajdĭŭ a alergat
şi pe-un cal a 'ncălicat,
pe-un cal graur
cu şea de aur
cu potcoave de argint
ce prind bine la pământ;
unde călca
balta seca,
broasca striga:
oacaca! oacaca!
fugĭ, lele, că te-a mânca!
Pocniţĭ băeţeĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
— Şi-a mers la lună
la săptămână
să vează grâul de-ĭ copt.

Eară grâul era copt
răscopt:
în paiŭ ca trestia
în spic ca vrabia
în grăunț ca mărgăritarul...
Mânați flăcăi!
Hăi! Hăi!
— Domnul N. s'a bucurat
și pe loc mi-a și plecat
în țeara cea ungurească
secerele s'arvunească,
și s'a dus
și-a adus
secerele
mărunțele,
cu mănunehi de viorele
pentru fete tinerele
de sama drăguții mele.
Și-acasă cum a sosit
secerătorii a tocmit
la secerat i-a pornit.
Unii secerau,
unii snopi legau,
unii 'n eară aruncau
și la arie plecau.
Plesniți flăcăi!
Hăi! Hăi!
— Și-a scos Domnul N.
din grajdiul Domnii-seale
două-spre-zece epe
sirepe
cu cozile călăcănite
cu copitele zugrăvite.
Cu copitele trierau,
cu nările strănutau
grâul că mi-l vânturau,
cu urechile 'n saci îl puneau
de nici căuș nu trebuiau.
Ia mai mânați măi!
Hăi! Hăi!
— Si după ce mi-a gătat
tot grâul de trierat
Domnul N. a încărcat
două-spre-zece eară
de povoară,
și-a pornit la moară.
Dar ce fel de eară?
Eară de cele mocănite,
de buni meșteri alcătuite:
cu butuci de scai
cu spițele de putregaiŭ
cu ciolani de obadă....
că de când sânt și m'am făcut
așa grea povoară încă n'am vă-
Ia mai mișcați băețeI! [zut.
Hăi! Hăi!
— Eară hoața de pe moară
când a văzut atâtea eară
cu povoară
a pus coada pe spinare
și-a fugit pe drum la vale
togmai ca și-o fată mare.
Mânați băețeI!
Hăi! Hăi!
— Ear morariul meșter mare
mămulica cui îl are!
Cu brâul de lână
cu ciocanu 'n mână,
c'o cojiță de mălaiu
uscată de nouă ai,
într'un picior că sărea
moara că mi-o amăgea
și pe loc că mi-o prindea,
pe căpătâiu mi-o punea.
Moara să pornia
galbenii curgea
Domnul N. se repezia
cu polonicu 'i strângea.
Mânați băețeI!
Hăi! Hăi!
— Și-a 'ncărcat ear-
două-spre-zece eară

de povoară
și s'a întors de la moară
și-a mers la curtea D-seale.
Ear soția Dumnĭi-seale
pe zebrele se punea
și la Dumnĭaluĭ privĭa.
Și-apoĭ îndată s'a dat
mânicele-a suflicat,
niște mânĭ poleite
ca niște tânjelĭ părlite.
Și-a întrat din casă
în casă,
după sita deasă
de mătasă
pentru Dumnĭalor din casă,
și din cămară
în cămară,
după sita rară
de năgară
pentru slugile de-afară.
Mânațĭ băețeĭ
Hăĭ! Hăĭ!
Și-a cernut în sită
și 'n covată,
și-a cernut făina toată;
și-a făcut un colăcel,
de-a dragul să caților la el,
colac mândru și frumos
ca și fața luĭ Christos,
tot în patru împletit
pentru noĭ plugarĭ gătit.
Trageți fecĭoraș!
Hăĭ! Hăĭ!
Dar noĭ Domnule N.
Noĭ ne rugăm Dumnĭi-tale
să ne daĭ vr'o treĭ parale
să ne cumpărăm mântale,
că pe cea vale
este viscol mare
și ne frige la spinare.
Ear de nu, un bănișor
să'l punem în boldișor,
său vr'o câți-va puișorĭ
să 'npungem în boișorĭ,
să meargă maĭ tărișor
că-ĭ noapte și-ĭ târzior.
Mânațĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
Noĭ de-urat am maĭ ura
da ni-ĭ că vom însera,
și de cât vom însera
pe la curțile Dumnilor-voastre
cele 'nalte,
șindilite
și cu aur aurite,
tot maĭ bine să plecăm
s'ajungem și să 'nserăm
pe la bordeele noastre
cele micĭ și tupilate
și cu baligă lipite,
și cu stele
acoperite.
Mânațĭ flăcăĭ!
Hăĭ! Hăĭ!
De urat am maĭ ura
ne temem c'om însera
și cărările ni's încurcate
ne-or apuca lupiĭ de spate
și-or rămânea copilele nesăruIa maĭ trageți băețeĭ! |tate.
Hăĭ! Hăĭ!
Am maĭ ura, ura, ura
da ni-ĭ că vom însera
și nu sântem de-acolea,
că sântem din Budavechĭe
unde mâța strechĭe,
de la Buda noauă
unde mâța oauă
și motocul mĭorlăește,
sare N. și-îl plesnește.
Mânațĭ măĭ!
Hăĭ! Hăĭ!

Am mai ura, ura, ura
da ni-i că vom însera
şi nu sântem de-acolea
ci sântem din Cămpulung
unde trag fetele 'n plug,
şi-o babă bătrână
dinapoi le mănă
cu un bicĭu de lână,
şi când le plesneşte
sângele ţişneşte.
Mai mânaţi băcţei
Hăi! Hăi!
Am mai ura, ura, ura
da ni-i că vom însera
şi nu sântem de-acolea
ci din munţi întunecoşi.
Să fiţi boeri sănătoşi!
seara sfântului Vasile,
să vă fie tot spre bine.
Opriţi fecĭori
Hăi! Hăi!

Descântece.

(Alecsandri: Poesii populare etc., pag. 10.)

(Moldova.)

De diochiu.

Fugi diochi — dintre ochi — că te-agĭungeo vacă neagră — cu coarnele să te spargă. — Să te-asvârle peste mare — în pusteiu, în depărtare. — Acolo să pieri — ca ziua de ieri, — ca roua de floare — ca spuma la soare. — Ear capul cel diochiat — să rămâe luminat — curat, de boală scăpat. — Ochi ceĭ vătămători — şi de foc săgetători — înveliţi să fie cu perdele albe — să nu mai priveascâ la obraze dalbe.

Descântic de Iele. (ibid.)

Voi Ielelor măestrelor — duşmane oamenilor! — stăpânele vântului — doamnele pământului, — ce prin văzduh sburaţi — pe earba lunecaţi — şi pe valuri călcaţi — vă duceţi în locuri depărtate — în baltă, trestie, pustietate, — unde popa nu toacă — unde fata nu gĭoacă, — vă duceţi în gura vântului — să vă loviţi de toarta pământului. — Eşiti din mână, trup, picĭor — şi să periţi sus într'un nor. — Daţi omului sănătate — că sabie de foc vă bate!

Descântic de pocitură. (ibid. pag. 271.)

Păserică dalbă — cu aripa albă! — Din peatră-ai [illegible]
[illegible] nori te-ai bătut — trei picături din tine-au căzut

de lapte, una de vin — și una de venin. — Cel ce-a băut laptele s'a săturat, — cel ce-a băut vinul s'a îmbătat, — ear cel cu veninul a crăpat. — Așa să peară pocitura din pocit, — pân' într'o clipă să fie lecuit — și să remâe ca pomul înflorit.

Descântic de mușcatul șerpilor. (ibid.)

Sub o tufă 'n poeniță — este-o fântâniță — și 'n fântână-o petricică — rece, vinețică — și sub peatră — un șerpurel — cu dinți de oțel. — Dinții apuc de pele, pelea de carne, carnea de os — și pin trup trece un fulger veninos. — Dar cum ese dintre nori — fulgerii strelucitori — așa să easă din os, din carne, din pele — mușcăturele rele — de dinți de oțel — celui șerpurel — ce stă sub petricică — în fântână mică — sub tufă selbățică.

Descântic de săgetătură. (ibid.)

Plecat-au noă fete fecioare — pe cale, pe cărare. — Și 'ntr'o mândră vale — la mijloc de cale — maica Domnului le-au întâlnit — și din carul ei de aur astfel le-au grăit: — „Unde mergeți pe recoare — voi noă fete fecioare?“ — Mergem la biserica cea mare — cu trei altare. — Ne-am luat năframele — să ștergem icoanele, — ne-am luat ștergarele — să curățim stranele, — ne-am luat măturile — să măturăm scările. — Voi, noă fete fecioare — luați toate câte-o floare — de sub a mele picioare — și vă duceți colo 'n sat — la cel bolnav săgetat, — cu ochii să'l mângâeți — ca florile să'l ștergeți — de ghiunghiuri — de săgetături, — ca să remâe curat, luminat — cum Dumnezeu l'a lăsat.

(Muntenia.)

(Columna lui Traian 1876, pag. 524.)

Descântec de buba rea.

Amin, amin, Cosma de mir! — Mă duseï pe cale pe cărare — și când la mijloc de cale — îmi eși o bubă neagră — una mohorâtă — de noăzeci și noă de feluri de bube rele. — Cum mai de grabă țipai — și mă văicărai — și pe Maica Precista cea mare o chemai, — cum mai de grabă pe scara de argint s'a coborât — și de mână m'a luat — și ast-fel m'a întrebat: — „Ce plângi și

ce te văĭcăreştĭ?“ — Cum să nu plâng — şi cum să nu mă văĭcărez — dacă mĭ-a eşit o bubă neagră, — una mohorâtă — de noăzecĭ şi noă de felurĭ de bube rele. — Nu maĭ plânge — şi nu te maĭ văĭcăra — c'om trimete la N. descântătoarea; — cu gura te-o descânta — cu peteca arsă te-o afuma — şi va eşi buba cea rea — din creerĭĭ capuluĭ, — din luminele ochilor, — din sgârcĭul nasuluĭ, — din umerĭĭ obrazuluĭ — şi veĭ remânea curat — şi strecurat — ca argintul cel viu lămurit.

(Regin. Transilvania.)

Descântec de bubă.

N. N. s'a luat, pe calc, pe cărare. — Când a fost în mĭez de calc, — s'au întâlnit cu o fată ţĭuţĭălată; — n'au fost fata ţĭuţĭălată, — c'au fost bubă înveninată, — bubă înferbintată, — bubă de 9 felĭurĭ, — bubă de 9 neamurĭ. — Nime nu o aude, căntându-să — şi glăsuindu-să din poarta cerĭuluĭ — şi se roagă la Maĭca preceste. — Maĭca preceste scoborindu-să — pe scară de cĭară şi întinsă — mâna albă, şi-o 'ntrĭabă: — „Ce te vaerĭ, şi ce te cănţĭ?“ — O maĭca mea prea sfântă — m'am luat pe calc, pe cărare — şi apuca-m'oĭ şi descânta-oĭ — şi bine alege şi bine culege, — din creeri capuluĭ, — şi din faţa obrazuluĭ, — şi din lungu trupuluĭ — şi din latu pieptuluĭ; — din carne moale — şi din oase vărtoase — şi în ţiermure ţipa-oĭ, — acolo să peĭe — şi să se răsipească — ca roa de dimineaţă — ca scuĭpit din cărare. — Şi omu să rămâĭe curat şi luminat — cum Maĭca preceste l'a lăsat.

Descântec dinde soare.

Eşi soare dinde soare, din capu lui N. N. că te apucă alt sfânt soare maĭ frumos, maĭ luminos, ca pasărea cerĭuluĭ, cu clonţu de oţĭel, cu aripĭ de fĭer, in capu luĭ N. s'a coborit, cu unghiile a uciit, cu clonţu a strinsu junghĭurile şi săgeţile acestuĭa.

Descântec de şerpe.

Peĭ muşcatură de la (Seicea Virag Bodor Iambor) şi te du în mare, şi eşĭ afară la soare, să te uscĭ ca o cicoare, şi să [illegible] ca un fir de mac în patru crepat.

Descântare dintru ĭele.

In haină albă s'a înbrăcat — şi pre cale s'a luat, — cu Irodia cea mare s'a întâlnit, — şi puterea i-o luat; — şi a rămas N. plângând şi tânguind. — Nime în lume nu l'a auzit, — numa Maĭca D-luĭ, — din poarta cerĭuluĭ, — şi din graĭu aş'a grăit: — „Ce plângĭ N. şi te tângueştĭ?“ — Cum n'oĭ plânge şi nu m'oĭ tângui, — că pe cale m'am luat, — şi cu Irodia cea mare m'am întâlnit — şi puterea mi-o luat. — Nu plânge nu te tângui, — că ĭeu sânt maĭca D-luĭ — din poarta cerĭuluĭ, — şi ĭeu pre cale m'oĭ lua — şi cu Irodia m'oĭ întâlni, — cu secerea oĭ secera-o, — cu ginţi oĭ stringe-o — şi cu spata oĭ închiri-o (?); — stincele le-oĭ răsipi — petrile le-oĭ zdrobi, — copacĭ din pământ i voĭ întoarce — şi cu vârvul i voĭ băga — şi ţie sănătate îţĭ voĭ da, — în oasele tale — şi în vinele tale, — şi te voĭ face sănătos, cum te-a lăsat D-l Hristos.

(Bucovina.)

(Marian: Albina Carpaţilor, An. III, pag. 347.)

De beşica cea rea.

Purces-a N. pe cale, — pe cale, pe cărare. — Când a fost la mez de cale — de cale şi cărare, — l'au întâmpinat — şi l'au apucat: — beşica rusească, — beşica nemţească, — beşica turcească, — beşica ungurească, — beşica ţigănească, — beşica lipovenească, — beşica armenească, — beşica tătărească, — beşica jidovească. — Beşică albă — beşică neagră — beşică albastră — beşică ghĭurghĭulie — beşică naragie — beşică ghivizie — beşică verzie — beşică galbenă — beşică vânătă; — beşică îmflată — beşică înfocată, — beşică beşicată, — beşică orbălţată — beşică obrintită — beşică odrăslită — beşică căţelită, — beşică dogorită — beşică opărită; — beşică cu pocitură — beşică cu săgetătură, — beşică cu răchnitură — beşică cu usturime — beşică cu mâncărime, — beşică cu pocitură de zi — şi cu pocitură de noapte ..... — beşică prin însetare — beşică prin nemâncare — beşică prin diochĭare — beşică prin căscare — beşică prin junghĭare — beşică prin săbĭare — beşică prin săgetare — beşică prin strigare — beşică prin văĭetare; — beşică de nouă neamurĭ — beşică de nouă felurĭ — beşică de nouă chipurĭ — beşică de nouă soĭurĭ! — Nu junghĭa — nu săbĭa — nu ustura — nu săgeta! — ci sabia ta — prindă-a săbĭa

— şi-a junghia — şi-a săgeta — şi-a ustura; — când ursul — şi cu lupul — în pădure — lângă mure — vor şedea — şi-or ospăta — şi s'or vesceli — şi-or benchetui, — când la o masă vor sta — şi 'mpreună vor ospăta, — atuncĭ să săbiĭezĭ — şi să junghĭezĭ. — Numaĭ atuncĭ — şi nicĭ atuncĭ! — N. să rămăie curat — curat şi luminat — ca argintul strecurat — ca Dumnezeu ce l'a dat — ca maică-sa ce l'a născut — ca D-zeu ce l'a ţinut. — De la mine descântecul — de la D-zeu sfântul, leacul!

(Banat.)

(Mangiucă: Columna lui Traian, an. VII, 1877, pag. 335.)

Bună seară Mătrăgună, doamnă şi mamă bună, care umbli cu capetele tale pe ceruri, cu rădăcinele pe sub pământuri, ear cu poalele pe vânătări şi vânturi, care eşti doamna cerurilor şi-a viforurilor, tu care eşti doamna florilor, căci înaintea ta se închină şi pe tine te măresc toate florile; la tine mă rog, şi ţie mă 'nchin eu cu coatele goale şi cu genunchiĭ goĭ şi cu fruntea plecată până la pământ, că tu să bine-voeşti să aduci putere, snagă şi sănătate, adecă să aduci leac pentru bolnavul acesta N. N.; tu să te duci peste noapte, să umbli pe dealul Steriideal şi pe munţiĭ Semeniculuĭ, şi de nu veĭ afla leacul acolo, să'l cauţi prin căraule, cărşiĭ şi stâncĭ, să te duci să umbli peste toată faţa pământuluĭ prin munţi şi păduri, prin poĭene de ĭederă, de semenic de foĭoĭiu şi de priboĭu, prin tisă, prin mărăcine şi mătăcine; să'l cauţi la izvoare, la râuri şi sub petrele pământuluĭ, să cauţi în adâncul mărilor, să cauţi în vânturi şi pe aripele vântuluĭ, în vânătările ceruluĭ, şi pe marginile pământuluĭ; şi de veĭ afla leacul să'l aduci şi să'l puĭ aci în acest păhar de apă, ca să'l vază dimineaţa bolnavul bine şi maĭ bine, şi prin acel leac să aduci luĭ N. N. puterea luĭ, snaga luĭ, vârtutea luĭ şi îndemnul luĭ, capul luĭ, inima luĭ, rânza luĭ, picĭoarele luĭ, mâĭnile luĭ etc. cu un cuvânt să'ĭ aduci earăşi sănătatea luĭ, căci eu cu bun dar te dăruesc, ear tu să'ĭ puĭ luĭ N. N. cap la cap, ochĭ la ochĭ, mânĭ la mânĭ, pept la pept, inimă la inimă, rânză la rânză, şele la sele, picĭoare la picĭoare, os la os, putere la putere, vârtute la vârtute, îndemn la îndemn etc. şi sănătate la sănătate, şi aşa te aş, mamă Mătrăgună, peste noapte curată, luminată, ca argintul spălată şi ca aurul străcurată.

(Dobrogea.)

(Teodor T. Burada: O Călĕtorie etc. pag. 270—276.)

Descântec de beşică cea rea. (pag. 270.)

Amin, amin — de la mine descântecul — de la maĭca Domnuluĭ leacul. — Beşică albă — beşică neagră — beşică verzie — beşică ghivizie — beşică naramgie, — beşică de nouă felĭurĭ — beşică de nouă soĭurĭ. — Venit-au Ilie — şi cu Pailie, — cu tunetul — cu fulgerul — a tunat, tunatu-te-au — a fulgerat, fulgeratu-te-au — la rădăcină secatu-te-au — şi n'a remas de leac — căt un fir de mac — în patru despicat — în mare înecat. — Să rămăc N. curat — luminat — ca argintul strecurat — ca soarele 'n senin. — Ptĭu, amin.

Descântec de obrintit. (ibid. pag. 272.)

Păcurarĭu şueră — răs-şueră, — pe dincolo de mare; — oaĭa zbeară — res-zbeară — dincoace de mare. — O stinchit oaĭe de zberat — şi pecurarĭul de şucrat. — Astă lănă lac — de la cea oaĭe — mult a nins-o — gerul a strins-o — mult a maĭ ploat-o — vântul a bătut-o — dar nicĭ n'a durut-o — nicĭ n'a usturat-o. Aşa să stee durerile — şi săgeţile — şi umflăturile — şi N. să remăc curat — luminat — ca Domnul ce l'a lăsat — când popa l'a botezat. — Descântecul dela mine — leacul dela maĭca Domnuluĭ.

Descântec de vermĭ la vite. (ibid. pag. 276.)

Cum nu poate să stee — nicĭ să remăe — praful în drum — de care şi dobitoace — ce merg în colo, şi în coace. — Aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăc — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Cum nu poate să stee — nicĭ să remăc — duhovnicul satuluĭ — în fundul raĭuluĭ, — aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăc — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ! — Şi cum nu poate să stee — nicĭ să remăc — parcalabul satuluĭ — în fundul raĭuluĭ — aşa să nu poată să stee — nicĭ să remăc — vermiĭ în rană — de eĭ plină. — Eĭ să peĭ — să răspeĭ!

Bocete.

Teodor T. Burada: Datinele poporului român la înmormêntări. Iassy 1882.

(8°, 158 pagini.)

(Muntenia, pag. 122—123.)

Bucură-te mănăstire
că ce puişor ăţi vine,
da nu vine să 'nflorească,
ci vine să vestejească.
Garofiţă drăgălaşă,
aoleu cea mai frumoasă,
când umblaşi să 'nfloreşti
te pornişi să putrezeşti;
a dat vânt şi te-a pălit
şi moartea te-a amăgit.
Veniţi fraţi, veniţi surori
tot cu mănunche de flori,
cu făclii şi luminări
şi mă plângeţi cu sudori.
Vă uitaţi şi peste groapă,
vedeţi moartea 'ntunecată.
Roagă-te neicä de popă
clopotul tot să ţi'l tragă,
să resune văile
să s'adune rudele,
că tu astăzi te porneşti
şi pe toţi ne părăseşti,
pe o cale 'ndelungată
unde nu-i mamă nici tată,
ci cântări dumnezeeşti
şi cu cete îngereşti.
Nu-i nici val şi nici durere,
ci iubită mângâere!

(Banat, ibid. pag. 150—151.)

Harangu mereu trăgea
şi nimene nu ştiea,
c'un voinic acum murea!
Toată lumea se mira
şi cu toţi la el cura.
Doamne ce rău ţi-a făcut
tu de aici de l'ai răpit!
In coparşiu el stă pus
şi de la noi ni s'a dus.
Cu toţii la el căta,
ş'apoi cu jale'l cânta:
Doamne ţie ne rugăm
şi la tine 'ngenunchiem
să nu grăbeşti
să'l putrezeşti.
Du'l în poarta raiului
şi'i dă slava cerului!
Din a lui guriţă
va creşte-o vioriţă,
din doi ochişori
de tot mândre flori,
şi din perişor
mândru pomuşor.
Din doi umeri
doi luceferi,
din a lui trupiţă
floare de lupiţă,
şi din picioruţe
doue lăstăruţe;
din a lui mănuţe
doue pelinuţe!
Plângeţi uşi, plângeţi ferești
că de acum lor le lipseşti!

(Transilvania, ibid. pag. 144—145.)

Bucură-te mănăstire,
că ce garofiță'ți vine,
da nu vine să 'nflorească
ci vine să putrezească.
Fost-aĭ și tu floricică
tănără și frumușică,
dar acum ne-aĭ părăsit
și rău ne-aĭ maĭ amărit,
moartea mi te-a amăgit.
Aĭ lăsat cămpul cu florĭ
și cerĭul fără de norĭ,
tu merĭ acum în cea lume
unde tu nu aĭ pe nime.
Uĭte Doamne pe pământ
uĭte și la cel mormânt
și vezĭ moartea ce-a făcut!
Maĭ privește cele florĭ
roagă-te la 'ngropătorĭ
ca să-ți lese treĭ ferestĭ
tu prin ele să privești
și pe una ca să'ți vie
mirosul de la tămâe,
pe alta glas de măĭculiță
care-a fost a ta drăguță.
Pe alta raza soareluĭ
de pe bolta cerĭuluĭ,
ca să mi te 'ncălzească,
fața să nu'ți vestejească;
Spune îngerașule
unde'ți este mirele?
In loc de vorniceĭ
ți-aducem prăpureĭ;
în loc de lăutarĭ
plătit-am clopotarĭ!
De val și de păcat
pe-astă lume aĭ scăpat!

(Dobrogea, ibid. pag. 127—129.)

Drăguțul meu bărbățel
drăguțul meu suflețel,
când ți-a veni dorul
să ieĭ drumușorul
să'mĭ stingĭ focușorul.
Astă primăvară
când eșĭaĭ afară
în revărsatul zorilor,
în cântatul paserilor,
în șuerul vânturilor,
plugușorul înjugaĭ
neagră brazdă resturnaĭ
și din gura tu ziceaĭ:
Ța plevan
și haĭs Joĭan,
haĭ cu tata, nu vă daț
și la greu nu mă lăsați,
brazda toat'o resturnați.
Eu când te auzeam
cu gura nu grăĭam,
mă luam,
mă sculam,
și 'n grădină mă duceam,
floricele sămănam
să le poarte fetele,
fetele, nevestele.
Florile au înflorit
bărbatul mi-a putrezit;
timpul coaseĭ c'a sosit
și la cămp când am eșit,
pe rezoare m'am uĭtat
suflețelul mi-am strigat:
spune-mĭ dragă un cuvânt
să pot trăi pe pământ.
Am rămas fără de sprijin
singurică făr de razim.

Valurĭ marĭ ma 'nvăluesc — ca vântul de dealurĭ
n'am cum să mă sprijinesc. — ca apa de maluri!
Bătută-s de gândurĭ

A noroculuĭ şi a nenoroculuĭ Oglindă pentru răsfățul iubitorilor de petrecanie tălmăcită după limba franțozască. Tipărit acuma.

(32°, 2 foĭ nepaginate + 29 foĭ paginate.)

Prefața.

Aşteptând norocul — Aşa dar deşchideţĭ
în toate zilele — cu puteare mică
el vine ca racul — acĭastă de noroc
de-a îndăratele. — crudă cărticică.
Iară nenorocul — Să vedeţĭ ce noroc
să culcă şi scoală — vă făgăduieaşte;
cu noĭ în tot cĭasul — după întâmplare
o rujină goală. — ce noroc gâceaşte?
Vreamea rea aduce — Deşchideţĭ cu sula
prea multe cu sine, — sau măcar cu acul,
greutăţĭ necazurĭ — unde va nimeri
departe de bine. — ca peatecul sacul,
Singură nădeajdea — Acolo să cetiţĭ
îţ maĭ dă picĭoare, — slova carea vine
ca să maĭ ispiteştĭ — şi vă va arăta
ceale viitoare. — un rău, sau un bine.

A.

(Astă)zĭ ţi să spune — Astăzĭ împreună.
(Ac)vea minune. — Arată'ţĭ cu fire
Avea-veĭ cunună — Acea fericire
Aur împreună. — A'ţ fi rânduită
Apoĭ veĭ şi face — Anilor sfinţită
Acum cum îţĭ place. — Acĭasta.
Aĭbĭ inimă bună

G.

Gândurile tale — Găteaşte-te pung[illegible]
Gândesc la parale. — Groşĭ bani [illegible]

Galbenĭ caragroşĭ
Groşĭ şi groşĭ pă groşĭ.
Grăbeaşte să'ĭ ĭaĭ
Gata cu alaĭ.
Gândul să'ţĭ aline
Galbenĭĭ cu bine.
Grămadă să fie
Gata bucurie.
Grăbeaşte-te.

J.

Judecăta lungă
Jaf este la pungă.
Jalba să preface
Jurământ să face
Jelbile sporite
Jertfe poftorite.
Judecata care
Jelueştĭ prea tare
Joacă jucărie
Jos spre sărăcie.
Jurĭ pre socoteală
Jertveştĭ cheltueală
Judecă-te.

C.

Cucul bine cântă
Că te înfierbântă.
Căruţa gătindu-ţĭ
Cheful îndoindu-ţĭ,
Că la veselie
Cu o bucurie
Cu toată gătirea
Cu toată ĭubirea
Chemat eştĭ şi pasă
Ca să şezĭ la masă,
Că e nuntă mare
Cu frumoasă stare
Ca să jocĭ.

R.

Ruşinea ce'ţĭ va veni
Rău te va batjocori
Rabdă că n'aĭ încătrău,
Rău aduce şi maĭ rău.
Rabdând te veĭ mângăea
Ruşinea se va tăea.
Rabdă.

F.

Floare fericită
Fi-veĭ înflorită.
Fi-veĭ lumĭĭ floare
Foarte 'nfloritoare.
Florile te are
Folosinţă mare.
Floare înflorită
Frumos mirosită
Face-te-veĭ una
Florilor cununa
Frumoasa.

Gĭ.

Gĭana ţi să bate
Geame-veĭ fărtate!
Gĭngaşe puteare
Geaba mângăeare,
Geaba puĭ cuvânt
Genunchĭ la pământ,
Geaba'ţĭ facĭ tu cruce
Gemând te veĭ duce.

Epilog.

Să ĭaĭ în bine
acĭastă carte
şi de la mine
noroc şi parte,
că nu'ĭ departe.
Petreaceţĭ dară
vreamea cu jocul
să capeţĭ ĭară
bun pre norocul,
Vine sorocul.

Basme.

(Creanga: Convorbiri literare XI, 1878, pag. 212 urm.)

(Moldova.)

Fata babeĭ şi fata moşneaguluĭ.

Ci-că era odată un vădăoĭu bătrân, care avea o fată; el s'a însurat a doua oară şi-a luat o babă văduvă, care şi ea avea o fată. Fata babeĭ era slută, ţifnoasă şi rea la inimă; dar pentru că era fata mameĭ, se alintă cum s'alintă cĭoara 'n laţ, lăsând tot greul pe fata moşneagului. Fata moşneaguluĭ însă era frumoasă, harnică, ascultătoare şi bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune şi frumoase. Dar această fată bună era horopsită şi de sora cea de scoarţă şi de mama cea de vitrigă; noroc de la D-zeu că era o fată robace şi răbdătoare, căcĭ altfel ar fi fost vaĭ ş'amar de pĭelea eĭ.

Fata moşneaguluĭ la deal, fata moşneaguluĭ la vale, ea după găteje prin pădure, ea cu tăbueţul în spate la moară, ea însfărşit în toate părţile după treabă. Cât era ziulica de mare nu'şĭ maĭ stringea picĭoarele; dintr'o parte venea şi 'n alta se ducea. Ş'apoĭ baba şi cu odorul de fiică-sa tot cărtitoare şi nemulţumitoare erau. Pentru babă, fata moşneaguluĭ era peatră de moară 'n casă; ear fata eĭ, busuĭoc de pus la icoane.

Când se duceau amândouă fetele în sat la şezătoare sara, fata moşneaguluĭ nu se încurca ci torcea câte-un cĭur plin de fuse; ear fata babeĭ îndruga şi ea cu mare-ce câte un fus: ş'apoĭ când veneau amândouă fetele acasă noaptea târziu, [illegible]

sărea lute peste părlaz și zicea fetei moșneagului să-i de cîrul cu fusele ca să-l ție până va sări și ea. Atunci fata babei, vicleană cum era, lua cîrul și fuga în casă la babă și la moșneag spuind că ea a tors acele fuse. In zadar fata moșneagului spunea în urmă că acela este lucrul mănelor sale; căci îndată o apucau de obraz baba și cu fiică-sa și trebuea numai decât să remăe pe-a lor. Când venea Duminica și sărbătorile, fata babei era împopoțată și netezită pe cap, de par'c'o linsese viței. Nu era joc, nu era clacă în sat, la care să nu se ducă fata babei, ear fata moșneagului era oprită cu asprime de la toate aceste. — Ș'apoi când venea moșneagul de pe unde era dus, gura babei umbla, cum umblă melița: că fata lui nu ascultă, că-i ușernică, că-i leneșă, că-i soiu rău ..... că-i lae, că-i bălae, și că s'o alunge de la casă; s'o trimită la slujbă, unde știe, că nu-i de chip s'o mai ție, pentru că poate să înnărăvească și pe fata ei.

Moșneagul fiind un gură cască sau cum iți vre să-i ziceți, se uita în coarnele ei și ce-i spunea ea, sfânt era. — Din inimă bietul moșneag poate c'ar fi mai zis căte ce-va; dar acum apucase a cânta găina la casa lui și cucoșul nu mai avea nici o trecere, ș'apoi ia să-l fi pus păcatul să se întreacă cu didiochiul; căci baba și cu fiică-sa îl umplea de bogda-prosti. Intr'una din zile moșneagul fiind foarte amărit de căte-i spunea baba, chemâ fata și-i zise:

Draga tatei, eaca ce'mi tot spune mă-ta de tine: că n'o asculți, că ești rea de gură și înnărăvită și că nu este de chip să mai stăi la casa mea; de aceea du-te și tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se mai facă atâta gălceavă la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuesc, ca un tată ce-ți sunt, că or și unde te-i duce, să fii supusă, blajină și harnică; căci la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o: c'a mai fost și mila părintească la mijloc! .... dar prin străini Dumnezeu știe peste ce soiu de sămânță de oameni ăi da; și nu ți-or pute răbda, căte ți-am răbdat noi.

Atunci biata fată, văzând că baba și cu fiică-sa voesc cu orî ce chip s'o alunge, sărută mâna tată-său și cu lacrimi în ochi, pornește în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nici o nădejde de întoarcere! Și merse ea cât merse pe-un drum, până ce din întâmplare ăi eși înainte o cățeluță bolnavă ca vai de capul ei, și slabă de-i numărai coastele; și cum văzu pe fată, ăi zise:

Fată frumoasă și harnică, fie-ți milă de mine și mă grijește, că ți-oiu prinde și eu bine vr'o dată. Atunci fetei i se făcu milă; și luând cățeluța o spălâ și-o griji foarte bine. Apoi o lăsâ acolo și'și căutâ de drum, mulțămită fiind în suflet că a putut săvărși o faptă bună. Nu merse ea tocmai mult și numai eacă ce vede un păr frumos și înflorit, dar plin de omizi în toate părțile. Părul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă și harnică, grijește-mă și curăță-mă de omizi, că ți-oiu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata, harnică cum era, curăți părul de uscături și de omizi cu mare îngrijire și apoi se tot duse înainte să'și caute stăpân. Și mergând ea mai departe numai eacă ce vede o fântână mălită și părăsită. Fântâna atunci zice:

Fată frumoasă și harnică! îngrijește-mă, că ți-oiu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata rănește fântâna și o grijește foarte bine; apoi o lasă și 'și caută de drum. Și tot mergând mai departe, numai eacă ce dă de un cuptior nelipit și mai mai să se risipească. Cuptiorul cum vede pe fată, zice:

Fată frumoasă și harnică! lipește-mă și grijește-mă, că ți-oiu prinde și eu bine vr'o dată.

Fata care știca, că de făcut treabă nu mai cade coada nimărui, își suflecă mănicile, călca lut și lipi cuptiorul, îl humui și-l griji de ți era mai mare dragul să-l privești! Apoi își spălă frumușel mânile de lut și porni earăși la drum. Și mergând ea acum și zi și noapte, nu știu ce făcu, că se rătăci; cu toate aceste nu'și pierdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte până ce într'una din zile desdimineață trecând printr'un codru întunecos, dă de-o poeană foarte frumoasă și în poeană vede o căsuță umbrită de niște lozii pletoase; și când s'apropie de acea casă numai eacă o babă întimpina pe fată cu blândeță și-i zice:

Da ce cauți prin aceste locuri, copilă, și cine ești?

Cine să fiu mătușă? Ia o fată săracă, fără mamă și fără tată pot zice; și numai cel de sus știe cât am tras, decând mama care m'a făcut, a pus mânile pe piept! — Stăpân caut; și necunoscând pe nime și umblând din loc în loc m'am rătăcit. D-zeu însă m'a povățuit de-am nimerit la casa d-tale și te rog să'mi dai sălășluire!

Sermană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numai D-zeu te-a îndreptat la mine și te-a scăpat de primejdii. Eu sânt sfânta Duminică. Slujește la mine astăzi și fii încredințată că mâne n'ai să ești cu mânile goale de la casa mea.

Bine, măĭcuță, dar nu știu ce trebĭ am să fac?

Ia să'mĭ laĭ copilașiĭ, care dorm acuma și să-ĭ hrănești; apoĭ să'mĭ facĭ bucate; și când m'oĭu întoarce cu de la biserică, să le găsesc nicĭ recĭ nicĭ fierbințĭ, ci cum ăs mai bune de mâncat. Și cum zice, bătrâna pornește la biserică, eară fata suflică mănicile și s'apucă de treabă. Intăĭ și 'ntăĭ face lăutoare; apoĭ ese afară și începe a striga:

„Copiĭ, copiĭ, copiĭ! veniți la mamă să vă lec!“ Și când se uĭtă fata, ce să vadă? Ograda se umpluse și pădurea fojgăĭa de-o mulțime de bălaurĭ și de tot soĭul de jivine micĭ și marĭ! Insă tare în credință și cu nădejdea la D-zeu, fata nu se sparie; ci le ĭa pe căte una și le lă și le îngrijește cât nu se poate maĭ bine. Apoĭ s'apucă de făcut bucate, și când a venit sfânta Duminică de la biserică și a văzut copiĭ lăuțĭ frumos și toate trebile bine făcute, s'a umplut de bucurie; și după ce-a șezut la masă, a zis feteĭ să se suĭe în pod și să'și aleagă de-acolo o ladă care-a vre ea și să'și o ĭee ca simbrie; dar să n'o deschidă păn' acasă la tată-său. Fata se sue în pod și vede acolo o mulțime de lăzĭ; unele maĭ vechĭ și maĭ urite, altele mai noua și maĭ frumoase. Ea însă, nefiind lacomă, s'alege pe cea maĭ veche și maĭ urită dintre toate. Și când se dă cu dânsa jos, sfânta Duminică cam încreților din sprâncene, dar n'are încotro. Ci bine-cuvintează pe fată, care își ĭe lada în spate și se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise. Când pe drum eacă cuptĭorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite .... Și mănâncă fata la plăcinte și mănâncă, hăt bine; apoĭ își maĭ ĭe căte-va la drum și pornește. Când maĭ încolo numaĭ eacă fântâna grijită de dânsa era plină până 'n gură cu apă limpede cum ăĭ lacrima, dulce și rece cum ăĭ ghĭață. Și pe colacul fântâneĭ erau doue pahare de argint, cu care a băut la apă până s'a recorit. Apoĭ a luat un păhărel cu sine și a pornit înainte. Și mergând maĭ departe, eacă părul grijit de dânsa era incărcat de pere galbene ca ceara de coapte ce erau, și dulci ca mĭerea. Părul văzând pe fată și-a plecat crengile 'n jos; și ea a mâncat la pere și s'a luat la drum căte i-a trebuit. De-acolo mergând maĭ departe, eacă se întâlnește și cu cățeluța, care acum era voĭnică și frumoasă, eară la gât purta o salbă de galbenĭ pe care a dat-o feteĭ, ca mulțămită pentru că a căutat-o la boală. — Și de aicĭ fata mergând tot înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moșneagul, când a văzut-o, i s'a umplut ochiĭ de lacrimĭ și inima de bucurie. Fata atuncĭ scoate salba și paharele

cele de argint și le dă tătâne-său, apoĭ deschizând lada împreună, nenumărate herghelĭ de caĭ, cirezĭ de vite și turme de oĭ ese din ea, încât moșneagul pe loc a întinerit văzând atâte bogățiĭ! Eară baba a rămas opărită și nu știea ce să facă de cĭudă. Fata babeĭ atuncĭ și-a luat inima 'n dințĭ și a zis:

Las' mamă că nu-i pradată lumea de bogățiĭ; mă duc să'ți aduc eu și maĭ multe. Și cum zice, pornește cu cĭudă, trăsnind și plesnind. Merge și ea cât merge tot pe acest drum, pe unde fusese fata moșneaguluĭ; se întâlnește și ea cu cățelușa cea slabă și bolnavă; dă și ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mălită și seacă și părăsită, de cuptĭorul cel nelipit și aproape să se risipească; dar când o roagă și cățelușa, și părul și fântâna și cuptĭorul, ca să ingrijească de dânsele, ea le răspundea cu cĭudă și în batae-de-joc:

Da cum nu! că nu mĭ-oĭu feșteli cu mănuțele tătucuțeĭ și a mămucuțeĭ! Multe slugĭ aț ĭ avut ca mine?

Atuncĭ cu toatele știind că maĭ ușor ar pute căpăta cine-va lapte de la o vacă stearpă, decât să te îndatorească o fată alintată și leneșă, au lăsat-o să'și urmeze drumul în pace și n'au mai cerut de la dânsa nicĭ un ajutor. Și mergând ea tot înainte au ajuns apoĭ și ca la sfânta Duminică; dar și aicĭ s'a purtat tot hursuz, cu obrăznicie și prostește. In loc să facă bucatele bune și potrivite și să lee copiĭ sf. Duminicĭ cum i-a lăut fata moșneaguluĭ de bine, că i-a opărit pe toțĭ, de țipau și fugeau nebunĭ de usturime și de durere. Apoĭ bucatele le-au făcut afumate, arse și sleite de nu maĭ era de chip să le poată lua cine-va în gură .... și când a venit sf. Duminică de la biserică, își-a pus mănile 'n cap de ceea ce a găsit acasă. Dar sf. Duminică blândă și 'ngăduitoare, n'a vrut să'și pue mintea c'o sturlubatecă și c'o leneșă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se sue în pod, să'și aleagă de acolo o ladă, care i-a plăcea și să se ducă în plata luĭ D-zeu. Fata atuncĭ s'a suit și ș'a ales lada cea maĭ nouă și maĭ frumoasă; căcĭ îĭ plăcea să ĭee cât de mult și ce-ĭ maĭ bun și maĭ frumos, dar să facă slujbă bună nu-ĭ plăcea. Apoĭ cum se dă jos din pod cu lada, nu se maĭ duce să'și ĭee zioa bună și bine-cuvântare de la sf. Duminică, ci pornește ca de la o casă pustie și se tot duce înainte; și mergea de-i părĭau călcâele de frică să nu se resgândească sf. Duminică să pornească după dânsa, s'o ajungă și să-ĭ ĭee lada. Și când ajunge la cuptĭor, frumoase plăcinte erau într'ânsul! Dar când s'apropie să ĭee dintr'ânsele și să'și prindă pofta, focul o arde - - ste

lua. La fântână aşijderea păhăruţele de argint, nu-i vorbă, erau, şi fântâna plină cu apă până 'n gură; dar când a vrut fata să pue mâna pe pahar şi să ĭee apă, paharele pe loc s'au cufundat, apa din fântână intr'o clipă s'a secat şi fata de sete s'a uscat! ..... Când prin dreptul păruluĭ, nu-i vorbă, că par'că era bătut cu lopata de pere multe ce avea; dar credeţĭ c'a avut fata parte să guste vr'o una? — Nu! căcĭ părul s'a făcut de-o mie de orĭ maĭ nalt de cum era; de'ĭ ajunsese crengile în nourĭ! Ş'atuncĭ ..... scobeşte-te fata babeĭ în dinţĭ! Mergând maĭ înainte, cu căţeluşa încă s'a întâlnit; salbă de galbenĭ avea şi acum la gât; dar când a vrut fata să'ĭ-o ĭee, căţeluşa a muşcat-o de ĭ-a rupt degetele şi n'a lăsat-o să pue mâna pe dânsa. Işĭ muşoa acum fata degeţelele mămucuţeĭ şi ale tătucuţeĭ de cĭudă şi de ruşine, dar n'avea ce face. Insfirşit cu mare-ce a ajuns ea şi acasă la mă-sa, dar şi aicĭ nu le-au ticnit bogăţia. Căcĭ deschizând lada, o mulţime de bălaurĭ au eşit dintr'ânsa şi pe loc au mâncat pe babă cu fată cu tot, de par'că n'au maĭ fost pe lumea asta şi apoĭ s'au făcut bălaurĭĭ nevăzuţĭ cu ladă cu tot.

Ear moşneagul a rămas liniştit din partea babeĭ şi avea nenumărate bogăţĭĭ; el a măritat pe fiica-sa după un om bun şi harnic. Cucoşĭĭ cântau acum pe stilpiĭ porţilor în prag şi în toate părţile; ear găinile nu maĭ cântau cucoşeşte la casa moşneaguluĭ să maĭ facă a rău; c'apoĭ atuncĭ nicĭ zile multe nu maĭ aveau. Numaĭ atâta că moşneagul a remas pleşuv şi spetit, de mult ce'l netezise baba pe cap şi de cercat în spatele luĭ cu cocĭorva, dacă-i copt malaĭul.

Un culegĕtor tipographu (P. Ispirescu): Legende şi basmele Romaniloru ..... adunate din gura poporuluĭ scrise şi date la lumină de ..... Ed. 3ª. Partea I. Bucurescĭ 1872.

(8⁰, 180 paginĭ.)

(Muntenia.)

Impăratul şerpilor. (pag. 113—118.)

A fost o dată, ca nicĭ o dată; că de n'ar fi nu s'ar maĭ povesti. etc.

A fost un unchĭaş şi o mătuşă. Eĭ ajunseseră la sărăcie, cheltuind tot ce aveau după sufletul lor, spre a dobândi un fiu,

dar în deșert. Acum, la vreme de bătrânețe, se hotărâră și ei să iasă pe câmpie, și or ce va găsi, să'l ia și să'l crească ca pe fiul lor. Deci într'o dimineață, porniră amândoi pentru acest sfârșit: atât de mare era dorul lor să aibă un copil. Găsiră un puiu micuț de șcarpe, îl luară, îl aduseră acasă, îl puseră într'o țeavă de trestie și îl culcară între dânșii. Tot ce puteau, bieți, agonisi și dânșii, cheltuiau pentru hrana fiului lor. Șcarpele crescu până ce într'o zi crepă țeava. Il puseră într'un mosor. Ingrijirea și hrana cea bună ce'i da făcură pe șcarpe să crească repede, și plesni și mosorul. Il puseră într'un putineiu și așa nu lipseau a'l culca între dânșii. După ce mai trecu cât-va timp, într'o dimineață, auziră crepând și putineiul. Atunci unde eși din el șcarpele și le zise: Vă mulțumesc tată și mamă, de îngrijirea cea bună ce mi-ați dat. Fără voi poate așî fi perit. Acum să faceți bunătate să mă duceți de unde m'ați luat. Bătrânii nu se cam îndura de el. Se făcuse un șcarpe așa de frumos cum nu mai văzuseră ei. Solzii lui erau ca de aur. Ochii străluceau în capul lui ca niște pietre de rubin; îl sărutară și pe o parte, și pe alta, și îi răspunseră: Dar bine dragul nostru fiu, tocmai când credeam să avem și noi o mângâere la bătrânețele noastre, tocmai atunci ne părăsești? Noi credeam că numai moartea ne va despărți de tine. — De accea vă zic să mă duceți de unde m'ați luat, ca să vă pot fi de folos. Șezând aici cu voi viața mea este în joc. Cuvintele lui erau așa de mieroase încât nu se putură opri de a nu'l asculta. Il duseră deci, de unde l'au luat, moșul ținându'l de cap și baba de coadă. — Cum îl puseră jos, se ridică în coadă fluieră o dată cu așa putere încât răsuna câmpiile, apoi plesni din coadă. Și întorcându-se către unchiaș și babă, le zise: să nu vă speriați de ce veți vedea. N'apucă să sfârșească bine vorba, și unde se porniră din toate părțile șerpii ca frunza și ca iarba, care veniau la chemarea împăratului lor și i se închinară. Daca văzu însă că moșul și baba se cam perd cu firea, făcu un semn, și toți șerpii porniră de pe unde veniseră. Atunci el zise bătrânilor: luați ogarul acesta, care venise o dată cu șerpii, și'l culcați între voi și îngrijiți'l tocmai cum mi-ați făcut mie. Până acasă să nu-i ziceți: Ogar, fă ceaba a mare. Și când veți fi în vre-o nevoe, veniți aice, fluerați și îndată voiu veni să vă dau ori ce ajutor. După ce se noi sărutară și plânseră, se despărțiră. Bătrânii se bucurară oarecum, dacă văzu că a să aibă cu ce să se mai mângâe. Pe drum când se întorceau nu se putu ține de a nu începe ce putere a

avea asupra ogarului vorbele ce li le spusese șearpele. Se opriră și ziseră: Ogar! fă treaba cea mare. Unde mi'ți începu ogarul a lăsa dintr'ânsul la galbeni, de nu mai știau unde să'i pue. Luară cât putură, și ce nu mai putură lua, lăsară acolo, și plecară acasă plini de bucurie pentru darul ce căpătaseră. Dacă ajunseră acasă îl îngrijiră și'l culcară între ei în pat, cum le zisese șearpele. Apoi a doa zi, se duseră la un argintar, și se tocmiră să îmbrace pe ogar în argint. Ziseră și ei argintarului, cum le spusese și lor șearpele. Argintarul vru să cerce și el, ca și dânșii, ce însemna vorbele alea. Și daca văzu minunea cea mai nepomenită, se duse de cumpără un alt ogar pe care îl îmbrăcă în argint, și la ziua otărâtă li'l dete. Unchiașul plăti ca un om de treabă, aduse ogarul acasă și'l culcă între dânșii cu dragostea cu care culcase și pe șearpe. După ce sfârșiră și banii și îi zise și ogarului ăstuia cum zisese celui-l'alt, el nici nu se tulbură. Îi mai zise o dată, nimic. Atunci se hotărâră a se duce la șearpe să'i spue că ogarul nu'i mai asculte. Șearpele cum auzi de una ca asta, le dete o puică, și le zise să o îngrijească ca și pe ogar și să o culce cu dânșii. Se întoarseră acasă, și a doa zi, când se sculară, găsiră în așternut un ou de aur. Găina oase. Se bucurară ei și de acest dar; apoi vândură oul cu preț și își târguiră cele trebuincioase. In toată dimineața, când se sculau, găseau câte un ou de aur în așternut. După câte-va zile se duseră iarăși la argintar, ca să le îmbrace găina în argint. După ce se tocmiră, îi zisese să nu o culce între ei. Argintarul dacă văzu că găina face ouă de aur, fiind că el o culcase în pat, tocmai cum zisese moșul cu baba să nu facă, cumpără o altă găină, la fel cu aceea, și le-o dete îmbrăcată în argint. Unchiașul și de astă dată plăti asemenea, luă găina ce'i dete argintarul și o duse acasă. A doua zi în loc de ou de aur, găsiră alt ceva. Se duseră iar la șearpe. Îi spuseră cum că de marea dragoste ce aveau pentru darurile lui, se dusese și cu ogarul și cu găina la un argintar să le îmbrace în argint, și cum că, după ce le a îmbrăcat, ogarul nu'i mai ascultă și găina nu mai făcu ouă de aur. Șearpele pricepu ce drăcie se joacă aci. Le dete un reteveiaș și le zise: Na, aceasta bâtă mică, să o duceți să o îmbrace și pe aceasta în argint. Dar să nu'i ziceți: Sări măciucă, dă, borbolino! Insă dacă la vre-o întâmplare de'i veți zice și veți voi să nu să mai simță de dânsa, să'i strigați: oprea nebuno! Unchiașul și mătușa n'avură răbdare până acasă, ci chiar pe drum vrură să încerce ca ce minune va face și măciuchița

când i-o zice cum i-a învățat șcarpele. N'apucară să sfârșească bine vorbele și unde începu să'ĭ croĭască cum se cuvine. Atuncĭ eĭ îndată o domoliră prin cele-l'alte vorbe ce ĭĭ învățase șarpele, și tocmaĭ atuncĭ cam începură a pricepe și eĭ, că cu argintarul nu e lucru curat. Ajungând acasă și odihnindu-se puțin, se duseră îndată la argintar să le îmbrace reteveĭul în argint. După ce se tocmiră ca și de alte dățĭ ĭĭ ziseră: Noĭ îțĭ plătim cât neaĭ cerut, jupâne argintar, dară ne rugâm să nu'ĭ zicĭ: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Vaĭ de mine! Cât despre asta n'avețĭ grije. Noĭ ne cunoaștem mușteriĭ. N'avem noĭ a face pentru întâĭa oară cu D-voastră. N'apucară să facă zece pașĭ după ce eșiră, și argintarul, nerăbdător să vază ce minune o maĭ face și bâta, ĭĭ zise: Sărĭ măcĭucă, dă borbolino! Abĭa sfârși de zis, și unde începu reteveĭul a le 'nmuĭa ale oase de'ĭ băgă în năbădăĭ. Sărea pe spinările tutulor câțĭ se aflau în casă, ca o altă aĭa năsdrăvană. Da într'ânșiĭ ca la fasole. Ĭĭ pisăgea și ĭĭ cotonogea de nu știau unde se maĭ aflau. Chilomane, țipete, de voe, și reteveĭul să stea, ba. Ĭĭ resbise în bătăĭ. Dau să easă din casă să alerge după unchĭaș; dară unde putea cine-va să pue mâna pe clanța ușeĭ, căcĭ în vipia ametelcĭ uĭtaseră că ferestrele sânt deschise. In cele după urmă, un ucenic d'abĭa isbuti a eși pe fereastră, dete fuga după unchĭaș și mătușe pe care ĭĭ ajunse după urmă, le spuse șiritenia și tot ce pățiră, și ĭĭ rugară să se întoarcă înapoĭ și să'ĭ mântuĭască din nevoĭe. Cum ĭĭ văzu argintarĭul, le zise: veniți maĭ ĭute, oamenĭ bunĭ, de ne scăpațĭ de pacostea asta, care ne a dăulat în bătăĭ, că vă vom da ce ne-țĭ cere. Noĭ nu'țĭ cerem alta decât ceea ce ne-ațĭ luat cu nedrept. Vă dau, vă dau, săracul de mine, numaĭ scăpați-ne de urgia asta ce căzu pe capul nostru. Atuncĭ unchĭașul zise încet: oprea, nebuno! Indată măcĭuchița se opri și veni de se puse în mâna bătrânuluĭ. Iar argintarĭul, bătut făcut măr, ĭĭ dete ogarul și puĭca. Unchĭașul plăti și de astă dată omenește, cât tocmise ca să'ĭ îmbrace reteveĭul cu argint. Dar o luă a casă împreună cu ogar și cu găină. Măcĭuchița rămase însă neîmbrăcată, căcĭ nu maĭ voi moșul să o dea; ĭar el ĭĭ întoarse ogarul și găina ce-i le dase argintarĭul schimbate. A mai trăit multă vreme unchĭașul și baba în fericire, și maĭ în toate zilele se duceau în câmp de vedeau pe șearpe. Nu'ĭ se maĭ întâmplă însă nimic. Incălecaĭu p'o șea (etc), și vă spuseiu dumneavoastră așa.

Snoave şi poveştĭ.

Călindariŭ, aşăzat pă şapte planete în care să cuprinde 140 de anĭ, începându-să de la anul 1816 şi slujaşte până la viitoriul an 1956 .... 1847 Julie 20 ....

(8⁰, V nepaginate + 181 paginĭ + scară.)

Omul şi anĭĭ vieţiĭ luĭ. (pag. 177.)

După ce au făcut Dumnezeu lumea şi toate ce sânt într'ânsa, şi au văzut că ĭaste bine, chĭemă pre om şi toate făpturile ceale vĭĭ la sine, ca să le hotărească anĭĭ vĭeţiĭ şi soartea sa, a fieşte căruea, după care să vĭeţuească pre pământ. Chĭemă maĭ întâĭu pre om înainte, şi'ĭ zisă: tu omule să fiĭ împăratul pământuluĭ, tu să umbliĭ pe picĭoarele tale oblu în sus, să priveştĭ la cerĭu; ţie îţĭ dau statura aleasă, te dăruesc cu puteare de a gândi, şi a judeca şi puteare de a'ţĭ descoperi gândurile şi simţirile tale ceale din lăuntru prin vorbă, ţie să'ţĭ fie subpusă toate ceale sălbatece ale câmpuluĭ, şi a dumbrăvilor, ceale zburătoare din aer, si ceale din apă, şi de sub pământ, tu să stăpâneştĭ tot ce ĭaste vĭu; rodurile câmpuluĭ şi ale pomilor să fie ale tale, şi anĭĭ tăĭ pre pământ să fie 30. Atuncĭa să deade omul de o parte nemulţămit cu soartea sa, şi zisă: ce har îmĭ ĭaste să fiu împăratul pământuluĭ şi să trăesc în desfătare de pământ, dacă vĭeaţa mea ĭaste aşa scurtă şi numaĭ de 30 de anĭ? Aşa cârtea şi pizmuea celora-l'alte dobitoace, pre carele dărui Făcătorĭul cu vĭeaţă maĭ lungă. Ajunsă şi la măgarĭu rândul, şi stătu şi acesta înaintea Făcătorĭuluĭ, să'ş ĭac şi el soartea sa. Zisă şi către măgarĭu Ziditorĭul: tu să pătimeştĭ osteneală şi trudă, să porţĭ poverile ceale maĭ greale, şi să suferĭ bătae, şi lovĭturĭ multe, să auzĭ(!) şi să aĭ puţină odihnă, mâncarea ta să fie slabă, de spinĭ şi polomidă, şi anĭĭ tăĭ pre pământ să fie 50. Atuncea căzu bĭetul măgarĭu în genunchĭ înaintea Ziditorĭuluĭ şi să rugă zicând: milostive Făcătorĭule! aşa ticăloasă vĭeaţă să duc eu? să trăesc cu hrana cea maĭ slabă, să lucru lucrul cel maĭ greu, să port sarcinile ceale maĭ marĭ şi apoĭ tot să trăesc aşa lung? milostiveaşte-te şi 'mĭ maĭ trage 20 de anĭ din vĭeaţă. Atuncĭa omul poftitorĭul de vĭeaţă lungă păşi înaintea luĭ Dumnezeu, şi pofti pentru sine ceĭ 20 de anĭ, ce nu'ĭ primi măgarĭul, şi Dumnezeu ascultă pre om şi'ĭ dădu ce lăpădă dobitocul. Acum veni şi cânele înainte, şi către acesta zise Făcătorĭul: tu să păzeştĭ casa, şi

comorile stăpânu-tău, să stai lângă dânsele, ca când ai fi legat de cale, să latri încă și la lună și la umbră pentru grijea cea multă, să rozi numai oasă, și să mănânci împuțiciuni, și vieața ta să fie de 40 de ani. Milostive Ziditorîule! dacă să fie vieața mea așa de nimica, ticăloasă și defăimată; să roz numai oase și putrejuni, fie-ți milă și 'mi mai cioantă din vreamea vieții 20 de ani; iară omul nesățios de viață să ivi iarăși înaintea lui Dumnezeu, și cerșu și acești 20 de ani, ce nu'i primi câinele, și Dumnezeu îl ascultă, și'i îndelungă viața încă cu 20 de ani. Acum veni înaintea Ziditoriului și măcmuța, și Făcătoriul zisă către dânsa: tu să ai bi numai chip ca omul, dară să nu fii om, să fii băbăucă și proastă, să fii copilăreață, și spinarea ta gârbovită, să fii de joc pruncilor și spre desfătarea nebunilor, iară viața ta pre pământ să fie de 60 de ani. Atuncia căzu ticăloasa măcmuță înaintea Făcătoriului în genunchi jos și să rugă: milostive Făcătoriule! dacă m'ai făcut numai ca de batere de joc omului, fie-ți milă de mine, și 'mi împuținează viața cu 30 de ani; iară omul cel doritoriu de viață lungă stătu înaintea celui prea înalt, și cerșu și acești 30 de ani, cari'i lăpădă macmuță, și Dumnezeu ascultă pre om și de astă dată.

După aciasta să depărtară toate dobitoacele de la fața Făcătoriului, ca să trăcască fiește-care după soartea care luasă, și vieții omul ca un împărat al tuturor făpturilor cei 30 de ani, cari i-au fost dat Făcătoriul lui, în veselie fără grije și gânduri multe. După aceaea veniră anii de la 30 până la 50, și aceștea fură plini de osteneli, și trudă, cu lucru mult pe lângă hrană puțină și slabă, ca să 'și adune ce-va pe vreamea viitoare, nice nu putu fi altmintrinea, pentru că acești ani au fost să fie ai măgariului, și i-au cerut omul șieș. Iară după 50 de ani șade omul acasă și păzcaște cu mare grije ceale căștigate, trăcaște slab, ca să'i ajungă, și să teame de toată umbra, să nu'i răpească ceale strânsă, și latră asupra tuturor celor ce vreau să să atingă de averile lui; și aceștea sânt anii câneluĭ. Și de trăcaște omul preste 70 de ani, își pierde mintea, vine la minte copiilor, și să băbăuccaște, i să gârbovcaște spinarea, și să face de batere de joc copiilor, și nebunilor și aceștea sânt anii priimiți de la măcmuță.

(Ms. bibl. centr., 8°, mic. ca. 1830.)

Istorii di un părinte şi di al său fii.

Un om la Aftina ş'au lipădat pre fičorul său di la moştinirê părinţască, iară fičorul au mers la ariopag, adică la maghistrat, şi au chemat pre tatăl său la gĭudecată să răspundă pentru ci l'au scos di la moştinire. Deci din poronca maghistratuluĭ, viind tatăl fičoruluĭ la maghistrat au răspuns, pentru că fičorul esti beţăv şi cu năravuri răle. Răspundi fičorul şi ceri di la maghistrat ca să nu fii lipsit di moştinire, şi ca tatăl său stricarê şi ninorocirê lui să o plătească, pentru că a lui di datorii au fost ca încă în pruncíĭ să'l fi certat şi să'l fi bătut spre a nu căde într'aceli răli năravuri, nu si'l lasă di capul lui disfrănat căt acum s'au făcut ninorocit. La aceastea maghistratul au judicat, ca până va trăi tatăl, fičorul să fii lipsit di parte avuţăi părinţăşti. Iar după moarte tătăni-său toati căti vor rămăne di la tatăl său, să li moştinească. Iar pre tatăl său pentru că nu l'au pedeppsit (!) ci l'au lăsat disfrănat, fără di toată cinste îngropăciunĭ, ca pre un dobitocu, să'l îngroapi. Di s'ar ţănè astăz această gĭudecată mulţi părinţi făr de cinste s'ar îngropa.

Istorii di un domn şi di o slugă.

Un domn ş'au mănat sluga la tărg să'ı cumperi un cal foarte frumos şi mari. Sluga mergănd în tărg au cumpărat un măgari; cari văzăndu'l domnul său au zâs: pentru ci ai cumpărat o fară aşa urâtă, căci eu ţ'am zăs să cumperi un cal mari şi frumos? Răspundi sluga şi zăci: Domnule! di va creşti mănzul acista după măsura urechile (l. -lor) în toată ţara accasta nu va fi cal ca acista.

Di un bărbat şi di o mueare.

A unuí om s'au înnecat muearea întru un rău, el o căută pre rău în sus. Il întreabă alt om: ci cauţă? el răspundi: caut muearê că s'au înnecat acolo di în gĭos. Zăci omul către el: pentru ci dar o cauţi pre apă în sus, caut-o pre apă în ğos că în ğos o va fi dus apa. Răspundi cel ci caută muearê: nu crez să fi mers în ğos pi apă, că căt au trăit tot îndărăpt au făcut, şi crez că şi moartă îndărăpt pi apă s'au dus.

Pildă di un crai.

La un crai oari-undi vinit-au um (l. un) om şi au laudat înaintea craiuluĭ caii din Araviea; ĭară craiul îndemnat fiind şi aprinzându-s(ă) di pofta unor cai ca acica, au dat omului aceluea şasăzecĭ di mii di galbini, ca să'ĭ aducă din Araviea; carili luând banii s'au dus. După aceea odată craiul au zăs către măscăreţul, către cioful său: auzi tu! scrii'mi pre toţi nebunii căţi sânt în cetate. Carile după ce e-au scris pre toţ nebunii, mai întâi întri nebuni au pus pre crai, şi aşa ĭ-au dat craiului. Craiul văzându-s(ă) pre săni cel mai întâi întri nebuni au zăs: dar eu sânt cel mai întâi întri nebuni? Răspundi măscăreţul aşa: craiule! zăci pentru ce? răspundi măscăreţul, pentru că la un om nicunoscut cari într'o ţară aşa diparti să duci e-ai dat az atâta mulţămi di bani, cari poati faci să nu mai vii nici cu cai nici făr cai. Craiul zăci: dar di va vini? Răspundi măscăreţul: di va vini, atunce ti şterg pre tini craiule şi pre cal în locul tău îl voi puni.

Anton Pann: Fabule şi istorioare auzite şi versificate de .... Tipărirea întâia. I—II. Bucureştĭ 1841.

(8°, I. 128 paginĭ, II. 128 paginĭ.)

Planul simigiuluĭ. (I. pag. 75—77.)

Un simigĭu oare-când
covrigĭ, simigĭ încărcând
a umblat din sat, în sat
şi schimbând pe oau ĭ-a dat.
Decĭ tabla 'n cap dacă ĭa
cu acele oau pe ea,
să întorcea la oraş
ca şi un negustoraş;
dar pe drum când să ducea
să gândea şi plan făcea
cum sânt, zise, aste oau
tot bune, proaspete, noau
care 's cincĭ sute, să zic,
de vor prisosi nu stric,
l'oĭ sta la cloşcă să le puĭu
[illegible] le puĭu.
Să zic acum c'a crescut
şi găinĭ marĭ s'au făcut,
aste 'ntr'o zi peste tot
cincĭ sute de oau îmĭ scot.
Să le vânz, ca un sărac,
ceva părăluţe fac.
Cincĭ sute de găinĭ dar
clocind, o să 'mĭ dea puĭ ĭar
fie care doăzecĭ.
Ho! ho! Stane unde plecĭ?
Stăĭ să vedem câte fac.
Apoĭ cum o să mă 'mbrac!
socoteală prea nu au;
cincĭ sute de cloşcĭ îmĭ dau
o sută de sute 'ncap.
Iaĭt! de [illegible]

Când zise hait! bucurat,
îşĭ uită că e 'ncărcat,
şi sărind sus ca un ţap
dete tabla peste cap.

Oule pe jos turti
şi planul îşĭ izbuti.
Multĭ, marĭ lucrurĭ socotesc
şi nicĭ micĭ nu isprăvesc.

ANTON PANN: Culegere de proverburĭ sau: Povestea vorbiĭ. De prin lume adunate — şi ĭarăşĭ la lume date de .... I—III. Bucureştĭ 1852—1853.

(I. 175 paginĭ; II. ibid. 1853, 166 paginĭ; III. ibid. 1853, 168 paginĭ.)

(I. pag. 53—59.)

A fost o 'nsoţire ce trăĭa 'n ĭubire — îm pace, în ticnă ş'în mare unire. — Eĭ nu ştia cĭartă vr'odată 'n vĭaţă — ci 'şĭ da unul altuĭ vorbe cu dulcĭaţă. — In scurt, într'atâtă trăĭa aceştĭ bine — încât de poveste era la or cine. — Dracul însă care 'n casnicĭ coada 'şĭ vârĭ — şi face să 'nceapă 'ntră eĭ gârĭ, mârĭ, — să sili p'aceştea cu neîncetare — după a sa voe să'ĭ aducă 'n stare. — Intinzând el dară cursele luĭ toate — şi ca să'ĭ supue văzând că nu poate — căută o băbă, auzind că ele — îl întrec pe dânsul la drăcĭĭ şi rele. — Ş'a găsit pe una Vişana anume — întâĭa drăcoaĭă dracilor din lume. — Se duce la dânsa, pricina îĭ spune — că n'a fost putinţă pe eĭ a supune, — zicând: „ştiĭ că este un graĭu de când vacu — că 'şĭ sparge cu vreme opincile şi dracu“ — ĭa numaĭ priveşte opincile mele — că să trenţuiră în micĭ peticele — şi tot nu pocĭu încă să bag între dânşiĭ — o intrigă mică şi să 'mĭ râz de dânşiĭ; — dacă dar poţĭ face maĭ mult decât mine — arată-ţĭ puterea, te rog fămĭ un bine. — Ea clăti cu capul ş'între rănjitură — îşĭ arată colţiĭ ceĭ pociţĭ din gură, — zicând: eĭ copile! vezĭ că e pricina — că nu ştiĭ pe unde se udă găina. — Iţĭ trebue încă să înveţĭ la şcoală — de şi eştĭ diavol, dar ţ'e tigva goală. — O bătrână asfel cum mă vezĭ pe mine — nicĭ la degetu'mĭ ăl mic nu te puĭu pe tine. — Zise el: să poate, pe vorba'ţĭ să vede — dar pân' nu văz c'ochiĭ, nu 'mĭ vine a crede. — Eĭ bine, dar ce 'mĭ daĭ? bătrâna întreabă — că pe capul tati nu mă duc de glabă. — Bucuros, răspunde, pe loc voĭu fi gata — să'ţĭ dau o pereche papucĭ galbenĭ plată. — Nu m'aşĭ fi dus, zise, dar cu aste toate — merg ca să vezĭ numaĭ Vişana ce poate. — Decĭ începu baba adese să meargă — la acea femee căşcĭoara

sparga. — Ciasi ca mijloace s'o 'nprieteneasca — cu una cu alta ca să o momească. — Și precum pescarul undița 'și întinde — și cu râmă 'nșală peștele de'l prinde, — așa își întinse planurile sale — spre ia ca s'o tragă cu vorbe morale; — până când văzu că prinse ia putere — și are mijloace, ac să bage 'n mere. — Așa 'ntr'o zi începe femei să zică: — of fetica mami! cum ești frumușică — cum îți văz purtarea, cum te văz cinstită — și cum ești de blândă, cu firea ticnită — trăești încai bine și cu bărbățelul? — or ca pisicuța (gâr, mâr) cu cățelul? — dar să nu'ți prea pese, că toate 'și au leacul — eu am meșteșuguri să 'mblânzesc pe dracul, — să ți'l fac să fie blândișor ca mielul, — și să'l joci cum joacă mâța șoricelul. — Nu 'mi trebue mamă! tânăra îi zise — soarta mea un prea bun bărbat îmi trimise — drag mi-a fost și 'mi este, el iar mă iubește, — și ca noi 'mi pare că alt nu trăește. — De ceva de'l supăr îmi crede, mă iartă — căci matele 'n om tot să ceartă, — sânt prea mulțămită cum trăesc în viață — numai sănătate sfântul să trimeață. — Or și cum fetico! îi răspunse baba — când îl vei suppune, alt-fel merge treaba, — că usturoiu dulce și bărbat iar moale — nu să poate 'n lume, el nu poartă poale. — Cât de bun să'ți pară, tot el ciocan este — că așa l'e ursita bietelor neveste: — n'ai să'ți deschizi gura sa'i dai vr'o poruncă — că 'ndată asupra 'ți ura își aruncă; — numai a lui vorbă 'n seamă să se ție, — el ca un-de-lemnul d'asupra să fie; — să'ți fac eu un lucru, ascultă la mine — să trăești cu dânsul încă și mai bine — îl îmbrobodești, știi, chiar ca p'o muere — îi pui în cap țestul, și rabdă 'n tăcere. — Tânăra aceste auzind să pleacă, — ș'ascultați pe baba ce 'mvață să'i facă: — na, ăst briciu, îi zice, că-i vrăjit de mine — și la prânz bărbatu'ți când vine — și când după masă o vrea să se culce — tu du-te la dânsul cu firea'ți cea dulce — prefă-te că îl ei, în cap a'i ucide — și când vezi c'adoarme și ochii închide — atunci scoate briciul (vai ce amăgire!) — și cruciși din părul tae patru fire — și mai către seară firele acele — mi le vei da mie să le pui la stele; — apoi să vezi viață, să vezi fericire — să vezi traiu atuncea, și să vezi unire! — Proastă inerică briciul în sân bagă — dorind să se facă soțului mai fragă. — Baba d'altă parte la bărbatu'i merge — intră 'n prălica'i, sudoarea își șterge — din ochi îi clipește, îl mișcă de mână — să face că are să'i spue o taină. — El vrând iar să-de-ce-o să'i vorbească — se puse să'i spue și ia să'i șoptească — când: dragul mamii! of ce o pateață! — ce nepoaire t'

s'a pus în faptă! — Soția ta astăzĭ, perechea 'țĭ ĭubită — o să te răpue cu moarte cumplită: — că ĭa cu un tânăr are înclinare — pe care 'l ĭubește maĭ de mult îmĭ pare — și el un briciu dându'ĭ o 'nvață dușmanul — ca să'țĭ tae capul, asfel dându'ĭ planul: — Astăzĭ când veĭ merge să prânzeștĭ acasă — o să ĭa să'țĭ cate în cap, după masă, — și viindu'ĭ bine, mâna o să 'șĭ pue — ca să'țĭ tae gâtul și să te răpue, — și dac'a mea vorbă necrezută'țĭ pare — prefă-te că nu știĭ de nicĭ o urmare — ș'eĭ vedea cu ochiĭ gândul cum îĭ este — să zicĭ bogda-proste că îțĭ dederu veste. — Omul cum aude, speriat peste fire — stă la îndoĭală, ș'în nedomirire — se muncea cu gândul, cum a luĭ soție — într'atât tirană asupră'ĭ să fie! — și cum să 'ndrăznească la o așa faptă — cu totu 'mprotivă și neînțeleaptă! — Nu gândește urma! nu gândește răul! — și acel ibovnic al eĭ, nătărăul, — cum putu s'o 'mveță ca să mă omoare! — nu știe că-ĭ ocnă și spânzurătoare! — și ĭa ticăloasa nu putea să 'mĭ spue — căcĭ dragoste 'n silă nicĭ odată nu e. — Să 'mĭ fie zis, cu, frate mă duc de la tine, — că nu eștĭ pe gustu'mĭ, n'aĭ nimic cu mine. — Ș'îĭ dam voe însumĭ să meargă îm pace — cu el să trăiască pe unde îĭ place; — pe semne păcatul și ața îĭ trage — amândoĭ vĭața în nevoĭ să 'șĭ bage. — Ce zic nicĭ eu nu știu, așa e se vede: — „vorba de rău, omul prea lesne o crede.“ — Decĭ dar mă voĭu duce și mă voĭu preface — că nu știu nimica, să văz ce se face. — Judecând aceste se duse acasă — ca și altă dată se puse la masă: — mâncând în tăcere ș'întristat cu totul — se dete p'o pernă, răzimându'șĭ cotul — de necaz și cĭudă foc eșea dintr'ânsul; — ĭată și nevasta veni lângă dânsul — îĭ aplecă însașĭ capul pe genuche — stăĭ să văz, zicându'ĭ, aĭ vre un păduche? — Așa el se lasă să vază cĭ'o face — și ca când adoarme mijind să preface. — Ea atuncĭa briciul încet din sân scoate — ș'asupra'șĭ pornește urgiile toate: — că el cum o vede, în picioare sare — îĭ ĭa din mâĭnĭ briciul, zicând cu strigare: — tirana muere, asta'țĭ este dorul! — asta'țĭ-e credința, asta'țĭ-e amorul! — asta'țĭ-e virtutea cea nelegĭuită! — asta'țĭ-e morala cea afurisită! — Cum din cer nu cade fulger să te arză, — să te mistuĭască, tresnet să te pĭarză — cum nu să despice locul ce te ține — și să te înghițe de vie pe tine! — fugĭ! pĭeĭ nemilostivo! nu 'mĭ sta înainte — nu 'ncape 'ndreptare, nu ascult cuvinte! — du-te de trăcește cu cine îțĭ place — dintr'această clipă, pleacă d'aci drace. — Că mĭ-aĭ voit răul nu'țĭ fac răsplătire — bogda-proste babiĭ, că mĭ-a dat de știre! — Ar fi vrut săraca

să'l încredinţeze, — dar cine'i da pas eĭ ca să se 'ndrepteze; — gĭaba ĭa acuma făcea jurăminte — că cutare babă a scos-o din minte. — Ş'a pĭerdut credinţa ca şi Eva raĭul — şi ca păn' aicea nu le-au maĭ fost traĭul. — Care săvârşire văzându-o dracul — s'a speriat cu totul de baba, sărăcul! — Atât îĭ fu frică de acea bătrână — încât nicĭ papucĭĭ nu'ĭ dete în mână — ci'i le intinse c'o prăjină lungă — ca nicĭ răsuflarea'ĭ la el să ajungă, — şi ca d'o aspidă să se otrăvească, — să'l facă în lume să se pedepsească. — Iată dar minciuna ce face în lume — d'a căriĭ pricină istoriĭ sânt sume.

(vol. III., pag. 64.)

Oare care meşteraş — a trimis un băeţaş — cu un taler rudăresc — cu doă feţe, prostesc — ca să ĭa de la băcan — icre roşiĭ de un ban. — Iĭ maĭ dete şi alţĭ doĭ — să ĭa icre negre moĭ. — Băĭatul cam prosticel — cerând icre de un fel — le-a pus pe taler aci — şi altele porunci. — Băcanul dacă-ĭ-a dat — unde le puĭ? l'a întrebat; — el talerul întorcând — şi icrele răsturnând — pune-le aicĭ, a zis — ş'a mers de unde l'a trimis. — Acolo când s'a arătat — stăpânul său l'a 'ntrebat: — cele-l'alte unde sânt? — or nu 'nţelegĭ de cuvânt? — Copilul ĭar întorcând — şi, ĭacăte-le, zicând — căzură ş'acele jos — nimica fiind din dos. — Stăpânul său necăjit — îndată l'a pălmuit, — zicând: vezĭ minte să ţiĭ — şi păzeşte să nu fiĭ — cu doă feţe şi tu — c'as-taler ce te bătu.

ANTON PANN: Năsdrăvăniile luĭ Nastratin Hogea culese şi versificate de .... Ed. 1ª. Bucureştĭ 1853.

(8⁰, 87 paginĭ.)

Cine fură ază o ceapă, mâine fură şi o ĭapă; dar or în temniţă plânge, or picĭoarele îşĭ frânge. (pag. 27.)

Nastratin Hogea 'ntr'o vreme nicĭ un câştig neavând — şi în cea maĭ de pre urmă sărăcie ajungând — hotărâ să fură ceapă dela un al său vecin — ce avea destulă 'n casă şi nu da la vr'un strein. — Dar văzând Nastratin Hogea că el uşa o 'ncuĭa — plan făcu pe coş să între noaptea şi ceva să ĭa. — Decĭ

suindu-se pe casă și privind pe coș în jos — se ivi 'n el umbra lunii în chip de stâlp luminos — și lăsându-se la vale p'acea umbră, amăgit — de o dată fără veste se pomeni jos trântit, — rămâind, ca vai de dânsul, cu piciorul rupt în loc — având mică norocire că n'a fost în vatră foc. — Deșteptându-se vecinul, de bufnirea'i când căzu — se sculă tot de o dată, nici o clipă nu șezu — strigă, cere la nevasta, lumânarea 'ngrab să'i dea, — mai curând să prindă hoțul, și cine e a'l vedea. — Iar Hogea zise: vecine! atât să nu te grăbești — că ce am pățit, și mâine tot aicea mă găsești.

Cornicea satelor sau culegere de mai multe anecdote inedite glume scornite de poporul Român în pofida altora. București 1870.

(8°, 54 pagini.)

No. VI. (pag. 5—6.)

Niște Sârbi trecând pân țara Românească și aflându-se lângă o ocnă de sare, se mirară cum resare sarea din pământul nostru. Să luăm și noi ca să semănăm în țara noastră când ne-om întoarce, zise unul din ei. — Așa să facem, respunseră cei-l'alți.

Cumpărară Sârbii câți-va bulgări de sare și viind în țara lor, închiriară câte-va pogoane de pământ și'l semănară cu sare. Când la toamnă, unde era să culeagă ce au semănat, ploaia topise toată sarea și nu mai rămăsese nimica. — Bre! cine să ne fi furat noă semânța, urlară Sârbii plini de mânie! Știți ce? zise unul din ei, la primăvară să semănăm d'al doilea și să păzim cu toți armați până om prinde pe hoți, și pe care'i om găsi să'i culcăm la pământ cu puscile noastre. — Ama cap la tine, bre! ziseră cei-(l')alți Sârbi; așa să facem. Așa și făcură. In primăvara fiitoare semănară ei sare din nou și păziră cu pușca la umăr pe hoții cari le furau sarea. D'o dată eată niște lăcuste grămădindu-se pe o parte din acea arătură, ear una din ele se puse pe peptul unui Sârb. Acesta văzând-o, o arată unuia din soții lui: Eată hoțul, zise el, trage cu pușca în ea până a nu fugi. — Un alt Sârb întinse pușca și făcând foc, omorâ și pe lăcusta și pe bietul Sârb. Atunci el întorcându-se necăjit către lăcusta care zăcea moartă, zise: Ha! și unul d'ai noștri, dar și unul d'ai voștri.

Din viața vestitului Cacavela. (pag. 47—49.)

A doa zi, ce se gândi și se resgândi hogea și se duse ĭară la Sultanul zicându'ĭ, să'l mai puĭă o dată față cu Cacavela, căcĭ avea să'ĭ facă alte întrebărĭ. Intr'o clipă fu Cacavela adus la palat. Vizirul și o mulțime de pașĭ stau împrejurul Sultanuluĭ privind cu toțĭ la hogea cel mare, care era să se ĭa din nou la întreacăt cu Cacavela. Toțĭ credeau astă-dată că bĭetul diacon era să 'șĭ dè ortul popiĭ, căcĭ întrebările ce erau să'ĭ se facă erau așa de grele, încât nu era cu putință să răspunză la ele. Apoĭ afară de aceasta, Sultanul ĭĭ zisese, că dacă nu va ști să răspunză cu gura la ceea ce era să fiă întrebat, urma negreșit să răspunză cu capul său.

Când toțĭ fură așezați la locul lor, Sultanul dete voiă hogiĭ să vorbească. Hogea înaintă sumeț către Cacavela și apropiându-se de el, i zise mai întĭĭu cu glas încet:

Astă-dată roagă-te de dracu să te scape de ce te așteaptă, căcĭ am pus ghĭarele pe tine.

Om vedea, răspunse Cacavela. Atuncĭ hogea făcu aste treĭ întrebărĭ luĭ Cacavela în auzul tuturor: Câte stele sânt pe cer? Câtă e adâncimea mărĭĭ? -- Unde e buricul pământuluĭ?

Ce e mai lesne, respunse Cacavela. Toate stelele de pe cer sânt în număr de treĭ milĭoane treĭ sute de mĭĭ treĭ sute treĭ zecĭ și treĭ. Adâncimea mărĭĭ cea maĭ mare e de noă sute noăzecĭ și noă de stânjinĭ, ear buricul pământuluĭ e tocmaĭ în mijlocul curțiĭ acesteĭa împărătești. Și cum poțĭ să ne dovedești aceasta? zise hogea spumând de turbare. Măsurați, numărați și dacă nu va fi așa, eu puĭu capul în mâĭnile cuĭ mĭ'a dovedi că e altfel. Toțĭ ceĭ de față bătură în palme lăudând agerimea minții luĭ Cacavela.

J. C. Fundescu: Basme etc. Ed. 2ª. București 1870.

(8⁰, XIV, 156 pagini, pag. 129—142.)

XI. Cum a rămas țiganul de râs și de ocară. (pag. 136.)

Un român, un turc ș'un țigan se duseră la Dumnezeu să ceară câte-ceva. Intră maĭ întăiu turcul. „Ce vreĭ turcule?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „De bine să fiĭ.“ Intră românul. „Ce vreĭ române?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine Doamne!“ „Binele l'a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darnic să fiĭ.“ Intră țiganul. „Ce vreĭ țigane?“ îl întrebă Dumnezeu. „Bine,

Doamne!“ „Binele l'a luat turcul.“ „Dar eu?“ „Darul l'a luat românul.“ „Ce râs şi ocară o maĭ fi şi asta Doamne?“ zise ţiganul, după ce se gândi puţin şi se scărpina în cap. „De râs şi de ocară să fiĭ.“

XIII. Tocmaĭ pe tocmaĭ. (pag. 137—138.)

Se încinse o dată o bătălie între o sută de ţiganĭ şi o sută de tătarĭ; tătariĭ dau cu puşcele şi ţiganiĭ cu măcĭucile. Cum se 'ntâmplă că un ţigan aruncă o măcĭucă şi omoră un tătar. Tătariĭ se 'nfuriară maĭ rău şi omorâră nouă-zecĭ şi nouă de ţiganĭ. Al o sutelea se făcu şi el mort şi scăpă. Ducându-se într'un sat, un român îl întrebă: Ce aţĭ făcut cu tătariĭ, ţigane? Ia ce să facem? Nicĭ eĭ nicĭ noĭ! Tocmaĭ pe tocmaĭ, românico: de eĭ a murit unul şi de la noĭ a rămas unul.

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Snóve sau poveştĭ populare adunate din gura poporuluĭ de . . . . . Ed. 2ª cu multe adause. Bucureştĭ 1879.

(12°, 118 paginĭ.)

Vulpea firoscoasă. (pag. 48—50.*)

Într'o vie paragină îşĭ făcuse culcuşul o vulpe. Acolo fătase, şi crescuse maĭ multe rândurĭ de puĭ. Stăpânul vieĭ era un perde-vară, care aştepta să'ĭ dea cine-va mură în gură. In toate verile croĭa la planurĭ cum să 'şĭ lucreze via; dară nu punea mâna să facă nimic. Via din ce în ce se părăginea.

Ceĭ din urmă puĭ aĭ vulpeĭ se făcuse căţelandri. Incepuseră şi eĭ a sări din cuĭb. Într'una din zile unul din puiĭ de vulpe zise mameĭ lor: „Mamă! nu e bine de noĭ.“ „Dară de ce mă?“ întrebă mumă-sa. Am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, respunse căţelandrul de vulpe, zicând: „mă, da ce mare a crescut bălăriile astea. Septămâna viitoare am să puĭu s'o sape.“ Tăceţĭ din gură şi căutaţi-vă de treabă, le zise vulpea bătrână, cunosc eu cine este stăpânul vieĭ. — Vara trecu şi nicĭ o postaţă de pământ nu fu ridicată din vie. In vara următoare căţelandriĭ îşĭ făcuseră şi eĭ fie-care câte un culcuşĭŭ. Eşind la vânătoare, fie-care în cotro putea, auziră iarăşĭ pe stăpânul vieĭ, care venea din când în când

*) cf. maĭ sus II, pag. 262—263.

să 'şĭ vază via; că are de gând să 'şĭ o sape. „Mamă! zise unul după ce se adunară cu toţiĭ împregĭurul bătrâneĭ vulpĭ, am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ, că are să pue să smulgă cu mânele burianul din vie, şi să'ĭ dea o săpătură ţeapănă, căcĭ prea s'a înţelenit pământul.“

Ia căutaţi-vă de treabă, vă spuĭu eu, şi n'ascultaţĭ la fleoaca luĭ, zise bătrâna. Trecu şi vara asta şi nicĭ un buruean nu se clinti din loc. In cea-l'altă vară ce sosi, căţelandri de vulpe se făcuse vulpĭ cum se cade şi fie care din eĭ avea căţelandri. Intr'una din zile se adunaseră toţĭ vulpoĭ şi vulpile cu căţelandriĭ lor la vulpea bătrână şi'ĭ spuseră: „Mamă! am auzit azĭ pe stăpânul vieĭ că de s'ar usca maĭ bine burianul, căcĭ are de gând să dea pârjol vieĭ la toamnă, căcĭ şi aşa nu'ĭ aduce nicĭ un folos, şi apoĭ vrea să limpezească locul.“

Eĭ, dragiĭ meĭ, acum să vă luaţĭ ale treĭ fuĭoare şi să vă risipiţĭ ca puiĭ de potârnichĭ care în cotro va vedea cu ochiĭ; căcĭ, nebunul, este în stare să facă o aşa becisnicie.

Ghicitorĭ (cimilituri).

T. Stamati: Pepelea seau tradiciunĭ năcĭunare românestĭ. Jaşĭ 1851. pag. 8—12.

Cimel, cimel; ce-i: — nalt ca casa — verde ca matasa — amar ca fierea — dulce ca mierea? (nucul.)

Cĭugurele, mugurele — merg pe drum 'nşirăţele; — ĭară cĭucur mugur, — pe brăncĭ tupilat — s'au pus la vânat. (oile şi lupul.)

Eu am o lădiţă — cu o porombiţă; — dacă sboară porombiţa — ce ţi-i maĭ bună lădiţa? (omul şi sufletul.)

Ştiĭ tu poate — ce-i în toate? (numele.)

Am o găină, c'o aripă albă şi cu una neagră; cu cea albă împrăştie, şi cu cea neagră adună. (zioa şi noaptea.)

Am un lucru: suflet n'are, suflet duce, de pământ nu s'atinge. (corabiea.)

Gânganie fără suflare — umblă făr'astâmpărare — n'are duh nicĭ nu viază — toată lumea îndreptează. (ceasornicul.)

Am un măr de aur, joacă pe o pele de taur. (s[illegible])

Scurtă groasă, un-te ducĭ? — Arsă 'n [illegible] mĭ 'ntrebĭ? (cofa şi căldarea.)

De la noĭ — pân la voĭ — totu's zale — şi parale. (stelele.)

Am un sac cu mac şi şede cu gura în jos şi nu se varsă. (hornul.)

Am un copacĭu cu doĭ-spre-zece cracĭ şi în tot cracul câte 4 cuĭburĭ, şi 'n tot cuĭbul câte 7 ouă. (anul, lunele, septămânele şi zilele.)

(Regin Transilvania.)

La picĭoare roĭca boĭca — la pântece soviltoĭca — la gura paharniceşte — de'i găci 'ţĭ voĭu frige un peşte. (plosca.)

La cap pĭeptine — la trup pepene — la coadă secere — cocoşĭu, boule, precep-te. (cocoşĭul.)

Am o grebliţă — cu cincĭ dinţişĭorĭ — pre zi îm trebe — de o mie de orĭ. (mâna.)

Inaltu ca casa — verde ca matasa — amaru ce (! l. ca) fierea — dulce ca mĭerea. (nucu.)

Am o găină pestriţă — duce vestea în Bistriţă. (epistola.)

In pădure naşte — în pădure creşte — vine în sat şi lărmueşte. (meliţa.)

Am patru surorĭ — tot fug una dupa alta — şi nu se maĭ ajung. (roatele de la car.)

Hurdugu — burdugu — la apa de musteţă îl duce. (fideluşul.)

Mihailu sfircĭogu — şede la focu — unge curelile — suge mustetele. (miţa.)

Patru mergu — patru stau — patru vama dau. (vaca cu urechele şi coarnele, picĭoarele şi ţiţile.)

Am o casă văruită — nicairĭ nu-i găurită. (ou.)

Mititica vaĭ de ĭe — şede pre un vârv de nue — nu se teme că cade. (aluna.)

Boţu de aur — în pĭele de taur. (soarele.)

Cuzma fărtatuluĭ — pe de-asupra satuluĭ. (luna.)

Am un copil — daca'l ĭeu în braţe plinge — daca'l puĭ jos tace. (lanţu.)

Ustură-mă rău mă doare — dacă'm bagă bine'm pare. (cercelu.)

Sute nevăzute — mi nenumărate — capete zdrobindu'şĭ — nomele 'nschimbindu'şĭ. (bucatele la moară.)

Omu pipiligos — mănă porci 'n jos. (pĭeptenele.)

Am un om mititel — face gardul cuĭășăl. (acu.)

Minte are — suflet n'are — umblă fară stămpărare — ce nu ști te 'nvață — d'i gâci 'țĭ voĭ frige o rață. (cĭasul.)

ANTON PANN: O șezătoare la țară; sau: Povestea luĭ Moș Albu. Partea I. Bucureștĭ 1851. pag. 17 urm.

Spuneți'mĭ acum anume — ce pom e acel în lume — care rămurile sale — toate le are la vale — și vinele, rădăcina — îĭ stau în sus cu tulpina? (omul.)

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Ce nod cu gura se 'nnoadă — și cu mâĭnĭ nu se desnoadă? (cununia.)

In pădure m'am născut — în pădure am crescut — și'n oraș cum m'au adus — judecător am fost pus? (bățul.)

Sânt albă sulemnită — și urâtă și ĭubită — vara nu vor să mă vază — și ĭarna mă 'nbrățișază? (soaba.)

Ce e dulce și maĭ dulce — și nu poate să se 'nbuce; — dar din el gustă tot omul — și argatul ca și domnul? (somnul.)

Buturugută uscată — o rădică încărcată — și o dă jos descărcată? (lingura.)

FUNDESCU: Basme etc. Bucureștĭ 1870. pag. 145 urm.

Pe podurĭ ferecate — trec mĭĭ nenumărate — și le taĭe capetele — și le schimbă numele? (moara.)

Șervețel învărgat — peste mare aruncat? (curcubeul.)

M'a trimes doamna de sus la cea de jos — să țeasă pânza fără de rost? (gĭamul.)

Este un moș bătrân tare — duce o miă aracĭ în spinare? (aricĭul.)

La margine de crâng — două blănĭ de blid; — lângă două blănĭ de blid — doĭ luceferĭ; — lângă doĭ luceferĭ — o moară ferecată? (sprâncenele, ochiĭ și gura.)

Ce nu sânt treĭ în lume? (scară la cer; punte peste mare; și fierul măduvă n'are.)

Uite-o; nu-e! (scânteĭa.)

Căciula fărtatuluĭ — pe marginea patuluĭ? (poarele.)

Biserică într'un picĭor — ghicĭ cĭupercă ce-e? (cĭuperca.)

La cap pajere — la spate seceră — cocoş e nătărăule — aĭ priceput măĭ boule? (cocoş.)

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Legende şi basmele Romaniloru, ghicitorĭ şi proverburĭ .... Partea I. Bucurescĭ 1872. pag. 154 urm.

Ghicĭ ghicitoarea mea: — Moară ferecată; cĭoară spărcăetoare; doĭ luceferĭ; două brasde trase pe o poeniţă; ş'o clae dărămată? (capul.)

Cu coarne ca boul, cu şea ca un cal, se urcă pe copacĭu ca un şearpe? (melcul.)

Reteveĭu de teĭu — limbă de balaur? (sabia.)

Două merge, două stau — două judecată n'au. (soarele şi luna, cerul şi pământul, focul şi apa.)

O mie înnodate — o mie desnodate — o mie să zicĭ — o mie nu ghiceştĭ. (plasa.)

Am un car cu fân, şi merge pe patru restee. (oaea.)

Ce e mic mititel — îngrădeşte frumuşel? (acul.)

Şase drepte, două strâmbe. (sania.)

La cap peptene — la mijloc peptene, la coada seceră — şi la picĭoare — rişchitoare? (cocoşul.)

Patru fraţĭ într'un cojoc. (nuca.)

Românulŭ glumeţŭ (A. Jarcu). Partea I: Proverburĭ şi ghicitorĭ. Bucurescĭ 1874. pag. 60—112.

Cine nu s'a născut şi a murit? (Adam.)

Cine la moartea luĭ a intrat în pântecile maĭcă-sĭĭ? (Adam.)

Ce cocoş a cântat şi s'a auzit în toată lumea? (cocoşul luĭ Noe, care a cântat în corabie.)

Câmpul alb — oile negre, — cin'le paşte — le cunoaşte! (cartea.)

De ĭute ce sânt, treĭ abĭa mă ţin — din nasu 'mĭ curge mĭere şi venin — glas nu am, dar să strig când voĭu fi pus — mă aude răsăritu şi apus; — eu lumea o 'mpăcĭuesc şi o 'nvrăjbesc — eu pe toţĭ îĭ bucur şi întristez? (condeĭul.)

Cine s'a născut — şi încă n'a murit? (Eu.)

Cine s'a născut de două orĭ şi a murit o dată. (Iona.)

In sus pădure — în jos prescure. (ceapa.)

De ce latră căinele? (căcĭ nu poate vorbi.)

Cine de vĭu s'a îngropat, mormântul a umblat şi mortul a cântat? (Iona.)

Ce sfânt n'a avut suflet şi face minunĭ? (crucea.)

Ce vĭeţuitoare umblă dimineaţa în patru picere, la prânz în două şi seara în treĭ? (omul; când este mic umblă d'a buşele, când este mare în două, şi la bătrâneţe ĭa un băţ.)

Unul întrând în casă a zis: bună seară patru-zecĭ de fete! O fată îĭ respunse: nu sântem patru-zecĭ, ci de am maĭ fi pe cât sântem şi pe jumătate, atuncĭ am fi patru-zecĭ! (şease-spre-zece.)

Unul trecând pe drum şi văzând o femee şi un bărbat că lucra împreună, şi le zise: bună zĭuă om cu omoaĭe! Iar nevasta mi-a răspuns: nu e om cu omoaĭe, cu ochiĭ nu ne aĭ pătruns, ci te uĭtă şi ĭa seamă, că muma acestuĭ om, este soacra mumeĭ mele? (Tatăl cu fiica sa.)

Prea slăvite împărate! cel ce şezĭ pre nenăscut şi te porţĭ pre a sa maĭcă, care nu şi'l-a crescut? (Impăratul şezând călare pe capă, avea drept valtrap pĭelea mânzuluĭ stârpit al acelĭ ĭepe.)

A vorbit un împerator c'un alt împerator s'adune la pădure copacĭ uscaţĭ şi cu frunză verde? (viĭe.)

Am doĭ umereĭ, — doĭ luceferĭ, — până unde'ĭ arunc — până acolo ajung. (ochiĭ.)

Proverbe şi zicătorĭ.

ANTON PANN: Povestea vorbiĭ. Ed. Iª. 1847.

(8⁰, 192 paginĭ.)

Nu e om fără cusur.

Râde om de om şi dracu de toţĭ.

Intre lumiĭ, numaĭ pământul o astupă.

Din vorbă în vorbă, vorbă se deșchide.

Cuvântul e ca vântul, nu să ajunge nicĭ cu armăsarul, nicĭ cu ogarul.

Boul se leagă de coarne și omul de limbă.

Vorba dulce, mult aduce.

Toată pasărea pe limba eĭ pere.

Cu o mincĭună boerească trecĭ peste granița nemțească.

Își mănâncă credința, ca țiganu biserica.

Tivga nu merge de multe orĭ la apă, că or să sparge or crapă.

Gura păcătosuluĭ adevărul vorbește.

Mincĭuna sparge și case de pĭatră.

Năravul din fire, n'are lecuire.

Ce a făcut mama și tata, o să facă fiul și fata.

Fuge de ploae și dă în noroae.

Dumnezeu nu răsplătește ca dușmanul, ci gonește cu anul.

Nu linge unde aĭ scuĭpat.

Nimene nu e ușă de biserică.

Unde e înțelepcĭune multă, e și nebunie multă.

Pe lângă lemnul uscat, arde și cel verde.

Cu nebunul să nu'țĭ puĭ nicĭ în clin nicĭ în mânică.

Puĭca pe creasta se cunoaște ce neam o să ĭasă.

Din coada pisiciĭ sită de mătase nu să face.

Iĭ pare că: câte sbor să mănânc.

Ce învețĭ la tinerețe, aceĭa știĭ la bătrânețe.

Meșteșugul la om e brățară de aur.

Cine știe carte are patru ochĭ.

Omul cât trăește, învață, și tot moare neînvățat.

Unde nu e cap, vaĭ de picĭoare.

Toată lumea este școală.

Copilul răzgăĭat, rămâne neînvățat.

Cine pleacă de dimineață, departe ajunge.

De multe orĭ nu aduce anul, ce aduce ceasul.

Vorbă lungă e sărăcia omuluĭ.

Maĭ bine ceva, decât nimic.

Ascultă din zece vorbe și una a mucrĭĭ.

Lenea e cocoană mare.

Vĭață cârpită cu ață. (sărăcie.)

Bogatul mănâncă când ('i-)e foame, și săracul când găsește.

Pântecele omuluĭ n'are fereastră, ca să'i să vază ce a mâncat.

Omul nu trăește să mănânce, ci mănâncă să trăĭască.

Flămândul codri visează.

Cine bea în cinste or în dator, să îmbată de două orĭ.

Apa nu e bună nicĭ în cizmă.

Arama omuluĭ la beţie s'arată.

Cum îţĭ veĭ aşterne, aşa veĭ dormi.

Cum e ţara şi obiceĭul.

Cum e sfântul şi tămâĭa.

Brânză bună în burduf de câĭne.

Anevoe să căştigă, lesne să cheltueşte.

Sătul la flămând nu crede.

Până vine cheful bogatuluĭ, ese sufletul săraculuĭ.

Banul muncit nu să prăpădeşte.

Cine nu cruţă paraoa, nicĭ de galbin nu-i milă.

Omul nu trebue să fie prea prea, nicĭ foarte foarte.

Dac'o socoti cineva câte foĭ intră în plăcintă, nicĭ o dată nu mănâncă.

Lăcomia de multe orĭ strică omenia.

Cine îmbrăţişază multe, puţine adună.

Doĭ pepenĭ într'o mână nu să pot ţinea.

Nemulţămitul trăeşte nefericit.

Inghite la răbdărĭ prăjite.

Ajunge de la moară la răşniţă.

Punc'ţĭ căcĭula înainte şi te judecă singur.

Maĭ bine o îmvoĭală strâmbă, decât o judecată dreaptă.

Ţiganul când a ajuns împărat, maĭ întâĭu pe tată-său l-a spânzurat.

Fă-te tovaroş cu dracu, până trecĭ cu el lacu.

Pricea nu ajută.

Capul face, capul trage.

Banul e ochĭul draculuĭ.

Nicĭ salcia pom, nicĭ mojicul om.

De unde ştie cĭobanul, ce este şofranul?

Dumnezeu să te păzească de bătae cerească, de urgie 'mpăratească şi de pârâ mojicească.

Mâţa blândă zgârie rău.

Taler cu doue feţe.

In gură cu Dumnezeu şi în inimă cu dracu.

In cuĭbul smeritului lăcueşte dracu.

Tu umbli după el cu mila, şi el după tine cu pila.

Cămaşa e maĭ aproape de pĭele.

Câĭnele îmbătrâneşte de drum şi nebunul de grija altora.

Datoria nu moare nicĭ o dată.

Cât ești năcovală suferă, cât ești ciocan lovește.

Te lași moale, te bagă în foale.

Milueşte câinele, de veĭ să'ți fâțâe coada.

Cine să face oae, îl mănâncă lupiĭ.

Să fiĭ bun până unde să poate.

Maĭ bine cu un vrednic la pagubă, decât cu un nevoiaș la câștig.

Graba strică treaba.

Cu încetul se face oțetul.

Fă-mă mumă cu noroc, și m'aruncă în gunoiu.

Caută soție să'ți placă ție, iar nu altora.

Milă de silă și dor de zor nu să poate.

Cinci deşte sânt la o mână și unul cu altul nu să potrivește.

Nevastă bună e bărbatului cunună.

Tot d'a una gâra mâra, și traiu cu vătraiu.

Bărbatul să aducă cu sacul, muerea să scoață cu acul, tot să isprăvește.

Unde nu e bărbat în casă, nici mămăligă pe masă.

Cine să bucură la avere, ia fără plăcere.

Uită-te la mumă-sa și cunoaște pe fie-sa.

După războiu mulți vitejĭ să găsesc.

Lesne a erta, dar anevoe a uĭta.

Cine ce face, lui'și face.

Decât slugă mare, maĭ bine stăpân mic.

T'a trecut baba cu colaciĭ.

La copaciul căzut toți alerg să tae crângi.

Capul să trăiască, belelele curg.

Maĭ bine sărac și curat.

Munca e comoară.

Nepoftitul scaun n'are.

Tot țiganul își laudă ciocanul.

Ce e în mână nu e mincĭună.

Tragĭ nădejde, ca spânul de barbă.

Pe unde ese cuvântul, ese și sufletul

Măgarul de dar nu să caută pă dinți.

Cine împarte, parte 'și face.

Omul are și viață și moarte.

Paza bună trece primejdia rea.

Unde sânt moașe multe, rămâne copilul cu buricul netăiat.

Sfătuește-te cu cel mic și cu cel maĭ mare, și pe urmă hotărăște tu însuți.

Un culegător tipograf (P. Ispirescu): Basme etc. I. Bucureştĭ 1872. pag. 164—180.

Muerea a îmbătrânit pe dracu.
Tocmeală ţigânească, dar plată omenească.
Cu o floare nu se face vara.
Bate ţeaua să pricapă eapa.
Soarele de e soare, şi tot nu poate încălzi lumea toată.
Interesul poartă fesul.
Spune 'mĭ cum te chĭamă, să'ţĭ spuĭu cine eştĭ.
Ziua bună se vede de dimineaţă.
Scump la tărâţe şi eftin la făină.
Poale lungĭ şi minte scurtă.
Maĭ bine azĭ un ou, decât la an un bou.
Până la Dumnezeu te mănâncă sfânţiĭ.
Ce naşte din pisicĭ, şoarecĭ mănâncă.
Poama nu cade departe de tulpina.
Maĭ bine un dram de minte, decât o oca de noroc.
Omul nu poate scăpa de ce îĭ este scris în frunte.
Şi-a găsit tingirea capacul.
Să'şĭ pue pofta în cuĭu.
Se potriveşte ca nuca în părete.
Leagă sacul la gură până e plin.
Cine se frige la cĭoarbă, suflă şi în ĭaurt.
Cât ţi-e plapoma te întinde.
Corb la corb nu scoate ochiĭ.
Arde moara, dar şi soarecĭĭ se prăpădesc.
Nu ştiĭ de unde sare epurele.
Caută nod în papură.
Cine se pripeşte, se pârleşte.
Este cu musca pe căcĭulă.
Munte cu munte nu se întâlneşte, dar om cu om se întâlneşte
E trecut şi prin cĭur şi prin dârmon.
Popa nu toacă de două orĭ pentru o babă surdă.
Cine tace, merge în pace.
Gura bate spatele.
Apa trece, pĭetrele rămân.
Să nu dea Dumnezeu omuluĭ cât poate să rabde.
Găina de e pasăre, când bea apă tot se uită şi ca la Dumnezeu.

Sfâristul alegĭ.

A (ă).*

a article 1,2 . . 4,2. 5,2 etc.; *b.* 151. 152. 2. *mr.* 263, 2. 267, 3. 276, 2 etc.; prép. devant l'infinitif 5* . . passim. *mr.* *b.* 277, 3; —, **à**, 8*, 2. **a**, av. mais 152, 2; **a ce**, pourquoi; parce que 54, 2. 256. 258, 2. 259. **a**, pr. dém. f. cette 10*. *b.* 18. 23, 3. 259. 261, 2; celle-là *mr.* *b.* 269, 2. 280, 3. **a**, vb. v. gram. **a**, av. comme 2*.

Aaron, v. Aron.

abá, sf. (le) bure *b.* 43, 2. 46, 2.

abát, vr. 2 (abătui) dévier 198, 2; *b.* 47.

abĭá, av. à peine, presque pas 203, 3; *b.* 356. 372. *abê, de-* 361. *abiea* 251, 3. *b.* 212, 2. *dêbiea* 178. *de* — 239, 3; *de -iè*, *b.* 59, 3. 63, 3. 64. 83. 217. *abè*, *b.* 245, 3.

Abrudfalva, Nl. *b.* 222, 3.

abur, sm. (rĭ) vapeur *b.* 64, 2. 312.

ac, sn. (e) aiguillon, épingle 233, 3 . . 338, 2; *b.* 98, 2. 362. 370.

ačála, pr. dém. *b.* 55, 3. 56, 3 (v. gram. acel).

acarét, sn. (urĭ) immeuble *b.* 219, 3.

acásă, av. à la maison 25, 3. 73, 2. 89, 3. 235, 2. 364; *b.* 355, 2, 3. *-ă-şĭ*, chez soi 59, 2 (v. casă).

ačasta, pr. dém. v. gram. acest.

ačáta, av. tant, *istr.* *b* 284, 2.

acaţ, (acăţaĭ) -ândaluĭ va. 1. *mr.* attraper, saisir; *b.* 263, 3. 265, 2. 269. 270, 2. 272, 2. 282. —, commencer *mr.* *b.* 267, 3. —, vr. se cramponner *istr.* *b.* 284, 2.

acathistŭ, sn. livre des hymnes à la Ste. Vierge 214, 2; *b.* 183, 2.

acea, aceasta, aceea, aceeaşĭ v. acel, acest, acela, acelaşĭ.

acel, acea, aceĭ, acele; pr. dém. celui, celle, ceux, celles, passim. v. gram.

acela, aceea, aceĭa, acelea; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là; passim. v. gram.

acelaşĭ, aceeaşĭ, aceĭaşĭ, aceleaşi; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-là même; le même 51, 2 . . 89, 2. 316, 3 . .; *b.* 25, 2. 131, 2. 186, 2; *acê-* 329; *b.* 88. 203. 204. *acêeş*, *b.* 48, 3; *aceeş* *b.* 83, 2.

acest, **-a**, **-aşĭ**; această, **-ta**, **-taşĭ**; aceştĭ, **-tĭa**, **-aşĭ**; aceste, **-tea**, **-aşĭ**; pr. dém. celui, celle, ceux, celles-ci même; le même, passim. v. gram.

achieanul, sm. râulŭ **-ul**, l'Océan *b.* 111, 2.

Achirie, sm. Np. 37, 2.

ací, av. ici *b.* 173, 3. 191, 2. 215, 2. 255, 3. 363, 3; *acĭŭ* 139. 355 (v. aicĭ).

acícea, av. 6*. ici 26, 1-3. 31. 56, 2. 84, 2. 85 . . 187, 3. 230. 231.

acíea, av. là 8*, 1, 2. 10*, 2. 17, 3. 29. 37; —, ici 18. 31. 61, 2. 254, 3. 267, 2. *de* —, depuis ce moment 21. *acie*, ici 2*, 3. **acieáşĭ**, av. aussitôt *b.* 37, 2; *-eşi* 3*, 3. 5*, 3. 7, 3. 67, 3. —, alors 271, 3; *-iişĭ* 112, 3.

acioáe, sf. bronze, airain (oĭ) *b.* 300, 3.

acista, v. acest.

Acleton, sm. Np. *b.* 173.

acló, *mr.* v. acolo.

acmu, av. maintenant, à présent, 2*, 1, 2. 3*. 4*, 3. 6*, 3. 7*, 2. 8*, 3. 9* . . 12*, 3. 16*, 3. 7. 12. 19, 2 . . 23. 27, 2. 29. 31. 46. 48, 3. 50, 3. 52, 2. 62, 3. 65, 3. 71, 3. 77, 2. 79. 80, 2. 83. 86, 3. 99, 2. 107 . . 108, 2. 113, 3. 119, 2. 137, 2. 139, 2. 177, 3. 190. 196, 3. 209, 2. 211, 3. 227. 229. 235, 3. 243. 272. 298, 3. 362. 366; *b.* 14, 2. 75, 2; *acŭmu* 48; **-uş**, av. bientôt 360 (v. acu, acum).

acólea, v. acolo.

acolisire, sf. (rĭ) importunité *b.* 37. 221, 2.

---

* Numerile 2, 3 dupá virgulá însemneazá a *doua* sau a *treia* treime din paginá, resp. şirurile 15—28 şi 29—41 de sus în jos. (. . dupá ele) = de mai multe orĭ.

acólo, av. là, par là, de ce côté-là 1. 2. 24,3 . . 25. 44,2. 57,3. 85 . . 165,2; *b.* 50,2. 114. 182; *-lí,* 31. 114,3. 149 . .; *b.* 147 . . 156,2. 257,2; *ăcló, mr. b.* 269, 3. 273,2. 281. *acólea,* 58,2. 119,3. 120; *-lè* 62. 130,3. 342,3; *-lè* 6,3. 7,2. 73,2; *b.* 201; *acoalea, b.* 296.

acóper, (rít) va. 3. couvrir, voiler, abriter 7. 13. 17. 71,2. 82. 149. 161,2. 167. 185. 244,3. 247,1,3. 254,3. 255. 276,2. 303,3. 365,2,3. 366,2; *b.* 44,3. 56,2. 111,3. 147,3. 293,2; *acoaper* 113; *b.* 53, endommager 7,2 (v. coper): **-emânt,** sn. (urĭ) couverture 247. 276,2; *b.* 88,3; *acoperi-,* id. 244,2. 3 . .; —, toit 172,3; *b.* 12. 19,2,3; —, abri 257,2; *b.* 14,2; **-íre,** sf. voile, couverture 237; **-ít,** s. aj. couvert, voilé, caché, 30,2. 94,2; *b.* 3,3. 33. 40,3. 45; — hypocrite 7*,3. 28,3; **-ítĕ,** pl. f. *b.* 119,2; **-ítórĭu,** sm. couvreur *b.* 149,2.

acord, va. 1. accorder, permettre; *istr. b.* 284,2.

Acsínti, sm. Np. *b.* 18.

actinaméa, sf. (mèle) diplôme d'investiture 335,3.

acú, av. maintenant, sur le champ, 136,3; *b.* 96. 97; **acúm,** av. maintenant, à présent, 3. 58,2. 65,3. 74. 95,2. 110,3. 134,2. 136,2 . . 166. 184. 290,3. 306,2. 314,2. 317,3. 318; *b.* 4,2 . . 16, 2. 33,2. 48. 50. 77,2. 93,2 . . 144; *-a,* av. id. 261. 288. 315; *b.* 188. 346. 364; *-u* 220 (v. acmu, amu).

acumtín, vr. 1. *mr.* s'arrêter, *b.* 264, 2 . . (v. der. contenesc).

acúşĭ, av. à l'instant *b.* 224,3.

ád, sm. enfer 14*,3. 85,2. 182,2. 366,3.

Adám, sm. Np. 12*. 8. 43. 49,3. 56. 59,2. 63,3 . . 65. 163. 166. 281,3. 315, 2 . .; *b.* 60,3. 94,2. 231. 232. 371,3.

adamánt, sn. (urĭ) diamant 253,3.

adănc, aj. profond, épais 108. 148,2. 243,3; *b.* 146. 155,2. 242,3. 316,2; —, sc. (urĭ) l'abîme, la profondeur; le sens profond 34. 60,2. 78,3. 79. 318,3; *b.* 149,3. 157. 159. 183,3. 217; *-mărĭĭ* 127, 2. 156 . . 224,3 . . 289,2. 303,3. 349; *b.* 41. 111,2. 181,3; *adâncurile,* sn. pl. les mystères profonds; *adincul,* profondité 209,2; *dentru* —, profondement *b.* 178,3; **-át,** aj. profond *b.* 239; **-ătúră,** sf. (rĭ) enfoncement 130; **-ez,** va. 3. se [illegible] (sent) 292; **-íme,** sf. (mĭ) profondeur 343,2; *b.* 92,2. 131,3. 163. 366,2 . .

adânsĭuşĭ, pr. prs. dans lui-même 171 (v. îns).

adáog, (oseĭ) va. 2. joindre, ajouter 51,3. 128. 292. 329. 351,2. 362,3; *b.* 21, 2. 93. 160; *adăog,* (aĭ) va. 1. 98,3; *b.* 204,3; *adaug* 2*,2. 8*,2. 23. 31; *b.* 90, 2 continuer; 248,3. 266,2; 365,2; —, augmenter, grossir 69. 79,2. 158. 163,2. 326,2. 327 . .; *adăog,* 131. 354,2; **adaogérĕ,** sf. (ĭ) accroissement 346 . .; *-gíre, b.* 31,3; *adăogire, cu* —, détaillé *b.* 253, 3; **adáos,** sn. (e) addition 290,2; *b.* 162; *-aus b.* 367,2; —, accroissement, surcroît 68,3; **adăosătúră,** sf. (rĭ) grossissement 214,2.

adap, (adăpaĭ) va. 1. abreuver 15*,3. 9. 16,3. 18,2,3 . . 57. 104 . . 118,2. 193. 237,3. 299,2,3; *b.* 57,3. 94,3. 163,2. 180,2. 254, 3; **adăpárĕ,** sf. (ărĭ) abreuvage *b.* 30,3; **-ăpát,** aj. abreuvé 100; *b.* 30,3; **-ăpătór,** aj. *apă—toare,* eau qui abreuve 98,2.

adăpóst, sn. (urĭ) abri, réfuge 29,2; **-ésc,** va. vr. 3. s'abriter; 9*,3. *b.* 302, 3; **-úră,** sf. (rĭ) abri 29,2.

adár, va. 1. *mr.* confectionner, faire *b.* 274. 275,2,3. 276,3. 277,2. 278,2,3.

adăst, vn. 1. *mr.* attendre *b.* 271,3; **-área,** sf. attente *b.* 271,3.

adaug, -aus, v. -aog.

adăul, sm. —lu ţărĭĭ, contribution, contingent 218.

adâvâsésc, va. 3. disperser 35,3.

ádecă, av. c'est-à-dire, savoir 67. 92,3. 315. 321,2. 357,2; *b.* 7. 35. 78. 205,2 pass.; —, voilà 254,3. 255,2; *-că,* 9*,3. 12*. 105. 162,3 . .; *adăcă,* 135; *adică, b.* 48. 61,3. 95,2. 168. 313; **adecăte,** id. 344,2; *adicătile,* id. *b.* 261,2.

adés, av. souvent 242,3; *b.* 114,2; *-ĕ, b.* 124,3; *-e,* 279,3. 293; *b.* 6,3. 161, 2. 214,3. 215,2. 361,3; *-e orĭ,* maintefois *b.* 255,3; *adêsă, b.* 90; *-se, b.* 29. 51,3; *adeşă, b.* 121,2.

adétiu, sn. (urĭ) règle, obligation, *b.* 221,3. 317,3; *adê-, b.* 9,2.

adevăr, sn. (urĭ) vérité; vrai, positif 20,2,3; *-vărŭ,* 48. 69. 286. 309; *b.* 53, 2. 212,3. 214,3 . . 236,2; *adivăr, b.* 61,2; **adevăr,** av. amen, sûrement, véritablement 18,3. 50,3. 127. 104,2. 126,3. 209 3. 310 . .; *-vărŭ,* 3. 29,2. 184,2,3 [illegible]

adivăr, b. 65,2; *cu adevăr,* en vérité, vraiment 3. 37,2. 50,3. 57. 101,2. 108, 3. 153; *de* —, vraiment 4*,3. 11; *după* —, id. *b.* 16,3. 21; *întru* —, id. *b.* 152, 2; *'n adeveru,* id. *mr. b.* 264; *adeverĭ,* pl. les vrais 108,2; **adevăra,** sf. vérité, fidélité 48. 51. 249; —, aj. f. vrai, véritable; **credinţă -ră, învăţătură -ră,** 47,3.

adevărat, aj. vrai, véritable, sincère 16*. 70,2. 92. 115. 122,2,3 . . 123. 262, 3. 343,2. 347,3; *b.* 7. 31,2. 156,2. 236, 2; *mai* —, *b.* 51,3; *adevărătu,* 109; *adivărat, b.* 56. 57. 65,2. 94. 95,2; —, av. véritablement, en vérité 72,2. 94,2. 232,2. 287,3; *b.* 8,3. 149. 202, 2. 236,3; *adă-,* 7; *cu* —, id. 108,2. 109,2. 114,2. 117,2. 123,2,3. 297,2; *b.* 5. 41,2. 350, 3; —, assurément 349,3; **-rătură,** sf. (urĭ) témoignage, preuve 15*,3. 37,3. 124; **adevăréz,** (aĭ) va. 1. confirmer, avérer 23. 39,3. 143,2. 263,2; *adeverez,* 15*; *adi-, b.* 195,3; *adeveresc,* (iĭ) va. 3. confirmer, certifier 104,3. 307,3; *b.* 87,3. 189; —, vr. constater, avérer 51, 3. 331; être convaincu 138,2; **-verátu,** av. clair 25; **adeverinţă,** sf. affirmation, témoignage 270,3; *b.* 53,2; **adeverire,** sf. (rĭ) attestation *b.* 108. 125; **-rit,** s. aj. prouvé, avéré 20,3. 34,2. 97,3. 109, 3. 163,2. 186,2. *mai* —, plus clair 326,3.

ádică, v. adecă.

adilĭousă, aj. f. *mr.* plaintive *b.* 281,2 (cf. duioasă).

adincul, v. adânc.

adíns, av. exprès, à dessein; — *mineş înbitorĭu,* aimant seulement soi-même 94,2; même, (ipse) 12*,1,2 . . *în* —, clair *b.* 302,3; *în -ul,* vrai *b.* 115,2; *în -nşĭ,* id. *b.* 243; *într' adins,* exprès *b.* 249,3; *cu de* —, id. 104,3. 360,3; *b.* 156. 201,3; *cu de -ul,* spécialement 266, 2; —, attentivement 270,3 . .; *b.* 153, 2. 169; *cu d' -su,* id. *b.* 258,2; *cu din -ită,* av. tout de bon *b.* 302,3; *adĭinsul,* id. 86; *cu tot din -ul,* avec intention *b.* 53,2.

adivăr, -at, v. ade-.

adoalĕge, sf. Deutéronome 281,2.

adoára, numer. (a doua oară) deuxièmement 23.

Adón, sm. Np. Adonis *b.* 250,3.

Adonái, sm. Np. 215.

adórm, (iŭ) vn. va. 3. endormir, faire dormir; s'endormir 10,2. 81. 148,3. 149. 183. 187,1,2. 255. 298,3; *b.* 41. 70,3. 177. 362; —, mourir 187,2. 233,3. 315, 3 . .; *b.* 89,2. 204. *adurm,* 14*,2. **-írea,** sf. l'action d'endormir 138,2. 187,2; *b.* 91,2. **-mit,** sm. mort 316.

adrăscu, sm. une pierre; — adică cărbune *b.* 61,3; *(anthrax)* (?).

adreséz, (aĭ) vr. 1. s'adresser *b.* 302,2.

adúc, (-uşu; uséĭ) va. 2. apporter, amener, transporter 2*,3. 4*. 5*,3. 1. 2. 4. 39. 58,3. 66,3. 76. 82. 100. 132, 3. 162,2. 225,2. 238,3. 286,3. 305; *b.* 33,3 . . 37,2. 62. 71,3. 132,3. 209,2. 265,3; —, prononcer, citer 49,3. 153; —, emmener 284; —, tourner (la parole) *b.* 191; *mă — la,* vr. se rapporter à *b.* 163,3. 164; *îmĭ* —, ressembler *b.* 177,2; *îmĭ — aminte de,* se rappeler 16*,2,3. 31. 42. 49,2. 64. 82,2. 96. 107. 129. 148. 180,3. 231,3. 314,3 . .; *b.* 143, 3; — *înnainte,* citer 154; — *înapoĭ,* ramener 36,2; **aducătoare,** sf. qui apporte 345,3; **-cătórĭ aminte,** se souvenant *b.* 26,2; **adúcere aminte,** sf. souvenir, mémoire 131; *b.* 7. 13,3.

adun, (aĭ) va. 1. réunir, rassembler 8*,2. 5. 8. 15,3. 16,2. 23. 24. 35,2 . . 59,2. 62. 106,2. 161,2. 163. 261,3. 264,2 . . 347,2; *b.* 21. 51,3. 148. 234, 3; —, ramasser 109; —, serrer 271,2; —, être recueilli, mourir 36,3. 37; — *împreună,* rallier 45,3; *adur,* 1*,3; **di -u,** av. *mr.* ensemble *b.* 266,2; **-áre,** sf. (ărĭ) assemblée, réunion 35,2. 281. 284, 2. 332,3; *b.* 51,2. 83,2. 251,2; *-rè b.* 71; *-area apelor,* l'amas des eaux *b.* 157,2,3; **-át,** s. aj. ramassé, rassemblé 60,2. 310; *b.* 9,2 . .; **-ătură,** sf. (rĭ) ramassis, agglomération 265,2; *b.* 127, 1,2.

adurm, v. ado-.

aeave, v. aievea.

áer, sm. l'air 245. 260. 324,3. 339. 361,3; *b.* 26,2. 152,3. 157,3. 254,3; air *b.* 180,2.

aer, sm. suaire de J.-Christ, baldaquin 244,3 . . .

aéstă, *mr.* v. acest.

afară, av. dehors, à l'extérieur 4. 6. 46,2. 140,2 . . 282,3. 364; *b.* 25,2. 159, 3. 194,2. 231,3; *-râ,* 16. 18. 40. 91. 157. 188,3. 233. 255,2; — *de,* excepté, outre 329,2; *b.* 149,2; *den* —, de dehors 199. 335,3; *din — de,* excepté *b.* 13,3; *pe din* —, par dehors 361,2; *afoară, mr.*

b. 264,2 . .; — *di, b.* 265,3. *'n* —, excepté *b.* 281,2.

aféndi, seigneur *b.* 114,3. 116,2.

aferím, intjct. bravo, très bien 326,3; *b.* 19,3.

afet, vr. 1. mettre bas; *mr.* se afeată, est né *b.* 271.

afflu, *istr.* v. aflu.

aflerosesc, va. 3. consacrer, dédier *b.* 78,3. **-síre,** sf. (rĭ) dédication *b.* 219, 3. **-sít,** aj. dédié *b.* 219,2.

aflon, sm. opium *b.* 81,3.

aflare, sf. (ări) résultat *b.* 253,3.

aflat, s. aj. **dintru —te,** d'après ce qu'on dit *b.* 173. **aflătór,** sm. (ĭ) inventeur 13*.

aflu, (laĭ) va. 1. trouver, découvrir 2*,3. 16*,3. 2. 3. 8. 17,3. 21. 30,3. 33,2. 37,2. 47,3 . . 57. 68,3. 81,3. 85,3. 95,3. 138,3. 252,3. 299,3 . . 312,3; *b.* 149,3. 223,2; —, apprendre, entendre 59,2; *b.* 7,2. 28,2. 103,3; —, inventer 363,3; *b.* 13, 2; —, vr. se trouver 27. 72. 231,3; *afflu, istr.* id. *b.* 282,2 . .

afoară, *mr.* v. afară.

Africa, Nl. Afrique *b.* 50. 198.

Africos, sm. (cĭ) génie, démon *b.* 130, 2,3 . . 131,2,3 . .

Afrodita, sf. Np. Aphrodite *b.* 39,3. 89,2; *-tă,* id. 57,2.

Aftina, sf. Nl. Athènes *b.* 359.

afum, (ắ) va. 1. enfumer *b.* 340; —, étourdir 203,2; *mr.* —, dorer *b.* 282; **-at,** aj. bucate —te, mets brûlés.

afúnd, (ắ) va. 1. enfoncer, abîmer, couler à fond 7. 110,3 . . 213,3. 223,2. 224,3; —, plonger *b.* 52,2. 129,3. 323,3; *-dŭ,* av. profondément en bas; **-áre,** sf. enfoncement *b.* 260,3; **afunzíme,** sf. abîme 36,3.

afurisánie, sf. excommunication 171, 2; **-sít,** s. aj. excommunié 122 . .; *b.* 327. 363,3 . .

agá, sm. (agĭ) préfet 173,3. 332,3. 333; *b.* 127; leniceri **agasi,** commandants des Janissaires *b.* 18,3; —, (alc) *b.* 303,2; *vel* —, — *mare,* noble *b.* 75,2. 113,2. 114.

Agamémnon, sm. Np. *b.* 83,2,3. 34,2,3.

Agapitŭ, sm. Np. 287,2.3. 288.

agareán, sm. (enĭ) agaréen, Turc 303; *b.* 205,3.

agărsesc, va. [illegible] *mr.* oublier: să [illegible] -şească *b.* 273,2 *agreşesc* 272,3. (cf. dcr. greşesc).

Agathonŭ, sm. Np. 159,3. 321.

áger, aj. av. vif, agile, adroit 36,2; *b.* 313; **-esc,** va. 3. aiguiser *b.* 247; **-ímea minţíĭ,** sagacité *b.* 366,2.

Aghel, sm. Np. *b.* 3,3.

Ághimon, sm. Np. *b.* 136,3.

aghĭúţă, sm. diable *b.* 260,2.

agĭung, ağung, v. **ajung.**

agĭut, ağut, v. **ajut.**

Aglásica, sf. Np. *b.* 67,3.

Aglichéria, sfânta —, sf. Nl. 78.

ágneţ, sm. hostie, agnus 161,1,2.

agonisésc, (sít) va. 3. acquérir, gagner 3*,3. 206. 281,3. 285. 362; *b.* 11, 3; —, désirer 11; *-nesesc,* id. 313,2; *b.* 13,3. —, vr. gagner 146,3. 211,3. 326; **-sire,** sf. gain *b.* 102,2; **-sítă,** sf. acquisition, gain 237; —, argent *b.* 11,2.

agonitóru, sm. *mr.* persécuteur *b.* 267,3 (cf. gon-).

ágreş, v. **-riş.**

agreşésc, v. **agărşesc.**

agrímă, sf. *mr.* (intile), bête sauvage *b.* 270,3.

Agrípa, sm. Np. 148,2,3. 360; *-ppa* 149. 254,3. 256; *b.* 238.

ágriş, sm. groseille *b.* 98; *-reş,* 44,3.

ágru, sm. champ 17,1,2 . . *mr.* **porculu -lu,** sanglier *b.* 265.

agudesc, vr. 3. *mr.* arriver *b.* 266, 3. 267.

agurídă, sf. verjus *b.* 42,3. 44; *mr. b.* 269.

ah, interjct. *b.* 180,2,3 . . 182,2.

Aháia, sf. Nl. Achaïe 47,3; *-iea,* 262,3 . .

ahântu, av. *mr.* tant *b.* 267,2,3 (v. ahtantu).

ahâtŭ, av. *mr.* tant, autant *b.* 270,2; altŭ —, d'autant plus *b.* 271,3; (cf. dcr. atât).

aharzaĭ, *mr.* tu mériterais (?) *b.* 264,3.

Ahileu, sm. Np. Achille *b.* 82,3. 83,2. 196,2; *-levsu,* id. *b.* 196; *-illa,* id. 259, 2; *-ilie,* 320.

Ahmat, sm. Np. 149. 150,2; *-metŭ,* 332,3; **-iea,** Nl. 149,3.

aho, interjct. *b.* 333,1,2,3 . .

aht, sm. souci, peine *b.* 179.

ahtantu av. *mr.* [illegible] (v. ahâ[illegible]).

ahtare, aj. *mr.* tel, pareil *b.* 263,3. 264,2,3; (dcr. atare).

ahure, sf. *mr.* écurie *b.* 282.

ahurhesc, va. 3. *mr.* commencer *b.* 269. 277. 278,3.

aĭa, pr. dém. f. celle-là *b.* 261,2. 356,2 (v. aceea).

aĭasta, pr. dém. f. celle-ci 45 (aceasta).

aĭave, v. alevea.

aicĭ, av. ici 339,3; *b.* 21,3. 69,2. 173,3; *-iĕ,* 132. 291,2. 329. 331,3; *-ča,* 332,3; *-ce,* 139,2. 150,2. 299,3. 305; *b.* 32,3. 85. 94,2. 148,3 .. 200; *-cea,* 1. 181,3. 185; *tot —,* toujours ici *b.* 365; *-cê,* 23. 25. 96,2,3 .. 105,2. 108,2. 140, 2. 310,3. 355,3; *b.* 1,2. 3,2. 23,3. 93. 167,2 .. 236; *-cè, b.* 133,3. 196,3; *de aicê,* d'ici 274,3; *dêicê,* 36,2; (v. aci, ančaoaţe).

aĭdaţĭ, interjct. -nous! en avant nous! *b.* 127,2.

aĭestĭ, pr. dém. v. acest.

aĭévea, av. en réalité, clair, effectivement, réellement, public; *aevea, b.* 288, 3; *aeáve,* 8*. 54. 67,3. 330; *-vea,* 245; *-vê, b.* 8. 91,2; *aĭáve,* 2*,2. 111,2. 112. 166,3; *-vê,* 29. 163,3; *b.* 217,2.

aĭlantă, v. alt.

ainte, prép. av. avant, devant 5*. 8. 54,2,3 ..; au commencement 8; *dêi-,* 117,2 (v. înainte, dinainte) *aite,* 54.

aire, v. aĭure.

aist, -ă; aiştĭ, -ste, pr. dém. *mr.* celuici etc. *b.* 263,3. 264,3. 265, 2. 266. 267, 2,3. 271,3. 278,2; *aestă,* f. *b.* 273,2 (v. acest).

aite, v. ainte.

aĭure, av. ailleurs, autre part 246,2; într'—, d'une autre manière 54; *aĭurê,* 139. *airê, b.* 313,2.

ajun, sm. jeûne 222.

ajung, (nseĭu) vn. 2. arriver, parvenir 4. 29,2 .. 57. 98,3. 110,2. 131. 294,2. 351; *b.* 68. 132. 152. 167,2. 168. 229,3; *ągĭung, ağung,* id. 36. 114,3 .. 155,3. 189,3. 199. 277,2. 297,2. 312; *b.* 84. 133,2,3. 139. 290; *mr. b.* 267. 272, 3. 278,3. 281. 282; *ajuînge,* 83; —, atteindre, survenir, toucher, attraper 113,3. 165,2. 166,3. 262. 289,2; *b.* 13,2. 111,2. 353; *să -nji,* atteindre *b.* 229; *ągĭu-, ağu-,* 273,2. 362; *b.* 32,3. 92,3. 199,2,3. 205,3; *mr. b.* 282; *neağungândŭ,* borné, limité 79; —, suffire, être assez *b.* 6,3. 96,3. 127,3. 289,2; *ągĭu-, b.* 102,2. 103,2. 105,3; *ağ-, b.* 183; *-ge! b.* 6,3; *-gă-ţi de şagă,* trève de plaisanterie *b.* 290,3; *ajuînge-ţi!* assez! 86,2; —, vr. convenir, tomber d'accord *b.* 96,2; **ajuns,** s. aj. *de* —, assez, à suffisance *b.* 42,3. 225,3. 321,3; *de ağ-,* 69,2; *b.* 115; *rău ağuns,* malheureux *b.* 13,3; *bun ajuns,* soyez le bienvenu! *b.* 304,2.

ajut, (aĭ) va. 1. aider, secourir, appuyer, protéger 16,2. 26,2. 27 .. 96,3. 130,3. 317,2. 330,3; *b.* 17. 130. 241,3; *ągĭut,* 71; *ağut,* 123,2. 363,2; *b.* 116, 3. 121,2. 181,3; **ajutătorĭu,** aide *b.* 17,2 ..; **ajutor,** sn. (oare) secours, défenseur, aide 69,3. 70; *b.* 51,2; *ajutorĭu,* id. 13. 37. 59,3. 70,2. 80,2. 98,2. 110. 279,2. 344,2; *b.* 164; *ągĭu-,* 3. 36, 3. 38. 54,2. 55,3. 71. 73. 141. 191. 229. 286,2. 312,3; *b.* 82. 93,2; *ağu-,* 42. 197, 3; *într'aj-,* en aide *b.* 40,3; *întru ągĭu-, b.* 55,3. **ajutoresc,** (rĭi) va. 3. venir en aide, secourir 110,2. 330,3; *ągĭu-,* 47, 3. 190,3. 230,3; *-rez,* id. *b.* 28,2. 108, 3; *ągĭutoreḑ, să'l -rêḑe,* 240,3.

al, a, aĭ, ale, article, v. gram.

ăl, a, ăĭ, ale, pr. dém. ce, cette, ces, celles *b.* 250. 261,2. 321. 355. 361,3; *ăla, ăĭa,* id. *b.* 260,2. 261,2. 330.

alag, *mr.* vn. 1. courir *b.* 264,3; *allag, b.* 270. 280,3 (dcr. alerg).

alah! interjct. Allah! *b.* 18,2.

alalagmón, sm. cri de réjouissance 249; *-mun,* ibid.

alái, sn. (ĭuri) convoi, cortège 334, 2,3; *b.* 347.

alámă, sf. laiton *b.* 46,2.

alămâe, sf. limon; *-âi, b.* 98.

alăs, (aĭ) va. 1. *mr.* laisser, délaisser *b.* 269,2. 272,1,2. 277; **-satu** aj. mou, doux *b.* 267,3 (dcr. las).

alătură, av. à côté, près de; *-rê,* 176,3. 334,2; *b.* 73,2; *-rea, b.* 297, 2; *ala-,* 201,2; —, voisin 335; **-ez,** va. 1. rapprocher 11*,2 280; *b.* 333,1—3.

alaută, sf. (te) violon 181,2; *alăi-, b.* 142,2.

alavd, alăvd, (aĭ) va. 1. *mr.* louer *b.* 275,2,3; —, vr. se vanter *b.* 264,3; **-dačune,** sf. (nĭ) louange *b.* 264,3; **-dat,** aj. loué *b.* 276 (dcr. laud).

alb, aj. blanc 36. 165,3. 172,3. 230. 300,3; *b.* 42,3. 136,3 .. *mai —,* plus blanc 85,3; *b.* 120,2 ..

Alba Julia, sf. Nl. Belgrad en Transilvanie 176.

albástru, aj. bleu, azure 107,2. 173; *b.* 167. 309. 341,2.

albáţă, sf. taie (leucoma) 300.

albesc, va. 3. blanchir, grisonner 107, 2; *b.* 119,3. 176,2 (v. înal-).

albínă, sf. (ne) abeille 201,3; *b.* 232,3.

álbie, sf. -ia (Nistrului), le lit *b.* 293.

Albirt, sm. Np. Albert 177,2.

Alboni, sm. Np. *b.* 168,3. 170,3.

alcá, sf. course de bagues 61,3.

alcătuesc, (uí) va. 3. composer, faire, écrire 237,2. 359,2. 363; *b.* 107,3. 243; **-uire**, sf. (irĭ) composition, combinaison *b.* 85. 86. 126; —, création *b.* 150,3; **-uit**, aj. composé, fait, combiné 169; *b.* 89,3. 124,3. 130,3. 195,3. 222,3. 336.

alduesc, va. 3. bénir *b.* 222,3; **-uĭală**, sf. bénédiction 270,3; **-uit**, aj. béni *b.* 225,3.

alean, sm. ressentiment, rancune, opiniâtreté; *alên*, 4. 5,1,2,3 . .; *-nul vieţiĭ*, chagrin *b.* 305,3; *în alean*, contre 270,3.

Alecsa, sm. Np. Alexis 103.

Alecs . . ., v. Alex . . . .

Alecu, sm. Np. *b.* 242,2.

aleg, (eseĭ) va. 2. choisir, élire 9. 18 . . 87. 104,3. 158. 163. 169. 331,2; *b.* 34,2. 72. 95,3. 142,2. 213; —, décider 360,2; —, distinguer, 120,3; (—, employer 346,2); —, contenir 69; —, vr. résulter 11*. 38,3. 45. 53. 103; —, trier 178,2; **-ere**, sf. (rĭ) élection, choix; triage *b.* 75,3; *alĕ-*, 132. 158,3. 333; *b.* 253,3; *aleag-*, *b.* 9,2; **ales**, s. aj. élu, unique; exquis, notable 37. 49. 56,3. 133. 171. 280. 318,2; *b.* 19,2. 72,2. 184, 2. 245 . .; *alĕsĕ*, f. 77,2. 223,3. 330,3; *-să*, 76,2 . . 77; pl. *-sĕ*, *b.* 10; *alĕasă*, f. *b.* 84,3. 197,3; **ales**, av. surtout, principalement 150,2. 312; *b.* 10. 25,2. 102; *mai* —, id. 143,2. 200,2. 298. 343,3; *b.* 51,3. 59; —, mieux *b.* 9.

alegoricése, aj. allégorique *b.* 163.

aleĭ, interjct. *mr.* hé *b.* 275,3. 292,2. 294. 301.

Aleirieani, pl. Np. d'un peuple (sans doute corruption) *b.* 50.

aleleĭ, interjct. *b.* 295,2.

alept, aj. *mr.* choisi *b.* 263,2.

alerg, (aĭ) va. 1. courir, accourir 15*,3. 6. 7. 12 ?. 61,3. 84,3. 210. 306. 290,2 251 ?. . . 13). 48,2. 196,2 210. 249; *allag*, *mr. b.* 270. 280,3; — parcourir 154,2; —, arriver 258,2; **-are**, sf. course *b.* 82,3; **-ătorĭu**, *înainte* —, sm. précurseur, St. Jean 183,2; **-ătură**, sf. course 257,2.

Alexandrean, sm. (i) d'Alexandrie, Alexandrin 284; **-drĭa**, *-ie*, sf. légende d'Alexandre, Alexandreïs 198. 358,3; *Alixăndrie*, *b.* 132,2; *-rĭĭ*, sgl. *b.* 94,2; **-dríea**, sf. Nl. Alexandrie 256,3. 304,2. 350; *b.* 157,3; **-dru**, sm. Np. Alexandre 70. 146. 150. 198. 203,3. 312,2. 314; *b.* 18, 126. 133,3. 166 . . 206,2; *Ali-*, 132,2,3 . . 133,2,3. 134, 2, 3. 142,3. **-droviciŭ**, Np. *b.* 86,2.

Alexe, sm. Np. 93,2; *-xie*, 159; *b.* 67,3. 68 . . 69 . .

alfa, sf. alpha *b.* 159,2.

alfavíta, f. alphabet *b.* 146,3.

Alfonsu, sm. Np. *b.* 3,3.

alianţiea, sf. alliance *b.* 48,2.

Alfeu, sm. Np. 194,2.

alíe, pr. dém. *istr.* plur. ceux-là *b.* 284,2.

alífie, sf. onguent 304,3.

aligoríe, sf. (rĭi) allégorie, parabole *b.* 163,2,3 . .

alin, (aĭ) va. *mr.* monter *b.* 269, 2. 270, 1,2. 281,2.

alin, (aĭ) va. 1. alléger, apaiser; —, vr. *b.* 295,2,3. 320; —, humecter *b.* 298.

alint, (aĭ) vr. 1. se délicater, caresser *b.* 348,2 . .; **-tată**, aj. f. délicatée, gâtée *b.* 352,2.

aliş-veríş, sn. (urĭ) affaire, vente *b.* 125,2.

aliumtra, av. *mr.* autrement *b.* 266,2 (v. dcr. altmintre).

allag, v. *mr.* v. alerg.

allíluĭa, interjct. alléluia 318,3. 368; *-iea*, *b.* 65,2.

alócurĕ, av. quelque part; par ci; par là 178,2. *b.* 59,3. 165; *pre* —, id. 178,2; *pe -rĭ*, id. *b.* 59,1,3.

alt, aj. pr. autre 4*,2. 12*,2. 14* . . 1. 5. 6. 17. 21,2. 31,3. 69. 78,2,3. 79,1. 109,2 . . 169,3. 364,2 . .; *b.* 208,2; *mr.* 264,2. 271,3; *-ul-ul*, l'un, l'autre *mr. b.* 93,2; *-ă*, f. 24,3. 27,2. 36,2. 58. 161; *alŭţi*, pl. m. 2; —, autre chose *b.* 246, 2. 292,2; *-a eri*, avant-hier 185,2; **alalt**, pr. l'autre-ci 14*. 18,2. 19,3. 27, 2. 29,3. 38. 45,3. 64. 128 ? 149 al-

lantă, f. dcr. id. *b.* 260,3; **cel-alt** id. *cêea-l-altă*, f. sg. 181,3; *b.* 209; *ţeĭa-*, *b.* 262,3; *ceĭ-l-altă*, f. *b.* 49,2; *cie-l-alţi*, m. *b.* 245 . .; *ceea-l-alţi*, m. 308; *ceĭa-l-alţi*, *b.* 222,2; *cêlê-l-alte*, f. 308; *ceea-l-antă*, f. *b.* 48; *cea-l-anţi*, m. pl. 297,2. 298; *cêa-* —, 307; **la o-l-altă**, av. ensemble *b.* 169,3. 194,2; **într'alt**, dans un autre 83,2; — **-ceva**, pr. autre chose *b.* 214,2; *-şĭ*, id. *b.* 107; — **-mintrelê**, av. autrement *b.* 214,2; — *mintrinea* id. *b.* 358,2; — *mintrê*, *b.* 214,2 (v. allumtra, amintrile).

altár, sn. (e) autel *b.* 339,2 (v. oltar).

altíţă, sf. épaulette brodée sur les chemises des paysannes roumaines *b.* 309,2.

alumpt, va. 1. *mr.* lutter *b.* 272,1, 2 . . (v. lupt).

alună, sf. (ne) noisette *b.* 44,2. 98. 369,3.

alunéa, sf. (eĭ) envie, tache (signe de beauté) *b.* 308,3.

alung, va. 1. chasser, éloigner *b.* 331. 2. 349,2.

alunícă, sf. envie, tache *b.* 308,3 (v. alunea).

aluníş, sn. coudraie *b.* 288.

am, avuĭ, -ut, a avea, v. auxiliaire avoir, v. gram.

ama, interjct. en vérité *b.* 365,3.

amăgesc, (gĭi) va. 3. séduire, tromper 70,2. 71,2. 117,2. 166,2. 205. 274, 3. 324,3; *b.* 95,3. 115,2. 170,2. 197,3; —, vr. se leurrer, tromper *b.* 40,3. 108, 3; **-geálă**, sf. tromperie 171,2; *-gĭală*, 324,2; **-gît**, aj. trompée, enchanté *b.* 39, 2; **-gitorĭu**, s. aj. séducteur, trompeur 323,3. 324,2 . .; *b.* 145,2.

amalama, sf. *mr.* or. *b.* 282.

Amalic, sm. Np. Amaléc *b.* 62,2.

amân, (aĭ) va. 1. ajourner 7.

aman! interjct. pardon! *b.* 116,2. 127.

a mână, à portée 65,3.

amândói, m. doao f. num. tous deux 4*,2. 31,2. 32. 98. 148. 157. 308,2. 341,3 . . 352,3; *b.* 189; *amă-*, 191. 222. 3. 287,3. 331,2. 351,2; *b.* 2,3. 18,2. 33,2. 40,3. 83,2. 111,2; *amândoaă*, f. 158,2; *b.* 93; *-doĭ*, f. 306,2; *b.* 75,2; *-doî*, *b.* 123,3; *-două*, 72,2; *într' -doĭ*, dans tous deux 362,2.

amântreĭ, num. *mr.* tous trois *b.* 277; *-treiĭi*, id. *b.* 276,2,3.

amănunt, s. aj. de -ul, en détail 197 (v. amărunt).

amár, aj. amer, triste, pénible 10*,2. 16. 35,2. 54,3. 60,2. 67,2. 169,3. 363, 3; *b.* 102,3. 114. 179,3. 242,2; —, av. malheur 11*,3. 49,3. 64,2. 89. 289; *b.* 242,2. 251; *cu* —, amèrement 106,2. 148; *b.* 229,2; —, sn. malheur, tristesse 10*. 106,2; *b.* 189,3. 218. 229,3; —, amertume 141; **amărăcĭune**, sf. (ĭ) amertume, chagrin 98. 289,3. 338,3; —, fiel 364,3; **amărăcĭoasă**, aj. f. amère *b.* 235,2; **amârâsc**, (râĭ) va. 1. rendre amer; chagriner, affliger 15,2. 182,2 . . 282; *-resc*, va. 3. id. 107,3; *b.* 105,2; **-rât**, aj. attristé, affligé, malheureux 106,3. 131,3. 269. 364,2; —, av. amèrement *b.* 323,2; *-rit*, *b.* 349,2.

amare, sf. *mr.* mer *b.* 280,3 . . 282 . . (v. mare).

amárnic, av. amèrement *b.* 296,2.

Amartolon 'sotirie, Salut des pêcheurs (Titre d'un livre) 295.

amărúntul, s. détail, ménu 300; *cu* —, en détail, en particulier 340,2 (v. amăn-).

ămbe, num. les deux 72,2; *â-*, 209,2.

Ambon, sm. Np. *b.* 118,2.

ameaz, amêḑâ, v. amîaz.

amelițez, va. 1. n'au amelițat cu scrisoarê, n'ont rien mentionné par écrit *b.* 1,3.

amenínţ, va. 1. menacer *b.* 288,3; *amerínţ* id. 288,3.

amente, v. minte.

amestec, (aĭ) va. 1. mêler, embrouiller 46. 59. 90,2 . .; *b.* 23,3. 44,2; *amê-*, *b.* 29. 43; *-estic*, *b.* 34,3. 67; **-ăcĭune**, sf. (nĭ) *-de sânge*, inceste 90,2; **-are**, mélange, bouleversement 83; *b.* 50,2; *-de singe*, inceste 303,3; **-at**, aj. mêlé, bouleversé, confondu 46,2. 79,3. 172,3. 260,3; *b.* 85. 91,3. 127. 324,3 . . **-ătură**, sf. (urĭ) embrouillage, confusion *b.* 205,3.

ameţeală, sf. étourdissement *b.* 356,2; **-ţesc**, vr. 3. s'étourdir, s'égarer 192; *b.* 292,3. 305.

Amflog, sm. Np. *b.* 55,2. 56; *-loage*, vocativ *b.* 55,3.

amîazi, sf. midi *b.* 206. 304. 313,3; *ameaz*, *b.* 335; **amîază-zi**, sf. midi 82. 177,1,2. 357,3; *b.* 80,3. 139,3. 165,2; *-ḑăḑ*, 306,3; *-aḑăḑi*, 2*,3. 149. 286,2; *-aḑâḑi*, 201,2; *amieazĭ-zi*, *b.* 50; *amê-*

ḑŭḑi, 366,3; **-noapte**, Nord *b.* 50,1,2 (v. miază-zi, -noapte).

amin, av. amen 12*,3. 7; *b.* 65,2. 98,3 etc.; *-nŭ* 28. 65. 77,2. 107. 147. 150,2. 182,3. 229,2. 230,3. 337,2.

aminte, a aduce —, souvenir, v. aduc. *a fi* —, garder dans la mémoire, ne pas oublier 148 . .; *a lua* —, être attentif v. lau; *a veni* —, se souvenir, rappeler *b.* 169,2.

amintrile, av. autrement 219,3 (v. altmin-).

Amir, sm. Np. 224; -a, id. 192,2.

amirălia, sf. *mr.* empire *b.* 276,3; **-răulu**, sm. *mr.* empereur *b.* 276,3 . .; *-re*, id. 264,3. 266,2.

amistuesc, va. 3. consumer, dévorer 155,2. 166,2 (v. mistuesc).

Amlaș, sm. Nl. une province de la Transylvanie 189,2. 190.

ămn, va. 1. *istr.* aller *b.* 282,2 (v. imn, umblu).

amomo, s. amome (une plante) *b.* 45,2.

Amon, sm. Np. *b.* 166,2.

amórlu, sm. amour *b.* 183; *-ru b.* 363,3.

Amoriea, sf. Nl. Morée 350,3.

amorțit, aj. glas —, voix éteinte *b.* 117.

âmplu, v. umplu.

Amstelodam, sm. Nl. Amsterdam 216.

amu, conj. car (γάρ, ubo, slavon.) 4*,3. 14*,3. 3. 17,2. 19,2,3. 20. 21,3. 31 . .; —, donc 21. 28,3. 29. 30,2. 54,2 . . 132. 200; —, mais 25. 29,3 . .; —, av. alors 8*,2,3 . . 16*,3 . . 21; —, déjà 109; —, maintenant 11*,3 . . 201. 254, 2 (v. acum).

Amulie, sm. Np. Amulius 59.

Amurat, sm. Np. *b.* 55,2. 56,2.

amurțese, vn. 3. amortir; se taire 184,3; *b.* 95; *-țâsc*, id. 212.

amuțesc, vn. 3. devenir muet, rendre muet 85,2; *b.* 153,3.

amvon, sm. chaire 358,2.

an, sm. (ani) an, année 6*,3. 6. 15. 34,2. 62,2 . . 68,3. 90,3. 95,2. 111. 122, 2. 150. 201. 250. 261,2,3. 267,3; *b.* 29. 30,2. 61,2,3; *annŭ* 44; —, (ai) 15*,3. 23,2. 43. 57,1,2. 59,2. 82,2. 90,1,2 . . 104,3. 116,1—3. 117. 120,3. 141. 146, 3. 149, 1—3. 176,2. 180,3 . . 186,2. 199, 3. 252, 3. 255,1,3. 314; *b.* 141. 294,2. 296,3; *ani ani* (ani) *b.* 265,2. 271,2. 276,3; *istr.* 284,2; *de an*, d'un an *b.* 329; *cu -ul*, après des années *b.* 373,2; *la -ul*, dans un an d'ici 95,3; *b.* 60,3; *la -ul și la mulți ani*, à des longues années *b.* 325,3; *în mulți ani*, id. 70,3.

Ana, sf. Np. 303,2; *b.* 171,2. 289,3. *Anna*, 240,3; *-nê*, 245.

ana, av. à; par *b.* 45,1,2,3 . . 46.

anacsiu, aj. *mr.* indigne *b.* 272,3.

Anadam, sm. Np. *b.* 135,1,2.

anáfură, sf. pain béni 181,3.

anaforá, sf. — sau cartè de judecată, rapport, sentence *b.* 125,2.

analoghíe, sf. analogie *b.* 88. 221.

analț, vr. 1. *mr.* s'élever *b.* 268,3. *analță*, aj. f. *mr.* haute *b.* 272,3.

Anania, sm. Np. 3*. 6*. 287,2.

Anastasie, sm. Np. 355.

anathimatisesc, va. 3. anathématiser 320.

anč, av. *istr.* ici *b.* 284,2 (v. aici).

anca, av. *istr.* même; *ni*—, ni même *b.* 285,2.

Anchira, sf. Nl. 162,3.

andălesc, vn. 3. partir, aller *b.* 293,2.

Andrea, sm. Np. 227,2. *-reĭ*, 135,2; *b.* 81; *-reĭu*, 194,2. 329,3; *-reĭca*, 45. 53,2; **-ronic**, sm. Np. 151 . .

anecdotă, sf. (te) anecdote *b.* 365,2.

anevóe, sf. *cu* —, difficilement, à peine 200,2 . . *b.* 374; —, av. id. *b.* 375,2.

anfrax, sm. (anthrax) rubin *b.* 51.

âng- . . ., v. îng-.

Anghelu, sm. Np. 92,2; **-lina**, sf. Np. 45 *-lena*, 74,3.

anghelícă, sf. angélique (plante) *b.* 45,3.

anghelínă, sf. primevère officinale (primula veris offic.) *b.* 45,2.

anghenárlu, sn. artichaut *b.* 98,2.

Anghira, sf. Nl. 116,2.

Anianosŭ, sm. Np. 257.

anin, sm. aulne 356,3.

anín, vr. 1. s'attacher *b.* 335.

Anna, v. Ana.

ânse, pron. dém. *istr.* lui-même, seul *b.* 286,2.

Antehrist, sm. (riști) antéchrist *b.* 216,2,3 *-ti-*, 48; *b.* 80.

Anthimŭ, sm. Np. 348,2; *b.* 15. 27,3.

Antilohii, sm. Np [illegible] 82,3.

antimís, sm. [illegible] 244. 245.

Antióhŭ, sm. Np. 322,3; -óhie, Np. 173,3; *-híe,* Nl. 16*,2. *b.* 56; *-iea,* 78, 2. 153,3; *-ia, b.* 82. 204; **-hênŭ,** d'Antiochie 283.3.

Antipatrida, sf. Nl. 5*,3.

Anthológhion, sm. anthologie 357,2.

Antón, sm. Np. 45; *-ónie* 158,2. 251, 2. *b.* 198,3. 199 . .

ântru, v. în-.

anúme, av. nommément 33,2. 38,2. 53,2. 59,3. 66,3. 88. 92,2. 143,3. 270,2. 355; *b.* 50,3. 51,2. 71,1-3 . . 127. 175. 370; *-mea* 200.

anvelesc, va. 3. *mr.* couvrir, ensevelir *b.* 278 (v. înv-).

aoaţe, av. *mr.* ici *b.* 270,3 (v. aicĭ).

aoleó! interjct. oh! ah (expression de douleur) *b.* 304,3. 309 . .; *-leu b.* 344.

aórĕ, av. souvent, de temps en temps *b.* 202,2.

apă, sf. (ape) eau 1*,2. 9. 34,2. 35, 2. 43,3. 57,2. 79,2. 107,2. 108. 169,3 . . 239,2,3 . . 325,2; *b.* 43,3 . . 146,3. 217, 2,3 . .; *apâ* 15. 31. 68. 90. 157,2; —, rivière, ruisseau, eaux 38,2. 72,2.3 . . 148. 152. 189,2. 254,2. 347,3; *b.* 61,2 . . 217,1—3 . .; — *acrĭ,* eau acide, horvis *b.* 225,2; — *dulce,* eau douce, potable 98,2; — *poliilă,* eau aurifère 176,2,3.

Apafi, sm. Np. 268,3.

Apahelu, sm. Np. Apafi 219,2.

apândisesc, va. 3. *mr.* répondre *b.* 270,2. 271. 272,1-3. 276,3.

ápâr, (aĭ) va. 1. défendre, protéger 62. 161,3. 229. 362,2; *b.* 11. 19,2 . . 128. 147,3. 219,3; —, empêcher 7*. 9*,2. 19,3; **-are,** sf. défense *b.* 252; **-at,** aj. défendu, abrité, protégé 364; *b.* 187, 3. 221,2; **-ătorlu,** sm. défenseur; *b.* 14, 3; **-ătoare,** aj. f. pl. défensives.

apâs, (saĭ) va. 1. presser, opprimer 13,2; —, sm. oppression *b.* 13,2; **-at,** av. énergiquement *b.* 72.

apelăţie, sf. appel *b.* 125,2 . .

apetítu, sm. *mr.,* appétit *b.* 264,3. *istr. b.* 285,3.

aplec, (aĭ) va. 1. incliner *b.* 363,2. (v. plec); —, allaiter *b.* 22,3. 23,2.

apocalípsis, sm. apocalypse 129. 308,2; *b.* 159,2. 216,1,2. 217,2.

apoĭ, av. puis, ensuite, après 15,3. 28 . . 59. 68,3. 88,2. 140,2. 227. 301; *b.* 41. 216,2. 236,2; *cel, cea de* —, le dernier, la dernière, 14*,2,3. 129,2. 155, 3. 181 . .; *b.* 70; *ča* — —, en dernier lieu 110,3; *ziua* — —, *vremea cea* — —, le dernier jugement 12*,2. 76,2. 187, 3; *cele* — —, les choses à venir 313,2; *apoĭa, mr.* 269,2. 271,2. 272,2; *în apoĭu,* en retour *b.* 256; *maĭ apoĭ,* plus tard 70. 105,3. 337,3; —, le dernier 42,2.

Apolonŭ, sm. Np. 85,2,3. 320,3; *b.* 39,3. 89,2. 166,2.

apostol, sm. (lĭ) apôtre 12*,2. 15*, 2 . . 1. 24,3. 32,3. 50. 77,3. 111,3. 116, 3. 131. 183,2,3. 317. 330,2. 358,3 . .; *b.* 52. 101,3. *apostlul,* id. 363,3; **-ul,** les Actes des apôtres 260; **-esc,** aj. apostolique 98; **-easţe,** av. apostoliquement 257; **-icesc,** aj. apostolique 261.

aprânḍu, sm. midi 201,3 . . (v. prânz).

Aprilie, sf. Avril 75. 92,2. 284,2. 319. 332; *-ril, b.* 27,2; *-rile, b.* 58,2; *-rillie* 358,3.

aprind, (nseĭ -nzând) (partic.) va. 2. allumer, embraser 10*. 15,3 . . 58,3. 224,3. 289,3. 304.2. 349,3; *b.* 64,2. 180,2; —, vr. s'allumer, prendre feu; s'emporter, s'échauffer 46. 98,2. 102 . . 113,2. 142,2. 364,3; *b.* 19,3. 109,2. 211. 217,2. 237. 246,3. 306; **-ere,** sf. ardeur 142 . .; **aprins,** aj. allumé 64,3. 110,3. 147,3; *b.* 92; —, brûlant, ardent 33,2. 142. 320,3; *b.* 204,3 . . 211; —, enflammé 187,3; *b.* 243,3.

aproáche, *mr.* v. aproápe.

aproápe, av. près, proche 15*,2. 16, 2. 21,2. 64,3. 82,2. 299,2; *b.* 34,2 etc. — *de,* dans le voisinage; sur le point 60,2; *b.* 3,3. 10,3. 65,3. 151,3; *aci* —, ici près *b.* 215,2; *de* —, près 361,3; *cel de* —, le prochain *b.* 86,3; *pre* —, de près *b.* 217; *mr. aproache,* près *b.* 266,2; **-ele,** sm. le prochain *b.* 12. 101; *dêproapele,* id. 119,3. 265,3.

aprochiu, *mr.* v. -opiu.

aprod, sm. (ózĭ) huissier 43,3; *b.* 33 . . 75,2,3 . .; *-zĭĭ domneştĭ,* pages *b.* 33,2; *-oḍi* 199,2 . .

aprópiu, (iaĭ) vr. 1; s'approcher 2*, 3. 5*,2. 10,3. 13,2. 17,2. 19. 29. 64,3. 83,2. 86. 116,2 . . 127. 168. 184. 231, 2 . . 300,3. 316,2. 366; *b.* 7,3. 15,3 . . 62. 101 etc.; *-peĭu, b.* 172; *-piez,* id. 130; *-pieḍŭ* 259; *mr. aprochiu, b.* 277, 2. 281.

apúc, (aĭ) va. 1. saisir, prendre; empoigner, occuper 50,2. 65. 70. 95,3. 143. 144, 3. 184,3. 190, 2, 3 . . 223. 267,3.

284. 296,2; *b.* 48. 105,3. 174,3. 129,3. 218,2; —, commencer 199,2. 353; —, se diriger vers *b.* 84,2. 128. 332,2; —, attraper *b.* 25,3. 174,2; —, tenir 174, 2; *b.* 33; —, prévenir 120; — *mai înainte,* id. *b.* 87. 153,2; *n'-,* n'avoir pas le temps, à peine commencé 306,3. 351,3; *b.* 84. 354,3; —, vr. se saisir, s'attacher 165,2. 223,2. 266. 349,3; *b.* 158,2. 250; — *de,* s'occuper, commencer, entreprendre 73. 74. 79. 236,2. 351. 360; *b.* 24,2. 32,2. 40,3. 47. 93,2. 105, 3 . . 120,3. 206; **-at,** sm. prise *b.* 9,3; **-ător,** sm. ravisseur 46,1,3; —, dévorant *b.* 71,9.

apun (apusĕ), vn. 2. se coucher (le soleil) 1,2; —, s'obscurcir 184,3; —, *mr.* mettre *b.* 265,3; **apus,** sm. couchant, Occident, Ouest 58,2. 64,2. 80,3. 130,3. 304. 328; *b.* 24,2. 50,1,2. 164,3.

ar, (ai) va. 1. labourer, défricher 114, 2. 119,3. 120,2,3 . .; *b.* 33,3. 333,1-3.

ără, av. de nouveau, une seconde fois 5 . . (v. iară).

arac, sm. (i) échalas, paisseau *b.* 370,3.

arăchesc, (arichi) va. 3. *mr.* enlever, ravir *b.* 263,2 . . 264,3. 282 (cf. dcr. răpesc).

arăcutesc, (ti) va. 3. *mr.* y jeter *b.* 279,3.

arâd, (âgŭ) va. 1. *mr.* se moquer, rire *b.* 273. 281,3 . .; *arîd, b.* 261,3 . . 264,3 (cf. dcr. râd).

arădăţina, sf. *mr.* racine *b.* 272,2 (cf. dcr. rădăcină).

arădipsesc (sii) va. 3. *mr.* ranger *b.* 277,2.

arăhătipsit, aj. *mr.* tranquille *b.* 270,2.

arămă, sf. airain, cuivre 4. 362,3. *b.* 31,3, 32. 40,2. 90,2. 130. 204,3; *-mâ,* 228,2; *-me,* sgl. 178,2; —, monnaie 194,3; *-a omului,* le caractère *b.* 374.

arămân, *mr.* v. arc-.

ărănésc, va. 3. nourrir *b.* 259,3 (v. hrănesc).

arăp, sm. (i) nègre, arabe *b.* 64,3.

Arăpul, sm. Np. 152.

arâp de arupăzeană, av. *mr.* en haut et en bas *b.* 270.

arăpesc, aj. arabe 146,2. 367,2,3; *b.* 50. 61,3.

Ararat, sm. Nl. [illegible]

arâs-lu, sm. *mr.* le rire *b.* 281,3 (dcr. râs).

arăsar, vn. 3. *mr.* pousser, se lever *b.* 268,3 (dcr. răsar).

arat, sm. *mr.* coutre, fer de charrue *b.* 271,2; —, dcr. le labourage *b.* 259,2.

arăt, (ai) va. 1. montrer, indiquer; prouver, enseigner 10*,2. 3. 31,2,3. 34, 2. 55,3. 60,2 . . 67,3. 73. 77. 99,3. 113. 122,1,2. 123 . . 126. 286,3 . . 354; *b.* 1,2 . . 9,2,3. 80,3 . . 91,3. 160,2. 199,2; *aret, b.* 111,3; —, paraître *b.* 136,3; —, vr. se présenter, paraître; se révéler, se manifester 48,2,3 . . 57. 64,2. 84,2. 106 . . 112,1,3. 130. 137,3. 184,3. 230,2. 294. 358,2,3; *b.* 20,2. 84, 2. 112. 129. 157,2,3 . .; **-áre,** sf. (ări) apparition, manifestation, vision 30. 51. 66. 232; *b.* 20,3. 165,2; —, indication, démonstration 157. 302,2; *b.* 26,3. 86. 118,3. 144,2; **-at,** aj. montré, prouvé, apparent 166,3. 348; *b.* 7. 118,2. 145, 2,3 . . 212,3; —, manifeste 289; —, s. δείγμα (visibilité?) 11*,3; *mai sus -tul,* le susdit *b.* 126,2; **-ătoriu,** aj. indicateur *b.* 14,2 . .; **-ătură,** sf. indication 252.

arătură, sf. labourage 120; —, champ labouré 119,3; *b.* 365,3; —, temps du labourage *b.* 259,2.

arăţimea, sf. *mr.* froideur *b.* 269,2 (dcr. răcime).

arâu, sm. *mr.* rivière, fleuve *b.* 268, 2,3 (dcr. râu).

arău, (areaună, arăi) aj. *mr.* mal *b.* 276,2,3. 278,2 (dcr. rău).

arăvd (ai) vn. 1. *mr.* endurer, supporter *b.* 267,2,3; **-are,** sf. *mr.* patience *b.* 267,3 (dcr. rabd, -are).

Aravía, sf. Nl. Arabie 367,2,3; *-vie,* id. *b.* 55,2,3. 109,2. 360,2; **-viconŭ,** aj. arabe *b.* 128,2.

arbure, sm. arbre *b.* 264,3.

arc, sn. (e) arc 36,2. 171. 212,3. 250; *b.* 32,3. 92. 133; —, cintre *b.* 91,2.

Arcadii, sm. Np. 246.

arcĕr, sm. fusil à aiguiser *b.* 253,3.

Archiri, *-rie, -riea,* sm. Np. *b.* 134, 3. 135,3. 136,1—3.

ard, (arsei, ars) va. 2. brûler, incendier 9*,3.15,3. 17,2. 60,3. 104,3. 117,3. 142 . . 221,3. 232,2. 245,3. 247. 289, 2 . . 296,2. 355,2. 361,3; *b.* 19,2. 39, 2 . . 143,3; *ard.* 117 [illegible] 120,3. 121. 303, [illegible] *b.*

180,2; —, vr. *b.* 161,3; **-ere**, sf. embrasement 289,3; —, chaleur 281,3.

Ardêl, sm. Nl. Transylvanie 37,2,3. 88. 124,2. 125,2. 175,3. 177,2,3 . . 197, 2. 333,3; *b.* 3,2. 156,2; *-deal* 234,2; *-del* 37,3; **Ardelean** (leni) sm. habitant de Tr. 334. 335; *b.* 260.

ărémă, *istr.* v. inimă.

Areniĭaș, Arieaș, sm. Nl. 176,2,3.

aremăn, (ăsel) vn. 2. *mr.* rester *b.* 264,2. 268. 269,2.3; *arĕ-*, *b.* 275, 2 (dcr. rĕ-).

arespăndit, aj. *mr.* libre 271.

aret, v. arăt.

Aretúsa, sf. Np. 178. 182,2,3 . .

argalăc, sm. bagage *b.* 113,2.

argăsít, aj. tanné *b.* 259,3.

argát, sm. (ți) valet, domestique *b.* 40,2. 138,3. 370,2.

Árgeș, sm. Nl. et nom de fleuve 172,2. 189,3. 190; *b.* 254,3. 287,3; **-an**, habitant d'Argesch *b.* 127,2.

Arghír, sm. Np. *b.* 172. 173—176; *-rie* 75.

argínt, sm. argent 94,3. 176,2. 194,3; *b.* 61,3. 137,2,3 . . 148,2,3; —, monnaie *b.* 26,2; — *viu*, mercure 178,2; *b.* 340; —, (urĭ) vases d'argent *b.* 46,2 . .; **-ar**, orfèvre *b.* 355 . . 356 . .; **-uț**, argent *b.* 294, 3.

arhánghel, sm. (i) archange 9. 64, 3. 245,3. 171,2.3. 172,2,3. 363,2; *b.* 111,2. 147. 167,2 . . 171,3; *-ngghel* 11*. 316; **-icesc**, aj. archangélique *b.* 192,2. 195.

arhidiacon, sm. (ni) archidiacre 158, 2. 209,2.

arhiepíscóp, sm. (i) archevêque 87, 3. 88. 98,2. 114,3. 125. 157,2. 240,2; *b.* 20. 30. 153,2.

arhiereú, sm. (ei) grand-prêtre, pontife 76,3. 114,3. 159,2 . . 161 . . 193,2. 333; *b.* 29,2. 32. 79,2. 128. 156,2 . .; —, principal sacrificateur 310,2; *-hir-*, 317,2; *-hireĭ*, 4* . . 6*; **-resc**, aj. 157, 2. 158,3; **-rie**, sf. dignité, position de grand-prêtre *b.* 27,3.

arhimandrít, sm. archimandrite 237; *b.* 54,2. 128,2 . . 154.

arhimitropolít, sm. métropolitain primas 33,2.

arhitéct, sm. (ți) architecte *b.* 207,2.

arhistratíg, sm. (izi) général, archange *b.* 42. 243,3.

aríciu, sm. (ci) hérisson 90,3; *b.* 261,3 . . 370,3.

Aričoe, sf. Np. 44,3. 45.

arid, vn. 2. *mr.* v. arâd.

árie, sf. aire, grange 264,2; *b.* 163. 333,3.

Árie, sm. Np. 303,2. 320.

Arimatei, s. Nl. Arimathie 100,3.

Arin, sm. un dieu de la mythologie grecque; Ares? *b.* 39,3 (v. Aris).

arindáș, sm. (i) fermier *b.* 223.

ariopág, sm. aréopage *b.* 359 . .

áripă, sf. (pi) aile 200,2. 203,3. 242, 3. 245,2. 282. 293,2; *b.* 41. 106,3. 111. 171,2; *-pile pământului*, les marges de la terre 267,3; *b.* 158,2; *arípă*, *b.* 163, 2,3. 164; *árepĕ* 12. 15,2. 58,3. 247. 286. 366,2.

Áris, sm. Np. Ares 57,2; *b.* 89,2 (v. Arin).

arisésc, vn. 3. *mr.* plaire *b.* 263,3. 276.

Aristotél, sm. Np. *b.* 106,3 . .

ármă, sf. (me) arme; défense 4. 5. 11. 12,2. 29,3. 81,3. 85,3. 161,3. 286,2. 348; *b.* 18,2,3 . . 196,2 . . 237; —, (mile) *b.* 122.

armăsárĭu, sm. (sarĭ) étalon, cheval entier *b.* 180,2. 258,2. 373.

armáș, sm. (i) prévôt 73,2. 151. 171. 199,2; *b.* 136,2; — *mare*, *vel* —, grand prévôt 173,2; *b.* 33,2. 75,2 . . 97,3.

armát, aj. armé *b.* 127,2. 365,3.

armătusésc, (sil) va. 3. *mr.* équiper, habiller *b.* 278,3. 282,1,2.

armenése, aj. arménien *b.* 341,2.

Armenópulŭ, sm. Np. 78,2,3.

arméz, (al) va. 1. armer *b.* 116. 313.

arnăút, sm. (ți) Albanais *b.* 127,2 . . 244.

arnicĭ, sm. fil de coton teint, laine filée, -te, *b.* 118,3. 312,2. 315,3.

aromát, sn. aromates 231.

Arou, sm. Np. 277. 316; *Aar-*, 272, 3. *b.* 190. 322 . . — *vodă* 73. 196,3. 197,3 . .; *b.* 2.

ars, aj. brûlé, embrasé, 85. 103,3. 211,2; *b.* 340. 352,2. 368,3.

arsană, sf. abord, lieu du débarquement *b.* 41,1,3.

arsăr, vn. 3. *mr.* sauter *b.* 270 (dcr. saar).

arstrisărmintu, sm. *mr.* l'action de courir çà et là *b.* 270.

arsúră, sf. brûlure 243 *b.* 171.

Artaxérx, sm. Np. *b.* 2,3; *-xis* 203,3.

Artavazdŭ, sm. Np. 59,3.

Ártemi, sf. *b.* 91; *-in*, id. *b.* 39,3.

artícŭ, sm. pétition, réclamation 123.

arúc, va. 1. *mr.* v. arunc.

aruchişéz, (sat) va. 1. *mr.* glisser, faire un faux-pas *b.* 268,3.

arŭmăn, sm. (ĭi) *mr.* Roumain *b.* 276.

arumélă, sf. engourdissement 222.

arúnc, (aĭ) va. 1. jeter, lancer 8*,3. 7. 17,3. 18. 21,3. 64,2. 66,3. 120. 121,3. 148,2,3. 208,3. 218,2. 224. 249,3. 254,2. 366,3; *b.* 14,2. 40. 52,2. 117,2. 151,2. 180,2. 204,2. 240,3; — *ochiĭ*, lorgner *b.* 160,2; — *cu plumbĭ*, jeter des graines de plomb (sorte d'oracle) 116; *arunînc*, 16*, 3. 5. 85; *arŭc*, *mr.* id. *b.* 268,1,3 . . 275,2 . .; **-at**, aj. s. jeté 18. 221,2; *b.* 52,2.

arup, va. 2. *mr.* rompre *b.* 279,3 (der. rup).

aruşíne, sf. *mr.* honte *b.* 267 (der. ruş-).

arvúnă, sf. arrhes 296; **-nesc**, va. 3. arrher *b.* 336.

Asáf, sm. Np. 212,3.

asămân, (aĭ) va. 2. comparer 128,2; —, vr. égaler, ressembler 155,2,3. 317, 2. 323,2. 348; *b.* 21,3. 82,3. 83. 93. 97. 202,3; **-are**, sf. ressemblance, image 281 . .; *b.* 51. 147,2. 173,2; **-at**, aj comparé *b.* 209,2; **-mine**, av. aj. pareillement, égal, également *b.* 81,3. 118,2. 220,1,2 (v. asemăn, asemene).

asăn, v. asín; **Asăr**, -rie, v. Asi-.

asáră, av. la nuit passée *b.* 293,2.

Asath = Asaf 364,2.

asbór, (uraĭ) va. 2. *mr.* voler *b.* 264, 2. 281,2; **-ător**, volant *b.* 277,3 (der. sbor).

Ascánie, sm. Np. 59.

ascap, va. vn. 1. *mr.* sauver, échapper *b.* 272,3. 276,3; **ascăpare**, sf. fuite, échappée *b* 270. 280,2 (der. sc-).

Asclipiĭ, sm. Np. Asclépias 85,3.

ascult, (aĭ) va. 1. écouter, entendre, obéir 2*,2. 3*,2. 5*,3. 15*,3. 4. 8. 19. 31 . . 42,2. 51. 59,2. 83. 95,2. 128,3. 131. 140,2. 147. 178. 188,2. 254,2. 283, 3. 327,3. 328,2 . .; *b.* 12,2. 29. 75,3. 14,3 . . 132. 135,2. 188,2. 215,2; **-are**, sf. obéissance, soumission 145,2. 208, 279,2. 298. 319,2. 329,2; *b.* 155; **-ător**, s. aj. auditeur; soumis 24,3. 145. 265,3. 291. 292. 308,2. 346,3; *b.* 20,2. 179,2. 254,3. 348,2; *ascut*, *istr.* *b.* 285.

ascund, (nseĭ, -ns) va. 2. cacher 8*. 12,3. 29 . . 79,2. 80,2. 95. 112 . . 134. 154,2. 158,2. 166,3. 222,2. 241,3. 247,3. 279,3. 305. 351,2. 360,2; *b.* 5,2. 11,2. 41. 158 . . 227,2. 255,3; *ti — deare*, *mr.* pour cacher; *b.* 270; **ascuns**, aj. caché, dérobé 17,3. 98. 158,2. 243,2. 331. 358; *b.* 40,2 . . 61. 105,2; —, sm. secret; lieu secret, mystère 14*,2. 100,3. 137. 247,3. 297,2; *b.* 218,2; *ascunsă*, sf. (se) mystère, cachette dissimulée 12,2. 13. 17,2. 154,3. 179,2; *b.* 208,2; —, provision 247,2; *în-*, *într* —, av. secrètement, furtivement, à la dérobée 8*. 364, 3; *b.* 80. 139,3. 245,2; *prin* —, id. *b.* 256.

ascút, (ţiĭ) va. 3. aiguiser, repasser 16,2; *b.* 13,2. 247. 253,3; ascuţind cornul, à la corne pointue *b.* 88,3; **-ţire**, sf. sagacité *b.* 118,2; **-ţit**, aj. pointu, aiguisé, tranchant 350,3; *b.* 14. 64,2. 98,3. 145,3; —, sagace, ingénieux 143, 3; *b.* 13 . .; *-ul sabiei*, sm. le tranchant de l'épée.

ascut, *istr.* v. ascult.

asemăn, (aĭ) va. vr. 1. ressembler; être semblable, comparer 68, 3; *b.* 70,3. 71. 150,2. 165,2. 209,2 . . 250,3; *-men* 341. *b.* 185,3; *-măr* 54; **-are**, sf. ressemblance, similitude, image 330; *b.* 52, 2. 53. 100,2. 106,3. 129,2. 157,2 . . **asemene**, aj. av. semblable, analogue, pareillement, également, du même *b.* 160,2. 256; *-ené*, id. *b.* 79,2. 93,2. 246; *asêmene* 66. 159,2. 163,2. 260,2,3; *-nê* 48,3. 185,2; *b.* 21,2. 22. 51. 107,2. 202,3; *asêmeane*, similis 366,3; *de aseamenea*, av. même 268,2; *aseminê* 362, 3; *b.* 50; *-ne*, *b.* 196,2. 180; *asê-*, 35 (v. asămăn).

asfel, av. ainsi, de la sorte *b.* 361,3 (= ast-fel).

asfinţesc, vn. 3. coucher (soleil) *b.* 301,3. 335 2.

Asía, sf. Nl. Asie 307,3. 308,2; *b.* 12,3; *-ica*, 7*. 153,3. 284; *b.* 50 . .; *-ică* 204.

asin, sm. (ĭ) âne 33. 36. 63,3. 65,3. 136,3; *asăn*, *b.* 63,3. 64; *istr.* *asir* *b.* 286,2; **-ă**, sf. 36. 232,3. 233 . .

Asir, sm. Np. 36,2 *Asăr*, id. [illegible]

aslám, sn. (url) usure 46,3; —, fraude 366,2. 367,3.

aslán, sm. *mr.* lion *b.* 270,2. 269—273 . .

aspăriát, aj. *mr.* épouvanté *b.* 270; —, vr. 1. *mr.* s'épouvanter, s'effrayer *b.* 267. 269,2 (dcr. speriu).

aspídă, sf. aspic, ceraste 16,2. 36,2. 60. 165,3. 166,2. 168,2 . . 171. 286,2; *b.* 364.

asplímsése, vr. 3. *mr.* s'enrager *b.* 271,3; **-síre,** sf. furie *b.* 269,3. 270,2.

aspru, sm. (ri) monnaie 87.

aspru, aj. sévère, aspre 253; *b.* 194, 3. 203,2; **-ríme,** sf. sévérité *b.* 349; **-ríre,** id. *b.* 155,2.

aspúm, va. 1. écumer 12*. 49,3.

ăst, asta, ăşti, aste, pr. dém. celui-ci etc. *b.* 251. 255,3. 260,2. 261. 315,3. 323,3. 355,2 . .3. 360,3. 362,2. 366,3 . . (v. acest).

astâlliu, va. 1. *mr.* couper *b.* 269,3. 270,2; **-lare,** sf. coupe *b.* 269,3 (dcr. tăiu).

astâmpăr, va. 1. calmer *b.* 83,3; **-are,** sf. repos *b.* 368,3.

astáre, *mr.* pr. indef. tel *b.* 270 (dcr. atare).

ástâzi, av. aujourd'hui 8*,3. 9. 23. 30,2. 39. 41,3. 71,3. 83 . . 111,3. 153, 3. 223,2. 362,3; *b.* 51,2. 170; *-ăz,* 205, 2; *b.* 119; *-ădĭ* 2*,2. 55,2. 179,2 . . 327; *-âdĭ* 2*. 105,3. 197,2. 232; *-ăḑ* 255,2,3; *astez, istr. b.* 283,1,3; *-ze, istr. b.* 284,3. 285,3.

ást-fel, av. de la sorte, ainsi *b.* 256,2 (v. asfel).

astronóm, sm. (i) astronome 201. 322,3.

astrúc, (aı) va. 1. enterrer, ensevelir 259,3. 319,3; **-úre,** sf. enterrement *b.* 201,3.

astúp, (aı) va. 1. boucher 171. 244, 3. 275,2; *b.* 21. 93,2; —, clore *b.* 95. 372,3; **-at,** aj. bouché 79,2.

asúpra, prép. sur 67,2. 70. 106. 132, 2. 148,2. 215,2 . . 330,2; *b* 17,2. 23. 110,3. 138,2. 153,2. 363,2,3; - , contre 213,3. 266. 283. 351,3. 357,3; *b.* 76,3. 90,2. 180,3. 189,3. 238; —, vers *b.* 61,3; — *de,* sur 54,2; - - *de acêâ,* outre cela 4; *cu* —, abondant, riche *b.* 64; *mai cu* —, plus fortement 305; *de* —, dessus 172,2,3 . .; *b* 43,3. 144,3; *di* —, id. *b.* 60,3 . . 123,2; *d'* —, *b.* 362,2; pe de —, par dessus, à la surface *b.* 19,3. 199,2; *asupre, b.* 185,3.

asupreală, sf. (ele) oppression, violence 97,3. 119. 285,2; *b.* 25; **-rése,** va. 3. oppresser, violenter 106,2; **-ríciúnĕ,** sf. oppression 29,3; **-rít,** aj. opprimé 38,2. 53. 87; *b.* 243; **ritór,** sm. oppresseur *b.* 250,2.

asurzésc, va. 3. devenir sourd 184,3.

asvărl, va. 3. lancer, jeter *b.* 296. 309. 327,3; *-lesc,* id. *b.* 331,3.

aşá, av. ainsi, comme ça, vraiment 6*,3. 8*,3. 14*. 1. 3. 5. 6. 9. 17,2 etc.; *aşă, b.* 181,2 . .; *aşai* 179,2; *aşea* 52,2. 63,3 . . 105. 107,3; *aşê* 46,3. 52. 285, 2,3. 362,2; *b.* 156,2. 208,1,3 . . 229. 232; *aşè* 136,2,3. 141,2. 217,3. 218,2. 220,2. 363,2; *b.* 82,3. 84,2 . . 114,2. 118,1,2. 133,2. 134. 138. 160. 199 . . 200,2. 292,2; *aşi, mr. b.* 263,2,3. 264, 2,3 . . 269,2. 272 . .; *aşiţe, mr.* id. 281,3.

aşájdire, v. aşij-.

aşăz, v. aşez.

áşchie, sf. (ii) cale, esquille 24.

aşchitĭu, sm. *mr.* anachorète *b.* 268—269 . .

aşéz, (aı) va. 1. arranger, placer; mettre en ordre 70,3. 236,3; *b.* 43,2. 170. 331,1,2; *aşeḑ b.* 9; *aşăz,* 261. 343,3; *b.* 43. 124,3. 221,2; *aşăḑ* 146. 148; —, vr. s'installer, se ranger, s'établir 73,2. 143,3. 323,2. *b.* 1,2 . .; **-ământ,** sn. (url) institution, règlement 217. 221. 222; — *cel nou,* le nouveau Testament *b.* 108; *aşăzĕ-; b.* 219. 220, 2; **-áre,** sf. position 339,2; —, paix 10*, 2; **-at,** aj. arrangé *b.* 169, 3; situé, *b.* 339; *aşă-, b.* 357.

áşĭ! interjct. jamais de la vie! *b.* 260,2.

aşíjdere, conj. aussi, de même 45,3. 47,2 . . 51,3. 78,2. 116,2 . . 218; *b.* 221,3. 353; *-rê* 9*,2. 13*. 15*,2. 19,3. 23. 26. 31. 90. 91. 99. 145,3 . . 291,2. 311,3. 344. 346,2; *b.* 31. 50,1,2. 108, 2. 109,2; *-rea* 153,2,3. 157,2. 324; *-dleare, b.* 9,1,2; *-dearea, b.* 13; *-dire* 296,2. 300,3; *-dirê* 335,3; *b.* 219,3; *aşişdere* 43. 63. 220; *aşăj-, b.* 181,2; *-dire* 103.

aşiţe, av. *mr.* ainsi *b.* 281,3 (v. aşa).

aştépt, (a) va. 1. attendre; espérer 6*,3. 12*,2. 14,3. 20 . . 32,3. 36,2. 67,2. 73. 95,3. 96. 133,2. 138. 205,2

216. 304,3. 306. 366,2; *b.* 35,2. 170,3. *mr. b.* 274,3; **-áre,** sf. attente, espérance 36. 51; *b.* 22,3. 23,3.

aștérn, (ui) va. 2. étendre, déplier 233 . . 258. 311 . .; —, faire le lit *b.* 374; **-ut,** aj. étendu, étalé *b.* 12; —, sn. (uri) lit, coucher 30. 62. 258. 338,2; *b.* 37. 178,3. 355,2; *-ul pičoarelor,* marchepied 263; *b.* 57,3.

at, -o, -á, pr. *istr.* autre *b* 282,2. 283,3. 284. 285 (v. der. alt).

Atanáse, sm. Np. *b.* 245.

atârn va. 1. pendre *b.* 245,2; —, dépendre *b.* 221,2.

atât, pr. av. tant 165,3. 199,3. 262, 3. 324,2. 352. 361,2; *b.* 70,2. 72,3. 82,2. 155,3. 180,2. 255,2; *-a cât,* tellement, au point que 97,3. 131,2. 334, 3; *b.* 23,3. 95,3. 119,2. 202,2,3; — *de,* tant, si *b.* 471,2,3 . .; *cu -a,* autant *b.* 8 . .; *de* —, id. *b.* 81,3. *într'* —, tellement 5. 106,2 . .: *b.* 363,2; *fără* —, sauf, hormis *b.* 70,3; *pre* —, tant plus *b.* 202,1,2 . . (*mr.* ahât, ahtantu).

Athína, sf. Np. Athène (Pallas-) *b.* 39,3. 90,2; *-neŭ,* (ei) sm. Athénien *b.* 10,2.

Athón, sm. Nl. le mont Athos 340,2.

ating, (nse) vr. 2. atteindre, se heurter, toucher 58. 108. 210. 293,3. 358,2; *b.* 180,3. 207,2. 358,3; - -, blesser *b.* 246,3; *atîng,* toucher 45,3; — *de,* concerner *b.* 213,3; **-ătór,** aj. relatif à *b.* 219,2; **atins,** aj. chipure -e, formes palpables, saisissables 115.

atlaze, s. *mr.* satin *b.* 282,1,2.

a tornu, av. *istr.* à côté *b.* 284,2.

atotțiitórul, sm. Dieu, tout-soutien 94. 169. 286,3.

Atréu, sm. Np. *b.* 83,2.

atumțîa, *mr.* alors, v. atuncĭ.

atúncĭ, av. alors, lors 47. 106,2,3; *b.* 158,3. 211. 320; *-ce* 1*,3. 14*,3. 5 . . 13. 17,2. 18,2. 26,3. 70,3. 106. 161,2,3 . . 182. 209,2. 299,3. 342,3; *b.* 22,2. 33,2. 127. 216,2. 218,3; *-cê* 190,3. 349,3; *b.* 45,3; *b.* 45,3; *-cea* 63,3. 64,1,3; *b.* 18; *-cà,* 332,3; *b.* 51; *-cĭ,* 267,3; *-ceș,* à l'instant, dans le moment 61,2. 364; *atumțea, mr.* id. *b.* 265.

ață, sf. fil 202,2; *b.* 363,2. 373,3.

ațăpesc, (iîu) vn. 3. s'assoupir 256; *uti-.* 10,2. 149.

ațât, (ai) va. 1. exciter, agiter; embraser 282,2. 283,2. 345; *ațiț,* 58,3. 355; *b.* 206,2. 313,3; —, commencer *b.* 9,3; **-at,** aj. excité, instigé *b.* 83,2.

ațel, pr. dém. *mr.* celui, le *b.* 265. 267,2,3 (der. v. acel).

ațimațuchiŭ, (ii) sm. cerfeuil *b.* 98,2.

ațipesc, v. ață-, ațiț, v. ațât.

au, conj. ou 25,2 . . 62,3. 112,2 . . 153,2,3. 275 . . 287,3. 310. 318,2; *b.* 12. 37,3. 42,3. 321,3. 325,2; —, est-ce que? donc; ou bien 51,2. 88,3. 109. 140 . . 188,2. 232. 262. 325; *b.* 94,3. 96,3. 149. 158,3. 200,3. 307,2; —, si 130,2; — *dorâ,* ou bien 46,2,3; — *doarâ* 10*. 47,3. 139,3. 243,3. 267,3 . .; *b.* 31. 158,2. 159; — —, ou-ou (aut-aut) 69,3. 123,2. 126,2 . . 364,2 . .; *b.* 6,2. 39 . . 52,2.

aŭa, *mr.* av. ici *b.* 280,3. 281,2.

aud, v. auz.

auo, (genit. aoiel) raisin, grappe 15, 2. 36; *auâ, mr. b.* 269.

aur, sm. or, 12,2. 44,2. 53,2. 60. 75,2. 96,2. 106. 154,2. 178,2. 367,3; *b.* 5,3. 32 . . 91,3. 148 . . 210,3; *în* —, en or *b.* 177; **-it,** aj. doré, d'or *b.* 177,3. 328,2.

Aústria, sf. Nl. Autriche *b.* 205,3.

aústru, sm. vent du Midi, auster 219,2. 357; *b.* 159.

aúș, sm. *mr.* vieillard *b.* 269,2. 271 . . 272 . .

aúz, (ii) va. 3. entendre, ouïr 9*. 10,2. 14,3. 17,3. 19,3. 21. 48. 64,2. 83,2. 113,2. 129,2. 131,2. 134. 156 . . 270. 281,2. 316; *b.* 32,2. 93,2. 143, 2. 167,3. 201,3. 260,2; —, *(ăŭ) b.* 55, 3. 61. 171,2. 199,1,3. 200. 262,2,3. 263; *aud,* id. v. gram; *auḑ,* (ii) 2*,2, 3 . . 3*. 6*. 66,2. 79,2. 105,3. 107,3. 109. 147,3. 174,3. 192,2. 233. 247. 306, 2. 296,3. 363,3. 365,2. 366,3; *b.* 12,2; **aúz,** sn. ouïe, bruit 100; *b.* 64,2. 74,3. 90. 124,3. 202. 366,2; *auḑ,* 368,2; **-ire,** sf. id. 225,2. 335. 338,3; *b.* 72; *auḑĭt,* aj. écouté 54; **auzit,** -e, ouïe; *b.* 360,2; *avd,* (avzii) *mr.* va. 3; *b.* 264,2,3. 266. 272. 276,2.

Avacom, sm. Np. (Habakuk) 224.

avalma, av. dêv—, tout ensemble 346,2.

avára, aj. *istr.* avare. *b.* 2[illegible].

avd, *mr.* [illegible]

avegliat, aj. *mr.* à l'abri, abrité *b.* 270,2; **-liare,** va. 1. *mr.* guetter *b.* 270 (v. dcr. veghiere).

Ável, sm. Np. 63,3. 65. 342; *b.* 60,3. 63,2.

Avemeleh, sm. Np. 147—149. *Avi-,* 254—256 . .

Avenérĭu, sm. Np. *b.* 76,3; *-nir,* 130.

avére, sf. (rĭ) avoir, fortune, bien, richesse 304,2; *b.* 11. 96. 117,3. 219,3. 358,3; *avê-* 33,2. 44,2. 94,3. 143,3. 144,2. 206. 305; *b.* 88. 208. 220 . .; *avearea* 212.

Avesalómŭ, sm. Np. 10. 105,3; *Avi-, b.* 65.

Avestéţa, sf. Np. *b.* 171,2. 172.

avgár, sn. (e) amulet 116,2 . .

Avgúst, sm. Np. et mois Auguste 204; *b.* 27,1,2. 61,3. 86; **-tinŭ,** sm. Np. 341,3. 363,3; *b.* 11,3.

avhítă, sf. *mr.* vigne, cep de vigne *b.* 268,3. 269 (dcr. viţă).

avhoñia, av. *mr.* vite, précipitamment *b.* 271,3; **-isire,** sf. précipitation *b.* 270.

Avial, s. Nl. *b.* 111,2.

Avimeleh, v. Ave-.

avîn, (aĭ) va. 1. *mr.* chasser, pourchasser *b.* 270,2. 282; **-are,** sf. chasse *b.* 263,3; **-atŭ,** sm. chasse *b.* 269 (dcr. vânez).

avnanghia, av. *mr.* en face, vis-à-vis *b.* 281.

avnoce, av. *istr.* maintenant *b* 283.

Avraamŭ, sm. Np. 15*,3 . . 30,3. 37. 65,3. 68. 145,3. 186,2. 237,3. 273, 3. 322; *b.* 65; *-ram,* 45. 65,3. 66,2,3. 67,2,3. 75,3.

avút, aj. riche 198,3. 344,2; —, sm. (urĭ) richesse 344,2; *b.* 128.

avuţie, sf. (iĭ) fortune, richesse, bien 12*,3. 27,3 . . 56,3. 95. 96. 172. 205. 206. 324,2; *b.* 10,2. 40,3. 149. 163; *-iea,* 107. 143,3. 144,2 . . 179,3. 278,3. 325,3; *b.* 188,3; *-iia* 44,2; *-iè* 307.

Avva, sm. pater, père *b.* 200,2.

axion, sm. chant d'église (l'axion) 333,2.

axon (ἄξων), axe 323

az, pr. pers. moi 102,3.

az, av. aujourd'hui *b.* 360 *azĭ, mr.* id. *b.* 269; *azi, b.* 364,3. 367,3. 368 . .

azbuche, s. alphabet *b.* 58.

ázimă, sf (e) pain des pâques, sans levain 330—332; —, gâteau *b.* 138.

B (Б).

ba, av. non, oui, négation de ce que précède 31. 62,3. 112,3. 113,2. 288. 305; *b.* 46,3. 47. 94,3. 95 . . 177,2, 255, 3. 261; —, même *b.* 191,2. 225,3; *-şi,* id. *b.* 306,3.

bábă, sf. (e), vieille femme *b.* 307. 333,3. 338. 348—351 . . 362,2,3. 363,3. 364.

Bába Novác, sm. Np. *b.* 302—303.

băcălíe, sf. épicerie *b.* 105,3.

băcán, sm. (ĭ) épicier *b.* 364,2.

bacceván, sm. jardinier *b.* 105,3.

báclu, sm. (ĭ) fromager *b.* 258,3.

bacşíş, sn. (urĭ) pour-boire, cadeau *b.* 18,3. 20.

Bad (?), sm. Nl. 45,2.

bădíţă, sm. chéri *b.* 294 . . 295,3; *-ţul,* id. *b.* 321.

báe, sf. (băĭ) bain 351,2; —, mine, (v. bala).

báerĭ, sf. (e) amulet **162,2 . . 291,3;** *-rul,* sm. *mr.* cordon *b.* **268,2.**

băeţaş, sm. (şĭ) petit garçon *b.* **364;** **-ţél,** sm. (eĭ) id. *b.* 247,3. 335 337.

bag, (băgaĭ) va. 1. mettre, placer; fourrer 3*,2. 9*,3. 23. **58,3. 59. 96 . .** 148,2. 158,3. 308. 321. 359; *b.* 45,3. 134. 137,3. 141,2 . . 168. 361,3. 362; —, entrer *b.* 224,2; —, faire entrer. 61. 70. 215,3; *b.* 68,2; — *în seamă,* observer, faire attention, se soucier, prendre garde 128,3. 131,2,3. 209,2. 259. 289,2. 300,2; *b.* 89,3. 95. 163,2. 252,3. 293,2; —, *mr.* mettre *b.* 263,3. 268,3; —, changer *b.* 264,3. 266,3; — *tru minte,* avoir l'intention *b.* 267; — *measa,* servir la table *b.* 281,3; — *in ghios,* abattre, renverser *b.* 263,3.

Băgoc, sm. Np. 62.

baĭa, sf. (băĭ) mine 177,2. 178; *b.* 222,3; **băĭáş,** sm. (şĭ) mineur *b.* 223. 227.

băĭat, sm. (ieţĭ) jeune homme *b.* 310, 3.

Baico, sm. Np. 62,2.

băĭéz, (iaĭ) va. 1. baigner *b.* 324,3. 325,1,2 . .

báĭu, sm. souci *b.* 293,2.

bajocoresc, va. 3. tourmenter *b.* 259, 3. v. batj-.

Balabán, sm. Np. *b.* 293—298.

bălăcenésc, aj. appartenant à la famille Balacean *b.* 205,2.

băláe, aj. f. blonde, blanche *b.* 349,2.

Bălan, sm. Np. 91,3.

balamuţése, vn. 3. radoter 163,2.

bălăríe, sf. (ii) mauvaise herbe, ivraie *b.* 367,3. 368 . .

Balaş, sm. Np. *b.* 245.

bălăur, sm. (ı) dragon 228,2. 286,2; *b.* 91,2. 130,2. 237,3. 322.3. 351. 353,2; *ba-, b.* 371.2.

balercúţă, sf. petit baril *b.* 318,2.

Bălgrad, v. Bel-.

balieméz, sn. (urı) gros canon *b.* 19,2.

báligă, sf. fiente *b.* 337,2.

báltă, sf. (bâlţı) marais, lac, étang 291,3. 359,3. 360,2; *b.* 238,3. 335,3. 338,3.

băltác, sn. (ce) hallebarde, hache d'armes *b.* 326; *-tag,* id. *b.* 306 . .

balvanoş, sm. idole 177 . .

ban, sm. Ban *b.* 206.

ban, sm. (ı) denier, centime; monnaie, argent 46.3. 74. 87. 95,2,3 . . 107. 126, 3 . . 144,2. 208 . . 218,2. 295,3. 337; *b.* 6,2. 10,2. 24,3. 34,2. 128,3. 194,3. 224,2 . . 374,2; *-i bunĭ,* argent bon, vrai 91,3; *-i gata,* argent comptant 38,3. 134,2. 135,2,3; *-i bătuţĭ,* argent monnayé (v. bat).

bana, sf. *mr.* vie *b.* 264. 267,1,2. 273,2.

bănat, sm. réprimande *b.* 10.

Banco, sm. Np. 208.

băneşte, av. *-ti,* en argent comptant *b.* 221,2.

bănez, (aı) vn. 1. *mr.* vivre *b.* 266,2. 279,2. 281,3.

bănişór, sm (ı) petite monnaie, argent *b.* 225,2. 337,3.

Banovţi, sm. Np. 171,2.

bănuése, (iı) va. 3. soupçonner, douter *b.* 257; **-uéală,** sf. soupçon 159,2; *-ĭálă,* id. *b.* 256,3.

Barŭ, sm. Nl. 201,2.

barâ, sf. *mr.* marais *b.* 264.

Barac, sm. Np. *b.* 172,3. 235,3.

bárbă, sf. (bărbı) barbe 66. 272,3; *b.* 11,3. 98. 118,3. 169.

barbár, aj. barbare *b.* 250,2; **-íe,** sf. barbarie *b.* 184.

bărbát, sm. (ţı) homme; époux, mari 9,3.* 11. 13. 27,2. 35. 46 . . 52,3. 64. 77,3. 108,2 . . 164. 224,2. 306,3 . . 362; *b.* 137,2; *bărŭ-,* id. 1. 45.3; —, *-ĭ,* vaillant, vigoureux 61.2 267. *brbat,* **-â** 312,3. 313,2,3; **-ătése,** aj. énergique, courageux, viril; masculin 20,2. 169,3. 245,3. 309. 276,3; *b.* 36, 2. 52,2. 110,3. 129,2. 247,3; **-ăţél,** sm. petit mari *b.* 345,2. 362; **-ăţíe,** sf. (iı) virilité, énergie, vigueur, courage, valeur 192,2. 291,2; *b* 50,2. 150. 196. 197,3. 204,3. 244,3; *-ĭĭ,* sgl. id. *b.* 179,3.

barbér, *mr. b.* 266,3 (dcr. bărbiear).

bărbíe, sf. menton, barbe *b.* 88,3. 118,3; **-ieárĭul,** *-ĭĭă-,* sm. barbier 342, 2,3; **-ieríe,** sf. boutique de barbier *b.* 105.

bărfáş, sm. (ı) bavardeur; *b.* 248,2; **-élă,** sf. (le) bavardage, radotage 85,2. 163,2; **-ése,** (iı) vn. 3. blaguer, bavarder 163,2 . .; *b.* 250. 251,1,2.

bărgău, sm. bourgeois *b.* 309,2.

Bârlád, sm. Nl. 71,2; —, rivière 72,3. 191,3; **-lădénu,** sm. Np 173,2.

bărlóg, sn. (oáge) repaire de bêtes fauves 247,3.

báros, sm. marteau de forge *b.* 335,2.

Bârsa, sf. Nl. *Bră-* 33,2; **-an,** sm. Np. 91,3.

Bart, sm. Np. *b.* 190.

băsădúése, vn. 3. parler, converser 7*,2.

Basarab, sm. Np. 98,2. 110. 159. 279. 332,3. 336,3. 347,2; *-a* 340; *Băsărab* 260. 347,2; **-ie,** sf. Nl. *b.* 219, 2 . .; **Băsărăbeştíĭ,** la famille de Bassarab 171. 189,3. 260,2.

bâsău, sm. rancune 5.

basériche, istr. sf. église *b.* 283,2; *bâsêrecă* 6*,3. 7* (v. beserecă, bis-).

basm, sn. (e) conte, fable *b.* 353,3; —, (urı) *b.* 315,3.

básnă, sf. (e) conte, fable 69,2. 198. 360.1,2. 363; *b.* 1,3. 248,2.

băsnáş, sm. (ı) farceur, railleur *b.* 248,3; **-nuitór,** sm. (ı) fabuliste, conteur 359,3. 360.

baş, aj. — *fir,* fil d'or pur *b.* 331,3.

báşa, sm. (şı) pacha *b.* 303,2.

Başotă, sm. Np. 75,3.

băşícă, sf. (cı) vessie; pustule *b.* 118,3 (v. be-).

Băşinişti, sm. Nl. 87,1,2.

bat, (bătut) va. 2. battre, frapper; vaincre, heurter; toucher 3*,3. 4*. 4. 7. 9. 59. 71,3. 121,3. 169,3. 180. 199,2. 306. 320,3. 351,3. 352,2 . .; *b.* 37 . . 51,2. 105,2. 110. 132,2,3 177,2. 240 3. 301, 2; *istr. b.* 285,2 *bătĭ*

livrer bataille 102. 251,3. 292,3; *b.* 82, 3; — *cu arepile,* remuer les ailes 58,3; — *în tiparíu,* imprimer 290,3; — *ţărușĭ,* piloter; *b.* 241,3; — *ţărĭ,* parcourrir; *b.* 310,3; — *tunu,* bombarder *b.* 18; v. imp. *bate vântu,* souffler 224,3. 225; *b.* 229; —, vr. lutter, combattre 191,2; *b.* 19,2,3. 33. 35,2. 115. 132,3. 133; — *ca un peşte,* frétiller *b.* 117,2; — *geana,* palpiter *b.* 348; *a şĭ -e joc,* se moquer 272,3; *b.* 92; — *ğĭuc* 1*,3.

bat, v. beat.

bâtă, sf. (e) gourdin, bâton *b.* 355, 3. 356.

bătáe, sf. (ăĭ) volée, coups 4. 81,3. 121,3. 212; *b.* 172,2. 356,2 . .; —, plaie 286,2; —, guerre, combat *b.* 237,1,2; — *de joc,* persifflage *b.* 352; — *vântuluĭ,* souffle 225; *-áie, b.* 159. 160. 256,3. 259,3.

bătălíe, sf. (ii) bataille, combat *b.* 132,3. 367; *-liĭe, b.* 260.

Batărŭ, sm. Np. Bathori 37,3. 43.

bătăr, av. quoique *b.* 226; —, du moins *b.* 307,3.

bătârnu, -nă s. aj. *mr.* vieux, vieillard *b.* 269. 274 (der. bătrân).

bătătúră, sf. trame *b.* 261,3; —, cour *b.* 259.

bătere de joc sf. dérision *b.* 358,2.

Bătie, sm. Np. 360—363 . .

bătie, sm. *mr.* guerre *b.* 280,3.

batjócură, sf. (re) dérision, outrage *b.* 69,2. 214,2; *de* —, ridicule 291,3; *-tĭjo-* id. 303 . .; **-jocurése** (rii) va. 3. outrager, persiffler, se moquer 205. 283; *b.* 347,3; *-ğo-* 182,2. 245. 272,3 . .; **-ğocuríe,** sf. raillerie 205; *-jocurĭt,* aj. persiflé 88,2; **-ğocorítor,** sm. (i) railleur 265,3; *bătjocurítor,* id. 12*,2.

bătrân, aj. s. vieil, vieux, ancien, vieillard, chef 38,2. 60. 74. 87,2. 93, 1.2. 153,3. 164. 174. 177,3. 201. 264. 306,3; *b.* 27,2. 52,2; *-ân,* 15. 16. 20, 3. 243,3. 255,3 . . 264. 265,3. 305, 2 . . 329,3. 361,2; *b.* 204. 214,2 . .3 . . 250,2; —, sénateur 310,2; *din -nĭ,* de toute antiquité 252; *bătrânínu* 4*,3; *bătrâni,* pl. 2*,3. 6*; *(mr. bătârnu, istr. beter).*

bătrânéţă, sf. (éţeţă) vieillesse *b.* 63, 2. 66,3. 111. 373,2; *-ânéţe,* pl. 133,3. 179,3. 180,2.3; *-âneţe, b.* 354,1.2; *-ânéţe* 292; *b.* 155,2. 214,2.

bătút, aj. talerĭ -t, -ţĭ, (écus) monnayés 38,3. 45.

băţ, sn. bâton *b.* 121. 370,2. 372,2.

baţagónie, sf. (ii) monstre *b.* 261.

băutórĭu, sm. buveur 294; *beu-* 285, 3 . .; **-túră,** sf. (ĭ) boisson 167,2; *b.* 34. 94,3. 321,3; —, breuvage *b.* 315,3; *beu-, b.* 185,3. 289,2.

băznesc, va. 3. conter des fables *b.* 261,3 (v. basnă).

bdénie, sf. office nocturne 225,3.

beat, aj. ivre. *bêt* 61,3; *b.* 217,3; *bet* 217,3; *bat, b.* 243.

beáu (băúĭ), vn. 2. boire 15,2. 23. 52. 66. 68. 91. 100. 171,3. 271,2. 282. 294, 3. 351,3; *b.* 7,3. 81,3. 98,3. 189,3. 255, 2. 312; *beu, b.* 319,2 . .3 . .; *istr. b.* 285,2. 286,3.

becísnic, s. (ĭ) misérable 294,2; **-íe,** sf. lâcheté, misère 116,3; *b.* 368,2; *-izn-* 354; *beşismişie,* lâcheté *b.* 263.

Béčŭ, sm. Nl. Vienne *b.* 99.

béĭ, sm. bey *b.* 113,2. 114; **-lăc,** sn. palais princier *b.* 115; *-lic, b.* 113,2; **-zadea,** sm. (ele) prince *b.* 76,2. 126,3; *bezăde, b.* 103,2; *bezedea, b.* 102,2.

bejănár, sm. (ĭ) réfugié *b.* 245,3.

Beldiman, sm. Np. *b.* 242,2.

beleá, sf. (ele) embarras, malheur *b.* 323. 375,3.

belésc, (ii) va. 3. écorcher 321.

Belgrad, sm. Nl. Alba Julia (en Transylvanie) 124,2. 125. 152. 217. 284, 2. 333,3; *Băl-* 176,3.

belít, aj. *ochĭ -ţĭ,* yeux écarquillés *b.* 333,3.

beluşél, aj. joli (néologisme) *b.* 327,2.

Bélzu, sm. Nl. 191.

benchetuése, vn. 3. banqueter *b.* 342.

beni, av. *istr.* bien *b.* 284 (v. bine).

Bertóld, sm. Np. *b.* 118. 119 . .; **-ino,** Np. *b.* 168,2; **-o,** Np. *b.* 168—170 . .

berbéc, -ce, sm. (ĭ) bélier 15,2; *b.* 161,3. 175. 258,2. 282; **-el,** dimint. (cel) *b.* 329.

berĉu, sm. crieur, héraut *b.* 133,2 . .

bére, sf. l'action be boire 61,2; —, bière *b.* 292,2.

berlánt, sm. brillant (diamant) *b.* 324,2.

besĕrecă, sf. (cĭ) église, temple 3*, 2. 6*,2. 7. 9. 11. 24,3. 25,2.3 . . 33,2. 41,2. 44,2. 47. 60 . . 61 . . 98. 107. 114. 129,2. 148,2. 156 . . 176. 224,2. 271,

3. 286,3. 308,2 . . 320; *b.* 78,3; *-ricâ* 78. 121 . . 131. 163,3. 189. 193 . . 280, 2. 317,2. 328,2.3. 358,3; *b.* 14.3. 23. 28. 29,2.3. 56,2. 156,2; *besérecu* 25,2. 124,2. 220. 314,3; *besericâ* 217,1-3 . . 218,2. 219. 363,3; *b.* 33,2.3. 110,3 . .; *besearicâ* 208,3. 209 . . 240. 247,3. 254. 2.3 . . 257,3 . . 264; *b.* 9 . .; *besâricâ* 257, 2; **besêricése,** aj. ecclésiastique 344, 3; *besereceşc, -ĕasca,* aj. d'église, religieux 260,3; *-ri-* 345. 348; *b.* 27,3. *besearêcéşti,* pl. *b.* 9 (v. bâs-, bisă-).

bésnic, s. aj. noir comme du jais (cheval) *b.* 294,3. 296,2.

beşicâ, sf. (cl) pustule *b.* 341,1.2. 3 . . 343,1-3 . .; **-cát,** aj. enflé *b.* 341,3.

beşisnişíe, v. becisnic.

beşlêgíi, sm. pl. commandants *b.* 127.

bêt, v. beat.

betêg, aj. infirme, malade 25,3. 122,3.

betér, -a, aj. *istr.* vieux *b.* 285,1.3 (der. bătrân).

beteşúg, sn. (urĭ) infirmité 26.

Betfaghica, sf. Nl. 232,3.

beţâe, sf. v. -ţie; -ţâv, v. -ţiv.

beţíe, sf. ivresse, ébriété 30 . . 54,3. 271,3. 285; *b.* 292,2. 374; *-ţâe,* 256,2; **-ţív,** s. aj. ivrogne 46,2. 88,3. 291; *b.* 12,2. 39,3. 323,3; *-ţâe, b.* 359.

beutórlu, v. băntor.

bev, v. biv.

bezădè, v. bei-.

bezúnă, sf. gouffre, enfer *b.* 172,2.

biblie, sf. la Bible 221,2 . . 270,3. 279. 290. 348,2; *b.* 71. 155,3 . . 157,3; *blibie, b.* 62,3.

bibór, sm. voile (de pourpre) *b.* 177,3.

bíclu, sn. fouet *b.* 14,2. 80,3. 171,3. 294,3. 338; **-úţ,** sn. dim. *b.* 294,3.

bidivíu, sm. cheval arabe 61,2.

Bielschii, sm. Np. 70,2. 143.

bĭelşúg, sn. abondance *b.* 96,3 (v. biu-).

bĭet, aj. pauvre, infortuné 212; *b.* 25,3. 28,2. 287,3. 349,2.3. 362,2.

Bilăeştĭ, sm. Nl. 43,3.

bine, av. bien 9*. 19,2. 31,2. 34,1. 2 . . 45,3. 46. 79,2 . . 108,2; *b.* 5,2. 6 . . 7 . . 123,2; *bînre* 3*,3; —, sm. bien, bonté, bonheur 25. 27,2.3. 28,2 . . 51. 77. 106. 110,3 . . 111. 132. 141,3. 324. 341 . .; *b.* 14. 103,2. 162,3. 233. 293,2; *-nê,* id. 141,3; *bînrele,* id.; *bini,* av. 191; *b.* 114,3; *-ñie, b.* 262,2. 263. **binişór,** av. assez bien; avec précaution *b.* 44,2. 308,3; *cu binişorul,* tout doucement *b.* 313,3. *(mr. ghline) istr. bire,* s. *b.* 283,3. 284; **bine-cuvântez** (al) va. 1. bénir 81; *b.* 111; — **cuvântáre,** sf. bénédiction *b.* 212,3; **binevoése,** va. 3. bien vouloir, daigner *b.* 156. 186.

bintătuesc, va. 3. punir 219,3. 220 . .; **-uĭală,** sf. punition 219,3.

bir, sn. (urĭ) tribut, impôt *b.* 25. 34, 2. 150,3. 210,2 . . 221,1.2. 227,2.3; **-arĭ,** sm. percepteur 74.

birău, sm. propriétaire *b.* 223,3.

bire, s. *istr.* v. bine.

biruésc, (il) va. 3. vaincre, maîtriser, assujetir, triompher 14*,3. 6. 35. 45,3 . . 58,3. 64. 66,2. 71. 72. 81,3. 85,2. 100. 132. 142,3. 182,3. 193. 251,2.3. 318,3. 364,3. 365; *b.* 7,3. 35,2. 62,2. 89,3. 91. 110; **-uínţă,** sf. (ţe) victoire 192,2. 224. 228,3. 251,3. 361,2; *b.* 70,2. 196,2. 197,2.3; *în* —, pour toujours 233,3; **-ire,** sf. l'action de vaincre, victoire 182,3. 233,3; **-itor,** *-rîu,* s. aj. vainqueur, maître; victorieux 83. 110. 118, 3. 138. 168,2. 192. 279; *b.* 91. 180. 197.

bisăricâ, sf. (cl) église, temple *b.* 55,3. 56,1-3 . . 64,1.2. 80,2. 219,3; *-sêrcecă* 89,3. 91 . . 311,2. 334,2.3. 335; *-sêricâ,* 83,3. 84,2. 85,3. 87,3. 297 . . 299,2.3. 333; *b.* 30,3. 41,1.2 . . 80,2. 169,2. 191,2. 210; *-sericâ* 72,1.3. 73. 168. 172,2 . .; *b.* 73,2. 82 . . 135,2; **bisericúţă,** sf. dim. petite église *b.* 32,3 (v. bâse-, bese-).

Bistriţă, sf. Nl. 177,2. 178; —, rivière 177,2.

bítie, sf. Genèse, le premier livre du Pentateuque 37,3. 264,3. 266,2; *bytie* 275,2 . . 276,2 . .

bitisése, va. 3. *mr.* finir *b.* 277,3.

bíu, sm. abondance; *să vor de — cărna,* regorgeront 264,2; **-şúg,** sn. id. 268,3 (v. bielş-).

blv, av. ex 75,3. 102,3; *b.* 126,1.2; *bev* 134,3; *byv* 76,2. 79,3. 119,2.

bizuit, av. certes, sans doute 136,3.

blădnica, sf. l'impudique 241,2.

blagocestív, s. aj. pieux, religieux 94. 159. 251,2. 320. 321,2. 322; *b.* 60.

blagoród, aj. noble 345; **-ródnic** 279,2.

blagoslovénie, sf. (ĭi) bénédiction, consécration 10,2. 36,3 . . 84,3. 98,2. 157,2. 263,3. 346,3; *b.* 7,2. 28,2. 135. 55 . . vese (vil) va. 3. bénir, consacrer

7. 11. 23,3. 28 . . 34,3. 37,3. 42,3. 65, 3. 66. 232,2. 262. 292,2. 313,2.3. 367, 3; *b.* 57. 136,3; **-it,** s. aj. béni, fortuné 9*,1,3. 18,2. 19,3. 105,3. 255,2 . . 311; **blagovečne,** piété, mémoire 44,2; **-veștésc,** va. 3. annoncer *b.* 70,2; **-veșteníĭ,** sf. annonciation 218,3.

blagovónie, sf. bonne odeur, parfum 158,2.

blaîndêțe, v. blând.

blăînzie, v. blânzie.

Blaj, sm. Nl. *b.* 155,3. 156,3.

blajín, aj. affable *b.* 349,3.

blăm, vn. 1. irreg. allez! va! 351,2; *blămațĭ,* allons! 136,3. 137,3; *blemați* 187,1.2; *blațĭ,* allons! 187,2.

bláně, sf. (ăn!) planche *b.* 370,3.

blând (nz!), aj. doux, affable, modéré, débonnaire 47. 149,3 . . 232,3; *b.* 3,2. 87. 168,3. 173,2. 252. 254; **blândéță,** sf. (țe) affabilité, clémence, douceur, indulgence 313,3; *b.* 65. 135, 2. 350,3; *-éțe,* pl. id. 10*,2. 198,3. 285, 2. 337. 340,3 . .; *-deațe* 140,3; *blăîndêțe* 6*,3; **blândișor,** aj. doucereux *b.* 362; **blânziu,** sf. affabilité 10*,2; *blăîn-* 112.

blăstâm (aĭ), va. 1. maudire, anathématiser; blasphémer 9. 64,2. 79,3. 183,3. 271,3; *b.* 70,2. 98,3. 106,2. 135. 211. 266,2; *blăstem* 9*. 10*. 6. 9. 19,3. 56,2. 98,3. 113,3; *b.* 305 . . 321; —, vr. jurer 4*,3; *blestem* 313,2; *b.* 98,3; 111, 3; **blăstâm,** sn. malédiction; blasphémie; anathème *b.* 25,2. 103,3; *blăstem* (e) 10*. 13*. 102,2. 113,2.3. 364,3; — (url) *b.* 194,2. 212,3; *blestem* 284,2; *b.* 111. 322,2; **blăstâmát,** aj. s. maudit 272; *blăstemat* 18,3. 35,3. 102,2. 113,3; *b.* 194,2; *blestemat* 351,2; *b.* 131,2. 176, 3 . . 255,3; —, *mr.* impertinent; *b.* 267; **blăstâmâție,** sf. infamie 359,3.

blehotésc, vn. 3. aboyer *b.* 329,2.

blesm, aj. s. stupide *b.* 302,2.

blestem, v. blăstâm.

blíbie, v. biblie.

blid, sn. (e) plat, écuelle 331,3; *b.* 69,3. 370,2.3.

blojitúră, sf. (ĭ) diffamation 359,3.

blosticăesc, vn. 3. errer, s'égarer 360,2.

boa, Np. (?) 44,3.

boácet, sn. (e) lamentation 263,3; *bocet, b.* 344.

boálă, sf. (e) maladie 26. 44. 64,1. 2 . . 97,3. 133,3. 137,3. 164. 187. 194,2. 206,3. 211,2. 248,2 . . 350; *b.* 6,3. 66,3. 72,2. 134. 246,2.

boáre, sf. borée; souffle léger *b.* 174, 3 . . 177,2.

boáțe, sf. *mr.* voix *b.* 264,3 . . 272,3. 281,2 (dcr. voace).

bób, sn. fève 356,2; *b.* 27; —, grain *b.* 98.

Bobei, sm. Np. 151,2.

bobonașág, sn. (url) magie 218.

bobotêză, sf. épiphanie 161.

Bobŭ, sm. Np. *b.* 156.

bocésc, (ĭĭ) va. 3. lamenter, pleurer 258,2 (v boacet).

bodesc, vr. 3. *istr.* se cacher *b.* 383.

boḑ, v. boz.

boeárĭu, sm. (rĭ) boyard, noble, seigneur 1*,3. 67 . . 70,3. 98,3. 198,3 . . 265,3. 266,2. 328,3. 341,2 . .3. 355. 362,3; *boer* 134,3. 169,2. 170. 198,3 . . 199,2. 300,2 . .; *b.* 97,3. 98,3. 142,3; *boĭer, (țarĭ)* 61,3. 75,3. 81. 110. 114,3. 136. 155. 235,2.3 . . 334,3; *b.* 33,2. 71,2; —, *(țerĭ)* 72,2; **boerésc,** va. 3. anoblir 198,3. 199; **boerésc,** aj. seigneurial 70; **boearíe,** sf. (ĭi) noblesse; titre, dignité de boyard 193; *boerie* 60. 198,3. 199, 1.2 . . 293,2; *boĭerie* 34, 3. 75,2. 105,3; **boeríme,** sf. noblesse 213, 2; *boĭer-, b.* 25; *boerimea* (è) les nobles 189,3. 332,3. 333,2. 358,2; *b.* 169,3. 206; *-imĕ,* id. *b.* 113; **boerín,** sm. boyard 44,2. 198,2; *boĭarin* 59,3. 61,2 . . 75,3; **boerínaș,** sm. (ĭ) petit boyard, hobereau *b.* 219 – 222 . .; *boĭer-, b.* 32,3; *boĭernaș, b.* 326,2; *boirinaș, b.* 114,3; **boĭarski,** aj. de boyard 173,3.

bog, sm. (slav.) Dieu 63,2.

bogát, s. aj. riche 9*. 19,2. 30,2.3. 31,3. 86. 95. 96,2. 100,3. 114,3. 129,2. 155. 158,3. 169,3. 176,2. 250,2. 300, 1-3. 324,3; *b.* 5,2. 13. 71,2. 96,2 . .; **-ătáte,** sf. (taț!) richesse 13*, 155,1.2; **-ățíe,** sf. (ĭi) richesse 131,3. 133. 205,3. 250,3. 271. 313,1.2; *b.* 7,2. 95. 128,3, 141,2. 148,2 . .3 . .

Bogdán, sm. Np. *b.* 34.

bogdapróste, intj. merci *b.* 257,2. 363, 3. *-ti, b.* 349,2.

bogoevlénie, sf. épiphanie *b.* 73,2.

bogoslóv, sm. (ĭ) théologien 129. 159. 311,2. 312,2; *b.* 163; **-slovie,** sf. théologie, *b.* 30,3. 163,2.

Bohóș, sm. Np. 43,3; *-ești,* Nl. 43,3 (v. Bu-).

boĭarín, boĭér, v. boearîu.

Boisă, s. Np. 44,3.

boișór, sm. (i) petit bœuf *b.* 337.

bojiță, sf. Mère de Dieu 94,2.

bold, sn. (urĭ) aiguillon *b.* 332; *-ul cerĭului,* pole 347,3; **-ésc,** va. 3. stimuler 132; **-ișór,** sm. aiguillon *b.* 334,2. 337.

Bolê, sm. Np. 75,3.

bolêrĭ, sm. pl. slavon. les boyards 62, 2. 173,3 (v. boearîu).

bolesc, (ĭi) vn. 3. être, tomber malade 44. 64. 186,3. 187. 214,3. 240,3. 306; *b.* 66,3. 67. 179,3 (v. boală).

bólf, sn. canal, percement *b.* 223,2.

bolnăghĭesc, v. -ăvesc.

bolnáv, s. aj. malade, souffrant 19. 52,2. 64,2. 84,3. 104,1.2 . . 115. 148,2. 218,2. 230,3. 300,3 . . 363,3; *b.* 29. 59,3. 103. 120,3. 131. 161,3. 182; **bolnesc,** vn. 3. tomber malade *b.* 96,2; *-năvésc* (ĭi), vr. 3. devenir, tomber malade 149,2; *b.* 58,2. 73,3. 179,2; *-năghiesc, mnt. b.* 259,3; **-nicérĭu,** sm. infirmier *b.* 63,3. 64; **-niță,** sf. hôpital *b.* 63,3. 64.

bolován, sm. (i) bloc *b.* 129,3. 323.

bóltă, sf. (te) coupole, 172,3; *-cerĭului,* calotte des cieux *b.* 345; —, (ĭi) *mr.* boutique *b.* 266,3 . .; **boltit,** aj. voûté 172,3.

bondárĭu, sm. faux-bourdon *b.* 320.

bonitate, v. bunătate.

booteḑ, *-tĕgĭurĕ,* v. botez.

borătură, sf. ce qui a été vomi, vomiture 285,2.

borbolínă, sf. rondin *b.* 355,3. 356 . .

bordéĭu, sn. (eĭe) hutte, chaumière *b.* 337,2; **-deĭáș,** sn. (e) dimin. *b.* 310, 2; *-dușele,* pl. *b.* 334,2.

borésc, va. 3. vomir, rendre 7,1.2 . .; *-răsc,* 351,3.

bórtă, sf. trou *b.* 136,2.

bosióc, v. busuioc.

bostangíu, sm. (ĭi) fusilier, soldat de la garde impériale turque à pied *b.* 115. 116,3. 117,2.

botéz, (aĭ) va. 1. baptiser, convertir 2. 42,3. 130,3. 261,3 . .; *b.* 68. 331, 2.3; —, vr. se faire baptiser 13*,2 . . 9. 39,3. 238,3. 239 . . 315,2. 362,2; *botéḑ* 180,3. 230,2; *booteḑ* 3*; **botez,** sn. baptême . . . 131. 213,2. 238,2. 239,1-3. 243,2. 310,2. 358; *b.* 52, 3. 64. 80; *-eḑ,* 2. 115; *bootĕgĭurĕ,* id. 54,3. 55,1.3; **botezat,** s. aj. baptisé, converti 2. 42,3; *-ḑat,* 47. 54,2. 179,3; **botezătorĭu,** sm. saint Jean Baptiste 89,3. 272; *-zi-,* id. 183,2.

Botoșéni, sm. Nl. *b.* 82.

bót, sm. bec *b.* 129.

boț, sm. *-u de aur,* boule, masse d'or *b.* 369,3 . .

Boțulescu, sm. Np. *b.* 76,3.

bou, sm. (boĭ) bœuf 11,2. 33. 40,2. 45. 66. 74,3. 136,3. 177,3. 296,3; *b.* 33,3 . . 110. 138,3 . .; **bouleán,** sm. (lénĭ) bouvillon *b.* 260; **bouréĭ,** sm. (eĭ) taureau *b.* 334,3.

Bou, sm. Np. 173,2.

boz, sm. (i) faux dieu, idole; *bod,* id. 46,1.2. 66,2. 67,3; *boza,* B. ptiste (?) 137,3.

bózĭu, sm. hièble (Sambucus ebulus) 356.

bozovschi, aj. de Buzău 110.

bozunár, sm. poche *b.* 334,2.

braad, v. brad.

brad, sn. (zĭ) pin *b.* 234. 289,2.3. 311. 316; *-aud* 356,3.

Brăila, sf. Nl. 189,3.

Bran, sm. Np. 178,2; *-a,* id. *b.* 172.

brâncă, sf. (cĭ) main *b.* 237,2 . . 238; . , patte *b.* 368,2; *brînca b.* 223,2.

Brancovên, sm. Np. *b.* 128.

brâniște, sf. bois 93.

brânu, sn. *mr.* ceinture *b.* 274 (dcr. brâu).

brânză, sf. fromage *b.* 85,2. 258,3. 374; *-ḑă, b.* 12,2; *lăsata de* —, jeûne, carême 111,2.

Brâsa, sf. Np. 33 (v. Bâr-).

brásdă, sf. v. brazdă.

Brașóv, sm. Nl. (Kronstadt) 28,2. 33,2. 178 . .; *b.* 26. 128.

brát, sm. frère 135,2.

Brátul, sm. Np. 87,2. 135,3. 136 . .

brâț, sn. (e) bras 7. 36,2. 249. 267,3. 313. 347,3. 365; *b.* 158,3. 166,2. 190, 2.3. 230,3. 331.

brățără, sf. bracelet *b.* 373,2.

brău, sn. (ăne) ceinture 172,3. 313,2; *b.* 88,2. 134. 298,2. 299,1.2. 321. 332; *-ău* (ne) 194,3; *b.* 11 ? 91,3; —, (ăe) *b.* 89; (v. *mr. brăr-*).

bravísimo, *nti* . . . . id. . . .

brázdă, sf. sillon, rayon *b.* 138,2.3 . . 333. 345,3; *-as-, b.* 335,3 . . 371,2; **brăzdez,** va. 1. sillonner 320,3.

brbat, -tâ, v. băr-.

bré, intj. hé! ouais! *b.* 275,2. 365,2.

breáslă, sf. (le) *brê-,* corporation *b.* 252,3.

brécu, sm. *istr.* chien *b.* 285,3.

Bretagnana, sf. Nl. *b.* 168,3. 170 . .

briclu, sm. rasoir 65,3; *b.* 362,2.3. 363,2 . .

brînca, v. bră-.

brizè (nu), s. *istr.* pauvre *b.* 284.

broáscă, sf. (oaşte) grenouille 117; *b.* 61. 335,3; — *ţestoasă,* tortue 90,3; *broşci ţîstoase,* id. pl. *b.* 296,3.

broboánă, sf. (ne) grain *b.* 45,3.

brodése, va. 3. arranger 95; —, radoter 163,2.

brúmă, sf. bruine *b.* 159 . .

brustur, sm. bardane 355,3. 356,2.

Bruxil, sm. Np. *b.* 10,2.

búâr, sm. taureau sauvage 250,3. 251.

búbă, sf. (e) abcès, tumeur 339,3 . . 340,1-3 . .

búcă, sf. joue 9*,2. 19,3; *b.* 259,3.

bucátă, sf. (căţi) pièce, morceau, bout 201,2. 222,2; 45,3. 130,3; *mr. b.* 264,2. 265,2; *bucáte,* pl. céréales 97. 161,3 . . 162 . . 193,3. 264,2. 266,2; *b.* 123,2. 259,2. 369,3; *-ati, b.* 220,2; *-áte,* pl. mets, vivres 82. 108,1.3. 109. 285,3. 293,3. 313. 366,3; *b.* 7,3. 42,2. 210,3; —, moyens 75,2; *b.* 135 . .; **bucăţé,** sf. dim. petit morceau 9*,3. 258,2; **bucătár,** sm. cuisinier *b.* 134.

Bučéţchi, sm. Np. 71.

buche, sf. (i) lettre (caractère) *b.* 57,2. 163,3.

bucim, v. buclum.

búcin, sm. (i) trompette 14,2. 59,2. 100. 105,2. 264; —, son 249; *-ă,* sf. (e) id. 249 . .; **-ez,** va. 1. sonner de la trompette 106. 255. 264 (v. buclum).

buclúm, sm. cep de vigne, tronçon 36.

buclúm, sn. (e) trompette 192; *b.* 313; *bucim* 147,3; —, (i) *b.* 142,3; *buclun* (e) 71,2 . .; **buclumez,** va. 3. sonner *b.* 313.

Bucov, sud sarac Nl. (?) *b.* 127,2.

búcur (aı), va. faire plaisir *b.* 372; —, vr. se réjouir; jouir 2*. 9*. 3. 11. 12,3. 14 . . 19,2. 30. 52,2. 61,3. 83 . . 94,3. 99. 109. 118,2. 136,3. 138,2 . . 139,3. 141. 264,2. 306,2. 340,3; *b.* 147, 2 . .3 . . 354,3. 355,3; **-át,** av. gaiement *b.* 361.

Bucurésti, sm. Nl. 92,3. 135,2. 236. 260. 279. 280,2. 290. 347; *b.* 27,3. 106,2. 127. 153. 246; **-teán,** sm. (tenı) habitant de B. *b.* 127,2.

bucurie, sf. (ii) joie, gaieté 12*,2. 13,2. 17,3. 29,2. 41. 50,2. 55. 72. 83, 2 . . 102,2. 179,2.3 . . 211. 326,3; *b.* 6,2. 17,3. 47,2. 144; *-iie, b.* 165; **bucurós,** av. volontiers, avec joie 16*,2. 113,2. 290,2; *b.* 136,2. 187,2. 193,2.

Búda, sf. Nl. *b.* 162,2 201,2. 212. 234,2. 337,3.

buése, vr. 3. se glisser *b.* 329,2.

bufnire, sf. bruit sourd *b.* 365.

Bugeág, sm. Nl. *b.* 34,2. 81,2.

buhálu, sm. taureau *b.* 258,2.

Buhóč, sm. Np. 38,2.

Buhúş, sm. Np. 75,3. 91,3. 92. 173, 3; *-él,* id. 91,3 (v. Bohoş).

bulác, aj. féroce 251.

bulgulcúne, sf. délire 255,3. 256,2; **-íre,** sf. délire, rêve 255,2.3.

buînru, *buînrătate,* v. bun, bunăt-.

Bujeşti, sm. Np. (de la famille Bujescu) *b.* 300,2. 301,1-3.

bujor, sm. pivoine *b.* 67,2.

Buldujárlu, sm. Np. Balthasar 43.

búlgăre, sf. (rı) bloc, tas *b.* 159. 365,2.

bulgăresc, aj. bulgare 360,2. 361. 362,3.

Bulione, sm. *mr.* Np. Bouillon *b.* 267.

bumbác, sm. coton *b.* 327,3.

bumbaşiri, pl. soldats qui gardent la frontière (?) *b.* 81,2.

bumi = sŭ bogomŭ, avec Dieu (?) 62.

bun, s. aj. bon, doux, bienveillant 5. 17,2 . . 18 . . 24,2. 25,3. 30. 35. 45 . . 94,3. 116,3. 271 . . 351. 368,2; *b.* 22,2; *buînru* 3*. 4*. 6*,2; *bur* 54,3. 55 . .; —, *istr. b.* 283,3. 285,3; — *de,* capable, habile 144,2; *b.* 294,2; *bune,* pl. f. bonnes œuvres 31,3; *b.* 208,2; *bunul,* sm. vertu 27,3 . .; *bunurî,* pl. les biens 248. 324, 2 . .; *b.* 94,3; *bună-cuvîntare,* sf. bénédiction 211; *bună-norocire,* sf. béatitude *b.* 99,2; *bun-norocos,* heureux *b.* 99,2.

Bună, sm. Np. 134,3.

bunătáte, sf. (ăţi) bonté; bonheur, salut 11*,2. 16*,3. 51. 94,2. 112,2 . . 117. 165. 185,3. 243. 343,2; *b.* 48. 94. 95. 108,2. 147. 149,3. 354,2; —, vertu; bienfait, mérite 30. 131. 158. 168. 296,3.

298. 300,2. 321,2. 327; *b.* 4,3. 5,2 . . 98,2.3 . . 152. 189; —, biens 271,2; —, bonne qualité 170,2; *bonitate* 226,3; *buînrătate* 56.

bunavestíre, sf. annonciation *b.* 38,3.

bunecredincĭos, aj. orthodoxe 190. 287,2.

búndă, sf. (e) fourrure de paysan *b.* 226,1.2.

bunĕţă, sf. (ţi) bienfait 38.

bungét, sn. (urĭ) épaisseur d'un bois *b.* 259.

bunĭoară, av. par exemple *b.* 314,3.

Buorêni, sm. Nl. 53,2 (v. buâr).

bur, v. bun.

búră, sf. borée 29,2 . . (v. boare).

burdúf, sm. panse, outre *b.* 374; *-dúgu,* sm. *b.* 369,2; *-dúv, b.* 294.

burête, sm. (eţĭ) éponge 244. 245; —, champignon *b.* 98.

burlan, v. burueană.

buríc, sm. nombril *b.* 297,2. 366,2. 375,3.

burîu, sm. tonne *b.* 45,2.3 . .

Burlul, sm. Nl. *b.* 51.

burlác, sm. garçon, non marié *b.* 221,3.

Burlănişti, sm. Nl. 87.

bursucós, aj. ventru 350,3.

búrtă, sf. panse *b.* 259,3.

burueánă, sf. (e) mauvaise herbe; herbe verte 128,2. 266,3. 283; *b.* 51,3. 171. 304,3 . .; *-ŭlană* (ienĭ) 265,2 . . 281,2 . .; *b.* 262,3. 263; *burian, b.* 368 . .

busĭloc, sm. basilic *b.* 44,2. 45; *-suioc, b.* 304,3. 348,3; *-suoc, b.* 137,3. 138; *bosioc, b.* 334,2.

Busurman, sm. (ĭ) Tartar, Musulman 361,2. 362,2.

búşă, *d'a -şele,* à quatre pattes *b.* 372,2.

bútcă, sf. carosse *b.* 104,2.

búte, sf. (ţi) tonneau 171,3; *b.* 46, 2; *-ti, b.* 120.

Butnăreşti, sm. Nl. 135.

butúc, sm. (ĭ) moyeu *b.* 336.

buturugúţă, sf. petit tronc *b.* 370,2.

buză, sf. (e) lèvre 171; *b.* 15,2. 153, 3. 172,3; 318,2; *mr.* 264,3; —, (zĭ) 350, 3; —, (zi) *b.* 118,3; *budĭ,* (e) 241. 313, 2 . .; **-zát,** aj. lévreux *b.* 258,2. 309,3.

Buzău, sm. Nl. 319. 343.

Buzescul, sm. Np. 44; *-zeszki,* de Buzău 98,2 (v. Rozovschi).

buzişoáră, sf. (re) petite lèvre *b.* 290,3.

buzdugán, sn. (e) masse d'armes 7.

bytie, v. bitie.

byv, v. biv.

C (K, Ч).

ca, av. cj. comme, pour, en; que 15*,3. 16*,2. 2. 4. 6. 16,2. 24. 26. 29. 54. 56. 100; *b.* 12,3; —, parce que 3*. 1.3. 15*; —, si, en cas que 23. 55,3 . .; —, *istr.* que *b.* 284; — *ce,* quel *b.* 355,3; — *cum,* comme, quasi *b.* 21,2; — *de,* environ, à peu près *b.* 40,1.2; — *la,* id. 21,2. 288.

că, cj. que 1,2 . . 29,2.3 . . etc.; —, car, parce que 3*,2. 8* . . 1,2 . . 3. 4. 8. 20,2. 21,2. 28. 36,2. 52,3 etc.; —, *istr.* quand *b.* 282,3; —, (slav.) envers 208,2; en, dans 12* (v. cŭ).

ca, pron. dém. f. v. cel (gram.) 198; *istr. b.* 284.

căbaniţă, sf. (ţe, ţă) espèce de pelisse 199,2; *b.* 33,2.

căc, v. căce.

căcăreáză, sf. crotte *b.* 334,2.

Cacasino, sm. Np. *b.* 168,2.

Cacavéla, sm. Np. *b.* 366 . .

čače, sm. *istr.* père *b.* 283 (dcr. tată).

căce, cj. parce que, car, en effet 5. 27,2. 31,3. 64,3. 79,3. 95. 96,2. 104. 111. 159,3. 226,2.3 . . 282,2. 316,2. 354; *b.* 230,3; —, quoique 211. 350,3; —, pourquoi 13*,2. 136,3. 243,2. 351,2; *b.* 246,3; *căč* 46,2. 223. 351,2; *căcĭ,* car 119,3. 292,3 . . 337 . .; *b.* 9. 23,2. 31. 95. 101. 212,3. 262,3; —, pourquoi 155; *b.* 14. 168. 253,3; *căţi, b.* 262,3. 263; *căce că,* car 23,2. 49. 137,3. 138. 187. 272,2; *căcĭ că* 238; *pentru căcĭ* pourquoi 106,2. 328,2; *b.* 37 . .; *căč,* parce que 296,2. 329,2; *căcĭu!* combien! 11,2.

căcĭúlă, sf. chaperon, bonnet *b.* 315, 2. 333. 370,3. 374,2. 376,3.

cacorizică, aj. f. *mr.* misérable *b.* 267,2.

cad, *istr.* v. cald.

cad, (căzul) vn. 2. tomber, déchoir, succomber, s'écrouler 10,2. 11. 27. 30,3. 31,2.3. 56 . . 58,2. 81,3. 84,3. 86,3. 88. 110,2. 113,3. 199,3. 201,3 . 206,3. 286,2. 341,2. 349,3; *b.* 6 32,3 . . 52. 54,3. 63,3. 68,9. 215 . . 290 . . 4

sfade, se quereller *b.* 83,3; *cad (căduĭ)* 2*,3. 8. 47,1.2. 56. 66,3. 182,2. 192. 210,3. 247,3. 296,2. 299,2. 366,2; *b.* 10; *caz* 81,2; *mr. b.* 284,2; —, vr. falloir, devoir 3*,2. 10*. 14*,3. 24,1.3. 30. 45,3. 46,2. 47 . . 50. 55,3. 76,3. 83,2. 89,3. 95,2.3. 99,2. 110,2 . . 119,3. 132,3. 153,2. 159,2.3 . . 232. 323,3; *b.* 9,3. 152 . . 236,2. 262,3 *(caghe);* **căḑător,** *-oare,* aj. pl. f. qui tombent 324; **-ḑut,** aj. écroulé *b.* 12.

cădélniță, sf. encensoir 64,3; *b.* 74,2.

cădére, sf. chute 199,3 . .; *b.* 193,2; —, péché 13. 130,2; —, l'action de s'abattre 201,3; —, position 89.

cădese, va. 3. encenser 64,3.

cae, pr. rél. *mr.* qui, que *b.* 272,3. 273. 279; *cai, b.* 281,3 (dcr. care).

căese (ĭĭ), vr. 3. pardonner 263,3 . .; —, se repentir, regretter 355; *b.* 121,3. 133,2 . . 168 . . 181,3. 195. 201,3; —, faire pénitence 90.

čafă, v. cea-.

café, sf. (éle) café *b.* 34. 115,3; **cafigíu** (ĭĭ) cafetier *b.* 115,3.

caft (căftaĭ), va. 1. *mr.* demander *b.* 265,2. 266,2. 272,3. 276,3. 277; —, chercher *b.* 279,2; —, regarder *b.* 269 (dcr. caut).

caftán, sm. caftan, robe d'honneur 333. 334,2. 335,3.

cai, v. cae.

Caĭáfa, sm. Np. 245. 303,2.

caíc, sm. canot 327; *căĭche, mr.* id. *b.* 280,3.

căĭerél, sm. petite quenouille *b.* 328.

Căin, sm. Np. 11*,3. 49,3. 63,3. 342; *b.* 60,3. 63,2. 65,2.

căĭne, sm. (nĭ) chien 30,3. 90,3. 160,3. 301; *b.* 84,3. 121,2 . . 208,2; *căne* 258,1.2; *b.* 98,3. 159,3. 189,2. 214 . . 215,3. 251; *cane, mr. b.* 264,2.

căînfi, s. pl. (?) pourpre 30,3.

căînp, v. cămp.

căíre, sf. regret *b.* 190.

cal, sm. (caĭ) cheval 9*,3. 6. 13. 36,2. 40,2. 61,2.3. 74,2 . . 178. 200,2. 289,2. 333. 361,2; *b.* 18,2. 33. 72,3. 118,3.

calabalăc, sm. cohue *b.* 115.

călăcăníť (te), aj. teint *b.* 336,3.

Calapod, sm. Np. 53.

călár, sm. (arĭ) cavalier 5*,3; *b.* 326; **călăráș,** sm. (șĭ) id. 5*,3. 39,2 . .; *b.* 104,3; **călăre,** aj. av. à cheval 213. 222,2. 362,3; *b.* 136. 311,3. 372,2; **călărește,** av. cavalièrement *b.* 292; **călăréț,** sm. cavalier *b.* 90,1.2.3; *oaste călăreață,* cavalerie 191,3; **călăríme,** sf. id. *b.* 18,2. 244,2; —, cavalcade *b.* 89,3; —, chevauchement *b.* 313.

călător, sm. (ĭ) voyageur 84,2. 237, 3; *b.* 151,2. 180; *-riu* 274,2; *b.* 121; **-ése** (ĭĭ), vn. 3. voyager 240,3; *b.* 139,2; —, vr. id. *b.* 128,1.3. 322,2. 332,3; **-íe,** sf. (ĭĭ) voyage 201,3. 261; *b.* 47. 84. 128,3. 151,2.

călăuzése (zĭĭ), va. 3. guider *b.* 127,2.

cále (călcaĭ), va. 1. marcher, fouler 2. 85,2. 161,2. 186. 228,3. 286,2. 348; *b.* 22,3. 23,2. 72. 98,3. 167,2. 176,2; —, violer, enfreindre 80. 289,2. 324; *b.* 213,3. 232; —, empiéter sur 119,3; —, envahir 204,3; *b.* 153; —, toucher *b.* 61.

călcăĭu, sn. (ăe) talon 155; *b.* 4. 177,2. 352,3; —, paturon du cheval 36,2; — (ăĭ) *b.* 171,2; *călcăĭŭlu, mr. b.* 268.

călcáre, sf. transgression, violation 50. 110,2. 263,2; **-cătór,** sm. (ĭ) violateur, infracteur 10,3. 89,2. 248,3; *b.* 52,3. 57,2.3. 209,2; —, parjure 172; —, pressoir 264,2; **-cătúră,** sf. (rĭ) pas 12.

cáld, aj. chaud 351,3; *b.* 26,2 . . 43,3; *istr. cad, b.* 285,3. 286.

căldáre, sf. chaudron *b.* 40,2.3. 217, 2. 309,2. 368,3.

Căldăruşe, sf. Np. 53; **-șoae,** sf. Np. 62,2.3 . . 63.

căldișór, aj. tiède 136,3; **căldúră,** sf. (rĭ) chaleur; zèle; ferveur 12,3. 154,2. 168,2. 242,2.3. 299,2. 349,3; *b.* 3,2. 64,3. 161,3; *cauldure* 114,3; **căldurós,** aj. chaud, brûlant; ardent *b.* 30,3. 39,3. 59,3. 177.

cále, sf. (căĭ) chemin, route; voyage 11*,3. 11. 12,1.3. 15. 26. 36,2. 44,2. 49,3. 76,2. 79,2. 88. 107,3. 115,3. 155, 2. 194,2.3. 247. 257,2. 274,2.3 . . 281. 2. 364,3; *b.* 16,2. 37. 63,3. 102,2. 146,2. 194 . . 201; *mr. b.* 269,3 . .; —, trajet *b.* 172; *cu —,* juste *b.* 9. 25. 83,3. 103. 179,3; *fără de —,* faux, incorrectement *b.* 11. 28,2. 236,2; *pre —,* droit, juste 198,2. 273; —, de la manière 122; *a da —,* laisser champ libre 190,2, *a da în —,* rencontrer *b.* 173.

caleĭu, (?) -leita, *istr.* lui a tendu *b.* 284,2.

calemar, *istr.* encrier *b.* 285,2.

calendári, v. căli-.

cálfă, sf. (e) ouvrier *b.* 287—291.

calíc, sm. (i) pauvre, misérable *b.* 319,2.

Calin, sm. Np. 92,3.

călindarĭu, sn. calendrier *b.* 357; *cale- b.* 26.

călivă, sf. *mr.* chaumière, hutte *b.* 264,1.2. 268,1.2; *-ly-, b.* 273,2 (der. colibă).

Calonfirĕștĭ, sm. Np. les gens de Calonfirescu *b.* 301,2.

Calotaĭ, sm. Np. 177.

Călpan, sm. Np. 53,2.

călúgăr, sm. (i) moine 8. 60,2. 62, 2.3 . . 70,3. 78. 131. 297,2. 301,3. 321, 2; *b.* 1,3. 40—42 . . 56,2.3; **-áș,** sm. id. 253,1.2; *b.* 200,2.3 . .; **-ésc,** vr. 3. se faire moine, nonne 60. 253. 319,2; **-ésc,** aj. monacal 253,2. 321,2; **-íe,** sf. monachisme 180,2; **-íță,** sf. (țe) nonne 319,2; *b.* 98.

calvinésc, aj. calviniste 290,2.

cam, av. aliquam, à peu près, presque, un peu 169; *b.* 127. 146,2. 176,3. 177,2. 255,3. 260,2. 307,2. 316. 354,2; *can* 305,3; *b.* 59,2. 73.

cama, av. *mr.* sert à former le superlatif; — *(gŀone),* le plus (vaillant); *b.* 267,3; — *(avhonĭa),* le plus (vite); *b.* 271,3; *b.* 269. 278. 280; — *ghine,* plutôt; *b.* 280,3.

camaĭ, av. jamais plus, davantage 85,3. 90. 264.

cămără, sf. (ărĭ) chambre 80,3. 133, 3. 154,2. 222,2. 228,2. 264,2 . . 282,2. 351,2; *b.* 11,2. 12. 68,2 . .3 . . 115,3. 143,3. 337,2 . .; **-ăráș,** sm. chambellan *b.* 97,2. 114,3.

cămășă, sf. (ăși) chemise 9*,2. 12*, 2. 19,3. 29,3; *b.* 374,3; *cămeșă, b.* 309, 2. 331,3; *-și,* sg. *b.* 119,3; *cămeașe* 253; —, *mr.* id. *b.* 275,3; *cămițe, b.* 11,3.

cámătă, sf. usure, 29,3.

cămătar, sm. (rĭ) usurier *b.* 12,2.

cămílă, sf. chameau *b.* 229,3. 298,2. 299,1.2.

cămín, sm. foyer *b.* 252.

Camisu, sm. Np. 53,2.

cămp, sm. (i) champ, pays plat 11,2. 46,3. 98,3. 42,2. 58,2 . . 61. 96,3. 215. 264,2. 325,2; *b.* 90. 103. 106,3. 120,3. 165,2. 167 . . 211; *câmp* 4. 107,2; **câmpíe,** sf. (ii) campagne *b.* 354,1.3.

Cămpullung, sm. Nl. 189,3; *-pulung, b.* 338.

can, v. cam.

cân, v. când.

Cana Galilei, s. Nl. 317,3. 318; *b.* 321,2.

Canaan, sm. Nl. 37; *-nanitul,* sm. habitant de C. 194,2.

čanecă, sf. vipère *b.* 138,2 . . 3; *ci-,* id. ibid.

cănd, nv. quand, alors, lorsque, puisque; comme 2*. 7*,3. 1. 2. 4. 5. 10. 13,2. 18,3. 19,2 . . 26,2.3. 28,3. 42. 70,2. 104. 139,2; *b.* 7,2. 13,2. 26, 3 . . 44. 60,2.3 . .; *istr. b.* 286; *cînd* 363,3; *cândo, mr.* av. quand, alors *b.* 265. 266, 3; *-du,* id. *b.* 267,3; *canda, mr.* av. comme, parce que *b.* 265. 267,1.3; — —, tantôt *b.* 90,3. 245,2; — *cu,* du temps de 151; -- *va,* autre fois 85. 302, 2; *b.* 148,3; *căn-va* 2*; *ca* —, comme *b.* 113,3. 135,3. 241. 244,2; *de* —, depuis que 323,3 . .; *b.* 194; *nicĭ* —, jamais 141,2; *b.* 329; *oare* — *va,* jadis *b.* 207,3; *orĭ* —, toujours *b.* 291,3; *până* —, tant que *b.* 148,2; *cân* 209; *istr. b.* 284,2; *ca* —, comme 324,3.

cândai, av. alors, après 79,2. 191. 263,3. 283. 299,2.

cándilă, sf. (le) petite lampe *b.* 41; **-lárĭu,** sm. allumeur des lampes *b.* 41 . .

căne, v. căine.

canelă, sf. *istr.* canon, fusil *b.* 286,3 . .

cănepă, sf. chanvre *b.* 26,3 . .; *-ni-, b.* 334,2.

cănestră, sf. *mr.* boîte *b.* 268,2 . .

cánge, sf. (cângĭ) crochet *b.* 323.

cănít, aj. noirci *b.* 311,3. 312,3 (v. călăc-).

canon, sn. (noane) loi, canon 78,2. 158,3.2. 162,2. 344; *b.* 162 3 —, pénitence 116,3. 161 . .; **-ésc,** va. 3. punir, imposer une pénitence 16 162,2.

cânt (aĭ), vn. 1. chanter 13,3. 26,3. 83,2 . . 91. 184. 202,2. 216. 229. 291,3. 314,3 . . 317,2. 333,2. 364,2; *b.* 51,2 . . 61. 134,2 . . 191. 192 . . 267,2. 353,2; —, plaindre *b.* 340,2 . . 344,3; *cant istr. b.* 283.

Canta, sm. Np. *b.* 81,2.

Cantacuzino, sm. Np. 251,2. 343,2. 344,2; *b.* 192. [illegible] *b.* 205,3 [illegible] .;

-zinéștĭ, la famille de C. 260,3; *Cata-*, 260. 279.

cântáre, sf. (ări) chant, psaume 1*. 80. 83. 106,3. 132,3. 152,2. 225,3. 297,2. 314,3. 335; *b.* 51,3. 52,3. 89 . . 139. 192. 236,2.3. 323,2; *ca-*, *b.* 186,2; *cî-* 363,3; **cântăréț,** sm. (ĭ) chantre 335; *b.* 61,3 . .; **cântát,** sm. chant *b.* 346,3; **cântătór,** sm. chanteur 154; **cântătórĭ,** pl. point du jour *b.* 328,2.

cântec, sn. (e) chanson, psaume, cantique, chant 1*. 10. 13,3. 30. 83. 136. 181,2. 249. 363,3; *b.* 195. 321; *cî-* 211,2.

Cantemir, sm. Np. 359,2; *b.* 75,3.

cantrída, sf. *istr.* siége *b.* 285,2.

cantun, sm. *istr.* coin *b.* 284.

cănva, v. când.

caot, v. caut.

cáp, sn. (ete) tête 6. 7. 9. 10,2. 16,3. 29. 49,3. 55 . . 64,2.3. 89,3. 107. 134,2. 149. 165,3. 166,2. 254. 307,3. 320,3; *b.* 40 . . 57,3. 91,2. 93. 212,2. 216,3. 314. 342,2. 369,3; —, chef 328,3; *b.* 18,3; —, bout, fin, extrémité 153,3. 209,2. 273,2. 336,2; *b.* 107,2. 300,2; —, chapitre, paragraphe 41. 42,2. 68,3. 77,3. 78,2 . . 103,3. 107,2. 116. 126 . . 129. 141,3. 158,2. 197,3. 236,2. 260,3. 337,3. 338 . .; *b.* 9,2. 35—38. 145 . .; — (urĭ) *b.* 297,3 . .

capul mort (terme alchimiste), caput mortuum, résidu dans l'alambic 360,2.

čapa, v. cea-.

capác, sm. couvercle *b.* 376,2.

Capadochiea, sf. Nl. 153,3.

cápăt (căpătáiu), vn. 1. obtenir, gagner *b.* 188. 208,2. 225,2 . . 227,3 . . 233,3. 348. 352,2. 355; —, sm. bout *b.* 144,2.

căpătâĭu, sm. oreiller, chevet 128,3; *b.* 189,3; *a pune pe* —, régler *b.* 336,3.

căpățână, sf. crâne *b.* 44,2 . .; **-ținós,** aj. gros de tête *b.* 118,3.

căpătuese, vr. 3. —, se pourvoir *b.* 259,2.

capegĭú, sm. chambellan *b.* 112,3. 113. 116; **capegíbașa** (un titre) *b.* 115, 2. 117,2; *capigi-* 332,3. 333 . . 335,3 . .

Capernaum, sm. Nl. *b.* 37,2.

caperă, sf. (re) capre *b.* 42,2; — (rĭ) *b.* 98,2.

čapesc, vb. *istr.* *-peĭt -a, -an,* attraper, saisir *b.* 286,3 . .

căpestrél, sm. licol, bridon *b.* 296,3. 297.

capește, v. capi-.

căpeténie, sf. (ĭi) chef, prince, commandant 258,2. 334,3; *b.* 127,3. 202,2. 213; *-pi-*, *b.* 245.

capichihaĭá, sm. (iele) les agents des Principautés auprès de la Porte *b.* 102,2.

capigi, v. -pe-.

cápiște, sf. (te, tĭ) temple païen 85,2. 131. 132,3. 320; *b.* 77. 204; *-pe-*, *b.* 91. 196,3.

capitál, sn. (urĭ) capital *b.* 219,3.

căpitán, sm. (ĭ) capitaine 70,3. 176; *b.* 121. 127. 205,3. 206. 315,2.

Capitóĭul, sm. Nl. Capitole *b.* 205,2; *-olĭul*, *b.* 197,2.

Capleștĭ, sm. Np. pl. famille de Caplescu *b.* 300,1 . .

cápră, sf. (re) chèvre 18,2 . . 103, 3 . .; *b.* 66,3. 211. 309; —, constellation du zodiaque, capricorne *b.* 66,2.

căprioáră, sf. chevrette *b.* 110,2. 304,3.

capríție, sf. caprice *b.* 246,3.

căptĭru, sm. *istr.* peigne *b.* 285,2 (dcr. ptepten).

căptușit, aj. doublé 335,3.

căpuésc, vr. 3. —, caser *b.* 259,2.

car, sn. (e, ă) charriot, char 176,3. 296,2; *b.* 234,3. 293. 315,3. 333. 339,2. 343; —, (cărĭ) va. 1. charrier, transporter *b.* 106. 321. 331. 333,3. 336 . .

car, pr. *istr.* laquelle *b.* 283,3.

cara, cj. *mr.* si; pourvu que *b.* 263, 3. 264,1.2 . . 266. 282,2 . .; *-re,* id. *b.* 273,2 . . 275 . .

čară, v. cea-.

Carabăĭ, sm. Np. 173,2.

cărăbúș, sm. (ĭ) grillon 264,2.

Carachezel, sm. Np. 43,3.

caractér, sn. (urĭ) caractère *b.* 246, 2 . .; *-tír, b.* 247,2.

caragroșĭ, galbeni —, ducats pesants (?) *b.* 347.

Cărâimanĭĭ, sm. Np. 61,2.

cărămídă, sf. brique, *b.* 136,2 . .

Cara Muselim, sm. Np. *b.* 127.

carantínă, sf. quarantaine *b.* 245.

cărăre, sf. (ări) sentier, chemin 5. 11,2. 12. 247. 248. 266,2. 267,3. 274,2; *b.* 93. 138,2. 139,3. 158,3. 307,2; **cărărúșă,** sf. dim. petit sentier *b.* 137,3.

carătă, sf. carosse *b.* 72. 73 . . 114, 2 . .; *-re-*, *b.* 91,2.

cărăúlă, sf. (le) sentinelle *b.* 342,2.

cărăúș, sm. charretier 296,2.

Carazin, sm. Np. *b.* 126,3.

cărbunárĭu, sm. charbonnier 353,2; **-náș**, sm. (ĭ) dim. petit charbon *b.* 310,2.

carbunculuș, sm. escarboucle 270,3.

cărbúne, sf. (ĭ) charbon *b.* 61,3. 211.

čareu, sm. *mr.* lacet *b.* 264.

cârd, sm. multitude *b.* 323,3.

Cardaghenŭ, sm. Nl. Carthagène 89,2.

cardamá, sf. cresson *b.* 98,2. 308, 3; *-momo*, sf. cardamome *b.* 45,2.

care, cj. *mr.* si, v. cara.

cáre, pr. rel. intrg. qui, que, lequel, laquelle v. gram.; *cari*, *b.* 82,2. 200; *-țido*, *mr.* chacun *b.* 263,3. 265,2; **carele**, id. 96. 286. 348,3; *-ele -ele*, l'un, l'autre 97 . .; *carle*, *istr.* *b.* 282,2. 283, 2 . . 286 . .; *careleșĭ*, chacun *b.* 217,3; *cari-* 46; *carêș*, id. 45,3. 57,3.

carétă, v. -ră-.

Carídi, sm. Np. 158,3.

carĭ, v. -re.

cârlán, sm. (ĭ) poulain de deux ans *b.* 258,2; **-lănáș**, sm. (ĭ) dim. *b.* 258,2.

cărlíg, sm. crochet 301; **-ătúră**, sf. Nl. 73,2.

cârmă, sf. gouvernail 110,3; *b.* 129, 3. 181,3 . .; —, direction, gouvernement 69; *b.* 9,2; **-máchĭu**, timonier 84, 2; *b.* 181,3 . .; **-miță**, *crămiță*, sf. petit gouvernail 9*,3; **-muíre**, sf. gouvernement *b.* 87. 221,2.

cărn, aj. *cuțit* —, serpette, couteau falciforme *b.* 98,3.

cârnáț, sm. saucisse *b.* 228,3.

cárne, sf. (cărnĭ) chair, viande 14*. 5. 16,3. 90,3. 103,3. 215,1.2 . . 242. 247,3. 266,2. 296,2. 325,2; *b.* 12,2. 44,3. 120,3. 138 . . 211,2; *mr.* *b.* 279,3.

Cărne, sf. Np. 53.

Carol, sm. Np. *b.* 153.

cărpă, sf. chiffon *b.* 46,2; **-pése**, va. 3. raccommoder *b.* 224; **-pít**, aj. rapiécé *b.* 118,3. 373,3.

Carpocratis, sm. Np. *b.* 79,3.

Cărstieanul, sm. Nl. 333,3. 334; *-ĭlanul*, 336.

cărșíe, sf. (ĭĭ) talus *b.* 342,2.

cărșmă, sf. (e) cabaret 217,3 (v. crăcime, crișmă).

čarta, v. cea-.

carta, sf. *istr.* papier *b.* 285,2. 286 der [illegible]e)

cárte, sf. (cărțĭ, -ță) livre 8 . . 24. 25. 28,2. 33,2. 37,2 . . 43. 57. 60,2.3. 77,3. 78,2. 88. 98,3. 110. 158,3. 217,2. 236,3. 251,2 . .3. 260,2 . . 325. 363,2; *b.* 42, 2 . . 82,2. 160 . . 195,2; —, écrit, lettre, épître 2*,3. 5*,2. 73,2. 74. 171,2. 174, 2. 199,2. 220,3. 237,3. 262,1.2. 322,3. 335,2; *b.* 10,2. 55,3. 62 . . 207,2. 312, 2 . .3. 315; *carăte*, id. 46; —, carte à jouer 295,3. 296,2; *cartê besêrecĭĭ*, Ecclésiaste 271; — *nĕmulŭĭ*, livre de généalogie *b.* 20,2; — *cântecilor*, Cantique des cantiques 238,3; *a ști* —, savoir lire et écrire *b.* 373,2.

carteca, sf. (-ce, -cĭ) mitraille *b.* 245,2.3.

cărtésc, vn. 3. murmurer, gronder 259; *b.* 47,2. 357,2.

cărticĕ, sf. (èle) petit livre, livret 340,2; *b.* 28. 153,3; **-cícă**, sf. id. *b.* 183,3. 195,3. 236,2. 346,2.

Cărtĭĭan, sm. Np. 87,2.

cârtíre, sf. *mr.* mécontentement *b.* 267,2 . .; **-titor**, s. grondeur *b.* 348,3.

cărtulár, sm. (ar) lettré, scribe 4*, 2. 18. 78. 125,1.3. 233; *cărturár* (ĭ), id. 146,2. 284; *b.* 37,2. 66,3. 312,2; *cărtulăríia*, sf. érudition 51,2.

cărțulíe, sf. livret 337,2.

cărúță, sf. chariot, char. *b.* 91,3. 106, 3. 347,2.

čas, v. ceas.

cásă, sf. (se, să) maison, demeure, chambre 11. 13,3. 16. 31. 40,2. 47,2. 51,2. 53. 61. 97. 112,2. 133,3. 139. 148. 194,2.3 . . 260. 291,2. 333,2. 351 . . 354,2; *b.* 25,2.3 . . 56,3. 62,3. 80,3 . . 117,2. 146,2. 171,3. 218,2; *mr.* *b.* 268, 3; —, (căsĭ) 223,2.3 . . 225,3; — *di beilicu*, maison princier *b.* 113,2. 115; *case domnești*, palais 72,3; *a casă*, à la maison *b.* 170,2. 178,2. 215,2; *în -ă*, dans sa maison *b.* 120,2; *a ține* —, se mettre en ménage *b.* 67.

căsătorésc, va. 3. marier *b.* 261,2; —, vr. se marier 217,3; **-ríe**, sf. (ĭĭ) mariage 217,3. 277,2.3. 278,3; *b.* 10; *omul -óriu*, père de famille 18; **-rít**, aj. marié 218,2.

cásc (căscái), vn. 1. bâiller, ouvrir 206,2; *b.* 253. 313,2. 322,3; **căscáre**, sf. bâillement *b.* 341,3; **căscát**, aj. ouvert, béant 165,3. 210,3 —. [illegible]nd [illegible]

cásnic, sm. (cĭ) gens de la maison; ménager, hôte *b.* 208,2. 213,3. 236 . . 238,2. 361,2.

časornic, v. cea-; *časoslov,* v. cea-; *častă,* v. cea-.

castálă, sf. (li) châtaigne *b.* 98.

častáta, sf. *istr.* vénérable *b.* 284 (dcr. cinstita).

castél, sn. (urĭ) château *b.* 76,3.

căstig, vr. 1. —, se travailler *b.* 328 (v. câştig).

castravét, sm. concombre *b.* 98,2.

Castrísie, s. Np. *b.* 195,3.

căsúţă, sf. maisonnette *b.* 350,3.

cáş, sm. fromage à la pie *b.* 258,3; **căşăríe,** sf. fromagerie *b.* 258,3.

caşcavál, sm. (l) fromage, gruyère *b.* 12,2. 258,3.

căşcĭoáră, sf. (cĭórĭ) maisonnette *b.* 204. 361,3.

căşĭ, v. căcĭ.

Caşin, sm. Nl. *b.* 33.

căşlă, sf. (le) métairie *b.* 219,3.

căşlegile crăcĭunuluĭ, réveillon de Noël 234,3.

čaşnic, sm. *vel* —, premier échanson 173,2.

căştíg (aĭ), —, vr. se soucier 8*,2; —, va. 1. gagner; tirer profit; triompher 194,3. 290,3. 345; *b.* 5,2. 6 . . 82. 87, 3. 144,2. 197,2. 252,3. 255,2; —, s. (urĭ) gain, profit 292. 313; *b.* 221,2. 253. 364,3; **căştiga,** s. id. 55,2; **căştigarĕ,** sf. l'action de gagner; gain, victoire *b.* 5,2. 196,2; **-at,** aj. s. gagné, gain *b.* 96. 189,2. 358,3; *chiştig* 30.

cat, cătaĭ, v. caut.

cât, pr. quel, combien de; tant 1*, 2. 6*,3. 9*,3. 3. 9. 31,2. 39,3. 42. 51. 58. 60,3. 85,3. 110,2. 133. 136,3. 164,3. 216. 359,3; *b.* 12. 60. 119,2.3. 160,3. 167,1 . .2. 366,2 . .; *bnt. cătĭe, b.* 262,3; —, tout ce que 17,3. 20,2; —, av. tant que 3. 92,2; *b.* 87,3. 252, 3. 306,3. 320,2. 375; —, que 71,2. 105,3. 128,2. 131. 140,3. 165,3. 297,2. 321. 361,2; *b.* 11,2. 13. 25,2. 37,2.3. 50,2. 56,2. 73,2. 82,3. 89,3. 92,3. 106, 3. 188,3. 203,3. 208,3. 217,2. 240. 359; *mr. b.* 267 (= încât); —, aussitôt que, dès que *b.* 193. 289,2. 304,2; — *de,* si . . que, autant que *b.* 13,2 . . 224,3. 245,3; *cu* —, plus *b.* 8 . .; *de* —, tant que 57; —, que 134; *după* —, autant que *b.* 29,3; *în* —, id. *b.* 244,3 . .; *numaĭ* —, seulement, tant que *b.* 4; —, aussitôt que *b.* 19,2; *numaĭ de* —, à l'instant 126,3; *pre* —, autant que *b.* 151; *pe* —, id. *b.* 89,3; *de* — *pe* —, *mr.* de plus en plus *b.* 269.

čată, v. ceată.

Catacozino, v. Canta-.

cătánă, sf. (ne) soldat *b.* 214. 315, 2; **cătănesc,** vr. 3. s'engager soldat *b.* 305,2; **-íe,** sf. service militaire *b.* 305,2.

catăr, sm. mulet 304,3.

cătaranu, v. cătran.

cătărígă, sf. adolescent 164.

catastáni, s. pl. châtaignes.

catastíh, sn. (işe) registre 144,2.3.

cătát, lisez: gă-, préparé *b.* 143,3.

căte, av. à, par 87. 95,3 . . 177,2.3. 183,3. 317,3; *b.* 24,2; —, *unu, doĭ, treĭ* etc. un à un, par un, deux etc. 67. 334,2; *b.* 19,2. 39,3. 129,2. 136,3. 211,2; — *ceva,* quelque chose 158,3. 355,2; — *o dată,* quelque fois *b.* 233,3; *mr. cate,* à *b.* 266,2.

catechismus, sm. catéchisme 124; *-chismo* 226; *catihísmŭ, b.* 99,3 . .; *catihisiŭ b.* 99.

cătínţă, sf. — *cerĭuluĭ* (ποσοτης) étendue 323,1.2.

catíva, aj. f. *istr.* vilaine *b.* 283,3; **cativería,** sf. méchanceté *b.* 284,2.3.

Cátonŭ, sm. Np. *b.* 152,3.

cătrâ, prép. vers, envers; sur, contre 1*,3. 12*,3. 1,2.3. 2 . . 6. 10,3. 11. 17,2 . . 18,2. 20 . . 24,3. 26 . . 29. 30,2. 31. 36. 40,3. 67 . . 77. 88,2. 109. 184; *-ră* 7*. 9*. 45,2. 87,3. 140,2. 262,1.2. 317,2. 338; *b.* 6. 48,3. 66,3. 71,2. 156, 3. 191,3. 214; *-re, b.* 80,3. 127,3; *cătrea* 1; *mr. cătrâ-ţi,* pourquoi *b.* 265,1.2; —, parceque *b.* 267.

cătrán, sm. poix *b.* 217,2. 238; *-tar-, b.* 171,2.

Catrín, sm. Nl. *b.* 302,2.

catrínţă, sf. tablier *b.* 309,3.

căt-va, pr. quelqu'un, peu 37,2. 45,3. 161. 305. 360,2. 362; *b.* 2,2. 19,2. 47,2.3 . . 129,2. 178,3. 225,2; *căt-vaş,* id. *b.* 127,3; *mr. căt-vru,* id. *b.* 268,2.

caţ, va. 1. *istr.* attraper, saisir *b.* 286,3 . .

căţéa, sf. (ele) chienne *b.* 260; **căţél,** sm. (eĭ) petit chien *b.* 362; *-eleĭ,* pl. dim. *b.* 329; **-ándru** sm. (rĭĭ) petit, grand (d'un animal) *b.* 367,3 . . 368; **căţă-**

landru, *b.* 262,2.3. 263; **cățelit,** aj. épanoui, enflé *b.* 341,3; **cățelúșă,** sf. petite chienne *b.* 349—352 . .

căúș, sm. baquet à puiser *b.* 336,3.

căut (căutái), va. 1. chercher, exiger, tenter 16*,3. 18. 19. 21. 23. 25,3. 33,2. 81,3. 82. 88,3. 100 . . 125. 126 . . 138,3. 165,3. 168. 218 . . 278,3. 314. 340,2. 352; *b.* 3. 17. 37. 68,2. 80,3. 117. 149,3. 212. 313,2; —, rechercher *b.* 125; —, regarder, voir (rechercher) 3*. 4*. 8*,2. 2 . . 8. 61,3 . . 64,3. 67,3. 86,2. 101, 1.3. 116,2. 141,3 . . 156. 165,3. 199, 2. 204,1.3. 237,2. 298. 324,2. 368,2; *b.* 22,2. 50. 64,2. 73 . . 105. 121. 137, 2.3. 186; —, garder, soigner 4. 80,3. 161,3. 262. 349; *b.* 68,2. 69. 113,3; 287; —, vr. *îmĭ — de treabă,* s'occuper de ses affaires 171,3; *b.* 262,2.3. 367, 3; — — *de drum,* poursuivre son chemin *b.* 350; *căot* chercher 108,3; *cat (cătái)* id. *b.* 161. 304,3. 313,2. 315. 319,3. 363; —, *b.* 308,3. 337,3. 367,3. 368 (v. *mr.* caft, *istr.* cavt).

căutáre, sf. traitement 97,3. 100; **-tát,** sm. aspect 36,2; **-tătură,** sf. autorité, regard 15*,3. 16*. 198,2. 210. 212,3; *b.* 90.

Căvâran-Șebeșu, sm. Nl. 37,2.

cavt, (ai) va. 1. *istr.* chercher *b.* 284 . .; , regarder *b.* 286; **-atu,** sm. considération *b.* 284,2 (*mr.* caft, *dcr.* caut).

caz (căzuĭ), v. 2. tomber 81,2; *mr. b.* 264 (v. cad).

căzác, sm. (i) cosaque 151. 200,3; *b.* 126,3; **-ésc,** aj. 201.

Cazal, sm. Np. 44,3.

Căzălbaș, sm. (i) Np. 130.

căzământ, sm. chute *b.* 103.

căzánie, sf. (ii) prêche (livre des sermons) 111,2 . .; *ca-* 237,2. 238. 244,3; *b.* 30. 31.

Cazimir, sm. Np. 69,3. 70 . . 190,3. 191 . .

căznă, sf. (-ne, -ni) peine, torture 73. 171. 338,2. 339; *b.* 64. 87; **căznésc,** vr. 3. se tourmenter *b.* 308,2.

căzut, aj. s. tombé, écroulé *b.* 74,2. 248,3; *-a cinste,* l'honneur dû *b.* 4,3.

ce, pr. rel. dém. qui, que 1,2.3. 6. 9. 13,2.3 . . 17,1.3. 25. 31. 51,2; *b.* 5,3. 65 etc.; *bnt. ge, b.* 262,2 . . 3 . .; —, pourquoi 2*,3. 9; *din — în —,* de mieux en mieux *b.* 367,2; *fie-,* beaucoup 349,3; *ci,* 9. 10. 43,3. 142,3. 221, 3. 222,2. 332,2. 345,2.3 . .; *b.* 55. 60, 3 . . 63. 65. 95,2 . . 96. 98. 133,2 . . 134,1.3. 181,2. 359; *cie,* 226,2.

ce, cj. v. ci.

cè, ča, cê, cea, cĭa pr. dém. la, v. gram.

cê-, v. cea-, ce-.

ceáfă, sf. nuque; *ča-* 350,3; *b.* 123.

ceápă, sf. oignon *b.* 364,3 . . 372; *cêpă, b.* 43; *cêa-* 356; *ča-* 356,2; *b.* 27. 42,2.3. 98 (*istr.* jbulă).

ceără, sf. cire *b.* 351,3; *cê-,* 162,2; *b.* 238,3; *ča-* 95. 116. 293,3. 338; *b.* 217,3. 219.

ceardác, sm. tente *b.* 302,3.

ceártă, sf, (te) querelle, démêlé; *cê-* 4*,2. 171; *ča-, b.* 123,3; —, réprimande, *cê-* 29,2; *cĭa-, b.* 361,2.

ceás, sn. (uri) heure; *cês* 164,3; *b.* 139. 166,1.2; *-ul dĕpoĭ,* dernière heure 48; *čas* 3*. 13*,2. 15*. 1. 2,3. 9. 21,2. 54,2. 67,3. 80,2. 88,2. 89,3 . . 96,2. 97,3. 107,3. 127. 147,3. 167,2. 180,2 . . 185,3. 201,3. 274,2 . . 311. 342,3; *b.* 41 . . 2 . . 60,2 . . 101,2. 200. 214,3. 233,3; —, hora (du bréviaire) *b.* 203,3; *cĭas,* horloge *b.* 370.

ceasórnic, sm. montre, horloge *b.* 8, 2. 368,3; *ces-, b.* 8,2. 9 . . 10,2; *ča-, b.* 8,2.

ceasoslóv, sm. bréviaire; *ča-, b.* 15.

ceástă, cè-, ča-, pr. dém. f. celle-ci, v. gram.

ceátă, sf. (te) troupe, bande 179,3; *b.* 218,3. 307; *cê-* 98. 130,3. 329,3 . . 330,2 . .; *b.* 15; *ča-* 62. 179,3. 288,3 . .; *b.* 192 . .; —, l'armée céleste 106,3. 245,2.3; *b.* 64,3; *cê-* 288,3; *ča-, b.* 89 . . 191; —, brigade, *cê-* 221,3 . .

ceáteră, sf. (re) harpe 249 . .; —, (rĭ) 14,1.2 . .; —, *(celerĭ)* 14.

ceáță, sf. (ceți) brouillard *b.* 137,3. 299,1.2.

Cehan, sm. Np. *b.* 81,2.

cehluese, va. 3. voiler, envelopper 234,3.

ceĭnreșĭ, v. cine.

ceĭu, v. cer.

cel, (a) pr. dém. celui, v. gram.

celárĭu, sm. chambre, cellule 12,3.54.

cempoĭ, cene, censte, v. ci-.

cenúșă, sf. cendre 205,2 . . 246,2. 292,2 . .; *b.* 49. 109,2. 254,2 . .; *-ge, b.* 185,3. 238,3.

cer (úĭ) va. 2. demander, solliciter, exiger 2*. 9*,2. 19,3. 23,2. 27 . . 42, 1.2. 55. 82. 100,3. 108. 138,3. 169. 239,3. 271,2. 283. 296 . . 300,3. 301,3. 304,2. 326,2. 341,2 . . 342,3. 343,3; *b.* 7. 12. 37 . . 47,3. 101. 125. 149. 150,3. 189. 234,3. 241,2; —, vr. demander pardon 9; —, mendier 195; —, chercher 255, 2; *cerĭu* 81,2. 82,3; *ceŭ* 288; *b.* 49,2. 182,3; *istr.* 286.

cerb, sm. (ĭ) cerf 36,2. 158,5; *b.* 212,2.3.

cerbíce, sm. nuque 35,3.

cerc (aĭ), va. 1. chercher 52,2 . . 77. 78,2. 108,2. 119. 143,2. 183,2. 187. 209,2. 214,3. 230. 231. 248 . . 267 . . 270,3. 360. 365; *b.* 6,2. 11,2.3. 12. 77, 2. 152. 196,2; —, rechercher, examiner, éprouver 11,2.3. 69. 80,1.3. 118, 2.3. 200,2. 204,2. 291,2 . . 328,2; *b.* 72. 297,2. 353,2; —, essayer, tenter 70,3; *b.* 96,2. 131,2. 355 (v. încerc); **cercát,** aj. examiné 76,2; **cercătór,** sm. (ĭ) explorateur 100,2.

cercecu, sm. *istr.* cigale *b.* 282,3. 283 . .

cercél, sm. boucle d'oreille *b.* 369,3.

cercetáre, sf. (ări) examen, enquête 236,3. 291,2; *b.* 105,3. 153,3. 154,3; —, soins 214,3; **cercetez** (ái) va. 1. examiner, scruter, s'informer 84,3. 194, 3. 247. 297. 364,3; *b.* 114,2. 125,2; *-teḑ* 77. 306; —, chercher 365; *b.* 257.

Cerchiaz, sm. Circassien 93,2; *-cheĭĭ,* pl. *b.* 4.

cerdăcél, sm. vestibule 172,3. 173.

cérere, sf. (rĭ) demande, prière *b.* 185,2; *cĕ-* 25. 42,2 . . 293,2; *b.* 178,2; —, vœu 67,3.

cerésc, aj. s. divin, céleste 66,2. 81. 83. 106,3. 130. 298. 316,3; *b.* 108,3. 190,2 . . 192,3. 236,2.

Cergău, s. Nl. *b.* 321.

cérĭu, sn. (iure) ciel 1*,3. 9*. 1,2.3. 3. 7. 9. 11,2. 14,3. 16,3. 19,2. 23,3. 28,3 . . 34 . . 54,2 . . 57 . . 82. 107. 127. 147,3. 262,3. 276. 309,2. 310 . .; —, voûte, baldaquin *b.* 130,3; —, (iurĭ) 83. 154. 183,3. 250,2. 263. 311,3. 329. 2 . . 349,2; *b.* 22,3. 36,3. 121. 179,3. 180 . .; *ceri* 7*,3. 14*,2. 9. 32,1.2. 67, 3 . .; *b.* 182,2; *cer,* 3. 4. 124.

cern (ut), va. 2. bluter *b.* 337,1.2 . .

Cernat, sm. Np. 92,2.

Cernăuți, sm. Nl. 173,3. 174.

cernélă, sf. encre *b.* 46 . .

Cernigov, sm. Nl. 237.

cerșésc (șŭĭ), va. 3. demander, solliciter 60. 192,3. 234,2. 235,2. 247,3. 296. 298,2. 351; *b.* 57. 358,2 . .; **cerșótul,** sm. supplication 54.

cert (aĭ) va. 1. réprimander, punir 31,2. 50,2. 90. 105,2 . .3 . . 113,2. 120, 3. 121. 122,2 . . 123,2 . . 127,3. 128,3. 141,3. 161,3. 213,2. 276,2. 281,3; *b.* 185. 216,3; —, interdire *b.* 133,2. 167, 2; —, gronder *b.* 256,2; —, vr. se quereller, disputer 284; *b.* 121. 362,2; —, s'instruire 283,2; **certáre,** sf. (ări) réprimande 50,2; —, punition, châtiment 120,3. 121. 122,1 . .3 . . 123,2. 145,3. 153. 161,3 . . 212. 269,3. 270. 346,2; *b.* 14,2; *-rŭt-,* peine 49,2.

cést, (a) pr. dém. celui-ci, v. gram.; *cist* 207,2.

cestésc, va. 3. honorer 9; *ci-* 101 (v. cinstesc).

cetáș, sm. partisan, membre d'une troupe 44. 81.

cetáte, sf. (tăți) forteresse, ville fortifiée 2*,2. 11*,3. 1,3. 175,2. 176,1.2. 3 . . 177,1.2. 178. 240,3. 360,3. 361, 2.3 . .; *cetati, b.* 133; —, ville 9. 21,2. 33,2 . . 38. 49,2. 58,2.3. 67,3 . . 72,2. 78,2.3. 107,3 . . 115,3. 124,2. 150,2. 324,2. 360,3; *b.* 23,2. 39,2. 55,3. 76. 167 . .; *ca-* 8; —, droit de citoyen 3*,3; *cetate de scaun,* siége 177; — *Albă,* Nl. 58,3; — *Sărată,* Nl. 287,3; **cetățeán,** sm. (eni) citoyen *b.* 92,2; *-ţênŭ, b.* 87, 2 . .; —, *(ţeani)* 258; —, *(ţêni)* 362,3.

ceténie, sf. lecture 146,2; **cetése** (ĭi) vn. 3. lire 21,2. 35,3. 37,2. 38. 68,3. 79,3. 105. 110. 111,2. 118. 142,3. 297. 335; *b.* 41,3. 76 . . 153,3. 164; **cetíre,** sf. *-rĕ stĕlelor,* astrologie 133,2; **cetít,** sm. lecture 146,2 . .; *b.* 203,3; **cetitórĭu,** aj. s. lecteur 97,2 . . 109,3. 125, 2 . . 146,2. 251,3; *b.* 156,2; — *de stĕle,* astrologue 132,2.3. 133,1.2. 134 (v. citanie).

céucă, sf. chouette *b.* 213,1 . .2 . .

ceuș, sm. huissier 135,2.

ceva, pron. quelque chose 11,2. 37,3. 42; *b.* 21,2. 208,2. 246,2; *câte* —, id. *b.* 84,3; *cevaș,* id. 313,3; — , quelque part 323,2; *all -aș,* autre chose 287,3. 338,3 . .

čfert, sn. (urĭ) quart (d'heure) *b.* 9,2.

che, cj. *istr.* que *b.* 284; —, pr. rel. qui, que *b.* 285,3.

cheaculĕ, sf. nigella, nielle *b.* 45,2.

chear, v. chiar.

Chedrinó, sm. Np. 246.

chedru, sm. cèdre 357,2; *b.* 97,2. 176,2; *-chie-* 171,2.

chée, sf. (ei) clef 148,2 . .3. 255; *b.* 179,2 . . 330,3; *chêe* 236; *cheae* 363,2; *(mr.* cleale).

chef, sm. amusement, humeur *b.* 115, 2. 317. 347,2; —, bonne disposition *b.* 374.

chel, sm. teigneux *b.* 246,3 . .

chelčúg, sm. frais, dépense, vivre 125. 270; *-ģúg* 125,2; **cheltueálă,** sf. *-ucale,* 176. 261,2. 290,2. 347,3. 348,2; *b.* 30,3. 35. 78,3. 79. 81,3. 103,3; *-tuĭálă* 38. 94,2. 118,2. 144,2.3. 237. 240. 280. 291. 294. 344,3; —, *(uélĭ) b.* 221,2; —, *(-tăel)* 208; **-tuésc,** va. 3. dépenser, dilapider, faire des frais 208. 277. 293,3; *b.* 248. 374.

chem, v. chiem.

chen, av. *istr.* quand *b.* 283,3. 284.

chéndru, sm. centre 323,1.2 . . 347,3.

chentávru, sm. (ri) centaure *b.* 90,2.

chept, sm. *mr.* poitrine, sein *b.* 274, 3. 275 (dcr. piept).

cheró, sm. *mr.* temps, terme *b.* 271. 276,3. 277,2.

cherstĭanske, aj. f. *istr.* chrétienne *b.* 283,2.

cheruvim, v. he-.

Chesár, sm. César, empereur 21. 204. 251,3. 358,3; *b.* 153; *-rie, b.* 79; *Chisarie, b.* 128.

Chést, sm. Np. Quistus *b.* 236,3.

chezáş, sm. garant 74,2. 162.

chĭár, av. même, aussi, pendant *b.* 288,2. 320. 355,3. 362,2; *chêr, b.* 174, 2; *chear, b.* 336,3; —, clairement 330; *chêrŭ* 31,3. 166,3.

chĭáre, sf. *mr.* ombre *b.* 275,2.

chĭátră, sf. *mr.* (chieţire) pierre *b.* 277,2. 279,3 (dcr. piatră).

chibzueálă, sf. (le) méditation, délibération 236,2; *chipz-* 110,2. 260,2; **chibzuésc** *(-uit),* vn. 3. présumer, réfléchir; délibérer 57. 236,2; *b.* 129,2. 244, 3. 311,2; **-uít,** sm. raisonné *b.* 300,3; **uitórĭu,** sm. prudent 265,3.

chic, sn. (urĭ) cri de joie 179,2.

chícă, sf. chignon, toupet, chevelure *b.* 120. 122,3. 302.

Chicera, sf. Nl. 151.

chiculíţă, sf. petite chevelure *b.* 298,2.

chicuta, sf. *mr.* toît *b.* 268,3.

Chidar, sm. Np. 238,3.

chidvelat, sm. aise *b.* 225,2.

chĭeále, sf. *mr.* peau *b.* 271,3 (piele).

chĭém *(chem)* (aĭ), va. 1. appeler, crier 1*,3. 12. 13. 14,3. 28,1.2. 34. 35, 2. 42. 78. 83. 100. 176,2. 218,2. 225. 295,3. 318,2. 342,2; *b.* 40,3. 171,2. 189,3; —, vr. s'appeler, se nommer 21,2. 27,2. 34,3. 37,2. 39,3. 48,3. 58, 2. 59,3. 61,2. 71,3. 89,3. 107,3. 116 . . 121 . . 131 . . 153,2. 313,3. 351,2; *b.* 50,2. 136,3. 170. 321; **chĭemáre,** sf., *chem-,* appel 10*,3. 10,3. 329,3; *b.* 234, 2. 354,3; —, vocation 100; *b.* 156,2; **chĭemat,** s. invité 80,3 (*istr.* claem, *mr.* clim).

Chiesaria, sf. Nl. Caesarea 5*,3; *-rĭa* 5*,2.

Chifa, sm. Np. 16*.

Chihnea, sm. Np. 38.

chihribárĭu, sm. ambre *b.* 90,2.

chihuése, vn. 3. rire aux éclats *b.* 250.

Chilichiea, sf. Nl. Cilicie 284. 320, 2; **-esc,** Cilicien 2*,2.

chilíe, sf. (íi) cellule 253. 297. 304, 3. 305,1.2.3 . .; *b.* 198,3. 200,2. 203,3; *mr. b.* 268,3.

chilóm, sm. crochet 301.

chilomán, sm. vacarme *b.* 127. 356,2.

chimín, sm. cumin *b.* 97,3.

chimír, sm. ceinture *b.* 259,3.

chín, sm. (urĭ) peine, tourment 29,3. 84,2. 182. 212. 214,2. 365,3; *b.* 161,3. 186,3. 187 . . 193,3.

China, sf. Nl. *b.* 130,2; —, sm. Np. Cinna *b.* 197,1.3 . . 198 . .

chíndie, sf. vêpres *b.* 75,3. 81,3. 301,3. 304.

chinuésc (íi), va. 3. tourmenter, torturer 19. 31. 32. 41,2. 85,3. 153,2. 222. 247; *b.* 225; **-uíre,** sf. tourment *b.* 187; **-uít,** aj. *b.* 187,2.

chiósc, sm. pavillon *b.* 178,3 . . 179,2..

chiotór, sm. (i) qui pousse des cris de joie *b.* 333,1.2.3 . .

chíp, sm. (urĭ) image, figure, aspect, visage 10*. 13*,3. 5 . . 8. 34,3. 47,3. 58. 112,2. 166,3. 179. 184,3. 208,3 . . 226,2 . . 267. 282,2. 288,3. 318,2. 324. 330.3. 357.3: [illegible]

80,3 . . 118,3. 169,3. 205,2; —, (ure) 10*, 3. 97,3. 115; —, modèle 262,3; —, (urĭ) façon, manière 30. 32. 46 . . 79,3. 107,2. 117,1,2 . . 121 . . 138,2. 270,2. 331,3 . .; *b.* 8. 31. 66. 94. 100,3. 108, 2. 127,2. 196,3. 341,3; *în —*, à la manière 49,2. 72; *b.* 17,3. 51. 69,2; *în — scris*, peint 176,2; *după —*, à ses dehors *b.* 91,3. 236,2; *în ce —*, comment, de quelle manière 2. 23,2. 24. 25 . . 77. 84,3. 95; *în tot -ul*, de toute sorte 362,2; *b.* 172; *cu tot —*, avec tous les moyens possibles *b.* 83; *într'un —*, uniformément 80,3 . . 84. 126,2 . .; *într'alt —*, d'ailleurs 88,2; —, autrement 126, 3 . .; *într'acela —*, de même 96,3; *ún —*, uniformément *b.* 218; *un — de*, une manière de *b.* 87,3. 150; —, moyen *b.* 245; *nu e —*, impossible *b.* 242,2. 349, 2 . . 352,2; *nece cu un —*, aucunement 54,3.

chiparís, sm. (urĭ) cyprès *b.* 197, 2.3. 198,2; *chipru*, *b.* 167,2.

chípere, s. poivre (?) *b.* 97,3 (piper).

chipeş, aj. modeste 47.

Chiprián, sm. Np. 246,2; *b.* 12,3; **-ru**, sm. Nl. 140,3; *mr. b.* 267,1.3; —, (v. chiparis).

chipuése, vr. 3. ressembler 84.

chipzueală, v. chib-.

chir, sm. monsieur, monseigneur 98, 2 . . 110 . . 170,3. 279,2. 280,2; *b.* 60. 127,2; *chyr* 157—159. 209,2. 236,3. 336,3; *b.* 15. 251,3; *chyrĭu*, *b.* 78,3.

Chira, sm. Np. Cyre *b.* 72,3. 73 . .; *-ros* 204,2; *Chy-* 188,2; *Chyrŭ* 337.

chiríe, sf. loyer *b.* 47. 128,3.

Chiríl, sm. Np. 290,2.

Chiríni, sm. Nl. Cyrène 358,3; *Chirinéu*, sm. (eĭ) Cyrénéen 284.

Chirinth, sm. Np. 307,3; *b.* 79,3.

chirón, sm. clou *b.* 245,2 (v. piron).

chiroţícă, sf. toile *b.* 300,3.

chisát (te), aj. *mr.* broyé, pilonné *b.* 272,2 (v. dcr. pi-).

chischinéu, sm. un habit (?) *b.* 266.

Chişinău, sm. Nl. *b.* 219,2.

chit, sm. (ţĭ) baleine 34,3; *b.* 62. 66. 147,2.3. 164; *chyt* 156.

chita ate, *istr.* tant d'autres, beaucoup *b.* 284,2 (cf. dcr. căte alte).

Chitea, sm. Nl. 141.

chitésc (ĭi), va. 3. viser, *titesc*, *b.* 297, 2; **chitít**, aj. orné 136,2.

chĭuesc, va. 3. pousser des cris de joie *b.* 312.

chĭutiliche, sf. *mr.* lâcheté *b.* 267,2.

chĭuzd, aj. universel 124,2.

chíveră, sf. (re) schako *b.* 3,3.

chiverniseálă, sf. subsistance *b.* 102; *-sélă* 191; *-sêlă*, administration *b.* 7,2; **-sésc**, va. 3. administrer, diriger 246. 326; *b.* 14,3; —, soigner *b.* 20. 25; **-síre**, sf. direction *b.* 28.

chívot, sn. (e) tabernacle 148,3; —, reliquaire *b.* 74,2.

chizeşíe, sf. garantie 74,2.

chizmă, sf. *b.* 137,2 (v. pi-).

chizmit, aj. copié, abrégé (?) 143,2.

chrisícŭ, sm. *mr.* orfèvre *b.* 275,2 . .

chy-, v. chi-.

ci, cj. mais 168,2. 330,3. 331. 351, 3; *b.* 2,2. 15,3. 20,3. 36 . . etc.; *ci-că*, mais (on raconte) que *b.* 348,2; *ce* 1*. 10*,3. 13,2. 19,3. 20,2. 23,2. 26,2. 29. 31,3. 37,3. 44,2. 46. 48. 52,2. 55.3. 60. 65,3. 77. 80,3. 86. 106. 113,2. 123,3. 138. 141,2. 153,2. 161. 187,3. 194,2. 200. 220,2. 255,2. 277,2. 293,3. 305,2. 316,3 . . 329,2. 338,3 . . 358. 362; *b.* 9,3. 12. 19,2. 28,2. 47,2. 88. 92,2. 110,3. 167,2. 218. 220.

ci, pr. rel. v. ce.

ciă, *b.* 10,2, v. cea.

cibótă, v. clob-.

cícea, av. ici 7; *-cĕ* 26,3. 31; *de cice*, c'est pourquoi 365,3 (v. acicea).

cicĭór, sn. (oare) *mr.* pied *b.* 265,3. 268. 272,2 . . 278 (dcr. pi-).

cicoáre, sf. chicorée 331,2; *b.* 340,3.

cicutese, va. *mr. dinţlĭi ţĭ lĭi -tea*, grincer les dents *b.* 271,3; *čuc-*, déchirer *b.* 264,2. 265.

ciincĭ, v. cinci, *cĭinre*, v. cine.

cilibíu, aj. délicat *b.* 145,2.

cimbir, sm. thym *b.* 43,2; *cimbru*, *b.* 44,2. 97,3.

cimel, cimel, s. énigme, énigme! *b.* 368,2; **cimilitúră**, sf. (rĭ) id. *b.* 368,2; *cĭum-* 209; *čume-*, proverbe *b.* 212,3.

cimpóĭu, sm. (oĭ) cornemuse *b.* 305, 2. 318; *cem-* 181,2.

cín, sn. (urĭ) troupe 304; —, ordre 321,2; —, position *b.* 220.

cin, sm. canot 59.

cínă, sf. souper; cène 42,2. 43. 52. 218,2. 330,3 . . 331,1.3 . . 332; *b.* 229. 321.

cinci, num. cinq 6. 31. 42,2; *b.* 7,2; *cîinci* 6*; — **sprezêce**, quinze *b.* 201,3; — *-zăci*, *b.* 66,3; **cinci şi doazăci**, vingt-cinq *b.* 90; **cinci zeci**, cinquante 195,2; — *ḑeĭ* 312,3; — *zăci* 38,3; *b.* 90; *cinzeĭă* 187,3; *cinzeci*, *b.* 108,3. 255, 2 . .; *cinḑăci* 91,3; **cinḑăcearíu**, sm. cinquantenier 265,3; **a cinceĭ**, f. la cinquième 33. 34,3. 107,2; —, m. le cinquième 40; *al — cilê*, id. 163,3.

cíne, pr. qui 9*,2. 7. 13. 16,2.; 21, 3. 28,2. 30,2. 36. 79,2. 83,2. 88. 128,2; *b.* 5 . . 149. 209; *cîinre* 2*,3 . .; *cini*, *b.* 196 . .; *cire* 54,2; *istr. b.* 284. 286,2 . .; *ciri* 43; *cene* 28. 93,2; —, celui qui 12. 19,3. 39,2; —, chacun, 34,2. 132,3. 286,2. 336,2.3; *cineşi*, chacun 13*,3. 21,3. 44,2. 115,3. 120,2. 150. 288,3. 334,3; *b.* 142,2. 217,3. 218,2; *cêinreşi*, id. 9,2; *cine-vá*, quelqu'un 31 . . 96,3. 111. 310,3; *b.* 6,2.3. 243,2; *bnt. şine-va*, *b.* 262,2; *cineváş*, id. *b.* 80, 3. 106,3. 189.

cinéz, va. 1. souper 223.

cínste, sf. honneur, respect, vénération 14*. 11,2. 29,2. 30. 39. 45,3. 51. 88. 106. 114,3 . . 146,2.3 . . 155,2. 276, 2. 293 . . 343. 348,2 . .; *b.* 5,2. 6. 72, 2. 100,2. 188,3. 226,3; *-ti*, *b.* 94,2. 197,3; *censte* 184; *ciste* 61,2; —, dignité 49,2. 122,2. 131,3. 132,3. 163,2. 251,3. 259. 321,2; *b.* 25; *cu* —, honorable *b.* 11,2; *de* —, digne, honoré; honorable 83,3. 101. 143,2. 190. 198, 2. 265,3; *b.* 4 . . 10; —, honnête 122; *mai de* —, plus digne d'honneur *b.* 35. 76; *fără* —, misérable 265,3; *am la* —, honorer 198,2.3; *beau în* —, trinquer, *b.* 374; **cinstése**, (tít) va. 3. honorer, respecter, vénérer 12*. 25. 33. 40,2. 76,2. 89,3. 145,2. 164,2. 181,1.2. 218. 277,2. 319,3. 334,3. 350. 367,3; *b.* 12. 28,3. 100. 111. 147,2. 155. 204,3. 247,3; *cînstesc* 9; —, gratifier, présenter *b.* 132, 3, 229; —, saluer *b.* 121; —, trinquer *b.* 293,3. 330,3; **cínsteş**, aj. honnête 256,3; *b.* 10; **cinstíre**, sf. respect *b.* 202,2; **cinstít**, aj. honoré; vénéré, révérend 7. 30. 78,2. 79. 84. 85,2. 89,3. 90. 98,3. 120,3. 124,3. 240,2.3. 244,2. 308. 344,2. 357,3. 358,2; *b.* 56. 80 . . 97,2. 179,3. 223 . . 226,3. 310,3; *cenzit* 183,2; - , pur 1,2. 7; *b.* 184,2; -, clair 29,2; —, honnête *b.* 66,2. 45,2. 251,3. 321,2. 362

cintiene, s. une sorte d'habit (?) *b.* 11,3.

cĭoáe, sf. airain *b.* 46,2 (v. ac-).

cĭoáră, sf. (cĭort) corneille *b.* 302. 315,3. 348,2 . . 371; *čo-* 91.

cĭoareceĭ, pl. chausses; *čo-*, *b.* 205,2.

cĭorbă, sf. soupe *b.* 376,2.

cĭobán, sm. (i) berger *b.* 374,3; *čo-*, *b.* 127,2; **cĭobănáş**, s. dim. *b.* 287,3. 288; **cĭobăníe**, sf. métier de berger *b.* 305,2.

cĭobótă, sf. (te) botte; *čo-* 331,3; *cib-*, *b.* 34; **čobotár**, sm. (i) cordonnier *b.* 211,2.

cĭoc! boc! son du coup de marteau *b.* 334.

cĭocán, sm. (e) marteau *b.* 333,3. 362,2. 375; *din — lucrată*, travaillé à coup de marteau; **cĭocănáşĭu**, sm. dim. *b.* 334,1.2.

cĭof, sm. bouffon *b.* 360.

cĭohodár, sm. (i) laquais, suite *b.* 18,2. 75,2.

cĭolán, sm. (i) trumeau *b.* 336; *čolane*, pl. 215,2; **cĭolănos**, aj. qui a des gros os *b.* 259.

ciontése, va. 3. retrancher *b.* 358.

cĭoplesc, va. 3. sculpter *b.* 205,2; **-lít**, aj. taillé, sculpté 172,2; *čo-* 172, 2.3; *b.* 72,2. 100,2.

cĭoráp, sm. (i) bas; *čo-*, *b.* 118,3.

cĭorbagĭu, sm. (ii) colonel des Janissaires *b.* 18,1.3. 19.

cĭorogár, sm. (i) savetier; *čo-*, *b.* 211,2.

cĭovrăncă, sf. **čovraĭncă** hibou 91.

cire, -ri, *istr.* v. cine.

cireádă, sf. (ézi) troupeau de bétail *b.* 88,3. 259,2.3. 352; **cĭurdă**, id. 66,2.

ciréaşă, sf. cerisier *-rê-*, *b.* 97,2.

ciricăesc, vn. 3. gazouiller *b.* 254,2.

círtă, sf. moment *b.* 8.

císlă, sf. nombre (numéro de la constellation) 175,1.2. 211,2.

ciste, v. cinste.

cistu, v. cest.

citánĭe, sf. lecture *b.* 126,2; **citátelĭu**, sm. lecteur 208,2; *citénie*, péricope, lecture 252,3; *čte-* 215. 261,2. 262,1.2. 263. 268; *čît-* 9*,3. 265,3; **citése**, va. 3. lire 121. 162,2. 199,2. 337,3; *b.* 29. 95,2; **citeţ**, sm. lecteur; *čîteţ* 255,3; **citítór**, sm. lecteur 57,2 196,2 [illegible] 30,2 (v. ast-)

cĭubúc, sm. (cĭ) *ču-,* pipe à tabac *b.* 115,3.

cĭúdă, sf. (de) miracle 84,3. 223,2. 233,2; *ču-, b.* 247,2; —, dépit, colère *b.* 352 . . 353,2. 363,2; **cĭudát,** aj. étrange, singulier 102. 363,2; *b.* 24,3; *ču-, b.* 109,3. 134,2. 173,3. 176; —, miraculeusement 130,2; **cĭudeșă,** sf. (ese) miracle 51,2. 139,2. 221,2. 222, 2. 319,3; —, (esi) 138,2; **cĭudese,** vr. 3. s'étonner 3. 223,2; *b.* 71,3; *cĭudisésc, mr.* vr. 3. id. *b.* 278,3; **cĭudíe,** sf. *mr.* miracle *b.* 268,3.

cĭugur, sn. (e) houppe, pompon; *b.* 368,2.

cĭulínă, sf. bardane *ču-, b.* 98,2.

cĭumă, sf. (me) peste 5. 354,2.3; *b.* 23,1.2.

čumelitură, v. cim-.

cĭumpăvésc, va. 3. courbaturer *b.* 294,3.

cĭúng, aj. manchot, 127,2. 349.

cĭupércă, sf. champignon *b.* 371 . .

cĭúr, sm. crible *b.* 348,3. 349 . . 376,3.

cĭurda, v. cireadă.

cĭút, aj. sans cornes *b.* 258,3; *ţĭută, b.* 330.

cízmă, sf. (me) botte *b.* 11,3. 374; —, (mi) *b.* 137,3.

clácă, sf. réunion de corvée *b.* 349; *de* —, en vain *b.* 245,2; *vorbă de* —, babillement *b.* 262.

clădesc (dít), va. 3. — *ca stogul,* mettre en meule *b.* 297,3.

cláe, sf. (clăi) meule *b.* 320,3. 321. 371.

claem, va. 1. *istr.* appeler *b.* 284,3; —, invoquer *b.* 285; *clăm, b.* 282,2 . . (v. chiem).

Cláin, sm. Np. *b.* 156,3. 183,2.

clánță, sf. loquet *b.* 356,2.

clás, sm. classe *b.* 220.

clătésc (it) vr. 3. se remuer, mouvoir, agiter, ébranler 34,3. 81. 112,2. 129. 244,3. 249. 364,3. 368,2; *b.* 22,3. 24. 127. 177,2.3; —, chanceler, vaciller, balancer 247. 303. 323,2; *b.* 88,3. 90,2.3. 176,2. 216,3. 327. 361,3; —, palpiter *b.* 122—123 . .

clátin, va. 1. chanceler, vaciller 169,3.

Clauzenburg, sm. Nl. 177; *-zumburg* 178.

Clavdie, sm. Np. Claudius 5*,2.

cleaíe, sf. *mr.* clef *b.* 274 (dcr. chee).

clefetésc, v. clev-.

Cleopŭ, sm. Np. Cléopas 231,3.

clevetésc (it) va. 3. calomnier 4*. 24, 2. 211. 301,3 . .; **-tă,** sf. (te) calomnie 30; **-tíre,** sf. id. 301,3; **-titórĭu,** sm. (it) calomniateur *b.* 39,3; **-tnic,** sm. (i) médisant 5*,3. 6*. 12*,3. 50,3. 367,2.

clĭăm, v. 1. *istr.* v. claem; *-ím (ai), mr.* va. 1. appeler *b.* 266. 269. 276,2. 280,2; **-áre,** sf. appel *b.* 269,2 (dcr. chiem).

clĭĭșúță, sf. mr. agrafe *b.* 275, 2.

clín, sm. *nicĭ în — nicĭ în mâneca,* rien de commun avec *b.* 373,2.

clintesc, vr. 3. se remuer, mouvoir *b.* 204,3. 262,3. 368.

clípă, sf. moment, instant *b.* 363,3; *într'o* —, en un instant *b.* 309. 339. 353; **clipálă,** sf. clignement, clin d'œil 233,3; *b.* 12,2; *întru o* — 243,3; *-peală,* sf. (peli) minute *b.* 9,2; *în toată -pêlă,* à chaque instant *b.* 54; **clipésc,** va. 3. cligner *b.* 362,3; **clipitură,** clin 14*,3.

clír, sm. clergé 240,3; **cliric,** sm. (i) clerc, prêtre 160. 358,3; **cliros,** sm. clergé 78,2. 193; *b.* 29,2.

clĭucêr, v. clu-.

clocésc, va. 3. couver 167,3; *b.* 129, 2. 211,3. 360,3.

clocotésc, vn. 3. bouillonner *b.* 217,2.

cloncănesc, vn. 3. croasser *b.* 299, 3. 300.

clondír, sm. bouteille *b.* 326 . .

clónțĭu, sm. bec *b.* 340,3 . .

clópot, sn. (e) cloche *b.* 33. 344; — *e bune glasure,* cymbales retentissantes 14,2; — *cu strigare,* cymbale de triomphe 14,2; **clopotár,** sm. (i) sonneur *b.* 345, 2; **clopótniță,** clocher *b.* 32,3; **clopoțél,** sn. (țêle) dim. sonnette *b.* 213,2.

clóșcă, sf. (cĭ) couveuse *b.* 360,3 . .

clucérĭu, sm. sommelier princier *b.* 153,3; *vel -cear* 173,2; *clĭucêr* 44.

Cluj, sm. Nl. 176,2.3. 178.

čĭce = celovece (slav.) homme 65, 3 . .

cmóce, av. maintenant *istr. b.* 284 (v. avmoce).

cnêz, sm. (zĭ) prince *b.* 50,3.

Cnimon, sm. Np. *b.* 89,3.

co, v. cu.

čo . . ., v. čio . . .

coace, av. *d'aice 'n* —, dorénavant *b.* 104 (v. înc-).

coádă, sf. (de) queue 58,3. 200,3; *b.* 91,2. 110,2. 153,3. 163,3. 208,2. 213, 2. 259. 311,3. 333,2. 354,2 . .; —, (cozi) *b.* 84,3. 336,3; — *de topor*, manche 361, 2; — *ochiului*, coin de l'œil *b.* 123,3 .

coájă, sf. (coji) peau, écorce, coquille *b.* 43,3 . . 45,2 . .

coálă, sf. — *de hârtie*, feuille de papier *b.* 298.

coámă, sf. (me) chevelure, crinière *b.* 85,2. 311,3.

coápsă, sf. (se) hanche, cuisse *b.* 31, 3. 32. 145,2 . .

coárnă, sf. cornouille *b.* 97,2.

coásă, sf. *timpul -sei*, fauchaison *b.* 315,3.

coástă, sf. (te) côte, flanc 9. 145,2. 244,2. 293,3. 322. 341; *b.* 110,2. 171, 3. 349,3; —, penchant, versant 176,2; *b.* 259.

cobésc, va. 3. mal augurer *b.* 303.

cobór, va. 1. (râ) descendre 203,2. 361,3; **-ât**, aj. descendu 361,3.

coc (copt), va. 2. cuire 5; —, mûrir *b.* 174. 298,3 . . 335,1.3.

cocĭórvă, sf. râble *b.* 353,2.

cocoánă, sf. (ne) madame, dame *b.* 260,3. 373,3; *cuc-*, *b.* 316,2 . .; **cocón**, sm. (i) enfant 4. 6. 59. 61. 64. 67,2 . . 93. 132,2.3 . . 135,3. 238. 287,3 . . 288 . . 317,2. 337,2; *b.* 68. 71,3 . . 72 . . 166,2.3 . . 188,3; —, *(cocoani)* 313,2; —, petit enfant 164; *de* —, dès l'enfance 180,2; *cucon* 38,3. 75,3. 209,2 . . 229. 233. 244,2. 250. 264,2. 278 . . 303; *b.* 122,3. 123,2. 139,3.

cocóş, sm. (i) coq *b.* 228,3. 369. 371 . .; *cu-*, *b.* 61 . . 349,2. 353,2. 371, 3 . .; **cucoşéşte**, av. en coq *b.* 353,2 (*istr.* cocot).

cocoşát, aj. bossu, gibbeux 350,3.

Cocoşca, sm. Np. 45.

cocótu, sm. *istr.* coq *b.* 286 (v. -coş).

códea, sm. diable (caudé) *b.* 260,2.

codină, sf. laine de la queue *b.* 258,3.

códru, sm. (rĭ) mont 14. 15,3. 107, 2; *istr. b.* 286,2; —, forêt 57,2. 70; *b.* 147. 242,3. 305,2. 350,3; —, bribe de pain *b.* 373,3.

cófă, sf. seau *b.* 368,3.

cofĕturĭ, pl. bonbon *b.* 315.

Cogălniceánu, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

Cogolĕ, sm. Np. 53,2 . . 150,3 . . 159. 172,2; *-eşti*, les gens de Cog- 200

cohe, sf. *mr.* angle, coin *b.* 265,3. 268,3.

cojíţă, sf. croustille *b.* 316. 336,2.

cojóc, sm. pelisse, vêtement fourré 335,3; *b.* 371,2.

Cojoghĕ, sm. Np. 75.

colác, sm. (l) gâteau, petit pain 218, 2; *b.* 228,3. 260,3. 315,2. 330,2. 375, 2; —, margelle *b.* 351,3; **-lăcél**, sm. dim. *b.* 337,2.

colăcăríe, sf. l'invitation, oraison rimée aux noces *b.* 316,2; **colăcărît**, sm. id. *b.* 310,3; **colăcér**, sm. (l) celui qui convie aux noces *b.* 312,3. 314.

colae, *istr.* v. -lea.

coláp, sn. (e) chapeau, bonnet *b.* 225,3.

Colasean, sm. (seni) Np. *b.* 155,2.

colástră, sf. colastre, premier lait après la délivrance *b.* 258,3; *cora-* 91.

coléa, av. là, de ce côté 290,2; *b.* 318; *-lĕ*, *b.* 173,3. 176,2; *istr. -lae*, *b.* 284; *-lo*, *b.* 284.

Colĕdă, sf. Np. d'une divinité de la mythologie slave *b.* 52,3 . .

colegátor, sm. ami, collègue *b.* 35.

coliándru, sm. coriandre *b.* 45,2.3; *comieadru*, *b.* 97,3.

colíbă, sf. (bi) chaumière, cabane 58,2; *b.* 69,2 (*mr.* călivă).

colíndă, sf. (de) cantique de Noël *b.* 324,2. 326,3. 330,2.3; **-déz**, va. 1. parcourir *b.* 327,2.

Colintína, sf. Nl. *b.* 127,3.

cólnic, sm. sentier 36,2; —, (ce) colline *b.* 261,3.

coloánă, sf. (ne) colonne *b.* 130,2.

Colomâea, sf. Nl. 191.

Colaşt, sm. Nl. (?) 176,3.

cólţ, sm. (l) angle, coin *b.* 96. 257, 2; —, roche *b.* 259 . .; —, dent, défense 206,2; *b.* 169. 361,3.

colţún, sm. (l) bas, chausse *b.* 34.

com, sm. homme 226,3 (v. om).

comu, av. v. cum.

comanác, sm. chaperon *b.* 327,3.

cométă, sf. comète *b.* 200,3.

comíd, sm. gomme *b.* 46 . .

comieadru, v. coliandru.

cómis, sm. écuyer, titre de noblesse 61,2. 91,3. 150,3; *b.* 126,2; — *mare*, grand équipier 61; *b.* 97,2; *-el* id. *b.* 76,2.

Commod, sm. Np. *b.* 19[illegible]

Comnín, sm. Np. 150

comoáră, sf. (orĭ) repaire 12; —, trésor 8* .. 17,3. 23 .. 29 .. 112,2 .. 158. 271,2. 275,2; *b.* 38,2. 40—42 .. 77,3. 149,3. 358.

compagnu, sm. *istr.* compagnon *b.* 282,3; **-anĭíe**, sf. *istr.* société, assemblée; *b.* 283,2.

compăr, v. cu-.

compus, aj. fait *b.* 246.

conác, sn. (e) relais; auberge 333, 3; *b.* 112,3; **-ăcésc**, va. 3. descendre, gîter *b.* 206.

condéĭu, sn. plume 363. 364,2 ..; *b.* 372; *-déĭu*, *b.* 342; —, article (?) *b.* 221,3.

cóndică, sf. registre; code *b.* 75. 86.

condíte, sf. pl. dragées *b.* 89,2.

condiţióne, sf. *mr.* condition *b.* 264.

Condoguni, sm. Np. *b.* 245.

Condrĕ, sm. Np. 38,2.

conéţ, sm. fin 150,2. 229,3; *b.* 58.

conĭhe, sf. cuisine *b.* 224,2.

conosc, v. cu-.

Constandín, sm. Np. 336,3. 340. 347,2. 357,3; *b.* 246,2; *-ntin*, 38,3. 78, 2. 91,3. 92. 320; *b.* 80,3. 81,2; *mr. b.* 278,2; *Costandin* 92,2. 332,3 .. 334,2; *b.* 195,3; *-tin* 93,2. 146. 150,3. 152. 178,3. 257,3. 287,2; *b.* 74,2.

Contăş, sm. Np. 175.

contenesc, va. 3. abolir, faire cesser, cesser 16. 25,2. 202,3. 308. 335; *b.* 49. 180; *-tinesc*, finir *b.* 315,2; *cunte-*.

contrésc, vr. 3. rencontrer *b.* 286,2.

conzulu, sm. *mr.* consul *b.* 265,2.

cóp, sm. ruche, baquet *b.* 292,3 .. 321.

copácĭu, sm. (cĭ) arbre 70. 114,2. 165,3 .. 199,3. 255. 311. 356,3; *b.* 21, 3. 66,3. 77,3. 136,3 .. 210,3; *mr. b.* 272,2.

copáe, sf. jale *b.* 310,2.

copárşĭu, sm. cercueil *b.* 344,3.

cóper (rĭ) va. 3. couvrir 6. 12. 15,2; *istr. copresc*, *b.* 285,2 ..; **coperemânt**, abri 12. 286,2; **coperíş**, sn. (urĭ) toit, couverture *b.* 240,2 .. 291,2.3 ..; **coperitór**, sm. (ĭ) abri 16,2 (v. aco-).

cópie, sf. couteau à deux tranchants 244. 245.

copíl, sm. (íĭ) enfant 164. 265,3. 292. 348,3 ..; *b.* 23,2 .. 37. 93,2. 125, 3 .. 135. 155,3. 200,2. 208,3 .. 361,3; —, page 171,3. 200,2; *b.* 32,3 .. 114, 3. 115,2; *cópil*, bâtard 122; **copílă**, fille 207,3; *b.* 318. 350,3; **-ărésc**, aj. enfantin *b.* 247,3; **-ăreáţă**, aj. f. id. *b.* 358; **-ăríe**, sf. enfance *b.* 261; *din* —, dès le berceau 198,3; **-áş**, sm. dim. petit enfant *b.* 287. 290,2; **-íţă**, sf. petite fille *b.* 297,3; *cupiĭ*, pl. 207,2.

copítă, sf. (te) sabot 6; *b.* 90,3. 336,3 ..

coprínd, v. cu-.

copt, aj. mûr 157; *b.* 209. 215,2 .. 3 .. 336. 351,3; *mr. b.* 269 ..; —, cuit *b.* 353,2.

copús, sm. *mr.* effort *b.* 267,2.

corábie, sf. (ábiĭ) navire, vaisseau 9*,3. 36. 110,3. 128,3 .. 130. 224,2 .. 286,3. 313; *b.* 40,3. 60,3 .. 61. 66. 83, 2. 129,2. 164,2. 317. 368,3; —, *(ăbiĭ)* *b.* 41. 84,1.2 .. 129,3 .. 326; **corăbieárĭu**, sm. (eárĭ) nautonnier, matelot 224, 2. 225; *b.* 39,3. 128,3. 129,2 .. 3.

corastră, v. col-.

corb, sm. (ĭ) corbeau 28. 60,2. 91; *b.* 185,3. 248,2. 302,2. 303; *mr. b.* 264,3 ..

corbán, sm. sacrifice *b.* 117,2.

corboáică, sf. femelle du corbeau *b.* 299,2 ..

corcodél, sm. crocodile *b.* 7,3.

Coréĭu, sm. Np. 364,2; *-reo* 11*,3; *-reu* 49,3; *-rie* 155.

Corenschi, sm. Np. 74 ..

Coresi, sm. Np. 33,2; *-rie*, v. Coreiu.

Corinth, sm. Nl. 253,2; *b.* 204; **-têni**, pl. habitants de C. 13*,2. 24,3. 262. 316,3.

corisma, sf. *istr.* carême, quadragesima *b.* 285,3.

corn, sn. (coarne) corne 14. 83,2. 249,3. 250,2. 357. 361,2. 368,2; *b.* 20, 3. 110 .. 237; —, angle, coin *b.* 334, 2. 335; —, manche de la charrue *b.* 306,2; —, *(cornurĭ)* pl. coin 149,2; **Cornea**, sm. le diable (cornu) *b.* 260,2.

cornícea, sf. espiègle, farceur *b.* 365,2.

Cornilie, sm. Np. 360; *-lii*, *b.* 198.

cornut, aj. cornu *b.* 258,3.

coroánă, sf. *mr.* couronne *b.* 267,3; *corónă* 129,2; *b.* 151. 219,2; —, Nl. 178; *corúnă* 178,2; **corunáţie**, sf. couronnement 333,3. 334,2; **-runéz**, va. 1. couronner 177,3 (v. cununá).

córt, sn. (urĭ) tente 195,2. 239,1 .. 2. 247,3. 334; *b.* 166,3 .. 300,2.3; —,

pavillon 154,2; *-ul ştiinţeĭ*, tabernacle 238,3..

corúĭu, sm. épervier 91.

coscáĭu, sm. (aĭ) corbeau *b.* 298,3. 299.

cositórĭu, sm. étain 162,3. 172,3; *b.* 46,2. 225,3.

cosíţă, sf. (ţe, ţă) tresse, mèche de cheveux *b.* 89,1.2. 91,3.

cost, v. cust.

Costache, sm. Np. *b.* 81,3.

Costand, sm. Np. 127,2; *-ă*, sf. monnaie *(ducatulŭ ţaste cătе 5 -e*, le ducat vaut 5 costandes) 95,3; *-din*, v. Con-.

Coste, sm. Np. 62. 72. 173,2.

Costín, sm. Np. 45,2. 196,2. 202; *b.* 1. 8,2.

costişoáră, sf. (re) dim. petite colline; *b.* 290,1.3.

costréţ, sm. étable de pourceaux *b.* 309,2.

coş, sn. poitrine *b.* 224,3; —, cheminée *b.* 364,3. 365; — *de rămă*, étable de pourceaux *b.* 335; **coşáreă**, sf. hotte, bourriche *b.* 309,2.

coşcĭug, sm. corbillon 254,3. 255,1.2.

cóşniţă, sf. pannier, corbeille 148, 2.3. 149. 255,3; *b.* 208,3. 209,2.

cot, sn. (coate) coude 313,2; *b.* 342, 2. 363,2; — (coţi) pl. coudée, aune 8*, 2. 65,3. 201,3; *b.* 60,3. 61,2. 92,3. 97. 117,3. 132,3. 167,3.. 217. 323,2.

Cotiastu, sm. Nl. 221,3..

cotesc, vr. 3. serpenter *b.* 292.

Cotnár, sm. Nl. 62,2. 63..

cotonogésc, va. 3. rosser *b.* 365,2.

cotór, sm. manche; *barba în* —, barbe pointue *b.* 169.

Cotrónţa, sf. Nl. *b.* 222—25.

cotrémur, v. cu-.

Cotrucĕni, sm. Nl. 333,2.

covărşésc, va. 3. surpasser, dépasser 84,2. 203. 300; *b.* 19,2. 60,3. 91; *covărşesc* 60,2. 99,2; **-şíre**, sf. comble *b.* 87,2; **-itór**, aj. important *b.* 86,2.

covăsélă, sf. levain 17.

covátă, sf. jatte *b.* 337,2.

covór, sm. tapis *b.* 11,3. 300,3..

covríg, sm. (i) craquelin rond *b.* 360,2.

Cozma, sm. Np. 92,2.. 295.

crác, sm. (i) rameau *b.* 369..

Cracău, sm. Nl. 70.

crăcíme, sf. cabaret 24,2; *-mă* 91 (v. cărşmă)

crăcĭún, sm. Noël 136,2. 161. 234, 3; *b.* 228,2; —, Np. *b.* 325,3. 330,3; **-na**, sf. Nl. 71,3. 72,3; *Creaćunĕni*, s. Nl. 151.

crăésc, aj. royal, princier 269,2. 276. 333,3. 335,2; *b.* 45,2. 169,2.. 201,2. 234,2. 315,2; *toiag* —, sceptre 36; —, va. 3. régner 360,3.

crálu, sm. (aĭ) roi, prince 36,2. 58, 2. 69,3. 70.. 73. 124,3. 146,3. 190,3.. 213,2. 268,3.. 276,3. 333,2; *b.* 12,3. 18.. 35. 104,2. 151,2. 202,2. 360,2. 3..; **crălásă**, sf. (ăése) princesse, reine *b.* 77. 173,2. 175,3. 313,3; **crăíe**, sf. (il) royaume 200,3. 360,3; *b.* 76,3. 132, 2; *-ăţi*, sgl. *b.* 96,2; —, domination, règne 235,3; **crăíre**, sf. id. 268,3.

Craĭóva, sf. Nl. *b.* 206,3.

crăişór, sm. prince *b.* 173. 176.

Crălegătorie, sf. Nl. 43,3.

cralĭévstvo, sm. *istr.* règne *b.* 284, 3 (v. dcr. **crăíe**).

crám, sm. accueil d'honneur *b.* 115,2.

Crâm, sm. Nl. Crimée 235,2.

crămesc, -iţă, v. cărmesc, -iţă.

crâng, sn. (urĭ) taillis *b.* 77,3. 370, 3; —, (crângĭ) branche *b.* 375,2.

crúp, sm. carpe *b.* 42,2.

Crăstítelŭ, sm. Jean Baptiste 104,3.

Craveci, sm. Np. 92,3. 93.

creángă, sf. (crengĭ) branche, rameau *b.* 351,3; *cra-* 286,3.

creástă, sf. crête de coq *b.* 373,2; —, sommet *b.* 259.

creche, sf. *istr.* verjus *b.* 285,3.

cred, va. 2. croire 67,3. 124,1..2. 127,2. 227; *b.* 105. 206,3; *istr. b.* 283, 2.. (v. crez); **credéul**, sm. le Credo 220,2; **credincĕos**, aj. s. croyant, fidèle 16*. 12,3. 15. 47,2. 52,2. 76,2. 82. 100. 109,3. 115. 143,3. 148,2. 163. 195,2.. 228,3. 281,2. 314,3. 326,3.. 341,2. 346, 3; *b.* 40,3. 56,3. 73,2. 97,3. 131,3. 145. 231; —, digne de foi 47; —, assuré 154,2; *bun* —, orthodoxe 164. 240,2; *credencios*, 227; **credínţa**, sf. (ţe) foi, croyance 8*,3. 10*,3. 11*. 15,3. 20,2. 26,3. 30,2. 41. 45,2. 53,2. 77. 104,3. 112,2..3.. 115,2.. 124. 141,2. 240, 3. 293,3. 359; *b.* 29,2. 31,1-3. 57. 162. 373; *crĕdinţă* 142; *credĭnţă* 7*,2; *credenţă* 207,2; *cridinţă* 43,3; *credenţ* 15*,2. 226,2..; —, créance, légalisation 38,3. 76. 103.. 134.. 135.. 151,2

denţă 75; *cridinţă* 87; *maĭ de* —, plus avéré *b.* 76.

créeri, sm. pl. cervelle *b.* 340; *creirii, b.* 44,2.

crémine, sf. pierre à fusil *b.* 64,2.

crep, (aĭ) va. 1. crever, se fendre *b.* 229. 260,3. 309,2. 340,3. 354. 373,2; — *de zua,* poindre *b.* 293,2; *crăp, b.* 98,2. 166,3. 339; **crepătúră,** sf. (rĭ) fente *b.* 93,2.

cresc, (uĭ) vn. 2. croître, grandir, grossir 8*,2. 4. 17. 34,3. 35. 36,2. 59, 2. 65,1.3. 79,2. 83,3. 107,2.3. 131, 1.2. 158. 171,2. 206. 256,2. 266,3; *b.* 11,2. 21,3. 27. 30,2. 94,2. 183. 253. 359,2; —, se répandre 283,3; —, élever 257. 278,2.. 320; *b.* 90. 188,2; **-ut,** aj. levé *b.* 351,2; —, âge 131,2. 133,3.

crestetél, sm. laitue scariole 355,3.

créştere, sf. (rĭ) croissance, accroissement *b.* 126,3; *crê-, b.* 26,3. 30,2. 156,2; —, éducation *b.* 108,3. 125,3. 155,2. 201.

créştet, sm. sommet *b.* 300,3; *crê-* 36,3. 157; *b.* 91,3; *-til,* cerveau *b.* 122,3.

creştín, sm. (ĭ) chrétien 24. 25,2.3.. 39,2.. 42,3. 46,2. 60,2. 83. 90,3. 106.. 112,2. 138,2. 146.. 217.. 272. 357,3; *b.* 28,1.2. 50,2. 55.. 236,1-3; *-tir* 55; *crijteno* 226,1.2; *crăştin, mr. b.* 281,2; **-âtáte,** sf. chrétienté 39,3. 76,2. 86. 98. 118,3. 124,3. 292,3; *b.* 4,3. 5. 7. 99, 3; **-ésc,** s. aj. chrétien 29,2. 32,2. 84, 2. 133,2. 280,2. 336,3. 347,3..; *b.* 35, 2. 56,3; *criistinesco* 226,1.2; *criştinască* 124; **-êşte,** av. chrétiennement 85,3; *b.* 29; **-éz,** vr. 1. se christianiser 362,2.

creţ, aj. crépu *b.* 295,3.

Creţulescu, sm. Np. *b.* 205,3.

Creusa sf. Np. 59.

crez, (úĭ, a crede) vn. 2. croire, penser 3*,3. 10*,3. 15*,2. 8. 20,2. 32,2. 39, 3.. 42,3. 65. 108,2. 112,3. 139,2.3.. 148. 159,2. 179,3. 201.. 208. 288,3. 289. 308,3. 310,2.. 320,2. 324,1.3. 327,2.. 343,3. 347,2. 358; *b.* 18,2. 57, 2. 82,3. 94. 161,1.2. 183. 202. 245; *creḑ* 6*,3. 49,2. 53,2. 106. 109. 174,3. 200. 227,2. 230,2..3. 248 (v. cred); **crezământ,** sm. foi *b.* 160,3..

crín, sm. lis 8*,2. 325,2; *b.* 176,2; — *de apă,* iris pseudacorus 356,3.

críntă, sf. jatte à fromage *b.* 258,3.

cristál, sm. cristal *b.* 176,2; *-iş-, b.* 178,3..

Crĭístos, 227,2 (v. Hristos).

crísu, sm. *istr.* croix *b.* 285,2 (dcr. cruce).

crişmă, sf. cabaret *b.* 224,2 (v. cărşmă); **crişmarĭ,** sm. cabaretier *b.* 224,2.

Crítŭ, sm. Nl. 47,2. 224; *-tên,* sm. originaire de C. 340,3; **-tíl,** sm. Np. *b.* 150—51..

crívo, aj. *istr.* faux *b.* 285.

croésc (ĭĭ), va. 3. tailler, faire *b.* 326,1.2; —, rosser *b.* 356; —, faire des projets *b.* 367,2; **croitór,** sm. tailleur *b.* 121. 326,2.

Cron, sm. Np. 57,2. 66,2.

cronecănésc, vn. 3. croasser *b.* 302,2.3.

cronicárĭu, sm. chroniste 70,2. 143, 1..2. 192.

cruce, sf. (cĭ) croix 2. 21,2. 85,2. 90. 101,2.3. 106. 130,2. 182. 186,2. 192,2. 226,2. 314,3. 357,3.. 358,2..; *b.* 24. 60,2.. 80,3.. 186,2; —, (ce) 172, 3; —, carrefour *b.* 224,2 *(istr. crisu);* **crucíş,** aj. av. croisé, en croix *b.* 4. 362,3.

crúd, aj. cruel *b.* 76,3. 152; *pĭíale -ă,* peau crue *b.* 3,3; *roao* —, rosée fraîche *b.* 177,2; *-ă cărticícă,* petit livre, simple *b.* 346,2 *(istr.* crut).

crúg, sm. cycle 44; *b.* 166,2.

crúnt, aj. sanglant, ensanglanté 11. 176,2; *b.* 19,3. 129; —, sanguinaire 60,3.

cruto, av. *istr.* — *rúţe,* amèrement froid *b.* 282,3 (dcr. crud).

crúţ (úĭ) va. 1. ménager, préserver, épargner 11*. 13*,2. 33,2. 49,3. 59. 86, 2.. 237. 264,1.. 318,2. 367,2; *b.* 374, 2; —, ramasser 51; **-ţâ,** sf. ménagement 327,3; **cruţíre,** sf. id. *b.* 58.

cseána, sf. *mr.* pays étranger *b.* 274, 2.3.. (v. x-).

ctítor, sm. fondateur 44.

čténie, v. citanie.

čtu-, v. cĭu-.

cu, prép. avec 8*,3. 1. 4. 16,3. 23, 2. 25.. 30.. 38.. 135.. etc.; *co* 43, 2. 151,3. 364.

cŭ, prép. slav. vers, envers 316,3. 317,2. 318 (v. că).

cubéle, sm. (ĭ) limaçon 117.

cuc, sm. coucou 91; *b.* 137,3. 347,2.

cuceréḑ, vr. 3. s'humilier 266,2 (οἱ ἀπαιτοῦντες); *-ésc, b.* 155; **-ríe,** sf. humilité, dévotion 157. 287,2. 288,3; *b.* 253,

3; **cucérnic**, aj. révérend *b.* 156,2; **-nicíe**, sf. piété, dévotion 274,3; *b.* 100, 2. 101,3; —, révérence (titre) *b.* 28,2.

cucon, v. co-.

cucór, sn. (coară) cicogne *b.* 132,3.

cucóş, v. co-.

cucunár, sm. (i) pignon *b.* 42,3. 45.

cuĉur, vr. 1. flatter de la queue *b.* 84,3.

cucútă, sf. ciguë 355,3. 356,3.

cudălbél, sm. (el) à la queue blanche *b.* 334,3.

Cudughér, sm. Np. *b.* 79,2.3.

cufúnd (ád), va. 1. plonger, abîmer 32; *b.* 129,3; —, vr. s'enfoncer, s'abîmer *b.* 39,2. 109,2.3. 353; **-áre**, sf. enfoncement 29,2.

cúget (aĭ), vn. 1. penser, songer, réfléchir 13*. 16. 44. 54. 88. 98. 113. 133,3. 171,2. 222,3. 223. 271,2. 310, 2; *b.* 37,2.3. 164,3. 295,3; —, projeter 282,3; —, sn. (te) pensée, réflexion, idée 11. 54. 81. 89,2. 97,2. 110,3. 147. 154,3. 164,3. 168,3. 170,2. 298. 312,2; *b.* 11. 21,2. 73,3. 126,2. 176,2. 179, 2. 195,3; —, intention 155,2.3; **-áre**, sf. id. *b.* 153,2.

cúglă, sf. cape *b.* 3,3.

cuĝmă, v. cuzmă.

cuĭăşăl, sm. petit clou (?) *b.* 370.

cúĭb, sn. (urĭ) nid, nichée 15,2. 84, 2. 102. 341; *b.* 210,3. 327,3. 328.. 367,3. 369. 374,3; *cuĭáb* (urĭ) 282; *b.* 136,3..

cuînplit, v. cum-.

cuişoáre, sf. pl. clou de girofle *b.* 42,3. 45,1.3. 109,2.

cúĭu, sn. (le) clou *b.* 245,2. 376,2.

cuj, sm. *istr.*; — *de slama*, brin de paille *b.* 286,3; *cuş*, morceau *b.* 287.

cúla, sf. *mr.* tour *b.* 281.

cúle, (aĭ) va. 1. coucher 36. 136,1-3; *b.* 354—55..; — *la pământ*, tuer *b.* 365, 3; —, vr. se coucher, se reposer 149. 171. 253. 294,1.2; *b.* 49. 70,3. 175,2. 176,3. 327,2.3; **-áre**, sf. couchée, coucher 285,2.3; **-úş**, sm. terrier *b.* 262. 367,2.

culdura, v. căl-.

culég (eseĭ), va. 2. cueillir 24. 255, 1.2. 256.. 351; *b.* 175,2; **-ătór**, sm. compositeur *b.* 353,3. 367,2; **-ere**, sf. collection *b.* 361. 365,2; **cules**, aj. recueilli 236,3; *b* 201,1 [illegible] 364,3· — [illegible]

cum, cumu, av. comme, comme si 2*,2. 4*,3. 12*,2. 1,2. 9. 10. 19,3. 23. 26,2. 32. 39,1.3. 41,3. 45,3. 46. 48. 50,2. 52,2.. 55,2. 59,3. 63,3. 76,3. 96,2. 105.. 115,3. 117. 122,1-3. 123.. 138,3. 290. 324,3..; *b.* 9,2. 171; —, dès que, aussitôt que 130,3. 149,3; *b.* 74,2. 137,2. 196,3. 214,3. 256,3; —, comment 13*,3. 14*,2; *b.* 46,3. 48..; —, cj. que, ainsi que (nt) 2*,3. 3*. 4*, 3.. 5*,1.2. 4,2.3. 5,1-3. 16. 23,1-3. 24,1-3. 26,3. 32. 34,2. 35,2. 37,2.3. 40,3.. 45,1.2. 47,3. 62,2. 74,1.2. 102, 3. 122. 123.1.2. 132,2. 133,2. 137. 141, 2. 151. 162. 220.. 268. 271,3. 276,2. 295,3. 318,3. 346. 350,3; *b.* 31. 70, 3.. 74,3..; — *că*, id. *b.* 18,3. 21,2. 28,2. 112,3. 162. 169,2. 179,2. 189. 204,2. 211,3. 322; *cumuş*, comme, tel que 44. 48,3. 128,3; *cumvá*, par hasard 160,3; *nu cumva*, d'aucune manière 66, 2. 82,2. 119,3. 134. 165,2. 167,2. 169, 3. 197. 286,2. 327,2; *b.* 95,3. 127,3. 179,2; *ca cum*, comme si 131,3..; *b.* 21,2. 150,2; *mr.* comme *b.* 269; *de cum*, que *b.* 353; *nicĭcum*, nullement 133,3; *b.* 89. 181,3. 182. 243,3. 245, 3. 250; *nicĭ de cum*, id. 347,3; *b.* 211, 3. 213,3. 245,2.

cumbará, sf. (le) grenade *b.* 19..

cumândez, va. 1. sacrifier 15,2; **-áre**, sf. (ârĭ) sacrifice 16,2.

cumâtru, sm. compère 90..

cuménec (aĭ) vr. 1. se communier 116,1.2. 181,3; *cumérec* 55,2; *cuminec* 89.. 117. 218,2.. 242,2; *b.* 29. 207; **cumenecătúră**, sf. communion 40. 42, 3. 115. 181,3; *b.* 80; *cuminecătúră* 25,2.

cumere, v. umere.

cumnát, sm. beau-frère 72. 207,2..

cúmpănă, sf. balance; danger 79. 196,3. 211,2. 360; — *de moarte*, malade à la mort, danger de *b.* 120,3; *a sta în-*, être en balance, en danger *b.* 245, 2; **-nésc**, va. 3. compenser, peser, équilibrer 64. 272,2. 360; *b.* 90,3.

cúmpăr (aĭ) va. 1. acheter 17,3. 18. 37. 100,3. 107,3. 134,2. 143,3. 229,3. 238. 241,3. 291. 313; *b.* 11,3. 34,3. 54. 96,2. 121,3. 128,3. 135. 170,2. 214, 1.2. 225,2; *compăr* 43,3; **cumpărătúră**, sf. (rĭ) achat 38,3. 45. 63. 74,3. 103. 151,3..

cúmpăt, sm. équilibre, mesure 149, [illegible]

va. 1. mesurer, modérer 118,2. 145,3. 146,3..

cumplíre, sf. dureté, cruauté *b.* 87. 196,3. 197; **-ítă**, sf. (e) extrémité 13,3; **-ít**, sm. fin 18; **-ít**, s. aj. violent, cruel, dur, terrible, horrible 49,3. 60,3. 64. 166,2.3. 171. 196,3. 197,2. 201. 202, 2.3. 214,2. 266. 296,2. 354,2.3; *b.* 12, 2. 83,2. 91,2. 116,3. 118. 152,2. 240; *după -ită*, jour de calamité 248,2; *cuîmplit* 106,3.

cungĭur, va. 1. entourer 366,2; *cunjur*, parcourir *b.* 110,2 (v. în-).

cunósc, (uĭ) va. 2. connaître 13,2. 20,2. 26,1.3. 38. 40,3. 48,3. 57,2. 72, 3. 79. 81,2. 116,2. 117,2. 215,2.3.. 248,3. 254,2. 324,2. 355,2. 365,3; *b.* 11. 13,3.. 136,3. 235; —, reconnaître 2,2.3. 64,3. 102,2. 297,3; *b.* 207,3..; —, apprendre *b.* 2,3. 53,3; *conosc*, *b.* 90; **-ătór**, sm. (rĭ) connaisseur 295,2. 322,3; *b.* 55,3; **-út**, sm. (ţĭ) connu, connaissance 185,2. 255,2; *b.* 236,3..; **cunoştínţă**, sf. (ţe) connaissance, instruction 76,2. 146,2. 216. 245,3. 273,2. 275,2; *b.* 17,2. 28,2. 152. 154,2. 156,2. 175,2. 208,3. 255,2; —, conscience 273, 2. 275,1.2..

cunpar, v. cum-; *cuntenesc*, v. con-.

cunún (úi), va. 1. couronner 11,2; —, marier 61,3. 217,3..; *b.* 68,2. 293, 2; **cunună**, sf. (i) couronne 60. 61,3. 64, 3. 65.. 86. 106,3. 203. 257; *b.* 5,3. 57,3. 209. 324,2; *curúră* 56; —, guirlande *b.* 51,3. 88,3. 134,2. 197,2. 320, 3; **cununíe**, sf. mariage 115. 243,2; *b.* 370,2 (v. coroană).

cúpă, sf. (pe) coupe 151; —, (pi) *b.* 258,3.

Cupalo, s. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 51,3..

cupárĭu, sm. échanson 38,2.. 102, 3; *cupărèscŭ*, aj. f. appartenant à l'échanson 38,2.

cupéţ, sm. négociant 93,2.

cupíţu, sm. *istr.* grande cuiller *b.* 285,2.

cuprínd (nseĭ), v. 2. enfermer, saisir, tenir, contenir, consister 42,2. 71,2. 118, 3. 124,2. 147,2. 214,2. 243,2. 245,2.. 259. 300,3. 303. 308,3. 323,2. 350. 357, 3. 363,3; *b.* 13,2. 28. 36. 82,2. 99,2. 116. 176,2. 180. 221. 253,2. 290,2..3..; —, lier 200; *co-*, *b.* 22. 23. 124,3. 127, 3; **-ere**, sf. l'action d'embrasser 101,3; —, étendue, contenance 323,2; *b.* 220, 2. 222; —, compréhension *b.* 253,2; **cupríns**, aj. contenu, saisi 230,2; *b.* 215, 2. 223,2; —, sm. contenu *b.* 126,2.

cuptórĭu, sm. fourneau 17,3. 18; *-tori* 8*,3; *-tŭr*, *b.* 350,2. 351,2. 352.

cur (seĭ), vn. 2. courir 6. 36,2. 231; —, vn. 1. couler 90,3. 99. 108. 176,2. 225. 255,2. 347; *mr.* *b.* 265,2. 268,2 (v. curg); —, nettoyer 293; *b.* 43,3.

curănd, av. vite, promptement 59,3. 61,2. 125,2. 288,3. 305,3; *b.* 6,2. 25,3. 26,2. 74. 129,2. 135,2. 159. 216,2; *de* —, récemment *b.* 139,2; *aşa dă* —, si vite *b.* 255,2; *cu multŭ şi mai* —, beaucoup plus vite 278,2; *curúnd*, av. vite 2*. 3*,2. 100,3. 147,2.. 216,2. 258, 2.. 324; *b.* 11,2. 121,2.3; *-dă vrême*, peu de temps 190,3; *mr.* *b.* 264,3. 266; *de* —, récemment 47.

curát, aj. propre, pur; chaste, sobre 15*,2. 9. 12,3. 44,2. 47,1.2. 48,3. 52, 3. 55,2. 79,3. 101,1.2.. 154,2.3. 211, 3. 241. 319,2.. 346,1.2; *b.* 31,2. 32.. 58.. 61,3. 70,3. 138. 184,2. 231,3. 343, 1-3; *pietri -te*, pierres précieuses 12,3; —, av. clairement, franchement *b.* 41,2. 219.

curătorĭu, aj. coulant 57,3. 98,2. 346,2.

curăţél, aj. dim. propret *b.* 327,3; **-ţénie**, sf. pureté 293,3; —, purification 317,3; **-ţése** (ţii) va. 3. nettoyer; purifier 13.. 16,3. 26,2.3. 27,3. 48,3. 81, 2. 84. 91. 107,1.3. 154,3. 194,2. 222. 241,3. 284,3; *b.* 4,2. 16,2. 45,3. 184. 350; *curăţăsc*, 242,3. 245,3; *b.* 109,3.. 137,1-3. 219; *curăţéz*, id. 317,2; **-ţíe**, sf. propreté; honnêteté, chasteté 10*,2. 9. 29,3. 45,2. 47. 79. 100. 165. 180; **-ţítorĭu**, s. aj. qui nettoie 30; *b.* 137.

curcubéu, sm. arc-en-ciel *b.* 370,3.

curéa, sf. (ele) courroie *b.* 3,3. 369, 2; *curá*, *b.* 227,2..; —, (èle), *b.* 11, 3. 90.

cúrg (curséi) vn. 2. courir 344; —, couler, s'écouler 296,2; *b.* 61,2.3.. 102. 124,3. 130,2. 133,3. 136,3. 148. 167,2. 176,2. 237,2. 318,3. 333,2; —, sortir, découler *b.* 214,3 (v. cur); **-ere**, sf. écoulement 359,3; *b.* 148,2. 159; —, cours *b.* 93. 150,2; *-gire*, *b.* 83; —, marche *b.* 236,2.

curióz, aj. curieux *b.* 170,2; **-itáte,** sf. curiosité *b.* 169,2; **-nic,** aj. étrange *b.* 144,2. 146,2.

curişór, sm. dim. (rî) derrière *b.* 334,2.

curm (aî), va. 1. cesser, interrompre 9*. 19,2. 133,3; —, vr. *mr.* s'efforcer *b.* 270,2. 277,2.

curmezíş, av. *în* —, de travers *b.* 304,3. 335.

cúrs, sm. cours, marche 11. 133,2. 176,2. 177,2. 202,3 .. 204,2 .. 332; *b.* 9,2. 253,2; *-ul ţărăĭ,* événements 196,3.

cúrsă, sf. (se) piège 166. 172. 214. 354 ..; *b.* 52. 110,2.

Curşa, sm. nom d'une divinité de la mythologie slave *b.* 53.

cúrte, sf. (ţî) cour 14,2. 70,3. 75,2. 106,3. 152. 190,2. 218,3. 235,2. 277. 333,2. 337,2. 341,2; *b.* 8. 12. 69,2. 169, 2; —, palais 133,3. 189,3. 200; *b.* 69 .. 113,3. 118,2. 224,2. 324,3. 331,2. 334, 2; **curtĭán,** sm. courtisan 198,2 ..

curund, v. -rând; **cururŭ,** v. cunună.

cúrvă, sf. (ve) putaine, impudique 46. 122 .. 242,3. 285,2. 291,2.3; **-várĭu,** sm. (rî) putassier, impudique 33. 40,2. 46. 242,3. 289,3; *b.* 39,3. 159,3; **-vesc,** va. 3. se prostituer *b.* 22,2; **-víe,** sf. (ii) impudicité, prostitution 11*,3. 12*,3. 2. 29,3. 47,2. 50. 275,2. 289,3. 291,3. 315,2; *b.* 39,3. 144,3. 261,2; *curŭvie* 45,3; *corvie* 54,3.

cuseríe, sf. (ii) alliance par mariage *b.* 10; **cuseru,** sm. (rî) beau-père, beau-frère *b.* 98,2; *mr. b.* 273,3.

cust, vn. 1. exister *b.* 227,3; *cost,* va. maintenir en vie 269,2.

custorít, aj. teint (?) *b.* 311,3.

cusúr, sm. défaut *b.* 372,3.

cusút, aj. cousu, brodé *b.* 226,2. 312, 2. 315,3.

cuş, *istr.* v. cuj.

cutáre, pr. indf. tel 122,3. 297,3. 298 .. 307; *b.* 138,3. 250,1.3 .. 326 .. 364; *-ri, b.* 172,2 ..

cutát, aj. avec des rainures *b.* 331,3.

cutéz (aî), va. 1. oser 11*,3. 5. 6. 64,2 .. 73. 293,3; *b.* 70,3. 167,3. 224, 2; *cuteḑ* 4*,3. 46,2. 49,3. 241,3. 246, 3. 264,2; **cuteḑáre,** sf. audace 242,3.

cutíe, sf. boîte *b.* 117,3.

cutrémur (aî) vr. 1. trembler, frémir 49,2. 68. 288,3. 293,2. 296. 303; *b.* 5. 40,2. 242,2; *-mor* 175,2; *cutrimbur,* va. *mr.* faire trembler *b.* 282; —, s. (i) frémissement 2*. 215,2. 243. 259, 2. 283. 288,3. 366,2; *b.* 64,3. 215,2; —, tremblement de terre 4,2. 67,3; *b.* 164,3 .. 165 .. 217,2.3 ..

cutríer, va. 1. parcourir 253,2.

cutrímbur, v. cutremur.

cutúrbur, va. 1. *mr.* troubler *b.* 265 ..

cuţít, sn. (e) couteau 352,2; *b.* 98, 3. 117,2. 332 ..; *istr.* 285,2; *în -e îl luară,* déchirer à coups de couteau *b.* 116,3.

cuvânt, sn. (vínte) mot, parole; sermon, discours 3*,3. 9*,3. 11*,3. 1,2. 8. 12. 20 .. 23,2. 24,3. 32. 36,2. 40,2 .. 42,3. 44. 47. 51,2 .. 69. 79,2. 80,2. 96,3. 98,2. 104,3. 109. 122. 126,2.3. 128. 137,2. 153,2. 186 .. 211,2.3. 283, 3 .. 291. 312 .. 324,3; *b.* 4 .. 6,2. 7, 2. 20,2 .. 32,2. 143,2. 160 .. 204,3; —, chapitre *b.* 216; —, réponse *b.* 313, 3; *cu* —, sous prétexte *b.* 124,2; *din* — *în* —, mot-à-mot 360,2. 362,3; —, (vinti), *b.* 123; —, (viínte) 82,2; —, (vénte) 40,1.3. 50 .. 51,3. 54. 198. 227. 350,3. 366,3. 368,2; —, (vânte) 37. 84, 3. 312,3; *cuvînt* 208,3 .. 215 .. 239,3; *cuvintele tocmitorĭ,* compositeurs 111,2; **-áre,** sf. oraison, parler 250; *b.* 162, 2 .. 236,2; *înainte* —, préface *b.* 39; *fără* —, muet, interdit *b.* 150,2; **-ătór,** s. aj. parlant 88. 260,2; *b.* 21,3 .. 28. 153, 2. 164; **-éz,** va. 1. parler 201,3; *b.* 158,3. 292. 326,3; *bine -eḑ,* bénir 211,2. 303. 364,3. 367,3 .. (v. bine).

cuvilnĭcós, aj. digne, légitime, convenable *b.* 78,3. 155,2. 253,3; —, dû 335,3; *cuvilnţă,* sf. nécessité 31,2.3; —, convenance, bienséance *b.* 90,3. 110, 2; *bună* —, id. 313,2; *b.* 86,3. 147; *cu* —, comme il faut 76,3. *preste* —, inconvenant *b.* 91,3.

cuvín, vr. 3. convenir, appartenir, seoir 30. 125. 164,3. 218. 241. 276. 284,3. 343,2. 347,3; *b.* 6,2. 9. 23. 28, 3. 80. 101,3. 184,2. 253,3. 356.

cuvlós, aj. décent, beau; pieux, vénérable 129,3. 132,2. 157. 279,2. 284, 3. 297,2.3. 319 .. 363,3; *b.* 2,3. 130, 3. 203. 303; —, propre 346,2; —, tempéré *b.* 3,2.

cúzmă, sf. chaperon, bonnet *b.* 369, 3; *cuźmă, b.* 205,2.

cyclu, sm. cercle *b.* 92,3.

D (Д).

da, v. dar.

dă, v. de.

Dabíjea, sm. Np. 173,2. 251,2; *b.* 32,2.

dáca, cj. si, en cas que, donc 73. 120,2; *b.* 115,2. 251; —, aussitôt que *b.* 171,3.. 231,2; *deca* 3*,3. 4*,3. 1. 3. 6. 166,3. 171,3. 224,3. 364; *b.* 73,3; *dêca* 18,2. 24,2.3. 27,2. 29. 40,3. 48, 2. 89,3. 100,2. 113; *b.* 36,3. 99,2. 100, 2. 108. 204,2. 207,3. 241,2.

Dáchia, sf. Nl. *b.* 183,2; **-chi**, sm. pl. Daces *b.* 205.

dăč, v. deci.

dádă, sf. *mr.* mère *b.* 273,3..

Dafce, sf. Np. *b.* 281,3.

dáflu, sm. laurier *b.* 66,3. 91,3. 197, 2; —, fenouil *b.* 198.

Dafni, sf. Np. Daphne 320,3.

dâhánie, sf. *toată* —, tout ce qui respire 14,2 (v. dih-).

Dăĭan, sm. Np. 74.

dăins, v. dâns; **dăintăĭu**, v. dintâiu.

dájdie, sf. (ii) impôt 177,3; *b.* 206, 2. 220,3. 221.

dájnic, aj. s. tributaire 36,2.

dálb, aj. blanc *b.* 295,3. 324,3. 330, 2. 331,3. 332.. 338,2.3..

dalg, sn. (urĭ) *mr.* *-urile lumiĭ*, les orages de la vie 268,2.

dâmă, sf. *mr.* détriment *b.* 264,3.

Damaschín, sm. Np. 129,3. 152. 244,3. 345,3; *b.* 38,2. 127,2. 252; **-cu**, sm. Nl. 2*,3. 3*.

Dâmboviţa, sf. Nl. 189,2.

dăn, v. din.

Dan, sm. Np. 36,2; *b.* 71; *-ni*, id. 45.

Danái, sm. pl. Np. *b.* 89,2.

dănăoară, av. *nice* —, jamais 114, 3. 122,3. 137,2. 259..; *niĕ* — 297,3; *b.* 11,3; *nice dinior*, id. 141; *neĕ diniorŭ* 1,3; *dinioară* 3; *o* —, une fois, *dinioră* 41. 80,3.

Dánelu, sm. Np. 87; *-ĕ-* 135. 207,3.

dâncolo, v. din-.

dánic, sf. leg 207,2.

Daniil, sm. Np. 157,2. 271,3..; *b.* 23,2; —, le livre *b.* 31,3.

dâns pron. dém. il; lui-même 66.. 68. 105,2. 108. 116,2. 117,2. 120,1.2. 147,2. 198.. 231,2..3.. 267.. 286,1. 317.. 361,3; *b.* 132,3; *dâîns* 48,2; *dins* 215; *dens* 287,2..; *dyns* 238.. 239, 2..; *dîins* 7*. 83,1.3. 86; *dins* 88,2. 95, 3. 96. 110. 112,2. 115,3. 158,3. 161,3. 176,2. 187. 188.. 255,2; *diṣă*, f. *mr.* *b.* 281,2.

dánţ, sn. (urĭ) danse 300,3. 330,2; *b.* 121,2. 331,3; **dânţuésc**, va. 3. danser *b.* 324,1..2.. 331,3; **dânţuíre**, sf. danse 106,3.

dăpă, v. depe, după.

dăpăr, vr. 1. —, se prendre aux cheveux *b.* 212,2.

dăparte, dăplin, dăpe, dăpre, dăpun, dăspre, v. de-.

dar, sn. (urĭ) don, cadeau 46. 48. 51,2. 57. 67,3. 78,3. 84,2. 99,3. 105,2.. 108. 115,1.2. 132,3. 156,3. 170,2. 299, 3. 326,2. 340. 344,3; *b.* 18,3. 64,3. 96. 108,2.3. 203,3. 207. 241. 367; —, grâce 309,2; *b.* 90,2; —, (ure) 1,3. 35,2. 94, 2. 100. 367,2..; *de* —, donné, cadeau *b.* 375,3; *în* —, gratuitement 194,2. 355; *b.* 147,2. 159,3; *darrŭ*, don 83,3. 84. 86.

dar, cj. mais; alors, or, donc, cependant 61,2. 69,3; *b.* 2,3. 83,2. 94,2. 119. 154,3. 325,2. 364; *darrŭ* 83; *da*, id. *b.* 225. 226,2. 228. 258,3. 259,3. 329, 3.. 367,3; —, oui *b.* 136,2; *da cum nu*, sans doute *b.* 352,2; *dară*, cj. id. 24.. 27. 40,2. 41. 47. 95,2. 267,2.. 277,2; *b.* 13; *dară* 108. 138,3. 169,3. 255,3. 267,3. 310,2. 323,2. 353; *b.* 21,3. 52, 2. 100,3. 152. 170. 200,2. 241,2.

dáre, sf. (dărĭ) l'action de donner 366,3; —, don, présent 62,3. 80,2. 97. 174; *b.* 207,2; —, impôt *b.* 34,3. 108. 220. 221. 222,2; *dari*, *b.* 220,3. 221,3; — *de plátă*, récompense 263,2.

dărăbán, sm. (i) garde, gendarme 73,2; —, (nţi) *b.* 206,3.

dărâm, va. démolir *b.* 371,2; —, vr. 1. se dilacérer 359..

Daríe, sm. Np. 173,2; *b.* 166,2.

dărlóg, sm. rêne *b.* 294,3.. 296,2.

Dărmăneşti, sm. Nl. 151.

dârmón, sm. grand crible *b.* 376,3; **-ésc**, (ii) va. 3. cribler 163.

dárnic, aj. libéral *b.* 366,3.

dărníre, sf. générosité 56,2.

dăruesc (ii), va. 3. donner, faire cadeau 33,2. 37,2. 38. 51,3. 58. 61,3. 77. 79. 81. 86,2. 135,2. 177,2. 207. 234,2. 239,3. 318,2. 337,2; *b.* 64,3. 65. 67,3. 72,2. 232; *du-*, *b.* 96; **-uíre**, sf. don 6*; —, l'action de donner 132,3; *b.* 187,3; **-uít**, s. aj. donné 240,3; *b.*

219,3. 220,3; **-uitór,** sm. (i) libéral 96,3..

Dârviciu, sm. Np. *b.* 296.. 297.

dăságĭ, v. desag.

dáscal, sm. (i) professeur, maître, docteur 37,2. 60,2. 76,3. 77,3. 78,1.2. 119. 133,3. 142,2. 155. 157. 236,3. 261. 280,2.. 288. 312. 363,3; *b.* 3,3. 8,3. 60. 156. 166,3. 178,2; *dascăl* (i) 216, 2; *b.* 252,2.

dăscălíe, sf. (ii) enseignement 37,2. 110,2; *b.* 31,3. 32; —, doctrine *b.* 29.

dăscoper, dăscreţire, dăspre, dăstul, dăşchid, v. de-.

daşúru, s. aj. *mr.* cher *b.* 264,2.

dátă, sf. (te) fois 117,2. 196,3; — *(dăţi), b.* 356; *altă* —, autrefois 297,3; *de altă* —, id. *b.* 25,2; *întâia* —, de prime abord *b.* 162,2; *în toate* —, toutes les fois 323,2; *o* —, une fois, jadis 61,3. 142,2. 288,2. 338,2; *b.* 110,3.. 151,3. 199,2. 243; —, ensemble, en même temps *b.* 25,2. 354,3; *de o* —, ensemble, tout à la fois 239,3; *b.* 11. 80. 92. 163. 191. 236; —, soudain *b.* 25,3. 49. 130. 323,2; *d'o* —, id. *b.* 365,3; *di o* —, 190,2; *tot de o* —, ensemble, à la fois *b.* 365; *de o cam* —, pour le moment 236,3; *nici o* —, jamais 167. 275; *b.* 3,2. 37,3. 46,3. 56. 64,3; *vre o* —, quelquefois *b.* 191,2.

dătătórĭu, sm. (ri) donateur 326,2. 337,2. 348,2; *b.* 111,2. 184; — *de vĭaţă,* vivifiant 242,2. 299,3.

dătĭnă, sf. (ne) usage *b.* 344.

datórĭu, aj. redevable, obligé; *a fi* —, devoir 21. 75,2. 77,2. 85,3. 88,2.. 95,2.3. 195,1..2.. 274,3. 317,2. 338; *b.* 9,2. 47. 53. 100,3. 210,2. 220,2; *dĕtorĭu, b.* 201,3; *ditorĭu, b.* 359; *datoare,* pl. devoirs 30,2; *în* - , à crédit *b.* 374; **datoríe,** sf. (ii) devoir 279,3. 315, 2. 344,2.3..; *b.* 9,3. 28. 47,3. 86,2. 91. 125,2. 246,2; - , dette *b.* 81,3. 210,2; — *omenească,* mort 197,2; *în* —, à crédit 205; *b.* 121,2; *pe* —, id. *b.* 105; *detorie,* faute 39; —, devoir *b.* 156; *dĕtorie,* id. 74; *b.* 213,3; **datórnic,** sm. (i) débiteur 95,2. 96. 195; *b.* 11,2. 104; —, qui offense 39; *b.* 36,3; —, aj. obligé *b.* 201,3.

dát, sm., *-ul vieţii,* donation de la vie 242,2; *-ul sufletuluĭ,* agonie *b.* 70. 74 3; *-ul de hară,* remercîment 98 49.

dăţesc, aj. *limba -ţască,* langue dace *b.* 3,3.

dau (dediu, dedei, dat) va. 1. donner 2*. 5*,3. 9*,2. 12*,3. 16*.. 3.. 4. 5. 7.. 9.. 11,2. 15. 16,1.3.. 18,2.3. 19, 3. 20,3. 21. 23,2. 25,1.3. 27,1.3. 28. 29. 31,2. 33,2.. 35. 38. 39. 43.. 51,2. 54,3. 55,3. 59,2. 61,2. 66,2. 71,2. 75, 3. 79,2. 82,2. 90. 96,3. 102,2. 107,3. 108. 115. 117,2. 119,2. 120,2. 123,2. 182. 191. 207,3. 212. 218,2. 231,3. 264, 2. 281,2. 285. 302. 313,2.. 315,2. 346, 2. 347,2; *b.* 15,3. 18,3. 22,2. 28. 33, 3. 63,3. 68.. 71. 72,3. 84. 122. 138. 190,2. 232. 262. 356,2.3.. 357,3. 360, 3. 363; *mr. b.* 264,2. 266,2. 273,1.3; *istr.* 283,1.3. 284,3; — *afară,* publier 40,1.2; —, chasser *b.* 193,2; — *bun întâlnit,* saluer *b.* 214; — *cuvântul,* parler *b.* 311; — *dos,* s'esquiver 235; — *draculuĭ,* donner à tous les diables 113,2; — *foc,* mettre le feu *b.* 132,3; — *fuga,* fuir *b.* 356,2; — *harĭ,* remercier 27,2.. 42; — *învăţătură,* ordonner 120; — *mintĕ,* diriger l'attention 23; — *năvală,* faire un assaut 361,3; *b.* 18,2; — *pârjol,* id. *b.* 263; — *războĭu,* livrer bataille 72,2. 358; *b.* 18,2.3; — *să es,* vouloir sortir *b.* 356,2; — *sámă,* rendre compte, 88, 2. 174; — *sufletul,* rendre l'âme 65. 321; *b.* 52,2; — *ştire,* avertir 43,2. 151. 217, 3; *b.* 7,3. 245,2. 363,3; — *voe,* permettre 253,3. 254; — *cu măciucă,* frapper *b.* 367,3; — *cu tunurĭ,* bombarder 333,2. 335,3..; *b.* 18, 2; — *de,* aboutir, rencontrer *b.* 138. 208. 326,3. 329,1.2..; — *dupĕ,* marier 61,3; — *di veste,* id. *b.* 140; — *în apa,* se decharger dans 72,2; — *înainte,* publier 219,2.3..; — *îndărăt,* reculer 291,2; — *în nevoĭ,* tomber dans le malheur *b.* 181,2; — *la,* aboutir *b.* 133; — *la lumină,* publier *b.* 151. 353,3; — *pen sită,* cribler *b.* 44, 2; — *peste,* surprendre, trouver 360,2; *b.* 242,2; — *pe unde va,* prendre un chemin *b.* 325,3; —, vn. — *în de seară,* décliner *b.* 311,2; — *porumbu,* lever, pousser *b.* 320,2; *mr.* — *grâul,* promettre *b.* 271..; —, vr. se livrer 88, 2. 110,3; *b.* 38.. 245,2; —, fléchir *b.* 345,3; — *jos,* descendre *b.* 351,2; — *de o parte,* se mettre à l'écart *b.* 357, 2; — *în lături,* éviter *b.* 304,3; — *în voroavă,* s'entretenir 258,2; [illegible] fire *b.* 94 9

dăulez, va. 1. harasser *b.* 356,2.

David, sm. Np. 26,2. 27,2. 77,2. 105, 3 . . 145,3. 152,2. 154. 165. 202,3. 210—12. 246,3. 272,3. 275,3. 364,2; *b.* 61,3. 65. 159,3. 217,3.

dăzlupése, v. dezlipesc.

dăznădajduesc, v. dez-.

de, prép. de 1. 6. 46,2. 47. 48 . . 52,2; etc. —, par 177,3; —, pour *b.* 182; etc. *dă,* id. 95,2. 157. 160,2 . . 161. 163. 172,2.3 . . 173 . .; *b.* 126 . . 161, 2. 166,2.3. 167 . . 250. 255—258; *dê* 1; —, que 9*,3. 1. 8. 9. 21,2. 24,3. 27. 68 . . 222,3. 223 . . 328,2; *b.* 209. 308,3. 355; —, si 9*,2. 11* . .,2. 19,3. 29,3. 30,2 . . 48,2. 52,2 . . 129. 167,2. 188,2. 267,2. 291. 348,3. 351,2; *b.* 7,2. 51. 105,3. 132. 158,2. 225. 300. 337,3. 376,3; *dă,* id. 161; *b.* 126,2. 127. 160, 3 . . 164,3. 165,1.3 . . 255,2. 260; *ghe, banat. b.* 262,1-3 . .; *di,* de, si 2 . . 49, 3. 56,2. 78,2. 87. 103,3; *b.* 46,2. 55,2. 57. 60,3. 62,2. 93,3. 95 . . 113. 133,3. 134 . . 144 . . 172. 287,3. 358—59 . .; *mr. b.* 263. 264 . . 280.

deadevăr, av. amen, en vérité 7*,3. 15. 29. —, s. vérité, fidélité 10*,2. 13, 3. 14,2; *dêdevêre,* pl. vrai 12,3.

Deaj, sm. Nl. 177.

deál, sn. (url) colline *b.* 225. 304,3; *dêl* 62,2. 87,2. 176; *b.* 51. 146,3. 191, 2. 218,2. 219; —, (ure) 178,2 . .; —, Nl. 109,3; *b.* 315,2.

deală, sf. œuvre; *dêlă* 204,2.

dêanic, sf. Actes des Apôtres 88,3. 153,2. 275,2.

de anda, av. *mr.* depuis quand *b.* 278,3.

deântâiu, num. *mr.* premier *b.* 267 (v. dintâiu).

dêca, v. dacă.

dêdins, v. adins 168,3.

Decapolit, sm. Np. 158,2.

de cara, cj. *mr.* aussitôt que *b.* 270. 272,2.

decasutáș, sm. centenier 100,3.

Dechemvrie, s. *b.* 3,3. 27,1.2. 52, 3. 102,2.

deci, cj. donc, par conséquent, alors, puis, après 58,2. 166,3; *b.* 176. 196,2. 239,3; *dec* 45. 50,3. 99,2; *b.* 78,3; *dece* 54,3. 77. 95,2. 111. 121,2. 123. 183,2. 184; *decit* 139. 167; —, après *b.* 43, 2.3 . .; *dăc* 312,3; *dêce* 2*,2; *dêci* 2*,3. 3*,1.2. 46,2. 60; *dêc* 50,2; *dêcit,* puis 114,2; —, depuis 343. 353; *dêcia* 163, 1.2. 164; *dêciea* 11* . . 15*,2 . . 58,2. 90. 222,3; *deciea* 89,3. 320,3; *dice, b.* 139,2; *dici, b.* 43,2.

decinde, av. passant de l'autre côté 176,3.

Dedál, sm. Np. *b.* 164.

dê doa lêge = de a doa —, Deuteronomium 14,3.

defăĭm, va. 1. mépriser; diffamer 170,2. 300,2. 338,2; *b.* 92,2. 186. 246, 2 . . 3. 250. 253. 283; **-ez,** *b.* 20,2; **-áre,** sf. (ări) diffamation, action de dénigrer *b.* 47,1.3. 124,2. 248,2. 251; **-át,** aj. flétri *b.* 358; **-ătór,** aj. calomniateur *b.* 92. 249,3 . .

deferit, v. di-.

definiție, sf. (ĭi) définition *b.* 251.

déget, sn. (e) doigt 93,2. 135,2. 136; *dêget* 11,2. 31. 271,3. 351,3; *b.* 44,3. 68,3. 130,3. 145,3 . . 204,3; *dêgite* 87, 2; —, orteil *b.* 4; — *(dește), b.* 375; **degețél,** sn. dim. petit doigt *b.* 353.

deîn, deîncoace, deîncolo, deîntâiu, deîntru, v. din-.

deînceătă, av. en tant que 126,3.

deistvuésc, va. 3. faire (agere) 244,3.

dejghináre, v. desbinare.

delá, prép. de 1. 18,3. 39,3 . . 43; passim. *dăla, b.* 164,3.

dêlă, v. dealã.

Deleán, sm. Np. *b.* 245.

deletnicésc, vr. 3. se désaccoutumer 169,2.

delúng (aĭ), vr. 1. s'éloigner 15,2. 88,3; *delûng* 3*,3. 85. 86,2. 112; **-át,** aj. éloigné 337,3; —, explicite *b.* 71; *delûngat,* aj. long 83,2.

delurós, aj. couvert de collines 178; **deluşél,** sm. dim. monticule *b.* 32,3 . .

Dema, sm. Np. 73,3.

demăneață, demeneață, demeînrețe, v. dimineață.

demnáre, sf. encouragement 109,3; **demnătúră,** sf. id. 125 (v. înd-).

dempreĭur, prép. autour 60,3.

de múlt, av. depuis longtemps, autrefois; *de* —, id. 69,3. 213. 337. 355; *b.* 40. 50,3. 52,2; *di* —, *b.* 51,2.

dende, av. *istr.* d'où *b.* 283,3 (de unde).

dendru, sm. rosmarin *b.* 97,3. 98,2.

denpreuna, v. din-.

deosăbíre, sf. différence; séparation 323,1.2; **deosăbí**, av. séparément 305, 2; *deosebí*, *b.* 50. 214,2; **deosăbít**, aj. différent; séparé, spécial *b.* 83,2; *deosebit* 363; *b.* 124,2. 244.

departaméntu, sn. (urĭ) département *b.* 125.

depărtáre, sf. distance 323,1.2; *b.* 328,2; **-tát**, aj. éloigné 323,2; *b.* 53,3. 243.

depárte, av. loin 3*,2. 16*,3. 3. 12, 3. 30,3. 130. 306. 323,2. 364,3; *b.* 22, 2. 129. 189,2. 211; *de* —, de loin 313; *dă* —, *b.* 260,2; *nu* —, ci près *b.* 170. 191,2; *diparte*, *mr. b.* 263,2. 280,3; *-ti*, *b.* 360; **depărtéz**, vr. s'éloigner, s'écarter 73,2. 98. 126. 235,2. 261. 297. 345,3. 366,2; *b.* 121,2. 129,2. 185,2. 214,2. 236; *di-*, *mr. b.* 280,3; —, distancer *b.* 217; *-téd*, id. 115,3. 228,3; *dă-*, *b.* 15,3.

deplín, av. en plein, complétement, entièrement; parfait 38,3. 40,2. 58. 77, 2. 91,3. 104,3. 112,1.3. 123,2. 139. 142. 160,3. 199,3. 277,3; *b.* 2,2. 70,3. 98, 3. 199,2. 219,2; *deplăn*, *b.* 219,3; *dăplín*, *b.* 127.

dépre, av. après 126. 290,2; *dăpre* 157. 158,3. 161,2. 222,2; *dăpă*, *b.* 259. 261,1.3.. (v. dupà, dupre).

depreúnă, av. ensemble, à la fois 2. 12,3. 14. 16,3. 37. 86. 101,2. 109. 112,3. 152. 185,2. 220. 239,3. 248,3. 268. 273. 366,3; *mr. b.* 276,2; *depriúnă* 43,3; *depreură* 7*,2 (v. dinpreună).

deprínd (nsc), vr. 2. s'accoutumer, s'habituer 88,3. 113,2. 276,3. 278,2.3. 295,3. 364; *b.* 162,3. 247,2. 253,3; *dăprind* 288; **-ere**, sf. exercice *b.* 252; *deprindire*, coutume *b.* 48,3; **deprins**, aj. habitué 78,3; *b.* 103,2.

depun, va. 2. *dă-*, s'éventrer *b* 259,3.

dereg, deregătorie, derept, dereptate, v. dre-.

derepţíe, sf. équité 14.

derés, sn. (rèse) office, diplôme 74, 3. 151,2.

dervíş, sm. *mr.* derviche *b.* 281,2.

des, deásă, aj. épais, dense, serré; nombreux 178,2. 357; *b.* 27. 169. 311. 312,2. 315; *dĭasă*, *b.* 118,3; —, av. souvent 7*,2. 293,2. 314,2; *b.* 73..

deság, sm. (i) besace *b.* 303,2.3. *dă-* 58,3.

desătínă, sf. (nl) dîme *b* 24, 3. 25,1.2. 30,2.3. 221,1.3. 222; *desetină* *b* 34,3

desăvârşíre, sf. perfection *b.* 108; *cu* —, av. parfaitement *b.* 222,2; **-ít**, aj. av. parfait, complet 157,1.3. 165. 329. 354,3; *b.* 5,3. 13. 14,3. 80. 107,2. 153,2. 156,2. 188,3. 191; *desăvărşit* 57. 58. 77,2. 78,1.2. 147; *desăvrşit* 100; *desesfărşitu* 56; *desfrăşitŭ* 9*,3.

desbináre, sf. (ărĭ) désaccord, séparation; *dejghináre* 328; *b.* 153,2.3. 154.

desbrac, v. dezb-.

descálec, va. 1. occuper un pays, coloniser 58,2. 69. 189,3. 190. 197,2. 235. 250. 274,2; —, descendre de cheval 67. 222,2. 334; *b.* 167,2; *descálic*, *b.* 316; **descălecáre**, sf. fondation, colonisation 146. 235,2; *b.* 1,2..3..; **descălecátul**, sm. id. 196,2.3; *b.* 76; **descălecătóare**, sf. id. *b.* 1,2.

descânt, va. 1. désenchanter, guérir *b.* 139. 287,2. 307. 323,3. 340; **-ec**, sn. (ce) formule de désensorcellement *b.* 338,2; *dis-*, *b.* 138; *descântic*, id. *b.* 339—343..; **-ătór**, s. aj. désenchanteur *b.* 307,2. 340.

descărcát, aj. déchargé *b.* 370,2.

deschíd, desclíd, v. deşchid.

descóper, va. 3. découvrir; révéler; dévoiler 51,3. 249. 255,2. 256. 266. 297; *b.* 37,2. 150,3. 199,2. 235.. 357, 2; *dăscoper*, *b.* 256; *discoper*, *b.* 55; *descopăr* 244; **descopérire**, sf. révélation *b.* 203,2; *discoperire*, *b.* 55.

descosút, aj. décousu *b.* 11,3.

descreţíre, sf. *dă-*, défrissement *b.* 261.

descríu, va. 2. décrire *b.* 251.

descúlţ, aj. nu-pieds 253; *b.* 203,2.

descumpărătórĭu, sm. sauveur, rédempteur 137..

descúre, va. 1. démêler *b.* 90,3; —, éclaircir *b.* 119,2.

des demineáţă, av. à la pointe du jour *b.* 18,3.

desetínă, v. desă-; *desesfărşit*, v. desăvărşit.

desfac, va. 2. entr'ouvrir *b.* 129,3; *desvac*, défaire 8,2; *disfac*, *b.* 94,2; *mr. b.* 280,3; —, désenchanter *b.* 137,1.3..

desfătáre, sf. (ărĭ) plaisir, délice, convoitise 106,3. 275. 298,2. 324,2..; *b.* 13,3. 47,2.. 49. 147. 192,3. 225,2; **-át**, aj. divertissant 57,3; **-ez**, vr. 1. se réjouir, divertir *b.* 72,3. 97. 173,3

desfăşurăre, v. 2. stărilire

desfrănáre, sf. (ărĭ) débauche *b.* 47. 247; **-át**, aj. libertin *b.* 249. 323,3; —, effréné 202,2; *dis-*, *b.* 359,1.2.

desfrăşit, v. desăvârşit.

desgróp, v. dez-.

desgúst, vr. 1. se dégoûter *b.* 313,3.

desíder, va. *istr.* désirer *b.* 285..

desíme, sf. touffe 299,2; *dêsi-*, épaisseur 201,2.. 202.

desíş, sm. broussaille 299,2; *desúş*, id. 297,2.

deslobozése, va. 3. délivrer 58,2.

deslușíre, sf. explication *b.* 252,2. 253,2; **-ít**, av. clair 169,3.

desmetecése, v. dezmeticesc.

desne, s. *istr.* droite *b.* 283,2.

desnód, va. 1. dénouer *b.* 370,2; **-át**, aj. dénoué *b.* 371,2.

despárt (ărţii), va. 3. séparer, retrancher, différer, divorcer, distancer 9*, 2. 16*,2. 19,2. 34,1.2.. 72,2. 90,2. 106,2. 132. 163,2. 185,1.2. 261,3. 265, 1.2. 291. 323. 328,2; *b.* 49,2. 83,2. 89. 147,2. 149,2. 212,2. 217. 354,3; *dezpart* 84,3; *despărţésc*, id. *b.* 84,1.2; *disp-*, *b.* 97. 196,2; **despărţanie**, sf. (ii) séparation 218; **despărţíre**, sf. id. 260,2. 323; *b.* 49. 180,3. 212,2; *dispărţire*, *b.* 179,3; **despărţít**, aj. séparé, divisé, coupé *b.* 84. 188,3. 212,2.

despecetluése, va. 3. desceller *b.* 254,3.

despíc, va. 1. fendre 362,2; *b.* 152, 3. 291,2. 306,3. 363,3; **-át**, aj. fendu *b.* 343.

despletít, aj. denatté *b.* 89. 91,3.

despóĭu, va. 1. dépouiller; dénuder 291,3. 352,3; *b.* 289,2.3; —, ôter la peau *b.* 309,2; **despoeát**, aj. nu 352.

déspre, prép. vers, de côté, touchant à, pour 65,3. 71,2. 105,3. 125,2. 152, 2. 177,2.. 260,3.. 335,2. 358,3; *b.* 24, 2..3.. 50. 83. 108,3. 123,3. 156,3. 202,2. 226,2; *-rê* 142; *dăspre*, *b.* 126, 3. 127. 164,3; *dispre*, *b.* 137,2. 143,2.

despuitór, sm. maître, dominateur 49,2. 181. 185,2. 257,2. 300,3. 366, 3; **despuitoáre**, sf. (δεσποίνα) maîtresse, S. Vierge 183,2. 241. 298. 300,3; **despus**, sm. province 5*,3.

despuĭu, va. maîtriser 10*.

destóĭnic, aj. capable, digne, habile, apte 13*,3. 52. 150,2. 153. 237,3. 271. 284,3. 285; *b.* 202,2; *dostoĭnic* 5*,3. 2. 56. 194,3..; **-ésc**, va. 3. rendre digne 298,1.2; **-íe**, sf. dignité 110,2. 124,3. 125. 153; *dostoinicie* 15; —, habileté *b.* 252,1.2.

destrămát, aj. revêche 281,2; *b.* 5.

destúl, aj. av. suffisant, assez, suffisamment 31,3. 280; *b.* 85,2. 128,3. 170, 3. 249. 252,2. 364,3; *den* —, id. 225, 3; *b.* 4,3. 133; *den dăstul* 168; *b.* 31, 3; *în* —, *b.* 249,2; *fac* —, satisfaire 302,2; **-éz**, va. 1. id. 281,3.

destupát, aj. débouché 206,2.

de supra, av. dessus 35,2. 71,3. 358, 2; *b.* 40; **de desupt**, dessous 265; *b.* 42,3. 43,3. 144,3.

desúş, v. desíş; *desvac*, v. desfac.

deşăláre, sf. éreintement 282,3.

deşchid (iseĭ), va. 2. ouvrir 6,2. 17, 2. 28. 29. 30,3. 64,2. 83,3. 105,3. 147, 2. 148. 155. 167,2. 169. 182,3. 232,2. 252. 256. 267,3. 276,2. 312,3. 319,2. 361,3; *b.* 37. 47,3. 60,2. 98,2. 178,2. 230,3; *dăşchid* 222,2; *deschid* 6; *b.* 85. 141,3. 158,3. 159,2. 210,2. 351,2; —, commencer *b.* 103,3; *deşchiz* 6; *dişclĭd*, *mr. b.* 264,3; *desclĭd*, *b.* 274; **deşchídere**, sf. ouverture 29,2; —, éclaircissement *b.* 151; **deşchis**, aj. av. ouvert, clair 11. 73,2. 77. 143..; *b.* 12,2; *deschis*, id. *b.* 24,3. 75,2. 169,2; *b.* 274.

deşért, aj. s. vain, futil, frivole, passager 15*. 2. 11. 23,2. 44. 54. 69. 102. 113,2. 132. 141,3. 156,2. 167,2. 210,3. 212,2. 282,3. 298,2. 315,2. 324,2; *b.* 47,3. 100,2. 145,3; *deşărt* 1*,3. 80,3. 168,2. 184—85.. 206; *dişert* 112; —, vr. cesser 15*,2..; *în* —, av. en vain, vide 10. 25,2. 33,3; *b.* 354; —, passager 186; *în deşărt* 152,3. 293,2; *întru* —, id. 180,2; **-ăcĭúne**, sf. (i) vanité 80, 2. 89. 184,2.3. 185; *b.* 5. 16,2; **-áre**, sf. id. 112,2. 324,2. 360; *deşărtare* 202, 2..; *dişărtătóare*, sf. vanité *b.* 97; **-éz**, va. 1. détruire 315,2.. 317,2; —, vider *b.* 315,2 (—, vr. s'écouler?).

deşí, cj. quoique 302; *b.* 361,3.

deştept, va. 1. éveiller; ouvrir l'esprit 36. 61,2. 80,2. 106. 114,2. 128,3. 170. 187,2. 205,2. 255. 273,3; *b.* 5. 41,2. 49. 162,3. 201,3. 239,2. 365; —, aj. av. éveillé, intelligent *b.* 126,2. 239, 3; **-át**, aj. continu 275,2.

deştíng, vn. 2. (nseĭ) descendre 10*, 3. 14,3; *deştîng* 4*,3. 6*.

dêtorie, v. dato-.

detún, va. 1. foudroyer *b.* 180,3; —, tonner *b.* 329,2; *-ătură*, sf. coup *b.* 197,2.

dĕ una, tot-, v. una.

de unde, d'unde, lorsque, v. unde.

deusébĭ, av. séparément 77,3. 133, 3; —, exempt 186.

Deva, sf. Nl. 37,3. 176.

devestŭvnic, aj. virginal 100.

devetîĭ, num. slav. le neuvième *b.* 16.

Devlet Gherei, sm. Np. *b.* 18,2.

dezbrác, va. 1. déshabiller, ôter 29, 3. 67,2. 85,3. 171. 225. 258; *b.* 119; *diz-*, *b.* 117,2; **dezbrăcát**, aj. nu 18,2. 3; *b.* 171; *diz-*, *b.* 136.

dezgróp, va. 1. déterrer 117,2; *disgrop*, *mr. b.* 265,3.

dezhám, va. 1. dételer *b.* 73.

dezleg, va. 1. délier, détacher; absoudre 4*. 7*,2. 29,2. 52,2. 89,2. 99, 2. 183,3.. 188,3. 253,2. 310,3.. 328, 3; *b.* 44,2. 73. 186. 209,3. 210; **-áre**, sf. déliement, solution, explication 52, 2. 113; *b.* 203,3. 207,3.

dezlipésc, va. 3. détacher, séparer 167,3; *dăzlupesc*, *b.* 43,3.

dezmeticésc, v. 3. revenir à soi; *dizmi-*, *b.* 135,3; *desmetecesc*, *b.* 302.

dezmeţesc, vr. 3. revenir à soi 256,2.

dezmiérd, vr. 1. se délecter, réjouir 271,1.2.3.. 272; *dezmerd*, *b.* 119,3; *mr. dimîerd*, cajoler *b.* 264,2; **-ăcĭúne**, sf. délectation, volupté 106,3. 271, 1.2. 272..; **-áre**, sf. (ărĭ) id. 324,2..; *b.* 47,1.2. 128,3. 147; **-át**, aj. agréable 272,3.

deznădăjduésc, vr. 3. désespérer *b.* 181,3; *dăz-*, *b.* 49,2. 162; **-uít**, aj. désespéré *b.* 182.

dezpart, v. des-.

dezrădăcinéz, va. 1. déraciner 163; *b.* 82,3. 111; *diz-*, *b.* 196,2.

dĭ, v. de.

Dia, sm. Np. Jupiter 84,2. 85,2.3; *b.* 89,2.

diác, sm. écrivain 93,2; *dieac*, *b.* 24, 2; *dĭiac*, diacre 38..; **-on**, sm. diacre 33,2. 78. 90. 159. 300..; *b.* 32. 366,2; *dĭiacon* 47,2.. 244; *b.* 61,3.. 63,3. 64; **-oníme**, sf. le corps de diacres 240, 2; **Diacónovĭč**, sm. Np. *b.* 234,2.

diadímă, sf. diadème *b.* 209.

diadóh, sm. successeur au trône 257, 320.

di alihía, aj. *mr. aţel de* —, le vrai *b.* 269.

diamánd, sm. (nzĭ) diamant 177,2; *diamant*, *b.* 324,2. 335,2.

diávol, sm. (ĭ) diable 11*,1.3. 2. 47. 49,3. 83,3. 97,3. 116. 117. 186. 289,2. 295,3. 314,3; *b.* 39,2. 55,3.. 212,3, 361,3; *diea-*, *b.* 52. 53. 110; *dĭia-*, *b.* 63. 104. 180; *ghĭavol*, *mnt. b.* 260,2; **-ésc**, aj. diabolique 228,3. 291, 2; *die-*, *b.* 51,2. 52. 171,2.3.

dicára, *mr.* donc *b.* 265,2.

dicatu, *mr.* que *b.* 264,2.

dice, dici, v. deci.

Dichémvrie, sm. Décembre 87,2; *b.* 128, v. Dech-.

dichís, sn. (urĭ) le nécessaire, ajustement 291,2; *b.* 260.

Dičo Samartin, s. Nl. *b.* 201,2.

dicúm, cj. *mr.* comme *b.* 263,2. 264,2.

didáhie, sf. (ĭi) prêche *b.* 30,3. 201, 1.2.3..

Didimŭ, sm. Np. 163.

differíre, sf. (rĭ) différence *b.* 247,2.

dihánie, sf. (ĭi) monstre *b.* 166, v. dăh-.

dihnésc, vn. 3. ébrouer 6,3.

dĭin, v. din, *dĭins*, v. dăns; *dĭintâĭu*, v. dintâĭu; *dĭinte*, v. dinte; *dĭintru*, v. dintru, *dim*, v. din.

Dima, sm. Np. 135,2.

dimând, va. 1. *mr.* ordonner *b.* 278. 279.

dimíc, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 274, 2. 278.

dimineáţă, sf. (óţe) matin, matinée 89,3.. 155,2. 265,1.2.. 331,3.. 338; *b.* 33,2. 127. 157. 174,2. 355,2..; *dimináţă*, *b.* 176; *dimenêţă* 280,3. 281..; *mr. dimneaţă*, *b.* 280,2; *demânêţă* 8*,3. 13*,3. 10,3.. 24,2. 34,1-3.. 35,2. 90; *demărêţă* 3*,3. 4*,3. 5*,3; *demdînrêţă* 5*; *demenêţă* 230,1.2. 231. 232; *deminêţă* 36,3. 254,3. 267,2. 366,3; *deminĭaţă*, *b.* 119; *demeînreţă* 9..; *de* —, de grand matin *b.* 41. 71,2. 136,2. 163; *des de* —, à la pointe du jour *b.* 350,2.

Dimitra, sf. Np. Démeter *b.* 39,3.

Dimltráche, sm. Np. *b.* 153,3; **-rás-co**, sm. id. *b.* 34,2; **-rie**, sm. Nl 74,2. 251,2. 322,2. 359,2, v. Dumitru

dímon, sm. (ĭ) démon 228,3..; *dêmêdâdi*, daemon meridianus 98[c]

dimpreună, [illegible]

prép. de, d'après; dès, par. 2. *b.* 132 passim.; *di* 7*; *de în* 7*, 12*. 4, 1. 3. 10, 2. 11, 2. 12, 3. 15, 18, 1. 2. 20, 2 .. 25. 27, 2. 3 .. 30, 2, 2. 37, 3. 40, 3. 43, 3. 53, 2. 56. 3, 3. 81. 90, 3. 98. 100 .. 127, 3. 143, 3. 157, 3. 238, 3; *b.* 70, 3; 8, 2. 46, 2. 56, 2. 68, 3. 78, 3; 91. 110, 3. 118. 124 .. 142, 2 .. 153, . 282. 287, 3. 309. 320, 1-3 .. 343, 2 .. 347. 363, 3; *b.* 4. 20, 3. 70. 85. 92. 110, 2 .. 179, 2; *dîn* 3. 43. 44. 49, 2. 50, 2. 51, 3. 89, 3 .. 105, 2 .. 107, 2. 109. 115, 3. 53, 2 .. 364, 3; *dînr* 5*, 2; *dîn dân, b.* 261, 2; *ghin, mnt. b.*

, sf. Np. 35, 3; *b.* 70.

inte, prép. av. devant, avant; 3, 2 .. 80, 3; *b.* 85 (v. înainte).

intru, av. dedans *b.* 302; *din-* 172, 2 (v. înăuntru).

'a, sf. Np. *b.* 280—282.

ace, av. deçà *b.* 173, 3. 343, 2; 2 21, 2.

lo, av. au, de là *b.* 343, 2; *de-* 1, 2; *dân-, b.* 250.

r, v. dănăoara.

'eună, prép. ensemble, égale- 44, 2. 169, 2. 173. 205, 3. 316. 43. 44, 2. 144. 168, 2. 186, 2. *den-, b.* 39, 2. 95. 154, 2. 193. 272, 3. 346; *b.* 193; *dim-* 165. 297, 3 (v. depreună, înpreună). v. dăns.

lu, num. premier, premièrement 42; *b.* 9, 2. 22, 2. 70. 100. 151; 3, 3; *deîn-* 33. 40. 110, 2; *deîn-* . 37, 3; *dentâiu* 56, 3. 57 .. 69, 2 ..; *b.* 77, 2; *dentîiu* 195; *di-* 3, 2. 49.

, sm. (ţi) dent 10, 2. 15, 3. 17, 4, 3. 64, 2. 165, 3. 214. 282, 3. 324, 2; *b.* 118, 3. 167, 3. 199, 3; 271, 3. 273; *dente* 9; *dînte* 81,

şór, sm. dim. *b.* 369, 2.

ég, av. entièrement 360 (v. în-

e, prép. d'entre, de *b.* 210; . 179, 3. 317; *b.* 70, 2. 154, 2. 31, 3; *dinâtru, b.* 36, 2; *deîntre ru* 29. 34 .. 43. 110, 2. 130, 2. *lentru* 76, 2. 77, 3. 80. 84 .. 85. 3. 118, 2. 262, 2. 309, 1. 2 .. 347, . 111, 2. 178, 3; *dentri* 184, 2; *dîntru* 2*, 3. 46, 2. 48 .. 54, 2; *dit, ditu, mr. b.* 268, 2 .. 3. 269, 3. 277. 278.

dióchĭu, sm. fascination *b.* 338, 2 .. 349, 2 ..; **diochiez,** va. 1. fasciner *b.* 338, 2. 341, 3.

Dióghines, sm. Np. *b.* 13.

Dióma, sm. Np. 75.

Dionís, sm. Np. *b.* 39, 3; *-isiĭ* 245, 2. 3; *-isie* 296, 2; *-esie* 332, 3; *-ysie* 257; *mr. b.* 266, 2.

Dioscuri, sm. Np. 350.

dipărt, v. de-.

dipirez, va. 1. *mr.* dilacérer *b.* 279, 3.

dipún, vr. 2. *mr.* descendre *b.* 269, 3 (v. dispun).

dîră, sf. fantaisie *b.* 305, 3.

direg, v. dreg; *dirept,* v. drept; *dires,* v. dres.

discăţésc, va. 3. *mr.* dénouer, ronger *b.* 273.

díscos, sm. patène, disque 161, 2. 244, 1-3.

discúrm, vr. 1. *mr.* se reposer *b.* 277, 3.

disi, prép. *mr.* est-ce que *b.* 281, 3 ..

disnĭérd, v. dezmierd.

Dispot-Vodă, sm. Np. 142—144.

dispún, v. 2. *mr.* descendre *b.* 272, 3 (v. dipun).

disputáţie, sf. disputation 146, 2.

distimélle, sf. *mr.* essuie-main *b.* 275, 3.

distórc, va. 2. détourner; *discântec di distors,* désenchantement pour détourner la fascination *b.* 138.

díşă, *mr.,* v. dăns; *dişclîd,* v. deşchid.

dit, *mr.* v. dintre.

div, sn. (uri) chant merveilleux 179, 2.

diván, sn. (uri) cour de justice, conseil 169, 1. 2. 333, 2; *b.* 24, 2. 75 .. 76. 97, 3. 125 .. 169, 3. 318, 3; —, procès 198, 2 .. 199, 2. 322, 2. 323, 3.

diverstesc, v. 3. *istr.* se divertir *b.* 283.

dizmiticesc, v. dezme-.

dizrădăcinez, v. dez-.

Dlŭgolopole, sf. Nl. Câmpulung 94; *-lsky,* aj. de Câmpulung 94, 3.

doă, doaă, doao, v. doi.

doaăsprăzece, v. dois-.

doár, av. peut-être que, par hasard, est-ce que, sans doute *b.* 103, 3. 258, 2. 292, 2; *-ă* 10*. 48. 55, 2. 63, 3. 64. 77 .. 123, 2. 157. 187; *-ă* 108, 1. 3. 139, 3 .. 140. 167. 223, 2. 255, 2. 361, 2; *b.* 18,

3. 84,2. 95. 148,2. 158,3. 179. 201,3; *dor, b.* 230; *dorĕ* 46,2.

doăzéci, num. vingt *b.* 20. 360,3; *doazecĭ* 164..; *b.* 111,2; *doazăcĭ, b.* 90; *doazeč, b.* 40,2. 145; *doizăci, b.* 66,1.2.

dóba, sf. (be) timbale, tambour 203; *b.* 192.

dobândă, sf. (nzl) gain, profit, revenu 10,3. 50. 98,2. 219,3. 278,3. 354, 3; *b.* 4,3. 6. 11,2. 122,3. 123,3. 154. 215; *dobîndă* 210,3; —, butin, dépouilles 36,3. 72,2. 73. 312,3; —, victoire *b.* 294,2; —, richesse 212,3; —, l'action de gagner 106,3; *dau în* —, prêter à intérêt 95,1.2..; **-áș,** sm. maître *b.* 180; **-ésc,** va. 3. gagner, acquérir, obtenir 46,3. 54,2.3. 59,2. 60. 70. 77,2. 86. 107. 147,2.. 150,2. 167. 191,3. 272. 275,2. 293,2. 309,3; *b.* 48. 51,2. 122. 131,3. 152. 181,2. 215. 255,1-3..; —, vaincre 150; **-ítor,** sm. (i) usurier *b.* 12,2.

dobitóc, sm. (oace) animal domestique 14*. 4. 34,3. 35. 49,3. 57,3. 67, 2. 90,3. 116,3. 121,3. 155,2. 218,2.3. 264. 316,3. 354; *b.* 3,3. 21,3. 51. 59, 1-3. 143. 172,2. 217,3; **-ésc,** aj. animal *b.* 21,3..; **-íe,** sf. vie animale *b.* 150,2.

Dobocai, sm. Nl. 177.

Dobre, sm. Np. 135,2.

dóctor, v. doftor.

documént, sn. (urĭ) document *b.* 220.

dodeitór, sm. (i) vexatoire 10,2.

dóftor, sm. (i) médecin, docteur *b.* 113,3. 182. 306,3; *dohtorĭ* 340,3; *doc-* 216,2; **-ésc,** aj. médical *b.* 45,2; —, va. 3. médicamenter *b.* 181,3; **-íe,** sf. (it) médicament, remède *b.* 30,3. 163, 2. 246,2.

dógmă, sf. (me) dogme 328,3; *b.* 22. 253,3; —, (mate) 163; **-matisésc,** va. 3. dogmatiser 344.

dogór, va. 1. brûler *b.* 237,2; **-ít,** aj. *beșică* — *ă,* pustule provenue par brûlure *b.* 341,3.

Dohiárie, sm. Nl. *b.* 41.

dohtor, v. dof-.

dóĭ, num. m. deux 16. 21,2. 26,2. 69, 3. pass.; *doă,* f. *b.* 18. 35. 88,3; *două* 95,2. 109. 149,3. 323; *b.* 92,3. 180,2; *doao* 9. 34,2. 36. 350,3; *b.* 31,2.. 45. 64. 129,2. 217. 247,2; *doaoă, b.* 77..; *doĭ, b.* 62. 63. 64.. 119,2; *doo* 6. 37 3.. 40. 62,2 63.. 151..; *dooâ* 120,3 *b.* 119; *doo* 32,2; *doua* 3. 205 [illegible]

doili, m., *doudle,* f. *b.* 273,2. 275,2; *daudĭ,* f. *b.* 281,3; *daule, b.* 264,2; *istr. do,* f. *b.* 286,2.3..; *a doara (= a dous oară)* l'autre fois 11*,2; **doisprezece,** num. m. douze; *-zăci, -zăce, b.* 62,3.. 66,2. 67; *-zêce, b.* 203,3; *doisprăzêce* 130, 3. 311; *doisprădțêce* 146,2; *doaûsprădțêre,* f. 107,2; *doaospredțêce* 36,3; *doaospredzăci, b.* 98; *doaosprăzêce, b.* 210; *doespredțece, doespredzce* 227..

dóĭnă, sf. (ne) chanson élégiaque champêtre *b.* 304..; **doináș,** sm. chanteur des doïnes *b.* 287,3..

doĭós, v. du-.

dojánă, sf. menace, réprimande 153. 269,3; **dojenésc,** va. 3. menacer, admonéter 23. 25,3. 141,2. 218,2. 219,2.3; *dojânesc, b.* 7.

dol, sm. *mr.* ruse *b.* 266.

Dolhéștĭ, Nl. 72.

dolnáĭa zemlĭa, la basse Moldavie 62. 173,2.

Doloman, sm. Np. 45.

Dometian, sm. Np. 308,2..

domn, sm. (i), **doamnă** (ne), sf. Sieur, Dieu, prince, seigneur 2. 3. 10,2. 12.. 18. 23. 28. 44,2. 59. 68,2.. 147,2.. 158,2. 190—193. 240,3. 334,2; *b.* 8. 10. 14.. 24,2. 68,3. 82. 97,3. 114,2. 143,3. pass.; — *de stĕgŭ,* capitaine d'escadron 37,3; **-ésc,** va. 3. régner, gouverner, dominer 4. 35,1.2. 57. 70. 142, 3. 190. 191. 267; *b.* 126,3; —, aj. princier 45. 92. 103,2. 114. 189,3. 328; *b.* 2,3. 7,3. 114,2. 170,2; **-éște,** av. princier *b.* 224,3; **-íre,** sf. (rĭ) maîtres (un rang des anges) 245,2; **-íe,** sf. (it) domination, règne, gouvernement 11*,3. 59,2. 69,1.3. 82,3. 134,2. 142,3. 171. 189,2. 197,3. 200,3. 268,3.. 332,3; *b.* 147; *-iea-mê,* ma seigneurie *b.* 124,1-3..; — combiné avec le pr. poss. *dumnê-ta* vous 287,3. 352,3; *b.* 257,1.2; — *lui, — sa, il, lui* 38,3. 75,2.3.. 91,3. 93,1-3.. 102,3. 134,2. 135,3. 143. 207,2. 251,2; *b.* 126,2. 153,3. 337..; — *voastră,* vous 96,3. 97. 199. 238. 251. 252; *b.* 79. 317, 1.2..; **domnișor,** sm. (i) jeune homme *b.* 225,2.

domolésc, va. 3. calmer *b.* 356; *-lĕște-te,* tais-toi 128,3; *domulesc* 184,2.

donche, cj. *is*- dor[illegible] 282,2 dom[illegible] *se, b.* 286,3.

Dor, [illegible]

dor, (durút, doare) vb. imps. avoir de la douleur *b.* 67,2. 259,3. 343,2. 369, 3; *istr.* *b.* 286,2.

dor, dorâ, v. doară.

dór, s. amour, désir, souhait *b.* 173. 178,2. 181,2. 229,3. 233,3. 234 .. 305 .. 375; *mr.* *b.* 274,3· **doreáre,** sf. *mr.* douleur *b.* 267 (v. dure e) **dorése,** vn. 3. désirer, souhaiter, envier 64,2 *b.* 15, 3. 99,2. 148,3. 178,2; —, prendre plaisir 368; **doríre,** sf. (ri) souhait, désir 365,2. 368,2; *b.* 30,3; **dorít,** s. aj. désiré, envi aimé 154,2; *b.* 98,2. 142, 2. 156,2. 193,2. 230,2. 314,3; **doritór,** aj. désireux, amoureux *b.* 314,3. 358,2.

dorm (durmíl) vn. 3. dormir 4. 61, 1.2. 128,1.3. 136,3. 212,3. 255,1-3. 273, 3. 288,2; *b.* 41,2. 170,2. 189,2. 203,2; *mr.* *b.* 269,2 .. 278,2; *istr.* *b.* 285,2.

dórnic, aj. qui désire *b.* 259,2.

Dorohóĭu, sm. Nl. 53. 62,2. 74,3. 152.

dós, sn. (urĭ) dos, derrière, revers 264,2; *b.* 106,3; *istr.* *b.* 286,2; *în* —, derrière, à l'envers *b.* 107,2; *den* —, id. 192; *din* —, 71,2. 172,2; *b.* 245,3.

dosádă, sf. (de) affliction, oppression, outrage *b.* 69,2. 145. 94,3. 2 8; **dosădese,** va. 3. affliger outrager vexer 4*,3. 27. 36,2. 106,2. 305 *b.* 72,3 ..; **dosădit,** s. aj. opprimé, tourmenté 84,2. 276,2; —, attaqué 82; **dosăditór,** sm. aj. médisant, outrageux 12*,3. 46,3. 50,3.

dosése, v. 3. *se doseaşte,* se prépare 9,2.

dósnic, aj. à l'insu *b.* 244,2.

Dosotheĭu, sm. Np. 205,3. 208,2. 209,2. 214,2. 239,3. 246,2. 263,2. 290,2.

dospése, vn. 3. lever, accroître 1*, 2. 4,2. 17; **-ít,** aj. fermenté 330,3 .. 331,2 ..

dostóĭnic, v. dest-.

două, v. doi.

dovádă, sf. (vezi) témoignage *b.* 125, 3; *cu* —, témoigné *b.* 107.

dovagíu, sm. (ĭi) demandeur en justice *b.* 75,2.

dovedése, va. 3. prouver, démontrer, constater 143,2. 308. 331; *b.* 3. 87,2. 125,3. 366,2; **-ít,** av. clair *b.* 252,2.

drác, sm. (i) ennemi; diable, démon 9*. 3. 6 .. 7 .. 11,2. 12,2. 15,2. 16,3. 17,2. 18,3. 20. 26. 44,2. 54,3. 60. 83, 3. 84,3. 162,2. 182,3. 230,3. 282. 286, 2. 296 .. 364,2; *b.* 4,3. 51,3. 80,2. 142. 171,3. 260 ..; *dau -cului,* envoyer au diable 113,2; **Drace,** sm. Np. 171; **drăcése,** aj. diabolique, démonique 10*, 2. 2. 84,2. 90. 131. 218,3; *b.* 51,3 .. 53; **drăcíe,** sf. (ĭi) diablerie 228; *b.* 355,3. 361,2; **drăcoáĭă,** sf. diable, démon féminin *b.* 361,2.

drag, s. aj. av. cher, chéri, agréable, bien-aimé 14*,2. 15*. 27,2. 35,3. 94,3. 101,2. 137. 140,3. 251,3. 262. 277,3; *b.* 178,3. 257. 290,3. 306,2. 333. 362, 2; *de a -ul,* ainsi qu'il fait plaisir *b.* 337,2; **drăgăláş,** s. aj. av. diminut. *b.* 137,3. 172,3. 177,2. 287. 344.

Drăgán, sm. Np. 38,3.

drăgăstós, aj. aimable, plein d'amour 181 285,3; *b.* 51,2.

Drăghíc, sm. Np. 134,3.

drágoste, sf. amour; charité, piété 12*. 15*,2. 25,3. 29,2. 31,2. 37,2. 51. 96,3. 102,2 .. 118,3. 129. 181,3 .. 277, 3. 298. 304,2. 318,2.3; *b.* 10,2. 21,2. 48. 99,2. 137,3. 254,3. 305; —, déesse de l'amour, amouresse *b.* 137,2 ..; **drăgostít,** aj. favori *b.* 141,2.

Drágoş, sm. Np. *b.* 2; *-şe* 196,3. 197,2.

drăgulean, aj. chéri *b.* 137; *-léţ, numirĭ dă* —, noms de caresse (allem. Kosenamen) *b.* 260; **drăgúţ,** s. aimé, bon-ami *b.* 345,1.2; **Drăguţăscu,** sm. Np. 174,2.

drahíu, sm. fils *b.* 298,3. 299,3.

dráhmă, sf. drachme *b.* 64,2.

drám, sn. (urĭ) petit poids, un gramme (à peu près) *b.* 44 .. 45 .. 376,2.

dreáptă, sf. la main droite 130,3. 168,2; *b.* 237,2; *dereaptă* 16,2. 32. 41, 2. 43,3. 74,3. 29 *dădereaptă,* à la droite 18,2 ..; *dirĕaptă* 106,3. 248. 315. 316,2; *b.* 26,2; *dêdireaptă,* à la droite 103,3 .. 230,3. 286,2. 318,2; *deraptă* 227,3; —, juste, légitime (v. drept).

dreg (dresel), va. 2. diriger; raccommoder, rajuster; *grăiul,* dresser la voix *b.* 329,3; *dereg* 11. 13,2. 27. 210,2. 224, 2. 244,2; **-ătór,** sm. (i) magistrat, gouverneur, employé public, économe *b.* 242,3; *deregător* 276,2; *diregător* 119. 195,2 ..; *b.* 9,2. 14,2; **-ătoríe,** sf. (ii) guide, charge service *b.* 7,2 .. 216,3. 242,3; *deregătorie* 16*. 133. 218. 276, 1.3 .. 278,2; *b.* 50; *diregăt-,* administration 114,3. 195,2 ..

drépt, dreaptă, s. aj. juste, légitime, équitable, vrai, égal; droit, pouvoir 69, 2. 159,2. 163. 167.. 170,2. 303,3. 345, 2. 350,3; *b.* 57,3. 79,2. 194,3. 217, 2. 232,3; *derept* 1*,2.. 2*. 3*. 16*,3. 2.. 11. 13,2. 17,3. 19. 32,2. 40,3.. 41,2. 74,3. 138,2. 154,2. 183; *deraptă,* f. 216,2; *dirept* 2.. 38,3. 47,3.. 51. 63. 77. 78,3. 83,2. 99,2. 101,2. 104,2. 116,2. 150,2. 256,2. 314,3. 318,3. 366.. 368..; *b.* 39,3. 54. 169. 194,3; *dirĕptă,* f. légitime 38,2. 45. 62,3. 112,2..3..; *dirĕáptă,* f. 142; *drĕaptă* 193,2; *b.* 122, 3; *draptă, b.* 88,3. 137,3; *direpț,* fidèle 290,3; *derêptă* 16*; —, sf. justice 12, 3..; —, main droite, v. dreapta; —, droit, vertical *b.* 120,2; *di-, b.* 14,2. 40; — *cumpănit,* équilibré 323,2; — *mijlocit,* exactement dans le milieu 323, 2; *derept-slăvitor,* bienloué 109,3; *dirept întru credință,* orthodoxe 118,3; **drept,** av. pour, à cause de, parce que, conformément 3*,3. 5*,3. 9*. 91, 3. 103. 130,2; *b.* 372,2; *derept* 1. 3. 8.. 11. 19,2. 20,3. 24,3. 26,2.3. 33, 2. 38,3. 41,2.. 45. 53. 61,3. 74. 92,2; *derêptu* 1,3; *derepto* 43,3; *derept,* contre 11,2; *dirept* 63; **drept-acéea,** par conséquent, conformément 76,3. 77. 79,2. 118,3. 168,3; *b.* 153,2. 210,3; *derept aceea* 1*,2. 8*,2. 13*. 15*. 5. 18. 21. 23,3. 27,2. 44,2. 55,3. 100. 111,3. 129. 274, 3. 283,2; *dirept* — 83. 89,3. 222. 291. 341,3; **drept-ce,** pourquoi 40,2.. 96,3; *derept* — 9; —, par conséquent, car, parce que; *derept* — 23,2; *derepce,* pourquoi, parce que 1*,3. 3*. 4*,2. 23,2. 25,2. 30. 54,3. 55,3. 252,2. 266,1.3; *cu drept,* en vérité, à bon droit *b.* 73,3; *cu dirept* 62,3; *în -ul,* vis-à-vis, en face *b.* 82,3. 136,3; *prin* —, id. *b.* 353; *spre* —, id. *b.* 134.

dreptáre, sm. (ări) équité, justice; *direptare* 246,3. 249,2; *dereptarĭu,* règle 253.

dreptáte, sf. (ăți) justice, droit, équité 148,2. 168,3.. 326,2. 333,2. 355, 2; *b.* 14,2. 179,3. 221,1.2; *dereptate* 10*. 13*,1.3. 16*,3. 4.. 11,1.3. 13,3. 14. 23,2. 36,2. 153. 287. 367; *b.* 11,2.. 14,3; —, vérité 15*,3; *direptate* 48,2. 77. 79,2. 105,3. 119,2.3. 186. 246,3. 312,3; *b.* 9,2.. 233,2; **Direptate,** Nl. 70,2.3; *după* —, justement, à juste titre [illegible] *b.* 102. *spre direptate* 122,3; —, en réalité *b.* 174,3; *cu* —, *mr.* comme il fallait *b.* 267,2; **direptătór de lege,** règle, guide de la loi 87,3; **dreptez,** va. 1. guider, diriger v. înd-; *dereptez* 9*,3. 16*,3.

dres, sn. (se) office, document 92; *diresu* 75,3. 144,3. 174,3; —, *(dresuri)* épices *b.* 44,3.

drójdie, sf. (ii) levain *b.* 46,2.

drucár, sm. imprimeur 78.

drúg, s. barre à filer *b.* 298,2.

drúm, sn. (uri) chemin, route, voie 70. 123,3. 257,2. 360,2; *b.* 5. 84,2. 119,2. 164. 200,3. 218. 221,2; —, voyage *b.* 128,3; **-ár,** sm. (i) voyageur *b.* 326,3..; **-uș́or,** s. dim. sentier *b.* 345,2.

Drusilica, sf. Np. 7*,2.

dsudek, v. judec.

dubit, aj., *lemn* —, bois tanné *b.* 293,3.

duc (dusei), va. 2. mèner, porter, apporter, conduire 3*,3. 5*. 1,2. 3. 6. 21,2. 25,2. 30,3. 59,2. 64,3. 73. 102, 2. 141. 204,2. 210. 255,3. 296,3. 351; *b.* 22. 38. 43,3. 68,2.3. 107,3. 158,3. 189,2. 307; —, supporter, vivre *b.* 349, 3; — *în ispită,* tenter 10. 31,2. 32. 41, 3; *b.* 36,3. 184,2; — *în casă,* recueillir 18,2.3. 19. 104..; — *în spate,* porter sur le dos *b.* 214; vn. — *viață,* mener la vie *b.* 357,3; —, vr. s'en aller, se rendre quelque part 15*,3. 1. 6. 18,1.3. 26,3. 27. 54,3. 63,3. 66,2. 105. 107,3. 131. 140,2. 162,2. 306,2. 342,2. 365,3; *b.* 41,2. 72,2. 77,2.3. 127,2. 148,3. 191, 2. 256. 320. 328,3. 349. 355,2.3.. *mr. b.* 280,3.

Dúca, sm. Np. 239,3. 240. 251.

ducát, sm. (ți) ducat (monnaie) 95,3..

duchésc, vn. 3. *mr.* comprendre, savoir *b.* 270,3. 279; —, découvrir *b.* 269; *duchisésc,* id. 273.

Ducipál, sm. Np. Boucéphale *b.* 311,3.

dúd, sm. mûrier 356,3.

dudáĭu, sm. chardon *b.* 262,2; *dudău,* ciguë *b.* 310.

dúg, s. (urle) *istr.* faute *b.* 284,3.

duh, sn. (uri) esprit, souffle, âme 12*, 2. 1,2. 7. 32,2. 34. 51,3.. 86,1.3. 107. 109,3. 124,2. 157,2. 168. 215,1-3.. 261,2.3. 283,3. 311,3. 317; *b.* [illegible] 2. 87. 106,3. 159,3. [illegible] *rural.* esprit immond- [illegible]

19. 84,2. 85,1.2. 194,2; — *slujitor*, suppôt 263,2; *dukul* 226,2.3.

duhan duhaniți, chevaux fumants *b.* 333; **duhânesc**, va. 3. fumer *b.* 224,2.

duhnít, aj. empoisonné, infecté 102,2.

duhóvnic, sm. (i) père spirituel, confesseur 76,3. 87,3. 88,2.3. 180,3; *b.* 28,2. 313,3; **-ésc**, aj. spirituel, religieux 132,3. 279,3. 293,2. 317.. 330; *b.* 28, 2.3. 106,2. 108,3. 219,2..3.

dulár, sm. *mr.* denier (monnaie) *b.* 275,2.

dulós, aj. pénible *b.* 242,3. 246,2; *dolos*, désireux *b.* 192,2.

duján, s. *istr.* faute *b.* 283.

dujnic, sm. *istr.* qui fait du tort *b.* 283. 284,3 (v. dug).

Dúla, sm. Np. 320,2.

dulău, sm. gros chien *b.* 292,3.

dúlce, aj. s. doux, bon, agréable 10*. 13*,3. 1,3. 12,3. 14,2. 31,2. 98,2. 99, 2. 137. 169,3. 185,3. 322,3. 323; *b.* 5, 2. 13,3. 17,3. 72,2. 134. 306,3; *mâncare de* —, manger gras *b.* 42,2; **dulceáță**, sf. douceur, délice, bénignité, grâce, bien 166,2; *b.* 72,2.. 259; *dulcéță* 13*,2. 15*,2. 20,2.3. 29,2. 31,3. 86. 289,2.. 315; *b.* 95,2..; *dulčață* 1, 2.3. 2. 3. 9. 36,2.. 54,3. 57. 64,2. 98. 110,3. 131,3. 363,3; *b.* 89,3. 174, 3; *dulčați b.* 94,3; *dulčace* 212,3.

dumbrávă, sf. (âvi) forêt, bois 57,2; *b.* 146,3. 304,2. 357,2.

Dumínică, sf. (ce) Dimanche *b.* 18, 3. 33,2.3..; —, Np. *b.* 350,3. 352; *Duminecă*, 2. 24. 89,3.. 99. 111,2. 219. 220. 237,3. 306. 308,3; *b.* 31. 35,3. 58,3. 114; — *florilor*, Pâques fleuries 286,3; *Duméneca* 33. 40. 103,3. 107,2. 111; *Dumeînreca*, *Domereca* 9,1.2..; *Dumireca*, *istr.* *b.* 285.

dumerésc, va. 3. humilier *b.* 162,3.

dumésnic, aj. apprivoisé *b.* 132,2; *dumestec*, aj. dompté 90,3; *duméstic*, s. locataire 266.

Dumitráche, sm. Np. *b.* 126. 127, 3; **-trașco**, Np. 38,2. 43,3. 152. 173,3. 174,2. 200; *b.* 206,2; **-tru**, Np. 62,2. 74. 87,2. 91,3. 135,2. 208 (v. Dimitrie).

Dumnezéu, sm. (ei) Dieu 8*,3. 16*, 3. 10,2.. 20.. 25.. 33. 70. 89,3. 98, 2.. 165,2.. 287; *b.* 17. 77. 94.. 100; pass. *mr.* *b.* 272,3; *pentru* —, au nom de Dieu *b.* 214,2; *Dumnezău* 64,3.. 155.. 273.. 350,3; *b.* 50,3. 51—52. 60—61. 82,3. 149,2. 196,3. 201; *-eḑeu* 1,2.3. 6.. 46. 47. 49.. 50—52. 66.. 77,2. 79,2. 105,3.. 145,2.. 182. 197, 3. 295,3. 312,3.. 363,2; *b.* 9,3. 13..; —, *(-ḑăi)* divinités *b.* 10,2; *Dumnăḑău* 299. 324; *Dumnizeu* 4; *mr.* *b.* 281,2; *Domneḑeu* 33,3. 34.. 35.. 36,3. 37,3.. 53—54..; *Domnezeu* 40.. 41..; **Dumnezeoae**, sf. déesse *b.* 39,3..; *-ezăoae*, *b.* 83—85; **-ezeésc**, s. aj. divin, céleste 44. 31,2. 98,3. 139. 288,3. 290,3. 355,2; *b.* 20,2. 30,2.3. 31. 35,3. 39,2. 203; *-ezăesc* 273,2. 278,2.3. 293,2; *b.* 55. 56,2. 83,2. 89,2. 98,2. 149,2; *-eḑăesc* 52,3. 76,3. 77,2. 105. 107,3. 115,3. 239,3. 240. 245,3..; *-ăḑăesc* 322,3; *domnezeesc* 111,2; *dumneḑeresk* 226,2.3; **-ezăire**, sf. divinité 101,2. 112,2. 154, 3. 168,2; *b.* 71. 161; *multă* —, polythéisme *b.* 100,2; *-eḑăire* 77. 78,3. 118, 2. 242,3. 303,2; — *eḑerie* 226,2.3; **dumnăḑăitór**, aj. déifiant 242 (v. înd-).

dumnea-lui, -ta, -voastră, v. domn.

Dúnăre, sf. Danube 172. 189,3. 357, 3; *b.* 61,3; **Dunăríță**, id. dim. *b.* 302.

dúngă, sf. cordon (d'une monnaie) *b.* 346,3.

dúpă, prép. après, d'après, selon, suivant à 3. 4. 5. 11,2. 182. 274,2. 362; *b.* 4,2. 50,2.3. 63,3. 101. 216,2.. 227, 2. 236; *dupâ* 14*,3. 14,2. 20,2. 25,2.3. 28. 32,2. 34,3.. 36,3. 51. 59,2. 64,2. 77,3. 107,2. 123,2..; *dupa*, *istr.* *b.* 285,3..; *dupe*, *b.* 44,3; *dopă* 8. 54,3; *dupu* 366,2; **după**, de la, de sur 168; *b.* 29,2. 127,2; *dupe*, *mr.* *b.* 271,3; *dupâ acêea*, ainsi (κατὰ ταυτὰ) 9*,1.2. 19,2..; — —, puis 128,2; *după ce*, d'après ce que *b.* 95,2. 117,2. 214,2; *dupe ce*, *b.* 46,3. 47,2; *după cum*, comme, selon 68,3; *b.* 29,3. 160,2. 198; *după așteptare*, indulgence 13*. **dúpre**, d'après 44,2. 329. 344 355,2; *b.* 1,3. 30,3. 42,2.. 57. 108,2; — *ce*, d'après ce que *b.* 43,2; — *cum*, selon *b.* 107,2. 108,2; — *înprejúr*, d'alentour *b.* 31; — *úrmă*, dernier 317.. (v. depre).

duplecát, aj. courbé (σιμός) 350,3.

dur, vn. *istr.* durer *b.* 285,3.

dúra, s., *de a* —, roulant, en culbute *b.* 293.

dúrât, sm. fracas 199,3.

durére, sf. (ri) douleur, outrage 102, 2. 142. 164. 186; *b.* 59,2. 85,2. 119,3. 161,3. 196,2. 343,2.3; *dureri*, sg. *b.*

171,3. 180,3; *durère* 301. 341,3. 364, 3; *b.* 13,3. 77. 108,2; *dureare* 102. 106,2. 211,2 (v. dor).

duréz, va. 1. construire, bâtir *b.* 288; *durát, la câmp* —, travail de la terre *b.* 333.

durlŭ-lu, sm. *mr.* le cheval bai *b.* 282.

durút, aj., *ruşinè cê -ă,* la honte soufferte *b.* 238,2.

duşmán, s. aj. ennemi *b.* 118. 244, 3. 338,3.

duvaleta, sf. *mr.* coiffe *b.* 280,2.

dužan, dužnic, v. dujan.

dŭ, v. dumnea-voastră.

dvor, sm. cour, (aula) 62,2; **-enín,** sm. noble *b.* 220; **-ésc,** va. 3. servir 293,2; **-éstvie,** sf. nobilité *b.* 220; **-lán,** sm. (enl) noble *b.* 219,3. 220; **-lánstva,** sf. les grands boyards; les boyards auliques *b.* 219,2; **-nic,** ministre, gouverneur 62. 76.. 91,3..; *b.* 255 (v. vornic).

dyhánie, sf., *toatâ -nia,* tout ce qui respire 14,3 (v. dăh-, dih-).

Ḍ (S, 3).

Ḍeu, sm. Dieu 2*,2. 4*,2. 8. 55 (v. zeu).

ḍi, sf. (le) jour 1*,2. 66,2. 179.. 181,2 (v. zi).

ḍic, vn. 2. dire 1*,3. 2*,2.3.. 54, 3. 182. 364,3; *ḍâc* 241,2; *gice-ţi-se-va* 3*; **ḍisă,** sf. (se, să) parole 1*,3. 3*, (v. zic).

ḍŭdeţ, v. judeţ.

E (Є, Ѣ, Ꙗ).

e, cj. et 1*,3. 2*,3.. 7*,3. 10*. 11*, 2. 15*. 16*,3. 1,3. 6. 8. 9.. 14,1.2.. 15,2. 16. 17,2.. 21,3. 27,2. 28,3. 31. 33,3. 54,2; *mr. b.* 263,3. 265. 266; *istr. b.* 282,3. 283.. 284,2; —, mais 19. 21..

e, 3. p. sgl. est, v. sânt.

e, intjct. eh! voilà! *b.* 214,2.

eá, intjct. ça! allons! (age) 136,3; *eani,* id. 40,2; *en, b.* 262,3; *eni* 324,3 (v. ia! iani!).

ea, pron. pers. f., v. el.

ea-, v. ia-.

eácă, prép. voici, voilà *b.* 350; — *ce, d. b.* 350; — *tă mă,* me voici *b.* 293,2 v. ia-).

Éácsi, sm. Np. Ajax *b.* 82,3.

-hrisín, sm. écarlate (=ροδινος) 318,2.

ecatómva, sf. hécatombe *b.* 88,3; *ectomva,* id. *b.* 88,2.

Ecaterína, sf. Np. *b.* 86.

eclisiárh, sm. ecclésiarque *b.* 41,2.

Eclisiastis, sm. le livre d'Ecclésiaste 202,2; *-stu* 325,2.

ecspedíţie, sf. expédition *b.* 213,3.

ectomva, v. eca-.

Ector, sm. Np. Hector *b.* 196.

ecz, (= îţi), v. tu.

Edému, sm. Nl. Eden 58; *b.* 65,3. 322,2. 327.

Edés, s. Nl. Edessa 224,2.

ediţi prestiţi, formule d'enchantement, corruption de mots slaves *b.* 138.

Edom, sm. Np. 315,2.

ee, v. ei.

Efés, sm. Nl. Ephèse 129. 308,2..; l'épître aux Epheséens 277,2.

efharistisésc, va. 3. *mr.* remercier *b.* 269.

Efrát, sm. Nl. 58; *b.* 61,2.3. 134; *Efraftu, b.* 167,2.

Efrému, sm. Np. 37,2; *Efrón,* sm. Np. 36,3.

éftin, aj. à bon marché *b.* 26,3. 376.

egál, aj. *mr.* égal *b.* 263,3.

Eghipt, sm. Nl. Égypte 258,2; *b.* 322..; *-pat, b.* 64,3; *-pet* 130.. 145, 3; *b.* 136. 165. 208; *Eghypt, b.* 163,3; *Égypet* 11*,1.2. 131. 322. 348,2. 358, 3; *b.* 50; *Ághipet* 4; **Eghiptean,** sm. habitant d'Égypte 145,3; *b.* 62,2. 207,2.

egl, *istr.,* v. el.

egúmen, sm. abbé, prieur 157,2. 193. 279,2. 297,3; *b.* 41,2.3.. 82; *egumân* 298.. (v. ieg-).

eh, intjct. *mr.* eh! *b.* 272,2.

ei, av. oui-da! 18; *ee* 3*,3; —, intjct. allons! *b.* 114,3; —, mais, *ee* 5*; — *bine,* eh bien! *b.* 255,3.

el, ea, ei, ele, pron. pers. il, v. gram.

Eláda, sf. Nl. 320; *b.* 89,2. 243,3.

Ele, sf. pl. esprits malins, fées *b.* 318.

elefteríe, sf. liberté *b.* 243; *mr. -theria, b.* 273.

eleímosíne, sf. *mr.* aumône *b.* 281,2.

elemént, sn. (url) élément *b.* 152,2..

Eléna, sf. Np. 146; *b.* 74,2. 151,2. 172,3. 316,3.

Eleón, sm. Nl. 67,3..

élin, sm. grec, hellène 51. 283,2. 312; *b.* 196,3; **-ésc,** aj. hellénique, grec 60,2 [illegible] 146 280.. 307,2. 348,2. [illegible]

nésc 157. 240. 260,2; *b.* 20,3. 78,3; *ellenesc* 85,2; **ellineşte** av. en grec 158, 3. 240. 251,2; *ellenéşte,* 85,3; **elliníe,** sf. langue grecque 260,2.

Elisáfta, sf. Np. *b.* 61,2.

Eliúsŭ, sm. Np. *b.* 158.

Elíi, sm. pl. divinités 85.

elocvénţie, sf. éloquence *b.* 251.

emác, sm. (ı) recrue des Janissaires *b.* 18,3.

emn, vn. 1. *istr.* aller *b.* 284,2 (v. imn).

emperecie, 216, v. împărâţie.

Emvionitĕn, sm. Ebionit 307,3.

en, en-, v. în, în-.

en, intjct., v. ea.

Enáchi, sm. Np. *b.* 102. 111,3.

endromída, sf. endromis *b.* 3,3.

engastenu, *mr.* intentionné *b.* 267.

engléz, sm. anglais *b.* 214,2.

engólpiu, sm. chaîne de poitrine, collier *b.* 5,3.

eni, v. ea.

Eni, sm. Np. *b.* 207,3. 208..; *Enia,* sm. Np. Aeneas 58,2; 59.

enicer, sm. (ı) Janissaire *b.* 81,3; *-čari* 150.

Enóh, sm. Np. 12*. 49,3. 180,2; *b.* 61. 65. 216,2..

ensileg, v. înţeleg.

ensnaseut, aj. *istr.* (unigenitus) fils unique *b.* 283,2.

entru, av. *istr.,* — *mire,* auprès de moi *b.* 285.

epácta, sf. épacte 44.

epăngé, sf. manteau 357,2.

epárhie, sf. (ıı) diocèse 193; *b.* 29, 2. 203.

epigrama, sf. épigramme 205,3.

epirót, sm. (ó|ı) habitant d'Épire 200,2.

episcóp, sm. (ı) évêque 87,3. 89.. 110. 141. 157,2. 235,2. 259,2. 295,3. 329,2.. 358,3; *b.* 125. 156; **-íe,** sf. évêché 176. 319. 321,2. 343. 357,2; *b.* 35,3.

epístolă, sf. lettre *b.* 369,2; **-líe,** sf. (ıı) épître 261. 308.

epitróp, sm. (ı) tuteur, curateur 328, 3. 329; **-íe,** sf. administration *b.* 86.

épure, sm. lièvre *b.* 170,3. 172. 376,2.

eră, av. mais 175,2 (v. ârà, iarà).

Eráclie, sm. Np. 85,2; *b.* 66,2; *Ira-, b.* 178; *-cléu, b.* 153.

erarhíe, sf. hiérarchie 245,2. 246.

erel, s. manteau, pourpre royal *b.* 209.

erés, sn. (urı) hérésie 6*,2. 3. 163, 1.3; *b.* 79,2; **eresie,** sf. id. 290,2..; **eretíc,** s. aj. hérétique 98. 146. 158,3. 163,3. 246,2. 289. 307,3. 332; *b.* 14,2. 29. 323.

érĭ, av. hier, dernièrement 185,2. 223,2. 225. 297.

Erimíe, sm. Np. Jérémie 141,2 (v. Ie-).

Ermi, sm. Np. Hermes *b.* 39,3; *Ermia* 57,2; **Ermíp,** sm. Np. *b.* 207,2; **Ermís,** sm. Np. *b.* 211,2.

ermonáh, sm. hiéromonaque 78,2. 111,2. 125,2.

ernéz, va. 1. passer l'hiver 350; *b.* 329,2.

erulíe, sf. *mr.* désert *b.* 268,2.

Erónim, sm. Np. 125,3.

(e)rpă, sf. *istr.* pierre *b.* 286 (v. râpă).

ersuch, *istr.* après (?) *b.* 283.

ert, va. 1. pardonner, absoudre, grâcier, exempter 24,3. 30,2. 40,3. 96. 111,3. 113.. 122,1.2. 147,2. 180. 183, 2.. 313,3. 342,3. 345,3. 365,2.3; *b.* 16,2. 37,2.3. 153.. 167,3. 184,2. 227; **ertăcĭúne,** sf. pardon, dispense, grâce 30,2. 32,3. 39,3. 41. 111,3. 153,2. 257; *b.* 6,2. 57. 79; *-čune* 342,3; *b.* 207,3; **ertáre,** sf. (ărı) id. 82,3. 146,2. 157,2. 182. 296. 313,3; *b.* 47,3. 234,3; **ertát,** aj. permis, licite, pardonné *b.* 29,2. 69, 2. 362,2 (v. iert).

es (eşíi) vn. 3. sortir 3*,2. 10*. 1, 3.. 2. 11,3. 12,2. 18. 19,2. 21,2. 46, 2. 57,3. 58. 65,3. 71,3. 73,2. 95,3. 96, 2. 106,3. 108,3. 114. 119,3. 125. 137, 2. 140,2.. 147,2 169,2. 178. 188,3.. 248,3. 253,3. 254,2.. 305,3. 331,2. 360. 364; *b.* 18,3. 19,2.3. 35,2. 94,2. 120. 158,2. 161,2. 199,2. 240. 350,3; —, provenir 118,2; *b.* 175,3; — *înainte,* aller à la rencontre 71; —, manquer *b.* 70,2; *işca, işil, işind* 165,3. 166,2; *b.* 68,3.. 132,2. 138,2.3.. 259.

Esóp, sm. Np. *b.* 207—209, v. Isop.

espovedanie, v. isp-.

Estĭrĭ, sm. le livre d'Esther 277.

Eşi, sm. Nl. *b.* 245, v. Iaşi.

eşíre, sf. (rı) sortie, issue; départ 1, 2. 12,3. 154,2; *b.* 93,2. 192,3; — *din fire,* aliénation *b* 80; **cartĕ Eşirĭi,** Exode 331,2; **eşít,** aj., — *din ţiţini,* sorti des gonds *b.* 12; *-ul apeĭi,* source 1*,2.

eșniosfințúni, sérénissime *b.* 35.

Eteríe, sf. *b.* 242. 243. 245,2; **-ríst**, sm. partisan de l'E- *b.* 244,3.

Ethiópie, sf. Nl. *b.* 61,3; *istorie -pičáscă*, Ethiopica (livre d'Héliodore) *b.* 88,2; **-plên**, sm. Éthiopien 367,2; **Ethióp**, id. 254,2.

ethnicése, aj. païen 344,2.

Etna, sf. Nl. 253; *b.* 203,2.

etpán, sm. suite, cortége *b.* 127,3.

eu, pron. pers. 1, v. gram.

euneciúne, unité 226,2.. (v. unitate).

Euriloc, sm. Np. *b.* 85,2..

Eva, sf. Np. *b.* 60,2.3.. 232,2.. 364; *Evva* 63,3. 64,2. 65.. 145,2; *b.* 167,3.

Evágrie, sm. Np. 163.

evanghélie, sf. (ii) évangile 15*,3. 37,2.. 42,3.. 90. 100,3. 103,3. 109, 2. 193,2. 261. 307,3. 347; *b.* 20.. 74, 2; — *învățătóare*, évangile commenté 98; *evagghelie* 348,3; *b.* 154,2; **evanghelicése**, aj. évangélique 337,3; *b.* 80; **evanghelíst**, sm. (iști) évangéliste 26. 42,3. 126. 239. 257. 308. 331. 358,3; *b.* 62,3; *ievan-* 30,2; *evaghilest*, *b.* 61.

Evdóchie, sf. Np. 61,3; *b.* 74,2..3..

evghenie, sf. noblesse *b.* 220,2.

evharistíe, sf. st. communion 345; *evvh-*, *b.* 54,2.

evlávie, sf. piété, respect 354,3; *b.* 29; —, sm. Np. Pius *b.* 205,2.

Evlóghie, sm. Np. 304,2.. 305,2..

Evréu, sm. Np. (ei) Hébreu 283,2. 317; *b.* 236.. 239,3. 241,3..; **evreése**, aj. juif 2*,2; **Evreíme**, sf. totalité, masse des H. *b.* 238. 241 (v. Ov-).

Evrópa, sf. Nl. Europe *b.* 50,1..3..; *b.* 252,3.

Evstáfiĭ, sm. Np. Eustachius 243,3.

Evstrátie, sm. Np. 76,2. 79,3. 119, 2. 234. 251,2.

Evthimieán, sm. Np. *b.* 68,1.2.

exárh, sm. exarque 156,3. 157,2. 236; *b.* 30.

ezán, sm. invitation à la prière *b.* 19,3.

ézăr, sm. lac *b.* 134,2.3; *ezer*, *b.* 68 (v. Iazer).

Ezechiil, sm. le livre d'Ézéchiel 17,2.

ézer, v. ezăr.

F (Φ).

fă, intj. fille! *b.* 308,3..

Fabius, sm. Np. *b.* 11,3.

fábulă, sf. (le) fable *b.* 212. 213. 215. 263,2. 360,2.

fac, (feci, făcút) va. 2. faire, créer, préparer, produire 4*,3. 9*.. 2.. 3.. 4. 6.. 7.. 9. 13,3. 14. 15,2. 18,3.. 19. 2..3. 21,3. 22,2. 23,2. 26,2.3. 32,2. 34,3. 43. 44,2. 47,3. 50,2. 51,2. 54,2. 56. 57,3. 60,3. 73. 80,3. 81. 91,3. 95, 3. 104,2. 115,3. 120,3. 121,2. 137. 162, 3. 195,2. 210. 235. 241. 249.. 258,2. 265.. 268.. 275,2. 283,3. 311.. 327, 3. 329,2. 331,3. 341,3. 344. 352; *b.* 7,2. 19. 32,3. 34,3. 37. 63,3. 66.. 75. 2. 103,2. 115,2. 117. 132. 159,2.. 170. 2.3. 193. 204,2. 262,3; *mr. b.* 263,3. 265,2.3. 266,3. 267,2.3.. 269,2.. 270. 2. 272,2. 273. 280,3.. 282,2; *istr. b.* 283,3. 285,2.3..; —, gagner 95,2; —, valoir 95,3..; — *lége*, observer la loi 51,2; — *judecată*, juger 169..; — *vorbe*, parler 167,2; — *într' una*, assembler 111,3; —, ensorceler *b.* 137,2.. 138; —, devenir *b.* 48,3. 69,2; —, vr. dissimuler *b.* 69. 214,2..; *mr.* répondre *b.* 265,2. 266,3.

făcătórĭu, sm. (rĭ) créateur 32,2. 41. 57. 66,2. 236,2. 288,3; *b.* 49,3. 53. 219. 357—358; *-ca-* 109; —, faiseur *b.* 203; — *fără lége*, qui fait l'iniquité 11. 17, 3; — *de bine*, bienfaiteur *b.* 16,2. 155. 208,2; — *de rău*, malfaiteur 40,3; — *de viĭață*, vivifiant 317.

fácere, sf. (rĭ) créature 77,2; —, œuvre 228,3; *b.* 195,3; *-cea-*, *b.* 14,3; —, Genèse 280,2; *b.* 156,3; — *lumiĭ*, création 279. 290; — *turnuluĭ*, construction de la tour de Babel *b.* 50,2; — *de bine*, bien-fait *b.* 6. 124. 155,2.

facțele Apostolilor, sf. pl. les Actes des Apôtres 261,2.

fáchiol, sm. voile *b.* 176,3.

făclíe, sf. (ii) flambeau, torche 147, 3. 148. 254,2; *b.* 15,2. 92.. 324. 344,2.

fáceș, aj. admirable *b.* 73.

fag, sm. (i) hêtre 357..; *b.* 311.

făgádă, sf. (de) vœu 213,2. 246,3; *dau* —, remplir le désir 250; **făgădaș**, sm. vœu 273,3. 274..; **făgăduéală**, sf. (eli) promesse, engagement *b.* 77; **făgăduése**, va. 3. promettre, vouer 42,1 56,2. 59,2. 106,2. 112,2. 114,2. 224,2

272. 273,3. 293,2. 335,2. 342,2; *b.* 77, 2 .. 121. 122. 146. 175; —, accepter, recevoir 11,3. 189; —, vr. id. 60; *b.* 144,2. 188,3; **făgăduínță**, sf. promesse 130,3. 197. 261,3; **-duítă**, sf. promesse, aj. promise 54,3. 55,3. 100,1.2; **-dultúră**, sf. id. 42,2.

Făgăraș, sm. Nl. 189,2. 190; *b.* 156.

faget, sm. bois des hêtres *b.* 306,2.

Fagotti, sm. Np. *b.* 170,3. 171.

fágur, sm. rayon de miel 154,2.

făínă, sf. farine 17; *b.* 85,2. 337,2.

fálă, sf. éclat, splendeur 333,2; *b.* 248,2; —, orgueil *b.* 225,2.

falángă, sf. phalange 228, 3.

fálcă, sf. (fălci) mâchoire, joue 320, 3 .. 366; *b.* 138,2.3 .. 144,2.3 .. 169; —, *(falci)* 13,2.

fálce, sf. (ei) mesure agraire 62,2. 63.

Fălchi, sm. Np. *b.* 127,2; **Fălcoíanu**, sm. Np. *b.* 153,3. 163,3.

fălcse, vr. 3. s'enorgueillir, se vanter *b.* 228. 239,2. 252,3.

fălfăese, vn. 3. flotter *b.* 93,3; —, s'agiter *b.* 254,2.

fălíe, sf. orgueil 275 (v. fală); —, tranche *b.* 42,3. 44. 45.

fálnic, aj. orgueilleux, somptueux 323, 3; *b.* 243. 291; **fălnicíe**, sf. orgueil *b.* 154; **fălós**, aj. orgueilleux 210; *b.* 223,3 ..; —, pompeux 276.

fămêe, sf. (ei) famille 24,3; —, femme 199,2. 204,2. 238,3. 300 .. 330, 2. 358,2; *b.* 10. 68 .. 203,2. 250,3. 260, 3. 261,2; **fămeése**, aj. féminin *b.* 52,2 (v. fe-); **famélie**, sf. famille *b.* 221,3; *-mi-*, *b.* 128.

făn, sm. foin 8*,3. 14,3. 136,3 ..; *b.* 132,3; *fân* 243. 325,2; *b.* 221,3. 315, 3. 371,2; **fănáță**, sf. (ţe) prairie, pré 75,2. 93; *b.* 25,2.

fandasie, v. fant-.

fântână, sf. (nı) puits, source 10*; *b.* 135,3; *fântâ-*, *b.* 254,3. 303,3. 339 ..; **-níță**, sf. dim. *b.* 339.

fantasíe, sf. fantaisie 260,2; *-ndasie*, *b.* 48,3. 195,2. 197,3.

fápt, sn. (e, urı) action, ouvrage 154; —, fait *b.* 234,3; —, attaque, ensorcellement 228; *b.* 137 .. 138; **faptă**, sf. (te) fait, œuvre 1 .. 2. 25,3. 40,3. 42. 129 .. 141,2. 204,3. 231,3. 274,2. 292, 3 .. 325,2; *b.* 2,2. 31 .. 68. 87. 92. 159,2. 202,2; — (urı) 115,3; —, créature 138,3. 236,2; —, occupation *b.* 39,3; — *lumiĭ*, création 41; *faptele apostolilor*, les Actes 349,2; *b.* 79,3 (v. fact-); *în* —, réellement *b.* 252. 254,3; *pun în* —, mettre en usage *b.* 363.

făptură, sf. (rı) création 12,2; *b.* 23,3. 24. 49,3; —, être, créature 10*. 14*,3 .. 34. 99. 230,2. 318,3; *b.* 100, 3. 146,3. 147,2. 156,3. 184,2. 357; —, façon, forme, configuration, structure 255,2.3. 276; *b.* 118,2. 202,3; —, *mr.* fait *b.* 269; *aduc în* —, représenter 289.

făr, prép. sans *b.* 48. 120. 360; — *cât*, ne .. que, seulement *b.* 96; — *de cât*, id. *b.* 20,2; — *de*, excepté *b.* 79. 307,3; — *numai*, seulement 301; *b.* 125,3; — *prin*, id. *b.* 175,2; *far de*, *istr.* *b.* 284. 286,2; *var de*, sans *b.* 286, 3 ..; **fără**, sans 46. 86,3. 238. 360,2. 364,2 ..; *b.* 6,3 .. 7,2 .. 28,2. 57,3. 129. 241,2; *-râ* 11*,3. 15. 49,3 .. 115, 2. 118,3. 127. 185,2 ..; *fârâ* 17; *-râ* 20. 66 ..; —, excepté; ne .. que, seulement 21,2. 27. 262; *b.* 1,3. 9 .. 202, 3; *istr.* *fara*, *b.* 284; — *cât*, id. 327. 363; — *numai*, id. 78,3. 101,3. 157. 161,3. 338,3. 348; *b.* 4,2. 28. 48. 50,2. 56,3. 119,2. 163,3; — *de lége*, crime, péché 2 .. 8 .. 48,3 .. 81,3. 365,2 .. 366,2; *b.* 52,3. 153,2; —, pécheur 102, 2; — *lége*, crime 10,3. 13; *fărlége* 96; — *de stare*, sans cesse 1; — *nemică*, rien 54,2; — *moarte*, immortalité 14*,3; — *voroavă*, silence 2*,3; *fara*, *istr.* en dehors *b.* 283,3. 284,2 .. (v. afară).

fărăm, va. 1. casser, briser 167. 361, 3; *b.* 54,3. 240,3 (v. sfă-); **fărămă**, sf. (me) bris, débris, miette 30,3. 107. 354, 2 ..; *b.* 335; **fărămitură**, sf. (rı) id. *b.* 69; **fărămúșă**, sf. id. *b.* 121,2.

Faraón, sm. Np. 145,3; *b.* 135—136. 322 ..; —, bohémien *b.* 335,2.

fărecare, sf. artifice, dessin 5*,2.3 (επιβουλη).

fareól, sm. lisez: *farijul*, cheval *b.* 110,2.

farfuríe, sf. assiette *b.* 303,2.

Fariséĭu, sm. (ei) Pharisien 4*,3 .. 23,2. 56,2. 140,3; *b.* 21; —, (*săi,*) *b.* 58; **-seese**, aj. pharisaïque 4*,3.

fármec, sn. (ce) charme, enchantement 228. 291,2. 303,3; —, (č) 116,2; *fărmecător*, v. fer-.

Faron, sm. Nl. 358,3.

fărșesc, (șíi) va. 3. finir, terminer 203,3. 204. 257,2.3; **fărșít**, sn. (urı) fin 204,3 ..; *b.* 10; *fâ-*, *b.* 13 (v. sfă-).

fărtát, sm. frère en croix; *fră-* 90.. 216,2; —, camarade *b.* 306,2. 348. 369, 3. 370,3; **fărtăţél,** sm. dim. *b.* 295,3.

fasolă, sf. (le) haricot *b.* 356,2; *-su-, b.* 98.

fáşă, sf. (şe) bande, lien 188,3. 259, 2; *b.* 287,2; —, *(făşuri,)* 196; **făşíe,** sf. id. 357; **făşioáră,** sf. dim. *b.* 327,3; **făşiát,** aj. emmaillotté *b.* 327,3.

făt, va. 1. mettre bas *b.* 226. 259,3. 262. 367,2; —, sm. (feţi), enfant, garçon, fils 35,3. 36.2. 166,3. 167,2. 168,3. 317,2; *b.* 67,3. 68,1.2. 135. 239. 255,2.

fátă, sf. (fète) fille, vierge 5. 6.. 9. 16. 23,3. 32,2. 36,2. 41,2. 52.. 59. 106,2. 171. 175,3. 232,3. 271,3.. 282. 315,2; *b.* 60,3. 67.. 71-72. 138,3. 239; *feată,* 276,3. 277,3; *b.* 10; *mr. b.* 268,3. 273,3.. 275,3..; **fătătoáre,** sf. portière (vache) *b.* 258,3.

fáţă, sf. (feţe) face, visage; personne; surface, teint 1*,2. 12*,2. 4. 10. 11,3. 12,2. 14. 15,3. 28,3. 37. 80,2. 83,3. 99,3. 112.. 118,2. 127,3. 140,2. 181. 215. 224,3. 231. 248.. 268,2. 303,2. 338,2. 364,3; *b.* 6. 17,3. 65,3. 95. 98, 3. 106,3.. 107,2. 159. 218,3. 364..; —, couleur *b.* 173,3; —, personne *b.* 261,2. 317; *de* —, présent, en présence de 62,2. 207,2. 355. 360; *b.* 7. 74. 75, 2. 90,2. 125,2. 169,3. 250; —, en face 11,3; —, évident, manifeste 50. 123. 162; —, en public 161,3. 163,3; — *(faţiă), mr. b.* 275,2.

făţăesc, va. 3. frétiller *b.* 375.

făţáre, sf. (ări) dissimulation 54,2; **făţărésc,** vr. 3. être partial, avoir égard à l'apparence 193,2; —, feindre 16*, 2; **făţăríe,** sf. partialité 51. 185,2. 193, 2. 198,2; —, dissimulation, hypocrisie 105; *b.* 79,3. 261,2; **făţărnic,** aj. s. hypocrite, dissimulé 16*,2. 54,2. 112. 169; *b.* 73. 153,2; **făţărnicésc,** v. 3. être partial 169,3; **-céşte,** av. en hypocrite *b.* 79,3; **făţărnicíe,** partialité 169. 170, 2; *b.* 196; hypocrisie 169.

făţiş, av. en face 191,3.

Făurárlu, v. Fevruarie.

Favno, sm. Np. 59.

Favstina, sf. Np. *b.* 10.

feară, v. fiară.

feată, v. fată.

Februarie, v. Fevruarie.

fecior, -ciorică, -ciorie, v. ficior.

fel, sc. (url) sorte, espèce, genre, manière *b.* 45,3. 125,3. 127,2. 147,3. 364,2; *felíu* 156,3. 189,2; *b.* 31,2. 41, 3. 72,2. 143,3. 178,3; *fél* 34,1.3. 57,3. 76,2. 78,2. 79. 88. 106. 110,3. 121,2.. 123,2; *b.* 9,3. 13. 79,2; *félíu* 281.. 290. 339. 353,3; *b.* 3,3. 157,2. 174. 188,2. 211,2..

feldmárşal, sm. maréchal de camp *b.* 86,2. 128.

felea, sf. une mesure d'une demi oca *b.* 292,3

felegeáu, sm. tasse *b.* 34.

feleleatíu, sm. discours 2*,2; **feleluesc,** vn. 3. défendre 6*,3.

femée, sf. (ei) femme *b.* 362,2; *femeae* 145,2. 246,1.2. 258; *fimee, b.* 67, 2. 82,2. 85. 91. 98,3. 120,1.2; *fomee* 218; *mr. fumellíe, b.* 277,1.3; **femeesc,** aj. féminin *b.* 110,3 (v. fămêe).

fer, s. 4; — *(feară),* morceaux de fer *b.* 335,3.

ferb, -inte, v. fierb, -inte.

ferdela, sf. boisseau *b.* 320,3.

fereástră, sf. (tre) fenêtre 172,3; *b.* 12. 19,2; *fereastă* (eşti), *b.* 330,3. 344, 3. 345; *ferastă, b.* 116,3. 117,2.

férec, va. 1. ferrer, garnir de fer 6; —, enchaîner *b.* 171,3. 302,3..; **ferecat,** aj. ferré, doublé 14; *b.* 370,2; —, enchaîné 228,2; *b.* 186; —, bienheureux 8*,3.. 19,2.3.. (v. fericit).

ferese, va. vr. 3. préserver, garder, éviter 11*. 12*,2.. 24,2. 25,3. 49,2. 50,2. 58. 89,2. 141,2. 146,3. 154,3. 167.. 198,2. 200,2.. 213. 247,2. 286, 2. 289,2. 362,2; *b.* 25. 66,3. 144. 228, 2. 315.

ferestúcă, sf. dim. petite fenêtre *b.* 295,3.

fericăclúne, sf. béatitude 136; **fericát,** aj. bienheureux 8*,3. 55,1.2. 83,2. 136,3; **ferice,** aj. heureux 1*. 13. 205. 213, 3. 216. 315,2. 363,2. 368; *b.* 72,2. 331,3. 332; **fericése,** va. 3. rendre heureux, bienheureux 205,3. 248,2. 266,2. 367,3; *b.* 287, 2; —, vr. se féliciter *b.* 331,3; **-ceş,** louer 2*. **-cíe,** sf. (ii) bonheur, félicité, béatitude 205,3; *b.* 9,3. 10,2; **-círe,** sf. (ri) id. 325,3. 344,3; *b.* 14. 99,2. 244; **-cít,** s. aj. heureux, bienheureux (beatus) 77, 3. 78,3. 99.. 146. 152,2. 171. 178. 209, 2. 248,2. 257. 269. 283,2. 290,2. 315, 2. 325. 348; *b.* 3. 48. 72. 83. 89,2. 99. 2. 159. 3. 203. 316. 3 (v. fereeat

férie, sf. barille *b.* 229.

ferínță, sf. garde 211,2. 251; **ferit**, aj. à l'abri *b.* 298,3 . .

feritór, aj. considérant (?) 13*.

ferm, aj. *istr.* ferme *b.* 286.

fermán, sm. firman, décret *b.* 113, 3. 312,2; *fir* —, *b.* 315.

férmec, va. 1. charmer, enchanter *b.* 323,3; **-ătór**, sm. empoisonneur *b.* 159, 3; **-ătoríe**, sf. enchantement, sorcellerie 162,2; *b.* 100,2 (v. fărmec).

fes, sm. bonnet grec *b.* 376.

Festul, sm. Np. 59.

feștelesc, va. 3. salir *b.* 352,2.

feștílă, sf. étoupe *b.* 93,2.

feștuít, aj. teint *b.* 225,3.

fete, sf. *istr.* fille *b.* 283,2 (v. fată); **fetícă**, sf. petite fille *b.* 362,1.2; **fetișcánă**, sf. fillette *b.* 261,2; **fetișoáră**, sf. id. 292,2; *b.* 295,2; **fetíță**, sf. id. *b.* 295,3.

fețisoáră, sf. dim. visage *b.* 298.

Fevruárie, sf. Février 321; *b.* 18, 3; *-roarie*, *b.* 27,2; *Februarie b.* 205,2; *Făurărîu* 256,2.

fiă, sf. (fie) fille 15,3.

fiáră, sf. (fiară, fieri) bête féroce, bête 10*. 9. 15,3. 34,3. 35. 57,3. 59, 3. 60. 81,3. 116,3; *b.* 59. 150,2. 164, 3. 165,3. 217; *fieară* 353,3; *b.* 146,3. 147,3; *fără*, *b.* 211; *feară*, *b.* 313,1-3; *feră*, *b.* 116,3 (v. hiară).

(ficĭoáră), sf. (re) fille, vierge, *fico-* 183,2. 214,2. 227,2. 241. 257,3. 299. 300, 3; *b.* 61. 143; *feč-* 282,3; *b.* 16. 38,3. 88, 3. 89,3. 91,3. 171,2. 187,2. 293,2; **flcor**, sm. (i) fils, jeune homme 38,2.3. 44,3. 135,3. 207,2 . . 256,2. 364,2; *b.* 64 . . 66. 135 . . 172,2; *mr. b.* 265; *fecior* 5. 7. 15. 20,2. 23. 25,3. 35,2 . . 47. 53. 55. 61. 64,2. 69,3. 90. 102 . . 105,2. 122. 140,3. 145,2. 171. 287,3. 351; *b.* 10,3. 38. 41,2. 70. 255,3; *istr. b.* 285, 3; *mr. fițior*, *b.* 268. 269; —, serviteur 33. 40,2. 223,2.3; *b.* 40,3. 128,3; — *de suflet*, fils adoptif *b.* 135; — *de boier*, noble *b.* 33,2; *fečur* 92,2; *fecĭurîu* 43, 3; —, vieux 16; **fečĭoráș**, sm. dim. *b.* 337,3; **fečoríe**, sf. virginité 130,2; **fečoresc**, aj. virginal *b.* 91,2.

ficleán, -leșug 171,3. 172; *fitlan* 39 (v. vicl-).

fidelúș, sm. tonneau *b.* 369,2.

fie, intjct. amen 248,3.

fieástru, sm. (ștri) beau-fils 277—278 . .; **-stră**, f. belle-fille *b.* 173,2.

fie-cáre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 48,2.3. 51,2; *b.* 259,2; **-ce**, id. 353; **-cíne**, id. 48,3 . . 78,3. 162; *-cene* 111 (v. fieș-cáre hie-).

fíér, sm. (fiară) fer, fers 2*. 6. 7. 82. 132. 172,2. 228,2. 283. 320,3; *b.* 51. 90,3. 197. 204,2.3. 370,3; *fer* 4; *hier*, *b.* 31,3; 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b.* 268; *her* 178,2; *b.* 57. 153; *mr. b.* 264; *flier*, *istr. b.* 285,3 (v. fer, her).

fiérb, vn. 2. (rsei, rt) bouiller, bouillonner, cuire *b.* 42,2.3. 43,2 . . 118,3. 164; —, fermenter *b.* 45,3; *mr. herb*, *b.* 274; **-ínte**, aj. av. bouillant; chaud, ardent, fervent 33. 361; *b.* 86,3. 156,2. 192,3. 196,2; *her-* 69,2.

fiére, sf. fiel, bile 9. 16; *b.* 98. 102, 3. 368,2 (v. hieare).

fiertúră, sf. (rĭ) sacrifice 84,2.

fieș-cáre, pr. indf. chaque, chacun, quiconque 78,2. 133. 185,3; **fieș-ce**, id. *b.* 46; **fiește-care**, id. 166. 170,2. 260, 2 . . 301,3. 331,3. 334,2. 340,3. 342,2; *b.* 14,2. 28,2. 50. 93,2. 99,3. 159,2. 169,2. 210. 213 . . 357; *fieașle* —, *b.* 9, 2 . . 13,3; *fiișle* —, *b.* 58,2. 88,2.3; *fieșteș* —, 337,3 . .; **fiește-ce**, id. 343,3; *b.* 39 . . 110,2. 155; **fiește-cíne**, id. 67,2. 312; *b.* 169,2; **flete-care**, id. 97, 2. 331,2 . . 353.

figuránt, sm. (țĭ) figurant *b.* 248,2.

fíică, sf. (ce) fille 313,2; *b.* 60,2. 83, 2. 137,2 . . 182,2.

fiínță, sf. (țe) existence; être; essence; personne 164,3. 294,2. 303,2. 343,3; *b.* 21. 147,2. 176,3; *hii-*, *b.* 259,3.

fiiști-care, v. fiește-.

fíiu, sm. (fii) fils 1*,3. 9*. 10. 17,2. 19,2. 20. 37. 47,2. 48. 59 . . 63,3. 82, 3. 311,3. 322,3; *b.* 23. 37,2. 180 . .; — *sufletesc*, sm. fils adoptif 156,3; *fiu* 1 . . 12,2. 15. 16,3. 31. 86,2 . . 134,3. 155. 215 . . 254,3. 282 . . 284,3; *b.* 126,2.3 . . 199. 200; *feĭu*, *b.* 172,2; *istr. fiĭu*, *b.* 283,2; *mr. hiĭu*, *b.* 266,2 . . (v. hiĭu).

Filarét, sm. Np. *b.* 128. 175.

Filát, sm. Nl. le pays de Havila *b.* 61,3.

Filic, -cs, sm. Np. 5*. 7*.

Fílip, sm. Np. 194,2. 283,3; *b.* 151, 2. 166,1.2; **-eștĭ**, sm. Nl. 38,2.

fiĭu, *istr.* v. fiĭu.

filosof, sm. (i) sage; maître; philosophe, docte 60,2. 61,3 78,2. 119. 304,

2. 328,2. 342,2.3; *b.* 10,2. 12,3. 65,3. 166,3. 188,1-3; *mr. b.* 266,3..; — *de cêle de fire,* naturaliste 102; **-íe,** sf. (ii), art; sagesse; philosophie 60,2. 133. 204. 260,2. 261. 320; *filosófie, b.* 188, 2..3.. **-ésc,** aj. philosophique, sage 261; *b.* 4,2. 252; **-icésc,** aj. id. *b.* 212.

Filothéiu, sm. Np. 337. 340,2.

fimee, v. fe-.

(fín), sm. (i) filleul, camarade, *hin* 258,2; *b.* 260—261.

finic, sm. (i) palmier 318,3; *b.* 197, 2. 198; **-ă,** sf. (e) datte *b.* 132,3. 133.

Finiceán, sm. Np. Phénicien 313,2.

finíx, sm. phœnix *b.* 109.. 254,2.

Finţitiste, s. Nl. 87.

Fior Avanti, sm. Np. *b.* 46.

fiór, sm. (i) frisson *b.* 233,3.

fír, sc. (e) fil, fil d'or *b.* 90,2. 178, 3. 315,3. 328.. 331,3.. 340,3. 343. 364,3..; — *(firure),* fin line, Byssus 30, 3; *hir, b.* 261.

fíre, sf. (i) espèce; nature, caractère; substance; naissance 9*,3. (ὕλη) 10*. 34, 2.3. 47,2. 49,3. 55,2. 79. 84,3. 102. 112,2. 131,3. 171,2. 254,2. 294, 3. 303, 2. 313,3. 350,3. 364. 366,3; *b.* 10,2. 57. 79. 118,2. 130,3. 151,3. 175,2. 247, 2. 362. 373,2; *preste* —, surnaturel, trop 243,3. 297.. 299; *b.* 113,3. 363; *vin în* —, revenir à soi *b.* 111; *hire, b.* 260; **firése,** aj. naturel 344,2. 347,3; *b.* 112,3. 154,2. 163,3. 173,2. 213; **firéşte,** av. naturellement *b.* 162.

firídă, sf. (zi) *mr.* fenêtre *b.* 281.

firmán, v. fer-.

firnése, va. 3. tordre *b.* 328.

Fisênţê, sm. Np. 136.

Fisévs, sm. Np. Thésée *b.* 164.

fisognomíe, sf. (ii) physiognomie *b.* 205,2.

Físon, sm. Nl. *b.* 61,3.. 133,3. 167,2.

fitlan, v. ficlean.

fiţior, *mr.* v. ficior.

fiu, v. fiiu.

fival, *b.* 97 (?).

flácără, sf. (rl) flamme, feu *b.* 254,2. 306,3; **flăcărós,** aj. flamboyant *b.* 323.

flăcău, sm. (ăi) non marié *b.* 261,2. 298,3. 335,2.3.

flămând, aj. s. affamé 8*,3. 18,3. 2. 84,3. 181,3; *b.* 148,3. 373,3; *(nḑăi)* 250; **-nzesc,** vn. 3. affamer 1.. 18,2. 19,2.

flénecă, sf. bavardage *b.* 262,3.

flégmă, sf. flegme, glaire *b.* 27,2. 260,2.

flíer, v. fier.

flíntă, sf. fusil *b.* 303.

floáre, sf. (flori) fleur 57,2. 96,3. 107,2. 156,3. 172,2. 324..; *b.* 30,2.. 91; — **de aur,** chrysanthème 357,2.

flocós, aj. laineux, chevelu *b.* 118, 3. 169.

floricéa, sf. (cele) fleurette, petite fleur *b.* 295; **-cícă,** id. *b.* 173,3. 312.

florínt, s. *mr.* florin *b.* 266,3.

flótă, sf. (te) flotte *b.* 151,2.

flúer, sn. (e) sifflet, flûte *b.* 88,3. 287,3. 329,2; —, (tibia), 28. 320,3; —, va. 1. siffler *b.* 354,2.3; **-áre,** sf. sifflement.

flúture, sm. (i) paillette (d'or, d'argent) *b.* 312,2.

foáe, sf. (foi) feuille *b.* 44,2. 176,2. 298,2; —, soufflet *b.* 335,2. 374.

foale, sf. soufflet *b.* 375; *fole, istr.,* ventre *b.* 286,3.

foáme, sf. faim 15,3. 26. 206,2. 282, 3; *b.* 7,3. 212. 241,2. 373,3; *mr. b.* 265; *istr. home, b.* 283; **-te,** sf. (ţi) famine 175,2. 297,2. 318,2. 321,3. 354,2; *b.* 23,1.2. 164,3. 241. 260; *fuamete* 8.

foáră, av. *mr.* mais *b.* 267,2 (v. afară).

foarfecĭ, sm. pl. ciseaux *b.* 323,2.

foárte, av. très, fort, bien 27,2. 33, 2. 60. 65,3. 100,3. 126. 215. 272,2. 346,2; *b.* 13,3. 83,2. 113,2. 178.. 225, 3; *-ti, b.* 134,3; *fortă* 100,2. 137,2. 142, 2; *b.* 171,3. 229,2; *fortĭ, mr.* fort *b.* 266,2.

foc, sc. (uri) feu, chaleur 9*,3. 11*, 3. 2. 6.. 9. 15,3. 24. 44. 50,2. 58,3. 82,2. 130,3. 218,2. 338,3; *b.* 19,2. 118, 3. 132,3. 302,2.

Focşáni, sm. Nl. *b.* 126,3. 127,2. 128; *-şeani* 200; *-şení, b.* 82; **-şê,** sm. Np. 103..

focuşór, sm. petit feu *b.* 345,2.

foése, va. 3. souffler *b.* 335,2.

folofíu, sm. petite pervenche (vinca minor) *b.* 342,2.

fojgăése, vn. 3. fourmiller *b.* 351.

fole, *istr.* v. foale.

folós, sc. (oase) profit, avantage, gain, gré; *de* —, utile 9*,2. 19,3.. 24,3. 29, 2. 38. 51,2. 77,2. 79,2. 94. 111. 118, 2.3. 143,2.3. 146,2. 198,3. 260.3. 276, 2..3[illegible]

138. 152,3. 199,2. 222. 231. 247,2; — (ure), intention 40,3 . .; **-ésc**, va. 3. profiter, produire, bénéficier, gagner; être utile 10,2. 60,3. 105,2. 292,3. 321,2; *b.* 31. 121,3. 147,3. 156,2. 183,3. 188, 2. 190. 196; *-săsc*, *b.* 181,2; **-íntă**, sf. (ţe) profit, utilité, gain 94,2. 348,2; *b.* 77,2. 347,3; **-íre**, id. 80,2; —, secours *b.* 15,3; **-itór**, aj. utile 280,2. 286. 321, 2. 336,3. 347,3; *b.* 6,2. 47,3; *-itori*, f. *b.* 114,3; **-itór**, sm. secours 10,2.

fomeáe, sf. famille 9 (v. fem-).

fórmă, sf. forme 276; *b.* 236,2.

formós (v. frumós).

fortotire, s. *mr.* branche *b.* 272,2.

fortúnă, -tuşag, v. furt-.

Fótie, sm. Np. 78,2.

frágid, aj. frêle *b.* 151,3.

Fragule, sm. Np. 207,2.

frămînt, va. 1. boulanger la pâte *b.* 309; —, vr. s'agiter *b.* 154.

frâmseţă, -mşeţez, v. frumós.

Frâne, sm. (i) Franc; Latin 221,3; **frâncése**, aj. français (?) latin 295,2.

Francise, sm. Np. 216,1.2; *-ghisc*, *b.* 195,3 . .

frăng, va. 2. briser, rompre; couper, fracturer 2*. 4 . . 42,3. 52. 64,3. 182, 2. 232,2. 233. 262. 331,3; *b.* 238,3. 290,2.3; *frangu*, *mr.* *b.* 266,2.

frânghíe, sf. (ii) frange *b.* 11,3.

franţozése, aj. français *b.* 346; *b.* 3,2; —, année d'étude *b.* 253.

Frăsănă, sf. Np. *b.* 182.

frásen, sm. frêne 356,3.

fráte, sm. (ţi) frère 3*. 10* . . 15* . . 1 . . 3. 6. 18,3. 30,2. 44,2. 46,3 . . 52, 2. 62,3. 69,3. 85,2. 96. 139. 166,3. 184,2. 186,3. 187,3. 259,1.2. 262,1.3. 274. 297,3. 362,2; *b.* 31. 70. 119,2 . . 173,2. 200,2; *istr.* *b.* 286,3 . .; *-ti*, *b.* 63,2. 96,2. 180 . .; *-télea* 132,2; — *sufletésc*, frère allié; **frăţésc**, aj. fraternel 205,3; *mr.* *fra-*, *b.* 266,2; **frăţéşte**, av. fraternellement *b.* 168; **frăţíe**, sf. fraternité 217,3.

frău, sn. (áe) frein, bride 13,2. 61,2. 365,3; *b.* 90. 237,1.2. 254 . . 296,2 . .; — *(frâne)*, *b.* 311,3; *frân*, *mr.* *b.* 269,2.

frec, va. 1. frotter, frictionner; brosser 222. 320,3; *b.* 46,2; **-át**, aj. frotté *b.* 42,2.

fredil, sm. foret *b.* 136,2 (sfredel).

frémbă, sf. (be) frange *b.* 327,2.

Frênţi, sm. Np. François 37,3. 38.

frenţít, aj. s. syphilitique, qui a une maladie vénérienne 122,3.

fretatz, 216,2, v. fărtat.

fricĕ, sf. (ci) peur, crainte; frayeur 2*. 12*,2. 3. 8. 11. 25,3. 80,2. 89,3. 101,3. 128,3. 143,3. 169,3 . . 210,2. 259,2 . . 289,2. 313,2. 345,2; *b.* 4,2. 17,3. 41. 56. 85. 116. 158,3. 215,2. 239,2.3; *mr.* *b.* 264,2; **fricós**, aj. s. peureux, craintif, timide 147,3. 148,2. 193,3; *b.* 145,2. 239,2; *mr.* —, terrible *b.* 269,2. 271,3; **fricuşéz**, va. *mr.* terrifier *b.* 264,2 (v. înfricoşez).

Fríderic, sm. Np. Frédéric *b.* 246,2.

fríg, sm. froid, froidure 6 . . 266,3. 349,3; *b.* 3,2; **frigurĭ**, pl. fièvre 4. 300. 350; *b.* 26,2.3. 293.

fríg, va. 2. (fripsel, fript) rôtir; brûler *b.* 44,3. 200,3. 214,2. 228,3. 337, 3. 369. 376,2; **-áre**, sf. broche *b.* 136, 2 . . 170,3. 228,3.

Frighia, sf. Nl. Frigie 350,3.

frigurós, aj. froid; glacé *b.* 26,2 . .

frípt, aj. rôti, brûlé 331,2; *b.* 104, 3. 211.

frumós, aj. beau 11*. 36,2 . . 57,3. 83,3. 106,2.3. 132,2 . . 177. 216,2. 273, 2. 336. 340,3; *b.* 13,2. 59,2. 85. 141. 162,2. 172,3; *formos* *b.* 234,3; —, s. le beau, la beauté (personnifiée); *b.* 137, 2 . .; **frumuséţe**, sf. (ţi) beauté 10*. 166.2. 173; *b.* 71,2; *-sêţe* 132,2. 291. 292,2 . .; *b.* 8 . . 91,2 . . 107,2 . .; *frumsăţă*, *b.* 65 . . 84,3. 118,2; *-seţă*, *b.* 8 . . 94,2. 95. 218; *-sêţă* 145,2. 297. 324,2.3. 333; *b.* 9,3 . . 17,3. 147. 173, 3. 176,2; *frâmseţe* 2 . . 313,2; *-sêţe* 14* . . 11,2. 57. 100,3. 106,2.3. 247,3. 254,2. 276,2.3. 351; **frumusăţi**, sf. pl. Grâces *b.* 137,2; **frâmseţez**, va. 1. embellir 57. 176; **frumuşél**, aj. s. joli, mignon *b.* 177,2. 303,3. 318,2. 332,2; —, av. *b.* 350,2. 371,2; **-uşică**, sf. belle, mignonne *b.* 318. 362.

fruníga, *istr.* v. furnica.

frúnte, sf. front *b.* 2,3. 90,3. 109, 3. 118,2. 123 . .; *de* —, noble, élu, de considération 100,3. 143,3. 199; *b.* 223, 3; *în* —, à la tête 192. 200,2. 218,2; *b.* 201,3; —, frontispice *b.* 153,2.

frúnză, sf. (ze) feuille 276,2. 339; *b.* 176,2. 179. 304,2 . .; *-nţă* 1*,2. 201, 3; —, feuillage 325,3; *fruînza* 5; **frunzíár**, sm. abri de feuillage *b.* 328,3. 329,2.

fug (gĭi) vn. 3. fuir, se sauver; s'évader; courir, sortir 13*. 15*,3. 3 .. 4. 6 .. 10. 57. 58,3. 60. 67. 105,3. 137, 3. 140,3. 165,2.3 .. 168. 197,2. 230. 258,2. 274. 303,2. 327,2. 366,2; *b.* 22, 2. 41,3. 62,2. 152. 164,3. 250 .. 255, 3; —, va. 1. 58,2. 73,2; *mr.* s'en aller, partir *b.* 264,2. 270,3. 272,1.3; —, sm. fuyard (?) 5*; **fugĭ**, va t'en *b.* 308,2. 363,3; **fúgă**, sf. fuite 213. 361,3. 362; **fúga**, av. vite 362; *b.* 296,3. 315,2. 349; **fugár**, sm. fuyard 305.

fughicel, sm. (eĭ) 4 .. lisez **funicél**, herpes.

fulĭór, sc. (oare) botte *b.* 263. 368,2; *mr. fullĭor*, *b.* 275,3.

fúlg, s. lisière *b.* 303,3.

fúlger, sc. (e) foudre 16,2. 296,2; *b.* 26,3. 50,3. 89,2. 90,2. 327,2; — *(rĭ)*, *b.* 64,2. 147; —, va. 1. foudroyer, éclairer 171. 257,2. 329,2; *b.* 64,2. 331. 343.

fullĭor, *mr.* v. fulor.

fúm, sc. (urĭ) fumée 184,3. 202,3. 324,3; *b.* 185,2. 327,3; —, prétention *b.* 249,2; **-ărít**, s. fouage, sorte d'impôt *b.* 103,3; **-edénie**, sf. fumée 157,2.

fumellĭe, *mr.* (lĭ) femme *b.* 277,1-3 (v. femeie).

fumitós, aj. *mr.* affamé *b.* 264 (v. foame).

fúnd, sm. fond, profondeur 165,3. 166. 327,2; *b.* 41,2. 129,3. 172,2. 217, 2. 327,2. 368,3; *istr. funt*, *b.* 286,3; *-ul corabiĭ*, câle 128,3; *fără —*, abysse 280,3. 303,3.

Fundescu, sm. Np. *b.* 366,3. 370,3.

fúnie, sf. (ĭi) corde, câble *b.* 136,2 .. 158,2. 198,3; *mr. fune*, *b.* 273 ..

funt, *istr.*, v. fund.

fur, va. 1. voler, soustraire, dérober 8* .. 29. 33. 35,2. 40,2. 59,2. 112 ..,2. 121 .. 161,3 .. 162. 305; *b.* 11,2. 22. 62,2 .. 108,3. 172,3. 225,2. 257,2. 364, 3 .. 365,2; —, fourrer, glisser *b.* 241, 3; —, sm. (ĭ) voleur 8* .. 29,2 .. 112, 2. 120,3 .. 122,2. 161,3 .. 289,2; *b.* 11,2. 200,3; **-át**, aj. volé *b.* 135. 201.

fúrcă, sf. quenouille *b.* 298,2; — **peptulŭĭ**, poitrine, région épigastrique *b.* 297,2; **-úță**, sf. fourchette *b.* 228,3.

Furdui, sm. Np. *b.* 222,3.

furíș, av. furtivement, secrètement [illegible]

furnícă, sf. (cĭ) fourmi *b.* 121. 132, 2 ..; *istr. fruniga*, *b.* 282,3. 283.

furtíșág, sm. vol, larcin *b.* 256,3; *-tușág* (ure) 2. 120,3 ..; *b.* 135,2; *fortușago* 54,3.

furtúnă, sf. (ĭ) tempête 201,2; *b.* 153; *for-* 257,2; **-nós**, aj. capricieux *b.* 247,2.

fus, sc. (e) fuseau 313; *b.* 120. 309, 2. 312,2. 348,3. 349 ..

fustáș, sm. (ĭ) porteur de gourdin *b.* 326,2.

fustéiu, sm. (eĭ) bûche *b.* 327,2.

fuște, sm. gourdin 2*.

G (Γ, Ĭ).*

* Cuvintele începătoare cu *ğ*, trebue căutate la *gi* și *j*. — On trouvera sous *gi* et *j* les mots qui commencent avec *ğ*.

găcesc, **găcitoare**, v. **ghicesc**, **-citoare**.

Gad, sm. Np. *b.* 71.

Gadára, sf. Nl. *b.* 238,3.

gádină, sf. (ne) animal, bête 10*. 13*,3. 57,3; *b.* 165,2; *gadenă*, *b.* 132, 2. 217,2; —, volaille 353,3.

găfuesc, va. 3. suffoquer *b.* 259,3.

Gaie, sm. Np. 308.

găínă, sf. (ne) poule 218,2; *b.* 172. 211,3 .. 349,2. 353,2. 355,2 ..; *gallina*, *istr. b.* 285,3. 286; **găĭnúșă**, sf. dém. *-și de pădure*, perdrix *b.* 44,3; **-șĭĭ**, pl. Pléiade *b.* 159,2.

galánga, sf. galéga *b.* 45,2.

galánt, aj. gentil *b.* 248,2.

Gălătên, sm. Galathéen 15*,2.

Gălăț, sm. Nl. 93,2.3; —, sm. Galathéen 15*.

Galățíe, sf. Nl. Galathie 153,3.

gálben, aj. jaune 75,2. 95,3 .. 258; *b.* 91,3. 167; —, sm. ducat 53,2. 75, 3. 91,3. 93. 103. 160. 355; *b.* 40. 73, 2. 257,2 ..; *-băn*, *b.* 221,3. 293,3. 296, 3; —, ducat 45; *-bin*, *b.* 20 .. 224,3; **gălbenese**, vn. 3. jaunir 107,2; **gălbinás**, sm. (ĭ) ducat *b.* 326,2; **gălbinĭcĭós**, aj. jaunâtre *b.* 97,3; **gălbiór**, aj. id. *b.* 317,3; —, sm. ducat *b.* 326,2.

gălceávă, sf. (cevĭ) querelle, dispute 171. 302,2; *-čávă* 322,2; *b.* 123,2; *glăčavă* 67,2; **gălcevese**, vr. 3. se quereller 243,3; *b.* 255,3; **gălcevitór** [illegible] querelle 286

găleátă, sf. (eți) seau *b.* 258,3. 320,3.

Galetovski, sm. Np. 236,3.

galîíra, v. găina.

Galiléa, sf. Nl. 238,3. 239,2; *b.* 238, 3; *-lei* 66,2.. 229,2. 231; *-leĭu* 66,3. 233. 330.

Gamalíilu, sm. Np. 2*,3.

gâmbosésc, va. 3. perdre 54,3.

gând, sc. (ure, uri) pensée, idée; opinion, intention; cœur 4*. 6*. 67. 77, 2. 88,2. 164,3. 191. 205. 207. 213. 266, 2. 273,2. 312,2.. 330. 342,3. 345,2; *b.* 7,2. 14. 64. 170,2. 174,2. 195,3. 198,3.. 200,2.. 229,2; *pe gânduri*, pensif *b.* 291,3.

gândác, sm. (i) insecte 356,3; *b.* 62.

gândésc, (dit) vn. 3. penser, songer, croire; prétendre; réfléchir, raisonner 16*. 50,3. 51. 66,3. 67. 293,3. 297,3; *b.* 104,2,3. 223,2.. 241,3; *gă-* 54,2. 66,2. 121,2. 134. 142. 158,2. 222,2. 277,2. 312. 315. 364,3; *b.* 41. 57,3. 92, 2. 200,2; **gândíre**, sf. pensée *b.* 253..; **gânditór**, aj. s. pensif; penseur *b.* 26. 27,2.

gângánie, sf. (gâni) être vivant 266,3; *b.* 259,3. 368,3; *gâîn-* 57,3.

Gánghes, sm. Nl. 204,2.

gangrénă, sf. gangrène 126,2.

gănscári, sm. jars *b.* 136.

găoáce, sf. (oci) coquille, écorse 357; *b.* 129,2.

găoră, sf. trou *b.* 213,2.

Garamánt, sm. Np. *b.* 10.

gâră-mâră, querelle de mots *b.* 361, 2. 362. 375,2.

gârbovésc, va. 3. courber *b.* 358,3; **gârbovít**, aj. courbé *b.* 358.

gárd, sc. (uri) haie, palissade *b.* 289, 2. 320,2. 370.

gârlă, sf. (le) rivière 339; *b.* 298,2.

garoáfă, sf. (fe) œillet *b.* 176,2; **garofíță**, sf. (te) œillet de poète *b.* 295,2. 344; **garofeoáră**, id. *b.* 295,2.

găscă, sf. (găști), oie 356,2..; *b.* 77,3. 78.

găsésc, vn. 3. trouver, retrouver 59, 2. 3. 76,2; *gă-* 117. 161,3. 202. 310,3. 336,3. 358; *b.* 119. 129,3. 155,2. 168. 257..; *găsăsc* 118,2; *b.* 56,3. 133,2. 134,2. 139,3.

Găspar, sm. Np. *b.* 332,3..

gât, sc. (uri) cou, gorge *b.* 308,3. 323; *gâț*, *b.* 40,3. 258,3. 298. 353.

gáta, av. prêt, prompt; fini, préparé 12. 24,3. 55,2. 66,3. 71. 76,3. 181, 2. 200,2. 275,2. 368,2; *b.* 34,3. 83,2. 118,2. 188,3. 235,2; **bani** —, argent comptant 38,3.

Gatapod, sm. Np. 351..

gâtát, aj. prêt, équipé 104,2; *b.* 307.

gâtéj, sc. (e, i) ramilles, sarments 58,3. 60,3; *gă-* 349,3; *b.* 254,2.. 348,3.

gătésc, va. 3. préparer; achever, mûrir; garnir, dresser 2. 3.. 56. 70,3. 80,3. 96,3. 100. 101,2.3. 136. 162. 167, 2. 178,2. 181,3. 223. 231. 268. 288,3; *b.* 24,2. 49,2.. 56,3. 74,2. 83,2. 84,2; 107,3. 114,2. 131,2. 176. 178,3; *gătesc* 117,3; *gătez* 1. 258,3. 259,3; *b.* 35,2. 194,3. 320,3. 336,3; **gătíre**, sf. (ri) préparation; disposition 191. 331. 365, 2; *b.* 245,2. 347,2; **gătít**, aj. prêt, préparé, garni 18,2.3. 132,3. 157,3. 188, 3; *b.* 315,2; *gătet*, *b.* 172,2.

gătlán, sm. gosier 206,2.

gătléj, sc. (je) gosier 210,3.

găurít, aj. perforé *b.* 369,3.

Gavaón, sm. Nl. *b.* 62,2.

Gavatha, sf. Nl. 21,2.

găvoázdă, sf. (de) clou 9,2.

Gavríil, sm. Np. 81. 170,3; *b.* 40, 3. 86,3; *-ríl* 9. 53,2. 92,3. 173,3; **-riláchi**, sm. Np. *b.* 114; **-rilăș**, id. 91,2.

gázdă, sf. (de) hôte 73,2.. 222,1-3; *b.* 330.. 333; —, sf. auberge, quartier *b.* 12. 18,2. 114,2; *gazdă* 241,3.

Gazúr, sm. Nl. 221,2.

geába, av. en vain *b.* 348..; *de* —, *b.* 361,3; *gĭa-*, *b.* 364.

(geam), *gĭam*, sm. fenêtre *b.* 370,3.

gelát, sm. bourreau *b.* 117.

geamân, sm. aj. jumeau; *gê-* 59; *b.* 165,2; *ğa-* 187,2.

geánă, sf. (gène) cil *b.* 90,3. 169, 2; *gĭa-*, *b.* 123,3.. 348; *ğa-*, *b.* 123,3..

geliste, *în -ea vântului*, exposé au courant du vent *b.* 333,3.

gem, vn. 2. gémir 195,2; *b.* 242,3. 291,2. 348..; *je-*, *b.* 232,3.

gemănáre, sf. (ări) broussailles *b.* 110.

genépro, v. ghenuperi.

Genéva, sf. Nl. 216,2.

genúche, sm. (i, e) genou 337,2; *b* 289,2. 363,2; *mr. b.* 268,3; *genunche* 351,3; *b.* 145. 299,2. 355,2; *genunchĭu*, *b.* 88,3. 357,3.

genúne, sf. infinité, abîme 360,3.
ger, sc. (urî) froid 8,3; *b.* 343,2.
ghar, grâce 243 (v. **har**).
ghârâ't, aj. combattant 251,3.
ghe, v. de.
Gheéna, sf. Géhenne 10*. 113,2..
Ghenádia, sm. Np. 88.
Ghenár, sm. Janvier *b.* 58,2; *-rie* 44. 71,2. 72,2. 191,2. 336,3; *b.* 27,1.2.; *-nuarie* 124,3.
ghenerál, sm. (l) général *b.* 19,3; *ghinărar*, *b.* 311,2; **ghinăralitét**, sm. généralité *b.* 53,3; **-feldmárşalu**, maréchal de camp *b.* 86,2.
ghenuperĭ, sm. pl. genièvre *b.* 44,3; *genépro b.* 45,2.
gheoace, v. ghio-.
Gheonu, sm. Nl. 58; *b.* 61,2,3. 134. 167,2.
Gheorgachi, sm. Np. *b.* 75; **-ghe** 158,3. 199,3; *-ghi* 251,2; *-ghie* 85,3. 124,3. 151,3. 224. 337,2. 340,3; *b.* 205. *-ghĭi* 246; *Ghiorghie* 91,3; *Ghiurghe* 92, 2; **Gheorghiea**, Gorgias, le livre de Plato 350,3; **-ghiţă**, sm. *b.* 206. 293, 1-3..
Gheorma, sm. Np. *b.* 206,2.
Gherghe, sm. 73,3. 74.
gherg, -ghie, s. armes, blason 250,3 (herb).
Gherman, sm. Np. 60. 173,3. 244, 2. 245; **-nonisis**, sm. Np. 280.
Gherosia plata, Nl. 65.
Ghesna, sf. Np. *b.* 172.
Ghesti, sm. Np. 37,3.
ghetmán, sm. hetman 173,2.
gheţúş, sm. glace *b.* 59,2.
ghevghír, sc. (urî) voûtes de trésor *b.* 105,2.
Ghiánghe, sm. Np. 75,2..
ghĭáră, sf. (re) griffe, serre *b.* 129, 2. 130,3. 366,2.
ghĭáţă, sf. glace *b.* 351,3; *ghieaţă*, *b.* 150.
ghĭavol, v. dia-.
Ghica, sm. Np. 251,2; *b.* 82. 111, 3. 116. 126,3.. 206,2. 254,2.
ghicése, va. 3. deviner *b.* 313,3. 370. 371..; *gâcesc*, *b.* 164. 346,2; *gă-* 113, 2. 369; **ghicitoáre**, sf. (ort) énigme *b.* 368,2. 370,2. 371..; *găc-* 155; *b.* 164.
ghiculése, aj. de la famille de Ghica 254.
ghieaţă, v. ghiaţă.
ghĭam, sc. (urî) [illegible]ote *b.* 961,3
ghĭemonu, sm. hégémon 5*,2. 6*; *-nunu* 5*,3..
ghĭine, *nr.* v. bine.
ghin, v. din.
ghinărar, -ralitet, v. gheneral.
ghindă, sf. (de) glande *b.* 85,2.
ghioáce, sf. écaille, coquille *b.* 254, 3; *gheo-*, *b.* 254,2.
ghionoáe, une espèce de plante *b.* 98.
Ghiorghie, v. Ghe-.
ghĭos, av. *nr.*, *în* —, en bas *b.* 263, 3. 264,2 (v. **gios**).
ghiţă, *ghiţel*, v. viţă, viţel.
Ghĭúla, sm. Np. 176; Nl. 176..
Ghĭurghe, v. Ghe-.
ghĭurghĭulíu aj. rouge clair *b.* 341,2.
ghĭuvăsése, va. 3. *nr.* lire *b.* 268, 2. 269.
ghivizíu, aj. violet *b.* 341,2. 343.
ghloba, dvornic ghlobini, le Vornik de peines 173,3.
gĭabă, giam, gianâ, v. gea-.
gic, va. 2. dire 3*. 56 (v. **zic**).
gicăluese, va. 3. persécuter 2*,2.
gimbăşíe, sf. (il) jonglerie, divertissement *b.* 10,2.
gínere, sm. (rî) fiancé, gendre, époux 12,3. 45. 58,2. 318; *b.* 261.
gingaş, aj. délicat, tendre, faible 71. 191,3; *b.* 348.
ginte, *b.* 341 (v. dinte).
(gĭoc), vn. 1. danser; *ğoc* 217,3; *b.* 121,3; —, jouer aux cartes 295,3. 296. 2; —, sc. (urî) danse 181,2. 219. 271,3 (v. joc).
ğĭocurése, va. 3. se moquer 204,2 (v. batjoc-).
gĭodeţ, v. giu-.
(gĭói), sc. Jeudi; *ğoi*, *b.* 137; — **marĭ**, le Jeudi Saint 218,3 (v. **Joi**).
gĭone, s. aj. *nr.* jeune; fort, sevère *b.* 267,3. 270,2. 273,2. 274,3.. 275; *gĭúre*, jeune homme 5*..
gĭós, av. bas, inférieur *b.* 35; *ğos* 2. 36,3. 75,2. 189,3. 255,3. 259,1.2. 273,2; *în* —, 71,3. 300; *mai* —, plus bas; plus jeune 72. 120,3. 201,2.. 277, 2; *b.* 13,3 (v. **ghios, jos**).
gĭúdec, v. 1. juger, apprécier; punir condamner 4*. 6*,2. 36,2. 126,3. 193, 2. 198,2. 213. 249,2.. 286. 312,3.. 365,2. 367; *b.* 75,3; *ğu-* 46,2.. 50,3.. 51,2. 105,2.3.. 106,2. 119,2. 303; *b.* 151; **ğudecáre**, sf. (ărî) jugement 54. 2; **ğudecătă** [illegible]

stice; arrêt 193,2..3; *b.* 76,1.2. 220; *ğu-*, 105,1.2.. 150,1-3; *b.* 216; **gĭudecătór, -rĭu,** sm. juge 2*. 145,3; *b.* 9,2. 65. 75,2; *ğu-* 105. 265,3; *b.* 122, 3; **gĭudéţ,** sc. (ţe); —, jugement, sentence, arrêt; dernier jugement 77. 150,2. 183.. 184,2. 198,2.. 213. 266,2.. 302, 3. 322,2. 323,3. 367.. 368,2; *ğu-* 1*,2. 7*. 46,2. 49,3. 50,1.3.. 51. 52. 55. 104,3. 105. 106,2. 117,3. 119.. 122,3. 123. 198,2. 250,2. 266,2..; *b.* 9; *ğo-* 155,3; **gĭúdeţ,** sm. juge 4*,2. 6*,2. 184. 206,2; *ğu-* 78,2. 120,3.. 123,2 (v. ju-).

gĭúg, sm. joug 1*,3; *b.* 205,3.

gĭumătáte, s. aj. moitié 38,2. 74,3; *b.* 84..; *ğu-* 45. 53. 75,2.3. 151. 201, 3; *b.* 221,3.

(gĭúncă), sf. (il); *ğu-*, génisse 66,2.

gĭuneáţă, sf. *mr.* sévérité *b.* 267,2.

(gĭunghiere), sf. (rĭ) immolation, sacrifice; *ğu-* 67; **gĭunghietúră,** sf. (rĭ) point de côte (pleurésie) *b.* 339,2; **ğunghĭu,** va. 1. assassiner; immoler, sacrifier 63,2.3. 66,2.3.. 67,2.3. 104,3.

gĭúpă, sf. *mr.* (i) tunique *b.* 276..

(gĭupăn), sm. (i) *ğu-*, sieur, maître 53,2; **gĭupăneásă,** sf. (ese) femme, dame 74,3; *ğu-* 45. 53; *gĭupâneşă* 62,2.

gĭur, vr. 1. jurer, se jurer; promettre; *ğur* 4*,3. 5*,2. 66,2. 67; **gĭurământ,** sc. serment, jurement 4*,3. 272; *b.* 62,2; *ğu-* 50,3. 66,2; **gĭurát,** sm. *mr.* id. *b.* 277. 279; *ğurător pe strâmbul,* sm. parjure *b.* 12,2 (v. jur).

gĭúre, v. gióne.

Gĭurğuv, Ğu-, sm. Nl. *b.* 127.

gĭuruesc, va. 3. promettre 48,2; **gĭuruít,** aj. s. promis, fixé; promesse 5*,2. 48,2. 205; *b.* 142,2.

glár, aj. *mr.* imbécile *b.* 272,2.

glás, sc. (urĭ) voix, son 2*,3. 14*,3. 1. 2. 3.. 8. 14,2. 25. 26,2. 58,3. 59, 2. 64,2. 76,3. 83,2.. 84.. 100. 105,3. 140,2. 147,3. 154.. 185. 254,2. 287.. 335,2. 363,3; *b.* 41,3. 62. 117. 129. 163,3. 192,2.. 253; — (ure) 14,1.2; **glăsâse,** va. 1. lamenter, vociférer 258, 2; *-sesc,* parler 2*,2; *-suése,* lamenter *b.* 340,2; **glăsitór,** aj. à voix, parlant 30,2; **glăsuíre,** sf. (rĭ) intonation, chant *b.* 192,2..

glávă, sf. (ve) chapitre 28,3. 122. 159,2. 186,3. 245,2. 261,2. 325,2.3..

glézná, sf. articulation du pied *b.* 4; **gleznişoáră,** sf. dém. *b.* 290,1-3.

Gligorăşco, sm. Np. 151,2. 173,3; **-rie,** sm. Np. 53. 103.. 173,2. 312,2; *-ri* 207,2..

gload, sm. fange 359,3.

gloátă, sf. (te) foule, multitude; peuple, populace 3*,2. 4*,2. 6*,3. 17, 2. 59,2. 114,3. 196. 273. 276.. 283,3. 292; *b.* 113. 142,2. 194,2. 195. 317,3; —, *gloote, b.* 143,2.

glodós, aj. fangeux 360,2; *b.* 334,3.

glomozésc, va. 3. faire une boule de farine 352,3.

glónţ, sc. (oanţe) balle *b.* 130,1.2. 131..

glotnii, aj. du peuple 62. 91,3.

Glubina, sf. Np. *b.* 172.

glúgă, sf. capuchon *b.* 205,2. 258,3.

glúmă, sf. (me) plaisanterie, drôlerie *b.* 161,2. 247,2. 313,3. 365,2; **glumáş,** aj. plaisant *b.* 135,2; **glumésc,** va. 3. plaisanter, rire *b.* 290,2.3..; **glumét,** aj. plaisant *b.* 371,3.

glúpav, aj. imbécile *b.* 145.

Gnéu, sm. Np. *b.* 197,3.

goáfă, aj. *mr.* creux *b.* 270,1.2.

goáná, sf. (ne) chasse, poursuite; persécution 192,3. 235. 257,3. 318,2. 362; *b.* 149,3. 152,3. 245,2.

Gofthia, sf. Nl. 224.

gogonéţ, aj. globuleux *b.* 118,3.

Goía, sm. Np. 62,2.

gól, aj. s. nu, vide; simple; pur 44, 2. 61. 84,3. 97. 104..3. 106,3. 123,2. 160. 184,2. 246,2. 276,2. 351,3; *b.* 4. 90,2. 119.. 148,3.. 177,2. 212,2. 232, 2. 253,2. 342; **golătáte,** sf. nudité 86, 2. 318,2; **golesc,** va. 3. vider; découvrir, mettre à nu 102,2. 258.

Golescu, sm. Np. *b.* 255..

Golgotha, sf. Nl. 21,2.

Golica, sf. Nl. *b.* 82.

golicĭúne, sf. nudité 276,2; **golişanŭ,** aj. *mr.* tout nu *b.* 271.

gomár, sm. *mr.* âne *b.* 263,3. *gu-*, *b.* 263,2.

Gomorŭ, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105,3. 194,3; *-ora, b.* 39,2.

gómot, sm. (l. gomon?) bruit *b.* 232,3.

gonáciu, sm. (i) persécuteur 257,3; **gonesc,** va. 3. chasser, poursuivre, persécuter; éloigner, bannir; courir, suivre 2*,3. 1,2. 4.. 6. 16. 58,2. 60,3. 64,3. 71,3. 72. 84,2. 91. 133,2. 142,3. 228.

3. 234,3. 301; *b.* 17,2. 42. 79,3. 97. 121,2. 180,3. 231,2. 320,2; **gonire**, sf. persécution, chasse 308,2. 348; *b.* 256; **gonít**, aj. chassé *b.* 23..; **gonitór**, sm. (i) taureau de monte *b.* 258,2.

Gorgónica, sf. Np. 64; *b.* 90,2.

Gorghiĭu, sm. Nl. 176; **Gorgúța**, sf. N. 45.

Gorj, sm. Nl. *b.* 127,2.

góspida, sm. *mr.* seigneur *b.* 267; **gospoda**, sm. maître, prince 63,2; **gospodín**, sm. *istr.* id. *b.* 283,3. 284,2.

góștină, sf. un impôt sur les troupeaux *b.* 34,3. 220,2.3. 221.

Gothín, aj. de Gothie 224.

gotovínță, sf. (te) les choses qui vont s'accomplir 16,2; **-vít**, aj. s. préparé 5*,3.

govitorĭu, aj. 6 *aînru — după lége*, religieux 3*.

Govóra, sf. Nl. 87,3. 97,2. 98,3. 111,2.

goz, sc. (urî) *goț*, jonc 241,2; **Gozá**, sm. Np. 207,3.

gráb, de —, av. vite, à la hâte 14*,2. 95,2; *b.* 128. 129,2. 135,2. 185, 2. 256,3; *forte de —*, très vite 137, 2; *în —*, id. *b.* 365; **grábă**, sf. hâte, vitesse 121,2. 174,2. 375; *de —*, av. vitement, à la hâte 134. 192,3. 212, 3. 230. 283,2; *mai de —*, plus vite *b.* 92,3. 135,2; *foarte de —*, très vite *b.* 216,2; *în —*, à la hâte, vite 67; *b.* 33, 2. 92,2; *în de —*, bientôt 129. 285, 3; *mai în de —* 126; *mai în —*, 114, 2. 300,2; *cât mai în —*, le plus vite possible *b.* 215,2; *așa de în —*, si vite *b.* 84,2. 151,3; *de graabă* 306.

grăbăclĭu, sm. cravache 199,2.

grăbesc, va. 3. hâter, accélérer *b.* 17. 92,3. 177. 288. 344,3; **grăbíre**, sf. hâte *b.* 114,2; **grăbitór**, sm. pressé 2; **grábnic**, aj. empressé, vite, pressant; violent 121,2..; *b.* 15,3. 165,3. 243,2.

grădínă, sf. (nî) jardin 101.. 157, 2. 291,3. 324.. 351..; *b.* 30,2. 78,2. 173,3. 232,3. 257..; **gredinarĭu**, sm. jardinier *b.* 174.

grăésc, vn. 3. parler, dire 1*,3. 2*, *b.* 8*.. 1,2.3. 3. 7. 8. 12.. 24,3. 25.. 26.. 31. 32,3. 46,3. 88,3. 96,2. 113, ... 128.. 139,2. 147,2. 179.. 215, 2..3.. 250. 253,3.. 284,1.2. 312; *b.* 31. 36,3. 37,2. 65,2. 199,2; —, disputer 15*,3; *gresc, mr. b.* 264. 271,3 281,3; —, vr. nommer, appeler 21,3. 46,2. 54-55. 90.. 96,3. 301,3; — *de rău*, médiser 305,3; *b.* 123,2.3; *grâesc* 1. 2. 17. 18. 21.. 36,3. 50. 65. 76,3. 104. 107,3.. 108-109..; *grădsc* 23,2. 83,2. 86.

gráf, sm. comte *b.* 86,2. 127,3. 249.

grálĭu, sc. (urî) parole, voix; sermon 81,3. 112,3. 193. 209,3. 210,3. 267. 309,3. 351; *b.* 95. 150,2. 154,3. 162,2. 202,3. 252,2; — (iure) 12*,2. 10,3. 12, 2. 14,3; — (griure) 141,2; — (ie), *mr. b.* 268,2. 271,3. 279,3; *greaiu* (urâ) *mr. b.* 266,3. 267; *greau, b.* 264,2. 265,2; **grălitór**, aj. sm. orateur, parlant 11. 267,3.

grăjăsc, v. grijesc.

grájd, sm. écurie *b.* 224,2; *-di, b.* 296,2.

Grama, sm. Np. 91,3.

grămádă, sf. (ăzî) amas, monceau; foule, troupe 192. 254,2. 313,2. 347; **grămădesc**, va. 3. amasser, entasser, agglomérer 142; *b.* 92,2. 241,3. 244,3. 245,3. 365,3; *grâmêdesc* 2; **grămădít**, aj. aggloméré *b.* 315,3.

gramatíc, sm. (i) écrivain, scribe 74,2. 135,2. 147; *grămă-, b.* 323; **grammatícă**, sf. grammaire 157.

grănicér, sm. (i) garde-frontières *b.* 311; **grániță**, sf. frontière *b.* 373.

grănu, v. grâu.

gras, sm. graisse 12. 15,2.. 16,2; **-ul grăuluĭ**, fleur du froment 15,2; —, aj. gras 36,2. 58,2. 141,3. 177,3. 178. 181,3; *b.* 26,3. 212; **grăsíme**, sf. graisse 247. 282.

grașală, v. gre-.

grătár, sm. grille *b.* 43,3; *-arîu* 320,3.

gráție, sf. grâce *b.* 193.

grâu, sm. blé, froment 13*,3. 15,2. 95,2. 104,3. 178,2; *b.* 27. 59,1-3. 71, 2. 138. 165. 321..; *grâu* 195,2. 264, 1.2; *b.* 12,2. 215,2. 335; *grănu, mr.* id. *b.* 274; **grâne**, pl. céréales *b.* 320,2.

grăúnț, sm. grain 13*,3. 17. 128,2.. 167,2. 336; *-únță, -țe* sf. id. 6,2; *b.* 44,3.. 45,2. 66,3. 221,3.

gráur, aj. cal —, cheval couleur d'étourneau *b.* 333,2. 335,2.

grealĭu, s. *mr.*, v. gralu.

grêáță, sf. dépit 6*,3; —, répugnance, abomination 205,3. 210,1.2. 241,3; —, *mr.* poids *b.* 271,2 (v. gr[illegible]).

greblíță, sf. [illegible]

Grec, sm. Np. grec 15*,3. 25,2. 53, 2. 61,3. 84,3. 143,3. 221; *b.* 25. 81. 83 . .; **greciе,** sf. langue grecque 198; **Grecia,** sf. Nl. Grèce *b.* 243; **grecésc,** aj. grecque 37,2. 78,3. 79. 119,2. 125, 3 . . 126 . . 146. 290,2. 336,3. 340,2; *b.* 30,3; — **cê de rând,** langue néo-grecque *b.* 153,3; **grecêşte,** av. en grec, néogrec 21,3. 251,2. 290,2; **grecorăsărít,** aj. grec-oriental *b.* 219,2.

gredinárlu, v. grăd-.

gréore, sm. (rl) grillon 357; *grier* 291,3.

greotate, v. greut-.

gresc, *mr.,* v. grăesc.

gréş, sm. **fără de** —, infaillible-ment 104,3.

greşálă sf. (ale) faute, erreur, délit, crime 7*,3. 12*,2. 8. 9. 10. 26. 28,3 . . 30,1.2 . . 37,3. 85,2. 111,3. 112. 113 . . 123,2.3. 125,2. 154,3. 212; *b.* 4,2. 6,3. 70,2 . . 78,3. 87 . . 162,3; *cu* —, par mégarde 1213 . .; *graşală* 84,2; *grişeală* 146,2; **greşesc,** vn. 3. errer, manquer; pécher, faillir; se méprendre 9*,3 . . 15. 23,2. 24,3. 26,2. 30,2. 48,3. 64. 81,3. 126,3. 270,3 . . 275,2. 276; *b.* 14. 135, 2. 190,2. 227. 248; **greşít,** s. coupable; pécheur obligé 10,1.2. 32. 37,3. 41, 3. 55,3. 82. 97,3. 111,2. 113 . . 141. 180,3. 246. 279,3; *b.* 141,3. 184,2; —, aj. fautif 79,2; *b.* 252,2.

gréu, sm. lourdeur, charge 29,2. 57. 212,2; —, aj. lourd, pesant; difficile; gros 2,3. 8. 42. 251,3; *b.* 25,2. 112,2. 200,3. 203; *cu* —, difficilement, à peine 133,2; *b.* 13,2. 179,2; *grê,* fem. 37,3. 44. 314. 359,3; *b.* 165,2. 238,2; *grè, b.* 59. 112,3; *mr. b.* 276,2; **grea,** aj. f. enceinte *b.* 59,3. 171,3; *grê* 59. 165,3; *grè, b.* 119,3; **greuez,** vr. 1. s'appesantir 365,3; **greutáte,** sf. (ăţi) étreinte 51; —, difficulté, peine, fardeau, lourdeur 166. 346; *b.* 89; *greotate* 101,3. 112,2. 134,2; *b.* 164,3. 165; *mr. greaţa, b.* 271,2.

grfer, v. greore.

Grigoraşco, sm. Np. 151,3; **-rie,** sm. Np. 43. 56,2. 68,2. 152. 158,2. 301,3. 341,2; *b.* 78,3. 111,3. 126,3. 128. 154. 163. 205,2 (v. Gli-).

grîjă, sf. (je) soin; inquiétude, souci, sollicitude 27,2. 29,2. 52,3. 72. 97,3. 111. 133,2.3. 141,2. 165,3. 184,2. 366, 3; *b.* 23,2. 25,2. 104,2. 154; *cu* —, soigneusement 308; *fără* —, sans souci 144; *grîje* (jl) 24. 64. 186. 192,3. 205. 326. 337,3. 366,2; *b.* 8,3. 11,2. 13,2. 47. 113; **grîjesc,** va. 3. soigner, pourvoir, prendre soin, surveiller; suivre; nettoyer; —, vr. se pourvoir, s'occuper, se soucier 8*,2. 13*,2. 23. 30. 52,3 . . 76, 3. 80. 104,3. 147,2. 166,2. 184,2.3. 289,3. 313. 350; *b.* 38. 42,2. 236. 350, 1-3 . .; *grîjăsc* 224,2. 253; *b.* 44,2. 196, 3. 203,3; *grăjăsc, b.* 49,2; **grijít,** aj. préparé, nettoyé 335; *b.* 12. 42,3; **grijitórlu,** aj. soucieux *b.* 66,3. 156.

grîndă, sf. (zi) poutre 356,3; *b.* 210 . . 327,3.

grîndine, sf. grêle *b.* 26,2. 64,3. 147. 159.

grindíş, sm. charpente *b.* 288. 291.

grîpsor, sm. aigle, autruche 167,3; *b.* 111,2.

grîşeală, v. greş-.

gromóvnic, sm. livre d'astrologie, (de la tonnerre) 175; *b.* 164,2.

groápă, sf. (gropi) tombeau; fosse, trou 44. 65. 100,3. 101,2 . . 102,2. 138, 3. 140 . . 148,2. 165,3 . . 171,2. 188,2. 224. 254,2. 292,2. 352; *b.* 56,1-3. 132, 3. 168; *gropĭ* 182,3. 230; *b.* 55,3; **grop,** va. 1. herser *b.* 333; **gropánă,** sf. (ne) grande fosse *b.* 146; **gropilíţă,** sf. (te) petit trou *b.* 97.

groázĕ, sf. (ze) épouvante, horreur, effroi; sort épouvantable 14*,3. 73. 106, 3. 171,3. 208,3. 213; *b.* 47. 127,3. 217. 218. 245,3; **groáznec,** aj. épouvantable, terrible, terrifiant 165,2.3. 166,1.2; *groaznic* 203; *b.* 23,3. 53. 129,2. 130. 161,2. 208; *groznic, b.* 112. 199,2.3. 216,3. 217, 3. 243,3; —, terrifié *b.* 91,2; *grozdnic* 200,3.

gróş, aj. gros, épais, lourd 61. 77. 118,3 . . 201,3. 323. 352,3; *b.* 11,3. 45, 2. 46 . . 78. 88,3. 100,2. 141. 145. 167, 3 . .; **grosíme,** sf. volume, épaisseur 323. 324,3.

grozáv, aj. affreux, hideux, abominable 47,2. 359,3; *b.* 118,2. 169; *grozdnic, groznic,* v. groază.

grumáz, sm. (l) nuque; cou 11. 127. 315. 349; *b.* 88,3. 90,3. 98,2. 116,3. 122,3. 205,2. 213,2.3; *gromaz* 4; *grumaţ* 258; *b.* 12,2; *grumaţ, mr. b.* 266, 3; **Grumazŭ,** sm. Np. 173,2.

grumb, aj. *istr.* — **pecat,** délit grave *b.* 285.

grumbo-cuvintaia, aj. *istr.* médisante *b.* 283,2.

Grue, sm. Np. *b.* 302-304.

gșpd = gospodin 62,2. 260. 319,3. 358,2.

gúbav, s. lépreux 194,2.

gubernát, sm. Gouverneur 177,2.

gugenésc, aj. du Np. 92,2.

gugĭumán, sm. bonnet princier *b.* 137,3; **guğu-**, *b.* 303,2.

gugóș, sm. **-ĭ de cernélă**, noix de galle *b.* 46.

gúler, sm. collet *b.* 331,3.

gumár, v. *gomar*.

gunóĭu, sf. fumier, ordure 250. 293; *b.* 218. 375.

gúră, sf. (rĭ) bouche, gueule; trou, ouverture, entrée, bord 9*,3. 12*. 33. 40. 50. 64,2.. 80.. 127,3. 167,2.. 169,2. 233. 246,3. 247,1.2. 268,2. 279, 3. 309,3. 312,3.. 359,3; *b.* 5,3. 21. 45,2. 59,3. 93. 118,3. 130,2. 133,2. 144,3. 168. 213,3. 227,3. 253; — **sábieĭ**, tranchant de l'épée *b.* 22,3; *în — mare*, à haute voix *b.* 104; *gorâ* 9; **gurĭță**, sf. dem. petite bouche *b.* 308, 3. 318,2.3. 344,3.

gust, sc. (urĭ) goût; plaisir *b.* 247, 2. 363,2; —, va. 1. goûter, éprouver; manger (un peu) 4*,3. 58,2. 90,3. 131, 3. 182,2. 253. 296. 313. 317,3; *b.* 61. 203,2. 321,3.. 324. 353. 370,2; **gustáre**, sf. goûter, dînette; goût 253. 285. 338,3.

gúșă, sf. gosier *b.* 77,3. 78..; —, *mr.* cou *b.* 268,2..

gutăĭu, sm. cognassier 356,3.

Gvagnín, sm. Np. 143,2.

H (X).

ha, interj. ha! ho! *b.* 365,3; *ha. ha, ha, b.* 214,2.

ha, pr. dém. f. (hele) celle-là *b.* 262, 2. 263..

hăbăúc, aj. hébété, idiot *b.* 358; **-cesc**, vn. 3. devenir hébété *b.* 358,3.

Hac, Np. f. *b.* 172.

hăgilichíe, sf. *mr.* pèlerinage *b.* 267.

háĭ, interj. hè! allons! *b.* 96. 212,2. 296. 309. 345,3; *hăi, b.* 296,3; *háidea*, allons *b.* 259; *hait, b.* 360,3. 361..

haĭducéște, a. comme un brigand , 303,2

haín, sm. rebelle 122,2..

háĭnă, sf. (ne) vêtement, habit 44. 2. 67,2.. 86. 160. 212,2. 224,3. 258, 2. 276,1.2. 277.. 313; *b.* 3,1-3. 11,3. 19,3. 119. 186,2. 223. 225,3.

haĭnésc, vr. 3. devenir rebelle, perfide *b.* 34,2; **hainlâc**, sm. rebellion *b.* 49,2.

háĭt, v. hai.

hál, sm. situation, état, position *b.* 103,2. 112. 182,3. 245,2.

hălăștău, -teu, -lișteu, v. heleșteu.

Hălăștĭan, sm. Np. 103..

hălăduésc, vn. 3. habiter 202,3; **-duít**, logé, habitant (?) 204,2.

halaĭu, v. alaĭ.

Halchidona, sf. Nl. Chalcédoine 163.

Haldeeán, sm. Chaldéen 270,3; **-déĭu**, id. 147,2.. 253,3. 255.. *Háldiĭ*, pl. 204; **haldeĭésc**, aj. chaldéen 133.

Halícĭu, sm. Np. 216.

halt, sc. (urĭ) halte(?) *b.* 106.

ham, sc. (ure) harnais 178; —, Np. *b.* 50..

hamál, sm. porte-faix *b.* 105,3.

hamgér, sm. poignard *b.* 116,2.

Hamza, sm. Np. 134,3..

han, sc. (urĭ) auberge, caravansérail *b.* 127,2. 245,3; —, khân 335,3.. 361, 3; *b.* 18,2.

Hananéu, sm. (eĭ) Chananéen 313,2.

hăpuesc, v. 3. faire taire 326.

hár, grâce, faveur 27. 157. 344,3; *b.* 357,2; *dau* —, rendre grâce 25. 27. 2. 28,2; *dau în* —, accorder 39,3; **datul de** —, remercîment 42.. **în** —, en vain 33. 40; *ghar* 243.

harácĭu, sm. capitation, tribut 354,3.

Harán, sm. Nl. 273,2.

hărănesc, va. 3. nourrir *b.* 258,2 (v. hră-).

haráng, sm. cloche *b.* 344,2.

haráp, sm. nègre 301,1.3. 302..

hărăsesc, vr. 3. *mr.* se réjouir *b.* 269; **haráuă**, sf. *mr.* joie *b.* 278,3.

hărăzesc, va. 3. donner, faire présent *b.* 2,3; **-zíre**, sf. don *b.* 2,3; **-zitórĭu**, sm. donateur *b.* 2,3.

hârb, sm. tesson 320,3.

harbúz, sm. melon d'eau *b.* 200,3; **-zărie**, sf. (ii) champ de melons *b.* 200,3..

harém, sm. harem *b.* 178,2.

hărgluésc, va. 3 *mr.* payer pour la fois *b.* 253,2

Haricleea, sf. Np. *b.* 91.

Hărlău, sm. Nl. 91,3. 103. 151,3.

hárnic, aj. digne 194,3. 255. 257; —, habile, adroit *b.* 309. 348,2. 350, 2; **hărnicíe**, sf. habileté 198.

hărtíe, sf. (il) papier; document 144, 2. 357. 363; *b.* 298. 303,3.

hartofilax, sm. bibliothécaire 78.

hasmu, sm. *mr.* ennemi *b.* 272,3.

hásnă, sf. produit; profit 3. 4.. 40, 2. 270,3.

Hăsnăşêni, sm. Nl. 53,2.

hăsta, pr. dém. m. celui-ci *b.* 262,2.

hăşă, sf. (e) chabraque *b.* 90.

hăt, av. très *b.* 351,2.

haţmán, sm. hetman, général 72.. 200,3. 201. 251,3; *b.* 81,3. 97,2.

hatişerîf, sm. édit impérial *b.* 18,3.

hătru, aj. rusé *b.* 261.

hăugáş, sm. ornière *b.* 298,2.

havalé, sf. (lele) corvée, charge *b.* 220—221..

hazná, sf. trésor *b.* 219,3. 220,2; *-nè*, *b.* 220,3.. 221,1.3.. 222..; **haznatár**, sm. trésorier *b.* 116,2.

heĭ, interj. *mr.* hé! *b.* 270,2.

Heĭlsadí, sm. Np. 326.

heleştéu, sc. (tee) étang, vivier 152; *hălăştău* 74,3; *-teu* 75,2. 151,3; *hăliştеu* 103.

Helmu, sm. Nl. 191.

Henedora, sf. Nl. 37,2; *Hinidioara* 175,3.

her, sm. fer 117. 178,2. 234,3; *b.* 57. 153; *mr. b.* 264,2; *hier*, *b.* 31,3. 32. 57,3. 152. 259,2; *mr. b.* 264 (v. fier).

Heráclu, sm. Np. 143,3. 144,1-3.

herb, va. 2. *mr.* chauffer *b.* 274.

herbínte, av. échauffé 211,2; *b.* 64, 3; *cu* —, avec ardeur 213,2 (v. fierb).

Herce, sm. Np. 37.

herghelíe, sf. (il) haras *b.* 11,2. 25, 3. 317,2. 352.

herotonisesc, v. hiro-.

herţeg, sm. **mare** —, grand-duc 189,2.

heruvím, sm. (i) chérubin 82,3. 228, 2. 245,2.3. 293,2. 363,2; *b.* 106,2.3.. 117; **-icésc**, aj. *b.* 192.

Heteos, sm. Np. 36,3.

hezecheĭu, sm. (i) menteur *b.* 225,2.

hĭară, sf. bête sauvage 116,3; *b.* 61. 109—110. 250,3. 251. 259,3 (v. fiară).

hicát, sm. *mr.* foie *b.* 278.

hicleán, aj. s. rusé, fourbe, perfide, *hiclên* 41,3. 56. 171,2. 202,2. 204,2; *hitlênă* 8*; **hiclenîe**, sf. fourberie, ruse 274,3; **hicleşug**, malice, perfidie 11*, 3. 12*,3.. (v. ficl-, viclean).

hieáre, sf. bile 260,2; *hiere*, *b.* 57, 3 (v. fiere).

hie-care, pr. chacun, quiconque 198, 2. 200,2.. *hiĭe* —, *b.* 259,2; **-cine** chacun 108. 363,2. (v. fie-).

hier, v. her; **hiere**, v. hieare.

hierbătoáre, sf. bouilloire *b.* 258,3.

hiĭe-care, v. hie- —.

hiínţă, sf. être *b.* 259,3 (v. fii-).

Hilip, sm. Filipe 45.

hilĭu, sm. *mr.* (lii) fils *b.* 266,2.. 269,2.3. 281,3; *hillu*, *b.* 270—272.. (v. fiiu).

hin, sm. filleul *b.* 258,2. 260,2.3. 261,3.. (v. fin).

Hinidioara, v. Henedora.

Hio, Nl. 157.

hir, sm. fil *b.* 261 (fir).

híre, sf. nature, espèce 198..3. 199..; *b.* 260; *dè* —, noble, bien élevé 258,3 (v. fire).

hireán, sm. raifort *b.* 228,3; *hrên*, *b.* 98,2.

hirés, aj. naturel 360; **hirésc**, aj. (— *işte*, les choses naturelles) id. 327,2.

hiromantíe, sf. chiromancie *b.* 145,3.

hirotonesc, va. 3. ordonner, faire prêtre 193. 259,2; *hirotonisesc*, nommer, sacrer 287,2; *her-* 141; **hirotonít**, aj. ordonné 157,3; *b.* 29; **hirotoníe**, sf. ordination 358,3.

hitlên v. hiclên, viclên.

hiumusesc, vr. 3. *mr.* fondre, se précipiter *b.* 269,3. 279,2.

hlamídă sf. chlamyde *b.* 90,1.2.

Hlincêni, sm. Nl. 91,3. 103.

Hmíl, sm. Np. 200,3. 201.

ho, interj. *mr.* oh! *b.* 272,3; *ho! ho!* *b.* 360,3.

hoáră, sf. *mr.* pays *b.* 275,2.3. 281,2..

hoaţă, v. hoţ.

hógea, sm. maître 149,2; *b.* 365,3; 366,1-3.

hohámnec, aj. patrimonial 134,3 (v. ohabnic).

hólbură, sf. tourbillon 257,2 (volb-).

hóldă, sf. (de) champ labouré; pl. semailles 109; *b.* 215.. 259,2. 320,2.

holesc, vn. criailler *b.* 329,2.

holm, sm. (1) colline 268.

home, sf. *istr.* faim *b.* 283 (v. foame).

hóntar, sm. (1) concitoyen.

hóră, sf. (re) danse, chœur de danse 330..; *b.* 89. 233,3. 315,3; —, chœur (dans l'église) *b.* 33.

Horbăcu, sf. Np. 45.

horn, sm. cheminée *b.* 369.

horopsesc, va. 3. punir, maltraiter *b.* 74. 348,3.

Hors, sm. Np. nom d'une idole *b.* 53.

hotár, sc. (a) limite, confins, borne; pays 36. 47,3. 72,2.3. 119,3.. 130,1.3. 193. 249. 267,2.3. 281,3. 325; *b.* 7. 10. 31,2. 158,2.3. 203,3. 237,2. 238,2; —, (e) *b.* 295; *hutar* 92,2; **hotărâre,** sf. (ri) décision; résolution, sentence *b.* 83,3. 91.. 125,1..2. 207,3. 220; — définition, *b.* 253,2; —, limite *b.* 94,2; **hotărâsc,** va. décider, déterminer, résoudre; conclure; fixer 191. 343,2; *b.* 47,3,4.5. 84,2. 92,2. 169,2. 243,2; —, vr. prendre un parti *b.* 246,2. 355,2. 364,3; **hotărât,** aj. fixé, déterminé *b.* 189. 220,2. 221,2; **hotărîre,** sf. (ri) sentence *b.* 75,2; *dau* —, fixer *b.* 243,2.

Hotín, sm. Nl. 150; *b.* 76.

hotnógĭu, sm. dignitaire (Transilvanie), commandant (de la frontière) 37, 3. 70,3.

hoţ, sm. (ţ) voleur, filou *b.* 39,3. 127,2. 323,2. 336,2. 365,1.3..

hrăbor, aj. courageux 273,2; **hrăborie,** sf. courage; désir 35,2. 274,3.

Hrăjil, sm. Np. (Hirschel) 33,2.

hram, sm. temple, église vouée, consacrée à un saint etc. 94,2. 97,2; *b.* 82.

hrană, sf. nourriture, aliment 8*,2. 6.. 24,2. 57,3. 84,3. 106,3. 194,3. 210. 338,3; *b.* 7,3.. 50,2. 71,2.. 111. 161, 3; —, *istr. b.* 282,3; **hrănesc,** va. 3. observer les lois 12,3. 13. 15,2. 21,2. 61. 64; —, nourrir; élever 2*, 2. 8*,2. 104. 145,2. 167,2. 219,3. 253. 292–293. 356,3. 367; *b.* 29,2. 69. 111. 112,2. 129,2. 203,2. 208,3. 248,2; *mr. b.* 282, 1.2; *hărănesc, b.* 258,2; *ărănesc, b.* 259, 3; **hrănit,** aj. s. nourri; élevé 99,3. 181,3; **hrănitórĭu,** s. nourrisseur 84,3.

hrăniţă, sf. (ţe) cime 268.

hrên, v. hirêan.

Hrincanii, sm. Nl. 62,3. 63.

Hrisopoli, s. Nl. 62; **-soscul,** sm. Np. 173,2; **-sosţâm,** sm. Np. *b.* 204,2

hrisóv, sc. (oave) charte, titre, diplôme, document 144,3. 190; *b.* 76.. 219,3. 220,2. 222,2.

Hristós, sm. (şt) Np. Christ 1*,3.. 1. 81. 86,2. 108.. 153..; *b.* 20,3 etc. —, oint 250,2.

Hrolt, sm. Np. *b.* 33.

hrónie, sm. chronique 359,2. 360,2. 362,3..; *-ă,* id. *b.* 173.

húet, s. mugissement *b.* 93,2.

húlă, sf. (le) blasphème, blâme; médisance 11*,1.3. 123. 146,3.. 163,2. 284. 295,3; *b.* 10. 14. 37,2. 196,3; **hulésc,** va. 3. blasphémer; médire, calomnier; blâmer, mépriser 11*,3. 49,3. 129,2. 163,2. 195,3. 275,3. 278. 295. 3. 296,2. 349,2; *b.* 56. 80,1.2. 102,3. 206,2; **hulít,** aj. s. calomnié, blâmé 281,2; **hulitór,** aj. s. blasphématoire, médisant 100,2. 163,3; *b.* 29. 153,3. 154.

hulpe, sf. (pi) fourrure de peau de renard 199,2 (v. vulpe).

hultur, sm. (l) aigle 297,2 (v. vul-).

Hulubai, s. Np. *b.* 172.

hulubáş, sm. pigeon *b.* 305,3.

Humor, sm. Nl. 62,2.

humuésc, va. 3. glaiser *b.* 350,2.

Hunêdi, sm. Np. (Hunyad) 176; *Huniad* 176. 190,3; *Huniâ* 177,2; **-vaida,** Nl. 175,3; **-var,** Nl. 175; **Hununod,** Nl. 178,2.

hurdúg, sm. tapageur *b.* 369,2.

hursúz, aj. brusque, rude *b.* 352,2.

husmechiáră, sf. *mr.* servante *b.* 281,3.

Huşi, sm. Nl. 142,3.

hutar, sc. 92,2. v. ho-.

I (Ï, И, Ѝ, A).

i, pron. pers. 3 sgl. pl. passim.

i, va. 3 sgl. est *b.* 138,3..

i, conj. et 44,3. 62,2.. 91,3.. 123. 135,2. 173,2.. 290,3; *b.* 46..2.. 125. 128. 255; *mr.* 267,2. 273,2. 280,3; **i-i,** ou-ou *mr. b.* 281,2..

Ia, interj. donc! eh bien! 85,2. 95, 2.3. 102,2. 113,2; *b.* 22,3. 73. 255,3. 303,2. 337,3. 350,3. 361,1. 367,2.3; —, voilà 46. 50,3; *mr. b.* 268,2. 271, 1.2; —, si *b.* 349,2; *ian,* id. [illegible]; *b.* 295,2.. *ianî,* 184,2; *b* 68,1.2 *ame,* allons! 3*; *en, b* 262 [illegible]

(v. ea).

Iacă, prép. voici, voilà 35. 199. 259, 2. 275,3; *b.* 141,2. 224. 327; *ieacă* 260, 3; **-tă,** id. 95; *b.* 364,2 (v. **eacă**).

Iacăpal aga, sm. Np. 335,3.

Iacomi, sm. Np. 93.

Iacov, sm. Np. Jacob 9*,3. 16*. 13,3. 35,2. 107,3 .. 145,3. 186,2. 194, 2. 273 .. 281,3. 292,3; *b.* 31. 142,2. 230; —, Iuifs 16*,2; *Iacob* 227,3; *Iacov, b.* 70 ..

Iad, sm. enfer 15,3. 30,3. 56. 137,2. 141. 156. 166,2. 238. 250. 267,3. 289, 2. 314,3 .. 338 ..; *b.* 63,2. 158,3. 193, 3. 318,3 ..

Iafet, sm. Np. *b.* 50,1.2 ..

Ian, Iani, v. **Ia.**

Ianache, sm. Np. Jean *b.* 128.

Ianăș-Vodă, sm. Np. 176; *Ianoș* 76.

Iancul-Vodă, sm. Np. 175,3. 177,2.

Iane, sm. Np. 33,2. 75. 91,3.

Iapă, sf. (epe) jument, cavale *b.* 25, 3. 133,2. 168 .. 336,3. 364,3.

Iar, conj. mais 52,2. 142,3. 355; *b.* 142,3. 176,3. 191,2; —, av. de nouveau, encore 74. 134,2. 149. 166,2; *b.* 7,2 .. 8 .. 362,2; **Iară,** mais 2*,3. 8*, 2. 1. 2 .. 4. 6. 7. 46 .. 48,3. 248. 263 .. 285,2 ..; *b.* 143 ..; *iară,* id. 1. 12,2. 23,2. 25,2. 27,3. 29,2 .. 31,2. 32. 36, 2. 45,3 .. 51. 52,2. 58,2. 60. 98,3. 117 .. 120 .. 364,2; **Iară,** de nouveau 42,3. 43. 45,3. 83. 317,2 ..; *b.* 20,2 ..3 .. 56,2. 64,3. 169,3. 228 ..; *iară* 14* .., 1 .. 2. 21,2. 108 .. 163,2; **Iarăși,** encore, de nouveau 15*,3. 17,3. 18. 121, 3. 138; *b.* 49. 108,3. 109,2. 149,2. 251, 2,3. 323,2,3. 361; *iarăși* 79,2. 117,2; *-ăș,* 95,3. 112,3. 187. 255,2. 325,3. 335, 3. 339. 360; *b.* 13,2. 41,2. 63,2. 65,3. 70,3. 73,3. 131,1.2. 170,2. 182. 200.

Iarbă, sf. (erbi) herbe 34 .. 35. 57, 2. 58,2. 71. 96,3. 128,2. 179,2. 191,3. 201,3. 265,2 .. 281 .. 324,2. 355,3. 363,3; *b.* 11,2. 94,2. 120. 157,2; *mr.* (erghii) *b.* 264; —, (erburi) herbes *b.* 42,2 .. 203,2; — *de munte,* l'hellébore 355,3; — *înghimpoásă,* chardon 355,3. 356; — *grasă,* le laceron cilié (sonchus oleraceus) 355,3; — *mare,* la grande inule (inula helenium) 356.

Iarcu, sm. Np. *b.* 371,3.

Iarmaróc, sc. (oace) foire *b.* 11,2.

Iarnă, sf. (erni) hiver 8. 202. 257,2; *b.* 3 .. 44,3. 59 .. 121,2. 208,3; —, *istr. b.* 282,3.

Iaroslav, sm. Np. *b.* 34,2. 50,3.

Ias, sm. Nl. Jassy 63,2. 75. 92. 151, 2. 152; *Iași* 53,2. 63. 103,2. 114. 142, 3. 322,2; *Iașiĭ* 359,2; *Iașu, b.* 8,2. 75. 144,2.

Iaslă, sf. (esle) crèche *b.* 143 ..

Iastă, pr. dem. f. celle-ci 91,3 (v. acest).

Iaste, va. 3 pers. sgl. il est, v. gram.

Iași, v. **Ias.**

Iată, prép. voici, voilà 9*,1.3. 20. 21,2. 27,2. 29. 63,3. 66,3. 112,3. 129, 2. 184. 259,2. 271,3; *iată* 50. 57. 80, 2. 86. 141,3 .. 215. 288,2. 326; *b.* 32. 37. 119. 127,2. 177. 215. 327,3. 364.

Iață, sf. nocturne (des Turcs) *b.* 19,3.

Iau, (luat, a lua) va. 1. prendre, saisir; recevoir, tenir 2*,1.3. 5*,1.3. 6*, 2. 9*,2. 11*,3. 13*,2. 2,1.2. 5. 6,2. 8. 10,3. 15,2. 17. 19,3. 20,1.3. 21,2 ..3. 25,2 .. 26,2. 28. 29. 31. 33. 36,1.3. 40. 42,3. 48,2.3. 52,1.3. 59. 64,3. 70,3. 74. 80,2. 95. 101,1.2. 106,2. 109. 120, 1-3. 128. 131. 134,2. 146. 148,1-3 .. 160,1 ..2 .. 162 .. 181,3 .. 182,2 .. 187, 3. 217,2. 267,3. 291. 304,3. 317,3. 331, 2. 341,3. 348,2. 367; *b.* 6. 7,3 .. 33. 34,3. 43,2.3. 54. 55,2. 58. 133. 159,3. 166,3. 167,2. 168. 179. 181,2. 183,3. 200,2. 306,3. 351,2 .. 358,2; — *aminte,* faire attention; prendre garde 14,3. 53, 3. 112,2. 125,2. 200,2. 211,2. 281,2. 289. 324,2. 364,3; *b.* 10,2. 17. 190,2. 199,2; — *asupra'mĭ,* se charger de *b.* 18,3; — *de goanĕ,* poursuivre *b.* 245, 2; — *în* —, id.; — *în bine,* prendre en bonne part *b.* 348; — *sama,* prendre compte 279,2; — —, réfléchir *b.* 244,3. 372,2; — , vr. épouser, marier 90 .. 362; —, se lever 11,2; — *în laturĭ,* éviter 133,2; — *pe cale,* marcher *b.* 340,2; — *ziua bună,* — *seară bună,* prendre adieu 336,2 ..; *b.* 205,3; —, v. imp. disparaître 232,2. 288,2; *mr. lĭau, b.* 263,2.3.

Iaurt, sm. lait caillé *b.* 376,2.

Iazer, sc. (e) lac, étang 57,2. 221, 2; *b.* 52,2. 147,1-3; *iazăr, b.* 199,2. 218,3; *eazur, ezer, b.* 199,3 .. (v. ezăr).

Ibóvnic, sm. (i) amant 291,3; *b.* 8. 119,3. 363,2; **-ă,** sf. amante 61,3; *b.* 292,2.

Icâ, *mr.* cj. ou, ou bien *b.* 263,2. 264,2.

icĭ, av. ici, ci 290,2; *b.* 170. 318, 1.2. 325,3; *icea*, *b.* 324 (v. aicĭ).

icoánă, sf. (ne) image 60. 146,2. 176,2. 221,2.. 333,2. 346,2; *b.* 80. 202,1.3. 339,2.

iconobórețŭ, sm. iconoclaste 59,3.

icos, sc. (ă) hymne 298.

icre, sf. pl. caviar, œufs de poisson *b.* 43.. 110,3. 364,2..

Idasp, sm. Np. Hydaspes *b.* 92,2.3..

idée, sf. (eĭ) idée *b.* 253,2.

Idithom, sm. Np. 364,2.

ídol, sm. (ĭ) idole 5. 15,3. 146. 222.. 262,1-3. 288,3. 321; *b.* 39,3. 50—52. 77,1.2. 204,1-3; **-ésc**, aj. idolâtre, païen 85. 130,2. 131. 320; *b.* 100,3.

idrop, sm. un animal fabuleux aquatique (ὕδρωψ) (cheval marin) *b.* 110,2.3..

Iéderă, sf. lierre *b.* 342,2.

Iel, v. el, gram.

Iéle, sf. pl. mauvaises fées *b.* 338,3.. 341.

Ien, v. Ia.

Ieremiea, sm. Np. 147—149. 253—256; *b.* 23,2; *Ere-*, *Erm-* 148—149; —, le livre Iérémie 325,3. *Irimie*.

Ierihon, sm. Nl. *b.* 63,3. 64.

Iermonáh, sm. (ahĭ) prêtre-religieux 94,2.3. 287,2. 336,3. 348,2; *ierom-* 159, 3. 328. 340,2; —, (aşĭ) 157; *b.* 38,3. 156,3.

Ieroglífica, sf. hiéroglyphe *b.* 163, 3; **-ésc**, aj. hiéroglyphique *b.* 163,3.

Ieromonah, v. Ierm-.

Ieronimŭ, sm. Np. St. Hiéronyme *b.* 157,3.

Ierotocrit, sm. Np. *b.* 178—182.

Iert, (aĭ) va. 1. pardonner, gracier; dispenser de 10,3.. 32. 39. 41,2.3. 43. 63. 95,3. 324,3; *b.* 6. 196,3; **-ăcĭune**, pardon 124,2 (v. ert).

Ierusalím, sm. Nl. 3*,2. 15*,3. 7. 8. 108,2. 139. 147—149. 209,2. 238,3. 255. 265,3. 290,3. 315.. 358; *b.* 22. 23. 55—56. 62. 139,2; *Ierosalim* 232,2.

Ies, (leşĭ) vn. 3. sortir, v. es.

Iesam, Iest, *istr.* v. aux. je suis, v. gram.

Iesus, sm. Np. Jésus 227,2 (v. Isus).

Iétă, sf. *mr.* monde *b.* 271,3; **Ietos**, aj. éternel *b.* 269,2.

Ievanghelie, sf. 53,3.. (v. ev-.)

Ievant, sm. Np. *b.* 167,2.

Iezavela, sf. Np. *b.* 62,2.

Iezechiil, sm. Np. 215; *b.* 106—107 (v. Ez).

iĭŭ, aj. jeune 177,2.

Ifrim, sm. Np. 53. 93,2.

ighimon, sm. gouverneur 320,3.

ighire, v. ivire.

Ignatie, sm. Np. 110. 157.

igúmen, sm. (ĭ) abbé, prieur 84,3. 94,2; *b.* 40—42. 98. 127,2; **-iță**, sf. abbesse 319,3 (v. egumen).

Iinu, vn. 226,3..; —, *mr.* venir *b.* 263,2. 267,2. 268,2; *chinu*, *b.* 268,2 (dcr. viu).

Iirima, sf. *istr.* temps *b.* 283 (dcr. vremea).

Iiurguș, sm. Np. George 93,2.

ijderenie, sf. origine 234,2; **-răsc**, vr. commencer, prendre origine 158; *ijdăresc* 142,3. 143,1.2; **izderitoriu**, sm. créateur 227,2.

Iliáda, sf. l'Iliade 60,3.

Ilea, sm. Np. 174,1.2; **Ilíe**, sm. le prophète Élie *b.* 62,2. 65,2. 66; —, Np. 93,2. 105,2. 152. 173,2. 180,2; *b.* 30. 61. 126,2. 216,2..; —, sf. 330,3; **Ilieaș**, sm. Np. 150. 190,2..; **Ilina**, sf. Np. 92,3.

Ilion, sm. Nl. l'Olivet *b.* 171; **Iliopol**, sm. Nl. Heliopolis 209,3.

Ilișăști, sm. Nl. 173,3.

ime, sf. slav. nom 240,2..3..

imereață, sf. *mr.* affabilité *b.* 270,3.

imn, vn. 1. *mr.* aller *b.* 263,2. 269. 276,2. 281. 282 (v. dcr. înblu, unblu).

imperator, sm. empereur *b.* 53. 372, 2..

impérie, sf. empire *b.* 219,3. 221.

imrecŭ, sm. représentant du nom propre 82,3. 83,1-2. 84.. 183,3. 186,1.2.

in, sm. lin, toile 313; *b.* 26,3.. 312, 2. 315,3. 320. 331,3.

inat, s. *mr.* fureur *b.* 271,3; **Inat**, sm. Np. 75.

India, sf. Nl. (ile) *b.* 61,3. 151,2; *-iea*, *b.* 76,3. 98,2. 130,2.

inél, sc. (èle) anneau, bague *b.* 68, 3. 130—131.. 275,2.. 302,3; **-uș**, dim. 302,3.

Inicér, sm. (ĭ) Janissaire *b.* 18—20.

inie, sf. glaçon 14,3.

inii, pr. slav. pl. autres 62,2. 173,3.

inimâ, sf. (ĭ) âme, cœur 8*. 10*,3. 1. 3. 5. 13,1.2. 29,2. 33,2. 44,2. 51. 80. 97,3. 98,2.. 101,2.3. 115,2.. 131, 2. 137. 154,2. 207. 277. 351. 366,1.3; *b.* 5,3. 14. 37 2.3. 142; —, courage *b* 11 259- . chagrin *b* 104 2; *dam-*

11. 12,3. 23. 26. 29. 64. 131,3. 158,2. 180. 210,3. 236,2. 239,3. 312,3; *b.* 11, 2.. 70,2. 87,3. 196,2; *irema, îrema, ăremă, înremă, îînrima* 54,1-3. 55; **inimioáră**, sf. dim. *b.* 181; *-mcoară, b.* 295,2.

inoróg, sm. licorne 166..

inoscazáemlĭ, aj. figuré 209,2.

inpereçie, v. împărăţie; **ins**, v. îns; **int-**, v. înt-.

intrigă, sf. intrigue *b.* 361,3; **-garisésc**, vn. 3. intriguer *b.* 243.

intunecă, v. imp. *mr.* s'obscurcir *b.* 264,2.

inverinát, aj. av. *mr.* fîché *b.* 274, 2; *invi-, b.* 264,2.

io, av. où, v. iu; —, Chiffre initial de la formule (du titre) des princes roumains 44. 134,2. 159. 164. 168,3. 179, 260. 347,2; —, pr. pers. 1. je 135; — *istr.* id. *b.* 282,2. 283,2.. 287.

Ioan, sm. Np. Jean 9. 72,3. 77, 3. 88,3. 104,3. 107,2. 179. 190,3. 195, 3 etc.; *Ioannŭ* 20,2. 89,3. 96,2. 159. 183,2. 186,3; *b.* 156. 191,3..; *Ion* 92, 2.3. 137,3. 142,3. 207,2; — *botezătorĭul*, St. Jean le Baptiste 272; *b.* 51,3; *Ion* —, *b.* 61,3; — *bogoslov*, St. J. le Théologien *b.* 216,1.2; — *evanghelistul*, St. J. l'Évangéliste *b.* 163,2; **Ioană**, v. Iona; **Ioanichie**, sm. Np. 236,3; *Ion-, b.* 56,2..; **Ioanna**, sf. Np. Jeanne *b.* 27.

Ioasafŭ, sm. Np. Josaphat 132,2.

Iobagíu, sm. (il) corvéable *b.* 321.

Iochim, sm. Np. Joachim *b.* 171,2.

Ioíe, sf. flanc *b.* 294,3. 296,2.

Ioil, sm. Np. Joël 263,3. 321,3.

Ion, v. Joan.

Iona, sm. Np. Jonas 115,3; *b.* 62. 66. 164. 372; *Ioană* 270; **Ionaşco**, sm. Np. 43,2. 75,3. 173,2; **Ionăşeştĭ**, sm. Nl. pl. 71,3.

Iordáche, sm. Np. George 134,2; *b.* 255; *-chi*, 135,3; *b.* 81,2.

Iordán, sm. le fleuve Jordan 9. 137, 3. 238,3. 239,2.

Iosaf, sm. Np. Nl. Josaphat 129,3; *b.* 65,3; *Josafat* id. 105. 288,3; *b.* 76 —78.

Iosif, sm. Np. Joseph 36,2. 37. 100,3. 107,3. 244,2. 275,2; *b.* 229—230. 326,3..; *Iosăf, b.* 65; *Iosip*, Josephus Flavius *b.* 23,2.

Iotapate, Nl. *b.* 239

Iov, sm. Np. Job 267.. 270,2. 293; *b.* 65. 158; **Ioviţă**, sm. Np. *b.* 293—298.

ipingeá, sf. (ele) espèce de manteau *b.* 300,2.

ipparh, sm. (ἵππαρχος) *b.* 90,2.

i proč, slav. et caetera 145,3. 275, 2. 268,3; *b.* 26,3. 27. 53. 298,3; *-a* 153,2.

Ipsilante, sm. Np. *b.* 243,3.

ir, sm. onguent *b.* 318,3.

Ira, sm. Np. (Hera?) déesse de la mythologie grecque *b.* 39,3..

Iraclasŭ, sm. Np. Hercule 257; *-lie, b.* 164,2. 178; **-lidu**, sm. Np. *b.* 242,3.

Irĭčoe, sf. Np. 45.

Irimie, v. Ieremia.

irmósŭ, sm. hymne *b.* 17,2.

Irineu, sm. Np. 308,2.

Irod, sm. Np. Hérode 6*. 271,3. 307, 3; *b.* 62,2. 139,2. 140.. 143. 332,3; —, (ozi) mystère de la naissance *b.* 332, 2; **Irodia**, sf. Np. la femme d'Hérode *b.* 341..; *Irodieada*, id. 271,3; *-diĭada, b.* 62,2.

iróu, sm. héros *b.* 89,2.

Isaac, sm. Np. 145,3. 186,2. 273,3; *Isac* 37.

Isahar, sm. Np. *b.* 71; *Iza-* 36.

Isaia, sm. Np. 26. 182. 252,2; *-iea* 118,3. 265,3. 276,2; *b.* 20,2..; —, le livre 325,2; *-ita* 221,2; *b.* 217,2.

Isanpaşa, sm. Np. 71,3.

Isavria, sf. Nl. 59,3.

Isav, sm. Np. Esaü 273.

Iscariotênul, Jude d'Iscariote *b.* 194,3.

iscălesc, (il) va. 3. signer, souscrire 76. 91,3. 103. 160,2.. 207,2; *b.* 35,2; *iscâ-* 151,2; **-itură**, sf. (rl) signature 136. 160,1.2.. 174,2; *b.* 34,3.

iscoádă, sf. explorateur, espion 305, 3; *b.* 34,2; **iscodésc**, (il) va. 3. espionner *b.* 126,3; **iscodíre**, sf. recherche 159,3; —, ruse *b.* 83; **iscoditorĭu**, aj. s. curieux 352.

Iscara, sf. Np. *b.* 172.

iscrnĭu, av. *istr.* en vérité *b.* 285.

iscusesc, (il) vr. 3. se perfectionner *b.* 108,2; **-sinţă**, sf. habileté *b.* 144,2; **iscusírea minţiĭ**, perspicacité *b.* 118,2; **-sít**, aj. habile, adroit, expérimenté; intelligent 78,3. 118,2. 157. 169,2. 203,2. 343,3. 344,2; *b.* 3,2. 178,3. 183,3.

Ishodŭ, sm. le livre d'Éxode 37,3. 277,2.

Isiod, sm. Np. Hésiode *b.* 212,3.

Isop, sm. Np. Ésope 350—352; **Isópie**, sf. la vie d'Ésope 350,2.

ispăsénie, sf. (il) rédemption 32,2. 41,2; **-ésc**, (il) va. 3. expier 40,2.3. 41. 42.3; **-itór**, sm. sauveur 226,3 (v. spăsenie).

Ispirescu, sm. Np. *b.* 353,3. 367,2. 371,2. 376.

ispisóc, sc. (oace) document, titre 63. 93; *b.* 76,2.

ispítă, sf. (te) tentation 39. 55,3. 56. 82. 262. 275,2; *b.* 36,3. 184,2. 200,3; —, expérience *b.* 87,2; **-ésc**, (il) va. vr. 3. tenter, éprouver; sonder, examiner, rechercher 6*.. 12*,3. 11,3. 97,3. 129,1.2. 157. 182,2.. 237,2. 247. 262. 269,3. 284,3. 297. 304,2. 307,3. 317, 2. 339,2. 345,2. 360; *b.* 21,2.. 71,3. 139,3. 152. 197,1.2. 200,3. 332,3; **-íre**, sf. tentation, épreuve 262; *b.* 202,2; **-itorĭu**, s. tentateur 36,2.

ispolín, sm. géant 102.

ispovedánie, sf. (il) confession, aveu 89,2. 165; *b.* 28,2; —, louange 156,2; *-véd-* 107. 115,2. 284,3; **-vedésc**, vn. 3. reconnaître, avouer 4*,2. 6*,3; —, vr. se confesser 14,2. 89,2. 161; *-veduesc*, 28,2. 180,3; *b.* 28,2. 29; **-vedire**, sf. confession 14,2; **-vêdnic**, sm. confesseur 284,3.

isprávă, sf. succès, effet, réussite 167,2; *b.* 83,2. 92,3. 122. 128. 243,2. 245,2; —, fait, action 258,2; *b.* 7,2; —, direction 24,3; —, sf. Np. *b.* 172; **isprăvésc**, va. vr. 3. finir, achever; accomplir 79,3. 125,3. 220,2. 276,3. 278,2. 290,2.3. 295,2. 319,2. 339. 344, 3; *b.* 9,3. 10. 92,2. 123. 129. 131. 194, 3. 243; **-ire**, sf. terminaison 280,2; —, succès 6*.

ispravnic, sm. (i) mandataire; administrateur; prévôt 105. 111,2. 266,2. 290,2. 328,3; *b.* 9,2.. 98.

Israil, sm. Np. 36,2. 100,2. 173. 194,2. 231,3. 261,2. 277; *Izrail* 145,3.. 193,2.. 213,3. 215,2. 248,3. 325,2; *Izdrail* 35, 2. 3; **Izraillme**, le peuple d'Israël 212,3; **Israilitĕn**, sm. Israélite 367,5; *Izr-* 148, 153,3.

isteclúne, sf. ruse, sagacité *b.* 5,2; *-ĕune*, *b.* 118,2. 152,2.

i steşa, pr. *istr.* la même *b.* 284,2..

istét, aj. perspicace, rusé, alerte 143, 3; *b.* 135. 243,2. 295,3; **-íe**, sf. sagacité *b.* 241,2; *-ime*, sf. adresse *b.* 199,2.

istirisit, aj. privé *b.* 183.

istóric, sm. (i) historien 198. 325,2. 357,3. 360; *b.* 3,2. 8,3. 50,2; **-ésc**, aj. historique 261; *b.* 38,3. 150,3; **istórie**, sf. (il) histoire 145,2. 146,2. 150. 200. 2. 260,2. 261,1.2. 307,3. 308. 359,3; *b.* 2,2. 4. 49,3. 53,2. 76,3. 94,2. 97,2. 102,3. 150,1-3. 178. 262. 364; *istoriile Râmului*, Gesta Romanorum 342,2; **isterioáră**, sf. (re) dim. *b.* 257. 360,2; **istorisesc**, va. 3. raconter *b.* 150,2.

istóv, av. profondément 5*. (ἀκριβέστερον) 7*; *de* —, complet, total *b.* 243, 1.2; **-esc**, va. 3. finir, tuer *b.* 19,3.

Istratie, sm. Np. 75.

istrument, sm. instrument *b.* 152,2.

Isus, sm. 26,2. 30. 81. 127. 137; *b.* 20,3. 140,2; *Isu-Kerst*, Jésus Christ *istr. b.* 283,2; — *a lui Navi* 145,3; *b.* 62,2.

isvoru, v. iz-.

Italia, sf. Nl. 200,2; *b.* 3,2. 168,3. 195,3; *-iea* 321,2; *b.* 118,2; **-lián**, aj. italien *b.* 76,3; **-lienesc**, id. *b.* 212,3; *-liinesc*, *b.* 195,3.

iţă, sf. (iţe) fil *b.* 310. 332.

iţi, pr. *mr.* quoi, que *b.* 271,2. 276, 3; **-do**, chacun, tout ce que *b.* 263,3. 266,2.3.

Iu, av. *mr.* où *b.* 263,2. 265. 269. 271,2. 278,1-3; *ĭo*, der. id. 8*.. 10*, 2. 16,2. 29.. *ĭuo*, id. 7.. 54,3; **Iuva**, *istr.* id. *b.* 283. 286,2; —, *mr.* quelque-part *b.* 264,2.

Iubesc, (il) va. 3. aimer 8*,2. 11. 19,3.. 56. 61,2. 66,3. 94.. 101,3. 112, 3. 137,2. 181,2.. 287,3. 318,3. 353,3. 366,3; *b.* 5,3. 21,2.. 22. 56,2. 67,2. 101,2. 155. 175,3. 189,2.. 305,2; *iubdsc* 47,3. 50,2; *b.* 137,3; **Iubíre**, sf. amour 2. 89. 98,2. 285,2; *b.* 21,3; — *de argint*, cupidité d'argent 94,3; *b.* 148,1-3; — *de om*, humanité 80,2. 337; — *de sine*, amour-propre *b.* 7,2; — *de slavă*, ambition *b.* 152; — *de streini*, hospitalité *b.* 65..; **Iubít**, s. aj. aimé, bien-aimé, cher 1. 3. 15,2. 50. 106,2. 137,2. 146, 2. 254,2. 274; *b.* 48,3. 176,3; *iubyt* 48, 3; **Iubitorĭu**, s. aj. aimant; — *de Dumnezĕire*, pieux 78; — *la străniĕi*, hospitalier 47,3; — *la nemĕrúnieĭ*, id. 47; — *la oameni*, humain 186,1.2; — *de oameni* 82,2. 86,2; — *de argint*, cupide 95. 96,2; — *de avuţie*, id. *b.* 26; — *muerĭ* [illegible] *b.* 68 [illegible]

Iuboste, sf. (tile) personnification mâle et fém. de l'amour (dans l'enchantement) *b.* 137,2..; **Iúbovŭ,** sm. amour 11*,2. **Iuda,** sm. Np. 10*,3. 11*.. 35,3.. 56,1.2. 95.. 331,2; *b.* 61,2. 70,2.3. 194,3. 322,3; — *de Scariot* 93,2; — *Iscariotul* 194,2; — *vănzătorĭul, b.* 62,3; **Iĭuda,** Nl. Judée 266; **Iudéa,** sf. Judée 261,3; *b.* 22,2. 23,2; *Iĭudea* 265, 3; **Iudéu,** sm. (ei) Juif 3*. 9*. 21,1. 2.. 221. 252,2. 348,2; **Iudeĭancă,** sf. juive 7*,2.

Iuga-Vodă, sm. Np. 70.

Iulie, sm. Juillet 70. 93,2. 151,2. 340; *b.* 26,2. 162,3; *Iulee, b.* 58,2; *Iuli,* slav. 63,2.

Iung, sm. Np. *b.* 242,3.

Iunie, sm. Juin 320,2; *b.* 27,2.

Iuo, v. iu.

Iurúș, sm. *dau* —, donner l'assaut *b.* 19,2.

Iustin, sm. Np. 308,2. 355,2; **Iustiean** 355,2; *Iustinianŭ* 162,3. 173.

Iușor, av. léger 194,3; **Iușurez,** va. 1. faciliter 151; *-eț* 212,2 (v. uș-).

Iute, aj. féroce, violent, véhément; fort, âpre 9*,3. 9. 12. 29,2. 81,3. 150. 212. 276,2. 305. 361,2; *b.* 27,2. 70,2. 159. 240; —, av. vite, rapide 81,3. 312,2; *b.* 13,2. 118,2. 129,3. 170,2; —, s. 112, 2; **Iuțime,** sf. ardeur, courroux *b.* 185, 1.3; *uț-, b.* 196,2.

Iuva, v. iu.

Iuzbașa, sm. capitaine 92,2; *iz-, b.* 75,2.

Ivan, sm. Np. 72,3.

ivésc, (ĭi) vr. 3. apparaître, se montrer, se manifester 7*,3. 12,2. 28,3. 29. 165,3. 207,2.. 265,2. 281; *b.* 19,2. 126,3. 129,1.2. 130,2. 139,3. 162,2. 195. 213,2. 244,2; **ivêlă,** sf. apparition 343,2; *ivĭală, b.* 314,2; **ivíre,** sf. id. 13*,2; *b.* 107; *ighire b.* 258,3.

Ivirên, sm. Ibérien 348,2; *b.* 15.

Izahar, v. Is-; **izbașă,** v. iuz-.

izbândă, sf. (de) victoire, issue; délivrance 71. 72,1.3. 177,2. 191,2. 234, 2. 235,3. 249. 251,3. 262. 362,2; *b.* 237; —, vengeance 16,3; —, (derĭ) *b.* 63,2; **-desc,** vr. 3. se venger, punir 16,3. 116; *b.* 63,2. 211..; —, va. accomplir, remplir 17,2. 21,3. 104,3; réussir 168, 3; *b.* 294,3; **-íre,** sf. vengeance 341,2; *b.* 22,3. 23,2; **-itór,** sm. combattant *b.* 50,3.

izbâvésc, (ĭi) va. 3. délivrer, sauver, libérer 10. 12,2. 13,2. 27,2.3. 32. 56. 67. 81. 82. 95,3. 105,2. 214,3. 221,2. 229. 241. 247,2. 294,2. 317,2. 345,2. 3.. 365,3. 367,2; *b.* 36,3. 53,3. 56,2. 201. 317; *-ba-* 182. 184,2.3; **-íre,** sf. délivrance, rédemption 82. 97,3; *b.* 72, 2. 192,3; **-itorĭu,** sm. sauveur, libérateur 13. 109,2. 239,3; *b.* 17. 89,2. 191, 2; *izbav-* 110.

izbésc, (ĭi) va. 3. frapper, battre *b.* 90,3. 298,3.

Izbĭcan, sm. Nl. 134,3.

Izbran, sm. Np. l'Élu, nom d'Alexandre, *b.* 166,2.

izbucnesc, vn. 3. éclater, prendre origine 154. 198; —, proférer 210,3.

izbutésc, vn. 3. réussir *b.* 361. 365,2.

izderitorĭu, v. ijd-.

Izdrail, v. Israil.

izgonésc, va. 3. chasser; poursuivre 131. 169,2. 228,3; *b.* 76,3; **-íre,** sf. expulsion 346; *b.* 194,2.

izmă, sf. menthe *b.* 44,2; — **broșteáscă,** sf. menthe aquatique 356,2.

iznoavă, *de* —, av. de nouveau 236, 3.. 344,3; *b.* 43,2. 74,2. 84,2. 86,2. 125,2.

Izrail, -ime, -tên, v. Israil.

izvód, sc. (oade) copie, traduction 68,2. 79. 111,2. 125,3.. 126,2.3. 143, 1.2. 201. 209,2. 280; *b.* 124,2. 153,3. — (oadĕli) 197,2; **-ésc,** va. copier, transcrire; traduire 98,3. 125,1-3. 126,2. 143.2.. 152,3. 201. 244,3. 284,2; *b.* 3,2; —, inventer *b.* 53.. 253,3; **-itór,** s. créateur, auteur, compilateur 311,2. 360,2.

izvor, sc. (oare) source; fontaine 10*. 8. 36,2. 68. 79,2. 98.. 108. 118,2.. 119,2. 147. 232,3. 241,3. 299,2.3. 359, 3..; *b.* 52,2. 78,2. 109,2.. 149. 176, 2. 217; —, (oară) 57,2. 84. 118,3. 158, 2. 193. 268.. 325,2; *b.* 147. 158,3; —, (ară), *b.* 231,3; *isvoru, mr. b.* 265; **-ésc,** vn. 3. sourdre, jaillir; naître 10*. 68,3. 107,3. 198. 293,2; *izvorăsc* 118,1.2. 360,2. 364; *b.* 117,2; **-ătór,** aj. jaillissant 340,3.

Î (ÎN) (Â).

îl, pr. pers. 3. dat. 5*,3. 4. 165,3; *b.* 14, pass. v. gram.

îm, v. în.

imâ, sf. mère 106,2; *b.* 133,2 .. 134, 2. 137,3 .. 361.

îmbăreaţă, sf. *mr.* bonheur *b.* 278,3.

îmb-, imp-, v. înb-, înp-.

îmI, pr. pers. 1. dat., v. gram.

împrustez, va. *mr.* élever *b.* 279,2.

împvărligă, *mr. d'a'* —, autour *b.* 270.

împvârvomát, aj. comblé 242,3 (v. vârf).

în, prép. en, dans, à, vers 1. 11. 26. 30,3; *b.* 5,3. 63,3 .. pass.; — *de voi*, entre vous 46,3; — *de ei*, entre eux 192; *de sine*, entre eux 63,2; *îm* 16,2; *înr* 3*. 9; *en* 14 ..

înaínte, prép. avant, devant 306; *-tê*, 1. 4. 5. 10,3. 18,2. 46,2; *înraintea* 1*,3. 4*. 5*,3; *înante* 75,3; *înainti*, *b.* 221,2; *îninte*, *mr. b.* 272,3; *înnainte* 2. 29. 31,3. 360,2; *-tê* 30,3. 35,3. 46,2 ..; *b.* 130,2; *mai* —, plus loin *b.* 133,3. 176; *naintê* 20,3; —, s. le devant *b.* 106,3 (v. ainte, mainte).

înălbésc, va. 3. blanchir 353,3; *b.* 303,3 ..

înált, aj. s. haut, grand, sublime 7. 16. 199,3. 273,2; *b.* 27. 51. 219,3; *înnalt* 65,3. 137. 351; *b.* 61,2 .. 142,2 ..; *înralt* 9.

înálţ, (-ălţai) va. 1. élever; louer 10,2. 247,3. 346. 358,2; —, vr. s'élever 313, 2. 324,3; *înnalţ* 26,2. 58,3. 66,2. 67. 82. 100,2. 130,3. 132,3. 365; *b.* 60,3. 66. 142,3. 209,2. 210,2. 241,3; *înralţ* 54,2. 56,2; *nalţ* 26,2; **înălţáre**, sf. élévation; rang; élévation dans le ciel 246. 336. 345,2. 357,3. 358,2; *b.* 55,2. 261, 2; — **lui Hs.** l'Ascension 329; **înălţát**, aj. s. haut, élevé 245,3. 286. 320. 340, 2; *b.* 47,3; *înn-. b.* 190,3; **înălţíe**, sf. (ii) colline 36,2; **înălţíme**, sf. (i) hauteur, éminence; grandeur 303,3. 337,2. 347,3; *b.* 16. 30,2; *înn-* 112,2. 318,3; *b.* 92,2. 131. 149,3. 163,2.

înapoí, av. arrière, en arrière 4. 24. 72; *b.* 17. 73 .. 331,2; *înnapoi* 36,2; *b.* 132; *-poiu*, *b.* 107,2; *înăpoi*, *mr.* après *b.* 278,3.

înarmát, aj. armé *b.* 197,2; **-éz**, vr. 1. s'armer *b.* 208,2.

înăuntru, v. înlăuntru.

înăurít, aj. doré, d'or *b.* 86,3. 91,2.3.

înbărbătéz, (aI) va. 1. encourager 192. 361,3; *b.* 181,3 ..: **-teţ**, vr. rester [illegible] 218,2.

înbât, (aI) vr. 1. s'enivrer 24,2. 61, 3. 88,3. 318; *b.* 110. 319,3 .. 339; **-áre**, sf. enivrement *b.* 108.

înbătrânesc, (ii) vr. 3. vieillir 308, 2; *b.* 109,2. 111. 255,2. 259,3.

înbe, aj. tous deux 49,3.

înbinéz, (aI) va. 1. unir, rejoindre *b.* 22.

înblânzésc, (ii) va. 3. adoucir, calmer, dompter *b.* 84,3, 91,2.3; 196,2. 211,3. 362; *-zâsc*, *b.* 142,3; *-desc* 364.

înblătitór, s. batteur en grange *b.* 59.

înblu, (aI) vn. 1. aller, marcher 10*. 3. 49,2. 50,1.3. 54,2. 76,2. 112,3. 117, 2. 139,3. 149,3. 176,2. 193,3. 249,3. 275. 366,3; *b.* 11,3. 120. 205,3; *îmblu* 57,3. 125,3. 126,3. 156,2. 187 .. 190, 2. 194 .. 350,3; *b.* 11,2. 103,3. 206,2 (v. umblu).

înbogăţésc, va. 3. enrichir 27,3. 344, 2; *b.* 153,3; *-ţâsc* 324,3; *b.* 196,3; —, vr. s'enrichir 155,3. 171,2. 313,2; *-ţez* 95.

înbold, va. 3. piquer *b.* 41,2.

înbrac, (ăcáI) va. 1. habiller, vêtir 14*,2. 19. 29,3. 102,2. 104,2 .. 333. 335,3; *b.* 71,3. 73,2; —, vn. vr. s'habiller, revêtir, prendre 23. 30. 85,3. 85,3. 117,3. 225. 233,3 .. 276,2.3 .. 277. 303,2; *b.* 171. 209. 224,2.3. 360, 3; *îmbrac* 24,2; *b.* 136.

înbrăcâmânt, sc. (minte) vêtement, habillement 29,3. 84, 3. 86, 2. 266. 267,2. 276,2 .. 313,2; *b.* 3; —, (mente) 352,2; *-mintê*, *b.* 12. 88,2. 158,2; **înbrăcát**, aj. s. habillé, vêtu 106,2. 199, 2. 224,3. 313; *b.* 3,2. 119 ..; *îmb-* 259; *b.* 33,2.

înbrâncíre, sf. poussée *b.* 153,2.

înbrăţisez, (aI) va. 1. embrasser *b.* 54; *îmb-* 319. 370,2. 374,2; *-ţâz*, *b.* 46,3; *-ţoţez*, *b.* 218,2.

înbrobodésc, va. 1. *îmb-*, envelopper *b.* 362,2.

înbúc, va. 1. avaler *b.* 370,2.

înbúcur, va. 1. réjouir 226,2.

înbulzélă, sf. consternation *b.* 22,3. 23,3.

înbún, vr. 1. se réjouir 271. 272; **-áre**, sf. amélioration, grâce 142. 313,2.

încă, av. encore, aussi 15*,3. 16*. 1. 4. 8. 46,3. 48,3. 54,2. 60,2. 63. 80, 3. 91,3. 105. 141. 172,2. 177,3. 311,3. 352,2; *b.* 19. 33,3. 51,3. 71 3. 141. 148,2 .. 173. 211. 223 ..; [illegible] 1,2 [illegible]

155,2. 209,2. 246; —, certain 152,3; —, plutôt *b.* 202; **încaĭ**, du moins 291, 3; *b.* 161,2. 196,3. 362; **încăș**, encore 218. 280,2.

încălare, *mr.* à cheval; *b.* 262 (v. călare).

încălcesc, vr. 3. *încălcesc*, s'entortiller 156; **-ít**, aj. entortillé 79,3.

încálec, (ălecaĭ) va. 1. monter à cheval 5*,2. 6. 61,2 . . 63,3. 222,3. 258, 2. 333. 342,2. 361,3; *b.* 33 . . 133,2. 168. 180,2. 356,3; **încălecát**, aj. s. monté; *b.* 106,3. 107,2.

încálț, (ălțaĭ) va. 1. chausser *b.* 4. 34. 137,3. 309. 314,3; **încălțát**, aj. chaussé 331,3; *b.* 3,3; **încălțământ**, sc. (minte) chaussures 194,3; *b.* 3,3. 4 . . 90.

încălzésc, va. 3. chauffer 107,3; *b.* 304,2; *-dzesc*, 114,3. 201,3. 245,3; *-zăsc*, 218,3; *b.* 111.

încáp, (ăpuĭ) va. 3. contenir, avoir place, suffire 102,2. 358,2; *b.* 37,2. 245, 2. 360,3; —, *mr. b.* 271; —, tomber; arriver 158,3; *b.* 116; *nu — e*, c'est impossible 198,3; *b.* 363,3; **încăpére**, sf. espace *b.* 315.

încáre, (ărcaĭ) va. 1. charger *b.* 84. 128,3. 260. 333. 351,3. 361.

încăș, v. încă.

încășteg, vr. 1. s'émouvoir 233 (v. căștig).

încât, av. que, ainsi que *b.* 78,3. 85, 2. 205. 242,3; *-e*, *mr. b.* 268,2 (v. cât);

încătrău, av. là-contre, où, de quel côté *b.* 215,2. 347,2; *-ro*, 144,2. 200,2. 304,3; *b.* 262,3; *încotró* 165,3; *b.* 367, 2; *n'am —*, il faut *b.* 351,2; **-va**, n'importe de quel côté 168.

înceluesc, va. 1. tromper *b.* 214,2.

încép, (nĭ) va. 2. commencer 8*,2. 7. 52,2. 64,2 . . 72,3. 89,3. 102. 125,2. 131. 142. 152,3. 160,3. 180,3 . . 191,3. 197,3. 297,2. 328,2. 361; *b.* 136,2. 154, 2. 164,3. 166 . . 216, 3; *înțep*, *bnt. b.* 262,2; **-ătór**, aj. s. initiateur, débutant; premier, élémentaire 50,3. 82,3. 132,3. 159,3 . . 182,3. 298,2; *b.* 28. 153,3. 253, 2 . . **-ătorie**, sf. (ĭĭ) principauté 318,3. —, commencement 328,2; **-ătúră**, sf. (rĭ) commencement 68,3. 131,2. 179,2. 204,3. 221. 228,2. 245,2.3. 250. 257,3. 308 . . 311,3. 321,3. 328,2. 337 . .; *b.* 2. 9,3. 70. 89; **-énie**, sf. id. 125,2, 141, 2; **încépere**, id. 328,2; *b.* 49,3; **-ut**, sc. (urĭ) id. chapitre 12,3. 33,3. 58. 69. 79,3. 104. 164. 197,2. 242. 290,2. 312 . . 339; *b.* 13,3; —, principauté 11*; *de —*, au commencement, premièrement 20 . . 221. 308,3 . .; *la —*, id. *b.* 26,2. 35, 3 . .; *întru —*, id. *b.* 186,2.

încére, (aĭ) va. 1. éprouver *b.* 255, 3. 256 . . 354,3.

încét, av. lentement, doucement, calme 128,3. 131; *b.* 212,2. 311. 356,3. 363,3; **-esc**, vr. se courroucer 1*,3; **-ez**, vn. 1. cesser; rester tranquille 128,3. 142. 156; *b.* 36,3. 52,3. 54,2. 130,2. 148,2. 184,3. 252,3; **-ișór**, av. doucement *b.* 177. 311, 313,3.

încheĭu, (aĭ) vr. 1. consister, conclure *b.* 7. 99,3. 221,3; **încheeát**, aj. écoulé 141; *închieĭ*, boutonné *b.* 90; **încheĭtúră**, sf. articulation 215,2.

încherdisesc, vn. *mr.* s'en trouver bien *b.* 263,2.

închíd, (isĕ) va. 2. fermer, enfermer 12. 54. 79,2. 137. 184,3. 360,3; *b.* 11, 2. 72,3. 92,2. 93,2. 116. 119,2. 152,2. 239,3. 240,2; —, conclure *b.* 14,2; *-id*, *b.* 10,3; *mr. închid b.* 281; **-ere**, sf. action d'enfermer *b.* 260.

închĭegătoáre, sf. vaisseau pour la caillebotte *b.* 258,3.

închín, (aĭ) vr. 1. révérer, adorer Dieu, prier, se prosterner, s'incliner; se rendre, se soumettre 1 . . 11. 16,3. 32, 3. 41,2. 60. 108,2 . . 3 . . 139,2. 189,3, 210,2. 222,3. 229,2. 239. 295,3. 297. 334,3. 358,2. 367,2; *b.* 35,2 . . 39,3. 54. 69. 81,3. 139,3. 160,2. 181. 198,3. 218. 3; —, appuyer 6. *închir*, 6*,3; —, va. dédier, vouer *b.* 2, 3. 9. 82; —, soumettre *b.* 34. 240,2; —, boire à la santé *b.* 34. 315,2. 327—329; *mr. închin*, s'incliner *b.* 268,2. 276,2; **-áre**, sf. adoration 340,2; *b.* 39,3; **-ăcĭúne**, sf. (nĭ) adoration, prière; dédicace, ovation; inclination 107. 150,2. 184. 285. 322,3. 336,3. 347,3; *b.* 4,3. 70,2. 100,2. 184, 3. 248; **-ător**, s. aj. adorateur 108,2; — **boĭlor**, idolâtre 46,2; — **de idoli**, id. 146. 304; **-idolilor**, 359; *b.* 159,3.

închipuésc, vn. vr. 3. ressembler; représenter; personnifier 44. 47,3. 48. 86. 117,2. 128,2. 172,2. 244,2. 245. 261. 318,2. 341. 353,2. 354; *b.* 69,2. 70,3 . . 107; —, s'imaginer, croire; *b.* 176. 260,2; **închipuíre**, sf. image, représentation, fantôme 166. 261; *b.* 53.

130,3. 208,3; —, fiction, idée *b.* 236,2. 253,2. 260,2.

închirésc, va. 3. poursuivre *b.* 341.

închîriéz, va. 1. louer *b.* 365,2.

închís, aj. s. fermé, enfermé, détenu 86,2. 150. 244; *b.* 202,2 . . 241,3. 252, 3; **-oáre**, sf. (ori) prison, cachot 149, 3. 192,2.3. 308. 315. 322; *b.* 72,3. 104. 182; *-ri*, 151,2.

închisesc, vn. 3. *mr.* partir *b.* 276, 2. 278,3.

închind, vr. 2. s'enflammer 2*.

închíng, (nsei) va. vr. 2. ceindre 250. 267. 313. 331,3; *b.* 18,2. 51,3. 91,2. 158; — **o bătălie**, batailler *b.* 367.

închidesc, vr. 3. se fâcher *b.* 297,2.

închăcesc, v. încălcesc.

închieștéz, (ai) va. 1. serrer, raidir *b.* 138,2.3 . .

închîin, v. închin; *închîid mr.* v. închid.

închinăre, sf. inclination *b.* 363; **-éz**, va. incliner *b.* 247,3.

închio, v. încolo.

închoáce, av. çà, de ce côté-ci 36,2. 69,2. 182. 196,3. 197,2. 352; *b.* 183,3. 304,3. 308,2. 311,3; *-cău*, 110,3; *-cê*, 197,3; *-cî b.* 69,3.

încholó, av. là, en delà 36,2; *-lê*, 352; *b.* 69,3; *mr. înclo b.* 267,3.

încholtése, vn. 3. germer 158. 163.

încordéz, (ai) va. 1. tendre, bander, plier 171; *b.* 138,2.3. 299,3. 328; **încordat**, aj. paré *b.* 334,2.

încorunéz, (ai) va. 1. couronner 332, 3—334; *b.* 234,3; *-ronez* 326. 347,2; **încorunáre**, sf. couronnement 333,3.

încotro, v. încătrău.

încotu, av. *mr.* sans raison *b.* 265.

încovrĕcát, aj. crochu *b.* 306.

încred, (ezul) vr. 2. se confier, se fier; croire 8. 206. 256,2. 257. 279,3; *b.* 290,2; **-ințát**, aj. s. confié, assuré, sûr *b.* 86,2. 151,2.3. 156. 350,3; **-ințéz**, (ai) va. 1. assurer, affirmer; confier *b.* 49,2. 86,3. 208,2. 364; —, vr. s'assurer, se confier, se reposer 318,3. 333,2; *b.* 189,2. 254. 256,3.

încrestít, aj. crénelé, balafré (?) *b.* 334,2.

încrețésc, va. 3. *-din sprincene*, froncer le sourcil *b.* 351.

încrezătúră, sf. foi 16*,3.

încrúnt, vr. 1. devenir furieux *b.* 288, 4; **-át**, aj. s. sanguinai- 367

încuíb, vr. 1. nicher *b.* 163,2.

încuíu, (iai) va. 1. enfermer, barrer, 79,2. 156; *b.* 179,2. 364,3; **încuecat**, aj. fermé 158; *b.* 37, 78,2; **încuetoáre**, sf. (ori) barrière *b.* 158, 2; **-túră**, sf. (ri) constipation 300.

încúngiur, (ai) va. 1. entourer, environner; côtoyer; parcourir, éviter, conler autour 13,2. 155. 165,3. 275. 278. 286, 2 . .; *b.* 61,3 . .; *-ĭur* 12. 15. 247,1.3. 333. 365,3. 366; *b.* 13,2. 158,2; *-jur* 281,3. 350; *b.* 23,2. 204. 233,2; *-zur b.* 166,3; **-ĭuráre**, sf. (ări) tour, siége; affliction 154,2; *b.* 15,3. 83,2. 93,2; *-jurare b.* 108,2; **-ĭurát**, aj. entouré, environné, cinglé, assiégé 130; *b.* 154. 239. 247,3; *-jurat* 360,3; *b.* 22,2. 23, 2. 90.

încununéz, (ai) va. 1. couronner; orner 11. 106,3. 211; *b.* 90,2. 91,3. 147,2.

încúr, vn. 1. accourir, courir 132,3. 313; —, va. presser *b.* 312.

încure, (ai) vr. 1. s'entortiller *b.* 52. 110. 337,2. 348,3; **-áre**, sf. entortillement *b.* 110.

încuviințát, aj. av. conforme *b.* 201,3.

îndămânáre, sf. (ări) capacité *b.* 222, 2; **-átec**, aj. propre, apte *b.* 153,2. 252,2.

îndărlu, sm. *mr.* niais *b.* 264,2.

îndărăcnesc, va. 3. repousser *b.* 253.

îndărâpnic, aj. s. obstiné, récalcitrant 47,3; *înderepnic* id.; **îndărâpt**, av. en arrière 327; *trimet* —, retourner *b.* 208; *îndărăt* id. 291,2 . . *de a îndăratele*, par derrière *b.* 346,2; **îndereptnicíe**, sf. opiniâtreté *b.* 11,2; *îndărătnicie* id. 80,3.

îndátă av. tout de suite, sur le champ 73,2. 139. 148,2. 169,2. 192,3. 298,3. 301,3. 341,3; *b.* 17. 85. 113,2. 129,2. 175. 256; **-și**, id. 72; *-ș*, d'abord *b.* 37, 3. 57; **-ce**, aussitôt que *b.* 151,3.

îndatorésc, va. 3. obliger *b.* 49,2. 220,3. 221. 222. 352,2; *-ez*, *b.* 259,2; **-íre**, sf. obligation *b.* 222; **-ítor**, aj. obligeant *b.* 298,3.

înde, av. pendant que 7*.

îndeletnicésc, vr. 3. s'occuper *b.* 244; **-íre**, sf. occupation *b.* 155,3. 222,2.

îndelúng, aj. av. long; longtemps 198,3; *b.* 16. 85,3; —, va. prolonger *b.* 358; *-lúng*, 58,3. 80; **-át**, aj. long· étendu 199,3. 203,3. 337,2; *b.* 2,3. 10 2. 47,2. 71. 226 3. 244 3. îndelungu

râbdare, longanimité 324,2; *-ă răbdare* 242,3; *îndelûng-* 13*,2. 51.

îndémn, (aĭ) va. 1. encourager, engager, exciter, inviter 76,2. 97,2. 98,2. 117,3. 126. 132,3. 171,2. 232. 296. 307, 3. 329. 344,2; *b.* 6,3. 7. 22. 28. 79. 121,2. 200,3. 305,2. 333,2; *-ez, b.* 201; *îndămn, b.* 169,2; —, s. encouragement; courage, effort *b.* 247. 342,3 . .; **-áre,** sf. id. sollicitude, 11*,2. 157. 159 . . 237,2. 316; *b.* 69,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) id. 219,2; **-ós,** aj. courageux 208,3.

îndeséz, va. 1. tasser *b.* 302; —, vr. s'introduire 15*,3.

îndestúl, av. plein *b.* 148,3; **-áre,** sf. abondance *b.* 11,2; —, satisfaction *b.* 147; **-át,** aj. content *b.* 11,2; —, riche, abondant; doué *b.* 98,2. 103. 241. 334,2; **-ez,** vr. 1. se contenter *b.* 14. 208.

îndezát, aj. *apă — ă,* eau bouillonnante *b.* 44,2.

Indiction, sm. l'Indiction (l'ère byzantine) 221 . . 252 . .

Indĭa, sf. Nl. 130 . .; **indiean,** *-ĭtan,* sm. indien 129,3. 130; **indienése,** aj. indien 130,3.

îndoeálă, sf. doute, hésitation; soupçon *b.* 25,2. 54,3. 76. 152,3. 252,3; *îndoĭală b.* 154,3. 363; **-ésc,** vr. 3. douter, soupçonner 180,2. 229,2. 231. 273,2; *b.* 54,2. 197,3. 243,3; —, se plier *b.* 289,2.3; —, va. doubler *b.* 129,2. 152, 3. 347,2; **-íre,** sf. doute 112,3; **-ít,** aj. double 36,3. 47,2. 167. 291,2. 303,2. 313,2. 347,2; *b.* 6,3. 24.3. 180; —, douteux, incertain, 170; *b.* 59,2 . .

îndrăcesc, vr. 3. être en fureur *b.* 260; **-ít,** aj. démoniaque 23,2. 319,3.

îndrăgésc, va. 3. aimer 16*,3. 195, 3. 320,3; *b.* 298,2.

îndrăznéală, sf. courage, audace, hardiesse 132,3. 239,2. 348; *b.* 41,2. 152, 3. 245; **-ésc,** (ĭiu) vn. 3. oser, avoir la hardiesse 89,2. 98,2. 100,3. 119,3. 243. 289. 354; *b.* 47,2. 83. 86,2. 246,2. 363; **-éț,** aj. audacieux, hardi *b.* 206. 239,2. 242,3; *îndrez- b.* 243,3; **-íre,** sf. audace, courage 48,2. 76,2. 225,3. 241,2.3. 293, 3; *b.* 101. 199; *îndrăzdnire* 86; *îndreznire b.* 169,3.

îndrég, va. 2. *mr.* orner, préparer *b.* 274. 277.

Îndrei, sm. Np. André 93,2.

îndrépt, aj. *mr.* préparé *b.* 265.

îndreptáre, sf. (ărĭ) guide, règle, loi; instruction, direction; correction 157, 1. 3. 158. 174,3. 193,2. 237; *b.* 31. 47. 87. 124,3. 198,2. 234,2.3. 247. 248. 363,3; *îndereptare* 156,2. 224,2; *îndir-,* 50,3. 237,2; *b.* 27,2; **-at,** aj. corrigé *b.* 207; *îndereptat* guidé 288; **-ătórĭu,** aj. s. guide, conducteur 168,3. 274,2; *b.* 17,3; *îndirept-,* 84, 2; **-ătúră,** sf. (rĭ) correction, 217,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. guider; diriger; corriger; —, vr. se corriger, s'améliorer, se diriger, se conduire, tourner, rectifier 69. 157,3. 169,2. 170. 198,2. 270,3. 305. 313,3. 355,2 . . 362, 2; *b.* 6,2. 21,2. 28,2. 62,2. 87. 90,3. 121,3. 139,2. 148. 155,2.3. 169,2. 247, 2. 253. 314,2. 349,2. 364. 368,3; *-eț,* 192,3. 193,2. 295,2; *îndereptez,* id. 71,2. 154. 270; *b.* 14,3; —, se justifier 51,2; *îndir-,* 79,2. 88,2. 119. 144,2. 293. 364,2. 365,3; —, justifier 47. 318,2 . .

îndrezneț, v. îndrăz —.

îndrug, (aĭ) va. vn. 1. filer *b.* 298,2. 348,3; —, jaser *b.* 314,3.

îndulcésc, (ĭi) va. 3. adoucir; rendre agréable; satisfaire, plaire 98,3. 107,3; *b.* 68,3. 94,3. 138. 172,3; —, vr. être à son aise; avoir plaisir; s'amuser 29. 58. 86. 100 . . 133,3. 179,2. 181,2.3. 221,2. 229; *b.* 195,3; **-ít,** aj. bien-aise 181,3; **-ítór,** aj. adoucissant *b.* 308,3.

îndumneḑăĭeḑ, va. 1. diviniser 242.

îndúplec, vr. 1. fléchir, céder *b.* 83, 3. 174.

îndúr, (aĭ) vr. 1. avoir pitié 110. 144, 2. 239,3; *b.* 18,3. 289,3. 299,2; —, oser *b.* 230,2. 232,3; —, céder *b.* 354,2; **-áre,** sf. (ărĭ) pitié, miséricorde, grâce 81,2. 82,3. 346; *b.* 162,2. 219,3; **-át,** aj. pitoyable, 263,3. 368.

înec, înegresc, v. înn —.

înfăinez, va. 1. enfariner *b.* 44.

înfăș, (aĭ) va. 1. emmaillotter; couvrir 267,2; *b.* 158,2; *împfăș* 258,2. 259,2; **-át,** aj. lié de bandes 140,2 . .; *b.* 140, **-ur,** (aĭ) va. 1. envelopper, rouler 101, 1. 2. 263; *b.* 3,3. 119.

înfatti, av. *istr.* en vérité *b.* 284,2.

înfățișéz, vr. 1. comparaître *b.* 319.

înflerbânt, va. 1. faire rougir dans le feu 11,3; *b.* 70,3; —, vr. s'échauffer, s'irriter 282,3; *b.* 347,2; *înfer-, b.* 309; *înher-,* 284,3; **înferbânțat** rougi *b.* 64,2; **înferbințat,** *bubă — ă,* bouton *b.* 340,2.

înfig, (ipsel, ipt) va. 2. enfoncer, faire pénétrer, 85,2; *b.* 241,3; *înfimg b.* 98,2.

înfiinţáre, sf. existence *b.* 154,3.

înfimg, v. înfig.

înflorez, vr. 1. frissonner *b.* 302,2; *înhio-, b.* 261,3.

înfipt, aj. fixé, enraciné 267,2; *b.* 237,3.

înflăcărát, aj. enflammé, *înf-, b.* 322,3.

înflát, aj. gonflé, *înf-, b.* 341,2; **înflătórlu,** s. gonfleur *b.* 98.

înflorése, (ii) vn. 3. fleurir 106,3. 132,2. 257,3. 296,3. 299,2. 318,3; *b.* 143. 174,1—3 . . 296,3; *înflu-, b.* 37,2. 367,3; *împlo-,* 264,2; **-itúră,** sf. fleuraison *b.* 26,2.

înfóc, vr. 1. s'échauffer *b.* 302; **-át,** aj. av. ardent; fougueux 204; *b.* 143,3 187,3. 215.

înfolosesc, vr. 3. profiter 94,2.

înfrâmseţat, -seţez, -seţ v. înfrumus-.

înfrân, (ai) va. 1. mettre un frein; dompter 9*,3. 326; *b.* 235; **-át,** aj. bridé 289,2. 361,2; **-áre,** sf. frein *b.* 91.

înfrâng, (nsel, nt) va. 2. battre, écraser *b.* 92; **-ere,** sf.: *-inimii,* contrition, 115,2 . . 242,2; *b.* 28,3; **înfrânt,** aj. écrasé, contrit 170,2. 252,2; *înfrământ,* 99,2.

înfric, (ai) va. 1. effrayer, épouvanter *b.* 244,3; **-át,** aj. terrible 6 . .; effrayé 2*,3. 7*,2; **-oşáre,** sf. (eri) épouvante; intimidation *b.* 39,2. 256; **-oşát,** aj. s. terrible, épouvantable; timide 68. 99. 113,1.3. 117,3. 141. 165,2. 169,2. 184,3. 279,2. 288,3. 292,3. 301. 315. 345,2; *b.* 24. 65,2.3. 81. 83,3. 109,3. 130,2. 242,3; —, effrayé, *mr. b.* 270; **-oşéz,** (ai) va. 1. effrayer *b.* 41,3. 42. 127,3; —, vr. s'effrayer, être saisi d'effroi 128, 3. 225. 297,3. 302,3. 303,2; *b.* 165,2. 215,2; *-şăz, b.* 181,2. 182.

înfrumuseţáre, sf. ornementation *b.* 178,3; *-rumse-,* 84,2; *-museţát,* aj. orné *b.* 103; *-musăţat, b.* 182,2, *-mseţat* 209,2; *înfrâmsăţat* 124,3; *înfrâmseţat* 29,2; *înfrumuşitat* 340,2; **înfrâmseţez,** va. 1. embellir, orner 91; *înfrâmşeţ,* id. 107,2.3.

înfrúnt, (ai) va. 1. braver, s'opposer 17,3; —, reprocher 60. 228,2. 230,2; *b.* 7.169,3; **-áre,** sf. reproche, défi 157,3; **-ătorlu,** s. réprimandeur 84,2; **-ez,** v. *înfrunt.*

înfrunzése, vn. 3. verdir *b.* 316,3; **-ít,** aj. couvert de feuillage 287.

înfund, va. remplir, *înf-,* 247.

înfuriez, vr. 1. devenir furieux *b.* 367.

îngăduése, (ii) vn. 3. obéir 4 . . 52, 3 . . 81. 86. 180. 190,2; —, permettre, tolérer, accorder 272,3 . . 283,3. 351,3; *b.* 236; —, attendre 254; *b.* 139,2; **-lálă,** sf. indulgence; *b.* 313,3; **-ítor,** aj. s. obéissant; indulgent 47,3. 181,3. 193,2. 302,2; *b.* 352,3.

îngălbenése, vn. 3. pâlir *b.* 74.

îngân, vn. 1. balbutier 212; —, vr. passer le temps *b.* 304,2.

îngânfát, aj. orgueilleux *b.* 243. 247,3.

îngârlim, vn. 1. *mr.* grimper *b.* 270. 272, 3.

îngemănărát, aj. *lemn-,* broussailles, brande *b.* 110.

îngenunchez, vn. 1. s'agenouiller 258; *b.* 98.

înger, sm. (i) ange 1. 2. 8. 11,2. 15. 17,3. 30,3. 37,2. 46,2. 64 . . 82,3. 96,3. 105. 110,2. 129,2. 232. 245,2.3. 281,3. 303 . .; *b.* 24. 40,3. 133,3; *îngăr* 3; **-aş,** sm. dim. *b.* 345,2; **-él,** sm. dim. *b.* 287, 2; **-ésc,** aj. angélique 49,3. 84. 106. 131; *b.* 64,2. 172,3. 203,2. 229. 297,2. 298,2.

îngheţ, vn. 1. geler *b.* 170,3.

înghiesulálă, sf. angoisse 318,2.

înghimp, va. 1. piquer 13,2; **-ós,** aj. épineux *b.* 98.

înghit, (ţii) va. 2. avaler, engloutir, dévorer 55,3. 56. 68. 105,3. 165—167, 2 . . 233,3. 351,3; *b.* 66. 163,2. 363,3. 374, 2.

îngîumătăţez, vn. 1. *núş vor -tăţă, ţilele,* ils n'arriveront à la moitié de leur vie 367,2.

înglúr, va. 1. *mr.* offenser *b.* 267; *injur b.* 265; **-áre,** sf. (ări) offense *b.* 267,2.3 . .

înglendisése, vr. 3. s'amuser *b.* 104.

îngrădése, (dilu) va. 3. enfermer, entourer 3 . . 184,3. 229. 235,3. 267,2; *b.* 245,3. 371,2; **-íre,** sf. enclos *b.* 159,2.

îngráş, (ăşal) vr. 1. s'engraisser 15,2. 282. 341.

îngrecáre, sf. grossesse *b.* 77; **-ătă,** aj. grosse *b.* 77.

îngreuéz, va. vn. 1. peser, appuyer *b.* 109,2. 198,3; **îngreuát,** aj. accablé 64; *-reşt* ir.

îngrijât, aj. soucieux *b.* 153,2; **-esc,** vr. 3. soigner *b.* 204,2; **-íre,** sf. souci, angoisse *b.* 242,2. 244,2; —, soin *b.* 354.

îngróp, (aĭ) va. 1. enterrer 41,2. 62. 65 . . 72. 101. 138. 161. 185,2. 190. 202. 257,3. 258,3 . . 307 . . 322. 346,2; *b.* 62 . . 74,3. 82. 117,2. 201,2. 256. 359,2; *îngrup* 30,3. 32. 36,3. 37. 98,2. 124. 139,3; *mr.* 265,3. 266; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) enterrement, ensevelissement *b.* 359,2; *-ăcúne, b.* 201, 1-3; *îngrupăcĭune* 269.

îngrupare, id. 182; **-ătór,** sm. fossoyeur *b.* 345,2. **îngrupătoáre,** sf. sépulture 37.

îngrozésc, (ĭi) va. 3. épouvanter, effrayer 228,2; *b.* 53. 144,3. 216,3. 238, 2. 241,3; *-zăsc* 212,3 . .; *b.* 146,3; —, vr. frémir 137; *b.* 217,2; **-ít,** aj. épouvantable 193,2.

îngúst, aj. étroit, serré 285,2; *b.* 145,3.

înhám, va. 1. atteler *b.* 72,3. 136.

înherbăntat, înhiorez v. înfierb-, înfior-.

înjúg, (aĭ) va. 1. dételer *b.* 345,3.

înjur, v. ingiur.

înlărgít, aj. étendu 268,3.

înlăuntru, av. dedans 3. 176; *b.* 19, 2. 129. 169,2; *înuntru b.* 294, 3 (v. lăuntru).

înlegĭuesc, va. 3. disposer, donner des lois 111,3.

înmărmurésc, vn. 3. être saisi d'épouvante *b.* 239,2.

înmílt, aj. mille fois autant *b.* 4,3.

înmijlocéd, vr. 1. trouver le centre 323.

înmólu, va. 1. affaiblir, amollir *b.* 223,2. 356.

înmormântáre, sf. (ărĭ) enterrement *b.* 344.

înmugurésc, vn. 3. bourgeonner *b.* 174,1.2.

înmulţesc, (ĭi) vr. 3. se multiplier; accroître 34,3. 35. 64. 145,2. 234,2. 235, 3. 283,3. 342; *b.* 88. 94,2; —, va. multiplier 65,3; *îm-* 49. 193,3. 271,2. 283,2; **-íre,** sf. multiplication, accroissement *b.* 50,2. 52,2. 59. 87,2. 154 (v. mulţesc).

înnăduşésc, va. 3. étouffer *b.* 244,3.

înnălmésc, vr. 3. se louer 296,2.

innainte, v. înainte.

înnărăvesc, va. 3. corrompre *b.* 349,2.

înnăuntru, v. înlăuntru.

înnec, (aĭ) va. 1. noyer, submerger, inonder 145,2. 171,2. 303,3; *b.* 25,2.3. 39,2. 181,3; —, vr. se noyer 68,3. 127, 2. 223,2. 293. 349; *b.* 11,2. 129,3. 353, 3 . .; —, *mr. b.* 280 . .; **-íre,** sf. noyade *b.* 144,3. 164,3; **-át,** aj. *carne* — *ă* viande d'un animal étranglé 117; **-ătorĭu,** aj. suffoquant *b.* 98. 299,1.2.

înnegrésc, vr. 3. se noircir *b.* 91,3. 303,2.

înnod, va. 1. nouer; ceindre *b.* 88,2. 370. 371,2.

înnoésc, va. 3. renouveler *b.* 7. 13,2. 52,3. 74,2 . . 108,2. 254,2; —, vr. se renouveler 85,3. 211,2. 322; *b.* 23,3. 52,2 . . 109,3; **-íre,** sf. renouvellement 84. 85,3.

înnópt, vn. passer la nuit, *înopt b.* 327.

înnót, vn. 1. passer à la nage, naviguer 314 . .; *înot* 224,2. 240,3; —, av. à la nage *b.* 323,2; **-áre,** sf. voyage sur mer 224,2 (v. not).

înomenire, sf. incarnation.

înpác, (ăcaĭ) va. 1. réconcilier 191. 214,3; —, calmer *b.* 215; —, vr. se réconcilier, se calmer 46. 59. 111,3. 150. 169; *b.* 233. 305,2; *împăcĭuesc, b.* 372.

înpăcare, sf. paix 10*,2.

înpăclít, aj. obscurci 130,2.

înpănát, aj. ailé; *împ-, b.* 334.

înpărat, sm. (ţi) empereur; maître 10,3. 14. 21,2 . . 77. 79,2. 84,2. 99,2, 115,3. 118,2. 133 . . 138. 146 . . 191,2. 293,1-3. 337. 355 . . 365. 367, 1-3; *b.* 20,3 . . 71 . . 72 . . 119, 1..2. 188,1-3; *împ-* 1*,3. 147; *b.* 39,2-3. 135,3. 136,1-3.

înpărătesă, sf. (ese) impératrice, maîtresse 66,3 . . 82,3. 300. 358; *b.* 10. 73 . . 74,1-3; *-tĭasă, b.* 62,2. 120,3.

înpărătésc, aj. impérial, d'empereur 17,2. 28,2. 67. 158,3. 332,3. 355; *b.* 50; *-tĭască,* f. *b.* 112,3. 113 . .

înpărătêşte, av. en empereur *b.* 188,2.

înpărăţesc, (ĭi) va. 3. régner, gouverner 66. 102,2. 114,3. 133. 149,2 . . 300,2; *b.* 20,3. 55,2. 86,3. 97,2; *-ţăsc, b.* 142,3.

înpărăţíe, sf. (ĭi) empire, règne, domination 8*,3. 1. 3. 9. 10,3. 17 . . 18 . . 32. 35,2. 41,2..3. 61,3. 77. 88. 99,2. 105,2. 127,1..2. 133,2. 145,3. 149,2..3. 182 . . 229,2 . . 238—239. 320; *b.* 22,2. 58. 64 . . 73,2. 101. 152,2; *-ţĭi, b.* 94,3; —, Porte Ottomane 192,3; —, gouvernement impérial 197,3; —, empereur *b.* 312,2; — Majesté *b.* 97,3 . . 188,3; *împ-* 200,2. 326,2; *b.* 34,3. 117,3. 136.

înpărechieát, aj. en désaccord 171; **-íre,** sf. (rI) discorde *b.* 5,3. 6,3; *înp-,* accouplement *b.* 259,2.

înpárt, *înpărţesc,* (ărţII) va. 3. partager, séparer, distribuer, disperser 5. 12,2. 15. 21,2. 35,3. 36,3. 46. 51,2. 52,3. 57,2. 58. 59. 70,3. 84,3. 103,3. 118,2. 144,2.3. 169. 171. 180,3. 207,2. 247,2. 281,3. 294. 353,2. 366,2. 368,2; *b.* 28. 50. 57,3. 168. 211,2. 212,2. 222; —, vr. se séparer 184,1-3 . .; *înparút* 45,3. 46. 50; *înp-,* 213,2; *b.* 41; *mr. b.* 263,3.

înpărtăşesc, (II) vn. 3. participer, partager, communiquer *b.* 91. 127, 152; —, vr. id. 262,2; *b.* 47. 107, 152,2. 204. 220,3. 236,2; **-íre,** sf. (rI) participation *b.* 86,2.3. 253,2.

înpărţesc, v. înpart; **-ţêlă,** sf. lot 281,3; **-íre,** sf. (rI) séparation, division 185; *b.* 221; **-ít,** sm. division 15; *b.* 223,2.

înpeliţéz, vr. 1. s'incarner 182.

înpestrez, va. 1. barioler *b.* 213,2.

înpiedéc, (aI) va. 1. empêcher, arrêter 7. 12,2. 197,2. 247,2; *b.* 7,3. 208; *înpedec* 71,2; —, vr. se heurter, trébucher 224,2. 225. 286,2; *înpiedic,* 303,2; **-áre,** sf. (ărI) embarras, obstacle 293; *b.* 6.

înpietríre, sf. *-a inimeí,* dureté 230,2; **-ít,** aj. endurci 364; *b.* 20,2. 162; *înpetrit* 101,3.

înpíng, (nseI) va. 2. pousser, jeter 190,3. 241,3; *b.* 19,3. 69,3. 305,2; *înp-* 234,2.

înpistrít, aj. tissu, brodé (en or) *b.* 90,2. 91,2 (v. înpestrez).

înpizmésc, vr. 3. s'opiniâtrer 275; **-moşát,** aj. vénimeux 81,3.

înplântát, aj. mouilli *b.* 85,2.

înpletésc, va. 3. tresser, enlacer; tortiller 64,3. 172,3; *b.* 88,3. 90. 91,3. 164. 198,3 . . 300,3. 331,3; **-icít,** aj. courbé *b.* 91,2.

înplinésc, va. 3. remplir, finir *b.* 56, 3. 222. 236. 246,2; *înp-, b.* 127; **-íre,** sf. action de remplir *b.* 86,2; *-iri* obligation *b.* 220.

înplu, (luI) va. 2. emplir, remplir; achever, finir 12*,3. 14*,3. 40,2. 54,3. 128,2.3. 158. 247,2. 249,2. 257,3. 272, 3. 286,3. 317,3 . . 368; *b.* 19. 85,2 (v. împlu); *înp-* 58,2. 125,3. 192,3. 193,3. 214,3. 221,2. 232,3. 264,2. 266.3. 286, 326,2. **înplut,** sm. plénitude 90,3.

înpopoţat, aj. *înp-,* orné *b.* 349.

înpodobésc, va. 3. orner, parer 156, 3. 157,2. 173. 245,3. 320,1.2. 344,2. 358,3; *b.* 30,3. 39. 51. 68,3. 89. 90. 94,2. 107,3. 150,3. 252,3; *înp-, b.* 137,2.

înpomcişéd, vr. 1. s'opposer 47,3. 51; *înponc-* 247; **-cişát,** aj. opiniâtre *b.* 26.

înpotríva, pp. contre 17. 122,3. 146. 2. 159,3. 206,2. 284. 307,3. 323. 348. 357,3; *b.* 9,3. 21,2. 218,2; —, vis-à-vis *b.* 40; —, pour *b.* 196,2; *stau* —, contrarier 266; *b.* 47. 48,2; *înp-* 235; *înprotiva* 5. 123. 177,2. 200,2. 246,2. 275, 2. 285. 290,2. 340,3; *b.* 6,2. 80. 83,3. 87,3. 131,2. 146. 151,3. 163,2; —, conforme 32; —, du côté *b.* 144,2.3 . .; —, au contraire *b.* 84,3; *înprotîva,* ennemi *b.* 363; **înpotrivesc,** vr. 3. s'opposer *b.* 124,3. 230; *înp-, b.* 243,3; *înpro-, b.* 92,3. 244,3. 245,2. 247; **înprotivire,** sf. opiniâtreté 69,3; *b.* 80. 130; **-ívnic,** aj. s. ennemi 357,3; *înpro-* 337,2; *b.* 13,3. 79,3. 198; **-vitorîu,** id. contraire *b.* 83,2; *înpro-, b.* 146,1.2 . .

înprăsilésc, vr. 3. *înpr-,* se multipli *b.* 258,3.

înprăştiéz, va. 1. répandre; *înp-, b.* 368,3 **-etórîu,** sm. dissipateur *b.* 145,3.

înprejúr, pp. autour, à l'entour; tour autour 10*. 10,3. 59. 172,3. 178,2. 288, 3. 349,3. 352. 358; *b.* 17,2. 31. 51,3. 73. 169,3. 209. 210. 254,2; *înp-* 234,3; *-jur* 188,2. 300,2; *b.* 196,3; *înpreğur, b.* 132,3; *-gîur* 49,2; *b.* 3; *înprijur* 87.

înpregîurez, va. 1. environner 156, 2 **-rát** aj. entouré *b.* 84,3. 92,2.

înpreğurstáre, sf. (ărI) circonstance 325.

înpresór, (surai) va. 1. entourer, force saisir écraser 95. 193,3. 294,2; **înpresuráre,** sf. restriction 219,3; **înpresurát,** aj. forcé; saisi, occupé 53. 190; *înp-,* oppressé 74,3. 93; **înpresurătură,** sf. contrainte 174.

înpretesc, vr. tresser *b.* 51,3 (v. înpl-).

înpreúnă, av. ensemble, en même temps 2. 33,2. 60,3. 70,3. 98,2. 114,3. 303,2. 311,3 . . 318,2. 358 . .; *b.* 16,3. 21. 38,3. 80. 89,3. 108. 181,3; —, tant que 155; *-ură* 55,2; *înpreună* 265,3. 362,3; **-áre,** sf. (ărI) union; réunion, communion 10*,3. 11*,2. 83. 180. 18[illegible] 262 . .; *b.* 49,2; **-át,** aj. uni 78; *b.* 6,[illegible] 127,2; **-ez.** (aI) [illegible]

marier, visiter 60. 83. 98. 115,1.2. 116. 130,2. 131. 143. 144,3. 162,2. 182. 243, 277,2.3. 284,3. 345; *b.* 2,2. 6,3. 52,3. 54. 69,2. 107,2. 206,2; *împreunez* 209,2.

înprietenésc, vr. 3. s'apparenter *b.* 123,3. 362; *-prieţ-* 143; *împrieţet- b.* 255,2.

înprieténire, sf. amitié *b.* 17,3.

înprijur, v. -prejur.

înpróşc, va. 1. dissiper 228,3.

înprotiva, -esc, -itor, v. înpotriva.

înprumút, *dau —,* prêter *b.* 37. 223, 2. 225; **-éz,** va. 1. id. 20 . . 96,2; *imp-* 95,2. 205.

înpuşc, va. 1. *imp-,* fusiller *b.* 260,3.

înpúng, (nsel) va. 2. piquer, poigner, percer 9. 338,2; *b.* 110,2. 228,3. 323. 334,2; **-ere,** sf. piqûre 338,2.

înput, (aı) va. 1. reprocher, imputer 9*. 19,2; *b.* 246,3.

înputernicesc, va.3. renforcer *b.*108,2.

înpuţésc, vn. 3. pourrir 140; — va. gâter 168; **-iclúne,** sf. puanteur; cadavre 292,2. 358; *imp-* 101,2; *împuciucíune,* id. 289.

înpuţínáre, sf. diminution 79. 118, 3; *b.* 186; **-ez,** va. 1. diminuer, amoindrir 79,2. 83,3; *b.* 358,2; —, vr. s'amoindrir, diminuer 63,3. 69. 86,2. 344,3; *imp- b.* 24,3. 186,2; *-eḑ* 366,2.

înpuţít, aj. puant, infect 84,2. 137,2. 142,2. 188,2. 201,3; *b.* 153,3. 207,3.

înrădăcinéz, va. vr. 1. enraciner, s'enraciner 111,3. 113. 131.

înrăotăţít, aj. malicieux *b.* 6,2.

înrotílát, aj. rond *b.* 293,3.

îns, -ă, pr. pers. il, elle 14. 15,3. 31; pass. (v. dâns) v. gram. *însumí, însuţi, înşişi, însuşi* moi, toi, il même (v. nus) v. gram.

însà, av. mais 9*,3. 20. 32,2. 88. 106. 126. 325,3; *b.* 23,2. 163,2. 188,2. 211,2; *ánsă* 140,3.

însămnez, v. însem-.

însănătoşez, va. 1. guérir *b.* 258,3; —, vr. id. *b.* 179,2.

însărcinát, aj. chargé *b.* 71,2. 127,2.

însărez, *însătat, însătoşat* v. înse-.

inschimb, vr. 1. changer *b.* 369,3.

înserís, sm. acquit *b.* 256,2 . .

înşemnáre, sf. (ărı) signification *b.* 163. 253,2; *-sâm-,* indication *b.* 58,3; **-nat,** remarquable 197; **-ez,** (aı) va. 1. noter, copier, marquer, désigner, signifier 68,3. 70,2. 143. 173. 207. 331; *b.* 21,3. 23,2. 31,3. 39,2. 48,2. 50. 102,3. 164; *-sâm-* 68,3. 239. 270,2. 350; *b.* 144,2.3 . . 145,2. 211; *-neḑ* 244—245.

înseréz, vn. 1. se faire tard, nuit *b.* 68,2. 316. 334,1-3. 337,1 . . 2; *-sărez* 232. 273,2.

însetáre, sf. altération *b.* 341,3; **-at,** aj. altéré 104 . .; *-să-* 79,2. 118,3. 119; **-ez,** vn. 1. avoir soif 108,1 . . 2; *-să-* 257,2; **-oşéz,** (aı) vn. 1. s'altérer, avoir soif 18,2.3. 56,3; *-oşeḑ* 1; **-sătoşat,** aj. altéré *b.* 159,3.

însfîrşít, av. enfin *b.* 353,2.

însor, (surai) va. 1. marier 252,3; —, vr. se marier 52,2; *b.* 34,3. 51,2. 261. 309,2.

însoţesc, vr. 3. s'associer, s'unir 317, 2. 353; *b.* 151. 187,2. 194,2; —, va. marier *b.* 203. 261,2; —, accompagner *b.* 7,2. 322,3; **-íre,** sf. union 292; —, couple *b.* 361.

înspăimát, aj. épouvanté 128,3. 288, 3 . .; **-măntát,** id. *b.* 242,3; —, épouvantable *b.* 174,3; **-ántez,** va. 1. effrayer *b.* 91; **-ántór,** aj. épouvantable *b.* 84.

înstreinéz, va. 1. aliéner *b.* 196,2.

însufleţésc, va. 3. encourager, animer *b.* 241; **-íre,** sf. animation *b.* 5,3; **-ít,** aj. inspiré, animé 157,3. 158; *b.* 21,3. 164,1.2. 173,2. 258,3; *-at* 319,2; **-itor,** aj. animant *b.* 21,3.

însurăcíúne, sf. mariage *b.* 144,3 . . 145; **-at,** aj. marié 45,3. 52,3 . .; *b.* 68. 261,2.

însuşi, av. même 197. v. gram. *îns.*

însutít, aj. centuple *b.* 148,3.

înşél, (aı) va. 1. tromper, décevoir, séduire 48,2-3. 54,3. 56,1.2. 73,2. 205; *b.* 49. 170,2. 215. 257,2. 323; —, seller *b.* 311. 361,2; —, vr. se tromper 13*,3. 15*,2. 16,2. 46,3. 95,2. 117,3. 166; *b.* 5. 209. 218,3; *înşăl b.* 232,2. 236,3; **-âcíúne,** sf. (nı) tromperie, déception 11. 13. 31,3. 50,3. 100. 132,2. 366,2; *b.* 51,2.3. 261,2; *-cu-* 114. 160,3. 214, 3; *-leacíune* 364,3; *înşălăcíune* 49,3; *înşălăcíune* 83,3. 84. 85. 121,2.3 . . 166.305; *-lecíune, b.* 218,3; **-ătórîu,** aj. s. trompeur, imposteur, séduisant; errant 10*, 3. 12*. 6. 11,3. 49,3. 110,2. 367; *b.* 184, 3; —, trompé 98; *înşăl-* 83,3. 202,2. 204; *b.* 49. 55,3. 95. 102,3. 230,3.

înşír, (aı) va. 1. enfiler *b.* 240,2; **-ăţeá,** file *b.* 368,2; **-uire,** sf. rangée *b.* 254,2.

înștiențáre, sf. nouvelle *b.* 53,2; **înștiințéz,** (aĭ) va. 1. informer, avertir *b.* 28. 54,2. 75,2. 81,2. 126,3. 196,2; *-țăz, b.* 85,2.

întâĭu, av. premièrement; autrefois *b.* 97,3 . . 104,2. 112.2 . . 126. 133,3; *b.* 5. 109,2.3. 211,3. *întâĭ, b.* 14,3. 26. 29; *mai* —, id. 119,3; —, avant 311,3; *întîĭ, b.* 307,3; —, pron. num. le premier 1*. 11*. 14*,2 . . 8,3. 29,2. 56. 78, 3. 82. 89, 3. 90. 115. 158,2. 180 . . 249,3. 285,2. 309,2. 328,3; *b.* 26. 31. 50—51. 63,2. 65,2. 156. 157,3; —, s. le commencement 69.

întâlnése, vn. 3. rencontrer *b.* 150,2. 214,2. 299,2.3. 376,3 . .; **-ít,** sm. rencontre *b.* 214.

întâmpin, (aĭ) va. 1. rencontrer; prévenir, recevoir *b.* 189,3. 197,2. 208,2. 319; *întimpin* 287,2; *b.* 6. 15,3. 69. 115. 212; *-pen, b.* 113,2; **-áre,** sf. (ări) rencontre *b.* 206,3; *întimpinare,* 302,2. 316; *b.* 35,2; *-ări, b.* 113,2; *timpinare* 12,3.

întâmpláre, sf. (ări) événement; aventure, hasard 332,3; *b.* 78. 112,1.2. 128,3. 151,2. 189,3. 236,2 . . 256. 346, 2; *din* —, par hasard *b.* 150,2; **-ez,** vr. 1. arriver, survenir *b.* 23. 52,2; **întâmplu,** (aĭ) vr. 1. id. 95,2 . . 134,1.3. 260. 280. 291. 328,2. 332,2. 340,2. 342; *b.* 29,2. 51. 59,1-3. 85,3. 139,3. 169. 208, 3; *-împlu b.* 181,2; *-împlu* 175.

întărâ't, (aĭ) va. 1. irriter, exciter 15,3 . . 175,2. 284,2. 364,3; *b.* 155,2; **-áre,** sf. excitement *b.* 51,2; *întărtare b.* 92.

întărésc, (ĭi) va. 3. fortifier, renforcer; affermir; confirmer 10*,3. 31. 50. 67. 81. 98,3. 107,3. 115. 124. 128. 131. 153,3. 158. 163. 169. 172,2. 193,3. 220, 2. 245,3. 248,2.3. 250,2. 268. 313 . . 345,3. 358. 365,3. 368,2; *b.* 13,2. 23,2. 54,2. 56. 68,2. 76. 91. 158,2. 173,2. 187,3. 196. 214,3. 236; **-íre,** sf. fortification; affermissement 153. 346,3; *b.* 31,3. 124,2. 189; **-ítură,** sf. (ri) légalisation 174; *b.* 76; —, renforcement 229; —, voûte céleste 280,3. 281.

întărtare v. întărătare.

întârziez, va. 1. retarder *b.* 207; *-dieș* 180,2. 181.

întemeeáre, sf. santé; consolidation *b.* 29; **-eéz,** va. 1. fortifier, baser, établir, consolider 268. 311,3; *b.* 34,2. 158. 186,2; **-eeát,** aj. consolidé, établi 323. 2; *-eăt,* 199,3. 200.

interés, sm. intérêt *b.* 376.

intevalése, vr. 3. *mr.* se rouler *b.* 264.

întinát, aj. sale *b.* 207,3.

întinerése, vr. 3. rajeunir *b.* 254,2. 352.

întíng, (nsei) va. 2. mouiller 331,3.

întínz, (nsei, nde) va. 2. étendre, tendre; étaler, présenter; propager 36. 224. 267,2. 362; *b.* 109,2. 111,2. 116,2. 117,2.3. 127,2. 129,2. 150,2. 151,2. 158,2. 163,2. 199,2. 204,2. 237. 241,3. 243,3. 296. 325. 362 . . 365,3; *-ínș* 214. 3; *întinsoare de voroavă,* discussion *b.* 150,3.

întoárcere, sf. retour 80; *b.* 82. 83. 2. 349,3; —, conversion 130. 314,3; —, changement *b.* 254,3.

întocát, aj. palpitant *b.* 314.

întócma, aj. av. égal, exactement 97. 3. 330; *b.* 93. 135. 161. 221. 222,2; **-aĭ,** id. *b.* 126. 303,3; **-míre,** sf. règle *b.* 162,2; —, ligue 4*,3.

întóre, (rsei) va. 2. tourner, retourner, changer, 4. 12,3. 15,3. 31,2. 60,3. 120 . . 168. 248,2; *b.* 29,2. 54. 71. 234; —, conduire 9*,3 . .; —, ramener 86,2. 249,2; —, retirer *b.* 57; —, restaurer 154,2; —, convertir *b.* 76,3; —, payer *b.* 210,2; —, traduire 37,2. 340,2; —, vr. se retourner, revenir; se tourner 3*, 2. 5*,3. 2. 6. 26,1.3. 27 . . 40,3. 71,2. 72,3. 73. 82,2. 89. 115,3. 127. 142,3. 148,3. 180,3, 200,2. 228,3. 235. 254,3. 285,2. 289,3. 342,2. 347,3. 365,3; *b.* 17 . . 39,2 . . 63—64. 73. 109,3 . . 122, 3. 132. 138,2. 167,2. 179,2. 185. 291,3; —, se changer 106; *b.* 218,3; —, se repentir 142; —, se convertir 262,3. 263,3 . .; **-ătór,** aj. repentant 137; —, changeant 324; **-ătură,** sf. émeute 6*,3.

întorn, (urnaĭ) va. 1. se retourner 232,2. 275,3. 285,2; *b.* 140. 245,2. 289, 2.3. 351,2.

întórs, aj. changé 45; —, perverse *b.* 14,2; —, louche 350,3; —, châtré *b.* 259.

întórt, aj. perverse 282,2; —, tourné 350,3.

întovărășésc, va. 3. accompagner *b.* 48,3.

într, v. întru, *întrĕ.* — v. între-

întrarméz, va. 1. armer 36,2. 71; *b.* 90,2 . . 307,2.

întráre, sf. entrée, accès 262,3; *b.* 16,2; —, introduction *b.* 99.

întreácăt, s. concours *b.* 366.

între, pp. entre 4. 5. 31 . . 36. 57,2; *b.* 6,3. 123. 157. 212,2; —, pour 11,2; *mr. b.* 280,3; —, devant 13. 14; *-ră b.* 157,3 . . 213. 214,2. 361,2; *-ri b.* 360.

întreb, (aĭ) va. 1. demander, interroger 3*,3. 9*,2. 2. 15. 19,3. 26,3. 33. 62,3. 70,3. 76,3. 120. 123,2 . . 131. 140. 201. 255,1.3. 267. 297. 314,3; *b.* 13 . . 73,3 . . 96,3. 129. 161,2 . . 200,2; —, vr. disputer, raisonner; éprouver 43. 47, 2. 51,3. 231,2; *b.* 29; —, se rétablir 85 (v. întrem); —, *mr. b.* 266,3. 270,2. 281,2.3; **-áre,** sf. (ărĭ) question 23. 24, 1.2 . . 39,2. 113,3. 123,2. 124. 146,2. 211,3. 274,2. 345,2. 351; *b.* 12,3. 60. 207,2.3; —, disputation *b.* 93,3; —, problème *b.* 209—210; **-at,** sm. question 5*,3.

întrebuințéz, va. 1. employer *b.* 213,2.

întréc, (uĭ) va. 2. devancer, dépasser, surpasser 12,2. 57,2. 133. 313,2. 316; *b.* 32,3. 50,2. 72,2. 83. 163,2. 349; **-út,** *pe — e,* à l'envie *b.* 226.

întrég, aj. entier, complet; intègre, intact 36,2. 76,3. 84,3. 115,3. 137,2. 168,2. 197. 221,3. 351,3; *b.* 43,2. 99,3. 191,2. 212,2. 250,3; —, intègre; 154, 2.3. 166,3. 167,2; —, sensé 99,3. 198; *întrêagă.* f. *b.* 45; *întrĭagă, b.* 85,2.

întreít, aj. triple *b.* 238.

întrem, vr. 1. se rétablir; *întreb* 85; **întrămare,** sf. consolidation 269,2.

întrepríndere, sf. entreprise *b.* 246,2.

întristáre, sf. tristesse 272,1 . . 2; *-râs-* 271; *-res-, b.* 180,1.2; **-át,** aj. triste 231,3; *b.* 186,3. 256. 363,2; **-ăcĭúne,** sf. tristesse 133,3; *b.* 6,2; **-éz,** (aĭ) va. 1. attrister 339,3; *b.* 63,2; —, vr. s'attrister, s'affliger 7*.3. 28,3. 72. 83,3. 112. 315,3. 174,2. 207,2. 320,3; *-res-, b.* 122. 123.

întru, pp. en, dans 2*,2 . . 3*. 10*. . 16*,2. 3. 5. 6. 17. 20,2 . . 23. 26. 27,2. 31,3. 34. 38. 45,3 . . 50,2. 54,1.2. 77, 2. 83 . . 88,2. 106—107. 109,3 . . 112,3. 127 . . 305. 316. 317,1-3. 348,3. 368; *b.* 7. 8,3. 9 . . 14,3. 219,2; —, parmi, entre 4*. 7*. . 15,2. 20,2. 52. 100,2 . . 309. 364,3; —, pour 20,2. 49,2. 246 . .; *întro* 111,2; **-căt,** en tant que *b.* 21,3 . .; **-acêstê,** pendant ce temps *b.* 54; **-atâta,** tant *b.* 204, 3; **întruna,** ensemble 24. 25 . . 32,3. 35,2 . . 37. 41,2. 130,2. 138.

întru, (raĭ) va. 1. entrer 3*. 3 . . 6. 11. 14. 21. 26. 29,2. 49. 54,1.3. 55.1. 2. 60,2. 63.3. 66,3. 82. 91. 100,2. 109. 127,2. 136,3. 147,2.3. 165 . . 194,2. 221. 230. 232. 285. 314. 326,3. 349. 360,2; *b.* 22,3. 37,2. 91. 113,2. 120. 209,1.2. 256; —, *mr.* commencer *b.* 272,2.

întruxésc, va. 3. *mr.* aiguiser *b.* 265 . .

întrulocát, aj. uni 323,2; **-céz,** va. 1. réunir 323.

întrup, (aĭ) vr. 1. s'incarner *b.* 70,3; **-áre,** sf. incarnation 124,3. 158. 314; *b.* 79,2. 80,2.

întúnec, (aĭ) va. 1. obscurcir; égarer 106. 170,2. 203. 224; *b.* 130,3. 163; —, vr. s'obscurcir 81. 142; *b.* 90,2. 160, 3. 218,3; *-turec* 54,2; **-áre,** sf. obscurcissement 82,2. 201,2; *b.* 198,3; *-nêcare* 200,3 . .; **-át,** aj. s. obscur; sombre, noir 8*,1.2. 29,3 . . 82,2. 84,2. 98,2. 102,2. 119,2. 179,2. 185,3. 269. 289,2; *b.* 107. 164; —, s. Satan, idôle 168; *b.* 51,3. 56; *-nicat, b.* 260,2; **-ătór,** aj. obscurcissant *b.* 299,1.2 . .; **-ós,** aj. obscur 245; *b.* 141,2 . . 307,2; *-nicos, b.* 133,2.

întunêrec, s. (ce, cĭ) aj. obscurité, ténèbres; obscur, noir 8*,2. 12*. 7. 29,2. 33,3. 34. 49,2. 54,3. 57. 85,3. 130,2. 158,2. 224,3. 264,3. 267,3. 280,3. 286,2. 308,3 . . 345,2. 366,2; *b.* 36. 157 . . 163 . . 209,2; *unt-* 20,2 . . 23 . .; *-nerec* 164,3. 219,2; *-neric, b.* 133,2; —, enfer *b.* 95,3. 196,3; **înturerecat,** aj. obscurci 54,2.

întunêrec, sc. (ce, cĭ) myriade 50. 60,2. 163,2. 193,3. 339; *b.* 17,2. 56,2; *unt-* 16.

înturnare, sf. repentir 142.

înțânát, aj. penché 70.

înțăpănesc, vr. 3. se roidir *b.* 57.

înțărcát, sm. sevrage *b.* 27. 258,3; **înțărc,** va. 1. sevrer *b.* 261.

înțelég, (gúĭu, esel) va. 2. comprendre, s'apercevoir, sentir, entendre 2*. 4*,2. 8. 10,3. 13,2. 15. 16. 24,3 . . 41,3. 48,1.3. 50,3, 51,2. 58,2. 72. 76, 3. 126,2.3. 132. 198; *b.* 164. 169,2. 207; —, vr. s'entendre *b.* 206,2; *înțăleg* 72. 73;1 . . 124,3. 192,2. 240; *b.* 140,3.

143,2. 150,3. 200. 209; **-ătór**, intelligent *b.* 15,2. 147,2; **înțelégere**, sf. (rl) intelligence; connaissance; sens 51,2. 79. 107,3. 260,3. 330. 335,3; *b.* 30,2. 147. 155. 163; —, explication 54; —, entente 212,3; —, intelligibilité *b.* 252, 2; *-gire* 261. 365,3; *înțălégere*, *b.* 86,2; *-gire* 196.

înțelenésc, vr. 3. s'affricher *b.* 368; *înță-*, *b.* 262,3.

înțelepcíune, sf. intelligence, sagesse; connaissance 12,2. 50,2. 51,2. 76,3. 79. 100. 110,2. 119,2. 331,2; *b.* 5,3. 11. 82, 3. 169,2. 188,2; *-cúne* 54,2; *înțăl-* 250; *b.* 95. 135; *înțél-* 198 . .; *înțil-* 118,2;

înțelépt, aj. s. av. sage, prudent, intelligent, 12*,2. 8. 46,3. 50,2. 77,3. 97. 2. 110,2. 118,2 . . 166,3. 291. 324 . .; *b.* 5,3. 13,2. 38. 72 . . 122,3; *înțăl-* 350. 2; *b.* 66,2. 82,3. 93—96. 181,2; **înțelepțésc**, vr. 3. devenir sage, raisonnable 122. 353,2; *înțil-* 123,3; *înțălăpsesc* 350,3; —, va. rendre sage, intelligent 313,3; *înțél-* 365,3; **-țêște**, av. sagement 110. 154,2. 195,2; *înțălepțască*, f. *b.* 181,2; **-țéz**, va. 12,3 v. -țesc; **-țíe**, sf. sagesse 155. 342,2. 343,3; *înțăl-*, *b.* 64,2. 65 . .; —, instruction 157.

înțelés, sc. (url) connaissance, intelligence; sens 25,2. 99,1.3. 104,2. 127 . . 208,3. 236. 240. 337,2. 364,2 . .; *b.* 13, 2. 68. 203,3; *înțăles*, 209,2 . . 246,2; **-ătúră**, sf. entendement 141,3.

înțepáre, sf. piqûre *mr. b.* 271,2.

înțesát, aj. gonflé *b.* 259,3.

înțíp, va. 2. *mr.* commencer *b.* 264, 2 (dcr. v. incep).

învălătucése, vr. 3. rouler *b.* 9,3.

învălése, va. 3. envelopper, voiler, couvrir 172,3; *b.* 4. 300,3; —, vr. s'envelopper 245; *b.* 97. 119; *învelesc*, *b.* 186,2. 338,2; **învăluése**, vr. 3. id. 184, 1.3. 185; *b.* 3,3. 346; —, s'embrouiller *b.* 98,3; *învăluesc*, va. envelopper 257, 2; —, plier *b.* 167,2.

învălur, vn. 1. voleter (?) *b.* 91,3.

învărcolíre, sf. (rl) entortillement *b.* 254,2.

învărgát, aj. rayé *b.* 370,3.

învărtejésc, v. -tosez.

învărtése, va. 3. tourner, 322,3; **-ít**, aj. tordu 172,2; *b.* 327,2.

învărtoșáre, sf. affermissement; durci[illegible] voidan 14,2.*b* 91,3. *înv-ăt-* 11* 84,3. 101,3; **-șéz**, (ai) va. 1. endurcir; fortifier; rendre vigoureux 13,2. 81; *învră-* 16,3; *învărtéjesc*, *b.* 182,3; **-șítură**, solidification (ciel) 265 . .

învă'ț, (ai) va. 1. ordonner, enseigner, instruire; dire 1*,2.3. 2*,2. 15*,2.3 . .; —, vn. vr. apprendre; s'habituer 5. 15. 18. 23 . . 25,1.3. 27. 31,2.3 . . 40,3 . . 42,3. 47,2. 48,2 . . 88. 89,3. 111. 133. 2. 144,3. 149. 167,2. 217,2. 229,3. 234. 3. 258. 284,3. 311,3. 342,2; *b.* 20,2. 21. 36,3. 71,3 . . 88,2. 156,2. 163,3. 179. 2. 188,2.3. 203,3. 238,3; —, *mr. b.* 263. 3. 267,3 . . 269,2. 281; *învăț* 259,2; *b.* 132,3. 133. 135,1.3. 373,2 . .; **învețiu**, sm. *mr.* morale *b.* 266,3. 267; **învățát** aj. s. savant, instruit; habile, accoutumé 33,2. 78,2 . . 88,2. 133. 232,3. 236,3. 261. 308; *b.* 6,3. 29. 120,3 . . 189 . .; **învățătórĭu**, **-tór**, sm. maître; professeur 9*,3. 36. 77,2. 108,3. 128,3. 131. 187. 270. 312; *b.* 21,2. 110,3; —, instructif 109,2; —, propre à enseigner 47; —, écolier *b.* 162,3; **învățătúră**, sf. (rl) instruction, explication; précepte, enseignement; commandement 2*. 13. 24,3. 25,3. 28,2. 29,2. 47,3 . . 51,3 . . 52,2. 66,2. 77,2. 80. 89,2. 94,1-3 . . 101. 107,2. 115,3. 118,2 . . 119,2 . . 134. 138,3. 164. 270. 304. 312,1.2. 320. 329,2. 336,3. 346,2; *b.* 3,2. 5,2. 22. 28,2. 46 . . 77,3 . . 120,3. 153; —, morale *b.* 211,1-3; *mult la* —, très docte *b.* 198; *învețа-*, 183,3.

învâng, v. înving.

învechése, (ii) vr. 3. vieillir 85,3. 155, 2. 263. 346,2; *b.* 186,2. 254, 2; **dinchíte**, de toute antiquité *b.* 220,2.

învene, v. -ving.

învenínat, aj. vénimeux *b.* 98. 340,2.

învérzése, vn. 3. verdoyer *b.* 173,3. 176,2. 330,2.

învése, vr. 3. s'habiller 8*,3 . .; —, *mr.* id. *b.* 276. 280,2. 281,2.

înveselése, vr. 3. se réjouir *b.* 290.

învhie, av. aj. *mr.* vite *b.* 278.

învidiósa, sf. *istr.* envieuse *b.* 283,3.

înviére, sf. (rl) résurrection 4*,2. 6*,3. 2. 54,2. 55. 100. 101,3. 138,2. 153,2. 179,2 . . 182,3. 307; *b.* 52. 55,2. 109; *-viare* 183 . . 187,3. 2[illegible] 2 . .; *-vițare*, 89,3; **înviere** 7

învierșunát, aj. enragé *b.* 2[illegible]

învingătúră, sf. (rl) victoire . .

înving, (nseĭ) va. 2. vaincre, maîtriser *b.* 209,3; *învâng* 154,3; *învenc* 56,1.2; *învăînc* 13; **învăngătórĭu,** sm. vainqueur 129,2; **învingere,** sf. victoire 15*.

înviorésc, vn. s'épanouir *b.* 303.

învît, (aĭ) va. 1. provoquer, exciter 262,2; *b.* 232,2. 252,2.

învĭu, (iseĭ) va. vn. ressusciter 1*,2. 13*,2. 12,2. 16,2. 31. 32,2. 41,2. 137, 2. 138,1-3. 139,2.3. 140,2 . . 3. 141. 153, 2. 182,1-3 . . 186,2. 187,3. 215,1-3 . . 216,3. 222,2. 227,3. 231. 247,3. 315,3. 316 . .; *b.* 66. 131. 168 . . 304; *-iez* 102, 2 . .; *ieț* 250; *înviez, b.* 134.

învoĭálă, sf. *îm-,* accord *b.* 374,2. **-esc,** vr. 3. s'arranger *b.* 245.

învólb, vr. 1. s'agiter *b.* 329,2.3.

învrăjbésc, va. 3. brouiller *b.* 372; **-bíre,** sf. discorde *b.* 83,2; **-bitórĭu,** aj. s. instigateur, brouillon 112,2; *b;* 102,3.

învrednicésc, va. 3. daigner, faire digne; —, vr. devenir digne 299,2. 308, 2. 336. 345,2. 346; *b.* 15. 47. 54,2. 79. 83. 107,1.2. 149,3. 184,3. 203,2.

înzestráre, sf. ornement *b.* 328,3; **înzăstrésc,** va. doter *b.* 97 . .

își, îți, pron. pers. v. gram.

J (Ж).

jac, sm. rapine 258,3; **jăcuesc,** (iĭ) va. 3. piller *b.* 19,2 . .; *jec-* 228,2.

jaf, sc. (urĭ) rapine; spoliation 355, *b.* 64. 347; **jăfuesc,** va. 3. piller *b.* 63, 3; **jăfuíre,** sf. spoliation *b* 148,1.3.

jâganie, Jăjie, v. ji-.

jajet, sc. (e) *istr.* doigt *b.* 286,2. (dcr. d e g e t).

jálbă, sf. (jălbĭ, jelbĭ) pétition, supplique 169,3. 170; *b.* 75,3. 124,3. 347; *jalobă,* id. 199,2; *b.* 151,3.

jále, sf. (lĭ) tristesse, deuil; chagrin; plainte 33,2. 202,2. 223,2. 297,3; *b.* 23,2. 25. 179, 3. 216,3—218.. 230,3; *-li, b.* 134,2. 182. 197,1.2; *jeale* 209,3. 211, 2; —, *mr. b.* 278; *jêle* 106,2; *b.* 11,3. 230; *jele b.* 186,2; **jálnic,** aj. s. triste, déplorable; affligé 339,2; *b.* 69,1.2. 112. 135,2. 201,3; *jealnic* 212,2; *b.* 186, 2; **jălesc, jăluesc,** v. jel-; **jăluitór,** sm. (ĭ) plaignant *b.* 75,2.

jântiță, sf. petit lait *b.* 258,3.

jărátec, sm. braise 320,3.

jârtvă, -víre, -vuesc, v. jer-.

jărtvênic, sm. autel *b.* 204,2 . .

jâțĭu, sm. trône *b.* 130,2.3; *jeț, b.* 324,2.

jder, sm. martre 199,2.

jelánie, sf. désir 37,2; **-lésc,** va. 3. plaindre 147,3; *b.* 186,3; *jă-, b.* 300; —, vr. se plaindre 102,1.2; *b.* 69,2 . .; *jilesc, mr. b.* 277,1.3; **-luésc,** va. 3. désirer 15,2 (ἐπεπόθησε) 30,3. 33,2; *b.* 347,2; —, plaindre 115,3. 264,2; *jă-,* 206; —, vr. se plaindre *b.* 212,3. 230, 3. 232,1.2. 234 . .; *jă-, b.* 132,3. 152,3.

jema, sf. *istr.* soupe *b.* 285,3.

jenie, sf. génie *b.* 251,2.

jertfă, sf. (fe) sacrifice *jă-,* 262,2 . .; *b.* 246,2; *jârtvă,* 238,3. 321,1.3; *b.* 21. 49,2. 52,1.2. 83,3 . . 204 . .; *jărtivă, b.* 196,3; *jertvă* 345,2; *b.* 88,3; *jirtvă* 67 . .; *b.* 51,2.3. 52,2; *jrătvă,* 24 . . 66,2 . . 84,2. 85,3. 99,2. 101,2. 132,2 . . 248. 263,3; **jertfésc,** va. 3. sacrifier, immoler, *jă-,* 262,2; *jertvesc* 262,2; *b.* 196,3. 211; *jirt-* 156,2; *jrăt-* 247—248; *jertfuesc,* id. *b.* 241,2; *jârtvuesc* 282,2; **jărtvíre,** sf. sacrifice *b.* 48; **jertvultór,** sm. (ĭ) sacrificateur *b.* 88,2; *jirtvi-, b.* 51 . .

jeț, v. jâțĭu.

jghêb, sm. égout *b.* 93.

Jicmont, sm. Np. Sigismond 175,3; *Jigmon* 37,3.

jicnicer, v. jit-.

Jídov, sm. (ĭ) juif 23,2. 51 . . 101. 108 . . 137,3. 140,2.3. 146,2. 187 . . 188 . . 243,3. 303. 317,3. 330,3. 333,1. 3; *b.* 20,3. 55,2 . . 219,2. 222,2; *jydov* 153,2; **-ésc,** aj. juif 37. 287; *b.* 20,3. 26. 157,3. 167,2. 341,2; *-ăsc* 315,2; *jydovască,* f. 152,3; **-ín,** s. juif 2*, 2; **-íme,** sf. Nl. Judée 212,3.

jigánie, sf. (anĭ, ănĭ) animal, bête 34,3. 117. 161. 166,3. 349,3 . .; *b.* 130, 2. 131,2. 146,3. 163,3. 165,2; *jâg-* 282,3.

Jigmon, v. Jicmont.

jignire, *b.* 177,2. v. jinghire.

Jigoreni, sm. Nl. 92,2.

Jijia, sf. N. d'un fleuve 62,2.3. 63. 75,2 . . *-ĭța* 53 . . 91,2; *-ie* 152; *Jejĭța* 74,3; *Jăjăța* 103 . .; 244—245 . .

jilese, va. *mr.* v. je-.

jimbesc, va. 3. sourire *b.* 209,2 (v. zim-).

jind, sm. désir *b.* 316; **jinghíre,** sf. désir, amour (?) *b.* 177,3.

jirtvitor, v. j e r t f ă.

jítiea, sf. vie (biographie) *b.* 133,2.

jitár, sm. (i) garde-champêtre *b.* 319,2.

jitniceár, sm. rang d'un boïar 173, 3; *-cér* 152; *jicu-,* 91,3 . .; **jítniță,** sf. (te) grenier 8*,3. 271,2. 326,2; *b.* 149.

jívésc, vn. 3. *istr.* vivre *b.* 283.

jívínă, sf. (ne) animal, reptile 4 . . 35; *b.* 147,2.3. 148,3. 351.

jivitu, sm. *istr.* chair *b.* 283,2; **jivlíénie,** sf. *istr.* provision, nourriture *b.* 283; —, vie *b.* 283,2.3.

joácă, sf. danse 338,2.

joc, sc. (uri) jeu, danse 61,2.3. 291, 3. 353,3; *b.* 29,3. 51,2.3. 52,3. 89,1. 3. 348. 349. 354,2. 358; —, (jucá) vn. va. 1. jouer; danser 19,2. 61,3. 62. 91; *b.* 51,3. 89. 224. 226. 261. 362 . .; —, *istr. b.* 283; —, vr. se jouer *b.* 227. 355,3; *gioc, b.* 338,3 (v. gioc).

Jói, s. Jeudi 330.3. 331,2 . . 3; *b.* 59,2; **Joímăriță,** sf. une fée dans les croyances populaires roumaines *b.* 261 (v. gioi).

jos, av. bas, en bas 4. 27. 57,2. 70. 85,2. 87,2. 143,3. 156,3. 172,3. 293,3. 336,2; *b.* 73,2 . . 166,3. 191,3; *ğos, b.* 98. 117,2. 118,2. 359,3 . . (v. gios).

jucărie, sf. (ii) jeu *b.* 236,3. 347,2; *-reiu, b.* 256.

júdec, (ai) va. 1. juger, punir 12*, 2. 13*. 11. 14. 16,2. 32,2. 37,2. 74. 95. 113,3 . . 168,3. 170. 316,2; *b.* 17,2. 71. 112,2. 124,3; *jiudec, b.* 143,2. (v. giudec); —, vr. disputer 9*. 11*,3; —, s. juge 16,3; **-átă,** sf. (ăți) jugement; procès; loi, arrêt 21,2. 44,2. 113,1.2. 158,3. 168,3 . . 169—170. 281,2. 316, 2; *b.* 124,3. 125,3. 169. 204; —, disputation 11*,3; —, raisonnement *b.* 253, 2; —, vengeance 349,3; **-ătór,** sm. (i) juge 13*. 144, 159,2 . . 3 . . 169,2. 170, 2. 279,3; *b.* 47,3. 194,3 (v. giudec).

judéț, sc. (e) jugement; justice 13*, 3. 11,3. 12,3. 15. 16,2. 185. 234,2; —, peine 11*,3; *giu-,* 275,2; —, juge 33,2. 44,2. 73,3. 184,2 . . 185,2; *jutețlu* 74,2; —, district, arrondissement *b.* 127, 2. 259,2, 324,2; **-ul,** le dernier jugement 170,2. 288,2.3. 315,2; *b.* 141,2. 143,2. 187,3 (v. giudec).

jug, sm. joug 4. 283; *b.* 50. 237 (v. giug).

jugán, sm. (i) hongre, châtré *b.* 258, 2 311.

jugástru, sm. cornier 357.

julít, aj. *mr.* écorché *b.* 271,2 . .

jumătáte, sf. (ăți) moitié, demie 135. 178,2. 335; *b.* 130. 174,3. 212 . .; *ğu-. b.* 92,3. 93; *jumita-, mr. b.* 266. 271; **jumătățáre,** sf. moitié *b.* 186; **jumătățát,** aj. à moitié 82,2 (v. glum-).

junc, sm. (i) bouvillon 132,3; *b.* 315, 3. 330; —, taureau 15,2; **-án,** sm. (i) id. *b.* 258,2 (v. giuncă).

júne, sm. jeune homme 25,2. 164; *b.* 235,2. 307,3; *-lŭ,* 16 (v. giune).

junghétul, sm. victime 90,3; **-ghiere,** sf. (i) action d'égorger 318,3; *-ghere,* victime *b.* 88,3; *-ghiare,* pleurésie *b.* 341,3; **-ghiu,** va. 1. tuer; assassiner 293,2. 331,2; *b.* 129; —, piquer *b.* 341, 3. 342; *juînghiu* 62; —, sc. (uri) pleurésie *b.* 340,3 (v. giungh-).

junîce, sf. génisse *b.* 258,2.

jupân, sm. seigneur, maître 33,2. 92, 2. 352,2 . . 3 . .; *b.* 69. 317,3; —, *mr. b.* 356; *-pan* 134,2 . . 343,2. 344,3; **-a,** sf. madame *b.* 330; **-eașă,** sf. (ese) femme; dame; maîtresse 171. 352,2 . . 3; *b.* 68, 1.2. 207. 226. 333,2; *-êașă* 353,2. 354 (v. giupân).

jur prejur, av. tour autour *b.* 326,2.

jur, (ai) va. 1. jurer; conjurer 59,3; *b.* 179,2; —, vr. jurer 16,2. 144,2. 234, 2; *b.* 5. 73,3. 74. 185,3. 347; *giur* 7 . .; **-ământ,** sc. (uri) serment 171,2 . . 172. 217,3. 333,2. 335,2; *b.* 74,3. 179,2. 213,3; —, (minte) *b.* 364; **-át,** s. aj. juré 217; *b.* 260; —, serment *b.* 264 (v. giur).

L (*Л*).

l' v. la.

'l, -l, pr. pers, il v. el, passim.

la, prép. à; vers 1. 28. pass.; —, désigne une quantité indéterminée *b.* 248, 2. 351,2. 355; **-ce,** pourquoi *b.* 368,3.

lábă, sf. (be) patte *b.* 261,3.

lac, sm. étang *b.* 157,3; —, remède *b.* 138 (v. leac).

lăcáș, sc. demeure, habitation 212,3. 238,3; *b.* 16,3. 48,2. 71. 107,1.2.

lăcátă, sf. (ăți) cadenas 228,2.

Lachedemonên, sm. (i) Lacédémonien 157; *-mon, b.* 10,2.

lachéu, sm. (ei) laquais *b.* 244,2.

lácom, aj. avide, cupide; avare 46. 47,2. 258; *b.* 14. 26. 351,2. — avare *b* 9,3. 11—12

lăcomesc, va. 3. convoiter, être avide 44,2; *b.* 148,3 . .; **-íre**, sf. avidité 285; *b.* 14. 25. 128,3. 212,2. 374,2; —, avarice 50: *b.* 9,2 . .

lácrămă, sf. (ămĭ, me) larme 7. 67, 3. 99,1.2 . . 107. 180,3. 241,3 . . 285,3. 339. 361,1.2; *b.* 31,3. 47. 85,2. 161,2. 179,3; *lacărmă*, (mĭ) *mr. b.* 277,2.

lăcrămez, (aĭ) vn. 1. pleurer, larmoyer 139,3. 188. 225; *b.* 183. 186,2. 190,3. 207,3; —, *mr. b.* 279; *-căr-*, *b.* 279,2; **-rimioáră**, sf. dem. larme *b.* 307,2; —, myosotis *b.* 320; **-rămós**, aj. pitoyable *b.* 192,2.

lăcuésc, (uĭ) vn. 3. demeurer, habiter; vivre 10*,3. 4 . . 5. 12,3. 20,2. 36. 76,2. 99,3. 101,3. 112,2. 113. 118,2.3. 141. 143,2. 181,3. 205. 206 . . 234,2. 253. 267,3. 353,2; *b.* 1,2. 6,2. 25,3. 47,2. 64,3. 169. 186,2. 374,3; **-uínță**, sf. (te) habitation, demeure 240,3. 253, 2; *b.* 71. 222; **-uitór**, sm. aj. habitant; résidant 37,3. 69,2. 119. 155. 197,2 260,3. 279. 320. 340,2; *b.* 2,3. 75,2. 87,2. 124,2. 219,2 . .; *cetate — toare*, ville d'habiter 238,2.

lăcustă, sf. (te) sauterelle 8 . . 264, 2; *b.* 365,3; —, (tea) 201—202 . .; **Lăcustên**, sm. Nl. 134,3.

ládă, sf. (lăzĭ) caisse, coffre *b.* 105, 2. 351,2 . . 352,3 . .

ladán, sm. oliban, encens 64,3.

Ladislau, sm. Np. Ladislas 361,3.

lădíță, sf. dém. petite caisse *b.* 368,3 . .

Lado, sf. nom d'une déesse slave *b.* 51,1.2 . .; —, intjct. *b.* 320 . .

lae, v. laiu.

lâeață, sf. *mr.* misère *b.* 267,2.

laemn, s. *istr.* bois *b.* 285,3 (dcr. lemn).

Laértie, sm. Np. *b.* 13,2.

laĭu, aj. *mr.* pauvre; misérable *b.* 274,3 . . 279. 281 . .; —, noir *b.* 343,2. 349,2; *mr. b.* 277,2; —, vr. *mr.* se laver *b.* 275,2 . . (dcr. lău).

lăîngore, sf. fièvre chaude 5.

lămăe, sf. limon *b.* 44. 45,2.

lămurít, aj. purifié, affiné 154,2; *b.* 340.

lână, sf. laine 313. 367,2; *b.* 3,3. 258,3.

lance, sf. (lănci) lance *b.* 127,2.

lăndure, sf. (rĭ) *mr.* hirondelle *b.* 281,3.

lângă, prp. près, auprès de, à côté de 169,1.2. 308,2. 325,2; *b.* 37,2. 124. 149, 1 . . 2 . . 255. 373,2; *-gâ* 40. 65. 268, 2; *lăngâ* 7. 36. 60,3. 99,3. 107,3. 123, 3. 127,3. 158,3; *-gă* 70. 72,2. 220; *b.* 19,3. 25. 84,3. 167. 180. 200,3. 205,2; *pe — aceĭa*, outre cela *b.* 145,3; *lăîngâ* 2*,2. 4*,3. 33. 38. 62. 80,3.

lânged, aj. malade, languissant 18, 3. 19; —, *mr. b.* 273,3 . .; **lăngeğune**, sf. langueur 229.

lanțíu, sc. (urĭ, ure) chaîne; liens 132; *b.* 194,2. 329,1.2. 369,3.

lanțu-lu, sm. *istr.* linceul, couverture de lit *b.* 285,2.

Lapithên, (enĭ) sm. Np. *b.* 90,2.

lapte, sm. lait 7 . . 15,2. 36. 282; *b.* 12,2. 44. 99,2. 226; —, suc, jus 255, 2—256 . .; *-ti*, *b.* 120,2. 258,3.

lăptúgă, sf. laitue *b.* 98,2.

Lăpușnên, sm. Np. *b.* 127; *Lep-*, *b.* 126,3.

larg, aj. large, ample 44,2. 69,2; *b.* 9,3. 130,2. 142,2. 169 . .; *pe —*, *pre —*, en détail 189. 300. 333,3; *b.* 2,1.2. 83. 197,3. 236.

lărgesc, vr. 3. s'élargir 15,2. 206. 249,3; **-gíme**, sf. largeur, étendue 224, 3; *b.* 92,2.

Larísa, sf. Nl. 320 . .

lărmuesc, vn. 3. faire du bruit *b.* 369,2.

las, (lăsaĭu) va. 1. laisser, quitter, abandonner 3*,2. 7*,3. 1. 3. 4. 7. 8 . . 9 . . 12,2. 13,2. 15,2. 17,2. 21 . . 23, 2. 26. 28,3 . . 30,2. 39. 42,2. 46. 47,2. 60. 68,2. 96,2.3. 97. 108,3. 126,2. 128, 3. 140,2. 155,2. 163. 188,3. 210. 290, 3. 338; *b.* 23,2. 56. 63,3 . . 121. 148,3. 307,3. 345; —, pardonner 13. 55,3 . . 81. 113; *istr. b.* 284,3; —, relâcher 21 . .; *mr. b.* 264; —, instituer 23. 42,2; —, remettre 365; — *sec*, jeûner 235,2 . .; —, vr. se délaisser; cesser; s'éloigner 89,3. 91; *b.* 39,3; — *jos*, descendre 167,2; *b.* 311. 327—328; *îmĭ — sânge*, se faire tirer du sang *b.* 27,2 . .; — *apa*, découler *b.* 43,3. 44 . .; *les*, 39. 212; **lăsáre**, sf. action de cesser 24,2; **lăsata**, sf. commandement 25; — *de carne*, mardi gras, jeûne 99; — *săculuĭ*, id. 235; *-tul cărneĭ*, id. 103,3; *-tul de carne*, id. 310,3; *-ul sângeluĭ*, saignée *b.* 27.

Laslău, sm. Np. Ladislas 234,2. 235, 1.2 . . 361,2 . . 360—363 . .; *-lo* 177,2.

lăstărúț, sc. (e) rejeton *b.* 344,3.

lastru, sm. (re) voile (?) *b.* 176,2.

lat, aj. large, vaste 176,2. 323; *b.* 61,2 . . 118,3. 145,3. 306,3; —, s. étendue 267,3; —, (poitrine) *b.* 340,2.

Latin, sm. latin, Np. 59. 280,2. 329. 330,3; **-ésc,** aj. latin 59. 143,2 . .; *b.* 183,2. 252,3; *lă-* 119. 125,3; *b.* 312,2. 315; **-éște,** av. latin *b.* 315; *lă-* 21,3; *b.* 35. 125,3.

latru, (rai) va. 1. aboyer *b.* 121,3. 250. 251. 358.

láture, sf. (rĭ) côté; contrée 61,3. 68. 130,1.3 . . 285,3. 286,2; *b.* 51,2. 165. 2; *în laturi,* de, à côté 218,2. 294; *b.* 22, 3. 228,2. 304,3; *în lăturĭ, b.* 261. 327.

laț, sc. (urĭ) lacet, filet 81,3. 214. 365; *b.* 348,2; —, piège 47,2. 286.

lățesc, va. 3. répandre (le nom) 205, 3: — vr. s'élargir, s'étendre 68,3. 142,2. 158. 282; *b.* 50,2. 327; *-țăsc* 69; **lățíme,** sf. étendue, développement 323; *b.* 50 . . 93. 158,3.

lau (lăuiu, la) va. 1. laver 8*. 36. 241,3; *b.* 352,2; *mr. b.* 277,3.

laud, (lăudai) va. 1. louer; prier 14, 2.3 . . 16,2. 35,3. 45,3. 61,3. 80. 83,2. 164. 267,2. 272,3. 292,2. 313,2; *b.* 142; *lăud* 313,2; —, vr. se vanter 9*,3. 11. 13,2. 47,3. 55 . . 147,2 . . 250,1.2 . . 253,3. 254; *b.* 6,3. 9,3 . .; **-ă,** sf. (laude) louange; grâces 13*,3. 27. 47,1.3. 72, 3 . . 84,2.3. 170,2. 233; *b.* 111,2. 126. 151; *cartĕ laudelor,* le Psautier 364,2; **lăudát,** aj. loué, élevé 80,2. 84; *b.* 235,2.

lăuntru, av. *în-,* dedans; en, au dedans 137. 222,2. 288,3; *b.* 41. 45,3. 87,3. 93. 178,3. 241,3. 244,3; *den* —, *din* —, en dedans, dans l'intérieur 69. 292, 2. 331,3; *b.* 37. 100,3. 178,3. 357,2; *pre din* —, id. 173; *b.* 33; *lontru* 46,2. 149,2; *lăontru, b.* 84; *nontru* 299,2; *diniontru, b.* 122,3 (v. înlăuntru).

lăută, sf. (te) violon *b.* 315,2; **-tár,** sm. (i) ménétrier *b.* 104,2. 345,2.

lăutoáre, sf. bain *b.* 351.

láva, sf. lave *b.* 237,2.3.

lavirínth, sm. labyrinthe *b.* 164.

láviță, sf. (te) banc *b.* 12.

lavră, sf. couvent, monastère 97,2. 98,3; *-re,* 94,3; *lavvră* 109,3.

Lavredán, sm. Np. *b.* 195,3; **Lavren-te** sm. Np. Laurent *b.* 3,2.

Lazar, sm. Np. 30,3 . . 139,1 . . 3. 141. 186,3. 188,3. 196. 208; *-zăr* 137, 2.3. 138,1.3. 140,2 . .

lazur, sm. azur, lapis lazuli 173.

le, pr. pers. f. 3. 5. etc. v. **gramm.**; *lea* 16,2.

lea, pr. dém. *mr.* celle-là *b.* 273,3.

leác, sf. (urĭ) remède *b.* 300. 304, 3. 306,3. 342—343 . .; *lăc* 64,2. 115,2. 363,3. 364; *b.* 177. 182. 212; *nice* —, rien 110,3; —, pas un moment 253; *liac, b.* 66,3. 67,2; *lac, b.* 138.

leáfă, sf. (lefe, fĭ) solde *b.* 34,3. 326,2 . .

leágân, sc. (gene) balançoire *b.* 52; *lĕg-,* berceau 303; *lăg-* 136,3; —, (ganai) vr. 1. bercer, brandiller 12. 35 . .; *b.* 52. 217,3. 287.

leápăd, (lepădai) va. 1. rejeter, abjurer; jeter; éloigner; ôter 1*,3. 3*,2. 4. 11. 18. 29,3 . . 59. 60. 80,2. 85,3. 86,2. 101,2 . . 117. 120,3. 127,2 . . 248, 2. 265,3. 283. 306,2. 349,1.2. 362; *b.* 16,2. 80 . . 90. 214,3; —, semer 292,3; —, vr. se défaire; rejeter, abjurer; renoncer 10*,3. 11*,2. 15,2. 48,2. 80,3. 85. 141,2. 288,3. 304,2; *b.* 110,3. 181, 3; *îmĭ — pruncĭĭ,* avorter *b.* 323,2; — — *legea,* abjurer la religion *b.* 34,2; — — *doftorul,* éliminer *b.* 182; *lăpăd* 327,3; *lap-, b.* 208,2; *lăp-, b.* 233. 357, 3; *lăped* 319; *lipăd, b.* 359.

lecuésc, va. 3. guérir 84. 221,2. 319, 3; **-uíre,** sf. guérison *b.* 30,3. 373; **-uít,** aj. guéri *b.* 339; **-uitór,** aj. s. curatif; médecin 84,3; *b.* 72,2.

lecúță, sf. une goutte, un bien *b.* 318,3.

lefegíu, sm. (gĭi) mercenaire *b.* 326,2.

leg, (ai) va. 1. lier, attacher 2*,2. 36. 52,2. 89,2. 113. 127. 132. 140,2. 171,2. 183,3. 266. 310. 323. 328,3. 359. 364,3; *b.* 3,3. 133,2. 171,3. 213,2 . . 3 . .; — *nunta,* marier 116. 162,2; — *voroava,* entrer en pourparlers 200; — *dinții, istr.* agacer les dents *b.* 285,3; —, vr. s'obliger *b.* 193,3. 210,2; **-at,** aj. s. lié, attaché 7*,2. 188,3. 232,3. 310,3; *b.* 41,2. 148,2. 167,3 . .; —, obligatoire *b.* 28,3; *ligat, mr. b.* 266,2; **-ătoáre,** sf. (orĭ) lien 1*,3; **-ătúră,** sf. (rĭ) lien, bande, chaîne 4*. 5*,3. 11*,2. 49 . 97,3. 99,2. 228,2. 283,2; *b.* 4 73. 91, 171,3; —, alliance; traité

10. 34,2. 159,2; —, obligation 335,2; *b.* 7. 210,2; *liga-, mr. b.* 266,2.

lége, sf. (gi) loi, foi 71,3. 153 . . 216, 2; *b.* 57,3; *lége* 1*. 2*,2. 4*. 5*,3. 15*. 16*,3 . . 4. 8. 9. 12,2. 20,3. 43. 51 . . 54.2. 87,3. 90,3. 110,1.2 . . 122. 133,2. 154,2. 174,2. 260,2. 261,1.2. 275,3. 330,3. 331. 344; *b.* 21,1.2. 46,3. 132. 202,2. 219,2. 236,2; — *véche,* le vieux Testament 105,3. 209,1.2. 342; *b.* 64 . .; — *noaâ,* le nouveau Testament 209; *b.* 64 . .; — *călcătóriu,* celui qui viole la loi 12*; *fără* —, impiété 210. 248,3. 354.3 . .; *fără de* —, id. 2; .16 etc. *b. ledzce* = lege 226,2.

legéndă, sf. (de) légende *b.* 353,3.

leghenéşte, av. à la manière des mineurs *b.* 224.

legheón, sm. légion 228,3; *-ghioană, b.* 237,3.

leghin, sm. lavoir 352,2.

legĭuíre, sf. (rĭ) législation, droit *b.* 80. 221,2; **-uít,** aj. légitime *b.* 220. 243; **-uítoare cóndică,** code judiciaire *b.* 86.

legúmă, sf. (mĭ, me) légume 57,2; *b.* 42,2. 258,3.

lehăĭesc, vn. 3. jaser, clabauder *b.* 102,3.

leĭcúţă, sf. entonnoir *b.* 318,2.

Lelea, sm. Np. nom d'une déité populaire slavone et roumaine *b.* 51,2 . .; *ler-doamne, b.* 329,3; *ler-oi-leo* —, *b.* 325, 3; *ler-uĭ* —, *b.* 327,2; *ler-om*—, *b.* 324,3; *ler-umi* —, *b.* 326,3. 331,2.

lele, s. ami *b.* 335,3; **lelíţă,** sf. amie, chérie *b.* 308,3. 309.

lemn, sc. (e) arbre; bois, forêt 1*,2. 12*. 3. 4 . . 5 . . 6. 8. 17. 49,3. 65. 104, 3. 117,3. 121. 126,2. 142. 233. 264,2. 288,3. 325,2. 356,3; *b.* 14,2 . . 27. 32, 3 . . 52,2. 106. 129,3. 146,3. 157,2 . . 182. 240,1.3; — *de roadâ,* arbre fruitier 265,2 . .; — *roditoriu,* id. 281 . .

lemozína, sf. *istr.* aumône *b.* 283,3. 284.

léne, sf. paresse, indolence 3. 169, 2. 301; *b.* 373.3; *lêne* 54,3. 80,3. 105, 2. 157,3. 161. 236,2; **lenesc,** vr. 3. devenir paresseux 3*. 206; **leneş,** aj. s. paresseux *b.* 197. 349. 352,2; *lê-* 99,3. 181,2. 236,2. 313,2. 327,3; — *cu inima,* tardif 232; *leniş, b.* 121,2; **lenevesc,** vr. 3. fainéanter 360,2; **-víre,** sf. oisivité 236,2; **-vos,** aj. oisif 169,3; *b.* 247,2.

lenjesc, va. 3. *istr.* mentir *b.* 285.

leoáe, sf. lionne 36.

Leodíchiea, sf. Nl. Laodicée *b.* 68,3.

Leon, sm. Np. 299,1.3 . .; *b.* 60; —, Nl. 58,3.

lepăd, v. leapăd, **-át,** aj. s. rejeté, jeté; abject; apostat 46,2. 86,2. 156. 169,2. 304.2. 329,2; *b.* 61,3. 80,2. 117, 2; **Lepădat,** sm. Np. 76.

ler v. Lelea.

lésne, av. facile, aisé 35,2. 123,2. 126. 159,2. 275,2. 285. 327. 364; *b.* 25, 2. 37,3. 115,2. 212—213; *leasne, b.* 13, 3; *lezne, b.* 189. 208,1.2; *lisne* 288; **-níre,** sf. *cu* —, facilement *b.* 83,2.3. 87.

léspede, sf. (lèspezĭ,-ḑi) table; plaque *b.* 130,2 . . 179; —, carreau *b.* 41,2.

Lêşi, sm. pl. Np. Polonais 25,2. 70, 2. 71,1.3. 150 . .; *Leaşi* 191,3. 200,3; **leşesc,** aj. polonais 69,3. 73. 143,2. 200,3. 360,3; *b.* 34,2; *-ţâsc* 190,3; **leşeşte,** av. id. 235; *b.* 35.

leşin, vn. 1. s'évanouir *b.* 183; *lea-* 254,2; **leşăn,** sc. (urĭ) défaillance *b.* 161,3.

lêşnic, sm. (ĭ) embûche 364,3.

leşuesc, va. 3. se tenir aux embûches 273. 364,3. 365.

let, sm. an 219,2.

letopíseţ, sc. (e, â) chronique 69; *lê-,* 142,3. 169,2 . . 3. 189. 196—7; *b.* 1. 2,2; *-sâţ* 150,2 . .; *letopisiţ, b.* 32,2. 102; *litopíseţ* 69;2; *-sâţ* 70.

letorghie, leturghie, v. lit-.

leu, sm. (leĭ) lion 12. 35,3. 36. 59, 3. 60,1.3. 104,3. 247,2. 353,1 . . 2; *b.* 55,2. 70,3 . . 84,3 . . 212,1.2; —, piastre 151. 207,3; —, franc *b.* 334,3;

Leu, sm. Np. Léon 59,3 . . 60,3. 221,3.

Leveáda, sf. Nl. Leucadie (?) 258,3.

levantín, sm. étoffe orientale *b.* 226,2.

levei, va. *istr.* lever *b.* 284,3.

levertín, sm. (ĭ) affranchi 284.

Leveu, sm. Np. 194,2; **-ví,** sm. Np. 35,2; *b.* 70,2.

lexicón, sc. (e) lexique 251,2 (v. lixon).

Léyda, sf. Nl. 216,2.

lĭac, lĭagăn, v. leac, leagăn.

lĭáu, va. *mr.* (lo, londalui) prendre *b.* 264,2. 265,1.3. 266. 272 . . 281; —*drumu,* partir *b.* 276 (dcr. ĭau).

Liba, sf. Np. *b.* 172.

líber, va. 1. *istr.* délivrer *b.* 284,3.

libov, s. grâce *b.* 91,2; *cu* —, gracieux *b.* 91,2 (v. liubov).

libru, sm. (ri) *istr.* livre *b.* 284.

Lichír, sm. Np. *b.* 207—208 . .—210.

licurâște, sf. une plante *b.* 98.

llepure, s. *istr.* lièvre *b.* 286,3 . . (der. lep-).

Liea, sf. Np. Lea 37.

llert, va. 1. *mr.* pardonner *b.* 264; **-ăţiune**, sf. permission *b.* 272,3 (s. der. lert).

ligáre, sf. *mr.* alliance *b.* 263,3 (v. der. leg).

Ligaridi, sm. Np. 157.

ligat, -ură, *mr.* v. leg.

llişor, av. *mr.* facile *b.* 268; —, léger *b.* 270 (v. der. uşor, luşor).

lilice, sf. (ce) *mr.* fleur *b.* 269. 280,2.3.

limán, sm. hâvre, port 293; *b.* 15,3. 149,2. 151,3. 242,3.

limb, sm. Limbes *b.* 190,2. 192,2.

límbă, sf. (bi) langue; peuple, nation, les Gentiles 1*,3 . . 6*,1.2. 9*,3. 16*, 2. 8. 11. 13,3. 15,1.3 . . 24,3 . . 31. 36. 37,2 . . 42,3. 54. 64,2. 78,3 . . 85,1.2. 94,2 . . 103,3. 119,2. 125,3. 126. 143, 2. 146. 184,3. 209. 237 . . 282,3. 312, 3. 365,2. 367; *b.* 5,3. 38. 55. 56. 138, 2. 142,2; — *de moarte*, testament *b.* 307,3; *lĭmbă* 51,2; **-bút**, aj. éloquent *b.* 197,2.3; **-buţie**, sf. éloquence *b.* 195,3.

límpede, aj. limpide, clair 193. 257, 2. 359,3; *b.* 109,2. 134. 254,3; **-pezésc**, va. 1. clarifier, épurer *b.* 263. 368; —, vr. s'approprier *b.* 324—325; *-pedăsc* 242.3; **-pezie**, sf. limpidité 29,2; **-zít**, aj. limpide *b.* 176,2.

lín, aj. calme, doux; tendre 137. 268, 3. 337; *b.* 90,2.3 . . 174,3. 176,3. 192, 2. 292. 314,2; —, s. le calme 89,2.

ling, va. 2. lécher 30,3. 157. 367,2; *b.* 98,3.

lingură, sf. cuiller *b.* 234,3. 370,2; *lung-, istr. b.* 285,2.

linguşésc, va. 3. flatter, caresser *b.* 208. 247,3. 248; *-găsc, b.* 84,3; **-şíre**, sf. flatterie *b.* 153,2.

linişór, av. tranquillement *b.* 72; **-ulşte**, sf. repos, calme, tranquillité 84, 214,3. 257,2. 345,3; *b.* 6. 49. 87,2. 207 305; *cu* —, μείλιχον *b.* 90,3; *lin-* 49,3; **-iştít**, si tranquille *b.* 353,2.

Liov, sm. Nl. Lemberg 70. 190,3. 191; *Livov* 237.

lipăd, v. leapăd.

lipán, sm. (i) courrier *b.* 311,3.

lipesc, va. 3. coller, souder 23. 69, 2. 72,3. 163,2. 201. 342,2; *b.* 50,3. 178. 3; —, vr. s'attacher; s'unir 131,1.2. 315; *b.* 22. 96,2. 147,2. 148 . . 185,3; —, toucher *b.* 110.

lipovenésc, aj. lithuanien *b.* 341,2.

lipsă, sf. manque; défaut; besoin, nécessité 125,2. 211,3. 212. 217. 242,2. 276,2. 278; *b.* 6,3. 7. 9,3. 102,2. 107,2. 148,2. 241,3. 246. 253,2. 323,2; *e* —, il faut (πρεπει) 217,2 . . 270 . .; *b.* 210; *de* —, nécessaire 219,2 . . 3 . .; *b.* 162, 3. 201,3. 212,3. 236,2. 247 . .; **lipsésc**, va. 3. priver, dénuer; —, vn. manquer; —, vr. se priver, renoncer 79,2. 158,3. 160. 206,3. 219,3. 292,3. 297,3. 312,3. 325. 346,3; *b.* 6. 11,3. 17,2. 34,2. 70, 3. 87,2. 94,3. 105. 118,2. 127,3. 148, 2 . . 3 . . 151. 187,3. 209,3. 247. 252,2. 354; —, fuir *b.* 127,2; —, *mr.* avoir besoin; falloir *b.* 264,3. 265. 272,2. 276,3. 278,2; *-săsc, b.* 182,3; **-síre**, sf. manque *b.* 5,2; —, *mr.* nécessité *b.* 265 . .; **-sít**, aj. s. dépourvu; pauvre 106,2. 118,3. 119. 344; *b.* 8. 12,2. 28,2. 47. 196,2. 248,2. 359.

líră, sf. livre turque *b.* 310,3.

Lisle, sm. Np. Lysias 5*,2. 6*,2. 7*.

literă, sf. (re) lettre *b.* 183,2 . . 3 . .

Litfa, sf. Nl. Lithuanie 360,3.

Lithostroton, sm. Nl. 21,2.

litră, sf. (re) litre 101; *b.* 43. 46; — livre, *b.* 294,3.

litrosesc, va. 3. sauver 361.

liturghíe, sf. (il) liturgie, messe; bréviaire 115. 239,3. 240 . .; *b.* 33,2; *let-*, 9. 91. 176,2. 293,2; *b.* 55; *lyt-* 160,3. 161,2. 330,2 . . 343. 344,3. 345; *b.* 35,3. 56,2. 80,2; *letor-*, 89,3.

liubov, sm. amour, charité 48,3. 49. 50,2. 224,2 (v. lib-, lub-).

livádă, sf. (vezi) prairie 291,3. 296, 3; *b.* 200 . . 221,3.

livăn, sm. oliban 367,3; *b.* 97,3. 133, 3; *-un, b.* 167,2.

Liviea, sf. Nl. Lybie 358,3.

Livov, v. Liov.

lixon, sm. lexique 355,3.

loc, sc. (ure, urĭ) lieu, place 1. 3. 4. 5. 31. 36. 38,3. 43,3. 58,3 [illegible] 2. 83 [illegible] 137,2 [illegible]

2; —, *mr.* terre *b.* 269,2; — *tocma,* plaine 19; *are* —, avoir lieu *b.* 87,3; *de* —, aucunement 197; — —, tout de suite *b.* 297,2; *în* —, *în* — *de,* au lieu 24. 59, 2. 95,3. 101,2. 285,3 . .; *b.* 28,2. 47. 72,3. 157,3 . . 180. 194. 236,2. 345,2; —, tout de suite 201,1.2; *b.* 72; *stau în* —, ne bouger pas *b.* 304; *la* —, dans sa place primitive *b.* 57. 334; *pe* —, à l'instant, sur le champ *b.* 291,2. 352. 361,3; *pi* —, *b.* 133,3; *pă* —, *b.* 167,2.

Loga, s. Np. *b.* 234,2.

Loggos, sm. Nl. (Longus)? *b.* 40.

lóghica, sf. logique *b.* 247. 251—253 . . 254,3.

Logobatul, sm. Nl. Lombardie *b.* 118,2.

logodíre, sf. l'action de fiancer 346.

logofăt, sm. (eți) logothète, chancelier, ministre 62,2. 73,1-3. 74. 75,3. 136 . . 199,3 . . 290,3. 333; *b.* 1,3. 34. 75,3. 205,3; — *mare,* chancelier 75,2; *b.* 97, 2; *-fet* 76,2. 79,3. 91,2. 119,2.

Logoj, sm. Nl. 37,2.

Longobarda, sf. Nl. *b.* 168,3.

lopátă, sf. (ăți) pelle; rame 104,3. 219. 327,2; *b.* 353.

lor, pr. dativ plur. v. gram.

Lot, sm. Np. 237,3. 275. 293; *b.* 62.

lou, sn. *istr.* chasse *b.* 286,3 . .

loválă, sf. coup 362,2; **-vesc,** (ii) va. 3. frapper, heurter; toucher 71,2. 114,2. 121,3. 192. 255,2. 301. 341. 362; *b.* 40,1.2. 69,2. 91. 116,2. 121,2. 130, 2 . . 131,2 . . 177,3. 199,3. 240,3. 245, 2. 375; —, vr. se heurter *b.* 52,2. 217, 3. 338,3; —, rencontrer, lutter 142,3. 358; —, quereller 265,3; *-văsc, b.* 64, 2; **lovíre,** sf. coup *b.* 85,2. 184,3. 242, 2; **lovitúră,** sf. (rĭ) id. 241,3; *b.* 197,2. 357,3; —, attaque, maladie *b.* 26,3.

lozie, sf. (ii) osier *b.* 350,3.

lu, gen. et dat. du pr. pers. il v. gram.; *mr. b.* 266,3 . .

luáre, sf. acceptation 97,3; — *aminte,* attention 89,3 (v. lau).

Lucă, s. Np. Luc 41,3. 76. 96,3. 252,3 . . 258,3. 271,2. 275,3 . . 307,2; *b.* 22,2. 34,2 . . 36,2. 63. 203 . .; **Lucaci,** sm. Np. 33,2; **Lucari,** sm. Np. 290,2.

luceafăr, sm. (ferĭ) lucifer 57,2; *-ea-* 267,2; *b.* 158,2. 195; — *de seară,* l'étoile du soir *b.* 159,2; —, (firĭ) *b.* 137,3; **luceferél,** s. dim. (reĭ) id. *b.* 326,2. 328,2. 370,3 . . 371,2.

lucesc, vn. 3. luire *b.* 306,3.

Luchii, sm. Np. Luc *b.* 198; **-illa,** sf. Np. *b.* 10.

lucĭu, sm. (ii) pleine mer; bas-fond 130. 224,2. 293; *luĉu, b.* 93.

lucráre, sf. (ări) travail, activité; œuvre 245,3 . .; *b.* 83,2. 108,2. 202. 243,2. 244. 253,2; **-rătór,** sm. (i) travailleur, ouvrier 47,3. 97,3. 178,2. 194, 3. 313; *b.* 219,2. 222,2; **-rătorie,** sf. (ii) entreprise *b.* 260; **-rez,** (ai) va. 1. travailler; faire, agir 15*. 9. 14. 23,3. 27. 89,3. 253. 313. 318; *b.* 2. 5,3 . . 29,2. 67,2. 80. 84,3. 92,3. 215,2. 239. 244,2; —, servir (Dieu) 2*. 8*,2; —, *mr. b.* 278,3; *îmĭ* — *mintĕ,* tourmenter l'esprit *b.* 96,3; *-eḑ,* 107,2 . . 3 . . 119, 3. 197. 304,2. 312,3. 326; *-ru,* 9. 178, 2; *b.* 223,2. 262,2. 357,3; **-rișór,** sc. (șoare) objet *b.* 11,2; **lucru,** sc. (rurĭ, rure) travail; ouvrage, œuvre; fait, chose 12*. 1. 2 . . 3. 8. 23 . . 24,3 . . 29,3 . . 31,2. 35,3. 39,3. 42,1.2 . . 44,2. 51 . . 66,2. 73,1.3. 86. 88,2. 115,2. 117,1.2. 121. 131,3 . . 168,3 . . 185,3. 219,3. 263. 266. 276,3. 292,3 . . 312,2. 331,2.3. 366; *b.* 1,2. 7,2. 13,3. 56,2. 77,2.3 . . 120,2. 155,3. 213,3. 235,2 . .; —, *mr.* travail *b.* 271,2. 273. 276,2; —, événement 68,3; —, intention 142; — *de oaste,* occupation belliqueuse *b.* 50,2; — *de odihnă, b.* 231,3; **lisez:** *locurĭ* — —; **lugurie,** sf. *mr.* chose *b.* 271,1.2.

lúcs, sm. luxe *b.* 246.

lugurie, *mr.* v. lucru.

luleá, sf. pipe *b.* 333,3.

luludi, sf. (uzi) *mr.* fleur *b.* 273,2. 275.

lumáche, sf. *mr.* rameau *b.* 270,1 . . 2 . . 271,3. 277,3.

lumânăre, sf. (ări) lumière; chandelle 224,3. 294,2; *b.* 64,2. 324,3 . . 365; *lumin-, b.* 344,2.

lumbíniță, sf. pastèque *b.* 98,2.

lumbrisesc, vn. 3. *mr.* resplendir *b.* 282.

lume, *istr.* nom *b.* 284,3 (dcr. nume).

lúme, sf. (mi) monde 1. 2. 12,2. 14. 17,2. 18,2. 20,2 . . 29,2. 36,3. 41. 42, 2. 46,1.2. 48,3. 54,1.2. 56,3. 80,1.2 . . 84,1.3. 96,2. 100. 104. 109,2. 118,2.3 . . 145,2. 154,2. 186. 202—204. 272,1.3. 298,2. 309 . . 324 . .; *b.* 3,2. 13,2. 24. 36 . . 95,3. 93—96 . . 142,2.3. 216—218; *mr. b.* 280,2; —, foule *b.* 246,3; *a toa-*

tă - -, universel (καθολικός) 146. 162,3; *b.* 100. 133,3; — *ochíului*, prunelle de l'œil 12.15,2; **lumán**, aj. séculier, laïque 51,3; *-mên* 113; **lumése**, aj. mondain, séculier 46,3. 114,3. 325,3; *b.* 9 . . 29. 2. 155; *-mâsc* 51,3; —, s. pl. les choses du monde 52,3 . .; **lumêşte**, av. séculairement 51,3.

lumínă, sf. (nI) lumière 8*. . 7. 20. 2 . . 3 . . 23. 29,2. 32 . . 34,2 . . 64,3. 80,3. 85,3. 99 . . 102,2. 110,3. 203. 265, 1-3. 308—309 . . 329,3; *b.* 36 . .; *lumină* 2*,3 . . 3*; — *ochiului*, prunelle 247. 281,3; *b.* 340; *lunini* —, *b.* 138,2 (v. lume); **-náre**, sf. (nărI) illumination 85, 3. 270,2; **-nát**, aj. illuminé, éclairé; resplendissant 8*. 11*, 2.29,2.3 . . 32,2. 48. 83. 100,2. 102,2 . . 106,3. 132,2. 254. 285,3. 302,3; *b.* 15,2. 17,3. 39,3. 52,2; —, illustre 98,2. 99,2. 109,3. 118,3. 124,3. 336,3. 348,2; *b.* 249; —, clair, pure *b.* 23. 138. 139. 338,2. 340,2. 342, 3. 343, 2.3; —, av. magnifiquement; clairement 30,3; *b.* 23,3; *lumirat* 55,2; **-nătór**, aj. s. qui répand la lumière; éclaireur 77,3. 84,3. 154,2. 158; *b.* 182, 2; **-néz**, va. 1. éclairer; vn. luire, briller 12,3. 20,2 . . 57,2. 81. 111. 130,3. 225,2. 299. 308,3; *b.* 36. 39,3. 56. 236, 2; —, vr. s'éclairer, s'instruire; luire 17,3. 83,3. 85,3. 345,3. *b.* 147,3; —, il se fait jour 57,2. 254,3; *b.* 84. 127; *-eḑ* 34,2. 114,2. 119. 179 . .; **-nós**, aj. lumineux; clair, splendide 14*,2 . . 34,2. 133,2; *b.* 291,2.

lúnă, sf. (nI) lune; mois 14*. 11,2. 44. 57,2. 66,2. 83,3. 109. 124,3. 252. 253,2. 316,3. 350. 367,2; *b.* 22,3. 26,3. 27 . . 58,2. 136,3. 203,2. 210; —, clair de lune 288,2; — *noaḑ*, néomenie *b.* 27 . .; *la* —, chaque mois *b.* 335.

lúncă, sf. (cI) petit bois; prairie 71, 2 . . 192. 342,2; *b.* 300,2. 313,2. 333,2.

lúnec, vn. 1. glisser *b.* 1,3. 91,2. 338,3; **lunícare**, l'action de glisser, faute 313,3.

lung, aj. long 16. 251,2. 286,3. 361, 2; *b.* 47,3. 61 . . 118,3 . . 145,3 . . 167, 3 . .; *lungo*, *istr.* 285; —, sm. longueur *b.* 340,2; — *răbdător*, long à la colère 263,3; **-a**, sf. espace 235; **-án**, aj. longuet *b.* 259; **-ăréţ**, aj. oblong, longuet *b.* 67. 168,3 . .; **-ésc**, va. 3. allonger *b.* 2,2; **-íme**, sf. longueur *b.* 93· -îş . îm . . en long *b.* 304,2. 335.

lungura, *istr.* v. ling-.

luni, sf. lundi 89,3. 309,2; *b.* 59. 137; *luri* 9; *lunĕ* 218,3. 219; *b.* 125.

lunícare v. lunec.

luntre, sf. barque *b.* 120. 137,2.

lup, sm. (I) loup 36,3. 58,3. 60,2. 90,3. 95,2. 116,3. 171; *b.* 38. 62. 215; *-lu*, *mr. b.* 263,2 . .; —, (pchi) *b.* 84,3; **-éşte**, av. à pas de loup *b.* 303,2; **Lupaşcu**, sm. Np. 103; **Lupul**, sm. Np. 53,2. 59,2. 75,3. 91,3. 92,2; *-pe* 62; *Lopol* 92,2.

lupiţă, sf. une plante *b.* 344,3.

lupt, vr. 1. lutter, combattre 81,3; *b.* 54. 92. 116,3. 151,3; **-ă**, sf. combat, lutte 355; **-átór**, sm. (I) antagoniste; combattant 240,3; *b.* 47,3. 154.

lut, sm. argile, glaise 2*. 58. 79,3. 205,2. 267,3. 289. 292; *b.* 32 . . 47,2. 60. 92,2.3. 158,3. 350,2 . .; —, boue *b.* 137,2.

Luz, sm. Nl. 273.

M (M).

mâ, pr. pers. acc. moi 2. 3. etc. (v. gramm.); —, intjct. hé v. **mâi**.

ma, cj. mais; *b.* 213; —, *mr.* mais; seulement, ne . . . que, donc *b.* 263,3. 264,2. 3. 268,3. 270,2 . . 271. 272. 277,2. 278, 3. 279. 281,2; —, *istr.* id. 282,2 . . 284,1.2 . . 286,2; — *catu*, aussitôt que *b.* 264; —, av. plus *b.* 264,2. 266. 278 (s. mal).

mac, sm. pavot *b.* 304,3. 340,3. 343.

măc, v. mânânc.

maca, cj. *mr.* puisque; si *b.* 270,3. 271. 272. 281,2.

măcár, cj. du moins 111. 161,3. 167. 223. 358,2; *b.* 29. 114,3. 117,3. 317,3. 318; —, quoique 157. 340,2; —, même si *b.* 39,2; — *că*, quoique, quand même 68,3. 260,3. 280. 315; *b.* 11,3. 19. 24, 3. 52,2. 54 . . 145,3. 150,2. 211. 253. 2; — *cât*, quelque soit le nombre 133,3; *b.* 25,2 . .; — *ce*, id. 120,3; — *de*, bien que, pourvu que; au moins 121; *b.* 95,3. 154. 162,3. 179; —, n'importe *b.* 202; *macar*. 122,3. 123,3. 180,3. 293; — *că* 323. 360, 3; *b.* 76,2; *măcară* 96,2 . . 113,2. 27[illegible] 329,2.

Macárie, sm. Np. Macar[illegible] 306,[illegible] . . 307 . .; *b.* 106,2.

măcát, [illegible] franc[illegible]

măcenic, v. muc-.

măcéș, sm. azérole 356,3.

machedón, aj. macédonien 111,2; *-chi-*, *b.* 132,2; **-le**, sf. Nl. Macédoine 61; *b.* 167; *-chi-*, 262,3 . .; **-ítĕn**, s. Macédonite (une secte) 246.

măcín, (măcinái) va. 1. moudre *b.* 334.

maclúcă, sf. (cl) gourdin, massue *b.* 355,3. 356,2 . . 367 . .; **-chíță**, sf. dém. *b.* 355,3. 356,3.

Maclin, sm. Np. 299,2.

Madiam, sm. Nl. 60.

măduhă, v. -duvă.

mădulár, sc. (e, ărĭ) membre 10*. 55. 81. 115. 184,2. 243. 345,3; *b.* 119. 2. 149 (*b.* 48 l. măgulările).

măduvă, sf. moëlle; suc *b.* 370,3; *măduhă* 357,2; *me-* 124.

mae, v. mai.

măemuță, v. maim-.

maene, v. mână.

măestrie, sf. (ĭi) intelligence; art; adresse 16. 59,3; *b.* 108,2. 175,2; *măie-*, *b.* 313; **-tru**, s. maître; ingénieux 265, 3; *b.* 327,2; —, aj. enchanteur; magique *b.* 172,3. 173; **maĭástră** (estre), sf. fée *b.* 338,3; *mestru*, *istr. b.* 286,2.

măgarĭu, sm. (rĭ) âne 90,3. 353 . . 2 . .; *b.* 118,3. 260. 357,2.3 . .; *ma-* 91.

magazá, sf. (le) magasin *b.* 245,3.

Măgdălin, sf. Np. Magdalène 43,3; *Magdalina*, 101. 229,3. 231,2.

maghie, sm. pl. les mages *b.* 143.

maghistán, sm. (ĭ) magistrat(?) 146, 3; **-trát**, id. *b.* 359,1-3 . .

Magnentie, sm. Np. Maxence 357,3.

magnít, sm. aimant 347,3.

măgulése, vr. 3. se flatter *b.* 83,3; **-lire**, sf. caresse; flatterie *b.* 48,3. 49. 170,2.

mă'gură, sf. (rĭ) colline, montagne boisée 1*,3. 1. 10,2. 65,3 . . 67,3 . . 108,2 . . 141,3. 367,3; *b.* 219; **-reni**, sm. Nl. *b.* 300,2.

Măháclu, sm. Nl. Mohacs 43. 56,2.

măhăese, va. 3. faire signe 6*,2.

mahalá, sf. (ale) faubourg *b.* 127, 3; **-lagițoáe** sf. faubourienne *b.* 119,3.

máhină, sf. mécanisme *b.* 150,3.

Mahmet, sm. Np. 303,2.

mahmúr, aj. grisé 62.

măhnése, (ĭi) va. 3. chagriner, affliger 256,2. 299,2; —, vr. s'affliger 259,2 . . 299,3. 324,3; *b.* 15,3. 155,2; **-nicĭúne**, sf. chagrin *b.* 178,2; **-níre**, sf. (rĭ) id. 133,3. 205,2. 313,3; *b.* 56,2. 256; **-nít**, aj. s. triste; chagriné 255,3. 364; *b.* 11,3. 14. 69.

măhrámă, sf. (ămĭ, ame) linge, toile; fichu 196. 300,3. 346,2; *b.* 68,3. 312.2; *maramă*, *b.* 262.

maĭ, av. plus, davantage 3. 4 . . 12, 3 . . 17. 18,3. 31,1.2. 34,2; *b.* 5,2 . . 25,2. 217,3 . . 353,2. 362,3. 368,3; —, encore 7. 348,2; *b.* 132; —, à peu près, presque 126. 128,3. 149,3. 176,3 . . 361; *b.* 22,3. 23,3. 169. 215,2. 225,2. 238,3. 239,3. 296,2; — —, id. *b.* 350; *mae* 134,2; —, *istr.* plus *b.* 286,2; *ma*, *mr. b.* 264,2. 266. 277,2.3. 278. 282 . .

Maĭ, sm. mois de Mai 56,2. 92. 135, 2. 239,3; *b.* 27.

măĭ, intjct. hé, holà *b.* 294,2 . . 295, 3 . . 309,3. 333—334. 371; *mă*, *b.* 262, 2 . . 367,3 . .; *mr. moĭ b.* 280,3. 281,3.

máĭa, sf. *istr.* mère *b.* 283, 2.3 . . 284,1.2 . .

máĭcă, sf. (ce) mère 60,2. 61. 63. 64 . . 158,2. 185,3. 214,2.3 . . 248. 249, 3. 319,2. 340,2; *b.* 61,2. 78,3. 137,2 . . 186—187. 202,3. 230 . .; **-precísta**, Notre-Dame *b.* 28,3. 340 . .; **măĭculíță**, sf. dém. chérie *b.* 345; **măĭcúță**, sf. dém. *b.* 351.

măĭmár-lu, sm. *mr.* maçon 277,2 . . 3 . .—279.

maĭmúță, sf. (ţ̦e) singe 353,3. 354 . .; *măem-*, *b.* 358, 1. 2 . . *momiță b.* 121; **-ţ̦ólu**, sm. dém. *b.* 250,2.

mâĭne, av. demain 96,2 . . 3 . . 198, 2. 205,2. 211,3. 327; *b.* 210; *măĭnre* 55, 2 . .; *măni*, *b.* 136,2; *măre*, *istr. b.* 285, 3. 286,2.

maínte, pp. avant 16*,2. 20,3. 23, 1.2. 32,2. 37,2. 41. 50. 51 . . 100. 101. 114,2. 120. 122. 133. 137,2.3. 152,2. 201. 209. 253,3. 268 . . 329,3. 330,3. 366,3. 367,3; *mainúte* 47,2; *maintea* 200,3 . . 367,2; *b.* 9 (v. ainte, înainte).

Máĭor, sm. Np. *b.* 201,2.

máĭstur, sm. (ĭ) *mr.* maître maçon *b.* 276—280 (cf. măestru).

măĭu, (măsaĭu, mas, a mâne) vn. 2. rester, reposer; vivre; passer la nuit 9. 194,3. 201,3. 222,2. 232,2. 242,1.2 . . 353,2; *b.* 41. 307,3.

maĭúg, sm. (ĭ) maillet *b.* 300,3.

mal, sc. (urĭ) bord, rivage 165,3. 199,3. 327,2; *b.* 287,3. 298,2. 346.

Maláchie, sm. Np. *b.* 195,3.

mălăĭu, sm. millet *b.* 121. 165; *mălae* 178,2; —, pain de maïs *b.* 336,3. 353,2.

Mălălăeşti, sm. Nl. *b.* 76,3.

mălcomíş, aj. taciturne *b.* 26.

mălít, aj. fangeux *b.* 350. 352.

Malkoci, sm. Np. 75.

maltratéz, va. 1. *istr.* maltraiter *b.* 282,2.

mă'lură, sf. (rĭ) charbon (maladie des blés) *b.* 320,2.

mámă, sf. (me) mère *b.* 319,3. 362; **măni-ta, măni-sa**, à ta, à sa mère (génit. et dat.) 7 . . 59,2. 224; *măne-ta* 184,2; **mă-ta, mă-sa**, (nom. et accus.) 91,3; *b.* 349,2; *mr. b.* 271. 278 (v. mumă).

mămălígă, sf. pain de maïs *b.* 375,2.

Mámbre, sf. Nl. 37.

mamona, s. richesse 8*,2. 195,2 . . 3 . .

mămúcă, sf. dém. petite mère *b.* 305, 2; **-cúţă**, sf. id. *b.* 352,2. 353,2; **-ulícă**, id. *b.* 336,2.

măn, (aĭ) va. 1. envoyer 256. 257; *b.* 141,2. 143,2. 293,2 . . 328,2.3. 359, 2; —, mener, diriger *b.* 88,3. 328,3. 335—338.

mână, sf. (mânĭ, ne) main 16*,2. 5. 11,2. 12,2 . . 16. 37,2 . . 58. 61. 64,2.3. 67. 74. 82. 88,1 . . 3. 110,3 . . 127,2. 132,3. 158,3 . . 184,3. 188,3. 244,2. 283,3. 293,3. 349 . . 350. 352,3; *b.* 51, 3. 54,1.2. 107,3. 137,2. 169,2. 174,2. 175,2. 192,3. 242,3. 262,3. 349; —, *mr. b.* 264,2. 267. 271,2; —, (mâĭnĭ) 14. 16,2. 81,2. 89. 101,3. 131. 196. 263. 289,2. 290,3. 313 . . 345,2; *b.* 31,3. 32. 51,1.2. 145,3 . . 148; —, (manu) 36,2. 105,2. 121,3. 144. 145,2. 147,2 . . 152. 154. 174,3. 193,2. 230,3. 231. 246,2. 248,2. 249,2. 254,2. 266,2. 304,1.2. 324,2. 327,2. 365; *b.* 135,2. 145 . . 171, 2. 172. 199,3; —, (mănurĭ) 137,3. 140, 1.2. 141; *o* —, une poignée *b.* 44; *a* —, sous main; à la portée 147,3. 198,3. 212,3. 254. 361,3; *b.* 75,2; *războĭul de a* —, mêlée *b.* 82,3; *în-de* —, apte 319,3; *pre* —, dans la main 192,3; *maene* 216,2 et *mijna* 226,3 = *mână*; *mâina* 28; *măînra* 3*. 5*; *mâra*, (-ru) 9 . . 54,2; *mera, istr. b.* 282,2; **mănúţă**, sf. dém. *b.* 344,3.

Mănăíl, sm. Np. 74,3; Emmanuel; *-lă* 45; *Mane, b.* 289; *Manoli, b.* 287—291; *Manolachi, b.* 81,2; *Manulè* 75.

mănânc, (mâncái, a mânca) va. 1. manger 7. 42,3. 46,2. 62. 64,2.3. 66. 90,3. 116,3 . . 165,2. 193,3. 238. 242. 247,3. 263,2. 264,2 . . 271,2. 285 . . 330,3. 331,2 . . 351,2 . . 3 . .; *b.* 44,3. 63. 67,2 . . 71,2. 94. 149. 201. 215,3. 233. 255,2; *mănâînc* 15,3. 36,3. 52,1-3. 80,3. 104. 108,3. 112. 116,3; *mânc, mâânc, măînc* 8*,2. 13*,3. 16*,2. 4 . . 5 . . 15,2. 16,3. 29,2. 81,3. 90,3. 104, 2 . . 108,3; —, *mr. b.* 269,1 . . 3; *mâc, b.* 263,2. 264. 273,3. 281,3; *manc, b.* 264,3; *munc, istr. b.* 283. 285,2 . . 3. 286, 3; *mărâînc* 4*,3. 5*,2; *mărânc, istr. b.* 285,3. 286.

mănăstíre, sf. (rĭ) couvent, cloître 44. 62,1.2. 78. 87,3. 94,2. 103,2. 131. 174,1-3. 193. 221 . . 297,2.3. 319,2. 328; *b.* 24,3. 32,3 . . 34,3. 40,2 . . 127, 3. 156,3; *monastire* 109,3; *-tir* 214,2; *manaster mr. b.* 274,3.

mănătúrcă, sf. (cĭ) champignon *b.* 98.

măncăcós, aj. gourmand 285,3; **-cáre**, sf. (cărĭ) l'action de manger; manger, mets; proie 15,3. 18,2.3. 35. 61. 64,2. 129,2, 167,2. 282,3. 354,2; *b.* 23. 2. 42,2. 47,2. 203,3. 210,3; *-cari, b.* 85; *mâîncare* 28. 30; **-cărime**, sf. démangeaison *b.* 341,3; **-cát**, s. manger 266,3; *b.* 102,2; **-cătură**, sf. id. *b.* 289,2.

Mancê, s. Np. 45.

mance-le aj. *istr.* le premier *b.* 285.

măndila, sf. *mr.* habit *b.* 274,2 . .

mândreáţe, sf. fierté 250; **-résc**, vr. 3. s'enorgueillir, se glorifier 47; *b.* 291,2. 332; **-ríe**, sf. (ĭi) sagesse 10*, 2 . .; —, orgueil, fierté 50. 54,3. 247. 364,3; *b.* 47,3. 48; **-rişór**, aj. joli *b.* 317,3; **-ru**, aj. vain, fier 50,3. 300,2. 327,3; *b.* 158,3. 197,3; —, beau, joli *b.* 141,2. 287,3. 330,2; —, sage 59. 141,3; *b.* 72; —, s. amant, amante *b.* 289,2.3. 290,1.2. 293,3. 306,2. 309,3 . .; **-rúţă**, sf. (ţe) id. dém. *b.* 290,2. 296,2.

Manend, sm. Np. Mani *b.* 79,2.3.

mângâére, sf. (rĭ) consolation; caresse *b.* 67,3. 161,3; *-ri, b.* 179,3; *-eare* 99,2; *b.* 15,3. 52,2 . . 146,3. 149, 2 . . 230,2; *mâîngâeare* 31,3; *-tare* 10*, 2. 84,3; *mîn-* 211; **-gătór**, aj. consolé 249,2; **-gătós**, aj. s. consolateur *b.* 172, 3. 224,3; (—, *b.* 231,31. **mănios**); **-gătór**, aj. s. consolateur; calmant 84,2. 130,3. 289; *b.* 79,3. 242,3; *-gător* 136,2. 208,

3; **-găltúră,** sf. consolation 9*. 19,2; **-găłu,** (ălăi) va. 1. consoler; caresser 148 . . 179,1.2. 181. 188. 300,2; *b.* 54, 2. 104. 135,2. 140,2. 182. 230,2. 304; —, vr. se consoler 99 . . 139. 258,3. 350. 364; *b.* 178,3; *mâîngâĭu* 31. 184,2.

mănic, vr. 1. se lever de grand matin *b.* 137.

mâ'nică, sf. (cĭ, ce) manche *b.* 11,3. 337. 351. 373,2.

mânie, sf. colère; fureur; courroux 1*,3. 13*,2 . . 15,3 . . 16,2. 35,2.3. 51 . . 60,3. 76,3. 81,3. 83,3. 111,3. 113,2. 142 . . 170 . . 201,3. 213,3. 247,2. 295, 2. 320,3. 338. 364,3; *b.* 18,2. 22,3. 29, 2. 55,2. 57,2. 67. 83,2.3 . . 123,3. 185. 196,2. 246,2; **mânios,** aj. s. furieux, violent 113,3. 169,2. 364; *b.* 26. 27,3. 56, 2. 83,3. 84,2. 146; *-neos, b.* 67; **mângăos,** *b.* 231,3 (l. **mânios**); **mănĭu,** (iátu) va. 1. irriter; fâcher 11. 15,2.3 . . 36, 2. 80. 211. 365; *b.* 48,2. 63,2. 96; —, vr. s'irriter, se fâcher, avoir du dépit 2*. 27,2. 66,2 . . 86,2. 112,2. 117,2. 121,3. 182. 227,2. 233. 270. 273. 305. 368,2; *b.* 246,3.

Manolache, -li, v. Mănăil.

mansúp, sc. (urĭ) poste, emploi *b.* 106.

mântá, sf. (le) manteau *b.* 294,2. 337,3.

mântuésc, (uíĭ) va. 3. sauver, délivrer 27. 50,2. 85. 89,2. 127,3. 148. 241. 289. 293. 309,2. 349,3. 367; *b.* 16, 2. 29,2. 38,2. 132,3. 199. 214,3. 356, 2; —, vn. finir *b.* 245,2; *ment-* 39; *mant-, b.* 184; **mântuínță,** sf. salut; délivrance, rédemption 108,2. 240,3. 242, 2. 249. 270. 322; *mîn-* 214.2; **mântuíre,** sf. id. 49. 83,2. 166,2. 263,2. 295. 336, 3; *b.* 17. 31,2. 156,1.2. 192,3. 196,3; —, fin *b.* 62; **mântuít,** aj. guéri 187,2; **mântuitór,** sm. Sauveur 50,2. 65. 124,3. 136,2. 183,3. 214,3. 348 . .; *b.* 101. 190; —, aj. sauvant, délivrant 130,3. 163. 292. 348; *b.* 20,3. 81.

mânúnchĭu, sc. (che) fagot; gerbe, bouquet, botte 249,3; *b.* 317,3. 321. 336,2. 344,2.

Manul, sm. Np. *b.* 126,2; *-lé,* v. Mănail.

mănúță, sf. (ţe) petite main *b.* 295, 3. 352,2.

mânz, sm. (ĭ) poulain 310,3 . . 311 . .; *b.* 359,2. 372,2; —, (zăĭ) *b.* 133,2 . .; —, (jĭ) *b.* 168 . . 258,2; *mânz* 232,3. 233; **-zár,** sm. (ĭ) brebis à lait *b.* 258,2; **-zát,** aj. sevré *b.* 258,2; sm. Np. 87; **mânzisór,** sm. ânon 36.

măr, sc. (mere; merĭ) pomme, pommier 356,3. 357; *b.* 2,3. 73,2 . . 3 . . 74 . . 91. 97,2. 137,3. 138. 174,2. 299, 2.3. 324,3 . . 327,2 . .

măra, v. măna.

mărăcíne, sf. (nĭ) épine; broussailles 222; *b.* 310,2. 342; *-čuni, b.* 119,2 . .

marama, v. măhr-.

Maramorúș, sm. Nl. 234,3. 235,2. 3; *-mureș* 197,2; *-murăș* 125,2.

mărănc, *istr.* v. mănânc.

mărărĭu, sm. anet 356,2.

mărát, aj. *mr.* pauvre, misérable *b.* 274,2. 278,3. 280. 281.

Marco, sm. Np. Marc 42,3 . . 100,3. 128. 256,3. 310,3. 358,3; *b.* 22,2. 63; — **Avrélie,** Marc Aurèle *b.* 9,2 . . 10, 1.2; *-cu, b.* 292 . .; — **Antonie,** Marc Antoine *b.* 197—198.

marchéz, sm. marquis *b.* 249.

Mardohéĭu, sm. Np. 277.

mare, aj. grand 11*,2. 3. 6. 11,2. 17. 24. 31. 34,2.3. 35,2. 36,3. 43,3. 55,2. 59,2. 61,2. 67,3. 84,3. 104,3. 186, 2. 329,1.2. 348,3; *b.* 8. 13,2. 227. 355, 3; —, s. le grand, supérieur 20,3. 33, 2. 89,1.3. 154. 156. 170,3; *b.* 213,2. 247,2; *cu — ce,* à peine *b.* 348,3. 353, 2; —, *istr. b.* 283,3; *mari, b.* 10. 82,3. 103. 150,3 . . 171,3; *maare* 92,2.

máre, sf. (mărĭ) mer, océan 6. 11 . . 14. 18. 19. 23,3. 34,1.3. 36. 49,3. 84, 3. 110,3. 127,2. 202,3. 224—225. 265, 2. 303,3 . . 304. 339. 367,2 . .; *b.* 13,2. 22,3. 110,1-3. 147. 157,2. 217; **-roșie,** la Mer Rouge 145,3.

măre, intj. hé, holà 199,2; *b.* 324,3; *-ri, b.* 301,2; —, *istr.* v. mălne.

mărésc, va. 3. louer; grandir, élever 80,2. 83,2.3. 86,3. 164,3. 165. 243. 248, 3. 249,2 . . 264,2 . .; *b.* 15,2. 56. 192. 253; —, vr. grandir, magnifier 365,2; *b.* 17.

Máreș, sm. Np. *b.* 205,3. 206,2.

mareșál, sm. maréchal *b.* 127,3.

mârĕț, aj. av. fier 13*. 50,3. 285,3.

márfă, sf. (mărfurĭ) marchandise *b.* 128,3. 135. 245,3.

mărg, v. merg.

mărgăritár, sc. (ĭ, e) perle fine 18. 38. 114,2 . . 176,2. 179. 290; *b.* 133,2.

151,2. 168. 218. 336; *-rínt, b.* 333,2; *-rintár, b.* 334.

mărgelát, aj. marqueté(?) *b.* 258,2.

marghiól, sm. (i) bouffon, vaurien *b.* 12,2. 118,2.

márgine, sf. (ne, nĭ) marge, rivage, bord; extrémité; frontière; flanc 18. 73, 2. 83. 97,3. 131. 154,2. 189,3. 223,2. 250,2. 261,3. 272,3. 314 . . 330. 367,2; *b.* 92,3. 107,2. 132,2. 158,2. 169. 206, 2. 301,2; —, *mr.* fin *b.* 278,2; *-gene, b.* 71,3. 90,3 . .

Mărginénĭ, sm. Nl. *b.* 127,3. 207.

márhă, sf. bête de somme 23,3.

Marie, sf. Np. 32,2. 92,3. 101 . . 124. 137,2. 183,2. 188 . . 196. 230,2. 231,2. 299,1.3. 300,3; *b.* 38,3. 171,2; —, sm. Marius *b.* 197 – 198.

mărie, sf. grandeur; gloire; majesté 12*,2. 4. 38 . . 50, 2. 75,3. 83,2. 97. 103,3. 104,3. 105. 114,3. 119,2. 124,3. 130,3. 159. 192,3. 240 . . 290,3 . . 336. 2. 340,3; *b.* 2, 2.3 . . 8,2.3. 126,3 . . 181,2; **mărime,** sf. grandeur, quantité *b.* 84,3. 88,2. 129.

Marín, sm. Np. 355,1 . . 2; **-rînă,** sf. *mr. b.* 274,2 . .; *-rien* 38.

mărire, sf. gloire, louange; grandeur; splendeur 14,2. 15. 49,2. 50. 51. 85,2. 99,2. 106. 114,3. 182,3. 184,3. 236,2. 298,2. 302,3. 367,3; *b.* 16,3. 86. 107. 147. 173,2. 184,1.2. 188. 232,2.3; **-lşór,** *cresc* —, grandir un peu *b.* 178, 2; **-ít,** aj. loué, fameux 183,2. 344,2; *b.* 249. 315,2.

mărit, (aĭ) va. 1. marier *b.* 261,1. 2 . .; —, vr. prendre un mari 46 . . 52, 2. 59; *b.* 60,3. 89,2. 309,3 . .; **-át,** aj. marié 46 . . 52,3; *b.* 353,2.

mármură, sf. marbre 172,3. 173. 361 . .; *b.* 40,2.3. 130; *-re* 6. 205,2 . .; **mărmurése,** vn. devenir stupéfait 223, 2; **-rít,** aj. stupéfait 222,2.

Maroc, sm. Nl. *mr. b.* 281.

Mártha, sf. Np. 137,2. 138,2. 139. 2 . . 140. 186,3.

Mártie, sm. mois de Mars 74,2. 76. 208. 314; *b.* 38,3. 166,2; *-rt* 331; *b.* 58,2; *-ti, b.* 60,3.

mártur, sm. (i) témoin, 122,3. 123. 197,3. 301,3; *b.* 256,3; *-tor* 3*,1.2. 157; *b.* 3.

mărturíe, sf. (ii) témoignage; témoin 3*,2. 12,3. 20,2. 33. 38,3. 40,2 42 93,1.2 192 198 134,3 152 1.6 174,2.3. 237,2. 245. 261,3. 277,2. 284. 2. 309,3. 351,2; *b.* 8,3. 30,3. 38. 97,3. 206; — **pravo-slávnică,** la confession orthodoxe 290,3; — **risése,** (sii) va. 3. témoigner, rendre témoignage; avouer, prouver; confesser; avertir 2*,3. 4*,3. 15*,2. 20,2.3. 31. 32,3. 41,2. 63,2. 74, 3. 85. 109. 115,3. 122,3. 132,2. 144, 1-3. 153,2. 160 . . 165. 308,3. 311,2.3. 342,3. 365,3; *b.* 36 . . 50,2. 131. 159. 3. 160 . . 210; *-resesc* 134,2; *-torisesc* 43, 2; *-torosesc* 44, 3; *mrăturisesc* 52; **-risíre,** sf. confession, aveu *b.* 204. 210, 2; *-ri, b.* 219,2; **-rísít,** aj. de bon témoignage 283,3; —, reconnu 3*.

Marţi, s. pl. Mardi 218,3. 235,2. 310; *b.* 59. 137; *-ţĭ, mr. b.* 280,3; **-ţíe,** sm. Np. 143,2 . .; **-ţíalis,** sm. Np. *b.* 3,3.

mărúnchiu, sm. (i) manche, anse *b.* 333,3 (v. mânu-).

mărúnt, aj. av. menu, fin, mince, petit 70,3; *b.* 43,1.3. 300,2; *pre a* —, en détail *b.* 171,3; **-nţél,** aj. av. dim. id. *b.* 42,2.3. 300,3. 328,3. 333,3; —, sc. atome 339.

mas, sm. couchée 201,3 . . (v. mâiu).

másă, sf. (mese, mĕ-) table 28. 30, 3. 49,3. 58,2 . . 100. 210,2. 223 . . 262, 2. 283,2. 293. 336,2; *b.* 7,2. 28,2. 43, 3. 69. 84,3. 104,3. 170,2. 224,2. 225,3. 248,1.2. 255,2; *measă, mr. b.* 281,3 . .

măscăríciu, sm. bouffon, jongleur 88,2. 217,3; *b.* 170,3; *-reţ, b.* 360,1 . . 2; **-clúne,** sf. arlequinade *b.* 51,3. 52,3.

máscur, sm. (i) cochon mâle châtré *b.* 34,3.

maslín, sm. (i) olivier 7 . . 64,2.3. 286,3. 287; *b.* 62; — *sălbatec,* terebinthe(?) 357; **-ă,** sf. (e) olive 10*,2; *b.* 97,3; *mr. masnă(?) b.* 275.

máslu, sc. (le) extrême onction 115. 243,2; *b.* 29.

masnă, *mr.* v. maslină.

mastoríe, sf. *mr.* art *b.* 265,3 . .; *-tu-, b.* 276,2 (cf. măestríe meşter).

măsur, (aĭ) va. 1. mesurer 30,2. 128; *b.* 92,3. 366,2; **-ă,** sf. (rĭ) mesure; nombre 15. 17. 29,2. 30,2. 82,2. 97,3. 195,2 . . 267,2; *b.* 25,2. 108,2. 158,2. 211,2. 323,2. 359,3; *cu* —, modéré 87; *de* —, id. *b.* 26,2; *peste* —, trop, à outrance *b.* 161,3. 174,3; *asupra de* —, id. *b.* 63,3; **-rát,** aj. mesuré 82,

mâşăese 3. fourmille

mâşc. *b.* 265 b

máștehă, sf. belle-mère 90,2. 277—278.

mătăcíne, sf. mélisse *b.* 342,3.

mătărsăsc, va. 3. confesser 207,2 (v. mărturisesc).

mătásă, sf. soie 313,2. 356,3; *b.* 120; *-se*, *b.* 225,3; *matasă*, *b.* 332. 368,2. 369,2.

matca, sf. (mătcĭ); — **foculuĭ**, le fleuve de feu (dans l'enfer) 82,3. 113,2. 127,2. 349; *b.* 141,3; —, lit de rivière *b.* 261,3.

Mateĭu, sm. Np. 75. 109,3. 134,2. 200; *b.* 82; *-theĭu* 78,2.3. 98. 111,3; *b.* 63; *-theĭ* 41,3. 194. 274,3. 275 . . 307, 3. 309,2; *b.* 20,2 . . 3. 38; *-ttheĭ* 27,3. 30,2. 159. 194,2. 237,3. 325,2. 348,3; *Măteĭu* 38,2; **Mătieaș** 176. 177,1.2. 191, 3; *Ma-* 71.

matérie, sf. (ĭĭ) matière, substance 260; *b.* 64,2. 91,3. 214,2. 237,3.

Mătieaș, v. Mateiu.

mátor, sm. vieillard 164.

mătrăgúnă, sf. mandragore *b.* 342 . .

mătur, (aĭ) va. 1. balayer 91; *b.* 339, 2; *-tor* 1*,2; **-ă**, sf. (rĭ) balai, herbe à balai 356; *b.* 339,2.

mătúșă, sf. (șe) tante 90,2. 190,3; *b.* 350,3; —, vieille femme *b.* 353—356.

maț, sc. (e) pl. intestins 156. 166,2. 321; *b.* 362,2; *mr. b.* 263,3.

mâ'ță, sf. (țe) chatte *b.* 172. 213,2. 319,2. 337,3 . . 362. 374,3; —, flocon *b* 309,2.

Mavrikĭ, sm. Np. 75; **-rocordát**, sm. *b.* 18.

Maxim, sm. Np. 257. 320,2. 328; **-ián**, sm. Np. 322.

măzăc, sm. écrivailleur 362,3.

mázăre, sf. pois commun 356; *b.* 27; *-zi-*, *b.* 98.

mazíl, aj. s. destitué; petit boïar *b.* 34,3. 102,2. 219,2. 220 . . 319,2; *-zăl*, *b.* 75; **-ésc**, va. 3. destituer 149,3; *b.* 34. 2.

me, **mea**, pr. pass. 1 sg. f. ma (v. gram.).

me, v. merg.

mea, av. *mr.* après *b.* 272,2.

measer, v. meser.

meáșire, sf. *mr.* don, gratuitement *b.* 263,2.

mecét, sc. (urĭ) mosquée 149,2 . . 3; *b.* 19,3.

Mecisláv, sm. Np. *b.* 50,3.

medelnicér, sm. (ĭ) le boïar qui versait l'eau sur les mains du prince 91,3. 151,3 . . 173,2; *b.* 195,3; *-dil-* 103; **-niță**, sf. lavoir 238,3 . . 239 . .

Medena, s. Np. *b.* 173,2.

Medieș, sm. Nl. 178; *-iteș*, *b.* 3,2.

megiáș, s. aj. (ĭ) voisin 174,2. 197; *b.* 2,1.2; —, (ieșĭ) 136; *b.* 121,2; **-ieșésc**, vr. 3. avoisiner à 189.

Mehedínțĭ, sm. pl. Nl. *b.* 127,2.

Mehmet, sm. Np. 71. 149,2 . . 191,2.

meĭdán, sc. (e) champ de combat *b.* 240.

meĭu, sm. millet 6,2.

melahónie, sf. mélancolie *b.* 26,2.

melc, sm. (ĭ) limaçon *b.* 42,2. 371,2.

Meleti, s. Nl. Malta 349,3; **-tie**, sm. Np. 290,2; *-tiĭ* 111,2.

Melhi, sm. Np. 66 . . 67 . .; **-or**, sm. Np. *b.* 332,3; **-sedec**, sm. Np. 66. 94, 2; **Melíntie**, sf. Np. 6 . . 7.

mélița, sf. moulinet, brisoir *b.* 349. 369.2.

menčuros, v. mincinos.

Menelau, sm. Np. *b.* 83,3 . .

menésc, vn. 3. présager, prédestiner 201; *b.* 70,1.2.

mente, v. minte.

menut, v. min-.

Mepeș, 178, l. Meghieș.

mera, *istr.* v. mâna.

meráchie, sf. *mr.* souci *b.* 271,2.

Mercurĭ, sm. Mercredi *b.* 59,2. 137; *mĭercure* 218,3 . . 220; *b.* 125; **Mercurii**, sm. Np. Mercur *b.* 82,3.

meréu, av. continuellement *b.* 288, 2. 290,1-3. 344,2.

merg, (merși, mersei, mear-, miar-) vn. 2. aller marcher 1*. 2*,3. 5*. 9*. 15*,3. 1 . . 3 . . 6,2. 9 . . 13,2. 17,3. 19. 24,2 . . 25,2.3 . . 31. 61. 65. 67. 70,3. 74. 82. 97. 99,2. 115,3. 127,3. 131. 141,3. 166,3. 187,3. 188. 201,2. 218,2 . . 3. 229, 2.3. 253 . . 291,3. 297. 309,2. 310,3. 327. 334,1.2 . . 352,1-3; *b.* 39. 56,3. 63,3. 97,2. 105. 114,2. 115. 119,2. 133—134. 167,2. 199,2. 200,2. 359,3; *mărg* 95. 116. 139,3. 147,2. 149. 182,2 . . 3. 230, 2 . . 3. 255, 2. 273, 3. 299,2. 300,2.3. 305,3. 306 . . 307. 340,2. 360,2; *b.* 64, 2. 66,3. 114,3. 120,3. 132,2.3. 133,3. 135,3; *mĭerg*, *mr. b.* 272; *merĭ*, *-re* 2 et 3 sg. *b.* 345 *me*, 3 sg. *b.* 293,2; *mere*, *istr. (mes) -a*, il est allé *b.* 283,2. 284,2.

286,1-3; **-ere**, sf.; — *înainte*, **progrès** *b.* 162,3.

meri, s. miel; v. miere.

meridián, sm. méridien **323.**

merişór, s. (şoare) **pervenche** *b.* **356**; —, petite pomme *b.* 174,**3.**

mers, sm. *pe — ul drumului*, **pour** aller en chemin *b.* 294,3.

meruése, vn. 3. être **digne** *b* **214,3.**

mes, sm. (şi) *mr.* mois *b.* **268,2.**

meser, aj. s. misérable; **pauvre** *mé-*, 8*,3. 19,2. 59,3. 61. 181,2. 185,2. 252. 2. 313. 364,3. 365. 367,1.2 . .; **-âtáte**, sf. pauvreté, misère 25. 26. 31,3. 32. 181,3; **-êre**, sf. miséricorde 11*. 11. 13,2. 14,2. 28,2. 78,2.

Meserelu, sm. Np. (?) 45.

mesésc, vn. 3. tenir table *b.* 293,3.

meséţ, sm. (slav.) mois 38. 56,2. 87, 2. 340,2.

mésia, s. Messie 108,3. 153,1.3; *b.* 322; *messia* 153,2.

Mesopotamie, sf. Nl. 273.

mesteácău, sm. bouleau 356,3.

méstec, (aĭ) va. 1. mêler 2. 126,3; *b.* 67,2. 301,3 (v. am-); **-ătură**, sf. mélange, composition 101.

mestĭ, sm. pl. espèce de chaussures *b.* 31.

mestru, *istr.* v. măestru.

meşină, sf. (nurĭ) basane 258,2.3.

méşter, sm. (i) maître; artisan, maçon 33,2. 38. 125. 177,2. 222,3; *b.* 13,2. 19,2. 88. 136 . . 178,3. 211,2 . . 252,3. 292,3; —, aj. habile 10*,2. 167,3; **-úş**, sm. (i) dim. *b.* 364,2; **-íe**, sf. art *b.* 291,2; **-şúg**, sc. (urĭ) art, métier; artifice, ruse 71. 79. 116 . . 118. 123,2. 191,3. 235 . . 236. 337; *b.* 88; —, connaissance 110,3 . .; —, malice 301; *meşteşug*, id. 84. 171,2. 172,2.3 . . 291, 2. 353,3; *b.* 5,2. 30,3. 91,2.3. 171,2. 179. 181,3. 239. 253,2. 257. 362. 373,2; **meşterşuguése**, va. 3. travailler, faire; préparer 118,2. 133,3. 144,2. 324; **-şuguít**, aj. artistique *b.* 13,2; **meşteşugíre**, sf. art *b.* 92,2.3; **-teşugít**, artificiel *b.* 173,2.

metafizică, sf. métaphysique *b.* 247.

metaforicéşc, aj. métaphorique *b.*163.

Metafrást, sm. Np. 241,2.

metaherisésc, va. 3. user, employer 47,3. 90,2. 198.

metánie, sf. (ii) prosternation 90,2 . . [illegible]

meteáhnă, sf. (ne) défaut 170,2; *-tahnă*, *b.* 249,3. 250,2.3.

Methodie, sm. Np. *b.* 56.

Methomori, sm. Nl. 321,3.

Metisláv, sm. Np. *b.* 50,3.

metóh, s. église succursale *b.* 40. .

meu, pr. pass. mon, v. mieu (v. gram.).

meuréz, va. 1. mesurer(?).

mev, *istr.* mon *b.* 285 (der. meu.).

mez, v. miez.

mi, pr. pers. datif: à moi.

mia, pr. pass. *istr. b.* 285,2 v. mea.

mĭară, v. miere.

Miasin, sm. Nl. 221,2.3.

miază-noápte, sf. Nord 130,3. 177. 2. 222,2; *miadă* —, 65,3. 68; **-zi**, Snd 130,3.

mic, aj. petit 9*,3. 8. 17. 18,3. 31. 34,2. 66,3. 70,3. 89,3. 94,2.3. 104,2. 3. 114,3. 119,2. 127,2. 193,2. 260.2. 290,2. 309,3. 337; *b.* 13,2. 107,2. 118, 3. 140,2. 166,3. 233,2. 249 . .; *o mică de vreame*, — — *de ceas*, peu de temps 256; *b.* 41; *mĩic*, *mr. b.* 277,3; **-şór**, aj. dim. très petit 79,2. 120,3; *b.* 254,2; **-şoréz**, va. 1. rapetisser 83, 3; *-şurez* 119,3; *b.* 12.

micşuneá, sf. (ele) violette *b.* 295.

micúţ, aj. très petit *b.* 354; *de* —, depuis qu'il était très petit *b.* 292,2.

míe, sf. (mit) mille, millier 4. 10,2. 16. 28,2. 60. 95,3 . . 96,1.3. 238. 296, 3. 332; *b.* 47,3. 55,3. 92,3. 147,2. 210, 2. 304. 369,3. 370,2.3.

miél, sm. (miei) agneau 15,2.74,3.104, 3. 282. 293,2; *b.* 258,2 . . *mr. niel b.* 265,. . 2 . .

mieoáră, sf. brebis de deux ans *b.* 258,2.

Mĭercurĕ, s. Mercredi 88,2.

miére, sf. miel 98. 165,3. 166 . .; *b.* 94,3. 102,3. 132,3; *-ri*, *b.* 59 . . 85. 133; *meri*, *b.* 59,2. 137,3; *mieare* 12,3. 15,2. 68. 154,2. 282; *b.* 173; *miară* 175. 2; *nere*, *b.* 138.

mĭerlă, sf. (le) merle *b.* 44,3.

mierós, aj. mielleux *b.* 354,2.

mieu, (mea, nostru, noastre) pr. pass. mon: v. gram.

miez, sm. milieu *b.* 340,2; — *de paine*, mie de pain *b.* 42,2. 43; — *de noapte*, minuit *b.* 36,3. 37; *-ul nopţii*, id. 80,3. 82. 288,2 *b.* [illegible] 341,2 (cf. *mr.* nliza).

migdálă sf. (la [illegible]

Mihaĭ, sm. Np. Michel 33,2. 37. 93, 2. 268,3; *b.* 81,3. 128. 144,2. 217,3. 333,3; — **Vodă**, *b.* 24,2. 75,3. 82; *-haĭl* 11*. 49,2. 61,2 . . 3. 64,3. 81. 363; *b.* 40,3. 111,2. 171—172. 244; *-hăĭl* 87,2; *-hăilă* 207,2 . .; *b.* 330; **-hálce**, sm. Np. *b.* 38,3; *-ci* 173,3 . .; *-cĭu* 174 . .

Míhnea, s. Np. 171. 172; *b.* 206,2. 300,2.

milĭáș, sm. capitaine (sur mille soldats) 3*,3. 4*,3.

mijése, va. 3. cligner *b.* 363,2.

mijlóc, sc. (ĭ, oace) milieu, moyen; reins 18. 21,2. 34. 57,3 . . 102,3 . . 110, 3. 127. 129,2. 156. 244,2. 265 . . 267. 310. 313. 334,3. 348,2. 366,2.3; *b.* 9,2. 11. 22,2. 28,2. 38. 151,2. 153,2. 158. 253,2; —, le gros, centre de l'armée *b.* 301,2.3. 304; **-él**, sm. dim. *b.* 320; **-ése**, va. 3. causer; intervenir *b.* 6,2. 182,3; **-íe**, sf. intervention 245,2; **-íre**, sf. (rĭ) id. *b.* 7. 81,2; —, moyen *b.* 131, 2; —, centre 323.

milă, sf. (le) pitié, miséricorde, grâce, aumône; charité; *a fi* —, avoir pitié 10*,2. 12*,2. 8. 12. 25,2. 28. 37,1.3. 49. 50,2. 52,2. 67,3. 68,3. 82,2. 88. 95,3 . . 96,3, 107. 125,2. 156,2. 191,2. 193. 210,2.3. 299,2. 324,2. 346. 349,3; *b.* 2,1.3. 30,2. 63,3. 116,2. 135,2. 193 . . 200. 229,2. 231. 308,2; —, bonté, richesse *b.* 102,3; —, amour *b.* 318,3. 374,3; *mĭlă*, *mr. b.* 272,3.

milă, sf. (le) mille 58,2. 177,1.2; *b.* 133,3. 172,2; —, (urĭ) *b.* 40.

Míleov, sm. Nl. 72,2.

milcuése, vr. 3. prier, supplier 99. 184,2. 304,2; **-cuíre**, sf. supplication 97; **-cuitúră**, sf. id. 42 . .

Milêști, sm. Nl. 92,3; **-lie**, s. Np. 257.

milión, sc. (oane) million *b.* 366,2 . .

militár, sm. (ĭ) militaire *b.* 310,3.

milós, aj. miséricordieux 1. 2. 277,3; **-sărd**, id. 159,2 . . 337. 344,3. 354,3; *-srăd* 20; **-sărdíe**, sf. miséricorde 130,2; **míloste**, sf. miséricorde, clémence; aumône, charité 13,3. 30,2. 81; **-ténie**, sf. id. 6*,3. 8,3 . . 24. 25,2. 30,2. 44 . . 86. 96,3. 107. 161. 181. 296. 304,2; *b.* 7,2. 62,2; **-tiv**, aj. s. miséricordieux; favorable 82,2. 86,2. 114,2. 149,3. 165. 242,3. 263,3. 346,3. 368; *b.* 10,3. 77, 2. 101,2. 111,2. 143,3. 219,3; — *a ta*, votre Grâce (titre) 88,2; **-tivése**, vr. 3. avoir pitié 64,3. 86,2. 124,3. 125; *b.* 185,3. 233. 357,3; **-tivíre**, sf. miséricorde, grâce *b.* 47,3. 146,3. 182,2. 219,3.

Milos, sm. Np. 74 . .

miluése, va. 3. avoir pitié; faire une grâce; donner, faire l'aumône; traiter bien 12*,2. 8. 25,3. 26,2 . . 3. 30,2. 50,2. 52,2. 62,2. 81,1.2. 82,3. 86,2. 95 . . 169,3. 183,2. 193,2. 320,2. 344. 358,2. 363,2. 368; *b.* 33,2. 94,2. 124. 135. 162. 185,3. 225. 233,2. 310. 317 . . 323,3. 375; *doamne miluéște*, κυριε ἐλεησον 240—241; **-uitór**, aj. s. miséricordieux 84,2. 96,3.

Mina, sm. Np. 221,3. 223.

mină, sf. mine *b.* 223,2.

minareá, sf. (ele) minaret 149,2.3.

mincĭúnă, sf. (nĭ) *-ĕu-*, mensonge 156,2. 302,3. 360; *b.* 8. 41,3. 98,2. 159, 3. 206,3. 211,2. 228,2. 248. 257,2; *men-* 48. 231,2. 351,2; *mr. b.* 264,2; *mințună*, (ñĭ) *b.* 268; **-cinós**, aj. s. faux, menteur 9*. 11. 19,3. 84,2. 131,3. 133, 2. 210. 293,2. 324,2 . .; *b.* 23. 39,3. 73. 145,2. 207,2. 214,3 . . 234,3; *-cĭunos* 123. 245. 360; *-cenos* 284. 313,2; *mencĭunos* 47,3 . . 48,1.2. 129; *menčuros* 54,3.

minduése, (uĭ) *mr.* vn. vr. 3. penser, croire; réfléchir; *b.* 264,1.2. 266, 1.3. 267. 268,2. 272,3. 276,3; *-ntu-*, *b.* 267,2; **-uíre**, sf. pensée, intention *b.* 266. 267 (v. der. minte).

mine, pr. pers. sg. accus. v. gram.

minéĭu, sc. (eae) menaeum 251,2. 319.

Minleát, s. Np. *b.* 30.

mint, (țĭ) vn. 133,2. 3. 10*,2. 248. 302,1.2; *b.* 209,3. 234,2; *mănt* 2.

minte, sf. (țĭ) esprit, raison; sens, intelligence 12*,3 . . 23. 31. 44. 58. 60, 3. 99,3. 110. 122,3. 132. 157. 167,3. 168,2. 232. 272,2. 276,2. 324,3 . .; *b.* 5,2. 13,2. 20,2 . . 47. 80,3. 100,3. 151. 199,3. 247,3; *cu* —, intelligent *b.* 214; —, *mr.* caractère *b.* 264; *-ti*, *b.* 121,3; *mențe* 13,2. 50,1.2. 57. 76,3. 77. 79,3. 364,2; **mintĭáscă**, aj. f. fictive 323.

minúnâ, aj. admirable 12; **-nát**, aj. s. admirable, merveilleux; 11,3. 31,2. 60,3. 83,2. 99,3. 137,2. 149,3. 172,2. 212,3. 223,3. 249. 264,3. 298,2; *b.* 30, 2. 57. 84,3 . . 150. 183; *mĭen-* 138; **-ne**, sf. (nĭ) miracle, merveille; prodige 13, 3. 84,1.3. 223,2.3. 225,3 . . 283,3. 299. 303,2. 358,2; *b.* 21. 41,3. 108. 174,3;

mĭcn- 138 . .; *mîcn-* 140,2; **-néz,** (nai) vr. 1. s'étonner; admirer 225,2; *b.* 72. 226,2. 199 . . 200; — *neḑ* 247. 251,3. 159,2.

minút, aj. *mr.* menu *b.* 280,2.3 (v. der. mărunt).

mioreá, sf. (ele) agneau *b.* 329 (v. mieoară).

miorlăése, vn. 3. miauler *b.* 337,3.

mír, (ái) vr. 1 s'étonner; admirer; s'émerveiller 12*. 1. 5. 47,3. 66,2 69,2. 77. 100,3. 108,3. 221,2. 222,2. 231,2. 256, 3. 292,3. 297,3 . . 316,2. 327,3; *b.* 33, 3. 37,3. 164. 169,2. 236.

mír, s. (slav.) monde 97,2.

mír, sc. (urĭ) chrême, les saintes huiles 9. 101,2. 186,3. 225,2. 241,3 . . 243,2. 259,2; *b.* 324,3. 325; *myr* 115; *floarea -ului,* myrrhe(?) *b.* 327,3; *Cosma de* —, corruption de (C. et) Damian. *b.* 339,3.

mirá, sf. (ile) Parque (μοῖρα) *b.* 196,3.

miráese, vr. 3. *mr.* se fâcher *b.* 263,3.

miráre, sf. admiration, étonnement 319,3; *b.* 13. 111,3; *-ri, b.* 83; *de* —, admirable *b.* 112.

miraze, sf. *mr.* héritage *b.* 269,2.

Mirca, sm. Np. 75,3.

mire, sm. fiancé; époux 116. 154,2. 264,2 . . ; *b.* 345.

mireán, sm. (eni) profane, laïque; *-ré-* 88,2. 89,2. 117. 193. 217,2. 219. 276,3. 329,2; *b.* 29,2.

mireásă, sf. (ese) fiancée 209,2 264; *b.* 159,3. 293. 312,2. 316,2.

mireázmă, sf. (ezme) parfum; aromate *b.* 30,2. 109; *-rezmă* 106,3. 179, 2; *-rismă* 157,2; *myrizmă* 57,3.

mirenése, aj. laïque, mondain *b.* 101, 2. 146; **-nĕște,** en laïque 91; **-níe,** sf. in —, se trouvant dans l'état de laïque 180,2.

míriște, sf. chaume 61.

mirodénie, sf. (ii) aromates *b.* 89; **-díe,** sf. (ii) drogues aromatiques 101.

Mirón, sm. Np. 44,3. 173,2. 196,2. 202; *b.* 1,2. 2,2.

miróș, sm. parfum, odeur 272,3. 359, 3; *b.* 30,2. 89. 138. 232,2; —, (ii) vn. va. 3. sentir, fleurer; flairer *b.* 30,2. 133,3. 167. 174. 176,2. 295,2. 328,3; *-esc, b.* 110; **-álă,** sf. odeur *b.* 120; **-eniă,** sf. id. 5; **-ítor,** aj. odoriférant, aromatique 101,2. 159. 225,2. 340,3; *b.* 42,2. 45. 97,3. 314 . .

mirotocéț, Nicodim — ul, Nicodemus unguentem fundens 158,2.

miruése, va. 3. oindre 221,2; *b.* 325.

Misaíl, sm. Np. *b.* 1,3.

misanthropia, sf. misanthropie *b.* 47,2.

Misír, sm. Nl. Égypte 61,2; *b.* 61,3.

mistuése, va. 3. consommer 363,3; — sauver *b.* 81,3; —, remplir 96.

miște, (ai) va. 1. remuer, mouvoir 345; *b.* 108,3. 117. 202. 251,3; —, vr. se remuer 212,3. 258. 266,3. 319,3; *b.* 212,2; *mijc, b.* 172,3; **-áre,** sf. (ări) mouvement *b.* 90,3. 192,3. 243,2; **-ătór,** aj. *avere -toari,* meubles *b.* 220.

mișél, aj. s. (ei) pauvre; malheureux, misérable; débonnaire 8. 24,3. 25,2. 30. 3 . . 31,3 . . 32. 119. 248,2. 250. 364,3. 365 . . 367,2.3. 368,2; *b.* 10,3. 12,3. 68,2. 73,2; —, humble 209,3; *mișăl. b.* 17. 69. 132,3. 245; **-áme,** les misérables, la totalité des pauvres 24,3. 25 . .

mítă, sf. don pour corrompre 7*,2. 159,2.

mitárcă, sf. (ărci) champignon 356,2.

mititícă, aj. sf. petite *b.* 369,3; **-tél,** aj. s. (tei) petit; plus petit 19; *b.* 247. 3. 250,3. 292,2. 334. 370; **-telúț,** dim. très petit, mignon *b.* 258,3.

mitropolíe, sf. (ii) cathédrale 172,2. 236,3. 239,3. 246,3. 279. 307,2; *b.* 15. 30; **-lít,** sm. (ii) métropolitain, archevêque 33,2. 70,3 . . 87.3. 98,2. 103,2. 114,3. 125. 157,2. 199. 208,2. 217. 240. 320; *b.* 34,3. 75,2. 125. 253,3.

mĭu, v. meu.

mizâ, sf. clin d'œil 211,3.

moále, aj. s. (moi) mou 186. 276. 285,3. 338,2; *b.* 26,3 . . 145,2. 330. 340,2; *mole* 136,3; *icre moi,* caviar *b.* 364,2.

moáră, sf. (mori) moulin 53. 62,2. 3. 74,3. 151,3; *b.* 11,2. 314,3. 333 . . 370,2; *piatra morii,* meule 127,2. 349.

moárte, sf. mort 2*,2. 10*. 13*. 14*. 3 . . 23. 26. 64. 67,2. 96,3 . . 99,2. 102 . . 2. 113,3. 121,3. 138, 1.2. 141. 166,2. 187,2. 257,1.2 . . 267,3. 317,2 . . 354, 2.3. 366,2; *b.* 53,2.3. 63,2. 193,3; — *de om,* meurtre 121; *fără* —, immortalité 233,3; *de* —, mortel *b.* 47; —, *mr. b.* 266,2. *moarăte* 50,3. 52; *morte b.* 54,2. 137,3. 182; *b.* 120,2.3. 234,3.

moáșă, sf. (șe) sage femme *b.* 166. 2. 375,3; —, *mr.* vieille femme *b.* 281.

moáşte, sf. (moştĭ) reliques 85 .. 121. 258,3. 259,2.

mocán, sm. (ĭ) montagnard *b.* 259,2; **-ănésc,** aj. montagnard *b.* 333; **-ănít,** id. *b.* 336.

mocirlă, sf. bourbe 285,2.

módă, sf. manière *b.* 213.

mogândeáţă, sf. bête noire *b.* 261.

Moghíla, sm. Np. 75,3; **-ldea,** sm. Np. 173,2 (v. Movila).

Moámeth, sm. Np. *b.* 132.

mohorâ't, aj. rouge foncé *b.* 43,3. 98. 167. 339,3. 340; **-râţésc,** va. 3. teindre écarlate 107,2.

moĭ, intj. *mr.* v. *mă.*

Moisi, sm. Np. 33,3. 145,3. 148,3. 153,2. 172. 311,3. 364,2; *b.* 62,2. 322 ..; *-seĭ* 75,2. 193,2 ..; *-să, b.* 64. 65,3. 66; *Moysi* 11*,3. 14,3. 20,3. 23,2. 31. 32, 3. 37,2. 49,3. 100. 105,3. 180,2. 232. 277. 284 .. 309,2. 321,2; *b.* 36,2; *-seĭ* 238,3. 325,2.

moĭu, (muiaĭ) va. 1. mouiller, tremper; adoucir 10*; *b.* 43,2. 46. 162,3. 316; —, vr. s'amollir 366,3.

mojíc, sm. (ĭ) roturier, plèbe 133; *b.* 77,2 .. 3 .. 78 .. 374,3; *mujic, b.* 118, 2 ..; **-ésc,** aj. grossier *b.* 374,3.

Moldóva, sf. Nl. 68,2 .. 70,3. 72,2. 114. 118,3. 143. 150 .. 189. 234,3. 239. 251,2. 322,3; *b.* 1 .. 18. 32,2. 34,2.3. 81; *-davia* 190,2; *b.* 219,3. 222,1.2; **-veán,** aj. s. (enĭ) moldave 71,3. 191. 361,3; *b.* 75,3. 126,3; —, Np. *b.* 206; *-venul,* sm. Np. 135,2 ..; *muldovan* 197; **-venése,** aj. moldave 142,3; *b.* 86. 151. 195,3; *-vinesc* 69; *b.* 151; **-ovlahía,** sf. Moldo-Valachie 240.

molicĭúne sf. amollissement *b.* 197.

molíd, sm. (izĭ) mélèze *b.* 306,2.

mólie, sf. (iĭ) mite 81,3. 112 .. 212, 2. 324,3. 341.

molităvnic, sm. livre de prières; rituel 284,2. 315,3; *-tvănic* 241,2; **-vă,** sf. (ve) prière 25,2. 80. 121. 142,3. 160,3. 161. 183,2. 228. 333. 345,3; *b.* 54,2.

molótru, sm. fenouil (melilotus off.) *b.* 44,2. 98,2.

Móm, sm. Mome *b.* 249,3.

momése, va. 3. allécher *b.* 362.

momíţă, v. maimuţă.

monáh, sm. (aşĭ, ahĭ) moine 78; *b.* 32. 203,2.3.

monárh, sm. monarque *b.* 53,3 .. 54 .. 87,3; *-ha, b.* 9; **-hínă,** sf. souveraine *b.* 54,3.

monastíre, v. mănăstíre.

mor, (murĭ) vn. 3. mourir 12*. 13*, 3 .. 16*,3. 2 .. 21. 24,2. 30,3. 52,2. 58,2. 60. 67. 85. 96. 100,3. 110,2. 113, 3. 124. 129,2. 138,1.3. 139,2 .. 159,3. 175,2. 182. 187,2.3. 300,2; *b.* 7,3. 52. 94,3 .. 96,3. 109,2. 119,3. 137,2. 141, 3. 208,2. 230,2. 260.

morál, sm. morale *b.* 247 ..; *-lă,* sf. id. *b.* 362. 363,3; **-icésc,** aj. moral *b.* 169; **-nic,** id. *b.* 212.

morárĭu, sm. (rĭ) meunier *b.* 333,3.

mórcov, sm. (ĭ) carotte *b.* 98,2.

moresti, v. *istr.* il faut *b.* 282 ..

morlăĭ, intjct. *mr.* hé, holà *b.* 270,2 (v. moĭ, măre).

mormânt, sc. (urĭ) tombeau; monument 11. 117,2. 155,2. 195,3. 215,3 .. 230 .. 257 .. 292,2. 308,2 ..; *b.* 7,3. 62 .. 82,3. 131,3. 307,2.3; *morŭmănt* 316,2.

Morsima, sm. Np. 175,3.

mort, aj. s. mort 13*,2 .. 5. 9. 31 .. 32,3. 59,2. 71,2. 101,2.3. 106. 124,2 .. 139,2 .. 140 .. 182,2. 185 .. 196. 215, 2. 233,3 .. 292,3; *b.* 117. 174,3. 216, 3. 255,3; —, *istr. b.* 282,3. 283,3; —, mortel 102,2; *maĭ* —, défaillant *b.* 192; **-ăcĭúne,** sf. (nĭ) charogne 90,3. 116,3; *b.* 12,2; **morţĭú,** av. mort *b.* 288.

morún, sm. esturgeon *b.* 43,2.

Moscál, sm. (ĭ) Moscovite *b.* 3,2. 34, 2; *mu-, b.* 126,3; **moschicése,** aj. moscovite, *b.* 34,2. 35,1.2; **Moscul,** sm. Nl. Moscovie, Russie 125,3. 360,3; *b.* 34,2; —, s. Russe *b.* 35.

mosór, sm. bobine *b.* 354,2 ..

móstru, sc. (re) échantillon *b.* 268.

moş, sm. (ĭ) aïeul; ancêtres 59,2. 68,3. 93. 171,2. 173,3. 174,2 .. 345; *b.* 96,3. 142,2. 293—297; —, vieillard *b.* 261. 303,2. 354,2. 370,3.

moşíe, sf. (iĭ) propriété, terre 38,2. 53. 75,3. 91,3. 92. 100,2. 103. 200. 235,3 ..; *b.* 34,3. 69,2. 76 .. 2. 82. 142, 2. 221,2; —, patrimoine 101,3. 118,3; *b.* 166,3; —, pays 288. 340,2; *moşdie* 135,2; *b.* 256.

moşneág, sm. (egĭ) vieillard 255,3; *b.* 333,3. 348—351.

moşteán, sm. (enĭ) héritier 165; *moştnean,* id. 185,3; **-tenése,** va. 3.

hériter; posséder (en héritage) 14*,2 .. 18,2. 97. 233,3. 250. 263,2; *b.* 11,2. 12,3. 224; *-tinesc*, 325; *b.* 95,3. 96,3. 359,2; **-teníre**, sf. (rl) héritage, patrimoine 281,3. 283; *b.* 88. 144,3. 205,2; *-tinire*, *b.* 359; **-teníтór**, aj. s. héréditaire; héritier *b.* 96,2. 144,3. 261,2.

motóc, sm. matou *b.* 213,3. 337,3.

Moţóc, sm. Np. 173,2; **-el**, 173 .. 174,2; **Moţáila**, *b.* 259,3.

movíla, sf. (le) colline 71,2.3. 72; *b.* 33,3 . .; —, sm. Np. *b.* 33,2; **-líţă**, dim. *b.* 33; **Movileşti**, sm. Np. les descendants de Movila *b.* 33,2 (v. Moghila).

mozícă, sf. (ce) musique 226,3.

mreájă, sf. (mreji) filet 351; *b.* 262; *mrège*, *b.* 171; *mreji*, *b.* 119,1 . . 2.

mşt, v. meseţ.

muc, sm. (i) morve *b.* 225.

muče, *istr.* v. muşc.

muceníc, sm. (i) martyr 83,2. 84, 2 . . 3. 85 . . 90. 221,3. 224. 256,3. 291, 3. 320,2; *b.* 68,2. 80. 117. 204,2 . . 217,2; *mucinic* 363,2; *măc-*, 86 . . 257,3; **-ése**, aj. de martyre 257; **-íe**, sf. martyre 256,3; *mâcenicie* 257,2; **mâcénie**, sf. place de supplice 257,3.

múcid, aj. moisi *b.* 12,2.

mucós, aj. morveux *b.* 224,3.

muére, sf. (rl) femme 2*,3. 15*,2. 1. 5. 47,1.2. 89,3. 218,2.3. 232 . . 276, 3; *b.* 26,2. 59,2. 121,2.3; *-ri*, *b.* 60,3. 64,2; *mueare* 17. 23,2. 24,3. 26,2. 33. 35. 40. 273. 274. 291 . . 313,2. 362; *b.* 6,2. 170. 208,1.2; *muiare* 37. 45,3 . . 46. 52,2 . . 59,2. 63,3. 107,3. 108 . . 2. 110,3 . . 122 . .; *muliăre*, *istr.* *b.* 283,3; *muliere*, *mr.* *b.* 265,2.3; *mulliere*, *b.* 280, 3; **-ése**, aj. féminin 276,2.3; *b.* 51,3. 129,2. 167; *muearâse* 313,2.

múget, sm. mugissement *b.* 306,2.

múgur, sc. (e) bourgeon 68; *b.* 368 . .

Muha, sf. Np. *b.* 172.

muĭát, aj. trempé *b.* 45 (v. motu).

muleít-a, va. *istr.* il a laissé tomber *b.* 284,2.

mult, aj. av. beaucoup 2*,3. 9*,3. 3. 12,3. 21,2. 24. 32. 45,2. 52,1.2. 67, 69,2 . . 118,2 . . 204,2 . . 337,2. 345; 36,1.2. 144. 148,3. 168 . . 186. 211. 245,3. 262; —, *mr.* très *b.* 280; —, sm. foule, quantité 11. 242,3; — *preţ*, grand prix 18; *mulţíţi*, grande foule; *de mul* [illegible] 84 . . 122,2. 130,2. 177,3; *b.* 3,3. 190, 3. 194,3; *mai* —, plus 31,2. 39,3. 142; *molt* 92,2. 175,2.

mulţămeálă, sf. remercîment 222,3; **-ţămesc**, va. 3. remercier, rendre grâce: satisfaire; —, vr. se contenter 52. 105,3. 140,2. 180,2. 222,3. 251,3. 252; *b.* 6. 47,3. 125. 155. 201. 210,2. 316,2. 325; *-femesc* 73. 98,3. 188,2. 206,3. 225,3. 269; *b.* 227. 228; *-femăsc*, *b.* 96,3; *-fimesc* 196. 294,2; *-fumesc*, *b.* 68. 321; **-ţămíre**, sf. remercîment, grâce *b.* 79. 194; *-fem-* 132,3. 225,2; **-ţămít**, aj. satisfait 243; *b.* 7. 350; **-ţămítă**, sf. remercîment, grâce *b.* 4,3. 47. 51,3. 111,2. 147,2.3. 150,3. 351,3; *-fem-* 15*. 31,3. 335,3. 336; *b.* 184,3.

mulţesc, va. 3. multiplier 11*. 4. 58, 2. 84. 155,3; *-ţâsc* 266,3. 267; *b.* 70,2; **-ţíe**, sf. multitude 11; **-ţíme**, sf. (mi) foule, multitude; quantité; nombre 64, 3. 81. 113 . . 115,3. 128,3. 153,2. 189, 2. 233 . . 283,2. 305,2. 349,3. 367,2; *b.* 7,2. 16,2. 53,3. 92,3. 109. 240,3; *-ţâme* 241,3. 253,3; *-ţâmi*, *b.* 360 (v. înmulţesc).

múmă, sf. (âni) mère 33. 40. 62 . . 190,3. 229,3. 277,2. 278. 317,3 . .; *b.* 17,2. 63,2 . . 69,2. 189,2; *-pădurii*, fantôme; ogresse *b.* 261 (v. **mamă**).

Mumuleánu, sm. Np. *b.* 246.

múncă, sf. (cĭ) tourment, châtiment, peines de l'enfer 19. 49,2. 95. 96. 104, 2. 107. 138 . . 139,2. 141. 167. 171. 182 . . 289. 291,3. 322. 338—339. 346; *b.* 14. 49,2. 87. 117. 200,3. 204,2; —, travail 120. 219,3; — *de cap*, peine de mort *b.* 189; *muînca* 4. 30,3. 31. 37. 49, 2. 54,3. 106,3; **-cése**, (ii) va. 3. tourmenter, châtier, punir; —, vr. se tourmenter, lutter 1, 3. 60,2. 171. 338. 339,2.3; *b.* 14. 49,2. 308 —, travailler; *b.* 249; *muîncesc* 10*. 13*,3. 31; **-cít**, aj. torturé 84,3; —, gagné par dur travail *b.* 374; **-citór**, aj. laborieux *b.* 26; —, s. tyran, démon, celui qui tourmente 60,1.2. 113,2. 228, 2; *b.* 171,3. 204,2.

múnte, sm. (ţi) mont, montagne 23, 2. 32,3. 40. 57,2. 114,2. 127,3. 141,3. 199,3. 212,3. 254,3 . . 282,2. 309,2. 349,2. 367; *b.* 22,2. 60,3 . . 146,3. 167, 3. 233,3 . .; —, (ţăi) 268,2; *b.* 234; **-ele Maslinilor**, Olivet 232,3. 310,3; **munţéan**, sm. (ani) montagnard. Valaque [illegible]

2; **-tenése**, aj. id. 71. 72. 191,3. 200. 433,3; **-tós**, aj. montagneux *b.* 259.

muntrésc, va. 3. *mr.* voir, regarder *b.* 269,2. 270,1. 2 .. 271,3. 272,3. 278. 279.

mur, sm. *mr.* mur *b.* 268.

múră, sf. (re) mûre de ronce *b.* 262, 2. 295,2. 298,3. 342.

Murăș, sm. Nl. 176,3.

Murát, sm. Np. 150,2 ..

múrg, sm. cheval bai *b.* 295,3. 296. 306,1.2; **Murgeștĭ**, sm. Np. 173,3. 174.

murguése, vn. 3. murmurer 23.

muritór, aj. s. mortel 131. 205,2; *b.* 13.

muruésc, va. 3. barbouiller, salir 363; *b.* 98,3.

músă, v. muză.

Musalip, sm. Np. (?) *b.* 56,3.

múscă, sf. (muște) mouche 98. 201, 2; *b.* 172. 376,3.

muscal, v. mos-.

must, sm. jus, suc *b.* 45,2; —, moût *b.* 45,2 .. 3 ..

Mustafá, sm. Np. 149,3; **Múste**, sm. Np. *b.* 24,2.

mustecĭoáră, sf. petite moustache *b.* 298,2.

mustésc, va. 3. pressurer *b.* 45,3.

musteáță, sf. (tețe) moustache *b.* 297,2 ..; *-țiață*, *b.* 119,3; *-țață* (tățĭ) *b.* 314; *-țeță*, *b.* 369,2 ..

mustráre, sf. (ări) opprobre, peine 47, 2. 212; **mústru**, va. 1. reprocher, gronder; sermonner *b.* 72,3. 116. 185. 201. 206. 253,3. 288,3.

musulín, sm. mousseline *b.* 225,3.

musulmán, sm. musulman *b.* 131,1.2.

Mușát, sm. Np. 87; —, aj. *mr.* beau, joli *b.* 264,3. 265,2.3. 268; —, *istr.* id. 285,3.

mușățél, sm. camomille 356.

mușc, (ai) va. 1. mordre 36,2. 206, 2. 296,2; *b.* 163,3. 189,3. 238,2; *mucc*, *istr. b.* 285,3; **-átul**, sm. piqûre *b.* 339; **-ătúră**, sf. (re) id. *b.* 339. 340,3.

múșchĭu, sm. *-ul grâului*, fleur du froment 282.

mușțár, sm. moutarde 17. 128,2. 320,3. 356.

mușterín, sm. (il) acheteur *b.* 356.

mușutéță, sf. *mr.* beauté *b.* 280,2; **-tíc**, aj. beau *b.* 280,2.

mút, aj. s. muet 211,1.2. 228,3; *b.* 62. 150,2.

mút, (ai) va. 1. changer, transférer, déplacer 66,2. 68,3. 105,2. 212,2; *b.* 3,2. 44,3. 93; —, traduire *b.* 252,2; —, vr. partir, mourir; se changer; déménager 58,2. 143,3. 200,2. 203,2. 209, 2. 210,2. 323,2; —, *mr. b.* 264; **-áre**, sf. changement (?) 12,3.

Muză, sf. Muse *b.* 172,3; *musă*, *b.* 252. 2. 3.

múzgă, sf. *mr.* bourbe *b.* 264.

myrĭzmă, v. mireazmă.

N (N).

na, tiens, prends *b.* 308,2. 355,3. 362, 2; —, istr. vers *b.* 283,2.

năbădáe, sf. (ăi) malheur *b.* 356.

năbușésc, va. 3. suffoquer *b.* 297,2.

naca, av. *mr.* peut-être *b.* 263,2.

nacêlnicíe, sf. commencement *b.* 254,2.

năcĭunár, aj. national *b.* 368,2.

năcoválă, sf. enclume *b.* 375.

Nacu, sm. Np. 150,3. 151 ..

nádă, sf. appât 228,3; **nădăésc**, vr. 3. se confier 55,2; —, espérer 7*,2.

nădéjde, sf. (dĭ) espoir, espérance 131, 2. 203,3. 204,2; *b.* 71. 83,3. 189; *-dêj-*, 13,2. 31,3. 41,2. 100. 112,2 .. 3 .. 133, 2. 153. 184,3. 315,3; *b.* 6. 15,3. 31,2. 149,2 ..; *-di*, *b.* 116,2; *nedeajde* 48,3. 215,2; *nedejde* 199; *b.* 19. 112,2. 181, 3; *-di*, *b.* 181,2; **nădăjduése**, va. 3. espérer; attendre 28 .. 112,3. 185,3. 300,2; *b.* 48,2. 99,3. 115,2. 148. 151, 3. 181,2. 236,3; —, vr. se fier, confier 155. 317,2; *-dej-*, 281,2. 286,1.2. 366; *nedej-*, 2*. 231,3. 247,3. 283,2. 288,3. 367; **nădăjduíre**, sf. espoir *b.* 149,2 ..

nădrágĭ, sm. pl. chausses *b.* 34.

nădușálă, sf. chaleur *b.* 3,2; **-șít**, aj. suffoqué 117; *b.* 291,2.

năfrámă, sf. (me) fichu *b.* 310. 339,2.

náfură, sf. pain béni 181,2. 3 .. (v. ana-).

năgáră, sf. zizanie *b.* 337,2.

Nagumodru, sm. (ri) gymnosophiste *b.* 167 ..

năhut, sm. pois chiche 356.

Năĭan, sm. Np. (?) 87,2.

náĭba, sf. diable *b.* 260,2.

năĭmese, vr. 3. se louer 61; **-mít**, sm. salarié 180 (v. nămală).

naínte, pp. av. avant; devant 74. 161. 279,3. 332,3; *b.* 235; —, plus loin 75. 141,3; —, allons! 216,2; *mai* —, plus loin, *b.* 1,2.3 . . 17,2. 23. 101. 129,3; — —, devant 72,2; *b.* 167,2 . . 216,2 . .; *-tĕ*, 16*,2. 309. 364,3; *-tea*, 173,3; —, contre 253,3, 255; *năinte* 109,3 (v. în-).

năiresc, (ri) vr. 3. *mr.* se fâcher, devenir furieux *b.* 269,3. 271,3; **-ríre**, sf. colère *b.* 269,3.

nálba, sf. mauve 356; — **mare**, althée 356.

nalt, aj. haut, élevé 172,2. 250. 337; *b.* 234,3. 291. 324,3. 353,2; **nálţ**, va. 1. élever 142,2. 257,2. 264,2; **nălţíme**, sf. (mĭ) hauteur 101,3. 233. 288,2; —, ciel 14*,1.2 . . *naltzime* *b.* 186 (v. în-).

nălúcă, sf. spectre, fantôme *b.* 41,2. 174,2.3. 261. 313,2; **-césc**, va. 3. apparaître en vision *b.* 20.3; **-círe**, sf. apparition, fantôme 345,3; *b.* 172.

nămálă, sf. bail *b.* 221,3 (v. năím-).

năná§, sm. père assis *b.* 293,2.

nani, dodo *b.* 287,1-3.

Năn̂ta, sf. Np. *mr.* *b.* 277.

nap, sm. (ĭ) navet 356,2; *b.* 26,3.

nap, av. *mr.* peut-être, est-ce que *b.* 270. 271,2 . . 3 . . 272,2.

năpă'rcă, sf. vipère 60.

năpáste, sf. (ăşti) malheur 10. 31,3. 32. 56. 214,2. 331; *b.* 74,3; *-ti*, 55,3 . .; —, tentation 41,3; **napastovanie** sf. *istr.* malheur *b.* 283; **năpăstuésc**, va. 3. tenter 45,3; —, faire tort, affliger 46,3; *b.* 74,3. —, vr. délaisser *b.* 128; **năpăstuít**, aj. s. malheureux, opprimé 46,3. 84,3. 168,3.

napói, av. derrière, arrière *b.* 41. 90, 3. 91,2 (v. în-).

năprásnă, *de* —, soudain, tout à coup 2*,3. 68. 288,2. 361,2; *din* —, 185,2; **-nic**, aj. véhément, sévère 154,3; *b.* 59, 3. 135,2.

náră, sf. (nări) narine 320,3; *b.* 118, 3. 169. 311,3.

naramgíe, aj. f. couleur d'orange *b.* 343; *-agie*, *b.* 341,2; **-ámză**, sf. orange *b.* 43,3. 45,2; **naramzát**, couleur d'orange *b.* 300,3.

năráv, sn. (ure, urĭ) coutume, habitude; nature, mœurs 10*,2. 11*. 13*,3. 15*,3. 31, 2. 47,3. 50,3. 59. 3. 131,3. 157,3. 179,3 . . 208,3. 295,3. 302; *b.* 2. 202,3. 246,2 259 1 . . 2. 372 năr. . . *năravŭ* .

nárd, sm. narde *b.* 176,2.

Narta, sf. Np. *mr.* *b.* 276 – 280.

năruese, vr. 3. s'écrouler 199,3.

nas, sn. (urĭ) nez 171. 350,3; *b.* 19, 3. 104,3. 144,2. 169. 206,3.

năs, ă, pr. dém. *mr.* il, elle-même *b.* 268,2 . . 278. 279,2. 280,3. 281. 282,2.

násc, (născuĭ, a naşte) va. 2 naître; —, vr. être né 2*. 3*,3. 6. 9. 15,2. 20, 2. 48,2. 58,2. 63,3 . . 64. 66. 97. 116,3. 124 . . 132,2. 133. 153,3. 163,2. 175,3. 204,3. 205,2. 209 . . 239. 243,3 . . 267, 2. 307,3; *b.* 26. 58,2. 65,3. 99,2. 142, 3. 159. 171,2. 214,3; —, *istr.* *b.* 286, 2; —, produire *b.* 5,3. 148,2 . .; —, va. être né 32,2 . . 41,2. 106,2. 136,2. 164; *b.* 60,3. 61. 63. 66,2.3; **Născătoáre de Dumnezeu**, sf. la sainte Vierge 82,3. 158,2. 183,2. 300,3; *b.* 38,3. 61. 184.

născocíre, sf. invention *b.* 247.

născút, sm. naissance 2*,2. 10*. 89, 3; —, enfant né 35,2; *b.* 202,3; —, aj. né 109,3. 285,3; *b.* 248,3 . .; *unul* —, unigenitus 32,2; *b.* 95,3.

năsdrăván, aj. surnaturel, enchanté *b.* 356,2; — **văníe**, sf. (ĭi) bouffonnerie *b.* 364,3.

năsălnicíe, sf. endurcissement 51; **-sílnic**, aj. véhément 60; —, dur 84.

năsilie, sf. bière 244.

năsíp, sm. sable 178,2. 339; *b.* 62, 2. 297,3; *-săp*, *b.* 62,3. 136,2 . .

Nastase, s. Np. 53.

năstăvitór, sm. (ἐπιστάτης) maître 26, 2; **nastávnic**, sm. (ĭ) directeur, maître 87,3.

năstrápă, sf. coupe, cuvier *b.* 217,2.

Nastratin, sm. Np. *b.* 364,3 . .

nástur, sm. (ĭ) bouton *b.* 90,1. 2. 331,3; *mr.* —, (lĭi) *b.* 276,2; **Nasturél**, sm. Np. 98,3; *Nă* —, 130.

naş, sm. (ĭ) parrain 90; **năşíc**, sm. dim. id. *b.* 250,2.

náştere, sf. naissance 24. 43. 87,3. 94,3. 132,2.3. 243,3. 271. 272; *b.* 28, 2. 51,3. 79. 139,2. 166 . .; —, lieu de naissance 184; —, Noël *b.* 58—59; —, Genèse 325,2; *-tire*, *b.* 67,1.2. 119,3.

nat-lu, sm. *mr.* enfant [illegible] 269. 278. 280.

nătărău, sm. imbécile [illegible] 250,2. 363,2. 371

nătezesc va [illegible] — noted.

Nathan, sm. Np. 26,3.

natúră, sf. nature *b.* 145,3.

năválă, sf. assaut, attaque 251. 361, 3; *b.* 13,3. 242,2; *dau —,* attaquer, fondre sur q. *b.* 18,2. 19,3. 301; **năvălése,** va. 3. se jeter, monter à l'assaut; envahir 37. 267,2; *b.* 92. 116,3, 134,2. 242,3. 244, 3.301,3; **năvălíre,** sf. assaut *b.* 92,2.

Navan, sm. Np. 105,3.

năveástă, sf. *mr.* femme *b.* 274,2.

năvód, sm. filet 18.

Navohodonosor, sm. Np. 146. 255, 3; *b.* 31,3; *Navu —,* 271,3.

Năvrăpăscu, sm. Np. 91,3.

Nazaret, sm. Nl. G. 233; — **reĭu,** sm. 36,3; *Nazárie,* sm. Np. *b.* 126,3; *Nazarínin* 2*,3; **nazarêuĕn,** sm. de Nazareth 21,2; *-ri —,* 230. 231,3. 284; *b.* 171,2; **-rinése,** aj. id. 6*,2.

nazát, av. *istr. tornu —,* retourner *b.* 286,3.

năzdrăván, aj. magique, doué d'un pouvoir surnaturel 361,3.

Nazianzcu, sm. Np. de Nazianze *b.* 13,3.

năzuese, va. 3. avoir recours, désirer 190,3. 214,2. 228,3; — **uínţa,** sf. aspiration *b.* 128; **nezuire,** sf. discorde(?) *b.* 212,2.

ne, pr. pers. 1. pl. dat. acc. nous 1.. 2.. 9. 27.. pass. *ni* 110,2; *b.* 56, 3. 140,3. 143,3.

ne-adormít, aj. vigilant; incessant 9; *b.* 143,3. 154. 163,3; — *dur-,* 54,3.

ne-aducătór-aménte, qui ne peut pas se rappeler 159,2.

ne-adunát, aj. *mr.* non cueilli *b.*

Neágul, sm. Np. 87,2; **Nêgoe,** sm. Np. 164. 168,3.

ne-ağutând, aj. non aidé *b.* 181,3.

ne-alergând, aj. non courant *b.* 170,3.

Neámţul, sm. Nl. *b.* 76,2; *Nê--,* 53, 2; *b.* 203.

neám, sc. (urĭ) peuple, race; famille; âge; génération; sorte *b.* 33,2. 31,2. 183,3.. 185,3. 186. 322. 340,2. 341,3; *nêm,* 14,2.. 15. 18. 97,3. 99. 110,1.3. 155,2.. 171,3.. 172. 195,2. 237. 269. 281,1.3. 356,3. 361; *b.* 1, 2. 3. 22,3. 50. 78,3. 87,2.. 111. 143, 2. 165,3. 211,3. 252,2.3; *nĭam, b.* 93, 2. 197. 198; *de—,* noble 100,2. 322,2; *b.* 7,2. 249; **cartê nêmuluĭ,** table généalogique *b.* 20.

ne-apandixită, *mr.* av. à l'improviste *b.* 265.

ne-apărát, aj. av. indispensable, nécessaire *b.* 86,2. 87,2.

ne-apús, aj. sans coucher 83,3.

ne-arătând, av. ne montrant pas 358,2.

ne-armát, aj. non armé *b.* 197,2.

ne-ascultând, aj. désobéissant *b.* 94; **-táre,** sf. désobéissance 145,2. 262,2; *b.* 47,3. 193,2. 232,2; **-tătór,** s. (i) desobéissant 193. 346,3; *b.* 20,2.

ne-asemănát, aj. incomparable *b.* 16,2.

ne-astămpărát, aj. turbulent; brûlant *b.* 143,3. 243.

ne-aşezát, aj. en mouvement; orageux; *-şeḑat,* 79,2; *-aşăzat,* 69,2.

ne-aşteptáre, sf. l'action de ne pouvoir attendre 81.

ne-atíns, aj. intact 229.

ne-auzít, aj. inouï 201.

ne-avút, sm. (ţi) pauvre 31,3. 106, 2. 250.

ne-bag, va. 1 — *în seamă,* ignorer *b.* 208; **nebăgător de sêmă,** sm. inattentif 346,3.

ne-bătút, aj. non battu 341,2.

neberesc, *istr.* va. 3. recueillir *b.* 282,3.

ne-beţív, aj. non adonné au vin 47.

ne-biruít, aj. invincible 80,2. 84,2; *b.* 15,3. 204,3.

ne-boít, aj. non teint *b.* 298,3.

Nebojatco, sm. Np. 62,2.

ne-botezát, aj. s. non baptisé 239, 2.3; *b.* 143,3.

nebún, aj. s. fou, insensé; furieux 13*,3. 2. 15. 113,2. 123,2..3. 141,3.. 155,2. 289,2. 297,3. 324,2. 348,2; *b.* 5,3. 13,2. 83,3. 121. 149. 211,3. 212, 2. 352,2. 355,3. 358,2; *ñe-, b.* 263; **-ésc,** va. 3. rendre fou 291,3; *b.* 95; —, vr. affoler *b.* 104. 196,2; —, aj. fou *b.* 48,2; **-êşte,** av. insensé 275,3; *b.* 5; **-íe,** sf. (ĭi) folie; démence, furie 51, 3. 61,3. 80,2. 90,3. 117,3. 123,3. 155, 2. 354,2; *b.* 4,3. 6,2. 46,3. 148. 196; *-niie, b.* 119,3; **-ít,** aj. fou 225.

nec, va. 1. se noyer 59. 60,2. 98,2. 99,2 (v. înnec).

neca, cj. *istr.* que (ut) *b.* 283,1..2. 284,2; *nego, b.* 286,2 (v. ca).

ne-cădére, sf. qui est illicite 217,3.

necaíre, v. nicăirĭ.

necăjése, va. 3. fâcher; vexer 354, 3; *b.* 261,3. 364,2; *necazesc*, *b.* 185,2; **-jít**, aj. fâché, tourmenté 365,3; *-jăt*, *b.* 197,2; *-zsit*, *b.* 186,3.

ne-căleát, aj. où l'on n'est jamais marché 252,3; *b.* 159; **-cătór**, aj. s. immobile 15*.

ne-cărturár, sm. (ı) illettré 69,2.

ne-căút, av. sans viser (?) *b.* 245,2.

necătór, aj. noyant 213,3.

necáz, sn. (urı) peine, tourment; dépit 171,2; *b.* 15,3. 22,3. 23,3. 161,2. 236. 245,3. 302,2; *nă-*, 348; *b.* 103; **-ese**, v. necăjesc.

nece, v. nicı.

ne-cetínd, av. non lisant 37,2; **-tít**, aj. non lu *b.* 312,3.

Nêchi, v. Nichea.

ne-chĭemát, aj. non invité 352,2; *b.* 293,2.. 325,2.

ne-chipzuít, s. irréfléchi 131,3.

Nechítă, sm. Np. 38,3. 53,2.

ne-cinste, sf. déshonneur; honte; mépris 14*. 316,3. 338,2. 341,3; *b.* 86,3; **-ése**, va. 3. mépriser; offenser *b.* 5. 7; **-tít**, aj. malhonnête; indigne *b.* 5. 40. 250,2.

ne-clevetitór, aj. s. non médisant 47,2.

ne-clipít, aj. sans cligner *b.* 163,2.

ne-clătínát, aj. invariable 131,3.

ne-clătít, aj. invariable; immuable; ferme 82,2. 89,2. 112,2. 184,3. 245,3. 303,3. 323; *b.* 86,2. 153,3. 204,3; **-tór**, aj. id. 322,3.

Necoáră, s. Np. 53,2.

ne-contenít, av. continuellement 338, 2; *b.* 65,3.

ne-credincĭós, aj. s. infidèle; *-ĕos*, 16*. 46,3. 100,2. 106. 138. 239,1.2; *b.* 158,3..; —, méfiant *b.* 145,2; *-nĭĕos*, 46,2; **necredínță**, sf. infidélité; incrédulité; méfiance 9. 112,3. 304; *b.* 148,2.

ne-crescút, aj. *mr.* jeune *b.* 280.

ne-creștinése, aj. non chrétien *b.* 22.

ne-crezínd, aj. non croyant *b.* 143; **crezút**, aj. incroyable *b.* 363.

ne-cruțând, aj. non épargnant 240; **-ruțát**, sans considération *b.* 238,3.

Nectárie, sm. Np. 209,2.. 3.

Nectenáv, sm. Np. *b.* 207—210; *Nehtinv*, *b.* 166..

Neculce, sm. Np. *b.* 32,2.

ne-cúm, noins encore 39. 106,2. 12[illegible]

ne-cumínecát, aj. s. non communié 88,3.

ne-cunoscând, non connaissant *b.* 108,3, **-cătór**, aj. s. ignorant *b.* 95, 3; **-cút**, s. inconnu 79,2; *b.* 11; *ni-*, *b.* 360.

ne-cupríns, aj. infini, incompréhensible 138,3. 157,2. 344,3; *b.* 151.

ne-curát, aj. s. impur, impie; immonde; sale 1*. 12*. 3. 12. 13,2. 19. 50. 80. 83,3. 90,3. 194,2. 241,2. 247, 1.2. 304. 363,2; *b.* 80. 145,2; —, (țăl) 267,3; —, diable, satan 44; *b.* 51,3. 171, 2. 260,2; **-râțíe**, sf. (ĭi) impureté; impiété immondicité 2*. 11. 29,3. 30. 50 *-ră* 292,2. 365,3.

ne-curmát, aj. continu; —, av. sans cesse 164,3. 193; *b.* 253.

ne-cusút, aj. sans couture 21,3..

ne-cutezând, non osant *b.* 321,3.

ne-cuviínță, sf. injustice *b.* 28,2; **-cuviós**, aj. s. inconvenant, indécent; indigne 30. 210,3. 345,3. 351 (ἀτόπος); *b.* 8.

Neda, s. Np. *b.* 300,3.

ne-dăfăĭmát, aj. irréprochable *b.* 79.

ne-dăspărțít, aj. indivisible 172,3; *-de-*, 323; —, av. sans cesse 131.

nedejde, v. năd-.

nedelea, sf. (slav.) dimanche 80.

ne-deosăbít, aj. non séparé 323.

ne-depărtát, aj. non éloigné 323,2.

ne-deprínș, aj. inexpérimenté 76,2.

nedereptate, v. nedreptate.

ne-destóĭnic, aj. s. indigne, incapable, 10*,3. 52. 80,2. 89. 98,2; *-dĭe-*, 157,2. 340,2; **nedăstoĭnicíe**, sf. indignité 157; *-dĕs-*, 12*,3.

ne-dezlegát, aj. indissoluble 11*,2. 49,2.

nedirept, v. nedrept.

ne-dobândese, va. 3. non obtenir *b.* 163,3.

ne-doít, aj. ferme 224.

ne-dormíre, sf insomnie 285,2.

ne-dospít, aj. sans levain 330,3..

ne-drépt, aj. s. injuste; faux; infidèle; injustice 171,3; *b.* 58. 100,2; *cu* —, illégalement *b.* 356,3; *-direpț*, 46,2.3. 195,2. 210,3. 248; *b.* 26; **nedreptáte**, sf. (ăți) injustice, iniquité 119. 169,1.2. 367,3; *b.* 105,2. 212,3; *-derep-*, 7*. 12* 3. 12. 15. 54,3. 366,2; *-direp-*, 50,5 105,3. 195,2.. 247 [illegible] *b.* 263,2. 266,[illegible]

-duchíre, sf. [illegible]

ne-dúlce, aj. s. ingrat 20.

ne-domirire, sf. indécision, incertitude; *b.* 22,3.. 363; **-rít**, aj. indécis.

ne-dumnezeéște, av. impie *b.* 79,3; **-zeíre**, sf. impiété *b.* 100,2; *-dumnădărie*, id. 190,2.

ne-ertát, aj. non pardonnant 26,3; —, non pardonné 63.

ne-fățárnic, aj. non hypocrite 10*, 2. 159,2; —, impartial 170,2; *b.* 147.

nefér, sm. (i) soldat *b.* 127.

ne-fericít, aj. malheureux *b.* 307,3.

ne-ființǎ, sf. non-existence 161,3; *b.* 147,2. 152,3.

ne-firése, aj. contre nature *b.* 142,3.

ne-folositór, aj. inutile *b.* 7,2.

Neftalim, sm. Np. 36,2; *-tha-*, *b.* 71,2.

ne-găcít, aj. non expliqué, peu clair 198,2.

ne-gándire, sf. inattention 3; **-dít**, aj. inattendu *b.* 132,3; **-ditor**, sm. impartial 10*,2.

ne-gătát, aj. non préparé 242.

negél, sm. mamelon *b.* 144,2..3..

neghínă, sf. (nĭ) ivraie 163; *b.* 153,3.

neghióp, aj. s. imbécile *b.* 249.

nego, v. n e c a.

ne-grăít, aj. inexprimable *b.* 106,3. 107. 192.

negreálă, sf. noirceur 60,2; **negrețǎ**, sf. noircissement *b.* 91,3; **negrése**, vr. 3. se noircir 346,2. 353.

ne-greșít, aj. sans faute *b.* 366,2.

ne-grijă, sf. insouciance 88,3. 89; *b.* 64; **-jése**, va. 3. négliger *b.* 263,2; **-jíre**, sf. négligeance 236,2; **-jít**, aj. sans souci 85,2.

negrișór, aj. noirâtre *b.* 327,2; **negru**, aj. noir; sombre 82,2. 93,2. 200, 2. 350,3; *b.* 64,3. 136,3.. 146,2.. 199, 2; *négru* 165,3. 301; —, s. *b.* 294,2; **Negru-Vodă**, *b.* 287,3.

négură, sf. (rĭ) brouillard; tourbillon 71,2. 192. 201,2. 224,3. 267; *b.* 137,3. 158,2; **-reáță**, aj. nébuleuse *b.* 299,2.

ne-gustáreț, sm. sobre 47,2.

negustátór, sm. (rĭ) négociant, marchand 18. 59,3; *-tă-*, 93,2; *b.* 125,3. 128,3. 129. 256,2.. 3..; *-ți-*, *b.* 195, 3. 219,2. 221,2; *negustor*, *b.* 323; *negustoriu* *b.* 135; *nigustor* *b.* 138; **negustoráș**, sm. dim. *b.* 360,3; **negustătorése**, va. 3. acheter; marchander 52,2; *b.* 154; *-ți-*, 279,2.3..; *b.* 221; **negustitorie**, sf. commerce 279,3; *b.* 221; *negoțetorie* 313; *negustorie* *b.* 25.

ne-hárnic, aj. incapable *b.* 74.

ne-herotoníț, aj. non consacré *b.* 61,3.

Nehtinav, v. Nectenav.

Neĭ, sm. Np. 136.

neĭcă, sf. ma mie *b.* 344.

ne-îmblát, aj. non invité *b.* 294,2..; *-înbieat* 352,2.

ne-îmblát, non marché 252,3.

ne-îmbrăcát, aj. non-habillé *b.* 356,3.

ne-împăcát, aj. non-satisfait *b.* 305, 2. 314,3.

ne-împrustát, aj. *mr.* non-élevé; (jeune) *b.* 278. 280.

ne-începút, aj. sans commencement 257,2.

ne-încetáre, sf. continuité *b.* 361,2; **-tát**, aj. av. continuel; perpétuel; incessamment 31,2. 106,3. 131,3. 164. 274, 3.. 301. 337,3; *b.* 16. 23. 101. 124,3. 147,3.

ne-închinát, aj. sans trinquer *b.* 293, 1. 2. 325,2.

ne-încuviințát, aj. indigne *b.* 162,3.

ne-îndoít, aj. indubitable 101,2. 112,2.3.

ne-îndrâznind, non-osant *b.* 92,3.

ne-îndreptát, aj. sans absolution 89,2; —, non-corrigé 170. 355.

ne-îndurátór, aj. intolérant *b.* 323,3.

ne-înflorít, aj. non fleuri *b.* 143,3.

ne-înfrănát, aj. effréné 146,3; *b.* 6.

ne-împăcát, aj. implacable *b.* 198.

ne-împlinít, aj. incomplet *b.* 138,3..

ne-împuținát, aj. inépuisable *b.* 147.

ne-însuflețit, aj. inanimé 132,3.

ne-întimilát, aj. mobile *b.* 62..

ne-întinát, aj. immaculé 244,2.

ne-întórs, aj. impénitent 51.

ne-întrulocát, aj. non-uni, dispersé 323,2.

ne-întulburát, aj. non troublé 245,3.

ne-înțelegând, non comprenant 169, 3; *b.* 108,3; **-gătór**, aj. s. imbécile; qui ne veut pas comprendre; ignorant 50,3. 79. 117,3. 119. 132,3.

ne-înțelépt, aj. s. fou; abruti; ignorant 13*. 15,3. 16. 27,3. 88,3. 155,2. 348,2; **-lés**, sm. ignorance 125,3; —, aj. inintelligible *b.* 315,2.

ne-învățát, aj. s. ignorant, inculte 78,3. 79. 118,3. 219,2. 253,2; *b.* 13,2. 249. 373,2.3..

ne-iscoditór, aj. incurieux (απεριεργον) 352,1—3 . .

ne-ispitít, aj. s. ignorant 12*,3.

ne-ispovedít, aj. sans confession 89,2.

ne-isprăvít, aj. non fini, incomplet *b.* 287,3. 288.

ne-lubitór, aj. s. — *la arĭgint*, exempt d'avarice 47; —, ennemi 13*; *b.* 26,2 . .

ne-jelínd, aj. non regrettant *b.* 186,3.

ne-judecát, aj. sans jugement *b.* 325,2.

ne-lácom, aj. non cupide 47,2.

ne-lăcuít, aj. inhabité 268; *b.* 129. 159. 185,3.

ne-legĭuíre, sf. (rt) crime *b.* 260,3; **-glĭuít**, aj. inique *b.* 363,3.

ne-lesne, aj. difficile 113. 253,2; **-nicos**, id. *b.* 252,2; **ne-lezníre**, sf. difficulté *b.* 164.

ne-lipít, aj. non glaisé *b.* 350,2.

ne-luotór, aj. — *de mită*, incorruptible 159,2.

ne-lucrând, aj. ne travaillant *b.* 88.

ne-mâhnít, aj. non chagriné *b.* 260,3.

ne-mâncáre, sf. jeûne *b.* 341,3; **-cát**, aj. sans manger, à jeun 253; *b.* 119,3. 203,2.

ne-mândru, aj. s. fou 8; —, laid *b.* 3,3.

ne-măngăcát, aj. non consolé *b.* 187.

ne-măniós, aj. doux, non irrité 47, 2. 159,2.

ne-mărităt, aj. non-marié 52,3.

ne-mărginít, aj. infini; illimité 343, 2; *b.* 93. 50,3

ne-măsurát, aj. infini, immense 203; *b.* 21,2; *nemeresc*, v. ni-.

nemêrnic, sm. (i) étranger, errant 47. 104,1 . . 212,2; *-nec*, 238,2 . .; —, prosélyte 283,3; —, vaurien *b.* 193; **-cíe**, sf. carrière terrestre 279,3.

nemic, v. nimic.

ne-mijlocít, aj. direct, *b.* 222.

ne-milostív, aj. s. impitoyable, dur; peu miséricordieux 13*. 95,3. 96. 106, 3; *b.* 143,3. 363,3; *-my-*, 50,3; **-íre**, sf. inclémence 278,2; **nemilosrădia**, id. 101,3.

nêmiş, sm. (i) noble 177,3.

ne-mişcát, aj. immobile 184,3; *b.* 80; **-oari**, aj. f. id. *b.* 220.

Nemitór, sm. Np. 59.

ne-mórt, aj. immortel 290,3.

nemţése, aj. allemand 333,3; *b.* 225, 241,2. **-ăşte**, v. id. 77.

ne-mulţămíre, sf. ingratitude 104,3; **-mîtă**, sf. id. *b.* 6; **-mít**, aj. s. mécontent *b.* 357,2. 374,2; **-mitór**, aj. s. ingrat *b.* 47,1.2; *-ţemitor b.* 12,2; *-ţumitor*, mécontent *b.* 348,3.

ne-muríre, sf. immortalité 344,3; **-itór**, aj. immortel 146,3. 257,2. 344. 348,2. 362,3; *b.* 83,3. 84,3. 147.

ne-mutát, aj. inflexible 184,3; **-ătór**, aj. immobile 322,3.

ne-năprásnic, aj. non véhément 47,2.

ne-naroc, v. ne-noroc.

ne-născút, aj. s. non né 109,3; *b.* 372,2.

nenavidna, aj. f. *istr.* envieuse *b.* 283,3.

nêne, s. ami! *b.* 214,2.

Nenevitên, sm. habitant de Ninive 270.

Nênĭul, sm. Np. 76.

ne-noróc, sm. malheur *b.* 346; *-na-*, 110,2; **-íre**, sf. (rt) id. *b.* 5,3. 84,2. 85,2. 3. 144,3. 152,2. 243,2; *ni-no-*, *b.* 359; **-ít**, aj. s. malheureux *b.* 5,3. 10, 2. 144,3. 52,2. 82,2; *ni—*, *b.* 359; **-ós**, aj. s. malheureux *b.* 11,3. 12,2.

ne-numărát, aj. innombrable 106,2. 299. 311,2. 319,3. 360,3; *b.* 47,2. 82, 2. 254,2. 369,3.

ne-oáspe, sm. *mr.* ennemi *b.* 266,2 . .

Neofít, sm. Np. *b.* 30. 40,2.

ne-oprít, aj. libre; permis 29,2. 30. 323,2.

Neoptolím, sm. Np. *b.* 89,2 . .

ne-orânduealä, sf. (le) désordre *b.* 87,3.

ne-osebít, av. sans cesse *b.* 307,3.

ne-osîndít, aj. non condamné *b.* 184,3.

ne-ostinínd, aj. sans se fatiguer; *neust-* 8*,2.

ne-păcínic, aj. non tranquille *b.* 214,3.

ne-părăsínd, aj. nonabandonnant 130, 2; **-sít**, aj. av. continuel sans cesse 57, 2. 107,3. 164,3. 192. 279,3.

ne-păţít, aj. *mr.* nouveau, pas encore essuyé *b.* 271,3.

ne-páza, sf. négligence, sans garde *b.* 153,2.

ne-plecát, aj. s. désobéissant, opiniâtre 47,2. 193; *b.* 20,3; **-cătór**, aj. désobéissant 13*. 50,3

nepoată, v. nepot

ne-pocăít, aj. impénitent

ne-podobít, aj. non orné

ne-poftít, aj. s. non invité

ne-pomenít, aj. qui n'a pas été mentionné *b.* 355.

ne-póstnic, aj. incontinent 88,2.

nepót, sm. (ţi) petit-fils 53. 59,2. 60. 66. 92,2; *b.* 98. 168,2. 193,2. 212, 3. 241,2. 293,3. 303,1—3; —, (ţie) 134, 2; —, (ţă) 68,2; —, neveu 143,3. 144, 1—3. 237,3; *b.* 98,2. 135; **nepoátă,** sf. petite fille 53; *nepotă* 44,3. 92,3.

ne-poticnesc, vr. 3 ne trébucher pas 110,3.

ne-potrebnyĭ, aj. (slav.) inutile 157,2

ne-povăţuíre, sf. manque d'instruction *b.* 125,3.

ne-povestít, aj. inexprimable 257,3.

ne-prăvălít, aj. non bouleversé 202,3.

ne-pricepând, aj. non comprenant *b.* 255,2; **-cépere,** sf. ignorance 225; *-cêpere b.* 5,3; **-pút,** aj. ignorant; fou 324,3; *b.* 94,2. 181,2.

ne-priceştuít, aj. non communié 300,2.

ne-prieáten, sm. (i) ennemi *b.* 13, 3. 14; *-tin,* 361. 362,2; *b.* 10. 101,2.

ne-prilítor, aj. s. envieux; diable 17, 2; *b.* 12,2.

ne-purtáre de grije, sf. négligence; incurie *b.* 51. 125,3.

ne-putând, aj. ne pouvant 190,2; *b.* 48,2. 112,2. 240,3.

ne-putêrnic, aj. s. faible 105,2; **-putinčós,** aj. s. id. infirme, incapable, impotent 25,2. 30,2. 52,2. 250. 275. 312, 3. 344. 361; *b.* 91. 246,2; *-tsos b.* 185; **-putínţă,** sf. impuissance; infirmité, faiblesse 77. 79,3. 118,3. 168. 194,2. 201; *b.* 108,2. 179,3; *cu —,* impossible *b.* 83. 164. 252.

ne-pútred, aj. (dl, de) incorruptible 99. 233,3; **-reḑúne,** sf. incorruptibilité 51. 233,3; **-rezíre,** sf. id. 102,2. 316,3; *-redire* 14*,1.3. 233,3. 303,3.

ne-putút, av. impossible 224.

ne-răbdáre, sf. impatience, *-reb-, b.* 83; **-dát,** aj. intolérable 338,2.3; **-dătór,** aj. impatient *b.* 356.

ne-rás, aj. non lissé *b.* 11,3; —, non rasé *b.* 11,3.

ne-rătăcít, aj. non égaré 127,3.

ne-răutáte, sf. intégrité 248,3.

nere, v. miere.

ne-roditór, aj. stérile *b.* 26,2..; *-ri,* id. 26,2.

Neron, sm. Np. 308,2; *b.* 237.

ne-rourát, aj. non couvert de rosée *b.* 316,3.

ne-săturát, aj. non baisé *b.* 337,3.

ne-săturáre, sf. insatiabilité *b.* 212,2.

ne-săţiós, aj. s. insatiable 99,3. 102; *b.* 358; *-saţos* 242,3; **-săţiu,** sm. insatiabilité 29,2.

nescănt, *-care* v. niscănt, -care.

ne-scăzút, aj. qui ne diminue pas 118,3. 119,2.

ne-schimbát, aj. non changé 45; *b.* 147.

ne-scrís, aj. non écrit *b.* 62.

ne-semuít, aj. immuable 112,2.

ne-sfărşít, aj. infini, perpétuel 38. 81,2. 97. 106,3. 163,2. 338,2; —, incomplet *b.* 83; *nesfrăşit* 182,3. 365,2. 368,1.2; *nesvrăşit* 77,2. 119,2. 185,2. 186,2.

ne-simţitór, aj. insensible *b.* 48,3. 124,2. 227,2.

neskund, neszkut v. nasc.

ne-smintít, aj. stable, immuable, constant 131. 145,3. 250,3.

ne-socotésc, va. 3. ignorer; mépriser 285. 355,2; *b.* 108,3; **-tínţă,** sf. incontinence 46; —, imprudence 76,2. 105, 2. 121,3; **-tít,** aj. imprudent 193. 204,3.

ne-spuínd, aj. ne disant *b.* 178,3; **ne-spus,** aj. ineffable, inexprimable 31,3. 297,2. 298,2. 344,3; *b.* 112,3. 150,3. 316,3.

ne-stăpânire, sf. anarchie *b.* 87,3.

ne-stătător, aj. instable; changeant 198,2. 203,2. 324,2. 325; **ne-statórnic,** aj. id. *b.* 152. 182. 247,2.

nestidínţă, sf. impudence 241,2.

nestimát, aj. précieux *b.* 300,2.

ne-stíns, aj. foc —, feu éternel 54, 3. 99,2. 117,3; *b.* 322,3.

Nestorián, sm. Np. 355.

ne-strămutát, aj. immuable 228,2.

ne-strângător, aj. s. *ne-strîngător la avuţie,* qui n'est pas porté au gain 47.

ne-suferínd, aj. av. ne tolérant pas 359; *b.* 169,3. 204,2; **-ít,** aj. insupportable *b.* 157,3. 249,3.

ne-sulemenít, aj. sans fard *b.* 298,3.

ne-svadnic, aj. éloigné des querelles 47.

ne-svinţít, aj. non sanctifié 120,3..

neşchít, s. pr. quelques 7*; —, un peu 11,2. 12,2 (v. niscănt).

neştíne, pr. quelqu'un, -e 10*,3. 15*, 2. 46,2 .. 47 .. 48,2. 51,2. 77. 79,2 .. 91. 115,3. 119,3. 121,3 .. 161,3. 179, 3 .. 180,2 .. 209. 328,2. 338. 341; *b.* 151,3. 160 .. 202. 246,3; *nişţine b.* 85; *neştiinre* 6*,3.

ne-ştiínţă, sf. ignorance 29,2. 98,2. 130,3; *b.* 28. 201,3. 214,3.

ne-ştiút, aj. s. inconnu 116. 205; *b.* 122,3; *cu—ul,* par ignorance 59,2; **ne-ştiutór,** aj. s. ignorant 88,2. 141,3. 154,3.

ne-tăerê-împreğuru, s. prépuce 141,2.

ne-tăgăduít, aj. indubitable *b.* 126.

ne-tăiát, aj. non coupé, entier *b.* 375,3.

ne-tămăduít, aj. non guéri *b.* 182.

ne-tănguind, aj. av. non complaignant *b.* 186,3.

ne-táre, aj. faible 55,3.

néted, aj. net, poli *b.* 92,3. 146.

ne-têmere, sf. hardiesse, courage 291,3; *b.* 87,2. 147; *— lui D. zeu,* sans crainte de Dieu *b.* 4,2; *-mire b.* 196,2.

netend, vr. 2. *istr.* s'attacher, saisir *b.* 284,2 (v. dcr. întind).

ne-tezése, va. 3. lisser; polir *b.* 349. 353,2; —, aplanir 172,2; *b.* 177,2.

netocmélă, sf. (le) adversité 205; —, irrégularité *b.* 9; **-míre,** sf. id. 308; **-mít,** aj. s. déréglé; irrégulier, sans ordre; brouille 47,2. 246,3. 280,3. 351 (ἀδιάρθρωτον); *b.* 146. 157.

ne-trébnic, aj. inutile, sans valeur 168,3; *b.* 92,3; *-trêbnic* 257,2. 340,3; *b.* 52,2. 87; **-íe,** sf. inutilité *b.* 5,3.

ne-trecút, aj. impérissable, éternel 77,2. 3. 82,2. 106,1-3. 114,2.3. 182,3; -recot 43,3; —, sûrement 55,3.

ne-tremurând, aj. sans crainte 11*,3.

ne-tulburát, aj. serein *b.* 260,3.

ne-ucigáş, aj. s. non violent 47,1.2.

ne-uĭtát, aj. qu'on ne peut pas oublier 125.

ne-umblát, aj. loc —, terre vierge *b.* 203,2.

ne-unít, aj. non uni (à l'église de Rome) *b.* 99.

ne-urát, aj. av. sans trinquer *b.* 294, 2.

ne-urmát, aj. inimitable 224,3.

ne-ustiuind v. ne-ost-.

ne-várnic, aj. perfide *b.* 11,2.

ne-vărstnec, aj. mineur *b.* 125,3.

ne-vástă, sf. (autre) femme 116; *b.* 38 [illegible]

jeune femme *b.* 274; **nevestioară,** sf. petite femme *b.* 293,2.

nevăstúică, sf. belette 90,3.

ne-vătămát, aj. non blessé *b.* 184, 3. 189,3.

ne-văzut, aj. s. invisible 41. 101,2. 109,3. 280,3. 311,2; *b.* 17,2. 157. 174, 3. 353,2; *-văţut,* 54,2. 115. 228,3. 264, 3. 296; *-vuzut* 32,2.

Nevederica, sf. Np. *b.* 172.

nevestioară, *nvestă* v. nevastă.

ne-vestit, aj. sans renommée 133.

ne-vicleán, aj. simple *b.* 38.

ne-viforát, aj abrité, non exposé aux vents *b.* 15,3.

ne-vindecát, aj. non guéri, incurable 15,3. 16,2. 81,3. 282,3.

ne-vinovát, aj. s. innocent, sans reproche, sans tâche; impuni 6*,3. 12*, 2. 12,3. 13. 33. 40. 47,1.2 .. 50,2. 113, 3. 170,2. 204,2. 214,3. 364,3; *b.* 143. 236.

nevóe, sf. (oi) peine; gêne; malheur 13*,2. 19. 26,2 .. 46. 56. 76,2. 86,2. 119. 134,2. 171,2. 190,3. 214,2.3. 253. 289,2.3. 297,2. 330,2. 349,3; *b.* 11,3. 13,2 .. 19. 22,3. 25. 29,2 .. 122. 208. 213,2. 354,3. 363,2; —, contrainte 10*, 3; —, effort 30. 204; —, péril 318.2; —, nécessité 11*,2; *b.* 27,2. 83,2. 87,3; —, faiblesse *b.* 203,2; —, diable *b.* 78; *cu* —, difficilement 260,2. 280,2. 337,2; *b.* 6,3; *de* —, nécessairement 49. 90,3; *a fi* —, être nécessaire 161; *am* —, certainement 110,3; *nevoiă* 42; *-ia* 52,2. *mr. nevoiă mare,* terrible *b.* 269, 2; *nevoie* 42,2. 72; *b.* 164,3 ..; *nevoi b.* 96,2. 181,2. 216; *mr. nevoîe,* angoisse *b.* 270 .. 272,3; **nevoiáş,** sm. misérable *b.* 375; **nevoésc,** va. 3. forcer, nécessiter 38,2; *b.* 87,3. 151,3; —, dépenser 79, 2; —, vr. s'efforcer 3*,2. 6*,3. 47. 49. 57. 60,3. 68,2. 95. 96,2. 106. 129,3. 163. 179,3. 180 .. 181,3 .. 236,3. 270, 2. 278,2. 285. 293 .. 320. 327; *b.* 11,2. 54. 131. 195,3. 242,3; *nivoesc b.* 141.

ne-voínţă, sf. (ţe) effort; zèle; peine 29. 49. 68,3. 73. 76,2. 110. 118,2..3.. 146,3. 184,3. 241,3. 251,3 .. 257. 291, 2; *b.* 8,3. 47,1.3. 149. 180; —, (ţă) malheur *b.* 181,2; **nevoít,** aj. av. forcé, contraint 15*,3. 45. 74,3; *ni-* 87; **nevoitór,** aj. s. s'efforçant, qui s'efforce, se donne de la peine 30. 99,3. 130,2. 285. 295. [illegible]

ne-vólnic, aj. [illegible] infirmité 201

ne-vrând, ne voulant pas *b.* 162.

ne-vrêdnic, aj. s. indigne 246,1.2. 340,3; *b.* 6. 15,2. 16,2. 47,3. 67,3. 170, 3; *-vred-, b.* 184,2.3. 302; — **ie,** sf. incapacité, indignité 157. 246,2.

Nevrod, sm. Np. Nimrod 66,1.2.

ne-zăbávnic, aj. efficace, sans délai *b.* 153,3.

ne-zăticeníud, aj. sans trébucher *b.* 13.

ne-zidít, aj. non créé *b.* 154,3.

ne-zdrávăn, aj. miraculeux *b.* 236, 2. 3.

ne-zmintit, aj. sans changement *b.* 124,2.

ni, pr. pers. 1 pl. dat. 132,3. v. gram.

ni, cj. ni, *mr. b.* 281,2; *ni istr. b.* 285 .. 287, v. nicĭ.

Nica, sm. Np. 87.

nica, av. *mr.* encore, aussi *b.* 265,3. 270,2. 280,3 (v. der. încă).

nicăírĭ, av. nulle part *b.* 233,2. 234, 2. 369,3; *-rê,* 133, 3; *nicăĭnurĭ b.* 179, 2. 245,2; *-rea b.* 301.

Nicanor, sm. Np. 283,3.

Nichéa, s. Nl. Nicée 320; *-céa b.* 100; *Nêchi* 93,2. 183,2.

nicĭ, part. cj. ni, ni même, ni .. ni 25,2. 31. 38,2; pass. *nič* 48,3 .. 90. 110,3. 318,3 ..; *b.* 136 ..; *nice* 36. 57,3. 60,2 .. 71,2 .. 82. 88,2. 108,2 .. 116,3. 161,3. 193,2.. 242. 255,2.. 274,3. 310,2. 325. 350,3. 364; *b.* 13 .. 100,2. 173,2. 307; *neč* 3. 8. 21. 141,3; *nece* 1*, 2. 4*,3 .. 8*,2. 10*,2. 13*.. 8. 10,3. 12,2. 19. 22,3 .. 27,3. 29 .. 33 .. 40,2 .. 54, 3. 74,2 .. 128; *neci* 124,3; *mr. neți b.* 265,2; *ban, nișĭ b.* 262,2; **nicĭ că,** jamais *b.* 291,3; **nicĭ cum,** id. nullement, aucunement 165,2. 363; *b.* 190. 243,3; *nič* —, 287,3. 295,2. 323,2; *nice* —, 243,3. 277,3. 321,3; **nicĭ de cum,** id. 291,2; *b.* 203,2; *nice* — —, 315; **nicidănuoară,** jamais 367. 368,2; *nice diniorară* 83,3. 85; *nice o dănĭoară* 101; *neč diniorâ* 1,3; *istr.* **nič-ur,** aj. aucun *b.* 283,3.. 284. 286,2 (cf. niš).

Nicoare, sm. Np. (Nicolas) 62,2.

Nicodim, sm. Np. 100,3. 101,2. 158, 2. 243,3. 244,2.

Nicarda, sf. Np. *b.* 172.

Nicolae, sm. Np. Nicolas *b.* 126,2. 128; *-cu-,* 283,3; *Necula,* 38,2. 75; *-ae* 223,3. 224,2 .. 225; *b.* 1,2; *-ai,* 152; *b.* 8,2. 18; *-aiu* 102,3. 173,2; *-leĭ* 93,2; **Nicolaitán,** Nicolaïte 129,2.

nĭel-lu, sm. *mr.* agneau *b.* 265 .. (der. miel).

Nifon, sm. Np. 170,3. 171,1.2. 172. 192,2. 287,3. 288.

nigdar, av. jamais, *istr. b.* 284,1.

Nigoiț, sm. Np. 87 (cf. Neagoe).

Nil, sm. Np. 58; —, le Nil *b.* 93.

nimic, av. s. rien 131,3. 177,3; de —, vaurien *b.* 95, 2. 166,2; *bnt ñimic, b.* 262,2; *-că,* 316,2; *b.* 151. 156,2; **-că,** 96,2. 306,2; *b.* 105; *de —,* 295,2; *mai —,* à peu près aucun 361,2; **-ca,** 292, 3. 331,3. 338,2; *b.* 20,2. 31. 154,3. 210. 239,3; *de —,* pauvre *b.* 358; *nemic* 134. 180,2 ..; *nemica* 4*,3. 10*,3. 33. 40,2. 163,2; *de —,* indigne 156,3; *nemică* 2. 17. 20. 23,2. 27,2. 63,3. 96,3. 112,3 .. 116,2. 120. 129,2. 147,3. 211,3. 323,2. 349,3; *b.* 9. 13. 67,2. 121,3. 123. 212, 2; *mai —,* presque rien 79,2; *alta —,* rien que 200,2.

níme, pron. personne, nul, aucun 8. 38,2. 44,2. 45. 48,3. 51,3. 53. 61,2. 77. 78,3. 91,3. 101. 108,3. 118,3. 137. 2. 139,3. 141,2. 155. 181,3. 183,3. 210. 223,3. 296,2. 298. 310,3. 327. 361,2; *b.* 72. 115. 169,2. 296.. 304,2. 340,2 .. 350, 3; *nimê* 10*. 4 .. 5 .. 26,2.3. 67, 2. 136,3; —, rien 20; *nimi* 87; *b.* 95; *neme* 74,3. 102,3; **nimene** (gen. dat. nimănuĭ, nimărui) 5*,2. 171,3. 174. 177, 3. 198,2. 204,2; *b.* 149,2. 178,3. 200,3. 350, 2; *-nê* 8*,2. 69,2. 159. 329; *b.* 6, 3. 69,2. 159,3. 329; *b.* 6,2. 69,3; *-ni b.* 257, 2; *nimerilê* 40,2; *nimine b.* 56,3. 218; *-ni* 204,2 ..; *b.* 1,3. 167; *nemene* 159,2. 230,2. 245,3; *b.* 11,2. 218 ..

nimerése, va. 3. trouver; parvenir; rencontrer; arriver 360,2; *b.* 174. 346, 2. 350,3; *ne-,* 58,3. 111. 121,3 .. 133, 2. 221,2. 222,2. 350; *b.* 1,2. 19,2.

Ninevica, sf. Nl. 115,3 ..

ninge, va. 2. couvrir de neige *b.* 343,2.

ninge, *mr.* encore *b.* 274,3. 280 (v. der. încă); —, près de *b.* 277 (v. der. lângă).

ninsoáre, sf. l'action de neiger 281.

niscâut, pron. *mr.* quelque *b.* 269; *nes-, b.* 266,3 (v. neșchit).

niscare, pron. quelqu'un 95,2. 116 .. 121. 160. 177,3; *b.* 315,3; *nes-, b.* 312, 2; *nescar-va,* id. 333,3.

nisétru, sm. esturgeon *b.* 43.

Nistor, sm. Np. *b.* 82,2.

Nistru, sm. nom du fleuve 73,2.. 235,2; *b.* 34,2. 35,2.. 292..

niš, pr. *istr.* rien *b.* 283,3. 284. 285 (cf. nici).

nişte, pr. quelques 59,3. 77,2. 88. 95,2. 160,2. 165,2. 171,2. 176,3. 199, 2. 203. 306,3. 330,2. 354,2; *b.* 2,2. 19, 3. 28,3. 38.. 51,3. 91,2. 132,3. 134, 2.. 152,2.. 174,3. 211,3.. 365,3; *-tè* 360,2; *-têe, b.* 200,3; *-ti b.* 84,3. 217; *neşte* 24.. 25. 27,3. 49. 61. 69,2. 96. 100,2.. 101,2. 105,2. 120,2. 133,3.. 140, 3. 184,3. 207,2. 225,2. 232. 243,2. 259.

nişotă, sf. pauvreté 269.

nişóru, av. *mr.* léger *b.* 266,2; **nişureaţă,** sf. légèreté *b.* 266,2 (der. uşor, uşor).

nîzâ, prép. *mr.* entre *b.* 263,3. 266, 3 (cf. der. miez).

noă, aj. neuf. 70; *b.* 339,3; *noao* 27. 127,3. 146. 309,2. 332,2; *b.* 28,3; *noî b.* 64,2. 67,2. 83..; *a noa,* f. 33. 40,2; *al noaole,* le neuvième 9; *b.* 71,2; *al noole* 90; *al noaăle* 224,2. 225; *al noîle b.* 66,2; *istr. al noptele,* id. *b.* 285.

noă, v. nou.

noápte, sf. (nopţi) nuit 34,1.2.. 52. 61. 98,3. 154. 245,2. 286,2. 364,2; *nopte* 266,3. 313. 365,2; *mr. b.* 276,2; **noaptea,** av. pendant la nuit 11,3. 82. 117,2. 164,3; *b.* 149,3; *noaptè* 1,2. 7. 217,3; *b.* 67; *nuptè* 366,2; *noptea* 1*,2.

noăzeci, aj. quatre-vingt-dix, — **şi noă,** quatre-vingt-dix-neuf *b.* 339,3; *noaozeci şi noao* 127,3. 309,2. 332,2; *noaăzeci şi noaă b.* 367.

nóbil, aj. noble *b.* 248,3.

nod, s. nœud *b.* 370.

Nódea, s. le diable (noueux) *b.* 260,2.

nodorós, aj. noueux *b.* 191,3. 192.

Nóe, sm. Np. 145,2. 266,3. 275,2. 286,3; *b.* 49,3. 50,2. 60,3. 61.. 66. 371,3.

noeán, sm. la vaste étendue (de l'Océan) *b.* 129,2; *noĭan,* abîme 343,2.

Noémvrie, s. Novembre 221,3. 279; *b.* 26,2. 27.. 127. 203; *-vre b.* 127,3; *Noevre* 114. 256,3. 363,2.

noesc, v. înnoesc.

nohot, s. pois chiche *b.* 98.

noĭ, pr. pers. 1, pers. pl. v. gramm.

noĭmă, sf. (me) sens *b.* 163,3.

nomofilax, sm. garde-loi 78,1.2.

nontru, 299,2 (cf. [illegible]).

--mele, *istr.* v. noi.

nor, sf. *mr.* brue *b.* 278,2..3. 282 (der. noră).

nor, sm. (1) nuage; nuée 202,3. 313, 3; *b.* 23. 24. 50,3. 64,2.. 158,1.2. 330; —, (nouri) *b.* 199,2. 216,3. 353; *noor* (1) 83,3. 316; *b.* 56,2. 137,3; *nour, b.* 330,2; *nuâr,* (1) 49,3. 105. 106.. 107. 2. 267,2. 326; *nuor,* (1) 12*. 2,1.2. 29, 2. 201,2.. 285,3. 302,3..; *b.* 48,3. 121. 321..

noroc, sc. (uri) bonheur; sort 70,3. 72,3. 203,2..3.. 235,2. (τυχη) 356,3; *b.* 7,3. 13,3. 26. 146,1..2. 182.. 305; *năroc* 70. 114,3. 116,3. 162,2. 199; *b.* 123,3; —, talisman 162,2; **năroeire,** sf. sort 325,3; *no-,* bonheur; sort 336; *b.* 8,3. 12,2.. 51,2. 144,2. 180. 198. 365; **norocit,** aj. av. bienheureux 337,2; *b.* 2,3. 6. 50,2. 86,2; **norocos,** aj. heureux *b.* 212,3; *rău* —, malheureux *b.* 212,2.

norod, sc. (roade) peuple; nation; populace; foule; troupe; multitude 145, 3. 147,2.3. 165. 280,2. 282,3. 284. 358, 2; *b.* 1.3. 20,2. 22,3. 25,2. 37,2. 52,3. 71. 86,3. 124,2. 143,2. 194,3. 242,2; *nărod* 4. 17. 19.. 24. 132.3. 140,2. 177,2. 189,2.3. 215,2. 221,2. 237,3. 258,3.. 264,2.. 281,3. 310,2. 319,2. 362,3; *b.* 70,2.

norolu, sc. (oae) bourbe *b.* 373.

nostru, nostrà, pron. poss. 1. pl. nôtre v. gramm.

not, vn. 1. navigûer 58,2.. (v. innot).

nou (nouà, noi, noue), aj. neuf; nouveau 100,2. 141,2. 199,2. 230,3. 252. 282,2; *b.* 151,2. 351,2; *noaâ* f. 101. 133, 2. 145. 280,2; *noao,* f. 43. 194. 268,2. 336,3; *b.* 30. 124,3; *noo* 120,2; *noaud b.* 294,2..; —, (noao f. pl.) 13,3. 18, 2. 84; *b.* 45,3. 223; —, (noai) *b.* 64; —, (noo) 4; —, (nooă) 314,3; *cêlea noaă,* les nouvelles choses *b.* 13,2; *de* —, de nouveau 343; *b.* 240,2; *din* —, tout neuf *b.* 223,2.

nouăzeci v. noăzeci.

Novacu, sm. Np. 92,2; *b.* 302—304; **Novăciţă,** id. *b.* 293,3.

nravoucénie, sf. éthique 88,3.

nu, av. non, ne pas, point 1*,2. 1. 2. 3.. 31; pass. *no* 1*,2.. 4*,3 [illegible] 8.. 363,3. 365,3; *istr. b.* 282.

nuc, sm. noyer *b.* 368,2. 3ov,[illegible] -eă, sf. (nuci) noix 357; *b.* 44. 98 [illegible]

nucșoáră, sf. *(re)* noix muscade 356; *b.* 42,2; *nucușoară b.* 97,3.

nueá, sf. (ele) verge, gaule 357; *b.* 240,2. 289,2; *nue b.* 369,3.

numaĭ, av. seulement 1. 24. 27,2. 37,2. 42,2. 51,3.. 62. 80,3. 88,3. 101, 3. 113,2.. 176,3. 274. 324; *b.* 7,3. 150,2. 214,3. 255,3; — *cât*, aussitôt, de suite 27. 96,2. 232,3..; *b.* 41,3. 77,3; — *ce*, id. 201,2; *b.* 73,3. 74; — *decât*, 128,2. 195,2. 310,3; *b.* 40,2. 3. 54,2. 57. 174,3; —, de rigueur *b.* 349; *nu* —, non seulement 46. 89,2. 107. 262,2.3; *b.* 28,2. 80,2; *fără*, —, seulement 262,2.3; *b.* 37,2; *numa*, *b.* 224,3. 259. 260,2. 307,2.

numa-le, *mr.* v. nume.

nú-mândru, aj. peu sage 15.

număr, sc. (ere) nombre 43. 82,2. 126. 133. 211,3. 267,3; *b.* 7,2. 82,3. 152,3. 253,2; —, numéro *b.* 164,3. 165; *fără de* —, innombrable 80,2. 362,2; —, va. vr. 1. compter, nombrer 84. 95. 1,2. 102,2. 279,2. 338,2; *b.* 86,2. 120, 2. 121,2. 349,3. 366,2; —, lire 5*,3.

núme, sn. (me) nom; titre 3*. 9*. 1. 2. 7.. 14,2. 19,2. 25. 39,3. 42,2.. 55.. 78,2.. 100,3. 126,2. 142,3. 194, 2. 197,2. 292,3. 299,2. 350. 367,3; *b.* 36,3. 105. 172.. 249. 252,2; *numêle b.* 8,3; *numeale b.* 13; *-mi-*, *b.* 55,3. 56. 220. 261,2; *mr. numală b.* 276,2. 281, 2; *nome* 54,2; *b.* 188,2. 369,3; *istr. lume b.* 284,3. 285; **numése**, va. vr. 3. nommer; appeler; désigner 365,2; *b.* 154,3. 206,3; *număsc* 245,3. 322,3; *b.* 12,2. 61,2.

numeris, sm. nom d'une troupe des anges 221,3.

numíre, sf. (rĭ) nom; dénomination; terme *b.* 49,3. 88,3. 155. 220,2. 222,2. 3.. 252,2. 253,3. 260; **-ít**, aj. s. fixé *b.* 213; —, renommé *b.* 88,2.

numpta v. nunta.

núnu, sm. parrain de noce 317,3; *b.* 321,3; **-ă**, sf. marraine de noce *b.* 315,2.

nuns v. nus.

núntă, sf. (te, tĭ) noce 116. 217,3. 317,3..; *b.* 29,3. 34,2. 51,2.. 68,1. 2..3.. 261. 312,3; *numpta*, *mr. b.* 280,3.

nuor v. nor.

nus, pr. 3. pers. (nusă, nuși, nuse) il, elle; eux, elles 15*,3. 16*,2. 15,2.. 18,2. 21,2. 81. 85,3. 100,2. 102,2. 103, 3. 108,3. 187,2. 188,1.2; *nuns* 58,2; *rus* 7*,1.2.

nymphă, sf. (e) nymphe 216,2.

O (O, Ѳ).

o, art. fem. acc. elle 1*,2. 14*,2. 2.. 4. 8. 17.. 21,2; pass.

o, pr. f. une 14*. 2. 4. 6.. 21,2. 23, 2. 25. 188,2.3. 262; *b.* 213,3; *istr. b.* 283,3.. (v. uă).

o, intj. oh 3. 55. 60,2. 140,2; *b.* 231,2.3.. 247,2.

oablă v. oblu.

oáchĭeș, aj. brunet *b.* 258,2. 287,2. 329,2.

oáe, sf. (oĭ) brebis 11,2. 14,2. 15,2. 18,2.. 74,3. 76,3.. 88,1.3. 103,3.. 155,2. 171. 175,2.. 282. 318,3. 331, 2..; *b.* 28. 163.. 221,3..

oajde, sf. (de) fers 3*,3.

oála, sf. (le) pot, marmite *b.* 118,3. 164,2; *istr. olă b.* 286,3.

oără, sf. (or, orĭ) fois 2. 4.. 5. 15,2. 23. 52.. 61. 65,3. 95,3. 104,3. 120,3. 152,3.. 169,3. 183,3. 292,2; *b.* 29, 2.. 52,3. 67,2. 187,2. 194,2; —, moment *b.* 206,2; *mr.* fois, *b.* 272,3.. 280,3; *un'* —, une fois; soudainement, *b.* 264,2. 266,3. 268..; *de un'*—, id. *b.* 268,3; *tr'*—, immédiatement *b.* 264,3. 265,3; *puțină* —, peu de temps *b.* 266; *multă* —, longtemps *b.* 264,2.

oáre, cj. ou bien, serait-il possible, est-ce que 112,3. 215. 233; *b.* 30,2. 101,2; — —, ou-ou 46,2.. 105,2..; — —, soit-soit 180,2; — *când*, jadis; une fois 100. 143,2. 234. 263. 290,2. 317, 2. 357,3; *b.* 360,3; — *care*, quelqu'un 284. 306,3. 342,2; *b.* 8. 28. 47,3. 51,3. 52, 2. 63,3. 79,3. 87,2.. 153,3. 195,3. 203,3.. 364; — *câte*, quelque que ce soit 183,3.. 187,3; — *ce*, quelque, quelque chose 5*. 129. 262,2; *b.* 11,3. 146,2; — —, en quelque sorte 305,3; — —, quelqu'un 298,2; — —, quelque peu 353,2; *b.* 35; — *cine*, quelqu'un 59. 61,3. 100,3. 137,2. 186,3. 294. 348,3; *b.* 211, 2; — —, quiconque 127. 128,3; — *cum*, en quelque sorte; ou bien 263,2; *b.* 90, 2. 91,2. 354, 3; — *oare*, 183,2; — *unde*, n'importe ou; quelque part 84,2.. 132. 138,3; *oari undi b.* 360; **oáreșĭ-care**, quel-

que *b.* 106,3. 124,3. 220,2; **oáreşi-ce,** quelque chose, en quelque manière 63, 3; *oariş-ce b.*182; **oáreşi-cine,** quelqu'un *b.* 123,3; **oareşi-cum,** en quelque sorte *b.* 124,3 (v. ori).

oárfăn, sm. *mr.* pauvre *b.* 281,2.

oáspe, sm. hôte 352,2; *ospe* 137; *oszpe* 216,2; —, *mr.* ami *b.* 263,2. 270, 2..; **oáspete,** sm. (tĭ) hôte 237,3. 238.. 271,3; *b.* 67. 248; *oaspite, mr.* ami *b.* 265,2; **ospătáre,** sf. traitement *b.* 315,3; **ospătéz,** va. 1. (aĭ) traiter, régaler 237, 3.. 238..; *us-,* 12*; —, loger 350; *ospeteţ* 306; —, vn. vr. manger, se régaler 49,3; *b.* 303. 325. 342..; **ospăţ,** sn. (eţĭ, ĕţe) repas 80,3. 224. 238,2; *b.* 128,3. 209,3; *-ţi* 336.

oáste, sf. (oştĭ) troupe; armée 6. 36, 2. 59,2. 66,2. 70,3. 71.. 72,2.. 106, 2. 142,3. 177,2. 190—193. 200.. 334, 2. 357,3; *b.* 23,2. 35,2.. 55,3.. 83,1. 3. 126,3.. 132,3.. 197,2..3; —, guerre 178; *b.* 4. 50. 128; *de —,* guerrier 177,3; *oste,* 4; *b.* 166,2; **ostáş,** sm. (ĭ) guerrier 292,3; *b.* 22,2. 23,3. 29,2. 168,2. 189, 2. 197. 204,3. 244.

obádă, sf. menottes *b.* 336.

obărşénie, sf. fin, bout *obrăşenie,* 32, 2. 41,2; —, origine 254,2; **obărşesc,** vn. 3. finir, accomplir 160,2.3. 171,3. 197, 3; *obrăşesc* 256,3. 257,2..; **obârşie,** sf. fin 257,3..

obĭcaĭnyĭ, aj. slav. d'après l'usage commun de la langue 208,3.

obicéĭu, sc. (eĭurĭ, ee) coutume, usage, mœurs; droit; loi 297,1.3; *b.* 25. 75, 2..3..; *b.* 119,2. 124,2.. 220,2.3; *-cei b.* 220; *-ceaŭa,* 101. 193. 219,3. 221. 224, 2. 270,3. 276. 350,3; *-cĕĭu* (cée) 144. 145,3. 284. 288,2. 330,3. 337,3; *b.* 5. 39; *-cĕi* 333; *-ceaŭa* 241,2. 259. 313,2; **obĭcnă,** sf. id. 252; **obicĭnuése,** va. vr. 3 s'accoutumer; s'habituer; être l'usage *b.* 75,2; *obiĭ-, b.* 163. 177. 236; **-nuít,** aj. s. accoutumé; ordinaire, commun, régulier *b.* 25. 87,2.. 145. 196,3. 197,2..; *obişnuít, b.* 113; **obĭcuínţă,** sf. (ţe) coutume *b.* 52,2.

obienése, vr. 3 se piéter *b.* 155.

obídă, sf. peine, chagrin 9*.2, 19,3; *b.* 101,2, 233,3; **-desc,** va. 3. affliger, chagriner; offenser 96,2. 127,2. 309,2; *b.* 69,2; *obiduesc,* 115,2.. 34,3; **-dít,** affligé 160,2.

obĭéct, sc. (urĭ) sujet *b.* 246,2.

obĭĭale, sf. pl. loque 94; *b.* 3,3.

oblădúése, va. 3. gouverner; administrer 78,2. 159,3; *b.* 97,2; **-duíre,** sf. administration *b.* 87,3. 254,2; **-duitór,** sm. gouverneur, maître 239,3. 240. 322, 3. 335. 347,2.

oblâ'ne, sm. pommeau de la selle 362,2; *b.* 258,3.

óblaste, sf. province; diocèse *b.* 219, 2..3. 220; *-ti, b.* 221,2; *-tie,* 159.

oblicése, vn. 3. entendre, apprendre 12*,1.2. 144. 258.

óblu, aj. droit; plan *b.* 357; *oablă,* f. *b.* 177,2.

obór, va. 1. renverser; détruire, abattre 88,3. 105. 199,3. 213. 320,2. 367.

oboróc, sc. (oace) boisseau *b.* 62,3.. 333,3.

obosése, va. vn. 3. fatiguer 58,2; *b.* 196,2.

obrăslit, 341. 1. odrăslit.

obrăşenie, -se, v. obărşenie.

obráz, sc. (e) visage; figure; image 11*,3. 35. 58. 60,1.2. 133, 3. 266. 292. 321; *b.* 7,3. 47. 69,3. 72. 106, 2.. 107. 130,3.. 202,3. 338; —, courage *b.* 74. 102,2; **-nic,** aj. impertinent *b.* 169, 3; **obrăznicíe,** sf. impertinence *b.* 131,3. 152,2. 352,2.

obrăzovánie, sf. organisation *b.* 219.

obrezuése, va. 3. circoncire 15*,2.3.

obrintit, aj. enflammé *b.* 341,3; —, s. enflammation *b.* 343.

obşte, sf. *de —,* général, public, universel 159. 237,2. 319,2. 333. 340,2. 346,2. 361; *b.* 10. 27,2. 30.3. 78,3.. 124. 156. 201,2. 221,2. 252,3; *b.* 9,2. 191. 252,3; *opşte,* 290,3; —, s. public, assemblée 333,2; **obştése,** va. 3. révéler *b.* 95,3; —, aj. général *b.* 220,2. 222,2.

oca, sf. cause 270,3; *ocă* 272,2.

ocă, sf. (ă, ale) ocque 95,2. *b.* 334. 376,2; —, (azĭ) *mr. b.* 268. 271,2.

ocaĭnic, sm. misérable 163,2; *ocaanic* 96,2.. 117,3; *-nie,* (slav.) id. 79,3.

ocaca, s. cri de la grenouille *b.*335,3..

očaeánie, sf. désespoir 296.

ocără, sf. (re, ocâră) affront, outrage, insulte; honte; malédiction 3. 49,3. 102, 2. 122,2. 192. 264..; *b.* 2,2.. 48. 105. 140,3. 193,3. 229,3. 240,3. 310. 360. 3.. 367; *ocarea,* 47,2; **ocărâre,** sf. [illegible]

sulter; outrager 15*,2. 55. 102. 122,2. 3. 198,2. 206,2.3; *b.* 53. 81. 95,2. 211. 256,2.310; **ocărăt,** aj. outragé *b.*138,3..; —, non considéré 46,3; —, qui mérite d'être réprimandé *b.* 47,2; **ocărător,** aj. s. offensant 291; **ocarnic,** moqueur 50; *ocarĭnic,* s. médisant 46,2.

ocărmuésc, va. 3. gouverner 321,2; *b.* 222; **-uíre,** sf. gouvernement *b.* 9,2.. 47. 90,1.3. 219,3; **-uitór,** aj. s. qui gouverne *b.* 8,3. 243 (v. otcăr-).

ocasione, sf. *mr.* occasion *b.* 265.

ocenă, v. ocină.

oce-naș, sm. (e) Pater noster 25,2. 28. 41,3.

ochésc, va. 3. viser, lorgner *b.* 295,2. 3; **ochesíc,** aj. brunâtre *b.*318; **ochișór,** sm. (i) dim. petits yeux *b.* 290,3. 306; **ochĭu,** sm. (i) œil 8*.. 11,1.3. 12,3. 19, 2. 23.. 28. 30,3. 54,2. 64,2. 82,2. 88, 3. 99,1.3. 105,2. 114,2.. 127,2. 167,3. 223,2. 274,3. 312,2. 337. 349..; *b.* 47, 3. 106,3.. 123,2.. 171,2; —, (ochyĭ) 364,3; —, (otĭi) *bnt. b.* 263; —, prairie dans la forêt *b.* 259; **ochĭul bouluĭ,** pulsatille, 355,3; *oclĭu, mr. b.* 266. 270,2.

ocínă, sf. (ne) patrimoine; immeuble, propriété 2*. 38,2.3. 43,3.. 45.. 54,3. 75,2.3. 93,1-3.. 143,3. 151,3.. 180,2. 200.. 264; *b.* 34,3; *ocenă* 74,3. 91,3..; **ocinaș,** sm. (i) héritier 86,2; **ocinătoárea,** sf. (κληρονομουσα) 209,3; **ocinéz,** va. 1. posséder (en héritage) 103,3.

oclĭu, *mr.* v. ochĭu.

ócnă, sf. (ne) mine, saline 176,2.3. 177; *b.* 34,3. 365,2; —, bagne *b.* 363,2.

ocól, sn. canton 173,3. 174; —, enclos de bétail *b.* 85,2.. 334,3..; **-ésc,** va. 3. entourer 172,3; *b.* 158,2. 260; —, faire le tour, parcourir *b.* 251,2. 299, 3. 331.

ocrotésc, va. 3. protéger *b.* 156; —, vr. se gouverner *b.* 243; **-íre,** sf. protection *b.* 125,3.

Ocsisteri, sm. Np. Oxenstirn *b.* 46,3.

Octómvrie, s. Octobre *b.* 27,1-3. 126, 3; *-ovrie,* 321,3; *b.* 58,2.

odae, sf. (ăi) chambre 73; *b.* 20.

odăjdie, sf. (ii) chasuble, vêtement d'église 346,2; *odejdie* 176. 244.

odănăoară, -re v. odinioară.

odată, à la fois 58,2. 362,2 (v. dată).

odejdie, v. odăjdie.

odgón, s. mesure de cent pas *b.* 92, 3. 93.

odíhnă, sf. (ne, nă) repos 2. 36. 106, 3. 111. 294,2. 360; *b.* 6. 16,3. 104. 132. 161,2. 245; **-nélă,** sf. id. 3. 256,2; **-nesc,** vr. vn. 3. se reposer 17. 23. 36. 63,3. 66,2. 71,3. 72,3. 89,3. 186,2. 206. 228, 2. 271,2. 273,3. 306,3. 366,2; *b.* 14,3. 129. 134. 139,2. 163,2. 200,3. 238; *odinesc* 304,3..; *b.* 326,3. 327; **-níre,** sf. repos 323; **-nitór,** aj. s. reposant 109,3.

odinioárâ, av. jadis, un jour 130,2. 222; *b.* 47; *nic* —, jamais 132,2. 203,3. 341,3; *odiniorâ* 131,3; *odineoară b.* 179; *odănănăoáre, nice* —, jamais 233; *-doárâ* 304,2. 353,3; *odănioară b.* 87,2 (v. dănăoară).

Odisef, sm. Np. Ulysse *b.* 82—84; **Odisia,** sf. Odyssée 60,3; *-iea b.* 82,2.

odobáș, sm. (i) capitaine d'une compagnie *b.* 19; **Odobești,** Nl. 72,2.

odor, sn. (oară, -re) bijoux; trésor 114,2. 148. 240; *b.* 96,2. 162,2. 181. 218. 348,3.

odrăslă, sf. scion *b.* 314,2; **odrăslesc,** vn. 3. pousser, bourgeonner *b.* 314,2. 316, 3; —, devenir comme un bourgeon *b.* 341,3.

Odríe, s. Nl. Adrianople *b.* 127; *-iĭu,* id. 192,2; *b.* 294,3.

odprostésc, va. 3. *istr.* pardonner *b.* 283..

of! intj. ah, hélas *b.* 309. 362,1.3; *oh,* 66,2; *b.* 102,3. 114. 182. 190. 222, 3; —, *istr. b.* 282,2..3.

ofilésc, vr. 3. faner, flétrir *b.* 311,3. 312.

oftáre, sf. gémissement *b.* 342,3..; **ohtătură,** sf. id. soupir *b.* 161,2. 180,2; **oftéz,** vn. 1. soupirer, gémir 67,3; *b.* 290,2. 307,2; *ohtez b.* 183.

ogár, sm. (i) lévrier *b.* 172. 354,3.. 355.. 373.

ogeác, sn. (urĭ) cheminée; famille *b.* 244.

oglíndă, sf. (nde; nzĭ) miroir 61,3. 238,3. 364; *b.* 2,2. 9. 12,3. 160,3. 250, 3; — *năravurilor,* Speculum morale 295, 3; **-désc,** va. 3. fixer, regarder (attentivement) 256,2. 324,2.

ogoáda, sf. grâce 7*,2; —, repos 30; **ogodésc,** vn. 3. reposer 30.

ogór, sn. (oare) jachère, terre 141, 2; *b.* 305,2. 320,2.

ográdă, sf. (ázi) cour; *b.* 351; —, gite 365; —, haie *b.* 12.

oh, v. of.

ohábnic, aj. patrimonial, *hohamnec* 134,3.

ohtătură, ohtez v. oft-.

oĭ, av. oui, (vaĭ) 187,3.

oĭt, 85. v. uit.

Oĭtúz, sm. Nfl. 38,2.

oiță, sf. (ţe) petit agneau *b.* 258,2.

ólă, v. oală.

olăcăese, vr. 3. crier, lamenter *b.* 138,3 . .; *olic-*, ib. id.

olăcár, sm. (i) estafette *b.* 179,2.

o-l-altă, av. *la* —, ensemble *b.* 307, 3 . . (v. alt).

olár, sm. potier 283.

olát, sn. (urĭ) arrondissement 175,3; *b.* 9,2.

olicăese, v. olăc —.

Olimbiiádă, sf. Np. *b.* 166,3.

Olivét, sm. Nl. *b.* 190,2.

ológ, aj. paralytique 23.

oloĭu, sm. huile 242,3 (v. uleiu).

Olt, sm. Nfl. 189,3; *b.* 127,2.

oltár, sn. (e) autel 83,2. 101,2. 172. 259. . 262,2. 297,3. 346,2; *b.* 32,3. 204, 3; **-nic**, sm. acolyte 297,3.

om, sm. (omeni, oameni) homme; peuple 1*,3. 13*. 1 . . 2 . . 7. 8. 16,2. 3. 17,3. 19. 25,1 . . 2 . . 26. 27,3. 30,2. 3. 34,3. 36,2.3. 39,2. 50,3 . . 61. 69, 2 . . 70. 83 . . 96,2. 100,2 . . 102 . . 104, 3. 111. 115,3. 117,2 . . 137,2. 166,3 . . 169,3. 184-185. 205,2. 206,3. 266,1-3. 272. 291,3. 293. 314,3. 342,2. 366,3; *b.* 13,2. 59,1-3. 63,3. 110. 141,2 . . 230, 3; —, (oamini) 8. 135,2; *b.* 171,3. 199, 2; —, (oameri) 3*. 55,3; —, famille 123,3; —, (oameînri) 4*,2; —, *istr.* (omiri) *b.* 282,2. 286; — *bun*, homme honorable 45 . . 87,2. 92,2; — *de cinste*, id. 72, 2; — *de credință*, homme de foi 122, 3; — *de frunte*, notable, principal 72, 2; — *de treabă*, h. comme il faut *b.* 355; **omoáie**, sf. femme *b.* 372,2 . .

omăt, sm. (ţi) neige *b.* 24,2; *omet* *b.* 147.

omenésc, aj. humain, d'homme 9*. 2. 17. 97,3. 105. 139. 182. 184,1 . . 3. 85 . . 344,2. 367; *b.* 148; *oamenêscă*, *b.* 10,2; —, va. 3. traiter *b.* 229; **-éşte**, v. humainement *b.* 356,3; **omenie**, sf. gentillesse, honneur, humanité, civilité 30 . . 3. 116. 45. . . 92. . *b.* 99. 160. 197. 213,2 . . 224,3. 226. 234,3. 315,3. 374,2; **omenire**, sf. humanité *b.* 87,2. 150,3 . .

omet, v. omăt.

omídă, sf. (de, izi) chenille 8; *b.* 350 . . 352 . .

omilie, sf. (ii) sermon *b.* 106,2. 108,3.

omilésc, vr. 3. se humilier 321,2; **-linţă**, sf. humilité 100,3 (v. umilesc).

Omír, sm. Homère 60,3. 342; *b.* 82, 2. 91.

omofór, s. chape, omophore 258. 259,2.

omór, va. 1. (ăi, ă) tuer 24. 35,2. 102. 117,2. 150 . . 171,2. 190,2. 291,3. 324,3. 342,2.3 . . 361,3; *b.* 4,3. 16,2. 38,2. 63,2. 129,2. 171,2.3. 206. 367,1 . .; **-ăcĭúne**, sf. l'action de tuer 106; **-ăt**, aj. s. tué, mort 102. 318,3; *-rit b.* 186.

omşór, sm. petit homme *b.* 79,3.

on, s. (ŏv) être *b.* 154,3; —, un *b.* 340,3 (v. un).

Oncĭul, sm. Np. 43,3.

Onórie, sm. Np. Honorius 300,2.

opăresc, va. 3. échauder, brûler *b.* 352,1.2; **-rítă**, l'action d'être brûlé *b.* 341,3.

opíncă, sf. (ci) sandale *b.* 3,3. 4. 224. 225. 259,3. 319,2. 361,2 . .; **-cár**, sm. paysan *b.* 258,2; **-cúţă**, sf. petite sandale *b.* 309,2.

Oprea, sm. Np. 73 . . 74 . . 87,2. 135.

opreá, intjct. halte *b.* 355,3; **opreálă**, sf. arrêt; empêchement 161; *b.* 206,3; **oprése**, va. 3. arrêter; retenir, empêcher, prohiber 11*,3. 25,2. 60. 120,3. 137,2. 144,3. 160. 161 . . 188,2. 202,2. 212. 323. 355. 363,3; *b.* 54,3. 63. 83,3. 100, 2 . . 149,2. 197. 242,2; —, vr. s'arrêter; se retenir; cesser 47,3. 88,2. 89,3. 359, 3; *b.* 46,3. 84,3. 313; **-ít**, aj. défendu, prohibé 323,2; *b.* 29,3; **-ítor**, aj. s. qui empêche 6*,2.

opsprezéce, v. opt.

opşte, v. obşte.

opt, num. huit **al — ul**, le huitième 89, 3; — *ăle*, id. *b.* 71; **optŭ-sprâ-zéce**, dix-huit 23,2; — *spre* —, *b.* 203; *optusprezâce b.* 111; *opsprezéce b.* 203,2; *optŭ-sprezicel*, le dix-huitième 162,3; **optŭ-zecĭ**, quatre-vingts 164; *mr.* **-zăţ** *b.* 266,2.

opu. [illegible] 55,2.

or, v. oară.

óră, sf. [illegible]

Orádia, sf. Nl. *b.* 293.

orănduésc, va. 3. commander; arranger, régler, classer 267,2. 344; *b.* 125, 2 .. 153,3; **-uĭálă,** sf. (ell) règle, ordre; institution 245,3. 308,2. 320,3, 330,2. 331,2. 333. 344,3 ..; *b.* 42,2. 108,3; *-uealâ,* 345; *b.* 24,3. 75; —, rang *b.* 53,3; **-uíre,** sf. ordre *b.* 253,2; **-uít,** aj. nommé; arrangé *b.* 86. 115,3. 125,2.3.

orăș, sn. (e) ville 1. 5 .. 25,3. 38, 3. 43,3. 47,2. 74. 93,2. 137,2 .. 141,3. 176,2 .. 188. 189,3 .. 194,3 .. 233. 255,3. 296,2. 347; *b.* 8,2. 27,3. 75. 113, 2. 165. 210; **orășán,** aj. s. citoyen 295, 3. 296; *-ean* 38,2; *b.* 12,3.

Orâștie, sf. Nl. 38. 178.

orâție, sf. oraison, adresse 246. 335, 3; *b.* 310,3. 312,3; *-ție b.* 228,2.

orb, aj. s. aveugle 25,1.2. 110,3. 188,2. 252,2. 299,1-3. 319,3; *b.* 120. 245,2. 257,1 .. 2 ..; *mr. b.* 265,3. 266 .. *istr.* 286,3 ..

orbálț, sm. érysipèle; **orbălțát,** érysipelé *b.* 341,3.

orbésc, va. vn. 3. aveugler; rendre, devenir aveugle 23; *b.* 109,2. 237; **-éște,** av. aveuglement *b.* 46,3. 238,3; **-íre,** sf. aveuglement 300; **-ítór,** aj. s. aveuglé 35,2.

ordinár, aj. ordinaire *b.* 223,3.

ördög atta (magyar) que le diable l'emporte *b.* 224,2.

Orighén, sm. Np. 163.

orgán, sn. (e) orgue, harpe 179. 314,3; *b.* 181,2; —, organe *b.* 48,2.

orĭ, cj. ou, ou bien *b.* 171; — —, ou-ou, soit-soit 146,2. 191; *b.* 19,2. 24, 3. 35,2. 163 .. 208,3 .. 312. 364,3; — *când,* toujours, quand que ce soit 362; *b.* 178, 3; — *care,* quiconque 318,3; — *cât,* autant que, de quelle manière que ce soit 310 .. 323; *b.* 229,2. 242,3; — *ce,* qui que ce soit 77,2. 317,3; *b.* 126,2. 202,2; — *ce fel,* de toute sorte *b.* 148,3; *-cine,* quiconque *b.* 161,2. 170 ..; — *încâtro,* dans toute direction 200,2; — *unde,* ou que ce soit *b.* 106,3; — *și unde,* id. *b.* 349,3; — *și cum,* en quelque sorte *b.* 362 (v. oare, vare).

Orión, sm. Np. *b.* 159,2.

ort, sm. să dea *ortul* popei, mourir *b.* 366.

ortá, sf. régiment *b.* 81,3.

orz, sm. orge *b.* 26,3. 298,2.

os, sn. (oase) os 13. 85 .. 117,2. 192,2. 210,3. 215,1-3 .. 218,2. 331,3; *b.* 26,2. 138. 185,3. 356.

osăbésc, va. 3. séparer 268. 284,3. 318,2.3; *b.* 90,1.2. 149,2; —, vr. se distinguer 316,3; *osebesc,* 280,3; *osi-,* 282; **osébĭ,** av. *de* — séparé, 270,2. 332; *b.* 72; **osebíre,** sf. différence 328,2. 330, 3; *b.* 4; *osibire,* division 260,2; *b.* 156, 3; **osăbít,** aj. séparé; différent 235,3; *b.* 220,2; *osebit b.* 426,2; *osi-, b.* 163. 185,3; —, av. surtout *b.* 221,3; *osebit* 344,2; *b.* 201,3; **osebitór,** s. séparation 280,3.

Osanna, s. Hosanna 233 .. 287. 311 ..

osă'ndă, sf. (de) châtiment, punition 4*,2. 26. 55,2. 210,3. 242,2. 285. 346; *b.* 125,2. 237. 242,3; **-désc,** va. 3. condamner; punir 13* .. 50,3 .. 80,3. 85. 168,3. 230,3. 259,2. 318,2; *b.* 17,2. 141,3. 154,2. 251,2; **-díre,** sf. condamnation, peine 231,3. 295,2. 302. 316, 2; *b.* 192,3. 193,2, 242,2; **-dít,** aj. s. condamné, maudit *b.* 17,2. 322; *osindit b.* 83.

osă'rdie, sf. zèle, ferveur 130. 209, 2. 290,2. 360; *b.* 8,3. 78,3. 162,3. 192, 2. 211,3. 252,2; *osrădie* 118,2.3. 119. 237; *usrădie* 31,2; **osă'rdnic,** aj. s. empressé *b.* 154. 254,3.

Osedec, sm. Np. 66.

osem, *istr.* num. huit *b.* 284,2.

ósie, sf. axe 323 ...

Osie, le livre d'Hosée 325,2.

osíndesc, v. osândа.

Osmán, sm. Np. 149,3. 150 ..

ospătez, v. oaspe.

osrădie, v. osărdie.

osteneálă, sf. (eale, ell) fatigue; peine; travail *b.* 124,3. 259,3. 357,3; *-nêlă* 95,2. 119,3. 129. 157. 204,2. 280, 2. 337,3. 340,2; *b.* 1,3 .. 37. 41,3. 79. 96. 108,2. 156,2.3. 163,2. 176,3; *-nĭală* 145,2. 146,2. 195,3; *ostinală b.* 114; *ustenêla* 79,2; **ostenesc,** va. 3. fatiguer; lasser; —, vr. se fatiguer 58,2. 81,2. 146,3. 295. 306,2. 336,3; *b.* 13,2. 249, 1.2; *ust-* 37,2; **osteníință,** sf. fatigue 80,3; *-nință* 360,2; **ostenítă,** sf. fatigue 58,2; —, aj. fatigué *b.* 176,3; *ostênit b.* 200,3.

ostoésc, va. vr. 3. calmer, reposer *b.* 295 ..

ostropiel, sm. une sauce *b.* 44,3. 45.

ostróv, sn. (oave) île 140,3. 143,1, 3. 258,3. 308,2. 349,3. 350. 367,2; *b.* 40—42. 129. 133. 151,2.

osvêştistva, sf. sainteté 157,2; **osvetit**, aj. saint 7.

oszpe, v. oaspe.

Oşerhêli, s. Nl. 176,3.

oştean, sm. (èni, eni) soldat, militaire, *-tên* 58,2. 72. 200,2. 299,2..; *b.* 4.. 34,2; **oştése**, va. 3. militer, lutter; camper; servir 36,2. 132. 247,3. 292, 3.. 322; **oştíre**, sf. (ri) expédition; armée *b.* 23. 102,2; **oştitór**, aj. belligérant 35, 2; **oştitură**, sf. armée 228,3.

ot, prép. (slav.) de 28,3. 43,2.3.. 53. 56,2. 62,2. 63,2. 87. 97,2. 103.. 109,3. 134, 2.3.. 135,2.3. 141,2. 186,3. 215; **ottam**, de là 92,2..; *otam* 87,2..

otáe, sm. palais, résidence 336..

otărâ't, aj. fixé *b.* 355 (v. hotar).

oteărmuése, va. 3. gouverner *b.* 14; **-uíre**, sf. gouvernement *b.* 11; **-uitór**, sm. maître 190,3; *b.* 14 (v. ocăr-).

oteşese, vr. 3. s'attrister *b.* 71,2.

oteţI, sm. pl. (slave), les Pères de l'Église (les membres du concile de Nicée) 93,2. 312.

Otici, sm. Np. Nl. 92—93.

otîi, bnt. v. ochiu.

otpúst, sm. dimissorium 161. 186,2.

otrávă, sf. (ăvi) poison, venin *b.* 94, 3. 163,2. 243; *istr. otrov b.* 286,2; **otrăvese**, va. 3. empoisonner *b.* 96,2. 182, 2. 305,2. 364; **otrăvít**, aj. venimeux 191; *b.* 11,3; **otrăvitór**, aj. s. id. *b.* 85,2. 163, 3. 242,2.

otţi, v. oteţi.

otvêt, sm. slave, réponse.

oţăl, oţăt, v. oţel, oţet.

oţărese, vr. 3. frémir 139,3. 140. 188.

oţél, sm. acier 178,2; *b.* 130,2. 152. 339..; *oţăl b.* 64,2; **oţelése**, va. 3. acérer *b.* 335,3; **oţălit**, trempé 361,3.

oţét, sm. vinaigre 320,3; *b.* 42,3. 375; *oţăt* 9; *b.* 57,3. 98; **-ese**, vr. 3. s'aigrir *b.* 11,2; **oţâţât**, aj. aigri *b.* 12,2.

ou, sn. (oao) œuf 167,3. 168; *b.* 77, 3. 129.. 136,3.. 211,3..; —, (oau) *b.* 360,3; — (oule) *b.* 361; — (ouă) *b.* 369; *istr. ovu b.* 286; **ouez**, vn. 1. pondre, faire des œufs 167,3; *b.* 166,3. 337, 3. 355,2.

ovăs, sm. avoine *b.* 27. 321.

Ovldeus, sm. Np. **Ovide** *b.* 13,3.

Ovreu, sm. (Ovrêi, ei) **Hébreu** 16*,2. 59,3. 60. 85,2. 237,3. **263**; **Ovreíca**, sf. Nl. Judée 19; **ovreeáşte**, av. en hébreu 16*,2. 21,2.3; *ovrieşti b.* **65,2**; **ovrîiáscă**, aj. f. hébreu, *ovreească* 16*,2; *b.* 65,2.

ovu, istr. v. ou.

P (П).

pac, istr. av. seulement *b.* 284,2.

păcát, sn. (e) péché 3*. 9*,3. 14*. 3. 2,2. 4. 13. 24,3. 29,3. 48,3.. 80,2. 86,2. 104,3. 107. 113.. 147,2. 171. 233. 3. 234. 258. 365,3; *b.* 63,2. 234,3. 236. 2; *mr. pecat*, dommage *b.* 264,3; *istr. pecat b.* 283,2.3; **păcătós**, aj. s. pécheur; méchant 1*. 9*,2. 12*. 2.. 13,2. 19, 3. 20.. 37,3. 50. 79,3. 86. 102. 106, 2.3. 180. 211,2. 231. 285. 299. 304.. 314. 338,2. 364,3. 365. 368,2; *b.* 49,2. 57,2; **păcătuése**, vn. 3. pécher *b.* 4,3. 193.

páce, sf. paix 10*,2. 4. 49. 81. 94. 111,3.. 149,2.. 165,2. 178,2. 190. 240,2.. 248,3. 268,3.. 273,3. 327. 366, 3. 367; *b.* 30,2. 35,2. 103,3.. 108,3. 204. 210,2. 236; *patse* 216,2; *mr. pache b.* 263,2; **păcuit**, aj. fixé *b.* 193.

păclă, sf. brouillard 29,3; *istr. pchè*, enfer *b.* 283,3.. 284,1..2..

pácoste, sf. malheur 113,2; *b.* 356, 2; —, imputation 305.

păcuit, v. pace.

păcurár, sm. berger *b.* 328,3. 329.. 343,2.

páde, sf. *mr.* terre *b.* 272.

păducél, sm. aubepine (crataegus aria) 356,3.

păduche, sm. (i) pou *b.* 119,3. 363,3.

pădúre, sf. (ri) forêt, bois 4. 38,3. 43,3. 57,2. 58,3. 71,3. 297,2.. 339; *b.* 44,3. 84,3. 147,3. 165,2. 239,2; *-ri b.* 120,3; *mr. padure b.* 264.

păgân, aj. s. païen; gentil; nation infidèle 15*,3. 16*,1.2. 5. 27,2. 51. 89. 128. 133,2. 146. 194,2. 212,3. 249,2. 264.. 309,3. 362..; *b.* 9,3. 22.3. 29, 3. 55,3. 79,2. 204,2; —, mécréant *b.* 180,3; **păgânése**, aj. païen 130; *b.* 10, 2; **-êşte**, av. 16*,2; *b.* 79,3; **-nătáte**, sf. paganisme 131; *b.* 4,3; —, crime 210, 3; —, cruauté *b.* 180,3.

págubă, sf. (be) dommage, perte 60, 3. 61, 3. 151. 191. 257,2. 341,2.3.

354,2; *b.* 25,3. 59,2.3. 77,3. 122,3. 197. 236,3. 252,3. 375; **păgubése**, vn.3. perdre va. 3. faire perdre 296,2; *b.* 248,2; **păgubitór**, aj. s. faisant perdre 274,3; *b.* 202.

păha, sf. orgueil 54,3.

păhár, sn. (e) verre 43. 52,1 . . 3 . . 100. 224 . . 244,2. 262,2 . . 285. 332. 363,3; *b.* 180. 225,3. 227. 242,2. 312, 2. 317,1.3 . .; **păhărél**, sm. dimin. *b.* 351,3; **păhárnic**, sm. (i) échanson 72, 2. 75,3. 151,3. 340,3. 343,2 . .; — *mare*, grand échanson *b.* 97,2; **păharnicél**, sm. id. 103; *-hăr-*, 103; **paharnicéşte**, av. comme un échanson *b.* 369; **păhărúţă**, sf. (ţe) petit verre *b.* 353.

păĭ, av. puis *b.* 258,3 (v. apoi).

paĭu, sm. (paĭ) tuyau de blé 201,3; *b.* 11,3. 336.

păĭájen, sm. (i) araignée; toile d'araignée 171,2; *-jin* 205; *paijăn b.* 172; *păĭanjăn b.* 262 . .; *painjină* 212; *b.* 12; **painjănése**, vr. 3. se voiler (des yeux) *b.* 98,3.

paic, sm. (i) page *b.* 75,2.

Pailie, sm Np. *b.* 343.

pă'ine, sf. (ni) paine; grains 5 . . 9. 52. 65, 3. 66. 90. 107. 175, 2. 232, 2. 238 . . 244, 1.3. 246, 1.2. 256, 2. 262, 2. 326. 330, 3. 332; *b.* 11,2 36,3. 37. 71, 2. 77. 121, 2. 164, 3. 203, 2. 221, 3; *păne*, 36, 2. 218, 3. 284, 3; *b.* 24, 3. 48, 3. 103, 2. 184, 2. 233; *păni b.* 138, 2; *peni* 39; *păinre* 55, 2 . .; *mr. pâne b.* 281, 2. 282, 1.2; *istr. pâra b.* 284, 3; *pera b.* 283.

Paisie, sm. Np. 159.

păinră, 9; v. pănă; **pâinre**, v. păine.

pájere, sf. aigle *b.* 371.

pájişte, sf. gazon *b.* 176,3. 177,2.3; *pojeşte* 218,3.

păläcărie, sf. *mr.* prière *b.* 268,2; **-rsesc**, va. 3. prier *b.* 268,3. 276,3.

Paládie, sm. Np. 304,2 . .

palnmídă, sf. chardon 355,3. 356.

Palas, s. Np. *b.* 83,3.

palát, sn. (uri) palais *b.* 39. 84,3. 252,3; —, *mr. b.* 281.

păle, sn. (uri) troupe; régiment; camp *plăcu* 3*,3. 4*,3. 5*,1.2.

pălése, va. 3. frapper *b.* 296,2. 297, 2; —, hâler *b.* 344,2.

Palistína, sf. Nl. 351,1 . . 2; *b.* 200,3.

paligorie, sf. consolation *b.* 182.

pálmă, sf. (e) paume de la main; soufflet 7. 211,3. 326; *b.* 63. 69,2. 297, 2. 303,3. 366,2; **pâlmuése**, va. 3. soufleter *b.* 302. 303,2. 364,2.

páloş, sn. sabre *b.* 171,3. 292,1.3. 293.

pâlş, sm. (glis ?) 90,3.

páltin, sm. (i) platane 356,3. 357; *b.* 289,2.3; **păltior**, dim. *b.* 317,3.

pământ, sn. (uri) terre; pays; terrain; monde 1*,2. 8*. 14*. . 1 . . 2. 3,1-3. 23,2. 29. 65 . . 67—68. 69. 77. 98, 2. 106,3. 111,3. 118,2 . . 120,1. 2. 124. 139,2. 202. 203. 248. 254,2. 264,2. 306, 3. 325,2 . .; *b.* 22,3. 131,1 . . 342,2; *pământ* 23; *pamînt* 213. 214; *pemint* 39. 148; *istr. pamint b.* 283; *pe-*, 283. 284,3; **pământeán**, aj. s. (enĭ) indigène; terrestre; habitant de la terre 83; *b.* 25, 1.2. 147. 254; **-tése**, aj. indigène; mondain; terrestre 130,2. 271. 314; *b.* 124, 2. 193,3. 220,3; *pământesc* 233,2. 316, 3; *pementesc* 367,2.3; *pemintesc* 145,2. 298,2.

pámente, sf. mémoire 16; —, commémoration religieuse 62,2. 63.

pân, av. jusque 179,3. 180,2 . . 3. 351,2; *b.* 48,3. 119,2. 290,3; **pănă**, id. tant que 15*,2. 2. 4. 5. 7. 14,2. 24. 28. 36. 72,2 . . 86,2. 90. 96,2. 147,2 . . 189, 3 . . 261,2.3. 317,3; *b.* 16. 60,3. 137,2. 158,2. 224. 327. 359; — *când*, jusqu'à ce que 52. 68; *b.* 230; — *ce*, id. 158,3 . .; *b.* 111. 212,2; — *a nu*, avant de *b.* 9. 215. 231,2. 365,3; *pâinră* 2*,2. 3*,2. 4*,1.3. 5*,2. 9. 55,2; *păr*, *b.* 120; *pără* 5*,2; *b.* 82,2. 83,3. 85,3. 135; *istr. pir* tant que *b.* 283,3. 284.

pănă, sf. (pene) plume; panache *b.* 111 . .; *istr. b.* 285,2; *pênă b.* 213; **pănicéa**, sf. (ele) dim. *b.* 327,2.

Pănă, sm. Np. 74,3 . . 75,2. 76; **Pann**, Np. *b.* 360. 361. 364,3. 370. 372,3.

pândése, va.3. épier *b.* 227,3; **-ditură**, sf. lace *b.* 108,2.

pandúr, sm. (i) soldat *b.* 214. 215.

păne, v. păine.

Pangă, s. Np. 93,2.

păngărése, va. 3. diffamer 303,2; **-rít**, aj. s. flétri *b.* 47,2.

Panonia, sf. Nl. 171,2; **-nean**, 157,2.

pă'ntece, sm. ventre; sein; intérieur 60,3. 85,3. 243,3. 267,2. 285. 321; *b.* 22,3. 23,2. 31,3. 62. 63,2. 68. 89,2.

106,3. 150,2. 158,2. 164. 240,3. 369; *-tice b.* 61; *mr. pânticâ b.* 271,2.

Panteleímón, sm. Np. 157.

Panuchie, sm. Np. *b.* 10,3.

pă'nză, sf. (ze) toile; linceul, linge 100,3.. 101. 140,2.. 222. 288,2; *b.* 45,2. 117,3. 129,2..3. 262. 303,3..; *-zi, b.* 97; *-nḑă* 231,3; **pănzăr,** sm. (i) tisserand 353,2..; **pănzăturĭ,** s. pl. linges *b.* 63,3. 64.

paos, sm. libation 264.

pápa, sm. pape 146,2. 163. 321,1.2. 328,1-3. 332.

Papai, sm. Np. 216.

paparúdă, sf. (de) jeune fille couronnée de feuilles, sur laquelle on verse de l'eau en temps de sécheresse et on chante une formule pour amener la pluie *b.* 320,2..

Păpăuți, s. Np. *b.* 82; **Papiea,** sf. Nl. 308,2.

papistáș, sm. (i) catholique 189,2; **păpistășíe,** sf. papauté 328,3.

păpsésc, va. 3. *mr.* finir, cesser *b.* 268,3. 281,3.

păpúc, sm. (i) pantoufle *b.* 177,2. 255. 294,3. 361,3. 364.

pápură, sf. roseau *b.* 376,2; *-poră* 355,3.

păpușoĭu, sm. poupée *b.* 250,3.

păr, părâ, v. pân.

par, vn. vr. 2. (părui a păre) paraître, sembler 27,3.. 52,2. 54. 61. 67,3. 106,2. 113. 117,2. 127,2.3. 133,2. 138, 2. 170.. 187,2. 222,3. 224,3. 231,2. 259,2. 262. 267. 274,2. 298,1.2. 308. 309,2. 323,3. 342,3. 349,2. 365; *b.* 14, 2. 40,3. 41,2. 48,3. 54. 78,3. 90,2. 104, 3. 118,3. 173,3. 217. 313,2. 362,2..; — *bine,* se réjouir 83,1.3. 137,2; *b.* 208, 2; — *rău,* regretter 63,3. 115,3. 142. 340, 3; *b.* 135,2; **par'că,** comme *b.* 249,3.. 281,2. 308.. 349. 353,2.

par, sm. *mr.* pieu *b.* 268,2.

păr, sm. (perĭ) cheveux, chevelure 65,3. 117,3. 186,3. 222. 234,3; *b.* 27. 65. 71,3. 90,3. 109,3. 118,3. 119,3. 159,2. 172,3. 177,2.3; *mr. per, b.* 264. 279,3.

păr, sm. (erĭ) poirier 357,1.2; *b.* 199, 1-3. 327,2..; **pără,** sf. (pere) poire 357, 2; *b.* 320.

pará, sf. (le) parà, sou *b.* 337,3. 374; **-le,** pl. argent; monnaie *b.* 346,3. 363; **părălúță,** sf. (țe) *id. b.* 360,3.

pără, sf. flamme 142,2. 165,3. 246, 2; *b.* 180,2. 181. 194,2. 217,2. 223,2. 237,2; *parră* 303,3..

pă'râ, sf. (rĭ) plainte; action; accusation, procès 4*,2. 16*,2. 46,2.3. 63. 93,2. 159,2. 174,3. 175. 331; *b.* 206,2. 374,3; **părăsc,** va. 1. dénoncer; —, vr. se plaindre 4*,2. 24,2. 62,2. 63,2. 74,1. 2.. 144,1.3. 151. 175. 195. 198,2. 318, 2. 351,2.3; *b.* 55,2. 75,2. 97,2. 98,2. 205,3. 206..

pâra, *istr.* v. pâine.

Pară, Np. 93.

părăcălísesc, vn. 3. *mr.* prier *b.* 267,2.

paraclís, s. chapelle; prière *b.* 66,3.

părăésc, va. 3. claquer *b.* 352,3.

parágina, s. aj. inculte *b.* 367,2; **părăginésc,** vr. 3. être en jachère *b.* 367, 3; *bnt. -șinesc, b.* 262,2; **părăjinítă,** aj. laissé en jachère *b.* 262.

paralíș, sm. paralysie *b.* 54,2.

paramíthă, sf. (the), *mr.* fable *b.* 263,2; *parmithiu b.* 268. 269,3. 273..

parascovénie, sf. (ĭi) conte *b.* 262.

părăsésc, va. 3. abandonner; quitter; cesser 27. 61,2.3. 85,2. 145,2. 156,2. 180,3. 196,3. 197. 205,2. 284,2; *b.*. 19, 2. 48,1.2. 96,3. 148. 165,2; *-sisc* 248. 266,3. 275,1.2. 283,2; *b.* 48,3; **-sit,** aj. abandonné 361; *b.* 230,2.

părâș, sm. (i) accusateur 351,3; *b.* 125,2; **părâ't,** sm. accusé *b.* 125,2.

părățésc, vn. 3. régner 146; **părățíe,** royaume 35,2 (v. în—).

părâu, sn. (răe, rae, rao) ruisseau; fleuve 72,2. 213,3. 249,2; *b.* 133,3. 161, 2. 196,3. 298,2.3. 334,2.

părcăláb, sm. (i) préfet; maire 53, 2. 74,3. 93. 173,2. 174,2; *b.* 76,1.2. 300,3. 343,3; —, la dignité de préfet 72,2. 73,3.

pardosésc, va. 3. parqueter; paver 173; *b.* 130.

părécle, sf. (i) couple; paire 35; *-chi b.* 91,2.3.

părére, sf. (rĭ) opinion *b.* 313,2; *-rĕ-,* 202,3. 252,2; —, apparence *b.* 91, 2. 177.

părésimi, sm. pl. quadragésime 218,3.

păréte, sn. (eți) mur; paroi 24,2. 366,2; *b.* 98,3. 178,3; *-rĕ-,* 4*. 57,2. 162. 271,3; *-ți, b.* 136,2.

pârgâ, sf. primeurs; prémices 37,3. 269,2. 270,2. 321,3; *b.* 153,3.

părgár, sm. (i) échevin; citoyen 38, 2. 45. 73,3. 93,2; *pră-* 43,2.

părghie, sf. bière; levier 357.

părguesc, vr. 3. mûrir *b.* 238,2.

parhie, sf. diocèse 223,3 (v. ep-).

părigorisesc, vr. 3. *mr.* se consoler *b.* 267,2.

parimíe, sf. (ii) chapitre de la bible lu dans l'église 263,2.

părínte, sm. (ți) père; parent 9*.. 15,1.2. 18,2. 19,2.. 30,1.2. 36,3. 38, 2. 48,2.. 50,3. 60,1-3. 76,3.. 82,1.2. 88,2. 106,2. 108,1-3. 140,2. 155,3. 172. 179. 244,1-3. 277,2.3.. 291,2. 292,2. 305,2.3. 306,2. 345; *b.* 16,3. 28, 3. 38. 125,3.. 179,2.3. 234,2; — *duhovnic*, père spirituel 157,3; *-ți buni*; vrais parents 278,2; *părínte* 81; *părente* 134, 2..; *parănte* 2*,2; *părănte* 178, 3; *parinte* 39; *b.* 359,1.2..; *mr. parinte* (țiliĭ), *b.* 265,2. 266,2; **-tésc**, aj. paternel 348,2; *b.* 173. 183,3.. 349,3; *-tăsc*, *b.* 196,3. 202,2. 220,2. 359,1.2.

Pariz, sm. Np. 216. 296,2; *b.* 246,2.

părjină, sf. *mr.* coup *b.* 271,2.

părjól, sm. feu *b.* 263; *dau —*, incendier *b.* 368; **-esc**, vn. 3. brûler; roussir 71. 191,3. 234,3.

părláz, sm. haie *b.* 349.

părlesc, vn. vr. 3. brûler; brunir *b.* 64, 3. 293,3. 337.. 376,2.

Parmena, Np. 283,3.

paróh, sm. curé *b.* 201,2.

părós, aj. poilu *b.* 145,2.

părpălít, aj. délabré; gâté *b.* 333,3.

părtăsélă, sf. rue pavée 176,2; **-sésc**, va. 3. paver 176,3.

părtáș, sm. (i) participant 326; *b.* 15,2. 29. 125,3. 221; —, communion 262,2..

parte, sf. (părți) part, partie; la portion 15. 21,3.. 31,2. 33,2. 38,2. 41,3. 43, 3. 62,3. 72,2. 93,1-3. 101. 112. 227,1-3; *b.* 28,1.2.. 118,2; —, côté; contrée 67. 130. 165,3. 177,1..2.. 190,3. 192,2. 199, 3; *b.* 3,2.. 50,1.2. 68,3. 117,2; —, sexe *b.* 51,3; *a avea —*, participer 242, 2; —, avoir du bonheur; de la chance *b.* 103. 105. 2. 223,2.3. 309,3. 353,2; *de o—*, séparément 335..; *de o— de alta* .., çà et là 334,2; *de aceea —*, de l'autre côté 172; — *parti* 115,2. 151..

părticéa, sf. (cele) particule 244,2.

particulár, aj. s. particulier *b.* 222, 1.2.

părtinésc, vn. 3. tenir part; être partiel 70,2; **pártnic**, sm. (i) participateur; partisan 242,3. 257,2.

pás, sm. (și) pas 203,2. 210,2. 299, 3; *b.* 89,3. 240,3. 305. 356; —, possibilité *b.* 304, 2; **pasă**, vn. 2. prs. imprtf. vas 2*,3. 3*,3. 7*,2. 24,3. 63, 3. 127,3. 216,2. 254,1.3. 274. 291,3. 353; *b.* 37,3. 68,2. 96,2.. 136,3; **păsați**, 2. prs. pl. allez 26,2. 27. 42,3; *b.* 138,3.

pas, vr. 1. importer *b.* 170. 362.

pásăre, sf. (ări) oiseau 8*,2. 10*. 14*. 17. 34,3.. 102.. 128,2. 167,3. 266, 3. 316,3. 341; *b.* 109,2. 121. 129,1-3. 232,3. 254,2..; *-ră* 11,2; *-ări*, *b.* 111, 2. 165,2..; *pasere* 35. 57,3. 116,3.. 121, 3. 354; *b.* 211; *-seri*, *b.* 213,1.2. 228; *-sire* 35; *b.* 105; **păsărár** (ri), sm. oiseleur *b.* 208,3; **păserică**, sf. petit oiseau *b.* 308,3; *păsăruica* (ci), sf. id. *b.* 44,3.

pásc, vr. vn. 2. (a paște) paître 2*. 12*. 59,2. 193,2. 238; *b.* 11,2. 329,2. 3. 371,3; **păscuít**, pâturé 14,2.

pásca, sf. l'agneau pascal 330. 331, 2.3. 332.

păslă, sf. feutre *b.* 3,3.

pástor, sm. (i) pasteur; berger 18, 2. 36,2. 60,2. 76,3.. 77,2. 86,2. 92,3. 103,3. 136,3. 280,2; *b.* 27,3. 153,2. 163..; **-esc**, aj. pastoral *b.* 252.

păstréz, va. vr. 1. conserver; préserver; se garder *b.* 121,3. 153,2. 257. 261.

pașa, sm. (și) pacha 18.. 19.. 71, 2. 334,1-3; *b.* 81,2. 92,3.

Păscánii, Nl. 53,2.

Paşcovschii, Np. 143,2..

pășésc, vn. 3. marcher 286,2; *b.* 89, 3. 90,3. 176,3. 357,3; **pășíre**, sf. (ri) pas *b.* 303,2.

paşión, sm. *istr.* souffrance *b.* 284.

paşmátii (?) 61,3.

páștile, sf. pl. pâques 21,2. 107,2. 146,2. 178,3. 201. 219.. 308,3; *b.* 28, 3. 35,3. 52; —, paine de pâques 217,2.

păşúne, sf. pâturage 165. 251; *b.* 159.

pat, s. lit; couche 35,2.. 37. 90,2. 137. 248,2. 301. 307; *b.* 37,2.3. 70,2. 170, 2. 355; —, *istr. b.* 285.

pătul, sm. (e) grenier à blé *b.* 320,2.

pateríc, sn. les Vies des Pères *b.* 198,2.

pátimă, sm. (mi) souffrance; passion 256,2. 257. 261,2. 303,2. 307,3. 321,3.

338,3; *b.* 79. 108,2. 118. 126,2. 180. 181,2. 190,1-3. 235,3. 236,1.2. 246,2.. 3..; *pătema, b.* 91; *pathima, b.* 187,3; *vremê — lor,* la semaine de la passion *b.* 63; **-máș,** sm. souffrant 348; **-mese,** vn. vr. 3. souffrir 308. 317,2. 355,2; *b.* 7,3. 80, 3. 161,2. 179,2. 191,3. 357,2; *pathi-, b.* 187; **pătimírê,** sf. passion *b.* 204; **pătimitor,** aj. s. souffrant *b.* 204,3.

pătlăginâ, sf. (gene) tomate 353,3; *b.* 43,3..

Patmo, Nl. 308,2.

pătrănjélu, sm. (ău) persil 356,2; *b.* 45; *-jel, b.* 44,2; *pitrinjăl, b.* 98,2.

Pătrășco, sm. Np. 43, 3. 53,2. 91, 3. 150,3. 152 (v. Petru).

pátríe, sf. patrie *b.* 31. 82,2. 85,2. 86,3. 126,2. 128. 170,2. 246,2. 251,3.

patriárh, sm. (rși) patriarche 8. 60, 2. 78,1.2.. 146. 159. 192,2. 210,2. 329,2. 332,3; *b.* 49,3; —, (patrierși) *b.* 94, 2; *-iiarh* 178,3. 186,2; **-íe,** sf. cathédrale *b.* 82; *-iiarhie, id. b.* 73,2; *-ierhie* 258.3; *-erșie* 60. 78; **-earșesc,** aj. patriarcal 259.

patriót, sm. (ți) compatriote *b.* 86,2 197,2. 252,1.2.

Patróclu, sm. Np. *b.* 82,3. 196,1-3

pátru, quatre 21,3. 24,3. 137,2. 260, 1.2..; *-turle, mr. b.* 272,2; **a patra,** f. la quatrième 23,2; —, m. le quatrième 25,1.2; *al—ul, id.* 57,2. 90,2; *al—le* 176, 3; *al—lê, b.* 54,2; *-răle, b.* 70,2; *-rele, istr. b.* 285.

pătrúnd, va. vn. 2. pénétrer; percer 345,2; *b.* 152,3. 186,3. 192,2. 208, 3. 372,2; **-ere,** sf. l'action de pénétrer 323,2; **pătrunditor,** aj. pénétrant 323, 2; **pătruns,** pénétré *b.* 49. 85,2.

patrusprezéce, num. quatorze 164; *-sprăzéce* 15*,3. 308,2; *-sprăzăcĭ, b.* 140, 2; *-spre-ce, b.* 332,3; **patruzécĭ,** quarante 29; *b.* 145,3; *-zăcĭ* 103. 217; *-zecĭ* 4*,3.

pățésc, vn. 3. souffrir; pâtir; essuyer 120,3. 124,2. 191. 222,3. 223. 232. 302. 339; *b.* 81,3. 102. 122,3. 256; *pațesc, mr. b.* 271,1.3. 272,2. 279,2.3; *pațesc, istr. b.* 283. 284,2; **pațírea,** sf. *mr.* l'accident *b.* 263,3.

păún, sm. paon *b.* 109.

pávăză, sf. (veze) bouclier *b.* 90,1.2. 140,2.

Pavel, sm. Np. Paul 3*,3. 4*.. 15*. 24,3. 26. 42,3. 84. 153.? .. 237,3. 262, 2. 263. 269,2. 284,3. 310,3. 350,3. 28. 64.. 80,3. 155,3; *Pavăl* 363,3; *Pavlu, mr. b.* 265,2.

Pavlin, sm. Np. 74,1.2; *b.* 73,2.3..

Pavmos, Nl. = Pathmos *b.* 63.

pază, sf. surveillance; observation; visite; garde 107,2. 123,3. 200. 343,3. 346,3; *b.* 10. 28. 131,3. 153,2. 174,2; **păzésc,** va. vr. 3. (zĭĭ) surveiller; observer; garder; maintenir 2.. 12.. 59. 61. 2. 89,2. 112,3. 131,2. 162. 167.. 168. 193,3. 200.. 204. 223,2. 236,3. 254,2. 255.. 291,2. 319,2. 337,2.. 342,2. 346. 2; *b.* 7. 19,2. 23,2. 28,2.3. 51,2. 112, 2. 182. 205,3. 219,2. 357,3. 358,3; *păzesc* 2. 3; *păzăsc* 148. 180,3. 258,2; *b.* 46,3. 56. 189,3; **păzíre,** sf. observance *b.* 220; **păzitór,** sm. garde; gardien 159; *b.* 8,3. 90. 174,2; *mai înainte —,* circonspect *b.* 145,2; *păzitor de taină,* discret *b.* 26,2; *păzătorul oilor,* berger *b.* 65,3; **păzitúra,** observation 154,3.

payne, 216,2 (v. pâine).

pche, *istr.* v. pâclă.

pe, prp. par; sur; vers 74,2. 105,2. 193. 331,3; *b.* 1,2. 3. 7,3. 8,3. 9,3. 13, 2. 19,2. 25,3. 33,2.. 66,2. 96,2. 189, 2. 246,1-3. 255,3..; — *cum,* comme *b.* 104; — *la,* parmi *b.* 224,3. 312,3. 319,3: *pă* 352; *b.* 44. 69,2. 126,3.. 127,3. 128.. 138,2.. 3.. 161.. 166,3.. 167. 250. 251,2. 255. 257. 258,3.. 260,1-3. 347. 357,1-3. 375,3; —, *bnt.* 262,1-3; *pi, b.* 133,2.. 136,3. 137,1-3. 138,2. 359,3; *mr. pi, b.* 280,3 (v. pre).

pecéte, sf. (ți) cachet; sceau 38,3. 53,2. 75.. 91,3. 93,2.. 134,3. 174,2; *-tă* 103; *-cĕt* 43,3; *-cĕte, b.* 81. 131,3..; *pečate* 45,2; *pecețe, b.* 312,2; **-tluésc,** va. vr. 3. sceller; cacheter; imprimer 16,2. 163. 228,2. 244,3. 254,2. 338; *b.* 78,2. 159,2. 218,3..

pech, sm. *istr.* coup *b.* 287.

pecliár, sm. *istr.* mendiant *b.* 283.

pedêpsâ, sf. (se) châtiment; punition 117. 138. 146; *b.* 51,3. 87,2..3.. 211, 2. 220,2. 256; *pedeapsă* 339,2; —, éducation *b.* 5,2; *pedepsa* 89,2. 220,2; **pedepsesc,** va. vr. 3. punir; châtier *b.* 26,2. 159,3. 160. 222,3. 293. 294,3; *b.* 48. 51. 87. 103,2.. 131,3; —, torturer 206,3; —, apprendre; élever 341. 350,3 *b.* 359,2; **pedepsíre,** *-e* châtiment; punition 157,3.. .. 237 ..

-sit, aj. s. (ţi) bien élevé 280; —, puni *b.* 152,3. 173.

pedestríme, sf. piétons 71, 2; **-tru,** aj. av. pédestre; à pied *b.* 136. 164. 244,2. 322,2.

Peflagoniea, Nl. 224.

peğur, prp. sur; concernant *b.* 10 (v. preğur; înprejur).

pehlivăníe, sf. (ii) bouffonnerie *b.* 10,2.

peíre, sf. destruction; annihilation 345,3. 354,3; *b.* 22. 59. 164,3. 180,3. 218,3 (v. perire).

pekurăe, sf. enfer 124 (v. păclă).

pelag, sm. la mer; immensité 343,3.

pele, v. piele.

pelicán, sm. pelican 102 . .; *b.* 185,3.

Pelin, Np. 173,3. 174,2.

pelín, sm. absinthe *b.* 308 . .; —, vermouth *b.* 81,3. 298; *-ni,* herbe à balai 356; **-nuţă,** sf. (ţe) absinthe *b.* 344,3.

péliţă, sf. corps; chair 25,2. 54,2 . . 55,2; —, peau 138.

Peloponisên, Peloponésien 328.

Pentapoli, Nl. 358,3.

Pende-deka, Np. *b.* 245.

pênig, sm. monnaie; denarius 180; *pening, id.* 79,2.

Penişoară, sm. Np. 75,2.

Peniţi, Np. 207,2.

pen-prejur, prp. à l'entour 196. 235,3 (v. prin).

penticostár, sm. rituel des fêtes depuis pâques jusqu'à la pentecôte 313, 3; *-ion* 312,2.

pentru, pp. pour; à cause de 15*. 16*,3. 31,2. 45,3. 77,2.3. 115,3. 135; — *acêea,* c'est pour quoi 31,3 . .; *-tr'acè* 50,2.107; *-tr'ănsă,* pour elle 107; — *ca,* parce que; afin que 67; *b.* 204,3. 210, 2; — *ce,* pour quoi *b.* 20,2 . . 101,1. 2; — —, parce que 13*,2 . . 112,3; *pintru* 139, 3. 141,3 . . 142. 220. 311,3 . . 312,2; *pintr'acê* 137,3. 138. 139; *pintrucă* 138. 219,3; *păntru* 74 . . 136. 141,2; *b.* 259, 2. 261. 262; *pêintru* 4. 5; **pentru,** par; entre 79, 3. 130. 187. 306; *-r'acêsta,* par cela 49; *-r'alte* entre autres 144,2; *-r'o,* par une *b.* 43,2; *peintru,* (= prin) par 40,3; *prentru, id.* 26,1-3. 27. 62,2. 3; *preintru* 38; *priintru* 9 (v. printre).

Pepélea, sm. Np. *b.* 368,2.

pépene, sm. (ni) melon *b.* 259, 2. 369. 374,2.

pept, v. piept.

per, sm. *mr.* v. păr.

pera, sf. *istr.* v. păine.

perd, v. pierd.

perdeá, sf. (ele) rideau *b.* 238,2.

pérde-vără, sm. flâneur; vaurien *b.* 367,2; *bnt. un perghe-vără,* sm. *b.* 262,2.

peréche, sf. paire *b.* 361,3. 363.

pergám, sm. *mr.* parchemin *b.* 280,3.

perghe-vară, *bnt. b.* 262,2 (v. perde-).

Periandru, sm. Np. *b.* 9,3.

periclu, sm. *mr.* péril *b.* 264.

perierghiiă, sf. exactitude *b.* 126,2..

pérină, sf. coussin; oreiller 136,2; *pernă* 363,2; **pernişoáră,** sf. (şoare) *id.* dim. *b.* 300,2.

perire, sf. calamité; anéantissement 11*. 16,2. 56,2. 76,2.3. 89,2. 106,3. 142 . . 148,2. 155. 204,3. 254,2. 339,2; *b.* 59,2. 132,3. 165,3. 193,2 (v. peire).

perişór, sm. chevelure *b.* 344,3.

perít, sm. maladie de bouche *b.* 59,3.

perit, aj. s. perdu; ruiné 2. 194,2. 329,2; *b.* 103; **peritor,** aj. s. périssable; passager 23; *-ură,* pl. mutilation 300.

Pers, (i) persan 130. 146. 337; *b.* 56. 96,3; **Pers,** Persie *b.* 2,3; *-sida,* Nl. id. *b.* 98,2. 332,3; *-sădа, b.* 61,3; *-siea, b.* 188,2; **-siesc,** aj. persan 326.

persoánă, sf. (ne) personne *b.* 221, 2. 246,2; **-sonal,** aj. personal *b.* 220 . .

Perún, sm. nom d'une divinité slave *b.* 50,3.

pervaia, (slav.) première 159,2.

pescár, pêcheur *b.* 362; *păs-, b.* 39, 3; **păscărie,** (ii) sf. pêcherie *b.* 219,3.

pê'sn, sm. chant religieux 213,2. 249,3.

péspe, pp. par 157,2.3 (v. prespre, spre).

péste, pp. sur; après; plus, outre, au-delà de 270. 355; *b.* 1. 3,3. 19,2. 24, 3. 85,2. 102,2. 127,2. 242,2. 245,3. 342,2. 373; *piste* 180,2. 255,2. 299; — *tot,* partout 71. 92,2; — *tot,* en tout *b.* 360,2; *pisti tot,* tout apart *b.* 181; —, *mr.* sur *b.* 270 (v. preste).

pestese, vn. 3. tarder 180,2; **-tit,** aj. tardif; lent *b.* 164,2.

pestríţ, aj. bariolé; bigarré; tacheté 172,3. 276,3. 277; *b.* 369,2.

peşchír, sn. (e) linge 313,2.

péşte, sm. (ti) poisson 10*. 14*. 11, 2. 34,3. 35. 57,3. 266,3. 316,3; *b.* 61. 110,2.3. 134,1 . . 2. 171; *-ti, b.* 67,2.

117,2. 168..; *pêşte, b.* 26,3. 42,1..3. 164; *mr. pescu,* (peşti) *id. b.* 204.

péştere, sf. (rĭ) caverne; grotte 1. 36,3. 118. 188,2.. 195,3; *b.* 130,2. 167, 3. 168; *-tirĭ, b.* 133,2..; *pieş-, b.* 133, 2; —, *mr. b.* 263,2.

Peştişel, sm. Np. 37,2.

Pesco, sm. Np. 135.

péteca, sf. morceau; loque *b.* 340; *petic,* (ce) *b.* 361,2; *peatec, b.* 346,2.

petrée, (uĭ) vn. vr. 2. passer le temps; demeurer 45,3. 46.. 48,1.2. 51,2. 52, 2. 66. 67,2. 68.. 84,3. 109,2. 225. 236, 2; *b.* 308,2; —, vivre; passer la vie 64. 80,3. 110. 130,3. 137,3. 145,1.3. 146,2. 204. 205,1.2. 206,3.. 235,3. 253. 286,2. 305,2. 367,2.3. 368,1.2; *b.* 12,2. 65,3. 82,2. 95,3. 161,2. 191,3. 203,2. 210,2; —, s'amuser 181,2.3..; *b.* 225,2. 230,2; —, souffrir 70,2. 223, 2. 353,3; *b.* 8; —, accompagner, conduire 5*,2. 139,3. 363,2; —, faire 88, 3; —, vr. se passer; périr 203,1-3. 205,2.. 229; —, arriver 286; *pitrec, mr.* envoyer *b.* 268,3. 280,1.3; —, apporter *b.* 278,2; **-cănie,** sf. vie; distraction 156,3; *b.* 346; *-cănĭ,* événement 251,3; *-canie,* accompagnement 270, 2; **-cătór,** aj. vivant *b.* 10,2; **petrecere,** sf. vie 129,3. 301,2; *b.* 82,2. 124,2; *-rêcere* 323,2; *b.* 32,2; *-reacere* 250,3. 324, 2; —, décès 280; —, demeure 49,2; —, égarement *b.* 87; **-cut,** aj. passé *b.* 91,2.

petricea, sf. (cele) caillou *b.* 300,2. 327,2; **-ecĭă,** sf. *id. b.* 339,2.

Petru, sm. Np. 69,3. 70.. 153,2. 230. 329,1-3; *b.* 52. 283,3.. 284,1.. 2..; *Petrŭ* 231,2. 256,3. 257,2.3.. 358, 3; *b.* 79,3; *Petŭrŭ* 194,2; *Petar* 245; *Pătru* 16*.. 69. 153,2. 190.. 191; *Petre* 93,2; *b.* 61,2. 62,3; **Petrĭţi** 157.

Petruburg, sm. Nl. Saint-Pétersbourg *b.* 127,3. 128.

peţitór, (ĭ) sm. qui recherche en mariage *b.* 330.

pe'veţ, sm. maître chantre 212,3.

Pezostrat, sm. Np. 179..; *b.* 178.. **pezuese,** vr. 3. *mr.* jouer; se moquer *b.* 267,2.

piátră, sf. (pietrĭ) pierre 8. 15,2. 23, 24. 36,2. 40. 57,2. 101,3. 172,2. 230.. 244,3. 288,3. 296,2. 312,3. 359..; 23,2. 61,3. 129,3 ; *picatre b.* 123, roche 5,2. 91 10; *piatre* 121,3. 140.. 246; *petra* 8; — *curată,* pierre précieuse 12,3; — *scumpă, id.* 114, 2.. 126,2. 270,3; *b.* 133,2; — *cioplită,* pierre sculptée, gravée 172,2. 176; — *cailor,* sulfate de cuivre *b.* 46; — *de ugolniţă,* pierre angulaire 267,2; — *pucósă,* soufre 142,2; — *trăsnetului,* carreau de foudre *b.* 51.

piaţă, sf. *mr.* marché; place *b.* 266,3.

piază-rea, mauvais augure *b.* 303,2.

pic, sm. goutte 242; —, vn. tomber 4. 5; *b.* 166. 244,2. 291,2. 297,2. 306, 2; —, dégoutter 165,3. 367,2; *b.* 173. 306,3. 324,3; **-ătură,** sf. (rĭ) goutte 165,3. 166,2. 367,3; *b.* 149,2. 324,3.. 338,3; **picaţică,** bariolé (?) *b.* 300,2.

piciór, sn. (oare) pied; jambe 2*,2. 11,2. 16,2. 27. 36. 54,2. 127,2. 139,2. 184,3.. 186,3. 188,3. 199,2. 240,3. 307. 349..; *b.* 3,3. 4.. 167,3; *picioare* 9; *-ciuore* 140,2. 241,3. 266,2; *b.* 161, 3. 372; *-cioari* 288; *b.* 49. 57. 118,3; — *de munte,* pente d'une colline *b.* 329,2.. 3; — *de lut, b.* 93,1-3; — *găţiĭ,* chelidonium bonus 356,2; **-ruţă,** (ţe) sf. *id.* dim. *b.* 344,3.

pieădecă, sf. obstacle; empêchement 248,3; *pédică,* bride *b.* 296,3.

piéle, sf. (pielĭ) peau; basane 171. 258. 303; *b.* 241,3.. 259,3. 309,3; *pieale* 91. 215,1.2. 238,3; *pitale, b.* 3,3. 4; *pele, b.* 368; *chiale, mr. b.* 271,3.

piept, sm. (ţĭ) poitrine; sternum 102; *b.* 31,3. 32. 90. 91,2. 95. 117,3. 163,2. 248, 3; *pept,* sm. *b.* 137,3. 205,2; *pietţo, id.* 226,3.

piepten, sm. peigne *b.* 369,3. 371, 2; **pépten,** vn. 1. peigner *b.* 11.

piér, vn. va. 3. périr; perdre; succomber; mourir 1*,2. 2*. 4. 42,3. 49, 3. 51. 56. 59. 67,3. 70,1.2. 82,3. 96,3. 105,3.. 127,3.. 128,3. 143,3. 144,3. 147,2. 155,2.. 167,2. 206,2. 212,3. 234, 2. 248,3. 263. 270.. 309,3. 338,2. 349, 2. 355. 365. 368,2; *b.* 3,2. 5. 61,2.. 148. 230. 363,3; *per, peiu, b.* 182,2. 303,2. 340,2.3. 343..; —, disparaître *b.* 129.

piérd, (dui, rzând) va. vr. 2. perdre; détruire, exterminer 11*. 11..16.. 26, 3. 76,2. 80,2.3. 82,2. 89,2. 96. 105,3. 110,2. 112. 119,3. 160. 163,3. 167. 171, 2.3.. 210,3. 223. 264. 342. 366,2; *b* 87,3. 129. 212,2. 314,3. 363,3; *perd* 6.. 234,3· *b* 64,2. 191 2; *perăd* 4 2; *puliard* 2 *dardara,*

perte 360,2; *b.* 197; *pieardere,* destruction 346; **-út,** aj. s. perdu 309,2. 349,2.

piearsec, sm. pêcher 356,3; **piersicâ,** sf. pêche *b.* 98,2.

pierzáre, sf. ruine; destruction; perte 31,2. 168,3; *b.* 4,3. 87,3. 152,3. 303, 3; **-zător,** aj. qui détruit 84,3; *b.* 230; *-dâtor,* méchant 1*; —, tuant 6*,2.

pietros, (armăsar —) cheval solide *b.* 259.

piezéș, aj. oblique 89.

piftíe, sf. gelée *b.* 43.

Piha, Np. *b.* 172.

pílă, sf. lime *b.* 374.

Pilatŭ, sm. Np. 20,3. 21 .. 32,2. 41, 2. 100,3. 315,2; *b.* 58,2; *-tus* 124.

píldă, sf. (e) parabole; similitude; exemple 17,1.2. 18,2. 25,3. 30,3. 95,3. 128,2. 155. 166,3. 277. 326,3; *b.* 5,2. 9. 25,2. 49,2. 63,3. 109,3. 110,2. 111,2. 164. 169,2. 189,2. 202. 211. 255; —, proverbe 268. 312,3; —, livre de proverbes 326,3; —, dicton *b.* 4,2. 30,3; —, fable, conte 353,2.3. 354,2; *b.* 109. 207. 360.

Pileu, sm. Np. *b.* 89,1.2 ..

pin, pp. par *b.* 181 (v. prin).

Pin, sm. Nl. *b.* 302,3.

Pinelopa, sf. Np. Pénélope *b.* 82,2.

pinér, sm. panier *b.* 89.

pintenĭ, sm. pl. éperons *b.* 224. 296.

pintre, pp. par *b.* 222,2 (v. pre).

pipâesc, va. 3. tâter 23. 244,2.

pipér, sm. poivre *b.* 42,2.3. 43,2.

pipiligós, aj. plein de joncs *b.* 369,3.

Pir, sm. Np. 200 ..

pir, *istr.* v. păn.

Pira, sf. Nl. *b.* 89,2.

pira, pp. *istr.* autant que *b.* 285,3 (v. păn).

Piramón, sm. Np. *b.* 10,2.

piridez, vn. 2. *mr.* gazouiller *b.* 279,3.

piron, sn. (oane) gros clou *b.* 358; *chiron, b.* 245,2; **pirunu,** sm. *mr.* fourchette *b.* 285,2.

pis, vb. (slav.) écrit 45,2. 53,2. 56,2. 63,2. 71,2. 76. 87,2. 92,2.

pisăgésc, va. 3. bâtonner *b.* 356,2.

pisc, sm. bec 341.

pisc, sn. (urĭ) hauteur; sommet *b.* 261,3.

piscop, sm. évêque 37 (v. episcop); **Piscop,** Nl. 62,2. 63.

piscuésc, vn. 3. gazouiller *b.* 217,3.

pisei, va. *istr.* za —, pour écrire *b.* 285,2.

piséz, vn. 1. piler; broyer *b.* 45,2.. 46; *-săz, b.* 67,2; **-sat,** aj. broyé *b.* 41,2. 45. 46,2.

pisícă, sf. (cl) chatte 90,3; *b.* 259,3. 373,2. 376,2; **-cúță,** sf. *id.* dim. *b.* 362.

pismitelnyĭ, aj. slav. littéralement 208,3.

pistipsec, vn. *mr.* croire *b.* 268.

pistol, sn. (oale) pistolet *b.* 18,2. 306,2.

pistrélă, sf. (le) stade 187,3.

pistruiét, aj. bariolé *b.* 258,2 (v. pestriț).

pisusit, aj. *mr.* goudronné *b.* 268,2.

pișs, vn. (chișĭ) pisser *b.* 98,3.

pișt'élniță, sf. marais 359,3. 360,2.

pit, pp. *mr.* par *b.* 277,3. 281,3 (v. prin).

pită, sf. (te) paine 32. 41,3. 42,3. 238. 332; *b.* 7,3. 223. 320,3; **pitărie,** sf. (ĭi) four *b.* 12,3.

pitesc, vr. 3. se cacher *b.* 314,3.

pitic, sm. (i) nain *b.* 133.

Pitistênul, Np. *b.* 196,2.

pitpalácă, sf. caille *b.* 215.

pitrop, sm. tuteur 14,2 (v. ep-).

pitulíș, av. secrètement 6,2.

píuliță, sf. mortier *b.* 45,2.

pívniță, sf. (țe) cave 92,2. 171,3 ..; *b.* 294,2. 296,3; **-țár,** sm. sommelier 171,3; *-icêr* 171,3.

pízmă, sf. (me) haine; envie 12*,3. 295,2. 302,2. 340,3. 341,1-3. 342 ..; *b.* 21,2. 55,2. 63,2. 261,2; *chiz-, b.* 137,2; **pizmáș,** aj. s. envieux; ennemi 113. 210. 212, 3. 247,3. 248,3 .. 275,3; *b.* 154; *pidmaș* 240,3; **-mășésc,** aj. hostile 228,3; **-mătáreț,** s. envieux; jaloux 341,1-3. 342, 2; *-tariță,* sf. *id.* 341; **pizmesc,** envier 302,2; *-muesc, b.* 21,2. 208,1 .. 2 .. 357, 2; —, (?) 68,3.

plác, vn. vr. 2. (a plăcea) satisfaire; plaire 27,2. 38. 72,3. 111. 158. 211. 235 .. 283,3. 288. 294,2. 353,1.3 ..; *b.* 35,2. 42,3. 46,3. 77,3. 83,3. 96. 99,2. 176. 184. 187. 194,2 .. 226,2. 243,2. 248. 249,2; **plăcére,** sf. plaisir *b.* 247, 2; *-cê-* 333,2; —, volonté *b.* 77.

plăcíntă, sf. (te) gâteau 352 ..; *b.* 43 .. 351 .. 374; **-tár,** sm. pâtissier 352 2.

plăcút, aj. agréable; aimé; gracieux 283,2. 301,2. 347,3; *b.* 49,3. 84,3; *bine* —, très agréable 162.

plăĭu, sn. (urĭ) haute montagne (Valachie) 156,3. 157,2. 236; *b.* 30. 128. 259,2. 292.

plan, sn. (urĭ) plan *b.* 243,2. 362. 364,3. 366,3.

planétă, sf. (te) planète *b.* 26,1.. 2..; *-nitĭ*, *b.* 166,2..

plăng, (nşu, nsel) vn. 2. pleurer; plaindre 8*,3. 9*. 2. 8,2. 19,2.. 37. 63,3. 64, 2.. 99,2. 106. 139,3. 142. 147,1. 3. 182.. 249,3. 254.. 288,2. 306,3; *b.* 31,3. 119, 2. 3. 179,3. 186,3. 196,3. 305,1. 2; *plâng* 52,2..; *-je*, *b.* 230; *plang*, *mr. b.* 264.. 265; **plăngu**, s. *mr.* sanglot *b.* 261,2; 268,3; **-ător**, aj. pleurant *b.* 215,1. 3; **-ere**, sf. pleurs; sanglot; plainte 17,3. 18. 54,3. 184,2. 271. 272; *b.* 140,2. 185, 1. 2; *plânjere*, *b.* 232; **plâns**, sn. (urĭ) *id.* 66,3. 67,2. 86,2. 106. 258,3.. 263, 3. 272. 285,2..; *b.* 151,3. 187,2. 241, 3; *plânsări*, pl. lamentations *b.* 169,2.

plăpă'nd, aj. délicat; douillet *b.* 258,2.

plăpomă, sf. couverture *b.* 376,2.

plăsă, sf. canton *b.* 259,2; —, filet *b.* 371,2; —, sorte *b.* 213.

plăsez, vn. 1. frapper les mains 14.

plăşcă, sf. manteau 245.

plătă, sf. paie; récompense; rétribution 7*. 9*. 11*,3. 19,2. 20. 29. 32. 38,1. 3. 91,3. 100. 109. 125. 154,3. 211. 286,2. 348,2; *b.* 28,2. 64,2. 142. 175. 221,3. 309,3; *în* —, pour le gain 49,3; *în — lui D-zeu*, que Dieu le récompense *b.* 352,3; **plătesc**, va. 3.; payer; récompenser 74. 75,2. 95,2. 3. 144,1.. 3. 204, 2. 248,3. 277.. 315,2. 354,3; *b.* 22.. 25. 47. 63,3. 118. 121,3. 207,2; —, avoir la valeur 329,2; *b.* 77,3; *platesc*, *mr. b.* 266,3; **plătire**, sf. récompense 13; **plătitor**, sm. payeur *b.* 14,2; **platnic**, aj. s. payeur 151. 348,2.

Platon, sm. Np. 85,2. 341,3. 350,3.

pláva, sf. navire *b.* 181,3.

Plăvicenĭ, Nl. 136.

plăvíŭ, aj. blanc; blond; jaune 109. 260,2; *b.* 258,2; *plăghiŭ*, *mnt. id. b.* 288,2.

Plavt, sm. Np. Plaute *b.* 3,3.

plaz, **-uit**, oracle; sort 58,2.

plăzmuésc, va. 3. moudre l'argile [illegible]

-uitor, sm. créateur 326,1. 2..; **plăzuitul**, 58,2, v. plaz.

pleámă, sf. marque-envie *b.* 144,3.

pleávă, sf. (ve) balle de blé 104,3. 163; *b.* 218,3; **plĕvíliă**, ivraie 17,1. 2..; **plevesc**, va. 3. biner 220,2.

plécu, vn. vr. 1. incliner; plier; baisser; s'incliner 11. 12. 36,2. 65. 81. 82. 99, 3. 134,2. 231. 240,3. 247,2. 266. 347, 3. 362; *b.* 48. 49,2. 110. 135,2. 204,2; —, s'en aller, partir 248; *b.* 55,3. 128. 138,2. 185,2. 237. 363,3; —, fuir 361, 3; —, imputer 366; —, entrer *b.* 175; —, se prosterner, se soumettre; obeïr 35,3. 51. 69,3. 289,2, *b.* 164,3. 185,3. 362; —, décliner 80,3. 232,2; **-ăcíune**, sf. inclinaison; soumission 242. 287,2. 337; **-áre**, sf. (ărĭ) *id.* 47. 86. 329,3; *b.* 87,2. 88,3. 144,3; **-át**, aj. humble; soumis; dévoué 115,3. 125. 156,3. 221,2. 290,3. 314,2. 322,3. 347,2; *b.* 2,3. 88, 3; **-atul**, inclinaison; désir 54,2.

plesnesc, va. 3. claquer *b.* 51,2. 294, 3. 295. 352,2. 354,3; —, éclater *b.* 302, 2. 354,2; —, fouetter *b.* 373,3. 338.

pleşúv, aj. chauve *b.* 353,2.

plete, sf. pl. tresses de cheveux *b.* 90,3; **pletesc**, va. 3. tresser 365,3 (v. înpl-); **pletós**, chevelu *b.* 350,3.

plethron, sm. une mesure *b.* 92,3.

pleván, sm. nom de bœuf *b.* 345,3.

plimb, va. 1. promener *b.* 259,2; —, vr. se promener *b.* 255,2.

plin, aj. plein 10*. 30,3. 50,2. 158. 166. 198. 215. 283,3. 324..; *b.* 26. 106, 1.3..; **a fi** —, se remplir *b.* 166,3; **-ul**, sm. plénitude 14. 249; **-esc**, va. 3. remplir 66,2. 147. 213,2. 217,3. 245,2. 257. 274. 289,3. 312,2. 331. 339; *b.* 22,1.3. 23,2. 25. 50,2. 64,2. 88,3. 156,2. 178, 3. 184; **-ire**, sf. (rĭ) plénitude 309,2. 325; *b.* 36,2; **-itul lunei**, pleine lune *b.* 27.

pliroforisesc, vr. 3. s'informer *b.* 128.

ploă, v. imp. 1. pleuvoir 166. 264, 2; *b.* 59,2. 159,2. 343,2; **ploae**, sf. (ploĭ) pluie 3,2. 49,3. 83,3. 107,2. 201,2. 281, 2. 349,3; *b.* 12. 25,1. 2. 50,3. 59,1. 2.. 147. 159. 320..; *ploaĭe*, *b.* 330; *ploea* 14,3; *ploai*, *b.* 181,3; *ploia*, *mr. b.* 285, 3; **ploiós**, aj. pluvieux *b.* 26,2; *ploos*, *b* 58,3. 59,1-3; *vreme de ploat* [illegible] pluvieux *b.* 298,2.

plód, sn. fruit; produ[illegible]

plóp, sm. peuplier *b.* 320. 326, 3. 327 . .; — *sălbatec,* στωραξ 357, 2.

ploscă, sf. flacon; plat en bois 273, 2; *b.* 258, 3. 315. 369; **-cíţă,** sf. *id.* dim. *b.* 303.

Plotonéştĭ, Nl. 43, 3.

plug, sn. (urĭ) charrue 178, 2; *b.* 33, 3 . . 62, 3. 259, 2. 317, 2; —, *mr. b.* 271, 2; *vremea — ului,* temps de labourage 119, 3; —, chanson de nouvel an *b.* 333; **-ar,** sm. (ĭ) laboureur; paysan 119, 3 . . 120, 1 . . 2; *b.* 39, 3; **-uşór,** sm. petite charrue *b.* 345, 3.

plúmb, sm. plomb *b.* 162, 2. 172, 2. 178, 2; *b.* 33.

Plutarh, sm. Np. *b.* 14, 3. 198; *Plŭ-* 198.

plútesc, vn. 3. nager *b.* 151, 3; **-titór,** aj. nageant 205, 3.

poálă, sf. sein; giron 30, 3 . . 134, 2; *b.* 166, 3 . . 326, 2 . . 333, 2; —, bordé; raie *b.* 90. 115, 2; —, bord; lisière *b.* 328. 330, 2; —, côté, plane *b.* 131, 3. 132. 342, 2; —, pan *b.* 225; —, pl. jupe; vêtement de femme *b.* 98, 3. 120, 2. 177, 2. 362, 2. 376, 2.

poámă, sf. (me) fruit *b.* 34. 178, 2. 265, 2. 285. 324. 351; *b.* 12. 59, 1-3. 89, 2. 97, 2. 122. 200.

poártă, sf. (porţĭ) porte 22. 30, 3. 75, 3. 147, 2. 165. 176, 2. 267, 2. 285, 1-3. 313, 2. 334, 2; *b.* 32, 3. 112, 3. 158, 2; *portă* 3. 255.

poáte, peut-être 339, 2; *b.* 324, 2. 354, 2; — *fi, id. b.* 73, 3. 95, 2. 127 (v. pot).

poblican, sm. péager 126, 2.

pobrăzesc, v. prob-.

pocaánie, sf. pénitence; repentir 13*, 2. 82, 2. 90, 2 . . 91. 99, 3. 101, 2. 243, 2. 285. 292, 2; *-can-* 217, 3; *-caea-* 289, 2 . .; *-caia-* 289; **pocăesc,** vr. 3. se repentir; faire pénitence 8. 31. 90, 2. 3. 100. 129, 1. 2. 270. 284, 3. 289, 2; *b.* 39, 2; **pocâínţă,** sf. repentir; pénitence 51. 76, 2. 79, 2. 115, 1. 2 . . 179. 285, 1. 2 . .; *b.* 6, 2. 48, 2. 194, 2.

pocít, aj. s. difformé; défiguré *b.* 339. 361, 3; **-úră,** sf. maladie; déformation causée par enchantement *b.* 338, 3. 341, 3 . .

pocíu, va. 2. v. pot.

pócle, av. *istr.* plus tard *b.* 282, 2.

poclón, s. don; présent 132, 3. 351.

pocnésc, va. 3. claquer *b.* 335, 2.

poçnesc, va. 3. *istr.* commencer *b.* 282, 2.

pocrovéţe, sf. pl. couverture 244.

počtă, sf. poste *b.* 221, 2.

pód, sn. (urĭ) rue 176, 2; —, pont 360, 2; *b.* 132, 3. 152, 2. 244, 2. 370, 2; —, comble, grenier *b.* 228, 3. 327, 3. 351, 2 . .; **Podul înalt,** Nl. 71, 1. 3. 191, 1-3. 192, 2.

podagrie, sf. podagrie *b.* 26, 2.

podbeál, sm. (tussilago farfara) pas d'âne *b.* 321; *-bêl* 355, 3.

podgorie, sf. (rĭ) vigne; vignoble 189, 3; *b.* 311, 2.

podínă, sf. plancher *b.* 130, 2.

podnójie, sf. marche-pied 259, 2.

podoábă, sf. (he) ornement; décor; parure; beauté 106, 2. 145, 2. 203. 259. 324, 2 . . 333; *b.* 17, 3. 33. 89, 2. 90. 94, 2. 147, 3. 156, 3. 324, 2; —, abondance 245, 2; —, aj. s. ressemblant; semblable; exemple 11*, 3. 17, 1 . . 3. 18. 166, 3; **podobesc,** va. 3. orner; parer 57, 2. 106. 107, 3. 110, 2; **podobnic,** av. semblable, ressemblant 18.

Podolica, sf. Nl. 191. 201, 2.

podpolcovnic, sm. sous-lieutenant *b.* 126, 3.

podurel, sn. (e) petit pont *b.* 325.

poeánă, sf. (ene) clairière; prairie 350, 3; *b.* 342, 2; **poeniţă,** sf. *id.* dim. *b.* 339; *poie-, b.* 250. 371.

poéticul, sm. le poète *b.* 182; **poezia,** sf. poésie *b.* 247.

pofida, sf. dépit *b.* 365, 2.

poftă, sf. (te) désir; convoitise 36, 3. 121, 3. 298, 2. 343, 3; *b.* 4, 3. 6. 7, 3. 36, 1 . . 2 . . 48, 3. 91, 2. 121, 1. 3. 188, 2. 196, 2. 376, 2; —, plaisir *b.* 164; *pohta* 12*. 20, 2 . . 30 . . 50. 67. 81. 88, 2. 116, 2. 251, 2. 261. 275. 285 . . 292 . . 345, 3. 364, 3; *b.* 70, 2. 199, 3; *potha* 251, 2; **poftesc,** désirer, convoiter; souhaiter 40, 2. 64, 2. 76, 2. 121, 3. 127. 192, 2. 238. 278. 299, 3. 323, 3. 325. 343, 2; *b.* 3. 7. 12, 3. 53, 3. 96. 119, 2. 204, 3; —, aimer 307; *b.* 73, 3; —, inviter *b.* 85. 175. 200; —, je vous prie *b.* 315, 2; *pohtesc, id.* 37. 47, 1. 3. 69, 3. 94, 1. 2. 98. 99, 3. 222. 288. 328, 2 . . 3 . . 338, 3; *b.* 21, 3. 30, 2. 57. 71. 151, 3; —, exciter 282; —, inviter 334, 1-3. 353, 2; *b.* 53, 3. 120, 3; *pothesc* 268, 3. 269, 3; **poftitór,** aj. s. désireux, cupide *b.* 357, 3; *pohti-* 94, 3.

poftoresc, vn. 3. répéter *b.* 347,2; *poht-, b.* 52,1.3.

pogon, sn. (i; oane) arpent; demi hectare 87. 92,2. 135; *b.* 365,2; —, **ăritul,** sm. impôt sur les vignobles *b.* 220,3. 221. 222.

pogheáz, sm. bagage *b.* 244,3.

poghoi, 213,3.. (v. pohoíu).

pogór, vn. vr. 1. (ăi) descendre; abattre; faire descendre 68. 80,3. 107, 2. 124,2. 147,3. 148. 155,3. 156. 168, 2. 183. 189,2.3. 190,3.. 222. 227,3. 245. 250. 270,3. 281,2. 293,3. 366,3. 367,2; *b.* 56,2. 64,3. 84,2. 131. 159. 244,3; *-esc,* v. 3. *b.* 18; *pugor* 256,2; **-ăre,** sf. descente 237,3. 345,2.

pogrebánie, sf. enterrement 319,2. 333,2.

pohfálă, sf. louage *b.* 72,2; *-hvală,* parade; pompe *b.* 197,1.2.

pohóiu, torrent 213,3; *poghoi* 213,3..

pohtesc, pohtoresc v. pof-.

Pohvint, Np. *b.* 51.

poi, pp. après 226,3 (v. apoi).

poiádă, sf. foule 201,2.

poidu, va. *istr.* manger *b.* 286,2.

pojár, sm. feu 321,2.3.

pojivăesc, va. 3. gagner 144.

pol, slav. (polny) en plein; complètement 92,2.. 207,3.

polátă, sf. (te; ăți) palais 66. 107. 240,3. 271,3. 342,3; *b.* 53,3.. 54,3.. 169,2. 232,3.

poleésc, va. 3. dorer 173; **-eít,** doré 172,3.. 178,2; *b.* 71,2. 88,3. 90. 92. 167. 314; *apa poliită,* eau doré 176, 2; *b.* 32,3.

Polefrăne = Polihronie, sm. Np. 75.

Polélea, nom d'une divinité *b.* 51,2..

polêi, sm. (pulegium) pouliot 356,2.

polieándru, sm. candelabre *b.* 33.

polierese, v. poreclă.

Polidor, sm. Np. *b.* 179. 180..

polimarĭ, s. pl. sacristie *b.* 33,2.

poliorchie, sf. (ii) approches *b.* 92,2.

politică, sf. ordre *b.* 83,3; **-cesc,** aj. politique; de l'ordre 337,3. 344,2; *b.* 86,2.3. 87. 162,2. 212; **-cós,** aj. *b.* 3. 250,3; **-tie,** sf. politie; ville; gouvernement 333,2; *b.* 9.. 29,2. 178. 180,2. 183,3.

Politheu, Np. *b.* 85.

poliție, sf. police *b.* 256,2; **-țar,** sm. agent de police *b.* 256,2..3..

polobóc, s. tonneau *b.* 334,2.

polomídă, sf. chardon *b.* 357,3.

polonícu, s. grande cuillère en bois *b.* 336,3.

polunóștniță, sf. matines 257,3.

polus, pôle 347,3; — antarcticus, 322. 3..

pom, sm. (i) arbre 34.. 35. 57,2.3. 64,3. 129,2. 149. 256,2.. 324..; *b.* 49, 2. 94.. 175,2. 200..; —, arbre fruitier *b.* 374,3.

pomână, sf. commémoration 125. 220; *-ména* 43.. 221,2.. 273,3; —, aumône *b.* 123. 260,3. 261. 301; *fac* —, aider; avoir pitié *b.* 304,3; **pomenése,** (iși) va. 3. commémorer; mentionner; faire souvenir —, vr. se souvenir; se rappeler 11*,2. 7,2. 11,2. 13,3. 15. 23,3. 55,3. 69, 3. 70. 72. 81. 86,2. 102. 110. 111,2. 150. 156,2. 171,2. 200,1.3. 205,2.. 241. 315,1.2; *b.* 2,1.2. 3. 16. 55,3. 67, 3. 69. 141,3. 185. 191,2; —, vr. voilà que *b.* 127; —, se trouver *b.* 305; **menire,** sf. (ri) mémoire; commémoration; souvenir; mention 52. 83,2. 90. 99,2. 185, 3. 256,3. 271,2. 272,2.3. 290,3. 321. 345. 362,3; *b.* 48. 50,3. 52,3. 185,3. 235,3. 287,3. 288; **-it,** aj. mentionné *b.* 191,3; **pomina,** sf. famé; mémoire *b.* 261,2.

pomăzuésc, vn. 3. oindre 70,3; **-uíre,** sf. onction 247,2.

pomesealnic, s. linge 188,3.

poméșcle, sm. (i) propriétaire d'une terre *b.* 219,2.

pomét, sm. (mète; meți) verger 57, 3. 107,2. 291,3; *b.* 12; *-mă-* 79,2. 256.

pomilui, sl. ελεησον 225. 319,3. 358,2.

pominóc, sn. (oace) don; présent 213,2.

pomitica, s. refus 256,3.

pómpă, sf. pompe *b.* 225,2. 313; *pombă, id.* 333. 334,1.2; *b.* 88,2. 90,2.

Pompei, sm. Np. 204.

pomușór, sm. petit arbre *b.* 344,3.

ponegrése, vr. 3. se noircir *b.* 95.

ponorăt, sn. (urĭ) penche *b.* 242,3.

ponosit, aj. s. plaignant 2; **ponóslu,** sm. complainte 3; **-sluése,** va. 3. diffamer; calomnier; accuser 366; *b.* 206,3. 246,3. 249,3. 250.

pont, sn. (urĭ) article 335,2.

Pont, sm. Np. 32,2. 41,2; —, Nl. 153,3; **-ius,** Np. 124.

pópă, sf. prêtre 7,2. 24,3.. 25,1.2. 33, 2. 45. 47,2. 74,2. 89. 91. 92,3. 125.

153,3. 186,2. 217,2 . . 3 . . 220,2 . . 3 . . 231,3. 233; *b.* 144,2. 166,2; *pop* 33,2. 43,3. 56,2. 92,2 . . 103. 135,2 . .; —, (popi) nonne 59 . .

Popănzăleşt, Nl. 134,3.

popas, sn. (urî) halte 201,3.

popesc, aj. de prêtre, sacerdotal *b.* 261,2; **popíe,** sf. sacerdoce; dignité de prêtre 91. 160,1. 2 . . 217,2. 219.

Poplie, Np. Publius 350 . .

poposésc, vn. 3. se reposer 201,3.

popór, vn. (oare) peuple 217,3. 240, 1 . . 3. 241 . . 254,2. 255,3 . . 259,2; *b.* 261,2; — (oară) 249,2; —, paroissien 220,3; **-an,** (eni) paroissien 218. 220,2. 255,2. 259,2.

poprésc, va. 3. empêcher *b.* 86,3. 87. 92,3. 97; —, s'arrêter *b.* 90.

porc, sm. (i) porc; cochon 24,2. 91. 285,2; *b.* 118,3. 369,3; *mr. b.* 265; **-ár,** sm. (i) porcher 59,1.2; *pur-, b.* 67,3. 127,2.

poréclă, sf. surnom; sobriquet 78,2 . . 159,3. 299,2. 360,2; **-lésc,** va. 3. surnommer 9*. 19,2. 194,2; *-roc-, b.* 127,2; *policresc,* id. *b.* 260,2.

porfíră, sf. pourpre *b.* 209.

Porkia, s. Np. 7*,2.

pornésc, va. 3. mettre en mouvement; commencer; envoyer; — vr. aller; partir 9*,3. 71,3. 158. 166. 191,2. 199,3. 201,3. 213,3. 273. 274. 308,2. 320,3. 329,2. 350. 361,3; *b.* 25,1.2. 127,3. 137, 3. 176. 195. 206. 238,3. 240,1.2. 288. 320,2. 352,1-3. 354,3. 363,3; **pornialà,** sf. zèle 246; **-níre,** sf. *id. b.* 48,3. 129,3; —, intensité *b.* 130, 2. 196,2; **-nít,** aj. emporté; impétueux 150. 267, 2; —, lancé 266; —, disposé *b.* 169; , envoyé *b.* 238; **-nitór,** aj. excitant *b.* 91,2.

porobóc, sm. enfant 127 . . 154,2; *porboc* 136,2 . .; **-cie,** sf. enfance 269,3.

porojestva, (sl.) naissance 38.

port, va. 1. (purtai) porter 12*. 2. 3,2. 15,2. 21,2. 36,2. 67,2. 89. 91. 101. 106. 116 . . 162 . . 277 . . 280,3. 288,2; *b.* 23,2. 37,2. 89. 94. 106,3; —, emporter 49,3; —, conduire; diriger 36,2. 166. 205. 220,3. 330,2; *b.* 49. 214,2; —, apporter 58,3; —, se conduire; se porter 327,3; *b.* 70. 155,2; —, faire passer 215; —, habiller; s'habiller *b.* 74. 331, 3 . . 332,1.2; —, planer 34,2. 264,3; —, soigner 97,3. 141,2. 148,3. 192,3. 193,2. 275,3. 322; *b.* 104,2. 159. 208, 2; *purŭt* 233,2.

port, costume; habits 256,3; *b.* 3 . . 4,1.2. 33,2. 71,3. 74. 205,2.

portă, 267,3; **portár,** sm. (i) portier 134,3. 267,3. 297,2.3; *b.* 158,3 (v. poartă).

portată, sf. une petite partie *b.* 262,2.

porúmb, sm. (i) pigeon; colombe 166,3. 167,2.3. 286,3. 366,2; *-romb, b.* 38. 62; —, mays *b.* 320,2.

porúmbă, sf. (be) prunelle 356,3 . .

porumbioáră, sf. petit pigeon *b.* 307, 2; **porombíţă,** *id. b.* 368,3 . .

porúncă, sf. (ce; ci) ordre; commandement 2,2. 37. 98,2. 125. 154,3. 163. 177, 3. 261,2. 289,2.3 . . 326,1-3. 331,3 . .; *b.* 21,1-3. 22 . . 155 . .; *-ăncă* 3,2. 4. 23, 2. 24. 40. 42,2. 154,2; *poroncă* 73. 145, 1-3. 189,3. 193,2; *b.* 19,1.3. 25. 48. 55,3. 75,1.3. 113. 114,2. 197. 359; **poruncésc,** va. 3. ordonner; commander; mander 100,2. 111,3. 124,3. 130,3. 133,3. 134. 144,3. 220,1.2. 270,2. 330,2. 344; *b.* 28,3. 54,2. 100,2. 189,2; *-rân-* 6*. 10*, 3. 23,2. 24. 25,2. 36,3. 41. 42,2. 88,2; *-ron-* 145,2. 215,2.3; *b.* 18 . . 48. 63. 135,2; *purun-, b.* 98; **porăncítă,** sf. ordre 5*,3; **poruncitór,** aj. s. impératif *b.* 248,3; *-ron-, b.* 245.

posădesc, va. 3. faire seoir 250.

posdéĭu, sn. (ei, e) teille (= posdérie) *b.* 334,2.

Posidon, sm. Np. *b.* 39,3. 84.

posleduésc, va. 3. suivre pas à pas 125,3.

poslușánie, sf. ordre 263,2. 300,3.

posomoră're, sf. hauteur *b.* 90,3; **-răsc,** vr. être d'une mauvaise humeur *b.* 259,3; **-răt,** aj. s. sombre; morose *b.* 6. 91,2. 206,3. 250,2.

pospoiésc, va. 3. badigeonner *b.* 302.

post, sn. (urî) jeûne; carême 29. 45, 3. 117. 161 . . 181,3 . . 220. 235,2. 264. 305,3; *b.* 28,3. 31. 47. 48. 66; *pust, istr. b.* 285,3; **postesc,** va. vr. 3. jeûner 7*, 1. 3 . . 8*. 9. 28,3. 29 . . 88,2. 112 . . 180,1.2. 181 . . 285; *b.* 65,3; **-íre,** sf. l'action de jeûner *b.* 47,3; **-itor,** jeûneur; **póstnic,** (i) sm. qui jeûne; tempérant 100; *posnic* 47,3. 179,3; —, ermite 131,2.

postărnác, sm. panais *b.* 98,2.

postáţă, sf. andain *b.* 367,3.

postáv, sn. drap *b.* 11,3. 302.

postélnic, sm. maréchal du palais; secrétaire d'État 62,1.3. 63,1.2. 73,3. 135,3; *b.* 205,3. 206; *-mare, id.* 61,2.

postrúgă, sf. salmo fario *b.* 43.

posvetése, vn. vr. 3. *istr.* sanctifier *b.* 284,3. 285.

pot, (putui, a putea) vn. 2. pouvoir 6*,2. 14*. 8. 23.. 24,3. 25,2.. 26,2. 27,3. 31. 40,3. 42,2. 46,1.3. 54,3. 55. 62. 64,2. 78,3.. 98,3. 105,2. 110,2. 129. 132,3. 137. 138,3. 141,2. 155,2. 172. 183. 262,1.2.. 274,3. 275,2.3. 291,2.. 304,2. 316,2. 323. 337,3. 338. 360,3. 362. 363; *b.* 8. 13,3.. 14. 20,2. 25,1-3. 37. 48.. 56,3. 83,2. 103,2. 111. 120,2. 154,3. 172. 173. 180. 184, 2. 200,3. 211. 213,2. 239,3. 246,3. 249, 2. 306,3. 354,3; *poč* 82. *mr. b.* 255,2. 266,2..; *istr. b.* 283,2.

potărníche, sf. perdrix *b.* 368,2; *-nitie, bnt. b.* 263.

potcóvă, sf. (ve) fer à cheval *b.* 11, 3. 306.

potez, vn. 1. *istr.* saisir (?) *b.* 284,2.

potică, sf. sentier 254,3. 360,2.

potícălă, sf. trébuchement 70,2.

potícnese, va. 3. broncher 187..; —, faire tomber 6*,3.

Potiol, Nl. Ponzzol 380.

potír, s. coupe 262; *-riu* 244,1.2. 293,3.

potolése, va. 3. calmer; apaiser; —, vr. se calmer 64,2.3. 107,3. 169,3. 182,2. 211,2. 212,2. 257,3. 282,3. 292; *b.* 83, 3. 123,3. 256. 316.

potóp, s. déluge 13,2. 145,2.. 365, 3; *b.* 1,3. 39,2. 60,3. 93,2. 216,3.. 317; —, ruine 147,2; **-ese,** vn. 3. perdre, ruiner *b.* 206,2; *-âse* 147,2.

potrícălése, vn. 3. perforer 361,2.

potríva, s. *în* —, contre; contraire; vis-à-vis 132. 329,2; *b.* 76,3; *protivă, în* —, 4,3. 37. 63,3. 67,2. 129. 270,3; *b.* 80. 92, 2; *de o* —, pareil; semblable 292. 327, 3; *b.* 71,3. 220,3. 221; **-vese,** vr. 3. se comparer; s'accorder; s'égaler 69,2. 110,3; *b.* 31,1.3. 95,3. 97. 209,3. 253, 2.. 325,1.3. 375,2. 376,2; —, s'opposer 172; *b.* 197,3; *pro-,* 4*,2. 272,2; **-vire,** sf. opposition 6*,2; proportion **-vit,** aj. en proportion; exact, conforme, égal 223,2; *b.* 129,3. 221. 222,2. 352,2; **protivitor,** aj. s. antagoniste 12; **potrivnic,** [illegible] égal) 79,2. 291,2,3. *prot.* ennemi hostile; opposant 98. 346. 348; *b.* 16, 2. 53.

potropop, sm. archiprêtre 92,3 (v. proto-).

povără, sf. (ări) fardeau 341; *b.* 357, 3; *povoară b.* 336; *pohoară b.* 333,2.

povăță, sf. (eți) leçon; précepte 113, 2; *b.* 124,3; —, conduite *b.* 181,3; —, mentor 210,2; **povățuése,** va. 3. enseigner; conseiller; commander; guider, diriger 329; *b.* 80,3. 107,3. 154,2. 242,3. 245. 316,3. 350,3; *povețuesc b.* 90; *povețesc* 111; *povățeț* 248; **povățuíre,** sf. (ri) instruction; conseil *b.* 199. 255; —, commande *b.* 82,2; **-țuitor,** sm. (i) précepteur; conseilleur; guide 274,3; *b.* 6. 17, 2. 242,3; —, conducteur *b.* 127,2.

poveretu, aj. s. *istr.* pauvre *b.* 284.

povéste, sf. (ști) récit, conte, narration; histoire 63,3. 68,2. 69,2. 298. 304,2; *b.* 67,3. 138,2. 166. 255. 262. 361; —, homilie 178,3; *-vês-* 137,2. 143.. 203,3. 294. 359,3; *-veas-* 201. 209; **-esc,** vn. 3. raconter; relater; dire 94,3. 95,3. 153,3. 232,2. 281,3. 283. 320,3. 322,3; *b.* 23,2. 32,3. 41,2. 85, 2.3. 126,2. 197,3; *-vis- b.* 106; **-tire,** sf. récit; conte *b.* 92,3. 302; **-titor,** aj. racontant *b.* 38,3.

povódnic, sm. (i) destrier; cheval de main 334,3.

Pozvizdŭ, Np. *b.* 51.

pozvolése, va. 3. permettre *b.* 19.

prăclab, 134,2 (v. părcălab).

prádă, sf. (ăzi) proie; butin 36,3; *b.* 84; —, dévastation 58. 149; —, pillage 362; *b.* 180,3; —, captivité 249,2. 256,2; **prădáre,** sf. destruction 16,2.3; **-dat,** aj. s. spolié 84,3. 146,3; *b.* 352; —, captif 86,2. 252,2; **-dătór,** sm. (i) pilleur 270,2; *b.* 330; **prădéz,** va. 1. (ăi) piller; 46,3. 60,3. 61,2. 72,2. 182,2. 271,3. 361; *b.* 25,3. 127,2.3.

prae, v. prin.

práf, s. poudre *b.* 46..; *prav* 152, 2; —, poussière *b.* 49,2. 109,2. 238,3. 343,3; *prah* 156,3. 194,3. 324,3; *b.* 218, 3; **prăvuít,** couvert de poussière 241,2.

prag, s. seuil 331,2; *b.* 353,2.

prăgar, v. părgar.

prah, v. praf.

prăjesc, va. 1. griller; brûler 42,3; *b.* 43,1.3. 44..; **prăjit,** *rădăcă* [illegible] les espérances [illegible] 274.

Prăjescul, sm. Np. 53,2 .. 91,3. 151,3.

prăjínă, sf. perche *b.* 364,2.

prânz, sm. dîner; manger au milieu du jour 80,3; *b.* 129,2. 289,2; —, midi *b.* 362,3. 363. 372,2; —, *mr. b.* 278, 2 ..; **-are,** sf. *b.* 309; **-zesc,** va. 3. dîner 58,2; *b.* 363; *-zăsc* 352,2.

prăpădénie, sf. (il) destruction, ruine *b.* 238. 254,3; **-desc,** va. 3. détruire; ruiner 115,3. 324,3; *b.* 132. 305. 331 ..; —, perdre *b.* 244,3; —, vr. périr; se gâter *b.* 215,2. 245,3. 308,2. 376,2.

prăpástie, sf. (ăşti) abîme 170,2. 264, 3. 267,3. 268; *b.* 129,3. 242,3. 316,2; *propáste* 31; **-păştuire,** destruction *b.* 152,2.

prăpurél, sm. (ei) porte-gonfalon *b.* 345,2.

prăsésc, va. 3. multiplier *b.* 258,2; **-sílă,** sf. procréation; reproduction *b.* 259,2; **-sitor,** sm. procréateur *b.* 259,2.

prăvălésc, va. 3. bouleverser 204; —, rouler 300,2; **-lit,** aj. précipité 202,2.

prăvălíe, sf. (il) boutique; magasin *b.* 252. 298. 362,3.

právdă, sf. (prăvzi) *mr.* animal *b.* 268 2. 271,2.3.

pravédnic, aj. s. juste 182,3. 256.

právilă, sf. code; loi; précepte 76, 2 .. 77,3. 87,3. 88,1. 2. 89,1. 2. 116. 120,3. 123,2.3 .. 158,2. 163. 198,2. 291; *b.* 9,3. 10,2. 124,2 .. 203,3; — *de noapte,* ordre des prières pour la nuit 288,2; —, lois Basiliques (?) 119,2; *b.* 124,2.

pravo-račun, *istr.* juste raison *b.* 284,2.

pravoslavie, sf. orthodoxie 158,3. 163. 237,2; *b.* 31. 79. 252; **-vnic,** aj. s. orthodoxe 76,2. 77,3. 118. 157,3. 236. 239, 3. 329,2. 343,2; *b.* 31. 51,2. 78,2. 153.

prav, v. praf.

praxiu, s. Actes des Apôtres 9*,2.

praz, sm. (jı) poireau *b.* 105,3; *praj, b.* 98,2.

prázăn, aj. *istr.* vide *b.* 287.

práznic, sn. (e) fête, festivité 132, 3. 133. 140,3. 181. 358,2; *b.* 52,3. 214; *-nec, b.* 88,3; *praḍnic* 2. 83,1. 2. 85, 3 ..; **prăznuésc,** va. 3. fêter 180,2. 213. 252; *b.* 67,2; *-zdn-* 85,3 .. 90; **-nuíre,** sf. jour de fête *b.* 30; *-zdn-,* jour solennel 83,2.

pre, pp. sur, dans; après; pour 1*. 13*,3. 1,3. 2.. 3. 4.. 5. 9,3. 21,3.. 24,3.. 25,3. 34,3. 35,1.2 .. 40. 44. 45,2. 50, 3. 55. 58,1.3. 61,2. 69. 70. 77,2. 91, 3 .. 105,3. 107,2 .. 119,2. 128,3. 273, 3 .. 310,3. 312,3 .. 313. 326,3. 363,3; *b.* 6,2. 17,3. 22. 36. 37. 38. 56,3. 57, 3. 60,2. 79. 95. 156. 158. 194,2. 211, 3. 215. 216,2. 242,2. 253,1 .. 369, 2; *prê* 3. 6,1-3. 136,2.3. 141,3 ..; *b.* 90,2; *pri,* 140. 193; *preînsu, priînsu,* 48,1, 3. 103,3. 108,3. 109,1 ..; *pre, mr. b.* 265; *pre, istr. b.* 284; *pri, mr. b.* 273,2; **pre,** par 3. 23,2. 40. 119. 282, 2. 366,2; *b.* 35,2; *precăt,* sans que 199,3. 324 (v. pe).

prea, pp. fort, trop *b.* 360,3; *prê* 12*, 2. 1,2. 9. 14,2. 30. 35. 50,1. 2. 61, 2. 111. 276. 360,3. 367,3; *pre* 129,3. 141,2. 183,2; *b.* 8,3. 14,3. 61. 70,3 .. 72. 83. 123. 150,3. 151,1 .. 179,3. 181, 2. 195,3. 197,2. 245,2.

prêalesul, sm. très élu 224; **prêcurata,** aj. très pure 60,2. 81; **prêcurvă,** adultère 291,2; **-var,** sm. id. 122,2. 123. 289,2; *b.* 39,3; *-curăvar* 46,3; *precurvar, b.* 61,3 ..; **prêcurvesc,** va. 3. commettre un adultère *b.* 22,2; **-vie,** sf. adultère *b.* 39,3; **preacuviós,** aj. s. très pieux 340,2; *pre-* 365,3; *b.* 198,2. 199; **prêînţelepciune,** souveraine sagesse 77; **prêiubire,** adultère 2; **prêluminat,** illustre 240; **prêmândru,** très sage 10*,2; **prêsfinţit,** très saint *b.* 128; **preslăvít,** aj. très glorieux 225; *b.* 106,2; *preslăvita, b.* 97; **prêpodobnic,** aj. s. pieux, saint 13. 15; *pre-* 221,2; *b.* 80,2; **prêtrufă,** sf. orgueil 12*.

Précista, sf. très pure, sainte Vierge *b.* 67,1.2. 221,2 ..; *Prêcista* 63. 94,2. 141,1 .. 295,3. 301; *b.* 28,3. 111,2; *Prêcesta* 98,3. 343,2; *Precista,* Nl. *b.* 82; **preacistit,** aj. très pure 101,2.

preajmă, sf. *(în prêjmă)* en face, vis-à-vis 310,3. 333,3.

precep, v. pri-.

precum, av. comme 63,3. 120,2. 189. 279,3. 323; *b.* 20,2. 31. 36,3 .. 79,2. 94,2. 148,2. 177. 194. 204,3. 244,2; *prêcum, b.* 221,2; —, aj. ainsi que 359,3. 362,2; *b.* 10,2 .. (v. pe-cum).

precupitór, sm. marchand *b.* 80,2.

Preda, Np. 98,3.

predánie, sf. leçon 252.

predică, sf. (che) *istr.* sermon *b.* 285, 3; **-căţie,** sf. id. 335.

prediteci, (sf. Ioan —) St.-Jean le précurseur 72,3. 89,3.

predoslóv, sm. l'auteur de la préface 98,3; **-vie,** sf. préface, introduction 68,2. 76,2. 87,3. 110. 124,3. 125,2. 152,2. 290. 343,2; *b.* 1,2; *-du-* 363,2; *prè-* 196,2. 268,3; *b.* 8,3.

prêdêsfelnișe, s. sérénissime *b.* 35.

prefác, va. 2. changer, traduire, —, vr. feindre, simuler 158,3. 205,2. 279,3. 359,3; *b.* 162,3. 192. 261,3. 328,5. 362, 3. 363; *prifac, b.* 182,3; **prefăcút,** aj. s. traduit *b.* 188,2; —, hypocrite *b.* 247,3.

préget, va. 1. négliger, se décourager 111. 129; **prêget,** s. 57; *făr de* —, sans cesse *b.* 79.

pregĭur, pp. autour 156; *în* —, id. 72,2; *pregur* 213. 267,2; *dim* — 215; *în* —, *prin* — 228,1-3; *prejur* 234,3 (v. pegur, inprejur).

prelungése, va. 3. prolonger, allonger *b.* 244,3; **-íre,** sf. prolongation *b.* 87,3.

premeniálă, sf. changement 200,3; *-nălă* 205,2; *primeneală,* change des habits *b.* 294,2; **-nese,** va. 3. changer 131. 203. 292. 349,3; —, changer les habits *b.* 324,3. 325,1-2..; *pri-,* traduire 98.

pren, v. prin.

prenosnyi, aj. (sl.) métaphorique 209.

préntru, pp. pour 27. 40,2. 74,3; *preintru* (v. pentru).

préot, sm. (tl) prêtre 61. 87,3. 89, 2. 91. 115. 117. 120,3. 160,1.. 161,1.. 238,3. 279,2. 293,2. 308,1. 2. 346,3..; *b.* 20,3. 56,3.. 68,2. 201,2; *prèot* 193; *preut* 2*,2. 4*,2. 8,2. 20,3. 26,3. 33,2. 103. 105,2. 125. 176. 217,1.2. 219,2. 3.. 220,3. 244,2. 255,3. 276,3. 330, 1.2; *b.* 63,3. 64; —, évêque 47,2; —, (țăi) 264,2; — *maĭ marĭ,* les principaux sacrificateurs 21,2; **preoțése,** aj. de prêtre 87,3; *preu-* 277; **preoție,** sf. prêtrise, sacerdoce 79. 91. 117. 120,3. 160. 243,2; *b.* 29. 50. 115; *preuție,* la position d'évêque 47; **preuțăme,** sf. les prêtres 240,2.

prepár, va. 1. *istr.* préparer *b.* 283;

prepúiu, (pune) va. 2. traduire 157; -, soupçonner, suspecter *b.* 85. 114;

punere, sf. (ri) soupçon 159,2; **pre-**
-us, sm. soupçon 360; *b.* 105. 114. 244.

prec- va. 1. soupondrer *b.* 44.

préseură, sf. pain bénit 160,2; *-re, b.* 372.

prespre, pp. sur, pendant 4*. 5*,3. 12*. 13*,2.. 15*,3. 11,3. 19. 20. 31. 78. 88,2. 99,3; —, contre 16*,2; *-prè* 2.

prestăvese, vr. 3. décéder 44.

preste, pp. sur, dans 50. 188,3. 215. 257,3. 273. 320,3. 350; *b.* 20,3. 52. 70, 2. 88,2.3. 108. 113,3. 128,3. 129,2. 142,1.2. 158,2. 170. 192,3. 217,2. 240, 3. 311,2. 358; —, pendant 263,2; *b.* 81, 3. 174,3; *prè-,* pendant, dans 111; *prestă, b.* 231 (v. peste).

prestoese, vr. 3. s'approcher 16,2.

prestól, sm. autel, table 148,3. 244. 245. 333; *prè-* 42,3. 172,2. 292,2. 293, 2. 335; *pri-, b.* 32,3.

presus, pp. *mai* —, supérieur 337,2; *b.* 21,3 (v. sus).

pretór, sm. prétoire 21; **-riadă,** sf. prétorie 320,2.

prétu, pp. *mr.* par *b.* 265,3; **pretutindenilè,** pp. partout; toujours, *-dinile* 220; *-dinè* 230,3. 292,3; *-dine, b.* 152,2. 184; *-denè, b.* 15,3. 156,2. 212,2; *pretutîndirè* 6*,1.2.

preț, sn. prix 3*,3. 18. 114. 155. 223. 272,2. 277. 312,3; *b.* 54. 72,2. 89; *de mult* —, précieux 65,3. 101,2. 148,3. 241, 3; *b.* 178,3; *fără de* —, très précieux *b.* 6,2; **prețuese,** va. 3. estimer, évaluer 74,3.

prezidiruesc, va. 3. présider *b.* 215,2.

pri, pp. vers, contre 43,3 (v. pre).

Priam, Np. 58,2. 59.

pribeág, aj. s. fugitif 73,3; **pribegese,** émigrer va. 3. 73. 143,3. 190,2.3. 273,2; —, marcher, errer *b.* 175,3; *-bejesc, b.* 233,2; *prebegesc, b.* 81,2; **-gíre,** sf. l'action d'errer *b.* 173.

priboĭu, sm. une plante *b.* 342.

príce, sf. (ci) querelle, dispute 49, 3. 72,2. 211,2. 235,3. 366,2; *b.* 13,2. 140,3. 169. 374,2.

pricép, va. 2. (ui) comprendre, entendre 131,3. 133,2. 170. 250,2. 297. 324. 325. 361,3; *b.* 13,3. 21,3. 56,3. 57,2. 72. 78,2. 112. 189,2. 199,3. 253, 3. 371; —, reconnaître 192; —, s'apercevoir 222,2; —, considérer 281,3; *precep* 15*,2. 57,3. 58,3. 61. 138,2-3. 369; *prècep,* connaître 110,3; **pricépere,** sf. intelligence, connaissance 169; *-cè-,* 236 324,3; *b.* 154,3; *-cea-* 267 *. **precepă**
făr, ei = intelligent *b.* —"sagăt

savoir 253.2; **preceputul,** *ponul — lui,* l'arbre de science 58.

pricesc, vr. 3. quereller 49,3. 69,3. 169,3; *b.* 55.

priceştánie, sf. communion 345,3; *-aştenie, b.* 80,2; *priceaşténie* 243,2; **priceştuésc,** vr. 3. faire la communion 160,3. 161,1 .. 162,2. 246,1.2. 298,3. 300,1-3 ..; *-ces-, b.* 54,2.

prícínă, sf. (ne) titre 119,3. 120,3. 203; *b.* 31,3. 135,3. 175; —, procès *b.* 124,3. 125,1 ..; —, cause 270,3. 307, 3. 317. 328,1.2. 331; *b.* 1,2. 21,3. 83, 3. 154. 169,3. 202,2. 207,3. 364; **-nuésc,** va. 3. causer *b.* 83,2. 87,3. 236. 252,3; —, vr. processer *b.* 125,2; **-nuitór,** aj. s. qui cause *b.* 254,2.

pridădesc, va. 3. délivrer 2*,3. 16; **-díre,** sf. amour 11*,2.

pridvór, sn. (oare) vestibule *b.* 223,2.

priésc, va. 3. souhaiter 94. 156,3. 157,3. 236; *b.* 3; —, vr. s'en trouver bien, favoriser *b.* 311,3. 312.

prietin, s. (ni) ami 137,3. 183,3; *b.* 35. 96,3. 122; *-ten* 166,2; *b.* 235; *priaten* 96,2. 161,3; *priatin* 185,2. 195,2. 255, 2. 292,1 .. 341,1 .. 342; *b.* 5,2. 207,2. 208; *prieaten* 112,3. 352; *b.* 6,2 .. 14. 36,3. 37,1 .. 77,1 .. 131. 179; *prítaten* 106,2 .. 137,2. 140. 184,2. 204,3; *prítetin, b.* 255,1-3. 256; **prietenífe,** sf. amitié *b.* 115,2; **pretenírne,** sf. id. *b.* 108,2; **prieteşúg,** s. id. 239; *b.* 95, 3. 210,3; *prítetşiug, b.* 256,2; *prieatesug, b.* 10.

prigonitór, sm. (i) persécuteur *b.* 82,2.

prihánă, sf. tache, souillure 242,2. 345,2.

prilmesc, va. 3. accepter; saisir, recevoir 9*,3.2,3. 15,2.16,1.2.20,1.2.. 29,3. 30,2. 32. 51,3. 56. 65. 76,2. 80,3. 89,2. 97. 99,2.3. 101. 121. 122,2. 127,2. 130, 2. 136,3. 157,2 .. 194,3. 305. 348,3. 359; *b.* 12,1 .. 36,1 .. 47. 70,3. 107; *primesc* 44,2. 111. 220,3. 334,1 .. 336.. 362,2; *preemesc* 3*,2. 4*,2. 6*. 7*; —, accuser 6*,3; **prilmíre,** sf. réception 237,3 ..; **-mitor,** aj. s. qui reçoit, qui fait bon accueil *b.* 20,2; — *la oaspeţ,* hospitalier *b.* 67.

prilnţă, sf. faveur; désir, amabilité 336; *b.* 2,3; *cu* —, favorable *b.* 48,3.

prilăstésc, va. 3. duper, séduire 56..; *b.* 39,2.

priláz, sn. (urĭ) passage par dessus une haie 313,2.

priléj, sn. (urĭ) occasion 172. 198. 217,2. 253,2. 269,2. 344,3. 352; *b.* 48,3; **-esc,** vr. 3. arriver, survenir 75,2. 120. 121,3. 150. 198,2. 200,3. 353,2; *-jind vreme,* à force de temps *b.* 124,3.

prilóg, sn. jachère, lande *b.* 294,3. 296,2.

príma, num. premier -ère 33,3. 35, 2 ..

primăvără, sf. printemps 179,2 .. 266,3; *b.* 45,3. 59,1-3. 208,3.

primbláre, sf. promenade *b.*72; *-lari, b.* 114,2; **primblu,** va. vr. 1. (lai) promener; se promener 267,3; *b.* 104,2. 198,3. 295 .. 298,2; *primn, mr. b.* 277.

priméjdie, sf. (ii) danger 116,3. 200, 2. 202,2. 203,2.3.235. 299,2; *b.* 66,3. 93, 2. 112,2.3. 152,3. 236; *primesdiea, b.* 184,3; —, sort *b.* 10,2; *primĕjdiea, b.* 93,2; **-diós,** aj. dangereux, périlleux *b.* 6,3; **-duincos,** id. *b.* 150,2. 152.

primesc, vn. 3. prospérer *b.* 314,2 .. (v. priesc).

primineală, v. premen-.

Primislea, Nl. 191.

primn, v. primblare.

prin, pp. par, avec, à travers *b.* 36, 1-3. 152,2 .. 158,1 .. 192,2 .. 236,2. 252,3 .. 361; *preîn* 16*,3. 4. 24,2. 28. 32,2. 33. 39,3. 40,1-3. 41,2. 47,2. 91, 3. 131. 322; *prîn* 3*,2. 8,3; *pren* 40,3. 73. 78,2. 118,2. 309,2. 344,2.3 .. 348. 349; *b.* 95,3; *prae* 124; *pen, b.* 43,2. 44,2. 76,3. 77,3. 115,3; *pin* 71,3. 217,3; *b.* 25,3 .. 105,2. 120; *păn, b.* 127,3. 249, 3. 259. 261,2. 365,2; *prin-ce-că,* parce que 35,3 .. (v. pre).

principul, sm. prince *b.* 243,3.

prind, va. 2. (nsei) prendre; saisir, capturer, attraper; recevoir 15*,3. 12. 20,2. 24. 59,2. 60,3. 61,2. 70. 71,2. 73,2. 96,2. 120,3. 151,1.2. 161,3. 167, 2. 172.2. 204. 275. 294,3. 297. 353,2. 354; *b.* 19,3. 71,3. 77,2 .. 127,3. 170, 3. 171,3. 204. 208,3. 211. 243; *prînd* 3*. 5*,2.3. 6*,2. 52; —, commencer *b.* 341,3; —, fixer *b.* 179; —, participer *b.* 222,2; — *de veste,* apprendre 140,3; *b.* 241,3. 258,2; — *putere,* reprendre ses forces *b.* 362; — *bine,* être utile *b.* 350,1 ..; —, vr. parier *b.* 262; —, concevoir 124. 227,2; —, entre-

prendre *b.* 136,2. 213,3; — se figer *b.* 43, 2; — *cu capul*, s'embrouiller *b.* 110; — *poftă*, satisfaire, rassasier *b.* 352,3; —, *mr.* comprendre *b.* 265,2.

prinós, sn. (noase) aspersion, offrande, sacrifice, don 16,2. 99,2.

prinsoare, sf. prison 214.

printre, pp. par, à travers, parmi 178,2; *b.* 252,3; *-tru*, *b.* 93; *pintr'altâ*, pour 141,2; *prentr'-*, par 308,3; *păntre*, *b.* 259; *pintre*, *b.* 306; *pintr'un*, *b.* 136,2 (v. pentru, pretuprin).

prinţip, sm. prince *b.* 249; *pren-*, *b.* 83,2. 84,2; **-pat**, sm. principauté *b.* 124.

prípă, sf. hâte, célérité 213,3. 256, 2; *b.* 6,2.

pripálă, sf. chaleur *b.* 64,2 (v. pripec).

pripás, sm. (şi) bétail *b.* 172,2.

pripec, sm. chaleur *b.* 165. 254,2.

pripese, va. vr. 3. hâter, se hâter 121,2. 333,3; *b.* 322,2. 376,3.

priróg, va. 3. supplier *b.* 284.

prisácă, sf. (âcl) rucher *b.* 25,2. 309.

prisnă, sf. (ne) lampe *b.* 33.

prisós, s. abondance *b.* 246,2; **-sală**, sf. id. 293,3; **-sesc**, vn. 3. surabonder, rester 337,3; *b.* 118,2. 161,3. 211,2. 360,3; **-sinţă**, sf. superflu *b.* 91,2.

pristánişte, sf. port *b.* 41.

pristăvesc, vr. 3. décéder, mourir 319,2. 321,2; — **-virea**, sf. décès 223,3.

pristol, v. prestol.

pritcc, s. dicton 270,3.

pritocésc, va. 3. soutirer *b.* 45.

priţe, sf. (ţi) *mr.* bête féroce *b.* 268, 2. 270,1.3. 272,3.

priválă, sf. vue 360,2; *-via-*, *b.* 314,2.

privedeáre, sf. providence *b.* 11.

priveghéz, va. 2. veiller, surveiller; garder 89,3; *b.* 164. 167,2. 185,3. 279. 288,2; *privi-*, *b.* 28; *preve-* 49,2. 66,2. 274,3.. 275; **priveghiére**, sf. surveillance, vigilance *b.* 154; *-vi-*, *b.* 221,2; *prevegheare* 274,3; *preveghére* 275,2..

priveghietoáre, sf. rossignol 91; *-vighe-*, *b.* 77. 304.

priveghitor, aj. surveillant *b.* 156.

privélişte, sf. spectacle *b.* 246.

privése, va. 3. regarder, voir, observer 61,3. 168,2. 206,3. 223,2. 337,3. 361,2; *b.* 2,2. 16,2. 30,2. 53,3. 160,2. 186,3. 242,3. 338,2; *priivesc*, *b.* 245,2..; *pră-* 196,3. 201. 254. 324,2.3. 368, 2; *prăvăsc* 247,3. 364,3.

Priviţi, Nl. 92,2. 208.

priviléghiu, sm. (ii) privilège *b.* 219, 2. 220. 222,2.

privíre, sf. vue, aspect *b.* 89,3. 90, 2. 110. 174,2; *pre-* 29; **-vitor**, aj. (i) spectateur 90.

privistuluése, va. 3. recevoir *b.* 53,3.

proáspăt, aj. nouveau, frais, tendre 255,2; *b.* 43. 360,3.

proaşcă, s. *fac* —, disperser *b.* 245.

probrăzăse, va. 1. injurier 256; *pobrăzesc*, réprimander 327,3.

pročaea, sl. i —, et caetera 145,3.

procitése, va. 3. lire 337,3.

proclét, aj. s. maudit, anathématisé 7. 163,3. 302,2. 351,2; *-lĕt* 63,2. 303, 2; *-leat* 60. 89; **-leţese**, va. 3. anathématiser, maudire 163,1..3.

procopsít, aj. instruit *b.* 153,3.

procuvăntáre, sf. préface *b.* 246. 251,3.

proegúmen, sm. prieur 111,2.

prohitese, va. 3. répandre, disperser 212.

Prohor, Np. 283,3.

proímion, sm. préface *b.* 216,2.

proin, ci-devant 205,3.

proliĕu, sm. *istr.* printemps *b.* 286,2.

prológ, sn. (oage) Vies des saints 221. 252.

prónie, sf. providence *b.* 151,2. 152. 236.

pronomie, sf. (ii) privilège *b.* 86,2. 219,2; *-ion*, *b.* 220,2.

propáste, v. prăpastie.

propovedánie, sf. (ii) sermon, prêche 141,2. 153,2. 268,2. 269. 270,2.. 271. 273,2; *b.* 201,2; *-vĕ-* 98; **-vedúése**, va. 3. prêcher 10*,3. 130,3. 153,2. 194,2. 358,3; *b.* 39,2. 80,2. 156,2; *-vĕ-* 230, 2.3; **-duíre**, sf. l'action de prêcher; sermon *b.* 79,2. 156,2; **-duitór**, aj. s. prédicateur; qui propage 37,2; *b.* 162,2.

proptése, va. 3. étayer *b.* 210.

proróc, sm. (i) prophète 17,2. 19,2. 23,2. 24. 26. 31. 100,2. 249,3. 315,2; *b.* 61,2.3. 65,2.3.. 148; *prooroc* 108,2. 170; *b.* 66,1..; **prorocesc**, va. 3. prophétiser, prédire 15*,3. 24. 99,3. 104, 3. 153,2. 215,1-3; *b.* 62. 175. 236; **-cíe**, sf. (ii) prophétie 1*,3. 260,2. 263, 3. 355,2; *b.* 159,2. 160; **-círă**, sf. id. 134; **pror(o)éstva**, sf.(sl.) id. 215.

proscomídie, offertoire 160,3. 161; **-dit,** aj. de l'offertoire 160,2.

proslăvésc, va. 3. louer, glorifier; rendre grâce 27,2. 56,2. 170,2. 185,3. 187. 223,3. 307,2. 318,2. 344,2; *b.* 107, 2. 108,3. 193..

prost, aj. s. sain 8*; —, simple 46. 69,2. 79. 98.. 106.2. 119,2. 133,3. 157, 1.2. 158,3. 276. 330,2. 377,2; *b.* 2,3. 29. 163; —, ignorant; niais 94,2. 98,2. 117. 352; *b.* 13,2. 215. 220,3. 221. 243,2. 246, 3. 358, 2; —, commun, vulgaire; bas peuple 113. 120,2; *b.* 33,2. 91. 194; —, mauvais, *b.* 11,3. 24,3; —, av. misérablement *b.* 12,2; —, trivial *b.* 84; —, néogrecque *b.* 4,2. 38,3; *cel mai —,* le moindre 318; *prostă* 251,3; **prostatec,** aj. vulgaire *b.* 170,3; **prostesc,** bêtement aj. av. *b.* 364,2; **-éşte,** av. id. *b.* 352,2; **-ticel,** id. *b.* 364,2; **-tíe,** sf. simplicité, naïveté; ignorance *b.* 28. 88, 3; **-tíme,** sf. simplicité 157. 360; —, bas peuple 213,2. 363.

prostír, sm. (i) toile 258.

prot, sm. prieur 170,3.

prot, num. *mr.* le premier *b.* 275,2.3.

proteguesc, va. 3. protéger *b.* 153.

protoiereu, sm. (ei) archiprêtre *b.* 220,3; **protopop,** sm. (i) id. 157,3. 217.. 218. 219,2.. 220,1-3; (v. potro-) 37,2; **protosinghel,** vicaire *b.* 128.

Provata, Np. 75.

providénţie, sf. providence 343,2. 344.

prove, vn. 2. *istr.* éprouver *b.* 284.

provérb, sn. (uri) proverbe *b.* 246,3. 361. 371,3. 372,3.

provodésc, va. 3. enterrer, tenir les offices des morts 258,3. 259,2.

prún, sm. prunier 357; -- *sălbatec,* crequier 356,3; **-ă,** sf. (ne) prune *b.* 42,3. 228,3.

prunc, sm. (i) petit enfant 218,3. 220.. 233. 264. 278,1.2; *b.* 59,3. 99. 140,2.. 170. 201,1-3. 238,2. 240,3; *proncu, b.* 66; **-íe,** sf. enfance *b.* 47. 150,2; *b.* 359,2; **-címe,** sf. id. jeunesse *b.* 108,3.

prunt, sn. (uri) javeau, grève *b.* 302.

Prut, N. fleuve *b.* 104,2. 243,3. 245,3. 317,2.

psalm, sm. (i) psaume 282,3. 363,2. 364,1-3; *b.* 154,3. 185,1.2; *psalom* 26, 3. 153,3. 154. 209,3. 212,3. 247,2. 248, 2. 249. 272,3. 286. 364,1-3; **-míst,** sm. psalmiste *b.* 153, 2; **-ísta,** id. 239,2; **psalmuesc,** va. 3. psalmodier 248. 249; **psalt,** va. 3. id. *b.* 142; **psaltíră, -re,** sf. psautier 152,1..3.. 153,3.. 154. 206,2. 208,2. 246; *b.* 203,3; *-tirie, b.* 74, 2; *psăl-* 253. 363,2. 3.. 364; *psaltiri* 14, 2. 155.

ptiu! interject., onomatop. *b.* 343.

Ptolomeu, Np. 348,2.

public, aj. s. publique *b.* 219,2. 221,2.

publican, v. pob-.

publicarisit, aj. publié *b.* 221,3.

pučosa, sf. soufre 142,2.

púcsă, sf. (se) *istr.* fusil *b.* 286,3.

pufuesc, vn. 3. haleter *b.* 297,2.

pugnava, sf. *istr.* couverture *b.* 285, 1.2.

púică, sf. poulet *b.* 355,2. 356,3. 373, 2; **puicúţă,** sf. petit poulet; aimée *b.* 296, 3. 305; **puişor,** sm. (i) petit poulet *b.* 215,1..2.. 337; —, petit homme *b.* 344; —, ami *b.* 310,2; **puiu,** sm. (pui) petit, jeune, poulet 15,2. 28. 36. 60. 102. 282; *b.* 111. 129,1..2.. 208,3. 215. 254. 304,3. 360,3; —, aimé *b.* 310,2; *-ul leului,* lionceau 247,2; *b.* 70, 3..; — *de şearpe,* petit serpent *b.* 35; **puliu,** *mr.* oiseau *b.* 264,3. 277,3.. 281,2.

púlbere, sf. poussière 1*,3. 3*,2. 324,3; *b.* 298,2. 301..

Pulheriea, Np. *b.* 74,3.

púlpă, sf. (pe) pulpe, mollet *b.* 88, 3. 90,3; **-pişoáră,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,1-3.

púmn, sm. poing *b.* 2,3; —, poignée 157,2; *b.* 49,2.

pún, púĭ, (puş, puséi) va. 2. mettre, placer; faire 1*,3.3,2.11,2.12,3.38,3.46, 3.50,2. 53,2. 58. 82,1.2. 83,3. 87,2. 93, 2. 100,3. 101.. 112,2.. 126.. 133,3. 134. 149. 158,2. 162. 168,3. 191.. 215. 230. 248,3. 267,1-3. 283. 306,3. 337. 349; *b.* 7,2. 20,3. 28,2. 42,1.3.. 46. 50,3. 57,3. 62,3. 63,3. 103,2. 117,3. 158,1-3. 162,2. 171,3. 262,3; —, diriger (les yeux) 12; —, établir 47,2; —, mettre (terme) 197; —, instituer 328,3; —, donner, habiller *b.* 137,3..; —, installer, nommer (un prince) *b.* 206,3; — *bine,* mettre de côté *b.* 227,3; — *de faţi,* confronter *b.* 97,3; — *de să,* ordonner *b.* 30,3; — *foc,* allumer 117,3; — *gând,* avoir l'intention *b.* 48; — *în gând,* s'ima-

giner *b.* 242,2; — *înainte*, montrer 32; — *înainte*, tenir un discours 99,3; — *împotrivă*, opposer 302; — *în țapă*, empaler 294,2; — *jos*, faire cesser 220, 2; *-ğos*, id. 219; — *la loc*, replacer *b.* 44,2; — *la spate*, ignorer *b.* 213,3; — *lége*, faire une loi 51; — *masă*, préparer la table 218,3. 352, 2; — *nume*, nommer 57,2. 59,3. 61,2. 78; *b.* 166,2; — *pe rând*, ranger 69, 2; — *peceață*, opposer le sceau 45,2. 75. 76; — *să*, ordonner *b.* 242,3; — *soroc*, fixer un temps *b.* 243,2; — *zina*, id. 207,3; —, vr. se placer *b.* 129,3; — *înainte*, se montrer 261; — *pofta în cuiu*, renoncer *b.* 376, 2; — *în gând*, vouloir *b.* 229,2; — *viața*, exposer la vie 107; *-ñia*, (= nea) *bnt. b.* 262,2; — *istr. b.* 284; **puitor de credință**, législateur 84,3.

púngă, sf. (gi) bourse 95,2; *b.* 82. 103,2. 105,2. 178,3. 223,2. 317,2; **-gúș**, sm. (i) filou *b.* 323,2.

púnte, sf. (ți) pont *b.* 260,3. 370,3; —, *mr.* id. 276,2. 280..

pur, cj. *mr. ma* —, mais pourtant *b.* 284 (v. purure).

purăncita, sf. commandement 54,2 (v. por-).

purcăr, sm. (i) *b.* 127,2 (v. porc).

purcéd, vn. 2. procéder, émaner; couler 35,2. 71,3. 208,3. 255,2. 267,2. 334,2; *b.* 2. 69. 167. 200,2; —, suivre 297; —, partir, se mettre en mouvement 149. 191,1.3.. 223. 225. 350; *b.* 58,2.. 83,2. 132,2. 136. 139,2. 166, 2. 170,2. 179,2. 243,3. 325,3; —, provenir 114; —, naître, ressortir *b.* 214, 3; —, résumer 105,3; —, concevoir *b.* 119,3; *-eg*, *b.* 83,3. 114,2. 180,2; **purcêderé**, sf. émanation 328,2.

purcel, sm. (cel) pourceau 58, 2; **Purcel**, Np. *b.* 33,3.

purcésul, sm. fureur 35,3.

purcezător, aj. émanant 109,3.

púrec, vn. 3. visiter, chercher *b.* 303,2.

púrice, sf. (ci) pou 264,2; *puriclu*, *mr. b.* 268; **Purice**, Np. *b.* 33,1-3.

puroi, sm. pus 30,3..

purtáre, sf. conduite *b.* 362; — *de grijă*, soin, l'action de soigner 345,1. 2; *b.* 40,2. 47,3. 49. 252; **purtăreț**, aj. facile 78,3; **purtat**, costume; manière de se porter *b.* 102,2. 294,3; **purtător**, aj. s. qui apporte; apportant, contenant [illegible] 98,3. 278; *b.* 134,3; — *de trup*, corporel 191,3; — *de D-zeu*, saint 158. 304, 2. 330; — *de folos*, utile *b.* 162,2; — *de biruință*, vainqueur 198.. 224; **purtătura de grije**, soin, providence 273, 2.3. 277,3 (v. port).

púrure, av. toujours, continuellement 7,3. 140,2. 183,2; *de* —, id. 56,3; *de a* —, id. *b.* 83,2. 84,3. 196,3; *-rê* 6*,3. 3,2. 13. 31,2. 64. 77,2. 82,3. 86,3. 98,2. 102,2. 107. 110. 127,3. 181,3. 196. 241. 275. 298. 314..; *b.* 5,3. 51. 124,2. 208, 2; *de* —, 80; *b.* 36,3; *de a* —, *b.* 48, 2; *dè* —, 338,3; *b.* 151,3. 154,3; *-rea* 186,2.. 367, 3; *b.* 184,2; *de* —, 119; *puriure* 184; *purufile* 43.

pus, (pe — ul) de mettre *b.* 294,3; —, fixé *b.* 194; **pusorea**, sf. position 268.

pust, sm. *istr.* jeûne *b.* 285,3 (v. post).

pustíe, sf. (ii, iuri) désert, steppe 1. 15. 84,3. 100,2.. 264,2. 304,2; *b.* 147, 3. 159. 198,3. 242; —, pl. sottises *b.* 225, 3; **pustiese**, vn. 3. désoler, ravager, dévaster 5,2. 171. 197,2. 354,2; *b.* 2. 140, 3. 165. 236,2. 237,2; *-esc* 142; **-tiire**, sf. ravage *b.* 22,2. 23,2; **-tietáte**, sf. désert *b.* 338,3; **pustenecíe**, sf. désolation *b.* 198,2; **pustiú**, av. désert, désolé, vide 5,2. 176,3; *b.* 116,2. 242,2. 288. 352,3; *-tiiu* 33,3. 129. 141,3.. 235,3. 238. 291,3; *b.* 215,3; *-teiu*, *b.* 338,2.

puşe, va. 1. tirer *b.* 240,3; **-ă**, sf. (puști) canon, fusil 71,3. 238,2. 265,3. 367; —, décharge 335,3; *pusca* 307; **-ărie**, sf. prison *b.* 125,2.

put, vn. 2. puer 196; *b.* 12,2.

putére, sf. (ri) pouvoir, puissance, force, vigueur 3; *b.* 94,3,2; *-tère* (eri) 12*, 3. 10. 20. 21.. 26. 27,3. 28. 32. 35,2. 50,2. 51,2. 57. 58. 67,3. 82,3. 86,3. 98,2. 112,3. 132,3. 147,1-3. 148. 164, 3. 203. 234.. 245,1-3. 310,2. 311. 313,2. 318,3. 321,1..2; *b.* 15,2. 22. 24.. 173. 202,1-3; *-tea-* 228,3.. 254,3. 255; *b.* 11; *-teri*, *b.* 94,2; *putara* 39,2; *nu este putere*, *mr.* impossible *b.* 265,2; **putérnic**, aj. s. puissant, capable; fort, vigoureux 96,3. 168,2. 227. 367,2; *b.* 123,3. 162,2. 254; *-tér-* 16*. 32,2. 36,3. 41. 56,2. 67. 81. 82,3. 118,2. 138,2. 164.2. 231,3. 271,3. 274. 311,3; *b.* 15. 193; *-tĕrŭnic* 47,3. 183, 3; *-tear-* 250..; **puternicíe**, sf. force 343,3; **putincíós**, aj. s. puissant *b.* 2.. 3; *-ciog*, *b.* 7; **putință**, sf. possibilité 91.

3. 296. 339,2; *b.* 29,3; —, pouvoir 340, 2. 344,3 . .; *cu* —, possible *b.* 52. 65,3. 86,2. 91. 99,2. 154,2. 175,2; *prin-*, id. *b.* 188,3. 242,3.

putinéĭu, sm. petit baril *b.* 354,2 . .

Pútna, sf. Nl. 71,3. 72,2; *b.* 32,3.

putoáre, sf. puanteur 205,2. 292,2. 359,3; *-tore* 264,2; **putós**, aj. infect 359,3.

pútred, aj. s. pourri, infect 18. 96, 2. 99. 137,2. 166; *b.* 12 . .; —, corruptible 233,3; **putredíre**, sf. putréfaction 14*, 3. 303,3.

putregáe, sf. id. 264,2; *-gaĭu*, bois pourri *b.* 336; **putregĭúne**, sf. pourriture, décomposition, corruption; charogne 153,3. 367; —, fosse 155,2. 156; *-ĝune* 233, 3. 303, 2; *-rejune* 112; *b.* 148. 358; **putrezésc**, vn. 3. pourrir 24,2. 99, 2. 112; *-ḑesc* 29 . .; *-desc* 8*; **putrezíre**, sf. corruption 316,3.

puturós, aj. puant, infect 359, 3. 360,2.

puţ, sn. (urĭ) puits, fontaine 59,3. 107,3 . . 108 . . 367; *b.* 325;2.

puţăt, aj. puant, pourri 247.

puţín, aj. peu, petit, mince 8*,3. 69, 3. 78. 94,2.3. 95. 110,2. 138. 165,3. 166. 195,2 . . 197. 272. 285,2. 326,2; *b.* 1. 2,2. 11,2. 25,3. 59,1-3. 77. 117, 2. 203,2. 208,3. 217. 224,3; —, pour peu 355,2; *fără* —, sous peu 330; *peste* —, sous peu 355,1. 2; *puţân* 253. 257,3. 272,2; *b.* 217,3; *poţin* 111; *puţin, mr. b.* 263,3. 265,3; **puţinél**, quelque peu 9*,3. 61. 71,2. 157. 166 . . 185 . . 297. 304,3. 360,3; *puţânel* 256; *puţunel* 334 . .: **puţinícă**, f. id. 337,3; **puţintél**, id. m. 72. 327,2 . . 337. 351,3; *b.* 19,3. 25,3. 41,2. 42,2. 96. 166,2 . . 237,2; *puţântel* 198,3 . . 200 . . 253. 255, 2 . .; **puţíntícă**, f. id. *b.* 5,3. 42,2.3. 173. 192,3; **puţináre**, sf. diminution 366,2.

puzderie, sf. corde de chanvre *b.* 155.

R (Ρ).

ră, ru, pp. *istr.* en, dans *b.* 282,2. 3 (v. întru).

rab, v. rob.

rabd, (răbdai) vn. 1. souffrir, endurer 31,3. 80. 102. 129,2. 165,2. 190,2. 262. 278,2. 291,2. 324,2. 348. 366,2; *b.* 16. 104. 178,2. 180,3. 194,1.2. 200,3 . .; —, attendre 248,2 . .; —, persévérer *b.* 38, 3; **răbdáre**, sf. (ări) patience, persévérance, action de supporter; espérance 1.2. 51. 55,3. 56. 129. 153. 211,3. 285, 2. 338,3; *b.* 7. 48. 65 . . 190,3. 374,2; **-dát**, aj. souffert *b.* 190,3; **-dătór**, aj. s. patient, endurant 55,3.

răbnicéskiĭ, aj. de Râmnic 98,2; *-nîţchi*, id. 110 (v. Râmnic).

rac, sm. (i) écrevisse *b.* 42,2. 43,2. 346,2.

răca, sf. envie 205,3.

răcésc, va. vr. 3. rafraîchir, froidir; se refroidir 31; *b.* 44,2. 54,2. 106; **răčálă**, sf. froid, froideur, refroidissement 297,2; *b.* 23. 64,3; *-cêla* 12*; *-cêa-*, *b.* 43,2; **răcít**, aj. frais *b.* 176,2.

răchítă, sf. osier, saule rouge 356, 3; *b.* 320.

rachíu, sm. eau de vie *b.* 98. 326.

răchnítură, sf. gémissement, cri de douleur *b.* 341,3.

răcun, sm. *istr.* raison *b.* 284,2; **-a**, sf. *istr.* compte *b.* 286.

răclă, sf. cassette *b.* 136, 2 . . 3 . .; **răclíţă**, sf. id. dim. 246,2.

răcnésc, vn. 3. hurler, crier *b.* 130. 302,2.

răcoáre, sf. fraîcheur *b.* 313,2 (v. rece).

răcodélie, sf. travail de la main 304,2.

răcomăndălnesc, va. 3. recommander *b.* 229.

răcorésc, va. vr. 3. rafraîchir, satisfaire 57. 107,3; *b.* 102,2. 104. 121. 200, 3; **-ritor**, aj. rafraîchissant *b.* 254,3.

Rácoti, Np. 124,3. 200; **Racovăţ**, Nl. 191,3; **Racoviţă**, *b.* 81.

rad, va. 2. raser, gratter, rader 60. 66; *b.* 105.

răd, (răsei) vn. 2. rire 1*,3. 8*,3. 19, 2. 141. 351,2; *b.* 19,3. 119,2. 122. 207, 3. 214. 249,3; *rid*, *b.* 331,1.2.

rădăcínă, sf. (nĭ) racine 12*. 6. 39 3. 104,3. 116,2. 156. 361,2; *b.* 25,2. 45. 2. 67,2. 149; *-de-*, *b.* 235; *radiţină*, *mr.* *b.* 264.

rădíc, va. 1. lever, élever, soulever 3*,2. 6*,2. 8*,3. 5,3. 8,2. 14. 15,2. 16,2. 19,2. 31,2. 36,2. 56,2 . . 60. 61. 62. 101, 3. 105,3. 109. 140,1 . . 140,2. 157,3. 175,2. 196,2. 200,3. 201,1.2. 270,2. 327,3; *b.* 16,2. 30,2. 48,3. 49. 50,3. 54.

88,3. 136,2. 225,3; —, nommer prince, roi 70,2.3. 150. 353,3; —, conjurer 171; —, mettre en fuite 16; —, établir 236, 3. 269,2; —, emporter, enlever *b.* 37, 3. 79. 152,3. 29 —, faire croître 215,1-2; — *oşti*, mobiliser 59,2; — *arme*, lutter, se révolter 150; *b.* 18,2. 84. 131,2; — *obicetu*, suspendre *b.* 76,2; *ridic*, *b.* 192; **-áre**, sf. élévation 332,3; *ridicare*, *b.* 54, 2; **-át**, aj. élevé 361,2; *b.* 118,3. 252.

rădîche, sf. raifort 356,2; *b.* 98,2; *ridichê*, *b.* 27.

Radovîc, Np. 337,2.

Radu, Np. 44.. 74,2.. 87,2. 134, 3.. 170,3; *b.* 301,2; — **negru** 189,2..3; — **pê** *(harnic)* 207,3; — **voevod** 63; — *vodă* 71, 3. 72. 189,3. 190. 191,2.. 193.. 197,3.. 199,1-2.

răe, sf. gale, teigne *b.* 121.

Rafaíl, Np. 81.

răgăesc, vn. 3. crier, hurler 12,2. 17,2.

Răghileşte, Nl. 103.

Rahíia, Np. Rachèle 274; *b.* 140,2.

răhnă, sf. envie 242,3 (v. răvnă).

răhturĭ, sn. pl. harnachement *b.* 90.

răimazán, sm. le Ramadan *b.* 117,2.

răíme, sf. méchanceté 13*,2.

raĭu, sm. paradis 9,2. 44. 54,3. 56. 57,3. 63.. 64,1.3. 129,2. 157,2. 163, 2. 297,2. 315,1.2. 347; *b.* 31,2. 60,2.. 133,3. 167,2.. 231,2.. 232,3. 233,2.

rakha, vaurien, tu 113.

ram, s. branche *b.* 136,3.. (v. ramură).

Râm, sm. Nl. Rome 197,2. 357,2 (v. Roma).

ră'mă, aj. sf. qui fouit (porc) *b.* 335; - , ver *b.* 362,2.

rămăĭu, -ăn, (ăsei, a — ăne) vn. 2. rester, demeurer 5,3. 36,2. 59. 68,2. 72. 96. 110. 143,3. 144,2. 145,2. 154,2. 155,2. 167. 192. 232. 253. 263. 278.. 292,2. 316, 1.. 331,3. 341,2. 362,3; *b.* 5. 25,2. 50, 2. 56,2.3. 85,2. 94,3. 102,2.. 103,2.3. 138. 180. 181. 182. 201,3. 213. 365; **-ăşíţă**, sf. (ţe) reste, surplus 12,2. 144, 2. 155,2. 247,2. 253 (v. remen).

rămătór, sm. (i) cochon *b.* 85,2.. 118,3. 220,3. 222,2.

Rămlê'n, v. Roman.

rămnesc, v. răvnă.

Râmnic, Nl. 72. 357,2; **-canul**, de Râmnic *b.* 154 (v. răb).

rámură, sf. (ri) branche, ramear 65,3. 168.. 69,2. 170.. 179.

ránă, sf. (răni) blessure, plaie 3*,3. 13,2. 81,3. 102,2. 171. 241,3. 304,3. 366,2; *b.* 63,3. 64. 164,3. 187,2. 196, 3. 343,3..; *-ni*, *b.* 116,2.

răneed, aj. rance *b.* 12,2.

rânchĭezésc, vn 3. hennir *b.* 312.

rând, sn. (uri, urĭ) rang, ordre, ligne; sorte 13*,2. 25. 42. 49,2. 57,2. 68,2. 174,2. 193. 199. 220. 252. 297; *b.* 3. 75,3. 102,2. 116. 158,2. 323,2. 324. 367,2; —, fois 150. 191,2. 197,2. 320, 3; *b.* 243,3; —, question *b.* 132,3; —, lignes blanches sur les ongles *b.* 146; *de* —, bas, vulgaire *b.* 153,3. 261,2. 325; *de a* — *ul*, un après l'autre *b.* 330, 3; *d'a* —, id. *b.* 256; *în* —, id. *b.* 169,3; *pe* —, id. consécutivement 69,2; *b.* 54,2; *pre* —, id. 125,2. 143. 145,3. 146.. 152, 3. 196,3. 197. 334,2; *b.* 70; **-uesc**, va. 3. ranger, arranger; disposer 318,1.2. 334. 342,3; *b.* 112,3. 159. 210,3; —, ordonner *b.* 92,2; **-uĭálă**, sf. (le) ordre, disposition, règle 157,3. 219,2. 220,2. 245,3. 260,2-3. 261.. 284,3. 334. 357, 3; *b.* 68. 87,2. 115,3. 221. 222,2; —, rang *b.* 220,3; *-ueală*, *b.* 190,2. 203,2-3. 236,1..2; *pe* —, dans l'ordre *b.* 75,2; *fac* —, gouverner *b.* 26,2; **-uít**, aj. s. fixé *b.* 221. 346,3; —, envoyé; —, arrangé *b.* 87,2..

rândunea, sf. (ele) hirondelle 179, 2; *b.* 327,2.3..; *-durĕ*, *b.* 211,3.

rănésc, va. 3. blesser 60,2. 88,2; 222; *b.* 19,3. 181. 247..; —, balayer, curer *b.* 350,2.

rang, sn. (uri) rang *b.* 220. 326..

rănichĭ, sf. pl. rognons *b.* 138,2.3.

rânjésc, va. 3. grincer des dents 64, 2. 165,3. 166; **-jítură**, sf. grincement *b.* 361,3; **răĭnjálă**, sf. (le) disputation, controverse 10*,2.

râ'nză, sf. estomac, panse *b.* 342,3..; *rynza* 156.

râ'pă, sf. (pi) ravin, rive 213,3; *b.* 261,3.

răpáos, sn. repos, délassement 89,3. 106,3. 118,2. 186. 305,2; *b.* 162; —, va. reposer 185,3. 186; **răpăosez**, vn. 3. mouri 253,2; **-are**, sf. décès, enterrement 308,2. 319,2; **răpăosát**, aj. s. défunt, décédé 186,2. 196,3. 290,2; *b.* 8,2; *răpău-* 197,2; *răpo-*, *b.* 126,2. 25*

răpegĭúne, sf. vitesse 4,24 (v. .. node)

răpésc, va. 3. enlever, ravir 12*,2. 15*,2. 6,3. 82,2. 95,2. 131,2. 224. 285, 3. 296,2. 316; *b.* 17,2. 70,2. 175,2. 175, 3. 196,2. 210,3. 252,2; —, sauver *b.* 41; , occuper *b.* 92 . .; *rap-* 4*,3; **răpit**, aj. qui dérobe *b.* 11,2; **răpitór**, aj. s. ravisseur, spoliateur 36,3. 198,3; *b.* 323,2. 328; —, qui murmure 12* (v. răpștitor).

răpezesc, v. repedc.

răpștésc, vn. va. 3. murmurer 305, 3. 354; **-ire**, sf. murmure 283,2; **-titor**, aj. s. qui murmure 50.

răpúĭu, (a-une) va. 2. tuer *b.* 303. 363 . .

rár, aj. rare, peu; épais 211,3; *b.* 320,3.

Rareș, Np. 69.

răs, sn. (urĭ) rire 272. 285,3. 293,3; *b.* 249,3. 367; *de* , ridicule 291,3; *b.* 366,3. 367.

răsă, sf. cilice, froc de moine *b.* 45, 2. 49. 303 . .

răsădesc, va. 3. planter, replanter; fleurir 1*,2; *b.* 71,2; *răssă-* 57,3; *răsed-* 313; **răsădire**, sf. transplantation 78.

răsár, vn. va. 2. germer, pousser, éclore; produire, résulter 128. 158. 163. 265,2. 281; *b.* 30,2. 70,2. 137,3 . . 143. 157,2. 159. 253,2. 307,3; — (soarele), le soleil se lève 114,2. 228,2; *b.* 40,2. 111,2; *răzsar* 325,2; **răsărít**, sm. orient 6. 59,3. 64,2. 78,2. 98. 130,3. 177. 301, 3. 302,3 . . 328,2; *b.* 50,2. 63. 109,1 . .2. 161,3; —, lever (du soleil) 148,3. 230.

răscoálă, sf. (le) révolte *b.* 236,1.2. 242.

răscopt, aj. trop mûr *b.* 336.

răscúmpăr, va. 1. racheter, délivrer 70. 155,1.3. 231,3. 302,2; —, venger *b.* 70,2; **-áre**, sf. rançon 155,1.2; —, vengeance, châtiment 289 . . 294; —, délivrance *b.* 190,3; **-ător**, sm. vengeur 84,2; —, rédempteur 154,3.

răsfáț, sm. plaisir *b.* 346.

răsfir, va. 1. disperser, répandre 126, 3. 163,3 (v. rășchir).

răsfrânt, aj. retroussé 350,3.

răsípă, sf. (pl) dispersion, destruction *b.* 2. 9; *răssi-* 361,3; *răzsi-* 199,3 . .; *răsâpă* 149; **răsipése**, va. vr. 3. dissiper, disperser; tomber 16*,3. 49. 84,3. 85, 2. 166,2. 195. 244,2. 260,2. 277,2. 321, 2; *b.* 32,3. 83,2. 89,2. 154. 340,2. 341. 350,2. 368,2; *răssă-* 68. 208,3. 266,2; *b.* 181,3. 263; *resi-*, *b.* 212,3; —, se répandre *b.* 159; *risi-* 235,3; **-píre**, sf. destruction *b.* 83; *risi-*, *b.* 235,3; **-pit**, aj. dispersé; persécuté 111,3; *b.* 76,3; **-pitór**, aj. destructeur *b.* 14,2. 89,2.

răspântie, sf. entre deux chemins, *răț-* 311.

răspier, (peri) vn. 3. périr complètement *b.* 343,3 . .

răsplătesc, va. 3. récompenser, payer 281,2; *b.* 92. 131,2. 196,3. 238,2; **-íre**, sf. récompense 339,2; *b.* 82,2. 216,3. 363,3; —, vengeance *b.* 5,3. 6,1.2. 129, 2. 182,3. 243,3; — **pletitor**, sm. vengeur *b.* 194,3.

răspund, (unșu, unsei) va. 2. répondre 2*,3. 3*,3. 7*. 15*,2. 1,2. 2 . . 3. 15. 18, 3. 21 . . 30,2. 43. 76,3. 179,3. 190,3. 199. 231,3. 259. 266 . . 302,1 . .2. 310, 2. 328,2; *b.* 6,3. 37. 64. 169,3. 170,3. 200,2; —, payer *b.* 221,2.3 . .; — *punțu*, *b.* 14,2; *respund* (punsei), *mr. b.* 263,3. 265. 266,3; **-dere**, sf. responsabilité *b.* 220; **răspuns**, (urĭ) réponse 21. 23,2. 24 . . 50,3. 54,2. 133,2. 146,2. 190,3; *b.* 13,1.2 . . 22,2. 60 . . 105,2. 170,2. 200,2; *re-* 234,2; *respunsu*, *mr. b.* 265,2.

răsșúer, va. 1. siffler *b.* 343,2.

răstésc, vr. 3. brusquer, rudoyer 63, 3; *ros-*, *b.* 297,2.

răstignésc, (nĭu) va. 3. crucifier 16*, 3. 9. 21,1.2 . . 32,2. 106. 153,2.3. 231,1. 3. 289. 303. 315,2. 358,1 . .; *b.* 16. 57, 3. 58. 80,3; *res-*, *b.* 186,2; *reszti-* 124, 2; *răsticnesc* 41,2; **-nire**, sf. crucifiement 182,1.3 . .; **-nit**, aj. s. crucifié 230; *b.* 187,2; *restengnijt* 227,3.

răstóc, s. courant *b.* 329,2.

răstórn, (turnai) va. 1. renverser, bouleverser 101,3. 327,2; *b.* 237. 238. 289, 2.3. 364,2; —, rouler 101; —, jeter à terre *b.* 131; —, labourer *b.* 333. 335, 1.3. 345,2.3; **răsturnát**, aj. ôté 230 . . 231; —, renversé *b.* 12; —, retroussé 350,3.

răstvít, aj. s. dispersé 86,2.

răsúflu, vn. 1. respirer, vivre *b.* 130, 3; —, se reposer *b.* 151,2; —, épancher *b.* 196,2; —, vr. s'exhaler, devenir fade *b.* 11,2. 45; **-láre**, sf. respiration, haleine *b.* 364; **răsuflát**, aj. s. inspiré, animé 69,3. 153,1 . . 269,3.

răsún, vn. 1. résonner, retentir *b.* 54, 3. 240. 296,2. 344,2. 354,2; **-net**, s. écho *b.* 240.

răsván, sn. (e) carrosse *b.* 315,2.

răşchír, vr. 1. se répandre, disperser, dissoudre 118,2. 138. 144,2. 153,3. 184,3. 262,3. 324,3; *b.* 140,3. 218,3 (v. răsfir).

răşínă, sf. résine 356,3.

răşnesc, va. 3. moudre *b.* 309; **răşniţă**, sf. moulin à bras *b.* 374,2.

rătăcésc, va. vr. 3. égarer, errer; se perdre, s'égarer 49,2. 127,3. 255,2. 266, 2. 309,2.3. 349,2; *b.* 175,3. 305. 350; **-círe**, sf. erreur, déviation *b.* 153,2; — *lui Odisef*, les aventures d'Ulisse *b.* 82, 2; **-cít**, aj. s. errant, égaré 79,2. 80,3. 127,3. 242,2. 295,3. 309,2; *b.* 196,3. 261,2.

rătéz, va. 3. couper (les cheveux) *b.* 71,3.

rătęđă, sf. (de) barre 156.

rătúnd, aj. rond *b.* 146; **rătunzálă**, sf. circonférence *b.* 92,2; *-ndlală*, sphère céleste, cycle 322,3. 326 . .; *-đélă* 323, 2; **rătunzát**, aj. *părul* —, coupé *b.* 168, 3 (v. rătez).

ráţă, sf. cane *b.* 370.

râu, sn. (râure, rl) fleuve, rivière 8. 14. 291,3. 314,1.2; *b.* 7,3. 51. 111,2. 130,2. 146,3. 147,3. 148,2. 173,3. 176, 2. 237,2; *riu, mr. b.* 264,2.

râu, aj. s. mal, manvais; méchant, malin; malheur 9*. 15,1.3. 18. 19,2. 20. 24,2. 31. 40,3. 46,2. 51 . . 82,3. 123. 129. 141, 3. 146. 158. 168,3. 275,2. 325,3. 340,3; *b.* 6,3. 36,3. 95,2. 208, 1-3; —, av. très, trop mal 26. 60. 175. 2 . . 325,3; *b.* 108. 290,1-3. 331,2; *reu* (rei) 55,3. 140,3. 235,3; *b.* 309,2; —, av. 4*,2; **rea**, rè f. (rele) 13*. 2. 4. 8,3. 25,3. 26. 27,2. 29,2.3. 31,2.3. 110,3. 111,2. 163,3. 278,2. 282,2. 316,2; *b.* 5,2 . . 17. 22. 23. 39,3. 78; —, (reale) 8,3. 266; *re, b.* 292,2; *rĕ*, (râle) 68; *b.* 57,3. 58,2. 104. 123. 183. 359,1.2 . .; *rrea* 105,2. 115,3. 116,2.3. 122,3. 363, 3; *ra*, f. *mr. b.* 265,2; *rev*, m. *istr.* mal *b.* 284,3; **răutáte**, (ăţi) sf. malignité, malice, méchanceté 50,3 . . 73. 105, 3. 116,1.2. 117,3. 145,2. 263,3. 278,2. 337,2; *b.* 39,3. 79,3. 172. 216; —, malheur 165,3. 200,3. 210,3. 275. 291,1.2 . . 353,2; *b.* 23,3. 146,2. 178,2; —, vice 291; *răotate*, méchanceté 141,2. 170,2. 171,2. 206,3; *b.* 8. 108,2 . .; —, malheur 134,2. 141,2. 254,2. *b.* 212,2. —,

răvár, sm. passoire, filtre *b.* 258,3.

răvărs, va. vr. 3. verser, épancher *b.* 108. 190,3; —, poindre 209,3; **răvărsát**, *-ul zorilor*, sm. point du jour *b.* 345,3.

răváş, sn. pétition, billet *b.* 125,2. 146,2.

Răvéca, sf. Np. 37.

Ravía, sf. Np. Arabie 6.

rá'vnă, sf. (ne) désir ardent, zèle; avidité 98; *b.* 30,2.86,2. 243,2. 244,2. 252; **răvnesc**, vn. va. 3. envier, convoiter, désirer ardemment 15,3. 73. 79. 206,3. 285,2. 292,2; *b.* 148; —, irriter 282,2; *b.* 13,3; *răhnesc* 206,2; *rămnesc* 222. 223,1-3; **-níre**, sf. désir, zèle 29,3. 30. 131; *rev-* 54,3; **-nitór**, aj. s. désirant, zélé 69,2; *b.* 66,3; *rev-* 2*,2.

rázĕ, sf. (ze, zĕ) rayon 82,2; *b.* 91, 2. 109,2 . . 111,2 . . 147. 163,2. 177. 195. 330,1.2; *raḑă* 212,3.

rázăm, va. vr. 1. s'appuyer, étayer, supporter *b.* 102,2; *-zim, b.* 97. 363,2; *raḑăm, b.* 9,3; *raḑim* 323,2; *rezem, b.* 333,2; **razím**, sm. appui *b.* 345,3; **răḑimare**, sf. l'action de supporter 323; **răzimát**, aj. s. adossé 273,2; *b.* 151,3.

răzáş, sm. copropriétaire 93,2.

răzătór, aj. s. riant, rieur 9*. 19,2.

răzbát, vn. 2. pénétrer *b.* 236,3; **răzbătut**, aj. percé 172,2.

răzbésc, vn. 3. arriver, pénétrer 8*. . 29 . .; **răzbit**, aj. percé *b.* 117,2;

răzbóiu, sn. (boae) guerre, lutte 70, 3. 71,2. 72,2. 102. 142,3. 146. 150,2. 178. 197. 198. 292,3; *b.* 18,1 . . 3. 39. 82,2.3. 89,2. 123. 159. 164,3 . . 237,3; *dau* —, livrer une bataille 150. 191,3. 192; *b.* 243,2; *fac* - , *b.* 189,3; *război, b.* 113; *războai, b.* 182,3; *răsboiu, b.* 33; *rozboiu* 213; **răzbóinic**, aj. s. guerrier *b.* 197,2.

războlesc, vr. 3. tomber malade 137, 2. 187.

răzgăĭát, aj. cajolé *b.* 373,3.

răzglúdec, vr. 1. juger déréchef (ανακρίνω) 6*,2.

răzluşésc, vr. 3. se séparer 98.

răzmíriţă, sf. révolution 355,2.

răzvrătésc, vr. 3. se révolter *ras- b.* 243,2 . .; **-vrătit**, aj. s. pervers, rebelle 15. 193. 289; **resvrătitór**, révolutionnaire *b.* 244,2.

Razul, Np. *b.* 81,3

rea, reu, v. rău.

réce, aj. av. frais, froid *b.* 339. 351; *rê-* 79,2; *b.* 229; *rea-* 213,3; *răci, b.* 135,3; *racé, istr. b.* 285,3; *raţe,* id. *b.* 282,3. 283; **recoáre,** sf. fraîcheur *b.* 339,2; **recorésc,** vr. 3. se rafraîchir, refroidir *b.* 326,3. 351,3.

redobăndésc, va. 3. obtenir de nouveau *b.* 48,2.

régulă, sf. (le) règle *b.* 253,2; **-lát,** aj. régulier *b.* 243,3.

remen, *istr.* rester *b.* 284,2 (v. rămâiu).

rempig, vr. 1. *istr.* s'accrocher *b.* 284,2.

répede, aj. rapide, vitement, à la hâte *b.* 354; *rea-* 213,3; *rê-, b.* 170,2; *rrepe-* 35,3; *rã-, b.* 313,3; **răpegĭúne,** sf. vitesse 327,2; **răpezésc,** va. vr. 3. hâter, dépêcher, s'élancer 72. 73,2; *b.* 136,2; *re-* 72; *b.* 303,2.

republica, sf. gouvernement *b.* 14,2.

resbesc, va. 3. broyer *b.* 356; —, *istr.* rompre *b.* 286,2.

resgăndésc, vr. 3. réfléchir, se raviser *b.* 352,3. 360.

restéĭu, sn. (tee) cheville *b.* 371,2.

resucesc, va. 3. tourner *b.* 331,3.

retevéĭu, sn. rondin, gourdin *b.* 356, 1.3. 371,2; **-veĭáş,** id. dim. *b.* 355,3.

revărsát, aj. pas dru *b.* 298,2; —, débordé, refoulé *b.* 332.

revedei, va. 2. *istr.* revoir *b.* 284.

rezbér, va. 3. crier de nouveau *b.* 343,2.

rézbesc, va. 3. fuir, se cacher *b.* 128.

rezidénţia, sf. résidence *b.* 168,3.

rezór, sn. (oare) raie *b.* 298,3. 345,3.

ridicáre, v. rădic.

ridichê, v. rădiche.

Rimléan, v. Roman.

Rionŭ, Nl. 63,3.

rischitóare, sf. dévidoir *b.* 371,2.

risipésc, dissiper 235,3 (v. răsi-).

ritor, rhéteur *b.* 197. 198; —, animal *b.* 163,3; **retórică,** sf. rhétorique *b.* 162,2; **-icesc,** aj. rhéteur *b.* 30,3. 112; **-íe,** sf. rhétorique *b.* 195,3.

roabă, v. rob.

roada, v. rod.

roátă, sf. (te) roue 73. 202,2.. 323; *b.* 106,3.. 369,2; —, av. alentour *b.* 234. 306. 313,2; *rota, b.* 234.

rob, sm. (l) serf, esclave, serviteur; captif, prisonnier 4. 70. 82,2.3.. 88. 100. 119,2. 132. 156,3. 185,2. 186. 223. 256. 291,1.2. 298,3. 341,2..3.. 352; *b.* 15, 3. 17,2. 69. 172,2. 186,2. 222; *rabŭ,* (sl.) 157,2; **roabă,** sf. (be) 229; *b.* 67, 3. 84. 177; *roba, b.* 172,2; **robáce,** aj. laborieux *b.* 348,3; **robesc,** va. 3. faire esclave, prisonnier; captiver, subjuguer 61. 314,3. 362; *b.* 23. 197. 205,3; —, vr. devenir esclave 289,3; **robéşte,** av. servilement 340,2; **robíe,** sf. captivité, esclavage 132. 146. 148.. 149. 240,3. 254,3. 307. 317,2. 351; *b.* 23,1. 2. 164,3. 191,3; **robít,** aj. s. subjugué, captif 130,2. 221,2. 224. 255,3. 314,3.

roba, sf. *istr.* vêtement *b.* 285,3.

robin, v. rubin.

roc, sm. nom d'un oiseau *b.* 129,1.3.

róchie, sf. robe *b.* 225; **rochíţă,** sf. id. dim. *b.* 309. 332.

rod, va. 2. (a roade) ronger 165,3. 166; *b.* 11,2. 12. 319,2. 358.

rod, sn. (urĭ) fruit, produit 1*,2. 10*, 2. 100,2.. 128,2. 269,2. 271,2..; *b.* 8,3. 27.. 150,3. 157,2..; —, postérité, descendants 38,3. 368; *b.* 202,2. 220,3; —, genre, peuple, génération 57,3. 105, 3. 114,2. 119,2. 182. 364,3. 367,2; *b.* 68,2; —, utilité *b.* 1,2; **roádă,** sf. fruit 49,3. 105. 109. 119,3. 120. 131,2. 193,3. 240,3. 265,2.. 281. 313. 324, 1.. 325,1..3; *b.* 59,3. 174; —, produit *b.* 71. 170; —, abondance *b.* 165; **rodesc,** va. 3. produire, pousser, porter des fruits 8. 34,1.3.. 128,2. 136, 2; *b.* 21,3. 174; **rodíre,** sf. succès *b.* 195; **rodít,** aj. productif *b.* 327,1..; **roditór,** aj. s. productif, fertile, fruitier 3. 4. 265,2. 281; *b.* 157,2.. 163. 231, 3; —, créateur 124. 136,3; **ródnic,** aj. fertile 178,2.

ródie, sf. grenade *b.* 97,3.

Rodinu, Np. de Rhode 159.

Rodna, Nl. 177,2. 234,3.

rog, (rugaĭ, a ruga) va. vr. 1. prier, implorer 3*,2. 9*. 1.. 2,3. 8,2. 9,2. 13, 2. 16,2. 19,3. 24,2. 26,2. 30. 31. 42,2. 44. 49. 50. 54. 64,3. 79,2, 85. 86,2. 86, 1.2. 88,2. 89,3. 96,3.. 108,1.3. 166, 3.. 213,1..3. 216,2. 240,1..3.. 241.. 254. 274,2. 307,3. 361; *b.* 28,3. 36,3. 77. 227.

rogojínă, sf. (nĭ) natte 300,3; *b.* 12.

roĭ, sm. jet d'abeilles *b.* 309.

roïca, — boica (?) *b.* 369.

rójistvo, s. slav. naissance de Christ 56,2. 109,3. 152,2.

Rom, sm. Romus 59,2; *Romil* 59,2; **Roma**, sf. Nl. Rome 163; *b.* 1,1-3. 63. 68,3. 197,3. 236,3 *Roama*, *b.* 9,2; *Romă*, *nr.* *b.* 265,2; *Roman*, *b.* 140,2; *Rîm* 143,3. 146. 234,2. 235,3. 321,1.2. 342, 1..3. 350. 363; *b.* 4. 10,3. 13,3; *Rym* 59,3; *b.* 35,3; *Rimŭ* 4*,3. 15*,2; *Rămul nou*, Constantinople 299,2.

Róman, Nl. 43,2. 151,3; *b.* 82; —, Np. 190,1.3.. 191,1..

román, aj. de Rome *b.* 237,3; —, Romain 176,2; *b.* 242; *Román*, sm. (l) 37,1.2. 38. 189,2; *Rumân* 58. 58,3. 176, 3; **Rămlĕn**, (enl) id. 200,2; *b.* 4; *-lean* 252; *b.* 140,1.3; *-len*, *b.* 197,2; *Rimlean* 3*,3.. 5*,3.. 12*,3. 126. 318; **rămlenése**, aj. romain 146. 358; *b.* 23,2; **rămlĕşte**, av. en latin *b.* 166,2 (v. Rumân).

Rós, Np. Russe *b.* 49,3 (v. Rus).

rósa, sf. *istr.* rose *b.* 286,2..

róst, sn. (url) bouche 3*. 4*. 10*. 2. 11,1.2. 12,1.2. 17,2. 77. 100,2. 111,2. 154,3. 179,1.. 212. 281,2. 311,3. 363, 3; *b.* 72,1.. 137,3; —, chaîne *b.* 370, 3; *rost de aur*, Chrysostome 240,2.

rostese, v. rástesc.

róşiu, aj. roux 45; *b.* 90. 118,3. 130, 2. 167. 209,2; *roişu*, *istr.* *b.* 280; *Roş*, Np. 208; **roşátec**, aj. rougeâtre *b.* 169.

Roşca, Np. 76. 91,3; *Roşcat* 173,3.

róşcovă, sf. (ve) caroube *b.* 98.

roşese, vr. 3. rougir *b.* 297,2; *ru-* 107,2. 359; **roşiáţă**, sf. rougeur *b.* 313. 314,3; *ruşaţa*, *b.* 76,2; *ruşeţă*, *b.* 176, 3; **Roşiuri**, Nl. 43,3.

Rota, Np. *b.* 172; *rotă*, av. alentour *b.* 234 (v. roată); **rotat**, rond *b.* 300,3; **rotogoálă**, sf. ronde *b.* 225; **rătúnd**, aj. rond *b.* 321,2; **rotungiorl**, aj. allant à l'alentour *b.* 306.

roa, sf. rosée 14,3; *b.* 340,2; *roao* 159. 177,2. 193,3. 281,2; *roua*, *b.* 338,2.

rozmarín, sm. (l) romarin *b.* 176,2. 304,2.

rúăr, vr. 1. se rafraîchir 243.

rubín, sn. (url) rubis *b.* 354,2; *robín*, *b.* 51.

rúblă, sf. (le) rouble *b.* 88.

Ruca, Np. 53.

rúda, sf. (de) famille; nation; espèce; parent 58,2. 59,3. 65,2. 67,3. 100, 265,2.. 342; **rudénie**, (il) parenté, parent 93,2. 184,2. 185,1.2; *b.* 5,3.

rudărese, aj. de cigain-charron, *taler* —, une assiette, plate de bois *b.* 364.

rúfe, sf. linge 346,2.

rug, s. églantier ronce 6; *b.* 293,2.

rugă, sf. (gi) prière, requête 6. 7.. 8,2. 28. 45,3. 107. 110. 111,2. 117. 118, 2. 147,3. 149. 161. 168. 180. 181,3. 209,3. 213,1.2. 249,3. 253,3. 257,2. 302. 320,2. 327,2. 345,3. 350. 359. 366; **-clúne**, sf. (nl) id. 1. 2. 10,3. 11,3. 24. 25. 28. 80,2. 82,1-3. 169. 172; *b.* 29, 2.. 178. 183,2. 184,2; *-čune*, *b.* 16,4.. 100,3; **-mínte**, sf. id. supplication 192, 2. 361,2; *b.* 10; **rugáre**, sf. (ări) l'action de prier 81,2; —, supplication 246,3. 366; **rugătór**, aj. s. priant, intercesseur, supplicant 83. 86. 348,2. 350; *b.* 86.. 156,3 (v. rog).

rugínă, sf. rouille 112; *rrug-* 82; *rujină*, *b.* 346,2; **Rugină**, Np. 173,3; Ruginoasa, Nl. 103,1..2.

rújă, sf. rose *b.* 176,3.

rumăn, sm. (l) roumain, corvéable 24,3. 25,2. 37,2. 124,3. 126,2.3. 175, 3. 269,2. 270,3; *b.* 3,2.3. 205. 247. 259. 260,1.3. 261; —, esclave 134,2.3. 135,3; *ro-* 362,3; *b.* 3,2. 183,2..3.. 366,3. 367,2; **rumănése**, aj. roumain 33,2. 79. 88. 94,2. 98. 130. 143,2. 152, 3. 157. 217,2. 236. 239,3.. 240. 250. 251,2. 269. 284,2. 307,2. 332,3. 334,2. 336,3.. 340,2. 347,2; *b.* 15. 26. 30,3. 31. 38,2. 78,3.. 79. 99. 126,2. 154,2. 251,3. 252. 254,2; *-me-* 312,3; *rumu-* 110; *ro-* 37,2. 103,2. 118. 119,2.. 280; *b.* 76,3. 102,2. 162,2. 188,2; **rumănĕşte**, av. en roumain 41,3. 126,2. 236, 3. 237. 290,3; *b.* 4,2; *-neşte* 158,3. 217, 2. 219,2; *românĕşte*, *b.* 156. 234,2; **rumănie**, sf. langue roumaine 220,2 (v. roman).

romănt, s. roman *b.* 168,3.

Rumeanţov, Np. *b.* 86,2; *Romanţov*, *b.* 127,3.

rúmen, aj. rouge *b.* 176,2. 314,3; *rumăn*, *b.* 295; **rumenéală**, sf. anthemis nobilis 356,2; **rumenése**, vr. 3. se farder, rougir *b.* 310; *-mi-*, *b.* 98,3; **rumenire**, sf. vermeil *b.* 174,2; **-nit**, aj. farde, rougi *b.* 310,1.. 351,2.

rúp, (rupsei) va. vr. briser, déchirer, [illegible]

308,3. 324,3. 353,3. 365; *rump* 102. 203, 2. 254. 263,3. 283. 359; *b.* 149,2. 205, 3. 240,3.

ruptáș, sm. (i) privilégié *b.* 219,2. 220,3.. 221,1..

rus, *pron.* lui; *cu — ul,* avec lui 5*,3. 7*,2 (v. îns).

Rus, sm. (ii) Russien *b.* 3,2 (v. Ros).

Rusálíĭ, s. pl. pentecôte 153,2. 309,2.

Rusalím, Nl. *b.* 326,3 (v. Ie-).

Rusca, Np. 62,2.. 3.. 63.

rusésc, aj. russe 98. 190,3. 236,3. 362,3; *b.* 50,3. 51,3.

Ruséț, Np. 251,2; **Rusi,** Nl. 38,2; **Rusinéști,** Nl. 135,3. 136; *-sn-* 134, 2. 3.

Rusica, sf. Nl. Russie *b.* 53,2; *Rosia, b.* 225; *Rossia, b.* 219,3.

Rusul, Np. 173,2.

rusumát, sn. (urĭ) impôt *b.* 221,3.

ruşíne, sf. honte, vergogne 13*,3. 29,3. 46,3. 81,3. 102,2. 170. 195. 246. 266,2. 276,2; *b.* 8. 49. 92,2. 120. 214, 2. 238,2; **-néz,** va. vr. 1. rendre honteux, confondre; avoir honte, rougir 83, 3.. 85,2. 89. 185,3. 264,3. 303. 317. 348; *b.* 17,1.. 56. 74. 93,2. 105,2. 185, 2; *-sc-,* déshonorer 35,3; **-nát,** aj. s. confondu, honteux 48,2; *b.* 21,2. 246, 3..; **-nós,** aj. *mr.* honteux *b.* 267,2.

rutes, av. vite, trop 2*,2. 6*,3; *mai —,* ἐπὶ πλέον.

Ruven, Np. 35,2; *-vim, b.* 70. 321,3.

S (G).

să, cj. que (ut) 1,1.3. 3. 6. 19; *se* 26. 54.. 55,3.. 74. 110..2.. 180— 182. 363,3; *b.* 4,3. 196; *se* 2*. 3*.

să, cj. si 7*,3. 13*,3.. 16*,3. 3. 4. 5. 6. 16. 19,3.. 28,3. 31. 37,2. 40,2. 42,2. 47. 89. 91. 111,3. 112,1.. 3. 113.. 2. 126,3. 127,2.3. 128. 129. 138,2. 139,2. 141,3. 152,3. 179,2.3.. 183,3. 185. 187,2.3.. 218,3. 232,3. 273,3..; *se,* 4*,2. 54,3. 55,3..; *mr. b.* 266,2; *sa, istr.* pour *b.* 282,2. 283; —, *si b.* 283.

să, pr. réfl. 3 pers. se 1..2. 9..; *b.* 13, 3. 37.. 133 (v. se).

să, prp. slav. avec 43,2. 62,2. 207, 2..; *sŭ* 44,3.

sae, *istr.* pr. pers. f. sa *b.* 283,3.

Sabeuşên, sm. (i) Sabéen 270,3.

sábie, sf. (ii, săbii) épée, sabre 123, 2. 175,2.. 208,3. 216,2. 282,3. 318,2. 348; *b.* 14. 17,2. 22,3. 112,3. 149,3. 197,2. 307; **săbĭláre,** sf. l'action de sabrer *b.* 341,3; **săbléz,** va. 1. sabrer 171; *b.* 341,3.. 342.

săblâznitór, sm. (i) scandalisateur 17,3.

săbór, sn. (oară, re) congrégation, assemblée; concile; tribunal 32,3. 41,2. 46,3. 86,2. 89,2. 116,2. 128. 129,2. 146. 158,1.3. 162,3.. 163. 193. 217.. 219, 2.. 225,3. 292,2. 309,3. 313,2. 320; *b.* 38. 213,2; *sobór (oare)* 77,3; *b.* 82. 100. 213,3; **săbórna,** aj. synodicale *b.* 97,2; **sobórnic,** aj. catholique 173; **săborničască,** sf. catholique *b.* 29,2. 31.

săc, sn. (urĭ) sac 204,2; *b.* 47,2. 255, 3.. 256..

saç, cj. *istr.* pourquoi *b.* 283.

saca, pr. *istr.* chaque *b.* 283; *sachi, b.* 284,2. 286,2.

săc, săcare, să'cer, v. sec-.

Săcoĭáu, sm. Np. 43,3.

săcrílu, v. sicriu.

Săcuĭu, sm. Szekel 177,3.. 191,3. 268,3; **săcuíme,** sf. la nation des Szekles 334.

săculéț, s. petit sac *b.* 45,2..

săcúre, sf. hache 104,3; *b.* 239,3.

sădése, va. 3. planter 131,2. 157,2. 318,3. 343,3; *b.* 174. 175,1.3. 187. 331, 3; **săditór,** aj. qui plante *b.* 175,2.

Saduchéu, sm. (ei) Saducéen *b.* 21, 1.2; *-chieu* 4*,3..

săesc, săínța, v. sfieală.

safír, sm. *aur* —, or pur *b.* 72,2.

săgeátă, sf. (ète, eți) flèche *b.* 32,3; *-gè-* 15,3. 16,3. 81,3. 171. 282,2. 345, 2. 366,3; *b.* 19,2. 133. 178,2. 240,1.3. 241,3; *-ğa-* 229. 286,2; *b.* 64,2; **săgetáre,** sf. l'action de tirer *b.* 341,3; **săgetát,** aj. paralysé *b.* 339,2; **săgetătór,** aj. s. tirant, archer 5*,2. 36,2; *b.* 338,2; **-tătură,** sf. (rĭ) coup de flèche *b.* 92, 3; —, paralysie, pleurésie *b.* 339,2.3. 341,3; **săgetéz,** va. 1. tirer, blesser à coup de flèche 81,3. 171; *b.* 73,3. 299,3.

săhaĭdác, sn. (e) carquois *b.* 18,2.

săhástru, sm. (ri) ermite 305,2..; *sŭhrast* 363,2.

sălă, v. silă.

salamúră, sf. saumure *b.* 258,3.

sălaș, sn. (ă, e, ure) habitation, logis, tente; terre 98,3. 155,2. 286,2. 350. 366,3; *b.* 71; **sălășuésc**, vn. vr. 3. loger, habiter 12. 66. 128,2. 130,2. 185,2; *-șluesc* 58,2. 82. 233,2. 286. 309. 366, 2; *b.* 36,2. 144. 184. 203,2; **sălășuíre**, sf. (ri) habitation 239; *b.* 147,2. 350,3.

sălbă, sf. collier 222,2.3; *b.* 351,3.. 353; — **moale**, sf. fusain (evonymus europaeus) 356,3.

sălbătec, aj. féroce, sauvage 13*,3. 60. 65,3. 68. 90,3; *b.* 55,2. 163,3. 165, 2. 357,2; *sal-*, *b.* 132,2; *sălbatic* 4.. 95, 2. 116,3; *b.* 118,3..; *sel-*, *b.* 339; **sălbătăcíune**, sf. terre sauvage *b.* 238; **selbățícă**, aj. dim. *b.* 339.

sălce, sf. (sălci) saule 6.. 286,3; *-cie* 314,3. 357; *b.* 374,3.

salec, pr. *intr.* un peu *b.* 282,2. 283.

sălese, vn. 3. se hâter 234,3.

sălighése, vn. 3. laisser libre *b.* 271,2 (v. slăbesc).

Salím, Np. 66. 67,3; *b.* 66,3.

sălínță, sf. contrainte *b.* 116.

săliște, (?) *b.* 219,3; *sel-*, champ 8*,3.

Salomíe, sf. Np. 229,3.

sált, vn. danser *b.* 195; **săltătúră**, sf. (uri) danse, saut 181,2.

sălț, s. lacet 214.

sălult, aj. forcé 45 (v. silă).

sámă, sf. (semi) mesure, quantité, nombre; compte; soin; manière 54,2. 72. 75,2. 77,3.. 78,2. 149,2. 174,2.3. 175,3. 177,2.3. 190,2. 192. 200. 241. 362; *b.* 1,3. 2,2. 32,2. 102,2, 371,2; *de* —, à la manière *b.* 336,2; *mai cu* —, surtout *b.* 293,3; *nice de o* —, rien 211, 3; *fără de* —, énorme, innombrable 259,2; *b.* 59; *bag în* —, considérer, observer 209,2. 259; *b.* 89,3. 95; *dau* —, rendre compte, considérer 88,2. 174. 195. 242. 275,3; *b.* 47,3. 206,1.2. 296; *dau în* —, mettre sous direction 193,2; *dare de* —, compte 275,2; *iau* —, prendre compte; comprendre, observer 170. 213. 279,2. 324,3; *b.* 19,2. 87. 215,2; *sémă* 131,2. 168,2. 289,2. 338,2..; *b.* 28. 40,2. 174,2. 310,3.. 313,2. 314,2. 322,3. 362,2. 372,2.

sămăluíre, sf. discernement 51,2.

sámân, va. 1. semer 8*,2. 10*,2. 4. 15. 17. 109.. 119,3.. 120. 128,2. 141. 249,2. 265,2.. 281,3. 316,3.. 317; *b.* 26,1.3. 27.. 59,2. 62,3.. 157,2.. 345. 3; *se-* 13*,3. 14*..; *sê-* 17,2.. 212,2; —, disperser 116. 282,3; —, ressembler 57; *b.* 112. 136,3. 168; **sămănăcíune**, semence 265,2; **sămănătór**, aj. s. semeur 281.. 292,3; *b.* 153,2; **semănătúră**, sf. (ri) semaille, semence 4.. 57. 2. 120. 193,3. 201,3. 265,2..; *b.* 59,3. 221,3. 222; —, pl. blés *b.* 61,3. 120,3. 164,3; —, exemple 209,2.

sămănță, sf. (semințe, sămânțe, -men-) semence, grain 17,2.. 34,2.. 35.. 36,2.3. 49. 119,3.. 128,1..2. 249,3. 281.. 303,2. 321,3; *b.* 26. 27,1..2.. 45,2. 62,3. 157,2.. 165. 186,2; *sămânță* 14*. 16*,2; *se-* 13*,3; **sâmințe**, v. se-.

Samáriea, sf. Nl. 107,3.. 261,3; *-rêu*, sm. Samaritain 27,1.2.. 108. 109..; *-înêu* 194,2; *-inian*, *b.* 63,3. 64; **-rêncă**, **-renína**, sf. id. 107,3. 108..

Sâmbătă, sf. (bète) samedi 22. 23, 2.. 24,1.2. 89,3.. 229,3. 231. 330,3; *b.* 59,3. 113,2. 125. 137; *Simbătă* 9; **sâmbotín**, aj. (née Samedi) 259,1.2.

sâmbria, sf. salaire *b.* 292,2.

sâmeníș, s. semailles 266,3.

sămn, **sămnătúră**, v. semn-.

samoderjeț, aj. s. autocrate *b.* 35.

Samos, Nl. 143.

Sámpson, sm. Np. *b.* 21; *Samson* *b.* 65.

sămțăre, v. simțire.

Samuíl, sm. Np. *b.* 156,3. 183,2; *-oil* 249,3. 275,3; —, le livre de S. 275,2.

samúr, sm. zibeline 335,3.

sân, sn. (uri) sein, intérieur 57,2. 130, 2. 347,3..; *b.* 121. 163,2. 362,3. 363,3; *sin*, *b.* 243. 306..

Sânaea, sf. Nl. v. Sinaea.

Sanagríd, sm. Np. *b.* 134,3.. 135. 136,1-3.

sânătáte, sf. santé 30,2. 107. 125, 2. 156,3. 157,3. 268,3. 269,3. 343,2; *b.* 7,2. 104. 155,2; *szenetate* 216; **-tos**, aj. av. sain 111,2. 137,2. 240; *b.* 79. 97. 134. 180. 196. 233; —, *mr.* vigoureux, sain *b.* 272. 277; *sărătos* 5*,3.

Sandomír, s. Nl. 70.

săndúc, sn. (e) boîte, caisse *b.* 105,2.

sânge, sm. sang 3*,2. 14*,2. 2. 16, 3.. 20,2. 36. 55,2.. 82,2. 90,1.3.. 117. 204. 257,2. 266,3. 267,2.. 331,2. 342; *b.* 27,2.. 80,2. 179. 217,2.. 238; — *mesterat*, inceste 90,1.2..; — ***drept***, inno-

cent *b.* 63,2; – *sprijenit,* sang des animaux étouffés, sang caillé 117; *-yi, b.* 58. 89,3; *singe* 43. 52. 105,3. 115. 150,2. 233,2. 284,3. 303,3.

sângeác, sm. (gêţi) province 71,2.

sânger, sm. fusain 356,3.

sângerát, aj. couvert de sang *b.* 189, 3; *sânginat, mr.* ensanglanté *b.* 271,2..; **-rós,** aj. pléthorique.

Sân-Ghiérghie, v. sfânt

sangulíe, sf. toile, fichu *b.* 315,3.

sângur, aj. lui-même. —, av. seul, seulement 78,3. 105. 127,3. 132,1.3. 147,2. 242,2. 266,2. 352..; *b.* 14,3. 95,2. 108. 147,2. 150,3. 207,2; *singur* 16*. 88,3. 95,2. 101,3. 141, 3. 152,3. 190. 192.. 203. 231,2. 311,2. 325. 342,2. 358; *b.* 13,3.. 23,3. 53,2. 101,2. 175,2. 191,2. 246,2; **singurat,** *mr. b.* 268,2; **-ătáte,** sf. solitude 305,2; *b.* 47. 198,3; **-ătoáre,** sf. id. *b.* 47,3; **-él,** aj. seul *b.* 115. 117; **singurică,** f. seule *b.* 345,3.

sănín, aj. serein *b.* 239,3 (v. se-).

sáp, (săpai) va. 1. piocher, creuser, percer 8*.. 29,2.. 65. 112.. 118,2. 162. 171,2. 195,2; *b.* 40,2. 92,2. 117,2; *săp, bnt. b.* 262,2.3; **sápă,** sf. pioche 178,2. 203; *b.* 120,3; — *calului,* la croupe du cheval 362; **săpát,** aj. gravé, sculpté, incrusté 172,2.3; *b.* 307,3; **săpătór,** sm. laboureur 351; **săpătúră,** sf. piochage, labourage *b.* 262,3. 368.

sapfir, sm. saphir *b.* 106,3.

săptămână, sf. (ăni) semaine 24,3. 44. 91.. 199,2. 207,3. 217,3. 230. 293, 3. 309,2; *b.* 113. 125. 136,3..

Săptévrie, v. Septemvrie.

sár, (sai, săril) vn. 3. sauter; franchir; monter 161,3. 223. 354,2; *b.* 52. 56,3. 73. 84. 134,2. 166,3. 228,3. 262,2. 289, 2. 296,3. 314,2. 336,3. 345.. 355,3.

sară, sf. soir 211,3. 265,1.2.. 280, 3; *b.* 51,3.. 60,3. 96; *în de* —, le soir 311; *sêră* 34,1..2.. 35,2. 36,3. 80,2. 345,2; *b.* 71,2. 191,3; *sacra, istr. b.* 286; **sára,** av. le soir, au soir 61,3. 73,2. 90. 100,3. 128,2. 366,3; *sêra* 9. 351,2; *b.* 157.

Sara, sf. Np. 37; —, sm. 45.

sărác, aj. s. av. pauvre 16*,2. 25,2. 26,3. 27,3. 44,2. 84,2. 96,2. 117,2. 136, 3. 169,2.3.. 193,2. 248,2. 258,2. 278, 1.2.. 291,2. 296. 300,1-3. 301. 307. 321,2. 326,2. 337. 338,3. 365,1.2; *b.* 1, 3. 5,2. 49,2. 68,2. 103,3. 161. 208,2. 292,1-3; **sărăcăcos,** aj. id. *b.* 26,2; **sărăcésc,** vn. 3. devenir pauvre *b.* 121, 2. 228; **sărăcíe,** sf. pauvreté, misère 27,3. 136,3. 278; *b.* 5,2. 25,2. 103. 155, 2. 347. 360,3; **sărăcút,** aj. pauvret *b.* 181.

Sarachin, sm. Np. 340,3.

saráiu, sn. (ri) sérail, palais *b.* 20. 97. 180,2.

sărăimán, aj. nécessiteux 248,2.

saraschê'r, sm. sérasquier 334.

sărát, aj. salé 10*. 287,2. 292.

Sărb, sm. Np. serbe 25,2. 207,3; *b.* 365,1.. 3..

sárbăd, aj. âcre *b.* 12,2.

sărbătoáre, sf. (ori) fête, jour de fête 24,2. 25,2. 218,3. 220,2; *b.* 77. 229. 349; *-toor* 5.

sărbesc, aj. serbe 33,2. 37,2. 125, 3; **-êşte,** s. la langue serbe 24,3; *b.* 166,2. 240; **sărbíe,** sf. la langue serbe 220,2.

sărbéz, va. 1. célébrer 24,1. 2. 33. 40. 221; *b.* 322,2.

sárcină, sf. (ne) poids, fardeau 1. 2. 285,3; *b.* 357,3.

sărcuste, s. aumône pour prier pendant 40 jours pour l'âme du défunt 180,3.

sărdár, sm. serdar 200.

sáre, sf. sel 177. 329,3; *b.* 42,2. 216,2.

sărenesc, v. sir-.

sârg, s. de —, av. vitement 69,3. 72. 137,2. 234,3; *sirg* 233,3; *b.* 11,2; **-ueálă,** sf. zèle, effort 314; *b.* 79; *-uială, b.* 9,2; **-uésc,** vn. 3. s'efforcer, se dépêcher 147,2. 247,1.2. 255,2; *b.* 124, 2. 125,2. 153,2. 169,2; *sir-* 182,2; **-uitor,** aj. zélé *b.* 12,2.

sarhát, sn. (uri) forteresse à la frontière *b.* 81,2.

săríta, sf. fuite *b.* 127,2.

sârmă, sf. fil d'or, d'archal (brodé) *b.* 68,3. 302,1-3.

sârmă, sf. (e) *mr.* petit morceau *b.* 270,2.

sarmaniţă, sf. *mr.* petit enfant *b.* 264,1.2 (v. serman).

sărpi, v. şarpe.

sărút, va. 1. baiser, embrasser 2. 31, 3. 37. 185,2. 241,3. 257. 287,2. 292,2. 298. 333,2; *b.* 53,3. 68,2. 80,3. 180,2. 309,3; *săriut* 184; **-áre,** sf. embrasse-

ment, baiser 101,3. 306,2; *sărutare* 184, 2. 185,1..2.

Sás, sm. Np. (saşi) Saxon 177,2. 178. 189,2; — **reghin**, s. Nl. *b.* 201; **-şebeş**, Nl. 176,3. 178. 268,2; **Sasvaros**, Nl. 178.

sat, sn. (e) village, bourgade 15,2. 25,3. 38,2. 3. 43,3. 45.. 53. 75,1-3. 103.. 138,3. 173,3.. 174,1-3. 189,3. 230,2. 238,3. 240,3. 310,3. 333,3. 354, 2; *b.* 25,3. 168,3. 204. 219,3; —, champ 8*,2. 17,3..

Satána, s. satan 46. 48. 129,2. 168. 274,3. 275..; *b.* 52,3. 80,2. 171,2. 260, 2; **sătănesc**, aj. satanique 228,3.

sătecél, s. bourgade 232,3.

săteán, sm. (eni) paysan 219,2; *b.* 220,3. 258,2; *-tên*, *b.* 77,1..2.. 78..

satire, sf. satire *b.* 247; *-tera*, *b.* 246.

satisfacţiúne, sf. *mr.* satisfaction *b.* 267,2.

sătúl, aj. s. (ui) rassasié 9*. 19,2. 181,3; *b.* 164,3. 374.

sătur, (săturai) vn. vr. 1. saturer, rassasier, se rassasier 8*,3. 5. 12,2.. 15, 1.2. 18,3. 19,2. 28. 29. 30,3. 44. 133, 3. 204. 237,3. 238. 247,2. 255,2. 264, 2.3. 282. 351,2; *b.* 28,2. 138. 148,3. 159. 248,2. 262. 318,3..; **săturáre**, sf. l'action de rassasier, satiété 193,3; *b.* 302,3.

Satúrnus, sm. Saturne *b.* 26. 83.

saţ, s. satiété, assouvissement *b.* 228, 3; *saţiu* 4. 31,3. 32. 55,2. 86. 206. 285; *b.* 252; *saţu*, *b.* 123,2; **săţiós**, aj. qui rassasie 9;3. 32. 41,3. 55,2.

sau, cj. ou 15*,3.. 11,2. 18,3.. 19.. 24,3. 28. 34. 47,2. 90,3. 95,2. 104..; *b.* 124. 146.. passim.

său, v. gram.

Saul, sm. Np. 145,3. 293; *Savlu* 2*, 3.. 3*.

Sáva, s. Np. 45,2. 217.. 219,1.2.. 367,2; *Savva* 354,2.3. 355.

sâva, cj. quoique, même si, cependant 126,3. 155,2.3.. 218,2. 273,3; *savai* 107,2. 139,2. 257,2. 290; — *cine*, quiconque 154 (v. să).

Savanul, s. Nl. Libanon(?) *b.* 109,2.

Savantul, Np. 59.

Savaoth, sm. dieu, Sabaoth 265,3.

săvârşesc, va. vr. 3. faire, accomplir, finir; mourir 132,3. 195,2. 247. 280,2. 282,2. 289,2. 290,2. 322. 338,2. 345; *b.* 54. 74,2.3. 79 84,3. 86,2.3 92,3 [illegible]

253,2. 350; *sdvrĭşesc* 2. 233. 311,3. 312, 2; **săvrăşénie**, sf. fin 222; **săvărşíre**, sf. fin, accomplissement, perfection; résultat *b.* 4,2. 5,3. 87,2. 92,3. 364; **-şít**, sm. id. 37. 109,3. 261,2. 325. 332; *b.* 195,3; **-şitór**, aj. s. qui finit 337.

Savavtie, s. Np. 287,2.3.

Savila, **-vella**, Sibylla *b.* 71.. 72, 1.2..

săzdánia, sf. création 97,2.

sbavése, va. 3. *istr.* sauver *b.* 283 (v. izbávesc).

sbór, vn. 1. (sburai) voler *b.* 215. 328,3; **sburătór**, aj. volant *b.* 291.

sbór, sn. (oare) *mr.* mot *b.* 272,2. 273,2. 281,3; **-esc**, vn. 1. parler *b.* 279; *sburesc*, *b.* 266,3; **-rire**, sf. conférence *b.* 267.

scád, vn. va. 2. (scăzui) diminuer, baisser; déchoir 4. 250. 263. 327; *b.* 26, 3. 27. 45. 46. 217; **scădére**, sf. diminution, défaut 68,3. 79. 119. 220. 289, 2; *b.* 9,2. 24,3. 102; *-ri*, *b.* 59,2..

scáĭu, s. chardon *b.* 336. 356,1.2.

Scăeni, s. Nl. *b.* 300,2.

scală, sf. *istr.* échelle *b.* 285 (v. scară).

scáld, vr. 1. se baigner *b.* 134. 168. 324,3. 325,1..2..

scâmenul, s. σκομνος 12.

scándu, sm. *istr.* table *b.* 285,2.

scándălă, sf. honte 258.

scă'ndură, sf. (ri) planche 357; *b.* 44. 93,2. 151,3; *-rê* 21..

scăntée, sf. (ei) étincelle *b.* 333. 370, 3; —, (tellui) *mr.* *b.* 271,3.

scáp, (scăpai) va. 1. sauver, échapper; tâcher, éviter; —, vr. se sauver, se libérer 29,3. 50,3. 58,2. 67,2. 88,2. 89, 3. 107. 113,2.. 122. 123,2. 167. 172. 213. 223,1.2. 275,3. 320,3. 342,3. 349, 2. 351. 355,2. 362; *b.* 25,3.. 33,2. 47. 129,2. 180,3. 182. 211,2. 237,2. 261, 3.. 367; —, perdre 258,2; *b.* 102,3; —, *mr.* sauver *b.* 264. 266. 267; —, *istr.* échapper *b.* 286,3; **scăpăciune**, sf. *b.* 102,2; **scăpáre**, sf. délivrance, refuge 84,3. 286. 365,3; *b.* 4,3. 15,3. 151,2. 242,3. 256.

scă'păr, va. 1. faire sortir des étincelles *b.* 312; —, *mr.* étinceler *b.* 271,3.

scápăt, vn. 1. se coucher (le soleil) *b.* 304; **scăpătáre**, sf. le coucher *b.* 139,3.

scără, sf. (scări) échelle, escalier 162. 173. 273,2.. 115 151,2. 339,2. 340, [illegible]

scă'rbă, sf. (be) peine, angoisse 129, 2.. 133,3.. 134. 241. 272. 285. 296.. 318,2. 355; *b.* 29,2. 53,3. 59,1.2. 65.. 97,3. 165. 175,3. 198,3. 218,2. 365,3; *scrâbă* 13,2. 29,2. 51. 52. 97,3. 366; **scărbésc**, va. 3. affliger, peiner; —, vr. s'affliger, s'attrister 255,2. 282,1.2.. 298. 305..; *b.* 73. 300; —, se dégoûter *b.* 53; **scrăbít**, aj. misérable, affligé 16, 2. 82,2.

searchin, v. scarpin.

Scariot, sm. Np. Iuda de —, 93,2.

scă'rnav, aj. sale *b.* 12. 98,3. 199,2.

scárpin, vr. 1. se gratter *b.* 367; *scarchin*, va. gratter *b.* 121.

scărșesc, va. 1. grincer des dent s. 19; *scrâșc* 368,2; *scrâșnesc* 81,3; *scrșnesc*, *b.* 199,3; **scărșcare**, sf. grincement 302, 3; *scrâșnire*, id. 17,3. 18; **scărșnit**, sm. id. 338,3; *scărșc-*,

scărțiu, vn. 1. crier *b.* 333.

scáun, sn. (e) chaise, siège, trône, résidence 1. 7,2.. 8. 9. 18,2. 60. 73,2. 82,3. 103,3. 119. 125. 130,2. 143. 236. 245,2.3. 258,3. 259.. 279. 288,3. 302, 3. 303. 329. 335; *b.* 15. 57,3. 85. 142, 3. 166,3.. 225,3. 375,3; —, arrondissement 178. 236,3; *b.* 76; *cetate de* —, résidence 177; *scaon* 70,3. 146. 189,3. 190,1.2; *scamnul*, *mr.* *b.* 274,2.

scăzămâ'nt, s. décadence *b.* 160,3.

schéle, sf. pl. échafaudage *b.* 289,2.

Schilurlu, sm. Np. *mr.* *b.* 266.

schimb, (aĭ) va. 1. changer; —, vr. se changer, se déguiser; changer de linge 14*,2. 8. 86,1.2. 111. 114,3. 119, 3. 120,1.2. 131. 174. 195. 233,3.. 263. 273. 284. 297,3. 328,3; *b.* 23,3. 24. 33, 2. 148,2. 186,2. 207,3. 213,2. 216,3. 247,2. 351,3; *schîmb* 48. 49,2; *schînb*, *b.* 180; **-are**, (ărĭ) sf. change, échange 95,3. 197. 297,2. 366,3; *b.* 3. 10,2. 91, 3. 154; *schîmbare* 7*,2; **-ătură**, sf. id. 151,3. 152. 174.

schimonosesc, va. 3. altérer 203; **schimosít**, aj. difformé *b.* 169,2.

schinirát, sm. *mr.* dos *b.* 271,2 (v. spinare).

schiptru, sm. sceptre 70,3.

schít, s. monastère 304,2. 305,1.2.

Schítiea, sf. Nl. Scythie 176. 177,3.

schizmíre, sf. composition 79,3.

sciu, *b.* 215, v. știu.

scláv, sm. *mr.* (vhi) esclave *b.* 276,2.

sclipésc, vn. 3. briller *b.* 328,2.

scoábă, sf. (be) crampon 172,2.

scoárță, sf. croûte *b.* 348,2.

scobésc, va. 3. creuser; —, vr. se curer les dents *b.* 298,3. 299. 353,2.

scobít, aj. s. gravé 172,2. 173; **-tură**, sf. (ĭ) sculpture 173.

scobór, vn. 1. descendre *b.* 299,2 (v. cobor).

scodela, sf. *istr.* assiette *b.* 285,2.

scól, (sculai, a scula) va. 1. lever, relever, éveiller; —, vr. se lever, s'éveiller, se révolter 2*,3. 4*,2. 13*,2.3. 14*.. 10, 2.. 24,2. 27,1.2. 45. 59. 60,2. 61. 64. 67. 85. 124,2. 128,2.3. 130,2.. 138,2. 3. 139. 147. 175,2. 182,3. 213,3. 222, 2.3.. 231. 232,2. 247,3. 273,3. 274. 313,2. 316,3.. 317; *b.* 15,1.2. 37,1.3.. 55,3. 98,2.3. 140,3. 176. 216,3. 327; —, *mr.* lever, prendre *b.* 270,2. 281,3.

scolástic, sm. (ĭ) écolier *b.* 162,3.

scolusma, s. *mr.* fin *b.* 266,3.

scóp, s. intention *b.* 156,3; —, *mr.* cause *b.* 265,2; *scopos*, l'intention *b.* 93,2. 243.

scornésc, va. 3. exciter 63. 93,2; —, inventer 360. 363; *b.* 25,2.. 152,2. 236, 2.3. 365,2; —, vr. naître, s'élever (une tempête) 128,3. 224,2. 262,3; *b.* 26,2; **scornitúră**, sf. (rĭ) invention, fable 198, 2; *b.* 214,3.

scórpie, sf. (ĭi) scorpion 229.

scorțișoáră, sf. canelle *b.* 42,3. 43.. 44.. 45; *-re*, *b.* 109,2.

scót, va. 2. (scosei, a scoate) ôter, tirer, délivrer; destituer, éliminer, chasser 11*. 7. 16,2. 18.. 49,2. 56. 59,2. 76,2. 77, 3. 88. 98. 107,3. 116. 118,2. 127,2. 132. 156. 161,3. 171,3. 182. 192,2. 215,2. 3. 237. 294,1.2.. 329. 341,3.. 350,3. 363; *b.* 12. 19,2. 25. 43,1.3.. 116,2. 132,3. 133.. 160.. 193,1.3. 240; —, traduire, rédiger, composer 33,2. 37,2. 78,3. 79. 88. 119. 198; *b.* 2,2; —, publier 38. 114,3. 119,2; —, inventer *b.* 102,3. 261,2; —, obtenir 142,3. 143; —, excepter *b.* 245,2; —, provoquer 162,2; —, produire *b.* 131; —, chasser les démons 194..; — *plodul*, pousser le fruit 264,2; — *apâ*, puiser 108,2; — *pui*, couver 167,3. 168; *b.* 215; —, *mr.* *b.* 267,2; **scoțătór**, qui délivre 136,3.

scovărdez, vr. se cambrer *b.* 261,3.

scrăbă, v. scărbă.

scrășnesc, v. scărșesc.

scrigna, sf. *istr.* écran (ital. scrigno) *b.* 285,2.

scriitór, aj. s. écrivain 68,2. 69,2. 360,2. 364..; *b.* 170,3; **-túră**, sf. écriture *mr. b.* 268,2.

script, s. écriture 58,2; **-ură**, sf. (rl) livre, manuscrit; lettre, écriture; Sainte Écriture 6*,3. 11*,2. 8. 21,3. 32,2. 37,2. 60,1.2. 76,2. 88,2. 110,1-3. 111,2. 124. 125,2. 132. 138. 154. 163,2. 193. 195,2. 237.. 260,2. 261. 269,3. 270. 280. 364,2; *b.* 29. 68. 95, 3.. 191,3; *screp-* 88,3; *scrâp-* 8; **scrisoáre**, sf. (rl) lettre, écriture; œuvre; document, original 44,3. 49. 62,2. 63, 2. 69,2. 119,2. 152,3. 195,2. 304. 335, 2. 342,2; *b.* 9,3. 74. 102,3. 210. 236, 2; —, description *b.* 1,2. 2,2; — *vechie*, le vieux Testament 312; *-sore*, *b.* 189.

scriu, va. 3. (scriși, scrisei) écrire; rédiger; composer 11*,2. 21,3.. 23. 24. 27,2. 38,1. 2. 42,3. 43. 45,2. 46. 58. 68,3. 73,3. 77,3. 78,3. 92,2. 93,2. 123. 129,1.2. 135,2. 145,2.. 197. 209,1.2..; *b.* 20,2. 42,2. 133,2. 160.. 244,2; —, imprimer 38..; —, noter 49,2; —, copier 146,2; —, décrire, peindre 104,3; *b.* 31,3. 37,3. 326,2..; *cernéla de scris*, encre pour écrire *b.* 46.

scroafă, sf. truie 58,2..

scuip, va. 1. cracher 321; *b.* 373,2; *scuipese* 1; **scuipít**, s. salive *b.* 340,2.

scúlă, sf. (le) bijoux, joyau 176; *b.* 262,2.

sculát, sm. résurrection, *-ul morților*, (des morts) 32,3. 41,2; **sculátură**, id. 14*. 121,2.

Sculéni, Nl. *b.* 245,2.

scúmp, aj. précieux, cher 38. 60,3. 65,3. 114,2.. 148.. 155,2. 178,2. 240. 259,2. 272,1.2. 273,2. 275,2. 277; *b.* 11,3. 30,2. 61,3. 72.. 164,3. 225,3. 376; *scumpu*, *mr. b.* 266,3. 267; —, aj. s. avare 326,3. 341,2.3; *b.* 26,2. 144,2. 148,3. 163,3.

scúmpăr, va. 1. sauver 242,2; **-át**, s. rédemption 41 (v. răscumpăr).

scumpése, vr. 3. faire l'avare 107; **-pétă**, sf. avarice *b.* 7,2. 261,2.

scupa, aj. *istr.* ensemble *b.* 286,3.

scúrg, va. vr. 2. couler, s'écouler 102. 359,3; *b.* 43,3. 44 (v. curg).

scúrm, va. 1. fouiller 98,2.

scurt, aj. court 59 [illegible] 98. 113. 124. 50. 202,2. 247 [illegible] 47,2. 169. 226. 236,2; —, modique *b.* 9,3; —, bref 332; *b.* 47,3. 48,2. 76,2. 100,3. 151. 163,3. 361,2; *pe* —, en résumé, bref; en peu de temps 69; *b.* 28. 39,3. 88,2. 96,3; *pre* —, id. 116,2. 126. 274,2. 320, 3; *b.* 80,2; *preste* —, sous peu *b.* 194, 2; **-at**, aj. abrégé *b.* 99,3.

scurtéleă, sf. jaquette fourrée *b.* 226,2.

scurtéz, va. 1. raccourcir 166,2; *b.* 7,2. 216,2. 236,2.

scút, s. bouclier 211. 212,3; **-eálă**, sf. abri, exemption 269; *b.* 220,2.

scútec, s. lange 267,2.

scutése, va. vr. 3. abriter, exempter, sauver; se préserver 204,2. 276,2. 362; *b.* 220,2; **-tít**, aj. exempt *b.* 201,3. 220, 2; **-títor**, s. protecteur 247,3.

scútur, va. 1. secouer, ébranler, écarter 58,3. 194,3. 228,2. 267,3. 271,3. 349,3; *b.* 158,3. 254,3; **-át**, aj. nettoyé, égrainé *b.* 11,3.

Seyth, sm. Np. *mr. b.* 266,2.

sdrăncănese, va. 3. cliqueter *b.* 329,2.

sdrumíe, va. 1. briser *b.* 329,2.

se, pr. prs. réfl. pass. 1*,2. 1.. 28,2 pass.; *sé* 6; *si*, *b.* 56.

se, v. să.

seamă, **seamăn**, **seară**, v. sa-.

sec, va. 1. sécher, épuiser, devenir sec 8..; *b.* 335,3. 343,2. 353; **sec**, aj. sec 104,3. 171,3. 313,2. 316. 352,2. 357,2; —, vaurien, pauvre 224,3; *b.* 262; *mâncare de* —, manger maigre *b.* 42,2; *săc* 49,3. 215,1..2. 235,2..; **săcare**, s. desséchement 178,2.

sécer, va. 1. moissonner, faucher 8*, 2. 61. 109,1.2..; *b.* 215,2. 309. 321. 333,3; *săcer* 249,2. 306,3; *săcir*, *b.* 120, 2; **-ăcíune**, sf. moisson 117,2; **-át**, s. moisson *b.* 320,3; *să-* 128,2; **-ător**, s. moissonneur 17,2; *b.* 336,2; *să-* 128, 2; *b.* 62,3..; **secere**, sf. moisson *b.* 321. 333,3. 369; *sé-* 109..; *seacire* 201,2; *secire*, *b.* 120,2; *să-*, *b.* 59,3. 171,2; —, faux *b.* 215,2; **secerís**, s. moisson 266, 3; *b.* 51,3. 59.

sécetă, sf. sécheresse *b.* 24,3. 50; **-tós**, aj. aride 98,2. 119; *să-*, *b.* 59..

seclose, aj. 39 (v. săţios).

Séchil, s. Np. 102,3.

Secvaraş, s. Nl. 177.

sectă, sf. secte *b.* 26.

sed, vn. 2. *istr.* être assis s'asseoir 3, 223,2. 285,2. 287 (v. ses).

Sedec, sm. Np. 66.. 67,1-3; *Sedéchie* 148,2.

sedla, sf. *istr.* selle *b.* 286.

Segyşvar, Nl. 178.

seín, aj. gris foncé *b.* 258,3. 298,2. 299,1. 2.

selbátec, v. săl-.

sêlină, sf. céléri 58,2..

Selinum, s. Nl. 176.

Selivéstru, v. Silv-.

semănătură, v. sámân.

semeníc, s. immortelle *b.* 342,2; **Semenic,** Nl. *b.* 342,2.

semeţie, sf. hardiesse 85,2.

semeţíe, sf. (il) tribu 105,2.. 182. 367,3; *-min-,* sf. (il) id. 173. 239,3..; *b.* 1,3. 70,3. 71,1-3; *semenţie,* postérité 317,2; *să-* 273,3. 368 (v. sămănţă).

semn, sn. (semne, sê-) signe, marque, trace; augure, présage 18. 34,2. 61. 117,2. 123,2. 130,3. 136,2. 175.. 192, 1.2. 200,3. 201.. 255,1.2.. 283,3. 302, 2. 303,2. 318; *b.* 7. 22,3. 39,2. 80,3.. 163,3. 176; *sămn,* signe 115. 228,3; *b.* 32,3. 60,2. 62,1.2. 67,2. 84. 116,2. 122, 2. 145,2. 217,1.3. 218..; *pe—e,* vraisemblablement *b.* 102,2. 363,2; *pi—ni, b.* 94,3; **semnez,** va. 1. désigner, signifier, montrer 132,2. 166,1.2..; *b.* 170,3; *să-* 65; *-eţ* 250,3; **sămnătúră,** sf. (rt) note 217,2.. 219,2..

semprovavíc, av. *istr.* toujours *b.* 284,2.

semuire, sf. regard 97,1.3. 99.

Senat, sm. sénat *b.* 205,1-2. 223; **-or,** sm. senateur *b.* 53,3.

sendesc, va. 1. condamner *istr. b.* 283,2 (v. săndesc).

Seneca, s. Np. 341; *b.* 14,3.

senduchia, sf. *mr.* caisse *b.* 274.

senín, aj. clair, serein 288,2; *b.* 328, 3. 343; *să-. b.* 239,3; **-át,** aj. sérénissime *b.* 35.

Septemtríou, s. Septentrion, nord *b.* 3,2.

Septémvrie, s. Septembre 357,3; *b.* 25,2. 27,1.2; *Septevrie* 221. 252; *-riiu* 97,2; *Săptevrie, b.* 58,2. 66,2.

sivér, sm. nord 264,2.

sêra, cj. *istr.* si *b.* 284.. (v. să).

seraflm, sm. (i) séraphim 33,2. 82, 3. 245,1.3. 263,2. 293,2; *b.* 147. 184,3; **-icésc,** aj. séraphique *b.* 192,2. 195,2.

seraschê'riu, sm. maréchal 336,2.

Serenissimus, s. sérénissime *b.* 35.

sermán, aj. pauvre *b.* 350,3; **-cúţă,** sf. pauvre fille *b.* 309,2.

sestra, sf. (slav.) sœur 44,3.

séte, sf. soif *b.* 110. 353; *sêtê* 15. 107, 3. 285,2. 297,2. 299,2..; *b.* 7,3. 241; **-cíune,** sf. id. 281,3; **setós,** aj. altéré 18,3. 19.

sêu, 23, v. sau.

seu, sm. graisse 282.

Sevăh, Np. *b.* 128,3.

sfádă, sf. (zl) querelle *b.* 83,3. 144, 3. 313,2; *svadâ* 50,3. 58,3. 59; **sfădesc,** vr. 3. se quereller 24,2; *b.* 65..

sfárâ, sf. repas 58,2.

sfânt, aj. s. saint (-ă, sfinţi, -te, sfenţie, sfi-) 1*,3. 11*,2. 14,2. 24. 55,2. 60. 72,3. 83,2. 130,3. 161,2. 168,2. 303,3. 362, 3; *b.* 54,2. 62,3. 108; *sfînt* 3. 9.. 24,3. 29,2. 32,3. 37,2. 86. 99,3. 222.. 223, 3. 355,2..; *b.* 216,3.. 217; *svânt* 1. 5. 7. 46,2. 48. 49.. 50.. 51,2.3. 62,2. 63, 2. 103,3. 106,1-3. 107,1..3. 114,3.. 118,2.3. 119. 121. 124,1..2. 137,2. 183, 2.. 192,2.3.. 216.. 285. 312,1.. 2..; *svînt* 1.. 2.. 76,2. 77,3. 78. 79,2; *sveti,* 6; *istr. b.* 283,2..; **Sfîntagora,** sf. Nl. mont Athos *b.* 40; **-goreţ,** sm. habitant le mont Athos 340,2; **Sf. Gheórghe,** St-George *b.* 127,3; **Sân-Ghierghie,** id. *b.* 259,2; **Sfta. Maria,** St-Marie *b.* 259, 2; *sfi* 84, 2 (?); *sfyi* 96,2.

sfărâm, va. 1. briser; —, vr. se briser 167; *sfărm* 71, 2; *b.* 55, 3.. 56,2.. 158,2. 217,3; *sfărim* 61,3; **sfărmáre,** sf. l'action de briser *b.* 62; **sfărâmat,** brisé 222,2. 267,2. 324,3; *b.* 16,2. 158, 3. 228,2. 335.

sfârşénie, sf. fin 142. 163,2. 211,3. 229,3. 271. 272,2; *-şă'niia, b.* 167; **-şésc,** va. vr. 3. finir, achever, accomplir 7*,2. 155,2. 156. 212. 288,2. 290. 314. 338; *b.* 54,2. 104,3. 141,2. 143,2. 181,3. 203, 241,3; *sfrăşesc,* 7*,2. 11*. 15*,2. 11,2. 12. 15,3. 18,2. 37; *săvrăşesc* 28,2; **-şíre,** sf. 197,2; *b.* 54,2; **sfârşít,** s. fin 73,3. 81. 166. 203. 279,3. 314. 338,2. 343,3; *b.* 5. 23,1-3. 38,2. 83. 94,2. 108. 155, 3. 179,2. 216. 217,3. 218. 236,2..; *în —, à jamais* 248,2; *sfrăşit* 1*,3. 2*. 10,3. 12,2. 17.. 86,2. 365; *svărşit* 105, 3; *svrăşit* 48. 64,3. 79,1.3.

sfă'şiu, va. 1. déchirer 60,2.

sfăştnec, v. sfeşnic.

sfát, sn. (urĭ) conseil; avis, intention, dessein; assemblée 1*. 13*. 20,3. 35,2. 50,2. 60. 98,2. 125. 171,3. 210,3. 221. 267. 284,2. 308,2. 366,3; *b.* 10,2. 14. 71,3. 83,2. 158. 184,3; *sfĕt* 16. 55. 83,2. 90; *svat* 52,2. 78,3. 101,2. 110. 140,3. 363,2. 364,3; *svat*, alliance 65, 3; **sfătuése**, va. 3. conseiller; —, vr. tenir conseil 50,2. 73,2. 191. 235,3. 266,2. 354,2; *b.* 28,3. 55,2. 57,3. 155, 2. 213. 241,3. 260,3. 349,3; *svăt-* 123, 2.3; *sfe-* 5*; **sfătuíre**, conseil *b.* 232, 2; **-ultor**, sm. conseiller 265,3.

sfeclă, sf. (e) betterave 356,2; *b.* 98,2. 169,2.

sféră, sf. globe 323; *b.* 254,2; —, corde *b.* 288,2 (v. sfoară).

sferep, v. sirep.

sféşnic, sn. (e) chandelier *b.* 33. 74,2; *sfăşnec*, lampe 313.

Sfetagora, sf. Nl. mont Athos 170,3.

sfetése, vr. 3. se manifester *b.* 127,3.

sfétnic, sm. (i) conseiller *b.* 10,3. 134,3; *sfĕt-* 171,2; *b.* 169,3; *sfĕtnic*, *b.* 231; *sfatnic* 59,3; *b.* 218,2; *svĕtnic*, sénateur 100,3.

sfieálă, sf. crainte, peur *b.* 252,3; *sfiélă*, *b.* 233; *sialâ* 201; *sĭtală*, honte *b.* 70,2; **sfiese**, vr. 3. craindre, se gêner *b.* 93,2. 153. 169,3. 196,3. 244,3; *sviesc* 3; *sĕesc*, *b.* 141; **sfíinţă**, sf. craindre *sĕinţă*, id. *b.* 172.

sfingă, sf. sphinx *b.* 164.

sfinţénie, sf. sainteté *b.* 31,3; *sfĕ-*, *b.* 32; **-ţesc**, va. 3. sacrer, consacrer; sanctifier, dédier 9. 23,3. 41,3; *b.* 184; *sfen-* 55; *svin-* 39. 47. 264; *sfĕţ-* 23,3.. 25. 32; *b.* 36,3. 159,2; **sfinţíe**, sf. sainteté 41,2. 57,3. 80. 83,2. 147,2. 170,3; *b.* 56,1.. 2..; *sfĕ-* 29,3. 88.. 141,3; *svin-* 67,3.. 179. 181.. 186,2. 252,1.2; *sven-* 137,3. 140. 141; *sĕţie* 29,1-3; **svinţíre**, sf. consécration 245; **sfinţít**, aj. saint, sacré 98,2.. 347,3; —, sacré, sûr *b.* 346,3; *sfĕţit* 87,3. 279,2; *b.* 153,2; *svin-* 120,3.. 121.. 244,2. 245,2.

sfircióg, s. crécelle *b.* 369,2.

sfitóc, s. boîte 60,3.

sfoára, sf. (orĭ) corde *b.* 44,2; *sferă*, 288,2.

sgârcít, aj. avare *b.* 250,2.

sgărcĭu, sm. cartilage *b.* 340.

sgărĭu, va. 1. égratigner *b.* 19,3

sgorít, aj. *istr.* échaudé *b.* 226

sgrepsor, sm. vûd *b.* 111,2

shímă, sf. froc de moine *b.* 203,1.2.

shismátic, aj. 3. schismatique 329,2.

si, cj. que *b.* 263,2.. (v. se, să).

sialâ, v. sfieală.

Sibĭl, s. Nl. 178; *b.* 183,2. 188,2; *-ĭu* 333,3; *b.* 162,3. 168,2. 190.

sic, *istr.* (= zic, v. zic) dire, parler, *b.* 283.

Sichelia, sf. Nl. Sicilie *b.* 203.

Sichimitên, sm. habitant de Sihem *b.* 70.

sicríu, s. boîte, caisse 268,2; *b.* 96; *sec-*, *săc-* 137; *b.* 12,2; —, cercueil *b.* 152,2.

Sidon, Nl. 19. 36; *Sindon*, *b.* 71.

sie, pr. ref. v. şie.

siguru, aj. *mr.* assuré *b.* 266.

Sigyşar, Nl. 178.

Sihar, Np. 107,3.

Sihem, Np. *b.* 70,2.

Silna, Nl. *b.* 92,1-3. 93,1-3.

silioru, sm. *istr.* Dieu, seigneur *b.* 284,1-3.

Silla, sm. Np. Sylla *b.* 198.

silă, force, violence; pouvoir 3. 14, 2.. 54,2. 56,2. 135,3. 228,3; *b.* 330,2; *cu* —, forcément 301. 321; *de* —, id. *b.* 375; *în* - , id. 327. 363,2; *b.* 29,2; *din* —, id. *b.* 12; *fac* —, violenter 199,2; *sălă*, force 278,3; *b.* 141; **silesc**, va. 1. forcer; —, vr. s'efforcer 118,2. 126,3. 143,2. 258,2. 259. 269. 270,3. 285,2. 320,3. 327,1.2. 344,2. 362..; *b.* 46,3. 54. 82,2. 83. 85,3. 152. 197. 256, 3. 361,2; *să-*, *b.* 94,3. 95; **silínţă**, sf. effort, assiduité *b.* 152,3; *cu* —, assidu *b.* 154,2; **silít**, aj. forcé *b.* 204,2; **silitor**, aj. s. zélé 199; **sílnic**, aj. s. fort 9*,3. 29,2. 228,2.

Silvestru, Np. 146,2; *Selĭv-* 125,2.

Sim, sm. Np. *b.* 50..

simbríe, sf. (ii) gages, salaire 144, 1-3. 257; *b.* 40,2. 138,3.. 351,2.

Simeon, sm. Np. 241,2; *b.* 1,3. 70, 2; *Sy-*, *b.* 78,2; *Simion* 142,2. 143,2. 173,3. 360; *Simon* 35,2. 125. 140,3. 194,2. 232,2; — *vrăjitoriul*, S. le mage *b.* 79,2; *Symon*, *b.* 79,3.

simid, sm. (gi) pain blanc *b.* 360,2; **simigíu**, sm. pâtissier *b.* 360, 2. 3.. 361..

simţ, va. 3. (ii) sentir; s'apercevoir, comprendre 5. 81,3. 142,2. 190,2. 224, 3. 297,2. 298,2. 338,3; *b.* 171. 187. 259,2. 355,3. vêmţ *b.* 90,3. sémţu, sm.

b. 269; *simțesc*, *b.* 273; **-íre**, sf. (rĭ) sentiment, sens *b.* 48,3. 108,2. 131.. 173. 260,3. 357,2; *sămțăre*, *b.* 180,3; **-ítor**, sensible *b.* 164; *sămțitor b.* 47.

sin, v. sân.

sín, sm. (ĭ) fils 87,2..; *sen* 87; *săn* 207,3; *sŭ* 44,3. 135. 173,3. 190,2.

Sinaea, sf. Nl. 32,2.3; *-e* 40. 148,3; *Sănaea*, *b.* 200.

sinaxariu, s. Synaxarium 251,2.

Sindon, Nl. v. Sid-.

síne, pr. réfl. se 38. 50; *cu —*, 100, 2. 191; *în de —*, entre eux 71,2; *la —*, chez soi 116,2..; *pre —*, soi, se 166,2; *săne*, *b.* 198,3. 220,3; *sănê*, *b.* 200,2; **sineșĭ**, id. 107,2. 358; *b.* 203,2; *de -șĭ*, de soi-même *b.* 243; *de la -șĭ*, *b.* 243,2.

singe, v. sânge.

singur, v. săn-.

sinthronon, s. le siége devant l'autel 259..

Sion, sm. Nl. 1*,3. 100,2. 147,3.. 148,3. 173. 212,3. 232,3. 249,2. 264, 2.. 283. 314,3..; *b.* 32,3. 72,2. 185,3. 195.

Siracussa, sf. Nl. Syracuse 350.

Sirah, Np. 236,2; *b.* 202.3.

sirĕĕ, c'est-à-dire 350,2. 355,3; *b.* 198,2.

sirép, aj. fougueux *b.* 336,3; *sferêp* 12*.

Siret, N. du fleuve 71,3. 235,2..; *b* 25,3. 33. 245; *-tiu*, *b.* 317,2; *Sirĕtiul* 189,3

siretem, magy. il me plaît 235..

Siriea, sf. Nl. Syrie *b.* 68,3; **Sirián**, Syrien 6; **sărenése**, aj. syrienne *b.* 65, 3; **sirienéște**, sf. langue araméenne 113,2.

Sirig, Np. 290,2.

sirg, v. sârg.

sirmă, sf. *mr.* soie *b.* 282,1.2.

Sirsa, sf. Np. Circe *b.* 84,3.

Sisin, sm. Np. 6..; *Sisoe* 306,2.

Sith, sm. Np. 63,3.. 64,1.3; *Sift* 65.

sítă, sf. tamis *b.* 43,2. 44,2. 170,3. 337,1.2. 373,2.

Sitelia, sf. Nl. 252,3.

Skith, Scythe 357,3.

slab, aj. faible 77. 83,2. 212,2. 254, 2. 344. 361; *b.* 15,3. 45,2. 145. 151,3. 196,2. 260,3. 296,2. 297,2.

slabe, s. *istr.* mal *b.* 283.

slăbicĭúne, sf. faiblesse, infirmité 14*. 269. 270,2. 316,3; *-cĭunre*, délivrance (ἄνεσις) 7*; *-cĭu-* 118,3; *-băcune*, *b.* 47. 48,3. 145,2.

slăbânóg, aj. s. paralytique *b.* 37,3; *-bo-*, *b.* 63; **-esc**, vr. 3. devenir paralytique *b.* 98,2.

slăbésc, vn. va. 3. faiblir, amaigrir, relâcher 16,2. 71. 81. 184,3. 209,2. 247, 3. 250. 341; *b.* 117. 161,3. 165,2. 171, 3. 179; *-băscu*, *b.* 48,3; **slăbít**, aj. faible 269.

sláma, sf. *istr.* paille *b.* 285,3. 286, 3..

slávă, sf. éclat, gloire, magnificence; hommages rendus à Dieu 3*. 8*,3. 11*, 3. 12*,2. 3.. 9. 10. 11,2. 18,2.. 27. 55.. 56. 65. 99,2. 102,2.. 107. 114,3. 137. 140. 150,2. 154. 164,3. 266. 296, 3. 316,3.. 325,2. 348,2. 362,3; *b.* 23. 50,3. 163. 197,2. 230,3. 235,3; **slăvésc**, va. 3. louer, glorifier, vénérer 7. 25,3. 27. 32,3. 55. 164,3. 222,3. 286,3; *b.* 192,2. 248,2; **slăvíre**, sf. excellence *b.* 86,2; **-vít**, aj. s. glorifié, loué; glorieux, illustre 37,2. 84,3. 112,2. 158. 241. 313, 2. 337,2; *b.* 15,2. 49. 50,2.. 372,2; **-ítor**, aj. louant 109,3.

sleiésc, vn. 3. fondre 116; **sleít**, aj. figé *b.* 352,2.

sloátă, sf. pluie mêlée de neige 14,3.

slóbod, aj. s. (ă, ozĭ, oade) libre 58. 123,3. 177,3.. 196,3. 212. 245,3; *b.* 14, 2. 77,2. 91,2.. 221. 222. 254,2.3; —, va. 3. lâcher, laisser libre, délivrer 177. 212,3. 359,3; *b.* 12,2; *sloboz*, id. *b.* 172; — *graiu*, parler 209,3; **slobozénie**, sf. liberté; permission *b.* 87,2.3. 219,2. 236, 2. 255,2; *-zŭ-*, *b.* 58; *-ȩenie*, *b.* 10. 11; **slobozesc**, va. 3. laisser libre, délivrer; permettre 26. 29,2. 71,3. 81,1-3. 102,2. 130,2. 151. 171,2. 221,2. 298,3; *b.* 73, 2. 77,2. 84. 164. 167,3. 206,3; —, descendre *b.* 37,2; —, publier *b.* 236,2; — *aripile*, étendre les ailes 282; — *piatra*, laisser tomber la pierre *b.* 129, 3; — *tunurĭ*, faire feu, tirer *b.* 19,2. 245,2; *-ȩesc* 123,3. 145,3. 149,3. 193. 307; **slobozia**, sf. liberté 99,2. 350,3; *-ȩâe* 252,2; **-ȩâre**, sf. id. 252,2; **-zítor**, qui délivre 136,3; *b.* 163,3; **slobóznea**, sf. liberté 15*,3.

slóvă, sf. (ve) lettre 146,2. 295,2. 357,3; *b.* 133,3. 167,2. 183,1-3. 346,2; **-vo**, mot 208,2.

Slovên, sm. Np. Slovène 280,2; *b.* 50,2. 183,2; **-enésc,** aj. s. slavonien, la langue slave 125. 270,3. 312,3; *b.* 49, 3. 50,2.3.. 76; **-éşte,** av. id. *b.* 35. 76. 183,3; *-ęşte* 125,3. 236,3. 355,3; **slovenéţ,** aj. éloquent, lettré *b.* 206; **-eníe,** sf. langue slave 130. 284,2; *b.* 76..

slúgă, sf. (gi) serviteur 16*,3. 3. 23. 25. 27,2. 36,2. 48.. 82,3. 104. 105,2. 125. 133,3. 143,3.. 174,2. 198,3. 199, 2. 209,3. 225,3. 269,2. 317,3. 326,3.. 346,3. 352,3; *b.* 12,2. 28,3. 33,2.. 62, 2. 94,3. 176,3. 180,2. 215,2; **slugér,** sm. officier à la cour, sorte d'écuyer tranchant 91,3. 134,3..; *b.* 127,3; *-ğar* 173,2.

slújbă, sf. (be) office, service divin, culte 24. 25,3. 55. 66,2. 85,3. 193. 219,3.. 254,2.3. 264,2. 283,2. 288,3. 312,2; *b.* 10. 41. 131. 349,2; — *idolilor,* idolâtrie 262; — *pogrebanieĭ,* le service d'enterrement 333,2; **slujésc,** va. vr. 3. servir, assister; officier, se servir 1.. 3. 6. 19. 23. 34,2.. 47,2. 61,2. 85.. 104,2. 115. 148,2. 160,2. 165. 177,3. 223,3. 274,2. 283,2. 304,3. 325,3. 327,2; *b.* 33,2. 66. 3. 100,1.2. 131,2. 208; *slugesc, b.* 183, 2; *slujăsc* 181; *b.* 96; **slujíre,** sf. service 89; **slujítor,** aj. s. serviteur; soldat 72. 86. 159. 198,3. 221,3. 222,2. 257. 263. 332, 3; *b.* 4. 51,2. 169,2. 249; *-gitor, b.* 205,3.

slújnică, sf. (ce) servante 23. 313.

slut, aj. av. hideux *b.* 333,3. 348,2.

smêren, aj. s. modeste, humble, délicat 114,3; *b.* 72; *smêrin,* aj. s. 47; **smerénie,** sf. humilité, modestie; soumission 46. 269,2. 277,2. 284,3. 285,1.2; *b.* 7. 15, 2. 59,2. 155. 169,3; —, sujet, très humble 158. 159. 236,2; **smerésc,** va. vr. 3. humilier, abaisser; —, se humilier, devenir modeste 40,3. 127,2. 266. 348, 3. 365. 366,3. 367,2; *b.* 130,2; **smerít,** aj. s. humble, modeste; assujeti, bas 65. 88,2. 94,3. 99,2. 142. 170,2. 208,2. 240. 245,3. 279,2. 285,3. 291. 348,2; *b.* 79. 154. 186. 248,2; *smê-* 365,2.

sméu, sm. (el) dragon *b.* 314. 329.

Smila, Np. 71,3.

smintêlă, sf. dérangement, erreur; dommage; tort; dépit, scandale 132,2. 161,3. 210,3. 306. 333,3. 349.. 355; *b.* 4,3. 154. 171,3; *-teală* 235,2; *b.* 47, 3. 59,3; **smíntă,** sf. id. 210,2; **smintesc,** va. vr. 3. égarer, éloigner; scandaliser [illegible]

2..; *smen-* 1*,3; **-títor,** aj. trompeur 277,2.

Smírnên, s. habitant de Smyrne 129,2.

smírom, av. *istr.* tranquille *b.* 282,3.

smoálă, sf. poix *b.* 93,2. 217,2 (smolà di la mori) *b.* 137,2.

smoc, sm. touffe *b.* 304,3.

smochín, sm. figuier 10*,2.. 264,2. 276,2; **-ă,** sf. (e) figue 148,2..3.. 149. 1.2. 254,3. 255,1..2.. 256,1..2.. 351,1..3.

smolésc, va. 3. brunir 112.

smreduesc, va. 3. rendre malade par contagion, infecter *b.* 243.

smulg, va. 2. arracher, tirer *b.* 243,3. 262,3. 368.

snágă, sf. force *b.* 342,3.

Snêgov, Nl. 328. 336,3. 340; *Snag-, b.* 207.

snoávă, sf. (ve) facétie *b.* 357. 367,2.

snop, sm. (i) gerbe *b.* 320,3. 336,2.

soábă, sf. (be) poêle *b.* 370,2; *sobă, b.* 12.

soácră, sf. belle-mère 90,2; *b.* 69,2. 309,2. 372,2.

soáre, sm. (sort) soleil 14*. 1. 12,2. 57,2. 60,2. 64,2. 67,3. 83,3.. 99,2. 148, 2. 203. 242,2. 255. 316,3. 367,2.3; *b.* 17,3. 64,3..137,3. 182,2. 200,3.. 209, 1..2..; *-ri, b.* 142,2.

soarece, *b.* 105,2 (v. şoa-).

soárte, sf. (sorţi) sort; destin 21,3.. 66,3; *-tă,* id. *b.* 50. 83,2. 152,3. 187,3. 190,3. 357. 362,2; *sorte, istr.* id. *b.* 284,2.

sobor, v. săbor.

soc, sève 357,2; —, sureau *b.* 329,2.

socác, s. rue *b.* 105,3.

socolán, aj. (hai lumi —) ? *b.* 96.

socotê'lă, sf. (êle, eli) raisonnement; considération, refléxion, opinion; compte 95,2. 223,3. 236,3. 330. 333. 337,2.3.. 360; *b.* 6,2.. 12,2. 31,3. 40,2. 152,3. 154,3. 181,3. 208,3; *-tială,* id. 198,2. 224,1.3; *b.* 10,2. 48,2. 120,2; *socutêlă* 313,2; **-tesc,** va. vr. 3. (tii) considérer, regarder; penser, croire; soigner, conserver; visiter; calculer, opiner, juger; choisir 8*,2. 15*,2.. 2. 3. 10,2. 11,2. 13. 18,2. 19. 24,2. 47,2. 49,3. 50,2. 52. 62,3. 68,3. 74,3. 76,3. 79,2. 88,1.3. 89, 2..91. 95,2. 104,1.2..105. 110,2. 116, 3. 120,2. 125,2.3.. 131,2. 133. 153,3. [illegible]

3. 255,2. 260,2. 267,3. 277. 283,2. 286, 2. 294,2. 297,3. 304,3. 308,2. 309,2. 312,3. 318,3. 326,2. 338. 342,2.3. 363. 366. 368; *b.* 2,2. 5. 23. 51,3. 68,2. 73. 92,3. 94,2. 99,2. 150,2. 152,3. 154,2.. 169,2. 170,3. 175. 193,2. 198. 257; *socotéascu*, croire *b.* 11,2; **socotínță**, sf. raisonnement, considération; soin 89,1.2. 125. 130,2. 159,3. 214,3. 278. 338; *b.* 72,3. 78,3. 153,3; —, intention *b.* 214, 3.. 215,1.2..; —, horoscope 133,2; **socotitór**, aj. s. qui prend soin, inspecteur 77,2. 78,2. 328,3; —, pieux 305,2.

sócru, sm. (rI) beau-père *b.* 81,2. 98,2. 261,2. 274,1.2; **-mare**, parrain *b.* 312.. 313.

Sodóm, sm. Nl. 11*,3. 16. 49,2. 105, 3. 194,3. 266. 293; *-a*, *b.* 39,2; **Sodomê'n**, Sodomite 289,2; *-mlén* 11*.

Sofie, sf. Nl. sta — 149,3. 173.

sofismaticésc, aj. sophistique *b.* 209,3.

Sofronie, s. Np. 307,3; *b.* 127,2.

Sohul, s. Nl. 92,3. 93.

soĭu, sn. (urI) espèce *b.* 258,2. 341, 3. 343. 349,3.

sol, sm. (I) messager, courrier, envoyé 73. 100,2. 168,2. 334. 360,3; *b.* 34,1.2. 62.. 205. 208.

Sofonía, livre de Zophonie 277.

Solca, sf. Nl. 174,1-3.

soldát, sm. (ţI) soldat *b.* 214,2; *sălid.* *b.* 145,2.

solitor, s. messager 192,2.

soluțe, s. (slav.) soleil 44.

Solomía, sf. Np. 151.

Solomón, sm. Np. 8*,3. 132. 145,3. 173,1.2. 272. 341,2; *b.* 71,3.. 72,1.. 2. 250,3; *Solmon* 275,2.

solomon, *o pieale ce să chiamă* —, une sorte de cuir 238,3.

Solún, sm. Thessalonique 78,2; —, l'épitre 275..; **Solonŭ** 319,2; **-ê'n**, sm. (I) habitant de Thess- 262,2.

solzi, sm. pl. écaille *b.* 91,3. 134,2. 292. 354,2.

Sames, Nl. 177.

somn, s. sommeil 117,2. 138,2. 187,2. 212,3. 222,3. 294,2. 345,3; *b.* 5. 15,1. 2. 370,2..

sor, sf. (surorI, sorI) sœur 7. 106,2; *b.* 135,2; 329,3; *soră* 6. 44,3. 62,2. 90.. 139. 151. 173,2.. 186,3.. 319,2. 362, 1..2..; *b.* 70,2. 98,1.2. 119,2.. 234. 308,2. 330. 369,2; *suro* 43,3; —, *b.* 274,1.2.

sorb, va. humer, avaler, engloutir 213,3; *b.* 34; —, *mr. b.* 270,2; —, *istr. b.* 285,2.

sorbu, sm. sorbier s. 356,2.

sorioáră, sf. petite sœur. *b.* 288,3.

sóroc, sn. (soroace), ligne 126; *b.* 304; —, terme 197. 204,2. 243,2. 259,2. 348; **-ĕ**, (pl.) taches sur les ongles *b.* 146,1-3.

Sorocê'n, Np. 53,2.

Soroco, Nl. 73,2.

sorți, sm. pl. sorts 21,3 (v. soarte).

sosésc, vn. 3. arriver; parvenir; devenir 35,2.3. 37,3. 58,2. 59,3. 61,2. 72. 106. 147,2. 150. 196,3. 201,2.3; *b.* 23. 56,2. 82,2. 103. 130. 239,2; *sosêsc* 254, 3. 256,1.2; *b.* 180,2. 181.

soț, sm. (I) ami; compagnon 21. 60, 2.3. 106,2.. 138. 146,2. 185.. 242,3; —, époux 68,1.2; *b.* 69,2.. 289. 302, 3; — *cu* —, l'un avec l'autre 181,2; **soție**, (iI) compagnon 151,1.2. 203,2.. 320. 351,2; —, époux *b.* 69,3; —, épouse; femme *b.* 109. 363. 375; **soțiál**, aj. social *b.* 247; **soțíre**, sf. société 344; **soțîlie**, *mr.* compagnie *b.* 263,3.

soțioáră, sf. petite femme *b.* 288,3.

sovăltoică, sf. gonflé *b.* 369.

spaer, vr. *istr.* espérer, attendre *b.* 286.

spáĭmă, sf. terreur; crainte 212,3. 230,2. 271,3. 297,2; *b.* 48,3. 127. 215; *spaemă* 3*,2; **-ăĭmă'nt**, va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer *b.* 24. 138, 2.3. 158,3. 165,2. 217,2. 241,2. 322,3. 323,1-3; *spămănt* 3*,3. 4*,3. 4. 23. 225. 230. 232. 257,3. 366,1.2; **spămăntáre**, sf. effroi 225.

spăl, (aI) va. 1. laver 3*. 29. 47. 107, 3. 112. 161,2. 178,2. 218,2. 223. 238, 3. 239. 299,3. 304,3. 342,3.. 346,2.. 352,2..; *b.* 43,3. 44,3. 48. 58. 72. 120. 134. 137,1.2.. 168. 176. 185. 350,2; —, *mr. b.* 275; **-áre**, sf. l'action de laver 238,3; **-át**, sm. lavage *b.* 64; —, aj. lavé 285,2; *b.* 342,3; **-ătór**, aj. qui lave *b.* 137; **-ătúrI**, sf. lavure *b.* 69,3.

spăn, aj. s. imberbe *b.* 261. 375,3.

spănác, s. épinard *b.* 105,3.

Spánia, sf. Nl. Espagne *b.* 151,2; **-ióI**, sm. espagnol *b.* 151,2.

spâ'nzur, va. vn. 1. pendre; suspendre; dépendre 171,2. 314,3. 321. 349,3..; *b.* 45,2. 88,3. 91,2. 222. 374,2; *-ḑur* 105,3. 120,3. 121; *b.* 9,2; **-át,** aj. suspendu; accroché *b.* 41,3. 92. 98,3 209,2; **-ătoáre,** sf. gibet *b.* 363,2.

sparánghe, s. asperge *b.* 98,2.

spárg, (spărsei; spart) va. 2. rompre, détruire, déchirer; percer 11,2. 21, 3. 60,2. 84,3. 111,3. 116,3. 162. 171, 2. 172,2; *b.* 12. 37,2. 121. 129. 223,2. 240,2. 241,3. 242. 250,3. 361,2 362. 373,2; —, *istr. b.* 286,3; **spărgătór,** aj. s. qui détruit *b.* 260,3; — *de icoane,* iconoclaste 221,2.

spărtúră, sf. (rl) débri *b.* 130.

spăreăetor, aj. (?) cioară —, *b.* 371,2.

spăriu, v. speriu.

spâsénie, sf. rédemption; salut 11*, 2. 7. 29,1.2.. 31,2.. 88,1-3. 89. 156, 2. 240,2. 260. 279. 343,2; *b.* 28; *spa-* 10,2. 226,3; *ispâ-* 32,2; **spăsése,** va. 3. sauver; expier 11*,2. 12*,2. 10,2. 12. 13,3. 15,2. 77,2. 82,3. 84. 185,3. 186,3. 223,2. 230,2. 305. 359; *b.* 57; *-ăsc, b.* 141,3; **spăsitór,** sm. sauveur 12*,2. 345.

spátă, sf. épée 16,1.2. 176,2; *b.* 341; **spătár,** sm. porte-glaive; officier 91,2. 150,3. 152. 173,2; *b.* 97,3; *spatar, b.* 81,1.2..; **spătărie,** sf. arsenal *b.* 24, 2. 75,3. 113.

spate, sf. dos; épaule 286; *b.* 91,3. 106,3. 116,2. 177,1.2. 214,1-3. 316. 351, 2. 371.

spătrîi, Np. (sau = spătărel) (le petit spatar) 87,2.

spegliu, s. *istr.* miroir *b.* 285,2.

spériu, va. vr. 1. effrayer; épouvanter; s'effrayer 61,3. 62. 66. 180,1.2; *b.* 74. 166,3. 216,3. 307. 313,2. 351; *spă-* 223. 267,3. 271,3; *b.* 63,2. 67,1.2. 290, 2; *spa-* 247,3; **-iát,** aj. effrayé *b.* 363.

spetése, va. 3. épauler *b.* 294,2. 353,2.

spic, sm. (e) épi 128,2.. 306,3; *b.* 209. 320,2. 336; **-uése,** va. 3. glaner 19

spíjă, sf. bronze *b.* 33.

spin, sm. (i) épine 13,2. 365,3; *b.* 3. 357,3; *spire, istr.* id. *b.* 286,2.

spináre, sf. (ărl) dos· reins 15,3. 20,3; *b.* 106. 255,3 [illegible] 356,2. 37[illegible]

spíntec, va. 1. éventrer *b.* 134,2.

Spir, Np. *b.* 245.

spíță, sf. (ţe) rayon *b.* 336.

spiţér, sm. apothicaire *b.* 96,2.

splínă, sf. rate *b.* 26,2.

spodobése, va. vr. 3. daigner; trouver —, rendre —, devenir digne 3. 118,2. 214,3. 237,3. 253. 313,3.

spór, sm. abondance, prospérité; profit; succès 5. 211. 235; *b.* 183,3. 252,2. 334,2; **-ése,** va. 3. prospérer; multiplier; avancer 131. 278,3. 345,3. 358. 359; *b.* 29,2. 162,3. 320,2. 347; **-íș,** sm. verveine 355,3; **-nic,** fécond *b.* 212,3.

sprătigós, aj. rustic; *un om* —, 61.

sprăncénă, v. sprin-.

spre, prp. sur 1. 8. 10,2. 11,2. 13, 2. 15,2.3. 21. 28,2. 31,2. 34,1..2.. 35. 55. 56. 64,2. 66,2. 82.. 101. 112, 2. 154. 165. 171,3. 181. 188,2. 194,2. 230,3. 232,3. 261,3. 272,3. 284.. 286, 2. 303,2. 317,2. 346. 365,2; *b.* 57,3. 70,2. 142,2; —, à, vers; contre 1*,3. 2*,1.3.. 4*. 10*,2. 30. 44,2. 96,3. 101, 3. 143. 148,3. 262,2. 299. 302,2. 318, 2. 347,3. 364,3; *b.* 5. 10,2. 23,2. 38. 39,2. 50.. 57,2. 80.. 109. 132,2. 133. 213,2. 247,2..; —, par 54,2; —, pour *b.* 107. 142,3. 156,2; —, de côté de 177,2; *sprê* 142,2. 366; *spri,* contre 3*,1.3. 6*,2. 12*. 365,3 (v. asupra pe).

spreglúr, vn. 1. *mr.* faire jurer *b.* 279 (cf. sperjur).

spreste, prep. — *tot,* partout 328,2 (v. preste).

sprijinĕ'lă, sf. appui 251; **-nesc,** vn. vr. 3. appuyer; soutenir 235. 241. 344; *b.* 115,2. 243,3; *spre-,* id. 248,3; —, se cacher *b.* 128; — *sângele,* retenir, recueillir (le sang) 258,2; *-jănesc, b.* 245, 2; *sânge* **sprijenit,** aj. sang caillé 117; **sprijináre,** sf. (nirl) étayement; appui *b.* 108,2; *-nire,* sf. soutien *b.* 108,2; **-nitór,** s. id. *b.* 149,2.

spr'-insu, (asupra lui) contre lui 50. 366,3 (v. spre).

sprincĕnă, sf. (ene) sourcil *b.* 298,3. 351,2, —, crête de colline *b.* 92,2; *sprănceánă,* sf. *b.* 118,3. 137,3. 370,3; *-cana, b.* 123,2..; **-cenát,** aj. qui a les sourcils très épais *b.* 298. 334,2.

sprintenecór, aj. [illegible] 295. **-nie,** [illegible]abilité; commodité

spúlbăr, va. 1. soulever (la poussière) *b.* 218,3.

spúmă, sf. (me) écume 202,3. 203. 205,3. 296,2; *b.* 238,3. 289,3; **-éz,** vn. 1. écumer *b.* 366,2; **-át,** aj. moussant *b.* 298; **spumeg,** vr. 1. faire de l'écume *b.* 90. 330,2.

spun, spuĭu (spuș, spusei, a spune) dire; raconter dépose ; exprimer 3*,3. 4*,3. 5*,1-3. 6*,2. 7*. 3,2. 9. 12,1. 2. 13,2. 15,3. 17,2. 24,3. 26,3 .. 32. 51,2. 57.. 60. 65. 67. 76,3. 95. 106,2. 141. 164, 3. 166,3. 169,2. 231,2. 304, 2. 342,2. 351,2. 354,3; *b.* 41,2 .. 57. 96. 97,3. 109. 114 .. 161. 167,3. 175. 179,2. 215, 2. 248. 355. 356,3; —, fixer 120,3; —, prédire *b.* 123,2.3; *spuniu* 1*,3; *spon,* indiquer 175,2; —, vr. se nommer 66. 105 ..; —, *mr.* dire *b.* 264,3. 273. 279, 2; —, montrer *b.* 270,3. 280,3; —, *istr.* se faire *b.* 283; *spur, istr.* dire *b.* 286, 2; **-ere,** dire; narration; nouvelle; l'action de dire; 8. 133, 2. 157. 301, 2; **-erĕ,** sf. introduction, contenu 10*,3. 15*.

spúre, vn. 1. souiller, salir; corrompre; profaner; , vr. se souiller 10*. 11*,3. 2 .. 35,2. 46,3. 49,2.3. 50. 90, 2. 289. 364,3; *b.* 63,2. 70,2. 108,2. 159, 2. 197,2. 238,3; —, violer 366, 3; **-ăciúne,** sf. (nt) des choses immondes 11*,2. 12*. 30,2 .. 49,2.3; *-ăcune* 161, 2; —, souillure; impureté 90. 131; *b.* 184. 219; **-át,** aj. s. souillé; impur, immonde 12*,2. 30. 50,2. 80. 81. 130,2. 241,2. 293,3. 303,2; *b.* 15,2. 217,2; —, maudit *b.* 51,3. 52. 55,2. 79,3. 80,1.2. 204,2. 205,3; **spurcátu,** sm. le diable *b.* 260,2.

spúză, sf. cendre chaude *b.* 305,3.

srăgŭ 188 .. v. sârg.

Ssteno, (svesteno) aj. saint 256,3.

stádie, sf. (ii) stade 231,2.

stahíe, sf. (ii) spectre *b.* 261.

stâlp, sm. (urĭ) colonne, pilier; monument 172,2. 228,2. 267,2. 273,3. 274. 319,2. 331,2. 361,1 .. 2; *b.* 32,3. 40 .. 133. 158,2. 210 .. 365; —, appui *b.* 207,2; *stlăp* 6 .. 253,3; —, branche 17; *b.* 137,3; *stilp. b.* 353,2; **-páre,** sm. (ări) branche; rameau 128,2. 233,2. 287. 311; *b.* 62. 91,3; *-ár, b.* 71,2; **stlăpnic,** Stylites 16*.

Stamáti, sm. Np. *b.* 368,2.

stámbă, sf. imprimerie *b.* 78,3. 151.

stâ'mpăr, va. 1. calmer; modérer *b.* 157,3. 237,2; **-áre,** aj. s. calme 240,3; *b.* 370; **-át,** aj. calme *b.* 93,2.

Stan, sm. Np. 134,2.3 ..; *b.* 360,3.

stâ'nă, sf. parc de moutons *b.* 258, 3. 305,2.

stána, sf. (stenurele) roc, rocher *b.* 259. 329; **stâ'ncă,** sf. (ci) id. *b.* 150, 2. 217,3; *stîncă* 234,3; **Stăncă,** sf. Nl. *b.* 244,2.

Stanciul, Np. 87,2; *-ĕul,* id. 74,2. 134,3 ..

stâng 69,2 v. sting.

stâ'ngă, aj. s. gauche; main gauche 258,3; *b.* 54. 122,3. 123,1-3. 144,3; *dĕ —,* à gauche 18,2 .. 103,3 ..; *în —,* id. 323,2; *stanka* 227; **-gáciu,** s. gaucher *b.* 260,3.

Stănislăv, sm. Np. 235.

stâ'njăn, sm. (jini) toise 87. 92,2; *b.* 92,2. 366,2.

stánție, sf. (ii) station *b.* 221,2.

stăpâ'n, sm. (i) maître 61. 121. 132. 143,3. 158,2. 180 .. 199 .. 223 .. 2. 325,3. 329. 351,1-3; *b.* 2,3. 16. 33,2 .. 189,3. 215,2 .. 358; **-ă,** sf. maîtresse *b.* 38,3. 181; **-easă,** sf. id. *b.* 321; **-ésc,** va. 3. dominer; posséder; —, vr. se maîtriser 189. 265,3. 266,2.3. 326,3. 329,2. 330,2; *b.* 11. 34,3. 94,2 .. 110. 118,2. 130. 134,3 .. 148,2. 168,3. 170. 246,3; —, aj. seigneurial *b.* 316,2; **-íe,** sf. domination; force; royaume 228,2. 256; *b.* 2,1.2. 8,3. 9,2; **-íre,** sf. (ri) gouvernement; domination 279. 328,1. 2; *b.* 9. 35. 46,3. 79,3. 87. 101,2. 121, 3. 168,3; —, pouvoir, (ange) 245,2.3; *sângur —,* autocratie *b.* 147,2; **-ítor,** s. maître; souverain; qui règne, gouverne 229,2. 326. 328,3. 336,3; *b.* 155. 175, 2. 219,2.3; *singur —,* autocrat *b.* 35; *inșuși —,* id. *b.* 86.

Stagoreţul, (= de la Athos) 337 (v. sfeta-).

stă'rc, s. cormoran *b.* 111.

stâre, sf. (ări) état; position 240,2. 323,1.2; *b.* 49,2. 84. 85,2. 86,2. 132. 166, 2. 242,2.3 ..; —, résistance *b.* 93,2; —, classe *b.* 219,2. 220,2; —, avoir; richesse *b.* 242,3. 347,2; — *împrejur,* circonstance *b.* 87,2; *cu —,* riche *b.* 246, 3; *a fi în —,* être en état de; pouvoir *b.* 245,2. 263. 368,2.

stăreț, sm. prieur 298; *-rêț* 305; *-riț, b.* 200,1.2; **-ța,** sf. abbesse 319,2; *-riță, b.* 97,3.

stări, aj. vieil *b.* 24,2.

starostíe, sf. prévôté 171,3.

stărnésc, vn. 3. vivre, rester 202,3.

stărv, sm. charogne *b.* 47,2; *străv* 95,2. 116,3.

stat, s. position, condition *b.* 50. 192, 2; —, stature 201,2; *b.* 294,3; —, la vie; l'avenir 133,2. 211,3; —, (uri) statue *b.* 205,2.

stătător, aj. constant; immobile 134, 3. 208; *b.* 3. 149; —, stagnant 359,3; *înainte —,* défense 84,2; *cêle stătătoare,* les choses immobiles *b.* 149,3.

Statie, Np. Eustathius 152.

stătoríe, sf. stabilité *b.* 10,2; **statórnic,** aj. immuable; stable *b.* 82,3. 112, 2. 180,2; **statornicíe,** sf. constance *b.* 82,2. 83. 180.

statúra, sf. stature; forme *b.* 168,3. 169. 205,2. 357,2 (v. stat).

stătútul, sm. existence 55,2.

stáu, vn. 1. (stetei) être debout; être; devenir; consister 1*,3. 3*. 7*. 14*,3. 16*,2. 1. 2,1. 2. 5. 7. 8,2. 10,3. 19. 26,2. 44,2.. 59. 64,3. 65,3. 91. 140,2. 147,3. 149,2. 158,2. 159,2. 165,3. 203,1-3. 213, 3.. 215,2.. 216. 222. 231. 234,2. 257, 3. 284,3. 300,3. 301,3. 311. 331,3. 361; *b.* 7. 10,2. 11. 19. 62,2. 85. 115,3. 119, 2. 131,3.. 133,3.. 139,2. 154. 166,2.. 169,3. 171,2. 180,2. 186,2. 198. 234. 290,2. 291,2. 343,2.3..; — *împotrivă,* opposer; résister 133,2; *b.* 196,2; — *înnainte,* id. *b.* 167,2; — *la vorbă,* disputer *b.* 96; — *pe gânduri,* méditer *b.* 291, 3; — *să,* avoir l'intention de *b.* 360,3..; —, *mr. b.* 263,2; —, *istr. b.* 282,3. 284,2.

stául, sm. écurie *b.* 154.

Stavaráchi, sm. Np. *b.* 81,2.3.

steá, sf. (stêle) étoile 12*. 14*.. 11. 2. 34,2. 49,3. 57. 66,2. 67,3. 83,3. 116, 2.. 129. 133,1.2. 172,3. 179,2. 203. 228,2. 244,3. 267,2. 300. 316,3.. 322. 3. 323,1.. 2. 357,3. 358; *b.* 22,3. 146, 3. 166,2.. 171,2; *stêoa* 244,2; *b.* 159, 3; *stiaoa* 200,3; *b.* 139,2..; *-ua, b.* 306, 2. 314,2.3.

steag, sn. (uri) drapeau; bannière 37, 3. 70,1.. 3; *stêg* 73; *b.* 127,2. 137,3.

Stefan, sm. Np. 3*,2. 69,3.. 90. 98, 2. 110. 125. 156,3. 157,2. 158,2. 199, 3. 251,2. 283,3..; *b.* 74,3; — **vodă,** Np. 70,1-3. 71,1-3. 72,1-3. 190,2.. 191, 2..3.. 192.. 202; *b.* 32,2.. 3. 33,1-3. 82; **Ștefăniță,** id. *b.* 32,2 (v. Ștefan).

stegár, sm. porte-enseigne *b.* 326; **-él,** s. bannière *b.* 326,2

stejár, sm. chêne 357,2.

stémă, sf. couronne 89; *b.* 316,2; *-mmă,* id. 251; —, armes *b.* 1. 237,3.

stemparița, *b.* 224,3 (v. șt-).

stenahorie, sf. embarras; angoisse *b.* 48.

stépénă, sf. (ne) marche; rang; degré 259. 264,2; *b.* 27,3. 29; *stêpena,* id. 299,3; **stepennaía,** psalme des marches 213,2.

stepsulu, *mr.* (στίξις) tâche *b.* 265,2.

Sterideal, Nl. *b.* 342,2.

sterigoáe, sf. hellébore blanche 355,3.

sterp, aj. stérile 209. 250; *b.* 258,3. 352,2; **sterpése,** vn. 3. devenir stérile 209; **stărpíe,** sf. stérilité *b.* 63,2; **-pít,** aj. avorté *b.* 372,2.

sti, prp. *mr.* sur; dans *b.* 270,3.. 272,3 (v. stri).

stíclă, sf. verre 224,2; —, bouteille *b.* 219. 260,3; *stecla, mr. b.* 286,2.

stidése, vr. 3. avoir honte 85; **-díre,** sf. honte 289.

stih, sn. (uri) verset 126. 184. 206, 2. 241,2. 296,3. 325,1-3; —, vers *b.* 102,3. 111,3. 154,2. 178,3. 182,2. 222, 3. 236,2.

stihíe, sf. (ii) élément 166,2. 260..; *b.* 23,3. 146,3. 218.

stinchesc, vn. 3. cesser *b.* 343,2.

sting, (nsei) va. 2. éteindre; anéantir 99,2. 184,3. 204.. 313; *b.* 16,2. 19, 2. 51. 185,2. 238,3. 259,3. 290,3; *stâng* 58,3. 69. 141,2. 142. 182,2; *b.* 48. 180,2. 240,2..; *stîng* 212; **stíngere,** sf. extinction, chute *b.* 25,2; *stân-* 199,3. 200,3; **stinsul,** sm. l'extinction 321,3; **stâns,** aj. éteint; mort *b.* 13,3. 196,3.

stiresesc, va. 3. *mr.* consentir *b.* 271; *stricsesc, b.* 272,2.

Stirlián, Np. 93,2.

stismusésc, va. 3. *mr.* emmurer *b.* 279,3.

stog, sm. meule de grains *b.* 297,3. 320,3; —, *mr.* foule *b.* 263,3; **stogóșă,** *lâna —,* sf. laine ordinaire *b.* 258,3.

Stoĭán, Np. 93,2. 135,2; **Stoĭca,** id. 73; **Stoican,** id. 171,2.3..

stol, s. groupe, nuée 201,2.3..

Stolíţa, Nl. résidence (Moscovie) *b.* 34,3. 35.

stolnic, sm. (i) sommelier; écuyer de bouche; rang 91,3. 150,3. 152; *stul-* 207,2; — **mare,** id. *b.* 73,2. 97,2.

stomáh, sm. estomac *b.* 26,2.

stors, aj. pressuré *b.* 45; **storsúra,** sf. pressoir *b.* 4.

străbát, va. 2. parcourir 130,3.

străbún, sm. aïeul *b.* 261.

străcurát, aj. purifié *b.* 342,3.

strădánie, sf. peine; effort 182,3; *b.* 130; **-duése,** vr. 3. s'efforcer *b.* 124; **-duitór,** aj assidu *b.* 156,2.

stráe, sf. (le) habits *b.* 178,3. 200,2. 294 . .; *stranie, mr.* vêtement *b.* 274,3. 281,2.

strafídă, sf. raisin sec *b.* 98.

străgóiŭ, sm. spectre *b.* 215.

străín, aj. s. étranger 68,3. 69,2. 315; *b.* 233,3. 304,2; *strein* 119,3. 125. 137,3. 189. 195,2. 197. 208,3. 237,3 . . 305,2. 324,3; *b.* 7,2. 11. 65 . . 74,3. 121,2. 180,3. 201. 233,2; *striin* 13. 15, 2 . . 18,2. 3 . . 23,2. 24,3. 25,2. 33. 40. 98. 155,2. 161,3 . . 222,2. 237. 238 . . 282 . .; *b.* 183,3 . . 184; **strîinat,** aj. s. qui est devenu étranger *b.* 69; **-ătáte,** sf. l'étranger *b.* 233,2; *stre-* 212,2; —, les étrangers *b.* 127,2.

străĺţă, sf. havre-sac *b.* 227,2.

strájă, sf. garde; poste 72. 84,3. 211,2; *b.* 169,2. 244,2.3; **străjeár,** sm. (i) gardien 244,3; **străjuése,** va. 3. garder 3*,2. 6*. 167,3; *b.* 11,3; *stre-* 167,2.

strălucése, vn. 3. luire; briller; resplendir 2*,3. 57,1 . . 2. 66,2. 85. 179, 2. 212,3. 231. 302,3. 340,2. 367,2; *b.* 24. 107. 177. 209,2; *stre-* 368; **-íre,** sf. lustre; éclat 215,3. 246; *b.* 55. 163; **-éit,** aj. s. illustre *b.* 107,2. 249; —, brillant *b.* 89 . . 91; **-eitór,** aj. s. id. *b.* 159,3. 177,2.

străluminát, aj. illuminé 257,3. 259, 2; **-ătór,** lumière 247,2; **-neḑ,** vn. 1. illuminer 242,2.

stramásu, sm. *istr.* matelas *b.* 285,2.

strâmătúră, sf. laine teinte *b.* 312,2.

strâmb, aj. faux; inique; injuste 15*, 3. 33. 40,2. 166 . . 193. 210. 218,2; *b.* 12,2. 71. 374,2; —, tort; courbé 350,3; *b.* 14,2. 91,2. 98,3. 120,2. 169. 371,2; *strâmb. b.* 118,3; **strimbáre,** sf. courbure *b.* 88,3; **-ătáte,** (tăţi) sf. iniquité; malice 1,3. 26. 35,2. 105. 109,2. 155. 170. 190,3. 218,2; *b.* 7,3. 70,2. 159, 2 . . 211.

strămóş, sm. (i) aïeul; ancêtre 182. 345; *b.* 4. 5,2. 17,2. 50. 96,3; —, Adam *b.* 64,3. 95,2; *stre-* 260,3; **-ésc,** aj. des ancêtres *b.* 252.

strâmt, aj. étroit; serré 285,2. 313, 2; *b.* 152,2; **strimtáre,** sf. manque 280; **strâmtoáre,** sf. détroit 191,3; *b.* 93,2; *strimtoare,* sf. presse, réduit *b.* 116; **strămtoréz,** va. 1. serrer *b.* 93; **strimtúră,** sf. *mr.* presse *b.* 270; **strimt,** aj. *mr.* serré *b.* 266,2.

strâmút, va. 1. changer 7*,3. 28,3. 202,3.

strână, sf. (e) chœur *b.* 339,2.

strâncenát, v. strun-.

strănepót, sm. (ţi) arrière-; petit-fils 237; *stre-* 92,2. 93; **-ótă,** sf. petite-fille 44,3.

strâng, va. vr. 2. (strânşu, strânsei) serrer; ramasser; assembler 25 . . 60, 2. 69,2. 117,3. 132,3. 161,3. 169,3. 204. 211,3. 212. 249,3. 271,2 . . 306,3. 313,1.3; *b.* 11. 12,1-3. 111. 116,3. 136, 3. 213. 221,3. 290,1-3; *string* 71,2. 72. 138. 234,3; —, *mr. b.* 265,2.3; —, vr. se réunir; s'assembler 131. 133. 174,2. 225. 265,1.2. 319,2. 353,3; *b.* 313,2; *string* 3*,3. 34. 70,2 . . 72,2; *b.* 18 . . 19, 1.2. 25; **-ere,** sf. syllexis 145,2.

stranie, pl. *mr. b.* 247,3 (v. straie).

stránie, sm. étranger 47,3.

strâns, aj. av. serré; recueilli; plié 245. 258. 271,2. 325,3; *b.* 90. 248,3, 313. 358,3; **strinsul,** sm. l'amas des eaux 34,2; **strinsoáre,** (sort) id. 265,2; —, gain 149; *b.* 148,2; **strânsúră,** sf. gain; richesse 47,2. 211,3; —, l'action de plier 245.

strănút, vn. 1. éternuer *b.* 121. 336,3.

straste, sf. angoisse 13,2; **străstuése,** va. 3. affliger 12.

străstúră, sf. (re) couche; planche *b.* 295.

stráşină, sf. avant-toit 172,3; *stre-, b.* 327,3.

stráşnic, aj. av. terrible, 228,2. 238; *b.* 56,2.3. 81,3. 109,3. 171,3.

strát, s. lit 242,2; —, planche *b.* 320.

Stratul, Np. 75,3.

stratocamil, sm. autruche 167,3 . . 168.

strâvŭ 95,2. 116,3 (v. stârv).

stréchiu, vn. 1. courir comme piqué par un taon *b.* 337,3.

strecór, (curaĭ) va. 1. filtrer; tamiser *b.* 46. 128; *stri-*, *b.* 43,2; **-curát,** aj. filtré 242; *b.* 340. 342.

stredie, sf. miel 12,3. 154,2.

strepezálă, sf. agacement 285.

stri, prp. *mr.* en, dans, sur *b.* 269, 1.3 .. 270,1 .. 2 (v. sti).

strîc, va. 1. gâter, détruire, briser; déchirer; vaincre 23. 27,2. 59,2. 62,3. 96. 110,2. 120. 168 .. 171,2; *b.* 205,3; —, démolir 230,3. 253,3. 254. 292. 320. 341 .. 350,3; *b.* 19,2. 26,2. 47. 124,2. 149. 208,2; *strîc*, *b.* 116,3. 132,3; **-ătóș,** aj. nuisible *b.* 148; **-ătúne,** sf. dommage; dégât; blessure 291,2. 300. 359,3; *b.* 6, 2; , nuisible 292; , l'action de détériorer *b.* 79; **-ătúne,** sf. id. 160. 162, 2; *b.* 152,2; **-áre,** sf. destruction; endommagement *b.* 87,3. 164,3. 236. 259, 2; **-át,** sm. (ŭl) lépreux; malade 26,2. 122,3. 304,2 .. 3. 305 ..; —, aj. brisé; gâté 120,2. 212,2; *b.* 12. 22 .. 74,2.

Strîcovschie, sm. Np. 192 ..

strîcsesc, v. stîrcsesc.

stricurătoare, sf. passoire *b.* 258,3.

strídie, sf. (ĭi) huître *b.* 42,2. 43,3 ..

strig, va. 1. (atu) crier 3*,2.3. 10, 2. 13,3. 21,2. 26,2. 30,3. 31,2. 156 .. 165. 186,2. 235. 247. 286,3. 287. 296, 2. 358,2; *b.* 19,3. 170,3. 209,3; —, appeler 65,3. 83,2. 85. 86. 318; *b.* 33,3; —, publier 264,2. 266; *străg*, crier 188, 2. 296. 301. 302,3; *b.* 58. 116,2. 133, 2. 136,2. 142. 196,2; —, appeler 307; *strig*, appeler *mr. b.* 276,2; **-áre,** sf. (ări) cri; clameur 85,2. 316,2; *b.* 93. 152,3; 185,2; *-ări*, *b.* 142,2; *străgare*, *b.* 84.

Strîlbițchii, sm. Np. *b.* 144,2.

Stroéscul, Np. 173,3.

Stroia, (vornicul) Np. *b.* 206,2.

stropése, va. 3. asperger; arroser *b.* 177,3. 327,3; **stropuléț,** sm. (ŭl) goutte *b.* 327,2.

strugur, sm. grappe 16; **-e,** sm. (i) raisin 100,2. 157. 282; *b.* 12. 45,3. 97, 3. 98,3 ..

strujése, va. 3. torturer; rompre 321. ..; *b.* 204,2.

strúmurar, sm. (i) pique-bœuf *b.* ,2.

strunginát, aj. brisé *b.* 217,3; *strîn-* ..

strúnă, sf. (ne) corde de violon 14. 2. 179.

strúngă, bergerie; parc de brebis *b.* 258,3; *stungă*, *mr.* id. *b.* 263,2.

struț, sm. bouquet *b.* 294,3; **-uș́or,** sm. petit bouquet *b.* 295,3.

Studitul, Np. *b.* 38,3.

stungă v. strungă.

stup, sm. (i) ruche *b.* 24,3 .. 25,1. 2 .. 34,3. 67,2. 220.2 .. 221. 222.

stupái, intject. halte! *b.* 127,3.

sturlubátec, aj. têtu *b.* 352,3.

sturz, sm. (i) grive *b.* 44,3.

su, istr. v. sup.

subásul, Aga *b.* 294,3.

subțiéz, vr. 1. devenir fin *b.* 328.

suc, sm. suc *b.* 317,3.

Suceávă, sf. Nl. 76,2. 246; *-ca-* 174, 2; *-cê-* 70,3; **sučávschi,** aj. de Suc- 114,3. 173,2. 205,3.

sucése, va. 3. tordre *b.* 120; **sucít,** aj. tortillé 172,3.

sucțesíve, aj. successif 343,3.

sudálmă, sf. (ălmĭ) injure; invective, offense 122. 123 ..; *b.* 7.

sudar, s. sudarum 244,3.

Sudiale, (?) *b.* 127,3.

sudoáre, sf. (ori) sueur 57. 97,3. 300,3; *b.* 103. 306,3. 344,2.

suduése, va. 3. offenser; injurier; maudire 121,1-3; **-uít,** sm. offensé 122, 2; **-itor,** sm. qui offense 122,1-3. 133 ..

súfăr, vn. 3. (a suferi) souffrir 129. 338, 2; *b.* 7. 13,3. 82,2 .. 3. 193,3. 236,3. 375; **suferít,** aj. toléré *b.* 8.

sufláre, sf. souffle; haleine; vent 102. 166,2; *b.* 90,2. 131. 164 ..; *toată —*, tout ce qui vit *b.* 146,3; *fără —*, hors d'haleine *b.* 196. 368,3; **suflát, aj.** inspiré 321,2.

súflec, vr. 1. retrousser *b.* 350,2; *-lic*, *b.* 337. 351.

súflet, sn. (e) âme 1. 2 .. 3. 4. 5. 24,2. 30,2. 42,2. 64,3. 76,2. 88,1. 2. 111. 127. 183 .. 186 .. 215,2 .. 3. 271, 2 .. 317. 347,3; *b.* 46,3. 47. 48. 49. 100,3. 199,2 .. 3 ..; *sof-* 54,2. 139,2; *sufflit*, *mr. b.* 280,3; **-tése,** aj. s. spirituel; de l'âme 10*,2. 12*,2. 29. 30. 37. 2. 50. 51,2.3. 76,3. 98. 111. 112,2. 169. 238 .. 364; *b.* 28,3. 146,3; —, animé 317 ..; **-é'ște,** av. spirituellement 85,3. 240; **suflețél,** s. dim. petite âme *b.* 345,2; **suflu,** vn. 1. souffler; respirer 40,2 165;3. 168 215,2 357; 3 51,2 (3,2 321 19. 1 289 ..

sug, va. 2. (supsei; supt) teter; sucer 7,9,2.15,2.61.264,282; *b.*163,2.309,369, 2; **-ár**, sm. qui tette à la mamelle 233, 2; *b.* 258,3; **sugăritu**, sm. l'action de teter *b.* 258,3; **sugáș**, sm. (i) à la mamelle; **-ătór**, aj. s. qui tette 11,2. 282,3.

sugmán, s. manteau *b.* 205,2.

sugrúm, va. 1. étrangler 90,3; *b.* 207.

súĭu, va. vr. 3. monter; élever; s'élever 6*,3. 32,2. 35,2. 41,2. 57,2. 65,3. 68. 99,3. 112,2. 124,2. 149,2. 162. 203, 2. 222. 250. 259,2. 273,2. 282. 300,3. 301,2.3. 302,1.2.. 333,2. 361; *b.* 27,3. 33,2.. 70,2. 142,2. 197,2. 216,3. 233, 3. 258,3. 351,2; **suíre**, sf. ascension; l'action de monter 105. 245,3; **suít**, sm. id. 35,2.

súlă, sf. poinçon *b.* 346,2; —, *mr.* id. *b.* 264,2.

sulemenít, aj. fardé; plâtré *b.* 370,2.

súliță, sf. (țe, ți) lance 6. 9. 200,2. 201,2. 212,3; *b.* 19,3. 89,2. 237,3. 323. 333,2; *-ți*, *b.* 120,3; **-țașul**, s. lancier 53.

sultán, sm. le sultan 71. 149,2.. 150.. 191,2. 334,1-3. 336..; *b.* 81,2. 366,1..2..; —, *mr.* *b.* 280,3. 281,1.2. 282; **Sultănică**, sf. Np. *b.* 308,3.

súmă, sf. (e) somme; nombre *b.* 364; *summă* 124. 152,3. 227; *b.* 220,2; *somă*, *b.* 82.

sum, *mr.* *b.* 269 (v. supt).

sumár, sm. *mr.* bât *b.* 271..

sumés, aj. retroussé *b.* 314,2.

sumeț, hardi; audacieux *b.* 227. 366, 2; **-țíe**, sf. hardiesse *b.* 141,2. 241.

súu, va. vn. 1. sonner; retentir; faire du bruit 200. 233,3; *b.* 22,3. 213,2. 311; **-ătór**, aj. faisant du bruit; retentissant 314,3; **-eț**, sm. (e) son; bruit 199,3. 201,2; *b.* 23,3. 89,3. 93,3. 140, 2. 217.

súpăr, va. vr. 1. fâcher; importuner; se fâcher 247,3. 248. 259,2; *b.* 7,3. 14, 2. 198,3. 208,2. 229,2. 335,2. 362,2; —, s. souffrance; oppression; tourment; dépit *b.* 24,3. 25; **-áre**, sf. id. 219,3. 228. 229. 366; *b.* 11,2. 24,3. 25. 49. 81,2. 82,3; *supar-* 184; **-álnic**, aj. irritable *b.* 6,2; **-át**, aj. fâché *b.* 114. 230, 2; *-perat* 186; **-ătór**, aj. fâcheux; vexant 228,3; *b.* 249,3.

súpra, prp. sur 247,3.. 248,3; *de* —, au-dessus 34; *b.* 20,3. 27.

supceriul, sm. qui est sous ciel; atmosphère, terre 267,3.

súpt, prp. sous 16*. 11,2. 24,2.. 32,2. 113,2. 115. 149.. 185,3. 266,3. 360,3..; *b.* 66,3. 91.. 107,3. 157. 220. 239; *de* —, en bas; de dessous 15,3. 34; *de de* —, id. 322,3; *b.* 118,3. 123, 3; *pe* —, sous *b.* 118,3; *suptu* 6. 7. 49, 3. 125..; *sopto* 175; *sup* 266. 268; *subt*, *b.* 243; *sub*, *mr.* *b.* 204,3. 205,3; *sum*, *mr.* *b.* 269,3. 270.. 271,2; *su*, *istr.* *b.* 283,1.2.

suptsisioáră, sf. aisselle *b.* 115,2; *suptăsuara* 13,3.

suptíre, aj. délicat; fin 78,3. 140, 2.. 202,2. 352,3; *b.* 45,2. 46,2.. 62. 177,2. 305. 315,3; —, âpre 92; *-țăre*, *b.* 84,3. 262; *subțire*, *mr.* mince *b.* 280, 3; **-él**, aj. très mince *b.* 43,3. 296,3; *subțirel*, *b.* 297; **suptietáte**, sf. subtilité *b.* 108,3.

supún, va. 2. (us; usei -ne) soumettre; asservir 9*, 3. 11, 2. 284; *b.* 5. 46, 3.. 94,3. 132,2. 142,2. 156,3. 199,3. 205,3. 235,2; *suppun*, *b.* 9. 14,3. 161. 249. 362,2; *supuiu* 360,3; *b.* 203,2; **-ere**, sf. soumission; obéissance 291,2; *b.* 47,2; *supp-*, *b.* 155; **supús**, aj. s. soumis; sujet; exposé à; docile 191,2. 245, 3. 317,2; *b.* 7,3. 19. 35. 79.. 105,2. 150,3. 168,3. 169,2. 220,2. 237. 349,3; *subpus*, *b.* 357,2.

supuréz, va. 1. *mr.* se moquer *b.* 281,3.

surafea, sf. *mr.* rasoir *b.* 267.

surcéa, sf. (cèle) copeau 24.

súrd, aj. s. sourd 66,2. 132,3. 228, 3; *b.* 49. 376,3.

suróră, sf. sœur 5* (v. sorâ).

surp, va. 1. renverser; crouler; détruire 70. 205. 284; *b.* 23. 39,2. 52,3. 185,3. 288,2.3; *surup* 203,1-3; **-áre**, (ari) sf. destruction *b.* 153,2. 243,2.

sursésc, va. 3. *mr.* raser *b.* 266,3.

surumán, aj. s. pauvre; non employé 155. 276,3; **-mănie**, sf. pauvreté 129, 2. 269.

sus, prp. en haut; dessous 10*,2.. 3. 11. 57,2. 165,3. 240,2. 293,2; *b.* 4. 73..; *susul*, le très haut; Dieu 15. 25. 77. 114,3; *de* —, d'en haut 21. 36,3. 107. 142. 177,1.2; *b.* 80,3. 229,2; *în* —, av. en haut 140,2. 320,3; *b.* 33, 3. 157,3; *în - de*, plus haut que 178; *în — ul apăi*, en amont 327..; *în -u*, *mr.*

b. 265; *mai* —, plus haut; **susdit** 69,3. 93,2 . .; *mai* — *de,* plus âgé 120,3; *mai pre* —, supérieur *b.* 24. 199,3. 243,3.

susáiu, sm. laiteron 355,3.

suspín, sn. (e; url) soupir 32. 64. 82. 186. 196,3. 241,3. 242. 338,3; *b.* 25,2. . 47,2. 48. 212,3; —, vn. 1. soupirer 9*. 19,2. 64,3. 67,3. 140. 142. 230,2; *b.* 54. 178,3. 183. 200. 232. 307,2; *suschir, mr.* id. *b.* 278; **-áre,** sf. (ări) soupir; sanglot 99,2; *b.* 47. 53,3. 180, 2; *-ire, b.* 109,2; *suschirare, mr.* id. *b.* 279,2.

sús-strigare, sf. cri de joie 248.

sútă, sf. (e) cent 4. 53. 71,3. 75,2. 96 . . 101. 103,3. 104,3. 127,3. 183,2. 297,2. 338,2; *b.* 77. 109,3 . . 254,3; —, siècle *b.* 168,3; *o* — *de boi,* hécatombe *b.* 83,3; **al** — **elea,** le centième *b.* 367 . .; **sutáş,** sm. (centurio) 3*,3 . . 5*.

sutur, *mr. b.* 278,3 (v. sătur).

svadă 265,2 (v. sf-); **svádnic,** aj. querelleur 285,3.

svănt 289,2 (v. sfănt).

Sventoslăv, sm. Np. *b.* 50,3.

svérca, sf. *mr.* nuque *b.* 271,2.

svéştnic, sm. (ce) chandelier 129,1-2. 148,3 (v. sfeşnic).

sveta Sofia, Nl. l'église de sainte Sophie 60,2; — **Mochie** 61.

svétnic, sm. (it) conseiller 133. 354, 2. 355 (v. sfetnic).

svíca, sf. *istr.* lumière *b.* 285,2.

svídocesc, va. 3. *istr.* déposer un témoignage *b.* 285.

svíntie 311,2; *smynt,* id. 226,1.3. 227,1-3 (v. sfănt).

svírĕ'p, aj. sauvage 60 (v. sirep).

svítésc, va. 3. prouver 324,2.

svrăşesc 312 (v. sfărşesc).

symból, sm. symbole *b.* 100.

symvulíe, sf. conseil *b.* 266.

synagógă, sf. (guri) assemblée; synagogue 126,2. 153,3; *b.* 38.

S'yndipa, sm. Np. *b.* 188,1-3. 189 . .

syntaxisul, sm. syntaxe 157.

S'yria, sf. Nl. Syrie *b.* 204.

Ş, Şt (III, Ţ).

şagă, sf. plaisanterie *b.* 290,3.

şáică, sf. barque *b.* 302,3; **şaículiţă,** dim. *b.* 302.

Şandru, sm. Np. Alexandre 53,2.

Şanta, Nl. *b.* 113,2.

şánţ, sn. (uri) fossé; retranchement 150. 197,2; *b.* 92,2. 141. 173,2. 240. 2. 3.

şápte, num. sept 12*. 42,2. 283,2. 322. 350; *b.* 131,2. 188,2. 204; *şeapte* 114. 146. 209,2 . .; *şăpte* 7; *b.* 67,2; **al şéptelé,** le septième 49,3; **a şeptea,** la septième 2. 22,3. 33; *b.* 63,2; **şleaptesprăḑéce,** dix-sept 199,3; **şéptezécĭ,** soixante-dix 151; *b.* 156; *-ḑăcĭ* 149; *şaptezece* 183,3; *-ḑecĭ* 5*,2; *şeptezecy* 61. 183,3.

şarpe, sm. (şărpi) serpent 36,2. 56. 60,3. 90,3. 102 . . 166,3; *b.* 6,2. 38. 59. 131,1.2. 153. 189,3 . . 232,2; —, (şerpi) 229. 230,3; *b.* 91,2.3. 163,3. 354,3 . .; *şarpi, b.* 138; *şerpe, b.* 340,3.

şarvaná, f. (le) chausse; culotte *b.* 33,2.

şáse, num. six 9. 21,2. 22,3. 293, 2. 317,3; *b.* 126,3; *şăsĭ* 6; *b.* 60,2; *şêse* 103,3. 107,3; *şese, b.* 311,3; **al şasele,** le sixième 6; *al şease,* id. 253; *a şase,* id. 40,2; **a şase,** f. la sixième 33. 35; *b.* 168,3; *şastele. istr.* le sixième *b.* 285; **şease sprezéce,** seize *b.* 372,2; **şasezecĭ,** soixante *b.* 40; *şeasc-* 231,2; *şasăzăci, b.* 360.

şatrár, sm. v. şetrar.

şbula, sf. *istr.* oignon *b.* 283,3. 284.

Şcheu, s. (ei) Bulgar 33,2. 61; **Şchée,** Nl. *b.* 33.

şchĭóp, aj. s. boiteux 127,2. 349; *scop* 25,2; **şchĭopéz,** vn. 1. boiter *b.* 66,3.

şcoálă, sf. (le) école 201,2; *b.* 27,3. 178,2. 249,2. 252,2; *şcolă, b.* 228,2; *şculă* 220,2.

Şcodra, Nl. *mr. b.* 276.

şe, *bnt. b.* 263 . . (v. ce).

şea, sf. (şele) *b.* 296,3. 342,3 . . 371, 2; *şé* 361,2. 362,2; *şéua, b.* 333,2; *şauă, b.* 306,2; —, (şeale) *b.* 326,2.

şele, s. (pl.) reins *b.* 223,2; *şale, b.* 332.

Şeptelíc, Np. 173,2.

Şebeş, Nl. 37.

şed, vn. 2. (şezuĭ; **a şedea** être assis; s'asseoir; se coucher; se tenir; demeurer; rester 1*. 9. 18,1.2. 21. 32,2. 36, 1.2. 103,3. 124,2. 130,3. 167,2. 216. 263. 300,2. 304,2. 305,2. 314,2.3. . 329. 334 . . 353,2. 364,3; *b.* 19,3. 34. . . 68,2. 119 . . 149,3. 169,3. 180 . . 260

3; — (şedul) 210,2. 255; — (a şădea) 41,2. 163,2. 195,2. 284. 288,2. 301,3. 310,3. 311. 331,3. 352; *b.* 37,2. 60,3. 72,3.. 75,3. 107,2. 138,3. 143,3.. 166,3. 172,2. 256; — (a şidea) 335..; *b.* 98. 115,3. 198,3.. 216,3; *şed,* (şizul) *mr. b.* 264,2. 265. 268,3; **şedêrê,** sf. (κάθισμα) part du Psautier 1*. 24,2; —, (rl) assemblée 1*.

şeialaltă, *bnt. b.* 262,3 (v. altă).

şel, *bnt. b.* 262,2 (v. cel).

Şendrê, Np. 72..

şerb, sm. (l) serviteur; esclave 11*. 3. 12,3. 16. 67,3. 147. 186.. 248. 254,2. 257,2; *şerŭb* 49; *şărb* 179,3. 180; *b.* 72,2; *şărŭb* 179; **şerbésc,** va. 3. servir 367,2.

Şerban, Np. 38. 260. 333,2; *b.* 205, 3. 206; *Şăr-* 279. 290,2.3. 343,3; *b.* 127,3.

şerpurél, sm. petit serpent *b.* 339..

şerveţél, sm. petit essuie-main *b.* 370,2.

şes, sm. (url) plain; vallée 114,2; *b.* 209,2. 300,2. 321; *şăs, b.* 62,2; —, aj. plat, plain *b.* 219,2. 261,3.

şetrár, sm. şetrar; titre de noblesse en Valachie 44,3. 53. 62,2; *şatrar, b.* 220,2.

şez, v. şed.

şezătoare, sf. veillée; réunion *b.* 262. 348,3. 370; *şă-,* aj. assis *b.* 98,2. 180.

şfert, s. quartier *b.* 27,2.. 294.

şghiáb, sn. (url) gorge d'une montagne *b.* 314,2.

şi, cj. et, aussi 1 pass.; *si* = *şi* 216; *szĭ* 226,2..; *shi* 188; *b.* 183; *şă* 255,2. 256. 257; *b.* 262,2..3.. 263..; *şe* 134,2.. 3.. 175,2; *şi, istr. b.* 284. 286,3. 287.

şI, pr. réfl. 3. pers. dat. 4. 9; —, *mr. b.* 266 (v. gram.).

şie, (sieş) 52; *b.* 358,3 (v. gram.).

şiioru, sm. *istr.* seigneur, Dieu *b.* 281,1.2 (v. si-).

Şikhem, Nl. 35,3.

Şileşeu, Nl. 173,3.

Şiloh, Nl 36.

Şinca, Nl. *b.* 205; *Şincai,* Np. *b.* 205.

şindlesc, va. 3. couvrir des bardeaux *b.* 223,2. 337,2; **şindrilă,** sf. (ll) bardeau *b.* 291.

şineva, *b.* 262,2 (v. cine).

şioput-lu, s. *mr.* fontaine *b.* 275,2.

şiret, sn. (url) galon; passement *b.* 90.

şiriténie, sf. finesse *b.* 356.

şiroiu, sn. (roae) torrent *b.* 289,3.

şiută, *b.* 330 (v. ciuta).

şleáh, chemin battu.

şliahtă, sf. ban 191.

şlic, sn. (ce) bonnet *b.* 3,3. 11,3. 121.

şoapta, sf. voix; chuchotement *b.* 288,3.

şoarece, sm. souris 161. 166; *b.* 12. 213,2..3.. 376,2; *-ice* 165,3; *b.* 11,2; *şoric, mr.* 270,2. 273; *b.* 269,3.

Şocuţ, Np. (Saxon) 208.

şofran, s. safran; crocus 356; *b.* 42, 3. 97,3. 319,2. 374,3.

şoim, sm. (l) faucon *b.* 328,1-3; *şoiim, b.* 137,3.

şóld, sn. (url) hanche *b.* 260,3. 309, 3. 332,2.

Şoldan, Np. 173,3.

şoldină, sf. maladie des hanches *b.* 26,2.

şoltuz, sm. (l) maire (Schultheiss) 38,2. 45. 93, 2; *-toz-* 43,2.

şopăcăitor, aj. médisant *b.* 208,3.

şopărlă, sf. lézard 357.

şoptesc, vn. va. 3. chuchoter; calomnier 352,2; *b.* 304,2. 362,3; *şopotesc* 248,3; **şoptitór,** aj. s. calomniateur, rapporteur 12*,3; *şopotitor* 50,3; **şoptire,** sf. (rl) séduction *b.* 58.

şoricel, sm. souriceau *b.* 362.

şovăiésc, vn. 3. mentir (?) 10*,3; —, chanceler 290; *şuvâesc,* tergiverser, chanceler 122. 123,2; *b.* 98,3.

şovár, sm. fenouil 355,3.

şpán, sm. (l) gouverneur de province 218,3.. 219. 268,3.

ştăpărésc, va. 3. piler; broyer *b.* 225.

Ştefán, Np. 37,2. 44,3. 45. 173,2. 200; *-vodă* 174,1..2; **Ştefănéşti,** Nl. 45,1.2 (v. Stefan).

ştempár, sm. (l) mineur; broyeur *b.* 223,3.. *-părítă,* sf. *b.* 224,3.

şterg, va. 2. (ştersei, -e) essuyer; effacer 186,3. 295,2. 300,3. 346,2; *b.* 46, 2. 229,3. 241,2; — *palme,* souffleter *b.* 303,3.

ştergár, sn. (e) essuie-main *b.* 339,2.

ştrêng, sn. (url) corde 359.

ştiflă, sf. *mr.* botte *b.* 265,3..

ştiinţă, sf. (ţe) science; connaissance; méditation 155. 211. 280. 293,3. 360; *b.* 2. 7,2. 155,2. 243,2. 247. 249,2;

cu —, sciemment 346; *b.* 201,3; *ştiinţele formose*, les beaux-arts *b.* 234,3.

ştir, s. blette *b.* 97,3.

ştir, s. essuie-main *b.* 334,3. 335 (v. peşchir).

ştíre, sf. (ri) savoir; connaissance; nouvelle; rapport 11*,2. 135,2. 217,3. 363,2; *b.* 65,3. 363,3; *cu* —, sciemment 87; *b.* 127; *fac* —, notifier 220,2; *b.* ; *-ri. b.* 97,3; *ştire, mr.* connaissance *b.* 266, 2. 268,3; **ştíu**, vn. 2. (ştiútu) savoir; connaitre; entendre 1*,2. 5*,3. 1. 2. 3. 8. 14. 15,2 .. 21. 25,2. 39,3 .. 42,2. 3. 46,3. 47,3. 48,1. 3 .. 51,3 .. 54. 66, 3. 68,3. 73. 76. 86,3. 89,2. 100,3. 108, 1-3. 109,2. 116. 122. 126,2 .. 179,3. 180. 182,2. 211,3. 241,3. 297,3 .. 314, 3; *b.* 22,2. 74,3. 113. 158,3 .. 203,3. 216,2. 224,2. 265,2. 312,2. 314,2; —, *mr. b.* 267,2. 279,2. 281,2; **ştiút**, aj. s. connu; expert; connaisseur; expérimenté 212,3. 260,2. 280. 366,3; *b.* 209,3; **ştiutór**, aj. s. connaisseur 25. 363,3; *b.* 21. 22; **ştiutúră**, sf. connaissance; science 31,3.

ştupése, va. 3. cracher *b.* 90.

şúer, vn. 1. siffler *b.* 313,2; —, s. sifflement *b.* 345,3.

şugubéţ, aj. illusoire 324,2; **şugubínă**, sf. dommage; péché *b.* 258,2.

şúmă, sf. table de matières 126 ..

şupărez, vr. 1. *mr.* se moquer *b.* 270,3.

şupése, vn. 1. courrir 95.

şuteálă, sf. (tele) flatterie, caresse 171,2.

şuţése, vr. 3. *mr.* tourner *b.* 270. 271,3 ..

şuvâese, v. şov-.

şváră, sf. corde, ligne; niveau 267,2.

Şved, sm. (ezi) Suédois *b.* 18,2. 3. 19,1.2 ..; **şvezése**, aj. suédois *b.* 18.

T (Ţ).

ţa, pron. f. 2 pers. v. gram.

ţubac, sm. tabac *b.* 116,2; **-chére**, tabatière *b.* 116,2.

ţaballaná, sf. (ele) instrument de musique, orchestre 334,3.

Ţabán, Nl. *b.* 300,3.

ţábără, sf. (bere) camp *b.* 167. 197. 206 .. 224. 252,3; **ţăbărése**, camper ici .. camp .. 150. 338 ..

ţáble, sf. (il) retranchement; bastion *b.* 92,3. 244,3. 245,1.2.

ţáblă, sf. (le) table 23,2. 40; —, planche *b.* 360,3. 361.

ţăbuéţ, sm. sac; besace *b.* 348,3.

ţac, intj. *mr.* onomatop. *b.* 280,3.

ţac, vn. 2. se taire 13. 31,2. 63,3. 64,3. 85. 169,2. 184,2. 327,2. 331. 365, 2; *b.* 200; —, (a ţase) *bnt. b.* 262,2; **ţăcére**, sf. silence *b.* 161,3. 362,2; *-cére, b.* 5,2. 53,3. 149,2; *-cea-* 184,3. 213.

ţăclúne, sf. rouille (du blé) *b.* 320,2.

ţăére, sf. carnage *b.* 165; — *capului*, décapitation 89,3; **ţăeáre** s., circoncis, Juif 15*,2; **ţăeát**, aj. taillé 101; **ţăetor**, s. coupeur *b.* 27; **ţăetúră**, s. les circonsis, Juifs 16*. .

ţaft, sm. *tafht*, taffetas 136,3; —, tapis.

ţágă, sf. (a prinde —) nier 160,3 ..; **ţăgádă**, sf. dénégation 213,2; **ţăgăduése**, nier; dénier 187,2. 245. 272,2; *b.* 206, 3. 256,2; **ţagăduíre**, sf. dénégation *b.* 153,2.

ţágmă, sf. ordre, classe *b.* 219,3. 220, 3. 222,2.

ţáĭcă, sm. père *b.* 229,3. 233,3.

ţáĭnă, (ne; nt) sf. mystère, sacrament; secret 8*. 47,2. 77. 79,2 .. 88,3. 97,3. 114,1-3. 115 .. 137,2. 161,2 .. 200. 226. 233,3. 330,3. 346; *b.* 7,2. 26,2. 28. 74, 3. 106,3. 107 .. 235 ..; *de* —, privé 169; *în* —, en secret; secrètement 29. 88. 112. 163,3. 186. 187,3; *b.* 69,3; *prin* —, id. *b.* 241,3; **-nic**, aj. s. secret 293,2; *b.* 107; —, initié 244; **ţăĭnuése**, va. 3. céler 245; **ţăĭnuít**, aj. s. secret; discret; mystérieux 327; *b.* 145,3. 163,2. 245,2.

ţáĭu, (a ţâia) va. 2. couper; tailler; tuer 47,3. 66. 71,2 .. 81,3. 101,2. 104, 3. 113,2. 127,2. 133,2. 141,2. 171,2. 190,2. 192. 197,3. 204,2. 258 .. 307,3. 308,2. 311. 342,3. 349,2, 355,1.2. *b.* 32,3. 42,3. 93. 117. 120,2. 140,2 .. 197. 216,3. 239,3. 255,3. 315,3. 332,3; —, *istr. b.* 285,2; *talîu, mr. b.* 266,3. 277. 282. 286,3.

talánt, sm. (ţi) talent 95,3 .. 96 .. 98,2. 158,2. 236,2. 275,3. 326,3 ..; *b.* 72,2. 154. 210 .. *adul* 270 2 3 .. , génie *b.* 246,2.

talăz, sm. flo .. .

tăle, sm. (nr .. .. are .. 166. 29' .. (15,2

20,2.3. 21,2. 23. 57,2. 64,1.2. 73. 119, 2; —, fable 353; **tăleovánie**, sf. commentaire 110; **-cuése**, va. 3. interpréter; expliquer; commenter 98. 166. 308, 2 .. 312; *b.* 31,2. 163,2. 164 ..; —, traduire 260,2. 261,2. 313,3. 321,3. 358,3; *b.* 20,3. 50. 150. 202,3; — 77, 3. 180,3. 253,2; **-uíre**, sf. explication; interprétation 243,3; *b.* 20. 31,3. 106, 2. 122,2; —, traduction 260,2; **-cultór**, interprétant *b.* 39.

táler, sm. (l) écu 38,3. 43,3. 45. 63. 90; *b.* 63,3. 64. 192,3; *talir*, *mr.* id. *b.* 265,3. 266 ..

táler, sn. (e) assiette *b.* 364 .. 374,3.

tălhár, sm. (rl) brigand 235,3. 285. 294,1-3. 324,2. 358,1.2; *b.* 16. 17,2. 60,2. 64,2. 127,2.3. 312,2; *tyl-*, *b.* 170, 3; **-hărése**, aj. de brigand 234,3; **tălhuése**, va. 3. brigander; piller *b.* 71.

tălmăcése, va. 3. interpréter 51,2; *b.* 83,3; —, traduire 119,2. 130. 251, 2 .. 280. 335,3. 360,2; *b.* 4,2. 30,3. 38, 2. 78,2.3. 79. 240,3; **-círe**, sf. (rl) traduction 280. 336,3. 348,2; *b.* 76. 79. 252,2; **-cít**, sm. id. 86. 280,2; **-citór**, av. traducteur 280,1.2; *b.* 251,3.

tălnése, va. 3. rencontrer *b.* 233 (v. înt-).

tálpă, sf. (e) plante du pied *b.* 72, 2; **talpa gâștíi**, chelidonium bonus 356,2.

tam, av. (slav.) là 43,2. 134,3 ..

tămăduese, va. vr. 3. guérir 10*,3. 11*,2. 137,2. 138,2. 148,3. 248,2. 252. 2. 285. 319,3. 350; *b.* 63,3. 246,2; **-uíre**, sf. guérison 51,2. 321,2.

tămâ'e, sf. encens 294,2 .. 367,3; *b.* 67,1-2. 167. 204,2. 345.

Tamas, v. Thoma.

tămbár, s. robe, manteau 21,3 .. 36.

tămpă, aj. obtus 98,2.

tămpăne, sf. tambours 14,2.

tă'mplă, sf. (le) tempe *b.* 122,3 .. 123 ..

tămpláre, sf. évènement 327,2; *tăn-*, *b.* 180,2; **tă'mplu**, vr. 1. arriver 43,3. 58,3. 69. 73,2. 90. 121,3 .. 125,2. 127, 3. 152,2. 160,3. 177,3. 191. 192,2. 220. 231,2. 235,3. 266. 299,2. 349,2. 359,3. 360,3. 363; *b.* 2; , *b.* 35 (v. înt-).

tănăr, aj. s. jeune 11,2. 12,3. 67. 131,2. 133,3. 134. 169,2. 230. 252,3. 276,3. 305,3. 306 .. 319,2; *b.* 5,3. 27.. 51,3. 52,2. 67. 71,3 .. 89,3. 91,3. 162, 3. 164,3 .. 203. 212. 325. 362; *ti-* 35,3.

Tanasie, Np. 87,2.

Tănceenski, Np. 70.

tănd, v. tind.

tăngése, vn. 3. gémir *b.* 305,2; **tînga**, sf. gémissement 211,2; **tingíre**, sf. id. lamentation *b.* 42,2. 44. 376,2; *-ri*, *b.* 42,3; **tănguése**, vr. 3. complaindre; se lamenter 1. 3. 185. 288,2; *b.* 187,2. 323, 3. 341 ..; —, lamenter 147; *tâîn-* 181, 3; **-guíre**, sf. (rl) lamentation, plainte 67,2; *b.* 54,2. 140,2. 242,3.

tănjeálă, sf. (jelt) bascule *b.* 337.

tar, sm. poids, compensation 90. 233, 3; —, *mr.* âne *b.* 271 ..

Tarasie, Np. 78,3.

tărăș, av. traînant *b.* 132,2.

tărâ'ță, sf. (te) son (du blé) *b.* 212, 3. 310,2. 376.

tărcáv, aj. barriolé *b.* 258,3.

táre, aj. av. puissant, fort; vigoureux; très, fortement 15*. 5 .. 36,2. 56,2. 64, 3. 67,3. 84,2. 105 .. 165,2. 193,2. 204, 3. 224,3. 262,2. 351,3. 360,3. 368; *b.* 13,2. 35,2. 67. 101. 145. 162,3. 173,2. 227,2. 228,2. 331. 332. 370,3; —, vitement 255,2; —, haut *b.* 33,3; *-ri*, *b.* 171,3; **tărișór**, vitement *b.* 334. 337.

tărése, va. 3. traîner; —, vr. se traîner, ramper 222; *b.* 91,2; *-răsc* 359 ..; *b.* 98,2. 153,3; *-răesc*, *b.* 164. 177,3.

tărg, sn. (urt) ville, place; marché, foire 72,2. 217,3. 235,3. 294,3. 352,2. 361,3; *b.* 33,2. 34,3. 169,2. 214. 252, 3. 256,2 ..; *trăg* 38,2. 45,2. 114. 199, 2 ..; **târguesc**, vr. 3. acheter *b.* 355,2; **târguíre**, sf. (rl) licitation *b.* 221,3; *trăguíre*, achat 179,3; **târgușór**, s. dim. *b.* 244,3. 245,3; **Târgu-frumos**, Nl. *b.* 333,2; — **Jiului**, id. 73,3; **târgovéț**, sm. (l) marchand *b.* 219,2. 221,2 .. 222, 2 ..; **Târgoviște**, Nl. 135,2; *-ște* 156,3. 157,2. 236; *b.* 15; *-ști*, *b.* 4,2.

tărhat, sm. fardeau, bagage *b.* 260.

tarhón, sm. dracunculus *b.* 97,3.

tărîe, sf. force; vigueur; fermeté; vertu 14*,3. 3. 4. 6 .. 7. 19,2. 24. 28. 31,3. 34. 35. 58. 86,3. 131 .. 147 .. 228,3. 250. 264,2. 313,2; *b.* 65 .. 87, 3. 148,3. 186. 197,2. 230,2; —, puissance 169; —, rocher 154,3; —, firmament 34,1 .. 3. 154. 288,3 .. 303,3; *b.* 157,1-3; **tărîre**, id. *b.* 70.

tărlă, sf. parc de bétail *b.* 258,3. 260.

târnăcóp, sn. (coape) hoyau; pioche *b.* 312.

tăroásă, aj. f. enceinte 273. 274.

tărpesc, va. 3. souffrir 165,2.

tártar, sm. tartar 228,2; *b.* 143,3. 172,2.

tărzíú, aj. av. tard, tardement *b.* 25, 2. 40, 3. 164, 3. 348, 3; *-zăe*, *b.* 26,2; *-dăe* 264,2; **-zíór**, un peu tard *b.* 337.

tăslár, sm. charpentier 265, 3.

taștie, s. *eu* —, *istr.* en vain *b.* 285.

tăt, 138,3 (v. tot).

tátă, sm. père 10*. 1,2. 7. 15. 17,3. 20. 28,2.3 .. 31. 42,3 .. 105,3 .. 248. 311,3; *b.* 5,2. 36,3. 68,1.2. 69,1.2. 146, 3. 349,3. 361,3; —, avec le pr. poss.; *tătă-ni-meu*, mon, à, de mon père 184,2. 273,3; *b.* 70,2 ..; *tătâni-tău*, ton, de, à ton père 35,2.3. 36,3. 67. 273,2; *b.* 96; *tătâni-său*, son, à, de son père 37. 69,3. 90, 2; *b.* 50,2 .. 82. 120. 359,2; *-ne-* 179, 3; *b.* 255,1.2. 256. 352; *tatul* 226,2.3 .. 227,1.3; *mr.* — *(ău) b.* 276; **tătăcúță**, sm. id. dim. *b.* 352,2. 353,2; **tatăl nostru**, la prière: „Notre père, etc." 220,2; *b.* 80,2; **tătălnrése**, aj. paternel 2*,2.

tato, sm. *istr.* voleur *b.* 282,3.

Tâtar, sm. (i) Np. Tatar 191,2. 197, 2. 234,1-3. 235,1-3; *b.* 18,2. 25,3. 297, 3. 367 ..; —, (ăi) id. *b.* 204. 361,1.3; *b.* 3,2; **-rése**, aj. de tatar 71. 360,3; *b.* 81,2.

tău, pr. poss. 2 pers., tu 2* .. 1. etc. (v. gram).

táur, sm. (i) taureau 282; *b.* 77. 258, 2. 368,3; — 35,1.2.

Tăutul, Np. 151; — *logofătul*, id. *b.* 34.

tăvălése, va. vr. 3. rouler, tourner 45,3. 184,3; *b.* 98,3. 117,2. 322,3.

tăvane, s. *mr.* plafond *b.* 269,2.

Tavromenie, sf. Nl. 252,3; *b.* 203.

te, pr. pers. 2. sg. acc.; *ți*, *b.* 135, 1-3. 360,2 .. (v. gram).

[illegible]ea, prp. *mr.* pour *b.* 269,1-3. 271,2. 2,1.2 .. 278; *tia*, *istr.* *b.* 284,2 (v. ti).

[illegible]eácă, sf. fourreau *b.* 306 ..

[illegible]eámă, sf. crainte 158,3; **têmere**, [illegible] 49 3. 50,2. 346,3. 366,2; *b.* [illegible] 297. 298,1.2 (v. am

tease, sn. (uri) plat 222,3 .. 223, 1.2 ..

teátru, s. théâtre *b.* 152,2.

Tecuciŭ, sm. Nl. 71,3; *b.* 25,3.

Teca, sf. Np. *b.* 172; **Tecana**, sf. id. *b.* 172; **Tehaea**, id. *b.* 172,

tehne, sf. *mr.* art *b.* 276.

téiu, sm. tilleul 357 .. 371,2; —, tille 357.

telegár, sm. (i) cheval de carrosse *b.* 258,2.

tem, vn. vr. 2. craindre, redouter 16*, 2. 6. 10,2. 21. 28,2. 68. 85. 89. 104,3. 129,2. 139,2. 155. 170. 180,2. 182,2. 213. 229 .. 247,3 .. 258. 273,3. 276,2. 289,2. 310. 342,3. 361,2. 368,1.2 ..; *b.* 4,2 .. 3. 20,2. 41 .. 84,3. 100,2. 106. 110,3 .. 141. 148. 178,2. 186. 208,2. 215,2. 246,3. 337,2; **-ător**, aj. s. craintif; religieux 146,3. 171,2; *b.* 67,3; *-ătoor b.*

teméinic, aj. solide; sûr *b.* 93,2. 236,3; **teméiu**, sn. (uri) fondament; base 228,2; *b.* 99,3. 128. 156,2. 220, 3. 221. 224,2. 300,3; **temelíe**, sf. (ii) fondament; fondation, base, abloc 112, 2 .. 172,2. 270,2. 282. 315,2. 320; *b.* 42,3. 288,2 .. 3; *themeallie*, (lli) *mr. b.* 277,3.

têmere, sf. crainte 12*.

témniță, sf. (ță, țe) prison 2*,3. 3*, 2. 18,1.3. 19 .. 59 .. 96 .. 104 .. 149, 3. 224. 234. 359,3. 363. 364,3.

tênchiu, s. drachme *b.* 45.

Ténedos, sm. Nl. *b.* 84,2.

tentațiun, sm. *istr.* tentation *b.* 284,3.

terșejíe, sf. compagnie *b.* 223. 226, 3; **-șej**, sm. (i) compagnon *b.* 226, 3.

Tertil, Np. 6*.

Tertulieau, sm. Np. *b.* 13,3.

teslim, s. *fac* —, confisquer *b.* 117.

testaménț, sm. testament 124,2. 125, 2. 128,3. 260,2 .. 347. 348,2 ..; *-mânt* 126; *b.* 156; —, dernière volonté.

Tetra-evanghel, sm. les quatre Évangiles 17.

Tever, sm. Np. 55.

Thadeu, sm. Np. 194,2.

Thales, Np. *b.* 13.

Thamara, Np. 276,3; **Thamaria** sf. Nl. 65,3; — 68.

Tharsis, sm. Nl. 367 [illegible]

Theagen, Np. *b.* 9

Theoctist, Np. 70,5 ..; [illegible]dova, [illegible]8. 224 (= Teodor) ..dora, id. 319, [illegible] dosi. [illegible] 298,2 [illegible]9

280,2; *Todosia* 91,3; **Theofil,** Np. 98,2. 110. 261,2; **-filact,** id. *b.* 20; **-ofilit** 61,2.

theologhia, sf. théologie 159; *b.* 60. 253,3; *-ghiia* 204.

Theona, Np. 257.

Thesalonic, Nl. *b.* 78,2 (v. Solun).

thesaurarie, sf. trésorerie *b.* 223.

Theti, Np. *b.* 89,1.2..; **Thetalie,** sf. Np. Thessalie 320; *b.* 90; **-licese,** aj. de Thessalie *b.* 80. 88,3.

Thoma, Np. 130. 187. 194,2; *b.* 86; *Toma* 91,3; *Tamas* 227,3; *-aș* 38.

ti, pnp. *mr.* pour; de; sur *b.* 270.. 276,2. 279,2. 281,2.. (v. tea).

ticăit aj misérable *b.* 145, 2; **ticălă,** sf. (le) misère 9. 25; **ticălós,** aj. s. misérable; indigne; pauvre; malheureux 85. 157,2. 242,2. 315,2. 355,2; *b.* 40, 3. 47,2.. 48,2. 83,2. 85,1.2. 126,2. 141,3. 142,2. 152. 196. 197,3. 204, 3. 212,2. 231,3. 239,2. 357,3. 363,2; **ticălosíe,** sf. (il) misère 348.

tichíie, sf. bonnet *b.* 266,3.

tienă, sf. repos *b.* 161,2. 361,2; **tienése,** va. 3. faire du bien *b.* 353,2; **tienít,** aj. paisible 292; *b.* 362.

tiesít, aj. encombré; tout plein *b.* 352.

tie, *b.* 184 (v. ție).

Tighinea, Nl. *b.* 18,2.

tigru, sm. le tigre 58; *b.* 61,2.3. 134; **Thigru,** Nfl. *b.* 167,2.

tigva, sf. (ve) courbe *b.* 44; —, crâne *b.* 361,3.

tiha, sl. de là (?) 134,3.

tij, (slav.) idem, le même 93,2. 103; *b.* 181,3.

timielíie, sf. *mr.* respect *b.* 267,3.

Timon, Np. 283,3.

Timotheĭu, Np. 269,3..; *Tym-* 153.

timp, sn. (ure, rĭ) temps 240,3. 256, 2; *b.* 235; *tămp, b.* 201,3.

tímpin, va. 1. rencontrer 182. 187, 3. 188. 201,2. 285,3; *tăm-* 67. 287. 301, 3. 302..; **timpinăre,** sf. rencontre 1,3. 229; *tămăp-,* sf. id. 1. 3. 67; **timpinălă,** id. *b.* 115,2 (v. int-); **timpinát,** s. maladie contagieuse 286,2.

timpurĭú, temporaire; prématuré 264,2; *b.* 26,3. 59,2.

tínă, sf. (nĭ) boue 254,2. 293,3. 360, 2; *b.* 17,2. 98,3; **tină-luby,** qui aime la terre 56,3

tind, va. 2. (tinsei) étendre; tendre; entraîner 15,2. 64,3. 101,3. 189,3.. 234,2. 272,3. 366,3; *b.* 52,2. 57. 176, 2. 241,3; *tĭnd* 49,3; *tănd* 313 (v. în-).

tíndă, sf. (de) vestibule; porche 72, 3. 173; *b.* 12; —, prætorium 6*.

tine, pr. 2. pers. *mr.* tu *b.* 270,2 (v. gram).

tinerél, aj. sm. (el) jeune; petit-fils 247,2. 265,3. 282,3; *b.* 305. 332; *-nă-* 315,2; **tineréțe,** sf. pl. jeunesse 7; *b.* 48,2. 109,3. 373,2; *-ereță, b.* 111; *-erĕ-* 110,3. 179,3. 180,2. 292; *b.* 151. 176; *-ereațe* 266,2; **tineríeă,** aj. f. jeune fille *b.* 318; **tineríme,** sf. jeunesse *b.* 313; **tinerión,** aj. dim. très jeune *b.* 326,2 (v. tănăr).

tingese, -gire, v. tângesc.

tinós, aj. fangeux; vaseux 360,2; *b.* 26,2..

tip, sn. (urĭ) type; figure *b.* 205,2.

tipár, sn. (e) imprimerie; typographie, presse 38. 78. 03,2. 4,3. 201. 290,3; *typ-* 216,2. 236,3. 237 *b.* 30,3. 79. 150. 207. 234,2; **tipărése,** va. 3. imprimer 33,2. 38. 78. 87, 3. 94,1.3. 98, 3. 109, 3. 114. 125, 3. 237. 268, 2. 280,2. 290,1-3. 335,2; *b.* 53,2. 202,2; *typ-* 260. 340,2; —, faire représenter *b.* 163,3; **tipăríre,** sf. édition *b.* 360, 2; *typ-,* impression *b.* 234,2; **tipărítul,** s. impression 236,3; *b.* 86,2; *ty-* 348,2; **typárnĕ,** sf. typographie 94,3; **tipárnie,** aj. imprimé 158,3; **-niță,** imprimerie 246,3. 250,3.

tipic, sn. (e) modèle 218; —, rituel 260,2.3. 261.

tipíre, sf. imitation, image 245,3.

tipografie, sf. (il) typographie; imprimerie 268,2. 269,2. 270,2. 280,2. 343; *ty-* 125. 236,3.. 261,3. 328. 337..; *b.* 30,3.

tiposesc, va. 3. former 145,2; **-síre,** formation 163,2.

tipsíe, sf. (il) braisière *b.* 43, 1. 2. 44, 2. 89.

tirán, aj. s. tyran 146,3; *b.* 9,3. 14. 2. 76,3. 152. 229,3. 230. 363; *tirian, b.* 180,3; *ty-, mr. b.* 266,2; **tirănĕ'ște,** av. tyranniquement *b.* 238,3; **tiraníe,** sf. tyrannie *b.* 197.

tiriac, sm. remède *b.* 138.

tísă, sf. if *b.* 342,2.

tist, sn. (urĭ) officier *b.* 226,3.

titesc, va. 3. viser *b.* 297,2 (v. chitesc).

tit, sn. titre *b.* 34,3. 35; *titu*, *b.* 201, 3; *titulăș*, id. 189,3. 190.

Tit, sm. Np. Tite 15*,3; *b.* 237,3; *Titus* 47,2.

Tiverie, s. Nfl. (Tibre) 59,2; —, Np. (Tiberius) 358,3.

tivgă, sf. calebasse; gourde *b.* 373.

tiz, s. homonyme 209,2.

tlăcovanic, 54 v. (tâle).

toácă, sf. (ct) planche de bois ou de fer au lieu des cloches d'église *b.* 3.

Toader, sm. Np. Théodore 43,2. 53, 2; *b.* 244,2; **Toderașco**, id. 199,3 (v. Theodor).

toámnă, sf. automne 49,3; *b.* 26,2. 58,3. 59,1-3. 329,2. 365,2.

toámă, sf. mauvaise humeur; manie 213,3; —, sort *b.* 57,2.

Toaneștĭ, Nl. (?) *b.* 333.

toártă, sf. anse *b.* 338,3.

toc, va. 1. sonner 218,3; *b.* 238,3. 376,3; **-átă**, hachée *b.* 42,2. 43. 44,2.

tochílă, *b.* 137,2 (v. topilă).

tocma, aj. plaine 19; —, av. justement; exactement; comme; égal 20. 58, 2. 60,2. 89,3. 94,2. 96. 120,2 .. 132, 2. 156,3. 278,2. 329,2. 353; *b.* 41. 205, 2; *de a* —, id. *b.* 9,2; *tocmai*, *b.* 366,2; *toymai*, *b.* 336,2. 367.

tocmálă, sf. (elĭ) stipulation, arrangement; accord 38,3. 45. 75,1 . 3. 91,3. 103. 119,2. 120; *b.* 13,3. 221,3; —, institution; organisation 76,2. 79. 89,2. 140,3. 218,2. 220. 284,3; — 139 ..; *cu* —, mesuré 313,2; *fără* —, dérangé 88,3; *-mĕ-*, (le) institution; création 3. 17,2. 18,2. 39,3. 81. 88,2. 119. 193. 197,3. 364,3; —, accord 87. 223; *b.* 376; —, affaire 366,3; —, ordonnance 354,3; —, règle 307,3; *b.* 166,2. 189,2; *-melă* 208; **tocmésc**, va. 3. instituer; organiser; établir 24,1.2. 25,2. 57,2. 115. 190. 244,2. 343,3; *b.* 53. 158,2; — 79,3. 125,3; *b.* 24,2; —, régler 47, 2. 185,3 .. 193; *b.* 68; —, fixer; arranger 71,1 .. 2 .. 76,2. 159. 171,3. 360; *b.* 19 .. 166,2. 216,3; —, diriger *b.* 18; —, nommer 191. 237; *b.* 178,3; —, conduire 47; —, louer *b.* 128,3; —, réparer *b.* 335,3; —, s'engager 220,3; —, composer 166,2; —, vr. convenir; tomber d'accord; marchander 6*,2. 43,3. 62. [illegible] 296,2; *b.* 336,2. 355,1.2; *-cŭm-* 92,2; **tocmíre**, sf. constitution 166,2; —, institution 193; —, ordre 288,3; *b.* 164, 3; *tog-*, ordre 334,3; **tocmitór**, instituteur 159,3; —, compositeur 111,2; —, économe 47,2.

Todosia, Np. v. Theod-.

toeág, sn. (toeage) bâton 322; *toiag* 36. 194,3. 273,2. 283. 306,1.2; *b.* 41. 316,3 .. 331 ..; *toeag* 320,3. 322; *toiag*, coup de bâton 199,2.

Toma, v. Thoma.

Tomeștĭ, Nl. 151,3.

tomnátec, aj. autumnal 12*; **tomnésc**, va. 3. faire passer l'automne *b.* 329,2.

Tomșea, sm. Np. 174.

Topeltin, Np. *b.* 3,2.3.

topésc, va. vr. 3. fondre; dissoudre; se fondre 15,3. 30. 228,2. 282,2. 368, 2; *b.* 45,2. 46. 104,2. 217,3. 219. 238,3. 327, 2. 365,2.

topílă, sf. rouissage; macérage (du chanvre); *tochilă*, *b.* 137,2.

topór, sn. (oare, oară) hache; cognée 361,2.3. 362,1-3; *b.* 88,3. 129.

tora, av. *mr.* maintenant *b.* 266. 270,3.

torc, va. 2. tordre; filer 8*,3; *b.* 298, 2. 320. 348,3. 349,2.

Tordaș, Np. 37.

tormentum, s. (latin) *b.* 240,3.

torn, va. 1. (turnal) verser 273,3. 317,3. 320,3; *b.* 20,3. 42,2. 44. 238; —, retourner 13,2. 61. 222,3. 273,3; *turn*, *mr.* id. *b.* 267. 280,3. 284; —, *istr.* id. *b.* 286,3.

tortul, s. trame; fil *b.* 120.

tot, aj. (toată; toț, toate) tout; chaque; —, av. toujours; entièrement 6*, 3. 16*,2. 1 .. 2 .. 11. 18. 25. 27,3. 28. 30. 34,3. 51,2 .. 54,2. 70,3 .. 77,1.2. 88. 111. 113,1.2. 126. 263; *b.* 19,3. 21, 2. 24. 101. 105,2 .. 107,2. 160,3. 166. 169,2. 215,3. 219,3. 257,3. 304,3. 308. 362,2; —, cependant 163,3; *b.* 246,3; —, (toțĭ) 258; —, (tuturorah) 136,3; —, (toate) 1; —, (toată) 1*,2; —, (tuate) 363,3; —, (totă) 239,3; —, (tôte) 1. 35. 47,2. 111. 266,3 ..; *b.* 171,3; —, (toôte) 3. 4; —, (totle) *b.* 262,2; —, (tute) *mr.* *b.* 264,3. 266,3. 267,3. 269,2. 270,3. 272,3. 276,2; —, (e, ți) *istr.* *b.* 283,3. 286,2; *tot cela*, quiconque *b.* 37; *cu totul*, tout à fait *b.* 91,1-3. 107,2 .. 143; [illegible]

3. 139,2. 160,2; *b.* 21,3. 62. 109,2. 292. 344,3; *di —, b.* 143,3. 160,3; *tot dêuna,* av. toujours 45,3. 166. 167,3. 277. 306, 3. 323. 338,2; *b.* 39,2. 151,2. 164; *tot diuna, mr.* id. *b.* 266,3; *tot una,* id. *b.* 295,2; **tótuși,** cependant *b.* 201,2; *totulus; cu totulus tot,* entièrement 95.

Totruș, Nfl. 38,2 (v. Trotnș).

továrâ, sf. fardeau 36,2 (v. povară).

továrăș, sm. (i) compagnon; associé; camarade 143,3. 144,3; *b.* 48,3. 84,3. 85,2. 180; *-roș. b.* 125,3. 130. 131,3; **tovărășíe,** sf. (ii) compagnie; association *b.* 47,2. 84,2.

Tovica, sm. Np. 79,2; *Tovit,* id. *b.* 62,2.

trâ, prp. *mr.* pour *b.* 263,3. 265. 266. 267,2; *tra, b.* 264,1-3.

trabă, v. treabă.

tractír, sm. cabaret *b.* 325,2.

tradicĭúne, (i) sf. tradition *b.* 268,2.

trăesc, sn. 3. vivre 16*,2. 32. 96,2. 136,2. 197,2. 210. 235,3. 327,3. 349, 3. 353,3; *b.* 2. 7,2. 31,2. 58,2.. 68,3. 88. 187,2. 241,3. 322,2 (v. traiu).

trag, va.vn.2. (traș, trăsei) tirer; traîner 5. 15,3. 16,2. 51. 83. 95,2. 96,3. 219. 258. 282,3. 299,2. 365,1.3; *b.* 3. 17,2. 32,3.. 34. 72,3. 89,3. 91,2.3. 125,3. 131,2. 132,2. 162,3. 212,2. 234,3. 244, 2; —, attirer *b.* 244; —, étendre 215; —, continuer 343,3; —, accumuler 13, 2; —, ramper 35; —, louvoyer 110,3; —, partir 143,3; —, souffrir *b.* 102,2. 182,2. 350,3. 374,2; — *nedêjde,* espérer 315; *b.* 375,3; — *vănt,* souffler 300,3; *b.* 177,2; — *de moarte,* mourir *b.* 293,2; — *zefchĭurĭ,* banqueter *b.* 104,3; — *danț,* danser *b.* 331,3; —, vr. se retirer 137. 319,3; *b.* 35,2. 242,3. 327; —, provenir; descendre; dériver 252,3. 353,3; *b.* 6,3. 33,2. 51,2.. 220; —, apparaître *b.* 75,2; —, *mr.* tirer *b.* 268,2; —, *istr. b.* 284,3.

tragedie, sf. tragédie *b.* 205,2; *-ghedie, b.* 152,2.

trágere, retraite; recours *b.* 151,2; —, respiration *b.* 254,2; *trageare, mr.* l'action de tirer *b.* 271,2.

Trăgoviște, Nl. 33,2 (v. Târg-).

trăĭ, v. trei.

trăínstă, sf. havre-sac 194,3.

trăitór, aj. vivant 202,2.

trăiu, sn. existence; bonne vie 170, 3. 275,3..; *b.* 9,2. 11. 173,3. 293,2. 362,3 (v. trăesc).

Traĭan, Np. 197,3. 308,2; *b.* 1,2.. 3. 2..; *Troĭan* 196,3.

trăʼmbiță, sf. (țe) trompette 71,2. 158. 192. 316. 334,3; *b.* 311; *-ta* 14*, 3.. 233,3. 254,2; *trimbița, b.* 88,3; **trâmbițáre,** sf. l'action de sonner la trompette 233,3; **trâmbițéz,** va. 1. sonner la trompette *b.* 141,2

trămur, v. tre-.

trandafír, sm. (i) rose 356; *b.* 45. 46. 67,2. 176,2; *Trandafir,* Np. 93,2.

trăʼndav, aj. s. paresseux *b.* 247,2; **-dăvesc,** vr. 3. devenir paresseux *b.* 142; **-dăvíe,** sf. paresse *b.* 198,3.

trântesc, va. 3. jeter à terre *b.* 131. 141. 296. 299,2. 365.

trănzi, sm. pl. hémorroïdes 300.

trapezárĭu, sm. réfectoire *b.* 207.

trăsnésc, va. 3. foudroyer *b.* 64,2.3. 331,1.2; —, claquer; sonner *b.* 312. 352; *trăznesc, b.* 240; **trăʼsnet,** foudre; tonnerre *b.* 51. 64,2.. 180,3; —, carreau de foudre *b.* 64,2; *-snit, b.* 181,3; *tresnet, b.* 363,3; *-snit, b.* 242,2.

trăsúră, sf. trait 211,2.

trat, sm. *istr.* fois *b.* 284,2.

treábă, sf. (trebi) affaire; occupation 46,2.. 77,3. 78,2. 224,2. 332,3. 351, 2; *b.* 29,2. 81,3. 113,3. 155. 202,3. 249, 3. 312,3; —, travail 171,3; *b.* 19,2. 350,2. 351; —, utilité 79,2. 94,2. 283, 3; *b.* 99; —, affaire; responsabilité 88, 2. 89. 93,2; —, droit 75; —, importance 328,2; —, nécessité; besoin 13. 304,2. 338,3. 350. 364,3; *b.* 12; *nice de o—,* vaurien; inutile 119,2. 144,2. 184, 3. 266. 351; *fară de —,* id. 212,2; *cu —,* ayant du succès *b.* 202; —, adroit *b.* 40,3; *de bună —,* utile 313; *triabă* 148, 3. 245; *trabă* 74,2. 207,2; *b.* 113; *trebă.*

treambur, *mr.* v. tremur.

treáptă, sf. (te) degré; marche, rang 173; *b.* 154,2.3. 220,2.3. 234,3; —, (treapce) 249,2.

treaz, aj. sobre 47.

trebuésc, va. vr. 3. avoir besoin; il faut; être nécessaire 25. 39,3. 41. 42,3. 48,2. 52,3. 111. 123,2. 125,2. 169,2. 277,2. 3.. 291.. 292,3. 349,2; *b.* 31,2. 3. 68,3. 77,3. 112. 148,2. 170,2. 180,2. 221,3. 310. 369,2; *trêb-* 305,3; *trîb-* 5. 82,2. 221. 222,3.. 262,3. 312; *b.* 258,2. 261,2; *tră-* 217,2; **trebuincós,** aj. s. nécessaire 246,2; *b.* 28. 87.. 128,3. 129.

148,2..355,2; *trih-*, *b.* 124,3; **trebuínță**, sf. (ţe) besoin; nécessité 279,2. 343,3. 344,3; *b.* 50,2. 163,3. 180,2. 188,3. 249, 2; *cu* —, nécessairement *b.* 154,2; *de* —, nécessaire 345; *b.* 30,2. 77,3. 131. 151.

trec, vn. va. 2. passer; cesser; faire passer 14*,2. 15*,2. 4. 7. 8,2. 56.. 57. 67,3. 68,3. 71,2.3. 84. 86. 128,2. 131, 3. 145,3. 162,3. 166. 197. 203.. 229, 3. 267,2. 302.. 325,2. 355; *b.* 13,2. 83. 114,2. 126,2. 128,3. 214,3. 233,3. 300. 316. 322,3; —, surpasser 16,2; —, échapper 54,3; —, partir; sortir 18,2. 55,2; —, transcrire *b.* 126,2; —, ignorer 199; — *cu vedêre*, négliger 283,2; *b.* 90, 2; —, *mr.* passer *b.* 264,2. 275; —, *mr.* vivre *b.* 268,2. 273,2; **trecătór**, aj. s. passant; passager; temporaire; périssable 23. 96,2. 99. 131,2. 202,3.. 318, 3; *b.* 260. 272,2. 298,2; **trecătoare**, sf. (pl.) passagères 14*,2; *b.* 152,2; *tră-* 213,3; **trécere**, sf. l'action de passer 360,2; *b.* 243; —, instabilité *b.* 5; —, influence *b.* 349,2; **trecút**, aj. s. passé; les choses passées 24,2. 146,3. 205,2; *b.* 1,3. 13,2.3. 24,3. 48. 75,3; —, *mr. b.* 272,3.

treclêt, aj. maudit 63,2; *tri-* 93,2.

tréer, va. 1. battre le blé *b.* 333; *trier*, *b.* 62,3. 336,3..; **trierătór**, aj. s. batteur en grange *b.* 62,3.

trei, num. trois 2. 17. 70.. 298,1. 2; *trii* 71,3. 183,2; *b.* 32,3. 66,3. 139, 2. 216,2.. 245. 301,2; *tri* 226,2..; *trăi* 142; *b.* 114,3.. 117,3; *tre* 95. 145, 2; *treilli*, *mr. b.* 277; **al treilea**, le troisième; *al treile* 5*,2; *al trelè* 94,3; *al trille* 132,2; *b.* 60,2. 217,2; *ai treìi* 6; **a treea**, f. la troisième 8. 25. 32,2. 34,2; *b.* 157,3; *a treia parte*, le tiers 191,3; *b.* 45. 46; *a treia* 227,3; *a treica* 43,3; *b.* 10; *a trâe*, *b.* 112,2; **Trei sfetiteli**, nom d'une église 103,2; *Trei sfetitele* 118; **treizeci**, trente *b.* 145,2; *trei zăci*, *b.* 210; *treidzeci* 53,2; *trii zăci*, *b.* 63.

tremésul, s. épître 9*,3; *-mi-* 10*,3.

tremêtere, sf. (rt) épître 10*,3. 11*.. 9*,3. 15*.

tremiţ, v. trimit.

trémur, vn. 1. trembler 222. 230,2; 74. 189 229,3; *trămur* 141,3; *treem-* 291,2 *tremu* 98 (v. *n*..

tremblement 266,3; *b.* 41; **-rare**, *mr.* id. *b.* 267.

trenţuese, vr. 3. se dégueniller *b.* 361,2.

trepetnic, (e) l'oracle des palpitations (un livre) *b.* 122,2 (v. tripelnic).

trestie, sf. (ii) roseau de marais; jonc 9. 169,3; *b.* 336. 338,3.

treti, (slav.) le troisième 173. 3. 253; *b.* 15.2.

tréucă, sf. auge 85,2.

trezése, vr. 3. s'éveiller *b.* 289; *trezvesc* 13*,3. 170; **trêzvă**, aj. f. réveillé 276,2; **trezvitul**, s. l'éveillement 55,2.

tri, v. trei; *triabă*, v. treabă; *triclêt*, v. tre-; *trier*, v. treer.

Trifan, Np. 62,2.3. 63,1.2.

Trikis, Nl. 158,3.

trimit, (iş, iset) va. 2. envoyer 4. 5. 68. 73. 81,3. 128,2. 132,3. 192,1-3. 334. 355,2; *b.* 39.. 56,2. 113,1-3. 126,3. 200; *-met* 20,2. 73. 100. 129,2. 132,3. 158,3. 221,2. 263,2; *b.* 34,2. 38. 245, 2. 362,2; *-măt* 306; *b.* 136,1.2; *trimiţ* 4. 7. 8,1-3. 15,3. 26,2. 30,3. 100,2. 130,3..; *tremit* 3*,2. 5*,3. 7*,3. 17, 3. 109,2. 140,2. 148,2; *b.* 71,3; *tremet* 8,12. 31. 137,2; *trumit*, *b.* 179,2.. 199; *trumet*, *b.* 33,3; *treimet* 8,2.. *trăimit* 137; *trămit* 316,2; **tremiţătór**, aj. s. qui envoie 36.

tripélnic, calendrier *b.* 58,3 (v. trepetnic).

trist, aj. triste; affligé 223,2; *b.* 69, 2. 151,3. 175. 193,3..

trivún, sm. tribun 256,3. 257,3.

Troáda, Nl. 58,2. 186; *b.* 82,2. 83; **Troadetan**, Troyen *b.* 89,2; *-di-*, *b.* 196,3.

troían, s. retranchement 197,2.

Troian, v. Traian.

troiţă, sf. trinité 109,3. 156,3. 172, 3. 298,2. 314. 344,2. 368,2; *b.* 62,3. 79,2; *troica*, id. 226..; **Troiţ**, Nl. *b.* 54.

tron, sm. trône *b.* 169,3; —, arche *b.* 322..

tropár, sn. motet *b.* 15,2.

tropotése, va. 3. frapper 249.

tróscot, s. sainfoin 14,3. 281,2.

Trotuş, Nfl. 72,3. *Totruş*, 38,2.

tru, pp. en; dans 86; —, *mr. b.* 263, 2. 264,1.2. 269; *tr'an*, dans une année *b.* 280; *tr'oara*, *mr.* immédiatement *b* 264,2; *tu*, *mr. b.* 269 1 2 270 2 [illegible]

trúdă, sf. travail, peine 89. 98,2. 140,3. 145,2. 197. 207. 255,2. 285,3; *b.* 48. 53,3. 357,3; **trudése**, vr. 3. se fatiguer; travailler 109. 146,3. 211,3. 240,3; *b.* 161,3. 226,2; **-díre**, sf. peine; labeur *b.* 252,2; **-dít**, aj. 107,3; *b.* 200,3.

trúfă, sf. orgueil; vanité 12*. 12. 54,3; **trufáș**, aj. orgueilleux 13*. 267, 3; *b.* 8. 206,2; **trufășíe**, orgueil 84,2. 85, 2; **trufésc**, vr. 3. se glorifier; s'enorgueillir 96,2. 341; *b.* 9,3; **trufíe**, orgueil 4. 170,2. 277,2. 287,3; *b.* 5,3. 6, 3; *-fiie*, *b.* 261,2.

Trufanda, Np. 134,2 .. 153,3.

trulă, *b.* 74,2. (v. turlă); **tr'oară**, *mr.* *b.* 264,2 (v. tru).

trup, va. 1. *istr.* chasser *b.* 284,2.

trup, sn. (ure, uri) corps; chair 8*, 1 .. 2 .. 14* .. 2,3. 5. 9. 20,2. 23. 30, 1.2. 45,3. 49,1.3. 52,1.3. 54,2. 77. 100, 2. 104,3. 112,3. 115. 117,3. 124,2. 131. 139,2. 167 .. 186. 192. 258,2. 274,3. 316,3. 317 ..; *b.* 3,1,2. 17,2. 46,3. 47, 2.48.49.62,2.216,3.240; **-ésc**, aj. corporel, charnel 30,2. 50,2. 52,2. 83,3. 268,3. 309,2; *b.* 16,2. 101; **-peáște**, av. corporellement; matériellement 240; *-pêște*, *b.* 20,3. 203,2; *-pește*, *b.* 220,3; **trupíță**, sf. dim. *b.* 344,3; **-pușór**, dim. *b.* 290, 1-3. 317,3.

trupínă, v. tulpină.

tser, 124 .. (v. cer).

tu, pr. pers. 2. tu 2*. 14*. etc.; *tine* 13*; *tĩnre* 3*,2. 5*,1.3. 6* (v. gram.); —, *mr.* v. tru.

tufă, sf. buisson; broussailles *b.* 127, 3. 210,3. 214,2. 339 ..

tuficelú, sm. armurier *b.* 245; **tufigĭú**, fusilier *b.* 114,3. 115,3; **tufigibașa**, commandant des gendarmes *b.* 114,3. 117.

Tukeli, Np. 333,3. 334 ..

túlbă, sf. carquois *b.* 92.

túlbur, vr. se troubler *b.* 355,2; **-ráre**, sf. (ărĭ) trouble; agitation *b.* 84. 115,3.

Tulie, Np. 342.

tulpínă, sf. tige; tronc *b.* 30,2. 331, 3. 370. 376,2; *trupină*, *b.* 72,2. 327,2.

tun, va. vn. 1. tonner; gronder 164, 3 .. 165,1-3. 250,2. 347; *b.* 64,2. 66,3. 240. 343,1.2; **tun**, sn. (urĭ) canon; pièce d'artillerie 333,2. 335,3; *b.* 18, 1-3. 19,1.2. 240,1.3.

tunce, av. alors *b.* 283; *tunțe*, *b.* 282, 3 (v. atunce).

tunêrec, s. obscurité; ténèbres 368; *-nea-* 229 (v. înt-).

túnet, sn. (e) tonnerre 296,2. 302,3; *b.* 26,3. 50,3. 59,3. 64,2 .. 147. 327,2.

tupésc, va. 3. aplanir *b.* 84.

tupilát, aj. caché; écrasé 337,2; *b.* 368,2.

Tura, Np. nom d'un idole *b.* 52,3.

turbăcĭúne, sf. rage; fureur *b.* 243, 2.3; **-báre**, id. *b.* 366,2; **-béz**, vr. 1. s'enrager; devenir furieux *b.* 238. 241. 243. 246,3. 290. 302,2.

túrbur, va. vr. 1. troubler; agiter; déranger; se troubler; s'inquiéter 214, 2. 328. 331; *b.* 24 .. 70,2. 87,2. 132. 140. 143. 185,2 .. 236,3. 329,2; —, faire perdre 266; —, épouvanter 283; **-êlă**, sf. agitation, trouble; désordre; peine 29,2. 132; *b.* 236,2; **-áre**, sf. (ărĭ) id. 67,3. 100,2. 292. 314,3. 331. 337,2. 339,3; *b.* 7,2. 23,3. 198; *turbare*, id. 130,2; **-e**, aj. troublé *b.* 326.

turc, s. turc 6. 71,1-3. 72 .. 146,2. 150. 177,2. 191,2 .. 3 .. 192 .. 200; *b.* 19,3. 116,3. 297,3. 243. 244,2. 245,3. 366,3; **-ésc**, aj. turc 71. 146. 191,1 .. 3 .. 192 .. 334,2; *b.* 81. 112,3.

Turcogreție, nom d'un livre 146,2.

Turda, Nl. 176 ..

túrlă, sf. (le) coupole 172,3; *trulă*, *b.* 74,2; **turlișór**, sn. (șoare) id. dim. 172,2 (v. turnu).

túrmă, sf. (me) troupeau 59,2. 60, 2. 76,3. 84,3. 88. 193,3. 257,2; *b.* 11, 2. 25,3. 153,2. 352.

turn, v. torn.

turnu, sn. (urĭ) tour; flèche 114,2. 176. 205,3; *b.* 50,2. 130,2 .. 3 .. 141. 207,2 (v. turlă).

Turmos, Np. 59.

turtésc, va. 3. écraser *b.* 361; **-tít**, aj. aplati 350,3.

turtureá, sf. tourterelle *b.* 69,2 ..

turturez, vn. 1. trembler *b.* 307,2.

turuétic, aj. fou; confus d'esprit *b.* 94,3.

tuse, sf. toux 18; *b.* 26,2.3.

tus-trei, tous les trois *b.* 99,3. 298 (v. tot).

tutínderea, av. partout 212. 239,3; *-denea* 273,2; — 358,3 (v. pretu).

Tutova, Nl. 71,3.

tutun, s. tabac *b.* 221,3. 222.

Tversca, Nl. *b.* 54,2.
tvoréţ, sm. créateur 241,3.
typar, typograf v. ti-.
tyran, *mr.* v. ti-.
Tyrul, Nl. 19.

Ţ (II).

ţá, pr. rel. *istr.* que *b.* 282,2.
ţa, intj. hé, à droit *b.* 345,3.
ţap, sm. (i) bouc 15,2. 282; *b.* 118, 3. 214,1.2.. 309,2. 361.
ţápă, sf. pâle 294,2.3; *ţeapă, b.* 302.
ţăr, sf. *o*—, un peu *b.* 229.
ţáră, sf. (ţări) pays; contrée 11*,2. 4. 33,2. 37,3. 49,2. 58,2. 61,2. 68,2.3. 72,2. 94,2. 98,3. 100,2. 114. 118,3. 119. 126,2. 150,2. 175,3. 177,3. 196,1.3. 197,1.2. 211. 237. 251,2. 260,3. 322,3. 332,3.. 334.. 347,2; *b.* 1,1.2. 3. 12, 3. 14,3. 24,3. 34,2. 35. 102.. 127. 242, 2.3; *ţără* 73; *ţeara* 234,1-3. 235,2.3; *ţră* 333; *ţarră* 59,2; —, patrie *b.* 241, 2; *la* —, en campagne; libre *b.* 179,2; *dă* —, rustique *b.* 259,2; — **arapéscă,** Arabie *b.* 50; — *arăpască, b.* 61,3; — **Ardêlului,** Transylvanie 88; — **Frăncăscă,** France 295; — **Frăncéascâ,** Italie 321,2; — **Grecăsca,** Grèce 60,3; — **de gos,** la Moldavie inférieure; — **de sus,** la Moldavie supérieure 75,3; — **Leşéscă,** Pologne 73,2. 142,3; *b.* 81, 2; — **Moldovei,** Moldavie 196,2.3; — **Muntenéscă,** Valachie 72,3. 197,2; *b.* 81,3; — **Românescă,** Valachie 72,2. 189,1-3; — *rumânéscă* 177,2. 192,2; — *rumunéscă* 110; — **Rusască,** Russie 190, 3; — **Turcăscă,** Turquie 224; — **Ungu-riască,** Hongrie 190,3. 268,3. 360,3. 361,3. 363,3..
ţărán, sm. (i) paysan; rustique 198, 2.3. 352,1-3; *b.* 168,3. 218. 219,2. 221, 1-3; **-ănesc,** aj. rustique 352,2.
ţârâ'nâ, sf. poussière; cendres 64,2. 82,2. 140. 185. 233,2.. 292,2. 367,2. 3; *b.* 17,2. 186. 190,2; *ţărnâ* 251; *b.* 95.
ţărcălát, s. circulaire; recherché 217, 2; **-căluesc,** va. 3. examiner; recher-cher 218.
Ţarigrad, Nl. Constantinople 60,3. 78,2. 146,1-3. 149,3. 162,3. 170,3. 209. 211,3. 225,3. 253,2. 288. 329,2. 332,3; *b.* 30,3. 81,3.. 102,1-3. 126,3. 165. 243,2. 303,1-3. *Ţeia ad* 299,2.
ţarînâ, sf. (nl) champ 38,3. 43,3. 103. 255,3; *-re-,* id. 282.
ţârm, sn. (uri) rivage; littoral 36; *b.* 93,1.2. 130. 217,2. 328,1.2..; —, (ţermuri) 235; *b.* 329,2; *ţierm, b.* 340,2.
ţar(stva), slav. Le livre des Rois (Bible) 275,2; *ţrstva* 37,2.
ţărúş, sm. (i) pieu *b.* 241,3; *ţer-, b.* 300,3.
ţâ'ţâ, sf. (ţe) mamelle; sein 264; *b.* 88,3; *ţiţă* 61; *b.* 91,2. 369,3; *ţâţa, mr. b.* 280..; **ţâţişóară,** sf. (re) id. dim. *b.* 290,3.
ţe, pr. *mr.* pourquoi *b.* 271,2; **ţi,** que; quoi *b.* 263,3.. 264,1-3 (v. ce).
ţeápăn, aj. solide; vigoureux; propre *b.* 258,2. 368; *ţepenă, int. b.* 262,3.
ţeávă, sf. tuyau *b.* 354..
ţela, pr. *istr.* celui-là *b.* 286,3..; *ţelii, b.* 282,2 (v. acela).
ţê'linâ, sf. jachère 87.
ţénchiu, sm. marque 197.
ţeperíg, s. frutex palustris incisus 356.
ţes, va. 2. (ţesui; a ţese) tisser *b.* 262. 328,2. 370,3; —, (a ţăse) *b.* 197.
ţest, sm. le calvaire 21,2; —, test *b.* 362,2.
ţest, pr. *istr.* celui-ci *b.* 286,3 (v. acest).
ţesút, aj. tissu; brodé *b.* 259,3. 315, 3; *ţă-, b.* 178,3.
ţi, ţie, pr. pers. 2. a toi (v. gram.).
Ţichindêl, Np. *b.* 212.
ţifnos, aj. capricieux; boudeur *b.* 348,2.
ţigán, s. bohémien, tsigane 207,3; *b.* 366,3. 367,1.2; *ţăg-, b.* 219,2. 222,1.. 2; **ţigáncă,** sf. tsiganne 208; **ţigănése,** aj. bohémien *b.* 310.
ţiinrutu, v. ţinut.
ţiitór, aj. s. qui entretient; teneur; Dieu 81,2. 314,2. 344,2; **ţietór,** aj. puissant 5*,2; *ţîmietor* 6*; **ţiitoáre,** sf. concubine *b.* 70,2.
ţin, va. 2. (ui; ne) tenir; soutenir; observer 2. 3. 4. 9.. 12. 13,2. 24,1.. 2. 50,3. 88. 94,2. 111,2. 126,2. 131,3. 150.. 218,3. 220. 276. 293,3. 344; *b.* 8. 51. 54,3. 67. 115,2. 121. 142,2. 204, 3.. 211,2. 302,2; —, garder 60,2; —, garder la continence 46; —, conteni *b.* 21,2; —, maintenir 88; — jur 335; —, occuper 58,2. 78,2; — [illegible] 391 [illegible] membre) 396,2. [illegible]

souvenir 364; *b.* 22,2. 77,2.3. 78,2.3. 79,2.3. 199,3; —, *(a ţâne)* 241,3. 253. 267. 361,2. 365,3; *b.* 106,3. 199,2. 228, 3. 359,2; —, posséder 62,3..; —, durer *b.* 102,2; —, *(ţenu) mr. b.* 263,3. 267. 281,3; **ţinê'rê**, sf. tenue; maintien; retention; possession, domination 29,2.. 50,2. 182,3. 283,2. 289. 311,2. 317,2. 343,3; *b.* 149,2; *ţă-*, *b.* 221,2; **ţinêrê**, sf. territoire 146,2; **ţinêrea mintea**, mémoire *b.* 13,2.

ţineva, pr. *mr.* personne, aucun *b.* 265,3; —, qui que ce soit *b.* 272,3 (v. cine).

ţingu, va. 2. *mr.* ceindre *b.* 274 (v. cing).

ţinsprăţĭ, *mr.* num. quinze *b.* 280,3 (v. cinci).

ţint, vn. 1. fixer *b.* 316,2; **ţintă**, sf. but, mire 323; —, bouton de métal (d'or) *b.* 332; **ţintăţél**, sm. (ţei) chanfrein *b.* 334,3.

ţinterím, s. cimetière 257,3; *-tir-* 258,3..

ţintuesc, vn. 3. fixer 131,3.

ţinut, s. force, pouvoir 12*,2. 3; *ţĭnrutu*, chasteté 7*,2.

ţinút, sn. (urĭ) district; département; province 2*. 33,2. 38,2. 53,1.2. 71,3. 72,3. 91,3. 141,3. 152. 191,3. 320,2; *b.* 22,3. 23,2. 25,2. 168,3. 242,2; *ţinot* 43,3; —, (ture) 175,3..; *ţănut* 62,2. 103. 258,2; *ţe-* 74,3.

ţip, va. 1. jeter *b.* 227,3. 228.

ţip, va. 1. pousser des cris 217. 218, 2; *b.* 140,2. 217,2. 239,3. 352,2; *ţăp*, *b.* 171,3; **ţípăt**, sn. (pete) cri *b.* 140,2. 323,2. 356,2.

ţiră, sf. poussière *b.* 305,3 (ţărnă).

ţire, pr. *mr.* qui *b.* 286 (v. cine).

ţiritor, sm. *mr.* mendiant *b.* 281, 2.. (v. cer).

ţişnesc, vn. 3. jaillir *b.* 338.

ţiţoiesc, va. 3. conduire *b.* 225.

Ţiţero, Np. Cicero *b.* 13,3.

ţiţínă, sf. gond; charnière *b.* 12.

ţîuţĭălat, aj. pointu (?) *b.* 340,2..

ţiva, av. *mr.* rien *b.* 265,3. 281 (v. ceva).

ţudă, sf. *istr.* nourriture *b.* 282,3.

ţúndră, sf. manteau *b.* 205,2.

ţurcánă, *lânâ* —, laine longue et ordinaire *b.* 258,3.

Ţuţurmác, Np. 103.

U (Oγ, ȣ).

u, *mr.* art. f. acc. elle *b.* 263,2. 264. 265,3. 286,2 (v. o).

u, slav. prp. dans, ou; vers 45,2. 75. 76. 92. 93,2. 152.

u, uă, num. une, v. un.

Uar, Np. 322.

ubor, s. *mr.* cour *b.* 277,3. 281,2.

ucaz, sn. (urĭ) décret *b.* 219,3.

ucenícu, sm. (i) disciple; élève; apprenti 8*,3. 17,2. 19. 33,2. 42,3. 100, 3. 107,3. 130,3. 138,2.. 163. 187,1. 2.. 283,2; *b.* 36,3. 200. 356,2; *ucinic* 137,3.

ucíd, (iseĭ) va. 2. battre; frapper 9*. 9. 19,3. 106,3; —, tuer 3*,2. 5*,2.. 3.. 1,2. 24. 26. 33. 40,2. 59. 62. 111, 3. 161,3. 222. 266,2. 353; *b.* 22,2. 60, 3. 62,2. 134,2. 362,3; —, *istr. b.* 285; *ucig*, id. 5*,3. 1. 16. 20,3. 98. 121,2.. 3.. 123,2. 137,3. 140,3. 161,2.3. 162. 187. 296,2. 364,3; *b.* 76,3. 111,3..; *ucigă-l vederea*, — *toacă*, — *tamă'ĭa*, — *crucea*, surnoms du Diable *b.* 260,2; **ucídere**, sf. (rĭ) meurtre; assassinat; homicide 3*, 2. 12*. 50,3. 113,2. 121,2.3. 294,2. 303,3; *b.* 39,3. 197,2. 135,2. 167.

uciesc, va. 3. amasser en grattant *b.* 340,3.

ucigáş, sm. (i) meurtrier; assassin 235,3. 294,2.. 3. 349,3; *b.* 39,3. 62,2. 113,2. 159,3. 196,2. 323,2.

ud, aj. humide *b.* 177,2. 241,3; —, va. vr. 3. humecter; arroser; tremper 31. 57,3. 58,3. 67,3; *b.* 61,3. 185,2. 292. 320,2; —, vr. lâcher de l'eau *b.* 361,3; **-áre**, sf. arrosement; **udêlă**, sf. humidité 117.

udagáč, sm. bois d'aloès *b.* 45,2.

Udrişte, sm. Np. Orest 130.

ũg, monnaie d'or hongroise dans la valeur d'un ducat 74,1.3. 92,2. 307.

úger, sn. (ere) mamelle 36,3.

ugóda, sf. plaisir 44; **ugódnic**, aj. juste; pieux 286,3.

ugólniţă, sf. pierre angulaire 267,2.

Ugrovlahiea, Nl. Hongro-Valachie; Valachie 236. 279,2. 307,2; *Uggro-*, id. *b.* 30. 78,3. 153,2; *Ungro-* 156,3. 157, 2. 164,1.2; **ugrovlahíiskoi**, aj. de Valachie.

uĭmésc, vr. 3. s'étonner *b.* 111,3; **uĭmíre,** sf. étonnement; confusion 313, 3; *b.* 107.

úĭt, va. 1. oublier; négliger; —, vr. regarder 110. 111,2. 141. 145,2. 165, 3. 166. 168,3. 184,3. 196,3. 199. 212, 2. 240. 252. 282. 315. 344,3. 365 . .; *b.* 2. 17,2. 25,2. 69,2. 77,2. 85,2. 128,3. 136,2. 143,3. 167. 179. 185,3. 216,2. 226,3. 229,3. 356,2. 361. 370,3; *ult* 15,3; *oit* 85,2; **uĭtáre,** sf. l'action d'oublier 197. 270,2; **uĭtătór,** aj. s. oublieux *b.* 12,2.

uîn, v. un.

ujívi, s. *istr.* résurrection *b.* 283,2.

ujuesc, vn. 3. hurler *b.* 329,2.

ulceá, sf. (ele) petit pot *b.* 45 . .; **ulcĭór,** sn. (oare) pot *b.* 81,3. 122.

uleu, sm. épervier 167,3 . .; —, huile *uloiu* 273,2.3; *ulie, istr. b.* 285,2.

úlĭță, sf. (țe) rue 80,3. 218,2. 359.

ulm, s. orme 356,3.

ulolu, v. uleu.

uluesc, vr. 3. se brouiller 169,3.

ulultă, sf. système, doctrine 124.

úmăr, sn. (umere) dos; épaule 15,2. 36,2; *b.* 3,2. 88,3. 90,3. 137,3. 260,2. 3. 365,3; —, sm. (l) joue *b.* 340; **umerél,** sm. (el) dim. épaule *b.* 326,2. 344, 3. 372,2.

úmblu, vn. 1. (ai) aller; marcher; parcourir; voyager 83. 84,2.3. 85,2. 130. 289,2. 297,3. 345,2; *b.* 16,2. 37, 3 . . 51,3. 59,2. 73,3. 89. 95,3. 123. 134,2. 158,3. 164. 179,2. 182,1.2. 342, 3 . . 350,3. 374,3; —, avoir l'intention *b.* 170,2; —, être tout près de *b.* 344; *înblu* 1. 3. 4 . . 5. 29,3. 123,3; *unblu* 11,2. 25. 26 . . 36,2. 110,3; **umbláre,** sf. l'action de marcher 83,2; **umblătór,** sm. voyageur *b.* 60,3; **úmblet,** sn. marche.

úmbră, sf. (re) ombre; protection 15*,2. 14,1.2 . . 24,2. 84,2. 85,3. 99. 202,2 . . 3. 209. 211,3. 256,2; *b.* 97. 185,3. 327 . .; **umbrar,** (re) tonnelle (?) *b.* 315,3; **umbrése,** va. 3. ombrager; couvrir; protéger 61. 286; *b.* 326,3. 327. 350,3; *umbrez,* va. 1. *b.* 190,2; **umbrós,** aj. ombreux *b.* 316.

umezeálă, sf. humidité *b.* 61,3.

úmflu, va. vr. 3. enfler; gonfler 349, 3; *b.* 61,3. 95. 253. 259,3. 264,3. 311, 3; *un-, b.* 181,3; **umflătúră,** sf. (url) renflement 300; *b.* 96,2. 213,2 (v. înflu).

umilénie, sf. humilité 257; **umilesc,** va. vr. 3. humilier 306,2; *b.* 201,3; **umilínță,** sf. humilité 319,3. 345,2; *b.* 28,3.

umór, va. 1. tuer; assassiner 250; **umorăt** (v. omor).

úmplu, va. vr. 1. remplir 58,2. 86, 2. 130,2. 132,2. 168,2. 171,2. 224,3. 225,2. 289. 303,3; *b.* 30,2. 44,2. 48,3. 55,2. 69. 73,2. 74,3. 94,2 217,2; *împlu* 12,2. 34,3. 35; *în-* 18. 20,2; *un-* 130,3; *umplu, mr. b.* 271; **umplêre,** sf. fin 133,3.

un, art. pron. num. un 12*,2 . . 2. 5. 13. 16. 18. 26. 32,2 . . 47,3. 50,2. 78. 3. 83,2. 104,2. 169,3. 220. 272 . . 343, 3. 364; *b.* 36,2. 59,3. 61,3. 110,3 . . 172, 2; *u* 2. 7. 46. 137,2.3. 138,2. 139 . . 141. 365. 366,2.3; *b.* 200; *uîn* 3*. 8*,2. 15*,3. 16*,3. 2. 6. 7. 12,3. 19. 21,2. 30,3 . . 32,3. 41,2; *uă* (= uîn) 20,2. 22. 23,2. 24. 25. 28; *um* 4*,2 . . 5*. . 7* . . 256; *ur, istr. b.* 282,2. 284. 285, 3 . .; **una,** f. (une, pl.) quelques-unes 11*, 2. 47. 49,2. 50,3 . . 71,3. 126,2. 202. 288,3. 306,2. 336,3; *b.* 3,2. 87. 108,2. 119,2. 189,2; *u* 8 . .; *o* 46,2. 95,3 . .; *unŭ, mr. b.* 263,2. 264. 265. 273,2; *uă, b.* 271,2 . . 272,1-3; *ura* 5*,3; *urâ, istr. b.* 283,3. 286,3 . .; **tot de una,** toujours *b.* 66,3. 122. 208,2. 247,3. 375,2; **uneorĭ,** parfois 330,2; *b.* 144,3; *-orĕ, b.* 52,2; *uni-orĭ, b.* 233,3; —, jadis *b.* 124,2.

unchiáș, sm. vieillard *b.* 353,3. 356 . .; **únchiu,** sm. (i) oncle 144,3. 190,2 . . 255,3; *b.* 214,2.

úndă, sf. (e) onde, vague; flot 49,3. 79,3.128,3.156.213,3; *dau-,* bouillonner *b.* 43,3; **undéz,** vn. 1. bouillonner *b.* 323,3.

únde, av. où; quand; comme 14*, 3 . . 16*,3. 2. 21,1.2. 44,2. 57. 64,2. 73,3. 84,2 . . 105. 131,2. 182,2 . . 223, 2. 294,2. 356,2; *b.* 1,2. 16,3. 23. 41, 2 . . 74. 104,3. 133,2. 166,3. 197,2 . . 245,2. 354,2.3; *undĕ* 197; *b.* 9,3; *undi* 327,2; *b.* 56,3. 135,2. 142,3. 171,2; *un* = unde *b.* 368,3; *de unde, d'unde,* lorsque; parce que 11*,3. 13*,3. 15*. 16*,2 . . 25; *de* —, d'ici *b.* 202,2; *ori* —, où que ce soit *b.* 208,3; **únde-va,** quelque part 166,3. 215; *-vaș,* id. *b.* 78,3.

úndiță, sf. hameçon 7. 228; *b.* 3[illegible]

unĕ'lte, sf. outil[illegible] *b.* 209,2. 240,2.

une-orê, v. un.

unése, va. vr. 3. unir; s'unir 220,2. 345; *b.* 15,3. 93. 180,3. 243,3 . .

unevsk, aj. (sl.) de Uniev 208,2. 214,2.

ung, (unsei; unge) va. 2. oindre; graisser; embaumer 8*. 29. 101,2. 112. 186,3. 230. 241,3. 252,2. 282,2. 320,3. 331,2. 363,3; *b.* 20,3. 21. 63,2. 67,2. 137,3. 369,2; *unje*, *b.* 228,3. 229,2.

únghie, sf. (ghe; ii) serre; griffe; ongle 65,3. 66. 117,3; *b.* 145,3 . . 163, 3. 171,2. 340,3; —, clou *b.* 204,2; —, sabot de cheval *b.* 312. 314.

unghĭu, sn. (urĭ) angle; coin 153,3. 176,2. 209,2 . .; *b.* 158,2. 209,2 . .

Úngur, sm. Hongrois 25,2. 70. 71. 176,2. 190,3. 234,2. 361,3; *b.* 33; **ungurése**, aj. hongrois 37,3. 135. 175,3. 177,2 . . 189,2. 200. 235,2. 335,3. 362, 3; *b.* 156. 201,2; **ungurĕşte**, av. id. 235; *b.* 224,2; **Ungurîe**, sf. la Hongrie 190; *Ungrovlahia*, v. Ugrovl-.

uniclúne, sf. unité 240,2; —, union 124,2; **uníre**, sf. union *b.* 361,2; **unít**, aj. uni *b.* 87,3.

universitáte, sf. université *b.* 201,2. 234,2.

uns, aj. s. oint 168,3. 169. 283; **unsoáre**, sf. onguent; oint 101. 271. 272, 1,3. 304,3.

únsprezece, num. onze *b.* 110,2; *-sprădece* 229,2; *-sprădeace* 231; **al —cele**, le onzième 80,3. 97,3; *al — cilea* 197,3.

unt, s. huile; beurre 15,2. 95,2 . . 282,2. 366,3; *b.* 44,3. 59,1-3. 138,3; **— de lemn**, huile d'olive 195,2. 282. 320,3; *b.* 20,3. 21. 42,2. 43,3. 63,3. 66,3. 67; *un-de—* 264,2; *b.* 362,2.

untru, prp. dans 96,2 (v. întru).

untunecát, aj. sombre 12*; **untunêrec**, id. 11*,2; —, myriade 12* (v. int-).

Unvar, Nl. 177.

upovĕése, vn. 3. espérer 11. 12,2. 13,2. 16,2. 56,2; **upovĕínţă**, sf. espérance 4*,2. 6*,3. 56,2.

ur, ură, *istr.* num. un, une v. un.

ură, sf. haine; inimitié *b.* 76,3. 243, 3; —, *istr. b.* 286,3 . .; **urăclúne**, sf. haine; aversion; abomination 10*,2 . . 30. 282; *b.* 53; *-ĕu-* 220,2; *b.* 47. 48,3.

urámăt, s. vacarme *b.* 127.

urăse, va. 1. haïr; détester 8*,2. 9* . . 4 . . 5,2. 11. 16,3 . . 19,2.3. 31,3. 195,3. 210. 289,3. 363,3; *b.* 14,3; *urăz*, (?) id. 5; *b.* 53. 95,2. 258,3; *urésc* 56,2. 61, 2. 129,2. 294; **urĕ't**, aj. s. odieux; haï; repoussant; abomination 15,2. 50,3. 251, 3. 277; *b.* 9,2. 12,3. 38,2. 51,2. 52,3 . . 153,2. 154. 205,3. 370,2; —, laid 302, 2; *b.* 118,2. 168,3. 169. 250,2; 307,2. 309,3 . . 359,2; *urît*, odieux; laid *b.* 24, 3. 102,3. 225; *urât*, *mr.* odieux *b.* 272, 3; **urătós**, aj. odieux 181,3; **urătu**, s. l'ennui *b.* 262.

urc, va. vr. 1. monter; élever; s'élever 165,2 . . 166. 267,2. 362,3; *b.* 259, 2. 290,2. 308 . . 371,2.

úrdă, sf. fromage mou *b.* 258,3.

urdinâre, sf. diarrhée *b.* 26,2.3; **urdinru**, va. 1. visiter 7*.

urdurós, aj. chassieux *b.* 168.

uréche, sf. (chĭ) oreille 360; *b.* 185, 2; *urêche*, (echĭ) 12. 17,3. 81. 82. 88, 3. 99,3. 155. 171. 200. 247. 365,2; *b.* 72. 118,3. 123,1 . . 2 . . 169; *ureache*, *b.* 12. 26,2. 51; **Urechi**, Np. 68,2. 69,3. 73,1.2; *Urêche*, id. 91,2. 143. 196,3. 197,2 . .; *Urêchie*, id. *b.* 1,3. 2.

uréz, va. 1. souhaiter; féliciter; saluer 59,2. 194,3; *b.* 334,2.3. 337,1-3.

urgíe, sf. (ii) fureur; courroux; exécration; affliction 1*,3. 2*. 76,3. 105,2. 202. 241. 282,2. 289,2. 320,3. 365; *b.* 103,2. 112,2. 116,2. 356,3. 363,3. 374, 3; *urăşie*, id. 51; **urgisése**, va. 3. châtier; punir 282,2; *b.* 74; *-gesăsc*, *b.* 182,3.

uríe, sn. (e) titre; document 37. 174; *b.* 76; **uricár**, sm. (i) cartulaire; archiviste; écrivain des chartes, titres 152. 175; *b.* 18. 76.

Uriea, Np. 26.

uriclós, aj. laid *b.* 307,2 (v. ură).

urîaş, sm. géant 12,3; *urieaş* 265, 3; *b.* 199,2.

Uriil, Np. 81. 98,3.

url, vn. 1. hurler *b.* 62. 217,2. 288. 365,2; —, *istr. b.* 286; **úrlet**, s. fracas 201,2; —, *mr.* id. *b.* 268,2.

úrmă, sf. (me) trace; pas 12. 77,2. 79. 82. 118,3. 247 . . 267,3; *b.* 25,2. 153,3. 158,3. 313,1-3; —, fin *b.* 128; —, conséquence *b.* 363,2; *în —*, à la suite de *b.* 333,1-3; *la —*, après *b.* 127, 2; *mai la —*, plus tard; après *b.* 145. 243,2; *pre —*, ensuite; après; plus

tard; derrière 6. 68,2. 150. 160,2. 306, 3. 315; *b.* 53,3; *pe —*, id. 71,2. 307,3. 334,2; *b.* 2. 10,3.. 12,2. 75,3. 99,3. 135,2..; *de pre —*, dernier (ère) *b.* 82, 2. 105,3. 159,3. 198. 235,3; *după —*, enfin *b.* 356,2..; *dupre —*, dernier 317; *după —*, id. *b.* 47; *mai pre —*, après; plus tard 73. 326,3; *b.* 65. 163,2; —, dernier 360,2; *b.* 66; *mai de pre —*, extrême *b.* 107. 364,3; *îmbla pre —*, suivre 76,3; *b.* 77,3; *urăma* 49,2; **urmáre**, sf. (ări) suite; série; conséquence; règle; obéissance 261. 337; *b.* 32. 155,2. 202,3. 243,2. 244,2. 252,3. 363; **urmărése**, va. 3. poursuivre *b.* 315; **urmáș**, sm. (i) descendant *b.* 196. 220,2.3; **următór**, aj. s. successeur; qui suit; imitateur 146,2. 262,2.3; **urméz**, vn. 1. suivre; poursuivre; continuer; obéir 68, 3. 118,3. 260,3. 292,3. 297,2. 325,2. 330,2.. 344,2; *b.* 16,3. 25. 47,3. 75, 3.. 76,1. 84. 88,3. 89,3. 119. 124,2. 3. 131. 163. 210; —, par conséquent 68,3; *urmeț* 146,3. 325,2.

urnése, va. 1. mouvoir; remuer; pousser 210,3. 241,2. 327; *b.* 126,3.

urs, sm. (șl) ours *b.* 212,1.2. 261,3. 313,2.

ursése, va. 3. *mr.* demander *b.* 276, 2; —, destiner *b.* 278; **ursítă**, sf. sort; destin *b.* 362,2; **ursător**, sm. (i) Parque *b.* 196,3.

urșeníc, s. velours 136,3; *-și-* 199,2.

urzeálă, sf. (zăli) chaîne; ourdissure *b.* 197. 261,3; **urzése**, va. 3. créer; fonder 11,2. 263; —, ourdir; tramer 21, 3; *b.* 261,3; —, commencer; tracer 196, 3; *urzăsc* 267,2.

urzíc, va. 1. piquer *b.* 171; **-ă**, sf. (ci) ortie 356; *b.* 120. 171; —, *mr.* (ți) *b.* 272,2.

urzitúră, sf. (re) fondament 15,3; *urdă-*, id. 268,2.

usărdie, sf. zèle 236,2; *user-* 159 (v. os-).

usc, va. vr. 1. sécher; dessécher *b.* 185,3. 218,2; *b.* 340,3. 353. 368; *usuc* 82,2. 96,3. 228,2; *b.* 259,3. 309; **uscát**, aj. s. sec. terre; terre ferme 7. 34,1.2.. 98,2. 130. 136,3.. 166. 265, 1.2. 357,2; *b.* 26,3. 42,3.. 69,2. 132, 3. 134,2. 137,2.152,3. 317; *peșle —*, poisson sauré *b.* 134; **uscătúră**, sf. (ri) bois mort *b.* 350; **uscătsúne**, sf. sécheresse *b.* 185,2.

usebése, va. 3. séparer 276,3; *usib.* 15,3; **usébi**, à l'écart, en particulier 5*. 128,2; **usebíre**, sf. (ri) différence *b.* 21,3; **usebít**, aj. différent 346; **usebitúră**, sf. différence 276,3 (v. os-).

Uslead, sm. nom d'un idole *b.* 53.

usnă, sf. (ne) bord 363,3.

uspăfez, vr. 1. banqueter 12*.

uspăț, sn. (ețe) festin 271. 272,1.2 (v. osp-).

uspénie, sf. Adormitio 94,2. 97,2.

ustáv, s. fin de la prière 253.

usteneálă, sf. (ele) peine; effort 97,3. 98,3. 112,2; **ustenése**, vr. 3. s'efforcer; se peiner 6*,3. 10*. 98,3. 125,2. 313, 3. 314; **usteníță**, sf. travail 109; *usteníță*, tourment 364,3. 366 (v. ost-).

ústur, vr. 1. brûler; piquer *b.* 259, 3. 341,3. 342. 369,3; **usturát**, aj. piqué; brûlé 106,3; **usturíme**, sf. brûlure; peine; picotement 106,2; *b.* 171, 3. 341,3. 352,2.

usturóiu, sm. ail 356,2; *b.* 98,2. 362,2.

usuc, v. usc.

úșă, sf. (uși) porte; entrée 14,2. 29. 54. 101. 168. 230. 285. 288,3. 296. 331, 2; *b.* 12. 37. 75,3. 96,2. 115,3. 176,3. 178,2. 260,3. 364,3.

ușérnic, aj. folâtre *b.* 349.

ușór, aj. léger; agile; facile; —, av. légèrement 338,2; *b.* 59. 82,3. 90,3. 96, 2. 208,1.2. 231,3. 258,2; **ușuráre**, sf. allègement *b.* 221.

V (B, V').

vă, pr. pers. 2. pl. 1. 5. pass. (v. gram.).

vă, slav. prp. dans 93,2.

vácă, sf. (ci) vache 15,2. 74,3. 181, 3. 218,2; *b.* 59,2.3. 258,2.

Văcărescu, sm. Np. *b.* 27,3. 128. 160.

văcár, sm. (i) vacher, bouvier *b.* 127,2.

văcuíre, sf. éternité 338. 339,2..; **-itór**, aj. éternel 338,2.

vád, sn. (uri) gué; bas-fond 53. 71, 3; *b.* 322,3. 323.. 326..; **-ul**, Nl. 125,2.

văd, văz, (văzúl, a vedea) va. 2. voir; considérer; soigner; punir 4. 6. 10,3 11,2.3. 13,3. 16,2.. 18,3.. 20* 9. 29 38,3 48,2 49,2 51,2 [illegible]

3. 64. 68,3. 69,2. 84.. 86,2. 88,3. 89. 97,3. 99.. 102. 105. 106,2.. 111. 113. 114,2. 117,2.. 127,3. 130,2. 138,2.3. 155,3. 166,3. 185,2. 271,2. 292,2. 306. 309,2. 333. 349,2. 353,3. 361,2; *b.* 12. 13,1.3. 24,2.3. 45,2.3. 69,2. 93,2. 94, 2. 105,3. 112,2. 118,2. 119,2. 127,2. 129,2.. 133,3. 159. 166,3. 174,3. 188, 2. 192,3. 195,3. 199,2. 202,2.3. 204,3. 217. 218,3. 244. 245,3. 251. 262,3. 292, 2. 307,3. 308.. 316.. 322. 323,1-3. 335,3. 351. 354,3. 368; *văd* 2*,3. 3*.. 11*,3. 2.. 3. 6.. 7.. 34. 36. 37,2.. 48,3. 66,2. 67,3. 104,1.2. 117,2. 119. 147,2. 148,2. 182,2. 192. 201,2. 215, 2. 230. 233. 241,3.. 254,2. 256. 259, 2.. 265,2.3.. 297. 299,3. 300,2.3.. 301.. 302,3. 303. 306. 313. 314. 324, 2. 365. 366,2; *b.* 13. 14,2; —, (a vide) *b.* 47. 49,2. 57,2. 62,2. 64,2. 74. 84,3. 135,2. 142,3. 180. 182,2. 227. 243,2. 301,2; —, (vuzut) 140; *mr. văz,* (vizui, vide) *b.* 263,3. 264,1-3. 265,3. 266,2.. 269,2. 270. 271,2. 277,3. 280,3; *văd, istr.* (vesui, vedea) *b.* 282,2. 284,1.2. 286,3; —, *but.* (a veghea) *b.* 263.

vădăóiu, sm. veuf *b.* 348,2.

vâdésc, va. 3. montrer; découvrir; publier 50. 163,3. 289. 351,3..; *b.* 21, 2. 87. 141,3. 216.

vadesc, va. 3. *istr.* (ital. scodellare) *b.* 285,2.

vádră, sf. (vĕdre) mesure de liquide 95,2.3.. 317,3; *b.* 220,2; **vădrărít,** impôt sur les liquides *b.* 220,2.3. 221. 222.

vă'duvă, sf. (ve) veuve 193,2. 283, 2. 300,1.2. 306,3. 307. 337,2; *b.* 176, 3. 348,2; *vădnă* 25,2.45. 84,2; *b.* 293,2.

văer, vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 340,2.

văet, vr. 1. gémir, se plaindre 223; *b.* 138,2 3.. 323,2.

văgăúnă, sf. (nĭ) vagin; fourreau *b.* 261,3.

văhód, sm. la première partie de la messe 160,3.

văĭ, intj. ouais! malheur; 9*,3.. 19, 2. 117,2. 127,2. 223. 266,2. 294,3. 296, 2. 324,3. 349. 351,2; *b.* 22,3. 23,2. 103. 127. 181. 218,2. 242,2. 308. 349,3. 356; **văĭcărez,** vr. 1. se plaindre; gémir *b.* 339,3. 380..

văĭetáre, sf. gémissement *b.* 341,3.

văjâésc, vn. 3. mugir *b.* 23,3.

vájnic, aj. coupable 121,2..

vál, sn. (urĭ) vague; onde; flot 12*. 29,2. 49,3. 79,3. 156. 267,2; *b.* 22,3. 23,3. 84. 150,2. 158,2. 181,3.. 338,3; —, les orages de la vie 201. 205. 293..; *b.* 110,2; —, malheur *b.* 344,2. 345,2. 346,2; *fără -urĭ,* tranquille 196,3.

Vala, Np. Bileah *b.* 70,2.

Valaám, sm. Np. Biléam 11*,3. 49,3.

Valáhia, sf. Nl. 189,2; *b.* 124,2.

vălceá, sf. (ele) vallon 178,2; *b.* 311,2; **Vălcĕ,** Np. 72,3; —, Nl. *b.* 127, 2; **vălcícă,** sf. petite vallée *b.* 173,3.

vále, sf. (văĭ) vallée 57,2. 114,2; *b.* 65,3. 84,3. 190,2. 239,2. 261,3. 309. 313,2; —, ruisseau; étang *b.* 237,3. 238,2. 306,3; *la* —, plus bas *b.* 244,3; *dă* —, en bas *b.* 259,1.2 *mr.*; —, (văllură) *b.* 273,2; **Valea lungă,** Nl. *b.* 315, 2; **Văleni,** Nl. *b.* 128.

vă'lfă, sf. pompe; gloire *b.* 94,2.

Valie, Np. 173,2.

valsam, sm. baume *b.* 72,2; **Valsamón,** Np. 78,1.3.

Valtasár, Np. 271,3; *b.* 332,3; *Varta-* 60,2.

văltor, sm. *mr.* métier de tisserand *b.* 275,3.

valtráp, s. housse de selle *b.* 371,2.

văluésc, vr. 3. s'envelopper *b.* 171.

vălŭhovnic, sm. (ĭ) mage 244,2.

vălvoáre, sf. (orĭ) flamme *b.* 323,3.

vámă, sf. (vămĭ) douane; station céleste 301,3. 302,1..2; *b.* 34,3. 369,2; **vámăș,** (ĭ) douanier; péager 93,2. 174, 2.. 285,2; *vameș* 174,2.. 194,2. 309,3.

vână, sf. (vine) veine; nerf; fibre 113,2. 118,2.. 215,1-3; *b.* 67,2. 204,2. 239,2. 341. 370.

vănát, s. chasse 6. 12. 247,2; *b.* 368, 2; —, venaison 353..; **vânătoáre,** sf. id. 214; *b.* 311,2; **vânătór,** sm. (ĭ) chasseur 6. 286; *b.* 11,2. 39,3. 65,2. 110; **-torîe,** sf. chasse 167,3; *b.* 313.

vă'năt, aj. bleu, noir *b.* 341,2.

vânătáre, sf. (tărĭ) souffle (?) *b.* 342, 2. 3.

vănd, va. 2. (dui, a vinde) vendre 17,3. 18. 21. 38,3. 43,3. 63. 93,1.2. 95,2. 121. 134,2. 135,1.3. 194,2. 245. 291,2; *b.* 6,2. 105,3. 224,3. 355,2. 360, 3; — 45; — 304,2; *mr. vindu b.* 266,3.

vănéz, va. 1. chasser, vener 81,3; *vinez* 204,2. 214; *b.* 11,2. 111. 311,1.2; —, attirer *b.* 235,3.

vânós, aj. musculeux *b.* 259.

vânslése, vn. 3. ramer 327,2.

vânt, sn. (urĭ) vent; air; orage 1*, 3. 9*,3. 25. 29,2. 49,3. 58,3. 128,3. 268. 300,3. 324,3; *b.* 90,2. 91,3. 147. 151,3. 211; *vînt* 215,2.

vă'ntur, va. 1. vanner 104,3; *b.* 336, 3; **-rós**, orageux, venteux *b.* 26,2. 58, 3. 59,3..

vănzáre, sf. (ărĭ) vente *b.* 103,3. 194, 3; **vănzătór**, sm. vendeur; traître *b.* 61,2. 194,3.

vâpáe, sf. (văpăĭ) flamme 6. 31. 99, 2. 289,3. 338,1.3; *b.* 130,2. 161,2. 314; *-paie*, *b.* 167,2.

văplăşténie, sf. incarnation 97,2.

vaporez, vn. 1. s'évaporer *b.* 302.

văpseálă, sf. (le) couleur 106; **văpsea**, sf. (săle) couleurs *b.* 173; **-sése**, va. 3. peindre 173; *b.* 236; **văpsít**, aj. coloré *b.* 42,3.

vár, s. chaux *b.* 136.. 209,3.

var, pp. sans *istr.* *b.* 286,3.. (v. făr).

vâr, vr. 1. se glisser, fourrer 222,2; *b.* 294,3. 361,2.

văr, sm. (verĭ) cousin 90,2.. 190, 3..; *b.* 234. 259,3.

vără, sf. (verĭ) été 202,2. 266,3. 313. 352,2; *b.* 26,2.3. 308,1.2. 370,2; —, printemps *b.* 262,2; *vara*, pendant l'été *b.* 3,2. 64,3. 121,2; *vera*, id. *istr.* *b.* 283; *-ro*, *b.* 282,3.

vare, cj. qui que ce soit 125,3. 127, 2. 274; —, comme 285; —, dans quelle que ce soit 37,3; —, qui que ce soit; quelconque 160,2; *b.* 29,2. 168; *var-nă*, *mr.* quelque *b.* 267,2.3. 268,2; *văr-nu*, aucun *b.* 273,2. 279,3. 281; *ver ună*, quelqu'une *b.* 265 (v. vre. oare).

vărcolác, sm. vampire 117,1.2..

vărcăşănese, aj. bocard *b.* 222,3.

Varda, Np. 61,2.

văréz, va. 1. faire passer l'été *b.* 329.

vârf, sn. (urĭ) sommet; pointe; bout; chef 329,3. 330; *b.* 40,2.. 44,2. 90,2. 142,2. 237,3. 324,3; *vărh* 157; *vrăh* 6. 23,2. 32,3. 40; *vărv* 361,1.2.. 362, 3; *b.* 32,3. 122,2. 341 369,3; *vrăv* 367, 3; **vărvúţ**, s. dim. *b.* 294,3.

várgă, sf. (vergĭ) verge; barre *b.* 85, —, (verzi) *mr.* *b.* 266,2.

ărgúră, sf. v. verg-.

ărh, v. văf

vărhóvnic, sm. magicien 234,2; *verh-*, supérieur, chef 329,3. 330,1..2.. (v. vălh-).

Varlaam, Np. 103,2. 114,3. 129,3. 133,2. 236; *b.* 76,3. 77. 204..

vărlúgă, sf. goujon *b.* 309.

varmeghíe, sf. district; province 176, 2; *-gie* 37,2.

Vărnáv, Np. *b.* 195,3; **Varnava**, Np. 15*,3.

Varónim, sm. Np. Baronius *b.* 55.

vărs, va. 1. verser; répandre; vomir; —, vr. se verser; couler 3*,2.3. 11*,3. 2. 43. 63,2. 102. 115. 150,2. 160, 3. 161,2. 162,2. 172,2. 184,2. 244,2.. 267. 327,2. 339.. 351,3. 361,2; *b.* 104, 3. 108. 111,2. 130,2. 158,2. 172,3. 180, 2. 237,2. 243; *vrăs* 60,2; —, *mr.* tuer *b.* 263,3; **vărsáre**, sf. (ărĭ) écoulement; débordement 204. 245,3. 303,3; — *de singe*, massacre 72,2. 105,3. 303,3;

vărsát, aj. fondu 172,2. 362,3; *b.* 51; —, s. variole; petite vérole *b.* 26,3. 67, 1.2.

vă'rstă, sf. vie; âge; rang 133,3. 164. 252,3. 319,2; *b.* 68. 120,2. 204. 254,2; —, époque *b.* 251,3. 252; *de* —, adulte; majeur *b.* 68. 125,3; *în* —, id. *b.* 150,2.. 155,2. 201,2; *vrăstă*, adulte 61; *b.* 218.

vărstez, va. 3. rayer; fixer 204,2.

Vartasar, sm. Np. v. Valt-.

vărtéj, sn. (eje) tourbillon; chaos *b.* 13,3. 301; **vrătejése**, vr. 3. tourner 61,3.

Vartholoméiu, sm. Np. 194,2.

Vărtóp, sn. Nl. 53,2; *vrătóp*, sn. (oape) caverne 57,2.

vărtós, aj. dur; roide; fort; robuste; firme 247. 253,3. 268. 282. 313. 344. 362; *b.* 26,3. 145,2. 340,2; —, *mr.* fort; robuste *b.* 270,2.3. 271.. 272..; *mai* —, surtout; d'autant plus; plutôt 55, 3. 125,3. 142. 153. 166. 277,3. 309,3. 341,2. 344,3; *b.* 21,3. 50,2.. 80. 108. 201,3; *vrătos*, dur; ferme 15,2. 35,3. 57,2. 101,1.3; —, av. très 21. 112,2; *mai* —, plutôt; surtout; plus 8*,3. 31, 2. 46,3.. 60,2. 66,3. 97,3. 99,2. 109, 2. 114. 118,3. 132,3. 134,2. 364,2. 366, 3. 367,3; *mr. vrtosu*, très *b.* 263,3; **vărtučós**, aj. s. fort; robuste 265,3. 268.

vărtúte, sf. force; vigueur 54,2. 223, 2. 250,2; *b.* 89,2. 145,2. 152,3. 1[illegible] 209. 210. 349.?.. —, soutien 247 3 —.

vrătute, voûte céleste 12,2. 15,2; *vărtute, mr.* force *b.* 272,1.2.

Varuh, sm. Np. 147,1-3. 149. 253. 255,2.3. 256.

vărúit, aj. blanchi; badigeonné 4*. 292,2; *b.* 369,3.

vârv, v. vărf.

várvar, aj. barbare 196,3. 197. 349, 3; **Varvara,** Np. 151; **Varvaria,** Nl. 358,3.

várza, sf. (verze) chou 356,2; *b.* 98, 2; —, (vèrze) légume 17; —, (vêrde) herbage 34,2*.

vas, sn. (e) vase; cruche; vaisselle 18. 35,2. 108,1.3. 126,2. 168,3. 244. 254,2. 271,3. 283. 289. 317,2; *b.* 46,2. 80,3; —, bateau; navire 228,2; *b.* 68,3.

văscă, sf. glu 356,3.

Văscanie, Nl. 151,3.

văscrêsna, sf. dimanche 229,2 . . 3.

Vasilichiu, sm. Np. 61,3; **Vasilicu,** sm. Np. 143,3. 144,2; **Vasílie,** sm. Np. 61. 76. 89. 116,1.2 . . 158,3. 207, 2. 301,2. 302,1.2 . .; *b.* 16. 190. 204,3; *-le, b.* 334,2; *-vodă* 199,3 . . 200 . .; *b.* 24,2.

vasilísc, sm. basilic 171; *-că* 286.

vâslă, sf. (le) rame *b.* 130 (v. vânslesc).

Vaslúiu, Nl. 71. 72,3; *b.* 33,2.3.

vătáf, sm. (aşi) intendant; inspecteur 76; *b.*206,1.2; *-av* 87,2. 199,2; *b.* 77,1-3. 213,2; — *de copii,* commandant des pages *b.* 32,3; *-tah* 93,2; **vătăjíe,** la fonction de vataf 199.

vătăm, va. 1. (vătămái) blesser; heurter; nuire 10,2. 16,2.3. 117,2. 182,2. 296,3; *b.* 110,3. 132; —, *mr.* battre *b.* 264,2; **vătămáre,** sf. dommage; lésion 116,2; —, *mr.* meurtre *b.* 266,3; **vătămătór,** aj. nuisible 29,3; *b.* 251. 338, 2; **vătămătúră,** sf. (rı) blessure; lésion 31,2. 111.

vătămán, sm. adjoint de maire d'un village *b.* 318,3.

vátră, sf. âtre; foyer *b.* 228,3. 365; — *sátului,* bien fonds 38,2. 93. 103.

vătráiu, s. tisonnier *b.* 375,2.

vâţâtúră, sf. (rı) commandement 368 (v. înv-).

va-vec, av. *istr.* toujours; éternellement *b.* 283,2. 284. 286,3.

Vavilón, sm. Nl. 66. 148. 150,2. 254, 2. 255. 256,2 . . 271,3; *b.* 55,2. 3 . . 210,2; *-vy-* 314,2.3 . .

văz, v. văd.

vázã, sf. vue 276,3; **văzătór,** aj. s. qui voit 130,3; **văzătúră,** sf. vue; importance 16*.

văzdúh, s. l'air; atmosphère 3*,3. 57,3. 240,2. 285,3. 288,3. 289. 302. 316; *b.* 51. 64,3 . . 129,3 . . 157,3. 176,2 . . 338,3; *vas-, b.* 291,2.

văzút, aj. s. (te) pl. les choses vues, visibles 32,2. 41. 83,3. 109,3. 260. 311, 2. 343,2; *b.* 146,3; *văḑutele* 54,2.

veac, sn. (vecı) éternité; vie; siècle; temps; âge; monde 17,2 . . 18. 100,2 . . 113. 166,2. 195,2. 236,2. 368,1.2; *b.* 149,3. 254; —, (vêcure) 32,2. 41,2; —, (urı) *b.* 131,3; —, (vêcı) 12*,2.3. 76,3. 344,3; —, (veacı) 119,2. 243. 251,2. 268. 311,3; —, (vecı) 366,3; *vecul* 7; *b.* 141,2; *vac,* (urı) 201. 202,2. 204,2 . . 205. 206,2. 359,3; *b.* 2,2. 3,2. 4. 9,1. 3 . . 86,2. 261; *în vêcu,* av. éternellement 8. 28,1.3. 64,2. 155,2 . .; *în veac, b.* 104,2. 185,3; *în vec* 3; *b.* 64,3; *în veaci* 38,3; *în vêcé* 43,3; *de vêc,* id. aj. av. éternellement 19. 104,1.2; *de več* 50,2; *b.* 220; *din vec, b.* 143,2; *de când vacu,* de siècles *b.* 361,2; *în vêc de vêc,* aux siècles des siècles 12,3; *vêci de vêci* 65. 82,3. 107; *vêcie de vêcí* 184; *în vêcie vêcilor* 150,2; *în vecíĭ* — 39; *b.* 172,2; *focul vêcilor,* feu éternel 18,3; *zilele de vêc,* les jours d'autrefois 15.

vecérnia, sf. vêpres *b.* 40,3.

vechésc, vr. 3. vieillir 13. 365,2; **vechíme,** sf. antiquité 324,2; *b.* 124,2. 261,3; *din* —, d'autrefois *b.* 124,2; **vechitúră,** sf. antique 101,2; **véchiu,** (f. veche, vêche) aj. vieux; ancien; antique 11*,2. 18,2. 60,2. 85,3. 105,3. 120,2. 177. 193,3. 199. 280. 294. 325,2; *b.* 3, 2.3. 9,2. 13,2. 51,2. 52,3. 134,3. 183, 3; *-chi, b.* 64 . .216; *vecu* 4.

vecíe, sf. éternité 28,2. 32,3. 41,2. 56,2; *b.* 192,2. 228; *vetsie* (= vecie) 124,2; *în* —, éternellement 135,3. 159, 3; *de* —, id. 137,3; *vi-, b.* 227; **vécínic,** *věčnic* aj. éternel 99. 106. 114,2 131,3. 324. 338; *b.* 16,3; *večnic* 131. 290,3. 338,2.

vecín, *ă,* s. (ı, e) voisin (e); prochain 30,2. 33. 40,2 . . 98,2. 113,2.3. 161,3. 207,2. 224,2 . . 3 . . 225,1.2; *b.* 12. 21,2. 119,2. 224,3. 257,1 . .2; *veciri* 55,3; —, paysan, corvéable; indigène *b.* 34,3;

vecen 74,3; *vicin* 135,2; *mr. viţin, b.* 265,3 .. 266 ..

vecrŭ, s. (slav.) soir 80.

vedu, vn. 2. *mr.* voir *b.* 265,2. 280, 3 (v. văz); **vedénie,** sf. apparition; vision *b.* 106,2 ..; *vi-* 244,2. 294,3; *b.* 20, 2.3. 31,3. 199,1.2; *vidênie* 298,2; **vedére,** sf. (rl) vue; vision; regard; aspect 101,3; *b.* 126,2. 161. 203,2; *-dê-* 61. 79. 102,2. 149,3. 345,1.3; *b.* 7,3. 17,2. 106, 2. 153,3. 169,2; *vedeare* 252,2; *în —,* apparent 8. 130,3; *vi-, b.* 64,2. 138,2; *vidêre* 298,2; *-,* au vu 54; **vederós,** aj. clair.

vegheáre, sf. veille; vigilance 240, 2; **veghiéz,** va. 1. sauver 13; *-,* garder 11*,2 .. 3. 12*.

vel, aj. (slav.) grand (titre) 62. 91, 2.3. 343,2; *b.* 126,1.2. 128 .. 220; *velikii,* id. 116; *vl* 290,2. 333; **velít,** aj. grand; titré *b.* 75,2.3. 76. 125 ..

Velzăvul, sm. Np. Beelzebub *b.* 171, 2; *Verzuvul, b.* 172,2.

Veneuleţu, Np. 91,3.

venetíe, aj. s. étranger 193,2.

Veneţía, sf. Nl. 58,2; *b.* 195,3.

Veníamín, sm. Np. 36,3; *b.* 71,2.

venín, sn. (url) poison; venin 10*. 60,2. 98. 102,2. 182,2. 338,3; *b.* 138. 339; **-át,** empoisonné *b.* 183. 184,3. 217, 2; **-ós,** vénéneux *b.* 339,2.

venire, sf. arrivée 48,2. 73. 100,2. 104,3 .. 117,3. 279,2. 286,3. 288,3. 316; *b.* 206,3. 216.

venít, sn. (url) l'arrivée 15*,2; —, revenue 38,3. 43,3. 45. 53,2; *b.* 34,3. 88. 219,2. 222,2. 249,2; *venet* 74,3; *vinit, b.* 259,3; **venitul,** s. avènement 24; *veînretul* 55 ..; **venitór,** aj. telle chose à venir 318,3; *veñitor, bnt. b.* 262,2.

vera, *istr.* v. vară.

Verbie, Nl. 142,3.

vérde, aj. vert; vivant *b.* 61,3. 137, 2. 167. 176,2. 241,3; — *(verdi)* 107,2; *-di, b.* 141,2; *vêrde* 34. 357,2; **verdéţă,** sf. verdure *b.* 173,3; —, couleur vert.

verere, sf. vendredi 8 (v. vinere).

vérgură, sf. vierge 124. 130,2; *vărjură* 136,2.

verhovnie, v. vărh-.

verí, cj. ou—ou 120,2 (v. vare).

verígă, sf. (gi) verrue; anneau *b.* 167,3.

verigoáră sf. (gori) ... 195

vérme, v. vierme.

Veróna, Nl. *b.* 118,2. 168,3.

vers, sn. (url) verset, vers; poésie; chanson *b.* 111,3. 234,2. 267; —, chant *b.* 306; *viers* 297,2; *b.* 304; **versificát,** aj. versifié *b.* 360,2; **vers,** sn. poème; chanson 327; *b.* 222,3. 229,2. 231,2. 233,2.

vêrucu, sf. le Crédo 105.

verzĭú, aj. verdâtre *b.* 341,2. 343.

verzuvul, v. velză-.

vêsel, aj. joyeux; gai 29,2. 100,2. 171,3. 257,3; *b.* 2,3. 6,2. 17,3 ..; **veselése,** va. vr. 3. égayer; réjouir; se réjouir 11. 12,3. 13,2. 16,3. 30,3. 83. 85. 106,3. 167,1.2. 235,2. 249,3, 264,2. 271,2. 299,3. 339,2. 366; *b.* 68,1-3; *-să* 181,2; *b.* 110. 138; **veselíe,** sf. (ii) joie; gaîté 1. 14. 29,2. 40,3. 83. 100. 133,2.3. 315,2 ..; *b.* 51,2. 108,2. 123,2. 198; **veselitór,** aj. réjouissant 154,2. 292; *vesă-, b.* 90; **veselós,** aj. réjoui *b.* 223.

Vespazian, sm. Np. *b.* 237. 240,2.3.

véste, sf. nouvelle; avis; renommée; réputation 71,3; *b.* 96. 138,2. 222,3. 226,2; *-ti, b.* 122,3. 143; *vêste* 131. 133, 2. 154,2. 192,2. 230,2. 257. 271. 272, 2. 278,2; *b.* 173,2; *veaste* 211,3; *fără —,* subitement; inattendu 72. 242,2. 349,3. 361,3; *b.* 365; *fără de —,* id. *b.* 25, 3. 52. 85,2. 243,2; *dau de —,* avertir; prévenir *b.* 140; *prind de —,* apprendre; entendre *b.* 241,3; **vestése,** va. 3. annoncer; avertir; signaler; raconter; —, vr. se répondre; s'annoncer 5*,2. 136,2. 154. 155,2. 217,2. 230,2. 252, 2. 254,3. 262,3. 286,3. 295,2. 358,2. 359; *b.* 39,2. 64,3. 112,3. 113. 144,2. 156,2. 186. 190,2; **vestíre,** sf. annonciation *b.* 81. 196,2; *buna —,* l'Évangile 40,3; **vestít,** aj. célèbre; fameux 37. 71. 114,3. 150,2. 157. 177. 191,2. 200. 237. 256,3. 271; *b.* 13. 82,3. 112; **vestitór,** aj. s. messager; annonciateur *b.* 88,3. 179,2; **bunul —,** aj. s. évangéliste 238,3; **vêstnic,** sm. messager 61,2.

veşmânt, sn. (minte) vêtement; habit, manteau; vaisseau 8*,2. 7. 21,3. 24,2. 36. 67,2. 126,2. 148. 194,3. 230 2. 231,2 .. 254. 266. 272.3. 276. 277 .. *b.* 57,3. 72,2. 88,2. 328; , (ente) 3*,[illegible]
176 [illegible] 221 311 [illegible] 35 [illegible]

148,3; *văţ-* 9*,2. 19,3. 141,2.. 263; *b.* 74,2; *văj-*, *b.* 209; **veştimănt**, *b.* 186,2.

veşted, aj. (f. pl. vèştede) fané; flétri *b.* 146; —, *mr. b.* 273,3; **veştezésc**, vr. 3. se faner 184,3; *-tejesc*, *b.* 344; **veştedítor**, aj. qui fane 324.

vétea, sf. *mr.* personne *b.* 270,1.2.

Vethel, Nl. 273. 274.

vetrila, sf. (le) *vêt-*, voile 225.

véveriţă, sf. écureuil *vê-* 90,3.

vezese, va. 3. *istr.* conduire *b.* 283.

vhie, sf. *mr.* vitesse *b.* 270; *in* —, vitement *b.* 270. 272; *cu* —, id. *b.* 279,2.

vhin, *mr.* v. vin.

vhingală, sf. *mr.* ceinture *b.* 271.

Vias, sm. Np. Bias *b.* 10,2.

vĭáţa, sf. (vĭeţi) vie 10*,2. 11*,2. 2, 2. 3. 12. 20. 23. 31,3. 32. 35. 42. 76, 2. 86,3. 99,2.3. 124,2. 129,2.. 142. 183. 202. 221; *b.* 2,2. 5. 31. 155,2.3. 198, 2.3. 230,2; *vieaţă* 19. 48,2. 54,2. 68,2. 166. 316,2.. 362..; *b.* 36.. 111,2; *viiaţă* 50,2.. 118,2. 119,2. 155,3.. 181, 3. 186,2. 301,2; *viiaţi*, *b.* 123,3. 180; *de — făcătóriŭ*, vivifiant *b.* 16,2.

Vichentie, Np. Vincentius Bellovacensis 295,3.

viclé'n, aj. s. rusé; perfide, méchant; trompeur; satan 158,2. 163,3. 210. 242, 2. 246,3. 289; *b.* 26. 194,3. 211,2. 215; *-lean*, *b.* 205,3; *-lian* 266; *b.* 118,2; *-lan*, *b.* 115,2; *vitlên* 365; *hitlên* 10,3. 11. 32. 58,3; *hiclên* 41,3. 55,1.2.. 56; *fitlan* 39; **vicleníe**, sf. méchanceté, ruse 175, 2. 228,3; *b.* 292,3; **vicleşúg**, sn. (urĭ) méchanceté; perfidie, ruse; malice 50, 2. 66,3. 190,2. 355; *b.* 85. 97,3. 113,2. 119. 206. 213. 214,3. 216,2; *hiclenşug* 54; *hiclinşug* 56.

vie, sf. (vii) vigne; vignoble 8*.. 16. 36. 62,2.. 63. 92,2. 97,3. 100,2. 148, 2.. 3. 149,2. 254,2.3. 264,2; *b.* 12. 64, 2.. 221,3; *viie*, *b.* 372,2; *viñiă*, *bnt.* 262,1-3. 263.

vierme, sm. (mĭ) ver 8*. 9. 29. 35. 54,3. 99,2. 292,2; *b.* 47,2. 109,2. 120. 143,3; *vitarme* 202,3. 205,1.2; *verme*, *b.* 343,3..

vieroşanul, s. de Vieroş *b.* 127,2.

vĭers v. vers.

vietór, s. le vivant (Dieu) 1*,3; *viitor*, aj. s. vivant *b.* 21,3..

vĭeţuésc, vn. 3. vivre; exister 102, 2. 106,2. 205.. 247,3. 287,3. 304,2.. 337,3. 339,2; *b.* 14. 16,2. 31.. 86,2. 124,2. 212,3. 357. 358,2; *vet-*, *b.* 141; **vĭeţuíre**, sf. vie *b.* 50. 198,3; **vĭeţuitór**, aj. s. vivant; existant; tout ce qui vit 267,3; *b.* 158,3. 372; —, vivifiant 300; *viiţui-* 317; **viez**, (viu, a via) vn. 1. vivre 3*,1.2. 4*. 6*,2. 16*,2.3.. 2, 3. 3. 14. 16,2. 25. 28,2. 39,3. 129,2. 155,2; *b.* 368,3; —, préserver en vie 248,2; —, *istr. b.* 283,3.

Vifleem, v. Vithleem.

vífor, sm. (i) tempête, orage; tourbillon *b.* 151. 158. 342,2; *vihor*, *b.* 128, 3; *vivor* 267. 302,3. 366,2.

vig, s. blé 13*,3.

vigan, sm. jupe *b.* 225.

Vighilie, Np. 163.

Vihor, Np. *b.* 51 (v. vifor).

viitór, aj. s. futur; prochain; à venir; avenir 229. 262,3. 348,2; *b.* 48. 53,3. 149,3. 193,2. 216. 248,2. 346,2. 357. 358,2; *vietor* 35,2; *vinitor* 141,2; *venitor*, *bnt. b.* 262,2.

viitor, v. vietor.

vin, sn. (urĭ) vin 15,2. 36. 47,2. 62. 65,3. 95,3.. 100. 224.. 264. 317,3. 318..; *b.* 26,3. 42,3. 45,3. 59,1-3. 220, 2..; *mr. vhin*, (lin) *b.* 269. 282,1.2.

vin, (veni) vn. 3. venir; arriver 3*. 4*. 5*. 6*,1.2..3. 7*,1.2. 16*,2.. 1,2. 3. 2,2..3. 3,1.2. 6. 7. 9. 14. 15,2. 16. 17,1.2. 18,2.. 19. 20,2.3.. 31,2. 32, 2.. 36,3. 38,2. 39. 41,2.. 58,3. 61. 66,3. 70,3. 71. 72,2. 76,3. 79,2. 80,3.. 91,3. 99. 100.. 101. 104,3.. 108,2.. 3.. 124,2. 127,2. 136,2. 137,3. 139,2. 141.3.146. 163,2.165,3.181,3. 184. 185. 187,2. 188,1.3. 192,2. 200,2. 209,2. 223,2. 242,1-3. 275,3. 296,1.2. 297,2. 301. 306. 316. 340,2. 342,2. 349; *b.* 6, 3. 21,2. 22,3. 30,3. 33,2. 36,3. 39,2.. 50. 56,2. 88,3. 95,3. 102,2. 105. 111, 2. 112,2. 120,3. 159,3.. 163,2. 167, 2.. 182,2. 189. 202. 205,3. 206,2. 215, 2. 251,2. 258,3. 297,3. 307.. 313. 316. 326,3.. 360,1..2.. 365,2; *vĭin* 55..; *veînru* 56,2; *mr. viniu*, *b.* 266; *vin*, *b.* 269,2.. 270. 272,3. 274,3; *vhin*, *b.* 269, 2. 270,2. 271,3.. 272,1.2. 280,3. 281, 3; *tinu*, *b.* 263,2. 264,2. 265; *istr. a veri*, *b.* 282,2. 283,2.3. 284,1-3. 285,3.

vínă, sf. (ne) faute; crime 3*. 21. 30. 47,3. 126,3.. 346,3. 352,2; *b.* 18,3. 34,3. 70,2. 206. 225,2. 319,3; —, cause 5*,3. 10*,3. 15*,2. 259,2. 296; *de* —,

coupable *b.* 306,3; *fără de —*, irréprénensible 47. 122,3.

vin-ars, sm. eau-de-vie *b.* 299.

víndec, va. 1. guérir 16,2. 19,1.2. 22,2. 88. 194,2. 300. 350; *b.* 67,1.2. 185. 300; *-dic* 167; *vendec* 102,2; **vindecáre**, sf. (cărĭ) guérison; cure 31,2. 84; *b.* 72,2; —, torture 84,2; *ven-* 115,2.

vinerĭ, sf. vendredi 21,2. 100,3. 201. 220; *b.* 59,3. 127. 137. 244,2; *-rê* 88, 2; *vinire*, *b.* 67,2; *vererê* 8; *veinrerê* 9,2.

vineţícĭ, aj. f. dim. bleuâtre *b.* 339,2.

vinovát, aj. s. coupable; criminel 12*. 16*,3. 15. 50. 52. 55,3. 113,2. 122, 3; *b.* 206,1.2. 319,3; **vinovăţése**, vr. 3. se faire coupable *b.* 210; —, aj. *b.* 125, 2; **vinovăţíe**, sf. (ĭi) faute *b.* 125,3.

vintre, s. dyssenterie 350.

Vinţi, Nl. 243,2. 269,2; **Vinţeşti**, Nl. 92,2.

vinuése, va. 3. accuser; inculper 69, 2; *b.* 125,3..; **vinuítă**, sf. (e) accusation 328,2.

vioreĭ, sf. (ele) violette *b.* 305,2. 317,3.

vipere, sf. vipère 349,3.

vipia, (?) *b.* 356,2.

vipt, sn. (ure) fruit; produit 240,3. 266.

virtute, sf. vertu *b.* 363,3.

vis, sn. (e; urĭ) rêve; songe *b.* 49,2. 117,2. 202,3. 273,2; *b.* 166,1.3. 288,3.

víscol, s. chasse-neige *b.* 337,3; **viscolós**, aj. orageux *b.* 301,2.

vísez, vn. 1. rêver *b.* 172,3. 288,2.3. 373,3.

vistiér, (ticare, erĭ) trésor; trésorier 16,2. 18. 37,2. 112. 125. 251,2. 331, 2; *b.* 184; *-tiar* 84,2.3. 159; *b.* 206; *-tiăr* 8*; *-tear* 325,3; *-tier* 38; *b.* 128; *-tĕr* 106,3. 324,1.2.. 364; *-ter* 363,3; **visteríe**, sf. trésor de l'état *b.* 34,3; *-tierie*, *b.* 147. 159..; *vesterii*, *b.* 94; **vistérnic**, sm. (i) trésorier; ministre des finances 43,3; *-ternec* 53,2. 74,3..; *-ternic* 75,2.. 78. 91,3. 158,3; *b.* 34.. 128..; *-tiernic* 135,3; *-tiărnic* 152. 174, 2..3.

Vişa, Np. 208.

víşánă, sf. nom de vache *b.* 361,2.

víşínă, sf. (ne) griotte *b.* 42,3. 44,3. 97,2. 320; **vişiníŭ**, aj. couleur cerise 90,2. 91,2.

vişuy, aj (sl.) d'en haut; supérieur 172,2.

vítă, sf. (te) bête; animal 5*,2. 11*, 3. 11. 28. 57,3. 296,2; *b.* 66,3. 106,3.. 352; *ghită*, *mt. b.* 258,2. 259,2.

viteáz, sm. (ejĭ) héros; vaillant 177, 2. 251,3..; *b.* 141. 197,2. 375,2; *-ţz* 37,3. 59. 362,2; *b.* 39,3. 110,2; —, (ῥητωρ) 6*; *-tiaz* 150,2; *vetĕz* 362; *b.* 82,3; **vitejése**, aj. vaillant; héroïque 205,3; *b.* 50,2; **vitejéşte**, av. héroïquement 72,2; *-jăşte*, *b.* 240; **vitejíe**, sf. (ĭi) vaillance; héroïsme; bravoure 73. 150,2. 177,2. 251,3; *b.* 4. 50,2. 107, 2.. 189,2; *vete-* 71; *b.* 145, 2. 292,3; *vitezie*, *b.* 241,2.

Vithanie, Béthanie 137,2. 139,1.2. 186,3. 187,2.. 233,2. 310,3; *Vyth-* 153,3.

Vithezda, Nl. *b.* 63.

Vithfaghi, Nl. 310,3.

Vithleem, Nl. 273; *Vitl-*, *b.* 326,3. 332,3; *Vifleem*, *b.* 142; *Vifleim*, *b.* 140,2.

vitlean, v. viclean.

vítreg, aj. beau-père, belle-mère 277, 2.3. 278,1.2; *b.* 348,3.

víţă, sf. (ţe) branche; famille; sang 16. 36. 157; *b.* 149. 293,3. 297; *viţi*, *b.* 307,3; —, vigne 10*,2; —, cordon 172,3; *de —*, noble *b.* 14,3; **-albă**, bryone 356,3.

viţél, sm. (eĭ) veau 74,3. 181,3..; *b.* 106,3; —, taureau *b.* 165..; *ghiţel*, *mt. b.* 258,2. 259; *viţel*, *istr. b.* 286,2.

víu, aj. av. s. vif; vivant; tout ce qui vit 14*. 7. 9. 16,2. 28. 32,2.. 34, 3. 41,2. 58. 70. 71,2. 101,2. 108.. 114, 2. 117,2. 137,2. 141. 230,2. 248. 266, 3. 271. 316.. 331,2; *b.* 21,3. 63,3. 69, 2. 129,2. 218; *de —*, tout vivant 105, 3. 120,3. 121. 135. 213,3. 366,3; *b.* 62. 363,3. 372,2; *vhiu*, *mr. b.* 276,3; *viie*, *istr. b.* 284. 285.

vivat, intj. vivat 335,1.2..

Vizántia, Nl. Byzance 162,3. 224; *b.* 204.

vízítă, sf. visite *b.* 251,2.

vizír, sm. vizir 335,3; *b.* 126,3. 178.. 179,2. 205,3.. 366; *vezir* 336; *b.* 34..

Vlad, Np. 93,2; *b.* 76,3; **Vlădeşti**, Nl. 53,2.

vlădícă, s. évêque 44,2. 142,3. 178, 3. 217. 219,1.2.. 259; *b.* 27,3. 94,2. 156; **vlădicése**, aj. sacerdotale 259.

vlădulitór, aj. s. maître 11*,1.

Vlăico, Np. 44,3. 87,2; *b.* 240,2

Vlăiceni, Nl. 53,1.2. 62,2. 85. 75,2 *ibm* 45; **Vlăceşti**, Nl. 74.

Vlaherna, Nl. 78.

Vlastari, Np. 78,2 .. 159,3.

vlăstár, s. scion *b.* 70,2.

vlêt, l'an; dans l'année 43,3. 45,2. 56,2. 246,3. 322,2; *-to* 76. 152,2; *vŭlêto* 340.

vlizvu, sm. murmure; frémissement *b.* 93,2,

vo, f. acc. *istr.* elle *b.* 282,2 .. (v. uă).

vodă, prince régnant 69,1.3. 70 .. 290; *b.* 81,3. 111,3. 116,2 (v. voevod).

vóe, sf. volonté; gré; permission; liberté 11*,3. 1. 2,2. 3,2. 9. 25. 26. 33,2. 37. 55,1.2 .. 70,3 .. 77,1.2. 90, 3. 105,1.2. 120. 171,2. 253,3. 309 ..; *b.* 16,2. 126,3. 170. 180 .. 199,3; —, grâce de Dieu *b.* 152,3; *voie* 44. 49,2. 51,2. 72,2. 109; *b.* 207. 225,3. 262; —, disposition *b.* 104; *bună* —, gaîté; affabilité; bonne humeur *b.* 115,2. 223. 318, 3; —, consentement 38, 3. 45; *dulce* —, agréable 13; — *veghêtă,* intention préméditée 169,3. 198,2; *de bună* —, volontairement 46; *din* —, id. *b.* 12; *să fie pre* —, au gré; agréable; à la volonté; satisfaction 50,3. 70. 76,2.3. 154,3. 204, 2; *b.* 24,3. 55,3 .. 123,2. 133,2; *dau* —, permettre 253,3; *voâ* 5; *de* — *de nevoie,* nolens volens *b.* 256,3; — *bună,* bienveillance 11. 28. 138,3. *b.* 314,2.3. —, bon train *b.* 144; *volia, istr. b.* 283. 284,3.

voesc, vr. 3. s'accorder; vouloir 170, v. gramm. (v. voĭu).

voéşniţă, sf. mentha silvestris 356,2.

voevód, sm. (zi) prince; duc 44. 49, 3. 70 .. 75,3. 98,2. 110. 189,2. 260. 288,3. 322,2.3. 347,2; *b.* 218,2; *-da* 118, 3. 240,1.3. 251 .. 288 ..; *voivod* 176. 287,3 ..; *b.* 40,3. 96,2 .. 171,2; *-dâ* 37,3 (v. vodă).

Vogomil, Np. *b.* 79,2; —, (il) la secte des Bogomiles *b.* 79,3.

voi, pron. 2. pl. vous 3 .. 8 .. 9 .. 16 .. 18,3. 19,3 .. 28,3. 30. 46. 127. 144,2. 169; *b.* 37. 78,3; —, dat. (voao) 8*,3. 46,1.3. 184,2. 231. 309,2 ..; —, (voo) 37,2. 38. 139,2; —, (voâ) 266, 2; —, (voi) *b.* 58. 63; —, (voah) 141,2.

voĭníc, sm. (i) soldat 4*,3. 5*,3. 6. 21,3 .. 265,3; *b.* 56,3. 67. 164,3; —, aj. s. vaillant; brave; vigoureux 59,2. 84,2. 185,2; *b.* 41,2. 259. 292,2. 295,3. 305, 2. 307,3; —, vif *b.* 351,3; —, gaillard; jeune homme 164. 224. 230; *b.* 40,2 .. 42. 72. 98,3. 261,3. 304,2; *vonic* 52,2; **scaĭu voĭnicésc,** une sorte de chardon 356; **voĭnicéşte,** av. en brave *b.* 314,3; **voĭnicíe,** sf. vaillance *b.* 304,2.

voínţă, sf. volonté, intention 328,2; *b.* 162.

voĭós, aj. s. de bonne humeur *b.* 223. 335,2.

voitor de bine, bienveillance 147; *b.* 162,3. 208.

voĭu, *(voesc)* va. 3. vouloir 3*,1-3. 5*,1-3 .. 6*,2. 9*,2. 11*,2. 13*,3. 14*, 2 .. 3 .. 10,3. 11. 13 .. 17,2. 19,3. 21, 1.2. 24,2.3. 25. 33. 39,3. 40,2. 41,2. 42,2. 44. 50,3. 60. 89,2. 94,3. 112,2.. 113. 138,3 .. 140,2. 147,2. 153,3. 157. 158,2. 187,1.3. 188,2. 211. 218,3. 244, 3. 291,3. 292,3. 288,1.2. 293,2. 296. 306, 3; *b.* 13. 31,2. 39 .. 46,3. 47. 48,3. 55, 2. 75,3. 97. 120,2. 121,2. 122,2. 160, 3. 181,3. 213,1.3. 215,2. 236,3. 242,3. 245. 247,3. 248. 255,3. 375; *bine* —, bien-vouloir *b.* 15,2; —, employé aussi comme verbe auxiliaire 1. 2. 3 .. 4. 5 .. 6. 9. etc. (v. gramm.).

vólia, sf. *istr.* volonté *b.* 283. 284,3 (v. voe); **vólnic,** aj. permis; libre 162; *b.* 34,3. 35,2. 74; **volnicése,** va. 3. permettre *b.* 89.

volóc, sn. (oace) grand filet; traîneau *b.* 136.

Volos, Np. *b.* 51.

Vonifatie, Np. Boniface *b.* 68,2.

voníc, v. voinic.

vórbă, sf. (be) mot; parole; discours; discussion; manière de parler 167,2. 168,2. 293,3. 334; *b.* 5,2. 26. 46,3. 96 .. 116. 162,2. 163 .. 179,2; —, *b.* 256; — *pasărilor,* chant *b.* 232; — *de obşte,* nom général *b.* 99,3; **vorbése,** va. 3. parler; dire 168. 261,2. 293,2; *b.* 7. 34. 85. 113,3. 118,3. 158. 166,3. 209, 2. 214,2. 215,2. 228,2. 252,3; *vorbiesc, mt. b.* 259,3; **vorbíre,** sf. parler; parole *b.* 100,3; **vorbitór,** aj. s. parlant; parleur *b.* 135,3. 298,2; *limba cê* —, langue parlée *b.* 252 (v. voroavă, vorovesc).

vórnic, sm. (i) gouverneur; ministre de l'intérieur; portier; intendant; maire 45. 68,2. 75,3. 152. 198,2 ..; *b.* 1,3. 75,1.2. 76. 242,2. 318,3; *dvor-* 75,3 ..; —, garçon qui convie aux noces 217,3; **vornicél,** sm. (ei) id. *b.* 317,3. 345,3.

voroávă, sf. (ve) discussion; dispute; discours; causerie 29,2. 99,3. 121,2.

196,2. 200. 253,2. 305,2. 334. 337,2. 360; *b.* 10. 73,3. 74,3. 83,3. 85; —, tumulte 7*; *fac* —, parler 198,3; **vorovésc**, va. 3. parler; causer; discuter; —, vr. conférer 68. 72,2. 185,2. 231,2.3. 242,3. 242,3. 258; *b.* 83. 85,2. 116,2. 138. 244; **vorovitór**, aj. s. parlant; causeur 179 . .; *b.* 66,3. 67 (v. vorbă).

vorontár, sm. volontaire 53,2.

vostru, pr. poss. 2. pers. (voştri; voastră, -re) vôtre 8*,3. 11*,2. 3. 4. 5. 19,2.3. 29,2. 44,2 . . 100. 140,3. 141, 2 . . etc.

votă, sf. (te) *intr.* fois *b.* 286,2.3.

vră-, v. văr-.

vrábie, sf. moineau 214,2; *b.* 320, 2. 334,2.

vrăciu, sm. médecin 40,3. 363,3; *vrač* 81,3. 123,2.

vrăcolac, v. văr-.

vrájă, sf. (je; vrăji) sortilége; sorcellerie 58,2. 116 . . 162,2 . . 218,3. 303, 2; *b.* 84,3; **vrăjesc**, va. 3. ensorceler; user de sortilége 116 . .; **vrăjit**, sf. ensorcelé; enchanté *b.* 177. 362,3; **vrăjitór**, aj. s. sorcier; magicien 116 . . 146, 2. 162 . . 217,3. 362,3; *b.* 79,2. 307; *vrej-*, *b.* 175; **vrăjătorie**, sf. magie *b.* 100,2.

vrájbă, sf. (be) inimitié, querelle 12*, 3. 111,3 . .; *b.* 59,3. 84,2. 297; *vrăjbie* 16,2.3; **vrăjbésc**, va. 3. porter inimitié 10,2; **vrăjbitór**, aj. semant la discorde 285,3.

vrăjmáş, aj. s. ennemi; hostile; le diable 4. 11. 16. 17,2. 35,3. 47,2. 49 . . 56. 60,3. 81,3. 105,3. 148. 163, 3. 177,3. 204,3. 263. 341,3; *b.* 6. 56. 101,2. 159. 208; —, terrible *b.* 240,3; *-ăji-* 4. 5; *vrăsmashii* (= vrăjmaşii) *b.* 185,2; **vrăjmăşie**, hostilité; haine 204. 272; *b.* 84. 108,2; **vrăjmăşésc**, aj. en ennemi *b.* 191,3. 196,2; —, vn. 3. haïr 366.

vre, pr. quelque 59,2. 77. 79,3 . . 80, 3. 121. 122. 123,3. 161,3. 170. 297. 309,2. 331,3. 366,2; *b.* 3,2. 6. 7. 48. 78,3. 80,3. 85 . . 100. 107,2. 126,3. 91,2. 213,2. 246,3 . .; *vr-o căteva*, quelque *b.* 178,3; *-o dată*, une fois; jamais . 17,3. 148,2. 161,2; *vr'un* 46. 90; *ve* — vre) 157 (v. vare).

reau, vn. 2. (vrulu, vrut) vouloir; 55,3. 58,2.3. 62,3. 64,2. 66,2. 70. 72, 3. 77,3. 78,2. 94,2. 95. 96,2 . . 100,2. 105,2. 112,2. 117. 120. 126. 132. 143, 1.2. 147,3. 153,3. 169. 248,3. 252,3. 254,2. 279,2. 296,2. 304,2.3 . . 323,3. 328,3. 329,2. 350. 351,3. 354,2. 362, 2. 366 . .; *b.* 7,2. 8. 33,2. 47. 56,3. 58. 65,3. 71,3. 72,3. 77,2. 81,2. 83,3. 102. 105. 106,3. 113,3. 114,3. 116,3. 121,3. 130,3. 134. 142,3. 145,3. 151,3. 156,2. 159,3. 163,2. 170. 196,2. 200. 204,2. 206. 208,3. 244. 245. 255,2. 257. 290, 2; *b.* 47. 265 . . 267,3. 268,3. 271,2. 273. 277,3. 284. 287. 308,2 . . 349,2. 351,2. 355,1.3. 363,3 (v. voiu).

vrédnic, aj. digne; capable *b.* 126. 151. 243,3. 375; *vrêdnic* 194,3. 292,3; *b.* 2,3. 5,2. 7,3. 11,3. 13. 50,2. 122. 152. 188,2.3. 235,3. 292,3. 332. 339, 2; **vrednicie**, sf. dignité 277,2. 335,3; *b.* 29,2. 50. 162,2.

vréme, sf. (mi) temps; saison; époque *b.* 47,2 . . 63; *vrê-* 7*,2. 3. 13,2. 16,1.2. 19. 20,3. 28. 34,2. 35,2. 52,2. 57,2. 69,3. 82,2. 94,2. 100,3. 108,2.3. 110,2. 119,3. 186,3. 190,2. 201 . . 202. 203,2. 204. 254,2. 261,3. 276. 325,2 . . 332,3; *b.* 3,2. 13,2 . . 22,3. 31,3. 51. 101,2. 212. 217; — *dêpoi*, le temps à venir; dernier temps 12*,2. 48. 50; *cu vremi*, avec le temps; à la longue *b.* 3; *de vreme ce*, puisque; vu que 77,2. 177, 2. 121,2. 123. 131. 294 . . 323,2. 326. 331. 338 . . 344,2. 347,3; *b.* 1,2. 21. 39. 77,2. 87,2. 150,2. 188,3; *de* — *că*, id. *b.* 48; *de cu* —, de bonne heure *b.* 115, 3; *dupi vremi*, par intervalle *b.* 154. 198; *fără vreme*, à contre-temps 167, 2; *în toată vreme*, toujours *b.* 69,2. 179, 3; *pe vreme*, de temps 158; *vremi*, *b.* 59 . . 60. 112,2. 217,3; *vrema*, *istr.* *b.* 284. 285,3; **vremélnic**, aj. temporaire; transitoire *b.* 147,2; *-mê-* 338,2. 339, 3 . .; **-meanic**, aj. temporel 325,3; *-mennye* 131,2.

vrére, sf. volonté; désir 72,2. 269, 3; *b.* 166. 182; *vrêre* 3*. 12,3. 152,3. 295,2. 280. 303,2. 314; *b.* 11,3. 155; *bună* —, bienveillance 84,2. 211; *mr.* *vrearea*, *b.* 271. 272,2; *vrere*, *mr.* amour *b.* 266,2; **vrut**, aj. s. *mr.* aimé; amant *b.* 269,2. 279,2 . .

vtoro cartu, le second [illegible] 98,3.

Vucolii Nl. 359 [illegible]

Vulgaria, Nl. *b.* 20.

vŭhodulŭ, s. (slav.) Exode 161..

vúlpe, sf. renard 58,3. 90,3. 353,13. 354; *b.* 210,3.. 212,2.. 263,3 .. 367, 2..3 368..; *vulpea, mr. b.* 264,3; **vulpóĭu,** sm. (oi) petit renard *b.* 263. 368.

vultur, sm. vautour; aigle 58,3. 116, 3. 282. 298; *b.* 41. 106,3. 109,2. 136, 1-3. 145,3. 163,2. 208,3.. 209,2.. 210, 3. 211.. 213. 237,3. 329; *vălţur,* aigle 60,3. 61. 91,2; *vlătur* 15,2.

Vythania, v. Vith-.

X (Ξ).

Xánt, Np. 352,1-3.

xeu, *mr.* étranger *b.* 277,2.

Xerxis, sm. Np. 203,3.

Y (V).

Ydasp, Np. *b.* 92,1-3.

Ydit, Np. Ulysse *b.* 164.

ypodiacon, sm. (i) sousdiacre *b.* 32.

ypolipsis, sm. députation *b.* 87,3.

Z (З, S).

za, sf. (le) cotte de mailles; chaînon *b.* 90,2. 332. 369.

za, prp. *istr.* pour *b.* 285,2..

ză, *mr. b.* 280,3 (v. zi).

zăbálă, sf. (le) mors; frein 9*,3. 13, 2. 365,3; *zebava, b.* 197,2.

zăbávă, sf. (ăvi) retard; délai 69. 327,3; *b.* 195,2; *cu* —, lentement *b.* 6; *fără de* —, immédiatement *b.* 125,2; — *limbii,* bégaiement 351,3; **zăbăvésc,** vn. 3. tarder; ralentir 147,2. 180,2. 190, 3. 252,3. 255,2. 256; *-bovesc* 72,2. 313; *b.* 17. 87. 89. 92,2. 196. 203. 244; **zăbávnic,** aj. (= *la limbă*) bégayant 351.

zăbreá, sf. (ele) treillis *b.* 115,3.

zăbún, s. sarreau *b.* 331,3.

zac, vn. 2. être couché; reposer; s'arrêter 11*,3. 29. 30,3. 61. 85,2. 167, 3. 185,2. 188,2. 280,3. 305,2. 319,3. 350; *b.* 37,2. 82,3.. 110,2. 189,3. 212, 2. 224,3; *ḑac* 49,2. 201,3. 264,3. 300, 3; *zac, istr. b.* 285,2.

zač, prp. *istr.* pourquoi *b.* 284.

začálo, slav. syncope; chapitre 17. 100,3. 127. 128. 192,2. 261,2. 316,1. 2; *b.* 21. 35,3. 36,2. 37,2. 38.

Zacanŭ, Np. 37,2.

zaconu, sm. *mr.* loi, coutume *b.* 266,3.

zădár, s. vanité; *în* —, en vain; inutilement 211,3. 248,3; *b.* 152. 349; **zădárnic,** aj. persévérant *b.* 145.

zădúh, s. chaleur étouffante; hâle 15. 97,3; *b.* 200,3..; *-duv* 255,1.2. 256,2. 266,3.

zahár, s. sucre *b.* 43. 45. 308.. 322,3.

Zaharie, Np. 26.

Zalăsamca, Np. *b.* 172.

zalic, aj. *istr.* peu *b.* 285,3.

Zălina, Np. *b.* 172.

zălóg, sn. (oage) gage; ôtage 207, 3; *b.* 224.

zaluz, aj. (zi; ji) jaloux *b.* 246,3..

zămislésc, va. vr. 3. engendrer; concevoir *b.* 150,2. 254,2; **zămislíre,** sf. procréation *b.* 254,2.

zămós, sm. mélon d'eau *b.* 98,2.

Zamvri, Np. 146,2.

zână, sf. fée *b.* 294,3. 311,2. 313,3. 314.

zăpádă, sf. neige 85,3; *b.* 26,2. 64, 3.. 159. 219.

zapcĭú, sm. (ii) zaptié; sous-préfet *b.* 125,2.

zápis, sn. (e) document; titre; billet 43,2.3. 44,3. 62,2. 63. 74,3. 87. 92, 2. 102,3. 134,2. 135,2.3. 144,3. 207, 2.3; *b.* 18,3. 172.

zăpláz, s. haie *b.* 296.

zăpóde, sf. vallée; plateau *b.* 231,3; *-podie* 288,3.

zapovid, s. *istr.* commandement *b.* 285.

zăpretésc, va. 3. reprendre; réprimander 49,3.

záre, sf. clarté; lumière 114,2; **zărésc,** vn. 3. voir; apercevoir *b.* 163,2. 261.

zárvă, sf. vacarme; querelle *b.* 236..

zárzără, sf. abricot *b.* 97,2. 98,2.

zătihnésc, va. 3. troubler; entraver *b.* 206,2.

zăŭĭt, va. 1. oublier 137 (v. uit).

zavistie, sf. (tii) envie 2. 118,3. 206, 2. 306,2; *b.* 6; *-istye* 50,3; **zavístnic,**

aj. s. envieux 140,3. 331; *b.* 21,3. 26; *-vișnic* 206,2 . . 3; *-vișt̆ŭvnic* 137,3; **zavistuésc**, va. 3. envier 181,2; *b.* 6,2.

zăvór, sn. (oară) verrou 267,2; *b.* 130.

Zavulon, Np. 36. 71.

(z)bavu, va. *intr.* sauver *b.* 284.

zber, crier *b.* 343,2 . .; **zberátul**, s. l'action de crier 165,2; *zbier-* 296,2; **zbieráre**, sf. vacarme *b.* 165.

zbărcesc, vr. 3. rider 292.

Zbignev, Np. 70.

Zbirĉ, Np. 151 . .

zbor, sn. (ure) assemblée 4*, 3. 6*, 3. 14,2. 291,3; *de* —, catholique, universel 9*,3. 10*,3.

zbor, (zburaĭ) vn. 1. voler; voltiger 34,3. 57,3. 201,2. 229. 286,2. 293,2. 297,2. 345,2; *b.* 31,2. 77,3. 109,2 . . 129. 163,2. 199,2.3. 208,3. 240. 241, 3; *zbur* 366.

zbuenése, vn. 3. éclater *b.* 137,3 . .

zburáre, sf. l'action de voltiger 163, 3; **zburătór**, aj. s. volant; voltigeant 34,3; *b.* 111,2. 147,3. 163. 199,2. 209, 3. 228 (v. zbor).

zburlesc, va. 3. ébouriffer *b.* 91,3.

zdrăvăn, aj. intact 167,2 . .

zdrobésc, va. 3. casser; rompre; écraser; briser 5. 10,2. 66,2. 85. 167. 267,3. 283. 289. 315,2. 320,3. 365; *b.* 341. 369,3; **zdrobiciúne**, — *de suflet*, contrition 242,3; **zdrobíre**, sf. broiement 167; **zdrobít**, aj. brisé 252,2; —, fragile 275; *inimă* — *ă*, âme contrite 115, 3. 170,2; **zdrobitór**, aj. s. qui anéantit 84,3; **zdrobitúră**, sf. éclat 85; —, contrition 242. 276,2.

zdrúmic, va. 3. écraser; anéantir 167.

zĉamă, sf. jus *b.* 44,3; *zĉma*, *b.* 43,2.3; *zámă*, sf. sauce 331,3.

zeánă, sf. *mr.* clairière *b.* 269,3.

zebava, v. zăbálă.

zece, num. (zécĭurĭ) dix *b.* 330; *zĉce* 4. 27,1.2. 40. 129,2; *ḑĉce* 286,2. 326,3; *b.* 10,2; *zăce*, *b.* 92,2. 132,2. 220,3 . .; *zice*, *5*; *zaĉe*, *intr. b.* 285.

zecnesc, vn. 3. *intr.* concevoir *b.* 283,2.

zecopeit, va. *intr.* enterrer *b.* 283,2.

zéfchiu, sn. (ĭurĭ) festin; banquet *b.* 101,2 . .

Zefirie, Np. 320,2.

Zefs, Np. Zeus *b.* 83,2. 84; *zevs* 57, 2; *b.* 211,2.

zemlia, sf. (slav.) terre; contrée; pays 62. 260.

zemós, aj. succulent *b.* 42,3 (v. zĕ-).

zeu, sm. Dieu 11*,2. 13,3. 14. 15, 2 . . 16,1.2; *ḑeu*, id. 9; *zău*, au nom de Dieu! 139,2; *b.* 296,2.

Zevedeiu, Np. 194,2. 307,3.

zgálbă, sf. ulcère *b.* 108,2.

zgărcít, aj. ridé *b.* 118,3.

zgărĉul, s. — *urechiĭ*, cartilage *b.* 123,2 . .

zgă'rĭu, va. 1. égratigner; déchirer *b.* 212,2. 374,3.

zgău, sm. matrice; ventre 12,2. 36. 3. 247,2.

zgură, sf. scorie; mâche-fer 210. 212,3.

Zgurali, Np. *b.* 127,2.

zgurnesc, va. 3. chasser *b.* 256,2.

zi, sf. (le) jour; jour de fête 19,2. 23,2. 24. 30,3. 32,2. 33. 34,2. 43. 44. 80,3. 128,2. 129,2. 139,1.2. 260,2. 279. 345,2. 350 . .; *b.* 16,2. 52,2. 103. 111. 2. 216,2; *zioa* 16,2. 23,1. 27,2. 29,3. 73,2. 80,3. 82. 90. 91. 162,2. 164,3. 221,3. 222,2. 261,2-3. 288,3; *b.* 44,1.2. 45. 72,2. 149,3. 174,1.2; *zioă* 225,2; *zina*, *b.* 81,3; *zia* 138,3. 139,2; *zio* 11*, 2. 34. 357,3. 358,2.3. 359,2; *b.* 41,3. 91; *zua* 34 . . 57,1.2. 61,3. 100,2. 113, 3. 184,2. 187,1.3. 274,3; *zuoa* 98,3. 128. 271,1.3; *zuao* 318,3; *zua* 315 . .; *ḑi* 1,1. 2. 3. 9. 29. 37,3. 54,2. 107,3. 124. 146. 197. 201,3. 202. 229,3. 246. 284,2. 285,3. 298,2. 327; *b.* 8,2. 9,2; *ḑioa* 363,2. 365,2 . .; *ḑuoa* 34,2; *ḑuo* 4*,3; *ḑua* 1 . . 2. 7. 34,2. 51. 76,3 . . 105,3. 106,2. 153,2. 154. 229. 265,1 . . 2. 266,3. 286,2. 288,2. 296,3; *zy* 34,3. 280,3 . . 319,1 . . 338,2; *ḑy* 312,3. 313, 2; *ḑyoa* 314,2; *ză*, *b.* 49,2. 58,2 . . 60, 2.3. 65,3. 132,2. 135,2. 200,3. 263; *zăoa*, *b.* 65; *ḑă* 211,3 . . 241,2. 252 . . 253 . .; *zi* (*lă*) 68,3 . .; *zi* (*zele*) 134, 2; *zi de zi*, de jour en jour 12,2 . .; *zioa bună*, adieu 224,2; *b.* 136; — *mare*, jour de fête 161; — *întĭi*, le premier 70; *mr. ză* (*zăle*), *b.* 276,3. 280,3; *zăua*, *b.* 277,2; *zuă*, *b.* 265. 293,2; *bnt. să*, *b.* 262,2; **ziulícă**, sf. dim. *b.* 331,3. 348,3.

zic, va. 2. (ziș; zisei) dire; parler; exprimer; nommer 15,2. 16 . . 18,1.3.

19,2. 28. 30,3. 34,3 .. 40. 41,3. 44,2. 59,2. 63,3. 113,2. 128,1-3. 140. 152,2. 156. 158,2. 186,1-3. 188,2. 272,3. 288. 293. 308. 310,3. 315,2. 317,3 .. 360,2. 362,2; *b.* 20,2.3. 31,2. 47,2. 71,2 .. 90, 3. 91,1.2. 93,3. 94 .. 95. 114,2. 119. 127 .. 131,2. 150,3. 152,3. 193,2. 201, 3. 213. 245. 255,3. 356,2. 363,2; —, sonner 335,1.3; *dic* 1. 2 .. 6. 13,2. 16 .. 46 .. 54,2 .. 55,3. 68. 76,3. 77,2. 78, 1.2. 103,3. 105,3. 108,1.2 .. 116,3 .. 117. 118,3. 121,2. 122,2 .. 127,1-3. 192,1.3. 197,2. 198. 231,2. 232,3. 243, 3 .. 286. 295,3. 296,2 .. 301. 305,3. 324,2. 325,3 .. 326,3 .. 365,3; *b.* 9,3. 10,2 .. 12,3. 13,2.3 ..; *gic* 4*,2.3. 56; *zăc*, *b.* 55,2. 56,2 .. 58. 60,2. 63,2 .. 64,1.3. 65,2. 111,2. 113. 114,2. 133. 134,2. 135. 136,1-3. 171,2. 172. 179, 3. 198. 199,1.2. 200,3. 262,3 .. 359, 2 .. 3. 360,1 .. 2 ..; *dăc* 79,2. 116,2. 208,3. 209. 211, 2.3. 213,3. 215,1-3. 248,2. 254,2.3. 264 .. 265,1 .. 2 .. 266, 2; *mr. zic*, *b.* 264,3. 269,2. 270,3; *zâc*, *b.* 277,3. 280; *istr. zic*, *b.* 282,2 .. 284, 2. 286,3 ..; **zicătoáre**, sf. (tori) dicton *b.* 372,3; **zícere**, sf. (ri) mot; expression; parole 12*,2. 12,2. 14,3. 17,2; *b.* 163. 252,2. 253,3; **zăcătúră**, id. *b.* 142,2.

zid, sn. (uri) mur; muraille 60. 111, 3. 205,3. 346; *b.* 15,3. 39,2. 74,2. 92, 1-3. 217; —, (ure) 366,2; *did* 36,2; *didiu* 147,3. 228,3. 254 .. 294,1 .. 2; *b.* 56,3. 82,3; *zydiù* 253,3; **zidár**, sm. (i) maçon *b.* 209,2, 287,2. 289. 291 ..; **zidése**, va. 3. former; créer; bâtir; fonder; élever 12*,2. 16*,3. 15. 58,3 .. 72,3. 73. 81,3. 107. 110,2. 112,2. 131. 172,2. 175,3. 178. 268. 281,3. 311,3. 343, 2; *b.* 133,3. 154,2. 156,3. 207,2. 212,3; *didese* 146; *zădese*, *b.* 60 ..; *zydese* 145,2 ..; **zidíre**, sf. (ri) création; bâtiment; créature; l'action de bâtir 89,3. 169. 178. 203. 298. 314. 319,2. 343,1.3. 344; *b.* 78,2. 87,3. 144. 156, 3 .. 193,1.2; *zy-* 145,2 ..; **zidít**, aj. s. créé *b.* 95,2; **zidítór**, s. créateur; constructeur; maçon 109,3. 153,3. 163,3. 209,2. 254,2. 321; *b.* 5. 47,3. 53. 150, 3; **zidítúră**, sf. (ri) créature 130,2; *b.* 23.

zimbese, va. 3. sourire *b.* 209,2.

zămbru, sm. ure; bison *b.* 109,3 .. 110 ..

zinișoárâ, sf. petite fée *b.* 295,2 (v. zână).

Zinon, Np. *b.* 200,2.

zísă, sf. (se) commandement; ordre; mot; dit (αντλογία) 12*,3. 8. 18,3. 57, 3. 139,2. 311,3. 360,2; *b.* 77,3; *dâsă* 242,2.

zizánie, sf. (ii) ivraie 158,3.

Zlatoúst, sm. Np. Chrysostome 35, 3. 96,2. 110. 159,3. 244,3. 246. 290. 291. 292,2. 329,3. 339,2; *b.* 31,2.

zloabe, sf. iniquité 12*,3.

zlot, sm. une petite monnaie; florin d'or *b.* 292,3.

zmăcese, vr. 3. se tirer; s'arracher 58,2.

zmaragd, sm. émeraude *b.* 151,2.

zmănțuít, aj. émaillé *b.* 45.

zmeu, sm. (ei) dragon; serpent; démon 16. 56; *b.* 131,1-3. 132. 224,3. 309,3.

zmintélă, sf. (le) égarement 127,2; *b.* 233; **zmintése**, va. vn. 3. pervertir; égarer 69,2. 127,2 ..; *zem-* 56,2.

zmirnă, sf. myrrhes 101; *b.* 133,3. 167,2.

zmochín, sm. figuier *b.* 63.

zmulg, va. 2. (sel) arracher; plumer; déraciner 49,3; *b.* 120. 213.

zoare, sf. l'aube 209,3; —, (zori) pl. *b.* 91. 289,1-3. 293,2. 306. 328,2. 331 .. 345,3.

zodiár, sm. astrologue *b.* 66,2; **zódie**, sf. (ii) constellation *b.* 66,2. 159,2. 166,2.

zor, s. *de* —, forcé *b.* 375.

zori, v. zoare; **zorilă**, nom d'un bœuf *b.* 259.

zugrăv, sm. (i) peintre *b.* 326,2; **zugrăveálă**, sf. peinture *b.* 32,3. 33; **zugrăvése**, va. 3. peindre; représenter *b.* 42. 152. 163,3. 179. 202,3. 326,2; **zugrăvíe**, sf. peinture *b.* 179; **zugrăvít**, sf. coloré 172,3; *b.* 311,3. 314. 336,3; **zugrăvitúră**, sf. peinture *b.* 13,2.

Zumara, Np. 78.

zvaca, s. *istr. de* —, tout *b.* 283.

zvăntez, vr. 3. sécher *b.* 45,3.

zvăpăeát, aj. féroce 95,2. 289,2.

zvărlese, va. 3. rejeter 282; *b.* 301,3.

zvêzda, sf. étoile 161,2. 244,1.2 .. 248,3; *dzvêzda* 160,2.

zvón, s. — *albinelor*, bourdonnement des abeilles *b.* 232,3.

zvoritor, aj. présent *b.*

aj. s. envieux 140,3. 331; *b.* 21,3. 26; *-vinic* 206,2..3; *-vistŭvnic* 137,3; **zavistuésc**, va. 3. envier 181,2; *b.* 6,2.

zăvór, sn. (oară) verrou 267,2; *b.* 130.

Zavulon, Np. 36. 71.

(z)bavu, va. *istr.* sauver *b.* 284.

zber, crier *b.* 343,2..; **zberátul**, s. l'action de crier 165,2; *zbier-* 296,2; **zbieráre**, sf. vacarme *b.* 165.

zbărcesc, vr. 3. rider 292.

Zbignev, Np. 70.

Zbirĕ, Np. 151..

zbor, sn. (ure) assemblée 4*, 3. 6*, 3. 14,2. 291,3; *de* —, catholique, universel 9*,3. 10*,3.

zbor, (zburai) vn. 1. voler; voltiger 34,3. 57,3. 201,2. 229. 286,2. 293,2. 297,2. 345,2; *b.* 31,2. 77,3. 109,2.. 129. 163,2. 199,2.3. 208,3. 240. 241, 3; *zbur* 366.

zbucnésc, vn. 3. éclater *b.* 137,3..

zburáre, sf. l'action de voltiger 163, 3; **zburătór**, aj. s. volant; voltigeant 34,3; *b.* 111,2. 147,3. 163. 199,2. 209, 3. 228 (v. zbor).

zburlesc, va. 3. ébouriffer *b.* 91,3.

zdrávăn, aj. intact 167,2..

zdrobésc, va. 3. casser; rompre; écraser; briser 5. 10,2. 66,2. 85. 167. 267,3. 283. 289. 315,2. 320,3. 365; *b.* 341. 369,3; **zdrobiciúne**, — *de suflet*, contrition 242,3; **zdrobíre**, sf. broiement 167; **zdrobít**, aj. brisé 252,2; —, fragile 275; *inimă* — *ă*, âme contrite 115, 3. 170,2; **zdrobitór**, aj. s. qui anéantit 84,3; **zdrobitúră**, sf. éclat 85; —, contrition 242. 276,2.

zdrúmic, va. 3. écraser; anéantir 167.

zĕamă, sf. jus *b.* 44,3; *zĕma*, *b.* 43,2.3; *zámă*, sf. sauce 331,3.

zeámă, sf. *mr.* clairière *b.* 269,3.

zebava, v. zăbálă.

zece, num. (zécĭuri) dix *b.* 330; *zĕce* 4. 27,1.2. 40. 129,2; *ḑĕce* 286,2. 326,3; *b.* 10,2; *zăce*, *b.* 92,2. 132,2. 220,3..; *zice*, *b.* *zače*, *istr.* *b.* 285.

zečnesc, vn. 3. *istr.* concevoir *b.* 283,2.

zecopeit, va. *istr.* enterrer *b.* 283,2.

zéfchĭu, sn. (ĭuri) festin; banquet *b.* 04,2..

Zedrie, Np. 250 2.

Zefs, Np. Zeus *b.* 83,2. 84; *zevs* 57, 2; *b.* 211,2.

zemlia, sf. (slav.) terre; contrée; pays 62. 260.

zemós, aj. succulent *b.* 42,3 (v. zá-).

zeu, sm. Dieu 11*,2. 13,3. 14. 15, 2.. 16,1.2; *ḑeu*, id. 9; *zău*, au nom de Dieu! 139,2; *b.* 296,2.

Zevedeiu, Np. 194,2. 307,3.

zgáĭbă, sf. ulcère *b.* 108,2.

zgăreít, aj. ridé *b.* 118,3.

zgărcèul, s. — *urechiĭ*, cartilage *b.* 123,2..

zgă'rĭu, va. 1. égratigner; déchirer *b.* 212,2. 374,3.

zgău, sm. matrice; ventre 12,2. 36, 3. 247,2.

zgură, sf. scorie; mâche-fer 210. 212,3.

Zgurali, Np. *b.* 127,2.

zgurnesc, va. 3. chasser *b.* 256,2.

zi, sf. (le) jour; jour de fête 19,2. 23,2. 24. 30,3. 32,2. 33. 34,2. 43. 44. 80,3. 128,2. 129,2. 139,1.2. 260,2. 279. 345,2. 350..; *b.* 16,2. 52,2. 103. 111, 2. 216,2; *zioa* 16,2. 23,1. 27,2. 29,3. 73,2. 80,3. 82. 90. 91. 162,2. 164,3. 221,3. 222,2. 261,2-3. 288,3; *b.* 44,1.2. 45. 72,2. 149,3. 174,1.2; *zioă* 225,2; *ziua*, *b.* 81,3; *zia* 138,3. 139,2; *zio* 11*, 2. 34. 357,3. 358,2.3. 359,2; *b.* 41,3. 91; *zua* 34.. 57,1.2. 61,3. 100,2. 113, 3. 184,2. 187,1.3. 274,3; *zuoa* 98,3. 128. 271,1.3; *zuao* 318,3; *zua* 315..; *ḑi* 1,1. 2. 3. 9. 29. 37,3. 54,2. 107,3. 124. 146. 197. 201,3. 202. 229,3. 246. 284,2. 285,3. 298,2. 327; *b.* 8,2. 9,2; *ḑioa* 363,2. 365,2..; *ḑuoa* 34,2; *ḑuo* 4*,3; *ḑua* 1.. 2. 7. 34,2. 51. 76,3.. 105,3. 106,2. 153,2. 154. 229. 265,1.. 2. 266,3. 286,2. 288,2. 296,3; *zy* 34,3. 280,3.. 319,1.. 338,2; *ḑy* 312,3. 313, 2; *ḑyoa* 314,2; *zĕ*, *b.* 49,2. 58,2.. 60, 2.3. 65,3. 132,2. 135,2. 200,3. 263; *zĕoa*, *b.* 65; *ḑĕ* 211,3.. 241,2. 252.. 253..; *zi (lă)* 68,3..; *zi (zele)* 134, 2; *zi de zi*, de jour en jour 12,2..; *zioa bună*, adieu 224,2; *b.* 136; — *mare*, jour de fête 161; — *întei*, le premier 70; *mr. zĕ (zăle)*, *b.* 276,3. 280,3; *zĕua* *b.* 277,2; *zuă*, *b.* 265. 293,2; *bnt. zĕ*, 262,2; **ziulícă**, sf. dim. *b.* 331,3. 348.

zic, va. 2. (zis; zisei) dire; par.. exprimer; nommer 5,2 18,1;

19,2. 28. 30,3. 34,3 .. 40. 41,3. 44,2. 59,2. 63,3. 113,2. 128,1-3. 140. 152,2. 156. 158,2. 186,1-3. 188,2. 272,3. 288. 293. 308. 310,3. 315,2. 317,3 .. 360,2. 362,2; *b.* 20,2.3. 31,2. 47,2. 71,2 .. 90, 3. 91,1.2. 93,3. 94 .. 95. 114,2. 119. 127 .. 131,2. 150,3. 152,3. 193,2. 201, 3. 213. 245. 255,3. 356,2. 363,2; —, sonner 335,1.3; *ḑic* 1. 2 .. 6. 13,2. 16 .. 46 .. 54,2 .. 55,3. 68. 76,3. 77,2. 78, 1.2. 103,3. 105,3. 108,1.2 .. 116,3 .. 117. 118,3. 121,2. 122,2 .. 127,1-3. 192,1.3. 197,2. 198. 231,2. 232,3. 243, 3 .. 286. 295,3. 296,2 .. 301. 305,3. 324,2. 325,3 .. 326,3 .. 365,3; *b.* 9,3. 10,2 .. 12,3. 13,2.3 ..; *gic* 4*,2.3. 56; *zăc*, *b.* 55,2. 56,2 .. 58. 60,2. 63,2 .. 64,1.3. 65,2. 111,2. 113. 114,2. 133. 134,2. 135. 136,1-3. 171,2. 172. 179, 3. 198. 199,1.2. 200,3. 262,3 .. 359, 2 .. 3. 360,1 .. 2 ..; *ḑăc* 79,2. 116,2. 208,3. 209. 211,2.3. 213,3. 215,1-3. 248,2. 254,2.3. 264 .. 265,1 .. 2 .. 266, 2; *mr. zic*, *b.* 264,3. 269,2. 270,3; *zâc*, *b.* 277,3. 280; *istr. zic*, *b.* 282,2 .. 284, 2. 286,3 ..; **zicătoáre**, sf. (torĭ) dicton *b.* 372,3; **zícere**, sf. (rĭ) mot; expression; parole 12*,2. 12,2. 14,3. 17,2; *b.* 163. 252,2. 253,3; **zăcătúră**, id. *b.* 142,2.

zid, sn. (urĭ) mur; muraille 60. 111, 3. 205,3. 346; *b.* 15,3. 39,2. 74,2. 92, 1-3. 217; —, (ure) 366,2; *ḑid* 36,2; *ḑidiu* 147,3. 228,3. 254 .. 294,1 .. 2; *b.* 56,3. 82,3; *zydiŭ* 253,3; **zidár**, sm. (i) maçon *b.* 209,2, 287,2. 289. 291 ..; **zidése**, va. 3. former; créer; bâtir; fonder; élever 12*,2. 16*,3. 15. 58,3 .. 72,3. 73. 81,3. 107. 110,2. 112,2. 131. 172,2. 175,3. 178. 268. 281,3. 311,3. 343,2; *b.* 133,3. 154,2. 156,3. 207,2. 212,3; *ḑidesc* 146; *zădesc*, *b.* 60 ..; *zydesc* 145,2 ..; **zidíre**, sf. (rĭ) création; bâtiment; créature; l'action de bâtir 89,3. 169. 178. 203. 298. 314. 319,2. 343,1.3. 344; *b.* 78,2. 87,3. 144. 156, 3 .. 193,1.2; *zy-* 145,2 ..; **zidít**, aj. s. créé *b.* 95,2; **zidítór**, s. créateur; constructeur; maçon 109,3. 153,3. 163,3. 209,2. 254,2. 324; *b.* 5. 47,3. 53. 150, 3; **zidítúră**, sf. (rĭ) créature 130,2; *b.* 23.

zimbese, va. 3. sourire *b.* 209,2.

zămbru, sm. ure; bison *b.* 109,3 .. 110 ..

zinișoárâ, sf. petite fée *b.* 295,2 (v. zănă).

Zinou, Np. *b.* 200,2.

zísă, sf. (se) commandement; ordre; mot; dit (αντιλογία) 11*,3. 8. 18,3. 57, 3. 139,2. 311,3. 360,2; *b.* 77,3; *ḑâsă* 242,2.

zizánie, sf. (ii) ivraie 158,3.

Zlatoúst, sm. Np. Chrysostome 35, 3. 96,2. 110. 159,3. 244,3. 246. 290. 291. 292,2. 329,3. 339,2; *b.* 31,2.

zloabe, sf. iniquité 12*,3.

zlot, sm. une petite monnaie; florin d'or *b.* 292,3.

zmăcese, vr. 3. se tirer; s'arracher 58,2.

zmaragd, sm. émeraude *b.* 151,2.

zmănțuít, aj. émaillé *b.* 45.

zmeu, sm. (ei) dragon; serpent; démon 16. 56; *b.* 131,1-3. 132. 224,3. 309,3.

zmintélă, sf. (le) égarement 127,2; *b.* 233; **zmintése**, va. vn. 3. pervertir; égarer 69,2. 127,2 ..; *zem-* 56,2.

zmirnă, sf. myrrhes 101; *b.* 133,3. 167,2.

zmochín, sm. figuier *b.* 63.

zmulg, va. 2. (sei) arracher; plumer; déraciner 49,3; *b.* 120. 213.

zoare, sf. l'aube 209,3; —, (zorĭ) pl. *b.* 91. 289,1-3. 293,2. 306. 328,2. 331 .. 345,3.

zodiár, sm. astrologue *b.* 66,2; **zódie**, sf. (ii) constellation *b.* 66,2. 159,2. 166,2.

zor, s. *de* —, forcé *b.* 375.

zorĭ, v. zoare; **zorílă**, nom d'un bœuf *b.* 259.

zugráv, sm. (i) peintre *b.* 326,2; **zugrăveálă**, sf. peinture *b.* 32,3. 33; **zugrăvése**, va. 3. peindre; représenter *b.* 42. 152. 163,3. 179. 202,3. 326,2; **zugrăvíe**, sf. peinture *b.* 179; **zugrăvít**, sf. coloré 172,3; *b.* 311,3. 314. 336,3; **zugrăvitúră**, sf. peinture *b.* 13,2.

Zumara, Np. 78.

zvaca, s. *istr. de* —, tout *b.* 283.

zvăntez, vr. 3. sécher *b.* 45,3.

zvăpăeát, aj. féroce 95,2. 289,2.

zvărlese, va. 3. rejeter 282; *b.* 301,3.

zvêzda, sf. étoile 161,2. 244,1.2 .. 248,3; *ḑvêzda* 160,2.

zvón, s. — *albinelor*, bourdonnement des abeilles *b.* 232,3.

zvoritor, aj. présent *b.* 75,2.3.

Ea (A).

ea, **ea-** v. **e. la.**

eád, **sm. cofor** *b.* 185 (v. iad).

eápă, **sf. cuvale** *b.* 372 (v. iapă).

ear, av. mais *b.* 35 .. 160,3. *eĭar b.* 199. *earesh b.* 183, 3 (v. iar).

eárbă, sf. herbe *b.* 26, 2. 44. 185, 3. 321 (v. iarbă).

eárnă, sf. hiver *b.* 26, 2 (v. iarnă).

eartagán, s. yatagan *b.* 294. 296, 3. 297.

eáslă, sf. crèche 136, 2. 244.

eástă, pr. celui-ci *b.* 245, 3 (v. acest).

Eaşĭ, Nl. 239, 3. 241, 2. 246, 3 (v. Iaşi).

eátă, prp. voici *b.* 25, 2. 199, 3 (v. iată).

5 [illegible] 8

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 (617) 495-2413

WIDENER
MAR 3 0 1998
BOOK DUE

WIDENER
SAN
CANCELLED

2044 004 589

THE BORROWER WILL BE CHARGED AN OVERDUE FEE IF THIS BOOK IS NOT RETURNED TO THE LIBRARY ON OR BEFORE THE LAST DATE STAMPED BELOW. NON-RECEIPT OF OVERDUE NOTICES DOES NOT EXEMPT THE BORROWER FROM OVERDUE FEES.

Harvard College Widener Library
Cambridge, MA 02138 (617) 495-2413

WIDENER
MAR 3 0 1998
BOOK DUE

WIDENER
SEP 9
CANCELLED
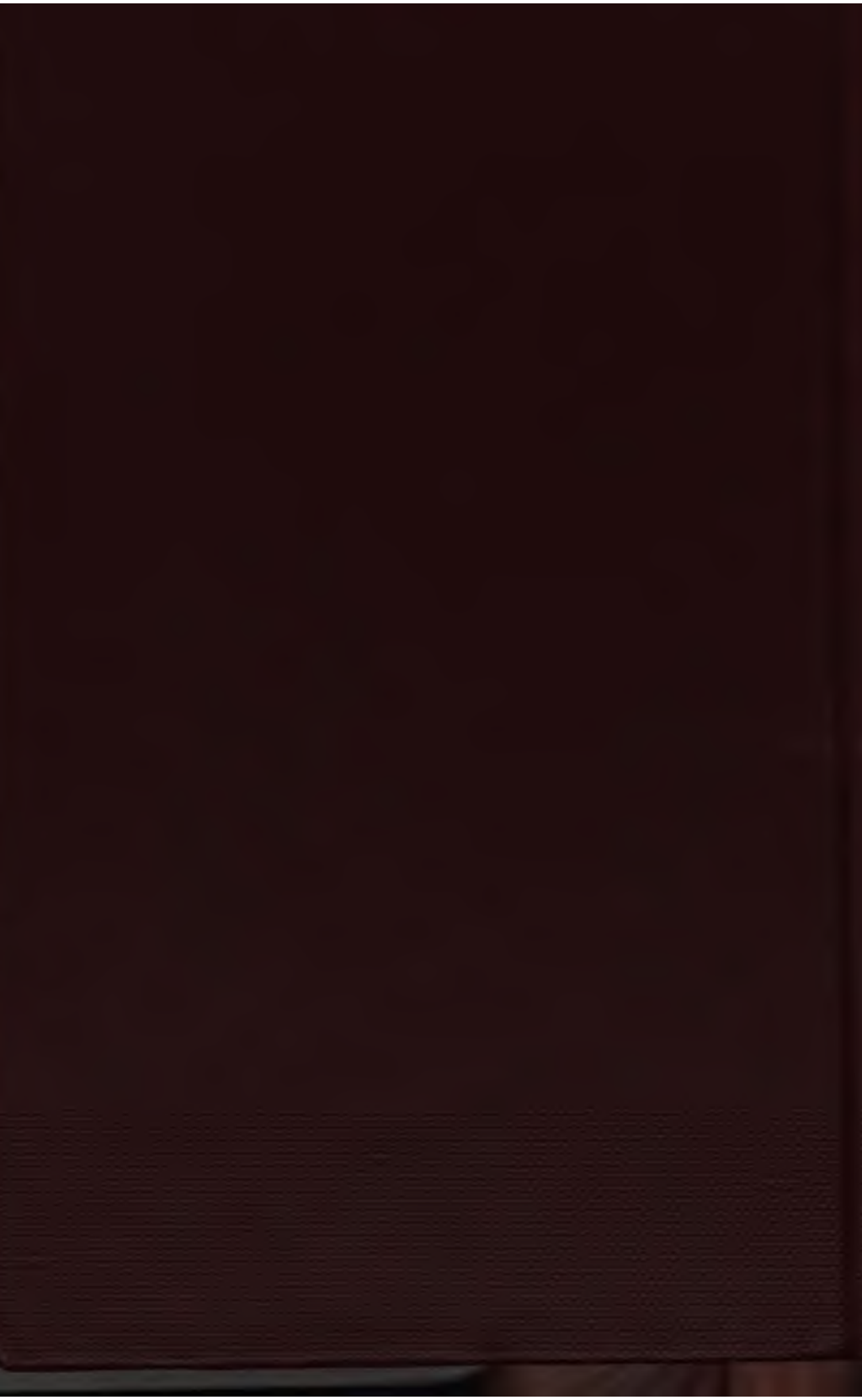
2044 0